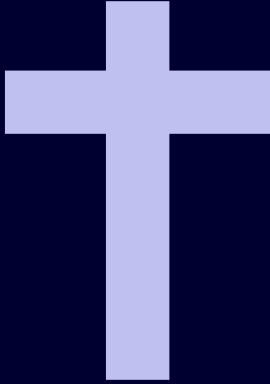

BUKU TA
TIDHI//RU YIZO
DHI ADHYA

Logoti (Logo): BUKU TA TIDHI//RU YIZO DHI ADHYA New
Testament

BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÌZO DHI ÁDHYA
Logoti (Logo): BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÌZO DHI ÁDHYA
New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b

Contents

MATAYO	1
MAROKO	79
LUKA	129
YOWANĪ	210
TA 'OLE DHI Ī	269
ROMABHĀ Ī	343
1 KORITOBHĀ Ī	378
2 KORITOBHĀ Ī	410
GALATIYABHĀ Ī	431
EFESOBHĀ Ī	443
FILIPOYIBHĀ Ī	455
KOLOSAYIBHĀ Ī	463
1 TESALONIKEBHĀ Ī	471
2 TESALONIKEBHĀ Ī	479
1 TIMOTEYO	483
2 TIMOTEYO	493
TITO	500
FILEMŌNA	505
EBERE Ī	507
YAKOBHO	533
1 PETERO	543
2 PETERO	553
1 YOWANĪ	559
2 YOWANĪ	568
3 YOWANĪ	570
YUDA	572
TA TADHĀLE DHI Ī	575

Rúbí Tani Mátáyò dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Mátáyò 'i. Akódhi nda tá mèdáyì lagìlépi 'i. Di, Yésu dré akódhi ni azizó adrélé áyi àpóstolò mudrí-drì-rì dhi ki àlo ró. Búkù kònìdhi léna dhi, Mátáyò adré Rúbí Tani longó tadházóá dhi, Yésu Giká ni Mváagó 'i, ìndì Mèsíyà dré tá lazilé kínó lésè dhi 'i. Giká amù akódhi nda tà bí í dré tá lazilé pròfétà i tí áyi Kúlí na dhi ki 'o, kitswázó móndí ki tidrí àyi ki tàkonzì lésè. Lavúlé dhi, Mátáyò adré Rúbí Tani kòdhi ni tisì Yúdà ànzi i dré. Di, Rúbí Tani nda kókpa móndyá títi i dré.

Búkù kònìdhi léna dhi, Mátáyò adré Yésu ni lídrì ni tà títi m̀bhalé tí kònìni: akódhi ni tìma, akódhi ni bàtìsimò dòma, akódhi ni tabhìma, akódhi ni àzì Giká ni kúlí longózó dhi, tsàle akódhi ni àzì móndí ki tidrízó àyi ki drà i lésè dhi íbe. Amvolásà dhi, Mátáyò adré Yésu ni atsí dré tòle kidhólé Gàliláyà lésè tsàle Yèrúsalémà na dhi ni tà títi, akódhi ni pósò kùdù ni tà íbe, tsàle akódhi ni dràma ìndì akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi ki tà íbe.

Mátáyò adré kpà tadhá dhi, Yésu dhya kàdrì adrélépi Giká ni tà tadhá dhi 'i. Tàko ko, adré Giká ni tátrítrí kúlí ni tà àndu ngì, adrézó kpà Opì bhù àdhya ni tà tadhá ngádra 'á móndyá títi i dré. Mátáyò adré tà kàdrìkàdrì Yésu dré tadhálé dhi ki lanzì kònìni: (1) tà Yésu dré tadhálé kòngó drìna dhi i (Mátáyò 5-7); (2) tà Yésu dré lazilé áyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi i dri àyi ki mùzo lile Rúbí Tani longóbe dhi i (Mátáyò 10); (3) Opì bhù àdhya ni tà lùzu ró dhi i (Mátáyò 13); (4) Yésu ni lebèbhá ki adrema ni tà (Mátáyò 18); (5) lókyá kùdù ni tà, ìndì Giká ni Opì ni atsama ni tà (Mátáyò 24-25).

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Yésu Krìsto ni kómvo ìndì akódhi ni tìma (1:1-2:23)
- 2) Yòwànì Bàtìsimò fèlepi ni àzì (3:1-12)
- 3) Yésu ni bàtìsimò dòma, ìndì akódhi ni tabhìma (3:13-4:11)
- 4) Yésu ni àzì bvò Gàliláyà àdhya na dhi (4:12-18:35)
- 5) Yésu ni atsí ngàzo Gàliláyà lésè lile Yèrúsalémà na dhi (19:1-20:34)
- 6) Yésu ni pósò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (21:1-27:66)
- 7) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi (28:1-20)

Yésu Krísto ni kómvo
(*A kònò kpà Lúka 3:23-38*)

¹ Yésu Krísto angá Dàwídi ni sùrú lésè, ìndì Dàwídi angá ìna Abàràrà ni sùrú lésè. Kònìdhi Yésu Krísto ni tábhí kí òma ni tá tìsile dhi 'i:

² Abàràrà ti tá Ísàkà, Ísàkà dré Yàkóbhò ni tìzo gò, Yàkóbhò dré Yúdà kí tìzo adrúpi ni íbe. ³ Yúdà i Tàmàrà be dhi ì dré Fàrésà kí tìzo Zàrà be. Fàrésà dré Esèrómà ni tìzo, Esèrómà dré Arámà ni tìzo. ⁴ Arámà dré Aminàdábà ni tìzo, Aminàdábà dré Nàsonà ni tìzo, Nàsonà dré Sàlòmónà ni tìzo. ⁵ Sàlòmónà i Rábà be dhi ì dré Bòwèsà ni tìzo. Bòwèsà i Rútà be dhi ì dré Yòbédè ni tìzo. Yòbédè dré Yèsè ni tìzo, ⁶ Yèsè dré ópí Dàwídi ni tìzo.

Dàwídi i Uriyà ni tòkó be dhi ì dré Sòlòmónò ni tìzo. ⁷ Sòlòmónò dré Ròbòwámà ni tìzo, Ròbòwámà dré Abíyà ni tìzo, Abíyà dré Asáfà ni tìzo. ⁸ Asáfà dré Yòsàfàtá ni tìzo, Yòsàfàtá dré Yòràrà ni tìzo, Yòràrà dré Ozíyà ni tìzo. ⁹ Ozíyà dré Yòwàtámà ni tìzo, Yòwàtámà dré Akázà ni tìzo, Akázà dré Ezèkíyà ni tìzo. ¹⁰ Ezèkíyà dré Mánásè ni tìzo, Mánásè dré Amónà ni tìzo, Amónà dré Yòsíyà ni tìzo. ¹¹ Yòsíyà dré Yèkòníyà kí tìzo adrúpi ni íbe, lókyá Ísèrélè ànzì kí rùzo dòle Bàbìlónà na àdzú sè dhi 'á.

¹² Ayi nda kí dòma Bàbìlónà na dhi àmvolèsè dhi, Yèkòníyà dré Sàlàtíyélè ni tìzo, Sàlàtíyélè dré Zòròbàbèlè ni tìzo. ¹³ Zòròbàbèlè dré Abíyúdà ni tìzo, Abíyúdà dré Eliyàkímà ni tìzo, Eliyàkímà dré Azórà ni tìzo. ¹⁴ Azórà dré Sàdókà ni tìzo, Sàdókà dré Akímà ni tìzo, Akímà dré Eliyúdà ni tìzo. ¹⁵ Eliyúdà dré Elèyàzàrà ni tìzo, Elèyàzàrà dré Mátánà ni tìzo, Mátánà dré Yàkóbhò ni tìzo, ¹⁶ Yàkóbhò dré Yòséfà ni tìzo. Yòséfà nda tá Màríyà ni agó 'i. Di Màríyà nda dré Yésu, adrélé zìle Mèsíyà dhi ni tìzo.

¹⁷ Kìdhólé Abàràrà rú atsálé Dàwídi rú dhi, máti tá mudrí-drì-su. Kìdhólé Dàwídi rú atsálé Ísèrélè ànzì kí dòma Bàbìlónà na dhi rú dhi, máti kpà mudrí-drì-su. Kìdhólé ayi nda kí dòma rú atsálé Mèsíyà ni òma rú dhi, máti kókpa mudrí-drì-su.

Yésu Krísto ni òma
(*A kònò kpà Lúka 2:1-7*)

¹⁸ Yésu Krísto ni òma tá kònìni: A zì tá Yésu ni andre, Màríyà, Yòséfà dré tòko ró. Di, drìdrì ì dré ru amúzó dhi kandrá dhi, Màríyà kisé tá ìna 'a Tírí Lólo ni rìnyí sè. ¹⁹ Di agó ni Yòséfà dré adrélé mómí gyàgya 'i dhi sè dhi, lè tá kanyò fèle drá mómí ì mi ko gò, dré kisùzoá dhi, í ni akódhi ni tayí kòlyà.

²⁰ Di dré tá adrérà'a tà nda ni kisé dhi 'á dhi, ángéló Mírì àdhyà dré agázó akódhi kandrá toróbí na, tàá drá dhi:

«Yòséfà, Dàwídì ni mvá, mí ro Màríyà ni dòma mòle dhi ko. Tàko ko, 'a dré kisulé kòdhi, kisú Tírí Lólo ni rinyí sè. ²¹ A ni mváagó ti. Mí ni akódhi ni rú zi Yésu. Tàko ko, akódhi ni àyi mónnyá ki tidrí àyi ki tàkonzì i lésè.»*

²² Dì tà nda kòdhi ì atsa títi kònini, kitswálé tà Mírì dré tá longolé àyi pròfétà tí dhi ì kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

²³ «Mì nò rè ká! Kyánzi àgo tà nìlepi rè ko dhi ni 'a kisú gò, dré mváagó tìzo.

A ni rú ni ni zi Emànùwélè.»†

Rú nda kòdhi adré làá tàle dhi «Gìká túmání àma íbe».

²⁴ Dì Yòséfà kòlaró dre dhi, dré Màríyà nda ni dòzo mòle ngóro ángeló Mírì àdhya dré tá tàle akódhi dré dhi tíni. ²⁵ Dì, ayí ína akódhi be ko, tsàle lókyá dré mváagó tìzo dhi 'á. Gò dré mváagó nda ni rú zìzo Yésu.

2

Tògyabhá ì alì Yésu ni kitó

¹ A ti tá Yésu Bètèlémè, bvò Yùdáyà àdhya lé dhi na, ópí Èródè ni lókyá 'á.* Akódhi ni tìma àmvolésè dhi, tògyabhá bhìbhínyà tà ndabhá nìle dhi ì dré angázó kítú dré apfòrà lésè, alìle atsálé Yèrúsalémà le. ² Ì dré lizízóá dhi: «Mvámvá tìle Yúdà ànzi ki ópí ro dhi ángwà? Tàko ko, mà nò tá akódhi ni bhìbhínyà kítú dré apfòrà lésè gò, mà dré alìzo kitswálé akódhi ni lindrì bha.»

³ Dì ópí Èródè kòyi tà nda dre dhi, akódhi ni drì dré abízó, ngóro mónnyá títi Yèrúsalémà le dhi kya tíni. ⁴ Dré Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì ki kìmózó tátrítrí kúlí tadhábhá íbe gò, lizízóá àyi tí dhi: «Pròfétà ì adré tá taá dhi, à ni Mèsíyà ni ti ángolé ya?»

⁵ Ì logó drá dhi: «Bètèlémè, Yùdáyà le dhi na. Angyá ko, pròfétà ki àlo tisì kònini:

⁶ <Dì mi, Bètèlémè bvò Yúdà àdhya lé ni,

ámi tà tsà bhàandre kàdrìkàdrì Yùdáyà le dhi kya i kòfalé ko.

Tàko ko, ópí àlo dhi ni apfò mí lésè.

A ni áma mónnyá, Isèrélè ànzi ki drì ko kábilígyà líkílépi tíni.>†

⁷ Èródè kòyi tà nda dre dhi, dré tògyabhá nda ki zìzo lùzu ró gò, àyi ki lizízó lókyá bhìbhínyà nda dré tá kídhózó apfòle dhi ni nìzo. ⁸ Gò dré àyi ki mùzo Bètèlémè na, tàzoá àyi dré

* **1:21** 1:21 Rú «Yésu» Gírìkì ti sè dhi, ìndì rú «Yòsúwà» Ebèrè ti sè dhi ì adré làá tàle dhi «Mírì adré móndí ki tidrí». † **1:23** 1:23 A kònò Èsáyà 7:14. * **2:1**

2:1 «Bètèlémè» kònìdhi, bhàandre Dàwídì àdhya 'i. A kònò 1 Sàmùwélè 16:1.

† **2:6** 2:6 A kònò Míkè 5:1.

dhi: «Mì kòlì mónnyá kònàle dhi ki lizí, mvámvá nda ni tà nizo dóro. Di mì kòkisú akódhi dre dhi, mì kàmù kúlí má dré, má kòkitswáró kpà lile akódhi ni lindrì bha be dhi bvó.»

⁹ Di tògyabhá nda ì kòyi ópí nda ni kúlí dre dhi, ì dré ngàzo lile. † dré tá adrérà'a láti 'á dhi, bhìbhínyà ì dré tá nòle kítú dré apfòrà lésè nda adré tá lile àyi kandrána, tsàle àyi kíkí àrà mvámvá nda dré tá adrézó dhi drìle. ¹⁰ Di ì kònò bhìbhínyà nda àyi kíkírà'a dre dhi, ì dré lenzézó lavulé. ¹¹ † kòfì dzó na dre dhi, ì dré mvámvá nda ni nòzo andre ni Màriyà be gò, ì dré dhèzo àyi ki kórókó titì mvámvá nda kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo. Di ì dré ngá làgí be kàdrì ì dré adólé dhi ki kinzízó fèle drá. † fè tá órò, béndélé, ìndì málàsì ledélé mírè sè dhi be.

¹² Amvolásà dhi, Giká dré tà longózó àyi dri toróbí na tàzoá dhi, ì kògò nzìle Èródè vélésè ko. Di ì dré láti àzya dòzo, nzìzo àyi ki bvò na.

Yòséfà ì lapá Ezèpétò na

¹³ Tògyabhá nda ì kòlì dre dhi, ángeló Mírì àdhyà dré agázó Yòséfà kandrá toróbí na, tàá drá dhi: «Mí nga mvámvá kòdhi ni do andre ni be, lapázó àyi íbe Ezèpétò na. Mì kàdré kònàle tsàle lókyá má dré dra tàzoá mí kàgò dhi 'á. Tàko ko, Èródè adré 'òle mvámvá nda ni nda pfùle dràle.»

¹⁴ Di Yòséfà dré ngàzo ngátsi kítógá sè mvámvá nda ni do andre ni be gò, lapázó àyi íbe Ezèpétò na. ¹⁵ † dré adrézó kònàle tsàle lókyá Èródè dré dràzo dhi 'á. Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé tà Mírì dré tá longólé àyi pròfètà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi: «Má azí áma mváagò apfòle Ezèpétò lésè.»‡

Èródè 'o ànziàgo ì tufúlé todràle

¹⁶ Èródè kònò dhi, tògyabhá nda ì lití tá ì dre dhi, akódhi ni togó dré aswázó tà tándi ró. Di dré móndí ki mùzo lile Bètèlémè na ìndì bhà làgàsà dhi ì 'ásè, ànziàgo títi kóná íbe rì dhi ki tufú todràle, túmǎni àyi kóná tsabhá rè rì ko dhi íbe. Kì tá kóná nda ki bvó lókyá dré tá yìle tògyabhá nda ì vélésè dhi sè. ¹⁷ Di tà Mírì dré tá longólé pròfètà Yèrèmíyà tí dhi dré ru 'òzo kònìni. Akódhi longó tá dhi:

¹⁸ «Kúlí adré angálé Rámà lésè.

A adré ngòle adrézó tongólé.

Ràkélè adré àyi ànzimvá ki ngo nì.

Adré lèà à kòtindrì àyi togó wà dhi ko,

ànzimvá nda ì dré adrélé vélé yó dhi sè.»§

‡ 2:15 2:15 A kònò Oséyà 11:1. § 2:18 2:18 A kònò Yèrèmíyà 31:15.

Yòséfà ì lẹ̀ bhà mo Nàzàrètà na

¹⁹ Eródè nì dràma àmvolésè dhi, ángéló Mírì àdhya dré agázó toróbí na Yòséfà kandrà Ezèpétò na, tàá drá dhi: ²⁰ «Mí nga mvámvá do andre nì be, nzìzo àyi íbe Ìsèrélè ànzì kí bvò na. Tàko ko, mónnyá adrèbhá tá láti nda mvámvá nda nì 'òzo dràle dhi ì todrà akilé dre.»

²¹ Dì Yòséfà dré ngàzo mvámvá nda nì do andre nì be gò, nzìzo àyi íbe Ìsèrélè ànzì kí bvò na. ²² Dì, dré yìzoá tàle dhi, Arèkèlávò atzá tá ópí ro Yùdáyà drìle áyi atá Eródè nì àrà 'a dhi, dré ína adrézó ngá ro nzìma kònàle dhi sè. Dì Gìkà dré gòzo tà longó drá toróbí na gò, ì dré lizo bvò Gàliláyà àdhya na. ²³ Í kòtsa kònàle dre dhi, ì dré bhà mòzo adrézó bhàandre rú zìle Nàzàrètà dhi na. Tà nda kòdhi atzá kònìni, kitswálé tà longólé pròfètà ì tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Í longó tá dhi: «À nì akódhi nì zì Nàzàrètà mvá ro.»*

3

Yòwánì Bàtìsimò fẹlẹpi ledé láti Mírì Yésu dré

(A kònò kpà Márokò 1:1-8; Lúkà 3:1-18; Yòwánì 1:19-28)

¹ Lókyá nda àmvolésè dhi, Yòwánì Bàtìsimò fẹlẹpi dré pfòzo adrélé Gìkà nì kúlí longó duku Yùdáyà àdhya na. ² Adré tá tàá dhi: «Mì kòladzá àmì kí togó agòzo Gìkà véle. Tàko ko, Opì bhù àdhya atzá ànyì dre.» ³ Yòwánì nda tá dhya pròfètà Esáyà dré tá tà nì nì tazo dhi 'i. Akódhi tà tá dhi:

«Dhya àlo adré kúlí loyó duku na, adrézó tàá dhi:

<Mì kòledé láti Mírì dré alizo!

Mì kòlotó láti atsalé pyà akódhi dré!»*

⁴ Yòwánì asó tá kítá ledélé kàmìlò bhí sè dhi í rú, káfà ledélé kà'wá kíní sè dhi nì 'izo àyi kípilé 'á. Akódhi nì mányàngá tá kisa 'i, tùmání apé mbì na dhi be. ⁵ Móndí zyandre dhi ì adré tá apfòle Yèrúsalémà lésè, bvò wáyi Yùdáyà àdhya lésè, ìndì bvò wáyi Yòròdánè làgàsè dhi lésè, alìle Yòwánì véle. ⁶ Í adré tá àyi kí tàkonzì kí ta ngádra 'á gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe àyi dré yìandre Yòròdánè àdhya na.

⁷ Dì, akódhi kònò Fàrìsáyò ì, Sàdùkáyò ìbe bí dhi ì adrérà'a alìle kitswálé bàtìsimò do í véle dre dhi, dré tazoá àyi dré dhi: «Àmì, nì àtrá kí àrèbhá nì ì, àdhi tadhá àmì dré dhi, mì kòlapá Gìkà nì kombà adrélẹpi alìle dhi sílèsè dhi nì?

⁸ Lè mì kàdré tà adrèbhá tadhá dhi, mì ladzá àmì kí togó dre dhi kí 'o kòdhya. ⁹ Mì kòbhà àmì adrélé kisúà àmì léna

* **2:23** 2:23 Lókyá àruka ì sè dhi, à adré Yésu nì zì dhya angálẹpi Nàzàrètà lésè dhi ró. A kònò Mátáyò 21:11. * **3:3** 3:3 A kònò Esáyà 40:3.

dhi <Ama àmakya Abàràrà ni ànzi 'i> dhi ko. Tàko ko, má adré taa àmi dré dhi: Giká rinyí íbe kitswázó ànzi 'o topfòle Abàràrà dré kírà kòni i lésè. ¹⁰ A ga kùbalú fa kómvo i rú dre. Di à ni fa títi adrèbhá lò'wa dóro 'a ko dhi ki togá lebhélé àtsí na.

¹¹ Má adré mána bàtisimò fe àmi dré yí sè tadházóá dhi, mì ladzá àmi ki togó dre. Di, dhya àlo áma lavulépi rinyí sè dhi ni ína adhé má bvó. Má kitswá akódhi nda ni lindri sè ko. Má kitswá ndindì akódhi ni kámókà tingí bwà ko.

Akódhi ni bàtisimò fe àmi dré Tirí Lólo sè, indì àtsí sè. ¹² Akódhi ndàkpá íbe í drígá. Asà dhi, a ni ngánò àngbó ína drina dhi ni awá, lò'wa ni ni lomvózó dàle kòbhó na gò, kúyí ni ni kùzo zàle àtsí adrélépi adrálé ko dhi na.»

Yésu ni bàtisimò dòma

(A kònò kpà Máraokò 1:9-11; Lúka 3:21-22)

¹³ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré angázó Gàliláyà lésè alìle Yòwànì véle kitswálé bàtisimò do Yòròdànè na. ¹⁴ Di, Yòwànì lè tá ína bàtisimò fèle Yésu dré ko gò, dré tàzoá drá dhi: «Adré tá leá dhi, mí kòfè bàtisimò má dré mi. Di, mí gò mína alìle bàtisimò do má véle ngíningíni ró?» ¹⁵ Di Yésu logó drá dhi: «Mí kòka'í tà kòdhi kàdré kònini lókyá kònidhi sè. Tàko ko, adré leá dhi, mà kò'o tà gyágya títi Giká dré adrélé lèle mà kò'o dhi i kitswálé títi.» Di Yòwànì dré bàtisimò ka'izo fèle drá. ¹⁶ Yésu kòdo bàtisimò dre dhi, dré apfòzo yí lésè. Di gbá kòdhwa, bhù dré ru lanzízo gò, Yésu dré Giká ni Tirí nòzo asírà'a kòbhòlè tìni adhéle í dri. ¹⁷ Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè taa dhi: «Kònidhi áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'i. Áma togó adré kiníle akódhi ni tà sè tò.»†

4

Dzáborò tabhì Yésu ni litíle duku na

(A kònò kpà Máraokò 1:12-13; Lúka 4:1-13)

¹ Amvolásà dhi, Tirí Lólo dré Yésu ni drizo lìzo akódhi be duku na, Dzáborò kòtabhìró akódhi litíle be dhi bvó.

² Kònale dhi, Yésu dré tàbirí mvòzo kítú nyadhi-rì indì ngátsi nyadhi-rì gò, tàbirí dré akódhi ni 'òzo. ³ Di Dzáborò dré áyi kisízo ànyi akódhi làga, taa drá dhi: «Mí kàdré Giká ni Mvágó 'i bàti dhi, mí kòtà kírà kòni i dré dhi, i kòladzá ru atsálé mápà ro.» ⁴ Di, Yésu logó drá dhi: «Giká ni Kúlí adré taa dhi: <Móndí adré ngbà 'í adrélé lídrì íbe mápà sè ko. Be ró dhi, adré lídrì íbe kúlí títi adrèbhá apfòle Giká sílèsè dhi i sè.> *»

⁵ Gò Dzáborò dré akódhi ni drizo lìzo ába Yèrúsalemà, bhàandre lólo dhi na, akódhi ni bha tèpelò ni drì kàkú na.

† 3:17 3:17 A kònò Longó i 2:7; Esáyà 42:1. * 4:4 4:4 A kònò Dùtèrònómè 8:3.

⁶ Dré tazoá drá dhi: «Mí kàdré Giká ni Mváagó 'i bàti dhi, mí wa dhèle bvò dri. Angyá ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: <Giká ni tòlí fe áyi ángéló i dré ámi tà sè.

Ayi nda ki ámi ko kító,

mí kòdheró ámi pá si kírà dri ko.>†»

⁷ Di Yésu gò logóá drá dhi: «Giká ni Kúlí adré kókpà tàá dhi: <Lè mí kòtabhì Mírì ámi Giká ko.>‡»

⁸ Gò Dzáborò dré gòzo akódhi ni dri mbàzo ába kòngó àlo mvumvù lavulé dhi drìna, òpì wáyi bvò àdhya ki tadházó drá àyi ki rúku íbe. ⁹ Dré tazoá drá dhi: «Má ni òpì títi kòdhi ki fe mí dré, mí kàdhé ámi kórókó títi má kandrá áma lindrì bhàzo dhi.» ¹⁰ Di Yésu tà drá dhi: «Sàtánà, mí nga kònwásé! Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: <Lè mí kàdré ngbà 'í Mírì ámi Giká ni lindrì bha kòdha. Mí kàdré kpà lèsàmbò 'o ngbà 'í akódhi ni rú sè kalóma.>§» ¹¹ Di Dzáborò dré ngàzo akódhi ni tayí. Gò ángéló ì dré alizo akódhi ni ledé.

Yésu kidhó Giká ni kúlí longó

(A kònò kpà Márokò 1:14-15; Lúkà 4:14-15)

¹² Amvolásà dhi, Yésu dré yizoá tàle dhi, à ru tá Yòwánì bhèle bádzó na gò, dré gòzo gòle Gàliláyà na. ¹³ Dré rè zyà tsàzo Nàzàrétà na gò, dré bhàandre nda ni tayízó lizo bhà mo Kàpàrànwúmà na. Bhàandre nda tãpãriandre Gàliláyà àdhya mìle, bvò Zàbùlónà ànzi kya Nèfàtáli ànzi íbe dhi na.* ¹⁴ Tà nda kòdhi atsa kònìni, kitswálé tà longolé pròfètà Èsáyà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

¹⁵ «Móndyá bvò Zàbùlónà ànzi kya Nèfàtáli ànzi íbe dhi na dhi i,

àyi adrèbhá tãpãriandre mìle, ìndì Yòròdànè ni ta'á na dhi i,

àyi adrèbhá Gàliláyà, bvò móndyá sùrú twá ro dhi kya na dhi i,

¹⁶ ì adré tá lirilé tínimvá na gò,

ì dré ngádra kàdrì dhi ni nòzo.

Ì adré tá lirilé línдрí dràdrà àdhya zàle gò,

ngádra dré apfòzo ngá kazá àyi kòfalé.>†

¹⁷ Kidhólé lókyá nda sè dhi, Yésu dré ngàzo adrélé Giká ni kúlí longó, adrézó tàá dhi: «Mì kòladzá àmi ki togó agòzo Giká vélé. Tàko ko, Opì bhù àdhya atsa ànyi dre!»‡

† 4:6 4:6 A kònò Longó i 91:11-12. ‡ 4:7 4:7 A kònò Dùtèrònómè 6:16. § 4:10

4:10 A kònò Dùtèrònómè 6:13. * 4:13 4:13 «Zàbùlónà» ìndì «Nèfàtáli» kòni i tá sùrú rì sùrú mudrí-drì-rì Ìsèrèlé ànzi kya i kòfalé dhi 'i. † 4:16 4:16 A kònò Èsáyà 8:23-9:1. ‡ 4:17 4:17 Búkù Mátáyò àdhya léna dhi, «Òpì bhù àdhya» kònìdhi adrè léá tàle dhi «Giká ni Opì».

Yésu kidhó àyi lebèbhá ki azí

(A kònò kpà Márokò 1:16-20; Lúka 5:1-11)

¹⁸ Kítu àlo, Yésu dré tá adrèrà'a atsilé tãpãriandre Gàliláyà àdhya mìlésè dhi 'á dhi, nò tá móndí rĩ adrúpi ró dhi i. Ayi nda i tá Símónà adrélé kpà rú zile Pétèró dhi, tùmání adrúpi ni Andréyà be dhi 'i. I adrè tá kimbá bhe yĩ na. Tàko ko, àyi tá kosyá bhebhá 'i. ¹⁹ Yésu dré tãzoá àyi dré dhi: «Mì ali má vèsè. Kidhólé nyànomvá dhi, mì gò véle adrélé kosyá bhebhá i ró ko. Má ni àmì ki 'o adrélé móndí ndabhá i ró.» ²⁰ Di gbã lókyá nda sè dhi, i dré àyi ki kimbá ki tayízó gò, i dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

²¹ Yésu kòlì drĩdrĩ tsà dre dhi, dré móndí rĩ àruka adrèbhá kpà adrúpi ró dhi ki nòzo. Ayi nda i tá Yàkóbhò i Yòwání be, Zèbèdayò ni ànzi 'i. I adrè tá bwátù na tùmání àyi ki atá Zèbèdayò be, adrélé àyi ki kimbá ki mĩ ledé. Gò Yésu dré àyi ki azizó. ²² Di gbã kòdhwa, i dré àyi ki bwátù tayízó àyi ki atá be gò, i dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

Yésu tatsi tà tadhábe, Rúbí Tani longóbe, ìndì dràbhá ki tidrĩbe

(A kònò kpà Lúka 6:17-19)

²³ Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé bvò wáyi Gàliláyà àdhya 'àsè, tà tadhábe Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó i 'àsè, Rúbí Tani Gíkà ni Opì àdhya ni longóbe, ìndì móndí ki tidrĩbe àyi ki drà títi i lésè. ²⁴ Di akódhi ni rúbí adrè tá la'úlé bvò nda 'àsè títi, tsàle byá bvò Síríyà àdhya na. A adrè tá móndyá títi drà twátwa íbe ìndì ngáaswa twátwa íbe dhi ki adzí akódhi véle, tùmání móndí tirí kònze íbe dhi íbe, móndí àgìlílí íbe dhi íbe, ìndì móndí pá be àbvò ro dhi íbe. Di akódhi adrè tá àyi ki tidrĩ títi. ²⁵ Móndí zyandre angábhá Gàliláyà lésè, bhàandre zile Mudrí dhi i lésè, Yèrúsalmà lésè, Yùdáyà lésè, ìndì Yòròdánè ni ta'á lésè dhi i adrè tá akódhi ni lebè.

5

Tà Yésu dré tadhále kòngó drĩna dhi i

¹ Kítu àlo, Yésu kònò móndí zyandre adrèbhá tá ru kimó dhi i dre dhi, dré mbàzo kòngó àlo drĩna gò lirílé. Akódhi ni lebèbhá i dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga gò, ² dré kidhózó adrélé àyi ki tadhá kònini:

Tà adrézó lenzélé àsà dhi i

(A kònò kpà Lúka 6:20-23)

³ «Kólénzé móndyá adrèbhá àyi ki no lemerè ro àyi ki togò na dhi i dré.

Tàko ko, Opì bhù àdhya àyikya 'i!

4 Kólénzé móndyá adrébhá àwó ngo dhi i dré.

Tàko ko, Gĩká ni àyi ki togó tindrì!

5 Kólénzé móndyá adrébhá àyi ki tà bha kìní mi dhi i dré.

Tàko ko, ì ni bvò Gĩká dré lazilé dhi ni kisú tàylé ro!

6 Kólénzé móndyá adrébhá lovó ìbe adrézó tà gyägya 'o dhi i dré.

Tàko ko, Gĩká ni tà ì dré adrézó lovó ni ìbe nda ni 'o kitswálé àyi dré títi!

7 Kólénzé móndyá adrébhá àyi ki àzya ki kizà bha dhi i dré.

Tàko ko, Gĩká ni àyi ki tàndi ki kizà bha!

8 Kólénzé móndyá adrébhá togó lólo ìbe dhi i dré.

Tàko ko, ì ni Gĩká ni no!

9 Kólénzé móndyá adrébhá tà kìdríkìdri bha mómí i kòfalé dhi i dré.

Tàko ko, à ni àyi ki zi Gĩká ni ànzi i ró!

10 Kólénzé móndyá adrélé mì pfole ì dré adrélé tà gyägya 'o dhi sè dhi i dré.

Tàko ko, Opì bhù àdhya àyikya 'i!

11 Kólénzé àmi dré, à kàdré àmi ki lodhá, adrézó àmi ki mì pfo, adrézó tà kònzì ta àmi rú kinzò sè áma tà sè dhi.

12 Mì kàdré lenzélé, adrézó arí ìbe tà nda i sè! Tàko ko, làgì múrúngú adré àmi ki letè bhù na. A pfo tá kpà pròfètà atú àmi kandrà dhi ki mì kònìni.»

*Tà tadhálé tà'í ni tà rú, ìndì tálà ni tà rú dhi i
(A kònò kpà Márokò 9:50; Lúkà 14:34-35)*

13 Yésu gò tàá dhi: «Àmi tà'í bvò kòndi àdhya 'i. Di, tà'í nda ni aswaaswa kòtì akilé lásà dhi, à ni kitswá logóá ngíni? Tà'í nda kitswá gòle véle tà àlo 'o ko. A adré kutúá gò, mómí ì dré adrézó atóá àyi pálé.

14 Àmi ngádra bvò kòndi àdhya 'i. A kitswá bhàandre sìle kòngó drìna dhi ni zu bwà ko. 15 A dhì gà kpà tálà bhàle ìdrí zàna ko na. Be ró dhi, à adré dhíá bhàle zá kuru mísá drìna gò, dré adrézó ngá kazá móndyá títi adrébhá dzó lé dhi i dré. 16 Di mì kàdré kókpà àmi ki ngádra tayí adrélé ngá kazá mómí i kòfalé kònìni, ì kàdréró tà dóro mì dré adrélé 'òle dhi ki no, adrézó àmi ki Atá bhù na dhi ni rú bha kùle.»

Tà tadhálé tátírítrí kúlí ni tà dri dhi

17 «Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má alì kitswálé tátírítrí kúlí Mósè àdhya ìndì tà pròfètà ì dré tisìle dhi ki pfu dhi. Má alì tà nda ki pfu ko. Be ró dhi, má alì mána tà nda ki 'o kitswálé títi dhi bvò. 18 Má adré tà bàti ta àmi dré: Tsàle bhù ki kùdù bvò be dhi na dhi, tátírítrí kúlí nda ni wárágà pá mvá tsà dhi 'i yà, kó ngalè tà mvá tsà tisìle lána dhi 'i yà dhi kitswá tàdzí akilé ko, tsàle lókyá tà títi nda ì dré dra ru 'òzo kitswálé títi dhi 'á. 19 Di ásà dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà mvá tsà àlo

tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi ni ño gò, adrézó áyi àzya ni tadhá adrélé kpà 'òá kònini dhi, à ni akódhi nda ni zi móndí tàko ró lavulé mónnyá títi Opì bhù àdhyà na dhi i rúsè. Di, dhyà ángùdhi adrélépi tà tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi ki 'o gò, adrézó tà nda ki tadhá móndí i dré dhi, à ni akódhi nda ni zi móndí kàdrì ro Opì bhù àdhyà na. ²⁰ Di, má adrè tàá àmi dré dhi: Àmi ki tà gyägya kòlavú tátrítrí kúlí tadhábhá kya Fàrisáyò kya be ko dhi, mì kitswá tàdzí file Opì bhù àdhyà na ko.»

Tà tadhále togóaswa ni tà dri dhi

²¹ «Mì yi tàle dhi, à tà tá àma ki tábhí i dré dhi: <Lè mí kòpfu móndí dràle ko.* Dhyà ángùdhi móndí pfùlepi dràle dhi ni pfo áyi totó tàbvó tàlepi kandrá.> ²² Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Dhyà ángùdhi áyi togó tayílepi adrélé aswálé áyi adrúpi rú dhi ni pfo tàbvó tàlepi kandrá. Dhyà ángùdhi adrélépi áyi adrúpi ni zi móndí tàko ró dhi ni pfo Yúdà ànzì ki bhàgo kàdrì i kandrá. Dhyà ángùdhi adrélépi áyi adrúpi ni zi tirí kiza líyí ro dhi kitswá ína lìle líferò ni àtsí na.

²³ Di àsà dhi, mí kàdré 'òle ngá fe Giká dré àlètàrì kandrá gò, tà àmi kòfalé ámi adrúpi be dhi dré agázó mí léna dhi, ²⁴ lè mí kòtayí ngá mína nda àlètàrì kandrá. Mí kòlì rè zyà mì dré àmi ki kòfalé ledézó ámi adrúpi nda be 'íká, gò mí kàgòró ngá nda ni fe Giká dré ndò.

²⁵ Mì kàdré lìle dhyà adrélépi ámi asíkì dhi be tàbvó tàrà na dhi, lè mì kòyi ru mbèlè akódhi be mì dré rè dhu adrérà'a láti 'á dhi 'á. Mí kò'o kònini ko dhi, akódhi ni ámi fe tàbvó tàlepi drígá, tàbvó tàlepi nda dré ámi fèzo pòlìsì drígá gò, ámi bhèzo bãdzó na. ²⁶ Má adrè tà bàti ta mí dré: Mí kitswá apfòle kònalèsè ko, tsàle lókyá mí dré dra màri nda ni logózó akilé títi dhi 'á.»

Tà tadhále múná tà dri dhi

²⁷ «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Lè mí kò'o múná tà ko.>† ²⁸ Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Dhyà ángùdhi adrélépi tòkó àlo dhi ni no gò adrézó rúbhá lovó bha akódhi ni tà sè dhi, 'o ína múná tà tòkó nda be áyi togó na dre. ²⁹ Àmi mǐ dríágó lésè dhi kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na ni dhi, lè mí kàngí ámi mǐ nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré ngá àlo mí rú dhi ni tayíle abilé dhi dóro lavulé, ámi rúbhá wáyì dhi ni bhèle líferò na dhi rúsè. ³⁰ Àmi dríágó kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na ni dhi, lè mí kòlì ámi dríágó nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré ngá àlo mí

* 5:21 5:21 A kònò Pfòma 20:13; Dùtèrònómè 5:17. † 5:27 5:27 A kònò Pfòma 20:14; Dùtèrònómè 5:18.

rú dhi ni taylé abilé dhi dóro lavulé, ámi rúbhá wǎyi dhi dré ìlè líferò na dhi rúsè.»

Tà tadhálé tòkó tingama ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 19:9; Márokò 10:11-12; Lúkà 16:18)

³¹ «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Lè dhya adrélépi áyi tòkó ni le tingálé dhi kòfè drá wárágà adrélépi tadhá dhi, í tingá akódhi dre dhi.>‡ ³² Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Kàdré ngbà 'í ndòtò tà sè ko dhi, dhya ángùdhi áyi tòkó ni tingálépi dhi 'o ína akódhi atsálé tòkó zàràbhù ro dhi ró. Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi tòkó tingálé dre dhi ni adólépi mòle dhi, adré kpà múná tà 'o.»

Tà tadhálé mònndrà sìma ni tà dri dhi

³³ «Mì yi kpà tàle dhi, à tà tá àma kí tábhí i dré dhi: <Lè mí kònò mònndrà mí dré sìle dhi ko. Di, mí kàdré be mònndrà mì dré sìle Mírì kandrà dhi kí 'o títi.>§ ³⁴ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Lè mì kòsì mònndrà àlomvá ko. Mì kòsì mònndrà bhù ni rú sè ko. Tàko ko, bhù nda Gíkà ni lírìrà adrézó òpì nya dhi 'i. ³⁵ Mì kòsì kpà mònndrà bvò ni rú sè ko. Tàko ko, bvò nda àrà Gíkà dré adrézó áyi pá bha dríá dhi 'i. Mì kòsì kpà mònndrà Yèrúsalmà ni rú sè ko. Tàko ko, bhàandre nda bhàandre Opí kàdrì àdhya 'i. ³⁶ Mì kòsì kpà mònndrà ámi drì ni rú sè ko. Tàko ko, mí kitswá ndìndì ámi drìbhí àlo dhi ni ladzá atsálé kini yà, kó ngalè kemve yà dhi bwà ko. ³⁷ Mì kàdré di tà ka'í 'òle dhi, mì kòtà ngbà 'í <Ayíya> kòdhya. Mì kàdré tà ka'í 'òle ko dhi, mì kòtà ngbà 'í <Kóko> kòdhya. Tà àzya kitswálé bhàle kúlí nda i dri dhi, adré ína angalé Dhya kònzi vélésè.»

Tà kònzi logoma tà kònzi 'òle dhi tí dhi

(A kònò kpà Lúkà 6:29-30)

³⁸ «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Mì kí ru kisú mì be. Sí kí kpà ru kisú sí be.>* ³⁹ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Dhya àlo kò'o tà kònzi àmi rú dhi, mì kògò ligilé akódhi rú ko. Be ró dhi, dhya àlo kòsa ámi kóbhólé dríágó lésè dhi dhi, mí kògò mína àzya ni ni alá akódhi dré kpà sàle. ⁴⁰ Dhya àlo kòlè ámi drìle tàbvó tàlepi kandrà ámi kítá agá lésè dhi ni dòzo dhi, mí kòtayí kpà akódhi ámi kítá kidhì àdhya ni do. ⁴¹ Dhya àlo kòru mì 'òle atsí to í be kílóméterè àlo dhi, mì kòlì túmání akódhi be kílóméterè rì. ⁴² Mì kàdré ngá fe dhya ángùdhi adrélépi ngá zi mí tí dhi dré. Dhya àlo kàdré ngá le zìle mí tí màrì ró dhi, mí kògà ngá nda ni fèma drá dhi ko.»

‡ 5:31 5:31 A kònò Dùtèrònómè 24:1. § 5:33 5:33 A kònò Lèvitikè 19:12; Ngá nàma 30:3; Dùtèrònómè 23:22-24. * 5:38 5:38 A kònò Pfòma 21:24; Lèvitikè 24:20; Dùtèrònómè 19:21.

*Dhyá ki kàribhá ki lèma**(A kònò kpà Lúka 6:27-28, 32-36)*

⁴³ «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Lè mí kàdré ámi àzya ni le, adrézó ámi kàribhá ni ga.>† ⁴⁴ Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi: Lè mì kàdré àmi ki kàribhá ki le. Mì kàdré kpà tà zi Gíká tí mónnyá adrèbhá àmi ki mǐ pfo dhi i dré. ⁴⁵ Mì kàdré 'òá kònini dhi, mì ni adré àmi ki Atá bhù na dhi ni ànzi i ró. Tàko ko, akódhi adré kítú 'o kàle móndí kònzi i dri, ìndì móndí dóro i dri. Adré kpà kozya 'o dhìle móndí gyägya i dri, ìndì móndí gyägya ko dhi i dri. ⁴⁶ Mì kàdré ngbà 'í mónnyá adrèbhá àmi ki le dhi ki le kòdhya dhi, mì ni àdho làgí kisú ásà? Ndìndì mèdáyì lagíbhá ì adré 'òá kònini. ⁴⁷ Mì kàdré ngbà 'í mòdo fe àmi ki adrúpi i dré dhi, mì adré àdho tà dóro 'o móndí àruka kya ki lavú? Ndìndì pàgánò ì adré 'òá kònini. ⁴⁸ Adré di lèá dhi, mì kàdré móndí dóro kitswálé títi dhi i ró, ngóro àmi ki Atá bhù na dhi dré adrélé dóro kitswálé títi dhi tìni.»

6*Ngá fèma lemerèbhá i dré dhi*

¹ Yésu gò tàá dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro ngbà 'í àmi ki tà gyägya ki 'o móndí i mi, ì kàdréro àmi ki no dhi ko. Tàko ko, mì kàdré 'òá kònini dhi, mì kitswá àmikya làgí kisú àmi ki Atá bhù na dhi vélésè ko.

² Mì kàdré di ngá fe lemerèbhá i dré dhi, lè mí kòyo tà nda drìdrì ngóro túrúpúbhá ì dré adrélé 'òle dhi tìni ko. Tàko ko, àyi nda ì adré gòká vo Yúdà ànzi ki lisámbò dzó i 'ásè ìndì láti i 'ásè, móndí ì kàdréro àyi ki tà bha kuru ngá ì dré adrélé fèle dhi ki tà sè. Má adré tà bàti ta àmi dré: Ì kisú àyikya làgí wáyì ì dré kitswálé kisulé dhi dre. ³ Dì, mì ró dhi, mí kàdré ngá fe lemerèbhá i dré dhi, mí kòtayí ámi lǐdzí tà ámi dríágo dré adrélé 'òle dhi ni ni ko. ⁴ Be ró dhi, mí kàdré mína àmi ngá fe lùzu ró. Dì ámi Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhi ki no dhi ni làgí múrúngú fe mí dré.»

*Tà zìma Gíká tí dhi**(A kònò kpà Lúka 11:2-4)*

⁵ «Mì kàdré tà zi Gíká tí dhi, mì kò'o túrúpúbhá kya tìni ko. Tàko ko, àyi nda ì adré tà le zìle Gíká tí ì dré adrérà'a àyi ki totó kuru lisámbò dzó i 'ásè ìndì láti andre i 'ásè dhi 'á, móndí ì kàdréro àyi ki no be dhi bvó. Má adré tà bàti ta àmi dré: Ì kisú àyikya làgí wáyì ì dré kitswálé kisulé dhi dre. ⁶ Dì, mì ró dhi, mí kàdré tà le zìle Gíká tí dhi, mí kòfi kalóma dzómvá na, dzóti asé mí vélé gò, adrézó tà zi ámi

† 5:43 5:43 A kònò Lèvítikè 19:18.

Atá tí lùzu ró. Di ámi Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhi kì no nda nì làgí múrúngú fe mí dré.

⁷ Mì dré adrerà'a tà zi Giká tí dhi 'á dhi, mì kàdré tà àlo ta rà pàgànò kya tíni ko. Angyá ko, àyi nda ì adré kisúá dhi, ì kàdré kúlí ta bí dhi, Giká nì àyi kì yi. ⁸ Di mì kò'o tà àyikya tíni ko. Tàko ko, àmi kì Atá nì tà mì dré adrélé lèle zìle dhi ì drìdrì, mì dré tà nda kì zirà'a tíá ko dhi 'á. ⁹ Di àsà dhi, mì kàdré tà zi Giká tí kònìni:

«Àma kì Atá bhù na dhi,

lè móndyá wáyi dhi ì kònì dhi, mì Giká lólo 'ì dhi be.

¹⁰ Àmi Opì kàtsá móndyá wáyi ì kòfalé wà.

Tà mí dré adrélé lèle 'òle dhi ì kò'o ru kònwa bvò dri, ngóro dré adrélé 'òle bhù na dhi tíni.

¹¹ Mí kàfè àma dré mápà kitswálépi àma sè kítú ándrò kònìdhi sè dhi wà.

¹² Mí kòtrì àma kì tàkonzì ì,

ngóro mà dré kpà adrélé móndyá tàkonzì 'obhá àma rú dhi kya kì tri dhi tíni.

¹³ Mí kòtayí àma tà dré tabhìle, àma kì 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.

Be ró dhi, mì kàpá àma Dhya kònzi drígàsè.»*

¹⁴ Mì kàdré móndyá tàkonzì 'obhá àmi rú dhi kì tàkonzì tri dhi, àmi kì Atá bhù na dhi nì kókpà àmi kì tàkonzì tri.

¹⁵ Di, mì kàdré àmikya móndí kì tàkonzì tri ko dhi, àmi kì Atá kitswá kpà àmi kì tàkonzì tri ko.»

Tàbirí mvòma adrézó tà zi Giká tí dhi

¹⁶ «Mì kàdré tàbirí mvo adrézó tà zi Giká tí dhi, mì kòtayí àmi kì mǐbhalé adrélé kizà ro túrúpfúbhá kya tíni dhi ko.

Angyá ko, àyi nda ì adré àyi kì mǐbhalé ladzá atsálé kizà ro tadházóá móndí ì dré dhi, ì adré tàbirí mvo. Má adré tà bàti ta àmi dré: Ì kisú àyikya làgí wáyi ì dré kitswálé kisúlé dhi dre.

¹⁷ Di, mì ró dhi, mí dré adrerà'a tàbirí mvo dhi 'á dhi, mí kàdré àmi mǐbhalé dzi, adrézó kpà dò da mí dri, ¹⁸ dhya àlo kònìró ko tàle dhi, mí adré tàbirí mvo dhi. Ngbà 'í àmi Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhi kì ni dhi nì nǐá nì. Di ámi Atá adrélépi tà lùzu ró nda kì no nda nì làgí múrúngú fe mí dré.»

Ngá làgí be kàdrì dhi kì lokoma bhù na dhi

(À kònò kpà Lúkà 12:33-34)

¹⁹ «Lè mì kòndà ngá làgí be kàdrì dhi ì lokólé àmi dré kònwa bvò dri ko. Tàko ko, bvò kònìdhi àrà óró dré adrézó ngá si, kàndrì dré adrézó ngá mbe, ìndì kùgú ì dré adrézó

* **6:13** 6:13 Wáràgà àruka Giká nì Kúlí tisìzo àyi dri dhi ì léna dhi, à adré kpà kúlí kònì kì kisú kònwa: [Tàko ko, òpì, rǐnyí, mìlanzìlanzì be dhi ì mína 'ì kóná vèsè kólyá! Kònìni.]

file ngá kugù dhi 'i. ²⁰ Di, mì kàdré àmikya ngá làgí be kàdrì dhi ki nda lokólé àmi dré bhù na. Kònàle dhi, órò sǐ ngá ko na, kàndrì mbe ngá ko na, kùgú ì fǐ kpà ngá kugù ko na. ²¹ Tàko ko, àrà ángùdhi àmi ki ngá làgí be kàdrì dhi ì dré adrézó lána dhi na dhi, àmi ki togó ni adré kókpà kònàle.»

Dhyá ki mì tálà rúbhá àdhyà 'i
(A kònò kpà Lúka 11:34-36)

²² «Dhyá ki mì tálà adrélépi ngádra fe rúbhá dré dhi 'i. Àmi mì kàdré dóro dhi, àmi rúbhá wǎyi dhi ni adré ngádra 'á. ²³ Di, àmi mì kàdré drà ro dhi, àmi rúbhá wǎyi dhi ni ìna adré tínimvá na. Di ngádra adrélépi mí léna dhi kàdré ìna tínimvá ro dhi, tínimvá nda ni adré kàdrì lavúlé!»

Giká yà, kó ngalè làfa yà dhi
(A kònò kpà Lúka 16:13)

²⁴ «Dhya àlo kitswá mírǐ rǐ dhi ki tà 'o lókyá àlo sè bwà ko. Tàko ko, kàdré 'oá kònìni dhi, a ni àlo ni ni ga, adrézó àzya ni ni le. Kó ngalè, a ni tro àlo ni rú, adrézó àzya ni ni ayízè. Di mì kitswá adrélé Giká ni tà 'o, adrézó kpà làfa ni tà 'o àyi ki màràbà tíni lókyá àlo sè bwà ko.»

Dhyá ki togó bhàma lanzìle ko dhi
(A kònò kpà Lúka 12:22-31)

²⁵ «Di àsà dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki lídrì ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho ngá nya ya, kó ngalè mì ni dra àdho ngá mvu ya dhi. Mì kòbhà kpà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki rúbhá ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho asó àmi rú ya dhi. Àmi ki lídrì lavú tsǐ manyàngá ko? Àmi ki rúbhá lavú tsǐ kítá ko? ²⁶ Mì nò rè àrǐ ì ká. Ì kidhí ngá ko na, ì akónà ngá ko na, ì lokó kpà ngá kòbhó na ko na. Di, àmi ki Atá bhù na dhi adré ìna ngá fe àyi dré tèle. Di àmi ki tà lavú tsǐ àrǐ kya ko? ²⁷ Àmi kófalé dhi, àdhi ni kitswá áyi lídrì ni lókyá ni drǐ timbà tsà, dré adrélé áyi togó bha lanzìle dhi sè bwà dhi ni?»

²⁸ Mì adré kpà àmi ki togó bha lanzìle kítá ni tà sè àdho tà sè? Mì nò rè ngalè pfò mbì na dhi ì adré topfòle ngíni ya dhi ká. Ì 'o àzǐ ko na. Ì ledé kpà kítá ko na. ²⁹ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Ndìndì ópí Sòlòmónò rúku ni ìbe títi dhi asó tá kítá aveave pfò nda ki àlo àdhyà tíni dhi ko. ³⁰ Giká kàdré kó mbì adrélépi ándrò kònwa gò kǐdru dra bhèzoá àtsǐ na dhi ki tosó kònìni be dhi, a ni di véle àmi ki tosó dóro àyi ki lavú ngíni? Àmi àmikya móndí tà ka'ika'í ìbe tsà dhi 'i!

³¹ Mì kòbhà di àmi ki togó adrélé lanzìle, adrézó tàá dhi <Mà ni dra àdho ngá nya?> ya, <Mà ni dra àdho ngá mvu?>

ya, kó ngalè «Mà ni dra àdho asó?» ya dhi ko. ³² Tàko ko, pàgánò ì adré àyikya ngá títi nda ki nda kòdhya landè àko ró. Àmi ki Atá bhù na dhi ñ kpa tàle dhi, àmi lovó íbe ngá nda ki kisúzó dhi be. ³³ Dì mì kàdré rè zyà Giká ni Opì nda akódhi ni tà gyägya íbe 'íká, gò akódhi kòtimbaró kpa ngá nda ì títi àmi dré ndò.

³⁴ Dì ásà dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzile tà adrébhá alìle kídru dhi ki tà sè dhi ko. Angyá ko, tà kídru àdhya ki kitswá kítú kídru nda sè. Kítú àlo àlo títi dhi ki kizà kitswá kítú nda sè.»

7

Móndí ki tàbvó tàma ko dhi
(A kònò kpa Lúkà 6:37-38, 41-42)

¹ Yésu gò tàá dhi: «Mì kàdré móndí ki tàbvó ta ko, Giká kòtaró kpa àmi ki tàbvó ko dhi bvó. ² Tàko ko, Giká ni àmi ki tàbvó ta ngóro mì dré adrélé móndí ki tàbvó ta dhi tíni. A ni kpa àmi ki tà tabhì ngóro mì dré adrélé móndí ki tà tabhì dhi tíni.

³ Mí adré mína kayísá kórònyá mvá ámi adrúpi mína dhi ni no gò, adrézó fa gú mí mína dhi ni atógyà ko àdho tà sè? ⁴ Mí adré ámi 'o ngíni tàá ámi adrúpi dré dhi «Mí 'o má kàpèró kayísá kórònyá mvá mí mìlèsè» dhi, tàkò fa gú dré adrèrà'a àmi tàndi mína dhi 'á dhi? ⁵ Mì túrúpfú líyí 'i! Mí kàpè rè zyà fa gú nda mí mìlèsè 'íká, gò mí kògòró ngá no dra kitswázó kayísá kórònyá mvá nda ni apè ámi adrúpi mìlèsè ndò.»

Tà lólo fema móndyá dra tà nda ki gabhá dhi ì dré ko dhi

⁶ «Mì kòfè tà lólo kòkí ì dré ko, ì kògòró àyi ki alá àmi ki titsí ko sè. Mì kòbhe àmi ki màyìkà aveave dhi ì tìgá ì kandrá ko, ì kàtóro àyi pálé ko sè.»

Tà zìma, ngá ndàma ìndì dzóti gàma
(A kònò kpa Lúkà 11:9-13)

⁷ «Mì kàdré tà zi Giká tí gò, kò'oró tà nda àmi dré. Mì kàdré ngá nda gò, mì kòkisúró. Mì kàdré dzóti ga gò, à kònzìró àmi dré. ⁸ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà zi Giká tí dhi adré kisúá. Dhya adrélépi ngá nda dhi adré kisúá. Dhya adrélépi dzóti ga dhi dré dhi, à adré kpa nziá.

⁹ Àmi ànzì ki atá ro ni ì, àmi ki mvá kàdré mápà zi àmi tí dhi, mì ni tsì kírà fe drá kòdhya? ¹⁰ Àmi ki mvá kàdré kosyá zi àmi tí dhi, mì ni tsì ñ fe drá kòdhya? ¹¹ Dì àmi móndí kònzì ró ni ì, mì kòñì adrélé ngá dóro fe àmi ki ànzimvá ì dré dhi be dhi, àmi ki Atá bhù na dhi ni ngá dóro fe dhya adrébhá zìá í tí dhi ì dré tà tàndi ró!»

Tà dóro 'òma móndí i dré dhi

¹² «Dì tà títi i sè dhi, mì kàdré tà 'o móndí i dré ngóro mì dré adrélé lèlè ì kò'o àmi dré dhi tíni. Tàko ko, mì kàdré 'òà kònini dhi, mì adré tà títi Mósè ni tátítrí kúlí ìndì pròfétà ì dré adrélé tàlè à kò'o dhi ki 'o kòdhya.»

Fìma dzóti wàlepi ko dhi 'àsè dhi

(A kònò kpà Lúkà 13:24)

¹³ «Mì kòlavú dzóti wàlepi ko dhi 'àsè file Gíkà ni Opì na. Tàko ko, dzóti adrézó file 'àsà ìndì láti adrézó lavúlé 'àsà lile dràdrà kisú dhi wawà. Móndí zyandre dhi ì adré file dzóti wawà nda 'àsè dhi àyi. ¹⁴ Dì, dzóti adrézó file 'àsà ìndì láti adrézó lavúlé 'àsà lile lídrì kisú dhi wa ína ko. Ngbà 'í móndí àlo àlo dhi ì adré dzóti nda ni kisú àyi.»

Fa i lò'wa ni íbe dhi

(A kònò kpà Lúkà 6:43-44)

¹⁵ «Mì kàdré àmi ki líkí pròfétà kinzò ro dhi ki tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré àyi ki ladzá alìlè àmi vélé ngóro kábilígyà i tíni. Tàkò àyi léna dhi, àyi kàlagí àtrá 'i. ¹⁶ Mì ni kitswá àyi ki ni lò'wa ì dré adrélé 'àlè dhi i sè. A adré tsì vínò lò'wa ki kùtsi sílé 'í? A adré kó figì lò'wa ki áyìdhá sílé 'í? Tàdzí ko. ¹⁷ Fa dóro títi dhi ì adré lò'wa dóro 'a kòdhya. Dì, fa kònzi ì adré àyikya lò'wa kònzi 'a kòdhya. ¹⁸ Fa dóro kitswá lò'wa kònzi 'a bwà ko. Fa kònzi kitswá kpà lò'wa dóro 'a bwà ko. ¹⁹ Fa títi adrèbhá lò'wa dóro 'a ko dhi i, à adré togá lebhélé àtsí na. ²⁰ Dì ngóro mì dré adrélé fa ki ni lò'wa ì dré adrélé 'àlè dhi i sè dhi tíni dhi, mì ni kókpà pròfétà kinzò ro dhi ki ni, tà ì dré adrélé 'òlè dhi i sè.»

Tà tàma ìndì tà 'òma

(A kònò kpà Lúkà 13:25-27)

²¹ Móndyá títi adrèbhá áma zi <Mírì, Mírì!> dhi ì kitswá file Opì bhù àdhya na ko. Ngbà 'í àyi adrèbhá tà áma Atá bhù na dhi dré adrélé lèlè à kò'o dhi ki 'o dhi ki fì lána àyi. ²² Kítú tàbvó tàzo dhi tú dhi, móndí bí dhi ki tàá má dré dhi: <Mírì, Mírì, mà longó tá tsì ámi kúlí pròfétà kya tíni ámi rú sè ko? Mà dro tá tsì tírì kònzi i ámi rú sè ko? Mà 'o tá tsì tà líndrìga ró bí dhi i ámi rú sè ko?> ²³ Dì, má ni go tàá àyi dré dhi: <Má nì àmi tàdzí ko! Ámi tà kònzi 'obhá ni i, mì nga má mìlèsè!>»

Dzó sìma kírà dri dhi

(A kònò kpà Lúkà 6:47-49)

²⁴ «Dì dhya ángùdhi adrélèpi áma kúlí kòdhi ki yi gò adrézó ka'íá 'òlè dhi, sù ngóro agó tògya ró àyi dzó sìlepi kírà dri dhi tíni. ²⁵ Kozya dré dhìzo, yì dré tìzo gò, lyá dré

dzó nda ni vizo dhi, dzó nda dré arízo ko, pá ni ni bhàle kírà dri dhi sè.

²⁶ Dì, dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí kòdhi ki yi gò adrézó ka'íá 'òle ko dhi, sù ngóro agó azaaza áyi dzó sílepi sínýí dri dhi tání. ²⁷ Dì kozya dré dhizo, yí dré tizo gò, lyá dré dzó nda ni vizo dhi, dzó nda dré arízo akílé nyínyi.»

²⁸ Yésu kòtá tà nda i akílé dre dhi, mónnyá zyandre ì dré adrézó véle síbhálé be ngbo tà dré tadhálé nda ki tà sè. ²⁹ Tàko ko, akódhi ni kúlí i tá lanzìlanzi ro. Adré tá ina àyi ki tadhá ngóro àyi ki tátrítrí kúlí tadhábhá kya tání ko.

8

Yésu tidrí agó àlo kàrí dré rùle dhi

(A kònò kpà Márokò 1:40-45; Lúká 5:12-16)

¹ Yésu kàsí kòngó nda drílésè dre dhi, mónní zyandre lavulé dhi ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè. ² Dì agó àlo kàrí dré rùle dhi dré alizo adhéle áyi kórókó titi Yésu kandrá, tàzoá drá dhi: «Mírì, mi rinyí íbe kitswázó áma temvé tidrìlé, mí kòlè dhi.» ³ Dì Yésu dré áyi drígá kidzizo akódhi ni tabè gò, tàzoá drá dhi: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpírìkpírì wà!» Gbã kòdhwa, agó nda dré adrízó kàrí drà nda lèsè. ⁴ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí kònò dóro, mí kòlongóro tà kòdhi dhya àlo dré ko. Be ró dhi, mí lì mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá Gíká dré ngóro Mósè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tání, tadházóá mónní ì dré dhi, mí adrí dre káyà dhi.»

Sòdá kì kàdrì àlo dhi ka'ì Yésu bàti

(A kònò kpà Lúká 7:1-10; Yòwánì 4:43-54)

⁵ Yésu kògò tsàle Kàpàrànwúmà na dre dhi, Rómà ki sòdá ki kàdrì àlo dhi dré áyi kisízó ànyi akódhi làga, akódhi ni ti lizí ⁶ tàzoá dhi: «Mírì, áma màràbà adré ayilé drà be bhà na. Akódhi ni pá àbvò ro, ìndì rùbhá ni adré aswálé tò.» ⁷ Yésu tà drá dhi: «Má ni li akódhi ni tidrí.» ⁸ Dì, sòdá kì kàdrì nda logó drá dhi: «Mírì, má kitswá mána ámi lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì mí dré fizo áma dzó na dhi ko. Dì, mí kòtá ndìrì kúlí àlo gò, áma màràbà nda kàdríró. ⁹ Tàko ko, áma tàndi, ma áma kàdrì ki rinyí zàle. Ma kpà sòdá íbe má zàle. Má kàdré tàá àyi ki àlo dré dhi <Mí lì!> dhi, adré lìle. Má kàdré tàá àzya ni dré dhi <Mí alì!> dhi, adré alìle. Má kàdré kó tàá áma màràbà dré dhi <Mí 'o tà kòdhi!> dhi, adré 'òá.» ¹⁰ Dì Yésu kòyi tà nda dre dhi, akódhi ni líndrì dré gàzo. Dré áyi alázó tàá mónnyá adrèbhá áyi lebè dhi ì dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Má kisú rè dhya àlo adrélépi tà ka'íka'ì íbe kònìni dhi Ísèrélè ànzì i kòfalé ko.

11 Má adré tàá àmi dré dhi: Mòndí zyandre dhi ki angá kítú dré apfòrà lésè ìndì kítú dré ndìrà lésè, lirílé mísá làgàsè túmání Abàràrà ìbe, Isákà be, ìndì Yàkòbhò be Opì bhù àdhya na. 12 Di, kàdré mòndyá kitswábhá tá file Opì nda na dhi ki tà sè dhi, à ni àyi ki bhe kivì na, àrà tínímvá ro dhi na. Kònàle dhi, à ni adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsi.»

13 Gò Yésu dré tàzoá sòdá kì kàdrì nda dré dhi: «Mí nzi mí bhàna. Tà nda kò'o ru mí dré ngóro mí dré adrélé ka'ile dhi tìni!» Di akódhi ni màràbà nda dré adrízó gbă lókyá nda sè.

Yésu tidrí dràbhá bî dhi i

(A kònò kpà Márokò 1:29-34; Lúka 4:38-41)

14 Amvolásà dhi, Yésu dré lizo Pétèro ni dzó na gò, akódhi ni àdrá ni kisú lángá na, rúbhá ni dré tá adrélé àtsi ró dhi sè. 15 Di Yésu dré tòkó nda ni drígá tabèzo gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gò tòkó nda dré ngàzo kidhólé ngá fe Yésu dré nyàle.

16 Ìndró kàndrì dre dhi, à dré mòndí bî tirí kònzi ìbe àyi léna dhi kì adzízó Yésu vélé. Di akódhi dré tirí kònzi nda kì dròzo topfòle àyi lésè kúlí sè. Dré kpà mòndí drà ìbe dhi kì tidrízó títí. 17 Di tà longólé pròfétá Èsáyà tí dhi dré ru 'òzo kònini. Longó tá dhi:

«Akódhi ni tàndi do àma kì tà yàyà dhi i, àma kì drà kì dòzo kpà í rú.»*

Mòndyá adrèbhá Yésu ni le lebèle dhi i

(A kònò kpà Lúka 9:57-62)

18 Yésu kònò mòndí zyandre ru kimóbhá í làgàsè kúru dhi i dre dhi, dré tàzoá àyi lebèbhá i dré dhi, ì kòzya tãpáriandre ni ta'á na. 19 Gò tátírí kúlí tadhábhá kì àlo dré àyi kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Tadhálépi, má ni àmi lebè àrà títí àngùdhi mí dré adrézó lile dhi i 'àsè.» 20 Yésu logó drá dhi: «Kìlìwá i àyi kì bhú ìbe. Arí i kpà àyi kì bhà ìbe. Di, Mòndí ni Mvá ína àrà í dré kitswázó àyi drì la lovózó dhi àko.»

21 Gò Yésu ni lebèlepi àzya dhi dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí kòtayí rè zyà ma lile àma atá ni si 'íká.» 22 Di, Yésu logó drá dhi: «Mí lebè ma! Mí tayí mòndí dràbhá dre dhi i àyi kì àbvò kì si.»

Yésu kíkí kàgùmá

(A kònò kpà Márokò 4:35-41; Lúka 8:22-25)

23 Yésu ì dré tombàzo bwátú na lebèbhá ni ìbe gò, ì dré kidhózó adrélé zyàle tãpáriandre ni ta'á na. 24 Gbă kòdhwa, kàgùmá dré ngàzo adrélé vîle tãpáriandre nda mi gò, yí

* 8:17 8:17 A kònò Èsáyà 53:4.

adrélépi longalé dhi dré adrézó lodàle bwátù na. Di, Yésu adré tá ina ayí ko. ²⁵ Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi làgá, akódhi ni toró tazoá dhi: «Mírì, mí tidrí àma wà! Mà adré dràle!» ²⁶ Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi tà ka'íka'í íbe tsà ni i, mì adré ngá ro àdho tà sè?» Di dré ngàzo ligilé lyãandre nda i dri tãpãriandre nda be gò, ngá dré gòzo bhùle ndi. ²⁷ Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwãbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá ina móndí kára be ngíni dhi 'i, ndìndì lyãandre i tãpãriandre be dhi ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle ni?»†

*Yésu tidrí àgo rì tirí kònzì íbe àyi léna dhi ì
(A kònò kpà Márokò 5:1-20; Lúka 8:26-39)*

²⁸ Yésu kòzya tãpãriandre ni ta'á na tsàle bvò Gádàrà kya na dre dhi, àgo rì tirí kònzì íbe àyi léna dhi ì dré apfòzo mógó lésè alìle ru kisú akódhi be. Ayi nda ì dré tá adréle móndí tòmbatòmba i ró tò dhi sè dhi, dhya àlo kitswá tá lavulé àrà nda 'àsè bwà ko. ²⁹ Gò ì dré ngàzo loyóá kúlí 'u'ù sè dhi: «Gìká ni Mvãagó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì tsì kònwa àma ki 'o kònzì lókyá bhàle dhi kandrá?»

³⁰ Ayi làgana vwàvwà ro tsà dhi, tìgá ki pãri andre adré tá ngá nya. ³¹ Di tirí kònzì nda ì dré Yésu ni ti lizízó tazoá dhi: «Mí kàdré 'òle àma ki dro dhi, mí kòmù àma lìle tifilé tìgá kòna i léna.» ³² Yésu tà àyi dré dhi: «Mì lè!» Di ì dré topfòzo àgo rì nda i lésè, lìle tifilé tìgá nda i léna. Gbã kòdhwa, tìgá nda ì dré ndìzo títi kòngó nda ni gòlòko 'àsè, ledhélé tãpãriandre na todràle. ³³ Gò tìgá nda ki líkìbhá ì dré ngàzo ràle tà títi lavúbhá nda ki rúbí longó bhàandre na. † longó tá kpà tà atsálépi àgo rì tá tirí kònzì íbe àyi léna nda i rú dhi. ³⁴ Gò móndyá títi dhi ì dré apfòzo bhàandre nda lésè alìle ru kisú Yésu be. Di, ì kònò akódhi dre dhi, ì dré akódhi ni ti lizízó, kòngaró àyi ki bvò 'àsè be dhi bvò.

9

*Yésu tidrí àgo àlo pá be àbvò ro dhi
(A kònò kpà Márokò 2:1-12; Lúka 5:17-26)*

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré mbàzo bwátù na gòle zyàle tãpãriandre ni ta'á na, tsàle àyi tãndi ni bhàandre na.* ² Kònàle dhi, móndí àruka ì dré agó àlo pá be àbvò ro dhi ni adózó kíndri dri alìzo ába akódhi véle. Yésu kònò àyi ki tà ka'íka'í dre dhi, dré tazoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma mvá, mí tsi togó! A trì ámi tàkònzì i dre!» ³ Di, tãtrítrí

† 8:27 8:27 A kònò Longó i 65:8; 89:10; 107:23-32. * 9:1 9:1 Bhàandre Yésu dré bhà mòzo lána dhi tá Kàpàrànwúmà 'i. A kònò Mátayò 4:13; Márokò 2:1.

kúlí tadhábhá àruka ì dré dhèzo adrélé kisùá àyi léna dhi: «Dhya kòndi adré ína Giká ni dha kúlí kòdhi sè!»

⁴ Yésu dré tà ì dré tá adrélé kisùle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá dhi: «Mì adré àmikya tà kònzì kisù àmì léna àdho tà sè? ⁵ Tà kitswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kòndhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A trî ámì tàkonzì ì dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí kídho atsí to> dhi? ⁶ Má adré làá mì kòni dhi, Mòndí ni Mvá rinyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Di dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Mí nga, mí do ámì kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!» ⁷ Di agó nda dré ngàzo nzìle í bhàna. ⁸ Mòndyá zyandre ì kònò tà nda dre dhi, àyi kì togó dré gàzo tiri dré. Gò ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle, dré rinyí múrúngú afèle mómí ì dré kòni dhi sè.

Yésu azi Mátáyò

(A kònò kpà Mároko 2:13-17; Lúka 5:27-32)

⁹ Yésu kàpfò kònalèsè gò adrélé lìle dre dhi, dré agó àlo rú be Mátáyò dhi ni no adrérà'a lírìlé mèdáyì lagírà na. Dré tàzoá drá dhi: «Mí lebè ma!» Di Mátáyò nda dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè.

¹⁰ Bvóá dhi, Yésu ì dré lìzo lebèbhá ni íbe Mátáyò ni dzò na gò, ì dré lírízó mísá làgàsè adrélé ngá nya. Di mèdáyì lagíbhá bí dhi ì, ìndì mómí bí adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe dhi ì alì tá kpà lírìlé mísá làgàsè túmání àyi íbe. ¹¹ Di Fàrisáyò ì kònò tà nda dre dhi, ì dré ngàzo lizíá Yésu ni lebèbhá ì tí dhi: «Àmì kì tadhálépi adré ngá nya túmání mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?»

¹² Yésu kòyi tà lizílé nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mòndyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhi, mómíyá drà ro dhi ì adré àyikya ndáá àyi. ¹³ Di, mì kòlì àmikya tà tìsìle Giká ni Kúlí na kòndhi ni àndu nda nìle: <Má adré mómíyá adrèbhá àyi kì àzya kì kizà bha dhi kì nda kòdha. Má adré mána mòbòmà adrélé fèle má dré dhi kì nda kòdha ko.>† Tàko ko, má alì mómíyá adrèbhá àyi kì no gyàgya dhi kì azi kòdha ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá kì azi kòdha.»

A lizí Yésu tàbirí mvòma ni tà dri

(A kònò kpà Mároko 2:18-22; Lúka 5:33-39)

¹⁴ Amvolásà dhi, Yòwání Bátisímò fèlepi ni lebèbhá ì dré alìzo Yésu véle lizíá tíá dhi: «Àma Fàrisáyò íbe dhi ì, mà adré kó tàbirí mvo rä, adrézó tà zi Giká tí dhi, ámì lebèbhá ì adré di àyikya tàbirí mvo ko àdho tà sè?» ¹⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mòndyá azílé gwányá làmò àdha lé dhi kì kitswá

† 9:13 9:13 A kònò Oséyà 6:6.

tsi adrelé kizà ro, i dré adrèrà'a tùmání tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! Di, lókyá adrelépi alile dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalèsè gò, i dré kidhózó adrelé tàbirí mvo lókyá nda sè.

¹⁶ Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasilépi dhi íbe dhi, dhi kítá tídhí ro dhi kítá àku nda dri ko na. Tàko ko, kò'o kònini dhi, kítá tídhí nda ni kítá àku nda ni asé gò, kítá àku nda dré gòzo véle lasilé lile drìdrì.

¹⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhi kíní dhèle adrézó vínò líkí, akùbhá dre dhi i léna ko na. Tàko ko, kò'o kònini dhi, vínò tídhí nda ni abhò kíní àku nda kì lasí gò, vínò dré kutúzó gò, kíní nda i dré abízó títi. Asà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi i léna, adrézó ngá rì nda kì líkí dóro.»

Yésu tidrí tòkó àlo dhi, indì tingá mvátòkó àlo dhi dràdrà lésè

(A kònò kpà Márokò 5:21-43; Lúka 8:40-56)

¹⁸ Yésu dré tá adrèrà'a tà nda kì ta dhi 'á dhi, Yúdà ànzi kì kàdrì kì àlo dré alizo adhéle àyi kórókó títi akódhi kandrà, tàzoá drá dhi: «Áma zapi drà nyànomvá kòndi. Di, mí ali ámi drígá bha akódhi dri wà, kàdríró be dhi bvó!» ¹⁹ Di Yésu i dré ngàzo lebhébhá ni íbe adrelé lile agó nda vèsè.

²⁰ Gbá lókyá nda sè dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúàsà kóná be mudrí-drì-rì dhi dré àyi kisízó ànyi Yésu àmvolèsè gò, akódhi ni kítá ti tabè. ²¹ Angyá ko, adré tá ína kisúá dhi: «Má kòtabè ngbà 'í akódhi ni kítá ti kòdhya dhi, má ni adrí.»

²² Di Yésu dré àyi alázó tòkó nda ni no gò, tàzoá dhi: «Áma zapi, mí tsi togó! Ámi tà ka'íka'í tidrí mi dre.» Di akódhi nda dré adrízó gbá lókyá nda sè.

²³ Di Yésu kòlì tsàle Yúdà ànzi kì kàdrì nda bhàna dre dhi, dré làrí tswabhá kì nòzo tùmání móndí zyandre adrébhá tongolé dhi íbe. ²⁴ Dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nga kònwàsè. Tàko ko, mvátòkó kòdhi drà ko. Adré ína ayí ko.» Gò i dré dhèzo adrelé akódhi ni gu. ²⁵ A kòdro móndyá zyandre nda i topfòle kivi na dre dhi, Yésu dré fizo dzó nda na, mvátòkó nda ni drígá ru gò, akódhi dré ngàzo kuru. ²⁶ Gò tà nda ni rúbí dré la'úzó bvò nda 'àsè títi.

Yésu tidrí àgo rì mì kùdúkùdu ró dhi i

²⁷ Yésu kàpfò dzó nda lésè adrelé lile dre dhi, àgo rì mì kùdúkùdu ró dhi i dré ngàzo adrelé akódhi ni lebhé loyóába dhi: «Dàwídì ni Mvá, mí bhà àma kì kizà wà!» ²⁸ Yésu kòtsa bhàna file dzó na dre dhi, àyi nda i dré àyi kì kisízó ànyi akódhi làga. Di akódhi dré àyi kì lizízó tàzoá dhi: «Mì adré ka'íá dhi, má ni kitswá àmi kì tidrí bwà?» † logó drá dhi:

«Áyíya, Mírì.» ²⁹ Gò Yésu dré àyi ki mǐ tabèzo, tàzoá dhi: «Tà nda kò'o ru àmì dré ngóro mǐ dré adrelé ka'ile dhi tíni!» ³⁰ Dì àyi ki mǐ dré ru nzizo adrelé ngá no. Gò Yésu dré àyi ki bí sèzo tàzoá dhi: «Mì kònò dóro, mì kòlongóro tà kòdhi dhya àlo dré ko.» ³¹ Dì, ì kòpfò dzó nda 'àsè dre dhi, ì dré àyikya lizo Yésu ni rúbí longóbe la'ulé bvò nda 'àsè títi.

Yésu tidrí ábhãbhã àlo tirí kònzi íbe dhi

³² Ì dré tá adrerà'a apfòle dzó nda lésè dhi 'á dhi, à dré agó àlo tirí kònzi íbe í léna, adrelépi kpà ábhãbhã ro dhi ni adzízó Yésu vélé. ³³ Dì Yésu dré tirí kònzi nda ni dròzo pfòle ábhãbhã nda lésè dhi, dré kidhózó adrelé kulí ta. Mòndyá zyandre kònale dhi ki líndrí dré gazo bhwãbhwa gò, ì dré adrezó tàá dhi: «À nò rè tàdzí tà 'òle làsú be kònini dhi Ìsèrelé 'a ko!» ³⁴ Dì, Fàrisáyò ì adré tá àyikya tàá dhi: «Dhya kòdhi adré tirí kònzi ki dro topfòle mómí ì lésè, tirí kònzi ki kàdrì ni rǐnyí sè.»

Lànyá líyí ni ti lizima, kòmùró àzibhá i lile áyi lànyá lokó dhi

³⁵ Gò Yésu dré ngazo adrelé tatsilé bhàandre títi i 'àsè ìndì bhà títi i 'àsè, tà tadhábe Yúdà ànzi ki lèsámbo dzó i 'àsè, Rúbí Tani Giká ni Opì àdhya ni longóbe, ìndì mómí ki tidríbe àyi ki drà títi i lésè. ³⁶ Dì dré tá adrerà'a mómí zyandre dhi ki no dhi 'á dhi, adré tá kizà do áyi togó na àyi ki tà sè. Tàko ko, ì adré tá landèle tò, ìndì tà adré tá àyi ki lavú. Áyi tá ngóro kábilígyà adrébhá àyi ki líkílépi àko dhi i tíni. ³⁷ Dì dré tàzoá áyi lebébhá i dré dhi: «Lànyá ka amvú na lavulé dre. Dì, àzibhá adrébhá lànyá nda ni lokó dhi ki àbvò yókódhó. ³⁸ Mì kàdré di lànyá nda ni líyí ni ti lizi, kòmùró àzibhá i lile áyi lànyá lokó be dhi bvò.»

10

Yésu tibhù àpóstolò mudrí-drì-rì dhi i lile àzì na

(A kònò kpà Márokò 3:13-19; 6:7-13; Lúkà 6:12-16; 9:1-6)

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré áyi lebébhá mudrí-drì-rì dhi ki azízó gò, rǐnyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzi ki dro mómí i lésè, ìndì kitswázó mómí ki tidrí àyi ki drà títi i lésè. ² Apóstolò mudrí-drì-rì nda ki rú i tá: Símónà (adrelé kpà rú zìle Pétèro dhi), adrúpi ni Andréyà, Yàkóbhò Zèbèdáyò ni mvá, adrúpi ni Yòwánì, ³ Filípò, Bàràtòlòmáyò, Tòmá, Màtáyò (mèdáyì lagílépi dhi), Yàkóbhò Alàfáyò ni mvá, Tàdáyò, ⁴ Símónà (adrelépi àtsi ró áyi sùrú ni tà sè dhi), ìndì Yúdàsì Ìsikàrìyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá i drígá dhi).

⁵ Di Yésu dré dhya mudrí-drĩ-rĩ nda ki tibhùzo, tà lazízo àyi dri kònini: «Mì lì mónnyá sùrú twá ro dhi i véna ko. Mì fĩ kpà bhàandre àlo Sàmàriyá kya na ko. ⁶ Be ró dhi, mì lì àmikya Ìsèrélè ànzi avìbhá kábilígyà i tĩni dhi i véna. ⁷ Mì dré adrérà'a lìle dhi 'á dhi, mì kàdré longóá móndí i dré dhi: <Opì bhù àdhya atsá ànyi dre!> ⁸ Mì kàdré dràbhá ki tidrí, adrézó móndí dràbhá dre dhi ki tingá dràdrà lésè, adrézó móndí kàrí dré rùle dhi ki tidrí, adrézó tirí kònzi ki dro topfòle móndí i lésè. Mì kàdré tà 'o móndí i dré àngyá, ngóro mì dré kisúlé àngyá dhi tĩni.

⁹ Mì do óró 'i yà, àrezá 'i yà, kó ngalè làfa lò'wa mvá 'i yà dhi àmi rú ko. ¹⁰ Mì kòdo kòmvo atsí sè dhi 'i yà, kítá agá lésè dhi ni àzya 'i yà, kámókà àzya 'i yà, kó ngalè kùtù fa 'i yà dhi ko. Tàko ko, adrè leá dhi, dhya àzì 'òlepi dhi kònnya àyi landè.

¹¹ Bhàandre ángùdhi yà, ngalè bhà tsà ángùdhi yà mì dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòndà rè zyà móndí kitswálépi àmi ki ka'ĩ dòle dóro dhi 'íká gò, mì kàdréro ayílè akódhi nda bhàna tsàle kítú mì dré dra ngàzo àrà nda 'àsè dhi tú. ¹² Mì kàdré file dzó àlo dhi na dhi, mì kòtà dhi: <Tà kìdríkìdri kàdré dzó kònìdhi 'á.> ¹³ Mónnyá dzó nda lé dhi i kàdré àmi ki ka'ĩ dòle dóro dhi, tà kìdríkìdri àmikya nda kàdré àyi dri. Di, i kàdré àmi ki ka'ĩ dòle dóro ko dhi, mì kò'o tà kìdríkìdri àmikya nda agòle àmi vélé. ¹⁴ Dzó ángùdhi yà, ngalè bhàandre ángùdhi yà dra àmi ki ka'izo dòle lána dóro ko yà, kó ngalè àmi ki kúlí yizo ko yà dhi na dhi, mì kòpfò 'àsà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyi ki tà títi dre. ¹⁵ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Kítú Gíká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño mónnyá bhàandre nda lésè dhi i dri, mónnyá Sòdómà i lésè Gòmóra be dhi kya ki lavú.»

Kizà adrébhá alìle dhi i

(A kònò kpà Márokò 13:9-13; Lúkà 21:12-17)

¹⁶ «Mì yi rè ká! Má adrè àmi ki mu ngóro kábilígyà i tĩni trú kàlagí i kòfalé. Àsà dhi, lè mì kàdré tògya ró ngóro ñi i tĩni, adrélé kpà tà àko àmi rú ngóro kòbhòlà i tĩni. ¹⁷ Mì kàdré àmi ki líkí móndí ki tà sè. Tàko ko, ì ni àmi ki 'o topfòle tàbvó tãrà i 'àsè, adrézó àmi ki bhwa àyi ki lìsàmbò dzó i 'àsè. ¹⁸ Áma tà sè dhi, à ni àmi ki tidrĩ topfòzo àmi ìbe gùvèrènerè i kandrásè ìndì ópí kàdrì i kandrásè, mì kòkitswáro áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle dhi ki longó àyi dré, ìndì mónnyá sùrú twá ro dhi i dré. ¹⁹ Di, à kàdré àmi ki dri tàbvó tàle dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle tà mì dré dra tàle àmi rúsè yà, kó ngalè mì ni tà nda ni ta

ngíni ya dhi dri dhi ko. Giká ni tà mì dré kitswálé tàle dhi ni fe àmi dré gbă lókyá nda sè. ²⁰ Angyá ko, mì ni adré tà nda ni ta àmi ko. Be ró dhi, àmi ki Atá ni Tirí ni adré tàà àmi tí dhi nà.

²¹ Móndeí ki àyi ki adrúpi ki lefè todràle kàribhá i drígá. Anzi ki atá ki kpà àyi ki ànzi ki lefè todràle. Anzimvá ki ligí àyi ki tibhá i rú, adrézó àyi ki 'o todràle. ²² Móndeýá títi dhi ki togó kònzi bha àmi rú áma tà sè. Di, dhya adrélépi ína togó tsi, adrézó àyi totó tātā tsàle kùdù na dhi ni adré. ²³ A kàdré àmi ki mì pfo bhàandre àlo dhi na dhi, mì kòlapá lile àzya ni léna. Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kitswá tàdzí tatsilé bhàandre títi Ìsèrèlè ànzi kya i 'àsè drìdrì Móndeí ni Mvá dré dra agòzo dhi kandrà ko.

²⁴ Dhya adrélé tadhálé dhi lavú ína dhya adrélépi àyi tadhá dhi ko. Dhya adrélépi màràbà ro dhi lavú kpà àyi mìrì ko. ²⁵ Adré làà dhi, dhya adrélé tadhálé dhi kàtsá dhya adrélépi àyi tadhá dhi tìni. Adré kpà làà dhi, màràbà kàtsá àyi mìrì tìni. A kàdré dzó líyí zi Bèlèzèbulè ro be dhi, à ni di vélé móndeýá akódhi ni dzó lé dhi ki lodhá ngíni?»*

*Dhya kitswálépi mì dré ròle dhi
(A kònò kpà Lúkà 12:2-9)*

²⁶ «Di mì kòro móndeí àlomvá ko. Tàko ko, à ni tà títi lùzu ró dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi zùle zùzù dhi ki 'o apfòle móndeí ì dré nìle dóro. ²⁷ Di tà má dré adrélé tàle àmi dré tìnìmvá na dhi i, mì kàdré tàà ngádra 'á. Tà adrélé tàle àmi bína kòyàya sè dhi, mì kàdré longóá dzódrì i lésè. ²⁸ Mì kòro dhya adrèbhá móndeí ki rúbhá ki tupfú todràle gò, ì dré kitswázó àyi ki lídrì pfu bwà ko dhi i ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya Giká kitswálépi móndeí ki lídrì ki tupfú todràle àyi ki rúbhá íbe líferò na dhi ni ro kòdhya.

²⁹ A adré zakó tsi kàtsìkírìnyà rì dhi ki lagí làfa lò'wa mvá àlo dhi sè? Di tágba dré adrézó kònìni dhi, àyi nda ki àlo kitswá dhèle kìnì mi, Giká àmi ki Atá dré tà nda ni ni àko ró ko. ³⁰ Kàdré di àmi ki tà sè dhi, akódhi nà ndìndì àmi ki drìbhí i títi nàna. ³¹ Mì kàdré di ngá ro ko. Àmi ki tà lavú kàtsìkírìnyà zyandre dhi kya byá!

³² Dhya ángùdhi adrélépi tàà móndeí i kandrà dhi í ka'í ma dre dhi, má ni kókpà tàà áma Atá bhù na dhi kandrà dhi, má ka'í akódhi nda dre. ³³ Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áma ga móndeí i kandrà dhi, má ni kókpà akódhi nda ni ga áma Atá bhù na dhi kandrà.»

* **10:25** 10:25 Rú «Bèlèzèbulè» kònìdhi, rú fèle Sàtánà, tirí kònzi ki kàdrì dré dhi 'i.

Yésu alì tà ru lanzíó dhi ni bha móndí i kòfalé
(A kònò kpà Lúka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má alì kitswálé tà kìdríkàdri fe bvò dri dhi. Má alì kitswálé tà kìdríkàdri fe ko. Be ró dhi, má alì mána kitswálé àdzú so móndí i kòfalé. ³⁵ Tàko ko, má alì mváagó ki kòfalé lanzí atá ni be. Má alì mvátòkó ki kòfalé lanzí andre ni be, adrézó kpà àdramvá ki kòfalé lanzí àdrá ni be. ³⁶ Dhyá ki kàribhá ki adrè móndí dhyá ki tàndi ni dzó na dhi 'i.†

³⁷ Dhya ángùdhi adrélépi áyi atá 'i yà, kó ngalè áyi andre 'i yà dhi ni le áma lavú dhi, kitswá má sè ko. Dhya adrélépi áyi mváagó 'i yà, kó ngalè áyi mvátòkó 'i yà dhi ni le áma lavú dhi, kitswá má sè ko. ³⁸ Dhya ángùdhi adrélépi áyi fa kipakipa do, adrézó áma lebè dhi ko dhi, kitswá kpà má sè ko. ³⁹ Dhya ángùdhi adrélépi áyi lídrì líkí áyi tàndi dré dhi, ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya adrélépi áyi lídrì fe áma tà sè dhi ni áyi lídrì nda ni kisú.»

Làgí à dré dra kisúlé dhi

(A kònò kpà Márokò 9:41)

⁴⁰ «Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki ka'í dòle dóro dhi, adrè áma tàndi ni ka'í kòdhyà. Dhya adrélépi áma ka'í dòle dóro dhi, adrè dhya áma amùlepi dhi ni ka'í kòdhyà. ⁴¹ Dhya ángùdhi adrélépi pròfètà àlo dhi ni ka'í dòle dóro, dré adrélé pròfètà 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí adrélé fèle pròfètà i dré dhi ni kisú. Dhya adrélépi móndí àlo gyägya dhi ni ka'í dòle dóro, dré adrélé móndí gyägya 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí adrélé fèle móndí gyägya i dré dhi ni kisú. ⁴² Di má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi ndìndì kópò àlo yí kìdrí àdhyà ni fe áma ànzimvá ki àlo dré mvùle, dré adrélé áma lebèlepi 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí ína ni kisú bàti.»

11

Yòwànì Bàtìsimò fèlepi mù móndí i Yésu véna
(A kònò kpà Lúka 7:18-35)

¹ Yésu kòlázì tà nda i áyi lebèbhá mudrí-dri-rì dhi i dri akílè dre dhi, dré ngàzo adrélé tatsílè tà tadhábe ìndì Gìkà ni kúlì longóbe bhàandre bvò Gàliláyà àdhyà lé dhi i 'ásè.

² Di Yòwànì Bàtìsimò fèlepi, adrélépi tá bǎdzó na dhi kòyi tà Krìsto dré tá adrélé 'òle dhi i dre dhi, dré áyi lebèbhá ki mùzo ³ akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mi Mèsíyà adrélépi tá alìle dhi 'i? Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhyà àzya ni leté kòdhyà?» ⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì gò tà mì dré adrélé

† 10:36 10:36 A kònò Mìké 7:6.

yìle, ìndì mì dré adrélé nòle kòni ki tití Yòwánì dré: ⁵ Mì kùdúkùdu ì adré ngá no, mèrèkpe ì adré atsí to, móndí kàrí dré rùle dhi ì adré adrílé, móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi ì adré tà yi, móndí dràbhá dre dhi ì adré angálé dràdrà lésè, ìndì à adré Rúbí Tani longó lemerèbhá ì dré. ⁶ Kólénzè dhya ángùdhi dra dhèlepi áma tà sè ko dhi dré!»

⁷ Dì Yòwánì ni lebèbhá nda ì dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, Yésu dré kidhózó adrélé Yòwánì ni tà ta móndyá zyandre ì dré, adrézó tàá dhi: «Mì lì tá duku na àdho no? Mì lì kòzò lyá dré tá adrélé vïle dhi ni no? ⁸ Mì lì tá àdho no? Mì lì móndí kítá aveave asólépi í rú dhi ni no? Mì yi rè ká! Móndyá adrèbhá kítá aveave dhi ki tosó dhi ì àyikya ópí ki dzó kàdrì ì 'ásè be. ⁹ Mì lì tá dì àdho no? Mì lì pròfètà ni no? Ayíya! Má adré tàá àmi dré dhi: Yòwánì nda lavú pròfètà byá. ¹⁰ Tàko ko, akódhi dhya tà kònìdhi ni tisizo tà ni dri Gíká ni Kúlí na dhi 'i: <Mí nò ká! Má ni dhya dra áma kúlí longólépi dhi ni mu lile mí kandrána.

Akódhi nda ni láti ledé mí dré mí kandrána.>*

¹¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Móndyá títi tòkó dré òle dhi ì kòfalé dhi, dhya àlo kàdrì Yòwánì Bàtisimò fèlepi nda ni lavulépi dhi apfò rè tàdzí ko. Dì, tágba dré adrézó kònìni dhi, dhya tàko lavulé Opì bhù àdhya na dhi lavú ína akódhi. ¹² Kidhólé lókyá Yòwánì Bàtisimò fèlepi dré kidhózó Gíká ni kúlí longó dhi sè atsálé ándrò kònìdhi dhi, à adré ru pfu Opì bhù àdhya be, ìndì móndí rinyi ró dhi ì adré láti nda topázóá. ¹³ Tàko ko, pròfètà títi dhi ì Mósè ni tátrítrí kúlí be dhi ì longó tá Opì nda ni tà, atsálé Yòwánì ni lókyá 'á. ¹⁴ Mì kàdré áma kúlí le ka'ile dhi, Yòwánì nda Èllyà adrélépi tá alile dhi 'i. ¹⁵ Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yizo dhi kòyi!

¹⁶ Má ni kitswá móndyá ándrò kòni ki tà tadhá àdho ngá rú? Ayi nda ì sù ngóro ànzimvá liríbhá ngá lagíra na, adrélé kúlí loyó àyi kòfalésè dhi ì tìni. † adré loyóá dhi:

¹⁷ <Mà tswà lãrí àmi dré wóyá, mì to àmikya lãrí nda ko. Mà ngo àwó longó wóyá, mì tongó àmikya ko.>

¹⁸ Tàko ko, Yòwánì nda dré alizo dhi, nya tá ngá ko, mvu kpà ngá ko gò, à dré adrézó tàá dhi: <Akódhi tirí kònzi íbe í léna.> ¹⁹ Dì, ma, Móndí ni Mvá, má dré alizo dhi, má adré mána ngá nya, adrézó kpà ngá mvu gò, à dré adrézó tàá dhi: <Dhya kòdhi kòvongbolo líyí 'i, wá lítsí líyí 'i, ìndì mèdáyí

* 11:10 11:10 A kònò Málákí 3:1.

lagíbhá ki arúpi tàkonzìbhá íbe dhi 'i! Di, à adré Giká ni tògyá no gyágya, tà adréle 'òle tògyá nda sè dhi i sè.»

*Kizà bhàandre Yésu ni gabhá rè dhi kya
(A kònò kpà Lúkà 10:13-15)*

²⁰ Gò Yésu dré ngàzo adréle lawàle bhàandre í dré tá tà líndrìga ró bí dhi ki 'òzo 'àsà dhi i dri, mónnyá 'àsà dhi ì dré àyi ki togó ladzálé ko dhi sè. ²¹ Tà dhi: «Kizà àmi ki ngá 'i, àmi Kòràzínàbhá ro ni i! Kizà kpà àmi ki ngá 'i, àmi Bètèsàyídàbhá ro ni i! Angyá ko, má kò'o tá tà líndrìga ró má dré 'òle àmi véna dhi i Tírè na ìndì Sídónà na dhi, kònò mónnyá bhàandre nda i 'àsè dhi ì asó tá kítá lírí àyi rú kínó, àyi ki drì pfòzo tópfó sè tadházóá dhi, ì ladzá àyi ki togó káyà dhi dre. ²² Má adré di tàá àmi dré dhi: Kítú Giká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño àmi dri mónnyá Tírè i lésè Sídónà be dhi kya ki lavú.

²³ Di àmi Kàpàrànwúmàbhá ro ni i, mì adré tsì kisùá dhi, Giká ni àmi ki tà tingá tsàle byá kurú na bhù na bàti? Tàdzí ko! A ni àmi ki tà tírí tsàle byá mónnyá dràbhá dre dhi ki àrà na. Angyá ko, má kò'o tá tà líndrìga ró má dré 'òle àmi véna dhi i Sòdómà na dhi, kònò bhàandre nda ni tá adré ngbú rè be atsálé àndrò kònìdhi. ²⁴ Má adré di tàá àmi dré dhi: Kítú Giká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño àmi dri mónnyá Sòdómà lésè dhi kya ki lavú.»

*Tà kàdrìkìdri kisuma Yésu véna dhi
(A kònò kpà Lúkà 10:21-22)*

²⁵ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Á! Tátá, Mírì bhù kya bvò be ni, má adré àwoyá ta mí dré, mí dré tà kòdhi ki zùle tògyabhá i dré ìndì mónnyá tà nibhá i dré gò, mí dré tà nda ki tadházó ànzimvá i dré dhi sè. ²⁶ Ayíya, Tátá, tàko ko, tà mí dré 'òle nda tá dóro mí mìlèsè.

²⁷ Ama Atá tayí tà títi dhi i má drìgá dre. Dhya àlo Giká ni Mvágó ñilepi bàti dhi yókódhó, ngbà 'í Giká Atá ñì ñì. Dhya àlo Giká Atá ñilepi bàti dhi kpà yókódhó. Ngbà 'í akódhi ni Mvágó ñì ñì, ìndì dhya Mvágó nda dré adrézó àyi Atá ni le tadhálé àyi dré dhi ì ñì àyi.

²⁸ Ami títi adrébhá ngá lanzi do adrézó landèle ni i, mì alì má vélé wà, má kò'oró àmi adréle lovólé be dhi bvó. ²⁹ Mì kòtayí àmi má dré adréle tidrìle, mì kàdréró áma tà nda ñìle. Tàko ko, áma togó yàà ànzimvá kya tìni, ìndì mì ni tà kàdrìkìdri kisú àmi ki togó na. ³⁰ Angyá ko, àmi ki tayima má dré adréle tidrìle dhi dóro, ìndì ngá má dré adréle fèle àmi dré dòle dhi lanzi ko.»

12

Yésu Mírì sàbátù àdhyà 'i

(A kònò kpà Márokò 2:23-28; Lúka 6:1-5)

¹ Amvolásà, sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavulé amvú ngánò àdhyà ì 'àsè. Tàbirí dré akódhi ni lebèbhá kì 'òzo gò, ì dré kidhózó adréle ngánò lò'wa vu, adrézó tsíá. ² Fàrìsáyò ì kònò tà nda dre dhi, ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mí nò rè ká! Ámi lebèbhá ì adré àyikya tà àma kì tátírítrí kúlí dré adréle logálé sàbátù tú dhi ni 'o!»

³ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tà Dàwídì dré tá 'òle ì dré adrérà'a tàbirí ìbe akódhi ni arúpi ìbe dhi 'á dhi ko? ⁴ Akódhi fì tá Gìká ni dzó kàdrì na gò, ì dré mápà fèle Gìká dré dhi ni adózó nyàle arúpi ni ìbe. Tákò àma kì tátírítrí kúlí adré tá ína mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà kì tá kitswá nyàá dhi àyi. ⁵ Mì nà rè kpà Mósè ni tátírítrí kúlí na ko tàle dhi, kòwánà ì adré àyikya àzì 'o tépelò na gba kàdré sàbátù tú gò, adrézó tà bha àyi dri ko dhi? ⁶ Dì má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya kàdrì tépelò nda ni lavulépi dhi be kònwàrè! ⁷ Gìká ni Kúlí adré tàá dhi: <Má adré mónnyá adrébhá àyi kì àzya kì kizà bha dhi kì nda kòdhyà. Má adré mána mòbòmà adréle fèle má dré dhi kì nda kòdhyà ko.>* Kònò mì kònì tá kúlí kòdhi kì àndu be dhi, mì kitswá tá tà bha mónnyá tà àko àyi rú dhi ì dri ko. ⁸ Tàko ko, Móndí ni Mvá, Mírì sàbátù àdhyà 'i.»

Yésu tidrí agó àlo dhi sàbátù tú

(A kònò kpà Márokò 3:1-6; Lúka 6:6-11)

⁹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo fìle Yúdà ànzi kì lísàmbò dzó na. ¹⁰ Kònàle dhi, agó àlo drígá ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. Fàrìsáyò àruka ì adré tá tà ì dré kitswázó Yésu ni asíkí àsà dhi ni nda gò, ì dré lizízóá tíá dhi: «Àma kì tátírítrí kúlí ka'í, à kàdré móndí kì tidrí sàbátù tú dhi 'í?» ¹¹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kábilígyà àlo dhi ìbe gò, kábilígyà nda dré dhèzo bhú na sàbátù tú dhi, dhya nda kitswá tsì aséá gbã kítú nda sè ko? ¹² Dì móndí kì tà lavú kábilígyà kya byá! Àsà dhi, àma kì tátírítrí kúlí adré tà dóro 'òma sàbátù tú dhi ni ka'í.»

¹³ Dì Yésu dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì àmi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó atsálé dóro àzya ni tìni. ¹⁴ Dì Fàrìsáyò nda ì dré pfòzo ru yi, kitswázó láti nda Yésu ni pfùzo dràle dhi bvó.

Yésu màràbà Gìká dré zìle dhi 'i

* 12:7 12:7 A kònò Oséyà 6:6.

15 Di Yésu dré tà nda ni yïzo gò, àrà nda ni tayízó lïzo. Mónde zyandre lavulé dhi ì dré ngàzo lïle akódhi vésè gò, dré àyi ki dràbhá títi dhi ki tidrízó. 16 Dré àyi ki logázó, ì kòtadháro mónde ì dré ì àdhi 'i ya dhi ko. 17 Tà nda kòdhi atsá kònini, kitswále tà Giká dré tá longólé pròfètà Esáyà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

18 «Kòndhi áma adhemakandra má dré zìle dhi 'i. Akódhi dhya má dré adrélé lèle tò, ìndi áma togó dré adrézó kinilé tà ni ni sè dhi 'i.

Má ni áma Tirí bha akódhi dri gò, dré áma tà gyägya longózó sùrú títi dhi ì dré.

19 Akódhi kitswá lawàle mónde íbe ko, kitswá kpà trèle ko. Kitswá áyi kulí loyó mónde ì dré yìle láti ì bhálèsè ko.

20 Kitswá kòzó bhèlebhéle dhi ni ño ko.

Kitswá kpà tálà adrélépi 'òle adrélé dhi ni avó adrélé ko, tsàle lókyá dré dra áma tà gyägya 'òzo tà kònzì lavú dhi 'á.

21 Di sùrú títi bvò dri dhi ki àyi ki mǐ bha akódhi véna.»†

Yésu ni tà, tirí kònzì ki kàdrì àdhya be dhi

(A kònò kpà Márokò 3:22-30; Lúkà 11:14-23)

22 Amvolásà dhi, à dré agó àlo tirí kònzì íbe í léna, adrélépi kpà mǐ kùdúkùdu ró ìndi ábhábhá ro dhi ni adzízó Yésu véle. Di Yésu dré akódhi nda ni tidrízó gò, akódhi dré kidhózó adrélé kulí ta, adrézó kpà ngá no. 23 Mónde zyandre títi dhi ki líndrí dré gázo bhwàbhwa gò, ì dré adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi tsi Dàwídì ni Mvá, Mèsiyà ro dhi 'i ko?» 24 Di, Fàrisáyò ì kòyi kulí nda dre dhi, ì dré àyikya tàzoá dhi: «Dhya kòdhi adrè ngbà 'í tirí kònzì ki dro topfòle mónde ì lésè, Belèzèbùlè, tirí kònzì ki kàdrì ni rinyí sè.»

25 Di, Yésu dré ína tà ì dré tá adrélé kisùle nda ni nïzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Òpì ángùdhi mónde yà zàlá dhi ì dré adrézó ru lanzi àyi kòfalèsè dhi, òpì nda ni tà ni akí títi. Bhàandre ángùdhi yà, kó ngalè dzó ángùdhi yà mónde yà lána dhi ì dré adrézó ru lanzi àyi kòfalèsè dhi, kitswá kpà àyi totó bwà ko. 26 Sàtánà kàdré Sàtánà ni dro dhi, adrè ína ru pfu àyi tàndi be. Akódhi ni òpì ni di àyi totó ngínìngínì ró? 27 Má kàdré mána tirí kònzì ki dro Belèzèbùlè ni rinyí sè dhi, àmi ki mónde yà ì adrè di àyi ki dro àdhi ni rinyí sè? Di àsà dhi, àyi nda ki tà mǐ dré adrélé tàle nda ki bvó ta àyi. 28 Di, má kàdré mána tirí kònzì ki dro Giká ni Tirí ni rinyí sè dhi, kòdhi adrè tadhá dhi, Giká ni Opì atsá àmi kòfalé dre káyà dhi.

29 Kòdhi íbe dhi, dhya àlo kitswá file agó kòmbá àlo dhi ni dzó na akódhi ni ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda

† 12:21 12:21 A kònò Esáyà 42:1-4.

bã sè 'íká ko dhi. Di kàdrò akódhi dre dhi, a ni kitswá ngá títi akódhi ni dzó na nda ki wu.

³⁰ Dhya ángùdhi adrélépi túmání má be ko dhi adré ina ru pfu má be. Dhya adrélépi móndí ki kimó túmání má be ko dhi, adré ina àyi ki lapé.

³¹ Di ásà dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Gíká ni kitswá tàkonzì títi móndí ì dré adrélé 'òle dhi ki tri, túmání làdhá títi ì dré adrélé dhàle í rú dhi ìbe. Di, kitswá ina làdhá dhàle Tírí Lólo rú dhi ni tri ko. ³² Dhya ángùdhi adrélépi kúlí kònzì ta Móndí ni Mvá rú dhi, Gíká ni akódhi nda ni tàkonzì tri. Di, dhya ángùdhi adrélépi ina kúlí kònzì ta Tírí Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkonzì tri lókyá kòndhi sè yà, kó ngalè lókyá adrélépi alìle dhi sè yà dhi ko.»

*Fa ì lò'wa ni ìbe dhi
(A kònò kpà Lúkà 6:43-45)*

³³ Yésu gò tàá dhi: «Fa kàdré dóro dhi, lò'wa ni ki kókpà adré dóro. Fa kàdré kó kònzì dhi, lò'wa ni ki kókpà adré kònzì. Tàko ko, à adré fa ni lò'wa ni ì sè. ³⁴ Ami, nǐ àtrá ki àrèbhá ni ì, àmi kó kònzì dhi, mǐ ni di kitswá tà àlo dóro dhi ni ta ngíníngíni ró? Angyá ko, ti adré tà adrélépi gàle togó na dhi ki ta kòdhya. ³⁵ Dhya dóro adré tà dóro 'o apfòle tà dóro títi dré zùle áyi togó na dhi ì lésè. Di, dhya kònzì adré ina tà kònzì 'o apfòle tà kònzì títi dré zùle áyi togó na dhi ì lésè. ³⁶ Má adré tàá àmi dré dhi: Kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, móndyá títi dhi ki kúlí tàko àlo àlo títi ì dré tàle dhi ki tà ta Gíká kandrá. ³⁷ Tàko ko, kúlí mí dré tàle dhi ki tà sè dhi, a ni àmi tàbvó ta ngalè àmi nòzo gyägya yà, kó ngalè tà bhàzo mí dri yà dhi.»

*Tà tadhálé pròfètà Yónà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Márokò 8:11-12; Lúkà 11:29-32)*

³⁸ Amvolásà dhi, Fàrisáyò àruka ì tatrítrí kúlí tadhábhá àruka ìbe dhi ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mà adré lèá dhi, mí kò'o tà líntríga ró dhi àma dré nòle.» ³⁹ Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Móndyá àndrò adrèbhá kònzì ìndì zàràbhù ro dhi ì adré tà líntríga ró dhi ni nda nòle. Di, à kitswá tà àzya líntríga ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko, kàdré ngbà 'í pròfètà Yónà àdhya 'i ko dhi. ⁴⁰ Tàko ko, ngóro Yónà dré tá ayílé kítú na ìndì ngátsi na kosyá àgá léna dhi tìni dhi, Móndí ni Mvá ni kókpà ayí bvò na kítú na ìndì ngátsi na.

⁴¹ Kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, Nínívèbhá ki nga tà bha móndyá àndrò ni ì dri. Tàko ko, Nínívèbhá nda ì dré tá tà Yónà dré longólé àyi dré dhi ni yìzo dhi, ì ladzá tá àyikya àyi ki togó 'í. Di mǐ nò rè ká! Dhya kàdrì Yónà nda ni lavúlépi dhi be kònwàré! ⁴² Kòdhi ìbe dhi, kítú dra tàbvó tàzo dhi

tú dhi, ópí kàdrì tòko ró bvò tàbhu na dhi drìle dhi ni nga tà bha mónnyá ándrò ni i dri. Tàko ko, ópí nda angá tá ína làwú làvo lésè alìle ópí Sòlòmónò ni tògyakúlí yi 'í. Dì mì nò rè ká! Dhya kàdrì Sòlòmónò nda ni lavúlèpi dhi be kònwàré!»

*Tirí kònzi ni gòma file móndí léna dhi
(A kònò kpà Lúka 11:24-26)*

⁴³ Yésu gò tàá dhi: «Tirí kònzi àlo dhi kòpfò dhya àlo lésè dhi, adré anyalé àrà fà ro dhi i 'àsè, àrà í dré kitswázó lovólé lána dhi ni ndabe. Dì, kòkitswá kisúá bwà ko dhi, ⁴⁴ adré tàá dhi: «Má ni go file áma dzó má dré apfòzo lásà dhi na.» Kògò tsàle dre dhi, adré kisúá dhi, dzó nda ngbo: A awá 'alé ni, ngá lána dhi ki tobhàzo kpàkpa dre. ⁴⁵ Dì adré lìle tirí kònzi áyi lavúbhá nzi-drì-rì dhi ki nda lizo àyi íbe gò, i dré adrézó tífíle adrélé dhya nda léna. Dì dhya nda ni tà kùdù ro dhi véle kònzi wáláká ni ni lavú. Dì tà nda ni adré kókpà kònini mónnyá ándrò adrèbhá kònzi ni i dré.»

*Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi
(A kònò kpà Márokò 3:31-35; Lúka 8:19-21)*

⁴⁶ Yésu dré tá adrérà'a tà ta mónnyá zyandre i dré dhi 'á dhi, akódhi ni andre i adrúpi ni íbe dhi i dré atsázó adrélé àyi ki totó kivì na. I adré tá tà le tàle akódhi be. ⁴⁷ Dhya àlo dré tàzoá Yésu dré dhi: «Ámi andre i ámi adrúpi íbe dhi i adré àyi ki totó kivì na. I adré tà le tàle mí be.»

⁴⁸ Yésu logó dhya nda dré dhi: «Áma andre àdhi 'i? Áma adrúpi i àdhibhá 'i?» ⁴⁹ Dré drígá bhèzo áyi lebèbhá i véna, tàzoá dhi: «Mì nò rè áma andre i áma adrúpi íbe kòni i ká! ⁵⁰ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélèpi tà áma Atá bhù na dhi dré adrélé lèle à kò'o dhi ki 'o dhi ína áma adrúpi 'i, áma amvúpi 'i, ìndì áma andre 'i.»

13

*Pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Márokò 4:1-9; Lúka 8:4-8)*

¹ Kítú nda sè dhi, Yésu dré apfòzo dzó lésè lìle lirílé tãpãriandre mìle. ² Móndí zyandre lavúlé dhi i dré ru kímólé akódhi làgàsè kúrú dhi sè dhi, dré mbàzo lirílé bwátù na kitswálé tà tadhá, mónnyá zyandre títi nda i dré adrérà'a àyi ki totó yì mìle dhi 'á. ³ Dì dré kidhózó tà bí dhi ki tadhá àyi dré pídhígó sè, adrézó tàá dhi:

«Mì yi rè ká! Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lìle kórì ri áyi amvú na. ⁴ Dré tá adrérà'a kórì ri dhi 'á dhi, kórì àruka i lehdé tá láti mìle gò, àrì i dré adàzo tetéá títi. ⁵ Kórì àruka i

ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kǐnǐ íbe tsà dhi dri. Ǽ dré apfòzo mbèlè, kǐnǐ dré nzìle ko dhi sè. ⁶ Dì, kǐtú kòka dre dhi, dré àyi kǐ zàzo 'yòle, àyi kǐ kídri dré file kǐnǐ na dóro ko dhi sè. ⁷ Kòrǐ àruka ì ledhé tá kùtsǐ kòfalé gò, kùtsǐ nda dré mbàzo àyi kǐ amó. ⁸ Dì, kòrǐ àruka ì ledhé tá àyikya kǐnǐ dóro dri gò, ì dré lò'wa 'àzo dóro. Alo ni 'a lò'wa nyadhi-nzi, àzya ni nyadhi-na, àzya ni nyadhi-àlo-drǐ-mudrǐ.» ⁹ Yésu gò tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yǐzo dhi kòyi!»

Yésu ngǐ tà í dré adrézó tà ta móndí ì dré pídhígó sè dhi ni àndu

(A kònò kpà Márokò 4:10-12; Lúka 8:9-10)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré àyi kǐ kisízó ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mí adré tà ta móndí ì dré pídhígó sè àdho tà sè?» ¹¹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Giká fè àmi dré tògyá Opǐ bhù àdhya ni tà lùzu ró dhi kǐ nǐzo. Dì, fè ína tògyá nda àyi dré ko. ¹² Tàko ko, dhya ángùdhi tà nǐlepi bí dhi dré dhi, à ni tà dré nǐle nda kǐ drǐ timbà gò, akódhi dré adrézó vélé tà nǐnǐ íbe bí lavulé. Dì, dhya ángùdhi tà nǐlepi ko dhi dré dhi, à ni ndǐndǐ tà tsà dré nǐle dhi ni tingá. ¹³ Tà nda sè dhi, má adré tà ta àyi dré pídhígó sè. Tàko ko, tágba ì dré adrézó ngá no dhi, ì adré ngá nda kǐ no dóro ko. Tágba ì dré adrézó tà yi dhi, ì adré tà nda kǐ yi dóro ko, adrézó kpà tà nda kǐ àndu ni ko. ¹⁴ Dì tà Giká dré tá longólé pròfétà Esáyà tí dhi ì 'o ru àyi léna kònini. Akódhi longó tá dhi:

«Mǐ ni adré tà yi 'í,
dì, mǐ kitswá tà mǐ dré adrélé yǐle nda kǐ àndu ni tàdzí ko.
Mǐ ni adré ngá no 'í,
dì, mǐ kitswá ngá mǐ dré adrélé nòle nda kǐ atógyà tàdzí ko.
¹⁵ Tàko ko, móndyá kòdhi kǐ togó andǐrǐ dre.
Ǽ tabhó àyi kǐ bíbhálé, àyi kǐ mǐ dròzo dròdrò.
Ǽ kò'o tá kònini ko dhi, kònò ì ni tá ngá no àyi kǐ mǐ sè,
adrézó tà yi àyi kǐ bíbhálé sè, adrézó tà ni àyi kǐ togó na,
ì dré àyi kǐ togó adzázó má vélé gò,
má dré àyi kǐ tidrízó.»*

¹⁶ Dì, kólénzé ína àmi dré, àmi kǐ mǐ dré adrélé ngá no, ìndǐ àmi kǐ bíbhálé dré adrélé tà yi dhi sè! ¹⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Pròfétà bí dhi ì móndí gyägya bí dhi íbe dhi ì tá lovó íbe tò kitswázó tà mǐ dré adrélé nòle dhi kǐ no gò, ì dré àyikya nòzoá ko. Ayi tá kpà lovó íbe tò kitswázó tà mǐ dré adrélé yǐle dhi kǐ yi gò, ì dré àyikya yǐzoá ko.»

* 13:15 13:15 A kònò Esáyà 6:9-10.

*Yésu ngi pídihígo agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu
(A kònò kpà Márokò 4:13-20; Lúkà 8:11-15)*

18 «Dì m̀ yi r̀e pídihígo agó kórì rìlepi dhi àdhya nda adr̀e l̀eà tàle ng̀ini ya dhi ká. 19 M̀ondí àruka ì adr̀e Gíká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhélé láti m̀ile nda ì t̀ini. Ì k̀oyi Gíká ni Opì ni tà dre dhi, ì adr̀e àndu ni ni ni ko gò, Dhya kònzi dr̀e adr̀ezó atsálé kórì rìle nda ni tingí àyi ki togó l̀ésè. 20 M̀ondí àruka ì adr̀e Gíká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhélé bvò kírà ro dhi dri nda ì t̀ini. Ì k̀oyi kúlí nda dre dhi, ì adr̀e ndiri ka'íá arí sè. 21 Dì, ì dr̀e adr̀elé kúlí nda ni tayí adr̀elé t̀ile àyi ki togó na ko dhi sè dhi, ì adr̀e ngbà 'í tròle rúá lókyá tsà sè. Dì kàdr̀e tà ì dr̀e adr̀ezó kizà nya ásà dhi 'i yà, ngalè tà adr̀ezó àyi ki m̀ pfo kúlí nda ni tà sè dhi 'i yà dhi, ì adr̀e àyi ki tà ka'íka'í nda ni tayí mbèlè. 22 M̀ondí àruka ì adr̀e Gíká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhélé kùtsí kòfalé nda ì t̀ini. Ì k̀oyi kúlí nda dre dhi, tà bvò kòndi àdhya adr̀ebhá àyi ki togó 'o lanzile dhi ì, ìndì ngá lovó adr̀elépi àyi ki lití dhi íbe dhi ì adr̀e kúlí nda ni amó gò, dr̀e adr̀ezó lò'wa 'a ko. 23 Dì, m̀ondí àruka ì adr̀e àyikya Gíká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhélé k̀ini dóro dri nda ì t̀ini. Ayi nda ì k̀oyi kúlí nda dre dhi, ì adr̀e àndu ni ni ni gò, ì dr̀e adr̀ezó lò'wa 'a dóro. Alo ni adr̀e lò'wa 'a nyadhi-nzi, àzya ni nyadhi-na, àzya ni nyadhi-àlo-dr̀i-mudrí.»

Pídihígo mbì ngánò kòfalé dhi ni tà dri dhi

24 Yésu dr̀e gòzo pídihígo àzya pi àyi dr̀e, tàzoá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóro dhya àlo kórì dóro rìlepi áyi amvú na dhi t̀ini. 25 Dì, m̀ondyá títí dhi ì dr̀e tá adr̀erà'a ayí ko ngátsi sè dhi 'á dhi, akódhi ni kàribhá dr̀e ína atsázó mbì kórì rì ngánò kòfalé gò l̀izo. 26 Dì ngánò nda kòmba adr̀elé lò'wa 'a dre dhi, mbì nda dr̀e kpà apfòzo. 27 Gò amvú líyí nda ni m̀aràbà ì dr̀e alizo akódhi vélé tàá drá dhi: <Mírì, mí rì tsì kórì dóro ámi amvú na kòdhya ko? Mbì angá dì ína ángolésè?> 28 Akódhi logó àyi dr̀e dhi: <Kàribhá 'o tà kòdhi nì.> Dì m̀aràbà nda ì gò akódhi ni lizí: <Mì lè mà kòlì mbì nda ni akú?> 29 Akódhi logó àyi dr̀e dhi: <Kóko! Mì kòlì mbì nda ni akú dhi, mì ni dra akúá tùmání ngánò íbe. 30 Mì tayí àyi r̀iti dhi ì adr̀elé mbàle tùmání tsàle lókyá dra lànýá lokózó dhi 'á. Dì lókyá nda sè dhi, má ni tàá dhya dra lànýá lokóbhá dhi ì dr̀e dhi: Mì akú r̀e zyà mbì todròle kitswálé zàle 'íká, gò mì kòlokóro ngánò tobhàle áma kòbhó na ndò.»

Pídihígo mùtádi lò'wa ni tà dri dhi

(A kònò kpà Márokò 4:30-32; Lúkà 13:18-19)

³¹ Yésu dré gòzo pídihígó àzuya pi àyi dré, tàzoá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóró mùtádì lò'wa dhya àlo dré dòle rìle àyi amvú na dhi tìni. ³² Lò'wa nda konyókonyó mvá lavulé lò'wa àruka títi dhi i rúsè. Di, kàpfò dre dhi, dré ína mbàzo atsálé kàdrì ngá àruka títi kidhílé amvú 'á dhi ki lavú. Atsá fa tìni gò, àrì i dré adrézó alìle bhà si kólá ni i drìna.»

Pídihígó tàkú ni tà dri dhi
(A kònò kpà Lúkà 13:20-21)

³³ Yésu dré gòzo pídihígó àzuya pi àyi dré, tàzoá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóró tàkú mvá tsà tòkó àlo dré adólé amulé fòndro kàdrì dhi be gò, tàkú nda dré fòndro nda ni 'òzo avólé títi dhi tìni.»

³⁴ Di Yésu tà tá tà nda kòdhi i títi móndyá zyandre i dré pídihígó sè. Tà tà àlo àyi dré pídihígó àko dhi ko, ³⁵ kitswálé tà longolé pròfétà tí kònìdhi kò'oró ru be dhi bvó: «Má ni tà adó tàle àyi dré pídihígó sè. Má ni tà zùle kínó kidhólé bvò ni bhàma lésè dhi ki longó.»†

Yésu ngi pídihígó mbì ni tà dri dhi ni àndu

³⁶ Amvolàsà dhi, Yésu dré móndyá zyandre nda ki tayízò gò, nzìzo bhàna. Akódhi ni lebèbhá i dré àyi ki kisízò ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Mí ngi àma dré pídihígó mbì amvú na dhi àdhya ni àndu wà.»

³⁷ Akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya kórì dóro rìlepi nda, Mónde ni Mvá 'i. ³⁸ Amvú nda bvò 'i. Kórì dóro nda, Giká ni ànzi akódhi ni Opì na dhi 'i. Mbì nda, Dhya kònzi ni ànzi 'i. ³⁹ Kàribhá mbì kórì rìlepi nda, Dzáborò 'i. Lókyá lànýá lokózó nda, lókyá kùdù 'i. Dhya adrébhá lànýá lokó nda i, ángéló 'i.

⁴⁰ Di ngóró à dré adrélé mbì nda ni akú kitswálé zàle àtsí na dhi tìni dhi, a ni kókpà adré kònìni lókyá kùdù sè. ⁴¹ Mónde ni Mvá ni àyi ángéló ki amù, tà títi adrébhá mónde ki 'o ledhélé tàkonzì na dhi ki akú túmánì móndyá títi adrébhá tà kònzi 'o dhi íbe, àyi ki tingázò pfòle Giká ni Opì 'àsè. ⁴² Di ángéló nda i dré àyi ki bhèzo àtsí adrélépi adrálé ko dhi na. Kònàle dhi, i ni adré tongólé, adrézó kpà sikálándrà tsi. ⁴³ Di, móndyá gyàgya dhi ki adré àyikya lagulé kítú tìni àyi ki Atá ni Opì na. Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!»

Pídihígó ngá làgí kyàkyà zùle dhi ni tà dri dhi

⁴⁴ «Òpì bhù àdhya sù ngóró ngá làgí kyàkyà zùle amvú àlo na dhi tìni. Agó àlo dhi kisú tá ngá làgí kyàkyà nda gò,

† 13:35 13:35 A kònò Longó i 78:2.

gòzo zùá tódhyá. Di togó kìní dré dhi, dré lizo áyi ngá títi dhi ki lagí gò, amvú nda ni gìzo í dré.»

Pídihíó màyìkà làgí kyàkyà dhi ni tà dri dhi

⁴⁵ «Òpì bhù àdhyà sù kpà ngóro agó àlo adrélépi tá màyìkà aveave dhi ki nda dhi tìni. ⁴⁶ Akódhi kòkisú màyìkà àlo làgí kyàkyà dhi dre dhi, dré lizo áyi ngá títi dhi ki lagí gò, gìzoá.»

Pídihíó kimbá ni tà dri dhi

⁴⁷ «Òpì bhù àdhyà sù ngóro kimbá à dré bhèle yïandre na gò, dré kosyá ki kárá títi dhi ki turúzó dhi tìni. ⁴⁸ Kimbá nda kòga kosyá sè bí dre dhi, kosyá bhebhá ì dré asézóá apfòle yï míle. Di ì dré lirízó kosyá dóro dhi ki kipè tobhàle kánzi ì 'ásè gò, kosyá kònzì dhi ki bhèzo. ⁴⁹ Tà nda ni kókpà adrè kònzì lókyá kùdù sè. Ángéló ki alì mónyá kònzì ki kòfalé lanzí mónyá gyàgya íbe gò, ⁵⁰ ì dré mónyá kònzì nda ki bhèzo àtsí adrélépi adrélé ko dhi na. Kònàle dhi, ì ni adrè tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsi.»

Ngá làgí be kàdrì tídhí ro ìndì àku ró dhi í

⁵¹ Di Yésu lizí àyi tàzoá dhi: «Mì yi tà kòdhi ì títi, àndu ni ki nìzo vélé?» Í logó drá dhi: «Àyíya!» ⁵² Akódhi gò tàá àyi dré dhi: «Di dhyà ángùdhi adrélépi tátrítrí kúlí tadhá gò Opì bhù àdhyà ni tà tadházó drá dhi, dhyà nda ngóro bhà líyí adrélépi ngá làgí be kàdrì dhi íbe gò, dré adrézó ngá tídhí dhi ki adó lásà ngá àku dhi íbe dhi tìni.»

*Nàzàrètàbhá ì ka'ì Yésu ko
(A kònò kpà Mároko 6:1-6; Lúka 4:16-30)*

⁵³ Yésu kòpì pídihíó nda ì akílé dre dhi, dré àrà nda ni tayízó gò, ⁵⁴ lizo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na.‡ Di dré kidhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzì ki lisámbo dzó na. Gò mónyá nda ì dré adrézó akódhi ni yi sibhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhyà kòndi kisú ína tògyá kòdhi túmání rínyí adrézó tà líndrìga ró dhi ki 'o dhi be dhi ángwà? ⁵⁵ Akódhi kòndi tsi dhyà adrélépi fa ledé dhi ni mvá 'i ko? Andre ni ni rú tsi Màrìyà ko? Adrúpi ni ì tsi, Yàkòbhò, Yòséfa, Simónà tsàle Yúdà ko? ⁵⁶ Amvúpi ni ì títi àma kòfalé ko? Akódhi kisú di tà kòdhi ì títi dhi ángwà?» ⁵⁷ Di tà nda sè dhi, ì kitswá tá Yésu ni ka'ì bwà ko. Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «À adrè ngbà 'í pròfètà ni líndrì bha ko dhi akódhi ni tàndi bha ìndì akódhi ni tàndi ni dzó 'á.» ⁵⁸ Di akódhi 'o tá tà líndrìga ró bí dhi ì kònàle ko, ì dré akódhi ni ka'ile ko dhi sè.

‡ **13:54** 13:54 Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kòndhi tá Nàzàrètà 'i. A kònò kpà Lúka 4:16; Mároko 6:1.

14

Yòwánì Bàtìsimò felepi ni dràma

(A kònò kpà Márokò 6:14-29; Lúka 9:7-9)

¹ Lókyá nda sè dhi, Eródè adrélépi tá ópí ro bvò Gàliláya àdhya drìle dhi dré Yésu ni rúbí yìzo. ² Dré tazoá áyi mārábà ì dré dhi: «Dhya kòdhi Yòwánì Bàtìsimò felepi 'ì! Angá ìna dràdrà lésè nì. Asà dhi, akódhi rìnyí íbe adrézó tà lín-dríga ró dhi kí 'o.»

³ Tàko ko, Eródè nda 'o tá Yòwánì rùle adròle, bhèle bǎdzó na dhi nì. 'O tá kònìni áyi adrúpi Fílípò ni tòkò, Eròdíya ni tà sè. ⁴ Angyá ko, Yòwánì adré tá taa Eródè dré dhi: «Kitswá mí dré adrézó ámi adrúpi ni tòkò íbe dhi ko.» ⁵ Asà dhi, Eródè adré tá Yòwánì ni le pfùle dràle. Dì, adré tá ìna móndí zyandre dhi kí ro, ì dré adrélé Yòwánì ni no pròfétà ro dhi sè.

⁶ Dì, kítú Eródè ni tìzo ásà dhi sè dhi, Eròdíya ni zapi dré apfòzo ngá to Eródè ì kandrà móndyá dré azilé gwányá lé dhi íbe gò, tà nda dré Eródè ni togó 'òzo kinlé tò. ⁷ Dì akódhi dré mòn-drà sizo tazoá dhi, í ni ngá ángùdhi mvátokó nda dré lèle zìle í tí dhi ni fe drá. ⁸ Dì andre ni kòtà akódhi ni drì dre dhi, akódhi dré tazoá Eródè dré dhi: «Mí kàfè má dré Yòwánì Bàtìsimò felepi ni drì kònwa sǎnì na.» ⁹ Gò ópí nda ni togó dré kizà nyàzo tà nda sè. Dì, mòn-drà dré tá sile móndyá azilé nda ì kandrà dhi ì sè dhi, dré ìna tòlí fèzo tà zìle nda ni 'òzo gò, ¹⁰ móndí mùzo lile Yòwánì ni drì li bǎdzó na. ¹¹ Gò akódhi ni drì nda ni adózó sǎnì na alìzo fèà mvátokó nda dré. Dì akódhi nda dré fèzoá áyi andre dré. ¹² Bvóá dhi, Yòwánì ni lebhà ì dré tsàzo akódhi ni àbvò do síle. Gò ì dré lizo tà nda ni longó Yésu dré.

Yésu fe ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi ì dré

(A kònò kpà Márokò 6:30-44; Lúka 9:10-17; Yòwánì 6:1-14)

¹³ Yésu kòyi rúbí nda dre dhi, dré mbàzo bwátù na kitswálé lile kalóma àrà móndí àko dhi na dhi bvó. Dì, móndí zyandre dhi ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré ngàzo bhàandre bí dhi ì lésè lile akódhi vésè pá sè, tǎpǎriandre mǐlésè. ¹⁴ Dì Yésu kàsí bwátù lésè dre dhi, dré móndyá zyandre lavúlé nda kí nòzo, kizà dòzo áyi togó na àyi kí tà sè gò, dré àyi kí dràbhà kí tidrízó.

¹⁵ Ìndró kàndrì dre dhi, akódhi ni lebhà ì dré àyi kí kisízó ànyi akódhi làga, taa drá dhi: «Kònìdhi àrà bhà àko dhi 'ì, ìndì lókyá lavú dre. Mí kòfè dì látì móndyá zyandre kònì ì dré lizo mányàngá gí nyàle bhà àma làgàsè dhi ì 'ásè wà.» ¹⁶ Dì, Yésu logó àyi dré dhi: «Kitswá ì dré lizo dhi ko. Àmi kí tàndì, mì kòfè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» ¹⁷ Dì, ì logó

drá dhi: «Àma ngbà 'í kònwa dhi mápà íbe nzi, ìndì kosyá íbe rì.»¹⁸ Yésu gò tàá dhi: «Mì alì ngá nda íbe má vélé.»¹⁹ Gò dré tàzoá mónnyá zyandre nda ì dré dhi, ì kòlirí mbì dri. Dì kádó mápà nzi nda ì kosyá rì nda íbe dre dhi, dré mì tingázó kurú na bhù na, tà tani zìzo Giká tí ngá nda ì dri. Dré mápà nda kì tonòzo lanzilé áyi lebèbhá ì dré gò, ì dré lanzízoá mónnyá zyandre ì dré.²⁰ Dì àyi títi nda ì dré nyàzoá pìzo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni kì lokózó gàle kánzì mudrí-drì-rì dhi ì sè bìbi.²¹ Ago ngá nda kì nyabhá dhi ì tá ànyìanyi ngulù-nzi. (A nà tá tòkó ì ànzimvá íbe ko.)

Yésu to atsí tǎpǎriandre drìsè

(A kònò kpà Mároko 6:45-52; Yòwánì 6:15-21)

²² Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré áyi lebèbhá kì 'òzo lile mbàle bwátù na, ì kòzyaró drìdrì ì kandrána tǎpǎriandre ni ta'á na. Tàko ko, lè tá rè zyà láti fèle mónnyá zyandre nda ì dré lizo 'íká.²³ Kòfè láti àyi dré dre dhi, dré mbàzo kalóma kòngó àlo drìna kitswálé tà ta Giká be. Gò ngá dré anízó akódhi ni kì kònàle kalóma.

²⁴ Dì, bwátù nda lè tá ína vwàle kìnì rúsè vwàvwà ro. Lyǎandre adrè tá vīle sýnyà dri rúá gò, yì adrélépi longálé dhi dré adrézó ru tswa rúá.²⁵ Dì ngátsi kítógá àmvolésè dhi, Yésu dré ngàzo adrélé atsí to tǎpǎriandre drìsè, adrézó lile áyi lebèbhá nda ì véna.²⁶ Ì kònò akódhi adrèrà'a atsí to tǎpǎriandre drìsè dre dhi, tirì dré gazo àyi léna bí gò, ì dré tàzoá dhi: «Kòdhi móndí líndrì 'i!» Gò ì dré ngàzo adrélé tetrélé tirì dré.²⁷ Dì, gbǎ kòdhwa, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tsi togó! Ma 'i. Mì ro ngá ko.»²⁸ Péteró logó drá dhi: «Mírì, kàdré mi 'i bàti dhi, mí tà má dré má kòlìró mí véna yì drìsè wà.»²⁹ Yésu gò tàá drá dhi: «Mì alì!»

Dì Péteró dré pfòzo bwátù 'ásè gò, kidhólé atsí to yì drìsè, adrézó lile Yésu véna.³⁰ Dì, kònò lyǎandre nda dre dhi, tirì dré akódhi ni 'òzo gò, dré kidhózó adrélé tandrùle. Dì dré loyózóá dhi: «Mírì, mí tidrì ma wà!»³¹ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré áyi drìgá kidzìzo akódhi ni ru gò, tàzoá drá dhi: «Mì tà ka'íkà'í íbe tsà ni, mí kayí tà mí léna àdho tà sè?»³² Ì kòmbà fīle bwátù na dre dhi, lyǎandre nda dré rìzo adrélé kírì.³³ Dì Yésu ni lebèbhá bwátù na nda ì dré ledhézo àyi kì kórókó titì akódhi kandrá, tàzoá dhi: «Mì Giká ni Mvágó 'i bàti!»

Yésu tidrì dràbhá ì Gènèsàrétè na

(A kònò kpà Mároko 6:53-56)

³⁴ Ì kòzya tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gènèsàrétè àdhyà na.³⁵ Mónnyá kònàle dhi ì kònò Yésu

nìle kyá dre dhi, ì dré ngàzo akódhi ni rúbí 'o ayílè bvò wáyi nda 'ásè. Dì móndí ì dré àyi ki dràbhá títi dhi ki adzízó akódhi véle gò, ³⁶ akódhi ni ti lizízó, kòtayíró dràbhá nda ì adréle ngbà 'í àyi kítá ti tabè kòdhya. Dì àyi títi akódhi ni kítá nda ni tabèbhá dhi ì dré adrízó.

15

*Giká ni kúlí bhèma adrézó móndí ki labhi lebè dhi
(A kònò kpà Máraokò 7:1-13)*

¹ Amvolásà dhi, Fàrisáyò àruka ì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré angázó Yèrúsalmà lésè alìle Yésu véle gò, lizíá tíá dhi: ² «Ámi lebèbhá ì adré àma ki tábhí ki labhi ño àdho tà sè? Angyá ko, ì adré àyikya ngá nya drígá dzi àko ró.»

³ Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Ámi ró dhi, mì adré àmikya Giká ni tòlí ño, kitswázó àmi ki labhi líkí àdho tà sè? ⁴ Tàko ko, Giká tà tá dhi: <Lè mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.>* Tà kpà dhi: <Dhya ángùdhi adrélépi tà kònzi ta àyi atá rú yà, kó ngalè àyi andre rú yà dhi, lè à kò'o akódhi nda dràle dràdrà.>† ⁵ Dì, mì adré àmikya tàá dhi, dhya àlo kòtà àyi atá dré yà, kó ngalè àyi andre dré yà dhi, <Ngá má dré tá kitswálé fèle ámi ledé dhi, ngá má dré dra fèle Giká dré dhi 'i' dhi, ⁶ adré di lèá véle dhya nda kòbhà àyi atá ni lindrì àyi andre be ngá nda sè dhi ko. Dì ásà dhi, mì adré àmikya Giká ni kúlí bhe gàrà dri, adrézó àmi ki tàndi ki labhi lebè. ⁷ Ámi túrúpúbhá 'i! Pròfètà Esáyà dré tá adrérà'a Giká ni kúlí longó àmi ki tà sè dhi 'á dhi, longó tá tà nda kyá tàzoá dhi:

⁸ <Móndyá kòdhi ì adré áma lindrì bha ngbà 'í ti sè.

Dì, àyi ki togó vwà ína má rúsè vwàvwà.

⁹ † adré lísambò 'o má dré woyá.

Tàko ko, ì adré tòlí angábhá móndí ì vélesè dhi ki tadhá ngóro tòlí nda ì angá tá má vélesè na tìni.>‡»

*Tà adrébhá móndí ki 'o atsálé ndí ró Giká mìlèsè dhi ì
(A kònò kpà Máraokò 7:14-23)*

¹⁰ Gò Yésu dré móndyá zyandre kònàle dhi ki azízó, tàzoá àyi dré dhi: «Mì yi vo rè tà kònàdhi, àndu ni ni nìzo ká!

¹¹ Ngá adrélépi fìle móndí ni síbhálé 'ásè dhi adré akódhi ni 'o atsálé ndí ró dhi ni ko. Be ró dhi, tà adrélépi apfòle móndí sílèsè dhi adré ína akódhi ni 'o atsálé ndí ró dhi nì.»

¹² Gò Yésu ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Mí nì, tà mí dré tàle kòdhi dhe Fàrisáyò ì léna kònzi dhi be?» ¹³ Akódhi logó àyi dré dhi: «Fa ángùdhi áma

* 15:4 15:4 A kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16. † 15:4 15:4 A kònò Pfòma 21:17; Lèvitikè 20:9. ‡ 15:9 15:9 A kònò Esáyà 29:13.

Atá bhù na dhi dré kidhílé nì ko dhi, à ni tingíá. ¹⁴ Mì tayí àyi nda i. Ayi mǐ kùdúkùdu ki drǐ kobhá mǐ kùdúkùdu ró dhi 'i. Di mǐ kùdúkùdu àlo dhi kàdré mǐ kùdúkùdu àzya se drǐle dhi, àyi rǐti nda ki ledhé bhú na.»

¹⁵ Gò Péteró dré tazoá drá dhi: «Mí ngi kúli alaala mí dré tàle nda ni àndu àma dré wà.» ¹⁶ Di Yésu logó dhi: «Àmi, àmi dhu rè tà nǐnǐ àko? ¹⁷ Mì nǐ ko tàle dhi, ngá ángùdhi adrélépi file móndí ni síbhálé 'ásè dhi adré file akódhi ni 'a na gò, adrélé apfòle akódhi ni rúbhá lésè dhi? ¹⁸ Di, tà ángùdhi adrélépi apfòle móndí sílésè dhi adré ína angalé akódhi ni togó lésè. Tà nda ína tà adrélépi móndí 'o atsalé ndǐ ró dhi 'i. ¹⁹ Tàko ko, tà adrèbhá apfòle móndí ki togó lésè dhi i, tà kòni 'i: tà kònzì kisùle dhi i, móndí ki tupfuma ni tà, múná tà, ndòtò tà, kugù tà, tà tàma móndí i rú kinzò sè dhi ni tà, ìndì móndí ki rú tàma kònzì dhi ni tà. ²⁰ Tà nda kòdhi ì adrè móndí ki 'o atsalé ndǐ ró dhi nì. Di, ngá nyàma drígá dzi àko ró dhi adrè ína móndí ki 'o atsalé ndǐ ró ko.»

*Tòkó àlo sùrú twá ro dhi ka'i Yésu bàti
(A kònò kpà Mároko 7:24-30)*

²¹ Amvolásà dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo tsàle bvò Tírè i làga Sidónà be dhi na. ²² Di Kànanà tòkó àlo bvò nda lésè dhi dré alizo akódhi véle gò, kidhólé adrélé loyóá dhi: «Mírì, Dàwídì ni Mvá, mí bhà áma kizà wà! Àma zapi tirí kònzì íbe í léna. Adré kizà nya lavúlé.» ²³ Di, Yésu logó ína kúli drá ko. Gò akódhi ni lebhébhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Mí dro akódhi nzìle. Tàko ko, akódhi adrè tetrélé àma àmvolésè tò.» ²⁴ Yésu logó dhi: «Gìká amù ma ngbà 'í Ìsèrèlè ànzì avìbhá kábilígyà i tǐni dhi ì véle.»

²⁵ Di, tòkó nda dré ína adhézó àyi kórókó tǐti akódhi kandrá, tazoá drá dhi: «Mírì, mí ledé ma wà!» ²⁶ Yésu gò logóá dhi: «Kitswá ànzimvá ki mápà dòzo bhèle kòkí i dré dhi ko.» ²⁷ Di, tòkó nda tà drá dhi: «Mírì, kònìni bàti. Di, ndìndì kòkí ì adrè àyikya mápà kòrònyá adrèbhá ledhélé àyi ki líyí ni mísá zàle dhi ki nya kòdhya.» ²⁸ Yésu logó drá dhi: «Á! Tòkó, mi tà ka'ika'i íbe kàdrì! Tà nda kò'o ru mí dré ngóro mí dré adrélé lèle dhi tǐni.» Di tòkó nda ni zapi dré adrízó gbá lókyá nda sè.

Yésu tidrí dràbhá bǐ dhi i

²⁹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo tsàle tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya làgana. Di dré mbàzo kòngó àlo drǐna gò lírǐlé. ³⁰ Gò móndí zyandre lavúlé dhi ì dré alizo túmǎní mèrèkpè íbe, mǐ kùdúkùdu íbe, móndí rúbhá be àbvò ro dhi íbe, ábhábhá íbe, ìndì dràbhá àruka bǐ dhi íbe, àyi ki

tobhà Yésu kandrà. Gò akódhi dré àyi ki tidrízó títi. ³¹ Di móndyá zyandre nda ki líndrí dré gàzo bhwäbhwa. Tàko ko, ì nò tá ábhäbhä nda i adrérà'a kúli ta, móndyá rúbhá be àbvò ro nda i adrérà'a adrílé, mèrèkpè nda i adrérà'a atsí to, ìndì mî kùdúkùdu nda i adrérà'a ngá no. Gò ì dré Gíká Isèrélè ànzi kya ni rú bhàzo kùle.

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-su dhi i dré
(A kònò kpà Márokò 8:1-10)*

³² Amvolásà dhi, Yésu dré áyi lebèbhá ki azízó, tàzoá àyi dré dhi: «Má adré kizà do áma togó na móndyá zyandre kòni ki tà sè. Tàko ko, àma túmání àyi íbe kítú na, ìndì ngá ì dré kitswále nyàle dhi véle yókódhó. Di má lè àyi ki logóle nzìle tàbirí be ko, ì kòlandèró ledhézó láti bhálé ko dhi sè.»

³³ Di akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Àrà bhà àko kòndhi 'á dhi, mà ni kitswá mápà kisú fèle móndyá zyandre kòni i dré nyàle pìzo ásà dhi ángwà?» ³⁴ Yésu lízi àyi tí dhi: «Àmi mápà íbe ángopí?» I logó dhi: «Nzi-drì-rì, ìndì kosyá àruka tsàtsà dhi íbe.»

³⁵ Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda i dré dhi, ì kòlirí bvò dri. ³⁶ Dré mápà nzi-drì-rì nda ki adózó kosyá nda íbe, àwoyà fèzo Gíká dré gò, tonòzoá lanzíle áyi lebèbhá i dré gò, ì dré lanzízóá móndyá zyandre nda i dré. ³⁷ Di móndyá títi nda ì dré nyàzoá pìzo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni ki lokózó gále kánzi nzi-drì-rì dhi i sè bíbi. ³⁸ Ago ngá nyabhá nda i tá ngùlù-su. (A nà tá tòkó i ànzimvá íbe ko.)

³⁹ Gò Yésu dré láti fèzo móndyá zyandre nda i dré nzìzo. Dré mbàzo bwátù na gò, zyàle tsàle bvò Màngadánà àdhyà na.

16

Fàrisáyò i Sàdúkáyò íbe dhi ì lízi Yésu tà àlo líndrígá ró dhi ni 'o

(A kònò kpà Márokò 8:11-13; Lúkà 12:54-56)

¹ Amvolásà dhi, Fàrisáyò i Sàdúkáyò íbe dhi ì dré àyi ki kisízó ànyi Yésu làga, kitswále akódhi ni tabhì. Di ì dré akódhi ni ti lízízó, kò'oró tà àlo líndrígá ró angálépi Gíká vélèsè dhi. ² Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Índró sè, bhù mibhalé kàdré wà dhi, mì adré tàá dhi: <Kìdru, kozya kitswá dhìle ko.> ³ Drùbhì sè, bhù mibhalé kàdré ngbàrangbàrà ro dhi, mì adré tàá dhi: <Ándrò, kozya ni dhi.> Mì nì kó bhù mibhalé ni làsú lanzíle dhi be dhi, mì kitswá di àmikya tà adrèbhá lókyá twátwa dhi ki tadhá dhi ki ni lanzíle bwà ko àdho tà sè? ⁴ Móndyá ándrò adrèbhá kònzì ìndì zàràbhù ro dhi ì adré tà líndrígá ró dhi ni nda nòle. Di, à kitswá tà

àzya líndrígá ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko, kàdré ngbà 'í pròfètà Yónà àdhya 'i ko dhi.» Gò Yésu dré àyi ki tayízó, lizo.

*Tàkú Fàrìsáyò kya Sàdùkáyò íbe dhi
(A kònò kpà Márokò 8:14-21)*

⁵ Yésu i lebèbhá ni íbe dhi ì kòzya tãpãriandre ni ta'á na dre dhi, lebèbhá ni nda ì dré atógyàzoá dhi, ì tivì tá mápà dòma atsí na dhi. ⁶ Gò Yésu dré tãzoá àyi dré dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréró àmi ki líkí tàkú Fàrìsáyò kya Sàdùkáyò íbe dhi ni tà sè.» ⁷ Di akódhi ni lebèbhá ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè adrézó tàá dhi: «Akódhi tà kònini, mà dré mápà adólé ko dhi sè.» ⁸ Yésu dré tà ì dré adrélé tàle nda ni nizo kyá gò, tãzoá àyi dré dhi: «Àmi tà ka'ika'í íbe tsà ni i, mì adré àmikya tà kayí àmi kòfalésè mì dré adrélé mápà àko dhi sè àdho tà sè? ⁹ Mì nì vo dhu rè tà àlo ko? Mì tivì vo àmikya mápà nzi má dré lanzíle móndyá ngùlù-nzi dhi ì dré dhi ki tà dre? Mì gò tá àmbí ni ki lokó gàle kánzì ángopí? ¹⁰ Mì tivì kókpà àmikya mápà nzi-drì-rì má dré lanzíle móndyá ngùlù-su dhi ì dré dhi ki tà dre? Mì gò tá àmbí ni ki lokó gàle kánzì ángopí? ¹¹ Mì nì ko tàle dhi, má adré tá mápà tà ta àmi dré kòdhya ko dhi? Di, má tà tá mána dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí tàkú Fàrìsáyò kya Sàdùkáyò íbe dhi ni tà sè.» ¹² Gò lebèbhá ni ì dré nizoá tàle dhi, akódhi adré tá tàá àyi dré dhi, ì kàdré àyi ki líkí tàkú mápà àdhya ni tà sè ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi ki líkí tà Fàrìsáyò ì dré tá adrélé tadhálé Sàdùkáyò íbe dhi ki tà sè.

*Pètèró tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i
(A kònò kpà Márokò 8:27-30; Lúkà 9:18-21)*

¹³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo tsàle bvò bhàandre Kàyisàriyà Fìlipò àdhya làga dhi na. Gò akódhi dré lizizóá àyi tí dhi: «Móndí ì adré tàá dhi, ma, Móndí ni Mvã àdhi 'i?» ¹⁴ I logó drá dhi: «Móndí àruka ì adré tàá dhi, mì Yòwánì Bátisimò fèlepi 'i. Aruka ni ì adré tàá dhi, mì Elíyà 'i. Aruka ni ì adré kó tàá dhi, mì Yèrèmíyà 'i yà, kó ngalè pròfètà ki àzya 'i yà dhi.» ¹⁵ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Di àmi ró dhi, mì adré àmikya tàá dhi, ma àdhi 'i?» ¹⁶ Simónà Pètèró logó dhi: «Mì mána Mèsíyà, Gìká lídrì ro dhi ni Mvãágó 'i.» ¹⁷ Yésu gò tàá drá dhi: «Simónà, Yónà ni mvã, Gìká bhà tà tani mí dri dre. Angyá ko, móndí tadhá tà kòdhi mí dré nì ko. Be ró dhi, áma Atá bhù na dhi tadhá mí dré nì. ¹⁸ Má adré kpà tàá mí dré dhi: Mì Pètèró 'i. Má ni Èkèlézyà mána ni si kírà kònìdhi dri.* Ndìndì dràdrà ni rìnyí kitswá ína Èkèlézyà

* **16:18** 16:18 Rú «Pètèró» kònìdhi adré leá tàle dhi «kírà».

nda ni lavú ko. ¹⁹ Má ni Opì bhù àdhyà ni lifùngúlà ànzi ki fe tayílé mí drígá. Tà ángùdhi mí dré dra 'ìle kònwa bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni 'i bhù na. Tà ángùdhi mí dré dra trìle bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni trì bhù na.»

²⁰ Gò Yésu dré áyi lebèbhá nda ki logázó, ì kòtadháró dhyà àlo dré dhi, ì Mèsíyà 'i dhi ko.

Yésu longó áyi dràma ni tà, áyi ngàma dràdrà 'ásè dhi be (A kònò kpà Márokò 8:31-9:1; Lúkà 9:22-27)

²¹ Kidhólé lókyá nda sè dhi, Yésu dré kidhózó adrélé tadhá áyi lebèbhá ì dré dhi, adrè tá leá dhi, í kòlì Yèrúsalmà na kitswálé kizà nya lavúlé Yúdà ànzi ki bhàgo ì drígá, kòwánà kàdrì ì drígá ìndì tátrítrí kúlì tadhábhá ì drígá, à kòpfuró ì dràle gò, kítú ni na sè dhi, Giká kòtingáró ì dràdrà lésè.

²² Dì Pétèró dré Yésu ni drizo gàrà dri gò, kidhózó adrélé tà ta akódhi dri, tàzoá dhi: «Mírì, Giká kòlikí mì! Tà nda kòdhi kitswá tàdzí atsálé mí rú ko!» ²³ Dì, Yésu dré áyi alázo tàá Pétèró dré dhi: «Sàtánà, mí nga má mìlésè gòle má àmvona! Mí adrè láti nda áma 'òzo dhèle. Tàko ko, mí adrè tà kisù Giká àdhyà tíni ko. Be ró dhi, mí adrè mína tà kisù móndí kya tíni.»

²⁴ Gò Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Dhyà àlo kàdré leá alìle má vèsè dhi, lè akódhi nda kòtayì áyi tàndì ni tà, kàdó áyi fa kipakipa gò, kàdré ró áma lebè. ²⁵ Tàko ko, dhyà ángùdhi adrélépi áyi tàndì ni lídrì le tidrìlé dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Dì, dhyà ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe áma tà sè dhi, a ni áyi lídrì nda ni kisú. ²⁶ Ángyá ko, dhyà àlo kòkisú ngá bvò kòndi àdhyà ì títi gò, áyi tàndì ni lídrì tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i? A ni go àdho ngá fe kòdhyà kitswázó áyi lídrì nda ni kisú dhi? ²⁷ Tàko ko, Móndí ni Mv́á ni agò áyi Atá ni m̀lantzìlanzì na akódhi ni ángéló ìbe gò, dré tà logózó móndí àlo àlo títi ì dré, tà ì dré 'òle dhi ì tí. ²⁸ Má adrè tà bàti ta àmì dré dhi: Móndí àruka adrèbhá àyi ki totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Móndí ni Mv́á ni nòzo alìrà'a áyi Opì na dhi kandrà ko.»

17

Yésu ni làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró (A kònò kpà Márokò 9:2-13; Lúkà 9:28-36)

¹ Kítú nzi-drì-àlo àmvolésè dhi, Yésu dré Pétèró ki drizo Yàkòbhò ìbe ìndì adrúpi ni Yòwánì be gò, ì dré lizo àyi pátì mbàle kòngó àlo mvumvù dhi drìna. ² Kònàle dhi, Yésu ni làsú dré ngàzo ru ladzá àyi mìle. Akódhi ni m̀bhalé dré kidhózó adrélé lagulé kítú tíni. Akódhi ni kítá ì dré kpà

atsázó kemve kpírìkpírì ngádra tíni. ³ Gbã kòdhwa, Mósè ì Èlìyà be dhi ì dré agázó àyi kandra, adrélé tà ta Yésu be. ⁴ Di Pétèró dré tazoá Yésu dré dhi: «Mírì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mí kàdré làa dhi, má ni wémà na dhi ki ledé kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Èlìyà dré.» ⁵ Dré rè dhu adrèrà'a tà ta dhi 'á dhi, ndùrùku lagulagu ró dhi dré apfòzo àyi ki asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo lásà tàa dhi: «Kònìdhi áma Mvágó má dré lèlè tò dhi 'i. Ama togó adrè kinilé akódhi ni tà sè tò. Mì kòyi akódhi!»

⁶ Yésu ni lebèbhá ì kòyi kúlí nda dre dhi, àyi ki togó dré gazo tirì sè bí gò, ì dré ledhézó àyi ki m̀bhalé bha kiní mi. ⁷ Di, Yésu dré ìna áyi kisízó ànyi àyi làga, àyi ki tabè gò, tazoá àyi dré dhi: «Mì nga! Mì ro ngá ko.» ⁸ Ì kòtingá m̀i dre dhi, ì dré gòzo véle móndí àzaya no ko, ngbà 'i Yésu 'i kalóma.

⁹ Ì dré tá adrèrà'a asilé kòngó nda dr̀lèsè dhi 'á dhi, Yésu dré lazízóá àyi dri dhi: «Mì kòlongó tà agalépi àmi mìle kòdhi dhya àlo dré ko, tsàlè lókyá Gìká dré dra Móndí ni Mv́a ni tingázó dràdrà lèsè dhi 'á.»

¹⁰ Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré akódhi ni lizízó tazoá dhi: «Tátrírì kúlí tadhábhá ì adrè tàa dhi, lè Èlìyà kàlì rè zya Mèsíyà kandra 'íká àdho tà sè?» ¹¹ Yésu logó àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, Èlìyà adrè alìlè tà títi dhi ki ledé. ¹² Di, má adrè mána tàa àmi dré dhi: Èlìyà atsá dre. Di, móndí ì ǹi tá àyikya akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Gò ì dré akódhi ni 'òzo ngóro ì dré tá lèlè dhi tíni. Di Móndí ni Mv́a ni kókpà kizà nya àyi drígá kònìni.» ¹³ Di Yésu ni lebèbhá ì dré ǹizoá tàlè dhi, akódhi adrè tá Yòwánì Bátisimò fèlepi ni tà ta àyi dré kòdhya.

*Yésu tidrí mvágó àlo tirì kònzì íbe í léna dhi
(A kònò kpà Márokò 9:14-29; Lúkà 9:37-43a)*

¹⁴ Ì kògò tsàlè móndyá zyandre ì véna dre dhi, agó àlo dhi dré alìzo adhéle áyi kórókó títi Yésu kandra, ¹⁵ tazoá dhi: «Mírì, mí bhà áma mvágó ni kizà wà! Agilílì adrè akódhi ni lebhé, ìndì akódhi adrè kizà nya tò. Vèsè be bí, adrè ledhéle àtsí na, kó ngalè yí na. ¹⁶ Má dr̀i tá akódhi l̀izo ába àmi lebèbhá ì véna. Di, ì kitswá tá àyikya akódhi ni tidrí bwà ko.» ¹⁷ Di Yésu logó dhi: «Àmi, móndyá ándrò tà ka'ika'í àko ìndì àmi ki tayíbhá lítìlé ni i, mà ni adrè véle àmi íbe vwàlè lókyá be ángopí? Má ni àmi ki tà mvo vwàlè lókyá be ángopí? Mì adr̀i mvámvá nda alìzo ába má véle.» ¹⁸ Di ì kàlì akódhi be dre dhi, Yésu dré ligízó tirì kònzì akódhi lé dhi be gò, dré dr̀zoá pfòlè lásà. Di mvámvá nda dré adrízó gbã lókyá nda sè.

19 Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré àyi ki kisizó àyi pátí ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tazoá dhi: «Mà kitswá tá tirí kònze nda kònàdhi ni dro bwà ko àdho tà sè?»

20 Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kitswá tá bwà ko, mì dré adrélé tà ka'ika'i ìbe tsà dhi sè. Má adré tà bàti ta àmì dré: Mì kàdré tà ka'ika'i ìbe tsàmvá ngóro mùtádí lò'wa tìni dhi, mì ni kitswá tàá kòngó kònìdhi dré dhi «Mí kisí mi kònwásè lile kònàle» gò, kòngó nda dré àyi kisizó. Di tà àlo mì dré kitswálé 'òle bwà ko dhi ni adré yókódhó.» [21 *]

Yésu gò àyi dràma ni tà longó, àyi ngàma dràdrà lésè dhi be

(A kònò kpà Márokò 9:30-32; Lúka 9:43b-45)

22 Kítú àlo dhi, Yésu ì lebèbhá ni ìbe dhi ì kimó tá ru bvò Gàliláyà àdhya na. Gò akódhi dré tazoá àyi dré dhi: «À ni Móndeí ni Mvá ni lefè kàribhá ì drígá. 23 † dré akódhi ni pfúzo dràle gò, kítú ni na sè dhi, Gíká dré akódhi ni tingázó dràdrà lésè.» Di kúlí nda sè dhi, akódhi ni lebèbhá ki togó dré gazo kizà sè bí.

Mèdáyì tépelò àdhya ni gìma

24 Amvolásà dhi, Yésu ì lebèbhá ni ìbe dhi ì dré lizo tsàle Kàpàrànwúmà na. Gò dhya adrèbhá tá mèdáyì tépelò àdhya ni lagí dhi ì dré alizo Péteró vélé lizíá tíá dhi: «Àmì ki tadhálépi adrè mèdáyì tépelò àdhya ni gí?»† 25 Péteró logó àyi dré dhi: «Àyíya, akódhi adrè gíá.» Péteró kògò file dzó na dre dhi, Yésu dré zyà kúlí dòzo tàle nì. Tà dhi: «Símónà, mí kisù mína ngíni? Opí bvò kòndi àdhya ì adrè àdhibhá ki 'o adrélé mèdáyì gí dhi kòdhya: àyi ki tàndi ki ànzi ì, kó ngalè, móndí àruka àyi ki òpì zàle dhi ì?» 26 Péteró logó dhi: «Móndeí àruka ì.» Yésu gò tàá drá dhi: «Kàdré di kònìni dhi, ópí ki ànzi nda ì kitswá àyikya gíá ko. 27 Di, má lè mána móndyá kòna ki togó 'òle aswálé àma rú ko. Asà dhi, mí lè kosyá bhe tãpãriandre na. Mí adó kosyá mí dré dra asélé drìdrì dhi, síbhálé ni ni nzizo gò, làfa lò'wa àlo dhi ni kisúzó sílána. Di mí do làfa lò'wa nda lizo ába àyi véna mèdáyì gí àma dré mí be.»

18

Dhya kàdrì lavulé Opì bhù àdhya na dhi àdhi 'i?

(A kònò kpà Márokò 9:33-37; Lúka 9:46-48)

* 17:21 17:21 Wárágà Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Di, à kitswá ngbà 'í tirí kònze kára be kònini dhi ki dro pfòle tàbiré mvòma sè ìndì tà zìma Gíká tí dhi sè.] † 17:24 17:24 A kònò Pfòma 30:11-16.

¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré àyi ki kisizó ànyi akódhi làga, akódhi ni lízì tazoá dhi: «Dhya kàdrì lavulé Opì bhù àdhya na dhi àdhi 'i?» ² Di Yésu dré mvámvá àlo dhi ni azizó bhàle àyi ki kító 'á gò, ³ tazoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kòladzá àmi ki togó atsázó ànzimvá i tìni ko dhi, mì kitswá tàdzí file Opì bhù àdhya na ko. ⁴ Di dhya ángùdhi adrélèpi áyi tà bha kǐní mi ngóro mvámvá kònìdhi àdhya tìni dhi, ni adré dhya kàdrì lavulé Opì bhù àdhya na dhi 'i. ⁵ Kòdhi ìbe dhi, dhya ángùdhi adrélèpi mvámvá kònìdhi tìni dhi ni ka'í dòle dóro áma rú sè dhi, adré áma tàndi ni ka'í kòdhya.»

*Tà adrèbhá mómí kǐ 'o ledhéle tàkonzì na dhi i
(A kònò kpà Mároko 9:42-48; Lúka 17:1-2)*

⁶ «Di, dhya àlo kàdré ina ànzimvá adrèbhá áma ka'í kòni ki àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi nda kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yìandre ni tálì na dhi. ⁷ Kizà vo ngíni bvò kòndi dri, tà adrèbhá mómí kǐ 'o ledhéle tàkonzì na dhi ki tà sè dhi! Tà bàti ró dhi, tà nda kòdhi ki ngbú adré be. Di, kizà ni adré kàdrì dhya ángùdhi adrélèpi tà nda ki àndu bha dhi dré! ⁸ Ámi drígá 'i yà, kó ngalè ámi pá 'i yà dhi kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòli akódhi nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré file lídrì kóná vèsè kólyá dhi na ngbà 'í drígá be àlo yà, kó ngalè pá be àlo yà dhi dóro lavulé, ámi bhèle àtsí adrélèpi adrálé ko dhi na drígá be rì ìndì pá be rì dhi rúsè. ⁹ Ámi mì kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kàngí mì nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré file lídrì na ngbà 'í mì be àlo dhi dóro lavulé, ámi bhèle àtsí líferò àdhya na mì be rì dhi rúsè.»

*Pídhigó kábilígyà avìlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Lúka 15:3-7)*

¹⁰ «Mì kònò dóro, mì kàdréró ànzimvá kòni ki àlo no mómí tàko ró ko. Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Ayì nda ki ángeló ì adré ngbú áma Atá bhù na dhi ni mǐbhalé no. [¹¹ *]

¹² Mì kisù àmíkya ngíni? Agó àlo kàdré kábilígyà ìbe nyadhi-nzi gò àyi ki àlo dré avizo dhi, a ni 'oá ngíni? A ni zakó tsi kábilígyà nyadhi-su-drì-mudrì-drì-nzi-drì-su nda ki tayí kòngó drìna gò, lìzo akódhi avìlepi nda ni ndabe. ¹³ Má adré tà bàti ta àmi dré: Kòkisú kábilígyà nda dre dhi, a ni lenzé akódhi ni tà sè lavulé, dré adrélé lenzélé kábilígyà

* **18:11** 18:11 Wárágà Gǐkà ni Kúlì tísizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlì kòni ki kisú kònwa ko: [Angyá ko, Mómí ni Mvá alì mómíyá avìbhá dhi ki tidrì.]

nyadhi-su-drī-mudrī-drī-nzi-drī-su avìbhá ko nda ki tà sè dhi rúsè. ¹⁴ Kókpà kòdhi tíni, àmi ki Atá bhù na dhi adré leá ko, ànzimvá kòni ki àlo dré avìle dhi.»

Ami adrúpi tàkonzì 'òlepi mí rú dhi ni tà

¹⁵ «Ámi adrúpi àlo dhi kò'o tàkonzì mí rú dhi, mí kòlì rè zyà kalóma akódhi véna, akódhi ni tàkonzì nda ni tadhá drá. Akódhi kòyi mí dhi, kòdhi mí gò ámi adrúpi nda ni kisú dre. ¹⁶ Dì, kòyi ína mí ko dhi, mí kòdrī mómí àlo yà, ngalè rì yà dhi, mí kòlìró akódhi véna, <kitswalé tà títi dhi ki bvó lanzi mómí rì yà kó ngalè na yà tà nda ki nobhá mǐ sè dhi ki kúlí sè.>† ¹⁷ Akódhi kògà àyi nda ki yíma rè dhi, mí kòlì tà nda ni ta Ekèlézyà kandrà. Kògà ndìndì Ekèlézyà nda ni kúlí yíma rè dhi, mí kàdré akódhi ni no pagánò tíni, kó ngalè mèdáyì lagílepi tíni.

¹⁸ Má adré tà bàti ta àmi dré: Tà ángùdhi mí dré dra 'ìle kònwa bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni 'ì bhù na. Tà ángùdhi mí dré dra trìle bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni trì bhù na.

¹⁹ Má adré kpà tàà àmi dré dhi: Mómí rì àmi kòfalé bvò dri dhi ì kàdré ru yi, tà ángùdhi ì dré adréle zìle áma Atá bhù na dhi tí dhi dri dhi, akódhi ni tà nda ni 'o àyi dré. ²⁰ Angyá ko, àrà ángùdhi mómí rì yà, ngalè na yà dhi ì dré adrézó ru kímó áma rú sè dhi na dhi, ma kókpà túmání àyi íbe.»

Tàkonzì trìma áma kòfalésè dhi

²¹ Gò Pétèró dré áyi kisízó ànyi Yésu làga, akódhi ni lizì tàzoá dhi: «Mírì, áma adrúpi kàdré tàkonzì 'o má rú dhi, má ni akódhi ni tàkonzì tri tsàle vèsè be ángopí? Tsàle vèsè be nzi-drī-rī?» ²² Yésu logó drá dhi: «Kóko! Má adré tàà mí dré dhi, tsàle vèsè be nzi-drī-rī dhi ko. Be ró dhi, mí kàdré akódhi ni tàkonzì tri tsàle vèsè be nyadhi-na-dri-mudrī vèsè be nzi-drī-rī.»‡

Pídhigó màrábà áyi àzìzǐ ni kizà bhàlepi ko dhi ni tà dri dhi

²³ «Tà nda sè dhi, Opì bhù àdhya sù ngóro tà kònìdhi tíni: Opì àlo dhi lè tá áyi màri áyi màrábà ì rú dhi ki tà 'òle akíle. ²⁴ Dì kòkidhó adréle áyi màri nda ki tà 'o dre dhi, à dré màrábà àlo adrélepi tá màri kàdrì lavulé dhi íbe í rú dhi ni adrìzo alizo ába akódhi vélé. Màri akódhi nda rú dhi tá

† **18:16** 18:16 A kònò Dùtèrònómè 19:15. ‡ **18:22** 18:22 Kòdhi Yésu adré tá leá tàle dhi, «tsàle vèsè kitswalé nàle bwà ko dhi na».

làfa lò'wa ngùlù-mudrí. ²⁵ Dì màràbà nda dré tá kitswálé ngá logó màri nda tí bwà ko dhi sè dhi, mírì ni dré tòlí fèzo tazoá dhi, à kòlagí akódhi, tòkó ni, ànzimvá ni i, tsàle akódhi ni ngá títi dhi íbe, kitswázó màri nda ni logó. ²⁶ Dì màràbà nda dré dhèzo áyi kórókó titi áyi mírì kandrá, tazoá drá dhi: <Mí tadhá ámi togó vwàvwà má vélé wà! Má ni ámi màri logó mí dré títi.> ²⁷ Dì mírì ni dré akódhi ni kizà bhàzo gò, màri nda ni tà tayízó, akódhi ni tàndi ni tayízó kpà lìle.

²⁸ Dì, màràbà nda kòpfò dre dhi, dré ína lizo áyi àzízì àlo áyi màri íbe làfa lò'wa nyadhi-nzi dhi ni kisú.* Dré akódhi ni ruzo bèle kembe 'á, adrézó akódhi ni kizí, adrézó tàá dhi: <Mí logó áma màri mí rú dhi!> ²⁹ Azízì ni nda dré dhèzo áyi kórókó titi akódhi kandrá, akódhi ni ti lizizó tazoá dhi: <Mí tadhá ámi togó vwàvwà má vélé wà! Má ni ámi màri logó.> ³⁰ Dì, màràbà nda ka'í tá kúlí nda ko. Be ró dhi, lì ína áyi àzízì nda ni 'o bhèle bǎdzó na, kòlogóró màri í rú nda akilé títi be dhi bvó. ³¹ Dì màràbà àruka ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki togó dré kizà nyàzo tò. Gò ì dré lizo tà títi lavúbhá nda ki títi àyi ki mírì dré. ³² Dì mírì nda dré màràbà nda ni azizó, tazoá drá dhi: <Mí màràbà kònzi ni, má tayí tá áma màri mí rú dhi, mí dré áma ti lizilé dhi sè. ³³ Adré dì tá kpà lèá dhi, mí kòbhà ámi àzízì ni kizà, ngóró má dré ámi kizà bhàle dhi tìni.> ³⁴ Dì togóaswa dré dhi, mírì ni dré akódhi ni fèzo bǎdzó likíbhá ì drígá, ì kàdréró akódhi ni rúbhá 'o aswálé, tsàle lókyá dré màri í rú nda ni logóra'a akilé títi dhi 'á.»

³⁵ Yésu gò tàá dhi: «Áma Atá bhù na dhi ni kókpà àmi àlo àlo títi dhi ki 'o kònìni, mì kàdré àmi ki adrúpi ki tàkonzi tri togó wǎyi sè ko dhi.»

19

*Yésu tadhá tà tòkó tingama ni tà dri
(A kònò kpà Márokò 10:1-12)*

¹ Yésu kòtà tà nda ì akilé dre dhi, dré ngàzo Gàliláyà lésè, lìle bvò Yùdáyà àdhya na, Yòròdánè ni ta'á na. ² Mòndí zyandre lavulé dhi ì dré akódhi ni lebèzo gò, dré àyi ki dràbhá ki tidrízó.

³ Gò Fàrìsáyò àruka ì dré àyi ki kisizó ànyi akódhi làga, kitswálé akódhi ni tabhì litilé. Dì ì dré lizizóá tíá dhi: «Áma

§ 18:24 18:24 Giká ni Kúlí Gírikí ti sè dhi adré tàá kònwa dhi «tálétà ngùlù-mudrí». Tálétà àlo dhi tá làfa lò'wa adrélé fèle mómí àlo dré àzi 'òle kítú ngùlù-nzi dhi ì sè dhi tí dhi 'i. Dì tálétà ngùlù-mudrí kòni ì tá làfa kàdri lavulé dhi 'i. * **18:28** 18:28 Giká ni Kúlí Gírikí ti sè dhi adré tàá kònwa dhi «dènàrí nyadhi-nzi». Dènàrí àlo dhi tá làfa lò'wa adrélé fèle mómí àlo dré àzi 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i.

ki tátrítrí kúlí ka'í, agó kòtingá áyi tòkó tà ángùdhi dré adrézó akódhi ni le tingálé ásà dhi sè dhi 'í?» ⁴ Yésu logó dhi: «Mì nà rè Gìká ni Kúlí na ko tàle dhi, ngá títi dhi ki kidhoma 'á dhi, <Gìká ngá títi dhi ki bhàlepi dhi bhà tá àyi agó i tòkó be> dhi?»* ⁵ Gìká tà tá kpà dhi: «Asà dhi, agó ni áyi atá ni tayí áyi andre be, ru amúzó áyi tòkó be gò, àyi ríti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.»† ⁶ Di ì gò véle adrélé rí ko. Be ró dhi, àyi ngá àlo 'i. Ásà dhi, lè móndí ì kòlanzí ngá Gìká dré amulé nì dhi ko.» ⁷ Fàrisáyò nda ì gò lizíá tíá dhi: «Kàdré kònìni dhi, Mósè fè tá di tòlí tàzoá dhi, agó adrélépi áyi tòkó ni le tingálé dhi kòfè wárágà drá akódhi ni tingázó gò, mùzoá nzìle dhi àdho tà sè?» ⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mósè ka'í tá ína àmi ki tòkó ki tingama, àmi ki togó dré adrélé tòmbátòmba dhi sè. Di, tà nda tá ína kònìni kidhoma lésè ko. ⁹ Má adré tàá àmi dré dhi: Kàdré ngbà 'í ndòtò tà sè ko dhi, agó ángùdhi áyi tòkó ni tingálépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhi, adré ína múná tà 'o.»

¹⁰ Yésu ni lebèbhá ì dré tàzoá drá dhi: «Agó ni tà tòkó ni be dhi kàdré kònìni dhi, dóro ni làmó mòle ko dhi.» ¹¹ Yésu logó àyi dré dhi: «Móndyá títi dhi ì kitswá kúlí kòdhi ni ka'í bwà ko. Ngbà 'í àyi Gìká dré rínyí fèzo àyi dré dhi ki kitswá ka'íá dhi àyi. ¹² Tàko ko, tà twátwa àgo ì dré adrézó làmó mo ko dhi i be. Aruka ni i, à ti àyi adrélé làmó lovó àko gò ì dré atsázó ùníkì i ró.‡ Aruka ni i, móndí 'o àyi atsálé ùníkì i ró dhi nì. Aruka ni ì gà kó làmó atsázó ùníkì i ró, adrélé àyi ki fe Gìká ni Opì ni tà 'o. Dhya ángùdhi kitswálépi kúlí nda ni ka'í dhi, kàdré ka'íá!»

*Yésu zi tà tani Gìká tí ànzimvá i dri
(A kònò kpà Márokò 10:13-16; Lúkà 18:15-17)*

¹³ Amvolásà dhi, móndí ì dré àyi ki ànzimvá ki adrízo alìzo àyi íbe Yésu véle, kòbhàró drígá àyi dri, tà zìzo Gìká tí àyi dré be dhi bvó. Di, akódhi ni lebèbhá ì dré àyikya lawàzo móndyá nda i dri tà nda sè. ¹⁴ Di, Yésu dré tàzoá dhi: «Mì tayí ànzimvá kònì i alìle má véle. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Opì bhù àdhya móndyá adrèbhá àyi nda i tíni dhi i dré.» ¹⁵ Dré drígá bhàzo àyi dri, tà tani zìzo àyi dré gò, lìzo.

*Yésu i kàdhùrà àlo ngá líyí ro dhi be dhi
(A kònò kpà Márokò 10:17-31; Lúkà 18:18-30)*

¹⁶ Amvolásà dhi, kàdhùrà àlo dhi dré áyi kisízó ànyi Yésu làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Tadhálépi, lè má kò'o àdho tà dóro kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?»

* **19:4** 19:4 A kònò Kidhoma 1:27; 5:2. † **19:5** 19:5 A kònò Kidhoma 2:24.

‡ **19:12** 19:12 «Ùníkì» kònìndhi, agó làmó gàlepi dhi 'i, kó ngalè agó angilé kitswálé làmó mo bwà ko dhi 'i.

17 Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma lizí tà dóro ni tà dri àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhi ngbà 'í àlo kwákwá. Di, mí kàdré lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni le kisulé dhi, lè mí kàdré tà tatrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi kí 'o.»¹⁸ Kàdhúra nda gò lizíá dhi: «Tà ángùdhi?» Yésu gò logóá dhi: «Lè mí kòpfu móndí drále ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kinzò sè ko. ¹⁹ Mí kàdré ámi atá ni líndrì bha ámi andre be. Mí kàdré ámi àzya ni le ngóro mí dré adrélé ámi tàndi ni le dhi tìni.»[§] ²⁰ Kàdhúra nda tà drá dhi: «Má líkí tòlí nda kòdhi í títí. Lè di má kògò àdho tà 'o kòdhyà?» ²¹ Di Yésu logó drá dhi: «Mí kàdré leá ámi tà kàdré dóro kitswálé títí Giká mìlèsè dhi, mí lì ámi ngá títí dhi kí lagí gò, làfa ni ni lanzízó lemerèbhá í dré, mí kàdréro ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Di mí alì adrélé áma lebè.»²² Kàdhúra nda kòyi kúlí nda í dre dhi, dré ngàzo lìle kizà be tò, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

²³ Gò Yésu dré tàzoá àyi lebèbhá í dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Ngá líyí ni fíma Opì bhù àdhyà na dhi kòkóròko. ²⁴ Má adré gòle tàà àmi dré dhi: Ngá líyí ni fíma Giká ni Opì na dhi ína kòkóròko lavulé, kàmìlò dré lavulé sèndánì ni bhálé 'àsè dhi rúsè.»^{*} ²⁵ Di akòdhi ni lebèbhá í kòyi tà nda dre dhi, àyi kí líndrì dré gázo bhwàbhwa gò, í dré adrézó lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Kàdré kònìni dhi, àdhi ni kitswá lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú nì?» ²⁶ Yésu dré àyi kí nòzo dhi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Móndí í mìlèsè dhi, tà nda kòdhi tà kitswálé 'òle bwà ko dhi 'i. Di, Giká mìlèsè dhi, tà àlo kitswálé 'òle bwà ko dhi yókódhó.»

²⁷ Gò Péteró dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà títí dhi í adrézó ámi lebè. Mà ni di àdho tà dóro kisú ásà kòdhyà?»²⁸ Yésu gò logóá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Bvò tídhí ro dhi na dhi, lókyá Móndí ni Mvá dré dra lírízó àyi lírìrà opì àdhyà mìlanzìlanzì ro dhi dri dhi tú dhi, àmi áma lebèbhá ni kí kòkpà lírì lírìrà mudrí-drì-rì adrézó opì nya dhi í drìsè, adrélé Ìsèrèlè ànzi kí sùrú mudrí-drì-rì dhi kí tàbvó ta. ²⁹ Dhya ángùdhi àyi dzó í 'i yà, àyi adrúpi í 'i yà, àyi amvúpi í 'i yà, àyi atá 'i yà, àyi andre 'i yà, àyi ànzi í 'i yà, kó ngalè àyi amvú í 'i yà dhi kí tayílépi áma tà sè dhi, a ni ngá nda kí vùdrì kisú tsàle vèsè be nyadhi-nzi. Kòdhi íbe dhi, a ni kòkpà lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú tàyílè ro. ³⁰ Di, móndí bí adrébhá drìdrì nyànomvá dhi kí go adrélé bvólé ro. Móndí bí adrébhá bvólé ro nyànomvá dhi kí go adrélé drìdrì.»

§ 19:19 19:19 A kònò Pfòma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20; Lèvítikè 19:18.

* 19:24 19:24 «Kàmìlò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dòngí tìni dhi 'i.

20

Pídhígó àzì 'obhá vínò amvú na dhi ki tà dri dhi

¹ Yésu gò tàá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóro tà kònìdhi tìni: Amvú líyí àlo dhi p̄fò tá drùbhì kínó kitswálé móndí ki nda dòle àzì 'o áyi vínò amvú na. ² Kòkisú móndí àruka i dre dhi, ì dré ru yìzo àyi ìbe, akódhi kòfèró làfa lò'wa àlo àlo àyi àlo àlo títí ì dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí.* Dré àyi ki mùzo lile àzì 'o áyi vínò amvú na.

³ Sàà nzi-drì-su drùbhì àdhya sè dhi, dré gòzo p̄fòle ngá lagíra na, móndí àruka ki no adrérà'a àyi ki totó àngyá gò, ⁴ dré tàzoá àyi dré dhi: «Ami, mì lè kókpa àzì 'o áma vínò amvú na. Má ni go làgí gyägya dhi ni fe àmi dré.» ⁵ Di ì dré ngàzo lile.

Kítú rírì sè, ìndì sàà na kítú rírì àmvolésè dhi sè dhi, amvú líyí nda dré gòzo p̄fòle 'oá kònìni. ⁶ Sàà nzi ìndró àdhya sè dhi, dré gòzo tódhyá p̄fòle móndí àruka ki kisú adrérà'a àyi ki totó àngyá gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmi ki totó kònwa àngyá kítú ndìle àdho tà sè?» ⁷ Ì logó drá dhi: «Ama kònwa, à dré àma ki zìle àzì 'o ko dhi sè.» Di akódhi tà àyi dré dhi: «Ami, mì lè kókpa àzì 'o áma vínò amvú na.»

⁸ Ìndró kàndrì dre dhi, amvú líyí nda dré tàzoá dhya adrélépi tá àyi àzì 'obhá ki drì ko dhi dré dhi: «Mí azì àzì 'obhá ì, làfa fèzo àyi dré àyi ki àzì sè. Mí kidhó rè zyà àyi dòle kùdù ro dhi ì vélésè 'iká, gò mí kògòró lavulé àyi dòle drìdrì dhi ì véna ndò.» ⁹ Azì 'obhá dòle sàà nzi ìndró àdhya sè nda ì kàtsá dre dhi, àyi àlo àlo títí dhi ì dré làfa lò'wa kisúzó àlo àlo. ¹⁰ Di àyi dòle drìdrì nda ì kàtsá dre dhi, ì adré tá kisúá dhi, ì ni tá làfa kisú bí lavulé. Di, àyi àlo àlo títí dhi ì dré kpà làfa lò'wa kisúzó àlo àlo. ¹¹ Ì kòkisú làfa lò'wa nda ì dre dhi, ì dré dhèzo adrélé amvú líyí nda ni ndri, ¹² adrézó tàá dhi: «Dhya dòle kùdù ro kòdhi ì 'o àzì ngbà 'í sàà àlo. Di, mí fè mína làfa àyi dré ngóro mí dré afèle àma dré dhi pí, tágba mà dré àzì 'òzo landèzo kítú àtsì sè kítú ndìle dhi!»

¹³ Di, amvú líyí nda logó àyi ki àlo dré dhi: «Ama arúpi, má 'o mì kònzi ko. Mà yi tá tsì ru mí be, mí kò'oró àzì làfa lò'wa àlo sè dhi ko? ¹⁴ Mí do di làfa mína lizo ába. Má adré mána làfa le fèle dhya dòle kùdù ro dhi ì dré ngóro má dré fèle mí dré dhi pí. ¹⁵ Má kitswá mána tà má dré adrélé lèle 'òle áma làfa sè dhi ni 'o ko? Mí adré kó mína áma no mì kònzi sè, má dré adrélé móndí ki 'o dóro dhi sè?»»

* **20:2** 20:2 A adré tá làfa lò'wa kònìdhi ni rú zi «dènàrì». Dènàrì àlo dhi tà làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i.

16 Di Yésu go taa dhi: «Móndyá adrébhá bvólé ro dhi ki go adréle drìdrì. Móndyá adrébhá drìdrì dhi ki go adréle bvólé ro.»

Yésu gò tódhyá àyi dràma ni tà longó, àyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Márokò 10:32-34; Lúkà 18:31-34)

17 Yésu ì dré tá adrérà'a mbàle Yèrúsalmà na dhi 'á dhi, akódhi dré àyi lebèbhá mudri-drì-rì dhi ki drìzo gàrà dri gò, tàzoá àyi dré dhi: 18 «Mì yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrúsalmà na. Kònàle dhi, à ni Móndí ni Mvá ni lefè kòwánà kàdrì i drígá tátírítrí kúlí tadhábhá íbe. Í dré tà ñòzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè gò, 19 akódhi ni fèzo pàgánò i drígá. Àyi nda ì dré akódhi ni gùzo, tswàzoá gò, tidízóá dràle fa kípakípa dri. Di kítú ni na sè dhi, Giká dré akódhi ni tingázó dràdrà lésè.»

Tà Yàkòbhò ki andre Yòwánì be dhi dré zìle Yésu tí dhi
(A kònò kpà Márokò 10:35-45)

20 Amvolásà dhi, Zèbèdáyò ni tòkó i ànziàgo ni íbe dhi ì dré àyi ki kisízó ànyi Yésu làga. Gò tòkó nda dré dhèzo àyi kórókó títi akódhi kandrá, kitswázó tà zi tíá be dhi bvó. 21 Yésu tà drá dhi: «Mí adré àdho tà le zìle má tí?» Akódhi logó drá dhi: «Mí kòlazí kúlí tayílé, áma ànziàgo rì ni ì kòlíríró mí làga ámi Opì na: àlo ni ámi driágó lésè, àzya ni ámi lídzí lésè.» 22 Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nì tà mì dré adréle zìle kòdhi ko. Mì ni kitswá tsì kópò kizà àdhya má dré adréle 'òle mvùle dhi ni mvu bwà?» Í logó drá dhi: «Mà ni kitswá.» 23 Di Yésu tà àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, mì ni kópò mána ni mvu. Di, kàdrè ína móndí dra bhàle lírìlé áma driágó lésè yà, kó ngalè áma lídzí lésè yà dhi ki tà sè dhi, tà nda kòdhi nò ma ko. Ama Atá ledé lírìrà nda i dhya dré kípèle kitswálé lírìlé driá dhi i dré.»

24 Yésu ni lebèbhá mudrí àruka ì kòyi tà zìle nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó adrúpi rì nda i rú. 25 Di Yésu dré àyi ki azízó títi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì nì tàle dhi, móndyá bvò kòndi àdhya ki kàdrì ì adré àyikya òpì nya àyi dri rìnyí sè dhi be. Àyi ki dhya kàdrìkàdrì dhi ì adré kpà tà 'o adrézó àyi ki rìnyí tadhá àyi dré. 26 Di, adré leà dhi, tà nda kàdrè kònini àmi kòfalé ko. Be ró dhi, lè dhya ángùdhi adrélépi leá atsálé kàdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi ki màràbà ro. 27 Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi leá adréle drìdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi ki màràbà ro. 28 Kókpa kòdhi tíni, Móndí ni Mvá alì bvò dri, móndí ì kàdréró tà 'o í dré dhi bvó ko. Be ró dhi, alì ína kitswálé tà 'o móndí i dré dhi bvó. Alì kpà kitswálé

áyì lídrì fe ngóró làgí kàdrì fèlè móndí zyandre dhi ki apázó tàkonzì lésè dhi tíni.»

Yésu tídrí àgo rì mǐ kùdúkùdu ró dhi i

(A kònò kpà Márokò 10:46-52; Lúkà 18:35-43)

²⁹ Yésu ì dré tá adrérà'a apfòlè bhàandre Yèrikò àdhya lésè dhi 'á dhi, móndí zyandre lavulé dhi ì adré tá alìlè akódhi vésè. ³⁰ Di àgo rǐ mǐ kùdúkùdu ró liríbhá láti làga dhi ì kòyi Yésu adré tá lavulé dhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Mírì, Dàwídì nì Mvá, mí bhà àma ki kizà wà!» ³¹ MónDYá zyandre nda ì dré adrézó tetrélé àyi dri, ì kòtayíró kúlí adrézó kíri. Di, ì dré gòzo véle adrélé kúlí loyó wáláká nì nì lavú: «Mírì, Dàwídì nì Mvá, mí bhà àma ki kizà wà!» ³² Gò Yésu dré àyi kikízó, àyi ki azí lizízóá àyi tí dhi: «Mì adré leá má kò'o àmi dré àdho tà kòdhya?» ³³ Ì logó drá dhi: «Mírì, àma ki mǐ kònzì ru adrélé ngá no!» ³⁴ Di Yésu dré kizà dòzo àyi togó na àyi ki tà sè gò, dré àyi ki mǐ tabèzo. Gbǎ kòdhwa, ì dré kidhózó adrélé ngá no gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi nì lebè.

21

Yésu fì Yèrúsalemà na ópí tíni

(A kònò kpà Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40; Yòwání 12:12-19)

¹ Yésu ì dré tá adrérà'a 'òlè tsàlè Yèrúsalemà na dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi bhà rú zìlè Bètèfágè dhi kandrá, ànyi kóngó Olívè fa kya làga. Gò Yésu dré àyi lebèbhá rǐ dhi ki mùzo lìlè drǐdrǐ, ² tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhà àmi kandrá kònàdhi léna. Kònàlè dhi, mì nì ndìri púndà 'ìlè dhi ki kisú, mvámvá nì be. Mì atrì àyi, alìzo àyi íbe má véle. ³ Dhya àlo kòlizí tà àmi tí dhi, mì kòtà drá dhi: <Mírì adré leá nì.> Di akódhi nì ndìri púndà nda ki tayí mì dré alìzo àyi íbe.»

⁴ Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé tà longolé pròfètà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

⁵ «Mì kòtà zapi Sīyónà àdhya dré dhi:

<Mí nò ká! Àmi ópí adré alìlè mí véle.

Akódhi nì togó yàyà, ìndì lírí ína púndà dri, púndà nì mvámvá dri.>*

⁶ Gò Yésu nì lebèbhá rǐ nda ì dré lizo 'òá ngóró dré tàlè àyi dré dhi tíni. ⁷ Ì kàsè púndà nda ì mvámvá nì be atsázó àyi íbe Yésu véle dre dhi, ì dré àyi ki kítá bhèzo àyi dri gò, akódhi dré mbàzo lirílé dríá. ⁸ Gò móndí zyandre lavulé dhi ì dré àyi ki kítá ki lasézó láti mìsè. Ayi ki àruka ì dré fa bí ki tojòzo lebhélé láti mìsè, Yésu kòlavúró dríàsà be dhi bvó.

* 21:5 21:5 A kònò Zàkàríyà 9:9.

⁹ Di móndyá zyandre nda ì dré adrézó lile akódhi kandrána ìndì akódhi vèsè, adrélé loyóába dhi:

«Òsánà kàdré Dàwídi ni Mv́á dré!†

Tà tani kàdré dhya adrélépi alile Mírì ni rú sè dhi dri!

Osánà kàdré Gíká kurú na bhù na dhi dré!‡

¹⁰ Yésu kòfi Yèrúsalmà na dre dhi, móndyá títi bhàandre nda lé dhi ì dré adrézó lyàle lyàlyà, adrézó liziá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi àdhi 'i?» ¹¹ Di móndyá zyandre adrèbhá lile Yésu íbe nda ì adré tá logóá dhi: «Akódhi Yésu 'i, pròfètà angalépi Nàzàrètà, Gàliláyà na dhi lésè dhi 'i.»

Yésu dro móndyá adrèbhá ngá lagí dhi i topfòle tépelò 'ásè (A kònò kpà Márokò 11:15-19; Lúkà 19:45-48; Yòwání 2:13-22)

¹² Amvolásà dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, móndyá títi adrèbhá tá ngá lagí ìndì ngá gi kònàle dhi ki dro topfòle 'ásà. Dré mísá móndyá adrèbhá tá làfa topfó dhi kya ki lebhézó bvò dri, túmání gbólókó móndyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí dhi kya íbe. ¹³ Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Gíká ni Kúlí adrè tää dhi: «A ni áma dzó zi dzó adrézó tà ta má be dhi ró.» Di, mì gò àmikya dzó nda ni bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi ki zu dhi ró!»§

¹⁴ Gò móndí mì kùdúkùdu ró dhi ì móndí mèrèkpè ro dhi íbe dhi ì dré àyi ki kisízó ànyi Yésu làga tépelò na gò, akódhi dré àyi ki tidrízó. ¹⁵ Di kòwánà kàdrì ì tátírítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì nò tá tà líndrígá ró Yésu dré 'òle nda i. † yi tá kpà ànzimv́á adrèrà'a kúlí loyó tépelò na adrézó tää dhi: «Òsánà kàdré Dàwídi ni Mv́á dré!» Di àyi ki togó dré aswázó Yésu rú gò, ¹⁶ ì dré lizízóá tíá dhi: «Mí adrè tà ànzimv́á ni ì dré adrélé tàle kòdhi ni yi?» Yésu logó àyi dré dhi: «Àyíya! Mì nà rè Gíká ni Kúlí na ko tàle dhi, «Mí 'o ànzimv́á ì ànzi kùrì íbe dhi ì adrélé ámi rú bha kùle» dhi?»* ¹⁷ Di Yésu dré àyi ki tayízó gò, pfòzo bhàandre 'ásè lile ayilé Bètáníyà na.

Yésu tatrí figí fa lò'wa 'àlepi ko dhi

(A kònò kpà Márokò 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Drùbhì kínó, Yésu dré tá adrèrà'a gòle Yèrúsalmà na dhi 'á dhi, tàbirì dré akódhi ni 'òzo. ¹⁹ Akódhi dré figí fa àlo dhi ni nòzo láti mìle. Di, a ni li tsàle ànyi làgá dhi, kisú ína lò'wa ni àlomv́á ko. Kisú ngbà 'í bí ni ì kòdhya. Di dré tàzoá figí fa nda dré dhi: «Mí kògò véle lò'wa 'a tàdzí ko!» Gbă kòdhwa, fa nda dré 'yòzo.

† 21:9 21:9 «Òsánà» kònndhi adrè leá tàle Ebèrè ti sè dhi «rúku». ‡ 21:9 21:9

A kònò Longó ì 118:25-26. § 21:13 21:13 A kònò Esáyà 56:7; Yèrèmíyà 7:11.

* 21:16 21:16 A kònò Longó ì 8:3.

²⁰ Akódhi ni lebèbhá ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo gò, ì dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Fígi fa kònìdhi 'yo ìna mbèlè kònìni ngínìngíni ró?» ²¹ Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kàdré tà ka'ika'í ìbe gò, adrézó tà kayí àmi léna ko dhi, mì ni kókpà kitswá tà làsú be kònìni dhi ki 'o, túmání tà kàdrì dra tà nda ki lavúbhá dhi ìbe. Mì ni kitswá ndìndì tàá kóngó kònìdhi dré dhi, <Mí nga kònwásè lile dhèle yìandre na!> gò, tà nda dré ru 'òzo. ²² Tà ángùdhi mì dré dra zìle Gìká tí, adrézó ka'íá dhi akódhi ni 'òá dhi, mì ni tà nda ni kisú.»

*A lizí Yésu tí ngalè akódhi ni rìnyí angá ángolésè ya dhi
(A kònò kpà Márokò 11:27-33; Lúkà 20:1-8)*

²³ Amvolásá dhi, Yésu dré gòzo file tépelò na gò, kidhólé adrélé tà tadhá mómí ì dré. Gò kòwánà kàdrì ì bhàgo ìbe dhi ì dré alizo akódhi véle lizíá tíá dhi: «Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhi ki 'o dhi angá ìna ángolésè? Adhi fè rìnyí nda mí dré nì?» ²⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Má ni kókpà tà àlo dhi ni lizí àmi tí. Mì kòlogó kúlí má tí dhi, má ni kpà tàá àmi dré ngalè rìnyí má dré adrézó tà kòdhi ki 'o dhi angá ángolésè ya dhi. ²⁵ Bàtìsimò Yòwánì dré fèle dhi angá tá ìna ángolésè: Gìká vélesè, kó ngalè mómí ì vélesè?» Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Mà kòtà dhi <Bàtìsimò nda angá Gìká vélesè> dhi, akódhi ni go lizíá àma tí dhi: <Mì ka'í di Yòwánì ko àdho tà sè?» ²⁶ Di, mà kòtà kó dhi <Bàtìsimò nda angá mómí ì vélesè> dhi, mà ni go mómíyá zyandre dhi ki ro. Tàko ko, àyi títi nda ì adré ka'íá dhi, Yòwánì tá ìna pròfétá 'i.» ²⁷ Di ì dré logózóá Yésu dré dhi: «Mà nì ko.» Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, má kitswá kókpà tàá àmi dré ngalè rìnyí má dré adrézó tà nda ki 'o dhi angá ángolésè ya dhi ko.»

Pídhigó ànzìago rì dhi ki tà dri dhi

²⁸ Yésu gò tàá dhi: «Mì kisù àmikya tà kònìdhi dri ngíni? Agó àlo dhi tá ànzìago ìbe rì. Dré lizo mváagó ni àlo véna tàá drá dhi: <Àma mvá, mí lì ándrò àzì 'o vìnò amvú na.> ²⁹ Di mváagó nda logó drá dhi: <Kóko. Má lè lile ko.> Di, dré gòzo áyi tà kisùle nda ni ladzá gò, lizo àzì 'o. ³⁰ Agó nda dré kpà lizo mváagó ni rì véna, tàá drá làsú be kònìni. Mváagó nda dré logózóá drá dhi: <Ayíya, atálágó, má ni li.> Di, dré ìna lizo ko. ³¹ Ayi rìti nda ì kòfalé dhi, àdhi 'o tà áyi atá dré tá lèle dhi nì?» Ì logó drá dhi: «Mváagó ni àlo 'i.»

Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mèdáyì lagíbhá ì tòkó zàràbhù ro dhi ìbe dhi ki fì Gìká ni Opì na drìdrì àmi kandrána. ³² Tàko ko, Yòwánì alì tá látì

tà gyǎgya àdhya ni tadhá àmi dré gò, mì dré àmikya akódhi ni ka'izo ko. Di, mèdáyì lagíbhá i tòkó zàràbhù ro dhi íbe dhi i ka'í tá àyikya akódhi 'í. Tágba mì dré tá àyi nda ki tà ka'íka'í nòzo dhi, mì gò àmi ki togó ladzá akódhi ni ka'í ko.»

Pídhigó vínò líkíbhá kònzi dhi ki tà dri dhi

(A kònò kpà Mároko 12:1-12; Lúka 20:9-19)

³³ «Mì yi rè pídhigó àzya ká. Amvú líyí àlo dhi bhe tá vínò áyi amvú na. Dré gàrà ni ki tobhàzo kírà sè, bhú gàzo kitswázó vínò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhi ni sìzo kitswázó amvú nda ni líkí. Dré amvú nda ni tayízó vínò líkíbhá àruka i drígá gò, lìzo atsí na làwú làvo na. ³⁴ Lókyá vínò lò'wa kìzo dhi kòkítswá dre dhi, dré áyi màràbà ki mùzo kitswálé lò'wa ína tíni dhi ni adó vínò líkíbhá nda i véna. ³⁵ Di, vínò líkíbhá nda i dré àyikya màràbà nda ki turúzó, àlo ni ni tswàzo, àzya ni ni pfùzo dràle gò, àzya ni ni lebhézó dràle kírà sè. ³⁶ Gò amvú líyí nda dré gòzo màràbà àruka bí wáláká ni ki lavúbhá dhi ki mu lìle. Di, vínò líkíbhá nda i dré kpà àyi ki 'òzo ngóro i dré tá 'òle drìdrì dhi tíni. ³⁷ Kùdù ro dhi, amvú líyí nda dré áyi mváagó ni mùzo lìle àyi véna. Adré tá kisúá dhi: <Í ni áma mváagó ni lindrì bha!> ³⁸ Di, vínò líkíbhá nda i kònò mváagó nda adrérà'a alìle dre dhi, i dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: <Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi ni kisúlèpi tàyilè ro dhi 'i. Mà kòlì akódhi ni pfu dràle, amvú dré tá kitswálé kisúlè tàyilè ro nda ni dòzo àma dré!> ³⁹ Di i dré ngàzo akódhi ni ru bhèle amvú nda 'ásè kivì na gò, pfùzoá dràle.»

⁴⁰ Yésu gò líziá dhi: «Lókyá amvú líyí nda dré dra agòzo dhi tú dhi, a ni 'òá ngíni vínò líkíbhá nda ki tà sè dhi?» ⁴¹ Í logó drá dhi: «A ni drìkònzìbhá nda ki tupfú todràle gò, gòzo amvú nda ni tayí vínò líkíbhá àruka i drígá, i kòlogóro i dré vínò lò'wa ína tíni dhi lókyá lò'wa nda ni kìzo dhi sè.»

⁴² Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì nà rè tà tisìle kònìdhi Gíká ni Kúlí na ko?

<Kírà dzó sibhá i dré gàle gàgà dhi,

gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi ró. Kòrìdhi tà Mírì dré 'òle nì dhi 'i.

Di tà nda líndrìga ró àma mìlésè!>†

⁴³ Má adrè di tàá àmi dré dhi: Gíká ni áyi Opì tingá àmi drígásè gò, fèzoá mónnyá dra Opì nda ni lò'wa 'abhá dhi i dré. ⁴⁴ Dhya ángùdhi dra dhèlepi kírà nda dri dhi ni ño. Kòdhi íbe dhi, kírà nda ni dhya ángùdhi i dré dra adhézo dríá dhi ni kinyí.»

† 21:42 21:42 A kònò Longó i 118:22-23.

⁴⁵ Kòwánà kàdrì i Fàrìsáyò íbe dhi ì kòyi pídihígó Yésu dré pìle nda ì dre dhi, ì dré nìzoá tàle dhi, akódhi tà tá tà nda ì àyi rú dhi be. ⁴⁶ Gò ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni ru. Di, ì adré tá àyikya mónnyá zyandre dhi ki ro, àyi nda ì dré tá adrélé Yésu ni no pròfètà ro dhi sè.

22

Pídihígó gwányá làmó àdhya ni tà dri dhi (A kònò kpà Lúka 14:15-24)

¹ Gò Yésu dré gòzo tódhyá tà tadhá àyi dré pídihígó sè, tàzoá dhi: ² «Òpì bhù àdhya sù ngóro tà kònndhi tìni: Ópí àlo dhi adré tá gwányá làmó àdhya ni 'o àyi mváagó dré. ³ Dré àyi màràbà ki mùzo lìle mónnyá dré tá azilé gwányá nda lé dhi ki azí ngá nya. Di, àyi nda ì dré àyikya gàzo rè. ⁴ Di ópí nda dré gòzo màràbà àruka ki mu lìle kúlí kòni ki ta mónnyá azilé nda ì dré: «Mì yi rè ká! Má 'o ngá títí dhi ì ladhíle áma gwányá sè dhi dre. Má 'o áma tiàgo ì tililé, áma tí ngbòlò dò ro dhi íbe. Tà títí dhi ì kitswá dre. Mì àli gwányá lé wà!» ⁵ Di, mónnyá azilé nda ì dré àyikya tà nda ni nòzo tà tàko ró. Gò ì dré lìzo àyi ki tà 'obe kòdhya. Alo ni lì tá àyi amvú na. Azya ni lì ína àyi àzì làfa àdhya ki tà 'obe. ⁶ Ayi ki àruka ì dré màràbà nda ki turúzó, àyi ki 'òzo kònzi gò, àyi ki tupfúzó todràle. ⁷ Di ópí nda ni togó dré aswázó tà nda sè. Dré àyi sòdá zyandre dhi ki mùzo lìle mónnyá kàrí kutúbhá nda ki tupfú todràle gò, bhàandre àyikya ni zàzo vèle. ⁸ Gò dré tàzoá àyi màràbà ì dré dhi: «Gwányá làmó àdhya gànzi ró. Di, mónnyá má dré azilé nda ì kitswá tá àyikya gwányá nda sè ko. ⁹ Di ásà dhi, mì lì láti andre ì 'àsè, mónnyá títí mì dré dra kisulé dhi ki azí alìle gwányá lé.» ¹⁰ Di màràbà nda ì dré lìzo láti ì 'àsè, mónnyá títí ì dré kisulé dhi ki kímó alizo àyi íbe, tágba àyi nda ì kàdré tá móndí dóro 'i yà, kó ngalè móndí kònzi 'i yà dhi. Gò dzó làmó gwányá àdhya dré gàzo mónnyá azilé nda ì sè bǐ.

¹¹ Di, ópí nda kàfí mónnyá azilé nda ki no dre dhi, dré agó àlo kítá làmó gwányá àdhya ni asólépi ko dhi ni nòzo. ¹² Dré lizizóá tíá dhi: «Áma arúpi, mí afí kònwa kítá làmó gwányá àdhya àko ngíningíni ró?» Agó nda tá kúlí logólé dhi àko. ¹³ Di ópí nda dré tàzoá àyi màràbà ì dré dhi: «Mì adrò akódhi ni pá ì drígá ni íbe, akódhi ni bhèzo kivi na, àrà tìnímvá ro dhi na. Kònàle dhi, à ni adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsi.» ¹⁴ Tàko ko, à adré móndí zyandre dhi ki azí. Di, à adré ngbà 'í móndí àlo àlo dhi ki kipè kòdhya.»

*Kàyisàrà, Rómà ki ópí kàdrì ni mèdáyì gìma
(A kònò kpà Márokò 12:13-17; Lúkà 20:20-26)*

¹⁵ Amvolásà dhi, Fàrisáyò ì dré ngàzo ru yi, kitswázó Yésu ni 'o la'ile kúlí dré tá adrélé tàle dhi ì sílé dhi bvó. ¹⁶ Dì ì dré àyi ki lebèbhá ki mùzo móndí àruka ópí Eródè àdhya íbe lile Yésu véna tàá drá dhi: «Tadhálepi, mà nì tàle dhi, mí adré tròle tà bàti rú dhi be. Mí adré Giká nì tà tadhá tà bàti sè. Mí adré kpà móndí ki lindrì nì tà kisù ko, mí dré adrélé àyi ki no twátwa ko dhi sè. ¹⁷ Dì mí tà rè àma dré tà mí dré adrélé kisùle tà kònìdhi dri dhi ká: Ama ki tátírítrí kúlí ka'í, mà kàdré Kàyisàrà nì mèdáyì gì dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?»

¹⁸ Dì, Yésu dré ína tà kònzi ì dré tá adrélé lèle 'òle nda ni nìzo kyá gò, logózóá àyi dré dhi: «Àmi túrúpúbhá ni ì, mà adré àma tabhì litilé àdho tà sè? ¹⁹ Mì tadhá má dré làfa lò'wa adrézó mèdáyì gì àsà dhi.» Dì ì dré dènarì àlo dhi nì fèzo drá.* ²⁰ Gò dré lizízóá àyi tí dhi: «Móndí líndrì kònìdhi tsàle rú tisile dríá kònìdhi be dhi, àdhi àdhya 'í?» ²¹ Ì logó drá dhi: «Kàyisàrà àdhya 'i.» Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré di ngá Kàyisàrà àdhya ni fe Kàyisàrà dré, adrézó kpà ngá Giká àdhya ni fe Giká dré.» ²² Ì kòyi akódhi nì kúlí nda dre dhi, àyi ki líndrì dré gàzo gò, ì dré akódhi nì tayízó lizo.

*Tà lizilé ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Márokò 12:18-27; Lúkà 20:27-40)*

²³ Kítú nda sè dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alìzo Yésu véle kitswálé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi yókódhó.) Dì ì tà drá dhi: ²⁴ «Tadhálepi, Mósè tisi àma dré dhi: «Agó àlo adrélépi mvá àko dhi kòdrà àyi tòkó nì tayí dhi, lè adrúpi nì kòdo tàyítòkó nda mòle, kitswázó ànzi ti àyi adrúpi dràlepi nda dré.»† ²⁵ Dì àma kòfalé dhi, àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi ki kàyo dré tòkó àlo dhi nì mòzo gò, dràzo. Dré tá adrélé mvá àko dhi sè dhi, dré àyi tòkó nda nì tayízó àyi adrúpi í bvó dhi dré. ²⁶ Tà nda dré kpà ru 'òzo kònini adrúpi nì nì rì rú, adrúpi nì nì na rú, tsàle byá adrúpi nì nì nzi-drì-rì rú. ²⁷ Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ²⁸ Dì kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda nì adré tsítsì dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lití àmi ki tàndi ì dre, mì dré Giká nì Kúlí ì rìnyí nì íbe dhi ki nìle ko dhi sè. ³⁰ Kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, ì gò adrélé

* **22:19** 22:19 «Dènarì» kònìdhi, làfa lò'wa adrézó tà 'o àsà Rómà ki òpì 'ásè dhi 'i. † **22:24** 22:24 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

ru mo ko. I gò kpà adrélé àyi ki ànzi ki fe mòle ko. Be ró dhi, ì ni àyikya adré ngóro ángéló bhù na dhi i t́ni. ³¹ Di kàdré ina ngangà dràdrà 'àsè dhi ni tà sè dhi, m̀ nà r̀ è tà Giká dré tàle àmi dré dhi ko? Akódhi tà dhi: ³² «Ma Giká Abàràrà àdhya 'i, Isákà àdhya 'i, ìndi Yakóbhò àdhya 'i.»[‡] Di Giká nda Giká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ina Giká móndyá lídrì ro dhi kya 'i.» ³³ Di móndyá zyandre kònale dhi ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki líndrì dré adrézó gale tà Yésu dré adrélé tadhále dhi i sè.

Tòlì kàdrì lavulé dhi

(A kònò kpà Mároko 12:28-34; Lúka 10:25-28)

³⁴ Fàrisáyò ì kòyi, Yésu kíkì tá Sàdùkáyò ki kúlì dre dhi, ì dré gòzo ru kimó akódhi làga. ³⁵ Gò àyi ki àlo Mósè ni tátírítrì kúlì ǹlepi dóro lavulé dhi dré tà kònìdhi ni lizizó akódhi tí, kitswázó akódhi ni tabhì: ³⁶ «Tadhálepi, Mósè ni tátírítrì kúlì na dhi, tòlì kàdrì lavulé dhi ángùdhi 'i?»

³⁷ Di Yésu logó drá dhi: «Lè mí kàdré Mírì àmi Giká ni le àmi togó sè wáyi, àmi lídrì sè wáyi, ìndi àmi tà kisùkisù sè wáyi.»[§] ³⁸ Kòdhi tòlì drìdrì dhi 'i, ìndi tòlì kàdrì lavulé dhi 'i. ³⁹ Tòlì ni r̀i adrélépi kpà kàdrì àlo ni t́ni dhi, kònìdhi 'i: «Lè mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adrélé àmi tàndi ni le dhi t́ni.»^{*} ⁴⁰ Tà títi Mósè ni tátírítrì kúlì ìndi pròfètà ì dré adrélé tadhále dhi ì adrè àyi ki totó tòlì r̀i nda kòdhi i dri.»

Mèsíyà i Dàwídi be dhi

(A kònò kpà Mároko 12:35-37; Lúka 20:41-44)

⁴¹ Fàrisáyò ru kimóbhá nda ì dré r̀è dhu adrérà'a Yésu làga dhi 'á dhi, akódhi dré lizizóá àyi tí dhi: ⁴² «Mì kisù àmikya Mèsíyà ni tà sè ngíni? Akódhi àdhi ni mvá 'i?» I logó drá dhi: «Akódhi Dàwídi ni mvá 'i.» ⁴³ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Kàdré kònini dhi, Dàwídi dré tá adrérà'a tà ta Tirì Lólo ni r̀inyí sè dhi 'á dhi, zi ina Mèsíyà nda áyi Mírì ro ngíni? Angyá ko, Dàwídi tà tá dhi:

⁴⁴ «Mírì Giká tà áma Mírì dré dhi:

Mí alì lírìlé áma dríagó lésè,

tsàle lókyá má dré dra àmi kàribhá ki bhàzo adrélé àmi pá zàle dhi 'á.»[†]

⁴⁵ Di Dàwídi kòzi Mèsíyà áyi Mírì ro dhi, Mèsíyà nda ni kitswá kpà adrélé akódhi ni mvá ro ngíningíni ró?» ⁴⁶ Di dhya àlo àyi kòfalé kitswálepì kúlì logó Yésu tí dhi tá yókódhó. Kídhólé kítú nda sè dhi, dhya àlo dré gòzo vélé tà tabhì lizilé akódhi tí ko.

[‡] 22:32 22:32 A kònò Pfòma 3:6. § 22:37 22:37 A kònò Dùtèrònómè 6:5.

* 22:39 22:39 A kònò Lèvitikè 19:18. † 22:44 22:44 A kònò Longó i 110:1.

23

Yésu tà tà tátrítrí kúlí tadhábhá i rú Fàrisáyò íbe àyi kì túrúpúfú tà sè

(À kònò kpà Márokò 12:38-40; Lúkà 11:39-52; 20:45-47)

¹ Gò Yésu dré tàzoá mónnyá zyandre i dré àyi lebèbhá íbe dhi: ² «À tayí àzì tátrítrí kúlí tadhábhá i drígá Fàrisáyò íbe, ì kàdréro Mósè nì tátrítrí kúlí nì tà tadhá móndí i dré.* ³ Adré dì leá dhi, m̀ kàdré àyi nda kì kúlí yi, adrézó tà títi ì dré adréle tàle àmi dré dhi kì ka'ì 'òle. Dì, m̀ kàdré àmikya tà ì dré adréle 'òle dhi kì 'o kòdhya ko. Tàko ko, ì adré tà ì dré adréle tadhále dhi kì 'o kòdhya ko. ⁴ † adré àyikya ngá lanzilanzì kitswálé dòle bwà ko dhi kì todro tobhàle móndí i dri gò, ì dré adrézó ndàndì drígámbílí le sòle àyi kì ledézó dhi ko.

⁵ Tà títi ì dré adréle 'òle dhi i, ì adré 'òá móndí ì kàdréro àyi kì no be dhi bvó. † adré àyi kì kpúkúbhú tsàtsà adrézó wárágà Gíkà nì Kúlí tisizo driá dhi kì tobhà lána dhi kì kiwá, adrézó kpà àyi kì kánzó kì ti 'o atsálé kàtswa.† ⁶ † adré leá lirílé mísá lindrì àdhya gwányá i 'ásè dhi ì làgàsè, adrézó kpà leá lirílé àrà lindrì àdhya lisámbo dzó i 'ásè dhi i 'ásè. ⁷ † adré leá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagíra ì 'ásè, adrézó kpà àyi kì zi <Rábbi>‡.

⁸ Dì, àmi ró dhi, m̀ kòtayí àmi adréle zìle Rábbi ro ko. Angyá ko, àmi kì tadhálepi ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì àmi títi dhi ì adrúpi 'i. ⁹ M̀ kàdré kpà dhya àlo bvó dri dhi nì zi àmi kì Atá ro ko. Angyá ko, àmi kì Atá ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi àmi kì Atá bhù na dhi 'i. ¹⁰ M̀ kòtayí kpà àmi adréle zìle móndí kì dri kòlepi ró ko. Angyá ko, àmi kì dri kòlepi ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi Mèsíyá 'i. ¹¹ Adré leá dhi, dhya kàdrì lavúlé àmi kòfalé dhi kàdré àmi kì m̀aràbà ro. ¹² Tàko ko, dhya ángùdhi adrélepi àyi tà bha kuru dhi, Gíkà nì akódhi nda nì tà tírì kìnì mi. Dì, dhya ángùdhi adrélepi àyi tà bha kìnì mi dhi, Gíkà nì akódhi nda nì tà tíngá kuru.

¹³ Àmi, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe nì i, kizà àmi kì ngá 'i. Àmi túrúpúfúbhá 'i! Tàko ko, m̀ adré àmikya láti kíkì móndí i dré, ì kòfiró Opì bhù àdhya na ko. Àmi kì tàndì,

* **23:2** 23:2 Gíkà nì Kúlí tisile Giríkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe dhi ì adré lirílé Mósè nì liríra dri.» Kòdhi adré leá tàle dhi, àyi nda ì adré Mósè nì tátrítrí kúlí nì tà tadhá móndí i dré. † **23:5** 23:5 Kpúkúbhú tsàtsà adrézó wárágà Gíkà nì Kúlí tisizo driá dhi kì tobhà lána kòni i, Yúdà ànzì àruka ì adré tá tobhàá àyi kì kándrágá 'á, ìndì àyi drígá. ‡ **23:7** 23:7 Yúdà ànzì i véna dhi, rú «Rábbi» kònìdhi, rú adréle fèle Gíkà nì tà tadhábhá i dré, adrézó àyi kì lindrì bha dhi 'i.

mì adré file lána ko gò, mì dré adrézó mónnyá adrébhá leà file lána dhi kī tayí file ko. [14 §]

¹⁵ Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrísáyò íbe ni i, kizà àmi kī ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! Mì adré àmikya tatsilé bvò drìsè ìndì yí mīsè, kitswálé móndí àlo dhi ni 'o togó ladzá àmi kī Gíká ni ka'í. Di, akódhi nda kònì dra ka'í dhi, mì adré akódhi ni 'o atsálé mvá líferò àdhya ró, adrélé kònzi àmi kī lavú vwàvwà ro.

¹⁶ Ami móndí kī drì kobhá mǐ kùdúkùdu ró ni i, kizà àmi kī ngá 'i! Mì adré àmikya tàá dhi, dhya àlo kàdré mònndrà si tépelò ni rú sè dhi, mònndrà nda tà tàko 'i. Di, dhya àlo kàdré ína mònndrà si óró tépelò le dhi ni rú sè dhi, lè akódhi kàdré mònndrà dré sìle nda ni líkí. ¹⁷ Ami móndí azaaza mǐ kùdúkùdu ró dhi 'i! Ngá kàdrì lavúlé dhi ángùdhi 'i: óró nda 'i, kó ngalè, tépelò adrélépi óró nda ni 'o atsálé lólo nda 'i? ¹⁸ Mì adré kpà tàá dhi, dhya àlo kàdré mònndrà si àlètári ni rú sè dhi, mònndrà nda tà tàko 'i. Di, dhya àlo kàdré ína mònndrà si ngá fèle àlètári nda dri dhi ni rú sè dhi, lè akódhi kàdré mònndrà nda ni líkí. ¹⁹ Ami mǐ kùdúkùdu 'i! Ngá kàdrì lavúlé dhi ángùdhi 'i: ngá fèle nda 'i, kó ngalè, àlètári adrélépi ngá nda ni 'o atsálé lólo nda 'i? ²⁰ Di dhya ángùdhi adrélépi mònndrà si àlètári ni rú sè dhi, adré sià àlètári nda ni rú sè, ìndì ngá títi dríá dhi kī rú sè. ²¹ Dhya ángùdhi adrélépi mònndrà si tépelò ni rú sè dhi, adré sià tépelò nda ni rú sè, ìndì Gíká adrélépi adrélé lána dhi ni rú sè. ²² Dhya ángùdhi adrélépi mònndrà si bhù ni rú sè dhi, adré sià Gíká ni lírìrà òpì àdhya ni rú sè, ìndì akódhi adrélépi lírìlé dríá dhi ni rú sè.

²³ Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrísáyò íbe ni i, kizà àmi kī ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! Mì adré ngá nzǐ tsàtsà títi mì dré adrélé lokólé àmi kī amvú na, lanzíle 'a be mudrí dhi kī àlo fe Gíká dré: ndìndì àmi kī ménetè, àmi kī fènúwǐ, tsàle àmi kī kúmè.* Di, mì adré àmikya tà kàdrì lavúlé tátrítrí kúlí dré adrélé tadhále dhi kī bhe gàrà dri: tà gyágya 'òma, móndí kī kizà bhàma, ìndì Gíká ni ka'íma. Adré tá leá dhi, mì kàdré tà nda kòdhi kī 'o, ngá fèma Gíká dré dhi ni tiví àko ró. ²⁴ Ami móndí kī drì kobhá mǐ kùdúkùdu ró dhi 'i! Mì adré àmikya nǝnǝ kógá àmi kī yí lèsè gò, adrézó kàmìlò te kòdhyà!

§ 23:14 23:14 Wárágà Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni kī kīsú kònwa ko: [Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrísáyò íbe ni i, kizà àmi kī ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! Mì adré àmikya tàyítòkò kī ngá títi dhi kī topá àyi drígàsè. Mì adré kpà tà ta Gíká be vwàvwà ro, móndí i kàdréro àmi kī no. Tà nda sè dhi, Gíká ni àmi kī tàbvó ta tà tàndi ró.] * 23:23 23:23 «Ménètè», «fènúwǐ» ìndì «kúmè» kòni i, ngábì tàdzí be dóro adrélé kidhíle dhi 'i. A kònò Lèvítikè 27:30; Dùtèronómè 14:22.

²⁵ Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrısáyò íbe ni i, kizà àmi ki ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! Mì adré àmikya kópò ki rúbhá dzi sǎnì kya íbe gò, àyi ki 'a dré adrézó gàle ngá lovó sè bǐ, ìndì lovó kònzì sè bǐ. ²⁶ Mì, Fàrısáyò mǐ kùdúkùdu ró ni, mǐ kòdzì rè zyà kópò ni 'alé 'íká, gò rúbhá ni kògòró kpà atsálé ndǐ àko ndò.

²⁷ Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrısáyò íbe ni i, kizà àmi ki ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! Ami ngóró mógó rúbhá tswàle mvèle kemve dhi i tǐni. Kivì lésè dhi, mógó nda ki rúbhá avé tò. Dì, àyi ki 'a ga ína àbvò ki fà sè bǐ, ìndì ngá títi ndǐ ró dhi i sè bǐ. ²⁸ Tà nda kòdhi kókpà kònìni àmi ki tà sè. Kivì lésè dhi, mǐndí ì adré àmi ki no ngóró mǐndí gyǎgya dhi i ró. Tákò, àmi ki togó na dhi, mǐ ga túrúpfú tà sè bǐ, ìndì tà kònzì sè bǐ.

²⁹ Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrısáyò íbe ni i, kizà àmi ki ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! Mì adré àmikya mógó ki tobhá pròfétà i dré, adrézó kpà mógó mǐndyá gyǎgya dhi kya ki ledé avélé tò. ³⁰ Mì adré kpà tàá dhi: «Kòno mà kàdré tá àma ki tábhí ki lókyá 'á be dhi, mà kitswá tá ru amú àyi íbe adrézó pròfétà ki kàrí kutú dhi ko.» ³¹ Àsà dhi, mǐ adré àmikya tadhá dhi, àmi dhya pròfétà ki tupfúbhá todràle dhi ki ànzì 'i. ³² Mì kògò dì adrélé tà kònzì àmi ki tábhí ì dré kǐdhólé 'òle dhi ki 'o kitswálé títi. ³³ Ami nǐ 'i, ìndì nǐ àtrá ki àrèbhá 'i! Mì ni àmikya lapá Gíká ni tàbvò tàma sílèsè ngǐningǐni ró, mǐ dré kitswázó file líferò na ko dhi?

³⁴ Dì mǐ yi rè ká! Má ni pròfétà ki tibhù tògyabhá íbe ìndì tà tadhábhá íbe lǐle àmi véna. Dì, mǐ ni àyi ki àruka ki tupfú todràle, adrézó àruka ni ki tidí fa kipakipa i drǐsè, adrézó àruka ni ki tswa àmi ki lǐsámbò dzó i 'ásè, adrézó àruka ni ki ladró bhàandre àlo àlo dhi i 'ásè. ³⁵ Dì àsà dhi, mǐndyá gyǎgya títi dhi ki kàrí kutúlé bvò dri dhi ni ngo àmi dri. Kǐdhólé Abélè adrélépi tá gyǎgya dhi rú, tsàle Zàkàríyà, Bàràkíyà ni mvá mǐ dré pfùle dràle tépelò i kòfalé àlètàrì be dhi rú dhi, àyi ki kàrí ni ngo àmi dri. ³⁶ Má adré tà bàti ta àmi dré: Tà nda kòdhi ki atsá títi mǐndyá àndrò ni i rú.»

*Yésu ngo Yèrúsalemà ni tà sè
(A kòno kpà Lúkà 13:34-35)*

³⁷ «Á! Yèrúsalemà, Yèrúsalemà, mǐ adrélépi pròfétà ki tupfú todràle, adrézó kpà dhya Gíká dré adrélé amùle mǐ véle dhi ki lebhé todràle kǐrà sè ni! Tsàle vèsè be ángopí, má lè tá àmi ànzì ki kǐmólé má zàle, ngóró tà'ú dré adrélé àyi ànzìmvá ki kǐmó àyi kupfú zàle dhi tǐni dhi? Dì, mǐ lè tá àmikya ko. ³⁸ Dì mǐ yi rè ká! A tayí àmi ki dzó ngbo dre. ³⁹ Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Kǐdhólé nyànomvá dhi,

mì gò véle áma no ko, tsàle lókyá mì dré dra tazoá dhi <Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!> dhi 'á.»†

24

*Yésu longó tépelò ni pfuma ni tà
(A kònò kpà Márokò 13:1-2; Lúkà 21:5-6)*

¹ Yésu kàpfò tépelò lèsè gò adrélé lile dre dhi, akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi làgá, akódhi ni 'o tépelò nda ni dzó kàdrì dhi ki no. ² Di, Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mí nò tsi dzó kàdrì kòni ì títi 'í? Má adré tà bàti ta àmi dré: Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à gò véle àyi ki kírà ki àlo kisú àzya ni dri ko. A ni kírà nda ki lebhé títi kìnì mi.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi ì
(A kònò kpà Márokò 13:3-13; Lúkà 21:7-19)*

³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo mbàle kòngó Olivè fa kya drìna gò, akódhi dré lirízó. Di akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó àyi pátí ànyi làgá, akódhi ni lizí tazoá dhi: «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhi ki atsá ángutú ya dhi ká? Adho tà ni ru 'o drìdrì tadházóá dhi, àmi agòma ànyi, ìndì lókyá kùdù ànyi káyà dhi nì?»

⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kàdré àmi ki likí dóro, dhya àlo kòlitírò àmi ko. ⁵ Tàko ko, mómí bí dhi ki alì áma rú sè adrélé táá dhi, <Ma Mésíyà 'í!> gò, ì dré mómí zyandre dhi ki litízó. ⁶ Mì ni àdzú ki kpòrò yi ànyi, adrézó kpà àdzú ki rúbí yi làwú làvo na. Di, mì kònò dóro, mì kòtayírò àmi ki togó adrélé gale ásà dhi ko. Tàko ko, adrè leá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Di, lókyá kùdù atsá rè ko. ⁷ Súrú ki àdzú bhu súrú àruka íbe. Opì ki kpà àdzú bhu opì àruka íbe. Kàrábhò ni dhe, ìndì kàdíkàdi ni bvò kosé àrà twátwa ì 'ásè. ⁸ Di, tà títi nda kòdhi ki ngbà 'í adrè ngóro tòkò ni mváaswa ni kidhoma tíni.

⁹ Lókyá nda sè dhi, à ni àmi ki lefè kàribhá ì drígá gò, ì dré adrézó àmi ki mǐ pfo, adrézó àmi ki tupfú todràle. Súrú títi bvò dri dhi ki togó kònzì bha àmi rú áma tà sè. ¹⁰ Mómí bí dhi ki kpà àyi ki tà ka'íka'í tayí, adrézó ru lefè, adrézó ru ga àyi kòfalésè. ¹¹ Pròfètà kinzò ro dhi ki apfò bí adrélé mómí zyandre dhi ki lití. ¹² Tà kònzì dré dra atsálé kàdrì lavúlé dhi sè dhi, mómí bí dhi ki lèle ni kidrì. ¹³ Di, dhya ángùdhi adrélépi togó tsi, adrézó àyi totó tātā tsàle kùdù na dhi ni ína adrí. ¹⁴ A ni Rúbí Tani Giká ni Opì àdhya kòdhi ni longó bvò wǎyi 'ásè, tà ni ni tadházó súrú títi ì dré 'íká, gò lókyá kùdù dré gòzo atsálé ndò.»

† 23:39 23:39 A kònò Longó ì 118:26.

*Kizà kàdrì lavulé dhi**(A kònò kpà Mároko 13:14-23; Lúka 21:20-24)*

¹⁵ «Di mì ni <ngá adrélé gàle gàgà adrélépi ngá lólo dhi ki kizá dhi> ni no adrérà'a áyi totó àrà lólo dhi na, ngóro longolé pròfètà Dànyélè tí dhi tìni.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhi ni na dhi kàdré àndu ni ni ni dóro.) ¹⁶ Lókyá nda sè dhi, lè mónnyá dra adrèbhá bvò Yùdáyà àdhya na dhi ì kòlapá ràle kòngó i drìna. ¹⁷ Lè kpà dhya dra adrélépi áyi dzó drìna dhi kàsí file dzó na, áyi ngá ki do lapázó ába dhi ko. ¹⁸ Dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzìle í bhàna áyi kítá kidhì àdhya ni do lapázó ába dhi ko. ¹⁹ Kítú nda i tú dhi, kizà ni adrè kàdrì tòkó 'a íbe dhi i dré, ìndì tòkó adrèbhá bà fe ànzimvá i dré dhi i dré. ²⁰ Mì kàdré tà zi Gìkà tí, àmi ki lapama nda kàdréro kidhì lókyá sè yà, kó ngalè sàbátù tú yà dhi ko.† ²¹ Tàko ko, kizà kítú nda kya ni adrè kàdrì lavulé. A nò rè kizà kára be kònini nda ko, kidhólé bvò bhàrà lésè atsálé àndrò kònìdhi. A kitswá kpà gòle véle nòá tàdzí ko. ²² Kònò Gìkà kòki tá kítú nda ki bvò ko dhi, dhya àlo bvò dri dhi kitswá tá adrìlé bwà ko. Di, Gìkà ni ìna kítú nda ki bvò ki mónnyá í dré zìle dhi ki tà sè.

²³ Lókyá nda sè dhi, à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!> dhi, mì kòka'í ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònale!> dhi, mì kòka'í ko. ²⁴ Tàko ko, mèsíyà kinzò ro dhi ki apfò pròfètà kinzò ro dhi íbe adrélé tà kàdrì línrdíga ró adrèbhá àyi ki rìnyí tadhá dhi ki 'o, kòkitswá dhi, ì dré ìndì mónnyá Gìkà dré zìle dhi ki litízó. ²⁵ Mì yi rè ká! Má longó tà nda kòdhi i drìdrì àmi dré.

²⁶ Di à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònale duku na!> dhi, mì kòlì kònale ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònwa dzó 'á!> dhi, mì kòka'í ko. ²⁷ Tàko ko, ngóro bhù dré adrélé lagulé ngá kazá kítú dré apfòrà lésè tsàle kítú dré ndìrà na dhi tìni dhi, Móndí ni Mv́a ni agòma ni adrè kókpà kònini. ²⁸ Àrà àngùdhi àbvò dré adrézó lána dhi drìle dhi, àrí àgààga dhi ki kókpà ru kimó kitswálé àbvò nda ni te.»

*Móndí ni Mv́a ni agòma**(A kònò kpà Mároko 13:24-27; Lúka 21:25-28)*

²⁹ «Gbǎ kizà kàdrì kítú nda kya àmvolésè dhi, <kítú ni mì ni atsá tìnìmvá ro, mbǎ gò véle mvèle ko, bhǐbhínyà ki ledhé bhù lésè, ìndì rìnyí bhù na dhi ki ru kizí.>‡

³⁰ Di lókyá nda sè dhi, tà dra Móndí ni Mv́a ni agòma tadhálépi dhi ni agá bhù mǐbhalé 'á gò, sùrú títí bvò dri dhi

* 24:15 24:15 A kònò Dànyélè 9:27; 11:31; 12:11. † 24:20 24:20 Yúdà ànzì ki bvò na dhi, «kidhì lókyá» kònìdhi, lókyá kidhì ro kóná àlo na, adrélépi gǐle wvávà ro dhi 'i. ‡ 24:29 24:29 A kònò Esáyá 13:10; 34:4; Ezèkyélè 32:7; Yòwélè 2:10; 3:4.

ì dré tongózó. Di ì dré Móndeí ni Mvá ni nòzo adrérà'a alìle ndürùku ì drìsè, rĩnyí kàdrì be ìndì m̃lanzilanzì kàdrì be. ³¹ Gò akódhi dré áyì ángéló kì mùzo gòká kúlí 'u'ù be, lìle áyì móndyá í dré zìle dhi kì kimó bvò ni pá su dhi ì lèsè, kìdhólé bhù ni kùdù àlo lèsè, tsàle byá àzya ni na.»

Tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mároko 13:28-31; Lúka 21:29-33)

³² «Lè mì kàdré tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi ni àndu ni dóro. Figì fa ni dríti kàdré atsálé màlimáli gò, bí ni dré adrézó ròle dhi, mì nì tàle dhi, yǐgú ànyì dhi be. ³³ Kókpà kòdhi tìni, lókyá mì dré dra tà títí nda kòdhi kì nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònì tàle dhi, Móndeí ni Mvá láti 'á, ndìndì àmi kì dzó tí káyà dhi. ³⁴ Má adré tà bàti ta àmi dré: Móndyá dra adrèbhá lídrì ìbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle títí drìdrì tà títí nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrá ko. ³⁵ Bhù ì bvò be dhi kì akí. Di, áma kúlí ì kitswá àyikya tàdzi akílé ko.»

Gìká nì ngbà 'í lókyá kùdù nì

(A kònò kpà Mároko 13:32-37; Lúka 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Di, dhya àlo nì ína kítú 'í yà, kó ngalè sàà 'í yà tà nda ì dré dra ru 'òzo dhi ko. Ndìndì ángéló bhù na dhi 'í yà, kó ngalè Gìká ni Mváagó 'í yà dhi, ì nì ko. Gìká Atá nì ngbà 'í nì kalóma. ³⁷ Lókyá Móndeí ni Mvá dré adrérà'a 'òle agòle dhi 'á dhi, tà kì adrè ngóro Nówè ni lókyá 'á dhi tìni. ³⁸ Tàko ko, kítú yǐ liti andre kandrá dhi ì sè dhi, móndí ì adrè tá àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ru mo, adrézó àyì kì ànzì kì fe mòle, tsàle kítú Nówè dré firà'a bwátù kàdrì na dhi 'á. ³⁹ Ayì nda ì nì tá tà adrélépi tá 'òle atsálé dhi àlomvá ko, tsàle yǐ dré tirà'a àyì kì wu títí dhi 'á. Tà nda kòdhi kì adrè kókpà kònìni kítú Móndeí ni Mvá dré dra agòzo dhi tú. ⁴⁰ Ago rǐ dhi kì adrè àzì 'o amvú na. A nì àlo nì nì do, àzya nì nì tayí. ⁴¹ Tòkó rǐ dhi kì adrè ngá 'i. A nì àlo nì nì do, àzya nì nì tayí.»

⁴² Mì kàdré di tàmbàgà dri. Angyá ko, mì nì kítú ángùdhi àmi kì Mírì dré dra agòzo dhi ko. ⁴³ Di, adrè lèá dhi, mì kònì tà kònìdhi dóro: Dzó líyì kònì tá lókyá ángùdhi ngátsi sè kùgú dré kitswázó atsálé ásà dhi be dhi, kònò a nì tá adrè tàmbàgà dri, kòtayíró kùgú nda áyì dzóti ño ko. ⁴⁴ Di àmi ró dhi, mì kàdré kókpà gànzi ró. Tàko ko, Móndeí ni Mvá ni atsá sàà mì dré adrélé kisùle ko dhi sè.»

Màràbà tògya ró mǐrì nì dré kitswálé ka'ile dhi

(A kònò kpà Lúka 12:41-48)

45 «Màràbà tògya ró mírì ni dré kitswálé ka'ile dhi, àdhi 'i? Akódhi nda, dhya mírì ni dré bhàle áyi màràbà àruka áyi dzó lé dhi i drìle, kitswálé mányàngá fe àyi dré nyàle lókyá kitswálépi dhi sè dhi 'i. 46 Màràbà nda ni mírì kàtsá akódhi ni kisú adrérà'a 'òá kònini dhi, kólénzé ni adré akódhi dré! 47 Má adré tà bàti ta àmi dré: Akódhi ni mírì ni akódhi ni bha adrélé áyi ngá títi dhi i drìle. 48 Di, màràbà nda kàdré ína kònzi gò adrélé kisùá í léna dhi <Àma mírì adré gile agòma sè> gò, 49 dré kidhózó adrélé áyi àzizí ki tswa, adrézó ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó kpà wá tsi dhi, 50 akódhi ni mírì ni atsá kítú dré adrélé letèle ko dhi tú, ìndì sáà dré adrélé nìle ko dhi sè. 51 Di a ni akódhi ni togá, akódhi ni tà bhàzo adrélé túmání túrúpúbhá kya be. Kònale dhi, à ni adré tongolé, adrézó kpà síkálándrá tsi.»

25

Pídhígó kyánzi mudrí dhi kì tà dri dhi

1 Yésu gò tàá dhi: «Di Opì bhù àdhya ni adré ngóro tà kònìdhi tìni: Kyánzi mudrí dhi ì do tá àyi kì tálà, topfòzo ába kitswálé tòkó líyí ni drì letè. 2 Ayi nda i kòfalé dhi, nzi dhi i tá azaaza ró, ìndì nzi dhi i tá tògya ró. 3 Ayi azaaza ró nda ì do tá àyi kì tálà 'i, di, ì do tá dò ko. 4 Di, àyi tògya ró nda ì do tá àyikya dò mòlàngì na túmání àyi kì tálà íbe. 5 Tòkó líyí nda dré tá adrélé gile dhi sè dhi, kyánzi nda ì dré landèzo títi gò, ì dré ledhézo ayi be adrélé ayi ko.

6 Ngátsi kítógá sè dhi, à dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: <Mì nò rè ká! Tòkó líyí adré alìle! Mì pfò lile ru kisú akódhi be!> 7 Gò kyánzi títi nda ì dré larózó, àyi kì tálà kì ledé. 8 Di kyánzi azaaza ró nda ì dré tàzoá àyi tògya ró nda ì dré dhi: <Mì afè àma dré àmi kì dò ni àruka wà. Angyá ko, àma kì tálà adré adrálé.> 9 Di, àyi tògya ró nda ì logó dhi: <Kóko! Dò nda kitswá àma dré àmi íbe ko. Mì kòlì be gíá àmi dré móndí adrébhá dò lagí dhi i véna.> 10 Di, ì dré tá adrérà'a lile gíá dhi 'á dhi, tòkó líyí dré atsázó. Di kyánzi adrébhá gànzi ró nda ì dré fizo akódhi be dzó làmó gwányá àdhya na gò, dzóti asézó.

11 Amvolásà dhi, kyánzi àruka nda ì dré agòzo atsálé gò, tàá dhi: <Mírì, mírì, mí nzi àma dré dzóti wà!> 12 Di, tòkó líyí nda logó dhi: <Má adré tà bàti ta àmi dré: Má nì mána àmi ko.>»

13 Yésu gò tàá dhi: «Di mì kàdré tàmbiga dri! Tàko ko, mì nì kítú 'i yà, kò ngalè sáà 'i yà má dré dra agòzo dhi ko.»

Pídhígó màràbà na dhi kì tà dri dhi

(A kònò kpà Lúka 19:11-27)

14 «Òpì bhù àdhya ni kókpà adré ngóró tà kònìdhi tíni: Agó àlo dhi adré tá 'òle lile atsí na. Di dré áyi màràbà ki azizó, áyi ngá ki tayizó àyi drígá, ì kàdréro àzì 'o ásà be dhi bvó. 15 Alo ni dré dhi, fè tá làfa lò'wa rú zìle tàlétà dhi i nzi.* Azya ni dré dhi, fè tá tàlétà rì. Azya ni dré dhi, fè tá tàlétà àlo. Lanzí tá tàlétà nda i àyi àlo àlo dhi i dré, ngóró ì dré kitswálé àzì 'o ásà bwà dhi tíni. Gò dré lizo atsí na.

16 Gbà lókyá nda sè dhi, dhya tàlétà nzi dhi ki kisúlèpi nda dré lizo àzì 'o ásà gò, tàlétà nzi àruka ki kisúzó bhàle dríá. 17 Dhya tàlétà rì dhi ki kisúlèpi nda dré kpà 'òzoá kònìni gò, tàlétà rì àruka ki kisúzó bhàle dríá. 18 Di, dhya tàlétà àlo dhi ni kisúlèpi nda dré ína lizo bhú dhi kìní na, áyi mírì ni làfa nda ni zùzo.

19 Lókyá kòlavú vwàvwà ro dre dhi, màràbà nda ki mírì dré agòzo àyi ki azì, ì kòtáro í dré dhi ì 'o tá àzì áyi làfa sè ngìni ya dhi. 20 Di dhya tàlétà nzi dhi ki kisúlèpi nda dré atsázo ába túmání tàlétà nzi àruka íbe, tàá dhi: <Mírì, mí tayí tá má drígá tàlétà nzi kòni i. Mí nò ká, má kisú tàlétà nzi àruka i bhàle dríá dre.> 21 Di Mírì ni tà drá dhi: <Áma màràbà dóro má dré kitswálé ka'ile ni, mí 'o dóro! Mí tadhá dhi, mí kitswá má dré ka'ile tà mvá tsà tayílé mí drígá dhi sè. Di ásà dhi, má ni ámi bha adrélé tà kàdrìkàdrì i drìle. Mí alì lenzélé ámi mírì vélé!>

22 Gò dhya tàlétà rì dhi ki kisúlèpi nda dré kpà atsázo tàà dhi: <Mírì, mí tayí tá má drígá tàlétà rì kòni i. Mí nò ká, má kisú tàlétà rì àruka i bhàle dríá dre.> 23 Di Mírì ni tà drá dhi: <Áma màràbà dóro má dré kitswálé ka'ile ni, mí 'o dóro! Mí tadhá dhi, mí kitswá má dré ka'ile tà mvá tsà tayílé mí drígá dhi sè. Di má ni ámi bha adrélé tà kàdrìkàdrì i drìle. Mí alì lenzélé ámi mírì vélé!>

24 Gò dhya tàlétà àlo dhi ni kisúlèpi nda dré kpà atsázo tàà dhi: <Mírì, má nì tá tàle dhi, mí agó tòmbá 'i dhi be. Mí adré mína ngá akónà àrà mí dré ngá kidhízó ko dhi na, adrézó kpà ngá lokó àrà mí dré kórì rìzo ko dhi na. 25 Di má adré tá ngá ro gò, má dré lizo làfa mína ni zu kìní na. Mí nò ká, ngá mína kònìdhi.> 26 Di, mírì ni tà drá dhi: <Mí, màràbà kònzì ìndì tòbvo ró dhi 'i! Mí nì tá tàle dhi, má adré ngá akónà àrà má dré ngá kidhízó ko dhi na, adrézó kpà ngá lokó àrà má dré kórì rìzo ko dhi na dhi be. 27 Adré di tá leá dhi, mí kòbhà tá làfa mána dzó adrézó làfa 'o lendrélé dhi na, kònò má kònì agò dhi, má ni tá làfa mána ni adó àmupi ni be.> 28 Di mírì nda gò tàà dhi: <Mí do tàlétà kòdhi akódhi drígàsè, fèle dhya adrélépi ába mudrì dhi dré. 29 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi ngá íbe dhi dré dhi, à ni akódhi ni

* 25:15 25:15 «Tàlétà» kònìdhi tá làfa lò'wa ledélé óró sè, kitswálèpi àzì dhya àlo dré 'òle kítù ngùlù-nzi dhi sè dhi 'i.

ngá nda ki drĩ timbà gò, akódhi dré adrézó vélé ngá íbe bĩ lavulé. Di, kàdré ina dhya adrélépi ngá àko dhi ni tà sè dhi, à ni ndindì ngá mvá tsà dré adrézó ába dhi ni do drígàsà. ³⁰ Kàdré màràbà tàko ró kòdhi ni tà sè dhi, mì bhe akódhi kivi na, àrà tinimvá ro dhi na. Kònàle dhi, à ni adré tongólé, adrézó kpà síkálándrà tsi.»»

Tàbvó tàma kùdù ro dhi

³¹ Yésu gò tàá dhi: «Lókyá Móndeí ni Mvá dré dra agòzo áyi mĩlanzĩlanzĩ na ángéló íbe tíí dhi sè dhi, a ni lírì áyi lírìrà mĩlanzĩlanzĩ ro òpì àdhya dri. ³² Di à ni móndyá tíí sùrú tíí i lésè dhi ki kimó akódhi kandrà gò, dré àyi ki kòfalé lanzízó ngóro kábiligyà líkílépi dré adrélé kábiligyà ki kòfalé lanzĩ ndrĩ íbe dhi tíni. ³³ A ni kábiligyà nda ki bha áyi dríágó lésè gò, ndrĩ nda ki bhàzo áyi lídzi lésè.

³⁴ Di ópì kàdrì nda ni tàá àyi adrèbhá áyi dríágó lésè nda i dré dhi: <Ami áma Atá dré tà tani bhàzo àmi dri ni i, mì alì wà! Mì kòkisù òpì áma Atá dré ledélé àmi dré kíno bvò ni bhàma lésè dhi tàyilé ro. ³⁵ Tàko ko, ma tá tàbirì íbe gò, mì dré ngá afèzo má dré nyàle. Ma tá yĩ lovó íbe gò, mì dré yĩ afèzo má dré mvùle. Ma tá móndí twá 'i gò, mì dré áma ka'izo dòle àmi véna. ³⁶ Ma tá kítá asólé dhi àko gò, mì dré kítá tosózó má rú. Ma tá drà ro gò, mì dré alizo áma lomí. Ma tá bãdzó na gò, mì dré alizo áma no.>

³⁷ Di móndyá gyägya nda ki go logóá drá dhi: <Mírì, mà nò tá mì adrèrà'a tàbirì íbe gò, mà dré ngá fèzo mí dré nyàle yà, kó ngalè mà nò tá mì adrèrà'a yĩ lovó íbe gò, mà dré yĩ fèzo mí dré mvùle yà dhi ángutú? ³⁸ Mà nò tá mì adrèrà'a móndí twá ro gò, mà dré ámi ka'izo dòle àma vélé yà, kó ngalè mà nò tá mì adrèrà'a kítá àko gò, mà dré kítá tosózó mí rú yà dhi ángutú? ³⁹ Mà nò tá mì adrèrà'a drà ro yà, kó ngalè bãdzó na yà gò, mà dré lizo ámi no dhi ángutú?> ⁴⁰ Di ópì kàdrì nda ni logóá àyi dré dhi: <Má adré tà bàti ta àmi dré: Tà ángùdhi mì dré tá 'òle áma adrúpi tàko lavulé kòni ki àlo dré dhi, mì 'o tà nda áma tàndì dré.>

⁴¹ Di ópì kàdrì nda ni tàá àyi adrèbhá áyi lídzi lésè nda i dré dhi: <Ami tátírìrí íbe àmi dri ni i, mì nga àmikya má mĩlésè, líle àtsí adrélépi adrálé ko, Gíká dré ledélé Dzàborò dré ángéló ni íbe dhi na. ⁴² Tàko ko, ma tá tàbirì íbe gò, mì dré ngá afèzo má dré nyàle dhi ko. Ma tá yĩ lovó íbe gò, mì dré yĩ afèzo má dré mvùle dhi ko. ⁴³ Ma tá móndí twá 'i gò, mì dré áma ka'izo dòle àmi véna ko. Ma tá kítá asólé dhi àko gò, mì dré kítá tosózó má rú ko. Ma tá drà ro ìndì bãdzó na gò, mì dré alizo áma no ko.> ⁴⁴ Di àyi nda ki kókpà go logóá drá dhi: <Mírì, mà nò tá mì adrèrà'a tàbirì íbe yà, yĩ

lovó íbe yà, móndí twá ro yà, kítá àko yà, drà ro yà, kó ngalè bǎdzó na yà dhi gò, mà dré tà 'òzo mí dré ko dhi ángutú?> 45 Di ópí kàdrì nda ni logóá àyi dré dhi: <Má adré tà bàti ta àmi dré: Tà ángùdhi mì dré tá 'òle dhya tàko lavúlé kòni ki àlo dré ko dhi, mì 'o kókpà tà nda má dré ko.> 46 Di àyi nda ki li tà ñòle àyi dri kóná vèsè kólyá dhi ni kisú. Di, móndyá gyǎgya nda ki àyikya li lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú.»

26

Yúdà ànzi ki kàdrì ì yi ru kitswázó Yésu ni pfu dràle

(A kònò kpà Mároko 14:1-2; Lúkà 22:1-2; Yòwàni 11:45-53)

¹ Yésu kòtà tà nda ì akilé títi dre dhi, dré tàzoá àyi lebèbhá ì dré dhi: ² «Ngóro mì dré ñile be dhi tíni dhi, tayí kítú rì gwányá Pásikà àdhya dré atsázó. Di à adré 'òle Móndí ni Mvá ni lefè kàribhá ì drígá, ì kòtidíró akódhi dràle fa kipakipa dri be dhi bvó.»

³ Lókyá nda sè dhi, Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì ì àyi ki bhàgo íbe dhi ì dré ru kimózó kòwánà ki kàdrì rú be Kàyáfà dhi ni dzó kàdrì na. ⁴ Gò ì dré ru yízo kitswázó Yésu ni ru túrúpfú sè, pfùle dràle. ⁵ Di, ì adré tá tàá dhi, ì kò'o tà nda gwányá Pásikà àdhya tú ko, móndyá zyandre dhi ì kòligíró àyi íbe ko sè.

Tòkó àlo dhi dà màlási Yésu dri

(A kònò kpà Mároko 14:3-9; Yòwàni 12:1-8)

⁶ Amvolásà dhi, Yésu li tá Bètàniyà na, file Simónà atú kàrì dré tá rùle dhi ni dzó na gò, dré lírízó mísá làga kitswálé ngá nya. ⁷ Gò tòkó àlo dhi dré afízó mòlàngì mvá ledélé àlàbàsterè sè, gàlepi màlási làgì kyàkyà dhi sè bí dhi be.* Dré àyi kisízó mòlàngì nda be ànyi Yésu làga gò, màlási nda ni da akódhi dri. ⁸ Akódhi ni lebèbhá ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó gò, ì dré adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «À kizá tsì màlási kòdhi àdho tà sè? ⁹ Kònò à ni tá kitswá làgì làgì be kàdrì gò, làfa ni ni fèzo lemerèbhá ì dré!»

¹⁰ Yésu dré tà ì dré adrélé tàle nda ni ñizo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré tòkó kònìdhi ni drì kizá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhi, tà avélépi tò dhi 'i. ¹¹ Angyá ko, mì adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmi kòfalé. Di, mì kitswá ngbú adrélé túmání má be ko. ¹² Akódhi dà màlási kònìdhi má rú drìdrì, kitswázó áma rúbhá ledé bhàle mógó na dhi bvó. ¹³ Má adré tà bàti ta àmi dré: Arà títi bvò wáyì 'ásè à dré dra Rúbí Tani kòdhi ni longózó dhi ì 'ásè dhi, à ni kókpà tà tòkó kònìdhi dré 'òle kòdhi ni títi, akódhi ni tà kisùzo.»

* 26:7 26:7 «Àlàbàsterè» kònìdhi, kírà kemve kpírìkpírì làgì be kàdrì, adrézó mòlàngì ledé ásà dhi 'i.

Yùdàsì ì yi ru kòwánà kàdrì íbe, kòlèferó Yésu àyi drígá
(A kònò kpà Márokò 14:10-11; Lúkà 22:3-6)

¹⁴ Amvolásà dhi, Yésu ni lebhà mudrì-drì-rì dhi ki àlo, rú be Yùdàsì Ìsikàriyótà dhi dré ngàzo lile kòwánà kàdrì ì véna, ¹⁵ àyi ki lizì tazoá dhi: «Mì ni àdho ngá afè má dré, má kòlèferó Yésu àmi drígá be dhi bvó dhi?» Dì ì dré làfa lò'wa ledélé àrezá sè dhi ki nàzo nyadhi-àlo-drì-mudrì, fèle drá. ¹⁶ Dì kìdhólé lókyá nda sè dhi, Yùdàsì dré kìdhózó adréle lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi ni nda.

Yésu ì nya gwányá Pásikà àdhya lebhà ni íbe

(A kònò kpà Márokò 14:12-21; Lúkà 22:7-14, 21-23; Yòwánì 13:21-30)

¹⁷ Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya ni kítú ni àlo sè dhi, Yésu ni lebhà ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, akódhi ni lizì tazoá dhi: «Mì adré leá dhi, mà kòladhí ngá mí dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo dhi ángwà?» ¹⁸ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lì bhàandre na agó dra tadhálé àmi dré dhi véna. Mì kòtá drá dhi: <Dhya tà tadhálépi dhi adré tàá dhi: Lókyá mána atsá ànyi. Mà ni Pásikà nya áma lebhà íbe àmi dzó na.>» ¹⁹ Dì akódhi ni lebhà nda ì dré 'òzoá ngóro dré tá lazilé àyi dri dhi tìni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya ni nya.

²⁰ Indró kàdrì dre dhi, Yésu ì dré tsàzo lirílé mísá làgàsè túmání akódhi ni lebhà mudrì-drì-rì dhi íbe. ²¹ Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré tazoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Àmi ki àlo ni áma lefè kàribhá ì drígá.» ²² Dì kizà dré àyi ki 'òzo lavúlé gò, àyi àlo àlo títí dhi ì dré kìdhózó adréle tàá drá dhi: «Mìrì, zakó ína ma 'i ko?» ²³ Akódhi logó dhi: «Dhya drígá sòlepi má be sàni àlo na dhi ni áma lefè ni. ²⁴ Tà bàti ró dhi, Móndí ni Mv́a ni li dràle ngóro tìsìle akódhi ni tà dri Gìká ni Kúlí na dhi tìni. Dì, kizà ni ína adré kàdrì dhya dra Móndí ni Mv́a nda ni lefèlepi dhi dré! Dóro ni tá dhya nda ni tìle ko dhi.» ²⁵ Gò Yùdàsì adrélepi tá 'òle akódhi ni lefè nda dré tazoá dhi: «Rábbì, zakó tsì ma 'i ko?» Yésu logó drá dhi: «Àmi tàndì mí tà dre.»

Mìrì ni rùbhá ì kàrí ni be dhi

(A kònò kpà Márokò 14:22-26; Lúkà 22:14-20; 1 Kòrìtòbhá ì 11:23-25)

²⁶ Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zìzo dríá Gìká tí gò, ñòzoá fèle áyi lebhà ì dré gò, tazoá dhi: «Mì do nyàle. Kòndhi áma rùbhá 'i.»

²⁷ Dré kpà kópò adózó, àwoyà tazo Gìká dré gò, fèzoá àyi dré gò, tazoá dhi: «Àmi títí, mì mvu. ²⁸ Kòndhi áma kàrí adrélepi tà Gìká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni 'o

kitswálé tí tí dhi 'i. Kàrí nda ni kutú móndí zyandre i dré, Giká kòtrìró àyi ki tàkonzì ásà be dhi bvó.† 29 Má adré tàà àmi dré dhi: Má gò véle vìnò kòdhi tíni dhi ni mvu ko, tsàle kitú mà dré dra vìnò tídhí ro dhi ni mvùzo àmi íbe áma Atá ni Òpì na dhi tú.»

30 Dì ì dré longó ngòzo lenzézó Giká ni rú sè gò, ì dré pfòzo lìle mbàle kòngó Olivè fa kya drìna.

Yésu longó dhi, Péteró ni áyi ga

(A kònò kpà Mároko 14:27-31; Lúkà 22:31-34; Yòwání 13:36-38)

31 Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Ngátsi kònìdhi sè dhi, àmi tí tí m̀ ni áma tayí adrélé kalóma. Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàà dhi:

<Má ni kábilígyà líkílépi ni tswa dràle gò,

à dré kábilígyà nda ki pãrí 'òzo ayílé.>‡

32 Dì, má kònga mána dràdrà 'ásè dre dhi, má ni lí drìdrì àmi kandrána Gàliláyà na.» 33 Dì Péteró tà drá dhi: «Tágba mónnyá tí tí dhi ì kòtayí m̀ yà dhi, má kitswá mána àmi tayí tàdzí ko!»

34 Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Ndìndì ngátsi ándrò kònìdhi sè, drìdrì àgólòwa dré dra tsírá bhèzo dhi kandrá dhi, mí ni áma ga vésè be na.»

35 Dì, Péteró logó drá dhi: «Tágba kòkitswá mà dré dràzo túmání mí be yà dhi, má kitswá tàdzí àmi ga ko.» Gò Yésu ni lebèbhá àruka tí tí dhi ì dré kókpà tàzoá kònìni.

Yésu zi tà Giká tí Gètèsèmání na

(A kònò kpà Mároko 14:32-42; Lúkà 22:39-46)

36 Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe tsàle àrà rú zìle Gètèsèmání dhi na. § Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì lírí kònwa, má kòlìró adrélé tà zi Giká tí kònàle.»

37 Dré Péteró ki drìzo Zèbèdáyò ni ànzì rì dhi íbe í vésè. Gò akódhi ni togó dré kidhózó adrélé kizà nya, adrézó lanzìle lavúlé.

38 Dì dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma togó adré ñòle kizà dré, tsàle ndìndì dràdrà m̀ile. Mì kàdré kònwa, adrélé tà m̀iga drì má be.»

39 Kòlì vwàle àyi rúsè tsà dre dhi, dré dhèzo áyi m̀bhalé bha k̀nì mí gò, tà zìzo Giká tí kònìni: «Áma Atá, kòkitswá mí m̀ilésè dhi, mí kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélésè wà. Dì, mí kò'o ngóro má dré adrélé lèle dhi tíni ko. Be ró dhi, mí kò'o ngóro mí dré adrélé lèle dhi tíni.»

40 Gò dré gòzo áyi lebèbhá nda i véna, àyi ki kisú ayí na. Dré tàzoá Péteró dré dhi: «Mì kitswá tá tsì adrélé tà m̀iga

† 26:28 26:28 A kònò Pfòma 24:8; Yèrèmíyà 31:31-34. ‡ 26:31 26:31 A kònò

Zàkàriyà 13:7. § 26:36 26:36 Rú «Gètèsèmání» kònìdhi adré léà tàle dhi «òlívè lò'wa kí 'irà».

dri má be ngbà 'í sáà àlo bwà ko? 41 Lè mì kàdré tàmbà dri, adrélé kpà tà zi Gĩká tí, kòtayíró àmì tà dré tabhìle, àmì kì 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko. Bàti, dhyá kì togó àtsi ró adrézó tà dóro 'o. Dì, dhyá kì rúbhá ìna yàyà.»

42 Gò dré gòzo lile vèsè nì rǐ sè, tà zi Gĩká tí kònìnì: «Áma Atá, kòkitswá mí dré kópò kòdhi nì dòzo má vélèsè má dré mvuà àko ró dhi ko dhi, mí kò'o tà mí dré adrélé lèle 'òle dhi kòdhyà.»

43 Gò dré gòzo tódhyá gòle àyi kì kisú ayí na, àyi kì mì dré tá adrélé ayí ro dhi sè. 44 Dì dré àyi kì tayízó gò, gòzo lile vèsè nì na sè tà zi Gĩká tí ngóro dré tá zìle drǐdrǐ dhi tǐnì.

45 Gò dré gòzo gòle àyi lebèbhá nda i véna, tàà àyi dré dhi: «Mì adrè dhu rè ayí ko, adrézó lovólé? Mì nò rè ká! Lókyá kitswá dre. A adrè 'òle Móndí nì Mvá nì lefè tàkonzìbhá ì drígá. 46 Mì nga, mà kòlìró! Dhya adrélépi áma lefè dhi atsá dre!»

Yésu nì rùma

(A kònò kpà Mároko 14:43-50; Lúkà 22:47-53; Yòwánì 18:3-12)

47 Gbǎ kòdhwà, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, Yùdàsì, akódhi nì lebèbhá mudrì-drǐ-rǐ dhi kì àlo dré atsázó. Adrǐ tá í vèsè móndí zyandre angábhá kòwánà kàdrì i vélèsè ìndì bhàgo i vélèsè dhi i be. Ayi nda ì ru tá sápi i fa íbe àyi drígá. 48 Yùdàsì adrélépi 'òle Yésu nì lefè nda tà tá àyi dré dhi, í nì akódhi àdhi 'i yà dhi nì tadhá àyi dré dhi kònìnì: «Dhya má dré dra kamúlè dhi, akódhi 'i. Mì kòru dì akódhi, lizo ába.» 49 Dì Yùdàsì nda dré ndiri àyi kisízó ànyi Yésu làga, tàà drá dhi: «Rábbì, mòdo mí dré!» Dré akódhi nì kamúzó. 50 Dì Yésu dré logózóá drá dhi: «Áma arúpi, mí 'o tà mí dré alizo 'oá dhi.» Gò móndyá nda ì dré dhèzo Yésu dri, akódhi nì ru.

51 Gbǎ kòdhwà, dhya adrèbhá tá túmǎnì Yésu be dhi kì àlo dré ngàzo àyi sápi asé gò, kòwánà kì kàdrì nì mǎràbà nì bí bvwàzo kile. 52 Dì, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí logó sápi mína àrà nì na. Angyá ko, móndyá títi adrèbhá sápi ru àyi drígá dhi kì todrà sápi sè. 53 Mí nì ko tàle dhi, má nì tá kitswá áma Atá nì ti lizí gò, akódhi dré ángéló zyandre lavúlè dhi kì amúzo àma kì líkí dhi? 54 Dì, má kò'o tá kònìnì dhi, tà tìsìle Gĩká nì Kúlí na adrèbhá tàà dhi, tà kòdhi kì ru 'o kònìnì dhi kì tá dì ru 'o ngǐnì?»

55 Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda i dré dhi: «Ma vo kùgú 'i gò, mì dré adrézó alile sápi íbe ìndì fa íbe kitswálè áma ru nì? Kítú àlo àlo títi i sè dhi, má adrè tá lírìlé tà tadhá tēpelò na dhi, mì ru tá ma ko. 56 Dì, tà kòdhi ì atsá títi kònìnì,

kitswálé tà pròfètà ì dré tisìle dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.»
Gò akódhi ni lebèbhá tí tí dhi ì dré akódhi ni tayízó lapázó.

Yésu pfo kòwánà ki kàdrì i kandrà bhàgo kàdrì ìbe

(A kònò kpà Mároko 14:53-65; Lúka 22:54-55, 63-71;

Yòwàni 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dhya Yésu ni rubhá nda ì dré akódhi ni drizo lizo ába Kàyáfà, kòwánà ki kàdrì bhàna. Kònàle dhi, tátrítrí kúlí tadhábhá ì bhàgo ìbe dhi ì kimó tá ru.

⁵⁸ Di Pétèro ro dhi, lebè tá ìna Yésu lará ro, tsàle byá kòwánà ki kàdrì nda ni bhà'álé na. Dré fizo lirílé tépelò likíbhá ì kòfalé, kitswálé nòá ngalè tà nda ni kùdù ni adré ngíni ya dhi.

⁵⁹ Kòwánà kàdrì ì bhàgo kàdrì nda ìbe tí tí dhi ì adré tá tà adréle tàle Yésu rú kinzò sè dhi ki nda, kitswázó akódhi ni 'o dràle dhi bvó. ⁶⁰ Di, ì kisú tá àyikya tà àlo ko, tágba móndí bí dhi ì dré apfòzo tà ta akódhi rú kinzò sè dhi. Kùdù ro dhi, móndí rì dhi ì dré apfòzo ⁶¹ tàá dhi: «Dhya kònìdhi tà dhi: «Má ni kitswá tépelò Giká àdhya ni pfu gò, gòzo sǎ kítú na àmvolèsè.»»

⁶² Gò kòwánà ki kàdrì dré ngàzo áyi totó lizíá Yésu tí dhi: «Mí logó mína kúlí tà dhya kòni ì dré adréle tàle mí rú kòdhi ì sè ko?» ⁶³ Di, Yésu adré tá ìna kírì. Gò kòwánà ki kàdrì nda dré tàzoá drá dhi: «Má adré ámi kodzó Giká lídrì ro dhi ni rú sè, mí kòsiró mòmndrà tàzoá àma dré ngalè mì Mèsíyà, Giká ni Mvágó 'i yà dhi.» ⁶⁴ Yésu logó drá dhi: «Ámi tàndi mí tà dre. Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Mì ni Móndí ni Mvá ni no adrérà'a lirílé Giká rinyí líyí ni dríágo lésè. Mì ni kpà akódhi ni no adrérà'a agòle ndùrùku bhù na dhi ì drìsè.» ⁶⁵ Di kòwánà ki kàdrì nda dré áyi kítá lasízó kizà dré gò, tàzoá dhi: «Akódhi dha Giká dre! Mà ni di go vélé móndí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi ki nda àdho tà sè? Mì nò rè ká! Mì yi làdhá dré dhàle Giká rú kòdhi àmi ki bíbhálé sè dre. ⁶⁶ Mì adré di kisúá ngíni?» Di ì logó dhi: «Akódhi kitswá dràdrà sè!»

⁶⁷ Gò ì dré túsú lufúzó akódhi mi, akódhi ni tisizo. Ayi ki àruka ì dré akódhi ni mì tosázó, ⁶⁸ adrézó tàá dhi: «Mèsíyà, mí tà rè àma dré pròfètà ro dhi, ngalè àdhi sa mì nì ya dhi ká!»

Pétèro gà Yésu rè

(A kònò kpà Mároko 14:66-72; Lúka 22:56-62; Yòwàni 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Lókyá nda sè dhi, Pétèro adré tá ìna lirílé kivi na, bhà'álé nda na. Gò mvátòkó àlo màràbà ro dhi dré áyi kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Mì tá kókpà tùmání Yésu

Gàliláyà lésè dhi be.» ⁷⁰ Di, Péteró dré ína tà nda ni gazo rè móndyá títi i kandrá, tàzoá dhi: «Má nǐ ngalè mí adrè àdho tà ta ya dhi ko.»

⁷¹ Gò dré ngazo pfole bhà'álé nda 'ásè, áyi totó ànyi dzóti làga. Mvátòkó àzya dhi dré akódhi ni nòzo gò, tàzoá móndyá adrèbhá tá akódhi làga dhi i dré dhi: «Dhya kòndi tá túmání Yésu Nàzàrètà lésè dhi be.» ⁷² Di Péteró dré gòzo tódhyá tà nda ni ga gò, mòndrà sìzo tàzoá dhi: «Má nǐ agó kòdhi ko!»

⁷³ Gí ko, móndyá kònàle nda ì dré àyi ki kisizó ànyi Péteró làga, tàá drá dhi: «Mi àyi ki àlo 'i bàti! Ámi kúlí kómvo adrè tadhá dhi, mí angá ángolésè ya dhi nì.» ⁷⁴ Di Péteró dré ngazo mòndrà sì, tàzoá dhi: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kinzò ta dhi! Má nǐ agó kòdhi ko!» Gbǎ kòdhwa, àgólòwa dré tsirà bhèzo. ⁷⁵ Gò kúlí Yésu dré tá tàle dhi dré agázó Péteró léna. Tà tá dhi: «Drìdrì àgólòwa dré dra tsirà bhèzo dhi kandrá dhi, mí ni áma ga vèsè be na.» Di Péteró dré pfozo kivì na gò, ngòle ka'ílé ka'ika'i kizà dré.

27

A drì Yésu lizo ába Pílátò véna

(A kònò kpà Mározò 15:1; Lúkà 23:1-2; Yòwání 18:28-32)

¹ Ngá kòwa dre dhi, kòwánà kàdrì i bhàgo íbe dhi ì dré ru yizo títi, kitswázó Yésu ni 'o dràle dhi bvó. ² Di ì dré akódhi ni adròzo gò, drìzoá lizo fèá Pílátò, Rómà ki gùvèrènére drígá.

Yùdásì nì dràma

(A kònò kpà Tà 'òle dhi i 1:18-19)

³ Di Yùdásì Yésu ni lefèlepi nda kátógyà à nò tá tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè dhi dre dhi, akódhi ni togó dré atsázó kizà ro lavúlé tà dré tá 'òle dhi ni tà sè. Gò dré làfa lò'wa nyadhi-àlo-dri-mudrí nda ki dòzo, lizo kitswálé logóá kòwánà kàdrì i véna bhàgo íbe, ⁴ tàzoá dhi: «Má 'o tàkonzì dre. Tàko ko, má lefè móndí adrélépi tá tà àlo àko í rú dhi kàríbhá i drígá, ì kò'oró akódhi dràle.» Di, ì logó drá dhi: «Tà kòdhi nò àma ko. Nò mi kòdhya!» ⁵ Di Yùdásì dré làfa lò'wa nda ki bhèzo tépelò na gò, lizo áyi 'i dràle.

⁶ Kòwánà kàdrì nda ì dré làfa lò'wa nda ki kudhúzó, tàzoá dhi: «Áma ki tátrítrí kúlí adrè làfa kònìdhi ni bhàma túmání làfa tépelò na dhi íbe dhi nì logá. Tàko ko, kònìdhi làfa fèle kàrí kutúzó dhi 'i.» ⁷ Di ì dré ru yizo gò, làfa nda ni dòzo lizo lìdrì rùlepi àlo dhi ni amvú gí, amvú nda kàdré ró àrà adrézó móndí alìalì dhi ki àbvò sì lána dhi ró. ⁸ Tà nda sè dhi, à adrè amvú nda ni zi «Amvú kàrí àdhyà» atsálé àndrò kònìdhi. ⁹ Di tà longólé pròfètà Yèrémíyà tí dhi dré ru 'òzo

kònini. Akódhi longó tá dhi: «Í do làfa lò'wa nyadhi-àlo-drì-mudrí ledélé àrezá sè dhi ì. Kòdhi tá làgí Ìsèrèlè ànzi ì dré bhàle akódhi ni tà sè dhi 'i. ¹⁰ Làfa nda sè dhi, ì dré amvú lídri rùlepì àdhya ni gizo, ngóro Mírì dré tá tàle má dré dhi tíni.»*

Yésu pfo Pilátò kandrà

(A kònò kpà Mároko 15:2-5; Lúka 23:3-5; Yòwàni 18:33-38)

¹¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré pfozo àyi totó Pilátò, gùvèrènerè nda kandrà. Gò Pilátò dré lizizóá tíá dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzi kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Ámì tàndi mí tà dre.» ¹² Kòwánà kàdrì ì bhàgo íbe dhi ì kàsíkí akódhi dre dhi, dré kúlí logózó ko. ¹³ Dì Pilátò dré lizizóá tíá dhi: «Mí yi tà títi ì dré adrélé tàle mí rú kòdhi ì ko?» ¹⁴ Dì, Yésu logó ìna kúlí àlo ko. Gò gùvèrènerè nda ni líndri dré gàzo àsà.

A nò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mároko 15:6-15; Lúka 23:13-25; Yòwàni 18:39-19:16)

¹⁵ Kóná àlo àlo títi, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, gùvèrènerè nda adrè tá dhya ángùdhi bǎdzó na, móndí zyandre dhi ì dré adrélé kípèle dhi ni tri àyi dré. ¹⁶ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, agó àlo rú be Yésu Bàrábà, tà ni ni nizo dóro dhi tá bǎdzó na. ¹⁷ Dì móndí zyandre dhi ì kòkimó ru dre dhi, Pilátò dré àyi kì lizizó tazoá dhi: «Mì adrè làá dhi, má kòtrì àmì dré dhya ángùdhi kòdhya: Yésu Bàrábà, kó ngalè, Yésu adrélé zìle Mèsíyà ro kònìdhi?» ¹⁸ Lizì tá àyi kònini tàko ko, nì tá tàle dhi, ì fè tá Yésu í drígá ngbà 'í dirèma sè dhi be.

¹⁹ Pilátò dré tá adrèrà'a lírìlé tàbvó tǎrà na dhi 'á dhi, akódhi ni tòkó dré móndí mùzo tàá drá dhi: «Mí kò'o agó tà àko í rú kòdhi kònzi ko. Angyá ko, àndrò kònìdhi, má abì toróbí akódhi ni tà dri gò, àma drì dré adrézó abílé tà nda sè tò.»

²⁰ Dì kòwánà kàdrì ì bhàgo íbe dhi ì dré móndyá zyandre nda kì kodzózó, ì kòziró Pilátò tí kòtrìró Bàrábà gò, Yésu ni 'òzo dràle. ²¹ Gò Pilátò dré gòzo lizíá àyi tí dhi: «Mì adrè làá dhi, má kòtrì àmì dré dhya ángùdhi àyi rì kòni ì kòfalé dhi kòdhya?» Dì ì logó dhi: «Bàrábà!» ²² Pilátò gò lizíá dhi: «Má ni dì àdho 'o Yésu adrélé zìle Mèsíyà ro kònìdhi sè?» Dì àyi títi nda ì logó dhi: «Mí tidí akódhi fa kipakipa dri!» ²³ Pilátò gò lizíá dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i?» Dì ì dré gòzo adrélé tetrélé rìnyí sè, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi!»

* 27:10 27:10 A kònò Zàkàriyà 11:12-13; Yèrèmíyà 18:2-3; 19:1-2; 32:6-15.

²⁴ Pílatò dré nòzoá dhi, í kitswá tá vélé tà àlo 'o bwà ko, be ró dhi, mónnyá zyandre nda ì adré tá 'òle ligilé í be. Di dré yí adózó, àyi drígá dzìzo àyi títi í mi gò, tàzoá dhi: «Ma tà àlo àko má rú dhya kònìdhi ni kàrí ni tà sè! Akódhi ni kàrí ni ngo àmi dri!» ²⁵ Di mónnyá zyandre títi nda ì dré logózóá dhi: «Akódhi ni kàrí kàdré ngòle àma dri, àma ki ànzi íbe wà!» ²⁶ Gò Pílatò dré Bàràbà ni trizo àyi dré. Dré Yésu ni 'òzo bhwàle gò, akódhi ni fèzo kitswálé tidílé fa kipakipa dri dhi bvó.

Sòdá ì gu Yésu

(A kònò kpà Mároko 15:16-20; Yòwàni 19:2-3)

²⁷ Gò Pílatò ni sòdá ì dré Yésu ni drizo fizo ába gùvèrènére nda ni dzó kàdrì na. Ì dré sòdá àruka títi dhi ki azízó ru amú àyi íbe akódhi làgàsè. ²⁸ Gò ì dré akódhi ni kítá ki tuvùzo rúásà, kánzò kǎ asózó rúa. ²⁹ Ì dré fanzì kùtsi ró dhi ni pàzo kùla ró asolé driá gò, kòzó bhàzo driágó ni lésè. Di ì dré àyi ki kórókó titìzo akódhi kandrà adrézó akódhi ni gu, adrézó tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzi kya ni!» ³⁰ Ì dré adrézó tùsú lufú rúa gò, ì dré kòzó nda ni adózó adrézó akódhi ni drì tswa ásà. ³¹ Ì kògu akódhi kònìni dre dhi, ì dré kánzò nda ni avùzo rúásà, gòzo akódhi ni kítá ki tosó rúa. Gò ì dré akódhi ni drizo lizo ába, kitswálé tidílé fa kipakipa dri dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mároko 15:21-32; Lúka 23:26-43; Yòwàni 19:17-27)

³² Ì dré tá adrerà'a apfòle kònalésè dhi 'á dhi, ì dré drì sìzo agó àlo rú be Símónà, angálépi Kírénè lésè dhi be.† Di ì dré akódhi nda ni 'òzo rinyí sè adrelé fa kipakipa Yésu àdhya ni do.

³³ Gò ì dré lizo Yésu be tsàle àrà rú zìle Gòlògòtà dhi na. (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Àrà drífà àdhya».) ³⁴ Kònàle dhi, ì dré vìnò amulé àlókò kùdzì dhi be dhi ni fèzo akódhi dré mvùle.‡ Di, akódhi kòtabhì ngá nda dre dhi, dré ína gàzoá rè. ³⁵ Di ì dré akódhi ni tidízó fa kipakipa dri gò, akódhi ni kítá ki lanzízó àyi kòfalésè dzègè sè.§ ³⁶ Gò ì dré lírízó adrelé tà líkí akódhi làgàsè. ³⁷ A tìsì tá tà tà nòzo akódhi dri dhi wárágà dri gò, wárágà nda ni dizo akódhi drìle. A tìsì tá dhi: «Kònìdhi Yésu, ópí Yúdà ànzi kya 'i.» ³⁸ A tidí tá kpà kùgubhá rì dhi í fa àruka í drìsè akódhi làgàsè: àlo ni driágó ni lésè, àzya ni lídzì ni lésè.

† 27:32 27:32 «Kírénè» kònìdhi tá bhàandre bvò Libiyà àdhya lé, bvò kàdrì Afríkà àdhya lé dhi 'i. ‡ 27:34 27:34 A kònò Longó í 69:22. § 27:35 27:35 A kònò Longó í 22:19.

³⁹ Mórdyá adrébhá tá lavulé àrà nda 'ásè dhi ì adré tá akódhi ni lodhá, adrézó àyi ki drĩ ya, ⁴⁰ adrézó tàá dhi: «Mí tá kitswálépi tépelò pfu gòzo sĩa kítú na àmvolésè ni, mí tidrí di ámi tándi wà! Mí kàdré Giká ni Mvágó 'i bàti dhi, mí así fa kipakipa kòdhi drilésè wà!»

⁴¹ Kòwánà kàdrì i, tátítrí kúlí tadhábhá i bhàgo íbe dhi ì adré tá kpà akódhi ni gu kònìni, adrézó tàá dhi: ⁴² «Akódhi tidrí mórdí àruka i 'í. Di, kitswá ína áyi tándi ni tidrí bwà ko! Kàdré ópí Ísèréle ànzi kya 'i bàti dhi, kàsí nyànomvá fa kipakipa drilésè gò, mà kòka'iró akódhi! ⁴³ Bhà tá áyi tà ka'ika'í Giká léna, adrézó tàá dhi: «Ma Giká ni Mvágó 'i.» Giká kàdré di akódhi ni le bàti dhi, kàpá akódhi nyànomvá dràdrà lésè.» ⁴⁴ Kùgubhá tidilé akódhi be nda ì adré tá kpà akódhi ni lodhá kònìni.

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Márokò 15:33-41; Lúkà 23:44-49; Yòwání 19:28-30)

⁴⁵ Kidhólé kítú rírí sè dhi, tínimvá dré bvò ni mĩ dòzo wáyi, tsàle sáà na kítú rírí àmvolésè dhi na. ⁴⁶ Anyíanyi sáà na sè dhi, Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhi: «Élòyi, Élòyi, lémà sàbàkàtànì?» Kòdhi adré leá tàle dhi: «Áma Giká, áma Giká, mí tayí ma àdho tà sè?»* ⁴⁷ Mórdí àruka adrébhá tá kònàle dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Akódhi adré Elíyà ni zi.» ⁴⁸ Gò àyi ki àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhi ni adó, vìnègáři dàzo lána, dròzoá kòzó sílé gò, tingázóá kuru fèle Yésu dré mvùle. ⁴⁹ Di, àyi ki àruka ì dré tàzoá dhi: «Mí tayí rè akódhi, mà kònòró ngalè Elíyà ni atsa akódhi ni tidrí yà dhi.»

⁵⁰ Yésu dré gòzo tódhyá trèle kúlí 'u'ù sè gò, áyi lídrì tayízó líle. ⁵¹ Gbã lókyá nda sè dhi, kítá 'ìle tépelò ni 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rì, kidhólé drĩ lésè tsàle pá na. Bvò dré ru kosézó gò, kírà ì dré togázó. ⁵² Mógó ì dré ru lanzízó gò, mórdí lólo Giká àdhya bí dràbhá dre dhi ki rúbhá ì dré ngàzo dràdrà 'ásè. ⁵³ Ayi nda ì kòpfò mógó ì lésè dre dhi, ì dré tifízó Yèrúsalmà na Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè gò, ì dré agázó mórdí bí dhi i mi.

⁵⁴ Rómà ki sòdá ki kàdrì i sòdá ni íbe adrébhá Yésu ni líkí dhi ì kònò kàdikàdi nda tùmání tà títi ru 'obhá nda íbe dre dhi, tirì dré gàzo àyi léna bí. Di ì dré tàzoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína Giká ni Mvágó 'i bàti!»

⁵⁵ Tòkó bí dhi i tá kpà kònàle, adrélé tà nda ki no lárá ro. Ayi nda ì lebé tá Yésu Gàliláyà lésè, adrézó tà 'o drá. ⁵⁶ Ayi

* 27:46 27:46 A kònò Longó i 22:2.

kòfalé dhi tá: Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkóbhò ki andre Yòséfa be dhi, tsàle Zèbèdáyò ni ànzì ki andre.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Márokò 15:42-47; Lúka 23:50-56; Yòwàni 19:38-42)

⁵⁷ Indró kàndrì dre dhi, agó àlo rú be Yòséfa dhi dré lizo Pìlátò véna. Akódhi nda tá ngá líyì angálépi Arimátáyà lésè dhi 'i. Atsá tá kpà Yésu ni lebèlepi ró. ⁵⁸ Di akódhi kòtsa Pìlátò véna dre dhi, dré Yésu ni rúbhá zizo tíá. Gò Pìlátò dré tàzoá dhi, à kòfè rúbhá nda drá. ⁵⁹ Di Yòséfa dré lizo rúbhá nda ni do lambélé kítá kemve dóro dhi sè gò, ⁶⁰ lizo bhàá áyi tándi ni mógó tídhí í dré tá 'òle gále kírà na dhi na. Dré kírà kàdrì dhi ni alízó bhàle mógó nda tí gò, lizo. ⁶¹ Màríyà Màgàdàlénè i Màríyà àzya be dhi ì lírí tá mógó nda kandrà, adréle tà nda ki no.

A bhà sòdá i kitswále mógó líkí

⁶² Kítú bvóá dhi sè, kòdhi adré tàá dhi, kítú adrézó tà ledé dhi àmvolésè dhi, kòwàna kàdrì i Fàrìsáyò íbe dhi ì dré lizo Pìlátò véna, ⁶³ tàá drá dhi: «Atálágó, tà àlo dhya móndí ki litílepi kòdhi dré tá tàle dré adrerà'a lídrì íbe dhi 'á dhi agá ína àma léna dre. Akódhi tà tá dhi: <Kítú na àmvolésè dhi, má ni nga dràdrà 'ásè.> ⁶⁴ Di ásà dhi, mí kòfè tòlí adrézó akódhi ni mógó líkí tsàle kítú ni na tú. A kò'o kònini ko dhi, akódhi ni lebèbhá ki kitswá lile akódhi ni rúbhá kugù, gòzo tàá móndí i dré dhi, akódhi nga dràdrà 'ásè dre. Di tà nda ni go véle móndí ki lití wáláká ni ni lavú.» ⁶⁵ Pìlátò logó àyi dré dhi: «Sòdá i be kònwàrè. Mì kòdrì àyi lizo àyi ki bha adréle mógó nda ni líkí ngóro mì dré nìle 'òle dhi tìni.» ⁶⁶ Di ì dré lizo kírà mógó nda tí dhi ni kìkpà gò, ì dré sòdá nda ki bhàzo adréle líkíá.

28

Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi

(A kònò kpà Márokò 16:1-10; Lúka 24:1-12; Yòwàni 20:1-10)

¹ Sàbátù àmvolésè, kítú ni àlo pòsò àdhya sè dhi, Màríyà Màgàdàlénè i Màríyà àzya be dhi ì dré ngàzo drùbhi kíno lile Yésu ni mógó no. ² Gbã kòdhwa, bvò dré ru kosézó rìnyí sè gò, ángéló Mírì àdhya dré asízó bhù lésè alile kírà lí mógó nda tísè gò, dré lírízó kírà nda dri. ³ Akódhi ni àsú tá lagulagu ró, ìndì akódhi ni kítá i tá kemve kpírìkpírì. ⁴ Di sòdá adrébhá tá mógó nda ni líkí dhi ì dré lyàzo kwàkwà tìrì dré gò, ì dré ledhézó kíni mi atsálé àbvò i tìni.

⁵ Di, ángeló nda dré tazoá tòkó nda i dré dhi: «Mì ro ngá ko! Má nì tàle dhi, mì adré Yésu tidilé fa kipakipa dri dhi nì nda kòdhya dhi be. ⁶ Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'ásè ngóro dré tá tàle dhi tìni. Mì alì àrà tá rúbhá nì nì bhàzo dhi nì no. ⁷ Di mì lì mbèlè taá akódhi nì lebèbhá i dré dhi: «Akódhi nga dràdrà 'ásè dre. Adré lile àmi kandrána Gàliláyà na. Kònàle dhi, mì nì akódhi nì no.» Nyànómvá dhi, má longó tà nda kòdhi i àmi dré dre!»

⁸ Di tòkó nda kì togó dré gazo tirì sè bǐ ìndì arí sè bǐ gò, ì dré ngàzo mógó nda lésè, ràle kitswálé rúbí nda nì longó Yésu nì lebèbhá i dré. ⁹ Gbǎ kòdhwa, ì dré ru kisúzó Yésu be gò, dré tazoá dhi: «Mòdo àmi dré!» Di ì dré àyi kì kisízó ànyi akódhi làga, ledhéle akódhi nì pá ru, akódhi nì lindrì bhàzo. ¹⁰ Di Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mì ro ngá ko! Mì lì taá áma adrúpi i dré dhi, ì kòlì Gàliláyà na. Kònàle dhi, ì nì áma no.»

Tà sòdá mógó likíbhá dhi ì dré longóle dhi

¹¹ Tòkó nda ì dré tá adrérà'a láti 'á dhi, sòdá adrèbhá tá mógó nda nì likí dhi kì àruka ì dré lizo bhàandre na, tà títi lavúbhá nda kì longó kòwánà kàdrì i dré. ¹² Di kòwánà kàdrì nda ì kòkimó ru bhàgo íbe dre dhi, ì dré ru yizo gò, làfa fèzo bǐ sòdá nda i dré, ¹³ tazoá àyi dré dhi: «Lè mì kòtà dhi: «Akódhi nì lebèbhá ì atsá tá ngátsi sè akódhi nì rúbhá kugù, mà dré tá adrérà'a ayí ko dhi 'á.» ¹⁴ Di tà nda nì rúbí kòlì dhèle gùvèrènerè bina dhi, mà nì àmi kì tàrá ga akódhi kandrá, tà àlo kònzi dhi kàtsáro àmi rú ko dhi bvò.» ¹⁵ Di sòdá nda ì dré làfa nda nì dòzo gò, ì dré 'òzoá ngóro tàle àyi dré dhi tìni. Di tà nda kòdhi dré la'úzó Yúdà ànzi i kòfalé, lile drìdrì atsálé àndrò kònìdhi.

Yésu tayí àzì kàdrì àyi lebèbhá i drígá

(A kònò kpà Márokò 16:14-18; Lúkà 24:36-49; Yòwàni 20:19-23; Tà 'òle dhi i 1:6-8)

¹⁶ Gò Yésu nì lebèbhá mudrí-drì-àlo dhi ì dré ngàzo lile Gàliláyà na, mbàle kóngó Yésu dré tá tadhále àyi dré dhi drìna. ¹⁷ Di ì kòtsa akódhi nì no dre dhi, ì dré ledhézó àyi kì kórókó títi akódhi kandrá, akódhi nì lindrì bhàzo. Di, àyi kì àruka ì kayí tá àyikya tà nda àyi léna. ¹⁸ Gò Yésu dré àyi kisízó ànyi àyi títi dhi i làga, taá àyi dré dhi: «Gìká afè má dré rǐnyí adrézó tà títi bhù na ìndì bvò dri dhi i drìle dhi dre. ¹⁹ Di ásà dhi, mì lì móndí sùrú títi i 'ásè dhi kì 'o atsálé áma lebèbhá i ró, bàtísimò fèzo àyi dré Gìká Atá nì rú sè, Mvágó nì rú sè ìndì Tirí Lólo nì rú sè. ²⁰ Mì kòtadhá tà títi má dré tàle mì kò'o dhi i àyi dré adrélé 'òle. Di mì yi rè ká! Má nì ngbú adré túmání àmi íbe, tsàle byá lókyá kùdù na.»

Rúbí Tani Márokò dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Márokò 'i. Akódhi nda tá Yòwánì Márokò, àziàmù Pólò kya Bàrànába be dhi 'i (Tà 'òle dhi i 12:25). Akódhi tá kpà àziàmù Pètèró àdhyà 'i (1 Pètèró 5:13). Do tá tà í dré yìle àyi nda i véna dhi i, búkù kònìdhi ni tisìzo. A adrè kisùá dhi, búkù su Rúbí Tani ni tà dri dhi i kòfalé dhi, búkù Márokò àdhyà kònìdhi búkù tisìle drìdrì dhi 'i.

Kidhólé búkù kònìdhi ni kidhoma lésè dhi, Márokò adrè tadhá ngádra 'á dhi, Yésu Giká ni Mvágó 'i (1:1; 1:11; 3:11; 5:7; 9:7; 14:61-62; 15:39). Tàko ko, Yésu nda adrè tirí kònzi ki dro topfòle mómíí i lésè, adrézó mómíí ki tidrí àyi ki drà i lésè, adrézó tà àruka bí líndrìga ró dhi ki 'o, tadházóá dhi, àyi rìnyí angá Giká vélésè káyà dhi. Rìnyí nda sè dhi, adrè kpà tà tadhá kúlí lanzìlanzi sè, adrézó ndèndì mómíí ki tàkonzì tri. Di, búkù kònìdhi ni kidhoma na dhi, adrè ína tàá ngádra 'á dhi, i àdhi 'i yà dhi ko. Be ró dhi, adrè àyi zi Mómíí ni Mvá ro, mómíí i kòkisùró zyà tà dré adrélé 'òle ìndì tadhálé dhi i 'íká, gò i kòka"iró akódhi ndò.

Márokò adrè tà Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhi ki kípè tisìle àyi búkù kònìdhi léna. Adrè àrà do bí adrézó tà ru 'obhá Yésu ni pòsò kùdù sè dhi ki tití. Tàko ko, tà nda i adrè tadhá ngádra 'á dhi, Yésu àdhi 'i ya dhi. Kùdù ro dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì bí dhi i gà akódhi gágà. Di, akódhi ni lebèbhá tití dhi i nì tàle dhi, akódhi Giká ni Mvágó 'i bàti dhi be.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Látì ledema Yésu dré àyi àzì 'òzo dhi (1:1-13)
- 2) Yésu ni àzì bvò Gàlìláyà àdhyà na dhi (1:14-9:50)
- 3) Yésu ni atsí ngàzo Gàlìláyà lésè lìle Yèrúsalémà na dhi (10:1-52)
- 4) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (11:1-15:47)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni mbàma bhù na dhi (16:1-20)

Yòwánì Bàtìsimò felepi ledé látì Mìrì Yésu dré

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Lúkà 3:1-18; Yòwánì 1:19-28)

¹ Kònìdhi Rúbí Tani, Yésu Krìsto, Giká ni Mvágó ni tà dri dhi 'i.*

* 1:1 1:1 Wárágà àruka Giká ni Kúlí tisìzo àyi dri dhi i léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú ko: «Giká ni Mvágó».

² Ngóro pròfètà Esáyà dré tisìle Gìkà ni Kúlí na dhi t́ni dhi, Gìkà tà tá dhi:

«Mí nò ká! Má ni dhya dra áma kúlí longólépi dhi ni mu ìle mí kandrána.

Akódhi nda ni láti ledé mí dré.†

³ Akódhi dhya adrelépi kúlí loyó duku na dhi 'i.

Adré tàá dhi: «Mì kòledé láti Mírì dré alizo!

Mì kòlotó láti atsálé pyà akódhi dré!»‡»

⁴ Di Yòwánì Bàtisimò fèlepi pfò tá duku na gò, kidhólé adrelé bàtisimò fe móndí i dré. Adré tá longóá àyi dré dhi, ì kòladzá àyi ki togó gò, bàtisimò dòzo, Gìkà kòtrìrò àyi ki tàkonzì i be dhi bvó. ⁵ Di móndí zyandre dhi ì adré tá apfòle bvò wáyi Yùdáya àdhya lésè ìndì Yèrusalémà lésè, alìle Yòwánì véle. † adré tá àyi ki tàkonzì ki ta ngádra 'á gò, akódhi dré adrézó bàtisimò fe àyi dré yìandre Yòròdánè àdhya na.

⁶ Yòwánì asó tá kítá ledélé kàmìlò bhí sè dhi í rú, káfà ledélé kà'wá kíní sè dhi ni 'izo áyi kípilé 'á. Adré tá kisa nya, adrézó kpà apé mbì na dhi ni mbe.

⁷ Adré tá longóá móndí i dré dhi: «Dhya àlo áma lavúlépi rinyí sè dhi ni adhé má bvó. Má kitswá akódhi nda ni lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì tandìle akódhi ni kámókà bã tri bwà ko. ⁸ Má adré mána bàtisimò fe àmì dré yì sè. Di, akódhi ni ína bàtisimò fe àmì dré Tírí Lólo sè.»

Yésu ni bàtisimò dòma, ìndì akódhi ni tabhìma duku na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 3:13-4:11; Lúkà 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré angázó Nàzàrétà Gàliláyà le dhi lésè, alìle bàtisimò do Yòwánì véle Yòròdánè na. ¹⁰ Di gbã lókyá Yésu dré tá adrerà'a apfòle yì lésè dhi 'á dhi, dré bhù nòzo ru lanzirà'a gò, Tírí Lólo nòzo asirà'a kòbhòlà t́ni adhéle í dri. ¹¹ Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Mì áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'i. Ama togó adré kíníle ámi tà sè tò.»

¹² Gbã lókyá nda sè dhi, Tírí Lólo dré Yésu ni drìzo lizo ába duku na. ¹³ Kònàle dhi, Sàtánà dré akódhi ni tabhìzo litíle kítú nyadhi-rì. Akódhi adré tá adrelé kà'wá mbì na dhi ìbe, ìndì ángéló ì adré tá akódhi ni ledé.

Yésu kidhó áyi lebebhá ki azi

(A kònò kpà Mátáyò 4:12-22; Lúkà 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Yòwánì ni rùma bhèle bãdzó na dhi àmvolésè dhi, Yésu dré lizo bvò Gàliláyà àdhya na gò, kidhólé adrelé Rúbí Tani angálépi Gìkà vélésè dhi ni longó móndí i dré. ¹⁵ Adré tá longóá dhi: «Lókyá kitswá dre. Gìkà ni Opì atsá ànyi dre.

† 1:2 1:2 A kònò Málákì 3:1. ‡ 1:3 1:3 A kònò Esáyà 40:3.

Mì kòladzá àmi ki togó agòzo Gìká vé! Mì kòka'í Rúbí Tani!»

¹⁶ Kítú àlo, Yésu dré tá adrérà'a atsilé tǎpǎriandre Gáliláyà àdhya mìlésè dhi 'á dhi, nò tá Símónà i adrúpi ni Andréya be, adrérà'a àyi ki kimbá bhe yí na. Angyá ko, àyi tá kosyá bhebhá 'i. ¹⁷ Yésu dré tǎzoá àyi dré dhi: «Mì alì má vèsè. Kidhólé nyànómvá dhi, mì gò vé! adrélé kosyá bhebhá i ró ko. Má ni àmi ki 'o adrélé mǎndí ndabhá i ró.» ¹⁸ Dì gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré àyi ki kimbá ki tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

¹⁹ Yésu kòlì vwàle tsà dre dhi, dré Yàkóbhò i adrúpi ni Yòwànì be, Zèbèdáyò ni ànzi i ró dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki kimbá ki mǐ ledé bwátù na. ²⁰ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré àyi ki azízó gò, ì dré àyi ki atá Zèbèdáyò ni tayízó àzibhá ni íbe bwátù na, alìzo Yésu vèsè.

*Yésu dro tirí kònzì agó àlo dhi lésè
(A kònò kpà Lúka 4:31-37)*

²¹ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Sábátù kǎtsá dre dhi, Yésu dré fizo Yúdà ànzi ki lísambò dzó na gò, kidhólé adrélé àyi ki tadhá. ²² Ì adrè tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, tà dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè. Tàko ko, akódhi ni kúlí i tá lanzìlanzi ro. Adré tá ína àyi ki tadhá ngóro tǎtrírí kúlí tadhábhá kya tìni ko.

²³ Gbǎ kòdhwa, agó àlo àyi ki lísambò dzó nda 'á adrélépi tirí kònzì íbe í léna dhi dré ngàzo trèle, ²⁴ yòzoá dhi: «Á! Yésu Nàzàrètà lésè ni, tsítsì àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì àma ki tà 'o akílé? Má nǐ mì àdhi 'i ya dhi be. Mì Dhya lólo Gìká àdhya 'i!»

²⁵ Gò Yésu dré ngàzo ligilé tirí kònzì nda be, tǎzoá dhi: «Mí atsú ámi ti! Mí pfò agó kònìdhi lésè!» ²⁶ Dì tirí nda dré agó nda ni kizízó rǐnyí sè, trèzo kúlí 'u'ù sè gò, pfòzo lásá lile. ²⁷ Mǎndyá títì kònàle nda ki líndrì dré gàzo bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kònìni ni àdho tà 'i? Mì yi rè tà tídhí akódhi dré adrélé tadhálé kúlí lanzìlanzi i sè dhi i ká! Adré ndìndì tòlì fe tirí kònzì i dré gò, ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle.» ²⁸ Dì Yésu ni rúbí dré la'úzó mbèlè bvò wáyi Gáliláyà àdhya 'ásè.

*Yésu tídrí dràbhá i, mǎndí tirí kònzì íbe àyi léna dhi íbe
(A kònò kpà Mátáyò 8:14-17; Lúka 4:38-41)*

²⁹ Yésu ì kǎpfò lísambò dzó nda lésè dre dhi, ì dré lizo Yàkóbhò íbe ìndì Yòwànì be tsàle Símónà ki dzó Andréya be dhi na. ³⁰ Dì, Símónà ni àdrá adrè tá ína ayilé lángá na, rúbhá ni dré tá adrélé àtsi ró dhi sè. Gò tà nda ni tǎzo

Yésu dré. ³¹ Di dré áyi kisizó ànyi tòkó nda làga, akódhi ni drígá ru, akódhi ni tingázó kuru gò, rúbhá àtsí nda dré pfozo rúásà. Gò tòkó nda dré kidhózó ngá fe àyi dré nyàle.

³² Ìndró sè, kítú kòndí dre dhi, à dré dràbhá títi dhi ki adzizó túmání móndyá títi tirí kònzì íbe àyi léna dhi íbe Yésu véle. ³³ Móndyá títi bhàandre nda 'á dhi ì kímó tá ru adréle dzó nda tí. ³⁴ Di Yésu dré mómí bí adrébhá tá drà twátwa íbe dhi ki tidrízó. Dré kpà tirí kònzì bí dhi ki dròzo topfòle mómí ì lésè. Di, adré tá ína kúlí logá tirí kònzì nda ì dré, ì dré nìle akódhi àdhi 'i ya dhi be dhi sè.

*Yésu tatsi Giká ni kúlí longóbe bvò Gàliláyà àdhyà 'ásè
(A kònò kpà Lúkà 4:42-44)*

³⁵ Drùbhì kínó, ngá pfunìpfunì sè dhi, Yésu dré pfozo lìle àrà mómí àko dhi na gò, kidhólé adréle tà ta Giká be. ³⁶ Simónà ì arùpi ni íbe dhi ì dré ngàzo adréle akódhi ni nda. ³⁷ Ì kòkisú akódhi dre dhi, ì dré tàzoá drá dhi: «Móndyá títi dhi ì adré ámi nda.» ³⁸ Di akódhi logó àyi dré dhi: «Mà kòlì bhà àma làgàsè dhi ì 'ásè, má kòlongóro kpà Giká ni kúlí kònàle be dhi bvò. Tàko ko, tà nda tà má dré alizo 'òá dhi 'i.» ³⁹ Gò dré ngàzo tatsilé bvò wáyi Gàliláyà àdhyà 'ásè, Giká ni kúlí longóbe Yúdà ànzì ki lísàmbò dzó ì 'ásè, ìndì tirí kònzì ki drobe topfòle mómí ì lésè.

*Yésu tidrí agó àlo kàrí dré rùle dhi
(A kònò kpà Mátáyò 8:1-4; Lúkà 5:12-16)*

⁴⁰ Kítú àlo dhi, agó àlo kàrí dré rùle dhi alì tá adhéle áyi kórókó titì Yésu kandrà, akódhi ni ti lizizó tàzoá dhi: «Mí rìnyí íbe kitswázó áma temvé tidrìlé, mí kòlè dhi.» ⁴¹ Di Yésu dré kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè gò, drígá kidzìzo akódhi ni tabè, tàzoá drá dhi: «Má lè 'i. Mí kàdré kemve kpírikpírì wà!» ⁴² Gbà kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo agó nda rúsè gò, dré adrízó.

⁴³ Gbà lókyá nda sè dhi, Yésu dré láti fèzo akódhi dré lizo, tà lazizó dríá kònini: ⁴⁴ «Mí kònò dóro, mí kòlongóro tà kòdhi dhya àlo dré ko. Be ró dhi, mí lì mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro Giká dré ámi temvema sè ngóro Mósè ni tátrítrí kúlí dré adréle tàle dhi tíni, tadházóá mómí ì dré dhi, mí adrí dre káyà dhi.» ⁴⁵ Di, agó nda kòlì dre dhi, dré ína kidhózó adréle tà atsálépi í rú nda ni longó ngádra 'á, adrézó rúbí ni ni 'o la'úlé. Ásà dhi, Yésu kitswá tá gòle véle file bhàandre àlo dhi na ngádra 'ásè bwà ko. Be ró dhi, adré tá ína adréle àrà mómí àko dhi ì 'ásè. Di, tágba kònini dhi, mómí zyandre dhi ì adré tá agalé àrà títi ì lésè alìle akódhi véle.

2

Yésu tidrí agó àlo pá be àbvò ro dhi

(A kònò kpà Mátáyò 9:1-8; Lúkà 5:17-26)

¹ Kítú àruka ì kòlavú dre dhi, Yésu dré gòzo gòle Kàpàrànwúmà na gò, à dré yìzoá tàle dhi, akódhi í bhàna. ² Di mómí zyandre lavulé dhi ì dré alìzo ru kímó gàle dzó nda léna bǐ. Arà adrézó dhyá ki totó nd̀nd̀i kiv̀i na dzó nda tí dhi tá véle yókódhó. Yésu dré tá adrérà'a Gíkà ni kúlí longó àyi dré dhi 'á dhi, ³ mómí àruka ì dré atsázó agó àlo pá be àbvò ro, àyi ki su ì dré adrélé adólé kíndri dri dhi be. ⁴ Di, mómí zyandre nda ki tà sè dhi, ì kitswá tá àyikya láti kisú fizo ába Yésu véna bwà ko. Di ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda dr̀ina gò, dzó nda ni dr̀i awú. I kòlò láti dre dhi, ì dré akódhi ni tirízó síle kíndri dré adrézó ayilé dr̀iá dhi dri, Yésu kandrà. ⁵ Di Yésu kònò àyi ki tà ka'ika'i dre dhi, dré t̀zoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma mvá, à tr̀i ámi t̀konz̀i ì dre.»

⁶ Di, tátir̀ir̀i kúlí tadhábhá àruka adrèbhá tá lir̀ilé kònale dhi ì dré dhèzo adrélé kisúá àyi léna dhi: ⁷ «Dhya kòndi adré tà ta kònini àdho tà sè? Adré ina Gíkà ni dha! Adhi ni kitswá t̀konz̀i tri ǹi, kàdré ngbà 'í Gíkà 'i kalóma ko dhi?»

⁸ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni ǹizo kyá gò, t̀zoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kisù kònini àdho tà sè? ⁹ Tà kitswále tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kòndhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A tr̀i ámi t̀konz̀i ì dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndi mí kidhó atsi to> dhi? ¹⁰ Má adré leá mì kòni dhi, Mómí ni Mvá r̀inyí íbe adrézó t̀konz̀i tri bvò dri.» Di dré t̀zoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: ¹¹ «Má adré t̀aa mí dré dhi: Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndi mí nzi mí bhàna!» ¹² Gbǎ kòdhwa, agó nda dré ngàzo àyi kíndri do, pfòzo lìle mómíyá títi ì misè. Di àyi títi nda ki líndri dré g̀azo bhwǎbhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Gíkà ni rú bha kùle, adrézó t̀aa dhi: «Mà nò rè t̀dzí tà l̀asú be kònini dhi ko!»

Yésu azi Lévi

(A kònò kpà Mátáyò 9:9-13; Lúkà 5:27-32)

¹³ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá pfòle t̀p̀ariandre Gáliláyá àdhya làgana. Mómí zyandre lavulé dhi ì adré tá alìle akódhi véle gò, dré adrézó àyi ki tadhá. ¹⁴ Dré tá adrérà'a lavulé t̀p̀ariandre nda mìlésè dhi 'á dhi, dré Lévi Aláfáyò ni mvá ni nòzo adrérà'a lir̀ilé mèdáyì lagir̀a na. Dré t̀zoá drá dhi: «Mí lebè ma!» Di Lévi nda dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

15 Bvoá dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe Léví ni dzó na gò, ì dré lirizó mísá làgàsè adrélé ngá nya túmání mèdáyì lagìbhá íbe bí, ìndì móndí adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe bí. Tàko ko, móndí bí làsú be kònìni dhi ì adré tá Yésu ni lebè. 16 Di, tátírítrí kúlí tadhábhá àruka adrèbhá tá kpà Fàrisáyò ro dhi ì kònò akódhi adrèrà'a ngá nya túmání móndí làsú be kònìni dhi íbe dre dhi, ì dré ngàzo liziá akódhi ni lebèbhá i tí dhi: «Akódhi adré ngá nya túmání mèdáyì lagìbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?» 17 Yésu kòyi tà lizilé nda dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Móndyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhi, móndyá drà ro dhi ì adré àyikya ndàà àyi. Má alì móndyá adrèbhá àyi kì no gyàgya dhi kì azí kòdhya ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá kì azí kòdhya.»

*A lizi Yésu tàbirí mvòma ni tà dri
(A kònò kpà Mátáyò 9:14-17; Lúka 5:33-39)*

18 Kitú àlo dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi ni lebèbhá i Fàrisáyò íbe dhi ì adré tá tàbirí mvo. Di móndí àruka ì dré alizo liziá Yésu tí dhi: «Yòwánì ni lebèbhá i Fàrisáyò kya íbe dhi ì adré kó tàbirí mvo, adrézó tà zi Gíká tí dhi, ámi lebèbhá ì adré di àyikya tàbirí mvo ko àdho tà sè?» 19 Yésu logò àyi dré dhi: «Móndyá azilé gwányá làmó àdhya lé dhi kì kitswá tsì tàbirí mvo, ì dré adrèrà'a túmání tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! Ì dré rè dhu adrèrà'a tòkó líyí nda be àyi kòfalé dhi 'á dhi, ì kitswá tàbirí mvo ko. 20 Di, lókyá adrèlépi alile dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalèsè gò, ì dré kidhózó adrèlé tàbirí mvo lókyá nda sè.

21 Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasílèpi dhi íbe dhi, dhi kítá tídhí ro dhi kítá àku nda dri ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, kítá tídhí nda ni kítá àku nda ni asé gò, kítá àku nda dré gòzo vélé lasilé lile drìdrì.

22 Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhi kíní dhèle adrézó vínò líkí, akùbhá dre dhi ì léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, vínò tídhí nda ni abhò kíní àku nda kì lasí gò, vínò ì kíní nda íbe dhi ì dré abízó títi. Ásà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi ì léna.»

*Yésu Mìrì sàbátù àdhya 'i
(A kònò kpà Mátáyò 12:1-8; Lúka 6:1-5)*

23 Sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavúlé amvú ngánò àdhya i 'àsè gò, akódhi ni lebèbhá ì dré kidhózó adrèlé ngánò lò'wa vu.* 24 Gò Fàrisáyò ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mí nò rè ká! Ámi lebèbhá ì adré àyikya tà àma kì tátírítrí kúlí dré adrèlé

* 2:23 2:23 A kònò Dùtèrònómè 23:26.

logálé sàbátù tú dhi ni 'o àdho tà sè?»[†] 25 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídi dré tá 'òle ì dré adrèrà'a lemerè ro ìndì tàbirì íbe akódhi ni arúpi íbe dhi 'á dhi ko? 26 Kòwánà ki kàdrì, Abiyàtárà ni lókyá 'á dhi, Dàwídi nda fi tá Gíkà ni dzó kàdrì na, mápà fèle Gíkà dré dhi ni adó nyàle gò, dré kpà fèzoá àyi arúpi ì dré nyàle. Tákò àma ki tátátrí kúlí adrè tá ína mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà ki tá kitswá nyàá dhi àyi.» 27 Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Gíkà bhà mómí ì adrélé sàbátù dré ko. Be ró dhi, bhà ína sàbátù adrélé mómí ì dré. 28 Di ásà dhi, Mómí ni Mvã Mírì 'i, ndìndì Mírì sàbátù àdhya 'i.»

3

Yésu tidrí agó àlo dhi sàbátù tú

(A kònò kpà Mátáyò 12:9-14; Lúka 6:6-11)

1 Sàbátù àzya tú dhi, Yésu dré gòzo file Yúdà ànzi ki lísambò dzó na. Kònàle dhi, agó àlo drígá ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. 2 Fàrisáyò àruka ì adrè tá tà ì dré kitswázó Yésu ni asíkí ásà dhi ni nda. Di ì adrè tá akódhi ni mǐ ga, nòzoá ngalè akódhi ni agó nda ni tidrí sàbátù tú yà dhi.

3 Di Yésu dré tàzoá agó drígá be à'yo ró nda dré dhi: «Mí nga ámi totó mómíyá títi dhi ki kító 'á.» 4 Gò dré lizizóá àyi títi nda ì tí dhi: «Àma ki tátátrí kúlí adrè tà ángùdhi ni ka'í sàbátù tú dhi kòdhya: adrélé tà dóro 'o dhi, kó ngalè adrélé tà kónzi 'o dhi? Adrélé mómí tidrí dhi, kó ngalè adrélé mómí pfu dràle dhi?» Di, ì logó àyikya kúlí ko.

5 Yésu dré mómíyá í làgàsè kúrú nda ki nòzo títi togóaswa sè. Di, akódhi ni togó tá kpà kizà ro, ì dré àyi ki togó 'òle tombálé dhi sè. Gò dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì ámi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó. 6 Gbã lókyá nda sè dhi, Fàrisáyò nda ì dré pfòzo ru yi mómíyá ópí Eródè àdhya íbe, kitswázó láti nda Yésu ni pfùzo dràle dhi bvò.

Mómí zyandre lavúlé dhi ì lebè Yésu

7-8 Amvolàsà dhi, Yésu ì dré àyi ki vùzo lyà lebèbhá ni íbe lìle tãpãriandre Gàliláyà àdhya làgana. Di mómí zyandre lavúlé dhi ì dré akódhi ni lebèzo. Ayi nda ì yi tá tà títi akódhi dré adrélé 'òle dhi ì gò, ì dré angázó bvò Gàliláyà àdhya lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, Yèrusalémà lésè, bvò Idùmáyà àdhya lésè, Yòròdànè ni ta'á lésè, ìndì bvò Tírè ì làga Sidónà be dhi lésè, alìle akódhi vélé.

9 Di Yésu dré tàzoá àyi lebèbhá ì dré dhi, ì kòkisí bwátù bhàle ànyi í làga adrélé gànzi ró í dré, mómíyá zyandre nda

[†] 2:24 2:24 A kònò Pfòma 34:21.

ì kòkipìró ì ko dhi bvó. ¹⁰ Tàko ko, akódhi tidrí tá móndí bí dhi ì gò, móndí drà twátwa íbe dhi ì dré adrézó adàle akódhi véle, kitswále akódhi ni tabè dhi bvó. ¹¹ Di àyi tirí kònzi íbe àyi léna dhi ì kàdré akódhi ni no dhi, ì adré tá adhéle akódhi kandrá, adrélé tetréle, adrézó tàá dhi: «Mi Giká ni Mváagó 'i!» ¹² Di, Yésu adré tá ína àyi kí logá, ì kòtadháró móndí ì dré ì àdhi 'i ya dhi ko.

Yésu bhà móndí mudrí-drì-rì dhi ì twá adrélé àpóstolò ì ró (A kònò kpà Mátáyò 10:1-4; Lúkà 6:12-16)

¹³ Amvolásà dhi, Yésu dré lizo mbàle kòngò àlo drìna. Dré móndí í dré lèle azilé dhi kí azízó gò, ì dré alizo akódhi véle. ¹⁴ Di dré móndyá mudrí-drì-rì nda kí bhàzo twá, àyi kí zizo àpóstolò ì ró, ì kàdréro túmání í be, ìndì í kàdréro àyi kí tibhù Rúbí Tani longó be dhi bvó. ¹⁵ Dré kpà rìnyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzi kí dro topfòle móndí ì lésè. ¹⁶ Ayi mudrí-drì-rì dré bhàle twá nda ì tá: Símónà (dré rú zìle Péteró dhi), ¹⁷ Yàkóbhò Zèbédáyò ni mvá, adrúpi ni Yòwánì be (Yésu dré àyi kí rú zizo Bwànerégè dhi ì; rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Bhù ni tadima ni ànziàgo ì»), ¹⁸ Andréyà, Filípò, Bàràtòlómáyò, Mátáyò, Tòmá, Yàkóbhò Aláfáyò ni mvá, Tàdáyò, Símónà (adrélépi àtsi ró àyi sùrú ni tà sè dhi), ¹⁹ ìndì Yùdàsì Ìsìkàrìyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá ì drígá dhi).

Yésu ni tà, tirí kònzi kí kàdrì àdhya be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 12:22-32; Lúkà 11:14-23; 12:10)

²⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo nzìle í bhàna gò, móndí zyandre dhi ì dré gòzo tódhyá ru kimó kònale. Tà nda sè dhi, akódhi ì lebèbhá ni íbe dhi ì kitswá tá ndìndì ngá nya bwà ko. ²¹ Akódhi ni aró ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré alizo kitswále akódhi ni dri sùzo rúá dhi bvó. Tàko ko, ì adré tá tàá dhi, akódhi ni drì abí véle dre.

²² Di, tátrítrí kúlí tadhábhá angábhá Yèrúsalémà lésè dhi ì adré tá àyikya tàá dhi: «Akódhi Bèlèzèbùlè íbe í léna!* Adré tirí kònzi kí dro topfòle móndí ì lésè, tirí kònzi kí kàdrì ni rìnyí sè!»

²³ Di Yésu dré àyi nda kí azízó gò, tàzoá àyi dré kúlí alaala sè dhi: «Sàtánà ni kitswá Sàtánà ni dro pfòle móndí lésè ngíningíni ró? ²⁴ Opì ángùdhi móndyá zàlá dhi ì dré adrézó ru lanzi àyi kòfalèsè dhi, òpì nda kitswá àyi totó bwà ko. ²⁵ Dzó ángùdhi móndyá lá dhi ì dré adrézó ru lanzi àyi kòfalèsè dhi, dzó nda kitswá kpà àyi totó bwà ko. ²⁶ Kókpà kòdhi tíni, móndyá Sàtánà ni rìnyí zàle dhi ì kàdré ru lanzi

* 3:22 3:22 Rú «Bèlèzèbùlè» kònndhi tá rú àzya fèle Sàtánà dré dhi 'i.

adrézó ru pfu àyi kòfalésè dhi, akódhi ni rinyí nda kitswá àyi totó bwà ko. Be ró dhi, tà ni ni akí títi. ²⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo kitswá file agó kòmbá àlo dhi ni dzó na akódhi ni ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda bã sè 'íká ko dhi. Di kàdrò akódhi dre dhi, a ni kitswá ngá títi akódhi ni dzó na nda ki wu.

²⁸ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Gíká ni kitswá tàkonzì títi móndí ì dré adrélé 'òle dhi kì tri, túmání làdhá títi ì dré adrélé dhàle í rú dhi íbe. ²⁹ Di, dhya ángùdhi adrélépi ína làdhá dha Tirí Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkonzì tri tàdzí ko. Be ró dhi, tàkonzì nda ni adrè akódhi dri kóná vésè kólyá.» ³⁰ Yésu tà tá tà nda kònini, ì dré tá adrélé tàle dhi «Akódhi tirí kónzi íbe í léna» dhi sè.

Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 12:46-50; Lúkà 8:19-21)

³¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi ì dré atsázó adrélé àyi kì totó kivì na. Gò ì dré móndí mùzo file Yésu ni azí. ³² Móndí zyandre dhi ì lírí tá adrélé akódhi làgàsè kúrú. Gò tàzoá drá dhi: «Ámi andre, ámi adrúpi i, ámi amvúpi íbe dhi ì adrè ámi letè kivì na.» ³³ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Áma andre i áma adrúpi íbe dhi i àdhibhá 'i?» ³⁴ Dré móndyá líríbhá í làgàsè kúrú nda kì nòzo títi gò, tàzoá dhi: «Mì nò rè áma andre i áma adrúpi íbe kòni i ká! ³⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà Gíká dré adrélé lèle à kò'o dhi kì 'o dhi ína áma adrúpi 'i, áma amvúpi 'i, ìndì áma andre 'i.»

4

Pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 13:1-9; Lúkà 8:4-8)

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá adrélé tà tadhá tãpãriandre Gàliláyà àdhya làga. Móndí zyandre lavulé dhi ì dré ru kimólé akódhi làgàsè kúrú dhi sè dhi, dré mbàzo lírílé bwátù adrélépi yí mìle dhi na, móndyá zyandre títi nda ì dré adrérà'a tãpãriandre mìle dhi 'á. ² Di dré kidhózó tà bí dhi kì tadhá àyi dré pídhígó sè, adrézó tàá dhi:

³ «Mì yi rè ká! Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lile kórì ri àyi amvú na. ⁴ Dré tá adrérà'a kórì ri dhi 'á dhi, kórì àruka ì ledhé tá láti mìle gò, àrí ì dré adàzo tetéá títi. ⁵ Kórì àruka ì ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kìní íbe tsà dhi dri. Ì dré apfòzo mbèlè, kìní dré nzile ko dhi sè. ⁶ Di, kítú kòka dre dhi, dré àyi kì zàzo 'yòle, àyi kì kídri dré file kìní na dóro ko dhi sè. ⁷ Kórì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé. Kùtsí nda dré mbàzo àyi kì amó gò, ì dré lò'wa 'àzo ko. ⁸ Di, kórì àruka ì

ledhé tá àyikya kǐnǐ dóro dri gò, ì dré apfòzo mbàle lò'wa 'a dóro. Alo nǐ 'a lò'wa nyadhi-àlo-drǐ-mudrǐ, àzya nǐ nyadhi-na, àzya nǐ nyadhi-nzi.» ⁹ Yésu gò tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yǐzo dhi kòyi!»

Yésu ngi tà í dré adrézó tà ta móndí í dré pídhígó sè dhi nǐ àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:10-17; Lúka 8:9-10)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré tá adrérà'a kalóma dhi 'á dhi, akódhi nǐ lebébhá mudrǐ-drǐ-rǐ dhi ì tǔmánǐ móndyá adrébhá tá àyi kǐ kimó akódhi làga dhi íbe dhi, ì dré alizo akódhi nǐ lizǐ pídhígó dré adrélé pile dhi kǐ tà sè. ¹¹ Dǐ dré logózóá àyi dré dhi: «Gíká fè àmǐ dré tògyá áyi Opǐ nǐ tà lùzu ró dhi nǐ nǐzo. Dǐ, móndyá kǐvǐ na dhi ì dré dhi, má adré tà títi dhi kǐ ta pídhígó sè, ¹² kǐtswálé:

«ì kàdré gba ngá no yà dhi,

ì kàdréro ngá ì dré adrélé nòle nda kǐ atógyà ko,

ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhi,

ì kàdréro tà ì dré adrélé yǐle nda kǐ àndu nǐ ko.

Kònò kàdré tá kònǐnǐ ko dhi, ì nǐ tá àyi kǐ togó adzá má vélé gò,

má dré àyi kǐ tàkonzì trǐzo!»*

Yésu ngi pídhígó agó kórì rǐlepi dhi nǐ tà dri dhi nǐ àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:18-23; Lúka 8:11-15)

¹³ Dǐ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mǐ nǐ tsǐ pídhígó kòdhi nǐ àndu ko? Mǐ nǐ dǐ pídhígó àruka títi dhi kǐ àndu nǐ ngǐningǐnǐ ró? ¹⁴ Agó adrélépi kórì rǐ nda adré Gíká nǐ kúlǐ rǐ kòdhya. ¹⁵ Móndí àruka ì adré kúlǐ nda nǐ ka'ǐ ngóro kórì rǐle ledhéle láti mǐle nda ì tǐnǐ. Ì kòyi kúlǐ nda dre dhi, Sàtánà adré ndiri atsálé kúlǐ rǐle nda nǐ tingá àyi kǐ togó lésè. ¹⁶ Móndí àruka ì adré Gíká nǐ kúlǐ ka'ǐ ngóro kórì rǐle ledhéle bvò kǐrà ro dhi dri nda ì tǐnǐ. Ì kòyi kúlǐ nda dre dhi, ì adré ndiri ka'ǐá arǐ sè. ¹⁷ Dǐ, ì dré adrélé kúlǐ nda nǐ tayǐ adrélé tǐle àyi kǐ togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í tròle rúa lókyá tsà sè. Dǐ kàdré tà ì dré adrézó kizà nya ásà dhi 'í yà, ngalè tà adrézó àyi kǐ mǐ pfo kúlǐ nda nǐ tà sè dhi 'í yà dhi, ì adré àyi kǐ tà ka'ǐka'ǐ nda nǐ tayǐ mbèlè. ¹⁸ Móndí àruka ì adré Gíká nǐ kúlǐ ka'ǐ ngóro kórì rǐle ledhéle kùtsǐ kòfalé nda ì tǐnǐ. Ì kòyi kúlǐ nda dre dhi, ¹⁹ tà bvò kòndì àdhya adrébhá àyi kǐ togó 'o lanzǐle dhi ì, ngá lovó adrélépi àyi kǐ litǐ dhi, ìndì lovó kònzǐ twátwa dhi ì adré file àyi kǐ togó na kúlǐ nda nǐ amó gò, dré adrézó lò'wa 'a ko. ²⁰ Dǐ, móndí àruka ì adré àyikya Gíká nǐ kúlǐ ka'ǐ ngóro kórì rǐle

* 4:12 4:12 A kònò Esáyà 6:9-10.

ledhélé kǐní dóro dri nda i tǐni. Ayi nda i kòyi kúlí nda dre dhi, i adré ka'íá gò, i dré adrézó lò'wa 'a dóro. Alo ni adré lò'wa 'a nyadhi-àlo-dri-mudrí, àzya ni nyadhi-na, àzya ni kó nyadhi-nzi.»

Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Lùkà 8:16-18)

²¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «À adré gà tsǐ tálà dhi bhàle lidrí zàna yà, kó ngalè lánɡá zàna yà dhi be? Tàdzí ko! A adré zakó dhiá bhàle zá kuru mísá driina. ²² Tàko ko, à ni tà títi zùle zùzù dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi lùzu ró dhi ki 'o apfòle ngádra 'á. ²³ Dhya ángùdhi adrélépi bíbhále íbe tà yizo dhi kòyi!»

²⁴ Gò tàá àyi dré dhi: «Lè mì kàdré tà mì dré adrélé yìle dhi ki kisù dóro! Mì kàdré tà yi dóro dhi, Gíkà ni àmi ki fe adrélé tà nda ki àndu ni dóro lavulé. A ni ndìndì tà mì dré nìle nda ki dri timbà. ²⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi tà nìlepi bí dhi dré dhi, à ni tà dré nìle nda ki dri timbà. Di, dhya ángùdhi tà nìlepi ko dhi dré dhi, à ni ndìndì tà tsà dré nìle dhi ni tingá.»

Tà tadhále kórì adrélépi mbàle áyi tàndi sè dhi ni tà rú dhi

²⁶ Yésu gò tàá dhi: «Gíkà ni Opì sù ngóro kórì dhya àlo dré rìle bvò dri dhi tǐni. ²⁷ Dhya nda kàdré ayilé ngátsi sè yà, kó ngalè kàdré ngàle kítú sè yà dhi, kórì nda adré apfòle mbàle, tágba dhya nda dré nìzoá ngalè tà nda adré ru 'o ngíni ya dhi ko dhi. ²⁸ Bvò nda ni tàndi adré kórì nda ni 'o adrélé lò'wa 'a dhi nì. Kórì nda adré rè zyà apfòle mbì ro gò, dri ni dré adrézó pfòle gò, dré adrézó lò'wa 'a. ²⁹ Lò'wa nda i kòka dre dhi, dhya nda adré méngerè adó adrézó lwàá. Tàko ko, lókyà adrézó lò'wa nda ki akónà dhi kitswá dre.»

Tà tadhále mùtádi lò'wa ni tà rú dhi
(A kònò kpà Matáyò 13:31-32, 34; Lùkà 13:18-19)

³⁰ Yésu gò tàá dhi: «Má ni kitswá Gíkà ni Opì ni tà tadhá àdho ngá rú? Kó ngalè, má ni tà ni ni tadhá kúlí alaala ángùdhi sè? ³¹ Opì nda sù ngóro mùtádi lò'wa tǐni.† Lò'wa nda konyókonyó mvá lavulé lò'wa àruka títi adrélé rìle bvò dri dhi i rúsè. ³² Di, à kàdré lò'wa nda ni ri dhi, adré ína apfòle mbàle atsálé kàdrì ngá àruka títi adrélé kidhíle amvú 'á dhi ki lavú. Adré mbàle áyi kólá ki lebhé í rúsè kàdrikàdrì gò, àrì i dré adrézó bhà si drilána líndrí ni ni tà sè.»

† 4:31 4:31 Yúdà ànzi i adré tá mùtádi lò'wa kònidhi ni ri àyi ki amvú na, adrézó lò'wa ni ni lomvó, adrélé dàle mányàngá na. Tágba mùtádi lò'wa nda dré adrézó tsámvá lavulé dhi, adré mbàle tsàle byá méterè na dhi na.

³³ Di Yésu adré tá Gĩká ni kúlí tadhá àyi dré kúlí alaala bí làsú be kònìni dhi ì sè, tsàlè ì dré kitswázó tà nda kì àndu ni bwà ko dhi na. ³⁴ Adré tá tà àlo tadhá àyi dré kúlí alaala àko dhi ko. Di, ì dré adrérà'a lebèbhá ni íbe àyi pátí dhi 'á dhi, adré tá ína tà tíí nda kì àndu ngí àyi dré.

Yésu kíkí lyãandre

(A kònò kpà Mátáyò 8:23-27; Lúkà 8:22-25)

³⁵ Kítú nda ni ìndró sè dhi, Yésu dré tázóá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Mà kòzya tãpãriandre ni ta'á na.» ³⁶ Di akódhi ni lebèbhá nda ì kòtombà bwátù dré tá adrézó lána dhi na dre dhi, ì dré móndyá zyandre nda kì tayízó gò, kidhózó adrélé zyàlè ta'á na. Bwátù àruka ì adré tá kpà zyàlè tùmání àyi íbe. ³⁷ Gbã kòdhwa, lyãandre gú dhi dré ngàzo adrélé v̄lè tãpãriandre nda mi. Yí adrélépi longálé dhi dré adrézó lodàlè bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òlè arílé. ³⁸ Di, Yésu adré tá ína ayí ko àmvòràmvò kùsé dri. Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré akódhi ni torózó, tázóá drá dhi: «Tadhálépi, mà adré dràlè! Tà nda tsí tà tàko 'ì mí dré?»

³⁹ Di Yésu dré ngàzo ligílé lyãandre nda dri, tázóá tãpãriandre nda dré dhi: «Mí kíkí mi adrélé kírí!» Lyãandre nda dré rìzo adrélé kírí gò, ngá dré gòzo bhùlè ndiii. ⁴⁰ Di Yésu dré tázóá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Mì adré ngá ro àdho tà sè? Amì dhu rè tà ka'íka'í àko?»

⁴¹ Tirí dré gàzo àyi léna bí gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Dhya kòndi tá ína àdhi 'ì, ndìndì lyãandre ì tãpãriandre be dhi ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òlè ní?»

5

Yésu tidrí agó àlo tirí kònzi íbe í léna dhi

(A kònò kpà Mátáyò 8:28-34; Lúkà 8:26-39)

¹ Ì kòzya tãpãriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gèrásà kya na.* ² Yésu kàsí bwátù lèsè dre dhi, agó àlo tirí kònzi íbe í léna dhi dré apfòzo ngbõ ró mógó lèsè kitswálé ru kisú akódhi be. ³ Agó nda adré tá ína ayílé mógó 'ásè. Dhya àlo kitswá tá vélé akódhi ni ru 'ìlè ndìndì nyìrì sè bwà ko. ⁴ Tàko ko, vèsè be bí, à adré tá akódhi ni pá kì tí'ì kómvé sè, adrézó akódhi ni drígá kì tí'ì nyìrì sè. Di, akódhi adré tá ína nyìrì nda kì tikí, adrézó kómvé nda kì tonò. Dhya àlo kitswálépi akódhi ni bha áyi rinyí zàlè bwà dhi tá yókódhó.

* 5:1 5:1 Móndyá zile Gèrásà ì ró kòni ì, Mátáyò adré zíá Gádará ì ró. A kònò Mátáyò 8:28. Ayi nda kì bvò tá tãpãriandre Gálíláyà àdhya ni ta'á na, kítú dré apfòrà lèsè.

⁵ Kítú sè ìndì ngátsi sè dhi, akódhi adré tá tatsilé tetrébe mógó 'àsè ìndì kòngó i drìsè, adrézó áyi rúbhá tisì kírà sè.

⁶ Dì akódhi kònò Yésu vwàvwà ro dre dhi, dré ngàzo aralé adhéle áyi kórókó tití akódhi kandrà. ⁷ Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Yésu, Giká kurú na dhi ni Mvágó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Má adré ámi ti lizí Giká ni rú sè, mí kò'oró ma kònzi ko!» ⁸ Tà tá kònìni tàko ko, Yésu tà tá drá dhi: «Tirí kònzi, mí pfo agó kònìdhi lésè!» ⁹ Gò Yésu dré lizízoá tíá dhi: «Ámi rú àdhi?» Akódhi logó drá dhi: «Áma rú <Zyandre>. Angyá ko, àma agó kòndi léna dhi bí.» ¹⁰ Dì tirí kònzi nda dré dhèzo adrélé ngòle Yésu rú, kòmùró àyi pfole bvò nda 'àsè ko dhi bvò.

¹¹ Ayi làgana kònàni dhi, tìgá ki pãri andre adré tá ngá nya kòngó drina. ¹² Dì tirí kònzi nda ì dré Yésu ni ti lizízo tazoá dhi: «Mí kòmù àma lile tìgá kòna i véna wà, mà kòtífiró àyi léna be dhi bvò.» ¹³ Yésu dré ka'izoá. Dì tirí kònzi nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lile tífilé tìgá nda ì léna. Gò tìgá ànyànyì ngùlù-rí nda ì dré ndizo títi kòngó nda ni gòlòko 'àsè, ledhéle tãpãriandre na, yí mvu gò, todràzo.

¹⁴ Gò tìgá nda ki líkíbhá ì dré ngàzo ràle tà lavúlépi nda ni rúbí longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú 'àsè. Dì móndí zyandre dhi ì dré apfòzo tà nda ni no. ¹⁵ I kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré agó tá tirí kònzi zyandre íbe í léna nda ni nòzo adrérà'a lírílé Yésu làga. Akódhi tá kítá íbe í rú, ìndì tà kisùkisù íbe dóro. Dì tirí dré àyi ki 'òzo lavulé. ¹⁶ Gò dhya tà nda ki nobhá mí sè dhi ì dré tà atsábhá agó tá tirí kònzi íbe nda rú, ìndì tìgá i rú dhi ki titízo àyi dré. ¹⁷ Dì àyi nda ì dré ngàzo Yésu ni ti lizí, kòngaró àyi ki bvò 'àsè be dhi bvò.

¹⁸ Yésu dré tá adrérà'a mbàle bwátù na dhi 'á dhi, agó tá tirí kònzi íbe í léna nda dré akódhi ni ti lizízo, ì kòliró tùmání. ¹⁹ Dì, Yésu dré akódhi ni logázó, tazoá drá dhi: «Mí nzi mí bhàna, ámi sùrú na. Mí títi àyi dré tà títi Mírì dré 'òle mí dré dhi i, ìndì akódhi bhà ámi kizà ngìni ya dhi.» ²⁰ Dì agó nda dré ngàzo lile tà títi Yésu dré 'òle í dré dhi ki longóbe bhàandre zìle Mudrí dhi i 'àsè. Dì móndyá títi dhi ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo.

Yésu tídrí tòkó àlo dhi, ìndì tìngá Yàyìrò ni mvátòkó dràdrà lésè

(À kònò kpà Mátáyò 9:18-26; Lúka 8:40-56)

²¹ Yésu kògò azyalé tãpãriandre nda ni ta'á lésè bwátù sè dre dhi, móndí zyandre lavulé dhi ì dré ru kimózó akódhi làgàsè kúrú tãpãriandre míle. ²² Yúdà ànzi ki lisámbò dzó ni kàdrì ki àlo rú be Yàyìrò dhi dré kpà atsázó kònàle. Dì kònò Yésu dre dhi, dré adhézo akódhi pá, ²³ akódhi ni ti

lizí tà tándi ró tazoá dhi: «Áma zapi ànyíànyì dràdrà mǐle. Mí alì ámi drígá bha akódhi dri wà, kàdríró adrélé lídrì be!»
 24 Dì Yésu ì dré ngàzo adrélé lǐle akódhi be. Móndyá zyandre lavulé nda ì dré kpà adrézó akódhi ni lebè, adrézó àyì kǐ tri rúásà.

25 Dì àyì nda ì kòfalé dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudri-drì-rì dhi tá be. 26 Akódhi nda nya tá kizà lavulé kódzó bǐ dhi ì drígá. Kizá tá ngá í drígàsè akǐlé títi wóyá. Dì, kàrí nda adrè tá véle ràle rúásà lǐle drìdrì.
 27 Dì kòyi Yésu ni tà dre dhi, dré lavúzó móndyá zyandre nda ì kòfalèsè, atsálé ànyì Yésu àmvolèsè gò, akódhi ni kítá ti tabè. 28 Angyá ko, adrè tá ìna kisùá dhi: «Má kòtabè ngbà 'í akódhi ni kítá ti kòdhya dhi, má ni adrí.» 29 Gbǎ kòdhwa, kàrí adrélépi ràle rúásà nda dré akízó gò, dré atógyàzoá í rú dhi, í adrí áyì kizà nda lèsè dre.

30 Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré kpà atógyàzoá í rú dhi, rǐnyí pfò tá í lèsè dre. Dré àyì alázó móndyá zyandre nda ì kòfalé gò, lizíá dhi: «Àdhi tabè kítá mána nì?» 31 Akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Mí nò zakó móndyá zyandre kòni ì adrérà'a àyì kǐ tri mí rúsè dhi 'í! Mí adrè dì lizíá dhi, <Adhi tabè ma nì> ya dhi ngíni?» 32 Dì, Yésu dré gòzo véle adrélé móndyá í làgàsè nda kǐ no, nǐzoá ngalè àdhi 'o tà nda nì ya dhi. 33 Tòkó nda kàtógyà tà atsálépi í rú dhi dre dhi, dré alizo lyabe tirǐ dré adhéle akódhi pá gò, tà í dré 'òle nda ni ta drá ngádra 'á. 34 Dì Yésu dré tazoá drá dhi: «Áma zapi, ámi tà ka'íka'ǐ tidrí mi dre. Mí lǐ togó be kǐdríkǐdrì. Mí adrí kizà mína lèsè dre.»

35 Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, móndí àruka angábhá Yàyíró, lísámbo dzó ni kàdrì nda bhàlèsè dhi ì dré atsázó tàá drá dhi: «Ámi zapi drà dre. Tà adrézó gòle dhya tà tadhálépi dhi ni lagù ásà dhi àdho tà 'i?» 36 Dì, Yésu dré ìna kúlí nda ni ka'izo yǐle ko. Gò dré tazoá Yàyíró dré dhi: «Mí ro ngá ko. Mí kòka'ǐ ngbà 'í ka'íka'ǐ.»

37 Dì dré móndí àzya ka'izo lǐle í vèsè ko, ka'ǐ ngbà 'í Péteró, Yàkòbhò, tsàle adrúpi ni Yòwánì be dhi ì kòdhya. 38 Ì kòtsa Yàyíró bhàna dre dhi, Yésu dré nòzoá dhi, móndyá títi dhi kǐ drì abíabí gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé lúlú be. 39 Dì kòfǐ dzó nda na dre dhi, dré tazoá àyì dré dhi: «Ámi kǐ drì abíabí gò, mì dré adrézó àwó ngo àdho tà sè? Mvámvá kòdhi drà ko. Adré ìna ayí ko.» 40 Gò ì dré dhèzo adrélé akódhi ni gu. Dì Yésu dré àyì kǐ 'òzo pfòle títi kǐvì na. Dré mvámvá nda ni atá kǐ drìzo andre nǐ íbe, ìndì àyì lebèbhá na nda íbe gò, fizo àyì íbe àrà mvámvá nda dré adrézó dhi na. 41 Dré akódhi ni drígá rùzo, tazoá drá dhi:

«Tàlità kúmì!» (Kòdhi adré leà tàle dhi: «Mvátòkó, má tà mí dré dhi, mí nga!») ⁴² Gbã kòdhwa, mvátòkó adrélépi tá kóná íbe mudrí-drì-rì nda dré ngàzo kidhólé atsí to. Dì àyi kí líndrí dré gàzo bhwãbhwa. ⁴³ Gò Yésu dré àyi kí kodzózó tà tándi ró tãzoá dhi, ì kòlongó tà nda dhya àlo dré ko. Dré tãzoá dhi, ì kòfè ngá mvámvá nda dré nyàle.

6

Nàzàrètàbhá ì ka'ì Yésu ko
(A kònò kpà Mátáyò 13:53-58; Lúkà 4:16-30)

¹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na. * Akódhi ni lebèbhá ì lì tá kpà túmání akódhi be. ² Sàbátù kàtsá dre dhi, dré kidhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzi kí lìsámbo dzó na. Gò mónyá zyandre nda ì dré adrézó akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó liziá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi kisú ína tà kòdhi ì ángwà? Tògyá fèle drá kònini ni àdho tògyá 'i? Kisú kpà rinyí adrézó tà líndrìga ró dhi kí 'o àyi tándi ni drìgá sè dhi ángwà?» ³ Akódhi kòndi tsì dhya adrélépi fa ledé dhi 'i ko? Akódhi tsì Màríyà ni mvá 'i ko? Adrúpi ni ì tsì Yàkòbhò, Yósè, Yúdà tsàle Símónà ko? Amvúpi ni ì àma kòfalé ko?» Dì tà nda sè dhi, ì kitswá tá Yésu ni ka'ì bwà ko. ⁴ Dì Yésu dré tãzoá àyi dré dhi: «À adré ngbà 'í pròfètà ni líndrì bha ko dhi akódhi ni tándi bha, akódhi ni sùrú 'á, ìndi akódhi ni dzó 'á.» ⁵ Dì akódhi kitswá tá tà àzya líndrìga ró dhi ni 'o kònàle ko, bhà ngbà 'í àyi drìgá dràbhá àruka ì dri, àyi kí tidrízó dhi kòdhya. ⁶ Dì akódhi ni líndrí adré tá gàle, ì dré tá adrélé tà ka'ika'ì àko dhi sè.

Yésu tibhù àyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ì lile àzi na
(A kònò kpà Mátáyò 10:5-15; Lúkà 9:1-6)

Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé tà tadhábe bhà àlo àlo títi bvò nda lé dhi ì 'ásè.

⁷ Dré àyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi kí azizó, rinyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzì kí bha àyi pálé gò, dré kidhózó àyi kí tibhù lile rì rì àzi 'o. ⁸ Dré tá adrérà'a àyi kí tibhù dhi 'á dhi, lazí tà àyi dri kònini: «Mì do ngá àlo dhi atsí sè ko, ngbà 'í kùtù fa kòdhya. Mì kòdo mápà 'i yà, kòmvò 'i yà, kó ngalè láfa 'i yà dhi àmi rú ko. ⁹ Mì asó kámókà, dì, mì kòdo kítá agá lésè dhi ni àzya ko. ¹⁰ Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi, mì kàdré ayilé kònàle tsàle kítú mì dré dra ngàzo bhà nda 'ásè dhi tú. ¹¹ Bhà ángùdhi dra àmi kí ka'izo dòle lána dóro ko yà, kó ngalè àmi kí kúlí yizo ko yà dhi na dhi, mì

* 6:1 6:1 Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kòndhi tá Nàzàrètà 'i. A kònò Lúkà 4:16; Mátáyò 13:54.

kòpfo 'ásà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmì pásè tadházóá dhi, mì tayí àyì kì tà tíí dre.»

¹² Dì Yésu nì lebèbhá nda ì dré ngàzo lìle longóába móndí ì dré dhi, ì kòladzá àyì kì togó agòzo Giká véle. ¹³ Ì adré tá tirí kònzì bí dhi kì dro móndí ì lésè, adrézó dò da dràbhá bí dhi ì dri, adrézó àyì kì tidrí.

Yòwánì bàtisimò fèlepi ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 14:1-12; Lúka 9:7-9)

¹⁴ Dì ópí Eródè dré tà nda kì rúbí yìzo. Tàko ko, Yésu nì rúbí la'ú tá bvò nda 'ásè tíí. Móndí àruka ì adré tá tàá dhi: «Yòwánì Bàtisimò fèlepi angá ína dràdrà lésè nì! Ásà dhi, akódhi rìnyí íbe adrézó tà língríga ró dhi kì 'o.» ¹⁵ Aruka nì ì adré tá tàá dhi: «Akódhi Elíyà 'i.» Aruka nì ì adré kó tàá dhi: «Akódhi pròfétá 'i, ngóró pròfétá atú dhi kì àlo tíni.» ¹⁶ Dì, Eródè kòyi tà adrélé tàle nda ì dre dhi, dré ína tàzoá dhi: «Yòwánì má dré drí 'òle lìle kòdhi angá ína dràdrà lésè nì.»

¹⁷ Tàko ko, Eródè nda 'o tá Yòwánì rùle adròle, bhèle bádzó na dhi nì. 'O tá kònìni áyì adrúpi Filípò nì tòkó, Eròdíyà, í dré tá dòle mòle tòko ró dhi nì tà sè. ¹⁸ Angyá ko, Yòwánì adré tá tàá Eródè dré dhi: «Kitswá mí dré adrézó ámì adrúpi nì tòkó íbe dhi ko.» ¹⁹ Ásà dhi, Eròdíyà nda adré tá togó kònzì bha Yòwánì rú. Adré tá akódhi nì le pfulè dràle, di, kitswá tá ína tà 'o bwà ko. ²⁰ Tàko ko, Eródè nì ína tàle dhi, Yòwánì tá móndí gyágya ìndì lólo dhi 'i dhi be. Dì adré tá akódhi nì ro, adrézó sùle rúá. Adré tá kpà akódhi nì kúlí le yìle, tágba akódhi nì drí dré tá adrézó abílè tò kúlí nda ì sè dhi.

²¹ Dì, lókyá Eròdíyà dré kitswázó tà 'o bwà dhi dré atsázó. Kítú Eródè nì tìzo ásà dhi sè dhi, akódhi dré gwányá 'òzo áyì àzibhá kì kàdrì ì dré, sòdá kì kàdrì ì dré, ìndì móndí kàdrì àruka Gàliláyà àdhya ì dré. ²² Gò Eròdíyà nì zapi dré apfòzo ngá to Eródè ì kandrá móndyá dré azilé gwányá nda lé dhi íbe, àyì kì togó 'òzo kìnìlé tò. Dì ópí nda dré tàzoá mvátókó nda dré dhi: «Mí zi ngá ángùdhi mí dré adrélé lèle dhi má tí, má kòfèró mí dré.» ²³ Dré mònndrà sizo tàzoá drá dhi: «Ngá ángùdhi mí dré dra zìle má tí dhi, má nì fèá mí dré, kàdré gba áma òpì lanzíle 'a be rì dhi nì àlo 'i yà dhi.» ²⁴ Gò mvátókó nda dré pfozo lizíá áyì andre tí dhi: «Má kòzi àdho ngá kòdhya ya?» Andre nì logó dhi: «Mí kòzi Yòwánì Bàtisimò fèlepi ni drí kòdhya.» ²⁵ Dì mvátókó nda dré gòzo tsàle mbèlè ópí nda véna, tàá drá dhi: «Má lè mí kàfè má dré Yòwánì Bàtisimò fèlepi nì drí kònwa sànnì na.» ²⁶ Gò ópí nda nì togó dré kizà nyàzo lavúlè tà nda sè. Dì, mònndrà dré tá sile móndyá azilé nda ì kandrá dhi ì sè

dhi, lè ina tà zìle í tí nda gàle ko. ²⁷ Dré ndiri sòdá ki àlo mùzo lile kitswálé Yòwánì ni drì li, kògòró agòle ába be dhi bvó. Di sòdá nda dré lizo Yòwánì ni drì li bǎdzó na gò, ²⁸ drì nda ni adózó sǎnì na, alizo fèá mvátòkó nda dré. Gò akódhi nda dré fèzoá áyi andre dré. ²⁹ Di Yòwánì ni lebèbhá ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré tsàzo akódhi ni àbvò do lizo bhàá mógó na.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi ì dré

(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Lúkà 9:10-17; Yòwánì 6:1-14)

³⁰ Apóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhi, ì dré àyi ki kimózó akódhi làga, tà tíí ì dré 'òle ìndì tadhálé dhi ki tíí drá. ³¹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì, mà kòlìró àma pátí lovólé tsà àrà móndí àko dhi na.» Tà tá kònìni tàko ko, móndí zyandre dhi ì adré tá alìle, adréle gòle gò, Yésu ì dré ndìndì adrézó lókyá ngá nyàzo dhi íbe ko.

³² Ì dré di tombàzo bwátù na kitswálé lile àyi pátí àrà móndí àko dhi na dhi bvó. ³³ Di, móndí bí àyi ki nobhá lǐrà'a dhi ì nǐ tá àrà ì dré tá adrézó lile lána dhi be. Gò móndí zyandre dhi ì dré ngàzo bhàandre tíí dhi ì lésè, ràle pá sè tsàle àrà nda na drìdrì Yésu ì kandrána. ³⁴ Di Yésu kàsì bwátù lésè dre dhi, dré móndyá zyandre lavúlé nda ki nòzo gò, kizà dòzo áyi togó na àyi ki tà sè. Tàko ko, àyi tá ngóro kábilígyà adrébhá àyi ki likilépi àko dhi ì tǐni. Di dré kidhózó adréle tá bí dhi ki tadhá àyi dré.

³⁵ Ìndró kàndrì dre dhi, akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Kòndhi àrà bhà àko dhi 'ì, ìndì lókyá lavú dre. ³⁶ Mí kòfè di láti móndyá zyandre kòni ì dré lizo mányàngá gí nyàle gbàbhú 'àsè ìndì bhà àma làgàsè dhi ì 'àsè wà.» ³⁷ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tǎndi, mà fè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» Ì gò tàá drá dhi: «Mà kòlì tsǐ làfa lò'wa kámá-rǐ dhi ki kizá ngbà, mápà gizo kitswálé fèle àyi tíí dhi ì dré nyàle?»† ³⁸ Di Yésu lizí àyi tí dhi: «Àmi mápà íbe ángopí? Mì lǐ nòá.» Ì kòlì nòá dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Àma mápà íbe nzi, ìndì kosyá íbe rǐ.»

³⁹ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi, ì kòtukù móndyá tíí nda ì lǐrǐle mbìlǐdrì drǐsè. ⁴⁰ Gò àyi nda ì dré lǐrízó ngbungbu nyadhi-nzi, ìndì nyadhi-rǐ-drǐ-mudrǐ. ⁴¹ Di Yésu kádó mápà nzi nda ì kosyá rǐ nda íbe dre dhi, dré mǐ tingázó kurú na bhù na, tà tani zǐzo Gíká tí ngá nda ì dri. Dré mápà nda ki tojòzo lanzíle áyi lebèbhá ì dré, ì kòlanzíró móndyá

† 6:37 6:37 A adré tá làfa lò'wa kòndhi ni rú zi «dènári». Dènári àlo dhi tá làfa adréle fèle móndí àlo dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'ì. Di làfa lò'wa kámá-rǐ kòni ì tá làgá kàdrì 'ì.

zyandre nda i dré. Dré kpà kosyá rì nda ki lanzízó àyi títi dhi i dré. ⁴² Di àyi títi nda i dré nyàzoá pìzo. ⁴³ Gò akódhi ni lebèbhá i dré mápà nda ki àmbí kosyá íbe dhi ki lokózó gàle kánzì mudrí-drì-rì dhi i sè bíbi. ⁴⁴ Ago ngá nda ki nyabhá dhi i tá ngùlù-nzi.

Yésu to atsì tǎpǎriandre drìsè

(A kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Yòwánì 6:15-21)

⁴⁵ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré àyi lebèbhá ki 'òzo lile mbàle bwátù na, i kòzyaró drìdrì í kandrána tǎpǎriandre ni ta'á na, Bètèsàyídà na. Tàko ko, lè tá rè zyà láti fèlè mónnyá zyandre nda i dré lizo 'íká. ⁴⁶ Kòlázì àyi tí dre dhi, dré mbàzo kòngó àlo drìna kitswálé tà ta Gìká be.

⁴⁷ Ngá kàní dre dhi, Yésu ni lebèbhá i tá bwátù na tǎpǎriandre nda ni kítógá na. Di, akódhi tá ína kalóma bvò dri. ⁴⁸ Dré nòzoá dhi, àyi lebèbhá nda i adrè tá ru lagù kápí sè kitswálé bwátù zi lile drìdrì, lyǎandre dré adrélé vīle sínyà dri àyi rú dhi sè. Di ngátsi kítógá àmvolésè dhi, dré ngàzo adrélé atsì to tǎpǎriandre drìsè, adrézó lile àyi lebèbhá nda i véna, adrélé 'òle àyi ki lavú. ⁴⁹ I kònò akódhi adrèrà'a atsì to tǎpǎriandre drìsè dre dhi, i dré kisùzoá dhi, kòdhi tá móndí líndrí 'i gò, i dré ngàzo tetrélé. ⁵⁰ Tàko ko, àyi títi dhi i nò tá akódhi gò, tirì dré gàzo àyi léna bí. Di, gbǎ kòdhwa, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tsi togó! Ma 'i. Mì ro ngá ko!» ⁵¹ Dré mbàzo bwátù na àyi véna gò, lyǎandre nda dré rizo adrélé kírì. Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwǎbhwa. ⁵² Angyá ko, tà líndríga ró Yésu dré 'òle mápà ni tà sè nda fì tá dhu rè àyi drìna ko, àyi ki togó dré tá adrélé tòmbatòmba dhi sè.

Yésu tidrí dràbhá i bvò Gènèsàrétè àdhyà na

(A kònò kpà Mátáyò 14:34-36)

⁵³ I kòzya tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, i dré tsàzo bvò Gènèsàrétè àdhyà na. ⁵⁴ I dré tá adrèrà'a apfòle bwátù lèsè dhi 'á dhi, mónnyá kònàle dhi i dré ndirì Yésu ni nòzo nīle kyá. ⁵⁵ Di i dré ngàzo tatsílè bvò nda 'àsè títi, adrélé dràbhá ki adó ká'yá i dri, adrézó alīle àyi íbe àrà ángùdhi i dré yìzoá akódhi lána dhi lé. ⁵⁶ Di àrà títi Yésu dré adrézó lile dhi i 'àsè dhi, gba kàdré bhàandre 'i yà, bhà 'i yà, kó ngalè gbàbhú 'i yà dhi, móndí i adrè tá àyi ki dràbhá ki adó alizo àyi íbe àrà adrézó ngá lagí dhi i 'àsè. Di i adrè tá akódhi ni ti lizí, kòtayíró dràbhá nda i adrélé ngbà 'í àyi kítá ti tabè kòdhya. Di àyi títi adrèbhá tabèá nda i adrè tá adrélé.

7

Giká ni kúlí bhèma adrézó móndí kí labhi lebè dhi
(A kònò kpà Mátáyò 15:1-9)

1 Kitú àlo dhi, Fàrìsáyò ì tátrítrí kúlí tadhábhá àruka angábhá Yèrúsalmà lésè dhi ì alì tá ru kimó Yésu làga. ² Gò ì dré nòzoá dhi, akódhi ni lebèbhá kí àruka ì adrè tá ngá nya drígá be ndí ró. Kòdhi adrè tàá dhi, ì adrè tá ngá nya drígá dzi àko ró. ³ (Tàko ko, Fàrìsáyò ì Yúdà ànzi àruka títi dhi íbe dhi, ì adrè rè ngbú àyi kí drígá dzi dóro 'íká, gò adrézó ngá nya ndò, ì dré adrélé tròle àyi kí tábhí kí labhi ì rú dhi sè. ⁴ † kàdré nzìle àrà adrézó ngá lagí dhi lésè dhi, ì adrè ngbú àyi kí temvé yí sè 'íká, gò adrézó ngá nya ndò. † adrè kpà labhi àruka bí dhi kí lebè, adrézó kópò kí dzi lèdrí íbe ìndì sàni íbe. *) ⁵ Di Fàrìsáyò nda ì tátrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré lizizóá Yésu tí dhi: «Ámi lebèbhá ì adrè àma kí tábhí kí labhi lebè ko àdho tà sè? Tàko ko, ì adrè àyikya ngá nya drígá be ndí ró.» ⁶ Yésu logó àyi dré dhi: «Pròfétà Èsáyà dré tá adrèrà'a Giká ni kúlí longó àmi túrúpúbhá ì ró ni kí tà sè dhi 'á dhi, longó tà nda kyá tàzoá dhi: <Móndyá kòdhi ì adrè àma lindrì bha ngbà 'í ti sè.

Di, àyi kí togó vwà ina má rúsè vwàvwà.

7 † adrè lèsámò 'o má dré wóyá.

Tàko ko, ì adrè tòlí angábhá móndí ì vélésè dhi kí tadhá ngoró tòlí nda ì angá tá má vélésè na tìni.» †

8 Mì tayí àmikya tòlí Giká àdhya ì, adrézó tròle labhi móndí kya ì rú.»

⁹ Gò tàá àyi dré dhi: «Mì nì àmikya adrélé Giká ni tòlí kí bhe gàrà dri, adrézó àmi kí tàndi kí labhi kí líkí dhi dóro.

¹⁰ Tàko ko, Mósè tà tá dhi: <Lè mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.» ‡ Tà kpà dhi: <Dhya adrélépi tà ta kònzi àyi atá rú yà, kó ngalè àyi andre rú yà dhi, lè à kò'o akódhi nda dràle dràdrà.» §

¹¹ Di, mì adrè àmikya tàá dhi, dhya àlo ni kitswá tàá àyi atá dré yà, kó ngalè àyi andre dré yà dhi: <Ngá má dré tá kitswálé fèle ámi ledé dhi kòròbànì 'ì, kòdhi adrè tàá dhi, ngá fèle Giká dré dhi 'ì.»

¹² Akódhi nda kòtà kònini dhi, mì adrè di vélé akódhi ni tayí tà 'o atá ni dré yà, kó ngalè andre ni dré yà dhi ko. ¹³ Di ásà dhi, mì adrè àmikya Giká ni kúlí bhe gàrà dri, àmi kí labhi mì dré kisúlé àmi kí tábhí ì véna dhi kí tà sè. Mì adrè kpà tà bí dhi kí 'o kònini.»

* 7:4 7:4 Wárágá àruka Giká ni Kúlí tisizo àyi dri dhi ì adrè kókpà tàá kònwa dhi: [...ìndì lírìrà adrézó ngá nya dhi íbe]. † 7:7 7:7 A kònò Èsáyà 29:13.

‡ 7:10 7:10 A kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16. § 7:10 7:10 A kònò Pfòma 21:17; Lèvitiké 20:9.

*Tà adrébhá móndeí kǐ 'o atsálé ndǐ ró Gíká mǐlèsè dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 15:10-20)*

14 Gò Yésu dré gòzo móndeýá zyandre kònàle dhi kǐ azí, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títi, mǐ yi vo rè tà kònìdhi, àndu nǐ nǐ nǐzo ká! 15 Ngá adrélépi file móndeí léna dhi kitswá akódhi nǐ 'o atsálé ndǐ ró bwà ko. Be ró dhi, tà adrélépi apfòle móndeí lésè dhi adré ína akódhi nǐ 'o atsálé ndǐ ró dhi nǐ.» [16 *]

17 Yésu kòtayí móndeýá zyandre nda i dre dhi, dré nzìzo bhàna gò, akódhi nǐ lebèbhá ì dré kúlí alaala nda nǐ àndu lizízó tíá. 18 Akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi, àmi kókpà tà nǐnǐ àko? Mǐ nǐ ko tàle dhi, ngá adrélépi file móndeí léna dhi kitswá ína akódhi nǐ 'o atsálé ndǐ ró bwà ko dhi? 19 Tàko ko, ngá nda adré file akódhi nǐ togó na ko. Be ró dhi, adré ína file akódhi nǐ 'a na gò, adréle apfòle akódhi nǐ rúbhá lésè.» (Kúlí nda kòdhi sè dhi, Yésu adré tá tàá dhi, mányàngá títi dhi i dóro Gíká mǐlèsè.)

20 Yésu gò tàá dhi: «Tà adrélépi apfòle móndeí nǐ togó lésè dhi ína tà adrélépi akódhi nǐ 'o atsálé ndǐ ró dhi 'i. 21 Tàko ko, tà adrébhá apfòle móndeí kǐ togó lésè dhi i, tà kònì 'i: tà kònzi kisùle dhi i, ndòtò tà, kugù tà, móndeí kǐ tufuma nǐ tà, 22 múná tà, ngá lovó nǐ tà, togó kònzi nǐ tà, móndeí kǐ litima nǐ tà, tà swà, lovó kònzi bhàma móndeí i rú dhi nǐ tà, móndeí kǐ rú tàma kònzi dhi nǐ tà, drǐkadrì nǐ tà, ìndì tà azaaza. 23 Tà kònzi nda kòdhi ì adré títi apfòle móndeí kǐ togó lésè gò, adréle àyi kǐ 'o atsálé ndǐ ró.»

*Tòkó àlo sùrú twá ro dhi ka'i Yésu bàti
(A kònò kpà Mátáyò 15:21-28)*

24 Amvolásà dhi, Yésu dré àrà nda nǐ tayízó gò, lizo tsàle bvò Tírè làga dhi na. Kònàle dhi, dré fizo dzó àlo na lùzu ró. Lè tá à kònì i kònàle dhi ko. Di, kitswá tá ína tà nda nǐ zu móndeí i dré bwà ko. 25 Di tòkó àlo zapi nǐ dré adrézó tírí kònzi íbe í léna dhi kòyi Yésu nǐ rúbí dre dhi, dré ndirí alizo adhéle akódhi pá. 26 Tòkó nda tá ína móndeí sùrú twá ro tile bvò Fòwínikè àdhya Siríyà le dhi na dhi 'i. Di dré ngàzo adréle Yésu nǐ ti lizí, kòdroró tírí kònzi nda áyi zapi lésè be dhi bvó. 27 Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mǐ tayí rè zyà ànzimvá i ngá nya pǐzo 'íká. Tàko ko, kitswá ànzimvá kǐ mápà dòzo bhèle kòkí i dré dhi ko.» 28 Di, tòkó nda logó drá dhi: «Mírì, tágba kònini dhi, ndìndì kòkí mísá zàle dhi ì adré àyikya mápà kórònyá ànzimvá ì dré adréle tayíle ledhéle dhi kǐ nya kòdha.» 29 Di Yésu tà drá dhi: «Kúlí mǐ dré logólé kòdhi sè

* 7:16 7:16 Wárágà Gíká nǐ Kúlí tisizo àyi dri drǐdrǐ dhi i léna dhi, à adré kúlí kònì kǐ kisú kònwa ko: [Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!]

dhi, mí kitswá nzìle. Tirí kònzi nda pfò ámi zapi lésè dre.»
³⁰ Di tòkó nda kònzi í bhàna dre dhi, dré áyi zapi nda ni kisúzó adrérà'a ayílè lángá dri. Tirí kònzi nda pfò tá lásà dre.

Yésu tidrí agó àlo bíbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhá ro dhi

³¹ Amvolásà dhi, Yésu dré bvò Tírè làga nda ni tayízó gò, lizo lavúlè Sídónà 'àsè, ìndì bvò zìle bhàandre Mudrí í ró dhi 'àsè, gòle tsàle tápáriandre Gàlílàyà àdhya làgana.

³² Kònàle dhi, à dré agó àlo bíbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhá ro dhi ni adzízó Yésu vélé, akódhi ni ti lizízó, kòbhàró drígá agó nda dri, akódhi ni tidrízó be dhi bvò.

³³ Di Yésu dré akódhi nda ni drizo lizo ába gàrà dri móndí zyandre í rúsè gò, áyi drígá ànzi kí sòzo akódhi bína. Dré túsú fùzo áyi drígámbílí dri gò, akódhi ni làdra tabèzo ásà.

³⁴ Dré mǐ tingázó kurú na bhù na gò, la'ázó fèèè, tàzoá dhi: «Èfátà!» (Kòdhi adrè leá tàle dhi: «Mí nzì ru!») ³⁵ Gbǎ kòdhwa, agó nda ni bíbhálé dré fùzo, akódhi ni làdra dré ru nzizo gò, dré kidhózó adrélé tà ta dóro. ³⁶ Gò Yésu dré móndyá kònàle dhi kí kodzózó tàzoá dhi, ì kòlongó tà nda ni rúbí dhya àlo dré ko. Di, kàdré vélé áyi rúbí ni longoma logá móndí í dré dhi, ì adrè vélé rúbí nda ni longó lizo ába drìdrì. ³⁷ Di móndí kí líndrí adrè tá vélé gǎle bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó tàà dhi: «Tà títi akódhi dré adrélé 'òle dhi í dóro! Adrè ndìndì móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi kí 'o adrélé tà yi, ìndì móndí ábhábhá ro dhi kí 'o adrélé tà ta.»

8

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-su dhi í dré
 (A kònò kpà Mátáyò 15:32-39)*

¹ Amvolásà dhi, móndí zyandre lavúlè dhi ì dré gòzo ru kimó Yésu làga. Ayi nda ì dré tá adrélé ngá nyàle dhi àko dhi sè dhi, Yésu dré áyi lebèbhá kí azízó, tàzoá àyi dré dhi: ² «Má adrè kizà do áma togó na móndyá zyandre kòni kí tà sè. Tàko ko, àma tùmǎní àyi íbe kítú na, ìndì ngá ì dré kitswálé nyàle dhi vélé yókódhó. ³ Má kòlogó àyi nzìle bhàna tàbirí be dhi, ì ni landè ledhézó láti bhálé. Angyá ko, àyi kí àruka ì angá làwú làvo lésè.» ⁴ Di akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Àrà bhà àko kònìdhi 'á dhi, à ni kitswá mǎpà kisú fèle àyi dré nyàle pizo ásà dhi ángwà?» ⁵ Yésu lizí àyi tí dhi: «Àmi mǎpà íbe ángopí?» Í logó dhi: «Nzi-drì-rì.»

⁶ Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda ì dré dhi, ì kòlirí bvò dri. Di kádó mǎpà nzi-drì-rì nda ì dre dhi, dré àwoyà fèzo Giká dré gò, tojòzoá lanzílè áyi lebèbhá ì dré gò, ì dré

lanzízóá mómnyá zyandre nda i dré. ⁷ Ayi tá kpà kosyá àruka tsàtsà dhi íbe. Di Yésu dré kpà tà tani zizo Giká tí kosyá nda i dri gò, tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi, i kòlanzi mómnyá nda i dré. ⁸ Di mómnyá títi nda i dré ngá nda ki nyazo pizo. Gò akódhi ni lebèbhá i dré àmbi ni ki lokózó gèle kánzi nzi-drì-rì dhi i sè bíbi. ⁹ Mómnyá ngá nyabhá nda i tá ànyíanyi ngùlù-su. Gò Yésu dré láti fèzo àyi dré nzizo.

¹⁰ Gbã lókyá nda sè dhi, Yésu i dré tombàzo bwátù na lebèbhá ni íbe gò, i dré lizo tsàle bvò Dàlàmanútà àdhya na.

Fàrisáyò i lizí Yésu tà àlo línríga ró dhi ni 'o

(A kònò kpà Mátáyò 16:1-4)

¹¹ Gò Fàrisáyò i dré alizo Yésu vélé, adrélé tà kayí akódhi be. I adré tá akódhi ni le tabhìle gò, i dré akódhi ni ti lizízo, kò'oró tà àlo línríga ró angálepí Giká vélésè dhi. ¹² Di Yésu dré ngàzo la'álé fèèè gò, tàzoá dhi: «Mómnyá ándrò kòni i adré tà línríga ró dhi ni nda nòle àdho tà sè? Má adré tà bàti ta àmi dré: A kitswá tà àlo línríga ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko.» ¹³ Gò dré àyi ki tayízo, gòzo mbàle bwátù na kitswálé zyàle tãpáriandre ni ta'á na.

Tákú Fàrisáyò kya ìndì Eródè àdhya

(A kònò kpà Mátáyò 16:5-12)

¹⁴ Di Yésu ni lebèbhá i tivì tá mápà dòma atsi na dhi. Ayi tá ngbà 'í mápà íbe àlo bwátù na. ¹⁵ Gò Yésu dré àyi ki kodzózo tàzoá dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro àmi ki líkí tàkú Fàrisáyò kya ìndì Eródè àdhya ki tà sè.» ¹⁶ Di akódhi ni lebèbhá i dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè adrézó táá dhi, akódhi tà tá kònìni i dré tá adrélé mápà àko dhi sè. ¹⁷ Yésu dré tà i dré adrélé tàle nda ni nizo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kayí mì dré adrélé mápà àko dhi sè àdho tà sè? Mì atógyà dhu rè àmikya tà àlo ko? Mì nì dhu rè tà àlo ko? Àmi ki togó tsì tòmbatòmba bàti? ¹⁸ Àmi mñ íbe gò, mì dré adrézó ngá no ko? Àmi bíbhálé íbe gò, mì dré adrézó tà yi ko? Mì tivì vo tà má dré 'òle dhi i dre? ¹⁹ Má dré tá mápà nzi dhi ki tonòzo lanzílé mómnyá ngùlù-nzi dhi i dré dhi, mì gò àmbi ni ki lokó gèle kánzi ángopí?» I logó drá dhi: «Mudrí-drì-rì.» ²⁰ Yésu gò lizíá dhi: «Má dré tá kó mápà nzi-drì-rì dhi ki tonòzo lanzílé mómnyá ngùlù-su dhi i dré dhi, mì gò àmbi ni ki lokó gèle kánzi ángopí?» I logó dhi: «Nzi-drì-rì.» ²¹ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nì vo dhu rè tà àlo ko?»

Yésu tidrí agó àlo mì kùdúkùdu ró dhi

²² Amvolásà dhi, i dré lizo tsàle bhàandre rú zile Bètèsáyidà dhi na. Kònàle dhi, à dré agó àlo mì kùdúkùdu ró

dhi ni adzízó Yésu vélé, akódhi ni ti lizízó, kòtabèró agó nda, akódhi ni tidrízó be dhi bvò. ²³ Di Yésu dré mǐ kùdúkùdu nda ni drígá rùzo, akódhi ni sèzo pfòzo ába bhà nda 'ásè kivì na. Dré túsú fùzo akódhi mi, drígá bhàzo dríá gò, akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mí adré ngá no?» ²⁴ Agó nda dré mǐ bhèzo gò, tàzoá dhi: «Má adré móndí ki no ngóró fa i tǐni, di, i adré atsí to.» ²⁵ Yésu dré gòzo tódhyá áyi drígá bha agó nda mi. Di akódhi nda dré gòzo mǐ nzi kàdrì gò, mǐ ni dré adrízó adrélé ngá títi dhi ki no dóro. ²⁶ Gò Yésu dré akódhi ni logózó nzìle bhàna, tàzoá drá dhi: «Mí kògò file bhà kòdhi na ko.»

Pètèró tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i

(A kònò kpà Mátáyò 16:13-20; Lúkà 9:18-21)

²⁷ Amvolásà dhi, Yésu i lebèbhá ni ìbe dhi i dré ngàzo adrélé lavulé bhà tsàtsà bhàandre Kàyisàriyà Fìlípò àdhyà làgàsè dhi i 'àsè. Látì 'á dhi, akódhi dré lizízóá áyi tí dhi: «Móndí i adré tàá dhi, ma àdhi 'i?» ²⁸ I logó drá dhi: «Móndí àruka i adré tàá dhi, mi Yòwánì Bàtìsimò fèlepi 'i. Aruka ni i adré tàá dhi, mi Elíyà 'i. Aruka ni i adré kó tàá dhi, mi pròfètà ki àlo 'i.» ²⁹ Yésu gò lizíá áyi tí dhi: «Di àmi ró dhi, mì adré àmikya tàá dhi, ma àdhi 'i?» Pètèró gò logóá drá dhi: «Mì mína Mèsíyà 'i.» ³⁰ Gò Yésu dré áyi ki logázó, i kòlongóró tà nda dhya àlo dré ko.

Yésu longó áyi dràma ni tà, áyi ngàma dràdrà 'ásè dhi be
(A kònò kpà Mátáyò 16:21-28; Lúkà 9:22-27)

³¹ Gò Yésu dré kidhózó adrélé tadhá áyi dré dhi, adré tá leá dhi, Móndí ni Mv́à kònya kizà lavulé, ìndì Yúdà ànzi ki bhàgo i, kòwánà kàdrì i, ìndì tátírítrí kúlí tadhábhá ìbe dhi i kògà akódhi rè. Adré tá kpà leá dhi, à kòpfu akódhi dràle gò, kítú na àmvolèsè dhi, kòngaró dràdrà 'àsè. ³² Yésu adré tá tà nda ni ta áyi dré ngádra 'á. Di Pètèró dré akódhi ni drìzo gàrà dri gò, kidhózó adrélé tà ta akódhi dri tà nda sè. ³³ Di, Yésu dré áyi alázo áyi lebèbhá ki no gò, lawàzo Pètèró dri tàzoá drá dhi: «Sàtánà, mí nga má mìlèsè gòle má àmvona! Mí adré tà kisù Gíkà àdhyà tǐni ko. Be ró dhi, mí adré mína tà kisù móndí kya tǐni.»

³⁴ Gò Yésu dré móndyá zyandre kònàle dhi ki azízó áyi lebèbhá ìbe, tàzoá áyi dré dhi: «Dhya àlo kàdré leá alìle má vèsè dhi, lè akódhi nda kòtayí áyi tàndi ni tà, kàdó áyi fa kipakipa gò, kàdréó áma lebè. ³⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndi ni lídrì le tidrìlé dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe áma tà sè ìndì Rubí Tani ni tà sè dhi, a ni áyi lídrì nda ni tidrì. ³⁶ Angyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndi àdhyà i títi gò, áyi tàndi

ni lídrì tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i? ³⁷ A ni go àdho ngá fe kòdhya kitswázó áyi lídrì nda ni kisú dhi? ³⁸ Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí ki tà sè móndyá ándrò zàràbhù ro ìndì tàkonzìbhá ro ni i kòfalé dhi, Mónde ni Mvá ni kókpà adré kanyò ro akódhi nda ni tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyi Atá ni mĩlanzìlanzi na ángeló lólo dhi íbe dhi tú.»

9

¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mónde àruka adrébhá àyi ki totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Gíkà ni Opì nòzo atsàrà'a rìnyí be dhi kandrá ko.»

*Yésu ni làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(A kònò kpà Mátáyò 17:1-13; Lúka 9:28-36)*

² Kítú nzi-drì-àlo àmvolésè dhi, Yésu dré Pétèró ki drìzo Yàkòbhò íbe ìndì Yòwànì be gò, ì dré lizo àyi pátí mbàle kòngó àlo mvumvù dhi drìna. Kònàle dhi, Yésu ni làsú dré ngàzo ru ladzá àyi mĩle. ³ Akódhi ni kítá ì dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì, adrélé lagulé kítá móndí bvò dri dhi ì dré kitswálé temvéle bwà dhi kya ni lavú. ⁴ Gò Elíyà i Mósè be dhi ì dré agázó àyi kandrá, adrélé tà ta Yésu be. ⁵ Dì Pétèró dré tàzoá Yésu dré dhi: «Rábbì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mà kòledé wémà na dhi i kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Elíyà dré.»* ⁶ (Akódhi tà tá kònìni, dré tá nĩle í kitswá àdho tà ta kòdhya ya dhi ko dhi sè. Tàko ko, tirì ga tá àyi léna bĩ.) ⁷ Gò ndùrùku dré apfòzo àyi ki asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo lásà tàá dhi: «Kòndhi áma Mváagó má dré lèle tò dhi 'i. Mì kòyi akódhi!» ⁸ Gbã kòdhwa, ì kònò ngá àyi làgàsè dre dhi, ì dré gòzo véle móndí àzya no àyi íbe ko, ngbà 'í Yésu 'i kalóma.

⁹ Ì dré tá adrèrà'a asilé kòngó nda drìlèsè dhi 'á dhi, Yésu dré àyi ki kodzózó tàzoá dhi, ì kòtití tà ì dré nòle nda dhya àlo dré ko, tsàle lókyá Mónde ni Mvá dré ngarà'a dràdrà 'àsè dhi 'á. ¹⁰ Dì ì dré tà nda ni zùzo tayílé àyi léna, adrézó lizíá àyi kòfalèsè ngalè kúlí «ngàma dràdrà 'àsè» nda adré tá lèà tàle ngìni ya dhi.

¹¹ Gò ì dré Yésu ni lizízó tàzoá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adré tàá dhi, lè Elíyà kàlì rè zyà Mèsíyà kandrá 'íkà àdho tà sè?»† ¹² Yésu logó àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, Elíyà adré alìle drìdrì tà títi dhi ki ledé. Dì, Gíkà ni Kúlí adré kókpà tàà

* **9:5** 9:5 Yúdà ànzi i véna dhi, rú «Rábbì» kòndhi, rú adrélé fèle Gíkà ni tà tadhálèpi dré, adrézó akódhi ni lindrì bha dhi 'i. † **9:11** 9:11 A kònò Máláki 3:23.

dhi, lè Móndeí ni Mvá kònya kizà lavulé, ìndì à kògà akódhi rè dhi àdho tà sè? ¹³ Di, má adrè mána tàà àmì dré dhi, Èláyà atsá dre. Gò móndí ì dré àyikya akódhi ni 'òzo ngóro ì dré tá lèle dhi tíni, ngóro tisìle akódhi ni tà dri Gíkà ni Kúlí na dhi tíni.»

*Yésu tidrí mváagó àlo tirí kònzi íbe í léna dhi
(A kònò kpà Mátáyò 17:14-21; Lúkà 9:37-43a)*

¹⁴ Yésu ì kògò tsàle akódhi ni lebèbhá àruka nda ì véna dre dhi, ì dré móndí zyandre ru kimóbhá àyi nda ì làgàsè kúrú dhi ki nòzo, túmání tátírítrí kúlí tadhábhá adrèbhá tà kayí àyi íbe dhi íbe. ¹⁵ Gbǎ lókyá móndyá zyandre nda ì dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, àyi ki líndrí dré gàzo gagà gò, ì dré arázó mòdo fe drá. ¹⁶ Gò Yésu dré lizizóá àyi lebèbhá nda ì tí dhi: «Mì adrè tà kayí àyi íbe àdho tà dri?»

¹⁷ Di agó àlo móndyá zyandre nda ì kòfalé dhi dré logózóá drá dhi: «Tadhálépi, má adrè áma mváagó alìzo ába mí vélé. Tàko ko, akódhi tirí kònzi akódhi ni 'òlepi atsálé ábhábhá ro dhi íbe í léna. ¹⁸ Tirí nda kàdré akódhi ni ru dhi, adrè akódhi ni abhé kìní mi, kápfütrá dré adrézó apfòle sílása gò, dré adrézó síkálándrá tsi, adrézó àyi kidzì sè adrélé tòmbatòmba. Má lizí tá àmì lebèbhá ki ti, ì kòdroró tirí nda ká. Di, ì kitswá tá àyikya bwà ko.» ¹⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Àmì, móndyá ándrò tà ka'ika'í àko ni ì, mà ni adrè vélé àmì íbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmì ki tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mì adrè mvámvá nda alìzo ába má vélé.» ²⁰ Ì dré di alìzo ába. Di gbǎ lókyá tirí nda dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, dré ngàzo adrélé mvámvá nda ni kizí rĩnyí sè. Akódhi nda dré dhèzo kìní mi, adrélé àyi lílì gò, kápfütrá dré adrézó apfòle sílása. ²¹ Di Yésu dré akódhi ni atá ni lizizó tàzoá dhi: «Tà kòdhi 'o akódhi kònini vwàle ángopí?» Atá ni logó dhi: «Kidhólé akódhi ni anzì lésè. ²² Vèsè be bí, tirí nda lebhé akódhi àtsí na yà, kó ngalè yí na, kitswázó akódhi ni pfu drále dhi bvó. Di mí kòkitswá dhi, mí kòbhá àma ki kizà àma ki ledézó wà!» ²³ Di Yésu tà drá dhi: «Mí adrè tàá dhi, má kòkitswá yà dhi? Gíkà rĩnyí íbe kitswázó tà títi dhi ki 'o dhya adrélépi àyi ka'í dhi dré.» ²⁴ Gbǎ kòdhwa, mvámvá nda ni atá dré yòzoá dhi: «Má adrè ka'íá! Di, mí kòledé ma, áma tà ka'ika'í nda dré adrélé yàyà dhi sè!» ²⁵ Yésu kònò móndyá zyandre nda ì adrè tá aralé àyi vélé dhi dre dhi, dré ligizó tirí kònzi nda be, tàzoá dhi: «Mì, tirí adrélépi móndí 'o atsálé ábhábhá ro ìndì bíbhálé íbe kùdúkùdu ró ni, má adrè tàá mí dri dhi, mí pfo mvámvá kòndhi lésè! Mì kògò tàdzí file lána ko!» ²⁶ Di tirí nda dré trèzo, mvámvá nda ni kizizó rĩnyí sè gò, pfozo lásà líle. Móndyá nda ì kònò

mvámvá nda adrérà'a ayilé àbvò tíni dre dhi, àyi ki àruka ì dré tàzoá dhi: «Drà dre.» ²⁷ Dì, Yésu dré akódhi ni drígá rùzo tingázóá gò, akódhi dré àyi totózó àyi pá dri.

²⁸ Bvóá dhi, Yésu ì kònzi bhàna lebèbhá ni íbe adrélé àyi pátí dre dhi, ì dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mà kitswá tá tírí kònzi nda kònàdhi ni dro bwà ko àdho tà sè?» ²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «À kitswá ngbà 'í tírí kònzi kára be kònini dhi ki dro pfòle tà zìma Gíká tí dhi sè.»

Yésu gò àyi dràma ni tà longó, àyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 17:22-23; Lúkà 9:43b-45)

³⁰ Ì kòtayí àrà nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lavulé bvò Gàlilàyà àdhya 'àsè. Yésu lè tá à kònì àyi tá kònàle dhi ko.

³¹ Tàko ko, adrè tá tà tadhá àyi lebèbhá ì dré, adrézó tàá dhi: «À ni Mòndí ni Mv́a ni lefè kàribhá ì drígá. Ì dré akódhi ni pfùzo dràle gò, kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè.»

³² Dì, kúlí nda ki àndu fí tá ína àyi drìna ko. Ì adrè tá kpà ngá ro tà nda ni lizìma Yésu tí dhi sè.

Dhya kàdrì lavulé dhi àdhi 'i?

(A kònò kpà Mátáyò 18:1-5; Lúkà 9:46-48)

³³ Gò ì dré lìzo tsàle Kàpàrànwúmà na. Ì dré tá adrérà'a dzó na dhi 'á dhi, Yésu dré lizízóá àyi lebèbhá ì tí dhi: «Látí 'á dhi, mì adrè tá tà kayí àmì kòfalésè àdho tà dri?»

³⁴ Dì, ì dré kúlí logózó ko. Tàko ko, ì adrè tá àyíkya tà kayí nìzoá ngalè dhya kàdrì lavulé àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ³⁵ Dì Yésu kòlirí dre dhi, dré àyi lebèbhá mudrì-drì-rì nda ki azizó, tàzoá àyi dré dhi: «Dhya àlo kàdré lèá adrélé drìdrì mómí ì kòfalé dhi, lè akódhi nda kàdré dhya

bvólé ro àyi títí dhi ì kòfalé, ìndì màràbà àyi títí dhi kya ró.» ³⁶ Gò dré mvámvá àlo dhi ni adózó bhàle àyi ki kító 'á. Kádó akódhi nda rùle í drígá dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: ³⁷ «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònìdhi tíni dhi ni

ka'í dòle dóro áma rú sè dhi, adrè áma tàndì ni ka'í kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dòle dóro dhi, adrè ngbà 'í áma ka'í kòdhya ko, adrè kókpà dhya áma amùlepi dhi ni

ka'í kòdhya.»

Dhya adrélépi ru pfu àma íbe ko dhi, àma ki àlo 'i

(A kònò kpà Lúkà 9:49-50)

³⁸ Gò Yòwánì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mà nò tá agó àlo dhi adrérà'a tírí kònzi ki dro ámi rú sè. Dì mà dré akódhi nda ni logázó, dré tá adrélé àma ki àlo 'i ko dhi sè.» ³⁹ Dì, Yésu logó dhi: «Mì logá akódhi ko. Tàko ko, dhya àlo tà líndrígá ró dhi ni 'òlepi áma rú sè dhi, kitswá ndirì

gòle áyi alá tà ta kònzi má rú bwà ko. ⁴⁰ Angyá ko, dhya ángùdhi adrélépi ru pfu àma íbe ko dhi, àma kí àlo 'i. ⁴¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi ndìndì kópò yì àdhya ni fe àmi dré mvùle, mì dré adrélé mónnyá Krísto àdhya 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí ína ni kisú bàti.»

*Tà adrébhá móndí kí 'o ledhéle tàkonzì na dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 18:6-9; Lúkà 17:1-2)*

⁴² «Dì, dhya àlo kàdré ína ànzimvá adrébhá áma ka'í kòni kí àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi nda kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yìandre na dhi. ⁴³ Ámi drígá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòli ámi drígá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì kóná vèsè kólyá dhi na ngbà 'í drígá be àlo dhi dóro lavúlé, mí dré lìle líferò àtsí ni dré adrézó adrálé ko dhi na drígá be rì dhi rúsè. [⁴⁴ †] ⁴⁵ Ámi pá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòli ámi pá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì na ngbà 'í pá be àlo dhi dóro lavúlé, ámi bhèle líferò na pá be rì dhi rúsè. [⁴⁶ §] ⁴⁷ Ámi mì kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kàngí ámi mǐ nda. Angyá ko, mí dré file Gíkà ni Opì na ngbà 'í mì be àlo dhi dóro lavúlé, ámi bhèle líferò na mì be rì dhi rúsè. ⁴⁸ Kònàle dhi, <kùbhú adrébhá àbvò nya dhi i todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrà kpà ko na.>*

⁴⁹ A ni mónnyá títi dhi kí tà ka'íka'í tabhì àtsí sè, ì kàdrérò tà'í íbe àyi léna. ⁵⁰ Tà'í ngá dóro 'i. Dì, tà'í ni aswaaswa kòtì akílé lásà dhi, mì ni kitswá logóá ngíni? Lè mì kàdré tà'í íbe àmi kí tàndi i léna, adrézó kpà tà kídrikàdri íbe àmi kòfalé.»

10

*Yésu tadhá tà tòkò tingama ni tà dri
(A kònò kpà Mátáyò 19:1-12; Lúkà 16:18)*

¹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lìzo bvò Yùdáyà àdhya na gò, zyàle tsàle Yòròdànè ni ta'á na. Móndí zyandre dhi ì dré gòzo ru kimó akódhi làga gò, dré kídhózó adrélé àyi kí tadhá, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhi tìni.

² Gò Fàrisáyò àruka ì dré àyi kí kisizó ànyi akódhi làga, kíswalé akódhi ni tabhì litílé. Dì ì dré lizízóá tíá dhi: «Áma kí tàtrítrí kúlí ka'í, agó kòtingá áyi tòkò dhi 'í?» ³ Akódhi logó àyi dré dhi: «Mósè fè tòlì àmi dré 'òzoá ngíni?» ⁴ †

† **9:44** 9:44 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni kí kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrébhá àbvò nya dhi i todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrà kpà ko na.] § **9:46** 9:46 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni kí kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrébhá àbvò nya dhi i todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrà kpà ko na.]

* **9:48** 9:48 A kònò Esáyà 66:24.

logó drá dhi: «Mósè ka'í tá dhi, agó kòtìsì wárágà áyi tòkò nì tingázó gò, mùzoá nzìle.» ⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mósè tìsì tá ína tòlì nda kòdhi àmi dré, àmi kì togó dré adrélé tòmbátòmba dhi sè. ⁶ Dì, ngá títi dhi kì bhàma nì kidhoma 'á dhi, <Gìká bhà tá àyi agó i tòkò be.>* ⁷ <Asà dhi, agó nì áyi atá nì tayí áyi andre be, ru amúzó áyi tòkò be gò, ⁸ àyi rìti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.>† Dì ì gò véle adrélé rì ko. Be ró dhi, àyi ngá àlo 'i. ⁹ Asà dhi, lè mómí ì kòlanzí ngá Gìká dré amulé nì dhi ko.»

¹⁰ Amvolásà, ì kòfì dzó na dre dhi, akódhi nì lebèbhá ì dré gòzo akódhi nì lizí tà nda dri. ¹¹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Agó ángùdhi áyi tòkò nì tingálepì gò gòzo tòkò àzuya adó mòle dhi, adrè ína múná tà 'o tòkò nì àlo nda rú. ¹² Kòdhi íbe dhi, tòkò ángùdhi áyi agó nì tayílepì gò gòzo agó àzuya mo dhi, adrè kòkpà múná tà 'o.»

*Yésu zi tà tani Gìká tí ànzimvá i dri
(A kònò kpà Mátáyò 19:13-15; Lúkà 18:15-17)*

¹³ Kítú àlo dhi, mómí ì adrè tá àyi kì ànzimvá kì adrì alizo àyi íbe Yésu véle, kòtabèró àyi, tà tani zizo Gìká tí àyi dri be dhi bvó. Dì, akódhi nì lebèbhá ì dré àyikya lawàzo mómí nda ì dri tà nda sè. ¹⁴ Yésu kònò tà nda dre dhi, akódhi nì togó dré aswázó gò, dré tazoá àyi dré dhi: «Mì tayí ànzimvá kòni ì alile má véle. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Gìká nì Opì mómí adrèbhá àyi nda ì tìni dhi ì dré. ¹⁵ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélèpì Gìká nì Opì ka'í ànzimvá kya tìni ko dhi, kitswá tàdzí file lána ko.» ¹⁶ Gò dré ànzimvá nda kì adózó rùle í drígá, áyi drígá bhàzo àyi àlo àlo títi dhi ì dri, tà tani zizo àyi dré.

*Yésu i agó àlo ngá líyì ro dhi be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 19:16-30; Lúkà 18:18-30)*

¹⁷ Yésu kònga adrélè lile láti 'ásè dre dhi, agó àlo dhi dré arázó adhéle áyi kórókó títi akódhi kandrá, akódhi nì lizízó tazoá dhi: «Dhya dóro adrélèpì tà tadhá nì, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisé dhi?» ¹⁸ Yésu logó drá dhi: «Mí adrè áma zi dhya dóro dhi ró àdho tà sè? Dhya adrélèpì dóro dhi yókódhó, ngbà 'í Gìká 'i kalóma. ¹⁹ Mí nì tà tatrítrí kúlí dré adrélè tàle à kò'o dhi ì be: <Lè mí kòpfu mómí dràle ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà mómí rú kinzò sè ko. Mí kòdo mómí kì ngá túrúpfú sè ko. Mí kàdré ámi atá nì lindrì bha ámi andre be.>‡» ²⁰ Dì agó nda tà drá dhi: «Tadhálepì, má líkí tòlì nda kòdhi ì títi, kidhólé má dré tá adrèrà'a kàdhúra

* **10:6** 10:6 A kònò Kidhoma 1:27; 5:2. † **10:8** 10:8 A kònò Kidhoma 2:24.

‡ **10:19** 10:19 A kònò Pfòma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20.

ro dhi 'á.» ²¹ Yésu dré akódhi ni nòzo lèle sè wě gò, tàzoá drá dhi: «Tayí ngbà 'í mí dré tà àlo kòdhya: Mí lè ámi ngá títi dhi kí lagí, làfa ni ni lanzízo lemerèbhá i dré gò, mí kàdréró ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Di mí alì adrélé áma lebè.» ²² Agó nda kòyi kúlí nda i dre dhi, akódhi ni mibhalé dré atsázó kizà ro. Gò dré ngàzo lile kizà be tò, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

²³ Yésu dré áyi alázó áyi lebèbhá ki no gò, tàzoá àyi dré dhi: «Ngábhá ki fíma Gíká ni Opì na dhi kòkóròko!» ²⁴ Gò akódhi ni lebèbhá nda ki líndrí dré gàzo gagà kúlí nda sè. Di, Yésu dré gòzo tàá dhi: «Áma ànzi i, fíma Gíká ni Opì na dhi kòkóròko!» ²⁵ Ngá líyí ni fíma Gíká ni Opì na dhi ína kòkóròko lavulé, kàmìlò dré lavulé s̀indánì ni bhálé 'ásè dhi rúsè!» ²⁶ Di akódhi ni lebèbhá nda ki líndrí dré gàzo véle wáláká ni ni lavú gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kàdré kònìni dhi, àdhi ni kitswá lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú nì?» ²⁷ Yésu dré àyi ki nòzo dhi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Móndí i mìlèsè dhi, tà nda kòdhi tà kitswálé 'òle bwà ko dhi 'i. Di, Gíká adrè ína tà nda ni no kònìni ko. Akódhi mìlèsè dhi, tà àlo kitswálé 'òle bwà ko dhi yókódhó.»

²⁸ Gò Pétèrò dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà títi dhi i adrézó ámi lebè.» ²⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi àyi dzó 'i yà, àyi adrúpi i 'i yà, àyi amvúpi i 'i yà, àyi andre 'i yà, àyi atá 'i yà, àyi ànzi i 'i yà, kó ngalè àyi amvú i 'i yà dhi ki tayílèpi áma tà sè ìndì Rúbí Tani ni tà sè dhi, ³⁰ a ni ngá nda ki vúdrì kisú tsalè vésè be nyadhi-nzi lókyá kònìdhi sè. A ni dzó ki kisú, adrúpi íbe, amvúpi íbe, andre íbe, ànzi íbe, amvú íbe, túmánì tà adrézó àyi m̀ pfo dhi íbe. Kòdhi íbe dhi, a ni kókpa lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú lókyá adrélèpi alìle dhi sè. ³¹ Di, móndí bí adrèbhá drìdrì nyànomvá dhi ki go adrélé bvólé ro. Móndí bí adrèbhá bvólé ro nyànomvá dhi ki go adrélé drìdrì.»

Yésu gò tódhyá àyi dràma ni tà longó, àyi ngàma dràdrà 'ásè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 20:17-19; Lúkà 18:31-34)

³² I dré tá adrèrà'a mbàle Yèrúsalemà na dhi 'á dhi, Yésu adrè tá lile àyi lebèbhá i kandrána. Àyi nda ki togó adrè tá gàle tirì dré. Móndyá adrèbhá lile àyi vésè dhi ì adrè tá kpà ngá ro. Di Yésu dré gòzo tódhyá àyi lebèbhá mudrì-drì-rì nda ki dri gàrà dri gò, kidhózó adrélé tà adrèbhá 'òle atsálé í rú dhi ki ta àyi dré. ³³ Tà dhi: «Mí yi rè ká! Mà

adré mbàle Yèrúsalemà na. Kònàle dhi, à ni Móndeí ni Mvá ni lefè kòwánà kàdrì i drígá tátrítrí kúlí tadhábhá íbe. Í dré tà nòzo akódhi dri kitswále dràdrà sè gò, akódhi ni fèzo págánò i drígá. ³⁴ Ayi nda i dré akódhi ni gùzo, túsú lufúzó mǎ, tswàzoá gò, pfúzoá dràle. Dì kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»

*Tà Yàkòbhò i Yòwánì be dhi i dré zìle Yésu tí dhi
(A kònò kpà Mátáyò 20:20-28)*

³⁵ Gò Yàkòbhò i Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzi i ró dhi, i dré àyi ki kisízò ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Tadhálépi, mà adré leá mí kò'o tà mà dré dra zìle mí tí dhi àma dré.» ³⁶ Yésu tà àyi dré dhi: «Mì adré leá má kò'o àmi dré àdho tà kòdhya?» ³⁷ Í logó drá dhi: «Àmi Opì mǎlanzìlanzì ro dhi na dhi, mí kòbhà àma liríle mí làga: àlo ni ámi dríágó lésè, àzya ni ámi lídzí lésè.» ³⁸ Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Mì nǎ tà mì dré adréle zìle kòdhi ko. Mì ni kitswá tsì kópò kizà àdhya má dré adréle 'òle mvùle dhi ni mvu bwà? Mì ni kpà kitswá bàtisimò kizà àdhya má dré adréle 'òle dòle dhi ni do bwà?» ³⁹ Í logó drá dhi: «Mà ni kitswá.» Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, mì ni kópò má dré dra mvùle dhi ni mvu, adrézó kpà bàtisimò má dré dra dòle dhi ni do. ⁴⁰ Dì, kàdré ína móndí dra bhàle liríle áma dríágó lésè yà, kó ngalé áma lídzí lésè yà dhi ki tà sè dhi, tà nda kòdhi nò ma ko. Gíká ledé lirírà nda i dhya dré kipèle kitswále liríle dríá dhi i dré.»

⁴¹ Yésu ni lebèbhá mudrí àruka dhi i kòyi tà zìle nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázò Yàkòbhò i rú Yòwánì be. ⁴² Dì Yésu dré àyi ki azízò títi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì nǎ tàle dhi, dhya adréle nòle móndyá bvò kòndi àdhya ki kàdrì i ró dhi i adré àyikya òpì nya àyi dri rǎnyí sè dhi be. Ayi ki dhya kàdrìkàdrì dhi i adré kpà tà 'o adrézó àyi ki rǎnyí tadhá àyi dré. ⁴³ Dì, adré leá dhi, tà nda kàdré kònini àmi kòfalé ko. Be ró dhi, lè dhya ángùdhi adrélépi leá atsálé kàdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi ki màrábà ro. ⁴⁴ Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi leá adréle drìdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi títi dhi ki màrábà ro.* ⁴⁵ Tàko ko, Móndí ni Mvá alì bvò dri, móndí i kàdréró tà 'o í dré dhi bvó ko. Be ró dhi, alì ína kitswále tà 'o móndí i dré dhi bvó. Alì kpà kitswále áyi lídrì fe ngóro làgí kàdrì fèle móndí zyandre dhi ki apázò tàkonzì lésè dhi tíni.»

*Yésu tidrí Bàràtimáyò mì kùdúkùdu ró dhi
(A kònò kpà Mátáyò 20:29-34; Lúkà 18:35-43)*

* **10:44** 10:44 «Màrábà» kònìdhi, móndí gile kitswále àzi 'o áyi líyí dré dhi 'i.

⁴⁶ Gò Yésu ì dré tsàzo Yèrikò na lebhàhá ni ìbe. Ì dré tá adrérà'a apfòle bhàandre nda lésè mómí zyandre ìbe dhi 'á dhi, agó àlo mǐ kùdúkùdu ró rú be Bàràtímáyò, Tímáyò ni mvá ro dhi, lírí tá láti làga adrélé ngá zi mómí i tí. ⁴⁷ Akódhi nda kòyi Yésu Nàzàrètà lésè dhi adré tá lavulé dhi dre dhi, dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Yésu, Dàwídi ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!» ⁴⁸ Mómí bí dhi ì dré adrézó tetrélé akódhi dri, kòtayíró kúlí adrézó kíri. Dì, dré gòzo véle adrélé kúlí loyó wáláká ni ni lavú: «Dàwídi ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!» ⁴⁹ Gò Yésu dré áyi kikízó tàá dhi: «Mì azí akódhi.» Dì ì dré mǐ kùdúkùdu nda ni azizó, tàzoá drá dhi: «Mí tsi togó! Mí nga! Akódhi adré ámi zi.» ⁵⁰ Dì akódhi dré áyi kítá bhèzo gàrà dri, áyi totózó pá dri gò, alìle Yésu véle. ⁵¹ Yésu dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Mí adré leá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?» Mì kùdúkùdu nda logó drá dhi: «Rábbi, má lè ngá nòle!» ⁵² Dì Yésu tà drá dhi: «Mí lì! Ami tà ka'ika'í tidrí mi dre.» Gbǎ kòdhwà, akódhi dré kidhózó adrélé ngá no gò, dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè láti 'àsè.

11

Yésu fí Yèrúsalémà na ópí tìni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Lúkà 19:28-40; Yòwàni 12:12-19)

¹ Yésu ì dré tá adrérà'a 'òle tsàle Yèrúsalémà na dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi bhà rú zìle Bètéfáge ìndì Bètàníyà dhi ì kandrà, ànyi kóngó Olivè fa kya làga. Gò Yésu dré áyi lebhàhá rǐ dhi kǐ mùzo lile drǐdrǐ, ² tàzoá àyi dré dhi: «Mì lì bhà àmi kandrà kònàdhi léna. Mì kòfi lána dre dhi, mǐ ni ndiri púndà mvá 'ìle, à dré dhu rè mbàzo drǐá ko dhi ni kisú. Mì atrì akódhi, alìzo ába má véle. ³ Dhya àlo kòlizí àmi tí dhi, <Mì adré 'òá kònìni àdho tà sè?> ya dhi, mǐ kòtà drá dhi: <Mírǐ adré leá nì. A nì dra akódhi ni logó kònwa mbèlè.»

⁴ Dì ì dré lizo púndà mvá nda ni kisú. A 'ì tá akódhi láti làga, dzó àlo dhi tí. Ì dré tá adrérà'a akódhi ni atrì dhi 'á dhi, ⁵ mómí àruka kònàle dhi ì dré lizizóá àyi tí dhi: «Mì adré púndà mvá kòdhi ni trì àdho tà sè?» ⁶ Dì ì dré kúlí logózó àyi dré ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tìni gò, mómíyà nda ì dré àyi kǐ tayízó lile ába.

⁷ Ì kàsè púndà mvá nda atsázó ába Yésu véle dre dhi, ì dré àyi kǐ kítá bhèzo drǐá gò, akódhi dré mbàzo lírìlé drǐá. ⁸ Gò mómí zyandre dhi ì dré àyi kǐ kítá kǐ lasézó láti mǐsè. Àyi kǐ àruka ì dré fa bí kǐ tojòzo amvú ì 'àsè, lebhézóá láti mǐsè, Yésu kòlavúró drǐàsà be dhi bvó. ⁹ Dì mómíyà zyandre nda

ì dré adrézó ìlè akódhi kandrána ìndì akódhi vésè, adrélé loyóába dhi:

«Osánà! Tà tani kàdré dhya adrélépi alìlè Mírì nì rú sè dhi dri!»*

¹⁰ Tà tani kàdré òpì àma kì tábhí Dàwídì àdhya adrélépi alìlè dhi dri!

Osánà kàdré Gìká kurú na bhù na dhi dré!»†

¹¹ Dì Yésu dré tsàzo Yèrúsalmà na gò, ìlè file tépelò na, ngá títì lána dhi kì no. Dì ìndró dré andrìle dre dhi sè dhi, ì dré pfòzo bhàandre nda lésè akódhi nì lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ìbe, gòlè ìlè Bètànìyà na.

Yésu tatrí figì fa lò'wa 'àlepi ko dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:18-19)

¹² Kítú bvóá dhi sè, ì dré tá adrérà'a apfòlè Bètànìyà lésè dhi 'á dhi, tàbirì dré Yésu nì 'òzo. ¹³ Akódhi dré figì fa àlo dhi nì nòzo bí nì ìbe vwàvwà ro gò, dré ìlèzo nòá ngalè í nì kítswá lò'wa kisé drìlána bwà yà dhi. Dì, a nì lí tsàlè ànyì làgá dhi, kisé ína lò'wa nì àlomvá ko. Kisé ngbà 'í bí nì ì kòdhya. Tàko ko, lókyá nda tá lókyá adrézó figì lò'wa kì dhi 'ì ko. ¹⁴ Gò dré tàzoá figì fa nda dré dhi: «Dhya àlo kògò vélé lò'wa kisé nyàlè mí drìna tàdzí ko!» Dì akódhi nì lebèbhá ì yi kúlí dré tá tàlè nda 'í.

Yésu dro mónnyá adrèbhá ngá lagí dhi ì topfòlè tépelò 'ásè

(A kònò kpà Mátáyò 21:12-17; Lúkà 19:45-48; Yòwàní 2:13-22)

¹⁵ Ì kòtsa Yèrúsalmà na dre dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, dré ngàzo mónnyá adrèbhá tá ngá lagí ìndì ngá gí kònàlè dhi kì dro topfòlè 'àsà. Dré mísá mónnyá adrèbhá tá làfa topfó dhi kya kì lebhézó bvò dri, túmání gbólókó mónnyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí dhi kya ìbe. ¹⁶ Dré kpà ka'izoá dhi, dhya àlo kàdré ngá do lavúzó ába tépelò 'ásè dhi ko. ¹⁷ Gò dré ngàzo adrélé móndí kì tadhá, adrézó tàá dhi: «Gìká nì Kúlí adrè tàá dhi:

<À nì áma dzó zi

dzó sùrú títì dhi ì dré adrézó tà ta má be dhi ró.>‡

Dì, mì gò àmikya dzó nda nì bha adrélé

àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi kì zu dhi ró!»§

¹⁸ Kòwánà kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá ìbe dhi ì kòyi tà Yésu dré tá 'òlè nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé láti nda kítswázó akódhi nì pfu dràlè dhi bvó. Angyá ko, ì adrè tá

* **11:9** 11:9 «Osánà» kònìdhi adrè lèá tàlè Ebèrè ti sè dhi «rúku». † **11:10**

11:10 A kònò Longó ì 118:25-26. ‡ **11:17** 11:17 A kònò Esàyà 56:7. § **11:17**

11:17 A kònò Yèrèmyà 7:11.

àyikya akódhi ni ro, móndyá zyandre títi dhi ì dré tá adrélé
tà dré adrélé tadhále dhi ki yi síbhále be ngbo dhi sè.

¹⁹ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré pfòzo bhàandre nda
lésè lebèbhá ni íbe.

Tà tadhále figi fa 'yòlepi dhi ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:20-22)

²⁰ Drùbhì kínó, ì dré tá adrerà'a lavulé láti 'ásè dhi 'á dhi,
ì dré nòzoá dhi, figi fa nda 'yo tá tsàle kómvo ni na dre. ²¹ Di
tà Yésu dré tá tàle dhi dré agázó Péteró léna gò, dré tàzoá
drá dhi: «Rábbi, mí nò rè ká! Fígi fa mí dré tatrílé kònìdhi
'yo dre!»

²² Di Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Mì kàdré Giká
ni ka'í bàti! ²³ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya àlo kàdré tàá
kóngó kònìdhi dré dhi, <Mí nga kònwàsè lìle dhèle yìandre
na> gò, dré adrézó tà kayí í léna ko, di, adrézó ína ka'íá dhi
tà í dré adrélé tàle nda ni ru 'o káyà dhi, Giká ni tà nda ni
'o drá. ²⁴ Àsà dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Tà ángùdhi mì
dré adrélé zìle Giká tí dhi, lè mì kàdré ka'íá dhi, mì kisú tà
nda dre dhi, di mì ni kisúá bàti.

²⁵ Kòdhi íbe dhi, mì kàdré àmi ki totó adrélé tà zi Giká tí
gò, mì dré adrézó tà íbe móndí àlo rú dhi, lè mì kòtrì akódhi
nda ni tàkonzì gò, àmi ki Atá bhù na dhi kòtrìró kókpà àmi
ki tàkonzì be dhi bvó.» [²⁶ *]

A lizí Yésu tí ngalè akódhi ni rìnyí angá ángolésè ya dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:23-27; Lúka 20:1-8)

²⁷ Ì dré gòzo tódhyá tsàle Yèrusalémà na. Di Yésu dré
tà adrerà'a atsílè tépelò ni bhà'álé 'ásè dhi 'á dhi, kòwánà
kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá ì tsàle bhàgo íbe dhi ì dré alìzo
akódhi vélé ²⁸ lizíá tíá dhi: «Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhi
ki 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè mí dré rìnyí adrézó tà
nda ki 'o dhi nì?» ²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Má ni kókpà tà
àlo dhi ni lizí àmi tí. Mì kòlogó kúlí má tí dhi, má ni kpà tàá
àmi dré ngalè rìnyí má dré adrézó tà kòdhi ki 'o dhi angá
ángolésè ya dhi. ³⁰ Mì tà rè má dré ká! Bàtìsimò Yòwánì dré
fèle dhi angá tá ína ángolésè: Giká vélésè, kó ngalè móndí ì
vélésè?» ³¹ Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó
tàá dhi: «Mà kòtà dhi <Bàtìsimò nda angá Giká vélésè> dhi,
akódhi ni go lizíá àma tí dhi: <Mì ka'í di Yòwánì ko àdho tà
sè?» ³² Di, mà ni kitswá tsì tàá dhi <Bàtìsimò nda angá móndí
ì vélésè> yà dhi?» (f tà tá kònìni, ì dré tá adrélé móndyá

* **11:26** 11:26 Wárágà Giká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré
kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Di, mì kòtrì àmikya tàkonzì móndí ì dré 'òle àmi
rú dhi ì ko dhi, àmi ki Atá bhù na dhi kitswá kókpà àmi ki tàkonzì tri ko.]

zyandre dhi ki ro dhi sè. Tàko ko, àyi títi nda ì adré tá ka'íá dhi, Yòwánì tá ína pròfètà 'i.) ³³ Di ì dré logózóá Yésu dré dhi: «Mà nǐ ko.» Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, má kitswá kókpa tàá àmi dré ngalè rǐnyí má dré adrézó tà nda ki 'o dhi angá ángolèsè ya dhi ko.»

12

Pídhigó vǐnò likíbhá kònzi dhi ki tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:33-46; Lúkà 20:9-19)

¹ Gò Yésu dré kidhózó adrélé tà tadhá àyi dré pídhigó sè, adrézó tàá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá vǐnò àyi amvú na. Dré gàrà ni ki tobhàzo kǐrà sè, bhú gàzo kitswázó vǐnò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhi ni sǐzo kitswázó amvú nda ni likí. Dré amvú nda ni tayízó vǐnò likíbhá àruka ì drígá gò, lizo atsi na làwú làvo na. ² Lókyá vǐnò lò'wa kizo dhi kòkitswá dre dhi, dré àyi màràbà ki àlo mùzo kitswálé lò'wa ína tǐni dhi ni adó vǐnò likíbhá nda ì véna. ³ Di, ì dré àyikya màràbà nda ni ruzo tswàle gò, logózóá nzìle drígálé sè. ⁴ Gò amvú líyí nda dré màràbà àzya mùzo lile àyi véna. Di, ì dré akódhi nda ni drǐ tswàzo, kanyò fèzo drá. ⁵ Amvú líyí nda dré gòzo màràbà ni na mu lile gò, ì dré akódhi nda ni pfuzo dràle. Dré gòzo màràbà àruka bí dhi ki mu gò, ì dré àruka ni ki tswàzo, àruka ni ki tupfúzó todràle.

⁶ Tayí tá ngbà 'í amvú líyí nda ni mváagó dré lèle tò dhi kòdhya. Di kùdù ro dhi, dré kpà akódhi nda ni mùzo lile àyi véna. Adré tá kisùá dhi: «ǐ ni àma mváagó ni lindrì bha!» ⁷ Di, vǐnò likíbhá nda ì dré tàzoá àyi kòfalèsè dhi: «Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi ni kisulépi tàyilé ro dhi 'i. Mà kòlì akódhi ni pfu dràle, amvú dré tá kitswálé kisulé tàyilé ro nda kàdréró àma dré!» ⁸ Di ì dré ngàzo akódhi ni ru pfule dràle gò, àbvò ni ni bhèzo amvú nda 'ásè kivì na.»

⁹ Yésu gò lizíá dhi: «Mì adré kisùá dhi, amvú líyí nda ni 'òá ngíni? Akódhi ni tsa vǐnò likíbhá nda ki tupfú todràle gò, gòzo amvú vǐnò àdhya nda ni tayí móndí àruka ì drígá.

¹⁰ Mì nà rè tà tisìle Gíká ni Kúlí na kònìdhi ko? «Kǐrà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi, gò atsálé kǐrà agógó dzó nda dré adrézó àyi totó drǐá dhi ró. ¹¹ Kòrìdhi tà Mírì dré 'òle nì dhi 'i. Di tà nda lindrìga ró àma mìlèsè!»*

¹² Gò Yúdà ànzi ki kàdrì ì dré gòzo adrélé láti nda kitswázó Yésu ni ru dhi bvó. Angyá ko, ì nǐ tá tàle dhi, akódhi pi tá pídhigó nda àyi rú dhi be. Di, ì dré tá adrélé mónnya zyandre dhi ki ro dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayízó gò, lizo.

* 12:11 12:11 A kònò Longó ì 118:22-23.

*Kàyiśàrà, Rómà kǐ ópí kàdrì nì mèdáyì gìma
(A kònò kpà Mátáyò 22:15-22; Lúkà 20:20-26)*

¹³ Amvolásà dhi, ì dré Fàrìsáyò àruka kǐ mùzo móndí àruka ópí Eródè àdhya íbe lile Yésu véna, kitswálé akódhi nì 'o la'ìle kúlí dré tá adrelé tàle dhi ì silé dhi bvó. ¹⁴ Ayi nda ì dré tàzoá drá dhi: «Tadhálépi, mà nǐ tàle dhi, mí adré tròle tà bàti rú dhi be. Mí adré kpà móndí kǐ lindrì nì tà kisù ko, mí dré adrelé àyi kǐ no twátwa ko dhi sè. Mí adré kpà Giká nì tà tadhá tà bàti sè. Di mí tà rè àma dré ká: Ama kǐ tatrítrí kúlí ka'í, à kàdré Kàyiśàrà nì mèdáyì gǐ dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko? Lè mà kàdré già, kó ngalè mà kàdré già ko?»

¹⁵ Di, Yésu dré ína àyi kǐ túrúpfú tà nǐzo kyá gò, logózóá àyi dré dhi: «Mí adré áma tabhǐ litilé àdho tà sè? Mí afè dènári àlo dhi má dré nòle.»[†] ¹⁶ Di ì dré làfa lò'wa nda nì fèzo drá. Gò dré lizizóá àyi tí dhi: «Móndí líndrì kònìdhi tsàle rú tisìle dríá kònìdhi be dhi, àdhi àdhya 'í?» Ì logó drá dhi: «Kàyiśàrà àdhya 'i.» ¹⁷ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mí kàdré di ngá Kàyiśàrà àdhya nì fe Kàyiśàrà dré, adrezó kpà ngá Giká àdhya nì fe Giká dré.» Ì kòyi akódhi nì kúlí nda dre dhi, àyi kǐ líndrì dré gàzo bhwābhwa akódhi nì tà sè.

*Tà lizilé ngangà dràdrà 'àsè dhi nì tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:23-33; Lúkà 20:27-40)*

¹⁸ Amvolásà dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alizo Yésu vélé kitswálé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'àsè dhi yókódhó.) Di ì tà drá dhi: ¹⁹ «Tadhálépi, Mósè tisì àma dré dhi: «Agó àlo adrelépi mvá àko dhi kòdrà áyi tòkó nì tayí dhi, lè adrúpi nì kòdo tàyítókó nda mòle, kitswázó ànzi ti áyi adrúpi dràlepi nda dré.»[‡] ²⁰ Di àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi kǐ kàyo dré tòkó àlo dhi nì mòzo gò, dràzo tólò mvá ti àko ró. ²¹ Adrúpi nì nì rǐ dré tòkó nda nì dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró. Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìni adrúpi nì nì na rú, ²² tsàle byá adrúpi nì nì nzi-drì-rì rú. Ayi títi nda ì todrà mvá ti àko ró. Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ²³ Di kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda nì adré tsitsì dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

²⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mí lití àmi kǐ tàndi ì dre, mì dré Giká nì Kúlí ì rinyí nì íbe dhi kǐ nǐle ko dhi sè. ²⁵ Kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi, ì gò adrelé ru mo ko. Ì gò kpà adrelé àyi kǐ ànzi kǐ fe mòle ko. Be ró dhi, ì nì àyikya adré ngóro ángéló bhù na dhi ì tǐni. ²⁶ Di, kàdré ína

[†] 12:15 12:15 «Dènári» kònìdhi tá làfa lò'wa adrezó tà 'o àsà Rómà kǐ òpì 'àsè dhi 'i. [‡] 12:19 12:19 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

ngangà dràdrà 'àsè dhi ni tà sè dhi, mì nà rè Mósè ni búkù na, tà Giká dré tá tàle drá fanzǐ adrélépi kòle àtsi ró dhi na dhi ko? Akódhi tà tá dhi: <Ma Giká Abàràrà àdhyà 'i, Ìsákà àdhyà 'i, ìndì Yàkóbhò àdhyà 'i.>[§] 27 Dì Giká nda Giká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ìna Giká mónnyá lídrì ro dhi kya 'i. Mì lití àmi tà tàndi ró dre.»

Tòlí kàdrì lavulé dhi

(A kònò kpà Mátáyò 22:34-40; Lúkà 10:25-28)

28 Tàtrírì kúlì tadhábhá ki àlo kòyi àyi nda i tà kayirà'a àyi kòfalèsè dre dhi, dré atógyàzoá dhi, Yésu logó kúlì àyi dré kyá. Dì dré àyi kisízó ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Tòlí títi dhi i kòfalé dhi, tòlí kàdrì lavulé dhi ángùdhi 'i?» 29 Yésu logó drá dhi: «Tòlí kàdrì lavulé dhi, kònìdhi 'i: <Ìsèrélè ànzi i, mì yi rè ká! Mírì àma ki Giká, Mírì 'i kalóma. 30 Lè mí kàdré Mírì àmi Giká ni le àmi togó sè wáyi, àmi lídrì sè wáyi, àmi tà kisùkisù sè wáyi, ìndì àmi rìnyí sè wáyi.>* 31 Tòlí ni rì, kònìdhi 'i: <Lè mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adrélé àmi tàndi ni le dhi tíni.>† Tòlí àzya kàdrì tòlí rì kòdhi ki lavulépi dhi yókódhó.»

32 Dì tàtrírì kúlì tadhálépi nda tà drá dhi: «Tadhálépi, tà mí dré tàle kòdhi, tà bàti 'i. Mí tà kyá tàle dhi, Giká ngbà 'i àlo kwákwá, ìndì àzya ni akódhi rúsè dhi yókódhó. 33 Adrélé Giká ni le togó wáyi sè, tà nìni wáyi sè ìndì rìnyí wáyi sè dhi, ìndì adrélé dhyá ki àzya ni le dhyá ki tàndi tíni dhi kàdrì lavulé, kà'wá títi adrélé zàle mòbòmà ro dhi i rúsè, ìndì ngá títi adrélé fèle Giká dré mòbòmà ro dhi i rúsè.» 34 Dì Yésu kònò akódhi logó tá kúlì tògyá sè dhi dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Mì vwàvwà ro Giká ni Opì rúsè ko.»

Dì kadhólé lókyá nda sè dhi, dhyà àlo dré gòzo véle tà tabhì lizilé akódhi tí ko.

Mèsíyà i Dàwídi be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 22:41-46; Lúkà 20:41-44)

35 Yésu dré tá adrèrà'a tà tadhá móndí i dré tépelò na dhi 'á dhi, dré lizizóá dhi: «Tàtrírì kúlì tadhábhá i adré tàá dhi, Mèsíyà Dàwídi ni mvá 'i dhi ngíni? 36 Tàko ko, Dàwídi ni tàndi tà tá Tirí Lólo ni rìnyí sè dhi:

<Mírì Giká tà àma Mírì dré dhi:

Mí alì lirilé àma dríágó lésè,

tsàle lókyá má dré dra àmi kàribhá ki bhàzo

adréle àmi pá zàle dhi 'á.>‡

§ 12:26 12:26 A kònò Pfòma 3:6. * 12:30 12:30 A kònò Dùtèrònómè 6:4-5.

† 12:31 12:31 A kònò Lèvitikè 19:18. ‡ 12:36 12:36 A kònò Longó i 110:1.

37 Kòdhi Dàwídí nì tándi adré Mèsíyà nì zi áyi Mírì ro. Dì Mèsíyà nda nì kitswá kpà adréle akódhi nì mvá ro ngíningíni ró?»

Dì mónnyá zyandre lavulé nda ì adré tá akódhi nì yi lovó sè.

*Yésu se móndí ki bí tátrítrí kúlí tadhábhá ki tà sè
(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Lúka 20:45-47)*

38 Yésu dré rè dhu adrèrà'a àyi ki tadhá dhi 'á dhi, dré tazoá dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí tátrítrí kúlí tadhábhá ki tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré kánzó kátswákátswa dhi ki le asólé àyi rú, adrézó tatsilé ába móndí i kòfalésè. Ì adré leá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagírà i 'ásè. 39 Ì adré leá lirilé àrà lindrì àdhya lèsámbò dzó i 'ásè dhi i 'ásè, adrézó kpà leá lirilé mísá lindrì àdhya gwányá i 'ásè dhi i làgásè. 40 Ì adré tàyítòkó ki ngá ki kàrí títi. Ì adré kpà tà zi Gíká tí vwàvwà ro, à kònòró àyi be dhi bvó. Dì kítú dra tàbvó tazo dhi tú dhi, à nì tà ño àyi dri tà tándi ró.»

*Ngá tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré fèle Gíká dré dhi
(A kònò kpà Lúka 21:1-4)*

41 Amvolásà dhi, Yésu dré lirizó tépelò na, àrà adrézó làfa fe Gíká dré dhi kandrá, adréle móndí zyandre dhi ki no adrèrà'a àyi ki làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa líkí dhi na. Ngábhá bí dhi ì adré tá làfa bhe lána bí. 42 Gò tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré kpà alizo làfa lò'wa nzí tsàtsà rí làgí be tsà dhi ki bhe lána. 43 Dì Yésu dré áyi lebhébhá ki azizó, tazoá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Tàyítòkó lemerè ro kòdhi bhà ína kpúkúbhú na làfa kàdrì, mónnyá àruka títi dhi kya ki lavú. 44 Tàko ko, àyi títi nda ì adó àyikya àyi ki ngá ki drì fèle kòdhya. Dì, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá títi í dré tá adrézó ába kitswázó adréle ásà dhi i fèle kòdhya.»

13

*Yésu longó tépelò nì pfuma nì tà
(A kònò kpà Mátáyò 24:1-2; Lúka 21:5-6)*

1 Yésu dré tá adrèrà'a apfòle tépelò lèsè dhi 'á dhi, akódhi nì lebhébhá ki àlo dré tazoá drá dhi: «Tadhálepí, mí nò rè dzó kàdrì gú kòni i, àyi ki kírà íbe ká!» 2 Dì Yésu logó drá dhi: «Mí nò tsí dzó kàdrì kòni i 'í? Lókyá adrélepí alìle dhi sè dhi, à gò véle àyi ki kírà ki àlo kisú àzya nì dri ko. A nì kírà nda ki lebhé títi kìní mi.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù nì tà tadházó dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 24:3-14; Lúka 21:7-19)*

³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo mbàle kòngó Olivè fa kya drina gò, akódhi dré lirizó àrà kitswázó tépelò no lásà bwà dhi na. Gò Pétèró, Yàkòbhò, Yòwàni, tsàle Andréyà be dhi ì dré akódhi ni lizizó àyi pátí, tàzoá dhi: ⁴ «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhi ki atsá ángutú ya dhi ká? Adho tà ni ru 'o drìdrì tadházóá dhi, tà títi nda ì adré 'òle ru 'o káyà dhi nì?»

⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kàdré àmi ki likí dóro, dhya àlo kòlitíró àmi ko. ⁶ Tàko ko, móndí bí dhi ki alì áma rú sè adréle táá dhi, «Ma Mèsíyà 'i!» gò, ì dré móndí zyandre dhi ki litizó. ⁷ Mì ni àdzú ki kpòrò yi ànyi, adrézó kpà àdzú ki rúbí yi làwú làvo na. Di, mì kòtayí àmi ki togó adréle gàle ásà dhi ko. Tàko ko, adré làá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Di, lókyá kùdù atsá rè ko. ⁸ Súrú ki àdzú bhu súrú àruka íbe. Opì ki kpà àdzú bhu opì àruka íbe. Kàdikàdi ni bvò kosé, ìndì kàràbhò ni dhe àrà twátwa i 'ásè. Di, tà nda kòdhi ki ngbà 'í adré ngóro tòkó ni mváaswa ni kidhoma tíni.

⁹ Di àmi ró dhi, mì kàdré àmi ki likí dóro. Tàko ko, à ni àmi ki 'o topfòle tàbvó tǎrà i 'ásè, adrézó àmi ki bhwa lisámbò dzó i 'ásè. Àma tà sè dhi, mì ni àmi ki totó gùvèrènerè i kandrá ìndì ópí kàdrì i kandrá, mì kòkìtswáro áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle dhi ki longó àyi dré be dhi bvò. ¹⁰ Tàko ko, adré làá dhi, à kòlongó rè zyà Rúbí Tani súrú títi ì dré 'íká. ¹¹ Di, à kàdré àmi ki dri tàbvó tàle dhi, mì kòbhà àmi ki togó adréle lanzile tà mì dré dra tàle àmi rúsè dhi dri dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré ndiri tà Gíká dré dra fèle àmi dré tàle lókyá nda sè dhi ni ta kòdhya. Angyá ko, mì ni adré tà nda ni ta àmi ko. Be ró dhi, Tirí Lólo ni adré táá nì.

¹² Móndí ki àyi ki adrúpi ki lefè todràle kàribhá i drígá. Anzi ki atá ki kpà àyi ki ànzi ki lefè todràle. Anzimvá ki ligí àyi ki tibhá i rú, adrézó àyi ki 'o todràle. ¹³ Mòndyá títi dhi ki togó kònzì bha àmi rú áma tà sè. Di, dhya adrélépi ína togó tsi, adrézó àyi totó tǎtà tsàle kùdù na dhi ni adrí.»

Kizà kàdrì lavúlé dhi

(À kònò kpà Mátáyò 24:15-28; Lúkà 21:20-24)

¹⁴ «Di mì ni <ngá adréle gàle gágà adrélépi ngá lólo dhi ki kizá dhi> ni no adrérà'a àyi totó àrà kitswálépi tá kàdré lána ko dhi na.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhi ni na dhi kàdré àndu ni ni ni dóro.) Lókyá nda sè dhi, lè mòndyá dra adrébhá bvò Yùdáyà àdhya na dhi ì kòlapá ràle kòngó i drina. ¹⁵ Lè kpà dhya dra adrélépi àyi dzó drina dhi kàsì file dzó na, àyi ngá ki do lapázó ába dhi ko. ¹⁶ Dhya dra adrélépi amvú na

* 13:14 13:14 A kònò Dànyèlè 9:27; 11:31; 12:11.

dhi kògò nzìle í bhàna áyi kítá kidhì àdhyà nì do lapázó ába dhi ko. ¹⁷ Kítú nda ì tú dhi, kizà nì adrè kàdrì tòkó adrèbhá 'a íbe dhi ì dré, ìndì tòkó adrèbhá bà fe ànzimvá ì dré dhi ì dré. ¹⁸ Mì kàdré tà zi Giká tí, àmi kì lapama nda kàdréro kidhì lókyá sè ko.† ¹⁹ Tàko ko, kizà kítú nda kya nì adrè kàdrì lavulé. A nò rè kizà kára be kònìni nda ko, kidhólé Giká dré bvò bhàrà lésè atsálé ándrò kònìdhi. A kitswá kpà gòle véle nòá tàdzí ko. ²⁰ Kònò Mírì kòki tá kítú nda kì bvò ko dhi, dhyà àlo bvò dri dhi kitswá tá adrìlé bwà ko. Di, Mírì kì ìna kítú nda kì bvò mónnyá í dré zìle dhi kì tà sè.

²¹ Lókyá nda sè dhi, à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!> dhi, mì kòka'í ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònale!> dhi, mì kòka'í ko. ²² Tàko ko, mèsíyà kinzò ro dhi kì apfò pròfètà kinzò ro dhi íbe adrélé tà kàdrì líndrìga ró adrèbhá àyi kì rìnyí tadhá dhi kì 'o, kòkitswá dhi, ì dré ndìndì mónnyá Giká dré zìle dhi kì litízó. ²³ Má longó àmi dré tà nda kòdhi ì títi drìdrì. Di mì kàdré tàmiḡa dri.»

Móndí nì Mv́a nì agòma

(A kònò kpà Mátáyò 24:29-31; Lúkà 21:25-28)

²⁴ «Kítú nda ì tú, kizà kàdrì nda àmvolésè dhi,

<kítú nì mǐ nì atsá tìnìmvá ro,

mbǎ gò véle mvèle ko,

²⁵ bhǐbhínyà kì ledhé bhù lésè,

ìndì rìnyí bhù na dhi kì ru kizí.»‡

²⁶ Di lókyá nda sè dhi, mónnyá títi dhi kì Móndí nì Mv́a nì no adrérà'a alìle ndùrùku ì 'ásè, rìnyí kàdrì be ìndì mǐlanzilanzì kàdrì be. ²⁷ Gò akódhi dré áyi ángéló kì mùzo lile áyi mónnyá í dré zìle dhi kì kimó bvò nì pá su dhi ì lésè, kidhólé bvò nì kùdù lésè, tsàle byá bhù nì kùdù na.»

Tà tadhále figǐ fa nì tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:32-35; Lúkà 21:29-33)

²⁸ «Lè mì kàdré tà tadhále figǐ fa nì tà rú dhi nì àndu nì dóro. Figǐ fa nì drìti kàdré atsálé mǎlimáli gò, bí nì dré adrézó ròle dhi, mì nǐ tàle dhi, yǐgú ànyì dhi be. ²⁹ Kókpà kòdhi tǐni, lókyá mì dré dra tà nda kòdhi kì nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònì tàle dhi, Móndí nì Mv́a látì 'á, ndìndì àmi kì dzó tí káyà dhi. ³⁰ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mónnyá dra adrèbhá lídrì íbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle títi drìdrì tà títi nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrá ko.

† **13:18** 13:18 Yúdà ànzi kì bvò na dhi, «kidhì lókyá» kònìdhi, lókyá kidhì ro kóná àlo na, adrélépi gǐle vwàvwà ro dhi 'i. ‡ **13:25** 13:25 A kònò Esáyà 13:10; 34:4; Ezèkyélé 32:7; Yòwélé 2:10; 3:4.

³¹ Bhù i bvò be dhi ki akí. Di, áma kúlí ì kitswá àyikya tàdzí akilé ko.»

*Giká nì ngbà 'í lókyá kùdù nì
(A kònò kpà Mátáyò 24:36-44)*

³² «Di, dhya àlo nì ina kítú 'i yà, kó ngalè sàà 'i yà tà nda ì dré dra ru 'òzo dhi ko. Ndìndì ángéló bhù na dhi 'i yà, kó ngalè Giká nì Mváagó 'i yà dhi, ì nì ko. Giká Atá nì ngbà 'i nì kalóma. ³³ Adré di leá dhi, mì kàdré àmi ki likí, adrézó tàmgà dri! Tàko ko, mì nì ngalè lókyá nda nì atsá ángutú ya dhi ko.

³⁴ Tà nda kòdhi ngóro agó àlo adrélépi 'òle lile atsí na dhi àdhya tìni. Akódhi nda adré rinyí fe áyi mārábà àlo àlo títí dhi ì dré adrézó àyi ki àzì 'o gò, dré adrézó tàà dhya adrélépi dzóti likí dhi dré dhi, kàdré tàmgà dri. Di dré adrézó dzó nda nì tayí lizo. ³⁵ Mì kàdré òlò tàmgà dri. Angyá ko, mì nì lókyá ángùdhi dzó liyí nda dré dra agòzo ásà dhi ko, gba kàdré ìndró sè yà, ngátsi kítógá sè yà, àgólòwa dré tsirà bherà'a yà, kó ngalè drùbhì sè yà dhi. ³⁶ Di akódhi kàgò ngbò ró dhi, mì kòtayí àmi akódhi dré kisulé adrérà'a ayí ko dhi ko. ³⁷ Tà má dré adrélé tàle àmi dré kòndhi, má adré kpà tàà móndyá títí ì dré: Mì kàdré tàmgà dri!»

14

*Yúdà ànzi ki kàdrì ì ndà láti Yésu nì rùzo pfùle dràle
(A kònò kpà Mátáyò 26:1-5; Lúkà 22:1-2; Yòwànì 11:45-53)*

¹ Tayí tá kítú rì gwányá Pásikà àdhya ì Mápà tàkú àko dhi àdhya be dhi ì dré atsázó. Kòwánà kàdrì ì tátírítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adré tá láti nda kitswázó Yésu nì ru túrúpfú sè, pfùle dràle. ² Di, ì adré tá tàà dhi, ì kò'o tà nda gwányá Pásikà àdhya tú ko, móndyá zyandre dhi ì kòligíró àyi íbe ko sè.

*Tòkó àlo dhi dà málàsì Yésu dri
(A kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Yòwànì 12:1-8)*

³ Lókyá nda sè dhi, Yésu lì tá Bètànyà na, file Símónà atú kàrì dré tá rùle dhi nì dzó na gò, dré lirízó mísá làga kitswálé ngá nya. Gò tòkó àlo dhi dré afízó mòlàngì mvá ledélé àlàbàsterè sè, gàlepi málàsì làgí kyàkyà dhi sè bí dhi be.* A ladhí tá málàsì nda tsèrèlè nàradà sè.† Di tòkó nda dré mòlàngì nda nì ti ñozo gò, málàsì nda nì dàzo Yésu dri. ⁴ Mòndí àruka adrèbhá tá dzó nda 'á dhi ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó gò, ì dré adrézó tàà àyi

* **14:3** 14:3 Alàbàsterè kòndhi, kírà kemve kpírikpírì làgí be kàdrì, adrézó mòlàngì ledé ásà dhi 'i. † **14:3** 14:3 Nàradà kòndhi, dò àlo tàdzí be dóro ìndì làgí be kàdrì, adrézó málàsì ladhí ásà dhi 'i.

kòfalèsè dhi: «À kizá tsì málási kòdhi àdho tà sè? ⁵ Kònò à ni tá kitswá lagíá làfa lò'wa kámá-na sè gò, làfa nda ni fèzo lemerèbhá i dré!»‡ Di ì dré adrézó tòkó nda ni ndri tà tándi ró.

⁶ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí tòkó kònìdhi. Mì adré akódhi ni drì kizá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhi, tà avélépi tò dhi 'i. ⁷ Angyá ko, mì adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmi kòfalé, ìndì mì kitswá àyi ki ledé lókyá ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi sè. Di, mì kitswá ngbú adrélé túmání má be ko. ⁸ Tòkó kònìdhi 'o tà dré tá kitswá 'òle dhi kòdhyà. Dà málási má rú drìdrì, kitswázó àma rúbhá ledé bhàle mógó na dhi bvó. ⁹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Arà títi bvó wáyì 'àsè à dré dra Rúbí Tani longózó dhi i 'àsè dhi, à ni kókpa tà tòkó kònìdhi dré 'òle kòdhi ni títi, akódhi ni tà kisùzo.»

*Yùdàsì ì yi ru kòwánà kàdrì íbe, kòleferó Yésu àyi drígá
(A kònò kpà Mátáyò 26:14-16; Lúkà 22:3-6)*

¹⁰ Amvolásà dhi, Yùdàsì Isìkàrìyótà, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dré ngàzo lile tà ta kòwánà kàdrì íbe, kitswázó Yésu ni lefè àyi drígá dhi bvó. ¹¹ Ayì nda ì kòyi tà dré tàle nda dre dhi, ì dré lenzézó àsà gò, ì dré lazízó dhi, ì ni làfa fe drá. Di Yùdàsì dré kidhózó adrélé lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi ni nda.

Yésu ì nya gwányá Pásikà àdhya lebèbhá ni íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:17-25; Lúkà 22:7-14, 21-23; Yòwání 13:21-30)

¹² Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya ni kítú ni àlo adrézó kábilígyà mvá Pásikà àdhya ni pfu dràle mòbòmà ro dhi sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mì adré leá dhi, mà kòlì ngá ladhí mí dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo dhi ángwà?» ¹³ Di Yésu dré àyi lebèbhá rì dhi ki mùzo, tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhàandre na. Mì ni drì si agó àlo adrélépi yí do lìdrí na dhi be. Mì dhe akódhi nda bvó. ¹⁴ Dzó dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòtà dzó nda ni líyí dré dhi: <Dhya tà tadhálepi dhi adré ámi lizí: Dzó 'a kile mà dré kitswázó Pásikà nya àma lebèbhá íbe dhi ángwà?> ¹⁵ Di akódhi nda ni dzó 'a kile kàdrì kurú na dhi ni tadhá àmi dré. A tobhá mísá i ngá àruka íbe tayílé lána gànzi ró. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.» ¹⁶ Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré lizo bhàandre na gò, ì dré tà títi nda ki kisúzó ngóro dré tá tàle àyi dré dhi tíni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya ni nya.

‡ 14:5 14:5 A adré tá làfa lò'wa kòni ki rú zi «dènàrì». Dènàrì kámá-na kòni ì tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kóná àlo sè dhi tí dhi 'i.

17 Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré tsàzo lirílé mísá làgàsè tùmǎní akódhi ni lebhèbhá mudrí-drì-rì dhi ìbe. 18 Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Àmi ki àlo adrélépi ngá nya tùmǎní má be dhi ni áma lefè kàribhá i drígá.» 19 Di kizà dré àyi ki 'òzo gò, àyi àlo àlo títi dhi ì dré kidhózó adrélé tàá drá dhi: «Zakó ína ma 'i ko?» 20 Akódhi logó àyi dré dhi: «Akódhi nda àmi mudrí-drì-rì ni ki àlo 'i. Akódhi dhya adrélépi mápà so má be sǎni àlo na dhi 'i. 21 Tà bàti ró dhi, Móndí ni Mvá ni li dràle ngóro tísile akódhi ni tà dri Giká ni Kúlí na dhi tíni. Di, kizà ni ína adré kàdrì dhya dra Móndí ni Mvá nda ni lefèlepi dhi dré! Dóro ni tá dhya nda ni tìle ko dhi.»

Mírì ni rúbhá i kàrí ni be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 26:26-30; Lúkà 22:14-20; 1 Kòrìtòbhá i 11:23-25)

22 Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zìzo dríá Giká tí gò, òzoá fèle àyi lebhèbhá i dré gò, tàzoá dhi: «Mì do nyàle. Kònìdhi áma rúbhá 'i.»

23 Dré kpà kópò adózó, àwoyà tàzo Giká dré gò, fèzoá àyi dré. Di àyi títi nda ì dré mvùzoá. 24 Dré tàzoá àyi dré dhi: «Kònìdhi áma kàrí adrélépi tà Giká dré bhàle ru yìzo móndí ìbe dhi ni 'o kítswálé títi dhi 'i. Kàrí nda ni kutú móndí zyandre i dré. § 25 Má adré tà bàti ta àmi dré: Má gò véle vínò mvu ko, tsàle kítú má dré dra vínò tídhí ro dhi ni mvùzo Giká ni Opì na dhi tú.»

26 Di ì dré longó ngòzo lenzézó Giká ni rú sè gò, ì dré pfòzo lìle mbàle kòngó Olivè fa kya drìna.

Yésu longó dhi, Péteró ni àyi ga

(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Lúkà 22:31-34; Yòwání 13:36-38)

27 Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títi, mì ni áma tayí adrélé kalóma. Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Má ni kábilígyà líkílèpi ni tswa dràle gò, à dré kábilígyà nda ki 'òzo ayílé.»*

28 Di, má kònga mána dràdrà 'àsè dre dhi, má ni li drìdrì àmi kandrána Gàliláyà na.» 29 Di Péteró tà drá dhi: «Tágba móndyá títi dhi ì kòtayí mì yà dhi, má kítswá mána ámi tayí tàdzí ko!» 30 Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Ndìndì ngátsi ándrò kònìdhi sè, drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vèsè be rì dhi kandrá dhi, mí ni mína áma ga vèsè be na.» 31 Di, Péteró gò logóá drá rìnyí sè dhi: «Tágba kòkítswá mà dré dràzo tùmǎní mí be yà dhi, má kítswá tàdzí ámi ga

§ 14:24 14:24 A kònò Pfòma 24:8; Yèrèmíyà 31:31-34. * 14:27 14:27 A kònò Zàkàríyà 13:7.

ko.» Gò Yésu ni lebèbhá àruka títi dhi ì dré kókpà tàzoá kònini.

Yésu zi tà Gìká tí Gètèsèmání na

(A kònò kpà Mátáyò 26:36-46; Lúkà 22:39-46)

³² Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe tsàle àrà rú zìle Gètèsèmání dhi na. Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì lírí kònwa, má kòlìró adrélé tà zi Gìká tí.» ³³ Dré Péterò kí drìzo Yàkóbhò íbe ìndì Yòwání be í vèsè. Gò akódhi ni togó dré kidhózó adrélé kizà nya, adrézó lanzile lavulé. ³⁴ Dì dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma togó adré nòle kizà dré, tsàle ndìndì dràdrà mìle. Mì kàdré kònwa, adrélé tàmgà dri.»

³⁵ Kòlì vwàle àyi rúsè tsà dre dhi, dré dhèzo kìnì mi adrélé tà zi Gìká tí, kòkitswá mìlàsà dhi, lókyá kizà àdhya nda kòngaró í rúsè be dhi bvó. ³⁶ Adré tá tàá dhi: «Ábbà, Tátá, mì rìnyí íbe kitswázó tà títi dhi kí 'o. Mì kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélèsè wà. Dì, mì kò'o tà má dré adrélé lèle dhi kòdhya ko. Be ró dhi, mì kò'o tà mì dré adrélé lèle dhi kòdhya.»

³⁷ Gò dré gòzo àyi lebèbhá nda i véna, àyi kí kisú ayí na. Dré tàzoá Péterò dré dhi: «Simónà, mì adré ayí ko? Mì kitswá tá tsì adrélé tàmgà dri ngbà 'í sáà àlo bwà ko? ³⁸ Lè mì kàdré tàmgà dri, adrélé kpà tà zi Gìká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìle, àmi kí 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko. Bàti, dhyá kí togó àtsi ró adrézó tà dóro 'o. Dì, dhyá kí rúbhá ína yàyà.»

³⁹ Yésu dré gòzo tódhyá lile tà zi Gìká tí ngóro dré tá zìle drìdrì dhi tíni. ⁴⁰ Gò dré gòzo tódhyá gòle àyi kí kisú ayí na, àyi kí mì dré tá adrélé ayí ro dhi sè. Dì ì nì tá vélé ì nì kúlí logó drá ngíni ya dhi ko.

⁴¹ Bvóá dhi, dré gòzo gòle àyi lebèbhá nda i véna vèsè ni na sè, tàá àyi dré dhi: «Mì adré dhu rè ayí ko, adrézó lovólé? Kitswá dre. Lókyá atsa dre. Mì nò rè ká! A adré 'òle Mòndí ni Mvá ni lefè tàkonzìbhá i drígá. ⁴² Mì nga, mà kòlìró! Dhya adrélépi áma lefè dhi atsa dre!»

Yésu ni rùma

(A kònò kpà Mátáyò 26:47-56; Lúkà 22:47-53; Yòwání 18:3-12)

⁴³ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, Yùdásì, akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi kí àlo dré atszó. Adrì tá í vèsè mòndí zyandre angábhá kòwánà kàdrì i, tatrítrí kúlí tadhábhá i ìndì bhàgo i vélèsè dhi i be. Ayi nda ì ru tá sápi i fa íbe àyi drígá. ⁴⁴ Yùdásì adrélépi 'òle Yésu ni lefè nda tà tá àyi dré dhi, í ni akódhi àdhi 'i yà dhi ni tadhá àyi dré dhi kònini: «Dhya má dré dra kamulé dhi,

akódhi 'i. Mì kòru di akódhi, drizoá lizo ába, adrézó likiá dóro.» ⁴⁵ Di Yúdásì nda dré ndiri áyi kisizó ànyi Yésu làga, táa drá dhi: «Rábbi!» Dré akódhi ni kamúzó. ⁴⁶ Gò móndyá nda ì dré dhèzo Yésu dri, akódhi ni ru. ⁴⁷ Di, dhya adrèbhá tá Yésu làga dhi ki àlo dré ngàzo áyi sápi asé gò, kòwánà ki kàdrì ni màràbà ni bí bwàzo kile.

⁴⁸ Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Ma vo kùgú 'i gò, mì dré adrézó àlile sápi íbe ìndì fa íbe kitswálé áma ru ni? ⁴⁹ Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, má adrè tá àmi kòfalé, adrélé tà tadhá tépelò na dhi, mì ru tá ma ko. Di, tà kòdhi ì atsá kònini, kitswálé tà tisile áma tà dri Giká ni Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.» ⁵⁰ Gò akódhi ni lebèbhá títi dhi ì dré akódhi ni tayizó lapázó.

⁵¹ Kàdhùrà àlo kítá asólépi í rú ngbà 'i àlo dhi dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè. A adrè tá 'òle akódhi ni ru ká, ⁵² di, dré lapázó ràle bvólíli ro, kítá ína ni tayí.

Yésu pfo kòwánà ki kàdrì i kandrà bhàgo kàdrì íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:57-68; Lúkà 22:54-55, 63-71; Yòwànì 18:13-14, 19-24)

⁵³ Gò ì dré Yésu ni drizo lizo ába kòwánà ki kàdrì bhàna. Di kòwánà kàdrì ì, bhàgo ì ìndì tatrìtrì kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré ru kimózó títi kònàle.

⁵⁴ Di Pétèro ro dhi, lebè tá ína Yésu lará ro, tsàle byá kòwánà ki kàdrì nda ni bhà'álé na. Dré fizo lirilé tépelò likìbhá ì kòfalé, adrélé àtsí yo àyi íbe.

⁵⁵ Kòwánà kàdrì nda ì bhàgo kàdrì nda íbe títi dhi ì adrè tá tà adrélé tàle Yésu rú dhi ki nda, kitswázó akódhi ni 'o dràle dhi bvó. Di, ì kisú tá àyikya tà àlo ko. ⁵⁶ Mòndí bí dhi ì adrè tá tà ta akódhi rú kinzò sè. Di, tà ì dré adrélé tàle nda ì kisú tá ru ko. ⁵⁷ Gò móndí àruka ì dré ngàzo tà ta akódhi rú kinzò sè kònini: ⁵⁸ «Mà yi akódhi adrèrà'a tàa dhi: <Má ni tépelò móndí ì dré sìle nì kònidhi nì pfu, gòzo àzya ni móndí ì dré sìle nì ko dhi nì si kítú na àmvolèsè.>» ⁵⁹ Di, ndìndì tà ì dré tàle akódhi rú nda kisú ína ru ko.

⁶⁰ Gò kòwánà ki kàdrì dré ngàzo áyi totó àyi kandrà, liziá Yésu tí dhi: «Mí logó mína kúlí tà dhya kòni ì dré adrélé tàle mí rú kòdhi ì sè ko?» ⁶¹ Di, Yésu adrè tá ína kírì, kúlí logó àko ró. Gò kòwánà ki kàdrì nda dré gòzo liziá tíá dhi: «Mì Mèsiyà, Giká kitswálépi rúku sè dhi ni Mvágó 'i?» ⁶² Yésu logó drá dhi: «Ma 'i. Di mì ni Mòndí ni Mvá ni no adrèrà'a lirilé Giká rinyí liyí ni driágo lésè. Mì ni kpà akódhi ni no adrèrà'a agòle ndùrùku bhù na dhi ì 'ásè.» ⁶³ Di kòwánà ki kàdrì nda dré áyi kítá lasizó kizà dré gò, tazoá dhi: «Mà ni di go véle móndí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi ki nda àdho tà sè? ⁶⁴ Mì yi làdhá dré dhàle Giká rú kòdhi àmi ki

bíbhálé sè dre. Mì adré di kisúá ngíni?» Di àyi títi nda ì dré tà ñòzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè.

⁶⁵ Gò àyi kì àruka ì dré ngàzo adrélé tùsú lufú akódhi mi. Ì dré akódhi ni mǐ dròzo gò, adrézó akódhi ni tisi, adrézó tàà drá dhi: «Mí longó rè tà pròfétà ro ká!» Gò tépelò líkíbhá ì dré kpà akódhi ni dòzo, adrélé mǐ tosálé.

Pètèró gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:69-75; Lúkà 22:56-62; Yòwání 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Lókyá nda sè dhi, Pètèró tá ína tàbhu na, bhà'álé nda na. Gò mvátòkó àlo kòwánà kì kàdrì ni màràbà ro dhi dré atsázó ⁶⁷ Pètèró ni no adrèrà'a àtsí yo. Dré akódhi ni nòzo dhi gò, tàzoá dhi: «Mì tá kókpà tùmání Yésu Nàzàrétà lésè dhi be.» ⁶⁸ Di, Pètèró dré ína tà nda ni gàzo rè, tàzoá dhi: «Má ni ngalè mí adré àdho tà ta ya dhi ko.» Gò dré ngàzo pfòle bhà'álé nda 'ásè, àyi totó láti adrézó afílé dhi 'á. Gbǎ kòdhwa, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

⁶⁹ Mvátòkó nda kònò akódhi kònàle dre dhi, dré gòzo tàà mónnyá adrèbhá tá akódhi làga dhi ì dré dhi: «Dhya kòndi àyi kì àlo 'i!» ⁷⁰ Di Pètèró dré gòzo tódhyá tà nda ni ga rè.

Gí ko, àyi adrèbhá tá Pètèró làga nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mì àyi kì àlo 'i bàti! Tàko ko, mi kókpà móndí angálépi Gàlílàyà lésè dhi 'i.» ⁷¹ Di Pètèró dré ngàzo mònndrà si, tàzoá dhi: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kinzò ta dhi! Má nǐ agó mǐ dré adrézó tà ni ni ta kòdhi ko!» ⁷² Gbǎ kòdhwa, àgólòwa dré gòzo tsírà bhe vèsè ni rǐ sè. Gò kúlí Yésu dré tá tàle Pètèró dré dhi dré agázó lána. Tà tá dhi: «Dridrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vèsè be rǐ dhi kandrá dhi, mí ni áma ga vèsè be na.» Gò Pètèró dré dhèzo adrélé ngòle.

15

Yésu pfò Pilátò kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Lúkà 23:1-5; Yòwání 18:28-38)

¹ Ngá kòwa dre dhi, kòwánà kàdrì ì, tátrítrí kúlí tadhábhá ì tùmání bhàgo kàdrì ìbe títi dhi ì dré ru yìzo Yésu dri. Di ì dré akódhi ni adròzo gò, drìzoá lizo fèá Pilátò, Rómà kì gùvèrènerè drígá.

² Gò Pilátò dré lizizóá Yésu tí dhi: «Mì, mi ópí Yúdà ànzi kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Ámi tàndi mí tà dre.» ³ Gò kòwánà kàdrì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu ni asíkì tà bí dhi ì sè. ⁴ Di Pilátò dré gòzo liziá tíá dhi: «Mí logó mína kúlí ko? Mí yi rè tà títi ì dré adrélé tàle mí rú dhi ì ká!» ⁵ Di, Yésu logó vélé ína kúlí ko. Gò Pilátò ni líndrì dré gàzo ásà.

A ñò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-26; Lúkà 23:13-25; Yòwánì 18:39-19:16)

⁶ Kóná àlo àlo títi, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, Pìlátò adré tá dhya ángùdhi bãdzó na, mómí zyandre dhi ì dré adrélé zìle í tí dhi ni tri àyi dré. ⁷ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, agó àlo rú be Bàrábà dhi tá bãdzó na mómí àruka íbe, ì dré tá mómí ki kodzólé ligílé dhi sè, ìndì ì dré tá mómí pfulé dràle dhi sè. ⁸ Di mómí zyandre dhi ì kòmbà tsàle Pìlátò véna dre dhi, ì dré kidhózó adrélé akódhi ni ti lizí, kò'oró ànyà gá dré tá adrélé 'òle àyi dré dhi tìni. ⁹ Di Pìlátò dré àyi ki lizízo tàzoá dhi: «Mì adré leá dhi, má kòtrì àmi dré ópí Yúdà ànzi kya kònìdhi?» ¹⁰ Lizí tá àyi kònìni tàko ko, nì tá tàle dhi, kòwánà kàdrì ì fè tá Yésu í drígá ngbà 'í dirèma sè dhi be. ¹¹ Di, kòwánà kàdrì nda ì dré mómí zyandre nda ki 'a tifízó, ì kòzìró Pìlátò tí kòtrìró Bàrábà àyi dré kòdhya. ¹² Gò Pìlátò dré lizízoá àyi tí dhi: «Mì adré di leá dhi, má kò'o dhya mì dré adrélé zìle ópí Yúdà ànzi kya ró kònìdhi sè ngíni?» ¹³ Di ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí tidí akódhi fa kipakipa dri!» ¹⁴ Pìlátò gò lizíá dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i?» Di ì dré gòzo adrélé tetréle rinyí sè, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi!»

¹⁵ Pìlátò adré tá mómí zyandre nda ki togó le 'òle kinílé. Di dré Bàrábà ni trizo àyi dré. Dré Yésu ni 'òzo bhwàle gò, akódhi ni fèzo kitswálé tidíle fa kipakipa dri dhi bvó.

Sòdá ì gu Yésu

(A kònò kpà Mátáyò 27:27-31; Yòwánì 19:2-3)

¹⁶ Gò sòdá ì dré Yésu ni drizo fizo ába gùvèrènerè nda ni dzó kàdrì ni bhà'álé na. Ì dré sòdá àruka títi dhi ki azízó ru amú àyi íbe akódhi làgàsè. ¹⁷ Gò ì dré kánzò ká asózó rúá, fanzì kùtsi ró dhi ni pàzo kùla ró asólé dríá. ¹⁸ Di ì dré ngàzo adréle mòdo fe drá, adrézó tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzi kya nì!» ¹⁹ Ì adré tá akódhi ni drì tswa kòzó sè, adrézó tùsú lufú rúá. Ì adré tá kpà kórókó titì akódhi kandrá, sùle ngóró ì adré tá akódhi ni lindrì bha na tìni. ²⁰ Ì kògu akódhi kònìni dre dhi, ì dré kánzò ká nda ni avùzo rúàsà, gòzo akódhi ni kítá ki tosó rúá. Gò ì dré akódhi ni drizo pfozo ába, kitswálé tidíle fa kipakipa dri dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Lúkà 23:26-43; Yòwánì 19:17-27)

²¹ Ì dré tá adrerà'a apfòle kònalésè dhi 'á dhi, ì dré agó àlo rú be Símónà, angálèpi Kìrénè lésè dhi ni nòzo adrerà'a

agòle amvú lésè.* Akódhi nda tá Alìgizándrè ki atá Rúfù be dhi 'i. Di ì dré akódhi ni 'òzo rinyí sè adrélé fa kipakipa Yésu àdhya ni do.

22 Gò ì dré Yésu ni drizo lizo ába tsàle àrà rú zìle Gòlògótà dhi na. (Rú nda kòdhi adrè làá tàle dhi «Àrà drìfà àdhya».)

23 Kònàle dhi, ì dré vìnò amulé àlókò rú zìle mírè dhi be dhi ni fèzo akódhi dré mvùle. Di, dré ína gàzoá rè. 24 Di ì dré akódhi ni tidízo fa kipakipa dri gò, dzègé vùzo nìzoá ngalè ì ni akódhi ni kítá ki lanzí àyi kòfalésè ngíni ya dhi.†

25 Lókyá akódhi ni tidízo nda tá sáà nzi-drì-su drùbhì sè dhi 'i. 26 A tisì tá tà tà ñòzo akódhi dri dhi wárágà dri kònini: «Ópí Yúdà ànzi kya». 27 A tidí tá kpà kùgubhá rì dhi ì fa àruka ì drìsè akódhi làgàsè: àlo ni dríágo ni lésè, àzya ni lídzi ni lésè. [28 ‡]

29 Móndyá adrèbhá tá lavulé àrà nda 'àsè dhi ì adrè tá akódhi ni lodhá, adrézó àyi ki drì ya, adrézó tàá dhi: «Á! Mì tá kitswálépi tépelò pfu gòzo síá kítú na àmvolésè ni, 30 mí así di fa kipakipa kòdhi drìlèsè ámi tándi ni tidrí wà!» 31 Kòwánà kàdrì ì tatrìtrì kúlí tadhábhá íbe dhi ì adrè tá kpà akódhi ni gu kònini, adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «Akódhi tidrí mómí àruka ì 'í. Di, kitswá ína àyi tándi ni tidrí bwà ko! 32 Adrè làá dhi, Mèsíyà, ópí Ísèrèlè ànzi kya kòdhi kàsí nyànomvá fa kipakipa drìlèsè, mà kònòró tà nda akódhi ni ka'izo be dhi bvò!» Kùgubhá tidilé akódhi be nda ì adrè tá kpà akódhi ni lodhá kònini.

Yésu ni dràma

(*À kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Lúkà 23:44-49; Yòwàni 19:28-30*)

33 Kítú rírì sè dhi, tínimvá dré bvò ni mǐ dòzo wǎyi, tsàle sáà na kítú rírì àmvolésè dhi na. 34 Di sáà na nda sè dhi, Yésu dré liyízo kúlí 'u'ù sè tàzoá dhi: «Èlòyì, Èlòyì, léma sàbàkàtànì?» Kòdhi adrè làá tàle dhi: «Áma Gíká, áma Gíká, mí tayí ma àdho tà sè?» 35 Mómí àruka adrèbhá tá kònàle dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Mì yi rè ká! Akódhi adrè Èlìyà ni zi.» 36 Gò àyi ki àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhi ni adó, vìnègáři dàzo lána, dròzoá kòzó sílé, tingázóá kuru fèle Yésu dré mvùle gò, tàzoá dhi: «Mà kòtayí rè akódhi, nòzoá ngalè Èlìyà ni atsá akódhi ni tirí fa

* 15:21 15:21 «Kírénè» kònidhi tá bhàandre bvò Líbiyà àdhya lé, bvò kàdrì Afríkà àdhya lé dhi 'i. † 15:24 15:24 A kònò Longó ì 22:19. ‡ 15:28 15:28 Wárágà Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Di tà tisìle Gíká ni Kúlí na dhi ì 'o tá ru kònini. A tisì tá dhi: «À amú akódhi nàle drìkònzibhá íbe.»] A kònò Esáyà 53:12.

kipakipa drílèsè yà dhi.» ³⁷ Di, Yésu dré trèzo kúlí 'u'ù sè gò, dràzo.

³⁸ Gbǎ lókyá nda sè dhi, kítá 'ìlè tēpelò nì 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rì, kidhólé drì lèsè tsàlè pá na. ³⁹ Rómà kì sòdá kì kàdrì adrélépi áyi totó Yésu kandrá dhi kònò akódhi drà tá ngìni ya dhi dre dhi, dré tazoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína Gìká nì Mváagó 'ì bàti!»

⁴⁰ Tòkó àruka ì tá kpà kònàlè, adrélé tà nda ki no lárá ro. Ayì kòfalé dhi tá: Màriyà Mágadálénè, Màriyà Yàkóbhò kàdhùrà ro dhi kì andre Yòsè be dhi, tsàlè Sàlómè. ⁴¹ Ayì nda ì adrè tá Yésu nì lebè Gàlíláyà na, adrézó tà 'o drá. Tòkó àruka bǐ alìbhá akódhi be Yèrúsalmè le dhi ì tá kpà kònàlè be.

Yésu nì rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Lúkà 23:50-56; Yòwàni 19:38-42)

⁴² Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'ì. Di ìndró kàdrì dre dhi, ⁴³ agó àlo rú be Yòséfà angalépi Arimátáyà lèsè dhi dré lizo Pilátò véna. Akódhi nda tá Yúdà ànzì kì bhàgo kàdrì kì àlo rúku ró dhi 'ì. Adré tá kpà ína Gìká nì Opì letè nòlè. Di akódhi kòtsa Pilátò véna dre dhi, dré Yésu nì rúbhá zizo tíá tirì àko. ⁴⁴ Pilátò kòyi Yésu drà dre dhi dre dhi, akódhi nì líndrì dré gazo. Dré sòdá kì kàdrì azizó, lizizóá tíá ngalè akódhi drà dre bàti yà dhi. ⁴⁵ Kòyi tà nda tá kònìni dhi sòdá kì kàdrì nda tí dre dhi, dré láti fèzo Yòséfà dré rúbhá nda nì dòzo. ⁴⁶ Di Yòséfà dré kítá kemve gizo lizo ába gò, dré rúbhá nda nì tirízó fa kipakipa drílèsè, lambézóá kítá nda sè gò, lizo bhàá mógó àlo gale kírà na dhi na. Dré kírà kàdrì dhi nì alízó bhàlè mógó nda tí. ⁴⁷ Màriyà Mágadálénè ì Màriyà Yòsè nì andre ró dhi be dhi, ì nò tá àrà rúbhá nda nì bhàzo dhi 'ì.

16

Yésu nì ngàma dràdrà 'ásè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 28:1-10; Lúkà 24:1-12; Yòwàni 20:1-18)

¹ Sàbátù kòlavú dre dhi, Màriyà Mágadálénè, Màriyà Yàkóbhò nì andre, ìndì Sàlómè be dhi ì dré dò tàdzí be dóro dhi nì gizo, kitswázó lile dàá Yésu nì rúbhá rú dhi bvó. ² Di kítú nì àlo pósò àdhya sè, ngá kòwa dre dhi, ì dré ngàzo drùbhì kínó láti do adrézó lile mógó na. ³ Láti 'á dhi, ì adrè tá lizíá àyi kòfalésè dhi: «Àdhi nì kírà lì mógó tísè mà dré kitswázó file lána bwà dhi nì?» ⁴ Di, ì kòtingá mǐ dre dhi, ì dré nòzoá dhi, à lì kírà kàdrì gú nda mógó tísè dre.

⁵ Ì kòfì mógó nda na dre dhi, ì dré kàdhúra àlo kánzò kemve asólépi í rú dhi ni nòzo, adrérà'a lírìlé mógó nda na dríágó lésè. Gò àyi ki togó dré gàzo tírì dré. ⁶ Dì, akódhi dré tázòá àyi dré dhi: «Mì tayí àmì ki togó adrélé gàle tírì dré ko. Mì adré Yésu Nàzàrétà lésè, tidílé fa kípákípa dri dhi ni nda kòdhya. Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'àsè dre! Mì nò rè àrà tá rúbhá ni ni bhàzo ni ká. ⁷ Dì mì lè tàá akódhi ni lebèbhá ì dré túmání Pétèró be dhi: «Akódhi adré lile àmì kandrána Gàlílàyà na. Kònàle dhi, mì ni akódhi ni no góró dré tá tàle àmì dré dhi tìni.»

⁸ Dì tòkó nda ki líndrí dré gàzo bhwābhwa, ì dré kpà adrézó lyàle lyàlyà gò, ì dré ngàzo lapálé mógó nda lésè. Dì, ì tà tá àyíkya tà àlo dhya àlo dré ko, ì dré tá adrélé ngá ro dhi sè.*

Márokò ni búkù ni kùdù

(A kònò kpà Mátáyò 28:9-20; Lúkà 24:13-53; Yòwání 20:11-23; Tà 'òle dhi ì 1:6-11)

⁹ [Yésu kònga dràdrà 'àsè drùbhì kínó kítú ni àlo pòsò àdhya sè dre dhi, dré rè zyà agázó Màríyà Màgàdálènè ì dré tá tírì kònzi nzi-drì-rì dhi ki dròzo lásà dhi kandrá. ¹⁰ Gò akódhi nda dré ngàzo lile rúbí nda ni longó dhya adrèbhá tá túmání Yésu be gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè dhi ì dré. ¹¹ Dì, àyi nda ì kòyi tàle dhi, Yésu lídrì ro, ìndì Màríyà nò akódhi dre dhi dre dhi, ì dré àyíkya ka'izoá ko.

¹² Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo áyi tadhá làsú be twá áyi lebèbhá rì dhi ì dré, ì dré tá adrérà'a lile gbàbhú na dhi 'á. ¹³ Dì àyi nda ì dré gòzo rúbí nda ni longó àyi ki arúpi ì dré gò, àyi nda ì dré kpà àyi ki kúlí ka'izo ko.

¹⁴ Kùdù ro dhi, Yésu dré gòzo áyi tadhá dhya mudrí-drì-àlo nda ì dré, ì dré tá adrérà'a lírìlé mísà làgàsè dhi 'á. Gò dré tà tazo àyi dri, àyi ki tà ka'íkà'ì dré tá adrélé yàyà dhi sè, ìndì àyi ki togó dré tá adrélé tòmbatòmba dhi sè. Tàko ko, ì ka'ì tá àyíkya dhya akódhi ni nobhá mì sè akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolésè dhi ki kúlí ko. ¹⁵ Gò dré tázòá àyi dré dhi: «Mì lè bvò wáyi 'àsè Rúbí Tani longóbe móndyá títi Gíkà dré bhàle dhi ì dré. ¹⁶ Dhya ángùdhi dra

* **16:8** 16:8 Wárágà àruka búkù Márokò àdhya ni tsìzo àyi dri drìdrì dhi ì adré akílé 16:8 àmvolésè. Kòdhi adré tàá dhi, à adré Márokò 16:9-20 kisé àyi nda ì léna ko. Wárágà àruka ì léna dhi, à adré kó 16:9-20 kisé. Wárágà àruka ì léna dhi, à adré kó kúlí kòni ki kisé 16:8 àmvolésè: [Gò ì dré lizo tà títi tàle àyi dré nda ki longó tàli ró Pétèró ì dré arúpi ni ìbe. Amvolásà dhi, Yésu ni tàndi dré àyi nda ki mùzo lile bvò wáyi 'àsè kídholé kítú dré apfòrà lésè tsàle kítú dré ndìrà na, kitswálé kúlí lólo kitswálépi akílé bwà ko dhi ni longó móndyá títi ì dré, ì kàdrìró lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisé be dhi bvò. Kàdré kònìni!]

Rúbí Tani nda ni ka ñlepi gò, bàtìsimò dòzo dhi ni adrí. Di, dhya ángùdhi Rúbí Tani nda ni ka ñlepi ko dhi, Gĩká ni tà bha akódhi nda dri. ¹⁷ Gĩká ni tà twátwa líntríga ró kòni ki fe móndyá ka ñbhá dhi i dré adrélé 'òle dhi kòdhya: Áma rú sè dhi, ì ni tirí kònzì ki dro topfòle móndí i lésè. Ì ni ti twátwa tídhí ro dhi ki ta. ¹⁸ Ì ni ñi ki ru àyi drígá. Di ì kòmvu lòmà yà dhi, lòmà nda kitswá àyi ki 'o kònzì àlomvá ko. Ì ni kpà drígá tobhà dràbhá i rú gò, àyi nda ì dré gòzo adrélé.»

¹⁹ Di Mírì Yésu kòtà tà nda i àyi dré dre dhi, Gĩká dré akódhi ni dòzo bhù na gò, akódhi dré lirízó Gĩká ni dríágó lésè. ²⁰ Di akódhi ni lebhèbhá nda ì dré ngàzo lile Rúbí Tani longóbe àrà títi bvò dri dhi i 'ásè. Mírì adré tá tà 'o àyi íbe, adrézó tadhá dhi, àyi kúlí ì dré tá adrélé longolé nda tà bàti 'i, tà líntríga ró dré fèle àyi dré adrélé 'òle dhi i sè.]

Rúbí Tani Lúkà dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Lúkà 'i. Akódhi nda tá àpóstolò 'i ko. Di, akódhi tá ína móndí tà Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhi ki ndàlepi nìle dóro lavulé, ngóro dhya tà nda ki nobhá mǐ sè dhi ì dré titílé drá dhi tǐni dhi 'i (Lúkà 1:1-4). Akódhi tá kókpà Pólò ni atsiàmú ki àlo 'i (Tà 'òle dhi ì 16:10, àruka ni íbe). Kònìdhi búkù ni àlo búkù rǐ Lúkà dré tisìle dhi ì kòfalé dhi 'i. Búkù kònìdhi léna dhi, akódhi adré Yésu ni lídrì ni tà àzì ni íbe dhi ki tití kòdhya. Akódhi ni búkù ni rǐ rú be «Tà àpóstolò ì dré 'òle dhi ì» dhi léna dhi, adré Èkèlézyà ni tà tití kòdhya.

Búkù kònìdhi léna dhi, Lúkà adré tadhá dhi, Yésu Giká ni Mvágó 'i, ìndì Mèsíyà Giká dré tá lazilé gò amùzoá kitswálé móndyá tití dhi ki tídrì dhi 'i. Lúkà adré tisíá dhi, Giká ni Tírì zì tá Yésu nda alìle Rúbí Tani longó móndyá lemerè ro dhi ì dré (4:18). Tà bàti ró dhi, Yésu adré Giká ni lèle tadhá móndyá tití tà yàya dhi íbe dhi ì dré: lemerèbhá ì, dràbhá ì, móndyá adrélé mǐ pfòle dhi ì, tàkonzìbhá ì, tsàle móndyá tití togó be ànzimvá kya tǐni dhi íbe. Tà kàdrì àruka à dré adrélé kisulé búkù kònìdhi léna dhi ì, tà kòni 'i: Tírì Lólo ni àzì, tà zìma Giká tí dhi, Yésu ni lèle tadhama tòkó ì dré dhi, móndí ki tàkonzì trǐma, ìndì Yésu ni ka'ìbhá ki kólénzé.

Búkù su Rúbí Tani ni tà dri dhi ì kòfalé dhi, à adré tà àruka ki kisú ngbà 'í Lúkà ni búkù kònìdhi léna: Yòwànì Bátisimò fèlepi ni tǐma, tà àruka Yésu ni tǐma ni tà dri dhi ì, Yésu ni lǐma tépelò na mvámvá ro dhi, pídhígó Sàmàríyà agó dóro dhi ni tà dri dhi, pídhígó mvágó avìlepi dhi ni tà dri dhi, àruka ni íbe.

Lúkà adré búkù kònìdhi ni tisì agó àlo rú be Tèyòfilè dhi dré. Akódhi nda dré tá adrélé Yúdà mvá 'i ko dhi sè dhi, Lúkà adré Yúdà ànzì ki tà bí àyi ki labhi íbe dhi ki àndu ngì. Tà nda sè dhi, móndyá àndrò dhi ki kitswá Rúbí Tani Lúkà dré tisìle kònìdhi ni na, àndu ni ni nǐzo dóro lavulé.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atǐma

- 1) Tà Lúkà dré Rúbí Tani tisìzo ásà dhi (1:1-4)
- 2) Yòwànì Bátisimò fèlepi ni tǐma, Yésu ni tǐma, ìndì akódhi ni anzì ni tà (1:5-2:52)
- 3) Yòwànì Bátisimò fèlepi ni àzì (3:1-20)
- 4) Yésu ni bátisimò dòma, ìndì akódhi ni tabhǐma (3:21-4:13)
- 5) Yésu ni àzì bvò Gàliláyà àdhya na dhi (4:14-9:50)

- 6) Yésu ni atsí ngàzo Gàliláyà lésè lile Yèrúsalemà na dhi (9:51-19:27)
 7) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (19:28-23:56)
 8) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni mbàma bhù na dhi (24:1-53)

Tà Lúkà dré Rúbí Tani tisìzo àsà dhi

¹ Atálágó Teyòfilè, ngóro mí dré nìle be dhi tìni dhi, mómí bí dhi ì tabhì tà ru 'obhá àma kòfalé dhi ki tisìle. ² Ì tisì ngóro dhya tà nda ki nobhá mì sè kidhoma ni lésè gò, ì dré atsázó Gìkà ni kùlì longóbhá ì ró dhi ì dré titílè tayílè àma dré dhi tìni. ³ Di, atálágó, má dré tà títì nda ki ndàle nìle kyá àyi ki kidhoma lésè dhi sè dhi, má mìlèsè dhi tá kpà dóro má dré tà nda ki tisìle mí dré m̀bhalé tí dhi. ⁴ Má adré 'òà kònìni, mí kòkìtswáro nìá tàle dhi, tà tadhálé mí dré dhi ì tà bàti 'i dhi be.

Angéló longó Yòwánì ni òma ni tà

⁵ Lókyá Eródè dré tá adrérà'a ópí ro bvò Yùdáyà àdhya drìle dhi 'á dhi, kòwánà àlo rú be Zàkàríyà dhi tá be. Akódhi nda tá kòwánà angábhá Abíyà ni sùrú lésè dhi ki àlo 'i. Akódhi ni tòkó rú be Elizàbètè dhi angá tá kpà Arónà atú adrélépi kòwánà ki kàdrì ro dhi ni sùrú lésè. ⁶ Ayi rìti dhi ki tà tá gyágya Gìkà mìlèsè. Ì adré tá tà títì Mírì ni tatrítrí kùlì dré adrélé tàle à kò'o dhi ki 'o, tà àlo tivì àko ró. ⁷ Di, àyi tá àyikya mvá àko. Tàko ko, Elizàbètè tá kóndó 'i, ìndì àyi rìti dhi ki kóná lavú tá dre.

⁸ Kítú àlo dhi, Zàkàríyà nda adré tá àzì 'o kòwánà ro Gìkà kandrà. Angyá ko, lókyá nda tá lókyá kòwánà akódhi ni sùrú lésè dhi ì dré adrézó àzì 'o dhi 'i. ⁹ Anzyà gà kòwánà ì dré adrélé 'òle dhi tìni dhi, ì kipè tá akódhi dzègé sè, file béndélé za Mírì ni tépelò na dhi kòdhya. ¹⁰ Di akódhi dré tá adrérà'a béndélé za dhi 'á dhi, mómíyá zyandre títì dhi ì adré tá tà zi Gìkà tí kivi na.

¹¹ Gò ángéló Mírì àdhya dré ngàzo agálé Zàkàríyà kandrà, àyi totó adrélé àlètàrì adrézó béndélé za dhi ni dríagó lésè. ¹² Zàkàríyà kònò akódhi dre dhi, akódhi ni drì dré abízó nyinyi gò, tirì dré gàzo akódhi léna bí. ¹³ Di, ángéló nda dré ìna tàzoá drá dhi: «Zàkàríyà, mí ro ngá ko! Tàko ko, Gìkà yi tà mí dré zìle í tí dhi dre. Ami tòkó Elizàbètè ni mváagó ti mí dré gò, mí dré rú ni ni zìzo Yòwánì. ¹⁴ Akódhi ni arí fe mí dré kólénzè íbe. Mómí bí dhi ki kókpà lenzé akódhi ni òma sè. ¹⁵ Tàko ko, akódhi ni tà ni adré kàdrì Mírì mìlèsè. Akódhi kitswá tàdzí vínò 'i yà, kó ngalè wá àtsì 'i yà dhi ni mvu ko. A ni ga Tirí Lólo sè bí, kidhólé í dré adrérà'a àyi andre lé dhi 'á. ¹⁶ A ni Ìsèrèlè ànzi bí dhi ki adrì agòle Mírì

àyi ki Giká véle. ¹⁷ A ni adhé alìle Mírì kandrá, Tírì Lólo atú adrélepi pròfètà Elíyà le dhi ni rìnyí sè, kitswálé ànzi ki atá ki togó adzá àyi ki ànzi i véle, ìndì mónnyá adrèbhá ligilé dhi ki togó adzá mónnyá gyägya ki tògyá véle, kitswázó móndí ki tivó adrélé gànzi ró Mírì dré be dhi bvó.»*

¹⁸ Dì, Zàkàriyà dré ángéló nda ni lizizó tàzoá dhi: «Má ni nǎ ngalè tà kòdhi ni ru 'o bàti dhi ngíni? Angyá ko, ma màlìga 'i, ìndì áma tòkó ni kóná lavú dre.» ¹⁹ Ángéló logó drá dhi: «Ma Gàbèrèyélè 'i. Má adré áma totó Giká kandrá, adrélé akódhi ni àzi 'o. Akódhi amù ma alìle mí véle, rúbí tani kòdhi ni longó mí dré. ²⁰ Dì, mí yi rè ká! Mí ni adré ábhãbhã ro tà ta àko ró, tsàle kítú tà nda dré dra ru 'òzo dhi tú. Tàko ko, mí ka 'i mína áma kúlí i ko, tágba kúlí nda i dré dra ru 'òzo àyi ki lókyá sè dhi.»

²¹ Lókyá nda sè dhi, mónnyá zyandre nda i adré tá Zàkàriyà ni letè gò, àyi ki líndrì dré adrézó gàle, dré tá adrélé gìle tépelò na tò dhi sè. ²² Dì, kàpfò lásà dre dhi, kitswá tá ina tà ta àyi véna bwà ko. Gò i dré atógyàzoá dhi, ngá agá tá akódhi mi toróbí tìni tépelò na dre. Angyá ko, akódhi atsá tá ina ábhãbhã ro, adrélé tà ta àyi dré drìgá sè. ²³ Akódhi ni lókyá adrézó àzi 'o tépelò na dhi kàkí dre dhi, dré nzìzo í bhàna.

²⁴ Amvolàsà dhi, akódhi ni tòkó Elizàbètè dré 'a kisúzo gò, dré àyi zùzo 'a nda be mbã nzi. Adré tá kisùá í léna dhi: ²⁵ «Mírì 'o má dré tà adrélépi dóro í mìlèsè dhi kòdhya. Lókyá kònìdhi sè dhi, tingá má rúsè tà adrélépi tá kanyò fe má dré móndí i mi dhi dre.»

A longó Yésu ni tìma ni tà

²⁶ Elizàbètè ni mbã ni nzi-drì-àlo sè dhi, Giká dré ángéló Gàbèrèyélè ni mùzo lìle bhàandre rú zìle Nàzàrètà bvó Gàlìlàyà àdhya lé dhi na, ²⁷ kyánzi àlo rú be Màriyà, àgo tà nìlepi rè ko dhi véna. A zì tá Màriyà nda agó àlo rú be Yòséfà, angálèpi ópí Dàwídì ni sùrú lésè dhi dré tòko ró. ²⁸ Ángéló nda kòfì Màriyà véna dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mí Mírì dré àyi togó tani bhàzo mí rú ni, mòdo mí dré! Mírì tùmání mí be!» ²⁹ Dì Màriyà ni drì dré abízó nyinyi kúlí nda sè gò, dré adrézó kisùá í léna ngalè mòdo nda tá àdho mòdo kára 'i ya dhi.

³⁰ Dì, ángéló nda dré ina tàzoá drá dhi: «Màriyà, mí ro ngá ko! Tàko ko, mí Giká ni togó tani íbe mí rú. ³¹ Mí yi rè ká! Mí ni 'a kisú gò, mí dré mváagó tìzo, rú ni ni zìzo Yésu. ³² Akódhi ni tà ni adré kàdrì, ìndì à ni akódhi ni zì Giká kurú na bhù na dhi ni Mvágó ro. Mírì Giká ni akódhi

* 1:17 1:17 A kònò Màlákì 3:23-24.

ni bha adrélé ópí kàdrì ro, ngóro akódhi ni tábhí Dàwídí tìni. ³³ Akódhi ni òpì nya Ìsèrèlè ànzi i dri kóná vèsè kólyá.† Bàti, akódhi ni òpì ni adré kùdù àko.»

³⁴ Di Màrìyà dré ángéló nda ni lizízó tàzoá dhi: «Tà kòdhi ni ru 'o ngíni? Tàko ko, má nǐ rè agó àlo ni tà ko.» ³⁵ Di ángéló nda logó drá dhi: «Tírí Lólo ni así mí dri gò, Gìká kurú na bhù na dhi ni rǐnyí dré ámi asózó. Asà dhi, à ni mvámvá lólo mí dré dra òlè nda ni zi Gìká ni Mvágó ro. ³⁶ Di mí yi rè ká! Ámi aró Èlizàbètè kisú ína 'a dre. Adré mvágó letè, tágba dré adrézó màlìga 'i dhi. Kònìdhi, akódhi tá adrélé zìle kòndó ro nda ni mbá ni nzi-drì-àlo dhi 'i. ³⁷ Tàko ko, Gìká mìlèsè dhi, tà àlo kítswálé 'òlè bwà ko dhi yókódhó.» ³⁸ Di Màrìyà gò tàá dhi: «Ma Mírì ni màràbà 'i. Tà nda kò'o ru má dré ngóro mí dré tàle dhi tìni.» Gò ángéló nda dré akódhi ni tayízó.

Màrìyà lè Èlizàbètè ni no

³⁹ Lókyá nda sè dhi, Màrìyà dré ngàzo lile sírí bhàandre àlo bvò kòngo ró Yùdáyà àdhya lé dhi na. ⁴⁰ Dré tsàzo fìle Zàkàrìyà ni dzó na gò, mòdo fe Èlizàbètè dré. ⁴¹ Di Èlizàbètè dré Màrìyà ni mòdo nda ni yirà'a dhi, mvámvá dré ngàzo lána gò, Èlizàbètè dré gàzo Tírí Lólo sè bǐ. ⁴² Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Gìká bhà tà tani mí dri tòkó àruka títi dhi kya kí lavú dre. Bhà kókpa tà tani mvámvá mí dré dra òlè dhi dri dre. ⁴³ Ma tá àdhi 'i, áma Mírì ni andre dré alìzo má vélé ni? ⁴⁴ Mí nò rè ká! Ámi mòdo ni kúlí dré adhéjà'a má bìlé dhi 'a dhi, mvámvá nga má léna arí dré. ⁴⁵ Kólénzé mí dré, mí dré ka'ìle tàle dhi, Mírì ni dra tà í dré tàle mí dré dhi ni 'o káyà dhi sè.»

Longó Màrìyà àdhya

⁴⁶ Di Màrìyà dré tàzoá dhi:
«Má adré áma Mírì ni tà bha kuru.
⁴⁷ Áma togó adré lenzélé Gìká áma tídrìlépi dhi ni rú sè.
⁴⁸ Tàko ko, akódhi bhe mì áyi màràbà tàko ni ni no.
Kìdhólé nyànómvá dhi, mónyá lókyá títi i sè dhi kí áma zi kólénzé líyí ro.
⁴⁹ Angyá ko, Gìká rǐnyí líyí ro dhi 'o tà kàdrì lavúlé dhi má dré dre.
Akódhi ni rú lólo.
⁵⁰ Adré áyi togó dóro tadhá mónyá lókyá títi i sè adrébhá áyi ro dhi i dré.
⁵¹ 'O tà kàdrì i áyi drígá rǐnyí ró dhi sè dre.
Lapé mónyá tà kúsùkìsù íbe drìkàdrì ro dhi i.

† **1:33** 1:33 A kònò 2 Sàmùwèlè 7:12, 13, 16; Esáyà 9:6; Dànyèlè 7:14. Gìká ni Kúlí tìsile Gírìkì ti sè dhi adré tàá «Yàkòbhò ni dzó» kònwa. Kòdhi adré lèá tàle dhi «Ìsèrèlè ànzi i».

⁵² Tirí ópí kàdrì ì àyi ki lirírà adrézó òpì nya dhi ì drílèsè gò, móndyá tako ki tingázó kuru.

⁵³ Fè ngá dóro ì móndyá tàbirí íbe dhi ì dré nyàle gò, ngábhá ki logózó nzìle drígálé sè.

⁵⁴⁻⁵⁵ Alì áyi màrábà, Ìsèrèlè ànzì ki ledé.

Tivì kpà áyi togó dóro tadhama Abàràrà ì dré ànzì ni íbe kóná vèsè kólyá dhi ko, ngóro dré tá lazilé àma ki tábhí ì dré dhi tìni.»

⁵⁶ Màriyà dré adrézó Elizabète bhàna mbá na gò, dré gòzo nzìle í bhàna.

Yòwàni ni tìma

⁵⁷ Elizabète ni lókyá tìzo dhi kòkitswá dre dhi, dré mváagó tìzo. ⁵⁸ Akódhi ni bhàzì ì aró ni íbe dhi ì kòyi tàle dhi, Mírì tadhá tá áyi togó dóro drá dhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lenzélé tùmáni akódhi be.

⁵⁹ Mvámvá nda ni kítú ni nzi-drì-na akódhi ni tìma àmvolésè dhi sè dhi, ì dré lizo akódhi ni 'o lwàle. Mòndí ì adrè tá 'òle akódhi ni atá, Zàkàriyà ni rú fe drá ká. ⁶⁰ Di, andre ni dré ína tàzoá dhi: «Kóko, à ni akódhi ni rú zi Yòwàni.» ⁶¹ Ì tà drá dhi: «Mòndí rú be kònìni dhi ámi sùrú na dhi yó.» ⁶² Gò ì dré mvámvá nda ni atá ni lizizó drígá sè, nìzoá ngalè akódhi lè à kòzi mvámvá nda ni rú àdhi ya dhi. ⁶³ Di Zàkàriyà dré ngá adrézó ngá tìsì dríá dhi ni zìzo gò, tìsìzoá dhi: «Akódhi ni rú Yòwàni.» Gò àyi títí dhi ki línrí dré gàzo tà nda sè. ⁶⁴ Gbã kòdhwa, Zàkàriyà ni kúlí dré fùzo gò, dré kidhózó adrélé tà ta, adrézó Gìká ni rú bha kùle. ⁶⁵ Di tirì dré gàzo àyi ki bhàzì títí dhi ì léna bí. Gò à dré adrézó tà nda ki títí bvò kòngo ró Yúdáyà àdhya 'ásè wáyì. ⁶⁶ Móndyá títí tà nda ki yibhá dhi ì adrè tá tà nda ki kisù, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Mvámvá kòdhi ni atsá àdhi ró?» Tako ko, Mírì ni rìnyi tá mvámvá nda íbe bàti.

Longó Zàkàriyà àdhya

⁶⁷ Zàkàriyà, mvámvá nda ni atá dré gàzo Tirí Lólo sè bí gò, dré ngàzo Gìká ni kúlí longó pròfètà àdhya tìni kònìni:

⁶⁸ «Rúku kàdré Mírì, Ìsèrèlè ànzì ki Gìká dré, dré alìle áyi móndyá ki lomí, àyi ki apázó dhi sè.

⁶⁹ Tako ko, akódhi 'o dhya rìnyi ró dra àma ki tidrílèpi dhi apfòle,

áyi màrábà Dàwídì ni sùrú lésè dre.

⁷⁰ 'O kònìni ngóro dré tá lazilé kínó lésè,

áyi pròfètà lólo dhi ì tí dhi tìni.

⁷¹ Lazí tá dhi, í ni àma ki tidrí àma ki kàribhá ì drígàsè, ìndì móndyá títí adrèbhá togó kònzi bha àma rú dhi ì drígàsè.

72 Àsà dhi, tadhá áyi togó dóro àma ki tábhí i dré dre.
 Tìvì kpà tà lólo í dré bhàle ru yìzo mónnyá ína íbe dhi ko.
 73 Tàko ko, sè tá mònndrà lazízóá àma ki tábhí Abàràrà dré
 dhi,
 74 í ni àma ki apá àma ki kàribhá i drígàsè,
 mà kàdréró áyi tà 'o tirì àko,
 75 ngóro mónndí lólo ìndì gyágya í m̀lèsè dhi i t́ni, àma ki
 lókyá wáyi sè.
 76 Dì m̀i, áma mvá ro ni, à ni ámi zi Giká kurú na bhù na
 dhi ni pròfètà ro.
 Angyá ko, mí ni dhe lile Mírì kandrána, kitswálé láti ledé
 akódhi dré.
 77 Mí ni longóá akódhi ni mónnyá i dré dhi,
 akódhi ni áyi ki tàkonzì ki tri, áyi ki tidrízó.
 78 Ama ki Giká ni 'oá kònini áyi togó dóro ìndì yàya dhi sè.
 Àsà dhi, a ni ngádra amù àma dré bhù lèsè
 ngóro kítú ni apfòapfò t́ni,
 79 kitswálé ngá kazá mónnyá adrèbhá lirílé t́nimvá na dhi
 i dré,
 ìndì áyi adrèbhá lirílé líndrí dràdrà àdhya zàle dhi i dré,
 kitswálé kpà àma ki tidrì láti tà k̀drík̀dri àdhya 'ásè.»[‡]
 80 Dì mvámvá nda adrè tá mbàle rúbhá sè ìndì tògyá sè.
 Adrè tá adrélé duku na tsàle lókyá dré apfòrà'a Ìsèrélè ànzi
 i kandrá dhi 'á.

2

Yésu ni t́ima

(A kònò kpà Mátáyò 1:18-25)

¹ Lókyá nda sè dhi, Rómà ki ópí kàdrì, Kàyìsàrà Awùgústò
 dré tòlì fèzo tàzoá dhi, à kòtisì mónnyá wáyi Rómà ki òpì
 zàle dhi ki rú búkù na. ² Rú tisìma drìdrì nda tá lókyá
 Kìrìniyò dré tá adrérà'a gùvèrènerè ro bvò Sírìyà àdhya
 drìle dhi 'á. ³ Gò mónndí àlo àlo títì dhi i dré ngàzo lile áyi ki
 rú 'o tisìle áyi ki tàndi ki bhàandre i 'ásè.

⁴ Dì Yòséfà dré kpà ngàzo bhàandre Nàzàrétà àdhya bvò
 Gàlìlàyà àdhya lé dhi lèsè, lile bhàandre ópí Dàwídì àdhya
 rú zìle Bètèlémè, bvò Yùdáyà àdhya lé dhi na. Tàko ko, angá
 tá ína Dàwídì ni sùrú lèsè. ⁵ Í l̀i tá kònàle áyi ki rú 'o tisìle
 t́mání Màrìyà, tòkó zìle akódhi dré mòle dhi be. Màrìyà
 nda tá 'a be.

⁶ Í dré tá adrérà'a Bètèlémè na dhi 'á dhi, Màrìyà ni lókyá
 t́izo dhi dré kitswázó. ⁷ Dì dré áyi mváagó kàyo ró dhi ni
 t́izo, akódhi ni lambézó kítá sè, làle ayilé àrà kà'wá i dré

[‡] 1:79 1:79 A kònò Esáyà 9:1.

tá adrézó ngá nya lána dhi na. Tàko ko, àrà ì dré kitswázó ayilé kùmú ki dzó na dhi tá yókódhó.

Ángéló agá kábilígyà líkíbhá i kandrá

⁸ Bvò nda na dhi, kábilígyà líkíbhá àruka ì adré tá ayilé mbì na, adrélé àyi ki kábilígyà ki líkí ngátsi sè. ⁹ Di ángéló Mírì àdhya dré ngàzo agalé àyi kandrá, Mírì ni lagulagu dré ngá kazázó àyi làgàsè kúru gò, ì dré lyàzo kwàkwà tirì dré. ¹⁰ Di, ángéló nda dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì ro ngá ko! Mì yi rè ká! Má alì rúbí tani longó àmi dré. Di móndyá títi dhi ki lenzé ásà tò. ¹¹ Àndrò, ngátsi kònìdhi sè dhi, à ti àmi dré dhya dra móndí ki tidrílèpi dhi bhàandre Dàwídi àdhya na dre. Akódhi nda Mèsíyà 'i, ìndì Mírì 'i. ¹² Mì ni akódhi ni ni tà kònìdhi sè: Mì ni mvá kùrí kǎ lambélé kítá sè dhi ni kisú, adrérà'a ayilé àrà kà'wá ì dré adrézó ngá nya lána dhi na.»

¹³ Gbǎ kòdhwa, ángéló lìzólìzo bhù lésè dhi ì dré agázó ángéló nda làga, adrélé Gíká ni rú bha kùle, adrézó tàà dhi: ¹⁴ «Mìlanzìlanzì kàdré Gíká dré kurú na bhù na! Tà kàdrìkàdrì kàdré kpà bvò dri móndyá akódhi ni togó dré adrézó kiníle ásà dhi ì dré!»

Kábilígyà líkíbhá ì lì Bètèlémè na

¹⁵ Ángéló ì kònga kábilígyà líkíbhá nda ì vélèsè gòle bhù na dre dhi, àyi nda ì dré tàzoá àyi kòfalèsè dhi: «Mà kòlì di Bètèlémè na, tà ru 'òlèpi gò Mírì dré tà ni ni longózó àma dré kòdhi ni no wà!» ¹⁶ Di ì dré ngàzo lìle sírí Bètèlémè na gò, ì dré Màríyà ki kisúzó Yòséfà íbe, ìndì mvá kùrí kǎ adrélépi tá ayilé àrà kà'wá ì dré adrézó ngá nya lána dhi na nda be. ¹⁷ Ì kònò mvámvá nda dre dhi, ì dré ngàzo tà ángéló dré tá tàle àyi dré akódhi ni tà sè dhi ni títi móndí bí dhi ì dré. ¹⁸ Móndyá títi tà nda ni yibhá dhi ki líndrí dré gàzo, tà kábilígyà líkíbhá nda ì dré tàle àyi dré dhi ni tà sè. ¹⁹ Di, Màríyà dré ìna tà títi nda ki zùzo áyi togó na, adrézó àyi ki kisú. ²⁰ Gò kábilígyà líkíbhá nda ì dré gòzo gòle, Gíká ni mǐ bhabe lanzìle, ìndì akódhi ni rú bhabe kùle, tà títi ì dré yìle ìndì nòle ngóro tá longólé àyi dré dhi tíni dhi ki tà sè.

Yésu ni fema Gíká dré dhi

²¹ Mvámvá nda ni kítú ni nzi-dri-na akódhi ni tìma àmvolèsè dhi sè dhi, à dré akódhi ni lwàzo gò, akódhi ni rú zìzo Yésu, ngóro ángéló dré tá tàle àkò akódhi ni andre kisú rè 'a ko dhi 'á dhi tíni.

²² Gò Yòséfà ì Màríyà be dhi ì dré àyi ki temvézó mvámvá nda ni tìma àmvolèsè, ngóro Mósè ni tátírítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tíni.* Lókyá nda kàkí dre dhi, ì dré mvámvá nda ni

* 2:22 2:22 A kònò Lèvítikè 12:3, 6.

dòzo lizo ába Yèrúsalmà na, kitswálé akódhi ni fe Mírì dré dhi bvó. ²³ Tàko ko, Mírì ni tatrítrí kúlí adré taa dhi: «Lè à kàdré ànzìago títi kàyo ró dhi ki fe adréle lólo Mírì dré.»[†]
²⁴ Kòdhi íbe dhi, ì lè kitswálé ngá fe Mírì dré, ngóro akódhi ni tatrítrí kúlí dré adréle tàle dhi tìni: «À kàdré kòbhòlà rì dhi 'i yà, kó ngalè kòbhòlà ngbòlò rì dhi 'i yà dhi ki fe.»[‡]

Simèyónà longó kúlí pròfètà àdhyà tìni

²⁵ Lókyá nda sè dhi, agó àlo rú be Simèyónà dhi tá Yèrúsalmà na. Akódhi nda tá móndí gyágya, adrélepi tròle Gíká ni tà rú dhi 'i. Adré tá Mèsíyà ni letè alile Ìsèrélè ànzì ki tidrí. Akódhi tá kpà Tírì Lólo íbe í dri. ²⁶ Tírì Lólo nda longó tá drá dhi, kitswá rè dràle drìdrì dré Mírì ni Mèsíyà ni nòzo dhi kandrá dhi ko. ²⁷ Dì kítú nda sè dhi, Tírì Lólo drì tá akódhi lile file tépelò na. Yésu ni tibhá ì kàfí kitswálé akódhi ni fe Gíká dré ngóro tatrítrí kúlí dré adréle tàle dhi tìni dre dhi, ²⁸ Simèyónà dré mvámvá nda ni adózó í drígá gò, Gíká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi:

²⁹ «Mírì rúku ró ni, nyànomvá dhi, mí ni kitswá ámi màràbà ni tayí dràle tà kìdrìkìdri na, ngóro mí dré tá lazilé má dré dhi tìni.

³⁰ Tàko ko, má nò dhya mí dré dra móndí ki tidrízó ni áma mǐ sè dre.

³¹ Mí bhà tá akódhi ni tà drìdrì, kòkitswáro ámi tà 'o móndyá títi ì mǐ.

³² Akódhi ngádra dra ámi 'òlepi sùrú títi dhi ì dré nìle dhi 'i.

A ni kpà ámi mǐlanzìlanzì tadhá ámi sùrú Ìsèrélè ànzì ì dré.»

³³ Mvámvá nda ni atá ì andre ni be dhi ki líndrí dré gazo, tà tàle akódhi ni tà dri nda ki tà sè. ³⁴ Dì Simèyónà dré tà tani zìzo Gíká tí àyì dri gò, tàzoá Màríyà, Yésu ni andre dré dhi: «Mí nò rè ká! Mvámvá kòndhi atsa kitswálé Ìsèrélè ànzì bí dhi ki 'o ledhéle, ìndì àyì bí dhi ki 'o ngàle. Akódhi ni tà ni kpà adré tà adrézó tà ta rúa kònzì dhi 'i, ³⁵ kitswálé tà móndí zyandre dhi ì dré adréle kisùle dhi ì kàpfòró ngádra 'á be dhi bvó. Dì mǐ ró dhi, kizà ni kpà ámi tàndì ni togó so ngóro sápi tìni.»

Ánà ni kúlí pròfètà àdhyà tìni dhi

³⁶ Lókyá nda sè dhi, pròfètà àlo tòko ró rú be Ánà dhi tá kpà tépelò na. Akódhi nda tá Fànùwélè, Asèrà ni sùrú lésè dhi ni zapi 'i. Akódhi agà tá tà tàndì ró. Ì gi tá agó dré tá mòle áyì kyanzì lókyá 'á dhi be ngbà 'í kóná nzi-drì-rì. ³⁷ Agó ni ni dràma àmvolèsè dhi, adré tá ngbú tàyítòko ró tsàle áyì kóná dré tsarà'a nyadhi-su-drì-su dhi 'á. Adré tá ngbú

[†] 2:23 2:23 A kònò Pfòma 13:2, 12. [‡] 2:24 2:24 A kònò Lèvítikè 12:8.

adrélé tépelò na, adrélé Giká ni lindrì bha, adrézó tàbirí mvo, adrézó tà zi akódhi tí kítú vèsè, ìndì ngátsi vèsè. ³⁸ Di lókyá Yésu ni tibhá ì dré tá adrérà'a akódhi ni fe Giká dré dhi 'á dhi, Anà nda dré áyi kisízó ànyi àyi làga gò, kidhólé adrélé àwoyà fe Giká dré mvámvá nda ni tà sè. Di dré ngàzo adrélé akódhi ni tà ta mónnyá títi adrèbhá tá Yèrúsalmà ni apama letè dhi ì dré.

Yòséfà ì nzi Nàzàrétà na

³⁹ Yòséfà ì Màriyà be dhi ì kò'o tà títi Mírì ni tátírítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi ì akílé dre dhi, ì dré gòzo nzìle Yésu be bvò Gàliláyà àdhya na, tsàle àyi ki bhàandre Nàzàrétà na. ⁴⁰ Kònàle dhi, mvámvá nda adré tá mbàle rìnyí sè, adrélé kpà li'wálé tògyá na. Akódhi tá kpà Giká ni togó tani íbe í rú.

Yésu mvámvá ro dhi tépelò na

⁴¹ Kóná àlo àlo títi dhi ì sè dhi, Yésu ni tibhá ì adré tá lìle Yèrúsalmà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè. ⁴² Di Yésu ni kóná kòtsa mudrí-drì-rì dre dhi, ì dré ngàzo lìle akódhi be gwányá nda na, ànzyà gà ì dré adrélé 'òle dhi tíni. ⁴³ Gwányá nda kàkí dre dhi, ì dré láti dòzo nzìzo. Di, Yésu mvámvá ro nda gò ìna adrélé Yèrúsalmà na, áyi tibhá ì dré atógyà àko ró. ⁴⁴ Ì adré tá àyikya kisúà dhi, Yésu tá àyi ki atsiàmú ì kòfalé. Ì kòto atsi kítú ndìle dre dhi, ì dré kidhózó akódhi ni nda àyi ki aró ì kòfalé, àyi ki arúpi íbe. ⁴⁵ Di, ì kòndà akódhi tí dre dhi, ì dré gòzo àyi ki tapí gòle akódhi ni nda Yèrúsalmà na. ⁴⁶ Kítú na àmvolèsè dhi, ì dré akódhi ni kisúzó tépelò na. Lirí tá tà tadhábhá ì kòfalé adrélé àyi ki yi, adrézó tà lizí àyi tí. ⁴⁷ Ayi títi nda ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, akódhi ni tògyá ni tà sè, ìndì kúlí dré tá adrélé logólé dhi ki tà sè. ⁴⁸ Di akódhi ni tibhá ì kònò akódhi dre dhi, àyi ki líndrì dré gàzo bhwäbhwa gò, andre ni dré akódhi ni lizíó: «Áma mvá, mí 'o tsì àma kònìni àdho tà sè? Mí nò rè ká! Ama ámi atá be dhi, mà adré tá ámi nda togó be lanzìlanzi.» ⁴⁹ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Mì adré tá áma nda àdho tà sè? Mì nì tá ko tàle dhi, lè tá má kàdré áma Atá ni dzó na dhi?» ⁵⁰ Di, tà dré tàle nda ni àndu dré ìna fizo àyi drìna ko.

⁵¹ Gò Yésu ì dré gòzo nzìle túmání àyi íbe Nàzàrétà na. Kònàle dhi, akódhi adré tá áyi bha àyi ki rìnyí zàle. Di andre ni adré tá ìna tà títi nda ki zu tayílé áyi togó na. ⁵² Yésu adré tá mbàle rúbhá sè ìndì tògyá sè, adrélé lìle drìdrì. Akódhi ni tà tá kpà dóro Giká mìlèsè ìndì móndí ì mìlèsè.

3

Yòwánì Bâtisimò fẹlẹpì ledé láti Mírì Yésu dré

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8; Yòwánì 1:19-28)

¹ Kàyìsàrà Tìbèríyò ni kóná ni mudrí-drì-nzi adrézó Rómà ki ópí kàdrì ro dhi sè dhi, Pòtíyò Pìlátò tá gùvèrènerè bvò Yùdáyà àdhya drìle dhi 'i. Eródè tá ína ópí bvò Gàlíláyà àdhya drìle dhi 'i. Akódhi ni adrúpi, Fílípò tá ína ópí bvò Itùráyà àdhya drìle ìndì Tràkònítì àdhya drìle dhi 'i. Lìsàniyà tá ína ópí bvò Abilénè àdhya drìle dhi 'i. ² Di lókyá Ànà i Kàyáfà be dhi ì dré tá adrérà'a kòwánà ki kàdrì i ró dhi 'á dhi, Gìkà ni kúlí dré tsàzo Yòwánì, Zàkàríyà ni mvá véna duku na. ³ Gò akódhi nda dré ngàzo tatsilé bvò wáyi Yòròdánè làgàsè dhi 'àsè longóába móndí i dré dhi, ì kòladzá àyi ki togó gò, bātisimò dòzo, Gìkà kòtrìró àyi ki tàkonzì i be dhi bvò. ⁴ Di tà nda kòdhi 'o tá ru ngóro pròfétà Èsáyà dré tá tisìle àyi búkù na dhi tìni:

«Dhya àlo adré kúlí loyó duku na, adrézó tàà dhi:

«Mì kòledé láti Mírì dré alìzo!

Mì kòlotó láti atsálé pyà akódhi dré!

⁵ A ni yábhu títi dhi ki lutú,

kòngó títi kàdrìkàdrì ro ìndì tsàtsà ro dhi ki lasézó.

A ni láti gòdhógòdho dhi ki lotó atsálé pyà,

lāti bhúrobhúro dhi ki lutúzó atsálé kpàkpà.

⁶ Di móndyá títi dhi ki tà Gìkà dré 'òle àyi ki tidrízó dhi ni no.»*

⁷ Di Yòwánì adré tá tàà móndyá zyandre adrèbhá apfòle bātisimò do í velé dhi i dré dhi: «Àmì, nì àtrá ki àrèbhá ni i, àdhi tadhá àmì dré dhi, mì kòlapá Gìkà ni kombà adrélépi alìle dhi sílèsè dhi nì? ⁸ Lè mì kàdré tà adrèbhá tadhá dhi, mì ladzá àmì ki togó dre dhi ki 'o kòdhya. Mì kòbhà àmì adrélé kisúà àmì léna dhi «Ama àmakya Abàràrà ni ànzi 'i» dhi ko. Tàko ko, má adré tàà àmì dré dhi: Gìkà rìnyí íbe kítswázó ànzi 'o topfòle Abàràrà dré kírà kòni i lésè. ⁹ A ga kùbalú fa kómvo i rú dre. Di à ni fa títi adrèbhá lò'wa dóro 'a ko dhi ki togá lebhélé àtsí na.»

¹⁰ Di móndyá zyandre nda ì adré tá lizíá akódhi tí dhi: «Lè mà kàdré di àdho tà 'o kòdhya?» ¹¹ Di Yòwánì adré tá logóá àyi dré dhi: «Lè dhya adrélépi kítá agá lésè dhi íbe rì dhi kòfè àlo ni dhya àkoá dhi dré. Dhya adrélépi mányàngá íbe dhi kàdré kpà lanziá móndí tàbirí íbe dhi i dré be.»

¹² Mèdáyì lagíbhá ì dré kpà alizo bātisimò do gò, ì dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Tadhálépi, mà kàdré àmakya

* 3:6 3:6 A kònò Èsáyà 40:3-5.

àdho tà 'o kòdhya?» ¹³ Yòwánì logó àyi dré dhi: «Mì kòzi móndí ki làfa mèdáyì sè làgí n̄òle dhi ni lavú dhi ko.»

¹⁴ Gò sòdá àruka ì dré kpà akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mà kàdré di àmakya àdho tà 'o?» Akódhi logó àyi dré dhi: «Mì kòtopá dhya àlo ni làfa ko. Mì kàsíkì kpà dhya àlo kinzò sè ko. Àmi ki togó kàdré kinílé làfa adrélé fèle àmi dré àmi ki àzì sè dhi sè.»

¹⁵ Mòndyá títi nda ì adré tá Yòwánì ni tà letè nòle, adrézó liziá àyi léna ngalè akódhi tá ína Mèsíyà 'i yà dhi. ¹⁶ Di Yòwánì dré tàzoá àyi títi ì dré dhi: «Má adré mána bàtísimò fe àmi dré yí sè. Di, dhya àlo áma lavulépi r̄inyí sè dhi adré ína alìle. Má kitswá akódhi nda ni lindrì sè ko. Má kitswá ndindì akódhi ni kámókà b̄á tri bwà ko. Akódhi ni ína bàtísimò fe àmi dré Tirí Lólo sè, ìndì àtsí sè. ¹⁷ Akódhi ndàkpá íbe í drígá kitswázó ngánò awá áyi àngbó dr̄ina, lò'wa ni ni lomvózó dàle áyi kòbhó na gò, kúyí ni ni kùzo zàle àtsí adrélépi adrélé ko dhi na.» ¹⁸ Yòwánì adré tá kpà Rúbí Tani longó mónyá nda ì dré, adrézó àyi ki kodzó kúlí àruka ì sè b̄i.

¹⁹ Kòdhi íbe dhi, Yòwánì adré tá ópí Eródè ni ndrì, dré tá adrúpi ni ni tòkò Eròdíyà ni dòle mòle dhi sè, ìndì dré tá tà kònzì àruka b̄i dhi ki 'òle dhi sè. ²⁰ Gò Eródè dré ína tà kònzì kòndhi ni bhàzo áyi tà kònzì àruka títi dhi ì dri: 'o Yòwánì rùle bhèle b̄ádzó na.

Yésu ni bàtísimò dòma

(A kònò kpà Mátáyò 3:13-17; Mároko 1:9-11)

²¹ Yòwánì ni rùma kandrá, akódhi dré tá adrérà'a bàtísimò fe mónyá títi ì dré dhi 'á dhi, Yésu dré kpà alizo bàtísimò do. Dré tá adrérà'a tà zi Giká tí dhi 'á dhi, bhù dré ru lanzízó gò, ²² Tirí Lólo dré asízó rúbhá be sùle kòbhòlà àdhya t̄ini adhéle akódhi dri. Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàà dhi: «Mì áma Mváagó má dré lèle tò dhi 'i. Áma togó adré kinílé ámi tà sè tò.»

Yésu ni kómvo

(A kònò kpà Mátáyò 1:1-17)

²³ Lókya Yésu dré áyi àzì kídhózó dhi sè dhi, akódhi ni kóná tá ànyìanyì nyadhi-àlo-dr̄i-mudrì. A adré tá akódhi ni ni Yòséfà ni mvá ro. Yòséfà tá ína Èlì ni mvá 'i, ²⁴ Èlì, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Léví ni mvá 'i, Léví, Mèlíkì ni mvá 'i, Mèlíkì, Yànáyi ni mvá 'i, Yànáyi, Yòséfà ni mvá 'i, ²⁵ Yòséfà, Mátàtíyà ni mvá 'i, Mátàtíyà, Amósà ni mvá 'i, Amósà, Nàwúmà ni mvá 'i, Nàwúmà, Èsíli ni mvá 'i, Èsíli, Nàgáyì ni mvá 'i, ²⁶ Nàgáyì, Mátà ni mvá 'i, Mátà, Mátàtíyà ni mvá 'i, Mátàtíyà, Sèmèyìnà ni mvá 'i, Sèmèyìnà, Yòséká ni mvá 'i, Yòséká, Yòdà ni mvá 'i, ²⁷ Yòdà, Yòwánàna

ni mvá 'i, Yòwànanà, Résà ni mvá 'i, Résà, Zòròbàbèlè ni mvá 'i, Zòròbàbèlè, Sàlàtìyélè ni mvá 'i, Sàlàtìyélè, Néri ni mvá 'i, ²⁸ Néri, Mèlíkì ni mvá 'i, Mèlíkì, Adì ni mvá 'i, Adì, Kòsámà ni mvá 'i, Kòsámà, Elàmàdámà ni mvá 'i, Elàmàdámà, Èrè ni mvá 'i, ²⁹ Èrè, Yòsúwà ni mvá 'i, Yòsúwà, Èlìyèzèrè ni mvá 'i, Èlìyèzèrè, Yòrìmà ni mvá 'i, Yòrìmà, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Léví ni mvá 'i, ³⁰ Léví, Sìmèyónà ni mvá 'i, Sìmèyónà, Yúdà ni mvá 'i, Yúdà, Yòséfà ni mvá 'i, Yòséfà, Yònámà ni mvá 'i, Yònámà, Èlìyàkìmà ni mvá 'i, ³¹ Èlìyàkìmà, Mèléyà ni mvá 'i, Mèléyà, Ménà ni mvá 'i, Ménà, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Nátánà ni mvá 'i, Nátánà, Dàwídì ni mvá 'i, ³² Dàwídì, Yèsè ni mvá 'i, Yèsè, Yòbédè ni mvá 'i, Yòbédè, Bòwésà ni mvá 'i, Bòwésà, Sálà ni mvá 'i, Sálà, Nàsónà ni mvá 'i, ³³ Nàsónà, Àmìnàdábà ni mvá 'i, Àmìnàdábà, Àdìmìnà ni mvá 'i, Àdìmìnà, Àrìnì ni mvá 'i, Àrìnì, Èsèrómà ni mvá 'i, Èsèrómà, Fàrésà ni mvá 'i, Fàrésà, Yúdà ni mvá 'i, ³⁴ Yúdà, Yàkóbhò ni mvá 'i, Yàkóbhò, Ìsákà ni mvá 'i, Ìsákà, Àbàrámà ni mvá 'i, Àbàrámà, Tàrà ni mvá 'i, Tàrà, Nàkórà ni mvá 'i, ³⁵ Nàkórà, Sèrúkà ni mvá 'i, Sèrúkà, Ràgáwù ni mvá 'i, Ràgáwù, Fàlékà ni mvá 'i, Fàlékà, Èbèrè ni mvá 'i, Èbèrè, Sálà ni mvá 'i, ³⁶ Sálà, Kàyìnámà ni mvá 'i, Kàyìnámà, Àràfàkàsádà ni mvá 'i, Àràfàkàsádà, Sémè ni mvá 'i, Sémè, Nówè ni mvá 'i, Nówè, Làmékè ni mvá 'i, ³⁷ Làmékè, Mátúsàlà ni mvá 'i, Mátúsàlà, Ènókà ni mvá 'i, Ènókà, Yàrétà ni mvá 'i, Yàrétà, Málèlélè ni mvá 'i, Málèlélè, Kàyìnámà ni mvá 'i, ³⁸ Kàyìnámà, Ènósà ni mvá 'i, Ènósà, Sètè ni mvá 'i, Sètè, Adámà ni mvá 'i, ìndì Adámà tá ìna Gìkà ni mvá 'i.

4

Dzaborò tabhì Yésu ni litílè duku na

(A kònò kpà Mátáyò 4:1-11; Mároko 1:12-13)

¹ Àmvolàsà dhì, Yésu gàlèpì Tírí Lólo sè dhì dré agòzo Yòròdánè lésè. Gò Tírí nda dré akódhì ni drìzo lizo ába duku na. ² Kònàlè dhì, Dzaborò dré akódhì ni tabhizo litílè kítu nyadhì-rì. Lókyá nda sè dhì, Yésu nya ngá àlomvá ko. Dì kítu nda ì kòlavù dre dhì, tàbirì dré akódhì ni 'òzo.

³ Gò Dzaborò nda dré tàzoá drá dhì: «Mí kàdré Gìkà ni Mvágò 'i bàti dhì, mí kotà kírà kònìdhì dré dhì, kòladzá ru atsálé mápà ro.» ⁴ Dì, Yésu logó drá dhì: «Gìkà ni Kúlí adré tàá dhì: <Móndí adré ngbà 'í adrélé lídrì íbe mápà sè ko.>*»

⁵ Gò Dzaborò dré akódhì ni drìzo mbàzo ába àrà kurú na dhì na, òpì wáyi bvò àdhya kí tadházó drá gbá lókyá nda 'á. ⁶ Dré tàzoá drá dhì: «Má ni rìnyí fe mí dré rúku íbe adrézó òpì kòdhì ì drìlè títí. Angyá ko, à tayí tà nda kòdhì ì má

* 4:4 4:4 A kònò Dùtèrònómè 8:3.

drígá, má kòkítswáró fèà dhya ángùdhi má dré adrézó làè fèlè drá dhi dré. ⁷ Dì mí kòtítì ámì kórókó má kandrà áma lindrì bhàzo dhi, tà nda kí adré tíí mí dré.» ⁸ Yésu gò logóá drá dhi: «Gìká nì Kúlí adré tàá dhi: <Lè mí kàdré ngbà 'í Mírì ámì Gìká nì lindrì bha kòdhya. Mí kàdré kpà lisámbò 'o ngbà 'í akódhi nì rú sè kalóma.>†»

⁹ Gò Dzaborò dré akódhi nì drìzo lìzo ába Yèrusalémà na, akódhi nì bha tépelò nì drì kàkú na. Dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Gìká nì Mvágó 'í bàti dhi, mí wa dhèle bvò dri.

¹⁰ Angyá ko, Gìká nì Kúlí adré tàá dhi: <Gìká nì tòlí fe áyi ángéló i dré ámì tà sè, ì kàdréro sùle mí rú be dhi bvò.

¹¹ Ayì nda kí ámì ko kító, mí kòdheró ámì pá si kírà dri ko.>‡»

¹² Dì Yésu gò logóá drá dhi: «Gìká nì Kúlí adré kókpà tàà dhi: <Lè mí kòtabhì Mírì ámì Gìká ko.>§»

¹³ Dì Dzaborò kòtabhì Yésu litilé láti tíí i sè kpi dre dhi, dré ngàzo akódhi nì tayí, adrézó lókyá àzya dré kitswázó tà 'o dhi nì letè.

*Yésu kidhó áyi àzì 'òle bvò Gàliláyà àdhya na
(A kònò kpà Mátáyò 4:12-17; Márokò 1:14-15)*

¹⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo gòle bvò Gàliláyà àdhya na Tírì Lólo nì rinyí be wě. Dì akódhi nì rúbí dré la'úzó bvò wáyi nda 'ásè. ¹⁵ Akódhi adré tá tatsilé tà tadhábe Yúdà ànzi kí lisámbò dzó i 'ásè gò, mónnyá tíí dhi ì dré adrézó akódhi nì rú bha kùle.

*Nàzàrètàbhá ì gà Yésu rè
(A kònò kpà Mátáyò 13:53-58; Márokò 6:1-6)*

¹⁶ Gò Yésu dré lìzo tsàle Nàzàrètà, bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na. Sábátù kàtsá dre dhi, dré fizo Yúdà ànzi kí lisámbò dzó na, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhi tíni. Dré ngàzo áyi totó kitswálé Gìká nì Kúlí na mónní i kandrà dhi bvò.

¹⁷ Gò búkù pàle pròfétà Èsáyà àdhya nì fèzo drá. Akódhi kòkinzí búkù nda dre dhi, dré kúlí tisìle kòni kí kisúzó nàle: ¹⁸ «Tírì Mírì àdhya má dri.

Tàko ko, akódhi zì ma alìle Rúbí Tani longó mónnyá lemerè ro dhi i dré.

Amù ma longóá mónnyá bãdzó na dhi i dré dhi,
a nì àyi kí trì,

ìndì mónnyá mǐ kùdúkùdu ró dhi i dré dhi,

a nì àyi kí mǐ nzi.

Amù ma mónnyá adrélé mǐ pfòle dhi kí apá,

† 4:8 4:8 A kònò Dütèrònómè 6:13. ‡ 4:11 4:11 A kònò Longó i 91:11-12.

§ 4:12 4:12 A kònò Dütèrònómè 6:16.

19 ìndì longóá mónnyá tíí i dré dhi,

kóná Mírì dré dra áyì togó dóro tadházó dhi atsá dre.»*

20 Yésu kònà tà nda i dre dhi, dré búkù nda ni pàzo logólé ìsámbò dzó nda ni tà líkílépi drígá gò, lírízó. Mónnyá tíí dzó nda 'á dhi ki mǐ tá akódhi dri. 21 Dì dré ngàzo tàá àyì dré dhi: «Ándrò kònìdhi, tà tisìle kòni ì 'o ru, mǐ dré tà nda ki yirà'a dre.»

22 Ayì tíí nda ì adré tá kúlí kìníkìni dré tá adrélé tàle dhi ki yi síbhálé be ngbo, adrézó akódhi ni tà ta dóro. † adré tá kpà lizíá àyì kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tsǐ Yòséfà ni mvá 'i ko?» 23 Dì Yésu dré tàzoá àyì dré dhi: «Má nǐ dóro tàle dhi, mǐ ni tògyakúlí kònìdhi ni ta má dré: <Kódzó, mí kòtidrí ámi tàndi.> Mǐ ni kpà tàá má dré dhi: <Mí kò'o tà tíí mà dré yìle mí dré 'òle Kàpàrànwúmà na dhi i kònwa ámi tàndi bha.>

24 Dì má adré tà bàti ta àmi dré: A ka'í gá pròfétà àlo dhi dòle dóro akódhi ni tàndi bha ko na.

25 Tà bàti ró dhi, pròfétà Èlíyà ni lókyá 'á dhi, lókyá Gíká dré kozya kikízó kóná na tàlì sè gò, kàràbhò dré dhèzo bvò wǎyi 'àsè dhi sè dhi, tàyítókó ì ga tá Ìsèrélè ànzi ki bvò na bǐ. 26 Dì, tágba dré tá adrézó kònìni dhi, Gíká mù tá Èlíyà lile àyì nda i véna ko. Mù akódhi lile ngbà 'í tàyítókó àlo Sàrèpátà na, bvò Sídónà àdhyà na dhi véna.† 27 Kòdhi íbe dhi, pròfétà Èlisà ni lókyá 'á dhi, móndí kàrí dré rùle Ìsèrélè ànzi ki bvò na dhi i tá be bǐ. Dì, tágba kònìni dhi, Gíká tidrí tá àyì nda ki àlo ko. Tidrí ngbà 'í Nàmánà angálépi bvò Síríyà àdhyà lésè dhi kòdhya.»‡

28 Dì mónnyá tíí ìsámbò dzó nda 'á dhi ì kòyi tà nda i dre dhi, àyì ki togó dré aswázó tà tàndi ró. 29 Gò ì dré ngàzo akódhi ni dro bhàandre nda 'àsè. † dré drìzoá lizo ába kòngó bhàandre nda ni mòzo dríá dhi ni gòlòko na, kitswálé akódhi ni tikpó dhèle tàbhù ni na dhi bvò. 30 Dì, Yésu dré ína lavúzó àyì kòfalésè lyà gò, lile.

Yésu dro tirí kònzi agó àlo dhi lésè

(A kònò kpà Márokò 1:21-28)

31 Amvolásà dhi, Yésu dré lizo tsàle Kàpàrànwúmà, bhàandre àlo Gàliláyà le dhi na. Sàbátù kàtsá dre dhi, dré kídhózó adrélé mónnyá kònàle dhi ki tadhá àyì ki ìsámbò dzó na. 32 † adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, tà dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè. Tàko ko, akódhi ni kúlí i tà lanzìlanzi ro.

* 4:19 4:19 A kònò Esáyà 61:1-2. † 4:26 4:26 Tàyítókó kònìdhi tá Yúdà mvá 'i ko. Akódhi tá móndí sùrú twá ro dhi 'i. A kònò 1 Ópí i 17:1, 7-16. ‡ 4:27 4:27 A kònò 2 Ópí i 5:1-14.

³³ Lìsámbò dzó nda 'á dhi, agó àlo tirí kònzi íbe í léna dhi tá be. Di dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: ³⁴ «Á! Yésu Nàzàrétà lésè ni, tsítsì àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì àma ki tà 'o akilé? Má nì mi àdhi 'i ya dhi be. Mi Dhya lólo Gìká àdhya 'i!» ³⁵ Gò Yésu dré ngàzo ligílé tirí kònzi nda be, tàzoá dhi: «Mí atsú ámi ti! Mí pfò agó kònìdhi lésè!» Di tirí nda dré agó nda ni bhèzo kìnì mi mónnyá títi i kòfalé gò, pfòzo lásà akódhi ni tayí líná. ³⁶ Mónnyá títi nda ki líndrí dré gàzo bhwábhwa gò, ì dré adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «Kòni ni àdho kúlí lanzìlanzi ìndì rinyi ró dhi 'i? Akódhi adrè ndìndì tòlí fe tirí kònzi i dré gò, ì dré adrézó topfòle!» ³⁷ Di Yésu ni rúbí dré la'úzo bvò wáyi nda 'ásè.

Yésu tidrí dràbhá bí dhi i

(A kònò kpà Mátáyò 8:14-17; Mároko 1:29-34)

³⁸ Yésu kàpfò lìsámbò dzó nda lésè dre dhi, dré lizo Símónà ni dzó na. Di, Símónà ni àdrá adrè tá ína kizà nya, akódhi ni rúbhá dré tá adrélé àtsi ró lavúlé dhi sè. Gò Yésu ni ti lizízo, kòtidrírò tòkó nda be dhi bvò. ³⁹ Di dré tandizo akódhi dríle, ligílé rúbhá àtsí nda dri gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gbá kòdhwa, tòkó nda dré ngàzo kidhólé ngá fe àyi dré nyàle.

⁴⁰ Kítú kòndì dre dhi, à dré dràbhá títi drà twátwa íbe dhi ki adzízó Yésu vélé. Di akódhi dré drígá bhàzo àyi àlo àlo títi dhi i dri, àyi ki tidrízó. ⁴¹ Tirí kònzi ì dré kpà topfòzo móndí bí dhi i lésè, adrélé loyóaba dhi: «Mí Gìká ni Mváagó 'i!» Di, akódhi adrè tá ína ligílé àyi íbe, adrézó kúlí logá àyi dré, ì dré nìle akódhi Mèsiyà 'i dhi be dhi sè.

Yésu longó Gìká ni kúlí Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó i 'ásè

(A kònò kpà Mároko 1:35-39)

⁴² Ngá kòwa dre dhi, Yésu dré pfòzo lile àrà móndí àko dhi na. Móndí zyandre dhi ì dré kidhózó adrélé akódhi ni nda gò, ì dré akódhi ni kisúzo. Ì adrè tá akódhi ni le kikílé, kòtayíró àyi ko. ⁴³ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Adrè làà dhi, má kòlongó kpà Rúbí Tani Gìká ni Òpì àdhya bhàandre àruka títi dhi i 'ásè be. Tàko ko, tà nda tà Gìká dré áma amùzo 'òá dhi 'i.» ⁴⁴ Gò dré gòzo adrélé tatsíle Gìká ni kúlí longóbe Yúdà ànzi ki lìsámbò dzó àyi ki bvò le dhi i 'ásè. §

5

Yésu kidhó àyi lebèbhá ki azi

(A kònò kpà Mátáyò 4:18-22; Mároko 1:16-20)

§ 4:44 4:44 A kitswá kpà kúlí «àyi ki bvò» kòni ki ladzá: «bvò Yúdáyà àdhya».

¹ Kítú àlo dhi, Yésu totó tá ì adrélé Giká ni kúlí longó tǎpáriandre Gènèsàrétè àdhyà mǐle.* Móndí zyandre àyi ki kimóbhá akódhi làgàsè kúrú dhi ì adré tá àyi ki tribe ruásà, ì kòkítswáró Giká ni kúlí yi be dhi bvó. ² Yésu dré mǐ bhèzo kòlóngbò rǐ dhi ki no yǎandre nda mǐle. Kosyá bhebhá ì así tá kòlóngbò nda ì lésè, adrélé àyi ki kimbá ki mǐ dzi. ³ Gò Yésu dré mbàzo kòlóngbò nda ki àlo adrélépi Sǐmónà àdhyà ró dhi na gò, tàá drá dhi, kòkísí kòlóngbò nda vwàle tsà yǐ gàrà rúsè. Dré lirízó lána gò adrélé mǐndyá zyandre nda ki tadhá.

⁴ Kòtá tà akǐlé dre dhi, dré tàzoá Sǐmónà dré dhi: «Mí kisi kòlóngbò tǎlí na, mǐ kòbheró àmi ki kimbá ì kosyá rùzo.» ⁵ Sǐmónà logó drá dhi: «Mírǐ, mà bhe kimbá ì ngá wàle tà wóyá, mà kisé ngá àlo ko. Dì, mí dré tàle mi dhi sè dhi, má ni go kimbá nda ki bhe tódhyá.» ⁶ Dì ì kòbhe dre dhi, ì dré kosyá rùzo zyandre ró gò, kimbá nda ì dré kidhózó adrélé tikilé. ⁷ Gò ì dré àyi ki arúpi kòlóngbò àzya na dhi ki agózó, ì kàlíró drígá bha àyi véle. Ì kàtsá dre dhi, àyi títi dhi ì dré kosyá lomvózó gǎle kòlóngbò rǐ nda ì sè bíbi, tsàle kòlóngbò nda ì dré adrézó 'òle arǐlé na tíni ká. ⁸ Sǐmónà Péteró kònò tà nda dre dhi, dré adhézó áyi kórókó títi Yésu kandrá, tàzoá dhi: «Mírǐ, mí kisi mi má làgàsè. Ma tàkonzì líyí 'i!» ⁹ Tà tá kònìni tàko ko, àyi arúpi ni ìbe dhi ki líndrí ga tá gagà, kosyá zyandre ì dré tá rùle dhi ki tà sè. ¹⁰ Tà nda tá kókpà kònìni akódhi ni àzizí, Yàkóbhò ì Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzì ì dré. Dì, Yésu dré tàzoá Sǐmónà dré dhi: «Mí ro ngá ko. Kidhólé nyànomvá dhi, mí gò véle adrélé kosyá ru ko. Mí ni go adrélé mǐndí ki nda kòdhyà.» ¹¹ Dì ì dré àyi ki kòlóngbò nda ki logózó yǐ gàrà 'a, àyi ki ngá wáyi dhi ki tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè.

Yésu tidrí agó àlo kàrí dré rùle dhi

(A kònò kpà Mátáyò 8:1-4; Mároko 1:40-45)

¹² Kítú àlo, Yésu dré tá adrerà'a bhàandre àlo na dhi 'á dhi, agó àlo kàrí dré rùle lavulé dhi atsá tá àrà nda 'á. Kònò Yésu dre dhi, dré adhézó áyi mǐbhalé bha kǐni mi gò, akódhi ni ti lizízó tàzoá dhi: «Mírǐ, mi rǐnyí ìbe kítswázó áma temvé tidrǐlé, mí kòlè dhi.» ¹³ Dì Yésu dré áyi drígá kidzizo akódhi ni tabè gò, tàzoá dhi: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpírǐkpírǐ wà!» Gbǎ kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo ruásà. ¹⁴ Gò Yésu dré lazízóá drǐá dhi: «Mí kòlongó tà kòdhi dhyà àlo dré ko. Be ró dhi, mí lì mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro Giká dré ámi temvema sè ngóro Mósè ni

* 5:1 5:1 Rú «Gènèsàrétè» kònìdhi tá rú àzya tǎpáriandre Gǎliláyà àdhyà dré dhi 'i.

tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi t́ni, tadházóá ḿndí i dré dhi, mí adrí dre káyà dhi.»

¹⁵ Dì, Yésu ni rúbí adré tá ína la'úlé lile dr̀dr̀. Ḿndí zyandre lavúlé dhi ì adré tá alile akódhi ni kúlí yi, kòtidr̀r̀ó kpà àyi àyi ki drà ì lésè be dhi bvó. ¹⁶ Dì, vèsè be bí, Yésu adré tá ína p̀fòle kalóma, kitswálé tà ta Giká be àrà ḿndí àko dhi na.

Yésu tidrí agó àlo pá be àbvò ro dhi

(A kònò kpà Mátáyò 9:1-8; Márokò 2:1-12)

¹⁷ Kítú àlo, Yésu dré tá adrérà'a ḿndí ki tadhá dzó àlo na dhi 'á dhi, Fàrìsáyò ì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì lírí tá adrélé akódhi làga. Ayi nda ì angá tá bhà títi bvò Gàliláyà àdhya lé dhi ì lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, ìndì Yèrúsalmà lésè. Yésu tá r̀nyí Mírì àdhya kitswázó dr̀abhá ki tidrí dhi íbe. ¹⁸ Dì ḿndí àruka ì dré agó àlo pá be àbvò ro dhi ni adózó kíndri dri alizo ába. Í adré tá láti nda kitswázó fíle ába dzó nda na, akódhi ni bha Yésu kandrà dhi bvó. ¹⁹ Dì, ḿndyá zyandre nda ki tà sè dhi, ì kitswá tá àyikya láti kisú fizo ába bwà ko. Dì ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda dr̀na gò, dzó nda ni dr̀ awú, akódhi ni tirízó síle kíndri dri Yésu kandrà ḿndyá zyandre nda ì kòfalé. ²⁰ Dì Yésu kònò àyi ki tà ka'íka'í dre dhi, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma arúpi, à tr̀ ámi tàkonzì ì dre.»

²¹ Gò Fàrìsáyò nda ì tátrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré dhèzo adrélé kisúà àyi léna dhi: «Dhya kòndi tá àdhi 'i, adrélé Giká ni dha kònini ni? Adhi ni kitswá tàkonzì tri ni, kàdré ngbà 'í Giká 'i kalóma ko dhi?» ²² Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni ǹzo kyá gò, tàzoá dhi: «Mì adré àmikya tà kisù kònini àdho tà sè? ²³ Tà kitswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònidhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A tr̀ ámi tàkonzì ì dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí kidhó atsi to> dhi? ²⁴ Má adré leá mì kònì dhi, Ḿndí ni Mv́ r̀nyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Dì dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Má adré tàá mí dré dhi: Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!» ²⁵ Gbã kòdhwa, agó nda dré ngàzo ḿndyá títi ì misè, àyi kíndri í dré tá ayízó dr̀iá dhi ni do gò, ǹzìzo í bhàna Giká ni rú bhabe kùle. ²⁶ Dì ḿndyá títi nda ki líndr̀í dré g̀azo bhwàbhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle. Ayi ki togó adré tá kpà g̀ale tir̀ sè bí gò, ì dré adrézó tàá dhi: «Ándrò, mà nò tà líndr̀iga ró dhi ì dre!»

Yésu azí Lévi

(A kònò kpà Mátáyò 9:9-13; Márokò 2:13-17)

²⁷ Amvolásà dhi, Yésu dré p̀fòzo gò, mèdáyì lagílèpi àlo rú be Lévi dhi ni no adrérà'a lírìlé mèdáyì lagìrà na. Dré tàzoá

drá dhi: «Mí lebè ma!» ²⁸ Di Lévi nda dré ngàzo áyi ngá títi dhi ki tayí gò, kidhózó adrélé Yésu ni lebè.

²⁹ Bvóá dhi, Lévi dré gwányá kàdrì dhi ni 'òzo Yésu dré áyi dzó na. Gò ì dré lirízó mísá làgàsè adrélé ngá nya túmání mèdáyì lagíbhá zyandre dhi íbe, ìndì móndí àruka íbe. ³⁰ Di, Fàrisáyò ì túmání tátrítrí kúlí tadhábhá Fàrisáyò ro dhi íbe dhi ì dré dhèzo adrélé kúlí ti Yésu ni lebèbhá ì rú, adrézó tàá àyi dré dhi: «Mì adré ngá nya adrézó ngá mvu túmání mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?» ³¹ Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Móndyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhi, móndyá drà ro dhi ì adré àyikya ndáá àyi. ³² Má alì móndyá adrèbhá àyi ki no gyágya dhi ki azí kòdhyà ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá ki azí kòdhyà, ì kòladzáró àyi ki togò agòzo Gíká vélé.»

*A lizì Yésu tàbirì mvòma ni tà dri
(A kònò kpà Mátáyò 9:14-17; Márokò 2:18-22)*

³³ Gò Fàrisáyò nda ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Yòwání ni lebèbhá ì Fàrisáyò kya íbe dhi ì adré tàbirì mvo rä, adrézó tà zi Gíká tí. Di, ámi lebèbhá ì adré àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu.» ³⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì ni kitswá tsì móndyá azilé gwányá lámó àdhyà lé dhi ki 'o tàbirì mvo, ì dré adrèrà'a túmání tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! ³⁵ Di, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalèsè gò, ì dré kidhózó adrélé tàbirì mvo lókyá nda sè.»

³⁶ Yésu dré kpà adrézó tà ta àyi dré kúlí alaala sè, adrézó tàá dhi: «Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasílepi dhi íbe dhi, asì kígá kítá tídhí ro dhi rúsè, kítá àku nda ni lebhézó ásà ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, lasí kítá tídhí nda dre, ìndì kítá tídhí ni kígá nda kitswá ína ru amú kítá àku nda be dóro ko.

³⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhi kíní dhìle adrézó vínò líkí, akùbhá dre dhi ì léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, vínò tídhí nda ni abhò kíní àku nda ki lasí gò, vínò dré kutúzó, gò kíní nda ì dré abízó títi. ³⁸ Asà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi ì léna.

³⁹ Túmání ába dhi, dhya àlo vínò àku ró dhi ni mvùlepi dhi gò ína vínò tídhí ro dhi ni le mvùle ko na. Angyá ko, adré tàá dhi: «Vínò àku ró dhi adré kínílé tídhí ro dhi ni lavú.»»

6

*Yésu Mìrì sàbátù àdhyà 'i
(A kònò kpà Mátáyò 12:1-8; Márokò 2:23-28)*

¹ Sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavulé amvú ngánò àdhyà ì 'àsè. Di akòdhi ni lebèbhá ì dré kidhózó adrélé ngánò lò'wa

vu, adrézó nyiá àyi drígá, adrézó tsiá. ² Gò Fàrìsáyò àruka ì dré tazoá àyi dré dhi: «Mì adré àmìkya tà àma kí tatrírí kúlí dré adréle logalé sàbátù tú dhi ni 'o àdho tà sè?» ³ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídi dré tá 'òle ì dré adrérà'a tàbirí ìbe akódhi ni arúpi ìbe dhi 'á dhi ko? ⁴ Akódhi fì tá Giká ni dzó kàdrì na, mápà fèle Giká dré dhi ni adó nyàle gò, dré kpà fèzoá àyi arúpi ì dré nyàle. Tàkò àma kí tatrírí kúlí adré tá ìna mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà kí tá kitswá nyàá dhi àyi.» ⁵ Di Yésu gò tàà àyi dré dhi: «Móndí ni Mv́, Mírì sàbátù àdhya 'i.»

Yésu tidrí agó àlo dhi sàbátù tú

(A kònò kpà Mátáyò 12:9-14; Márokò 3:1-6)

⁶ Sàbátù àzya tú dhi, Yésu dré fizo Yúdà ànzi kí lisámbò dzó na gò, adréle móndí kí tadhá. Kònàle dhi, agó àlo dríagó ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. ⁷ Fàrìsáyò ì tatrírí kúlí tadhábhá ìbe dhi ì adré tá tà ì dré kitswázó Yésu ni asíkí ásà dhi ni nda. Di ì adré tá akódhi ni m̀ ga, nòzoá ngalè akódhi ni agó nda ni tidrí sàbátù tú yà dhi. ⁸ Di, Yésu dré ìna tà ì dré tá adréle kisùle nda kí ǹzo kyá gò, tazoá agó drígá be à'yo ró nda dré dhi: «Mí nga àmì totó móndyá títi dhi kí kító 'á.» Di akódhi nda dré ngàzo àyi totó. ⁹ Gò Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Má adré liziá àmì tí dhi: Ama kí tatrírí kúlí adré tà àngùdhi ni ka'ì sàbátù tú dhi kòdhya: adréle tà dóro 'o dhi, kó ngalè adréle tà kònzi 'o dhi? Adréle móndí tidrí dhi, kó ngalè adréle móndí pfu dràle dhi?» ¹⁰ Di Yésu dré móndyá í làgàsè kúru nda kí ǹzo títi gò, tazoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì àmì drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó. ¹¹ Di àyi nda kí togó dré aswázó lavulè gò, ì dré ngàzo adréle tà ta àyi kòfalèsè, ǹzoá ngalè ì ni 'òà Yésu ni tà sè ngini ya dhi.

Yésu kipè móndí mudrí-drì-rì dhi ì adréle àpóstolò ì ró

(A kònò kpà Mátáyò 10:1-4; Márokò 3:13-19)

¹² Kítú nda kí àlo sè dhi, Yésu dré lizo mbàle kòngó àlo drìna gò, tà ta Giká be ngá wàle tà. ¹³ Ngá kòwa dre dhi, dré àyi lebhèbhá kí azízó gò, móndí mudrí-drì-rì dhi kí kipèzo àyi kòfalé, àyi kí zìzo àpóstolò ì ró. ¹⁴ Ayi nda ì tá: Símónà (dré rú zìle Péteró dhi), adrúpi ni Andréyà, Yàkóbhò, Yòwánì, Filipò, Bàràtòlómáyò, ¹⁵ Mátáyò, Tòmá, Yàkóbhò Aláfáyò ni mv́, Símónà (adréle zìle dhya àtsi ró àyi sùrú ni tà sè dhi ró dhi), ¹⁶ Yúdàsì Yàkóbhò ni mv́, ìndì Yúdàsì Ìsikàriyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá ì drígá dhi).

Yésu tidrí móndí zyandre dhi ì gò, tà tadházó àyi dré

(A kònò kpà Mátáyò 4:23-25)

17 Yésu ì kàsí àyi nda íbe kòngó nda drílèsè dre dhi, akódhi dré áyi kikízó àrà kpàkpà na. Móndeí zyandre lavúlé adrèbhá akódhi ni lebe dhi ì tá kònàle, túmání móndeí lìzólìzo angábhá bvò wáyi Yùdáyà àdhya lésè, Yèrúsalémà lésè, ìndì bvò yǎandre mìle, Tírè ì làga Sídónà be dhi lésè dhi íbe. 18 Ì alì tá kitswálé Yésu ni yi, kòtidríró kpà àyi àyi ki drà ì lésè be dhi bvò. Móndeí tírì kònzì ì dré tá adrélé lagùle dhi ì alì tá kpà gò, Yésu dré adrézó àyi ki tidrí. 19 Dì móndeí zyandre títí nda ì adrè tá láti nda kitswázó akódhi ni tabè. Tàko ko, rǐnyí adrè tá apfòle lásà, adrélé àyi ki tidrí títi.

*Tà adrézó lenzélé ásà dhi ì
(A kònò kpà Mátáyò 5:1-12)*

20 Gò Yésu dré mì bhèzo áyi lebebhá ì véna, tàzoá dhi: «Kólénzé àmì adrèbhá lemerè ro ni ì dré. Tàko ko, Gìkà ni Opì àmìkya 'ì!

21 Kólénzé àmì adrèbhá tàbirí íbe nyànomvá ni ì dré. Tàko ko, mì ni ngá nya pǐzo!

Kólénzé àmì adrèbhá àwó ngo nyànomvá ni ì dré. Tàko ko, mì ni arí gu!

22 Kólénzé àmì dré, móndeí ì kàdré togó kònzì bha àmì rú, adrézó àmì ki ga, adrézó àmì ki lodhá, adrézó àmì ki rú ta kònzì Móndeí ni Mvá ni tà sè dhi.

23 Mì kàdré lenzélé lókyá nda sè, adrézó ngá to arí sè! Tàko ko, làgì múrúngú adrè àmì ki letè bhù na. Àyi ki tábhí ì adrè tá kpà pròfètà atú dhi ki 'o kònzì kònìni.»

Tà adrézó kizà ro ásà dhi ì

24 «Dì, kizà àmì ki ngá 'ì, àmì ngábhá ró ni ì.

Tàko ko, mì kisú àmìkya tà àmì ki togó tindrìlepi dhi dre!

25 Kizà àmì ki ngá 'ì, àmì adrèbhá ngá nya pǐzo nyànomvá ni ì.

Tàko ko, mì ni adrè tàbirí íbe!

Kizà àmì ki ngá 'ì, àmì adrèbhá arí gu nyànomvá ni ì.

Tàko ko, mì ni àwó ngo, adrézó tongólé!

26 Kizà àmì ki ngá 'ì, móndeí títí dhi ì kàdré àmì ki rú ta dóro dhi.

Tàko ko, àyi ki tábhí ì adrè tá kpà pròfètà atú kinzò ro dhi ki rú ta dóro kònìni!»

Dhyá ki kàribhá ki lèma

(A kònò kpà Mátáyò 5:38-48; 7:12a)

27 «Dì, má adrè mána tàá àmì adrèbhá áma yi ni ì dré dhi: Lè mì kàdré àmì ki kàribhá ki le. Mì kàdré móndeí adrèbhá togó kònzì bha àmì rú dhi ki 'o dóro. 28 Mì kàdré kpà tà tani zi Gìkà tí móndeí adrèbhá àmì ki tatrí dhi ì dri. Mì kàdré kpà tà zi Gìkà tí móndeí adrèbhá àmì ki 'o kònzì dhi ì dré.

29 Dhya àlo kòsa ámi kóbhólé àlo dhi dhi, mí kògò àzya ni ni alá akódhi dré kpà sàle. Dhya àlo kòtopá ámi kítá kidhì àdhya dhi, mí kòtayí kpà akódhi ámi kítá agá lésè dhi ni do. 30 Mí kàdré ngá fe dhya ángùdhi adrélépi ngá zi mí tí dhi dré. Dhya àlo kòkàrí ámi ngá dhi, mí kògò zìá tíá ko. 31 Mí kàdré tà 'o mómí ì dré ngóro mì dré adrélé lèle ì kò'o àmi dré dhi tìni.

32 Mí kàdré ngbà 'í mómíyá adrèbhá àmi ki le dhi ki le kòdhya dhi, mì ni àdho tà dóro kisú ásà kòdhya? Ndìndì tàkonzìbhá ì adrè mómíyá adrèbhá àyi ki le dhi ki le. 33 Mí kàdré ngbà 'í tà dóro 'o mómíyá adrèbhá tà dóro 'o àmi dré dhi ì dré dhi, mì ni àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì tàkonzìbhá ì adrè 'oá kònìni. 34 Mí kàdré ngbà 'í ngá fe màri ró mómíyá kitswábhá màri nda ni logó àmi dré dhi ì dré dhi, mì ni àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì tàkonzìbhá ì adrè ngá fe màri ró tàkonzìbhá àruka ì dré, àyi nda ì kògoró màri nda ni logó títi àyi dré be dhi bvó.

35 Di, mì kàdré àmikya àmi ki kàribhá ki le, adrézó tà dóro 'o àyi dré. Mí kàdré ngá fe àyi dré màri tà kisú áko ró. Di mì ni làgí múrúngú kisú ásà. Mí ni kpà adrè Giká kurú na bhú na dhi ni ànzì ì ró. Tàko ko, akódhi adrè àyi togó dóro tadhá mómíyá àwoyà nibhá tàle í dré ko dhi ì dré, ìndì mómíyá adrèbhá tà kónzi 'o dhi ì dré. 36 Mí kàdré di mómí ki kizà bha, ngóro àmi ki Atá dré adrélé àmi ki kizà bha dhi tìni.»

*Mómí ki tàbvó tàma
(À kònò kpà Mátáyò 7:1-5)*

37 «Mí kàdré mómí ki tàbvó ta ko, Giká kòtáro kpà àmi ki tàbvó ko. Mí kàdré tà bha mómí ì dri ko, Giká kòbhàro kpà tà àmi dri ko. Mí kàdré mómí ki tàkonzì tri, Giká kàdréro kpà àmi ki tàkonzì tri. 38 Mí kàdré ngá fe mómí ì dré, Giká kàdréro kpà ngá fe àmi dré. A ni ngá ko, mùzoá, kosézóá gàle bí gò, dàzoá àmi ki kánzì na. Tàko ko, Giká ni ngá ko fèle àmi dré, koma mì dré adrézó ngá ko fèle mómí àruka ì dré ásà dhi sè.»

39 Yésu dré kpà tà àzya tàzo àyi dré kúlí alaala sè, tàzoá dhi: «Mí kùdúkùdu àlo dhi ni kitswá tsì mî kùdúkùdu àzya se drìle bwà? Kò'o kònìni dhi, àyi rìti nda ki zakó tsì ledhé bhú na? 40 Dhya adrélé tadhálé dhi lavú dhya adrélépi àyi tadhá dhi ko. Di, dhya ángùdhi tà tadhálé í dré dhi ki nìlepi títi dhi ni atsá ìna dhya àyi tadhálépi dhi tìni.

41 Mí adrè mína kayísá kórònyá mvá ámi adrúpi mîna dhi ni no gò, adrézó fa gú mí mîna dhi ni atógyà ko àdho tà sè? 42 Mí adrè ámi 'o ngìni tàá ámi adrúpi dré dhi «Àma adrúpi, mí 'o má kàpèro kayísá kórònyá mvá mí mîlèsè» dhi, tágba mí dré adrézó fa gú àmi tàndì mîna dhi ni no ko dhi? Mí

túrúpfú líyí 'i! Mí kàpè rè zyà fa gú nda mí m̀lèsè 'íká, gò mí kògòró ngá no dra kitswázó kayísá kórònyá mvá nda ni apè ámi adrúpi m̀lèsè ndò.»

Fa i lò'wa ni íbe dhi

(A kònò kpà Mátáyò 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Fa dóro 'a gà lò'wa kònzi ko na. Fa kònzi 'a gà lò'wa dóro ko na. ⁴⁴ A adré fa àlo àlo títi dhi ki ni àyi ki tàndi ki lò'wa sè. A ki figí lò'wa kùtsí sílé ko na. A ki kpà vínò lò'wa áyìdhá sílé ko na. ⁴⁵ Dhya dóro adré tà dóro 'o apfòle tà dóro títi í dré zùle áyi togó na dhi i lésè. Di, dhya kònzi adré ína tà kònzi 'o apfòle tà kònzi títi í dré zùle áyi togó na dhi i lésè. Angyá ko, akódhi ni ti adré tà adrélépi gàle akódhi ni togó na dhi ki ta kòdhyá.»

Dzó ni pá bhàma kírà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 7:24-27)

⁴⁶ «Mì adré áma zi <Mírì, Mírì!> gò, adrézó tà má dré adrélé tàle àmi dré dhi ki 'o ko àdho tà sè? ⁴⁷ Má ni tadhá àmi dré ngalè dhya adrélépi alìle má véle áma kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle dhi, sù àdhi tíni ya dhi. ⁴⁸ Akódhi nda sù ngóro agó àlo adrélépi tá dzó si gò, bhú ni ni dhizo file fifi, pá ni ni bhàzo kírà dri dhi tíni. Yí dré tizo áyi tswa dzó nda rú dhi, kitswá ína dzó nda ni wu bwà ko, à dré síle tátà dhi sè. ⁴⁹ Di, dhya adrélépi áma kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle ko dhi, sù ngóro agó àlo dzó sílepi bvò mònnyá dri, pá ni ni bha àko ró kírà dri dhi tíni. Yí dré tizo áyi tswa dzó nda rú dhi, dzó nda dré ndiri arízó aríarí gò, tà ni dré akízó nyinyi.»

7

Sòdá ki kàdrì àlo dhi ka'ì Yésu bàti

(A kònò kpà Mátáyò 8:5-13)

¹ Yésu kòtà tà nda i móndí zyandre i dré akílè dre dhi, dré gòzo lìle Kàpàrànwúmà na. ² Kònàle dhi, Rómà ki sòdá ki kàdrì àlo dhi ni màràbà dré lèle tò dhi tá drà ro ànyíanyí dràdrà mìle. ³ Di sòdá ki kàdrì nda kòyi Yésu ni rúbí dre dhi, dré Yúdà ànzi ki bhàgo àruka ki mùzo Yésu ni ti lizí, kàlìró áyi màràbà nda ni tidrí. ⁴ Ayi nda i kòtsa Yésu véna dre dhi, i dré akódhi ni ti lizízó tà tàndi ró, tàzoá dhi: «Agó kòdhi kitswá mí dré lizo akódhi ni màràbà tidrí. ⁵ Tàko ko, akódhi lè àma ki sùrú tò. 'O kpà àma ki lísàmbò dzó síle dhi ni.» ⁶ Di Yésu dré ngàzo adrélé lìle àyi íbe.

Dré adrerà'a 'òle tsàle dhi 'á dhi, sòdá ki kàdrì nda dré áyi arúpi ki mùzo tàá drá dhi: «Mírì, mí lagù mi ko. Má kitswá mána ámi lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì mí dré afízó áma dzó lé dhi ko. ⁷ Má nò tá kpà dhi, má kitswá tá lìle mí véna

ko. Di, mí kòtá ndiri kúlí àlo gò, áma màrábà kàdríró. ⁸ Tàko ko, áma tándi, ma áma kàdrì kì rĩnyí zàle. Ma kpà sòdá íbe má zàle. Má kàdré tàá àyi kì àlo dré dhi <Mí lè!> dhi, adré lile. Má kàdré tàá àzya nì dré dhi <Mí alì!> dhi, adré alìle. Má kàdré kó tàá áma màrábà dré dhi <Mí 'o tà kòdhi!> dhi, adré 'òá.»

⁹ Di Yésu kòyi tà nda dre dhi, akódhi nì líndrì dré gàzo agó nda nì tà sè. Dré àyi alázó tàá mómí zyandre adrébhá àyi lebè dhi ì dré dhi: «Má adré tàá àmi dré dhi: Má kisú rè dhya àlo adrélèpi tà ka'ika'í íbe kònìni dhi Ìsèrèlè ànzi ì kòfalé ko.» ¹⁰ Di dhya mùle nda ì kògò tsàle bhà na dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, màrábà nda adrí dre.

Yésu tingá tàyítokó àlo dhi nì mvá dràdrà lésè

¹¹ Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé lile bhàandre àlo rú be Nàyínà dhi na. Akódhi nì lebèbhá ì mómí zyandre lavulé dhi íbe dhi ì adré tá lile túmání akódhi be. ¹² Í kòtsa ànyi bhàandre nda nì zèribàti dre dhi, à adré tá àbvò àlo dhi nì adó apfòzo ába lile mógó na. Dhya dràlepi nda tá tàyítokó àlo dhi nì mváagó àlo kwákwá dhi 'i. Mómí zyandre lavulé bhàandre nda lésè dhi ì adré tá alìle túmání tòkó nda be. ¹³ Di Mírì kònò akódhi dre dhi, dré kizà dòzo àyi togó na akódhi nì tà sè gò, tàzoá drá dhi: «Mí tayí àwó.» ¹⁴ Dré àyi kisízó ànyi sèreké tabè. Gò dhya adrébhá tá àbvò nda nì adó dhi ì dré àyi kì kíkízó. Dré tàzoá dhi: «Kàdhúra, má adré tàá mí dré dhi, mí nga kuru!» ¹⁵ Di dhya dràlepi nda dré ngàzo lírìlé gò, kidhólé tà ta. Gò Yésu dré akódhi nì logózó andre nì drígá.

¹⁶ Di tirì dré mómíyá títi nda kì rùzo gò, ì dré ngàzo adrélé Gíká nì rú bha kùle, adrezó tàá dhi: «Pròfètà kàdrì dhi apfò áma kòfalé dre! Gíká atsá ína àyi mómíyá kì lomí!» ¹⁷ Gò Yésu nì rúbí nda dré la'úzó bhà títi àyi làgàsè dhi ì 'àsè, ìndì Yúdà ànzi kì bvò wáyi 'àsè.

Yòwànì Bàtìsimò fèlepi amù mómí ì Yésu vélé

(A kònò kpà Mátáyò 11:2-19)

¹⁸ Amvolásà dhi, Yòwànì nì lebèbhá ì dré tà títi Yésu dré tá adrélé 'òle nda kì titízó drá. Gò Yòwànì dré àyi lebèbhá rì dhi kì azízó ¹⁹ mùle lile Mírì véna, kitswálé akódhi nì lizí tàzoá dhi: «Mí Mèsiyà adrélèpi tá alìle dhi 'i? Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya nì letè?» ²⁰ Di àyi nda ì kàtsá Yésu vélé dre dhi, ì dré tàzoá drá dhi: «Yòwànì Bàtìsimò fèlepi amù àma àmi lizí: <Mí dhya adrélèpi tá alìle dhi 'i. Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya nì letè kòdhyà?»»

²¹ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré mómí bí dhi kì tidrízó àyi kì drà ì lésè, ìndì àyi kì rúbháaswa ì lésè. Dré kpà tirì

kònzì kì dròzo topfòle móndí bí dhi ì lésè. Dré kókpà mǐ kùdúkùdu bí dhi kì mǐ nzìzo. ²² Gò dré logózoá dhya amùle nda ì dré dhi: «Mì gò tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle kòni kì títì Yòwánì dré: Mì kùdúkùdu ì adré ngá no, mèrèkpe ì adré atsí to, móndí kàrí dré rùle dhi ì adré adrìlé, móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi ì adré tà yi, móndí dràbhá dre dhi ì adré angálé dràdrà lésè, ìndì à adré Rúbí Tani longó lemerèbhá ì dré. ²³ Kólénzé dhya ángùdhi dra dhèlepi áma tà sè ko dhi dré!»

²⁴ Dhya Yòwánì dré amùle nda ì kòlì dre dhi, Yésu dré kídhózó adrélé Yòwánì nì tà ta móndyá zyandre ì dré, adrézó tàá dhi: «Mì lè tá duku na àdho no? Mì lè kòzó lyá dré tá adrélé vǐle dhi nì no? ²⁵ Mì lè tá àdho no? Mì lè móndí kítá aveave asólépi í rú dhi nì no? Mì yi rè ká! Móndyá adrèbhá kítá làgí be kàdrì dhi kì tosó, adrézó ngá dò nya dhi ì àyikya ópí kì dzó kàdrì ì 'àsè be. ²⁶ Mì lè tá dì àdho no? Mì lè pròfètà nì no? Ayíya! Má adré tàá àmì dré dhi: Yòwánì nda lavú pròfètà byá. ²⁷ Tàko ko, akódhi dhya tà kònìdhi nì tìsìzo tà nì dri Giká nì Kúlí na dhi 'i:

«Mì nò ká! Má nì dhya dra áma kúlí longólépi dhi nì mu lèle mí kandrána.

Akódhi nda nì láti ledé mí dré mí kandrána.»*

²⁸ Má adré tàá àmì dré dhi: Móndyá títì tókó dré tǐle dhi ì kòfalé dhi, dhya àlo kàdrì Yòwánì nda nì lavúlépi dhi yókódhó. Dì, tágba dré adrézó kònìni dhi, dhya tàko lavulé Giká nì Opì na dhi lavú ína akódhi.

²⁹ Móndyá títì, ndìndì mèdáyì lagíbhá, Yòwánì nì kúlí yibhá dhi ì nò tá Giká nì tà nda gyágya gò, ì dré bàtìsimò dòzo Yòwánì véna. ³⁰ Dì, Fàrìsáyò ì tátírítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì gà tá àyikya tà Giká dré tá lèle 'òle àyi dré dhi gò, ì dré kpà bàtìsimò dòma Yòwánì véna dhi nì gázo.

³¹ Dì má nì kitswá móndyá ándrò kòni kì tà tadhá àdho ngá rú? Ayì nda ì sù àdhibhá ì tǐni? ³² Ì sù ngóro ànzimvá lírìbhá ngá lagíra na, adrélé kúlí loyó àyi kòfalèsè dhi ì tǐni. Ì adré loyóá dhi:

«Mà tswà làrí àmì dré wóyá,

mì to àmìkya làrí nda ko.

Mà ngo àwó longó wóyá,

mì ngo àmìkya àwó ko.»

³³ Tàko ko, Yòwánì Bàtìsimò fèlepi nda dré alìzo dhi, nya tá mápà ko, mvu kpà vínò ko gò, mì dré adrézó tàá dhi: «Akódhi tǐrì kònzì íbe í léna.» ³⁴ Dì, ma, Móndí nì Mvá, má dré alìzo dhi, má adré mána ngá nya, adrézó kpà ngá mvu gò, mì dré adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi kòvongbolo líyí 'i, wá

* 7:27 7:27 A kònò Málákì 3:1.

litsi liyí 'i, ìndì mèdáyì lagíbhá ki arúpi tàkonzìbhá íbe dhi 'i!> ³⁵ Di, à adré Gíká ni tògyá no gyägya, móndyá adrèbhá tògyá nda ni ka'í dhi i rú.»

Tòkò àlo zàràbhù ro dhi dà màlàsì Yésu pá

³⁶ Kítú àlo dhi, Fàrisáyò ki àlo zi tá Yésu lile ngá nya í bhàna. Yésu dré tsàzo file Fàrisáyò nda ni dzó na gò, liríle mísá làga. ³⁷ Di tòkò àlo tàkonzì liyí ro adrélépi bhàandre nda 'á dhi kòyi Yésu adré tá ngá nya Fàrisáyò nda bhàna dhi dre dhi, dré alìzo mòlàngì mvá ledélé àlàbasterè sè, gàlepi màlàsì sè bí dhi be. ³⁸ Dré áyi kisízó ànyi Yésu àmvolèsè akódhi ni pá làga. Gò dré ngàzo adrélé ngòle, adrélé m̀ndra da akódhi pá, adrézó pá ni ki atrì áyi drìbhí sè, adrézó pá nda ki kamú gò, adrézó màlàsì da dríá. ³⁹ Di Fàrisáyò Yésu ni azilépi nda kònò tà nda dre dhi, dré dhèzo adrélé kisùá í léna dhi: «Kònò dhya kònìdhi kàdré tá pròfètà 'i bàti dhi, a ni tá nìá ngalè tòkò adrélépi áyi tabè ni àdhi 'i ya, ìndì adrè atsilé ngìni ya dhi be. Angyá ko, akódhi tàkonzì liyí 'i.»

⁴⁰ Gò Yésu dré tàzoá Fàrisáyò nda dré dhi: «Sìmonà, ma tà íbe tàle mí dré.» Sìmonà nda tà dhi: «Tadhálépi, mí tà wà.» ⁴¹ Di Yésu tà dhi: «Móndí rì dhi ì do tá làfa agó àlo adrélépi làfa fe màri ró dhi véna. Alo ni tá màri íbe làfa lò'wa kámá-nzi agó nda véna. Azya ni tá màri íbe làfa lò'wa nyadhi-rì-drì-mudrí. ⁴² Ayi rìti nda ì dré kitswálé màri nda ki logó bwà ko dhi sè dhi, agó nda dré màri àyi rú dhi ki tà tayízó. Di àyi kòfalé dhi, dhya ángùdhi ni agó nda ni le lavulé dhi ni?» ⁴³ Sìmonà logó drá dhi: «Má adré kisùá dhi, dhya adrélépi tá màri kàdrì lavulé dhi íbe í rú gò, agó nda dré tà ni ni tayízó dhi 'i.» Yésu tà drá dhi: «Mí kisù kyá.»

⁴⁴ Gò dré áyi alázó tòkò nda véle gò, tàá Sìmonà dré dhi: «Mí adré tòkò kònìdhi ni no? Má dré afízó ámi dzó 'á dhi, mí afè tá má dré yí áma pá dzìzo dhi ko. Di, akódhi dzì ína áma pá áyi m̀ndra sè gò, àyi ki atrìzo áyi drìbhí sè. ⁴⁵ Mí kamú tá ma ko. Di, kidhólé má dré afírà lésè dhi, akódhi tayí ína áma pá ki kamuma ko. ⁴⁶ Mí dà tá dò má dri ko. Di, akódhi dà ína màlàsì má pá. ⁴⁷ Di má adré tàá mí dré dhi: A trì akódhi ni tàkonzì zyandre dhi i dre. Ásà dhi, adré áyi lèle kàdrì dhi ni tadhá má dré. Di, dhya ángùdhi tàkonzì ni ni trìzo tsà dhi adré ína áyi lèle tadhá tsà.» ⁴⁸ Gò Yésu dré tàzoá tòkò nda dré dhi: «À trì ámi tàkonzì i dre.»

⁴⁹ Di móndyá adrèbhá tá mísá làgàsè túmánì akódhi be dhi ì dré dhèzo adrélé tàá àyi kòfalèsè dhi: «Dhya kòndi tá àdhi 'i, adrélé ndìndì tàkonzì tri ni?» ⁵⁰ Di, Yésu dré gòzo tàá tòkò nda dré dhi: «Ámi tà ka'íka'í tidrí mi dre. Mí lì togó be kàdrìkàdri.»

8

Tòkó adrèbhá tá Yésu ni lebè dhi i

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré ngázo adrélé tatsilé bhàandre i 'ásè ìndì bhà tsàtsà i 'ásè, Rúbí Tani Giká ni Opì àdhya ni longóbe mómndí i dré. Akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi i tá kpà tùmání akódhi be. ² Tòkó àruka dré tá tirí kònzi ki dròzo àyi lésè dhi i, ìndì àyi dré tá tidrìlé drà lésè dhi i tá kpà tùmání akódhi be. Ayi nda i tá: Màriyà (adrélé zile Màriyà Màgàdàlénè, dré tirí kònzi nzi-drì-rì dhi ki dròzo topfòle lásà dhi), ³ Yòwánà (Kúzà, ópí Eródè ni dzó ni tà ki likilépi dhi ni tòkó), Súsánà, tsàle tòkó àruka bí dhi íbe. Í adrè tá Yésu ni ledé akódhi ni lebèbhá íbe àyi ki ngá sè.

Pídihígo agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:1-9; Márokò 4:1-9)

⁴ Kítú àlo dhi, mómndí zyandre lavulé angábhá bhàandre twátwa i lésè dhi i alì tá ru kimó Yésu làga gò, akódhi dré pídihígo kònndhi ni pìzo, tàzoá dhi: ⁵ «Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lile kórì rì áyi amvú na. Dré tá adrérà'a kórì rì dhi 'á dhi, kórì àruka i ledhé tá láti mìle gò, atózóá gò, àrì i dré tetézóá títi. ⁶ Kórì àruka i ledhé tá kírà dri gò, i dré apfòzo ndiri 'yòle, àyi ki kídri dré yì kisulé ko dhi sè. ⁷ Kórì àruka i ledhé tá kùtsí kòfalé gò, kùtsí nda dré mbàzo ába àyi ki amó. ⁸ Di, kórì àruka i ledhé tá àyikya kìní dóro dri gò, i dré apfòzo mbàle lò'wa 'a dóro. Ayi àlo àlo títi dhi i 'a lò'wa nyadhi-nzi.» Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré yòzoá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi.»

Yésu ngi tà í dré adrézó tà ta mómndí i dré pídihígo sè dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:10-17; Márokò 4:10-12)

⁹ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá i dré lizizóá akódhi tí, ngalè pídihígo nda adrè tá leá tàle ngíni ya dhi. ¹⁰ Di dré logózoá àyi dré dhi: «Giká fè àmi dré tògyá àyi Opì ni tà lùzu ró dhi ki nìzo. Di, mómndyá àruka títi i dré dhi, má adrè tà ta pídihígo sè kitswálé:

«ì kàdré gba ngá no yà dhi,
 ì kàdréró ngá nda ki no dóro ko,
 ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhi,
 ì kàdréró tà nda ki àndu ni ko.»*

Yésu ngi pídihígo agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:18-23; Márokò 4:13-20)

¹¹ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Pídihígo nda ni àndu kònndhi 'i: Kórì rìle nda, Giká ni kúlí 'i. ¹² Mómndí àruka i adrè kúlí

* 8:10 8:10 A kònò Esáyà 6:9.

nda ni ka'ï ngóro kórì rìle ledhélé láti m̄le nda i t̄ni. Ɔ kòyi kúlí nda dre dhi, Dzáborò adré ndiri atsálé kúlí nda ni tingá àyi ki togó lésè, ì kòka'író adrízó ko dhi bvó. ¹³ Móndí àruka ì adré Giká ni kúlí ka'ï ngóro kórì rìle ledhélé kírà dri nda i t̄ni. Ɔ kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ndiri ka'íá arí sè. Di, ì dré adrélé kúlí nda ni tayí adrélé t̄le àyi ki togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í ka'íá lókyá tsà sè. Lókyá tà dré adrézó àyi ki tabh̄i dhi kàtsá dre dhi, ì adré àyi ki tà ka'ika'ï nda ni tayí. ¹⁴ Móndí àruka ì adré Giká ni kúlí ka'ï ngóro kórì rìle ledhélé kùtsí kòfalé nda i t̄ni. Ɔ kòyi kúlí nda dre dhi, gí ko, tà adrébhá àyi ki togó 'o lanzile dhi ì, ngá lovó, ìndì lovó kònzì twátwa lídrì kòndi àdhya ì adré kúlí nda ni amó gò, ì dré adrézó lí'wálé ko, adrézó kpà lò'wa 'a ko. ¹⁵ Di, móndí àruka ì adré àyikya Giká ni kúlí ka'ï ngóro kórì rìle ledhélé k̄nì dóro dri nda i t̄ni. Ayi nda ì adré kúlí nda ni yi togó be gyägya ìndì dóro, adrézó tròle rúá gò, adrézó lò'wa 'a dóro landè àko ró.»

*Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Mároko 4:21-25)*

¹⁶ Yésu gò tàá dhi: «À dhì gà tálà bhàle lídrì zàna yà, kó ngalè lánzá zàna yà dhi ko na. Be ró dhi, à adré dhíá bhàle zá kuru mísá dr̄ina, kitswálé móndyá títi adrébhá afilé dzó lé dhi ì kàdréró ngádra no be dhi bvó. ¹⁷ Tàko ko, à ni tà títi zùle zùzù dhi ki 'o apfòle ngádra 'á. A ni kpà tà títi lùzu ró dhi ki 'o móndí ì dré n̄le dóro. ¹⁸ Di ásà dhi, lè m̄i kàdré àm̄i k̄i líkí adrélé tà yi dóro. Angyá ko, dhya ángùdhi tà n̄lepi bí dhi dré dhi, à ni tà dré n̄le nda ki dr̄i t̄imbà. Di, dhya ángùdhi tà n̄lepi ko dhi dré dhi, à ni nd̄indì tà tsà dré kisùle n̄le dhi ni tingá.»

*Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi
(A kònò kpà Màtáyò 12:46-50; Mároko 3:31-35)*

¹⁹ Gò Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi ì dré alìzo kitswálé akódhi ni no dhi bvó. Di, móndí zyandre dhi ki tà sè dhi, ì kitswá tá atsálé rúá bwà ko. ²⁰ Gò tàzoá drá dhi: «Ám̄i andre i ám̄i adrúpi íbe dhi ì adré àyi ki totó k̄iv̄i na. Ɔ adré ám̄i le nòle.» ²¹ Di, Yésu dré logózóá dhi: «Áma andre i áma adrúpi íbe dhi ì, dhya adrébhá Giká ni kúlí yi gò ì dré adrézó ka'íá 'òle dhi 'i.»

*Yésu k̄ikí lyãandre
(A kònò kpà Màtáyò 8:23-27; Mároko 4:35-41)*

²² K̄itú àlo dhi, Yésu tà tá àyi lebèbhá ì dré dhi: «Mà kòzya t̄ap̄áriandre ni ta'á na.» Di ì dré tombàzo bwátù na gò, ì dré k̄idhózó adrélé zyàle. ²³ Ɔ dré tá adrerà'a zyàle dhi 'á dhi,

Yésu dré dhèzo adrélé ayí ko. Gbă kòdhwa, lyãandre gú dhi dré ngàzo adrélé vïle tãpãriandre nda mi. Yí dré ngàzo adrélé gàle bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òle aríle. Ayí tá ànyíànyí dràdrà mìle. ²⁴ Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré àyi ki kisízó ànyí làgá, akódhi ni toró tàzoá dhi: «Mírì, Mírì, mà adré dràle!» Di Yésu dré ngàzo ligílè lyãandre nda dri yí adrélépi ru kãgbã nda be gò, ì dré rìzo gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii. ²⁵ Di Yésu dré áyi lebèbhá ki lizízó tàzoá dhi: «Àmi ki tà ka'íka'í ángwà?»

Tirí dré gàzo àyi léna bí gò, àyi ki líndrí dré gàzo bhwãbhwa. Di ì dré adrézó liziá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá ína àdhi 'i, adrélé ndìndì tòlì fe lyãandre ì dré yìandre be gò, ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle ni?»

Yésu tidrí agó àlo tirí kònzì íbe í léna dhi

(A kònò kpà Mátáyò 8:28-34; Márokò 5:1-20)

²⁶ Ì kòzya tãpãriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gèrásà kya na. Bvò nda bvò Gàliláyà àdhya tãpãriandre nda ni ta'á lésè dhi kandrá. ²⁷ Yésu kásí bwátù lésè dre dhi, agó àlo tirí kònzì íbe í léna dhi dré alizo kitswálé ru kisú akódhi be. Akódhi nda angá tá bhàandre àlo ànyí àyi làga dhi lésè. Di, lókyá be vwàvwà ro dhi, asó tá véle kítá ko, ayí kpà véle dzó na ko. Adré tá ína ayílé mógó 'ásè. ²⁸ Di kònò Yésu dre dhi, dré ngàzo trèle, adhézó akódhi pá gò, yòá kúlí 'u'ù sè dhi: «Yésu, Giká kurú na dhi ni Mvágó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Má adré ngòle mí rú, mí kò'oró ma kònzì ko!» ²⁹ Tà tá kònìni tàko ko, Yésu tà tá tirí kònzì nda dri dhi, kòpfò agó nda lésè. Angyá ko, vèsè be bí, tirí kònzì nda adré tá akódhi ni ru. Tágba à kàdré akódhi ni drígá ki tí'ì pá ni íbe nyìrì sè, adrézó akódhi ni líkí dóro yà dhi, akódhi adré tá nyìrì nda ki tíkí gò, tirí kònzì nda dré adrézó akódhi ni tíkpó lile duku na. ³⁰ Gò Yésu dré lizízóá tíá dhi: «Ámi rú àdhi?» Akódhi logó drá dhi: «Áma rú <Zyandre>.» Tà tá kònìni tàko ko, tirí kònzì zyandre dhi ì tífí tá akódhi léna. ³¹ Di tirí kònzì nda ì dré dhèzo adrélé ngòle Yésu rú, kòmùró àyi lile bhú kùdù àko dhi na ko.

³² Ayí làgana kònàni dhi, tìgá ki pãri andre adré tá ngá nya kòngó drína. Di tirí kònzì nda ì dré Yésu ni ti lizízó, kòtayíró àyi lile tífíle tìgá nda ì léna. Gò Yésu dré ka'ízoá. ³³ Di tirí kònzì nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lile tífíle tìgá nda ì léna. Gò tìgá nda ì dré ndizo títi kòngó nda ni gòlòko 'ásè, ledhéle tãpãriandre na, yí mvu gò, todràzo.

³⁴ Di tìgá nda ki líkíbhá ì kònò tà lavúlépi nda dre dhi, ì dré ngàzo ràle rúbí ni ni longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú

'ásè. ³⁵ Gò móndí zyandre dhi ì dré apfòzo tà lavúlépi nda ni no. I kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré agó tirí kònzi ká dròzo topfòle lásà nda ni kisúzó, adrérà'a lirílé Yésu làga. Akódhi tá kítá íbe í rú ìndì tà kisúkisù íbe dóro. Di tirí dré àyi ká 'òzo lavúlé. ³⁶ Gò dhya tà nda ni nobhá mǐ sè dhi ì dré agó tá tirí kònzi íbe nda adrí tá ngíni ya dhi ni titízó àyi dré. ³⁷ Di móndyá zyandre títi bvò Gèrásà kya nda 'á dhi ì dré Yésu ni ti lizízó, kòngaró àyi ká bvò 'ásè, tirí dré gàle àyi léna bí dhi sè. Di Yésu dré mbàzo bwátù na kitswálé lile dhi bvò.

³⁸ Gò agó tirí kònzi ká dròzo topfòle lásà nda dré Yésu ni ti lizízó, ì kòlìró tùmǎní. Di, Yésu dré ína akódhi ni logózó, tàzoá drá dhi: ³⁹ «Mí nzi mí bhàna, ìndì mí títi tà títi Gǐká dré 'òle mí dré dhi ì móndí ì dré.» Di agó nda dré ngàzo lile tà títi Yésu dré 'òle í dré dhi ká longóbe bhàandre nda 'ásè títi.

Yésu tidrí tòkó àlo dhi, ìndì tingá Yàyirò ni mvátòkó dràdrà lésè

(A kònò kpà Mátáyò 9:18-26; Mároko 5:21-43)

⁴⁰ Yésu kàzyá tǎpǎriandre nda ni ta'á lésè agòle dre dhi, móndí zyandre adrèbhá tá akódhi ni letè dhi ì dré akódhi ni ka'izo dòle àyi kòfalé dóro. ⁴¹ Gò agó àlo rú be Yàyirò, Yúdà ànzi ká lísambò dzó ni kàdrì ká àlo ró dhi, dré alizo adhéle Yésu pá akódhi ni ti lizí, kòlìró í bhàna. ⁴² Tàko ko, akódhi ni mvátòkó àlo kwákwá, adrélépi kóná íbe ànyíànyí mudrí-drì-rì dhi tá ànyí dràdrà mǐle.

Di Yésu ì dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì adré tá akódhi ni amó, adrézó àyi ká tribe rúásà. ⁴³ Di àyi nda ì kòfalé dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrí-drì-rì dhi tá be. Akódhi nda kizá tá ngá í drígásè akílé títi kódzó ì dré wóyá. Di, dhya àlo kitswá tá akódhi ni tidrí bwà ko. ⁴⁴ Di dré àyi kisízó ànyí Yésu àmvolésè gò, akódhi ni kítá ti tabè. Gbǎ kòdhwa, kàrí adrélépi ràle rúásà nda dré akízó. ⁴⁵ Gò Yésu dré lizízóá dhi: «Àdhi tabè ma nì?» Di móndyá títi nda ì dré adrézó tàá dhi, ì 'o tá tà nda àyi ko. Gò Péteró dré tàzoá dhi: «Mírì, móndyá zyandre kònì ì adré ámi gàrà ká kúru, adrézó àyi ká tribe mí rúsè.» ⁴⁶ Di, Yésu gò ína tàá dhi: «Dhya àlo tabè ma 'í. Tàko ko, má atógyá má rú dhi, rǐnyí pfò má lésè dre.» ⁴⁷ Di tòkó nda kònò, í kitswá véle àyi zu bwà ko dhi dre dhi, dré alizo lyabe tirí dré adhéle Yésu pá. Dré titízóá móndyá títi ì kandrá dhi, í tabè tá akódhi àdho tà sè ya, ìndì í adrí gbǎ lókyá nda 'á ngíni ya dhi. ⁴⁸ Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Áma zapi, ámi tà ka'íka'í tidrí mí dre. Mí lì togó be kídríkìdri.»

49 Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, dhya àlo angálépi Yàyíró, lìsámbò dzó ni kàdrì nda bhàlésè dhi dré atsázó tàá drá dhi: «Ámi zapi drà dre. Mí kògò adrélé dhya tà tadhálépi dhi ni lagù ko.» 50 Di, Yésu kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá Yàyíró dré dhi: «Mí ro ngá ko. Mí kòka'í ngbà 'í ka'íka'í gò, akódhi kàdríró.»

51 Yésu kòtsa Yàyíró bhàna dre dhi, dré móndí àzya ka'izo file í be dzó nda na ko. Ka'í ngbà 'í Pétèró, Yòwánì, Yàkóbbò, tsàle mvátòkò nda ni atá i andre ni be dhi i kòdhya. 52 Móndyá títi dzó nda 'á dhi i adré tá àwó ngo, adrézó tongolé mvámvá nda ni tà sè. Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí àwó. Angyá ko, akódhi drà ko. Adré ina ayí ko.» 53 Gò i dré dhèzo adrélé akódhi ni gu, i dré nìle mvámvá nda drà tá bàti dhi sè. 54 Di, Yésu dré akódhi ni drígá rùzo gò, tàzoá kúlí 'u'u' sè dhi: «Mvámvá, mí nga!» 55 Gbă kòdhwa, akódhi ni lídrì dré agòzo gò, dré ngàzo kuru. Gò Yésu dré tàzoá dhi, i kòfè drá ngá nyàle. 56 Di mvámvá nda ni atá i andre ni be dhi ki líndrí dré gàzo bhwăbhwa. Di, Yésu dré lazízóá àyi dri dhi, i kòlongó tà ru 'òlepi nda dhya àlo dré ko.

9

*Yésu tibhù áyi lebèbhá mudrì-drì-rì dhi i lìle àzi na
(A kònò kpà Mátáyò 10:5-15; Márokò 6:7-13)*

1 Amvolásà dhi, Yésu dré àyi lebèbhá mudrì-drì-rì dhi ki azizó gò, rìnyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzi títi dhi ki dro móndí i lésè, ìndì kitswázó móndí ki tidrí àyi ki drà i lésè. 2 Dré àyi ki tibhùzo lìle Giká ni Opì ni tà longóbe, ìndì dràbhá ki tidríbe, 3 tàzoá àyi dré dhi: «Mì do ngá àlo atsí sè dhi ko. Mì kòdo kùtù fa 'i yà, kòmvo 'i yà, mápà 'i yà, làfa 'i yà, kó ngalè kítá agá lésè dhi ni àzya 'i yà dhi àmi rú ko. 4 Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi, mì kàdré ayilé kònàle tsàle kítú mì dré dra ngàzo bhà nda 'àsè dhi tú. 5 Bhàandre ángùdhi dra àmi ki ka'izo dòle lána dóro ko dhi na dhi, mì kòpfò 'àsà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyi ki tà títi dre.» 6 Gò Yésu ni lebèbhá nda i dré ngàzo adrélé tatsilé bhà àlo àlo i 'àsè, Rúbí Tani longóbe, ìndì móndí ki tidríbe àrà títi i 'àsè.

*Opí Eródè ni drì abí Yésu ni tà sè
(A kònò kpà Mátáyò 14:1-12; Márokò 6:14-29)*

7 Lókyá nda sè dhi, Eródè adrélépi tá ópí ro bvò Gàliláya àdhya drìle dhi dré tà títi adrébhá ru 'o nda ki rúbí yìzo gò, akódhi ni drì dré adrézó abílé àsà. Tàko ko, móndí àruka i adré tá tàá dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi angá ina dràdrà lésè

nì. ⁸ Aruka ni ì adré tá tàà dhi, Elíyà agá mómódí i kandrá ni. Aruka ni ì adré kó tá tàà dhi, pròfétà atú dhi ki àlo angá dràdrà lésè ni. ⁹ Di, Èródè dré tàzoá dhi: «Áma tàndi, má 'o Yòwánì ni drì lile dhi 'í. Di dhya má dré adrézó rúbí ni ni yi kòdhi àdhi 'i?» Gò dré adrézó Yésu ni nda nòle.

Yésu fè ngá nyàlè mómódí ngùlù-nzi dhi i dré

(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44; Yòwánì 6:1-14)

¹⁰ Apóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhi, ì dré tà títi ì dré 'òle dhi ki titízó drá. Gò akódhi dré àyi ki drìzo lizo àyi pátí tsàlè bhàandre rú zìlè Bètèsàyídà dhi na. ¹¹ Di, mómódí zyandre dhi ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré ngàzo lile akódhi vésè. Ì kòtsa akódhi véna dre dhi, dré àyi ki ka'izo dòle dóro gò, kidhózó adrélé Gíká ni Opì ni tà ta àyi dré, adrézó àyi adrèbhá tá drà íbe dhi ki tidrí.

¹² Ìndró kàtsá ànyi dre dhi, akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàà drá dhi: «Áma àrà bhà àko dhi 'á. Mí kòfè di láti mómódí zyandre kòni ì dré lizo mányàngá nda àrà ayízó dhi íbe, bhà àma làgàsè dhi i 'àsè ìndì gbàbhú 'àsè.» ¹³ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi, mì fè ngá àyi dré nyàlè dhi àmi.» Ì gò logóá dhi: «Áma ngbà 'í mápà íbe nzi ìndì kosyá íbe rì. Mí adré lèá dhi, àma ki tàndi, mà kòlì mányàngá gí mómódí zyandre kòni ì dré títi?» ¹⁴ (Angyá ko, àgo i tá ànyíanyi ngùlù-nzi àrà nda 'á.) Di Yésu dré tàzoá àyi lebèbhá i dré dhi: «Mì tukù àyi lirílé ngbungbu nyadhi-rì-drì-mudrí.» ¹⁵ Di lebèbhá ni ì dré 'òzoá kònìni gò, mómódí nda ì dré lirízó títi. ¹⁶ Di Yésu kádó mápà nzi nda i kosyá rì nda íbe dre dhi, dré mǐ tingázó kurú na bhù na, tà tani zìzo Gíká tí ngá nda i dri. Dré ngá nda ki tonòzo lanzílé àyi lebèbhá i dré, ì kòlanzíró mómódí zyandre nda i dré. ¹⁷ Di àyi títi nda ì dré nyàzoá pìzo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni ki lokózó gàlè kánzì mudrí-drì-rì dhi i sè bíbi.

Pètèró tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i

(A kònò kpà Mátáyò 16:13-20; Márokò 8:27-30)

¹⁸ Kítú àlo dhi, Yésu adré tá tà ta Gíká be kalóma. Akódhi ni lebèbhá i tá ngbà 'í akódhi làga àyi. Gò dré lizízóá àyi tí dhi: «Mómódí zyandre dhi ì adré tàà dhi, ma àdhi 'i?» ¹⁹ Ì logó drá dhi: «Mómódí àruka ì adré tàà dhi, mì Yòwánì Bàtísimò fèlèpi 'i. Aruka ni ì adré tàà dhi, mì Elíyà 'i. Aruka ni ì adré kó tàà dhi, mì pròfétà atú dhi ki àlo angálèpi dràdrà lésè dhi 'i.» ²⁰ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Di àmi ró dhi, mì adré àmikya tàà dhi, ma àdhi 'i?» Pètèró gò logóá dhi: «Mì Mèsíyà Gíká

dré amùle dhi 'i.» ²¹ Gò Yésu dré àyi ki logázó tà tàndi ró, ì kòlongoró tà nda dhya àlo dré ko. ²² Dré tàzoá dhi: «Adrè leá dhi, Mónde ni Mvá kònya kizà lavulé, ìndì Yúdà ànzi ki bhàgo ì, kòwánà kàdrì ì, ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá ìbe dhi ì kògà akódhi rè. Adré kpà leá dhi, à kòpfu akódhi dràle gò, kítú ni na sè dhi, Giká kòtingáró akódhi dràdrà lésè.»

Yésu ni lebèma

(A kònò kpà Mátáyò 16:24-28; Mároko 8:34-9:1)

²³ Bvóá dhi, Yésu dré tàzoá móndyá títi dhi ì dré dhi: «Dhya àlo kàdré leá alile má vésè dhi, lè akódhi nda kòtayí àyi tàndi ni tà, kàdré àyi fa kipakipa adó kítú àlo àlo títi gò, kàdréró áma lebè. ²⁴ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi àyi tàndi ni lídrì le tidrìlé dhi, a ni àyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya ángùdhi adrélépi ìna àyi lídrì fe áma tà sè dhi, a ni àyi lídrì nda ni tidrì. ²⁵ Angyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndi àdhya ì títi gò, àyi tàndi ni tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ìna àdho tà dóro 'i? ²⁶ Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí ki tà sè dhi, Mónde ni Mvá ni kókpà adrè kanyò ro akódhi nda ni tà sè, lókyá í dré dra agòzo àyi mīlanzilanzì na, àyi Atá ni mīlanzilanzì na, ìndì ángéló lólo kya na dhi tú. ²⁷ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mónde àruka adrèbhá àyi ki totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Giká ni Opì nòzo dhi kandrá ko.»

Yésu ni lāsú ladzá ru atsálé lagulagu ró

(A kònò kpà Mátáyò 17:1-8; Mároko 9:2-8)

²⁸ Anyiànyì kítú nzi-drì-na kúlí nda ì àmvolésè dhi, Yésu dré Péteró ki drìzo Yòwánì ìbe ìndì Yàkóbhò be, lizo àyi ìbe mbàle kòngó àlo drìna, kitswálé tà ta Giká be. ²⁹ Di dré adrèrà'a tà ta Giká be dhi 'á dhi, akódhi ni mībhalé ni lāsú dré ngàzo ru ladzá. Akódhi ni kítá ì dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì lagulagu ró. ³⁰⁻³¹ Gbá kòdhwa, àgo rì, Mósè ì Elíyà be dhi ì dré agázó lāsú be lagulagu ró àyi kandrá, adrélé tà ta Yésu be. Ì adrè tá Yésu ni àzì lizo dràle Yèrúsalémà na dhi ni akí ngini ya dhi ni tà ta. ³² Péteró ì arúpi ni ìbe dhi ki mī adrè tá ayí ro. Di ì kòlaró dre dhi, ì dré Yésu ni nòzo lagulagu ró túmání àgo rì adrèbhá àyi ki totó akódhi làga nda ìbe. ³³ Ago nda ì dré tá adrèrà'a 'òle Yésu ni tayí dhi 'á dhi, Péteró dré tàzoá drá dhi: «Mírì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mà kòledé wémà na dhi ì kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Elíyà dré.» (Akódhi nì tá tà í dré adrélé tàle dhi ko.)

³⁴ Dré rè dhu adrèrà'a tà ta dhi 'á dhi, ndùrùku dré apfòzo àyi ki asó rùkù. Di Yésu ni lebèbhá nda ì dré tá adrèrà'a file ndùrùku nda na dhi 'á dhi, tirì dré àyi ki 'òzo. ³⁵ Gò kúlí dré

apfòzo ndùrùku nda lésè tàá dhi: «Kònìdhi áma Mvágó má dré zìle dhi 'i. Mì kòyi akódhi!»³⁶ A kòtà tà nda dre dhi, ì dré nòzoá dhi, Yésu tá ína kalóma. Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré tà nda kí zùzo tayílé àyi léna. Lókyá nda sè dhi, ì títi tá tà ì dré nòle nda ì dhya àlo dré ko.

*Yésu tídrí mvágó àlo tírí kònzi íbe í léna dhi
(A kònò kpà Mátáyò 17:14-18; Márokò 9:14-27)*

³⁷ Kítú bvóá dhi sè, Yésu ì kàsì kóngó nda drìlèsè lebèbhá ni íbe dre dhi, móndí zyandre lavúlé dhi ì dré alizo ru kisú akódhi be. ³⁸ Gò agó àlo móndyá zyandre nda ì kòfalé dhi dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Tadhálépi, má adré ámi ti lizí, mí kòbheró mǐ áma mvágó véna. Tàko ko, akódhi áma mvá àlo kwákwa dhi 'i. ³⁹ Tírí kònzi àlo dhi adré akódhi ni ru rá gò, dré adrézó trèle ngbò ró. Tírí nda dré adrézó akódhi ni kizí rǐnyí sè gò, kápùtrá dré adrézó apfòle sílásà. Adré ngbà 'í akódhi ni tayí lókyá tsà gò, gòzo adrélé akódhi ni ató í pálé. ⁴⁰ Má lizí tá ámi lebèbhá kí ti, ì kòdroró tírí nda ká. Dì, ì kitswá tá àyikya bwà ko.»

⁴¹ Dì Yésu logó dhi: «Ámi, móndyá ándrò tà ka'ika'í àko ìndì àmi kí tayíbhá litílé ni i, mà ni adré véle àmi íbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmi kí tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mí adrí ámi mvá nda alizo ába má véle.»
⁴² Mvámvá nda dré tá adrerà'a alìle Yésu véle dhi 'á dhi, tírí kònzi nda dré akódhi ni bhèzo kiní mi gò, kizízóá rǐnyí sè. Dì, Yésu dré ína ligízó tírí kònzi nda be, mvámvá nda ni tídrízó gò, logózóá atá ni véna. ⁴³ Dì móndyá títi nda kí líndrí dré gàzo bhwäbhwa Giká ni tà kàdrì sè.

*Yésu gò àyi dràma ni tà longó
(A kònò kpà Mátáyò 17:22-23; Márokò 9:30-32)*

Móndyá títi nda ì dré tá adrerà'a síbhálé be ngbo tà títi Yésu dré adrélé 'òle dhi kí tà sè dhi 'á dhi, dré tàzoá àyi lebèbhá ì dré dhi: ⁴⁴ «Mì kòyi tà má dré adrélé tàle àmi dré kònìdhi dóro: A ni Móndí ni Mvá ni lefè kàribhá ì drígá.»
⁴⁵ Dì, kúlí nda fi tá ína àyi drina ko. Andu ni zù tá ì zùzù àyi dré, ì kòkitswáro nǐá bwà ko. Í adré tá kpà ngá ro tà nda ni lizima Yésu tí dhi sè.

*Dhya kàdrì lavúlé dhi àdhi 'i?
(A kònò kpà Mátáyò 18:1-5; Márokò 9:33-37)*

⁴⁶ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalèsè, nìzoá ngalè dhya kàdrì lavúlé àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ⁴⁷ Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni nìzo kyá gò, mvámvá àlo dhi ni adózó bhàle í làga, ⁴⁸ tàzoá àyi dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònìdhi tíni

dhi ni ka'í dòle dóro áma rú sè dhi, adré áma tândi ni ka'í kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ka'í kòdhya. Tàko ko, dhya tàko lavulé àmi títi í kòfalé dhi ína dhya kàdrì lavulé dhi 'i.»

Dhya adrélépi ru pfu àmi íbe ko dhi àmi kí àlo 'i
(A kònò kpà Mároko 9:38-40)

⁴⁹ Gò Yòwànì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mírì, mà nò tá agó àlo dhi adrérà'a tírì kònzi kí dro ámi rú sè. Dì mà dré akódhi nda ni logázó, dré tá adrélé àma kí àlo 'i ko dhi sè.»

⁵⁰ Dì, Yésu logó drá dhi: «Mì logá akódhi ko. Angyá ko, dhya ángùdhi adrélépi ru pfu àmi íbe ko dhi, àmi kí àlo 'i.»

Bhà àlo Sàmàríyà kya gà Yésu rè

⁵¹ Lókyá Yésu ni dòzo bhù na dhi kàtsá ànyi dre dhi, akódhi dré ína togó tsìzo lìzo Yèrúsalmà na. ⁵² Dì dré móndí kí mùzo lìle drìdrì í kandrána gò, ì dré lìzo tsàle bhà àlo Sàmàríyà kya na kitswálé àrà ledé akódhi dré. ⁵³ Dì, móndyá kònàle dhi ì dré àyikya akódhi ni ka'íma gàzo rè, dré tá adrélé lìle Yèrúsalmà na dhi sè. ⁵⁴ Akódhi ni lebèbhá, Yàkòbhò ì Yòwànì be dhi ì kònò tà nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Mírì, mí adré leá dhi, mà kázì àtsí asilé bhù lésè, àyi kí za vèle nyinyi?» ⁵⁵ Dì, Yésu dré ína àyi alázo, lawàle àyi dri. ⁵⁶ Gò ì dré lìzo bhà àzya na.

Móndyá adrèbhá Yésu ni le lebèle dhi í
(A kònò kpà Mátáyò 8:19-22)

⁵⁷ Ì dré tá adrérà'a lavulé láti 'àsè dhi 'á dhi, agó àlo dhi dré tàzoá Yésu dré dhi: «Má ni ámi lebè àrà títi ángùdhi mí dré adrézó lìle dhi í 'àsè.» ⁵⁸ Yésu logó drá dhi: «Kìlìwá ì àyi kí bhú íbe. Arí í kpà àyi kí bhà íbe. Dì, Móndí ni Mvá ína àrà dré kitswázó àyi drì la lovózó dhi àko.»

⁵⁹ Gò Yésu dré tàzoá agó àzya dré dhi: «Mí lebè ma.» Dì, agó nda tà drá dhi: «Mírì, mí kòtayí rè zyà ma lìle áma atá ni si 'íká.» ⁶⁰ Yésu logó drá dhi: «Mí tayí móndí dràbhá dre dhi ì àyi kí àbvò kí sí. Dì, mí ró dhi, mí lì mína Gíká ni Opì ni tà longóbe.»

⁶¹ Gò agó àzya dhi dré tàzoá dhi: «Mírì, má ni ámi lebè. Dì, mí kòtayí rè zyà ma lìle lazilé bhà na 'íká.» ⁶² Dì, Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi kibhó dòlepi kitswázó amvú 'a gò, gòzo àyi alá ngá no í àmvolé dhi kitswá ína Gíká ni Opì sè ko.»

10

Yésu tibhù àyi lebèbhá àruka nyadhi-na-drì-mudrí-drì-rì dhi í àzì 'o

¹ Amvolásà dhi, Mírì Yésu dré áyi lebhébhá àruka nyadhina-drì-mudrí-drì-rì dhi ki kipèzo gò, àyi ki tibhùzo lìle rì rì drìdrì í kandrána bhàandre wáyi, ìndì àrà wáyi í dré tá adrézó 'òle lìle dhi í 'àsè. ² Dré tá adrérà'a àyi ki tibhù dhi 'á dhi, tà àyi dré dhi: «Lànyá ka amvú na lavulé dre. Di, àzibhá adrébhá lànyá nda ni lokó dhi ki àbvò yókódhó. Mì kàdré di lànyá nda ni líyí ni ti lizí, kòmùró àzibhá í lìle áyi lànyá lokó be dhi bvó. ³ Mì là! Mì nò rè ká! Má adré àmi ki mu ngóro kábilígyà ànzi í tíni trú kàlagí í kòfalé. ⁴ Mì kòdo làfa 'i yà, kòmvo 'i yà, kó ngalè kámókà àzya 'i yà dhi atsí sè ko. Látì bhálésè dhi, mì kòfè mòdo dhya àlo dré ko.

⁵ Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòtà rè zyà dhi: «Tà kìdrìkìdri kàdré dzó kònìdhi 'á.» ⁶ Dhya àlo adrélépi tròle tà kìdrìkìdri rú dhi kàdré kònàle be dhi, tà kìdrìkìdri mì dré zìle nda ni adré akódhi dri. Di, dhya kònìni dhi kàdré yó dhi, tà kìdrìkìdri nda ni agò àmi véle. ⁷ Mì kàdré ayilé dzó nda na, adrélé ngá ì dré dra fèle àmi dré dhi ki nya ìndì mvúá. Tàko ko, adré leá dhi, dhya àzì 'òlepi dhi kònya áyi landè. Di mì kòlavú dzó àlo àlo í 'àsè, àrà ayizó dhi ki ndabe ko.

⁸ Bhàandre ángùdhi mónnyá lána dhi ì dré dra àmi ki ka'izo dòle dóro dhi na dhi, mì kàdré ngá ì dré dra bhàle àmi kandrá dhi ki nya. ⁹ Mì kàdré dràbhá kònàle dhi ki tidrí, adrézó tàá mónnyá nda ì dré dhi: «Gìká ni Opì atsó ànyi àmi kòfalé dre.» ¹⁰ Di, bhàandre ángùdhi mì dré dra fizo lána gò, àmi ki ka'izo dòle dóro ko dhi na dhi, mì kòpfò bhà nda ni látì andre bhálé, tàá àyi dré dhi: ¹¹ «Mà adré ndìndì àmi ki bhàandre ni tàpfulíndrí tròlepi àma pá dhi ni towá tadházóá dhi, mà tayí àmi ki tà títi dre. Di, lè mì kònì tàle dhi, Gìká ni Opì atsó ànyi dre.» ¹² Má adré tàá àmi dré dhi: Kítú Gìká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño mónnyá bhàandre nda lésè dhi ì dri, mónnyá Sòdómà lésè dhi kya ki lavú.»

Kizà bhàandre Yésu ni gabhá rè dhi kya

(A kònò kpà Mátáyò 11:20-24)

¹³ Yésu gò tàá dhi: «Kizà àmi ki ngá 'i, àmi Kòràzinàbhá ro ni ì! Kizà kpà àmi ki ngá 'i, àmi Bètèsáyídàbhá ro ni ì! Angyá ko, má kò'o tá tà líndrìga ró má dré 'òle àmi véna dhi í Tírè na ìndì Sídónà na dhi, kònò mónnyá bhàandre nda ì 'àsè dhi ì asó tá kítá lírì àyi rú kínó, lírízó àyi ki drì pfo tópfó sè tadházóá dhi, ì ladzá àyi ki togó káyá dhi dre. ¹⁴ Asà dhi, kítú Gìká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño àmi dri mónnyá Tírè ì lésè Sídónà be dhi kya ki lavú. ¹⁵ Di àmi Kàpàrànwúmàbhá ro ni ì, mì adré tsì kisúá dhi, Gìká

ni àmi ki tà tingá tsàle byá kurú na bhù na bàti? Tàdzí ko! A ni àmi ki tà tirí tsàle byá móndyá dràbhá dre dhi ki àrà na.»

¹⁶ Yésu gò tàá áyi lebèbhá i dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki kúlí yi dhi, adré áma kúlí yi kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki ga dhi, adré áma ga kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ga dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ga kòdhya.»

Món dyá nyadhi-na-drì-mudrí-drì-rì dhi ki agòma

¹⁷ Amvolásà dhi, món dyá nyadhi-na-drì-mudrí-drì-rì nda i dré agòzo arí be Yésu véle, tàá dhi: «Mírì, ndindì tirí kònzì i adré tà mà dré adrélé tàle àyi dri ámi rú sè dhi ki 'o, adrézó àyi ki bha àma zàle.» ¹⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má nò Sàtánà adhéra'a bhù lésè ngóro bhù lagulagu tíni. ¹⁹ Mì yi rè ká! Má fè rinyí àmi dré kitswázó nǐ ki ató dápáyà íbe, ìndì kitswázó àmi ki kàribhá, Sàtánà ni rinyí wáyì dhi ni lavú. Di tà àlo kitswá gòle àmi ki 'o kònzì ko. ²⁰ Di, tágba dré adrézó kònzìni dhi, mì kòlénzé tirí kònzì i dré adrélé àyi ki bha àmi zàle dhi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya lenzélé Giká dré àmi ki rú tisile bhù na dhi sè.»

Yésu fè àwoyà Giká dré

(A kònò kpà Mátáyò 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu gàlepi Tirí Lólo ni arí sè bí dhi dré tàzoá dhi: «Á! Tátá, Mírì bhù kya bvò be ni, má adré àwoyà ta mí dré, mí dré tà kòdhi ki zùle tògyabhá i dré ìndì món dyá tà nibhá i dré gò, tà nda ki tadházó ànzimvá i dré dhi sè. Ayíya, Tátá, tàko ko, tà mí dré 'òle nda tá dóro mí mǐlèsè.»

²² Áma Atá tayí tà títi dhi i má drígá dre. Dhya àlo nǐlepi Giká ni Mváagó àdhi 'i ya dhi yókódhó, ngbà 'í Giká Atá nǐ ni. Dhya àlo nǐlepi Giká Atá àdhi 'i ya dhi kpà yókódhó. Ngbà 'í akódhi ni Mváagó nǐ ni, ìndì dhya Mváagó nda dré adrézó áyi Atá ni le tadhálé àyi dré dhi i nǐ àyi.»

²³ Gò Yésu dré áyi alázó tàá ngbà 'í áyi lebèbhá i dré dhi: «Kólénzé àmi adrébhá tà mì dré adrélé nòle dhi ki no ni i dré! ²⁴ Angyá ko, má adré tàá àmi dré dhi: Prófétà bí dhi i ópí bí dhi íbe dhi i lè tá tà mì dré adrélé nòle dhi ki nòle tò gò, i dré àyikya nòzoá ko. I lè tá kpà tà mì dré adrélé yìle dhi ki yìle tò gò, i dré àyikya yìzoá ko.»

Pídhi gò Sàmàríyà agó dóro dhi ni tà dri dhi

²⁵ Amvolásà dhi, dhya àlo Mósè ni tátátrí kúlí nǐlepi dóro lavulé dhi dré alizo tà kòndhi ni lizí Yésu tí, kitswázó akódhi ni tabhì: «Tadhálépi, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?» ²⁶ Yésu logó drá dhi:

«Mósè ni tatrítrí kúlí adré tàá ngíni? Mí adré tatrítrí kúlí nda ni na ngíni?» ²⁷ Di tatrítrí kúlí tadhálepi nda logó dhi: «Lè mí kàdré Mírì ámi Gíká ni le ámi togó sè wáyi, ámi lídrì sè wáyi, ámi rínyí sè wáyi, ìndì ámi tà kisúkisù sè wáyi. Lè kpà mí kàdré ámi àzya ni le ngóró mí dré adrélé ámi tàndi ni le dhi tìni.»* ²⁸ Yésu gò tàá drá dhi: «Mí logó kyá. Mí kò'o kònìni dhi, mí ni lídrì nda ni kisú.» ²⁹ Di, tatrítrí kúlí tadhálepi nda lè tá ína áyi bhàle adrélé gyägya gò, dré lizizóá Yésu tí dhi: «Áma àzya nda ína àdhi 'i?»

³⁰ Yésu gò logóá dhi: «Kítú àlo dhi, agó àlo dhi adré tá síle Yèrusalémà lésè lìle Yèrikò na gò, dré tsàzo file trú kùgubhá i kòfalé. I dré akódhi ni ngá wáyi dhi ki topázó, akódhi ni bhwàzo gò, tayízóá ànyìanyi dràdrà mǐle. ³¹ Kòwánà àlo dhi adré tá kpà asilé láti nda 'ásè bágí ro. Kònò agó nda dre dhi, dré ína ngá kizo làgàsà gò lizo. ³² Bvóá dhi, agó àlo Léví ni sùrú lésè dhi dré kpà atsázó agó nda ni no gò, dré kpà ngá kizo làgàsà gò lizo.

³³ Di, Sàmàrìyà agó àlo dhi adré tá kpà asilé láti nda 'ásè gò, dré atsázó àrà nda 'á. Kònò agó nda dre dhi, dré ína kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè. ³⁴ Dré áyi kisizó ànyi akódhi làga, dò ki da vínò be akódhi ni làzí i mi gò, làzí nda ki lambézó. Dré akódhi ni dòzo bhàle áyi tàndi ni púndà dri, lizo ába tsàle kùmú ki dzó na gò, akódhi ni limvùzo kònàle. ³⁵ Kítú bvóá dhi sè dhi, dré làfa lò'wa rǐ dhi ki adózó fèle dzó nda ni líyí dré, tàzoá dhi: «Mí kòlikí agó kònìdhi dóro. Làfa ángopí ya mí dré dra kizalé làfa kòndi dri akódhi ni tà sè dhi, má ni mána logóá mí dré, má dré dra agòrà'a kònwàsè dhi 'á.»»

³⁶ Gò Yésu dré tatrítrí kúlí tadhálepi nda ni lizizó tàzoá dhi: «Mí mìlèsè dhi, dhya na nda i kòfalé dhi, dhya ángùdhi atsá ína agó filepi trú kùgubhá i kòfalé nda ni arúpi ró ni?»

³⁷ Di tatrítrí kúlí tadhálepi nda logó dhi: «Dhya akódhi ni kizà bhàlepi dhi 'i.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí lì, mí kàdré ró kókpà 'òá kònìni.»

Yésu tsa Màràtà i bhàna Màrìyà be

³⁸ Yésu ì dré tá adrèrà'a lìle lebhèhá ni ìbe láti 'ásè dhi 'á dhi, ì dré tsàzo bhà àlo na gò, tòkó àlo rú be Màràtà dhi dré akódhi ni ka'izo dòle dóro í bhàna. ³⁹ Mírì kòfi dzó nda na dre dhi, tòkó nda ni amvúpi rú be Màrìyà dhi dré lizizó akódhi ni pá làga, adrélé akódhi ni kúlí yì. ⁴⁰ Di, Màràtà adré tá ína landulé àzì wáyi dré adrélé 'òle mányàngá tà sè dhi i sè. Dré áyi kisizó ànyi Yésu làga tàá drá dhi: «Mírì, áma amvúpi dré áma tayílé adrélé àzì wáyi dhi ki 'o kalóma

* 10:27 10:27 A kònò Dùtèrònómè 6:5; Lèvitikè 19:18.

ni, tà nda tà tàko 'i mí mìlèsè? Mí kòtá di drá dhi, kàlì drígrá bha má vélé wà.» ⁴¹ Di, Mírì logó drá dhi: «Màràtà, Màràtà, mí adrè mína àmi togó bha lanžile, adrézó kpà bhàà kuru tà bí dhi i sè. ⁴² Di, tà kitswálépi à kò'o dhi ngbà 'i àlo kwákwa. Màriyà kipè ína tà dóro lavulé dhi kòdhyà. A kitswá kpà tà nda ni tingá vélásà bwà ko.»

11

*Yésu tadhá tà zìma Gìká tí dhi ni tà
(A kònò kpà Mátáyò 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Kítú àlo dhi, Yésu adrè tá tà zi Gìká tí àrà àlo dhi na. Kòzi tà akílè dre dhi, akódhi ni lebèbhá ki àlo dré tazoá drá dhi: «Mírì, mí kòtadhá àma dré tà zìma Gìká tí dhi, ngóro Yòwánì dré tadhálé áyi lebèbhá i dré dhi tìni.» ² Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì dré adrèrà'a tà zi Gìká tí dhi 'á dhi, mì kàdré tàá dhi:

<Àma ki Atá, lè mónnyá wáyi dhi ì kònì dhi, mi Gìká lólo 'i dhi be.

Àmi Opì kàtsá mónnyá wáyi i kòfalé wà.

³ Mí kàfè àma dré mápà kitswálépi àma sè kítú àlo àlo títì i sè dhi wà.

⁴ Mí kòtrì àma ki tàkonzì i.

Tàko ko, àma ki tàndì mà adrè kpà mónnyá wáyi adrèbhá tàkonzì 'o àma rú dhi kya ki tri.

Mí kòtayí àma tà dré tabhìle, àma ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»

⁵ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Àruka ni, dhya àlo àmi kòfalé dhi ni kitswá lile áyi arúpi véna ngátsi kítógá sè, tàá drá dhi: <Àma arúpi, mí afè má dré mápà na. ⁶ Angyá ko, àma arúpi àlo dhi alì làwú làvo lésè atsálé má vélé. Di, ma ngá àlo má dré kitswálé fèle drá dhi àko.» ⁷ Di akódhi ni arúpi dzó nda lé dhi ni go logóá drá dhi: <Mí lagù ma ko. Má asé dzóti dre. Àma áma ànzì íbe dhi, mà ayí dre. Má kitswá ngàle ngá fe mí dré bwà ko.» ⁸ Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Gba dhya dzó nda lé nda kàdré ngàle ngá fe akódhi dré, dré adrélé áyi arúpi 'i dhi sè ko yà dhi, a ni nga ngá títì dré adrélé lèle dhi ki fe drá, dré adrélé zìá landè àko ró dhi sè.

⁹ Má adrè di tàá àmi dré dhi: Mì kàdré tà zi Gìká tí gò, kò'oró tà nda àmi dré. Mì kàdré ngá nda gò, mì kòkisúró. Mì kàdré dzóti ga gò, à kònzìró àmi dré. ¹⁰ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà zi Gìká tí dhi adrè kisúá. Dhya adrélépi ngá nda dhi adrè kisúá. Dhya adrélépi dzóti ga dhi dré dhi, à adrè kpà nzíá.

¹¹ Ami ànzì kì atá ro nì ì, àmì kì mvá kàdré kosyá zì àmì tí dhi, m̀ nì tsì ǹ fe drá kòdhyà? ¹² Kó ngalè, àmì kì mvá kàdré tà'ú bhú zì àmì tí dhi, m̀ nì tsì dápáyà fe drá kòdhyà? ¹³ Dì àmì móndí kònzì ró nì ì, m̀ kònzì adrélé ngá dóro fe àmì kì ànzìmvá ì dré dhi be dhi, àmì kì Atá bhù na dhi nì Tírí Lólo fe dhyà adrèbhá zǎ í tí dhi ì dré tà t̀ndi ró!»

Yésu nì tà, tírí kònzì kì kàdrì àdhyà be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 12:22-30; Márokò 3:22-27)

¹⁴ Kítú àlo dhi, Yésu adré tá tírí kònzì dro agó àlo ábhábhá ro dhi lésè. Tírí kònzì nda kòpfò lásà dre dhi, ábhábhá nda dré kidhózó adrélé kúlí ta gò, móndí zyandre kònàle dhi kì línrí dré g̀zo bhwábhwa. ¹⁵ Dì, àyì kì àrukabhá ì dré àyikya tàzoá dhi: «Dhyà kòdhi adré tírí kònzì kì dro topfòle móndí ì lésè, Bèlèzèbúlè, tírí kònzì kì kàdrì nì r̀nyí sè.» ¹⁶ Ayì kì àruka ì adré tá akódhi nì le tabhìle gò, ì dré akódhi nì ti lizízó, kò'oró tà àlo línríga ró angálèpi Gíká vélésè dhi.

¹⁷ Dì, Yésu dré ína tà ì dré adrélé kisùle nda nì ǹzo kyá gò, tàzoá àyì dré dhi: «Òpì ángùdhi móndyá zálá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyì kòfalésè dhi, òpì nda nì tà nì akí tíí. Dzó ángùdhi móndyá lá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyì kòfalésè dhi, dzó nda nì arí nỳnyì. ¹⁸ Kókpà kòdhi t̀nì, móndyá Sàtánà nì r̀nyí zàle dhi ì kàdré ru lanzí àyì kòfalésè dhi, akódhi nì òpì nì kitswá àyì totó ng̀ning̀nì ró? Má adré tà kòdhi nì ta, m̀ dré adrélé tàá dhi, má adré tírí kònzì kì dro Bèlèzèbúlè nì r̀nyí sè dhi sè. ¹⁹ Má kàdré mána tírí kònzì kì dro Bèlèzèbúlè nì r̀nyí sè dhi, àmì kì lebèbhá ì adré dì àyì kì dro àdhi nì r̀nyí sè? Dì ásà dhi, àyì nda kì tà m̀ dré adrélé tàle nda kì bvó ta àyì. ²⁰ Dì, má kàdré mána tírí kònzì kì dro Gíká nì t̀ndi nì r̀nyí sè dhi, kòdhi adré tadhá dhi, Gíká nì Òpì atsá àmì kòfalé dre káyà dhi.

²¹ Agó kòmbá àlo àdzú ngá íbe bí dhi kàdré àyì dzó líkì dhi, akódhi nì ngá tíí dhi ì líná. ²² Dì, dhyà àzya r̀nyì ró akódhi nì lavúlèpi dhi kàtsá àdzú bhu akódhi be gò, lavúzóá dhi, dhyà nda nì akódhi nì àdzú ngá dré àyì togó bhàzo dríá dhi kì t̀ngá, akódhi nì ngá tíí dhi kì topázó lanzílé.

²³ Dhyà ángùdhi adrélèpi túmáńí má be ko dhi, adré ína ru pfu má be. Dhyà adrélèpi móndí kì kimó túmáńí má be ko dhi, adré ína àyì kì lapé.»

Tírí kònzì nì agòma file móndí léna dhi

(A kònò kpà Mátáyò 12:43-45)

²⁴ Yésu gò tàá dhi: «Tírí kònzì àlo dhi kòpfò dhyà àlo lésè dhi, adré anyalé àrà fà ro dhi ì 'àsè, àrà í dré kitswázó lovólé

lána dhi ni ndabe. Di, kòkitswá kisúá bwà ko dhi, adré tàá dhi: «Má ni go file áma dzó má dré apfòzo lásà dhi na.»²⁵ Kògò tsàle dre dhi, adré kisúá dhi, à awá dzó nda ni 'álé, ngá lána dhi ki tobhàzo kpákpa dre. ²⁶ Di adré lìle tirí kònzi áyi lavúbhá nzi-drì-rì dhi ki nda lizo àyi ìbe gò, ì dré adrézó tifilé adrélé dhya nda léna. Di dhya nda ni tà kùdù ro dhi véle kònzi wáláká ni ni lavú.»

Kólénzé móndyá adrèbhá Giká ni kúlí ka'i 'òle dhi i dré

²⁷ Yésu dré tá adrèrà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, tòkó àlo móndí zyandre i kòfalé dhi dré kúlí yòzo tàzoá drá dhi: «Kólénzé tòkó ámi todólépi í léna gò, bà fèzo mí dré ndròle dhi dré!» ²⁸ Di, Yésu logó dhi: «Lavulé dhi, kólénzé ína móndyá adrèbhá Giká ni kúlí yi gò, ì dré adrézó ka'íá 'òle dhi i dré!»

Tà tadhále pròfétà Yónà ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 12:38-42)

²⁹ Móndí zyandre lavulé dhi ì dré tá adrèrà'a ru kimó Yésu làga dhi 'á dhi, akódhi dré ngàzo tàá dhi: «Móndyá ándrò kòni i kònzi. I adré àyikya tà líndrígá ró dhi ni nda nòle. Di, à kitswá tà àzya líndrígá ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko, kàdré ngbà 'í pròfétà Yónà àdhya 'i ko dhi. ³⁰ Tàko ko, ngóro Giká dré tá áyi tà tadhále Yónà rú Ninívèbhá i dré dhi tìni dhi, a ni kókpà áyi tà tadhá Móndí ni Mvá rú móndyá ándrò ni i dré. ³¹ Kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, ópí kàdrì tòko ró bvò tàbhu na dhi drìle dhi ni nga tà bha móndyá ándrò ni i dri. Tàko ko, ópí nda angá tá ína làwú làvo lésè alìle ópí Sòlòmónò ni tògyakúlí yi 'í. Di mì nò rè ká! Dhya kàdrì Sòlòmónò nda ni lavulépi dhi be kònwàrè! ³² Kòdhi ìbe dhi, kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, Ninívèbhá ki nga tà bha móndyá ándrò ni i dri. Tàko ko, Ninívèbhá nda ì dré tá tà Yónà dré longólé àyi dré dhi ni yìzo dhi, ì ladzá tá àyikya àyi ki togó 'í. Di mì nò rè ká! Dhya kàdrì Yónà nda ni lavulépi dhi be kònwàrè!»

Tà tadhále tálà ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 5:15; 6:22-23)

³³ «À dhì gà tálà bhàle àrà lùzu ró dhi na yà, kó ngalè lídrí zàna yà dhi ko na. Be ró dhi, à adré dhíá bhàle zá kuru mísá drìna, kitswá lé móndyá títi adrèbhá afilé dzó lé dhi ì kàdréro ngádra no be dhi bvò.

³⁴ Ámi mǐ, tálà adrélépi ngádra fe ámi rúbhá dré dhi 'i. Ámi mǐ kàdré dóro dhi, ámi rúbhá wáyi dhi ngádra 'á. Di, ámi mǐ kàdré ína drà ro dhi, ámi rúbhá wáyi dhi tìnímvá na. ³⁵ Mí kònò ì dóro, ngádra mí léna dhi kàdréro tìnímvá

ro ko. ³⁶ Di ásà dhi, ámi rúbhá wǎyi dhi kàdré ngádra 'á gò, rúbhá nda ni kàgá àlo dhi dré adrézó tìnimvá na ko dhi, ámi rúbhá nda ni adré rùkù ngádra kító na, ngóro tálà ni ngádra dré adrélé ngá kazá mí dré dhi tìni.»

*Yésu tà tà Fàrìsáyò i rú tatrítrí kúlí tadhábhá íbe
(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Márokò 12:38-40)*

³⁷ Yésu kòtà tà nda i akilé dre dhi, Fàrìsáyò àlo dhi dré akódhi ni zìzo ngá nya í bhàna. Yésu dré di lizo file dzó nda na gò, lirilé mísá làga. ³⁸ Di, Fàrìsáyò nda dré ina nòzoá dhi, Yésu dzì drígá drìdrì ngá nyàma kandrá ko gò, lindrì ni dré gàzo tà nda sè. ³⁹ Gò Mirì dré tàzoá drá dhi: «Ámi Fàrìsáyò ro ni i, mì adré àmikya kópò ki rúbhá dzi sǎni kya íbe gò, àmi léna dhi, mì dré adrézó gàle ngá lovó sè bí, ìndì tà kònzì sè bí. ⁴⁰ Ámi móndí azaaza ró dhi 'i! Gìká ngá ki rúbhá ledélépi dhi, ledé kókpà ngá ki 'alé ko? ⁴¹ Di mì kòfè ngá àmi ki kópò na ìndì àmi ki sǎni na dhi i lemerèbhá i dré gò, ngá títí dhi i kàtsáro ndì àko àmi dré.

⁴² Ámi Fàrìsáyò ro ni i, kizà àmi ki ngá 'i! Mì adré ngá nzì tsàtsà títí mì dré adrélé lokólé àmi ki amvú na, lanzilé 'a be mudrí dhi ki àlo fe Gìká dré: ndìndì àmi ki ménètè, àmi ki rúwè, tsàle ngábí twátwa mì dré adrélé kidhílé dhi íbe.* Di, mì adré àmikya tà gyǎgya 'òma ìndì Gìká ni lèma dhi ki tà tivì. Adré tá leá dhi, mì kàdré tà nda kòdhi ki 'o, ngá fèma Gìká dré dhi ni tivì àko ró.

⁴³ Ámi Fàrìsáyò ro ni i, kizà àmi ki ngá 'i! Mì adré leá lirilé àrà lindrì àdhya lèsámbò dzó i 'àsè dhi i 'àsè. Mì adré kpà leá dhi, à kàdré mòdo fe àmi dré lindrì sè ngá lagíra i 'àsè.

⁴⁴ Kizà àmi ki ngá 'i! Ámi ngóro mógó rabhá akilé gò, adrézó tatsilé dríàsà ni àko ró dhi i tìni.»

⁴⁵ Gò tatrítrí kúlí tadhábhá ki àlo dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálepi, mí kàdré tà kòdhi ki ta dhi, mí adré kókpà àma ki lodhá.»

⁴⁶ Di Yésu logó dhi: «Ámi tatrítrí kúlí tadhábhá ro ni i, kizà kókpà àmi ki ngá 'i! Mì adré àmikya ngá lanzìlanzi kitswálé dòle bwà ko dhi ki tobhà móndí i dri gò, mì dré adrézó ndìndì drígámbílí so àyi ki ledézó dhi ko.

⁴⁷ Kizà àmi ki ngá 'i! Mì adré mógó ki tobhà pròfètà i dré, tágba àmi ki tábhí i dré àyi ki tupfúzó todràle àyi dhi. ⁴⁸ Ásà dhi, mì adré àmikya tadhá dhi, mì ka'í tà àmi ki tábhí i dré tá 'òle nda i. Tàko ko, i tupfú tá àyikya pròfètà nda i gò, mì dré àmikya adrézó àyi ki mógó ki tobhà. ⁴⁹ Tà nda sè dhi,

* **11:42** 11:42 «Ménètè» ìndì «rúwè» kòni i, ngábí tàdzí be dóro adrélé kidhílé dhi 'i. A kònò Lèvítikè 27:30; Dùtèrònómè 14:22

Gìká tà tá áyi tògyá sè dhi: «Má ni pròfétà ki tibhù àpóstolò ìbe ìlè àyi véna. Di, ì ni àyi ki àruka ki tupfú todràle, adrézó àruka ni ki mǐ pfo.» ⁵⁰ Di àsà dhi, Gìká ni pròfétà títi kidhólé tupfúlé todràle bvò bhàrà lésè atsálé ándrò dhi ki kàrí ni tà zi mónnyá ándrò ni i tí, ⁵¹ kidhólé Abélè ni kàrí rú, atsálé Zàkàríyà pfùle dràle àlètàrí i kòfalé àrà lólo be dhi ni kàrí rú. Ayíya, má adré tàá àmi dré dhi: Gìká ni àyi títi nda ki kàrí ni tà zi mónnyá ándrò ni i tí.

⁵² Ami tátírítrí kúlí tadhábhá ro ni i, kizà àmi ki ngá 'i! Mì kíkí láti adrézó Gìká ni tà ni dhi dre. Ami ki tàndì, mì fí láti nda 'àsè ko gò, mì dré kpà mónnyá adrèbhá tá leá file dhi ki logázó.»

⁵³ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, Fàrìsáyò nda i tátírítrí kúlí tadhábhá nda ìbe dhi ì dré ngàzo adrélé ligilé akódhi be rìnyí sè, adrézó akódhi ni lizí tà bǐ dhi i sè, ⁵⁴ kitswázó akódhi ni 'o la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhi i silé dhi bvò.

12

*Yésu kodzó áyi lebèbhá i tà twátwa i sè
(A kònò kpà Mátáyò 10:26-33)*

¹ Lókyá nda sè dhi, móndí lìzólìzo lavúlé dhi ì kimó tá ru, tsàle ì dré adrérà'a àyi ki pá ató àyi kòfalésè dhi 'á. Gò Yésu dré zyà kidhózó tà ta áyi lebèbhá i dré, tàzoá dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí tàkú Fàrìsáyò kya ni tà sè. Tàkú nda àyi ki túrúpú tà 'i. ² Tà bàti ró dhi, à ni tà títi lùzu ró dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi zùle zùzù dhi ki 'o apfòle móndí ì dré ñile dóro. ³ Di àsà dhi, tà mì dré tàle tínímvá na dhi i, à ni yíá ngádra 'á. Tà mì dré tàle àmi ki àzya bína kòyàya sè dzó ki 'a kùle dhi i 'àsè dhi i, à ni longóá dzódrǐ ì lésè.

⁴ Ama arúpi i, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòro dhya adrèbhá móndí ki rúbhá ki tupfú todràle gò, ì dré kitswázó tà àzya 'o bwà ko dhi i ko. ⁵ Má ni dhya kitswálépi mì dré ròle dhi ni tadhá àmi dré: Mì kàdré Gìká, móndí ki rúbhá ki tupfuma àmvolésè, adrélépi rìnyí ìbe kitswázó àyi ki bhe líferò na dhi ni ro kòdhya. Ayíya, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kàdré akódhi nda ni ro kòdhya.

⁶ A adré zakó tsǐ kùsikírìnyà nzi dhi ki lagí làfa lò'wa nzǐ rǐ dhi i sè? Di tágba dré adrézó kònìni dhi, Gìká adré àyi nda ki àlo ni tà tivì ko. ⁷ Kàdré di àmi ki tà sè dhi, akódhi nà ndìndì àmi ki drǐbhí i títi nàna. Di mì kòro ngá ko. Ami ki tà lavú kùsikírìnyà zyandre dhi kya byá!

⁸ Má adré tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi adrélépi tàá móndí i kandrà dhi i ka'í ma dre dhi, Móndí ni Mvá ni kókpà tàá Gìká ni ángéló i kandrà dhi, í ka'í akódhi nda dre. ⁹ Di,

dhya ángùdhi adrélépi ína áma ga móndí i kandrà dhi, má ni kókpà akódhi nda ni ga Giká ni ángéló i kandrà. ¹⁰ Dhya ángùdhi adrélépi kúlí kònzi ta Móndí ni Mvá rú dhi, Giká ni akódhi nda ni tàkonzì tri. Di, dhya adrélépi ína làdhá dha Tirí Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkonzì tri ko.

¹¹ A kàdré àmi ki dri tàbvó tàle lisámbò dzó ki kàdrì i kandrásè, ópí i kandrásè ìndì móndí kàdrì i kandrásè dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle tà mì dré dra tàle àmi rúsè yà, kó ngalè mì ni tà nda ni ta ngíni ya dhi dri dhi ko. ¹² Angyá ko, Tirí Lólo ni tà mì dré kitswá lé tàle dhi ni tadhá àmi dré gbǎ lókyá nda sè dhi nì.»

Pídhígó ngá líyí azaaza ró dhi ni tà dri dhi

¹³ Gò dhya àlo móndyá zyandre nda i kòfalé dhi dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mí kòtà áma adrúpi dré dhi, kòlanzí ngá áma ki atá dré tayílé dhi i áma dré túmǎní í be.» ¹⁴ Di, Yésu logó drá dhi: «Arúpi, àdhi bhà ma adrélé tà àmi kòfalé dhi ki bvó lanzí dhi nì?» ¹⁵ Gò tàá móndyá títi dhi i dré dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro àmi ki líkí ngá lovó kára be títi dhi ki tà sè. Angyá ko, dhyá ki lídrì adré ína áyi totó dhyá ki ngá i dri ko, gba à kàdré ngá íbe zyandre ró yà dhi.»

¹⁶ Gò dré pídhígó kònìdhi ni pìzo àyi dré, tàzoá dhi: «Ngá líyí àlo dhi ni amvú ka tá lànyá dóro. ¹⁷ Di akódhi dré ngàzo adrélé kisùá í léna dhi: «Má ni 'òá ngíni? Arà má dré adrézó áma lànyá bha líkílé dhi kitswá ko.» ¹⁸ Gò tàá dhi: «Má ni 'òá kònìni: Má ni áma kòbhó ki awú, àruka ni kàdrì àyi ki lavúbhá dhi ki sizo gò, áma lànyá wáyi bhàzo líkílé lána, áma ngá àruka íbe. ¹⁹ Di má ni go tàá má léna dhi: Ma ngá dóro má dré lokólé dhi íbe bí. Ngá nda ki kitswá áma ledé kóná bí. Nyànomvá dhi, má ni rè lovó, adrélé ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó lenzélé.» ²⁰ Di, Giká gò ína tàá drá dhi: «Mì móndí azaaza 'i! Andrò, ngátsi kònìdhi sè dhi, à ni ámi lídrì tìngá. Di ngá mí dré lokólé mí dré dhi ki go adrélé àdhi dré?»»

²¹ Yésu gò tàá dhi: «Tà nda ni adré kókpà kònìni dhya ángùdhi adrélépi ngá lokó áyi tàndi dré gò, adrézó lemerè ro Giká véna dhi dré.»

Dhyá ki togó bhàma lanzìle ko dhi

(A kònò kpà Mátáyò 6:25-34)

²² Gò Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Tà nda sè dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki lídrì ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho ngá nya ya dhi. Mì kòbhà kpà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki rúbhá ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho asó àmi rú ya dhi.

23 Tàko ko, àmi ki lídrì lavú mányàngá byá. Ami ki rúbhá lavú kpà kítá byá. 24 Mì nò rè àrì i ká. Ƴ kidhí ngá ko na. Ƴ akónà kpà ngá ko na. Ayi kúkú àko, ìndì kòbhó àko. Di, Giká adré ina ngá fe àyi dré tèle. Di àmi ki tà lavú tsì àrì kya ko? 25 Ami kòfalé dhi, àdhi ni kitswá àyi lídrì ni lókyá ni drì timbà tsà, dré adrélé àyi togó bha lanzìle dhi sè bwà dhi nì? 26 Di mì kòkitswá tà mvá tsà kòdhi ni 'o bwà ko dhi, mì adré di àmi ki togó bha adrélé lanzìle tà àruka i sè àdho tà sè?

27 Mì nò rè ngalè pfò mbì na dhi ì adré topfòle ngìni ya dhi ká. Ƴ 'o àzì ko na. Ƴ ledé kpà kítá ko na. Di, má adré mána tàà àmi dré dhi: Ndàndì ópí Sòlòmónò rúku ni íbe títi dhi asó tá kítá aveave pfò nda ki àlo àdhya tíni dhi ko. 28 Giká kàdré kó mbì adrélépi ándrò kònwa gò, kídru dra bhèzoá àtsí na dhi ki tosó kòni be dhi, a ni di vélé àmi ki tosó dóro àyi ki lavú ngìni? Ami àmikya mómí tà ka'ika'í íbe tsà dhi 'i! 29 Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle, adrézó ndàá nìle ngalè mì ni dra àdho ngá nya ya, kó ngalè mì ni dra àdho ngá mvu ya dhi ko. 30 Tàko ko, pàgánò títi bvò kòndì àdhya ì adré àyikya ngá nda ki nda kòdhya landè àko ró. Ami ki Atá nì kpà tàle dhi, àmi lovó íbe ngá nda ki kisúzó dhi be. 31 Di, mì kàdré àmikya Giká ni Opì nda kòdhya gò, akódhi kòtimbaró kpà ngá nda i àmi dré.

Ngá làgí be kàdrì dhi ki lokoma bhù na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 6:19-21)

32 Ami pãrì mvá pabhá má làgàsè ni i, mì kòro ngá ko. Tàko ko, àmi ki Atá mìlèsè dhi dóro àyi Opì fèzo àmi dré. 33 Di mì kòlagí àmi ki ngá, làfa ni ni fèzo lemerèbhá i dré. Mì kòledé àmi dré tsungà kitswábhá akùle bwà ko dhi i. Mì kòlokó àmi dré ngá làgí be kàdrì, kitswábhá akílè bwà ko dhi i bhù na. Kònàle dhi, kùgú fi gà ko na. Orò sǐ kpà gà ngá ko na. 34 Tàko ko, àrà ángùdhi àmi ki ngá làgí be kàdrì dhi dré adrézó lána dhi na dhi, àmi ki togó ni adré kókpà kònàle.»

Màràbà adrèbhá tàmgà dri dhi i

35 «Mì kàdré gànzi ró, adrélé àmi ki káfà 'ìle àmi ki kípilé 'á dhi íbe, ìndì àmi ki tálà dhìle adrélé kòle dhi íbe. 36 Mì kàdré ngóro màràbà adrèbhá àyi ki mírì ni letè anzírà'a gwányá làmò àdhya lésè, kònì dra atsá dzóti ga dhi, ì kònzìró akódhi dré be dhi i tíni. 37 Kólénzé ni adré màràbà àyi ki mírì dré dra atsázó àyi ki kisú adrèrà'a tàmgà dri dhi i dré! Má adré tà bàti ta àmi dré: Akódhi ni kítá àzì àdhya ni asó í rú, àyi ki 'òzo lírìlé mísá làgàsè gò, ngá fèzo àyi dré nyàle. 38 Kólénzé ni adré àyi dré, àyi ki mírì kòkisú àyi adrèrà'a

tàmiga dri, gba kàtsá ngátsi kítógá sè yà, kó ngalè ngátsi kítógá àmvolésè yà dhi!

³⁹ Di, lè mì kònǐ tà kònǐdhi dóro: Dzó líyí kònǐ tá lókyá ángùdhi kùgú dré kitswázó atsálé dhi be dhi, kònò kitswá tá akódhi ni tayí áyí dzóti ɲo ko. ⁴⁰ Di àmi ró dhi, mì kàdré kókpà gànzi ró. Tàko ko, Móndí ni Mvá ni atsá sàà mì dré adrélé kisùle ko dhi sè.»

*Màràbà tògya ró mìrì ni dré kitswálé ka'ile dhi
(A kònò kpà Mátáyò 24:45-51)*

⁴¹ Gò Pétèró dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mírì, mí adrè ngbà 'í kúlí alaala kòdhi ni ta àma dré àma páti? Kó ngalè, mí adrè tàá mónyá títi i dré?»

⁴² Di Mírì logó dhi: «Màràbà tògya ró mìrì ni dré kitswálé ka'ile dhi, àdhi 'i? Akódhi nda, dhya mìrì ni dré dra bhàle áyí màràbà àruka i drìle, kitswálé mánýàngá fe àyí dré nyàle lókyá kitswálépi dhi sè dhi 'i. ⁴³ Màràbà nda ni mìrì kàtsá akódhi ni kisú adrèrà'a 'oá kònìni dhi, kólénzé ni adrè akódhi dré! ⁴⁴ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Akódhi ni mìrì ni akódhi ni bha adrélé áyí ngá títi dhi i drìle. ⁴⁵ Di, màràbà nda kàdré ína kisùá í léna dhi <Àma mìrì adrè gile agòma sè> gò, dré kidhózó adrélé màràbà àgo ró ìndì tòko ró dhi kì tswa, adrézó ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó kpà wá tsi dhi, ⁴⁶ akódhi ni mìrì ni atsá kítú dré adrélé letèle ko dhi tú, ìndì sàà dré adrélé nìle ko dhi sè. Di a ni akódhi ni togá, akódhi ni tà bhàzo adrélé túmání mónyá Gìká ni ka'ibhá ko dhi kya íbe.

⁴⁷ Màràbà ángùdhi adrélépi tà áyí mìrì dré adrélé lèle dhi kì ni gò, adrézó tà nda kì 'o ko, adrézó kpà gànzi ró ko dhi, à ni akódhi nda ni bhwa vèsè be bí. ⁴⁸ Di, màràbà ángùdhi adrélépi tà nda kì ni ko gò, adrézó tà kitswábhá à kòbhwa akódhi ásà dhi kì 'o dhi, à ni akódhi nda ni bhwa vèsè be tsà. Tàko ko, dhya ángùdhi tà bí dhi kì fèzo drá dhi tí dhi, à ni tà bí dhi kì zi kòdhya. Dhya ángùdhi tà bí dhi kì bhàzo drígá dhi tí dhi, à ni tà bí lavúlé dhi kì zi kòdhya.»

*Yésu alì tà ru lanzízó dhi ni bha móndí i kòfalé
(A kònò kpà Mátáyò 10:34-36)*

⁴⁹ «Má alì kitswálé àtsí so bvò dri. Má lè tá dhi, àtsí nda kòko dre! ⁵⁰ Di, adrè làá dhi, má kòdo rè zyà bàtisimò kizà àdhya. Àma togó adrè kizà nya tò, tsàle lókyá tà nda dré dra ru 'òzo kitswálé títi dhi 'á. ⁵¹ Mì adrè kisùá dhi, má alì bvò dri kitswálé tà kìdrìkìdri fe kòdhya? Kóko! Be ro dhi, má adrè tàá àmi dré dhi: Má alì mána kitswálé tà ru lanzízó dhi ni bha móndí i kòfalé kòdhya! ⁵² Tàko ko, kidhólé nyànomvá dhi, móndí nzi dzó àlo na dhi kì ru lanzí áyí kòfalésè: na

dhi ki àyi ki alá rĩ dhi i rú, ìndì rĩ dhi ki àyi ki alá na dhi i rú. ⁵³ I ni ru lanzí: Atá ni áyi alá áyi mváagó rú, ìndì mváagó ni áyi alá áyi atá rú. Andre ni áyi alá áyi mvátòkó rú, ìndì mvátòkó ni áyi alá áyi andre rú. Adrá ni áyi alá áyi àdramvá rú, ìndì àdramvá ni áyi alá áyi àdrá rú.»

Lókyá nìma lanzílé dhi

(A kònò kpà Mátáyò 16:2-3)

⁵⁴ Yésu gò tàá mónnyá zyandre nda i dré dhi: «Mì kàdré ndùrùku no adrérà'a angálé kítú dré ndìrà lésè dhi, mì adré tàá dhi: <Gí ko, bhù ni dra dhi> gò, bhù nda dré dhizo bàti. ⁵⁵ Lyá kàdré avilé tàbhù lésè dhi, mì adré tàá dhi <Kítú ni dra ka> gò, dré kàzo bàti. ⁵⁶ Ami túrúpúbhá 'i! Mì nì kó bvò ki làsú bhù mĩbhalé be dhi lanzílé dhi be dhi, mì kitswá dī àmikya lókyá ándrò kòndi ni tà ni lanzílé bwà ko àdho tà sè?»

Mì lotó àmì ki tà tàbvó tàma kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 5:25-26)

⁵⁷ «Mì kitswá adrélé tà ki kòfalé ni lanzílé, adrézó tà gyágya kipè 'òle dhi bwà ko àdho tà sè? ⁵⁸ Mì kàdré lile dhya adrélépi àmì asikĩ dhi be tàbvó tǎrà na dhi, lè mí kòndà láti mì dré kitswázó ru yi akódhi be drìdrì mì dré tsàzo dhi kandrá. Mí kò'o kònìni ko dhi, akódhi ni àmì dri tàbvó tàlepi kandrá, tàbvó tàlepi nda dré àmì fèzo pòlìsì drígá gò, akódhi nda dré àmì bhèzo bǎdzó na. ⁵⁹ Má adré tàá mí dré dhi: Mí kitswá apfòle kònalésè ko, tsàle lókyá mí dré dra màri nda ni logózó akílé títi dhi 'á.»

13

Dhya ki togó ladzama

¹ Lókyá nda sè dhi, móndí àruka ì dré alizo Yésu véle, móndí àruka Gàliláyà lésè dhi ki tupfuma ni tà longó drá. Pilátò 'o tá àyi nda i tupfúlé todràle, ì dré tá adrérà'a mòbòmà fe Giká dré dhi 'á. ² Dì Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Mì adré kisùá dhi, dhya Gàliláyà lésè nda ì 'o tá tàkonzì mónnyá àruka títi Gàliláyà na dhi kya ki lavú, ì dré kizà nyàle todràzo làsú be kònìni dhi sè? ³ Kóko! Dì, má adré mána tàá àmì dré dhi: Mì kòladzá àmì ki togó ko dhi, mì ni kókpà todrà akílé títi àyi nda i tìni. ⁴ Kàdré ngalè dhya mudrí-drì-nzi-drì-na dzó mvumvù Sílòwámà àdhya dré tá arízó àyi dri àyi ki tupfú dhi ki tà sè dhi, mì adré kisùá dhi, àyi nda ì 'o tá tàkonzì mónnyá àruka títi adrèbhá Yèrúsalemà na dhi kya ki lavú? ⁵ Kóko! Dì, má adré mána tàá àmì dré dhi: Mì kòladzá àmì ki togó ko dhi, mì ni kókpà todrà akílé títi àyi nda i tìni.»

Pídhigó figi fa lò'wa 'àlepi ko dhi ni tà dri dhi

⁶ Yésu gò pídhigó kònidhi ni pì àyi dré, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá figi fa áyi amvú vínò àdhya na. Bvóá dhi, dré lizo lò'wa nda silá ká, di, dré kisúzóá ko. ⁷ Gò dré tàzoá amvú nda ni likilépi dré dhi: «Mí nò rè ká! Kóná na, má landú lò'wa nda kile figi fa kònidhi silé ká, di, má dré kisúzóá ko. Mí ga di akódhi. Adré bvò kikí àngyá àdho tà sè?» ⁸ Di, amvú likilépi nda gò logóá drá dhi: «Mírì, mí gò rè tayiá kóná kònidhi sè ká. Má ni kìnì zàlá dhi ni agá kúru gò, mbì àṅwá dazo driá. ⁹ Aruka ni, a ni go lò'wa 'a kóná adrelépi alile dhi sè. Di, kò'a ko dhi, mí ni kitswá 'òà gale.»»

Yésu tidrí tòkò àlo dhi sàbátù tú

¹⁰ Sàbátù àlo dhi, Yésu adré tá tà tadhá Yúdà ànzi ki lísambò dzó kì àlo na. ¹¹ Di tòkò àlo tirì kònzi dré rúbhá ni ni 'òzo adrelé drà ro dhi tá kpà kònale. Tirì nda 'o tá akódhi ni àmvò atrulé vwàle kóná be mudrí-dri-nzi-dri-na gò, akódhi dré kitswázó áyi kidzì bwá ko. ¹² Di Yésu kònò tòkò nda dre dhi, dré akódhi ni azizó, tàzoá drá dhi: «Tòkò, à atrì mi ámi drà lésè dre!» ¹³ Dré drígá bhàzo akódhi dri gò, gbá kòdhwá, akódhi dré áyi kidzìzo gò kidhólé adrelé Giká ni rú bha kùle.

¹⁴ Di, lísambò dzó nda ni kàdrì ni togó dré aswázó Yésu rú, dré móndí tidrìlé sàbátù tú dhi sè. Gò dré tàzoá móndyá zyandre kònale dhi ì dré dhi: «Kítú adrézó àzì 'o ásà dhi ì nzi-dri-àlo. Lè mè kàdré di alile àmi kì 'o tidrìlé kítú nda ì sè, kítú sàbátù àdhya sè ko.» ¹⁵ Di, Mírì logó drá dhi: «Àmi túrúpúbhá 'i! Sàbátù tú dhi, àmi àlo àlo títi dhi ì, mè adré àmi kì tí 'i yà, kó ngalè àmi kì púndà 'i yà dhi kì atrì àrà ì dré adrézó ngá nya dhi lésè, adrézó àyi kì se lile yì mvu dhi ko? ¹⁶ Adré di tá leá ko, à kàtrì tòkò Abàramà ni zapi ró Sàtánà dré tá 'ìle vwàle kóná be mudrí-dri-nzi-dri-na kònidhi sàbátù tú dhi?» ¹⁷ Yésu kòtà tà nda dre dhi, akódhi ni kàribhá títi dhi ì adré tá vélé kanyò ro. Di, móndyá zyandre títi dhi ì adré tá àyikya lenzélé, tà títi língriga ró dré tá adrelé 'òle dhi kì tà sè.

Tà tadhálé mùtádi lò'wa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:31-32; Mároko 4:30-32)

¹⁸ Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Giká ni Opì sù ngóro àdho tìni? Má ni tà ni ni tadhá àdho ngá rú? ¹⁹ Opì nda sù ngóro mùtádi lò'wa dhya àlo dré dòle rìle áyi amvú na dhi tìni. Lò'wa nda dré apfòzo mbàle atsálé fa tìni gò, àrì ì dré bhà sizo kólá ni ì driina.»

Tà tadhálé tàkú ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:33)

20 Yésu gò tàá dhi: «Má ni kitswá Gíká ni Opì ni tà tadhá àdho ngá rú? 21 Opì nda sù ngóro tàkú mvá tsà tòkó àlo dré adolé amulé fónδρο kàdrì dhi be gò, tàkú nda dré fónδρο nda ni 'òzo avólé títi dhi tìni.»

*Fìma dzóti wàlepi ko dhi 'ásè dhi
(A kònò kpà Mátáyò 7:13-14, 21-23)*

22 Yésu dré tá adrérà'a lìle Yèrusalémà na dhi 'á dhi, adrè tá lavulé tà tadhábe bhàandre i 'ásè ìndì bhà tsàtsà i 'ásè. 23 Gò móndí àruka i dré akódhi ni lizizó tazoá dhi: «Mírì, móndyá dra lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúbhá dhi ki ngbà 'í adrè tsà?» Di Yésu logó àyi dré dhi: 24 «Mì kàdré àmi ki rìnyí fe títi fizo Gíká ni Opì na dzóti wàlepi ko dhi 'ásè. Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Móndí zyandre dhi ki láti nda kitswázó tá file lána ká. Di, i kitswá àyikya file bwà ko. 25 Lókyá dzó líyí dré dra ngàzo dzóti asé dhi tú dhi, a ni àmi ki ki kivi na. Gò mì dré kidhózó adrélé dzóti ga, adrézó tàá dhi: «Mírì, mí nzi àma dré dzóti wà!» Di, a ni logóá àmi dré dhi: «Má nì àmi ko. Má nì ngalè mì angá ángolèsè ya dhi ko.» 26 Di mì ni tàá dhi: «Mà nya tá ngá, ìndì mà mvu tá ngá túmání mí be. Mí tadhá tá kpà tà àma ki láti andre i 'ásè.» 27 Di, dzó líyí nda ni go logóá àmi dré dhi: «Má nì àmi ko. Má nì ngalè mì angá ángolèsè ya dhi ko. Àmi tà kòzi 'obhá títi ni i, mì nga má mìlèsè!»

28 Di mì ni Abàramà ki no, Isákà íbe, Yàkóbhò be, ìndì pròfètà títi dhi íbe Gíká ni Opì na gò, àmi ki bhèzo kivi na. Kònàle dhi, à ni adrè tongólé, adrézó kpà síkálándrà tsi. 29 Móndí ki alì kítú dré apfòrà lésè, kítú dré ndìrà lésè, kurú lésè, ìndì tàbhhu lésè gò, lírìlé mísá làgàsè Gíká ni Opì na. 30 Di, mì yi rè ká! Móndí àruka adrèbhá bvólé ro nyànómvá dhi ki go adrélé drìdrì. Móndí àruka adrèbhá drìdrì nyànómvá dhi ki go adrélé bvólé ró.»

*Yésu ngo Yèrusalémà ni tà sè
(A kònò kpà Mátáyò 23:37-39)*

31 Lókyá nda sè dhi, Fàrisáyò àruka i dré àyi ki kisizó ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Mí nga kònwàsè lìle àrà àzya na! Tàko ko, Èródè adrè ína àmi le pfùle dràle.» 32 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lì tàá kílìwá kòdhi dré dhi: «Àndrò tsàle kídru dhi, má ni tírì kòzi ki dro topfòle móndí i lésè, adrézó móndí ki tídrì àyi ki drà i lésè. Kítú ni na sè dhi, má ni àma àzì 'o akílé títi.» 33 Di, àndrò, kídru, tsàle kítú bvóá dhi tú dhi, adrè leá dhi, má kògò adrélé lìle drìdrì. Tàko ko, kitswá à kòpfu pròfètà àlo dràle àrà twá Yèrusalémà rúsè dhi na dhi ko.

³⁴ A! Yèrusalémà, Yèrusalémà, mi adrélépi pròfètà ki tupfú todràle, adrézó kpà dhya Giká dré adrélé amùle mí vélé dhi ki lebhé todràle kírà sè ni! Tsàle vèsè be ángopí, má lè tá ámi ànzì ki kimólé má zàle, ngóro tà'ú dré adrélé áyi ànzimvá ki kimó áyi kupfú zàle dhi tíni dhi? Di, mì lè tá àmikya ko. ³⁵ Di mì yi rè ká! A tayí àmi ki dzó ngbo dre. Má adré tàá àmi dré dhi: Mì gò vélé áma no ko, tsàle lókyá mì dré dra tàzoá dhi <Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì nì rú sè dhi dri!> dhi 'á.»*

14

Yésu tidrí agó àlo dhi sàbátù tú

¹ Sàbátù àlo dhi, Yésu lì tá ngá nya Fàrìsáyò ki kàdrì ki àlo bhàna. Mòndyá kònàle dhi ì adré tá akódhi nì mǐ ga. ² Gò agó àlo rùbhá tovólépi dhi dré alìzo áyi totó Yésu kandrà. ³ Di Yésu dré lizizóá Fàrìsáyò ì tí tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi: «Àma ki tátrítrí kúlí ka'í, à kàdré mómí ki tidrí sàbátù tú dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?» ⁴ Di, ì dré àyikya adrézó kírì. Di Yésu dré drígá bhàzo agó nda dri, akódhi nì tidrízó gò, láti fèzo drá dré lizo. ⁵ Dré gòzo lizíá àyi tí dhi: «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré mvámvá íbe yà kó ngalè tí àlo dhi íbe yà gò, dré dhèzo bhú na sàbátù tú dhi, dhya nda kitswá tsì aséá gbǎ kítú nda sè ko?» ⁶ Di, ì kitswá tá àyikya kúlí logó tà nda dri bwà ko.

Dhyá ki tà bhàma kìnì mi dhi

⁷ Gò Yésu dré atógyàzoá dhi, mómnyá azilé ngá nya nda ì adré tá àyikya lirírà lindrì àdhya ki kipè kòdhya. Di dré tà tadházó àyi dré kònìni: ⁸ «À kàdré ámi zi gwányá lámó àdhya na dhi, mí kòlirí àrà lindrì àdhya na ko. Tàko ko, àruka nì, dhya ámi zìlepi nda zi kpà mómí àzya ámi lavúlépi lindrì sè dhi 'í. ⁹ Kàdré kònìni dhi, a nì alì tàá mí dré dhi: <Mí tayí lirírà kònìdhi dhya kòdhi dré.> Di kanyò nì ámi 'o, mí dré adrèrà'a lile lirílé àrà kùdù ro dhi na dhi 'á. ¹⁰ Di, à kàdré ámi zi ngá nya dhi, mí kòlirí mína àrà kùdù ro dhi na, kitswálé dhya ámi zìlepi nda kònì atsa dhi, kòtáro mí dré dhi: <Àma arúpi, mí nga lile lirílé àrà lindrì àdhya na!> Di tà nda nì lindrì fe mí dré mómnyá títi mì dré adrézó lirílé mísá làgàsè túmánì àyi íbe dhi ì mìlèsè. ¹¹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tà bha kuru dhi, Giká nì akódhi nda nì tà tirí kìnì mi. Di, dhya adrélépi áyi tà bha kìnì mi dhi, Giká nì akódhi nda nì tà tingá kuru.»

* 13:35 13:35 A kònò Longó ì 118:26.

¹² Gò Yésu dré tàzoá dhya áyi azilépi nda dré dhi: «Mí kàdré gwányá 'o mómí i dré dhi, gba kàdré kítú rírí sè yà, kó ngalè ìndró sè yà dhi, mí kòzi ámi arúpi i 'i yà, ámi adrúpi i 'i yà, ámi aró i 'i yà, kó ngalè ámi bhàzǐ ngábhá ro dhi i 'i yà dhi ko. Tàko ko, mí kàdré 'òá kònini dhi, àyi nda ki go kpà ámi zi ngá nya, tà mí dré 'òle àyi dré nda ni vúdrǐ logózó mí dré. ¹³ Dì, mí kàdré gwányá 'o dhi, mí kòzi mína lemerèbhá i, mómí rúbhá be yàya dhi i, mèrèkpe i, ìndì mǐ kùdúkùdu íbe kòdhya. ¹⁴ Dì Gíká ni tà tani bha mí dri ásà. Tàko ko, àyi nda ngá àko logólé mí dré. Dì, Gíká ni ìna tà mí dré 'òle nda ni vúdrǐ logó mí dré, kítú mómíyá gyàgya dhi i dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi nì.»

*Pídihíó gwányá kàdrì ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:1-10)*

¹⁵ Mómíyá adrèbhá tá mísá làgàsè tùmání Yésu be dhi ki àlo kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Kólénzé ni adrè dhya dra gwányá nyabhá Gíká ni Opì na dhi i dré!»

¹⁶ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Agó àlo dhi adrè tá gwányá kàdrì dhi ni 'o gò, dré mómí zyandre dhi ki azizó kitswálé ngá nya. ¹⁷ Lókyá gwányá nda ni nyàzo dhi kòkitswá dre dhi, dré áyi màrábà ni mùzo lile tàá mómíyá í dré tá azilé nda i dré dhi: «Mì alì wà! Tà títi dhi i gànzi ró.» ¹⁸ Dì, àyi àlo àlo títi nda i dré ngàzo adrélé tàá dhi, à kòdo àyi kònzi ko. Tà logá àyi nì. Dhya drǐdrǐ dhi tà tá dhi: «Má gí mána amvú. Adré leá dhi, má kòlì nòá. Má adrè ámi ti lizí, mí kòdoró ma kònzi ko!» ¹⁹ Azya ni tà tá dhi: «Má gí mána tí mudrí dhi i. Má adrè lile tí nda ki tabhǐ. Má adrè ámi ti lizí, mí kòdoró ma kònzi ko!» ²⁰ Azya ni tà tá dhi: «Má mo rè tòkó nyànomvá. Asà dhi, má kitswá lile kònàle bwà ko.»

²¹ Gò màrábà nda dré agòzo ta nda ki longó áyi mírǐ dré. Dì dzó líyí nda ni togó dré aswázó gò, dré tàzoá áyi màrábà nda dré dhi: «Mí lǐ mbèlè bhàandre ni látí andre i 'àsè ìndì látí tsàtsà i 'àsè. Mí adri lemerèbhá i, mómí rúbhá be yàya dhi i, mǐ kùdúkùdu i, tsàle mèrèkpe íbe, alìzo àyi íbe kònwa.»

²² Gò màrábà nda dré gòzo agòle tàá dhi: «Mírì, má 'o tà mí dré tàle dhi dre. Dì, àrà àngyá dhi dhu rè be.» ²³ Dì dzó líyí nda dré tàzoá áyi màrábà nda dré dhi: «Mí lǐ látí gbàbhú na dhi i 'àsè, ìndì látí amvú làga dhi i 'àsè. Mí 'o mómí i aflé rǐnyí sè áma dzó lé, áma dzó kògaró mómí i sè bǐ be dhi bvó. ²⁴ Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Dhya má dré tá azilé drǐdrǐ nda ki àlo kitswá ìna áma gwányá tabhǐ nyàle ko.»

*Tà tíí dhi kɪ gàma adrézó Yésu ni lebè dhi
(A kònò kpà Mátáyò 10:37-38)*

²⁵ Mòndí zyandre lavulé dhi ì adré tá lile túmání Yésu be láti 'àsè. Gò akódhi dré áyi alázó tàá áyi dré dhi: ²⁶ «Dhya ángùdhi adrélépi alìle má vélé gò, dré adrézó áma le áyi atá ni lavú, áyi andre ni lavú, áyi tòkó ni lavú, áyi ànzi kɪ lavú, áyi adrúpi kɪ lavú, áyi amvúpi kɪ lavú, ìndì áyi tàndì ni lídrì lavú ko dhi, dhya nda kitswá adrélé áma lebèlepi ró ko. ²⁷ Dhya ángùdhi adrélépi áyi fa kipakipa do, adrézó alìle má vèsè dhi ko dhi, kitswá kpà adrélé áma lebèlepi ró ko.

²⁸ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré dzó mvumvù le sìle dhi, adré zakó rè zyà lirílé làfa í dré dra dzó nda ni sìzo àsà dhi ni nda nìle 'íká, nòzoá ngalè ì làfa íbe kitswázó dzó nda ni si akílé tíí bwà yà dhi? ²⁹ Tàko ko, kòbhà dzó nda ni pá gò, kitswázó sìà akílé bwà ko dhi, mòndyá tíí dra dzó nda ni nobhá dhi kɪ akódhi ni gu, ³⁰ adrézó tàá dhi: «Mì nò ká! Agó kòdhi kidhó tá dzó sìle gò, dré kitswázó sìà akílé bwà ko!»

³¹ Kó ngalè, ópí àlo dhi kàdré 'òle lile àdzú bhu ópí àzya be dhi, adré zakó rè zyà lirílé kisùá 'íká ngalè àyi áyi sòdá ngùlù-mudrí dhi íbe dhi kɪ kitswá ópí àzya ì sòdá ni ngùlù-nyadhi-àlo dhi íbe adrèbhá alìle dhi kɪ lavú bwà yà dhi?

³² Akódhi kònò ì kitswá ko dhi, adré mòndí kɪ mu lile ópí àzya nda véna, dré rè dhu adrèrà'a vwàvwà ro dhi 'á, akódhi ni ti lizí àdzú kàdréro àyi kòfalèsè yó. ³³ Kókpà kòdhi tíni, dhya ángùdhi àmi kòfalé, áyi ngá tíí dhi kɪ gàlepi ko dhi, kitswá ína adrélé áma lebèlepi ró ko.

³⁴ Tà'í ngá dóro 'i. Dì, tà'í ni aswaaswa kòtì akílé lásà dhi, à ni kitswá logóá ngíni? ³⁵ Akódhi ni àzì vélé kìnì dré yà, kó ngalè kòròsò ànwá dré yà dhi yó. A adré vélé ndiri kutúákutua.

Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!»

15

*Pídhígó kábilígyà avìlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 18:12-14)*

¹ Kítú àlo dhi, mèdáyì lagíbhá bí dhi ì ìndì mòndí bí adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe dhi ì adré tá àyi kɪ kisí ànyi Yésu làga kitswálé akódhi ni kúlí yi. ² Dì Fàrìsáyò ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré dhèzo adrélé Yésu ni ndri, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi adré ína tàkonzìbhá kɪ ka'ì, adrézó ngá nya túmání àyi íbe!»

³ Dì Yésu dré pídhígó kònìdhi ni pìzo àyi dré, tàzoá dhi: ⁴ «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kábilígyà íbe nyadhi-nzi

gò, àyi ki àlo dré avizo dhi, a ni 'òá ngíni? A ni zakó tsì kábilígyà nyadhi-su-drì-mudrí-drì-nzi-drì-su nda ki tayí ngálángbá 'á gò, lizo akódhi avìlepi nda ni ndabe, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhi 'á. ⁵ Di kòkisú kábilígyà nda dre dhi, a ni adóá abhélé í kembé, ⁶ nzizo ába í bhàna arí sè. Kòtsa dre dhi, a ni áyi arúpi ki azí áyi bhàzǐ íbe, tàzoá àyi dré dhi: «Mà kòlenzé túmání àmi íbe wà! Angyá ko, má kisú kábilígyà mána avìlepi ni dre.» ⁷ Má adré tàá àmi dré dhi: Kókpa kòdhi tíni, arí adré gàle bhù na bí tàkonzì líyí àlo áyi togó ladzálépi dhi ni tà sè, arí móndí gyàgya nyadhi-su-drì-mudrí-drì-nzi-drì-su avìbhá ko dhi ki tà sè dhi ni lavú.»

Píd hígò làfa lò'wa avìlepi dhi ni tà dri dhi

⁸ «Kó ngalè, tòkó àlo dhi kàdré làfa lò'wa íbe mudrí gò àlo ni dré avizo dhi, a ni 'òá ngíni? A ni zakó tsì tàlá dhi, adrézó áyi dzó 'alé awá títi adrézó làfa lò'wa nda ni nda, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhi 'á. ⁹ Di kòkisú dre dhi, a ni áyi arúpi ki azí áyi bhàzǐ íbe, tàzoá àyi dré dhi: «Mà kòlenzé túmání àmi íbe wà! Angyá ko, má kisú làfa lò'wa mána avìlepi ni dre.» ¹⁰ Má adré tàá àmi dré dhi: Kókpa kòdhi tíni, arí adré gàle ángéló Gìká àdhya í kòfalé bí, tàkonzì líyí àlo áyi togó ladzálépi dhi ni tà sè.»

Píd hígò mváagó avìlepi dhi ni tà dri dhi

¹¹ Yésu gò píd hígò kònìdhi ni pi, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi tá ànziàgo íbe rì. ¹² Gò mvá tùgu ró dhi dré tàzoá áyi atá dré dhi: «Tátá, mí afè má dré ngá má dré kitswálé kisulé ámi tàyilé ro dhi í.» Di akódhi ni atá dré tàyilé nda ni lanzízo àyi dré kàyo ni be.

¹³ Gí ko, mvá tùgu nda dré áyi ngá títi nda ki lagízo, làfa ni ni dòzo lizo ába làwú làvo na. Kònàle dhi, dré ngàzo tatsilé tà swà 'obe, làfa ína ni kizázó. ¹⁴ Kòkizá ngá nda akilé títi dre dhi, kàràbhò dré dhèzo bvò nda na gò, ngá dré kitswálé nyàle dhi dré véle adrézó yókódhó. ¹⁵ Di dré ngàzo lìle àzì lízì 'òle bhàmvá àlo bvò nda lé dhi véna. Gò bhàmvá nda dré akódhi ni mùzo lìle áyi amvú na adrélé áyi tìgá ki líkí. ¹⁶ Mvá tùgu nda tá lovó íbe tò mányàngá tìgá nda ì dré tá adrélé nyàle dhi ki adózó nyàle. Di, à fè tá drá ngá àlo dré kitswálé nyàle dhi ko.

¹⁷ Tà nda kòfì akódhi rú dre dhi, dré ngàzo kisúá í léna dhi: «Áma atá ni àzibhá ángopí dhi í mányàngá íbe bí gò, má dré mána adrézó dràle tàbirí dré dhi? ¹⁸ Má ni nga nzìle áma atá bhàna gò, tàá drá dhi: Tátá, má 'o tàkonzì Gìká rú, ìndì mí rú. ¹⁹ Kitswá véle mí dré gòzo adrélé áma zi ámi mvá ro dhi ko. Mí kòdo véle ma ngóro ámi àzibhá ki àlo tíni.» ²⁰ Gò dré ngàzo láti do nzizo áyi atá bhàna.

Dré rè dhu adrérà'a vwàvwà ro bhà rúsè dhi 'á dhi, atá ni dré akódhi ni nòzo, kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè gò, ràzo dhèle agá akódhi ni kamú. ²¹ Gò mvá tùgu nda dré tàzoá drá dhi: <Tátá, má 'o tàkonzì Giká rú, ìndì mí rú. Kitswá véle mí dré gòzo adrélé áma zi ámi mvá ro dhi ko.> ²² Di, atá ni dré ína tàzoá áyi màràbà i dré dhi: <Mì adó kánzò avélépi lavúlé dhi asolé akódhi rú mbèlè. Mì adó trónjó asolé drígá, kámókà ki adózó kpà tosólé pá. ²³ Mì asé tí ngbòlò dò ro dhi lìle, mà kònyaró gwányá lenzézó lavúlé. ²⁴ Tàko ko, áma mvá kònìdhi drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrélé! Avì tá ína avìavì gò, má dré gòzo kisúá!> Di ì dré kidhózó adrélé gwányá 'o.

²⁵ Lókyá nda sè dhi, agó nda ni mvá kàyo tá amvú na. Dré tá adrérà'a anzilé atsálé ànyi bhà làga dhi 'á dhi, dré làrí yízo longó íbe. ²⁶ Di dré màràbà ki àlo azizó gò, lizizóá tíá ngalè kònàlè àdho tà 'i ya dhi. ²⁷ Màràbà nda dré logózóá drá dhi: <Ámi adrúpi anzí nì gò, ámi atá dré tí ngbòlò dò ro dhi nì 'òzo lìle, dré gòle akódhi ni kisú líná dhi sè.> ²⁸ Di mvá kàyo nda ni togó dré ngàzo aswálé gò, dré ína fima dzó na dhi ni gàzo rè. Atá ni kòyi tà nda dre dhi, dré apfòzo akódhi ni ti lizí, kòfíró be dhi bvó. ²⁹ Di, mvá kàyo nda dré ína logózóá áyi atá dré dhi: <Mí nò rè ká! Kóná bǐ, má 'o àzì mí dré ámi màràbà tíni, ámi tòlí ki àlo ño àko ró. Di, mí afè ndìndì má dré ndrǐ mvá àlo dhi, mà kònyaró lenzézó túmání áma arúpi íbe dhi ko. ³⁰ Di, ámi mváagó ámi ngá títi dhi ki kizálépi akílé tòkó zàràbhù ki tà dri kòdhi kanzí dre dhi, mí dré mína tí ngbòlò dò ro dhi ni 'òzo lìle drá!> ³¹ Atá ni gò tàá drá dhi: <Áma mvá, àma ngbú túmání mí be. Ngá títi mána i, mína 'i. ³² Di, adré tá leá dhi, mà kò'o gwányá lenzézó. Angyá ko, ámi adrúpi kòdhi drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrélé! Avì tá ína avìavì gò, mà dré gòzo kisúá!>»

16

Pídhígó dhya ngá líkílépi tògyá sè dhi ni tà dri dhi

¹ Gò Yésu dré pídhígó kònìdhi ni pìzo áyi lebèbhá i dré, tàzoá dhi: «Ngá líyí àlo dhi bhà tá dhya àlo adrélé áyi ngá ki líkí. Gò à dré akódhi nda ni asíkízo ngá líyí nda véna, tàzoá dhi: <Akódhi adré ámi ngá ki kizá.> ² Di ngá líyí nda dré akódhi ni azizó, lizizóá tíá dhi: <Tà má dré adrélé yìle ámi tà dri kòdhi, àdho tà 'i? Mí tà rè má dré, mí 'o àzì bhàle mí drígá dhi ngíni ya dhi ká! Angyá ko, mí kitswá véle adrélé áma ngá líkílépi ró ko.>

³ Di ngá líkílépi nda dré ngàzo kisúá í léna dhi: <Má ni 'òá ngíni? Tàko ko, áma mírǐ adré 'òle àzì kòndì ni tingá

má drígàsè. Ama rìnyí kitswá ina má dré amvú 'àzo dhi ko. Ngá zìzì nì tá kpà adré má dri kanyò ro. ⁴ Má nì tà má dré dra 'òle dhi be, à kònì dra àzì kòndì nì tingá má drígàsè dhi, móndí ì kòka'irò ma dòle àyi véna dóro.> ⁵ Dì dré ngàzo móndyá àyi mírì nì màri íbe àyi rú dhi kì azì àlo àlo títi. Gò dré lizízóá dhya drìdrì dhi tí dhi: <Ama mírì nì màri mí rú dhi ángopí?> ⁶ Akódhi nda logó dhi: <Dò òlívè àdhya tsímangóro nyadhi-nzi.> Dì ngá likílèpi nda tà drá dhi: <Mí adó àmi wárágà, lirízó mbèlè tìsìá dhi: nyadhi-rì-drì-mudrí.> ⁷ Gò dré lizízóá àzya nì tí dhi: <Mì, áma mírì nì màri mí rú dhi ángopí?> Akódhi logó dhi: <Ngánò sákì nyadhi-nzi.> Dì ngá likílèpi nda tà drá dhi: <Mí adó àmi wárágà tìsìzóá dhi: nyadhi-su.>

⁸ Amvolàsà, mírì nda kòyi tà àyi ngá likílèpi gyägya ko nda dré 'òle dhi dre dhi, dré akódhi nì tà bhàzo kuru, dré tá tà 'òle tògyá sè dhi sè. Tàko ko, móndyá bvò kòndì àdhya ì adré àyikya tà 'o tògyá sè àyi kòfalèsè, móndyá ngàdra àdhya kya kì lavú.

⁹ Má adré dì tàá àmi dré dhi: Mì kàdré móndí kì 'o adrélé àmi kì arúpi ì ró làfa bvò kòndì àdhya sè, kitswálé làfa nda kònì dra akí dhi, à kòka'irò àmi file bhà dra adrébhá kóná vèsè kólyá dhi ì 'àsè be dhi bvò.

¹⁰ Dhya ángùdhi kitswálèpi adrélé ka'ile tà tsà sè dhi, a nì kókpà kitswá adrélé ka'ile tà kàdrì sè. Dì, dhya adrélèpi tà 'o gyägya tà tsà sè ko dhi, a kitswá kókpà tà 'o gyägya tà kàdrì sè ko. ¹¹ Dì mì kòkitswá adrélé ka'ile ngá bvò kòndì àdhya sè ko dhi, àdhi nì àmi kì ka'ì, ngá tàndi bhù àdhya kì tayízó àmi drígá dhi nì? ¹² Mì kòkitswá kpà adrélé ka'ile ngá móndí àzya àdhya sè ko dhi, àdhi nì ngá fe àmi dré adrélé àmikya ró dhi nì?

¹³ Màràbà àlo dhi kitswá mírì rì dhi kì tà 'o lókyá àlo sè bwà ko. Tàko ko, kàdré 'òá kònìni dhi, a nì àlo nì nì ga, adrézó àzya nì nì le. Kó ngalè, a nì tro àlo nì rú, adrézó àzya nì nì ayízè. Dì mì kitswá adrélé Gìká nì tà 'o, adrézó kpà làfa nì tà 'o àyi kì màràbà tìni lókyá àlo sè bwà ko.>

¹⁴ Fàrìsáyò adrèbhá tá làfa le tò dhi ì kòyi tà nda ì títi dre dhi, ì dré dhèzo adrélé Yésu nì gu. ¹⁵ Dì akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya àmi kì bha gyägya móndí ì kandrá dhi àmi. Dì, Gìká nì ina àmi kì togó be. Angyá ko, tà móndí ì dré adrélé bhàle kuru àyi kòfalé dhi, tà gàle gàgà dhi 'ì Gìká mìlèsè.»

Tà àzya Yésu dré tadhálé dhi ì

(A kònò kpà Màtáyò 11:12-13; 5:31-32; Márokò 10:11-12)

16 «À longó tá tà tisìlè Mósè ni tátrítrí kúlí na ìndì pròfétà kì búkù ì 'àsè dhi ì, tsàlè Yòwàni Bàtìsimò fèlèpi ni lókyá 'á. Dì kidhólé lókyá nda sè dhi, à adré Rúbí Tani Giká ni Opì àdhyà ni longó kòdhyà gò, mónnyá títi dhi ì dré adrézó àyi kì rinyí fe fizo lána. 17 Dì, tágba dré adrézó kònini dhi, bhù ì bvò be dhi kì kitswá akilé mbèlè lavulé tà mvá tsà tisìlè tátrítrí kúlí nda léna dhi rúsè.

18 Dhya ángùdhi áyi tòkó ni tingalépi gò gòzo tòkó àzya adó mòlè dhi, adré ína múná tà 'o. Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi tòkó tingalé dre dhi ni adólépi mòlè dhi, adré kpà múná tà 'o.»

Pídhiógó ngá líyí ì Làzàrò be dhi kì tà dri dhi

19 Yésu gò tàá dhi: «Agó àlo ngá líyí ro dhi tá be. Adré tá kítá aveave làgí kyàkyà dhi kì asó í rú, adrézó ngá dóro nya, adrézó kpà lenzélé kítú àlo àlo títi ì sè. 20 Dì, akódhi nda ni bhà'álé tí dhi, à la tá agó àlo lemerè ro rú be Làzàrò, adrélépi làzì íbe bí í rú dhi. 21 Akódhi nda tá lovó íbe tò kitswázó ngá kórònyá adrébhá tá ledhélé ngá líyí nda ni mísá drílèsè dhi kì nya ká. Dì, kitswá tá ína bwà ko. Kòkí ì adré tá ndìndì alìlè akódhi ni làzì kì mǐ lembé.

22 Kùdù ro dhi, agó lemerè ro nda dré dràzo gò, ángéló ì dré akódhi ni dòzo lizo bhàà ànyi Abàramà làga. Ngá líyí nda dré kókpà dràzo gò, sizoá. 23 Akódhi kòkisú ì adrérà'a rúbhá aswálé dràbhá kì àrà na dre dhi, dré mǐ tingázó Abàramà kì no làwú làvo na, túmání Làzàrò ànyi làgá dhi be. 24 Dì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Tátá Abàramà, mí bhà áma kizà wà! Mí amù Làzàrò áyi drígámbíí so yǐ na, tìlè áma làdra dri. Angyá ko, áma rúbhá adré aswálé àtsí kònìdhi 'á tò.»

25 Dì, Abàramà logó drá dhi: «Áma mvá, mí kisù rè ngá dóro títi mí dré tá kisulé mí dré adrérà'a lídrì be dhi 'á dhi ì ká. Dì, Làzàrò kisú tá ngbà 'í tà kònzi dhi ì kòdhyà. Nyànomvá dhi, à adré dhi akódhi ni togó tindrì kònwa. Dì, ámi rúbhá adré ína aswálé. 26 Kòdhi íbe dhi, à bhà yábhù andre àma kì kòfalé 'á àmi íbe dre. Àsà dhi, dhya adrélépi lèá lavulé àmi véna dhi kitswá lavulé bwà ko. A kitswá kpà azyalé kònalèsè àma vélé dhi bwà ko.»

27 Dì ngá líyí nda tà dhi: «Tátá, kàdré kònini dhi, má adré ámi ti lizí, mí kòmùró Làzàrò lile áma atá ni dzó na, 28 kòlongóro tà áma adrúpi nzi dhi ì dri, ì kàlìró kpà àrà rúbháaswa àdhyà kònìdhi lé ko.» 29 Abàramà logó drá dhi: «Áyi tà Mósè ì dré tisìlè pròfétà íbe dhi íbe. Ì kòyi tà nda ì kòdhyà.» 30 Dì, ngá líyí nda tà dhi: «Kóko, Tátá Abàramà! Dì, dhya àlo ngàlèpi dràdrà 'àsè dhi kòlì ína àyi véna dhi, ì ni àyi kì togó ladzá.» 31 Dì, Abàramà tà drá dhi: «Ì kòyi Mósè

ni kúlí pròfètà kya íbe dhi ì ko dhi, tágba dhya àlo kònga dràdrà lésè yà dhi, ì kitswá kpà dhya nda ni kúlí yi ka'izoá bwà ko.»

17

Tàkonzì ì tàkonzì trìma be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 18:6-7, 21-22; Márokò 9:42)

¹ Yésu gò tàá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Tà bàti ró dhi, tà kitswábhá móndí ki 'o ledhéle tàkonzì na dhi ki dra atsá. Dì, kizà ni adré kàdrì dhya ángùdhi adrélépi tà nda ki àndu bha dhi dré! ² Akódhi nda kàdré ndìndì ànzimvá kòni ki àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yìandre na dhi. ³ Dì mì kàdré àmi ki líkí be!

Àmi adrúpi ki àlo kò'o tàkonzì mí rú dhi, mí kòtadhá akódhi ni tàkonzì nda drá. Akódhi kòladzá áyi togó tà nda sè dhi, mí kòtrì akódhi ni tàkonzì. ⁴ Gba kò'o tàkonzì mí rú vésè be nzi-drì-rì kítú àlo sè gò, dré adrézó agòle mí véle vésè àlo àlo títi nda ì sè adrélé tàá dhi <Má ladzá áma togó dre> dhi, mí kòtrì akódhi ni tàkonzì nda ì títi.»

Tà ka'ika'í ni tà

⁵ Apóstolò ì tà Mírì Yésu dré dhi: «Mí kòtimbà àma ki tà ka'ika'í wà.» ⁶ Dì Mírì logó dhi: «Mì kàdré tà ka'ika'í íbe tsámvá ngóro mùtádì lò'wa tíni dhi, mì ni kitswá tàá fa kàdrì kònìdhi dré dhi <Mí ngi mi lizo ámi bhe tìle yìandre na> gò, fa nda dré àmi ki kúlí ka'izo 'òle.»

Tà kitswálepì mārábà dóro dhi dré 'òle dhi

⁷ «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré mārábà adrélépi amvú 'a yà, kó ngalè adrélépi kábilígyà líkí yà dhi íbe gò, akódhi nda dré agòzo amvú lésè dhi, dhya nda adré tàá drá ngíni? Adré tsì tàá drá dhi: <Mí afí mbèlè lírìlé ngá nya?> ⁸ Kóko! Dì, adré be ína tàá dhi: <Mí ladhí ngá má dré kitswále nyàle. Mí topfó ámi kítá, ngá bhàzo má dré nyàle ìndì má dré mvùle 'íká, gò mí kògòró mína ni nya, ìndì mína ni mvu ndò.> ⁹ Bvóá dhi, mirì nda adré tsì àwoyà ta mārábà nda dré, dré tà tàle í dré dhi ki 'òle dhi sè 'í? Kóko! ¹⁰ Dì tà nda kòdhi kókpà kònìni àmi dré. Mì kò'o tà títi tàle àmi dré dhi ì dre dhi, mì kàdré tàá dhi: <Àma mārábà tàko dhi 'i. Mà 'o ngbà 'í tà kitswábhá mà dré 'òle dhi ì kòdhyà.>»

Yésu tidrí móndí mudrí kàrí dré rùle dhi ì

¹¹ Yésu dré tá adrérà'a lìle Yerúsalmà na dhi 'á dhi, adré tá lavulé bvò Gàliláyà àdhya ki bvò Sàmàriyà àdhya be dhi 'àsè. ¹² Dré tá adrérà'a fìle bhà àlo na dhi 'á dhi, móndí mudrí kàrí dré rùle dhi ì dré alizo kitswále ru kisú ába. Ayi

nda ì dré àyi ki kikízó vwàvwà ro tsà gò, ¹³ kúlí loyó tàzoá dhi: «Yésu, Mírì, mí bhà àma ki kizà wà!» ¹⁴ Yésu kònò àyi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mì lì àmi ki rúbhá ki tadhá kòwàna ì dré.» Di ì dré adrérà'a lile dhi 'á dhi, ì dré adrízó.

¹⁵ Di àyi ki àlo kònò í adrí dre dhi dre dhi, dré agòzo Gíká ni rú bhabè kùle kúlí 'u'ù sè. ¹⁶ Dré adhézó Yésu pá, áyi mǐ bha kǐnǐ mi gò, àwoyà tàzo drá tà dré tá 'òle í dré nda ni tà sè. Di akódhi nda tá ina Sàmàríyà agó 'i. ¹⁷ Gò Yésu dré lizízóá móndí í làga dhi ì tí dhi: «Àyi adrìbhá kòdhi ì tá tsǐ mudrí ko? Di àruka ni nzi-drǐ-su nda ì ángwà? ¹⁸ Dhya àlo àyi kòfalé agòlepi Gíká ni rú bha kùle dhi yókódhó, ngbà 'í agó sùrú twá ro kònìdhi 'i?» ¹⁹ Gò dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí nga lile. Àmi tà ka'ìka'ì tidrí mi dre.»

Gíká ni Opì ni atsama

(A kònò kpà Mátáyò 24:23-28, 37-41)

²⁰ Kítú àlo dhi, Fàrísáyò ì lizí tá Yésu tí dhi: «Gíká ni Opì ni atsá ángutú?» Di Yésu logó àyi dré dhi: «Gíká ni Opì adrè ina alile ngóro móndí ì dré adrélé ngá letè nòle dhi tǐni ko. ²¹ A kitswá kpà tàá dhi <Mì nò ká, Gíká ni Opì kònwa!> yà, kó ngalè <Gíká ni Opì kònàle!> yà dhi ko. Tàko ko, Gíká ni Opì àmi kòfalé be.»*

²² Dré gòzo tàá àyi lebhèbhá ì dré dhi: «Lókyá adrélépi alile dhi sè dhi, mì ni adrè lovó ìbe tò kitswázó ndìndì Móndí ni Mvá ni kítú ki àlo no. Di, mì kitswá àmikya nòá ko. ²³ Móndí ki tàá àmi dré dhi <Mì nò ká, akódhi kònàle!> yà, kó ngalè <Akódhi kònwa!> yà dhi. Di, mì lì àmikya ràle àyi vésè ko. ²⁴ Tàko ko, kítú Móndí ni Mvá dré dra agòzo dhi tú dhi, a ni agò ngóro bhù dré adrélé lagulé ngá kazá bhù mǐbhalé ni bvó àlo lésè tsàle bvó ni àzya na dhi tǐni. ²⁵ Di, adrè làá dhi, akódhi kònnya rè zyà kizà lavulé, ìndì móndyá ándrò kòni ì kògà rè zyà akódhi.

²⁶ Lókyá Móndí ni Mvá dré adrérà'a 'òle agòle dhi 'á dhi, tà ki adrè ngóro Nówè ni lókyá 'á dhi tǐni. ²⁷ Móndí ì adrè tá àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ru mo, adrézó àyi ki ànzi ki fe mòle, tsàle kítú Nówè dré firà'a bwátù kàdrì na dhi 'á. Gò yǐ liti andre dré atsázó ngbǒ ró àyi ki tupfú todràle títí.

²⁸ Tà nda ki adrè kpà ngóro Lótò ni lókyá 'á dhi tǐni. Móndí ì adrè tá àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ngá gǐ, adrézó ngá lagí, adrézó ngá kidhí, adrézó kpà dzó si. ²⁹ Di, kítú Lótò dré apfòzo Sòdómà lésè dhi sè dhi, àtsí ì bàrúti ìbe dhi ì dré adàzo ngbǒ ró bhù lésè àyi ki tupfú todràle títí.

* **17:21** 17:21 A kitswá kpà kúlí tisile Gírìkǐ ti sè kòni ki ladzá kònini: «Gíká ni Opì àmi léna be.»

³⁰ Tà nda kòdhi kɛ adré kókpa kònini kítú Mónde ní Mvá dré dra apfòzo dhi tú.

³¹ Kítú nda sè dhi, lè dhya dra adrélépi áyi dzó drina dhi kási file dzó na, áyi ngá kɛ do lapázó ába dhi ko. Kókpa kòdhi tɛni, dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzile í bhàna ko. ³² Mì kisù rè tà atsálépi Lótò ní tòkó rú dhi ká! ³³ Dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndi ní lídrì le likilé dhi, a ní áyi lídrì nda ní 'o avìle. Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe dhi, a ní áyi lídrì nda ní likí.

³⁴ Má adré tàá àmi dré dhi: Ngátsi nda sè dhi, mónde rì dhi kɛ adré ayilé lángá àlo dri. A ní àlo ní ní do, àzya ní ní tayí. ³⁵ Tòkó rì dhi kɛ adré ngá 'i túmání. A ní àlo ní ní do, àzya ní ní tayí.» [³⁶ †] ³⁷ Yésu ní lebèbhá ì gò lizíá dhi: «Mírì, tà nda kɛ ru 'o ángolé?» Di Yésu logó àyi dré dhi: «Àrà ángùdhi àbvò dré adrézó lána dhi drìle dhi, àrì àgáàga dhi kɛ kókpa ru kimó kitswálé àbvò nda ní te.»

18

Pídhígó tàyítòkó ì tàbvó tàlepi be dhi kɛ tà dri dhi

¹ Gò Yésu dré pídhígó kònindhi ní pìzo, tadházóá áyi lebèbhá ì dré dhi, lè ì kàdré tà zi Gíká tí landè àko ró ngini ya dhi. ² Tà dhi: «Tàbvó tàlepi àlo dhi tá bhàandre àlo dhi na. Adré tá ína Gíká ní ro ko, adrézó kpà mónde kɛ tà kisù ko. ³ Di tàyítòkó àlo bhàandre nda 'á dhi adré tá ína alìle akódhi véle rä, adrélé tàá dhi: «Mí lanzí rè tà àma kòfalé àma kàribhá be dhi ní bvó, tà gyàgya 'òzo má dré dhi ká!»

⁴ Lókyá be vwàvwà ro dhi, tàbvó tàlepi nda adré tá tà nda ní ga rè. Di, kùdù ro dhi, dré ína kisùzoá í léna dhi: «Gba má dré adrézó Gíká ní ro ko yà, adrézó kpà mónde kɛ tà kisù ko yà dhi, ⁵ má ní tà gyàgya 'o tàyítòkó kòdhi dré, dré adrélé àma lagù tò dhi sè. Tàko ko, má kò'o kònini ko dhi, akódhi ní ngbú adrélé alìle àma drì kizá.»

⁶ Di Mírì gò tàá dhi: «Mì yi rè tà tàbvó tàlepi gyàgya ko nda dré tàle dhi ká. ⁷ Di Gíká kitswá tsì tà gyàgya 'o mónde á ì dré zìle gò ì dré adrézó liyilé í rú kítú vésé ìndì ngátsi vésé dhi ì dré ko? A ní tsì lókyá tigí àyi kɛ ledézó? ⁸ Má adré tàá àmi dré dhi: A ní tà gyàgya 'o àyi dré mbèlè. Di, lókyá Mónde ní Mvá dré dra agòzo dhi tú dhi, a ní tsì mónde adrèbhá áyi ka'í bàti dhi kɛ kisú bvò dri dhi 'í?»

Pídhígó Fàrisáyò ì mèdáyì lagílèpi be dhi kɛ tà dri dhi

† 17:36 17:36 Wárágá Gíká ní Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni kɛ kisú kònwa ko: [Ago rì dhi kɛ adré amvú na. A ní àlo ní ní do, àzya ní ní tayí.]

⁹ Gò Yésu dré pídhiḡó kònndhi ni pìzo mónnyá adrébhá tá àyi ki no gyägya gò, adrézó mónnyá àruka títi dhi ki ayíze dhi i dré. ¹⁰ Tà dhi: «Àgo rĩ dhi i mbà tá tépelò na kitswálé tà ta Giká be. Alo ni tá Fàrìsáyò 'i. Azya ni tá mèdáyì lagílèpi 'i. ¹¹ Di Fàrìsáyò nda totó tá i adrélé tà ta Giká be í léna kònini: <A! Giká, má adré àwoyà ta mí dré, má dré adrélé mónnyá àruka títi dhi i tĩni ko dhi sè. Ayi nda i ngá lovó bhabhá 'i, tà kònzi 'obhá 'i, ìndi múná tà 'obhá 'i. Má adré kpà àwoyà ta mí dré, má dré adrélé mèdáyì lagílèpi kòdhi tĩni ko dhi sè. ¹² Má adré mána tàbirí mvo, adrézó tà zi mí tí vèsè be rĩ pòsò àlo sè. Má adré kpà ngá títi má dré adrélé kisúlé, lanzílé 'a be mudrí dhi ki àlo fe mí dré.»

¹³ Di, mèdáyì lagílèpi nda totó tá ina i lará ro, adrélé ndìndì àyi mĩ le tingálé kurú na bhù na ko. Adré tá àyi agá di kizà dré, adrézó tàá dhi: <A! Giká, ma tàkonzì líyì 'i. Mí bhà áma kizà wà!>

¹⁴ Má adré tàá àmi dré dhi: Mèdáyì lagílèpi nda gò ina nzìle í bhàna móndí Giká dré bhàle gyägya dhi ró dhi nì. Di, Fàrìsáyò nda nzi ina kònini ko. Tàko ko, Giká ni dhya ángùdhi adrélèpi àyi tà bha kuru dhi ni tà tirí kĩni mi. Di, a ni dhya adrélèpi àyi tà bha kĩni mi dhi ni tà tingá kuru.»

Yésu zi tà tani Giká tí ànzimvá i dri

(A kònò kpà Mátáyò 19:13-15; Mároko 10:13-16)

¹⁵ Amvolásà dhi, móndí i adré tá àyi ki ànzimvá ki adó alizo àyi íbe Yésu vélé, kòtabèró àyi, tà tani zìzo Giká tí àyi dri be dhi bvó. Akódhi ni lebhèbhá i kònò tà nda dre dhi, i dré dhèzo adrélé lawàle mónnyá nda i dri tà nda sè. ¹⁶ Di, Yésu dré ina ànzimvá nda ki azizó í vélé gò, tàzoá àyi lebhèbhá i dré dhi: «Mì tayì ànzimvá kòni i alìle má vélé. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Giká ni Opì mónnyá adrébhá àyi nda i tĩni dhi i dré. ¹⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélèpi Giká ni Opì ka'ĩ ànzimvá kya tĩni ko dhi, kitswá tàdzì file lána ko.»

Yésu i agó àlo ngá líyì ro dhi be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 19:16-30; Mároko 10:17-31)

¹⁸ Amvolásà dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì ki àlo dré alizo Yésu vélé akódhi ni lizì, tàzoá dhi: «Dhya dóro adrélèpi tà tadhá ni, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?» ¹⁹ Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma zi dhya dóro dhi ró àdho tà sè? Dhya adrélèpi dóro dhi yókódhó, ngbà 'í Giká 'i kalóma. ²⁰ Mí nì tà tàtrítrí kúlì dré adrélé tàle à kò'o dhi i be: <Lè mí kò'o múná tà ko. Mí kòpfu móndí dràle ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kinzò sè ko. Mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.» ²¹ Di agó

nda tà drá dhi: «Má likí tòlì nda kòdhi i títi, kidhólé má dré tá adrérà'a kàdhùrà ro dhi 'á.»

²² Yésu kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Tayí rè dhu mí dré tà àlo kòdhya: Mí lì ámi ngá títi dhi kì lagí, làfa ni ni lanzízó lemerèbhá i dré gò, mí kàdréro ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Di mí alì adrélé áma lebè.» ²³ Agó nda kòyi tà nda dre dhi, kizà dré akódhi ni 'òzo lavulé, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

²⁴ Yésu kònò akódhi tá kizà ro dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Ngábhá kì fima Giká ni Opì na dhi kòkóròko! ²⁵ Ngá liyí ni fima Giká ni Opì na dhi ína kòkóròko lavulé, kàmìlò ni fima lavulé sèndànì ni bhálé 'àsè dhi rúsè!»* ²⁶ Gò móndyá kúlì nda kì yibhá dhi ì dré lizízóá dhi: «Kàdré kònìni dhi, àdhi ni di kitswá lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú nì?» ²⁷ Yésu logó dhi: «Tà kitswálé 'òle bwà ko móndí i mìlèsè dhi, tà Giká dré kitswálé 'òle nì dhi 'i.»

²⁸ Gò Péteró dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí áma kì ngá títi dhi ì adrézó ámi lebè.» ²⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi áyi dzó 'i yà, áyi tòkó 'i yà, áyi adrúpi i 'i yà, áyi tibhá i 'i yà, kó ngalè áyi ànzi i 'i yà dhi kì tayílépi Giká ni Opì ni tà sè dhi, ³⁰ a ni ngá nda kì vùdrì kisú tsàle vèsè be bí lókyá kònìdhi sè. Kòdhi íbe dhi, a ni kókpa lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú lókyá adrélépi alìle dhi sè.»

Yésu gò tódhyá áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 20:17-19; Mároko 10:32-34)

³¹ Amvolásà dhi, Yésu dré áyi lebèbhá mudrì-drì-rì dhi kì drìzo gàrà dri gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì yi rè ká! Mà adrè mbàle Yèrusalémà na. Kònàle dhi, tà títi profétà ì dré tisìle Móndí ni Mvá ni tà dri dhi kì ru 'o. ³² A ni akódhi ni lefè págànò i drígá. Àyi nda ì dré akódhi ni gùzo, lodházóá, túsú lufúzó mǎá, ³³ tswàzoá gò, pfùzoá dràle. Di kítú ni na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè.»

³⁴ Di, tà Yésu dré tàle nda kì àlo fì tá ína àyi drìna ko. Tà nda kì àndu zù tá i zùzù àyi dré. Di ì nǐ ngalè Yésu adrè tá àdho tà ta ya dhi ko.

Yésu tídrí agó àlo mì be kùdúkùdu ró dhi

(A kònò kpà Mátáyò 20:29-34; Mároko 10:46-52)

³⁵ Yésu dré tá adrérà'a tsàle ànyi Yèríkò làga dhi 'á dhi, agó àlo mì kùdúkùdu ró dhi lírì tá láti làga adrélé ngá zi móndí i tí. ³⁶ Akódhi nda kòyi móndí zyandre ì adrérà'a lavulé dre dhi, dré lizízóá ngalè tà nda àdho tà 'i ya dhi. ³⁷ Gò

* 18:25 18:25 «Kàmìlò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dònjí tìni dhi 'i.

logózoá drá dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi adré lavúlé nì.»
³⁸ Kòyi tà nda dre dhi, dré ngàzo adréloyóá dhi: «Yésu, Dàwídi nì Mv́, mí bhà áma kizà wà!»
³⁹ Mónnyá adrébhá lavúlé drìdrì dhi ì dré adrézó tetrélé akódhi dri, kòtayíró kúlí adrézó kíri. Di, dré gòzo véle adréloyó kúlí loyó wáláká nì nì lavú: «Dàwídi nì Mv́, mí bhà áma kizà wà!»

⁴⁰ Gò Yésu dré áyi kikízó tàá dhi, à kàdrì agó nda alìzo ába í véle. Akódhi nda kàtsá ànyi dre dhi, Yésu dré lizízóá tíá dhi: ⁴¹ «Mí adré leá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?» Akódhi logó dhi: «Mírì, má lè ngá nòle!»
⁴² Di Yésu tà drá dhi: «Mí kònò ngá. Ámi tà ka'íka'í tidrí mi dre.»
⁴³ Gbá kòdhwá, akódhi dré kídhózo adréloyó ngá no. Gò dré ngàzo adréloyó Yésu nì lebé adrézó Giká nì rú bha kùle. Mónnyá títi dhi ì kònò tà nda dre dhi, ì dré kpà adrézó Giká nì rú bha kùle.

19

Yésu í Zákáyò be dhi

¹ Yésu dré fizo Yèrikò na gò adréloyó lavúlé bhàandre nda 'ásè. ² Di agó àlo rú be Zákáyò, adrélepí mèdáyì lagíbhá kí kàdrì ro ìndì ngá líyí ro dhi tá kpà bhàandre nda na be. ³ Akódhi nda adré tá leá nòle ngalè Yésu àdhi 'i ya dhi. Di, móndí zyandre dhi kí tà sè dhi, kitswá tá ína nòá bwà ko, dré tá mbàle tàli dhi sè. ⁴ Gò dré ràzo drìdrì mbàle fa rú be síkómòró dhi drìna, kitswálé Yésu nì no dhi bvó. Tàko ko, akódhi nda adré tá 'òle lavúlé láti nda 'ásè. ⁵ Yésu kàtsá àrà nda 'á dre dhi, dré mì tingázó Zákáyò nì no gò, tàzoá drá dhi: «Zákáyò, mí así mbèlè. Angyá ko, adré leá dhi, má kàyí àndrò mí bhàna.»
⁶ Di Zákáyò dré asízó mbèlè gò, dré Yésu nì ka'izo dòle í bhàna arí sè.

⁷ Mónnyá títi tà nda nì nobhá dhi ì adré tá Yésu nì ndri, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi lè ína file ayílé tàkonzì líyí nì dzó na!»
⁸ Di, Zákáyò dré ngàzo áyi totó Mírì kandrá tàá drá dhi: «Mírì, mí nò rè ká! Má nì áma ngá títi lanzílé 'a be rì dhi kí àlo fe lemerèbhá í dré. Kòdhi íbe dhi, má kòkàrí móndí nì làfa túrúpú sè dhi, má nì làfa nda nì logó drá, àzya nì nì bhàzo dríá vésè be na.»
⁹ Di Yésu tà drá dhi: «Ándrò, tà tidrízó dhi afí dzó kònìdhi lé dre. Tàko ko, dhya kònìdhi kókpà Abàramà nì ànzi kí àlo 'i. ¹⁰ Angyá ko, Móndí nì Mv́ alì kitswálé mónnyá avìbhá dhi kí nda, àyi kí tidrízó dhi bvó.»

*Pídhigó màràbà mudrí dhi kí tà dri dhi
 (A kònò kpà Mátáyò 25:14-30)*

11 Mòndyá zyandre nda ì dré tá adrérà'a Yésu ni yi dhi 'á dhi, dré gòzo pídihígò àlo dhi ni pi àyi dré. Tàko ko, akódhi tá ànyi Yèrúsalmà làga, ìndì ì adré tá àyikya kisùá dhi, Giká ni Opì ni atsá gbã lókyá nda sè. 12 Dì tà àyi dré dhi: «Agó àlo ópí ki sùrú lèsè dhi adré tá 'òle lìle bvò vwàvwà ro dhi na, à kòbhàró ì adrélé ópí ro gò, í kàgòró adrélé áyi òpì nya be dhi bvò. 13 Dì dré áyi màràbà mudrí dhi ki azizó, làfa lò'wa mudrí dhi ki lanzizó àlo àlo àyi drígàsè gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì kàdré àzì 'o làfa kònìdhi sè adrézó timbàá, tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á.»*

14 Dì, mòndyá akódhi ni bvò nda lé dhi ì adré tá àyikya togó kònzì bha akódhi rú. Gò ì dré mómí mùzo lìle akódhi vèsè tàá dhi: «Mà adré làá dhi, dhya kòdhi kònnya òpì àma dri dhi ko.»

15 Dì, tágba kònìni dhi, à dré akódhi ni bhàzo ópí ro gò, dré agòzo. Dré màràbà mudrí í dré tá làfa tayízó àyi drígá nda ki azizó gò, àyi ki lizizó nìzoá ngalè ì timbà tá áyi làfa ni drì ángopí ya dhi. 16 Dhya drìdrì dhi kàtsá dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mìrì, má 'o àzì làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa mudrí àruka ki kisúzó bhàle drìá.» 17 Dì ópí nda tà drá dhi: «Àma màràbà dóro ni, mí 'o dóro! Mí dré kitswálé má dré ka'ile tà mvá tsà sè dhi sè dhi, má ni ámi bha adrélé bhàandre mudrí dhi ì drìle.»

18 Gò màràbà ni rì dré atsázó tàá dhi: «Mìrì, má 'o àzì làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa nzi àruka ki kisúzó bhàle drìá.»

19 Dì ópí nda tà drá dhi: «Má ni ámi bha adrélé bhàandre nzi dhi ì drìle.»

20 Gò màràbà ni na dré atsázó tàá dhi: «Mìrì, làfa lò'wa mína kònìdhi. Má zù tá làfa nda tayílé kítá na. 21 Má adré tá ámi ro, mí dré adrélé agó tòmbá 'i dhi sè. Mí adré mína ngá mí dré bhàle ko dhi ki do, adrézó kpà ngá mí dré kidhíle ko dhi ki akónà.»

22 Dì ópí nda tà drá dhi: «Mì, màràbà kònzì ni, má ni ámi tàbvò ta ámi tàndi ni kúlí sè. Mí nì tá tàle dhi, ma agó tòmbá 'i dhi be. Má adré ngá má dré bhàle ko dhi ki adó, adrézó ngá má dré kidhíle ko dhi ki akónà. 23 Mí bhà dì tá làfa màna dzó adrézó làfa 'o lendréle dhi na ko àdho tà sè? Kònò má ni tá kitswá làfa nda ni adó àmupi ni be.»

24 Gò dré tàzoá mómí í làga dhi ì dré dhi: «Mì do làfa lò'wa kòdhi akódhi drígàsè, fèle dhya adrélépi ába mudrí dhi dré.»

25 Dì ì tà drá dhi: «Mìrì, akódhi nda làfa lò'wa íbe mudrí!»

26 Akódhi logó àyi dré dhi: «Má adré tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi adrélépi ngá íbe dhi dré dhi, à ni akódhi ni ngá

* 19:13 19:13 A adré tá làfa lò'wa kònìdhi ni rú zi «mínà». Mínà àlo dhi tá làfa adrélé fèle mómí àlo dré àzì 'òle mbã na sè dhi tí dhi 'i.

nda ki drĩ timbà. Di, kàdré ína dhya adrélépi ngá àko dhi ni tà sè dhi, à ni ndìndì ngá mvá tsà dré adrézó ába dhi ni do drígàsà. ²⁷ Di, kàdré áma kàribhá lebhá tá má kònya òpì àyi dri ko nda ki tà sè dhi, mì adrĩ àyi alizo àyi ki tilì todràle má kandrà.»»

Yésu fĩ Yèrúsalmà na ópí tíni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Mároko 11:1-11; Yòwání 12:12-19)

²⁸ Yésu kòtà tà nda i dre dhi, dré gòzo láti do adrézó mbàle Yèrúsalmà na. ²⁹ Kòtsa ànyi bhà rú zìle Bètéfágè ìndì Bètàníyà dhi i kandrà, ànyi kòngó Olívè fa kya làga dre dhi, dré àyi lebhá rĩ dhi ki mùzo lile drĩdrĩ, ³⁰ tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhà àmi kandrà kònàdhi léna. Mì kòfì lána dre dhi, mì ni pùndà mvá 'ìle, à dré dhu rè mbàzo drĩá ko dhi ni kisú. Mì atrì akódhi, alizo ába má vélé. ³¹ Dhya àlo kòlízì àmi tí dhi: «Mì adrè trìa àdho tà sè?» ya dhi, mì kòtà drá dhi: «Mírì adrè leá nì.»»

³² Di dhya mùle nda i dré lizo tà nda ni kisú ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tíni. ³³ I dré tá adrérà'a pùndà mvá nda ni atrì dhi 'á dhi, pùndà nda ni líyì i dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì adrè pùndà mvá kòdhi ni tri àdho tà sè?» ³⁴ I logó dhi: «Mírì adrè leá nì.» ³⁵ Gò i dré pùndà mvá nda ni asézó atsázó ába Yésu vélé. I dré àyi ki kítá bhèzo drĩá gò, Yésu ni 'òzo lirìlé drĩá.

³⁶ Di akódhi dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi i adrè tá àyi ki kítá ki lasé láti mìsè, kòlavúro drĩàsà be dhi bvó. ³⁷ I kòtsa ànyi Yèrúsalmà làga láti adrélépi sìle kòngó Olívè fa kya drìlésè dhi 'á dre dhi, akódhi ni lebhá zyandre títi dhi i dré ngàzo adrélé lenzélé lúlúgyá be, adrézó Giká ni rú bha kùle tà títi línдрíga ró i dré nòle dhi ki tà sè. ³⁸ I adrè tá tàá dhi:

«Tà tani kàdré ópí adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri! Tà kàdrìkàdri kàdré bhù na, ìndì rúku kàdré Giká kurú na bhù na dhi dré!»†

³⁹ Gò Fàrisáyò àruka mónnyá zyandre nda i kòfalé dhi i dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mí kòlawà àmi lebhá ni i dri, i kòtayíró kúlì!» ⁴⁰ Di Yésu logó dhi: «Má adrè tàá àmi dré dhi: I kòtayì kúlì dhi, kírà ki lúlúgyá ga nì!»

Yésu ngo Yèrúsalmà ni tà sè

⁴¹ Yésu kòtsa ànyi Yèrúsalmà làga bhàandre nda ni no dre dhi, dré ngàzo ngòle tà ni sè, ⁴² tàzoá dhi: «Á! Yèrúsalmà, kònò mí kònì tá tà kitswálépi tá tà kàdrìkàdri fe mí dré lókyá àndrò kònìdhi sè dhi be dhi! Di, nyànomvá

† 19:38 19:38 A kònò Longó i 118:26.

dhi, tà nda zù ì zùzù mí dré. ⁴³ Tàko ko, lókyá ni atsa ámi kí gò, ámi kàribhá ì dré ámi gàrà kizo kúru, ngá tobhàzo kitswázó àdzú bhu mí rú gò, ì dré àdzú bhùzo mí be ámi gàrà títi dhi ì 'àsè. ⁴⁴ Ɔ ni àmi kí bhe kinyílé kǐní mi, ámi ànzi mí lé dhi íbe. Ɔ kitswá kírà kí àlo tayí àzya ni dri ko. Angyá ko, mí nǐ tá mína lókyá Gíká dré alizo kitswálé ámi tidrí dhi ko.»

Yésu dro mónnyá adrèbhá ngá lagí dhi ì topfòle tépelò 'àsè
(A kònò kpà Mátáyò 21:12-17; Márokò 11:15-19; Yòwánì 2:13-22)

⁴⁵ Amvolásà dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, dré ngàzo mónnyá adrèbhá tá ngá lagí kònàle dhi kí dro topfòle 'àsá. ⁴⁶ Dré tàzoá àyi dré dhi: «Gíká ni Kúlí adrè tàá dhi: «Áma dzó ni adrè dzó adrézó tà ta má be dhi 'i.» Di, mì gò àmikya dzó nda ni bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi kí zu dhi ró!»‡

⁴⁷ Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, Yésu adrè tá tà tadhá tépelò na. Kòwánà kàdrì ì, tátrírí kúlí tadhábhá ì tsàle Yúdà ànzi kí drì kobhá íbe dhi, ì adrè tá láti nda kitswázó akódhi ni pfu dràle. ⁴⁸ Di, ì kitswá tá àyikya láti kisú bwà ko. Angyá ko, mónnyá títi dhi ì adrè tá akódhi ni kúlí yi lovó sè.

20

A lizí Yésu tí ngalè akódhi ni rinyí angá ángolésè ya dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:23-27; Márokò 11:27-33)

¹ Kítú àlo dhi, Yésu adrè tá móndí kí tadhá tépelò na, adrézó Rúbí Tani longó àyi dré. Gò kòwánà kàdrì ì, tátrírí kúlí tadhábhá ì ìndì bhàgo íbe dhi ì dré alizo akódhi véle, ² lizíá tíá dhi: «Mí tà rè àma dré ká: Rinyí mí dré adrézó tà kòdhi kí 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè rinyí nda mí dré nì?»

³ Yésu logó àyi dré dhi: «Má ni kókpà tà àlo dhi ni lizí àmi tí. Mí tà rè má dré ká! ⁴ Bàtisimò Yòwánì dré fèle dhi angá tá ína ángolésè: Gíká vélésè, kó ngalè móndí ì vélésè?»

⁵ Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Mà kòtà dhi «Bàtisimò nda angá Gíká vélésè» dhi, akódhi ni go lizíá àma tí dhi: «Mì ka'í di Yòwánì ko àdho tà sè?»

⁶ Di, mà kòtà kó dhi «Bàtisimò nda angá móndí ì vélésè» dhi, mónnyá títi dhi kí àma kí lebhé todràle kírà sè. Angyá ko, ì adrè ka'íá dhi, Yòwánì tá ína pròfétá 'i.» ⁷ Di ì dré logózóá drá dhi: «Mà nǐ ngalè bàtisimò nda angá ángolésè ya dhi ko.»

‡ 19:46 19:46 A kònò Esáyà 56:7; Yèrèmiyá 7:11.

⁸ Yésu gò tàà àyi dré dhi: «Kàdré kònini dhi, má kitswá kókpà tàà àmi dré ngalè rinyí má dré adrézó tà nda ki 'o dhi angá angolésè ya dhi ko.»

Pídhígó vínò líkíbhá kònzi dhi ki tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:33-46; Márokò 12:1-12)

⁹ Gò Yésu dré pídhígó kònidhi ni pizo móndí i dré, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá vínò áyi amvú na. Dré amvú nda ni tayízó vínò líkíbhá àruka i drígá gò, lìzo atsí na lókyá be vwàwà ro. ¹⁰ Lókyá vínò lò'wa kizo dhi kòkitswá dre dhi, dré áyi mārábà ki àlo mùzo lìle vínò líkíbhá nda i véna, i kòfèrò í dré lò'wa ína tìni dhi be dhi bvó. Di, vínò líkíbhá nda i dré àyikya mārábà nda ni tswàzo gò, logózóá nzìle drígálé sè. ¹¹ Gò amvú líyí nda dré mārábà àzya mùzo lìle àyi véna. Di, i dré kpà akódhi nda ni tswàzo, kanyò fèzo drá gò, logózóá drígálé sè. ¹² Dré gòzo mārábà ni na mu lìle gò, i dré akódhi nda ni pfùzo bí íbe gò, dòzoá bhèle amvú 'ásè kivi na.

¹³ Di amvú líyí nda kòyi tà nda dre dhi, dré kisùzoá í léna dhi: «Má ni 'òá ngíni? Má ni áma mváagó má dré lèle tò dhi ni mu kòdhya. Aruka ni, i ni akódhi ni lindrì bha.»

¹⁴ Di, vínò líkíbhá nda i kònò mváagó nda adrérà'a alìle dre dhi, i dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònàdhi dhya dra amvú kònidhi ni kisùlépi tàyilé ro dhi 'i. Mà kòpfu akódhi dràle, amvú dré tá kitswálé kisùlé tàyilé ro nda kàdréro àma dré!» ¹⁵ Di i dré ngàzo akódhi ni ru bhèle amvú nda 'ásè kivi na gò, pfùzoá dràle.»

Yésu gò lizíá dhi: «Mì adré kisùá dhi, amvú líyí nda ni 'òá ngíni àyi ki tà sè dhi? ¹⁶ Akódhi ni tsa vínò líkíbhá nda ki tupfú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhya nda ni tayí móndí àruka i drígá.»

Di móndyá zyandre nda i kòyi tà nda dre dhi, i dré tàzoá dhi: «Tà nda kòdhi i kò'o ru tàdzí ko!»

¹⁷ Di Yésu dré àyi ki nòzo dhi gò, tàzoá dhi: «Tà tisìle Gĩká ni Kúlí na kònidhi adré di lèá tàle ngíni?

«Kírà dzó sibhá i dré gàle gàgà dhi,

gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi ró.»*

¹⁸ Dhya ángùdhi dra dhèlepi kírà nda dri dhi ni ño. Kòdhi íbe dhi, kírà nda ni dhya ángùdhi í dré dra adhézo dríá dhi ni kinyí.»

¹⁹ Gbǎ lókyá nda sè dhi, tátrítrí kúlí tadhábhá i kòwánà kàdrè íbe dhi i dré láti ndàzo kitswázó Yésu ni ru. Angyá ko, i nǐ tá tàle dhi, akódhi pi tá pídhígó nda àyi rú dhi be. Di,

* 20:17 20:17 A kònò Longó i 118:22.

ì dré tá adrélé mónnyá zyandre dhi ki ro dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayizó.

*Kàyisàrà, Rómà ki ópí kàdrì ni mèdáyì gìma
(A kònò kpà Mátáyò 22:15-22; Márokò 12:13-17)*

²⁰ Dì ì dré ngàzo adrélé Yésu ni mǐ ga gò, móndí àyi ki 'obhá adrélé móndí gyǎgya ró dhi ki mùzo lùzu ró ìlè Yésu véna. Ayi nda ì adré tá akódhi ni le 'òle la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhi i sílé, ì kòkítswáró akódhi ni fe Rómà ki gùvèrènerè drígá. ²¹ Dì ì dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Tadhálépi, mà nǐ tàle dhi, tà mí dré adrélé tàle ìndì tadhále dhi i gyǎgya dhi be. Mí adré móndí ki no twátwa ko. Mí adré kpà Gíkà ni tà tadhá tà bàti sè. ²² Dì mí tà rè àma dré ká: Ama ki tǎtrírí kúlí ka'í, mà kàdré Kàyisàrà ni mèdáyì gì dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?»

²³ Dì, Yésu dré ìna àyi ki túrúpfú tà nǐzo kyá gò, logózóá àyi dré dhi: ²⁴ «Mì afè dènári àlo dhi má dré nòle.» I kòfè láfa lò'wa nda drá dre dhi, dré lizizóá dhi: «Móndí líndrí kònìdhi tsàle rú tisìle dríá kònìdhi be dhi, àdhi àdhya 'i?» I logó drá dhi: «Kàyisàrà àdhya 'i.» ²⁵ Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré di ngá Kàyisàrà àdhya ni fe Kàyisàrà dré, adrézó kpà ngá Gíkà àdhya ni fe Gíkà dré.»

²⁶ Dì ì kítswá tá akódhi ni 'o la'ìle kúlí dré tá tàle móndí ì kandrá dhi i sílé bwà ko. Be ró dhi, àyi ki líndrí ga tá kúlí dré logólé nda sè gò, ì dré kúlí tayizó adrézó kírì.

*Tà lizilé ngangà dràdrà 'àsè dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:23-33; Márokò 12:18-27)*

²⁷ Amvolásà dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alizo Yésu vélé kítswalé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'àsè dhi yókódhó.) Dì ì tà drá dhi: ²⁸ «Tadhálépi, Mósè tisì àma dré dhi: «Agó àlo adrélépi mvá àko dhi kòdrà áyi tòkó ni tayí dhi, lè adrúpi ni kòdo tàyítòkó nda mòle, kítswázó ànzi ti áyi adrúpi dràlepi nda dré.»† ²⁹ Dì àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi i tá be. Ayi ki kàyo dré tòkó àlo dhi ni mòzo gò, dràzo tólò mvá ti àko ró. ³⁰ Adrúpi ni ni rì dré tòkó nda ni dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró. ³¹ Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìni adrúpi ni ni na rú, tsàle byá adrúpi ni ni nzi-drì-rì rú. Ayi títi nda ì todrà mvá ti àko ró. ³² Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ³³ Dì kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda i kòfalé dhi, tòkó nda ni adré tsitsì dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

† 20:28 20:28 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

³⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Móndyá ándrò kòni ì adré ru mo, adrézó kpà àyi kì ànzi kì fe mòle. ³⁵ Dì, lókyá adrélépi alile dhi sè dhi, móndyá kitswábhá Gíká m̀lèsè ì kòngaró dràdrà 'ásè dhi ì gò adrélé ru mo ko, adrélé kpà àyi kì ànzi kì fe mòle ko. ³⁶ Ì kitswá kpà gòle dràle ko. Angyá ko, ì ni àyikya adré ngóro ángéló ì t̀ni. Ayi Gíká ni ànzi 'i, ànzi ngabhá dràdrà 'ásè dhi 'i. ³⁷ Dì, kàdré ìna ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà sè dhi, nd̀nd̀ Mósè tadhá tá ngádra 'á dhi, móndyá dràbhá dre dhi kì nga dràdrà 'ásè dhi 'i. Tàko ko, dré tá fanzì adrélépi kòle àtsì ró dhi ni tà tisizo dhi, zi Mírì <Gíká Abàramà àdhya, Gíká Ísákà àdhya, ìnd̀ Gíká Yàkòbhò àdhya.>‡ ³⁸ Dì Gíká nda Gíká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ìna Gíká móndyá lídrì ro dhi kya 'i. Angyá ko, akódhi m̀lèsè dhi, àyi títi nda ì lídrì ro.»

³⁹ Dì tátrítrí kúlí tadhábhá kì àruka ì logó drá dhi: «Tadhálépi, mí tà tà kòdhi kyá!» ⁴⁰ Dì dhya àlo dré gòzo véle tà tabhì lizilé akódhi tí ko.

Mèsíyà ì Dàwídi be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 22:41-46; Mároko 12:35-37)

⁴¹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «À adré tàá dhi, Mèsíyà Dàwídi ni mvá 'i dhi ngíni? ⁴² Tàko ko, Dàwídi ni tàndi tà tá búkù Yúdà ànzi kì Longó kya na dhi:

<Mírì Gíká tà áma Mírì dré dhi:

Mí alì lírìlé áma dríágó lésè,

⁴³ tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá kì bhàzo

adréle ámi pá zàle dhi 'á.>§

⁴⁴ Kòdhi Dàwídi adré Mèsíyà ni zi àyi Mírì ro. Dì Mèsíyà nda ni kitswá kpà adréle akódhi ni mvá ro ngíningíni ró?»

Yésu se àyi lebèbhá kì bì tátrítrí kúlí tadhábhá kì tà sè

(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Mároko 12:38-40)

⁴⁵ Móndyá zyandre títi dhi ì dré tá adrerà'a Yésu ni yi dhi 'á dhi, dré tàzoá àyi lebèbhá ì dré dhi: ⁴⁶ «Mì kàdré àmi kì líkì tátrítrí kúlí tadhábhá kì tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré kánzò kàtswákàtswa dhi kì le asólé àyi rú, adrézó tatsilé ába móndi ì kòfalèsè. Ì adré leá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagírà ì 'ásè. Ì adré leá lírìlé àrà lindrì àdhya lísàmbò dzó ì 'ásè dhi ì 'ásè, adrézó kpà leá lírìlé mísá lindrì àdhya gwányá ì 'ásè dhi ì làgàsè. ⁴⁷ Ì adré tàyítókó kì ngá kì kàrí títi. Ì adré kpà tà zi Gíká tí vwàvwà ro, à kònòró àyi be dhi bvó. Dì kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, à ni tà ño àyi dri tà tàndi ró.»

‡ 20:37 20:37 A kònò Pfòma 3:6. § 20:43 20:43 A kònò Longó ì 110:1.

21

*Ngá tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré fèle Gìká dré dhi
(A kònò kpà Márokò 12:41-44)*

¹ Yésu dré tá adrérà'a tépelò na dhi 'á dhi, dré mǐ tingázó ngábhá kǐ no adrérà'a àyì kǐ làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa líkí dhi na. ² Dré kpà tàyítòkó àlo lemerè ro dhi ni nòzo làfa lò'wa nǚ tsàtsà rǐ dhi kǐ bherà'a lána. ³ Gò Yésu dré tázóá dhi: «Má adrè tà bàti ta àmì dré: Tàyítòkó lemerè ro kòdhi bhà ína làfa kàdrì, mónnyá àruka títi dhi kya kǐ lavú. ⁴ Tàko ko, àyì títi nda ì adó àyikya àyì kǐ ngá kǐ drǐ fèle kòdhya. Dì, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá títi í dré tá adrézó ába kitswázó adrélé ásà dhi ì fèle kòdhya.»

*Yésu longó tépelò ni pfuma ni tà
(A kònò kpà Màtáyò 24:1-2; Márokò 13:1-2)*

⁵ Yésu ni lebhébhá àruka ì adrè tá tépelò ni tà ta, kǐrà aveave tépelò nda ni sìzo ásà dhi íbe, ìndì ngá fèle Gìká dré tépelò nda ni 'òzo avélé ásà tò dhi íbe. Dì, Yésu dré ína tázóá dhi: ⁶ «Kàdré ngá mǐ dré adrélé nòle kòni kǐ tà sè dhi, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à gò véle kǐrà kòni kǐ àlo kǐsú àzya ni dri ko. A ni kǐrà nda kǐ lebhé títi kǐnì mǐ.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi ì
(A kònò kpà Màtáyò 24:3-14; Márokò 13:3-13)*

⁷ Gò ì dré Yésu ni lizizó tázóá dhi: «Tadhálépi, tà kòdhi kǐ atsa ángutú? Adho tà ni ru 'o drǐdrǐ tadházóá dhi, tà nda ì adrè 'òle ru 'o káyà dhi nǐ?» ⁸ Yésu logó dhi: «Mǐ kàdré àmì kǐ líkí dóro, à kòlìtíró àmì ko. Tàko ko, móndí bǐ dhi kǐ alì áma rú sè adrélé tàá dhi: «Ma Mèsíyá 'ì!» ìndì «Lókyá kitswá dre!» Dì, mǐ kòlì àmíkya àyì vésè ko. ⁹ Mǐ ni àdzú kǐ rúbí yì, móndí kǐ ligima àyì kǐ ópí íbe dhi kǐ rúbí be. Dì, mǐ kòtayí àmì kǐ togó adrélé gàle tirǐ dré ko. Tàko ko, adrè leá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dì, lókyá kùdù kitswá ína atsálé mbèlè ko.»

¹⁰ Gò tàá àyì dré dhi: «Súru kǐ àdzú bhu súru àruka íbe. Opì kǐ kpà àdzú bhu opì àruka íbe. ¹¹ Kàdíkádi ni bvò kosé rǐnyí sè, ìndì kàràbhò ni dhe drà kònzì íbe àrà twátwa ì 'ásè. Tà dra tirǐ febhá dhi kǐ ru 'o, ìndì tà kàdrì líndrìga ró dhi kǐ agá bhù mǐbhalé 'á.

¹² Dì, tà títi nda ì kandrà dhi, à ni àmì kǐ turú adrélé mǐ pfòle. A ni àmì kǐ lefè tàbvò tàle lísàmbò dzó ì 'ásè, adrézó àmì kǐ lebhé bǎdzó ì 'ásè. Áma tà sè dhi, à ni àmì kǐ tidrǐ topfòzo àmì íbe ópí kàdrì ì kandrásè ìndì gùvèrènerè ì kandrásè. ¹³ Tà nda ni látì nzi àmì dré kitswázó áma tà mǐ dré nòle ìndì mǐ dré yìle dhi kǐ longó àyì dré. ¹⁴ Dì ásà dhi, mǐ kòbhà àmì kǐ togó adrélé lanzìle, adrézó mǐ ni tà ta

àmi rúsè ngíni ya dhi ni kisù drĩdrĩ dhi ko. ¹⁵ Tàko ko, má ni mána kúlí fe àmi dré kitswálé logolé tògyá sè àmi ki kàribhá i tí, ì kòkitswá ró kayíá ko, ìndì ì kòkitswá ró tà ta rúásà twá ko dhi ma. ¹⁶ Ndìndì àmi ki tibhá i, àmi ki adrúpi i, àmi ki aró i, tsàle àmi ki arúpi íbe dhi ki àmi ki lefè kàribhá i drígá gò, àmi ki àruka ki tupfúzó todràle. ¹⁷ Mòndyá títi dhi ki togó kònzi bha àmi rú áma tà sè. ¹⁸ Di, tágba kònini dhi, àmi ki drĩbhí ki àlo kitswá ína tavìle ko. ¹⁹ Mì kàdré togó tsi, adrézó àmi ki totó tātā dhi, mì ni lídrì kisú.»

Yésu longó Yèrúsalémà ni pfùma ni tà

(A kònò kpà Mátáyò 24:15-21; Mároko 13:14-19)

²⁰ «Mì kònò sòdá zyandre dhi i adrérà'a Yèrúsalémà ni gàrà ki kúrú dre dhi, mì ni nǎá tàle dhi, bhàandre nda ni pfùma atsá ànyi dre dhi be. ²¹ Lókyá nda sè dhi, lè mónyá dra adrèbhá bvò Yùdáyà àdhya na dhi ì kòlapá ràle kóngó i drĩna, àyi adrèbhá Yèrúsalémà na dhi ì kàpfò lásà, ìndì àyi adrèbhá gbàbhú 'àsè dhi ì kòfì bhàandre nda na ko. ²² Tàko ko, kítú nda kòna ki adrè kítú tà ñòzo móndí i dri dhi 'i, kitswálé tà títi tisìle Gíká ni Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvò. ²³ Kítú nda i tú dhi, kizà ni adrè kàdrì tòkó adrèbhá 'a íbe dhi i dré, ìndì tòkó adrèbhá bà fe ànzimvá i dré dhi i dré. Kizà ni adrè kàdrì lavulé bvò nda na, ìndì Gíká ni kombà ni adrè kàdrì sùrú nda rú. ²⁴ A ni àyi ki àruka ki tupfú todràle sápi sè, àruka ni ki turúzó lizo àyi íbe bvò títi sùrú twá ro dhi i 'àsè. Gò mónyá sùrú twá ro dhi ì dré Yèrúsalémà ni atózó àyi pálé, tsàle mónyá sùrú twá ro nda ki lókyá dré akírà'a títi dhi 'á.»

Móndí ni Mv́a ni agòma

(A kònò kpà Mátáyò 24:29-31; Mároko 13:24-27)

²⁵ «Tà twátwa líndrìga ró dhi ki agá kítú mi, mbǎ mi, ìndì bhìbhínyà i mi. Di sùrú títi bvò dri dhi ki togó ki adrè kizà ro lavulé, àyi ki drì dré adrézó abíle, yìandre dré dra adrélé ru kàgbǎ adrélé kpòrò 'o lavulé dhi sè. ²⁶ Móndí ki dra tirì dré, ì dré adrérà'a tà adrèbhá alìle bvò dri dhi ki letè dhi 'á. Angyá ko, rĩnyí bhù na dhi ki ru kizí. ²⁷ Di lókyá nda sè dhi, mónyá títi dhi ki Móndí ni Mv́a ni no adrérà'a alìle ndùrùku i 'àsè, rĩnyí kàdrì be ìndì mìlanzilanzì kàdrì be. ²⁸ Di tà nda kòdhi ì kòkidhó adrélé ru 'o dre dhi, mì kòtotó àmi àmi ki drì tingá kuru, adrézó gànzi ró. Tàko ko, lókyá Gíká dré dra àmi ki apázó dhi atsá ànyi dre.»

Tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:32-35; Mároko 13:28-31)

29 Gò Yésu dré tà kònìdhi ni tàzo àyi dré kúlí alaala sè, tàzoá dhi: «Mì nò rè figì fa túmání fa àruka títi dhi ìbe dhi ì ká! 30 Mì kàdré àyi kì bí no adrérà'a ròle dhi, mì nǐ tàle dhi, yǐgú ànyi dhi be. 31 Kókpa kòdhi tǐni, lókyá mì dré dra tà nda kòdhi kì nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònǐ tàle dhi, Gìká ni Opì ànyi káyà dhi. 32 Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mòndyá dra adrèbhá lídrì ìbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle títi drǐdrǐ tà títi nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrá ko. 33 Bhù ì bvò be dhi kì akí. Dì, áma kúlí ì kitswá àyikya tàdzí akilé ko.

34 Mì kònò dóro, mì kòbhàró àmi kì togó adrélé lanzile gwányá 'òma ni tà sè, wá tsìma ni tà sè, ìndì tà bvò kòndi àdhya kì kisùma ni tà sè ko, kítú tàbvò tàzo nda kòkiró àmi ngbǒ ró ko. 35 Tàko ko, kítú nda ni atsá mòndyá títi bvò dri dhi ì dré. 36 Lè mì kàdré di tàmbiga dri, adrélé tà zi Gìká tí lókyá wáyì sè, mì kòkitswá ró tà títi adrèbhá alìle nda kì lavú, kitswázó àmi kì totó kanyò àko Mòndí ni Mvá kandrá.»

37 Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, Yésu adrè tá tà tadhá tépelò na gò, ngátsi sè dhi, dré adrézó pǐòle mbàle ayilé kòngó Olivè fa kya drǐna. 38 Dì drùbhǐ kínó, mòndyá títi dhi ì adrè tá lile akódhi ni yi tépelò na.

22

*Yùdàsì ì yi ru kòwánà kàdrì ìbe, kòleferó Yésu àyi drígá
(A kònò kpà Mátáyò 26:14-16; Márokò 14:10-11)*

1 Yùdà ànzi kì gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya, adrélé kpà rú zìle Pásikà dhi adrè tá atsálé ànyi. 2 Kòwánà kàdrì ì tátrǐtrǐ kúlí tadhábhá ìbe dhi ì adrè tá látì nda kitswázó Yésu ni pfu dràle lùzu ró. Tàko ko, ì adrè tá àyikya mòndyá zyandre dhi kì ro.

3 Dì Sàtánà dré fizo Yùdàsì adrélé kpà rú zìle Ìsikàriyótà dhi na. Akódhi nda tá Yésu ni lebèbhá mudrì-drǐ-rǐ dhi kì àlo 'i. 4 Gò dré ngàzo lile tà ta kòwánà kàdrì ìbe ìndì tépelò líkìbhá kì kàdrì ìbe, í ni Yésu ni lefè àyi drígá ngǐni ya dhi ni tà dri. 5 Ayì nda ì dré lenzézó tà nda sè gò, ì dré lazízóá dhi, ì ni làfa fe drá. 6 Dì Yùdàsì dré ka'izoá gò, kidhózó adrélé lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi ni nda, mòndyá zyandre dhi ì kònìró ko.

A ledé tà Yésu ì dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo lebèbhá ni ìbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:17-25; Márokò 14:12-21; Yòwánì 13:21-30)

7 Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya tú dhi, kítú adrézó kábiligýa mvá Pásikà àdhya ni pfu dràle mòbòmà ro dhi dré atsázó. 8 Dì Yésu dré Pétèró kì mùzo Yòwánì be, tàzoá dhi:

«Mì lì ngá ladhí àma dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo.»
 9 Ì lizí akódhi tàzoá dhi: «Mí adré leá dhi, mà kòlì ladhíá ángwà?»
 10 Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kòfì bhàandre na dre dhi, mà ni drì si agó àlo adrélepi yì do lèdrí na dhi be. Mì dhe akódhi nda bvó, tsàle dzó dré dra fizo lána dhi na.
 11 Mì kòtà dzó nda ni líyí dré dhi: <Dhya tà tadhálépi dhi adré ámi lizí: Dzó 'a kile mà dré kitswázó Pásikà nya áma lebhéhá íbe dhi ángwà?»
 12 Dì akódhi nda ni dzó 'a kile kàdrì kurú na dhi ni tadhá àmi dré. A tobhà mísá ì ngá àruka íbe tayílé lána dre. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.»
 13 Dì ì kòlì dre dhi, ì dré tà títi nda kì kisúzó ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tíni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya ni nya.

Mìrì ni rúbhá ì kàrí ni be dhi

(*A kònò kpà Mátáyò 26:26-30; Márokò 14:22-26; 1 Kòrìtòbhá ì 11:23-25*)

14 Lókyá kòkitswá dre dhi, Yésu ì dré tsàzo lírìlé mísá làgàsè túmání akódhi ni àpóstolò mudrí-drì-rì dhi íbe. 15 Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Ma tá lovó íbe tò atsálé nyànomvá dhi, mà kònyaró Pásikà kònìdhi túmání àmi íbe áma kizà nyàma kandrá. 16 Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Má gò véle nyáá ko, tsàle lókyá tà ni ni dré dra ru 'òzo kitswálé títi Gìká ni Opì na dhi 'á.»
 17 Dì dré kópò adózó, àwoyà fèzo Gìká dré gò, tàzoá dhi: «Mì do vínò kópò kònìdhi lé ni lanzílé àmi kòfalèsè. 18 Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Má gò véle vínò mvu ko, tsàle lókyá Gìká ni Opì dré dra atsázó dhi 'á.»

19 Dré mápà adózó, àwoyà fèzo Gìká dré gò, ñòzoá fèle àyi lebhéhá ì dré gò, tàzoá dhi: «Kònìdhi áma rúbhá má dré adréle fèle àmi kì tà sè dhi 'i. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònìni adrézó áma tà kisù.»

20 Ngá nyàma àmvolèsè dhi, dré kókpà 'òzoá kònìni kópò sè. Adó kópò nda, tàzoá dhi: «Kópò kònìdhi adré tà tídhí Gìká dré bhàle ru yìzo móndí íbe áma kàrí kutúlépi àmi dré dhi sè dhi ni tà tadhá.

21 Dì, mì yi rè ká! Dhya adrélepi 'òle áma lefè kàribhá ì drígá dhi adré lírìlé túmání má be mísá kònìdhi làga. 22 Tà bàti ró dhi, Móndí ni Mv́a ni li dràle ngóro Gìká dré tá tà ni ni bhàle drìdrì dhi tíni. Dì, kizà ni ína adré kàdrì dhya dra Móndí ni Mv́a nda ni lefèlepi dhi dré!»
 23 Dì ì dré kìdhózó adréle lizíá àyi kòfalèsè, ngalè àdhi àyi kòfalé dhi ni tà nda ni 'o nì ya dhi.

Dhya kàdrì lavúlé dhi àdhi 'i?

24 Gò Yésu ni lebhéhá nda ì dré dhèzo adréle tà kayí àyi kòfalèsè, nìzoá ngalè dhya kàdrì lavúlé àyi kòfalé dhi àdhi

'i ya dhi. ²⁵ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Móndyá bvò kòndi àdhya ki ópì ì adré àyikya òpì nya àyi dri rinyí sè. Dhya kàdrìkàdrì àyi drìle dhi ì adré kpà àyi ki tàndì ki zi móndí ki ledébhá i ró. ²⁶ Di, adré leá dhi, àmi ki tà kàdré kònnì ko. Be ró dhi, lè dhya kàdrì lavulé àmi kòfalé dhi kàdré àmi ki tùgumvá tìni. Lè kpà dhya adrélépi àmi ki drì ko dhi kàdré tà 'o àmi ki mārábà tìni. ²⁷ Angyá ko, mì adré kisúà dhi, dhya kàdrì lavulé dhi àdhi 'i: dhya adrélépi ngá nya mísá na dhi, kó ngalè, dhya adrélépi ngá bha nyàle dhi? Zakó tá dhya adrélépi ngá nya mísá na dhi 'i? Di, ma mána àmi kòfalé dhi ngóro dhya adrélépi tà 'o àmi dré dhi tìni. ²⁸ Ami ró dhi, àmi tá ngbú dhya adrébhá tùmání má be tà dré adrérà'a áma tabhì dhi 'á dhi 'i. ²⁹ Di má adré àmi ki bha adrélé òpì nya, ngóro áma Atá dré áma bhàle adrélé òpì nya dhi tìni, ³⁰ mì kàdréro ngá nya ìndì ngá mvu áma mísá làgàsè áma Opì na. Kònale dhi, mì ni lírì lírìrà adrézó òpì nya dhi i drìsè, adrélé Ìsèrèlè ànzì ki sùrú mudrì-drì-rì dhi ki tàbvó ta.»

Yésu longó dhi, Pétèro ni áyi ga

(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Márokò 14:27-31; Yòwání 13:36-38)

³¹ Yésu gò tàá dhi: «Sìmonà, Sìmonà, mí yi rè ká! Sàtánà zi tà Gìkà tí, kòfèro láti í dré àmi ki tabhìzo, ngóro à dré adrélé ngánò kiyá dhi tìni. ³² Di, má zi mána tà Gìkà tí mí dré, mí kòtayíro ámi tà ka'ika'ì ko dhi bvó. Di mí kògò agòle má véle dre dhi, mí kòtìmbà ámi adrúpi i àyi ki tà ka'ika'ì na.» ³³ Di, Pétèro tà drá dhi: «Mírì, ma gànzi ró lile bã nya, ìndì lile dràle tùmání mí be.» ³⁴ Yésu logó drá dhi: «Pétèro, má adré tàá mí dré dhi: Àndro drìdrì àgólòwa dré dra tsirà bhèzo dhi kandrá dhi, mí ni áma ga vèsè be na tàzoá dhi, mí nì ma ko.»

Yésu tà áyi lebébhá i dré dhi, ì kòlotó àyi kitswálé àdzú bhu

³⁵ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Lókyá má dré tá àmi ki mùzo lile làfa àko, kòmvo àko, ìndì kámókà àzya àko dhi sè dhi, ngá àlo dhi pi tá àmi véle?»* Ì logó dhi: «Kóko.» ³⁶ Akódhi tà àyi dré dhi: «Di, nyànomvá dhi, dhya adrélépi làfa íbe dhi, kòdo làfa nda be. Dhya adrélépi kòmvo íbe dhi, kòdo kpà be. Dhya adrélépi sápi àko dhi, kòlagí áyi kítá kídhì àdhya kitswázó sápi gi í dré. ³⁷ Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Lè tà tisile áma tà dri Gìkà nì Kúlì na kòndhi kàtsá má rú: <A amú akódhi nàle tátrìtrì kúlì ñobhá íbe.>† Tà bàti ró dhi, tà tisile áma tà dri kòdhi adré 'òle ru 'o.» ³⁸ Akódhi ni

* 22:35 22:35 A kònò Lúka 9:3; 10:4. † 22:37 22:37 A kònò Esáyà 53:12.

lebèbhá ì gò tàá dhi: «Mírì, sápi rì dhi ì be kònìdhi.» Akódhi logò àyi dré dhi: «Kòdhi kitswá dre.»

Yésu zi tà Giká tí kóngó Olivè fa kya drìna

(A kònò kpà Mátáyò 26:36-46; Márokò 14:32-42)

³⁹ Yésu kápfo kònalèsè dre dhi, dré lizo mbàle kóngó Olivè fa kya drìna, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhi tìni. Akódhi ni lebèbhá ì dré kpà akódhi ni lebèzo. ⁴⁰ Ì kòtsa àrà nda na dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì kàdré tà zi Giká tí, kòtayíró àmì tà dré tabhìle, àmì kì 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»

⁴¹ Gò dré lizo vwàle àyi rúsè ànyíànyì ngóro kírà vùle dhi dré adrélé lile adhéle dhi pí. Dré dhèzo àyi kórókó titì, tà zizo Giká tí kònìni: ⁴² «Tátá, mí kòlè dhi, mí kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélèsè wà. Dì, mí kò'o tà má dré adrélé lèle dhi kòdhya ko. Be ró dhi, mí kò'o tà mí dré adrélé lèle dhi kòdhya.» [⁴³ Gò ángéló àlo bhù lèsè dhi dré agázó akódhi kandrá, rinyí fe drá. ⁴⁴ Yésu ni togó dré adrélé kizà ro lavúlé dhi sè dhi, dré gòzo adrélé tà zi Giká tí togó wáyì sè. Gò kúrì adrélépi apfòle rúásà dhi dré atsázó kàrí tìni, adrélé titìle kìnì mi.]‡

⁴⁵ Akódhi kòzi tà nda akílè dre dhi, dré ngàzo gòle àyi lebèbhá nda ì véna, àyi kì kisú adrérà'a ayì ko kizà dré. ⁴⁶ Dì dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adrè ayì ko àdho tà sè? Mì nga adrélé tà zi Giká tí, kòtayíró àmì tà dré tabhìle, àmì kì 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»

Yésu ni rùma

(A kònò kpà Mátáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Yòwàni 18:3-11)

⁴⁷ Gbã kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì dré atsázó. Dì dhya rú zìle Yùdàsì, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi kì àlo dhi adrì tá ìna àyi nì. Gò dré àyi kisízó ànyi Yésu làga, kitswálé akódhi ni kamú. ⁴⁸ Dì, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Yùdàsì, mí adrè tsì Móndí ni Mvã ni kamú, kitswázó akódhi ni lefè kàribhá ì drígá bàtì?»

⁴⁹ Yésu ni lebèbhá ì kònò tà adrélépi 'òle ru 'o nda dre dhi, ì dré akódhi ni lizízó: «Mírì, mà kòtogá àyi sápi sè wà?» ⁵⁰ Gò àyi kì àlo dré kòwánà kì kàdrì ni màràbà nì bí dríágó lèsè dhi ni bwàzo kìle. ⁵¹ Dì, Yésu dré ìna tàzoá dhi: «Mì tayì! Kòdhi kitswá dre!» Dré agò nda nì bí tabèzo, akódhi nì tidrízó.

⁵² Gò Yésu dré tàzoá kòwánà kàdrì ì, tépelò líkìbhá kì kàdrì ì ìndì bhàgo atsábhá àyi ru dhi ì dré dhi: «Ma vo kùgú 'ì gò, mì dré adrézó àlìle sápi ìbe ìndì fa ìbe kitswálé áma ru nì?»

‡ 22:44 22:44 Wárágà àruka Giká ni Kúlì tisìzo àyi dri dhi ì léna dhi, à adrè 22:43-44 kì kisú ko.

⁵³ Kítú àlo àlo títi i sè, má adré tá àmi kòfalé tépelò na dhi, mì bhà tá drígrá má rú ko. Di, lókyá kònìdhi àmíkya 'i, ìndì dhya adrélépi àyi rìnyí tadhá tìnìmvá na dhi àdhya 'i.»

Pètèró gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:57-58, 69-75; Márokò 14:53-54, 66-72; Yòwánì 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Gò ì dré Yésu ni rùzo, drìzoá lìzo ába kòwánà ki kàdrì ni dzó na. Di Pètèró adré tá ìna àyi ki lebè lará ro. ⁵⁵ Ayi ki àruka ì turú tá àtsí bhà'álé nda ni kító 'á gò, ì dré lirízó làgàsà. Di Pètèró dré kpà lirízó àyi kòfalé. ⁵⁶ Gò mvátòkó àlo mārábà ro dhi dré akódhi ni nòzo adrérà'a lirilé àtsí mīle. Dré mì tingbózó dríà gò, tàzoá dhi: «Dhya kòndi tá kókpà tùmání Yésu be.» ⁵⁷ Di, Pètèró dré ìna tà nda ni gázo rè, tàzoá dhi: «Tòkó, má nì akódhi ko.»

⁵⁸ Gí ko, dhya àzya dré akódhi ni nòzo gò, tàzoá dhi: «Mì kókpà àyi ki àlo 'i.» Di Pètèró logó dhi: «Kóko, ma 'i ko!»

⁵⁹ Anyiànyì sáà àlo àmvolésè dhi, dhya àzya dré gòzo tàà rìnyí sè dhi: «Bàti, dhya kòndi tá tùmání Yésu be! Angyá ko, akódhi kókpà móndí angalépi Gàliláyà lésè dhi 'i.» ⁶⁰ Di Pètèró logó dhi: «Agó, má nì ngalè mí adré àdho tà ta ya dhi ko!» Gbá lókyá dré adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, àgólòwa dré tsirà bhèzo. ⁶¹ Gò Mírì Yésu dré àyi alázó Pètèró ni no dhi. Di kúlì Mírì dré tá tàle Pètèró dré dhi dré agázó lána. Tà tá dhi: «Ándrò, drìdrì àgólòwa dré dra tsirà bhèzo dhi kandrá dhi, mí ni áma ga vésè be na.» ⁶² Di Pètèró dré pfòzo kivi na gò, ngòle ka'ílè ka'ika'i kizà dré.

A gu Yésu, akódhi ni tswàzo

(A kònò kpà Mátáyò 26:67-68; Márokò 14:65)

⁶³ Di dhya adrèbhá Yésu ni líkí dhi ì adré tá akódhi ni gu, adrézó akódhi ni tswa. ⁶⁴ Ì dré akódhi ni mì dròzo gò, adrézó tàà drá dhi: «Mí tà rè àma dré pròfétà ro dhi, ngalè àdhi sa mì nì ya dhi ká!» ⁶⁵ Di ì adré tá akódhi ni lodhá kanyò kúlì àruka bí dhi ì sè.

Yésu pfò kòwánà ki kàdrì i kandrá bhàgo kàdrì ìbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Yòwánì 18:19-24)

⁶⁶ Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i, kòwánà kàdrì i ìndì tátrítrí kúlì tadhábhá ìbe dhi, ì dré ru kimózó kònàle. Gò Yésu ni drìzo pfòle àyi nda i kandrá. ⁶⁷ Di ì dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Mèsíyà 'i bàti dhi, mí tà rè àma dré ká!» Yésu logó àyi dré dhi: «Má kòtà tà nda àmi dré dhi, mì kitswá ka'íá ko. ⁶⁸ Má kòlìzì kpà tà àmi tí dhi, mì kitswá tàdzì kúlì logó ko. ⁶⁹ Di, kidhólé nyànomvá dhi, Móndí ni

Mvá ni lírí adrélé Gĩká rĩnyí líyí ni driágo lésè.» ⁷⁰ Di àyì tíí nda ì lízì tíá dhi: «Mì dì mína Gĩká ni Mvágó 'i?» Yésu logó àyì dré dhi: «Àmi kì tándì mì tà kyá tàle dhi, ma 'i dhi.» ⁷¹ Dì ì tà dhi: «Mà ni dì go véle móndí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi kì nda àdho tà sè? Ama kì tándì, mà yì kúlí apfòlepi akódhi ni tándì sílèsè dhi dre!»

23

Yésu pfò Pilátò kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Yòwání 18:28-38)

¹ Gò àyì tíí ru kimóbhá nda ì dré ngàzo Yésu ni dri lízo ába Pilátò, Rómà kì gùvèrènére kandrá. ² Gò ì dré dhèzo adrélé Yésu ni asíkì, adrézó tàá dhi: «Mà kisé dhya kònìdhi adrèrà'a àma kì sùrú ni kodzó ligílé. Akódhi adré ína Kàyísàrà ni mèdáyì gĩma logá móndí ì dré. Adré kpà áyì tándì ni zi Mèsíyà ro, ìndì ópí ro.» ³ Dì Pilátò dré lízízóá Yésu tí dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzì kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Àmi tándì mí tà dre.» ⁴ Gò Pilátò dré tàzoá kòwánà kàdrì ì dré, móndyá zyandre íbe dhi: «Má kisé mána tà àlo tà bhàzo agó kònìdhi dri dhi ko.» ⁵ Dì, ì gò àyíkya tàá rĩnyí sè dhi: «Akódhi adré móndí zyandre dhi kì kodzó ligílé tà dré adrélé tadhálé dhi ì sè. Adré 'oá kònìni Yúdà ànzì kì bvò 'àsè tíí, kidhólé Gáliláyà lésè atsálé kònwa Yèrúsalmà 'a.»

⁶ Pilátò kòyi tà nda dre dhi, dré lízízóá ngalè Yésu móndí angálépi Gáliláyà lésè dhi 'i yà dhi. ⁷ Kòyi tàle dhi, akódhi tá ópí Èródè ni rĩnyí zàle dhi dre dhi, dré akódhi ni mùzo Èródè véna. Angyá ko, akódhi nda tá Yèrúsalmà 'a lókyá nda sè.

Yésu pfò Èródè kandrá

⁸ Èródè kònò Yésu dre dhi, dré lenzézó lavúlé. Tàko ko, yì tá Yésu ni rúbí kínó gò, adrézó akódhi ni le nòle tò. Adré tá mì bha kitswálé akódhi ni no tà àlo líndrìga ró dhi ni 'orà'a. ⁹ Dì dré akódhi ni lízízó tà bí dhi ì sè. Dì, Yésu logó ína drá kúlí àlo ko. ¹⁰ Kòwánà kàdrì ì tátírí kúlí tadhábhá íbe dhi ì totó tá àyì kònàle adrélé akódhi ni asíkì rĩnyí sè. ¹¹ Dì Èródè ì sòdá ni íbe dhi ì dré kpà akódhi ni ayízèzo, adrézó akódhi ni gu. Gò ì dré kánzò aveave asózó rúá, gòzo akódhi ni mu Pilátò véna. ¹² Dì kítú nda sè dhi, Èródè ì Pilátò be atú adrébhá tá kàribhá ro dhi ì, ì dré atsázó véle arúpi ró.

A nò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-26; Márokò 15:6-15; Yòwání 18:39-19:16)

¹³ Gò Pīlátò dré kòwánà kàdrì ki azizó, Yúdà ànzì ki drì kòbhá íbe, ìndì móndí zyandre íbe, ¹⁴ tàzoá àyi dré dhi: «Mì adrì àmikya agó kònìdhi alìzo ába má vélé tàzoá dhi, adré móndí ki kodzó ligílé. Dì, mì yi rè ká! Má lízì tá akódhi àmi kandrà gò, má dré mána tà mì dré adrézó akódhi ni asíkì ásà dhi ni kisúzó vélána ko. ¹⁵ Eródè kisú kpà tà àlo vélána ko. Angyá ko, logó akódhi àma vélé. Dì dhya kònìdhi 'o tà àlo kítswálépi dràdrà sè dhi ko. ¹⁶ Ásà dhi, má ni akódhi ni 'o bhwàle gò, trìzoá lile.» [¹⁷ *]

¹⁸ Dì àyi títi nda ì dré ngàzo kúlí loyó tàzoá dhi: «Mí kò'o dhya kòdhi dràle! Mì kàtrì àma dré Bàrábà kòdhya!» ¹⁹ (A bhe tá Bàrábà nda bǎdzó na, móndí ki kodzoma ligílé bhàandre nda 'á dhi ni tà sè, ìndì móndí p̄fuma ni tà sè.) ²⁰ Pīlátò dré gòzo tódhyá tàá àyi dré dhi, í lè tá ína Yésu ni trìle. ²¹ Dì ì dré ngàzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi fa kipakipa dri! Mí tidí akódhi!» ²² Pīlátò dré gòzo tàá àyi dré vésè ni na sè dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i? Má kisú mána tà àlo kítswálépi dràdrà sè dhi vélána ko. Ásà dhi, má ni akódhi ni 'o bhwàle gò, trìzoá lile.» ²³ Dì, ì dré àyikya gòzo tetrélé r̄nyí sè tàzoá dhi, à kòtidí akódhi fa kipakipa dri gò, àyi ki kúlí dré lavúzó.

²⁴ Dì Pīlátò dré tà ì dré adrélé z̄ile nda ni ka'izo 'òle àyi dré. ²⁵ Dré Bàrábà, bhèle tá bǎdzó na móndí ki kodzoma ligílé dhi ni tà sè ìndì móndí p̄fuma ni tà sè nda ni trìzo, ngóro ì dré adrélé z̄ile dhi tíni. Dré Yésu ni fèzo àyi drígá, ì kò'oro ngóro ì dré adrélé lèle dhi tíni.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Márokò 15:21-32; Yòwánì 19:17-27)

²⁶ Ì dré tá adrérà'a Yésu ni dri lizo ába dhi 'á dhi, ì dré agó àlo rú be Simónà angálépi Kírénè lésè dhi ni nòzo adrérà'a agòle amvú lésè.† Dì ì dré akódhi nda ni rùzo, fa kipakipa bhàzo dríá gò, akódhi ni 'òzo fa nda ni do lizo ába Yésu vésè.

²⁷ Móndí zyandre lavúlé dhi ì adré tá lile Yésu vésè. Ayi nda ì kòfalé dhi, tòkó àruka ì adré tá àwó ngo, adrézó tongolé Yésu ni tà sè. ²⁸ Dì Yésu dré àyi alázó tàá àyi dré dhi: «Àmi ànzitókó Yérusalémà àdhya ni ì, mì kòngo má sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya ngòle àmi ki tándì ì sè, ìndì àmi ki ànzì ì sè. ²⁹ Angyá ko, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tàá dhi: «Kólénzè tòkó kóndó ro tibhá ko, ìndì bà febhá

* **23:17** 23:17 Wárágà àruka Giká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Adrè tá leá dhi, Pīlátò kòtrì móndí àlo 'ile bǎdzó na dhi àyi dré gwányá Pásikà àdhya tú.] † **23:26** 23:26 «Kírénè» kònìdhi tá bhàandre bvò Lìbiyà àdhya lé, bvò kàdrì Afirikà àdhya lé dhi 'i.

ànzimvá i dré ko dhi i dré!> ³⁰ Lókyá nda sè dhi, móndí ki taa kóngò kàdrìkàdrì i dré dhi: «Mì kàdhé àma dri wà!» adrézó kpà taa kóngò tsàtsà i dré dhi: «Mì kàbvù àma wà!»[‡]
³¹ Tàko ko, à kàdré 'òá kònìni fa lídrì ro dhi rú dhi, àdho tà ni di vélé atsá fa à'yo ró dhi rú dhi ni?»

³² A adri tá kpà àgo rì drìkònzìbhá ro dhi i pfùle dràle tùmání Yésu be.

³³ I kòtsa àrà adrélé zìle Drìfà ro dhi na dre dhi, i dré Yésu ni tidízó fa kípakìpa dri. I dré kpà drìkònzìbhá rì nda ki tidízó fa àruka i drìsè, àlo ni Yésu ni dríágó lésè, àzya ni lídzí ni lésè. ³⁴ Gò Yésu dré tazoá dhi: «Tátá, mí kòtrì àyi ki tàkonzì. Angyá ko, i nì tà i dré adrélé 'òle dhi ko.» Gò sòdá i dré akódhi ni kítá ki lanzíó àyi kòfalésè dzégé sè. §

³⁵ Móndyá zyandre nda i totó tá àyi adrélé tà nda ni no. Yúdà ànzi ki kàdrì i adré tá àyikya Yésu ni gu, adrézó tàá dhi: «Akódhi tidrí móndí àruka i 'í. Di kàdré Mèsìyà Gìká dré zìle dhi 'i bàti dhi, kòtidrí àyi tàndi wà!» ³⁶ Sòdá i adré tá kpà akódhi ni gu. I kisí tá àyi ànyi akódhi làga, vìnègáři fe drá, ³⁷ tazoá dhi: «Mí kàdré ópí Yúdà ànzi kya 'i bàti dhi, mí tidrí ámi tàndi wà!» ³⁸ A di tá wárágà tà tìsìzo dríá dhi akódhi drìle. A tìsì tá dhi: «Kònìdhi ópí Yúdà ànzi kya 'i.»

³⁹ Drìkònzìbhá tidíle Yésu làga nda ki àlo adré tá kpà akódhi ni lodhá, adrézó tàá dhi: «Mí mína Mèsìyà 'i ko? Mí tidrí di àma tùmání ámi tàndi be wà!» ⁴⁰ Di, drìkònzìbhá àzya dré ína lawàzo dríá, tazoá dhi: «À nò kó tà kitswálépi dràdrà sè dhi mí dri akódhi àdhya tìni dhi, mí adré di mína Gìká ni ro ko àdho tà sè? ⁴¹ Ama ró dhi, à nò tà àma dri gyàgya. Mà adré àmakya tà kitswálépi tà mà dré 'òle dhi i sè dhi ni kisú. Di, dhya kònìdhi 'o ína tà kònzi àlo dhi ko.» ⁴² Gò dré tazoá dhi: «Yésu, lókyá mí dré dra fìzo ámi òpì na dhi tú dhi, mí kòtivì ma ko.» ⁴³ Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Andrò, mà ni adré tùmání mí be pàràdìsò na.»

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Mároko 15:33-41; Yòwání 19:28-30)

⁴⁴ Anyiànyi kítú rírì sè dhi, tìnìmvá dré bvò ni mǐ dòzo wǎyi, tsàle sàà na kítú rírì àmvolésè dhi na. ⁴⁵ Tàko ko, kítú tayí tá ína ngá kazama. Gò kítá 'ìle tépelò ni 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rì. ⁴⁶ Gò Yésu dré líyízó kulí 'u'ù sè tazoá dhi: «Tátá, má tayí àma lídrì mí dríágá.» Kòtà tà nda dre dhi, dré dràzo.

‡ 23:30 23:30 A kònò Oséyà 10:8. § 23:34 23:34 A kònò Longó i 22:19.

⁴⁷ Rómà ki sòdá ki kàdrì kònò tà tíí lavúbhá nda i dre dhi, dré Gíká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína móndí gyǎgya 'i bàti!» ⁴⁸ Móndyá zyandre tíí ru kimóbhá tà nda ni no dhi ì kònò tà lavúbhá nda i dre dhi, ì dré ngàzo nzìle àyi ki agá dibe kizà dré. ⁴⁹ Di, móndyá tíí Yésu ni nibhá dhi ì túmání tòkó akódhi ni lebèbhá Gàliláyà lésè dhi ìbe dhi ì totó tá àyi adrélé tà nda ki no lará ro.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Mároko 15:42-47; Yòwání 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kòfalé dhi, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Arimátáyà, bhàandre àlo Yúdáyà le dhi lésè dhi tá be. Di, akódhi nda ka'í tá ína tà bhàgo àruka tíí dhi ì dré ru yìzo 'òzoá dhi ko. Akódhi tá móndí dóro ìndì gyǎgya, adrélépi Gíká ni Opì letè nòle dhi 'i. ⁵² Di dré lizo Pìlátò véna Yésu ni rúbhá zi tíá. ⁵³ Pìlátò kòka'í dre dhi, Yòséfà dré lizo rúbhá nda ni tirì fa kipakipa drìlèsè, lambézóá kítá kemve sè gò, lizo bhàá mógó àlo gàle kírà na, àbvò bhàzo lána rè ko dhi na. ⁵⁴ Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i. Di sàbátù adrè tá 'òle kidhólé.

⁵⁵ Tòkó alìbhá tá Gàliláyà lésè túmání Yésu be nda ì lebè tá Yòséfà gò, ì dré mógó nda ni nòzo, ìndì à bhà Yésu ni rúbhá lána ngíni ya dhi ni nòzo. ⁵⁶ Di ì dré gòzo nzìle gò, dò tàdzí be dóro amulé málásì be dhi ni ladhí. Di sàbátù tú dhi, ì dré lovózó ngóro tátrítrí kulí dré adrélé tàle à kò'o dhi tìni.

24

Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 28:1-10; Mároko 16:1-8; Yòwání 20:1-10)

¹ Kítú ni àlo pòsò àdhya sè dhi, tòkó nda ì dré ngàzo drùbhí kínó dò tàdzí be dóro ì dré tá ladhíle nda ni do lizo ába mógó na. ² Ì kòtsa dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, à lí kírà mógó nda tísè dre. ³ Di, ì dré fizo lána dhi, ì kisú àyikya Mírì Yésu ni rúbhá ko. ⁴ Ayi ki drì dré adrérà'a abíle tà nda sè dhi 'á dhi, àgo rì kítá lagulagu ró dhi ki asóbhá dhi ì dré agázó àyi kandrá. ⁵ Di tirì dré gàzo tòkó nda i léna bí gò, ì dré tandizo mibhalé bha kìnì na ró. Di, àgo nda ì dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adrè dhya lídrì ro dhi ni nda àbvò ì kòfalé àdho tà sè? ⁶ Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'ásè dre! Mì kisù rè tà dré tá tàle àmì dré, dré rè dhu adrérà'a Gàliláyà na dhi 'á dhi ká. ⁷ Akódhi tà tá dhi: <Adrè làá dhi, à kòlefè Móndí ni Mvá tàkonzìbhá ì drígá, akódhi ni tidízó dràle fa kipakipa dri gò, kítú ni na sè dhi, akódhi dré ngàzo dràdrà 'ásè.» ⁸ Di kulí dré tá tàle nda ì dré agázó àyi léna.

⁹ Di ì kàgò mógó lésè dre dhi, ì dré tà tíí nda ki titízó àpóstolò mudrí-drì-àlo dhi ì dré, móndyá àruka tíí dhi íbe. ¹⁰ Tòkó nda ì tá: Màriyà Màgàdàlénè, Yòwánà, Màriyà Yàkóbhò ni andre, tsàle tòkó àruka ì. ¹¹ Di, tà ì dré titílé nda ì sù tá ngóro kúlí azaaza ì tíni àpóstolò nda ì bina gò, ì dré ka'izoá ko. ¹² Di, Péteró dré ína ngàzo ràle mógó na. Kòtsa tandile ngá no dre dhi, dré ngbà 'í kítá kàtswákàtswa dhi ki nòzo kòdhya. Di akódhi ni líndrí dré gàzo gò, dré gòzo nzìle í bhàna, adrélé lizíá í léna ngalè àdho tà 'o tá ru nì ya dhi.

*Yésu ni lebèbhá rì dhi ì Emáwù ni láti na
(A kònò kpà Márokò 16:12-13)*

¹³ Gbã kítú nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ki rì dhi ì adrè tá lile bhà àlo rú be Emáwù dhi na. Bhà nda vwa tá Yèrúsalmà rúsè dhi ànyíanyi kílóméterè mudrí-drì-àlo. ¹⁴ Ì adrè tá tà tíí lavúbhá Yèrúsalmà na dhi ki tíí. ¹⁵ Ì dré tá adrérà'a tà ta ìndì tà kayí àyi kòfalésè dhi 'á dhi, Yésu ni tàndi dré àyi kisízó ànyi àyi làga gò, ì dré adrézó lile túmání àyi íbe. ¹⁶ Di, à kíkí tá àyi ki mǐ, ì kòkitswáro nǐa akódhi àdhi 'í ya dhi ko.

¹⁷ Yésu dré àyi ki lizízó tàzoá dhi: «Mǐ adrè tá àdho tà tíí àmǐ kòfalésè, mǐ dré adrérà'a atsí to dhi 'á dhi?» Di ì dré àyi ki kíkízó gò, àyi ki mǐbhalé dré adrézó kizà ro lavulé. ¹⁸ Ayi ki àlo rú be Kèlèyópà dhi dré logózóá drá dhi: «Móndyá tíí adrèbhá tá Yèrúsalmà na dhi ì kòfalé dhi, mǐ ngbà 'í móndí àlo tà lavúbhá kònàle kítú kòni ì sè dhi ki nǐlepi ko dhi 'í?» ¹⁹ Yésu lizí dhi: «Àdho tà 'í?» Ì logó drá dhi: «Tà atsábhá Yésu, Nàzàrétà lésè dhi rú dhi 'i. Akódhi tá pròfétà rǐnyi ró kúlí tàma sè ìndì tà 'òma sè Gíká kandrá ìndì móndyá tíí ì kandrá dhi 'i. ²⁰ Di, kòwánà kàdrì ì àma ki drǐ kobhá íbe dhi ì lefè tá àyikya akódhi, à kòbhàro tà akódhi dri kitswálé dràdrà sè. Gò ì dré akódhi ni tidízó fa kipakipa dri. ²¹ Mà adrè tá àmakya mǐ bha kisùzoá dhi, kònò akódhi ni tá Ìsèrèlè ànzi ki apá nǐ. Kòdhi íbe dhi, ándrò kònìdhi, kítú ni na tà tíí lavúbhá nda ì àmvolésè dhi 'i. ²² Di tòkó àruka àma kòfalé dhi ì tígá àma ki líndrí tà tàndi ró. Ì lǐ tá drùbhǐ kínó mógó na. ²³ Di, ì kisú àyikya akódhi ni rúbhá ko. Gò ì dré agòzo longóá àma dré dhi, ángéló ì agá tá àyi kandrá tàà àyi dré dhi, Yésu be lídrì ro. ²⁴ Di àma ki arúpi àruka ì dré lizo mógó na gò, ì dré tà nda ni kisúzo ngóro tòkó nda ì dré tá tàle dhi tíni. Di, ì nò àyikya akódhi ko.»

²⁵ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Á! Amǐ móndí azaaza ró ni ì, mǐ adrè tà tíí pròfétà ì dré longólé dhi ki ka'í mbèlè ko! ²⁶ Adrè tá leá dhi, Mèsíyà kònya kizà làsú be kònìni gò, kòfíro àyi mǐlanzìlanzì na dhi ko?» ²⁷ Gò Yésu dré tà tíí tisìle àyi tà

dri Giká ni Kúlí na dhi ki àndu ngìzo àyi dré, kidhólé Mósè ni búkù i lésè pròfètà títi dhi kya íbe.

²⁸ I kòtsa ànyi bhà ì dré tá adrézó ìle lána dhi làga dre dhi, Yésu dré àyi 'òzo ngóro í adré tá lavúlé na tìni. ²⁹ Di, ì dré akódhi ni ti lizizó tà tàndi ró tàzoá dhi: «Mí kadré rè tùmání àma íbe. Kítu ndi dre, ìndi ngá adré anilé.» Di dré fizo dzó na adrélé àyi íbe.

³⁰ I kòlirí tùmání mísá làgàsè dre dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zizo driá Giká tí gò, ñòzoá adrélé fèle àyi dré. ³¹ Gbã kòdhwa, àyi ki mǐ dré ru nzizo gò, ì dré akódhi ni nizo. Di, dré ína tavizo àyi mìlèsè. ³² Gò ì dré tàzoá àyi kòfalèsè dhi: «Àma ki togó adré tá zakó àtsi ró, dré tá adrérà'a tà ta àma dré láti na, adrézó tà Giká ni Kúlí na dhi ki àndu ngi àma dré dhi 'á!»

³³ Gbã lókyá nda sè dhi, ì dré ngàzo gòle Yèrúsalémà na. I kòtsa dre dhi, ì dré Yésu ni lebèbhá mudrí-dri-àlo ru kimóbhá móndí àruka íbe dhi ki kisúzó. ³⁴ Ayi nda ì dré tàzoá dhi: «Bàti, Mírì nga dràdrà 'àsè dre! Agá ína Pètèró kandrá!» ³⁵ Gò àyi rìti nda ì dré tà títi lavúbhá láti na dhi ki titízó àyi dré. I tití tá kpà, ì nǐ tá Yésu àdhi 'i ya dhi, dré tá adrérà'a mápà ño dhi 'á.

Yésu agá àyi lebèbhá i kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 28:16-20; Mároko 16:14-18; Yòwání 20:19-23; Tà 'òle dhi i 1:6-8)

³⁶ I dré rè dhu adrérà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, Yésu ni tàndi dré agázó àyi totó àyi kòfalé gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kadré àmi íbe!» ³⁷ Di àyi ki líndrì dré gàzo tirì dré gò, ì dré adrézó kisùá dhi, ì adré móndí líndrì no kòdhya. ³⁸ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi ki dri adré abílé àdho tà sè? Mì adré kpà tà kayí àmi léna àdho tà sè? ³⁹ Mì nò rè áma drígá i áma pá íbe ni i ká. Kòndhi áma tàndi 'i! Mì tabè ma atógyàzoá dhi, móndí líndrì zǎ íbe ìndi fà íbe, ngóro mì dré adrélé nòle má dré adrézó ába kòndi tìni dhi ko.» ⁴⁰ Kòtà tà nda dre dhi, dré àyi drígá ki tadházó àyi pá íbe àyi dré. ⁴¹ Di, ì kitswá tá àyikya tà nda ni ka'í dhu rè ko togó kǐní dré ìndi líndrìga dré. Di Yésu dré lizizóá dhi: «Àmi ngá nyàle dhi íbe kònwà?» ⁴² Di ì dré kosyá ì dré libhílé dhi ni àmbí fèzo drá. ⁴³ Gò dré dòzoá nyàle àyi mi.

⁴⁴ Di dré tàzoá àyi dré dhi: «Mà dré tá adrérà'a tùmání àmi íbe dhi 'á dhi, má tà tá tà kòni i àmi dré: <Adré làá dhi, tà títi tisìle áma tà dri Mósè ni tatrírí kúlí na, pròfètà ki búkù i 'àsè, ìndi Yúdà ànzi ki Longó i 'àsè dhi ì kò'o ru.» ⁴⁵ Gò dré àyi ki tògyá nzizo, ì kònró tà tisìle Giká ni Kúlí na dhi ki àndu be dhi bvó. ⁴⁶ Dré tàzoá àyi dré dhi: «À tisì tá

tà kòni i: Mèsíyà ni kizà nya dràzo gò, kítú ni na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè. ⁴⁷ A tìsì kpà dhi, à ni kúlí longó akódhi ni rú sè sùrú títí i dré kidhólé Yèrúsalmà na tàzoá dhi, ì kòladzá àyi ki togó, Gĩká kòtríró àyi ki tàkonzì i be dhi bvó. ⁴⁸ Ami dhya tà nda kòdhi ki nobhá mǐ sè, ìndì yibhá bíbhálé sè dhi 'i. ⁴⁹ Mì yi rè ká! Má ni mána Tírí Lólo áma Atá dré lazílé dhi ni amù àmi dré. Di àmi ró dhi, mì kàdré adrélé bhàandre 'á, tsàle lókyá rĩnyí apfòlepi bhù lésè nda dré dra àmi ki asózó dhi 'á.»

Yésu mbà bhù na áyi lebèbhá i misè

(A kònò kpà Márokò 16:19-20; Tà 'òle dhi i 1:9-11)

⁵⁰ Gò Yésu dré àyi ki drízo lizo àyi íbe tsàle ànyi Bètáníyà làga. Dré drígá tingázó kurú na, tà tani zizo Gĩká tí àyi dri. ⁵¹ Di dré adrérà'a tà tani zi àyi dri dhi 'á dhi, dré àyi ki tayízó gò, Gĩká dré akódhi ni dòzo bhù na. ⁵² Di ì dré àyikya ledhézó àyi ki kórókó tití akódhi ni lindrì bhàzo gò, ì dré gòzo Yèrúsalmà na kólénzé be bí. ⁵³ Di kítú àlo àlo títí i sè dhi, ì adré tá tépelò na, adrélé Gĩká ni rú bha kùle landè àko ró.

Rúbí Tani Yòwánì dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Yòwánì 'i. Akódhi nda tá àpóstolò ki àlo 'i. Vèsè be bǐ, àyi Pétèró ìbe ìndì Yàkóbhò be dhi i tá ànyi Yésu làga. Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè àyi zi «Yésu ni lebèlepi dré lèle tò dhi» ró. Yòwánì ni tàndì tadhá tà í dré búkù kònìdhi ni tisìzo ásà dhi kònìni; «Dì, à tisi tà kòdhi i, mì kòka'iró dhi, Yésu Mèsiyà 'i, ìndì Gìká ni Mvágó 'i gò, àmi ki tà ka'ika'í nda sè dhi, mì kàdréro lídrì ìbe akódhi léna be dhi bvó.» (A kònò 20:31.)

Búkù Yòwánì dré tisìle kònìdhi twá búkù na àruka Rúbí Tani ni tà dri dhi i rúsè. Kìdhoma ni léna dhi, Yòwánì adrè Gìká ni tà àndu ngì, adrézó tadhá dhi, Yésu Gìká ni Kúlí adrélépi tá ngbú túmání Gìká be, ìndì adrélépi ína Gìká ro dhi 'i (1:1). Kúlí nda atsá tá móndí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó túmání àma ìbe (1:14). Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè tà twátwa líndrìga ró Yésu dré 'òle dhi ki tití, tadházóá dhi, akódhi Mèsiyà 'i, ìndì Gìká ni Mvágó 'i káyà dhi. Yésu adrè kpà àyi tàndì ni zi «mápà adrélépi lídrì fe dhi» ró (6:35, 48), «ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvò àdhya i dré dhi» ró (8:12; 9:5), «kábiligyà líkílépi dóro dhi» ró (10:11, 14), «dhya adrélépi móndí ki tingá dràdrà lèsè, ìndì adrélépi lídrì fe àyi dré dhi» ró (11:25), «látì» ró, «tà bàti» ró, ìndì «lídrì» ro (14:6). Dì Yòwánì adrè móndí zyandre dhi ì ka'í tá Yésu atsázó akódhi ni lebèbhá i ró ngíni ya dhi ni tití. Dì, móndí àruka ì gà àyikya akódhi ni ka'íma.

Yòwánì adrè tà bǐ Yésu dré 'òle ìndì tàle àyi lebèbhá ki kodzózó ìndì àyi ki togó tindrìzo ngátsi àyi dràma kandrà dhi sè dhi ki tití (13-16). Adrè kpà tà Yésu dré zìle Gìká tí àyi tàndì dré ìndì àyi lebèbhá i dré dhi ki tití (17).

Yòwánì adrè tadhá ngádra 'á dhi, Gìká adrè móndyá títi adrèbhá Yésu ni ka'í dhi ki tidrí, ì kàdréro lídrì kóná vèsè kólyá dhi ìbe. Kòdhi adrè tàá dhi, àyi nda i dré dhi, lídrì kóná vèsè kólyá nda kídhó dre.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Yésu Krìsto, Gìká ni Kúlí 'i (1:1-18)
- 2) Yòwánì Bátisimò fèlepi, ìndì Yésu ni lebèbhá drìdrì dhi i (1:19-51)
- 3) Yésu ni àzì móndí i kòfalé dhi (2:1-12:50)
- 4) Yésu ni pósò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (13:1-19:42)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni agama akódhi ni lebèbhá i kandrà dhi (20:1-21:25)

Yésu Krísto, Gìkà ni Kúlí 'i

¹ Ngá wáyi dhi ki bhàma kandrà dhi, Kúlí tá be. Kúlí nda tá túmání Gìkà be, ìndì Kúlí nda tá Gìkà 'i. ² Akódhi tá túmání Gìkà be drìdrì ngá wáyi dhi ki bhàma kandrà.

³ Gìkà 'o tá akódhi ngá wáyi dhi ki bha dhi kòdhya. Di ngá àlo bhàle akódhi àko dhi yókódhó. ⁴ Lídrì tá akódhi léna, ìndì lídrì nda tá ngádra 'i mómódí i dré. ⁵ Ngádra nda adré kòle tínímvá na, ìndì tínímvá kitswá akódhi ni lavú bwà ko.

⁶ Gìkà amù tá dhya àlo rú be Yòwánì dhi. ⁷ Akódhi nda alì ngádra nda ni tà longó, mómódí wáyi dhi ì kòka'iró àsà be dhi bvó. ⁸ Yòwánì ni tàndi tá ngádra nda 'i ko. Di, akódhi alì ína ngádra nda ni tà longó. ⁹ Tàko ko, ngádra bàti adrélépi ngá kazá mómódí wáyi ì dré dhi, adré tá alìle bvò le.

¹⁰ Di dhya adrélépi Kúlí 'i nda alì tá adrélé bvò le. Di, tágba Gìkà dré akódhi ni 'òzo bvò nda ni bha dhi, mómódí bvò nda àdhya ì nì akódhi ko. ¹¹ Akódhi atsá áyi tàndi ni mómódí ì véle. Di, mómódí akódhi àdhya nda ì ka'í àyikya akódhi ko. ¹² Tágba kònìni dhi, mómódí wáyi akódhi ni ka'ibhá, akódhi ni dòzo àyi ki togó na dhi ì dré dhi, akódhi fè rínyí ì dré atsázó Gìkà ni ànzì ì ró. ¹³ A ti ànzì nda ì ngóro mómódí ì dré adrélé ànzì ti dhi tìni ko, ngóro mómódí ì dré adrélé tà le 'òle dhi tìni ko, ìndì agó dré adrélé tà le 'òle dhi tìni ko. Be ró dhi, Gìkà ti àyi atsálé áyi ànzì ì ró dhi nì.

¹⁴ Dhya adrélépi Kúlí 'i nda atsá tá mómódí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó túmání àma íbe. Mà nò akódhi ni mìlanzìlanzì 'i. Mìlanzìlanzì nda, mìlanzìlanzì Gìkà ni Mvágó àlo kwákwá nda dré kisúlé áyi Atá véna dhi 'i. Akódhi ga togó tani sè bí, ìndì tà bàti sè bí.

¹⁵ Di Yòwánì longó tá akódhi nda ni tà ngádra 'á mómódí ì dré. Akódhi loyó kúlí tàzoá dhi: «Kònìdhi dhya má dré tá tà ni ni tàzo dhi 'i. Má tà tá dhi: <Dhya adrélépi adhéle má bvó dhi kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ína be.>»

¹⁶ Akódhi nda ni togó tani kàdrì lavúlé dhi sè dhi, àma títí, mà kisú tà tani tà tani àzuya dri. ¹⁷ Tàko ko, Gìkà longó tá áyi tatrítrí kúlí Mósè tí. Di, fè Yésu Krísto áyi togó tani tadhá áyi tà bàti be dhi kòdhya. ¹⁸ Dhya àlo nò tàdzí Gìkà ko. Di, akódhi ni Mvágó àlo kwákwá adrélépi ína Gìkà ro, ìndì adrélépi áyi Atá làga nda, 'o Gìkà mómódí ì dré nìle dhi nì.

Yòwánì Bàtisimò felepi longó Yésu ni tà

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8; Lúkà 3:1-18)

¹⁹ Yúdà ànzì ki kàdrì Yèrúsalemà na dhi ì dré kòwánà ki mùzo Léví íbe ìle Yòwánì véna dhi, áyi nda ì lizí tá akódhi

tí dhi: «Mì àdhi 'i?» ²⁰ Di akódhi gà kúlí logoma àyi tí dhi ko. Di, tà ina ngádra 'á dhi: «Ma Mèsíyà 'i ko.»* ²¹ Ì gò lizíá tíá dhi: «Mì di mína àdhi 'i? Mì Elíyà 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko, ma Elíyà 'i ko.» Ì gò lizíá dhi: «Mì Pròfétà tá tà ni ni longózó dhi 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko.»† ²² Ì gò tàá drá dhi: «Mì di mína àdhi 'i, mà kòkitswáró kúlí logó dhya àma kí amùbhá dhi i dré? Mí adré tàá ámi tàndi ni tà sè ngíni?» ²³ Di Yòwánì logó kúlí ngóro pròfétà Èsáyà dré tá tàle kíno dhi t́ini:

«Ma dhya adrélépi kúlí loyó duku na dhi 'i.

Má adré tàá dhi: «Mì kòlotó láti atsálé pyà Mírì dré!»‡

²⁴ Dhya mùle nda kí àruka i tá Fàrísáyò 'i. ²⁵ Di àyi nda ì gò Yòwánì ni lizí: «Mí kàdré mína Mèsíyà 'i yà, Elíyà 'i yà, kó ngalè Pròfétà 'i yà dhi ko dhi, mí adré di bàtisimò fe àdho tà sè?» ²⁶ Yòwánì logó àyi dré dhi: «Má adré mána bàtisimò fe yí sè. Di, dhya àlo mì dré nìle ko dhi ina kònwa àmi kòfalé. ²⁷ Akódhi nda adré adhéle má bvó dhi nì. Má kitswá mána akódhi ni lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì akódhi ni kámókà bã trì bwà ko.»§

²⁸ Tà títí nda kòdhi ì 'o tá ru Bètàníyà na, Yòròdánè ni ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bàtisimò fe dhi na.

Yésu, Kábilíyà Mv́á Gíká àdhya 'i

²⁹ Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwánì dré Yésu ni nòzo adrérà'a alìle í véle gò, dré tàzoá dhi: «Mì nò rè Kábilíyà Mv́á Gíká àdhya adrélépi mónyá bvó àdhya kí tàkonzì t́ingá dhi ká! ³⁰ Kònìdhi dhya má dré tá tà ni ni tàzo dhi 'i. Má tà tá dhi: «Agó adrélépi adhéle má bvó dhi kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ina be.»* ³¹ Áma tàndi, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Di, má alì mána bàtisimò fe yí sè, Gíká kòtadháro akódhi Ìsèrèlè ànzi i dré be dhi bvó.»

³² Yòwánì gò tàá dhi: «Má nò Tirí Lólo asirà'a bhù lésè kòbhòlà t́ini adhéle adrélé akódhi dri. ³³ Áma tàndi, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Di, Gíká áma amùlepi bàtisimò fe yí sè dhi tà tá má dré dhi: «Dhya mí dré dra Tirí Lólo nòzo asirà'a adhéle adrélé dríá dhi, akódhi nda ni bàtisimò fe Tirí Lólo sè nì.» ³⁴ Di áma tàndi, má nò tà nda áma mì sè gò, má dré adrézó longóá ngádra 'á dhi, akódhi nda Gíká ni Mv́aagó 'i.»

Yésu kídhó áyi lebhéhá kí azí

* **1:20** 1:20 Rú «Mèsíyà» Eberé ti sè dhi ìndì rú «Krísto» Gíríkì ti sè dhi, ì adré lèá tàle dhi «Dhya zìle dhi». † **1:21** 1:21 A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18; Maláki 3:23. ‡ **1:23** 1:23 A kònò Èsáyà 40:3. § **1:27** 1:27 Kínó lésè Yúdà ànzi i véna dhi, ngbà 'í màràbà tàko ró dhi adré tá áyi mírì ni kámókà ni bã trì ni. * **1:30** 1:30 A kònò Yòwánì 1:15.

³⁵ Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwánì ì lebèbhá ni ìbe rĩ dhi ì dré gòzo tódhyá adréle àrà nda na. ³⁶ Akódhi dré Yésu ni nòzo adrérà'a lavulé dhi, dré tazoá dhi: «Mì nò rè Kábilígyà Mv́ Giká àdhyá ká!» ³⁷ Akódhi ni lebèbhá rĩ nda ì kòyi akódhi ni kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo adréle Yésu ni lebè. ³⁸ Dì Yésu dré àyi alázó àyi kì no adrérà'a àyi lebè gò, dré àyi kì lizizó tazoá dhi: «Mì adré àdho nda?» Ì tà drá dhi: «Rábbì, mí adré adréle ángolé?» (Rú «Rábbì» nda kòdhi adré leà tàle dhi «Tà tadhálepì».) ³⁹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Mì alì, mì ni nòá.» Dì ì dré lizo àrà dré tá adrézó adréle dhi ni no. Gò ì dré adrézó túmání akódhi be kítú nda ni àmbí sè títi. Lókyá nda tá ànyíanyi saà su kítú rírí àmvolésè dhi 'i.

⁴⁰ Àyi rĩ Yòwánì ni kúlí yibhá gò ì dré Yésu ni lebèzo nda kì àlo tá Andréyà, Símónà Pétèró ni adrúpi 'i. ⁴¹ Dì akódhi nda dré zyà ngàzo lile àyi adrúpi Símónà ni kisú gò, tazoá drá dhi: «Mà kisú Mèsíyà dre.» (Rú «Mèsíyà» nda kòdhi adré leà tàle dhi «Krísto».) ⁴² Dré Símónà nda ni drizo lizo ába Yésu véna. Dì Yésu dré akódhi ni nòzo dhi gò, tazoá dhi: «Mì, Símónà, Yòwánì ni mv́ 'i. A ni ámi rú zi Kéfà.» (Rú nda kòdhi adré leà tàle dhi «Pétèró».†)

Yésu azí Filípò ì Nàtànàyélé be

⁴³ Kítú bvóá dhi sè dhi, Yésu lè tá lile bvò Gàliláyà àdhyá na gò, dré láti dòzo lizo. Dré Filípò ni kisúzó gò, tazoá drá dhi: «Mí lebè ma!» ⁴⁴ Filípò nda angá tá Bètèsàyídà, bhàandre Andréyà kya Pétèró be dhi lésè. ⁴⁵ Dì Filípò dré ngàzo lile Nàtànàyélé ni kisú gò, tazoá drá dhi: «Mà kisú dhyá Mósè dré tà ni ni tisizo búkù tátrítrí kúlí àdhyá léna, ìndì pròfètà ì dré kpà tà ni ni longózó dhi dre.‡ Akódhi nda, Yésu, Yóséfà ni mv́ Nàzàrètà lésè dhi 'i.» ⁴⁶ Dì Nàtànàyélé nda tà drá dhi: «Ngá dóro ni kitswá apfòle Nàzàrètà lésè bwà?» Filípò logó drá dhi: «Mí alì nòá.»

⁴⁷ Yésu kònò Nàtànàyélé adrérà'a alìle í véle dre dhi, dré tazoá akódhi ni tà sè dhi: «Mì nò rè Ìsèrélè mv́ bàti kònìdhi. Túrúpfú tà akódhi léna yókódhó.» ⁴⁸ Dì Nàtànàyélé dré Yésu ni lizizó tazoá dhi: «Mí nì ma ngíni?» Yésu logó drá dhi: «Drìdrì Filípò dré ámi azizó, mí dré tá adrérà'a figì kómvo dhi 'á dhi, má nò tá mì 'í.» ⁴⁹ Dì Nàtànàyélé tà drá dhi: «Rábbì, mí Giká ni Mv́agó 'i bàti! Mì Ìsèrélè ànzi kì Opí 'i!» ⁵⁰ Dì Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma ka'í, má dré tàle mí dré dhi má nò tá mì figì kómvo dhi sè? Mí ni tà kàdrìkàdrì dra tà kòdhi ni lavúbhá dhi kì no!» ⁵¹ Gò tàá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì ni bhù no ru lanzirà'a, adrézó kpà

† **1:42** 1:42 Rú «Kéfà» Aráméyà ti sè dhi ìndì rú «Pétèró» Gírìkì ti sè dhi, ì adré leà tàle dhi «Kírà». ‡ **1:45** 1:45 A kònò Dùtèrònómè 18:18; Esáyà 9:5-6; Ezèkyélé 34:23.

Gìká ni ángéló ki no adrérà'a tombàle ìndì tísilé Mòndí ni Mv́a drìsè!»[§]

2

Yésu ladzá yí atsálé vínò ro

¹ Kítú rí àmvolésè dhi, à adré tá gwányá làmó àdhya ni 'o bhàandre Kánà àdhya Gàliláyà le dhi na. Yésu ni andre tá kònàle be. ² A zi tá kpà Yésu i lebèbhá ni ìbe lile gwányá nda na. ³ Di vínò dré akízó gò, Yésu ni andre dré tazoá drá dhi: «Vínò àyi dré véle yó.» ⁴ Di Yésu logó drá dhi: «Áma andre, mí adré áma so tà kòdhi léna àdho tà sè? Lókyá mána kitswá rè ko.» ⁵ Di, andre ni dré tazoá màràbà i dré dhi: «Mì kò'o tà ángùdhi akódhi dré dra tàle àmi dré dhi kòdhya.» ⁶ Arà nda 'á dhi, lìdrí nzi-drì-àlo ledélé kírà sè dhi i tá be. Lìdrí làsú be kònìni nda i sè dhi, Yúdà ànzi i adré tá yí tokó adrézó àyi ki temvé ásà. Lìdrí àlo àlo nda ki 'a adré tá yí do ànyíanyi líterè nyadhi-nzi. ⁷ Di Yésu dré tazoá màràbà nda i dré dhi: «Mì tokó yí todàle gàle lìdrí kòni i 'àsè.» Gò i dré tokózoá todàle gàle àyi 'àsè bìbi. ⁸ Yésu dré gòzo tàà àyi dré dhi: «Mì ko nyànomvá lizo ába gwányá líyí dré.» Di i dré 'òzoá kònìni.

⁹ Gwányá líyí nda ni yí tabhì dhi, àkò yí nda ladzá ru atsálé vínò ro dre. Akódhi nì tá ngalè vínò nda angá ángolésè ya dhi ko. Di, màràbà yí nda ni kobhá dhi i nì àyikya be. Di gwányá líyí nda dré dhya tòkó mòlepi dhi ni azízó, ¹⁰ tazoá drá dhi: «Mòndyá wáyi dhi i adré gá vínò dóro lavúlé dhi ni fe mvùle 'íká. Di à kòmvu tà tàndì ró dre dhi, i dré gòzo adrélé vínò dóro wáyi ko dhi ni fe mvùle ndò. Di, mí zù mína vínò dóro lavúlé dhi gò afèzoá nyànomvá.»

¹¹ Kòrìdhi, tà línđrìga ró Yésu dré 'òle drìdrì dhi 'i. 'O tá tà nda Kánà, bvò Gàliláyà àdhya lé dhi na. 'O kònìni kitswázó àyi mìlanzìlanzì tadhá gò, akódhi ni lebèbhá i dré akódhi ni ka'izo ásà.

¹² Amvolásà dhi, Yésu i dré lizo andre ni ìbe, adrúpi ni ìbe ìndì lebèbhá ni ìbe, tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Gò i dré adrézó kònàle gile lókyá be vwàvwà ro tsà.

Yésu dro mónđyá adrèbhá ngá lagí dhi i topfòle tépelò 'àsè
(A kònò kpà Mátáyò 21:12-13; Márokò 11:15-17; Lúka 19:45-46)

¹³ Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya atsá tá ànyi gò, Yésu dré mbàzo Yèrúsalemà na. ¹⁴ Kòfì tépelò ni bhà'álé na dre dhi, dré mónđí adrèbhá tá tí ki lagí kábiligyà ìbe ìndì

[§] 1:51 1:51 Vésè be bí, Yésu adré àyi zi «Mòndí ni Mv́a». Rú nda kòdhi, rú àzya fèle Mèsiyà dré dhi 'i. A kònò Dànyèlè 7:13.

kòbhòlà ìbe dhi ki kisúzó, túmǎní mǒndí lírìbhá adrélé làfa topfó mísá i làgàsè dhi ìbe. ¹⁵ Di dré ngàzo fimbò ledé bǎ sè gò, àyi ki ladrózó topfòle tíí tépelò nda 'àsè, àyi ki tí ìbe ìndí àyi ki kábilígyà ìbe. Dré mǒndyá adrèbhá tá làfa topfó nda ki làfa arízó, mísá àyíkya ki lebhézó kǐní mi. ¹⁶ Gò dré tǎzoá mǒndyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí nda i dré dhi: «Mì nga kǒnwàsè àmi ki ngá kòdhi ìbe tíí! Mì kòbhà áma Atá ni dzó atsálé àrà adrézó ngá lagí dhi ró ko!» ¹⁷ Di tà tísìle Gìkǎ ni Kúlí na kòndhi dré agázó akódhi ni lebèbhá i léna: «Áma togó àtsi ró ámi dzó ni tà sè dhi ni áma za vèle.»*

¹⁸ Gò Yúdà ànzi ki kàdrì i dré lízízóá Yésu tí dhi: «Mí ni àdho tà líndrìga ró dhi ni 'o tadházóá áma dré dhi, Gìkǎ fè mí dré rǐnyí adrézó tà kòdhi ki 'o nì dhi?» ¹⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kòpfu tépelò kòndhi dhi, má ni go tǐngáá kǐtú na àmvolèsè.» ²⁰ Yúdà ànzi nda i gò tǎá dhi: «Tépelò kòndhi ni sizo dhi do tá kóná nyadhi-rǐ-drǐ-nzi-drǐ-àlo. Mí ni di go sǐá kǐtú na sè ngǐningǐni ró?» ²¹ Di, tépelò Yésu dré tá adrézó tà ni ni ta dhi ína akódhi ni rúbhá 'i. ²² Akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolèsè dhi, kúlí dré tá tàle nda kòdhi dré gòzo agálé akódhi ni lebèbhá i léna. Di i dré tà tísìle Gìkǎ ni Kúlí na dhi ki ka'izo, kúlí Yésu dré tá tàle dhi ìbe.

Yésu nǐ tà adrélépi mǒndí ki togó na dhi be

²³ Yésu dré tá adrérà'a Yèrúsalemà na gwányá Pásiká àdhya ni tà sè dhi 'á dhi, mǒndí zyandre dhi i dré tà líndrìga ró dré adrélé 'òle dhi ki nòzo gò, i dré akódhi ni ka'izo. ²⁴ Di, Yésu ka'í tá ína àyi nda ki tà ko. Tàko ko, nǐ mǒndyá tíí dhi ki tà be. ²⁵ Lè tá à kòtà mǒndí ki tà akódhi dré dhi ko. Angyá ko, nǐ ína tà adrélépi mǒndí ki togó na dhi be.

3

Yésu tadhá tà Nìkòdémò dré

¹ Fàrìsáyò i kǒfalé dhi, agó àlo rú be Nìkòdémò dhi tá be. Akódhi tá kpà Yúdà ànzi ki kàdrì ki àlo 'i. ² Ngátsi àlo sè dhi, alì tá Yésu vélé gò, tǎá drá dhi: «Rábbì, mà nǐ tàle dhi, Gìkǎ amù mi adrélé áyi tà tadhálépi ró nì dhi be. Angyá ko, dhya àlo kǐtswá tá tà líndrìga ró mí dré adrélé 'òle dhi ki 'o bwà ko, Gìkǎ kàdré tá túmǎní akódhi be ko dhi.» ³ Yésu logó drá dhi: «Má adrè tà bàti ta mí dré: Dhya àlo kǐtswá Gìkǎ ni Opì no bwà ko, kòtayí i gòle tǐle tódhyá ko dhi.» ⁴ Di Nìkòdémò lízì tíá dhi: «Mǒndí agàlepi dre dhi ni áyi tayí gòle tǐle tódhyá ngǐningǐni ró? A ni kǐtswá gòle fǐle áyi andre lé gò, gòzo akódhi ni ti vèsè be rǐ bwà?» ⁵ Yésu gò

* 2:17 2:17 A kònò Longó i 69:10.

logóá drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya ángùdhi òlè yí sè ìndì Gìkà ni Tírí sè ko dhi kitswá ína file Gìkà ni Opì na bwà ko. ⁶ Dhya móndí dré òlè ni dhi, akódhi nda lídrì rúbhá àdhya íbe. Dì, dhya Gìkà ni Tírí dré òlè ni dhi, akódhi nda lídrì Tírí àdhya íbe. ⁷ Lè ámi lídrì kàdré gàlè, má dré tàlè mí dré dhi «Lè mí kòtayí mi gòlè òlè tódhyá» dhi sè ko. ⁸ Lyá adré vùlè àrà ángùdhi dré adrézó lèlè vùlè dhi 'àsè. Gba mí kàdré kpòrò ni ni yi yà dhi, mí kitswá nǎ ngalè lyá nda angá ángolèsè ya, kó ngalè adré lile ángolè ya dhi ko. Dì tà nda kòdhi kókpa kònini dhya ángùdhi Gìkà ni Tírí dré òlè dhi ni tà sè.»

⁹ Nìkòdémò gò líziá tíá dhi: «Tà kòdhi ni kitswá ru 'o ngíningíni ró?» ¹⁰ Yésu logó drá dhi: «Mi tà tadhálépi kàdrì Ísèrèlè ànzì ì kòfalé dhi 'i. Dì, mí nǎ mína tà kòdhi ko? ¹¹ Má adré tà bàti ta mí dré: Mà adré tà mà dré nùlè dhi kì ta, adrézó tà mà dré nùlè dhi kì longó kòdhyà. Dì, mì lè àmíkya tà mà dré adrélé longólé nda kì ka'ìlè ko. ¹² Gba má dré adrézó tà bvò kòndi àdhyà kì ta àmi dré dhi, mì adré àmíkya tà nda kì ka'ì ko. Dì má kògò adrélé tà bhù àdhyà kì ta àmi dré dhi, mì ni dì tà nda kì ka'ì ngíningíni ró? ¹³ Dhya àlò mbàlèpi bhù na dhi tàdzí yókódhó, ngbà 'í Móndí ni Mvǎ asílèpi bhù lèsè dhi 'i.

¹⁴ Ngóró Mósè dré tá nǎ ledélé aya sè asólé fa sílè dhi ni tingálé kuru duku na dhi tíni dhi, adré kpà leá dhi, à kòtingá Móndí ni Mvǎ kuru kònini, ¹⁵ kitswálé móndyá wǎyi akódhi ni ka'ìbhá dhi ì kàdrérò lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe.* ¹⁶ Tàko ko, Gìkà dré móndyá wǎyi bvò àdhyà kì lèlè tò dhi sè dhi, afè áyi Mvǎagó àlò kwákwá dhi, kitswálé dhyà ángùdhi adrélèpi akódhi ni ka'ì dhi kòdràró nyo ko, be ró dhi, kàdrérò lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. ¹⁷ Angyá ko, Gìkà amù áyi Mvǎagó bvò kòndi lé kitswálé tà bha móndyá bvò àdhyà ì dri ko. Be ró dhi, amù akódhi kitswázó móndyá bvò àdhyà kì tidrí akódhi sè dhi bvò. ¹⁸ Dhya ángùdhi adrélèpi Mvǎagó nda ni ka'ì dhi, Gìkà kitswá tà bhà akódhi dri ko. Dì, dhyà ángùdhi adrélèpi Mvǎagó nda ni ka'ì ko dhi, Gìkà bhà tà akódhi dri dre. Tàko ko, akódhi nda ka'ì Gìkà ni Mvǎagó àlò kwákwá dhi ko. ¹⁹ Tà Gìkà dré adrézó móndí kì tàbvò ta ásà dhi, tà kòndi 'i: Ngádra atsá bvò 'a dre. Dì, móndyá bvò àdhyà ì lè àyíkya tìnìmvá, ngádra nda ni lavú. Angyá ko, tà ì dré adrélé 'òlè dhi ì kònzì. ²⁰ Dhya ángùdhi adrélèpi tà kònzì 'o dhi adré ngádra nda ni ga. Dhyà nda adré kpà alìlè ngádra nda vélé ko, akódhi ni tà kònzì ì kàpfòró ngádra nda 'á ko. ²¹ Dì, dhyà ángùdhi adrélèpi tà bàti ka'ì 'òlè dhi

* 3:15 3:15 A kònò Ngá nàlè dhi ì 21:9.

adré alìle ngádra nda vélé, à kòkitswáró nòá dhi, akódhi adré tà 'o ngóró Gìká dré adrélé lèle dhi t́ni.»

Yòwánì Bàtìsimò felepi longó Yésu ni tà ngádra 'á

²² Amvolásà dhi, Yésu ì lebhéhá ni ìbe dhi ì dré gòzo lèle bvò Yùdáyà àdhya na. Ì adré tá túmání kònàle lókyá be tsà gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe móndí ì dré.

²³ Yòwánì adré tá kpà bàtìsimò fe Ayìnónà na, ànyi Sàlímà làga, yí dré tá adrélé kònàle tò dhi sè. Móndí ì adré tá lèle akódhi véna gò, dré adrézó bàtìsimò fe àyi dré. ²⁴ Angyá ko, à ru tá rè Yòwánì bhèle bǎdzó na dhi ko.

²⁵ Kítú àlo dhi, Yòwánì ni lebhéhá ì kidhó tá adrélé tà kayí àyi kòfalèsè Yúdà mvá àlo dhi be, tà adrézó móndí kì temvé dhi ni tà dri. ²⁶ Di ì dré lizo Yòwánì véna tàá drá dhi: «Rábbì, dhya mì dré tá adrézó ába Yòròdánè ni ta'á na gò mí dré tà ni ni longózó dhi adré kpà ína bàtìsimò fe. Di nyànomvá dhi, móndyá wǎyi dhi ì adré lèle vélána.» ²⁷ Di Yòwánì logó dhi: «Dhya àlo kitswá tà àlo kisú bwà ko, Gìká kòfè tà nda drá ni ko dhi. ²⁸ Amì kì tándì, mì yi ma tǎrà'a ngádra 'á dhi: <Ma Mèsíyà 'i ko. Di, Gìká amù ma alìle drìdrì akódhi nda kandrá.> ²⁹ Dhya adrélépi tòkó mo dhi, tòkó líyí 'i. Di, tòkó líyí nda ni arúpi adré ína àyi totó ànyi làga, adrélé akódhi ni yi. Kòyi akódhi ni kúlí dre dhi, adré lenzélé tò. Di ma ró dhi, má adré lenzélé kònìni, ìndì áma kólénzé nda kàdrì lavulé. ³⁰ Adré leá dhi, akódhi ni tà kàdré lèle drìdrì, di, mána kàdré agòle bvóle ro.»

Dhya apfòlepi bhù lésè dhi

³¹ «Dhya apfòlepi kurú lésè dhi, móndyá wǎyi dhi ì drìle. Di, dhya apfòlepi bvò kònìdhi lésè dhi ína móndí bvò àdhya 'i. Akódhi nda adré tà bvò àdhya kì ta kòdhya. Dhya apfòlepi bhù lésè nda móndyá wǎyi dhi ì drìle. ³² Akódhi adré tà ì dré nòle mì sè ìndì ì dré yìle bíbhálé sè dhi kì longó kòdhya. Di, dhya àlo adré tà akódhi dré adrélé longólé nda kì ka'í ko. ³³ Dhya tà longólé nda kì ka'ilepi dhi adré tadhá dhi, Gìká adré tà bàti ta. ³⁴ Tàko ko, dhya Gìká dré amùle nda adré Gìká ni kúlí ta kòdhya. Angyá ko, Gìká fè akódhi gàle àyi Tírí sè bǐ. ³⁵ Gìká Atá adré àyi Mvágó ni le. Tayí kpà tà títi dhi ì akódhi drígá. ³⁶ Dhya ángùdhi adrélépi Mvágó nda ni ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi ìbe. Di, dhya adrélépi Mvágó nda ni ga dhi kitswá ína lídrì nda ni kisú ko. Be ró dhi, Gìká ni kombà ni adré akódhi dri nyo.»

4

Yésu tà tà Sàmàríyà tòkó àlo dhi be

1-3 Fàrřáyò ì yi tá tàle dhi, Yésu adré tá móndí bí dhi kí 'o atsalé áyi lebhéhá ì ró, adrézó kpà bàtísimò fe àyi dré, ìndì adré tá 'oá kònìni Yòwáñì àdhyà ni lavú. (Tà bàti ró dhi, Yésu ni tàndì adré tá bàtísimò fe àyi dré nì ko. Be ró dhi, akódhi ni lebhéhá ì adré tá fèá àyi.) Dì Yésu kòyi tà adréle tàle áyi tà dri nda dre dhi, dré angázó bvò Yùdáyà àdhyà lèsè gò, láti do gòzo bvò Gàliláyà àdhyà na.

4 Adré tá leá dhi, akódhi kòlavú bvò Sàmàriyà àdhyà 'ásè. 5 Dì dré lizo tsàle bhàandre àlo Sàmàriyà le, rú zìle Sìkàrà dhi na, ànyi amvú Yàkóbhò dré tá fèle áyi mvá Yòséfà dré dhi làga. 6 Kóró Yàkóbhò àdhyà tá kònàle be. Yésu dré landèle atsí dré dhi sè dhi, dré tsàzo lirílè ànyi kóró nda làga, ànyíànyi kítú rírì sè.

7 Dì Sàmàriyà tòkò àlo dhi dré alizo yì ko gò, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí afè má dré yì mvùle.» 8 (Akódhi ni lebhéhá ì lè tá bhàandre na, kitswálé ngá gí àyi dré nyàle.) 9 Dì Sàmàriyà tòkò nda gò tàá akódhi dré dhi: «Mí kàdré kó Yúdà mvá 'i dhi, mí adré di yì zi mvùle ma, Sàmàriyà tòkò ró ni tí ngíningíni ró?» (Akódhi tà tá kònìni tàko ko, Yúdà ànzi ì adré gà ru su Sàmàriyà íbe ko.) 10 Dì Yésu logó drá dhi: «Mí kòni tá kó rè tà Giká dré adréle fèle mí dré dhi be, ìndì dhyà adrélepi yì zi mí tí dhi be dhi, kònò mí ni tá yì zi má tí gò, má dré yì adrélepi lídrì fe dhi nì fèzo mí dré.» 11 Tòkò nda tà drá dhi: «Mírì, mi ngá yì akózó dhi àko, ìndì kóró alú lavúlè. Mí ni yì adrélepi lídrì fe nda ni kisú ángwà? 12 Mí adré kisúá dhi, mi mína kàdrì àma kí tábhí Yàkóbhò ni lavú? Akódhi nda tayí kóró kònìdhi àma dré nì. Akódhi ni tàndì mvu tá yì kònwa, túmání ànzi ni íbe, ìndì kà'wá ni íbe.» 13 Dì Yésu logó drá dhi: «Dhyà ángùdhi adrélepi yì kònìdhi ni mvu dhi, yì lovó nì go akódhi nì 'o tódhyá. 14 Dì, dhyà ángùdhi yì má dré dra fèle í dré dhi ni mvùlepi dhi, yì lovó kitswá gòle véle akódhi ni 'o ko. Bàti, yì má dré dra fèle akódhi dré nda ni atśá akódhi léna kidrì adrélepi sèle ko ìndì adrélepi lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe dhi ró.» 15 Dì tòkò nda tà drá dhi: «Mírì, mí afè má dré yì nda kòdhyà, yì lovó kògòró véle áma 'o ko, ìndì má kògòró véle alìle yì ko kònwa ko.»

16 Yésu tà drá dhi: «Mí lè ámi agó ni azí, mì kàgòró túmání kònwa.» 17 Tòkò nda logó drá dhi: «Ma agó àko.» Dì Yésu tà drá dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, mi agó àko dhi. 18 Angyá ko, mi tá àgo íbe nzi, ìndì agó mí dré adrézó ába ándrò ni, mína 'i ko. Tà mí dré tàle nda, tà bàti 'i.» 19 Dì tòkò nda tà drá dhi: «Mírì, má adré nòá dhi, mi pròfètá 'i. 20 Ama kí tábhí ì adré tá Giká ni lindrì bha kòngò kònìdhi dri. Dì,

àmi Yúdà ànzi ró dhi i, mì adré tàá dhi, àrà adrézó Giká ni lindrì bha dhi ngbà 'í Yèrúsalmà na.» ²¹ Dì Yésu logó drá dhi: «Tòkó, mí ka'í vo rè áma kúlí ká! Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, mì gò véle Giká Atá ni lindrì bha kòngó kònìdhi dri yà, kó ngalè Yèrúsalmà na yà dhi ko. ²² Ami, Sàmàríyà ro ni i, mì adré àmikya Giká ni lindrì bha akódhi ni nì àko ró. Dì, àma Yúdà ànzi ró dhi i, mà adré àmakya Giká mà dré nìle be dhi ni lindrì bha kòdhya. Angyá ko, tà adrézó mómódí ki tidrì dhi angá Yúdà ànzi i vélesè. ²³ Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, mómódí adrèbhá Giká Atá ni lindrì bha bàti dhi ki lindrì ni nì bha Tirí na, ìndì tà bàti na. Tàko ko, Giká Atá adré mómódí adrèbhá áyi lindrì bha kònìni dhi ki nda kòdhya. ²⁴ Giká Tirí 'i. Adré di lèá dhi, mómódí adrèbhá akódhi ni lindrì bha dhi ì kàdré lindrì ni nì bha Tirí na ìndì tà bàti na.» ²⁵ Tòkó nda gò tàá drá dhi: «Má nì tàle dhi, Mèsíyà adré alìle dhi be. Á adré kpà akódhi ni rú zi Krísto. Akódhi kàtsá dre dhi, a ni tà títi dhi ki àndu ngi àma dré.» ²⁶ Dì Yésu dré tàzoá drá dhi: «Ma adrélépi tà ta mí be ni, ma akódhi nda 'i.»

Yésu ni lebèbhá ì agò akódhi véle

²⁷ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré agòzo gò, àyi ki líndrì dré gàzo, ì dré akódhi ni kiséle adrèrà'a tà ta tòkó àlo be dhi sè. Dì, tágba kònìni dhi, àyi ki àlo lizí tá ko tàle dhi «Mí adré àdho nda?» ya, kó ngalè «Mì adré tà ta akódhi be àdho tà sè?» ya dhi.

²⁸ Dì tòkó nda dré áyi lídrì adrézó yí akó ásà dhi ni tayízó gò, gòzo bhàandre nda na, tàá mómódí kònàle dhi ì dré dhi: ²⁹ «Mì alì agó tà títi má dré 'òle dhi ki tàlepi má dré dhi ni no! Kònò akódhi nda tsì Mèsíyà 'i ko?» ³⁰ Dì àyi nda ì dré apfòzo bhàandre nda lésè adrélé alìle Yésu véle.

³¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré akódhi ni ti lizízo tàzoá dhi: «Rábbì, mí kònya ngá wà!» ³² Dì, akódhi logó àyi dré dhi: «Ma mána ngá nyàle mì dré nìle ko dhi íbe.» ³³ Dì akódhi ni lebèbhá nda ì dré kídhózó adrélé lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Kònò mómódí atsá ngá adzì akódhi dré nyàle dre?» ³⁴ Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Áma mányàngá ína adrema tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle má kò'o dhi ki 'o, adrézó akódhi ni àzì 'o akílé títi dhi 'i. ³⁵ Mì adré zakó tàá dhi: <Tayí rè dhu mbǎ su kitswázó lànýá akónà amvú i 'ásè.> Dì, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòtingá mǐ adrélé amvú ki no wà! Lànýá ka àyi 'ásè kitswálé akónàle dhi dre. ³⁶ Ndìndì nyànomvá dhi, dhya adrélépi lànýá akónà dhi adré áyi landè nya. Adré kpà lò'wa lokó lídrì kóná vèsè kólyá dhi dré, kitswálé dhya adrélépi kórì rì dhi, ìndì dhya

adrélépi lanya akónà dhi be dhi ì kàdréro lenzélé tùmání be dhi bvó. ³⁷ Tògyakúlí adrélépi tàá dhi <Dhya àlo adré kórì ri gò, àzya ni dré adrézó lokóá> dhi, tà bàti 'i. ³⁸ Má mù àmi adrélé lanya mì dré àzì 'òzo ásà ko dhi ni akónà. Móndí àruka ì 'o tá àzì nda landèzo àyi gò, mì dré adrézó àyi ki landè nya.»

Móndí zyandre Sàmàrìyà ro dhi ì ka'ì Yésu

³⁹ Dì móndí zyandre Sàmàrìyà ro angábhá bhàandre nda lèsè dhi ì dré Yésu ni ka'izo, tà tòkó nda dré tàle akódhi ni tà dri dhi sè. Angyá ko, tòkó nda tà tá dhi: «Akódhi tà má dré tà títi má dré 'òle dhi i.» ⁴⁰ Dì àyi nda ì kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré akódhi ni ti lizízó, ì kàdréro rè dhu tùmání àyi íbe. Dì akódhi dré adrézó kònàle kítú rì. ⁴¹ Gò móndí àruka zyandre dhi ì dré kpà akódhi ni ka'izo, kúlí dré tàle àyi dré dhi i sè. ⁴² Ayi nda ì dré tàzoá tòkó nda dré dhi: «Mà adré véle akódhi ni ka'ì ngbà 'í tà mí dré tàle akódhi ni tà dri dhi sè ko. Tàko ko, mà yi véle akódhi ni kúlí àma ki tàndi ki bíbhálé sè. Mà nì tàle dhi, akódhi nda dhya adrélépi móndyá bvò àdhya ki tidrí dhi 'i bàti dhi be.»

Yésu tidrí dhya kàdrì dhi ni mváagó

⁴³ Kítú rì nda ì àmvolèsè dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo bvò Gàliláyà àdhya na. ⁴⁴ Akódhi ni tàndi tà tá dhi: «À bhà gà pròfétà ni lindrì akódhi ni tàndi ni bvò 'a ko na.» ⁴⁵ Dì, tágba kònini dhi, akódhi kòtsa Gàliláyà na dre dhi, móndyá kònàle dhi ì dré akódhi ni ka'izo dòle àyi kòfalé dóro. Angyá ko, ì lè tá kpà Yèrusalémà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè gò, ì dré tà títi akódhi dré tá 'òle kònàle dhi ki nòzo.

⁴⁶ Dì Yésu dré gòzo tódhyá lile Kána, Gàliláyà le dhi na, àrà dré tá yí ladzázó atsálé vínò ro lána dhi na. Kònàle dhi, dhya kàdrì àlo adrélépi Rómà ki òpì ni tà 'o dhi tá be. Akódhi nda ni mváagó tá drà ro Kàpàrànwúmà na. ⁴⁷ Dì kòyi tàle dhi, Yésu angá tá Yùdáyà lèsè agòle Gàliláyà le dhi dre dhi, dré lizo vélána akódhi ni ti lizí, kòlìró Kàpàrànwúmà na àyi mváagó adrélépi dràdrà mīle nda ni tidrí be dhi bvó. ⁴⁸ Yésu tà drá dhi: «Mì kitswá àmikya áma ka'ì bwà ko, mì kàdré tà língriga ró adrèbhá Giká ni rinyí tadhá dhi ki no ko dhi!» ⁴⁹ Dhya kàdrì nda tà drá dhi: «Mírì, mí alí áma mvá dré dràrà ko dhi 'á wà!» ⁵⁰ Dì Yésu logó drá dhi: «Mí nzi mí bhàna. Àmi mvá adrí dre!»

Dì dhya nda dré kúlí Yésu dré tàle nda ni ka'izo gò, ngàzo nzìle. ⁵¹ Dré tá adrèrà'a láti 'á dhi, akódhi ni màràbà ì dré arázó atsálé vélá tàá drá dhi: «Àmi mvá adrí dre!» ⁵² Dì dré àyi ki lizízó ngalè àyi mvá nda ni rúbhá atsá tá dóro

lókýá ángùdhi sè ya dhi. Ɔ dré logózóá drá dhi: «Rúbhá àtsí nda nga rúásà agyá, sáà àlo kítú rírí àmvolésè dhi sè.» ⁵³ Dì atá nì nda dré nìzoá tàle dhi, lókýá nda tá lókýá Yésu dré tàzo í dré dhi «Ámì mvá adrí dre» dhi 'i dhi be. Dì akódhi ì mónnyá wáyi akódhi nì dzó lé dhi íbe dhi ì dré Yésu nì ka'izo.

⁵⁴ Kòrìdhi, tà línríga ró Yésu dré 'òle áyi angama Yùdáya lésè alile Gàliláya le dhi àmvolésè dhi nì rì 'i.*

5

Yésu tidrí mèrèkpè agó àlo dhi

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo lìle Yèrúsalmà na, Yúdà ànzì kì gwányá kì àlo nì tà sè. ² Bhàandre nda 'á, ànyi zèribàti adrélé zìle Kábilígyà kya ró dhi làga dhi, yì àlo ledélé bómà tìni, adrélé rú zìle Eberè ti sè Bètèzàtà dhi be. Yì nda làgàsè kúrú dhi, à ledé tá àrà dzó kògbo tìni dhi ì nzi. ³ Kònàle dhi, dràbhá zyandre lavúlé dhi ì adré tá ayílé. Ayì kòfalé dhi tá mǐ kùdúkùdu ì, mèrèkpè ì, tsàle mónní pá be àbvò ro dhi íbe.* ⁵ Ayì nda ì kòfalé dhi, agó àlo ayílépi drà be kóná nyadhi-alo-drì-mudrí-drì-nzi-drì-na dhi tá be. ⁶ Yésu kònò akódhi nda adrérà'a ayílé kònàle dre dhi, dré nìzoá tàle dhi, akódhi ayì tá drà be vwàvwà ro dhi be. Dì dré tàzoá drá dhi: «Mí lè adrílé?» ⁷ Dì dràbhá nda logó drá dhi: «Mírì, dhya àlo kítswálépi áma ledé bwà dhi yókódhó. Angyá ko, lókýá yì dré adrérà'a ru kàgbá dhi 'á dhi, dhya àlo kítswálépi áma do bhèle yì na má kàdríró àsà dhi yó. Má kàdré 'òle síle dhi, dhya àzya adré lavúlé síle má kandrána.» ⁸ Dì Yésu tà drá dhi: «Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí kídhó atsí to!» ⁹ Gbá kòdhwa, agó nda dré adrízó. Dré áyi kíndri dòzo gò kídhózó adrélé atsí to.

Kítú tà nda dré ru 'òzo dhi tá sàbátù 'i. ¹⁰ Dì Yúdà ànzì kì kàdrì ì dré agó adrílépi nda nì nòzo gò, ì dré tàzoá drá dhi: «Ándrò kònìdhi, sàbátù 'i. Ama kì tatrítrí kúlí adré ámi kíndri dōma sàbátù tú dhi nì logá.» ¹¹ Dì, akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya áma tidrílépi dhi tà má dré dhi: «Mí do ámi kíndri, ìndì mí to atsí.»» ¹² Ɔ gò lizíá tíá dhi: «Àdhi tà mí dré dhi, mí kòdo ámi kíndri, ìndì mí kòto atsí dhi nì?» ¹³ Dì, agó adrílépi nda nǐ ìna ngalè dhya áyi tidrílépi nda àdhi 'i ya

* **4:54** 4:54 A kònò Yòwàní 2:11. * **5:3** 5:3-4 Wáràgà Giká nì Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni kì kisú kònwa ko: [Ɔ adré tá yì nì ru kàgbàma letè. 4 Angyá ko, lókýá àruka ì sè dhi, Mírì nì ángéló adré tá asilé yì nda nì kàgbá. Dràbhá sílepi zyà drìdrì yì kàgbàlé nda na dhi, adré tá adrílé áyi drà lésè, tágba drà nda kàdré ngíni ya dhi.]

dhi ko. Tàko ko, Yésu lavú tá móndí zyandre kònàle dhi ì kòfalèsè lyà.

¹⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré agó nda ni kisúzó tépelò na gò, tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mí adrí nyànomvá dre. Adré ò léá dhi, mí kòtayí tàkonzì 'òma, tà kòkòròko lavúlé dhi kàtsáró mí rú ko dhi bvó.» ¹⁵ Gò agó nda dré ngàzo lile longóá Yúdà ànzì ki kàdrì ì dré dhi, Yésu tidrí tá ì ni.

Yésu tadhá ngádra 'á dhi, ì Giká ni Mvágó 'i dhi

¹⁶ Dì Yúdà ànzì ki kàdrì nda ì dré dhèzo adréle Yésu ni mì pfo, dré tá adréle tà nda ki 'o sàbátù tú dhi sè. ¹⁷ Dì, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma Atá adré ngbú adréle àzì 'o atsálé ándrò kònìdhi. Di ma ró dhi, má adré kpà àzì 'o.» ¹⁸ Dì kúlí nda sè dhi, Yúdà ànzì ki kàdrì nda ì dré gòzo véle adréle láti nda, kitswázó akódhi ni pfo dràle dhi bvó. Tàko ko, akódhi adré tá ngbà 'í tòlí sàbátù àdhya ni ño kòdhya ko. Adré tá kpà Giká ni zi àyi tàndì ni Atá ro, adrézó àyi bha adréle òrì Giká be.

¹⁹ Dì Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmì dré: Giká ni Mvágó kitswá tà àlo 'o àyi drì sè bwà ko. Adré ngbà 'í tà àyi Atá dré adréle 'òle gò ì dré adrézó nòá dhi ki 'o kòdhya. Tà ángùdhi Giká Atá dré adréle 'òle dhi, akódhi ni Mvágó adré kókpà 'òá kònìni. ²⁰ Tàko ko, Giká Atá adré àyi Mvágó ni le gò, adrézó tà títi ì dré adréle 'òle dhi ki tadhá drá. Tà bàti ró dhi, a ni tà kàdrì dra tà kòdhi ki lavúbhá dhi ki tadhá àyi Mvágó nda dré 'òle gò, àmì ki líndrí dré gàzo ásà bhwàbhwa. ²¹ Angyá ko, ngóro Giká Atá dré adréle móndí dràbhá dre dhi ki tingá dràdrà lésè adrézó lídrì fe àyi dré dhi tìni dhi, akódhi ni Mvágó adré kókpà lídrì fe dhya ángùdhi ì dré adrézó leá fèle drá dhi dré. ²² Kòdhi ìbe dhi, Giká Atá adré dhya àlo ni tàbvó ta ko. Be ró dhi, tayí ìna rìnyí wáyì adrézó móndí ki tàbvó ta dhi àyi Mvágó drígá. ²³ 'O kònìni kitswálé móndyá wáyì dhi ì kàdréró àyi Mvágó nda ni líndrì bha, ngóro ì dré adréle àyi tàndì ni líndrì bha dhi tìni. Dhya ángùdhi adrélepi Giká ni Mvágó ni líndrì bha ko dhi, adré kókpà Giká Atá akódhi ni amùlepi dhi ni líndrì bha ko.

²⁴ Má adré tà bàti ta àmì dré: Dhya ángùdhi adrélepi áma kúlí yi gò adrézó dhya áma amùlepi dhi ni ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi ìbe. Giká kitswá tà bha akódhi nda dri ko. Be ró dhi, akódhi nda apfò dràdrà lésè afilé lídrì le dre.

²⁵ Má adré tà bàti ta àmì dré: Lókyá adré alile, atsá kpà dre, móndyá dràbhá dre dhi ki Giká ni Mvágó ni kúlí yi. Dì àyi dra akódhi nda ni kúlí yibhá dhi ki adrí. ²⁶ Tàko

ko, ngóró Giká Atá dré adrélé r̄inyí adrézó lídrì fe dhi íbe áyi t̄andi léna dhi t̄ini dhi, fè kpà r̄inyí adrézó lídrì fe nda áyi Mvágó dré adrézó ába í léna. ²⁷ Fè kókpa r̄inyí adrézó m̄ondí ki t̄àbvó ta dhi áyi Mvágó nda dré, akódhi dré adrélé M̄ondí ni Mv́ 'i dhi sè.

²⁸ Lè àmi ki líndrì kàdré ḡale t̄a kòdhi sè ko. Angyá ko, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, m̄ondyá w̄ayi dràbhá dre gò ì dré adrézó ayilé mógó i 'àsè dhi ki Giká ni Mvágó ni kúlí yi gò, ²⁹ ì dré topfòzo mógó nda i lésè. Ayi t̄a dóro 'obhá dhi ki nga dràdrà 'àsè adrílé. Di, àyi t̄a kònzi 'obhá dhi ki àyikya nga dràdrà 'àsè, Giká kòbhàró t̄a àyi dri be dhi bvó. ³⁰ Má kitswá mána t̄a àlo 'o áma dr̄i sè ko. Má adré ngbà 'í t̄àbvó ta ngóró má dré adrélé ȳile Giká vélésè dhi t̄ini. Di t̄àbvó má dré adrélé t̄ale nda gyágya. T̄ako ko, má adré t̄a má dré adrélé lèle dhi ki nda 'òle kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána t̄a dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle dhi ki nda 'òle kòdhya.»

Tà adrèbhá Yésu ni t̄a longó dhi i

³¹ «Kònò má kàdré tá áma t̄andi ni t̄a longó ma dhi, áma kúlí kitswá tá adré lanz̄ilanz̄i ko. ³² Di, dhya àzya adré áma t̄a longó ni. Má n̄i t̄ale dhi, t̄a dré adrélé longólé áma t̄a dri dhi, t̄a bàti 'i dhi be. ³³ M̄i mù tá m̄ondí i lile Yòwánì véna àmi, di t̄a dré longólé áma t̄a dri dhi tá t̄a bàti 'i. ³⁴ Má adré mána áma totó t̄a m̄ondí ì dré adrélé longólé áma t̄a dri dhi dri ko. Di, má adré t̄a kòdhi ni ta, m̄i kòkitswáró adrílé ásà be dhi bvó. ³⁵ Yòwánì nda tá t̄alà adrélépi kòle, adrélépi ngá kazá m̄ondí i dré dhi 'i. Di m̄i ka'í tá lenzélé akódhi ni ngádra nda 'á lókyá tsà sè.

³⁶ Di, ma mána t̄a kàdrì àruka adrèbhá áma t̄a longó dóro lavulé Yòwánì àdhya rúsè dhi íbe. T̄a nda i, t̄a áma Atá dré afèle má dré 'òle akílé títi dhi 'i. T̄a má dré adrélé 'òle nda ì adré áma t̄a longó, adrézó tadhá dhi, Giká Atá amù ma ni. ³⁷ Kòdhi íbe dhi, Giká Atá áma amùlepi nda adré kpà ína áma t̄a longó. M̄i yi t̄adzí akódhi ni kúlí ko. M̄i nò kpà t̄adzí akódhi ni m̄ibhalé ko. ³⁸ M̄i adré kpà akódhi ni kúlí líkí àmi léna ko. T̄ako ko, m̄i adré àmikya dhya dré amùle dhi ni ka'í ko.

³⁹ M̄i adré t̄a títi tisìle Giká ni Kúlí na dhi ki àndu nda n̄ile kòdhya. Angyá ko, m̄i adré kisúá dhi, m̄i ni lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú Kúlí nda sè. Di Kúlí nda kòdhi adré áma t̄a longó ni. ⁴⁰ T̄ágba kònini dhi, m̄i lè àmikya alìle má vélé lídrì kisú ko!

⁴¹ Má adré mána rúku nda kisulé m̄ondí i vélésè ko. ⁴² Di, má n̄i àmi be. Má n̄i, àmi Giká ni lèle àko àmi ki togó na dhi be. ⁴³ Má alì mána áma Atá ni rú sè gò, m̄i dré áma

ka'izo dòle àmi kòfalé ko. Di, dhya àzya kàdré alìle áyi tándi ni rú sè dhi, mì adré àmikya akódhi nda ni ka'í dòle dóro. 44 Mì adré rúku nda kisulé àmi kòfalésè. Di, mì adré àmikya rúku adrélépi angalé Gíkà àlo kwákwá dhi vélésè dhi ni nda kisulé kòdhya ko. Mì ni di àmikya áma ka'í ngíningíni ró?

45 Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má ni àmi kí asíkí áma Atá tí ma dhi. Dhya dra àmi kí asíkilepi dhi, Mósè mì dré adrézó mì bha vélána dhi 'i. 46 Kònò mì kàdré tá Mósè ni ka'í bàti dhi, mì ni tá kpà adré áma ka'í. Angyá ko, akódhi tisí tá áma tà kòdhya. 47 Di mì adré kó tà dré tisile nda kí ka'í ko dhi, mì ni di àmikya áma kúlí ka'í ngíningíni ró?»

6

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi i dré

(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44; Lúkà 9:10-17)

1 Amvolásà dhi, Yésu ì dré gòzo lebèbhá ni íbe Gàliláyà na gò, ì dré zyàzo tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya ni ta'á na. (A adré kpà tǎpǎriandre nda ni rú zi, tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhya.)* 2 Móndí zyandre lavulé dhi ì adré tá Yésu ni lebè, ì dré tá adrélé tà líntríga ró dré adrélé 'òle adrézó dràbhá kí tidrí dhi kí nò dhi sè. 3 Di Yésu ì dré mbàzo lebèbhá ni íbe kóngó àlo drína gò, ì dré lirízó. 4 Yúdà ànzì kí gwányá Pásikà àdhya tá ànyi.

5 Di Yésu kòtingá mǐ móndyá zyandre lavulé nda kí no adrérà'a alìle í vélé dre dhi, dré tǎzoá Fìlípò dré dhi: «Mà ni mǎpà kisú gìle móndyá wǎyi kòni ì dré nyàle dhi ángolè?» 6 Tà tá kònini kitswázó Fìlípò ni tà ka'íka'í tabhì. Tàko ko, nǐ tá ína tà í dré adrélé 'òle dhi be. 7 Di Fìlípò logó drá dhi: «Tágba mà kàdré tá làfa lò'wa kámá-rǐ dhi íbe yà dhi, mà kitswá tá mǎpà gǐ móndyá àlo àlo títi ni ì dré kitswálé ndìndì mvá tsà ni ni kisú nyàle dhi bwà ko.»† 8 Yésu ni lebèbhá kí àzya, Andréyà, Simónà Pètèró ni adrúpi tà drá dhi: 9 «Mváagó àlo kònwánò. Akódhi mǎpà ladhílé órezè sè dhi íbe nzi, ìndì kosyá íbe rǐ.‡ Di, ngá kòni kí àdho 'o móndyá zyandre kònini ni ì dré dhi?»

10 Di Yésu gò tǎá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Mì 'o móndyá kòni ì lirílé.» Arà nda 'á dhi, mbì tá bí. Di móndyá nda ì dré lirízó. Ago ì tá ànyíanyi ngùlù-nzi.§ 11 Di Yésu dré mǎpà

* **6:1** 6:1 Rú «Tìbèriyà» kònidhi tá kpà rú bhàandre àlo tǎpǎriandre nda mìle dhi àdhya 'i. A kònò Yòwání 6:23. † **6:7** 6:7 A adré tá làfa lò'wa kònidhi ni rú zi «dènǎri». Dènǎri àlo dhi tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré ázi 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i. Di làfa lò'wa kámá-rǐ kòni ì tá làfa kàdrì 'i. ‡ **6:9** 6:9 «Órezè» kònidhi, mbì pfò ni kára àlo sùlepi nyǎ tíni dhi 'i. § **6:10** 6:10 A nà tá ngbà 'í àgo adrèbhá tá kònale dhi ì kòdhya. A nà tá tòkò ì ànzimvá íbe ko.

nda ki adózó, àwoyà tàzo Giká dré gò, lanzízóá móndyá títi nda i dré, ngóro i dré tá lèle nyàle dhi tíni. Dré kpà kosyá nda ki lanzízó àyi dré kònini. ¹² Di àyi títi nda i kònya pìzo dre dhi, dré tàzoá àyi lebèbhá i dré dhi: «Mì lokó àmbi ni, kórònyá ni àlo kàbíro ko.» ¹³ Di i dré mápà nzi móndyá i dré nyàle nda ki àmbi ki lokózó gàle kánzì mudrí-dri-rì dhi i sè bíbi.

¹⁴ Di móndyá nda i kònò tà líndrìga ró Yésu dré 'òle nda dre dhi, i dré ngàzo adrélé tàá dhi: «Bàti, dhya kòdhi Pròfétà adrélépi tá alìle bvò le dhi 'i!» ¹⁵ Di Yésu kònò, i adré tá 'òle alìle àyi bha ópí ro rìnyí sè dhi dre dhi, dré gòzo àyi vu lyà, mbàle kalóma kòngó nda drìna.

Yésu to atsí tǎpǎriandre drìsè

(A kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Márokò 6:45-52)

¹⁶ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ni lebèbhá i dré ngàzo sìle tǎpǎriandre làgana. ¹⁷ Ì kònò, ngá aní dre, ìndì Yésu atsarè àyi véle ko dhi dre dhi, i dré tombàzo bwátù na gò, kidhólé adrélé zyàle tǎpǎriandre ni ta'á na, kitswálé lile Kàpàrànwúmà na. ¹⁸ Lyǎandre adré tá vīle tǎpǎriandre nda mi gò, yī dré adrézó ru kǎgbǎ. ¹⁹ Di i kòlì vwàle ànyìànyì kílóméterè nzi yà, ngalè nzi-dri-àlo yà dhi dre dhi, i dré Yésu ni nòzo adrérà'a atsí to tǎpǎriandre drìsè, adrézó alìle àyi véle. Gò tirì dré àyi ki 'òzo lavúlé. ²⁰ Di, Yésu dré ìna tàzoá àyi dré dhi: «Ma 'i! Mì ro ngá ko!» ²¹ Ì adré tá akódhi ni le dòle bwátù na. Di gbǎ lókyá nda sè dhi, i dré tsàzo tǎpǎriandre nda ni ta'á na, àrà i dré tá adrézó lile dhi na.

Móndí zyandre dhi i ndà Yésu

²² Kítú bvóá dhi sè dhi, móndyá zyandre tayílé ta'á lésè nda i dré nòzoá dhi, Yésu ni lebèbhá i tombà tá bwátù àlo dhi na lile àyi pátí. Ì nǐ tá kpà tàle dhi, Yésu mbà tá ìna bwátù nda na ko dhi be. ²³ Lókyá nda sè dhi, bwátù àruka angábhá bhàandre Tìbèrìyà àdhya lésè dhi i dré atsázó ànyì àrà móndyá nda i dré tá mápà nyàzo Mírì ni àwoyà tàma àmvolésè nda làga. ²⁴ Di móndyá zyandre nda i kònò Yésu i lebèbhá ni ìbe dhi i tá yó dhi dre dhi, i dré tombàzo bwátù nda i 'àsè gò, zyàle Kàpàrànwúmà na kitswálé Yésu ni nda.

Yésu mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i

²⁵ Di i kòkisú Yésu tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, i dré lízízóá tíá dhi: «Rábbì, mí atsarè kònwa ángutú?» ²⁶ Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmì dré: Mì adré áma nda, mì dré tà líndrìga ró má dré 'òle dhi ki nòle dhi sè ko. Be ró dhi, mì adré àmìkya áma nda, mì dré mápà nyàle pìzo ásà dhi sè. ²⁷ Di, adré lèá dhi, mì kàdré àzì 'o mányàngá adrélépi

ɲwàlè ɲwanɲwà dhi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àzì 'o mányàngá dra adrélépi kóná vèsè kólyá dhi sè. Ma, Mòndí nì Mvá, má nì mányàngá nda nì fe àmi dré. Tàko ko, Gìká Atá lwà áyi àngè má rú tadházóá dhi, í ka'í ma káyà dhi.»
 28 Dì ì lizí tiá dhi: «Lè mà kò'o àdho tà kòdhya kitswázó Gìká nì àzì 'o dhi?» 29 Yésu logó àyi dré dhi: «Àzì Gìká dré adrélé lèlè mì kò'o dhi, kònìdhi 'i: Mì kàdré dhya dré amùle dhi nì ka'í.» 30 Dì ì gò lizí tiá dhi: «Mí nì àdho tà líndrìga ró dhi nì 'o kòdhya, mà kònòró gò àmi ka'izo? Mí nì àdho tà 'o?»
 31 Ama kì tábhí ì nya tá mánnà duku na. Ngóró tisìle Gìká nì Kúlí na dhi tìni: «Akódhi fè mápà asilépi bhù lésè dhi àyi dré nyàle.»* 32 Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mòsè fè mápà asilépi bhù lésè dhi àmi dré nì ko. Dì, áma Atá adrè ína mápà tàndi asilépi bhù lésè dhi nì fe àmi dré nì. 33 Tàko ko, mápà tàndi Gìká dré adrélé fèle nda, dhya asilépi bhù lésè adrélé lídrì fe móndyá bvò àdhya ì dré dhi 'i.» 34 Dì ì tà drá dhi: «Mírì, mí kàdré ngbú mápà kòdhi nì afè àma dré wà!»

35 Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Ma mána mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi alìle má vélé dhi, tàbirí kitswá tàdzí gòle akódhi nì 'o ko. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, yí lovó kitswá tàdzí gòle akódhi nì nde ko. 36 Dì, ngóró má dré tàle àmi dré dre dhi tìni dhi, tágba mì dré áma nòzo 'í dhi, mì ka'í àmikya ma ko. 37 Mòndyá wáyi áma Atá dré adrélé afèle má dré dhi kì alì má vélé. Dì dhya ángùdhi adrélépi alìle má vélé dhi, má kitswá tàdzí akódhi nì dro ko. 38 Angyá ko, má así bhù lésè kitswálé tà má dré adrélé lèlè dhi kì 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má así mána tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèlè dhi kì 'o kòdhya. 39 Dì tà dhya áma amùlepi nda dré adrélé lèlè dhi, kònìdhi 'i: Adré lèá dhi, má kòtayí dhya dré afèle má dré dhi kì àlo avìle ko. Adré kpà lèá dhi, má kòtingá àyi nda ì títi dràdrà lésè kítú kùdù sè. 40 Bàti, tà áma Atá dré adrélé lèlè dhi, kònìdhi 'i: Adré lèá dhi, dhya ángùdhi adrélépi áyi Mváagó nì no gò adrézó akódhi nì ka'í dhi, dhya nda kàdré lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Dì má nì akódhi nì tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè.»

41 Dì Yúdà ànzì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu nì ndrì, dré tá tàle dhi «Ma mápà asilépi bhù lésè dhi 'i» dhi sè. 42 Ì adrè tá tàá àyi kòfalésè dhi: «Kòdhi tsì Yésu, Yòséfà nì mvá 'i ko? Mà nì akódhi nì atá, andre nì be dhi be. Dì akódhi 'o ì ngíni adrélé tàá nyànomvá dhi, í así bhù lésè dhi?»

* 6:31 6:31 A kònò Pfòma 16:4, 15; Longó ì 78:24.

43 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì tayí adrema làndrí ndri àmi kòfalèsè dhi. 44 Dhya àlo kitswá ína àlìle má vélé ko, áma Atá áma amùlepi dhi kàsé akódhi ni togó nì ko dhi. Di má ni akódhi nda ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè. 45 Ngóro pròfètà ì dré tisìle Gìkà ni Kúlí na dhi tìni: <Gìkà ni àyi títi dhi ki tadhá.>† Di dhya ángùdhi adrélépi Gìkà Atá ni yi gò, adrézó tà dré adrélé tadhálé dhi ki kisú dhi, akódhi nda adrè alìle má vélé. 46 Kòdhi adrè leá ko tàle dhi, dhya àlo nò Gìkà Atá dhi. Ngbà 'í ma angálépi Gìkà Atá nda vélèsè dhi, má nò akódhi ma.

47 Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. 48 Ma mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i. 49 Ami ki tábhí ì nya tá mánnà duku na gò, ì dré todràzo. 50 Di, kònìdhi ína mápà asílépi bhù lésè dhi 'i. Dhya adrélépi nyaá dhi kitswá dràle ko. 51 Ma mápà lídrì ro asílépi bhù lésè dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi mápà nda ni nya dhi, ni adrè lídrì íbe kóná vèsè kólyá. Mápà nda kòdhi, áma rúbhá má dré dra fèle mónnyá bvò àdhya ì dré adrízó dhi 'i.»

52 Di Yúdà ànzì nda ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalèsè, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi ni kitswá áyi rúbhá afè àma dré nyàle ngìningìni ró?»

53 Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mì kònya Mòndí ni Mv́a ni rúbhá ko, ìndì mì kòmvu akódhi ni kàrí ko dhi, mì kitswá àmikya adrélé lídrì íbe àmi léna ko. 54 Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Di má ni akódhi ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè. 55 Tàko ko, áma rúbhá ngá tàndi adrélé nyàle dhi 'i, ìndì áma kàrí ngá tàndi adrélé mvùle dhi 'i. 56 Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda adrè adrélé má léna, ìndì má adrè kpà adrélé akódhi léna. 57 Ngóro áma Atá lídrì ro dhi dré áma amùle dhi tìni, ìndì ngóro má dré adrélé lídrì íbe akódhi nda sè dhi tìni dhi, dhya ángùdhi adrélépi áma nya dhi ni adrè kókpà lídrì íbe má sè. 58 Ma kònìdhi, mápà asílépi bhù lésè dhi 'i. Ami ki tábhí ì nya tá mánnà gò, ì dré todràzo. Di, dhya adrélépi mápà kònìdhi ni nya dhi ni ína adrè lídrì íbe kóná vèsè kólyá.»

59 Yésu tà tá tà nda ì Kàpàrànwúmà na, dré tá adrérà'a tà tadhá Yúdà ànzì ki lisámbò dzó na dhi 'á.

Yésu ni lebèbhá bí dhi ì tayí akódhi

† 6:45 6:45 A kònò Esáyà 54:13.

⁶⁰ Di Yésu ni lebèbhá ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki àruka bǐ dhi ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Tà dré adrélé tadhále kòdhi kòkòròko. Adhi ni kitswá yǐá ka'ile dhi nì?»

⁶¹ Yésu dré nǐzoá tàle dhi, àyi lebèbhá nda ì adré tá làndrì ndrì tà nda sè dhi be gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Tà kòdhi adré tsǐ àmi ki 'o ledhélé nì bàti? ⁶² Mì nì di kisùá ngíni, lókyá mì dré dra Móndí ni Mvá ni nòzo mbǎrà'a àrà dré tá adrézó wáláká dhi léna dhi tú dhi? ⁶³ Giká ni Tírì adré lídrì fe nì. Tà rúbhá àdhya adré ína tà àlo 'o ko. Kúlí má dré tàle àmi dré kòdhi ì kúlí Tírì àdhya 'i, ìndì kúlí adrébhá lídrì fe dhi 'i. ⁶⁴ Di, tágba kònìni dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi ì ka'í àyikya ma ko.» Yésu tà tá kònìni tàko ko, nǐ tá kínó lésè ngalè àdhibhá ì kitswá àyi ka'í ko ya dhi be. Nǐ tá kpà, àdhi nǐ àyi lefè kàribhá ì drígá nǐ ya dhi be. ⁶⁵ Akódhi gò tàá dhi: «Tà kòdhi sè dhi, má tà tá àmi dré dhi, dhya àlo kitswá ína alìle má véle ko, áma Atá kòfè láti akódhi dré alìzo nǐ ko dhi.»

⁶⁶ Kidhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá bǐ dhi ì dré akódhi nǐ tayízó gò, ì dré gòzo véle atsilé túmání akódhi be ko. ⁶⁷ Di Yésu dré lizízoá àyi lebèbhá mudrì-drì-rì dhi ì tí dhi: «Àmi ró dhi, mì lè kókpà lile àyikya tǐni?» ⁶⁸ Di, Símónà Pètèró logó drá dhi: «Mírì, mà nǐ li àdhi véna? Mì mína kúlí adrébhá lídrì kóná vésè kólyá dhi nǐ fe dhi íbe. ⁶⁹ Ama, mà ka'í bàti, ìndì mà nǐ tàle dhi, mì Dhya lólo Giká àdhya 'i dhi be.» ⁷⁰ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má kipè zakó tsǐ àmi mudrì-drì-rì nǐ ì ma? Di, tágba kònìni dhi, àmi ki àlo ína dzáborò 'i!» ⁷¹ Adré tá Yùdásì, Símónà Ísikàrìyótà ni mvá nǐ tà ta kòdhya. Tàko ko, akódhi nda, àyi mudrì-drì-rì nda ki àlo ró dhi, adré tá ína 'òle Yésu nǐ lefè kàribhá ì drígá dhi nǐ.

7

Yésu nǐ adrúpi ì ka'í akódhi ko

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo adrélé tatsilé bvò Gàliláyà àdhya 'àsè. Adré tá leá tatsilé bvò Yùdáyà àdhya 'àsè ko, Yùdà ànzì ki kàdrì kònàle dhi ì dré tá adrélé láti nda akódhi nǐ pfùzo dràle dhi sè.

² Yùdà ànzì ki gwányá tàbèrènákolò kya atsá tá ànyi.*

³ Di Yésu nǐ adrúpi ì dré tàzoá drá dhi: «Lè mí kònga kònwàsè lile Yùdáyà na, ámi lebèbhá wǎyi dhi ì kònòró kpà tà línrígá ró mí dré adrélé 'òle dhi ì be dhi bvò. ⁴ Dhya àlo

* **7:2** 7:2 Gwányá tàbèrènákolò kya kònìdhi ni lókyá 'á dhi, Yùdà ànzì ì adré tá tàbèrènákolò ki ledé wémà ì tǐni, adrézó lirilé àyi zàna, kitswálé àyi ki tábhí ki lavuma duku 'àsè dhi nǐ tà kisù dhi bvò. A kònò Lèvitíkè 23:34-36; Dùtèrònómè 16:13.

kàdré áyi le 'òle móndí i dré ñile dhi, adré tà 'o lùzu ró ko. Mí dré adréle tà nda kòdhi ki 'o dhi sè dhi, mí tadhá di rè mi móndyá wáyi dhi i dré ñòle!» ⁵ Akódhi ni adrúpi nda i tà tá kònini tàko ko, i adré tá ndìndì akódhi ni ka'í ko.

⁶ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá mána kitswá rè ko. Di, àmi dré dhi, lókyá ángùdhi mì dré adrézó lèle lile kònàle dhi ina dóro. ⁷ Móndyá bvò kòndi àdhya i kitswá togó kònzi bha àmi rú ko. Di, i adré àyikya togó kònzi bha má rú, má dré adréle tadhá ngádra 'á dhi, tà i dré adréle 'òle dhi i kònzi dhi sè. ⁸ Àmi, mì lè gwányá na. Má kitswá rè mána lile kònàle ko. Tàko ko, lókyá mána kitswá rè ko.» ⁹ Kòtà tà nda dre dhi, dré gòzo adréle Gàliláyà na.

Yésu lè gwányá tàbèrènakolò kya na

¹⁰ Di, Yésu ni adrúpi i kòlì gwányá nda na dre dhi, akódhi dré kpà ngàzo lile kònàle. Di, lè tá ngádra 'ásè ko. Be ró dhi, lè ina lùzu ró. ¹¹ Gwányá nda 'á dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì i adré tá akódhi ni nda, adrézó lizíá dhi: «Dhya kòdhi ángwà?» ¹² Móndí zyandre kònàle dhi i kòfalé dhi, à adré tá ngùrùngùrù ta akódhi ni tà sè. Àyi ki àruka i adré tá tàá dhi: «Akódhi móndí dóro 'i.» Aruka ni i adré kó tàá dhi: «Kóko, adré ina móndí zyandre dhi ki lití.» ¹³ Di, dhya àlo adré tá tà ta akódhi ni tà dri ngádra 'á ko, i dré tá adréle títi Yúdà ànzi ki kàdrì ki ro dhi sè.

¹⁴ Gwányá nda kòtsa kítógá ni na dre dhi, Yésu dré lizo tépelò na gò, kidhólé adréle tà tadhá. ¹⁵ Yúdà ànzi i adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi ndà kó tà ñile ko dhi, kisú di tògyá adrézó Gìká ni tà ni kònini dhi ngíni?»

¹⁶ Di Yésu dré logózoá àyi dré dhi: «Tà má dré adréle tadhálé kòdhi i, tà mána 'i ko. Be ró dhi, tà nda i angá àyikya Gìká áma amùlepi dhi vélésè. ¹⁷ Dhya ángùdhi adrélépi tà Gìká dré adréle lèle dhi ki nda 'òle dhi, akódhi nda ni ñá ngalè tà má dré adréle tadhálé nda i angá Gìká vélésè yà, kó ngalè áma tàndi vélésè yà dhi. ¹⁸ Dhya adrélépi tà adrébhá angalé áyi tàndi drílésè dhi ki tà ta dhi, adré rúku nda kisúlé áyi tàndi dré. Di, dhya adrélépi dhya áyi amùlepi dhi ni rúku nda bhàle dhi, adré ina tà bàti ta. Tà àlo kìnzò ro akódhi léna dhi yókódhó.

¹⁹ Mósè fè tá tsì tátírítrí kúlí àmi dré ko? Di, dhya àlo àmi kòfalé dhi adré tà tátírítrí kúlí nda dré adréle tàle dhi ki 'o ko. Mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle àdho tà sè?» ²⁰ Di móndyá zyandre nda i logó drá dhi: «Mì tirí kònzi íbe mí léna! Adhi adré láti nda kitswázó ámi pfu dràle dhi ni?» ²¹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má 'o ngbà 'í tà lín-dríga

ró àlo dhi sàbátù tú gò, àmi títi dhi ki líndrí dré adrézó gàle ása. ²² Di, àmi ró dhi, mì adré kókpa àzì 'o sàbátù tú. Tàko ko, Mósè fè àmi dré tòlí adrézó àmi ki ànziàgo ki lwa gò, mì dré adrézó àyi ki lwa, gba kàdré sàbátù tú yà dhi. (Tà bàti ró dhi, tòlí nda angá tá Mósè vélésè ko. Be ró dhi, angá ína àma ki tábhí i vélésè drìdrì Mósè ni lókyá kandrá.) ²³ Di mì kàdré àmi ki ànziàgo ki lwa sàbátù tú kitswázó Mósè ni tatrítrí kúlí likí dhi, àmi ki togó adré di aswálé má rú, má dré agó àlo dhi ni tidrìlé wáyi sàbátù tú dhi sè àdho tà sè? ²⁴ Lè mì kàdré mómí ki tàbvó ta ngbà 'í tà adrélé nòle mì sè dhi i sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tàbvó ta gyágya.»

Yésu Mèsíyà 'i bàti?

²⁵ Lókyá nda sè dhi, mómíyá Yèrúsalamè 'a dhi ki àruka ì adré tá tàà àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi tsì dhya àma ki kàdrì ì dré adrézó láti nda pfùzoá dràle dhi 'i ko? ²⁶ Di, mì nò rè ká! Akódhi adré tà ta ngádra 'á gò, ì dré adrézó tà àlo ta drá ko! Ì nì àyikya tàle dhi, akódhi Mèsíyà 'i bàti dhi be? ²⁷ Di, lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, dhya àlo kitswá àrà dré angázó lásà dhi ni ni ko. Mà nì àmakya àrà dhya kòdhi dré angázó lásà dhi be.»

²⁸ Di Yésu dré rè dhu adrèrà'a tà tadhá tépelò na dhi 'á dhi, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Mì nì tsì ma be? Mì nì àrà má dré angázó lásà dhi be? Má alì mána áma drì sè ko. Di, dhya áma amùlepi dhi adré ngbú adrélé tà bàti ta. Mì nì àmikya akódhi ko. ²⁹ Di, má nì mána akódhi be. Tàko ko, má angá akódhi vélésè, ìndì akódhi amù ma nì.»

³⁰ Gò Yúdà ànzi ki kàdrì ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni ru. Di, àyi ki àlo so dríga akódhi rú ko, lókyá ni dré tá rè kitswálé ko dhi sè. ³¹ Di, mómíyá zyandre nda ì kòfalé dhi, mómí bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo. Ì adré tá tàà dhi: «Lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, akódhi ni tsì tà líndrìga ró dhi ki 'o dhya kòdhi àdhyà ki lavú?»

Fàrisáyò ì mù mómí i kitswálé Yésu ni ru

³² Fàrisáyò ì dré mómíyá zyandre nda ki yìzo adrèrà'a ngùrùngùrù ta Yésu ni tà dri dhi 'í. Di àyi tímáni kòwàna kàdrì íbe dhi, ì dré tépelò líkíbhá ki àruka ki mùzo kitswálé akódhi ni ru.

³³ Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Ma dhu rè tímáni àmi íbe lókyá tsà sè. Amvolásà dhi, má ni go lile dhya áma amùlepi dhi véna. ³⁴ Mì ni áma nda gò, mì dré àmikya kitswázó áma kisú ko. Angyá ko, mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.» ³⁵ Di Yúdà ànzi ki kàdrì nda ì dré lizízoá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi adré 'òle lile ángolé, mà dré kitswázó akódhi ni kisú bwà ko dhi? A ni lí Giríkì ki bvò

Yúdà ànzì ì dré ayízó dhi ì 'ásè, kitswálé Giríkì kì tadhá? ³⁶ Adré leà tàle ngìni dré adrèrà'a tàá dhi: «Mì ni áma nda gò, mì dré àmìkya kitswázó áma kisú ko,» ìndì «Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko» dhi?»

Yiandre adrélépi lídrì fe dhi

³⁷ Gwányá nda ni kítú kùdù, adrélépi kàdrì kítú àruka títi nda kì lavú dhi sè dhi, Yésu dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Dhya àlo kàdré yì lovó íbe dhi, akódhi kàlì má véle adrélé yì mvu wà. ³⁸ Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, yiandre adrélépi lídrì fe dhi ni adì apfòle akódhi ni togó lésè, ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni.»[†] ³⁹ Kòdhi Yésu adrè tá Tírì Lólo mónnyá áyì ka'ìbhá dhi ì dré adrélé 'òle kisulé dhi ni tà ta kòdhya. Tàko ko, Tírì Lólo nda atsá tá rè ko, Yésu dré tá rè file áyì mìlanzilanzì na ko dhi sè.

Móndí ì lanzí ru Yésu ni tà sè

⁴⁰ Mónnyá zyandre nda ì kòyi Yésu ni kúlí nda ì dre dhi, àyì kì àruka ì dré adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi Pròfétà 'ì bàti!» ⁴¹ Aruka ni ì adrè tá tàá dhi: «Akódhi Mèsíyà 'ì!» Dì, àruka ni ì adrè kó àyikya tàá dhi: «Mèsíyà ni kitswá tsì angalé Gàliláyà lésè? ⁴² Gìká ni Kúlí adrè zakó tsì tàá dhi, Mèsíyà ni angá ópí Dàwídì ni sùrú lésè, ìndì Bètèlémè, bhàandre Dàwídì dré angázó lásà dhi lésè!»[‡] ⁴³ Dì mónnyá zyandre nda ì dré ru lanzízó Yésu ni tà sè. ⁴⁴ Ayì kì àruka ì adrè tá leà dhi, à kòru akódhi. Dì, dhya àlo so drígá akódhi rú ko.

Yúdà ànzì kì kàdrì ì 'o àyì kì togó tombalé Yésu rú

⁴⁵ Gò tépelò likíbhá nda ì dré gòzo kòwánà kàdrì ì véna Fàrìsáyò íbe. Dì àyì nda ì dré lizízóá àyì tí dhi: «Mì adrì dhya kòdhi agòzo ába ko àdho tà sè?» ⁴⁶ Dì tépelò likíbhá nda ì logó dhi: «Dhya àlo adrélépi tà ta dhya kòdhi àdhya tìni dhi tàdzí yókódhó.» ⁴⁷ Dì Fàrìsáyò nda ì gò lizíá àyì tí dhi: «Mì tayì kókpà àmì akódhi nda dré litílè dre? ⁴⁸ Dhya àlo Yúdà ànzì kì kàdrì ì kòfalé yà, kó ngalé Fàrìsáyò ì kòfalé yà akódhi ni ka'ìlepi dhi tsì be? ⁴⁹ Kóko! Dì, mónnyá zyandre kòdhi ì ò àyikya Mósè ni tatrítrí kúlí ko. Gìká ni tatrítrí àyì dri!»

⁵⁰ Fàrìsáyò nda ì kòfalé dhi, Nìkòdémò atú lilepi Yésu véna ngátsi sè dhi tá be. Dì akódhi dré tàzoá àyì dré dhi: ⁵¹ «Áma kì tatrítrí kúlí ka'í tsì tà bhàle dhya àlo dri akódhi ni yì àko ró, ìndì tà dré 'òle dhi ni ni àko ró dhi 'í?» ⁵² Dì ì logó drá dhi: «Mì kókpà móndí angalépi Gàliláyà lésè dhi 'í? Mí vwa rè tà Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi ì ká. Mí ni noá dhi, pròfétà àlo angalépi Gàliláyà lésè dhi yókódhó.»

[†] 7:38 7:38 A kònò Ezèkyélè 47:1; Zàkàriyá 14:8. [‡] 7:42 7:42 A kònò 2 Sàmùwélè 7:12; Mìké 5:2.

[⁵³ Gò àyì àlò àlò tí tí dhi ì dré ngàzo nzìlè àyì bhà'àsè.]

8

Tòkó àlò rùlè múná tà 'orà'a dhi

¹ Dì Yésu dré lizo mbàlè kóngó Olivè fa kya drina. ² Ngá kòwa dre dhi, dré gòzo lile tēpelò na gò, móndyá wáyi dhi ì dré alizo ru kimó akódhi làga. Akódhi dré lirizó gò kídholé adréle àyì ki tadhá.

³ Dì tatrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe dhi, ì dré tòkó àlò dhi ni adrizo alizo bhàá móndyá wáyi i kandrá. I ru tá akódhi nda adrérà'a múná tà 'o agó àlò dhi be. ⁴ Dì ì dré tazoá Yésu dré dhi: «Tadhálepi, à ki tòkó kònìdhi adrérà'a múná tà 'o agó àlò be dhi 'á. ⁵ Mósè fè tá tólí tatrítrí kúlí na tazoá àma dré dhi, mà kàdré tòkó tà 'obhá kònìni dhi ki lebhé todràlè kírà sè. Dì mí adré mína tàá tà kòdhi sè ngíní?» ⁶ I lizí tá akódhi kònìni kitswázó akódhi ni tabhí litilé, ì kòkitswáró akódhi ni asikí be dhi bvó. Dì, Yésu dré ína tandizo gò, kídholé adréle ngá tisì drígámbíli sè kìní mi. ⁷ I dré rē dhu adrérà'a akódhi ni lizí dhi 'á dhi, dré ngàzo áyì totó gò, tàá àyì dré dhi: «Dhya tàkonzì 'òlepi tàdzí ko dhi kàdré àmi kòfalé be dhi, akódhi nda kòkidhó rē zyà tòkó kònìdhi ni lebhélé kírà sè dhi nì.» ⁸ Dì dré gòzo tódhyá tandìle adréle ngá tisì kìní mi.

⁹ Dì ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo topfòlè àlò àlò kídholé màlìga i rú, Yésu ki tayí tòkó nda adrélepi áyì totó akódhi kandrá dhi be. ¹⁰ Dì Yésu dré ngàzo áyì totó lizíá tíá dhi: «Tòkó, àyì nda i ángwà? Dhya àlò tà bhàlepi mí dri dhi yókódhó?» ¹¹ Akódhi logó dhi: «Mírì, dhya àlò yó.» Dì Yésu tà drá dhi: «Má bhà kókpà tà mí dri ko. Dì mí lè, ìndì kídholé nyànomvá dhi, mí kògò vélé tàkonzì 'o ko.»*

Yésu ngádra bvò àdhya 'i

¹² Yésu dré gòzo tàá móndyá zyandre i dré dhi: «Ma ngádra adrélepi ngá kazá móndyá bvò àdhya i dré dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélepi áma lebè dhi kitswá tàdzí atsilé tìnìmvá na ko. Be ró dhi, a ni adré ngádra lídrì àdhya íbe.»

¹³ Dì, Fàrisáyò ì dré ngàzo tàá drá dhi: «Mí adré mína ámi tàndi ni tà longó mi. Tà mí dré adréle tale dhi i, tà bàti 'i ko.»

¹⁴ Dì Yésu logó àyì dré dhi: «Gba má dré adrézó áma tàndi ni tà longó dhi, tà má dré adréle tale dhi i, tà bàti 'i. Tàko ko, má nì, má angá ángolésè ya, ìndì má adré lile ángolé ya dhi be. Dì, mì nì àmìkya ngalè má angá ángolésè ya, kó

§ 7:53 7:53 Wárágá àruka Gíkà ni Kúlí tisizo àyì dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré Yòwání 7:53-8:11 dhi ni kisú ko. * 8:11 8:11 A kònò tà àndu ngìle Yòwání 7:53 na dhi.

ngalè má adrè lile ángolé ya dhi ko. ¹⁵ Mì adrè àmikya áma tàbvó ta ngóro mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré adrélé tàle dhi tíni. Dì, má adrè mána dhya àlo ni tàbvó ta ko. ¹⁶ Kòno má kàdré tá tàbvó ta dhi, tàbvó má dré kitswálé tàle nda ni tá adrè gyàgya. Angyá ko, má adrè tà àlo 'o kalóma ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi túmání má be. ¹⁷ A tisì tá àmi kì tàndi kì tatrítrí kúlí na tàle dhi, móndí rì tà nobhá mǐ sè dhi ì kàdré tà àlo dhi ni longó kòdhya dhi, tà ì dré adrélé longolé nda, tà bàti 'i.† ¹⁸ Ma, má adrè áma tàndi ni tà longó. Kòdhi íbe dhi, áma Atá áma amùlepi dhi adrè kókpa áma tà longó.» ¹⁹ Dì ì lizí tíá dhi: «Ámi Atá ángwà?» Yésu gò logóá àyi dré dhi: «Mì nǐ ma àdhi 'i yà dhi ko, ìndi mì nǐ áma Atá àdhi 'i yà dhi ko. Kòno mì kòni tá ma be dhi, mì ni tá kpà áma Atá ni ni.»

²⁰ Yésu tà tá kúlí nda ì, dré tá adrérà'a tà tadhá tépelò na, ànyi àrà adrézó ngá fèle Gìká dré dhi kì likí dhi làga dhi 'á. Dì, dhya àlo ru tá akódhi ko, lókyá ni dré tá rè kitswálé ko dhi sè.

Yésu dhya Gìká Atá dré amùle dhi 'i

²¹ Yésu dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Má adrè 'òle lile. Mì ni áma nda gò, mì dré àmikya todràzo àmi kì tàkonzì na. Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.» ²² Dì Yúdà ànzì ì lizí àyi kòfalésè dhi: «Akódhi adrè 'òle àyi pfu dràle? Kòdhi vo tà dré adrézó tàá dhi: <Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko> dhi 'i?» ²³ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì angá àmikya bvò kòndi lésè. Dì, má angá mána kurú lésè. Àmi móndí bvò kòndi àdhya 'i. Dì, ma mána móndí bvò kòndi àdhya 'i ko. ²⁴ Àsà dhi, má tà tá àmi dré dhi, mì ni todrà àmi kì tàkonzì na. Tàko ko, mì kòka'ì, ma Dhya adrélépi be dhi 'i ko dhi, mì ni dra todrà àmi kì tàkonzì na.»‡ ²⁵ Dì ì lizí tíá dhi: «Mì mína àdhi 'i?» Yésu gò logóá àyi dré dhi: «Ma dhya má dré adrézó tàá kíno lésè dhi, ma akódhi 'i nda 'i. ²⁶ Ma dhu rè tà íbe bí tàle àmi kì tà dri. Ma kpà tà íbe bí tàle àmi kì tàbvó tàzo. Dì, dhya áma amùlepi dhi adrè ngbú adrélé tà bàti ta. Má adrè ngbà 'í tà má dré yìle akódhi nda vélésè dhi kì ta mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré kòdhya.»

²⁷ Dì, ì nǐ tá ko tàle dhi, Yésu adrè tá àyi Atá ni tà ta kòdhya dhi. ²⁸ Dì Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Lókyá mì dré dra ma, Móndí ni Mvá ni tingázó kuru dhi sè dhi, mì ni nǐá tàle dhi, ma Dhya adrélépi be nda 'i dhi be. Mì ni kpà nǐá tàle dhi, má adrè tà àlo 'o áma drǐ sè ko dhi be. Dì, má adrè ngbà 'í tà áma Atá dré tadhálé má dré dhi kì ta kòdhya. ²⁹ Dhya

† 8:17 8:17 A kòno Dùtèrònómè 17:6; 19:15. ‡ 8:24 8:24 A kòno Pfòma 3:14-15.

áma amùlepi dhi túmání má be. Tayí ma kalóma ko. Angyá ko, má adré ngbú tà akódhi ni togó dré adrézó kinilé ásà dhi ki 'o kòdhyà.» ³⁰ Di Yésu dré tá adrerà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, móndí bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo.

Mì ni adré móndí trìle bàti dhi i ró

³¹ Di Yésu dré tàzoá Yúdà ànzi áyi ka'ibhá nda i dré dhi: «Mì kàdré tròle tà má dré adréle tadhále dhi i rú dhi, mì ni adré áma lebhébhá 'i bàti. ³² Di mì ni tà bàti ni gò, tà bàti nda dré àmi ki trizo wáyi.» ³³ I logó drá dhi: «Áma, áma Abàramà ni sùrú 'i. Mà atsá rè tàdzí dhya àlo ni màrábà ro ko. Di mí adré mína tàá dhi, à ni áma ki tri dhi ngíni?» ³⁴ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélepi tàkonzì 'o dhi, akódhi nda tàkonzì ni màrábà 'i. ³⁵ Màrábà adré ína adréle sùrú 'á nyo ko. Di, mváagó adré ína adréle sùrú 'á nyo. ³⁶ Di Giká ni Mvágó kòtrì àmi dhi, mì ni adré móndí trìle bàti dhi i ró.

³⁷ Má nì tàle dhi, àmi Abàramà ni sùrú 'i dhi be. Di, mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle, mì dré adréle áma kúlí ka'í dòle àmi ki togó na ko dhi sè. ³⁸ Má adré mána tà áma Atá dré tadhále má dré dhi ki ta kòdhyà. Di, mì adré àmikya tà mì dré yìle àmi ki atá vélésè dhi ki 'o kòdhyà.»

³⁹ I gò logó drá dhi: «Áma ki atá, Abàramà 'i.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré tá Abàramà ni ànzi 'i bàti dhi, kònò mì ni tá adré tà Abàramà dré 'òle dhi ki 'o kòdhyà. ⁴⁰ Di, nyànomvá dhi, mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle, má dré tà bàti má dré yìle Giká vélésè dhi ni tàle àmi dré dhi sè. Abàramà 'o tá ína tà làsú be kònini dhi ko. ⁴¹ Di, mì adré àmikya tà 'o ngóro àmi ki atá dré adréle 'òle dhi tìni.» Di ì logó drá dhi: «Áma, áma ànzi tìle swà ro dhi 'i ko! Ama ki Atá, Giká 'i kalóma.»

⁴² Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Giká kàdré tá àmi ki Atá 'i bàti dhi, kònò mì ni tá adré áma le. Angyá ko, má angá Giká vélésè gò, má dré adrézó kònwa akódhi ni rú sè. Má alì mána áma drì sè ko. Be ró dhi, akódhi amù ma nì. ⁴³ Tà má dré adréle tàle kòdhi ì adré file àmi drìna ko àdho tà sè? I adré file ko, mì dré kitswálé áma kúlí yi bwà ko dhi sè. ⁴⁴ Ami àmikya àmi ki atá Dzáborò ni ànzi 'i. Mì adré àmi ki atá nda ni lovó le 'òle kòdhyà. Kidhólé kidhoma lésè dhi, akódhi nda dhya adrélepi móndí ki tupfú todràle dhi 'i. Adré kpà tròle tà bàti rú ko, tà bàti dré adréle akódhi léna àlomvá ko dhi sè. Dré adrerà'a kinzò ta dhi 'á dhi, adré áyi tàndi ni ti ta kòdhyà. Tàko ko, akódhi kinzò líyí 'i, ìndi kinzò ni atá 'i. ⁴⁵ Di, má dré mána adréle tà bàti ta dhi sè dhi, mì adré áma ka'í ko. ⁴⁶ Ami kòfalé dhi, àdhi ni

kitswá tsì tàkonzì àlo tadhá má rú dhi nì? Di má kàdré tà bàti ta kòdhya dhi, mì adré áma ka'í ko àdho tà sè? ⁴⁷ Dhya adrélépi Giká àdhya ró dhi adré ína Giká ni kúlí yi. Di, mì adré àmikya áma kúlí yi ko, mì dré adrélé Giká àdhya ró ko dhi sè.»

Yésu i Abàramà be dhi

⁴⁸ Di Yúdà ànzi nda ì gò logóá drá dhi: «Mà adré zakó tàá kyá tàle dhi, mi mína Sàmàriyà agó 'i, ìndì mi tirí kònzi íbe mí léna dhi!» ⁴⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Tirí kònzi má léna yókódhó. Be ró dhi, má adré mána lindrì fe áma Atá dré. Di, mì adré àmikya kanyò fe má dré. ⁵⁰ Má adré mìlanzilanzì nda kisulé áma tàndi dré ko. Di, dhya adrélépi mìlanzilanzì le fèle má dré dhi be. Akódhi nda kpà dhya adrélépi tàbvó ta gyägya dhi 'i. ⁵¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí ka'í 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko!»

⁵² Di Yúdà ànzi nda ì gò tàá drá dhi: «Nyànomvá, mà nì tàle dhi, mi tirí kònzi íbe mí léna káyà dhi be! Abàramà drà dre. Pròfètà ì todrà kókpà dre. Di, mí adré mína tàá dhi, dhya adrélépi àmi kúlí ka'í 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko. ⁵³ Mí adré kisùá dhi, mi mína kàdrì àma kì atá Abàramà ni lavú? Akódhi drà dre. Pròfètà ì todrà kókpà dre. Mí adré di kisùá dhi, mi tá mína àdhi 'i?» ⁵⁴ Di Yésu gò logóá dhi: «Má kàdré tá mìlanzilanzì nda kisulé áma tàndi dré dhi, kònò áma mìlanzilanzì nda nì tá adré tà tàko ró. Di, áma Atá adré ína áma mǐ bha lanzile dhi nì. Akódhi nda, dhya mì dré adrézó tàá dhi, akódhi àmi kì Giká 'i dhi 'i. ⁵⁵ Mì nì àmikya akódhi ko. Di, má nì mána akódhi be. Kònò má kòtà tá dhi, má nì akódhi ko dhi, má nì tá adré kinzò líyí 'i àmi tǐni. Di má nì akódhi be, ìndì má adré akódhi nì kúlí ka'í 'òle. ⁵⁶ Ami kì atá Abàramà lenzé tá tò, dré tá kítú má dré alizo dhi nì nòle dhi sè. Akódhi nò kítú nda 'í gò, dré lenzézó ása.» ⁵⁷ Di Yúdà ànzi nda ì tà drá dhi: «Ámi kóná kòtsa kó rè nyadhì-rì-drì-mudrì ko dhi, mí 'o mì ngìni tàá dhi, mí nò Abàramà 'í dhi?» ⁵⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Abàramà nì tirà ko dhi 'á dhi, ma tá mána be!» ⁵⁹ Di kúlí nda sè dhi, ì dré ngàzo kírà kudhú, kitswázó akódhi nì lebhé dràle ása. Di, Yésu dré ína áyi zùzo gò, pǐle lyà tépelò 'ásè.

9

Yésu tidrí agó àlo òle mì kùdúkùdu ró dhi

¹ Yésu ì dré tá adrerà'a lǐle láti 'ásè dhi 'á dhi, akódhi dré mì bhèzo agó àlo òle mì kùdúkùdu ró dhi nì no. ² Di akódhi nì lebhé à ì dré lizizóá dhi: «Rábbi, àdhi 'o tàkonzì agó

kòndhi ni tizo mĩ kùdúkùdu ró dhi nì? Akódhi 'o nì, kó ngalè akódhi ni tibhá ì 'o kó àyi?» ³ Yésu logó dhi: «À ti akódhi kònini akódhi ni tàkonzì sè yà, kó ngalè akódhi ni tibhá ki tàkonzì sè yà dhi ko. Be ró dhi, à ti akódhi kònini, à kòkìtswáró tà Gìká dré adrélé lèlè 'òlè akódhi léna dhi nì no be dhi bvó. ⁴ Adré leá dhi, mà kàdré dhya áma amùlèpi dhi nì àzì 'o kitú dré adrérà'a be dhi 'á. Ngátsi adré ína alìlè. Lókyá nda sè dhi, dhya àlo kitswá àzì 'o bwà ko. ⁵ Má dré adrérà'a bvó kònndhi lé dhi 'á dhi, ma ngádra adrélèpi ngá kazá móndyá bvó àdhya i dré dhi 'i.»

⁶ Yésu kòtá tà nda dre dhi, dré túsú fùzo kìnì mi, kùrú anzwázó túsú nda sè gò, agó mĩ kùdúkùdu ró nda ni mĩ ndryàzo ásà. ⁷ Dré tàzoá drá dhi: «Mí lè ámi mĩ dzi yí ledélé rú zìlè Sílòwámà dhi na.» (Rú Sílòwámà nda kòdhi adré leá tàlè dhi «Mùlè dhi».) Dì agó nda dré lizo áyi mĩ dzi kònàlè gò, dré nzizo adrélé ngá nobe.

⁸ Dì akódhi ni bhàzì i, túmání móndyá atú akódhi ni nobhá adrérà'a ngá zi dhi íbe dhi, ì dré ngàzo adrélé lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Agó kònndhi tsì dhya adrélèpi tá lirílé adrélé ngá zi dhi 'i ko?» ⁹ Ayi ki àruka ì dré adrézó tàá dhi: «Akódhi 'i.» Aruka ni ì adrè kó tàá dhi: «Kóko. Akódhi 'i ko. Dì, sù akódhi tìni.» Dì, agó nda dré ína adrézó tàá dhi: «Ma 'i!» ¹⁰ Dì ì lizí tía dhi: «Ámi mĩ nzì dì ru adrélé ngá no ngínìngínì ró?» ¹¹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Agó rú zìlè Yésu dhi anzwá tá kùrú, áma mĩ ndryàzo ásà gò, tàzoá dhi, má kòlì áma mĩ dzi yí Sílòwámà àdhya na. Dì má kòlì áma mĩ dzi kònàlè dre dhi, má dré ngàzo adrélé ngá no!» ¹² I gò lizíá tía dhi: «Agó kòdhi ángwà?» Gò logóá dhi: «Má nĩ ko.»

Fàrisáyò ì lizí tà agó adrélèpi dhi tí

¹³ Gò ì dré agó adrélèpi tá mĩ kùdúkùdu ró nda ni drizo, lizo ába Fàrisáyò i véna. ¹⁴ Kitú Yésu dré tá kùrú anzwázó gò, agó nda ni mĩ nzizo dhi tá sàbátù 'i. ¹⁵ Dì Fàrisáyò nda ì dré kpà lizízóá akódhi tí, ngalè akódhi ni mĩ nzì tá ru adrélé ngá no ngíni ya dhi. Akódhi dré logózóá àyi dré dhi: «Agó àlo dhi ndryá tá áma mĩ kùrú sè. Dì má kòdzì áma mĩ dre dhi, má dré kidhózó adrélé ngá no.» ¹⁶ Fàrisáyò nda ki àruka ì gò adrélé tàá dhi: «Dhya tà nda ni 'òlèpi kòdhi angá ína Gìká vélèsè ko. Tàko ko, adrè sàbátù ni tòlì líkì ko.» Dì, àruka ni ì adrè kó tàá dhi: «Tàkonzì líyí kitswá ína tà línndrìga ró làsú be kònini dhi ki 'o bwà ngínìngínì ró?» Dì ì dré ru lanzízó tà nda sè. ¹⁷ I dré gòzo lizíá agó adrélèpi tá mĩ kùdúkùdu ró nda tí dhi: «Mí ró dhi, mí adrè mína tàá agó ámi mĩ nzìlèpi nda ni tà sè ngíni?» Akódhi logó dhi: «Akódhi nda pròfétà 'i.»

18 Di, Yúdà ànzì kì kàdrì nda ì ka'í tá rẹ ko tàlẹ dhi, agó nda tá mǐ kùdúkùdu 'i gò, dré gòzo adrélẹ ngá no dhi. Àsà dhi, ì dré akódhi nì tìbhá kì azizó gò, 19 lizízóá àyì tí dhi: «Agó kònìdhi àmì kì mvá 'i? Mì adré tàá dhi, mǐ ti tá akódhi mǐ kùdúkùdu ró? Adré dì ngá no nyànomvá ngínìngínì ró?» 20 Dì akódhi nì tìbhá nda ì logó àyì dré dhi: «Mà nǐ tàlẹ dhi, kònìdhi àma kì mvá 'i, ìndì apfò tá mǐ kùdúkùdu ró dhi be. 21 Dì, mà nǐ ngalẹ adré nyànomvá ngá no ngíni ya dhi ko. Mà nǐ kpà ngalẹ àdhi nǐ akódhi nì mǐ nǐ ya dhi ko. Mì kòlízì akódhi kòdhyà. Atsá kàdrì dre. A nì kitswá áyì tándì nì tà ta bwà.» 22 Akódhi nì tìbhá nda ì tà tá kònìni, ì dré tá adrélẹ Yúdà ànzì kì kàdrì kì ro dhi sè. Tàko ko, àyì nda ì yì tá ru tàzoá dhi, ì nì dhyà ángùdhi adrélẹpi ka'íá tàlẹ dhi, Yésu Mèsíyà 'i dhi nì dro àyì kì lísàmbò dzó lésè. 23 Tà nda sè dhi, akódhi nì tìbhá nda ì tà tá dhi: «Atsá kàdrì dre. Mì kòlízì akódhi kòdhyà.»

24 Dì Fàrìsáyò nda ì dré gòzo tódhyá agó adrélẹpi tá mǐ kùdúkùdu ró nda nì azí gò, ì dré tàzoá drá dhi: «Mí fẹ lindrì Gìká dré. Mà nǐ tàlẹ dhi, agó kòdhi tàkonzì líyí 'i dhi be.» 25 Gò logóá dhi: «Akódhi nda kàdré ìna tàkonzì líyí 'i bàti dhi, má nǐ ko. Má nǐ ngbà 'í tà àlo kònìdhi: Ma tá mǐ kùdúkùdu ró. Dì, nyànomvá dhi, má adré ngá no!» 26 Dì ì gò lizíá tíá dhi: «Akódhi nda 'o mǐ ngíni? Nǐ ámì mǐ ngíni?» 27 Gò logóá àyì dré dhi: «Má tà tá àmì dré dre. Dì, mǐ yì ma ko. Mì adré tà nda nì le yìlẹ tódhyá àdho tà sè? Mì adré kpà lèá atsálẹ akódhi nì lebhà 'i ró?» 28 Dì ì dré akódhi nì dhàzo tàzoá dhi: «Mì mína dhyà kòdhi nì lebhèlẹpi 'i! Ama àmakya Mósè nì lebhèbhá 'i! 29 Mà nǐ tàlẹ dhi, Gìká tà tá tà Mósè be dhi be. Dì, kàdré ìna dhyà kòdhi nì tà sè dhi, mà nǐ ngalẹ akódhi angá ángolésè ya dhi ko.» 30 Dì agó nda logó àyì dré dhi: «Tà kòdhi tà kitswálẹpi dhyá kì lindrì tígá dhi 'i! Mì nǐ àmikya ngalẹ akódhi angá ángolésè ya dhi ko, tágba dré áma mǐ nǐzò nì dhi! 31 Mà nǐ tàlẹ dhi, Gìká adré tàkonzìbhá kì yì ko dhi be. Dì, adré ìna mónnyá adrébhá tròlẹ áyì tà rú, adrébhá tà í dré adrélẹ lèlẹ dhi kì 'o dhi kì yì kòdhyà. 32 A yì rẹ tàdzí ko tàlẹ dhi, dhyà àlo nǐ móndí tìlẹ mǐ kùdúkùdu ró dhi nì mǐ dhi. 33 Kònò agó kòdhi kàngá tá Gìká vélésè ko dhi, kitswá tá tà àlo 'o bwà ko.» 34 Dì ì logó drá dhi: «À ti mǐ trú tàkonzì na bàti! Mí 'o mǐ ngíni, adrélẹ àma kì tadhá dhi?» Dì ì dré akódhi nì dròzo àyì kì lísàmbò dzó lésè.

35 Yésu kòyì tàlẹ dhi, ì dro tá agó nda dhi dre dhi, dré akódhi nì kìsúzó gò, lizízóá tíá dhi: «Mí adré Móndí nì Mvá nì ka'í?» 36 Agó nda logó dhi: «Mírì, mí tà rẹ má dré, akódhi

nda àdhi 'i ya dhi ká, má kòkitswáró akódhi ni ka'í be dhi bvó.» ³⁷ Yésu tà drá dhi: «Mí nò akódhi dre. Akódhi dhya adrélépi tà ta mí be ni 'i.» ³⁸ Di agó nda tà drá dhi: «Mírì, má ka'í dre!» Gò dré adhézó àyi kórókó titì Yésu kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo.

Adhibhá i mì kùdúkùdu 'i bàti?

³⁹ Di Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má alì mána bvò kòndi lé kitswálé tàbvò kònìdhi ni ta: Má alì kitswálé dhya mì kùdúkùdu ró dhi ì kòkitswáró ngá no, ìndì dhya adrèbhá ngá no dhi ì kàtsáró mì kùdúkùdu ì ró.» ⁴⁰ Fàrìsáyò àruka adrèbhá Yésu làga dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré lizizóá tíá dhi: «Àma tsì kókpà mì kùdúkùdu 'i?» ⁴¹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Kònò mì kàdré tá mì kùdúkùdu 'i bàti dhi, à kitswá tá tà bha àmi dri àmi ki tàkonzì ki tà sè ko. Di, mì dré adrélé tàle dhi mì adré ngá no dhi sè dhi, àmi ki tàkonzì ì dhu rè àmi dri be.»

10

Kábilígyà likílépi i kábilígyà ni íbe dhi

¹ Yésu gò tàá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélépi file kábilígyà ki gírí na ti ni 'àsè ko, di, adrélépi ína file látì twá 'àsè dhi, akódhi nda kùgú 'i, ìndì ngá kárilépi 'i. ² Di, dhya adrélépi file gírí nda ni ti 'àsè dhi, kábilígyà likílépi 'i. ³ Gírí ni ti likílépi adré ti nda ni nzi akódhi dré gò, kábilígyà ì dré adrézó akódhi ni kúlí yi. Akódhi adré àyi tàndi ni kábilígyà ki azí àyi ki rú sè gò, adrézó àyi ki dri pfòzo àyi íbe kivì na. ⁴ Kò'o àyi pfòle títi dre dhi, adré dhèle àyi kandrá. Gò kábilígyà nda ì dré adrézó lile vása, ì dré kúlí ni ni nìle be dhi sè. ⁵ Di, kábilígyà nda ì kitswá tàdzí lile móndí twá ì dré nìle ko dhi vèsè ko. Be ró dhi, ì ni lapá ràle akódhi nda kandrásè, ì dré kúlí ni ni nìle ko dhi sè.»

⁶ Yésu tà tá tà nda àyi dré kúlí alaala sè. Di, tà dré adrélé tàle nda ki àndu fi ína àyi drìna ko.

⁷ Di Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Ma gírítì kábilígyà ì dré dhi 'i. ⁸ MónDYá wáyi alìbhá drìdrì má kandrá dhi ì tá kùgubhá 'i, ìndì káribhá 'i. Di, kábilígyà nda ì yi tá àyi ko. ⁹ Ma gírítì 'i. Dhya ángùdhi adrélépi afilé má 'àsè dhi ni adrì. Akódhi nda ni adré afilé, adrélé pfòle, adrélé kpà ngá kisú nyàle. ¹⁰ Kùgú adré ngbà 'í alìle kitswálé ngá kugù, kitswálé móndí ki tupfú todràle, ìndì kitswálé tà kizá. Di, má alì mána móndí ì kàdréro lídrì íbe, ìndì lídrì nda kògaró àyi léna gagà.

¹¹ Ma kábilígyà likílépi dóro dhi 'i. Kábilígyà likílépi dóro nda adré àyi lídrì fe àyi kábilígyà ì dré. ¹² Di, kàdré dhya

adrélépi ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi ni tà sè dhi, akódhi nda kábilígyà líkílépi 'i bàti ko. Kábilígyà nda i kpà akódhi ni tàndi àdhya 'i ko. Akódhi kònò kàlagí adrérà'a alìle dhi, adré ina kábilígyà nda ki tayí lapázó. Gò kàlagí nda dré adrézó kábilígyà nda ki turú, adrézó àyi ki lapé. ¹³ Dhya nda adré lapálé, dré adrélé ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi sè, ìndì dré adrélé kábilígyà nda ki tà kisù ko dhi sè.

¹⁴ Ma kábilígyà líkílépi dóro dhi 'i. Má nì áma kábilígyà i be, ìndì áma kábilígyà nda i nì kpà ma be, ¹⁵ ngóro áma Atá dré áma nìle be dhi tìni, ìndì má dré kpà áma Atá ni nìle be dhi tìni. Má adré áma lídrì fe áma kábilígyà nda i dré. ¹⁶ Ma kókpà kábilígyà àruka adrèbhá gírì kònìdhi 'á ko dhi íbe. Adré làá dhi, má kàdrì àyi nda i afízó àyi íbe be. I ni kpà áma kúlí yi gò, kábilígyà títì nda i dré adrézó pàrí àlo ró, àyi ki líkílépi dré kpà adrézó àlo kwákwá.

¹⁷ Áma Atá adré áma le tò, má dré adrélé áma lídrì fe kíswázó gòle dòá tódhyá dhi sè. ¹⁸ Dhya àlo kíswá áma lídrì tingá bwà ko. Dì, má adré mána fèá ngóro má dré adrélé lèle 'òle dhi tìni. Ma rìnyí íbe kíswázó fèá, ìndì ma kpà rìnyí íbe kíswázó gòle dòá. Kòrìdhi, tòlì má dré kísulé áma Atá vélèsè dhi 'i.»

¹⁹ Yésu ni kúlí nda i sè dhi, Yúdà ànzi i dré gòzo tódhyá ru lanzi. ²⁰ Ayi ki àruka bí dhi i adré tá tàá dhi: «Akódhi tírì kònzi íbe í léna! Ngá kizá akódhi ni drì dre! Mì adré akódhi ni yi àdho tà sè?» ²¹ Dì, àruka ni i adré kó tàá dhi: «Dhya adrélépi tírì kònzi íbe í léna dhi adré ina kúlí ta kònìni ko. Tírì kònzi ni kíswá tsì mómí mì kùdúkùdu ró dhi ki mì nzi bwà?»

Yúdà ànzi ki àruka i gà Yésu rè

²² Lókyá kidhì àdhya sè dhi, Yúdà ànzi i adré tá gwányá adrézó tépelò ni bhàma twá Giká dré dhi ni tà kisù dhi ni 'o Yèrusalémà na. ²³ Dì Yésu dré tá adrérà'a atsílé tépelò ni kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi 'ásè dhi 'á dhi, ²⁴ Yúdà ànzi i dré ru kimózó akódhi làgàsè kúrú gò, tàá drá dhi: «Mí ni tà kòdhi ni losó vwàle lókyá be àngopí? Mì kàdré Mèsíyà 'i bàti dhi, mí tà rè àma dré ngádra 'á ká.» ²⁵ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má tà tá tà nda àmi dré dre. Dì, mì ka'í àmíkya ma ko. Tà líndrìga ró má dré adrélé 'òle áma Atá ni rú sè dhi i adré tadhá ngádra 'á dhi, ma àdhi 'i ya dhi nì. ²⁶ Dì, mì ka'í àmíkya ma ko, mì dré adrélé áma kábilígyà 'i ko dhi sè. ²⁷ Áma kábilígyà i adré áma kúlí yi. Má nì kpà àyi be gò, i dré adrézó áma lebè. ²⁸ Má adré lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe àyi dré gò, i dré kíswázó tàdzí dràle ko. Dhya àlo kíswá kpà àyi ki topá má drígàsè bwà ko. ²⁹ Áma Atá àyi

ki afèlepi má dré dhi kàdrì ngá wǎyi dhi ki lavú. Dì dhya àlo kitswá àyi ki topá áma Atá nda drígàsè bwà ko. ³⁰ Ama áma Atá be dhi i àlo 'i.»

³¹ Gò Yúdà ànzi nda i dré gòzo tódhyá kírà kudhú kitswázó Yésu ni lebhé dràle ásà. ³² Dì Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Má 'o tà línríga ró dóro bǐ angábhá áma Atá vélèsè dhi i àmi dré nòle dhi 'í. Dì tà nda i kòfalé dhi, mì adrè 'òle áma lebhé kírà sè tà ángùdhi sè?» ³³ Dì Yúdà ànzi nda i logó drá dhi: «Mà adrè ámi lebhé kírà sè tà dóro nda ki àlo sè ko. Be ró dhi, mà adrè àmakya ámi lebhé kírà sè, mí dré adrélé Gíká ni lodhá dhi sè. Angyá ko, mì móndí ro ni, mí adrè mína ámi 'o adrélé Gíká ro!»

³⁴ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «À tisi zakó tsǐ àmi ki tátírítrí kúlí na dhi, Gíká tà tá dhi: <Ami gíká 'i!>* ³⁵ Mà nǐ tàle dhi, à kitswá tà àlo tisi le Gíká ni Kúlí na dhi ni bhe garà dri bwà ko dhi be. Dì Gíká kòzi kó móndyá áyi Kúlí kisúbhá dhi i gíká i ró dhi, ³⁶ mì adrè di àmikya tàá dhi, má adrè Gíká ni lodhá, má dré tàle dhi ma Gíká ni Mvágó 'i dhi sè dhi ngíni? Tà bàti ró dhi, Gíká Atá nda bhà ma twá adrélé ína ró gò, áma amùzo bvò kònìdhi lé dhi nì. ³⁷ Má kàdré tà áma Atá dré adrélé 'òle dhi ki 'o kòdhya ko dhi, mì kòka'í ma ko. ³⁸ Dì, má kàdré tà nda ki 'o 'í dhi, gba mì kàdré áma ka'í ko yà dhi, mì kàdré tà línríga ró má dré adrélé 'òle nda ki ka'í kòdhya, mì kònìró tàle dhi, áma Atá má léna, ìndì ma áma Atá léna dhi be.» ³⁹ Dì i dré gòzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni ru. Dì, akódhi dré ína ngàzo pfòle lyà àyi kòfalèsè.

⁴⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo lile zyàle Yòròdánè ni ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bátísimò fe drìdrì dhi na. Dré adrézó kònàle gile lókyá be vwàvwà ro tsà gò, ⁴¹ móndí zyandre dhi i dré alizo akódhi véle. † adrè tá tàá dhi: «Yòwánì 'o tá ína tà àlo línríga ró dhi ko. Dì, tà títi dré tá tàle agó kòdhi ni tà dri dhi i tá tà bàti 'i.» ⁴² Dì móndí zyandre dhi i dré Yésu ni ka'izo kònàle.

11

Làzàro ni dràma

¹ Agó àlo rú be Làzàro dhi tá drà ro Bètàníyà na. Bètàníyà nda tá kpà bhà akódhi ni amvúpi i, Màríyà i Màrátà be dhi kya 'i.* ² Màríyà nda kòdhi tá tòkó màlásì dàlepi Mírì Yésu pá gò, pá ni ki atrizo áyi drìbhí sè dhi 'i.† Dì adrúpi ni, Làzàro nda tá drà ro. ³ Gò akódhi ni amvúpi rǐ nda i dré móndí mùzo lile tàá Yésu dré dhi: «Mírì, ámi arúpi mí dré

* **10:34** 10:34 A kònò Longó i 82:6. * **11:1** 11:1 A kònò Lúkà 10:38-42. † **11:2** 11:2 A kònò Yòwánì 12:1-8.

lèlè tò dhi drà ro.» ⁴ Yésu kòyi rúbí nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Làzàró nì drà kòdhi kitswá akódhi nì 'o dràle nyo ko. Be ró dhi, drà nda atsá ína akódhi rú Gíká kòkisúró mĩlanzilanzì ásà, ìndì kòbhàró kpà áyi Mvágó nì mĩ lanzile ásà be dhi bvó.»

⁵ Yésu lè tá Màràtà ì, amvúpi nì Màríyà be, ìndì Làzàró be tò. ⁶ Dì, kòyi tàle dhi, Làzàró nda tá drà ro dhi dre dhi, dré gòzo ína adrélé àrà í dré tá adrézó dhi na kitú rì. ⁷ Gò dré tàzoá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Mà kògò lile Yúdáyà na.» ⁸ Dì, akódhi nì lebèbhá nda ì tà drá dhi: «Rábbi, gí dhu rè ko, Yúdà ànzi ì dré tá adrézó láti nda kitswázó ámi lebhé dràle kírà sè dhi. Dì, mí adré mína 'òle gòle kònàle?» ⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Kitú adré kàle sàà mudrí-drì-rì ko? Dhya ángùdhi adrélépi atsílè kitú sè dhi adré dhèle ko, dré adrélé ngádra bvò kòndi àdhyà nì no dhi sè. ¹⁰ Dì, kàdré ína atsílè ngátsi sè dhi, adré dhèle, dré adrélé ngádra àko í léna dhi sè.»

¹¹ Kòtà tà nda dre dhi, dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Áma kí arúpi Làzàró ko ayí dre. Dì, má adré mána lile akódhi nì toró.» ¹² Dì lebèbhá nì ì tà drá dhi: «Mírì, akódhi kàdré ayí ko dhi, a nì adrí.» ¹³ Ì adré tá àyikya kisúá dhi, Yésu adré tá Làzàró nì ayí kòma nì tà ta kòdhyà. Tákò, Yésu adré tá ína akódhi nì dràma nì tà ta kòdhyà. ¹⁴ Dì Yésu dré tàzoá àyi dré ngádra 'á dhi: «Làzàró drà dre. ¹⁵ Dì àmi kí tà sè dhi, má adré lenzélé má dré tá adrélé kònàle yó dhi sè, mì kòkitswáró áma ka'í bàti be dhi bvó. Mà kòlì dì akódhi véna.» ¹⁶ Dì Tomá, adrélé kpà rú zile Láti dhi dré tàzoá Yésu nì lebèbhá àruka títi dhi ì dré dhi: «Mà kòlì kókpa be, mà kòdràró túmání akódhi be!»

Yésu dhya adrélépi mǒndí kí tingá dràdrà lèsè dhi 'ì, ìndì dhya adrélépi lídrì fe dhi 'ì

¹⁷ Yésu kòtsa Bètàníyà na dre dhi, dré yǐzoá tàle dhi, à bhà tá Làzàró ayílè mógó na kitú su dre. ¹⁸ Bètàníyà nda tá ànyi Yèrusalémà làga, ànyìanyì kílòméterè na. ¹⁹ Dì Yúdà ànzi bí dhi ì alì tá Màràtà ì véle Màríyà be, kitswálè àyi kí togó tindrì àyi kí adrúpi nì dràdrà nì tà sè.

²⁰ Dì Màràtà kòyi tàle dhi, Yésu adré tá alìle dhi dre dhi, dré ngàzo lile ru kisú ába. Dì, Màríyà lírì tá ína adrélé dzó na. ²¹ Màràtà dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko! ²² Dì, ndìndì nyànómvá dhi, má nǐ tàle dhi, Gíká nì tà ángùdhi mí dré dra zile í tí dhi nì fe mí dré dhi be.» ²³ Yésu tà drá dhi: «Ámi adrúpi nì angá dràdrà lèsè.» ²⁴ Dì Màràtà logó drá dhi: «Má nǐ tàle dhi, a nì nga dràdrà 'àsè kitú kùdù mǒndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi be.» ²⁵ Dì Yésu tà drá dhi: «Ma

dhya adrélépi móndí ki tingá dràdrà lésè dhi 'i, ìndì dhya adrélépi lídrì fe àyi dré dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, tágba kòdrà yà dhi, a ni adrí. ²⁶ Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi adrélépi lídrì íbe ìndì adrélépi áma ka'í dhi, kitswá tãdzí dràle kóná vésè kólyá ko. Mí ka'í tà kòdhi vélé?» ²⁷ Dì Màràtà logó drá dhi: «Áyíya, Mírì, má adré ka'íá dhi, mi Mèsíyà 'i, Gíká ni Mvágó 'i, ìndì dhya adrélépi tá alìle bvò le dhi 'i.»

²⁸ Màràtà kòtà tà nda dre dhi, dré ngàzo lìle áyi amvúpi Màríyà ni azí gò, tàzoá drá kòyàyà sè dhi: «Dhya tà tadhálépi dhi kònwanò. Adré ámi zi.» ²⁹ Màríyà kòyi rúbí nda dre dhi, dré ngàzo mbèlè lìle Yésu véna. ³⁰ Yésu fí tá rè bhà nda na ko. Dì, adré tá dhu rè àrà ì dré ru kisúzó Màràtà be dhi na. ³¹ Dì Yúdà ànzi adrèbhá tá Màríyà làga dzó na adrélé akódhi ni togó tindrì nda, ì kònò akódhi ngarà'a pfole mbèlè dre dhi, ì dré kpà ngàzo akódhi ni lebe. Í adré tá àyikya kisúá dhi, adré lìle ngòle mógó drìna.

³² Màríyà kòtsa àrà Yésu dré tá adrézó dhi na akódhi ni no dre dhi, dré dhèzo akódhi pá gò, tàà drá dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko!» ³³ Dì Yésu kònò Màríyà nda ì adrèrà'a ngòle túmánì Yúdà ànzi alìbhá ába dhi íbe dre dhi, akódhi ni togó dré ñozo, adrélé lanzile tò. ³⁴ Dré lizízóá dhi: «Mì bhà akódhi ni rúbhá ángwá?» Í logó drá dhi: «Mírì, mí alì noá.» ³⁵ Yésu dré ngòzo. ³⁶ Dì Yúdà ànzi nda ì dré tàzoá dhi: «Mì nò rè dré akódhi ni lèle ngíni ya dhi ká!» ³⁷ Dì, móndí àruka àyi kòfalé dhi ì dré tàzoá dhi: «Dhya kòdhi nzì tá kó agó mǐ kùdúkùdu ró dhi ni mǐ 'í dhi, kitswá tá tsǐ tà 'o Làzàrò dré dràzo ko dhi bwà ko?»

Yésu tingá Làzàrò dràdrà lésè

³⁸ Yésu ni togó dré gòzo tódhyá ñòle gò, dré lìzo tsàle mógó na. Mógó nda tá gǒ 'i. A alí tá kírà kàdrì bhàle tíá. ³⁹ Dì Yésu dré tàzoá dhi: «Mì zi kírà tíásà.» Dì, Màràtà, dhya dràlepi nda ni amvúpi tà drá dhi: «Mírì, kòndi tãdzí ni vélé tò. Angyá ko, akódhi ayí mógó na kítú su dre!» ⁴⁰ Yésu logó drá dhi: «Má tà tá mí dré dhi, mí kòka'í dhi, mí ni Gíká ni mǐlanzilanzì no dhi ko?» ⁴¹ Dì ì dré kírà nda ni zìzo, Gò Yésu dré mǐ tingázó kurú na, tàzoá dhi: «Tátá, má adré àwoyà ta mí dré, mí dré áma yìle dre dhi sè. ⁴² Má ni, mí adré ngbú adrélé áma yi dhi be. Dì, má tà mána tà kòdhi móndyá zyandre má làga kòni ki tà sè, ì kòkitswáró ka'íá dhi, mí amù ma mi.» ⁴³ Kòtà tà nda dre dhi, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Làzàrò, mí apfò kònalésè!» ⁴⁴ Dì dhya tá dràlepi nda dré ngàzo apfole. A lambé tá drígá ni i, pá ni íbe kítá kàtswákàtswa dhi ì sè, drì ni ni lambézó kítá àzya

sè. Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tri akódhi, tayízóá lìle.»

Yúdà ànzi ì yi ru kitswázó Yésu ni pfu dràle

(A kònò kpà Mátáyò 26:1-5; Márokò 14:1-2; Lúkà 22:1-2)

⁴⁵ Di Yúdà ànzi alìbhá tá Màríyà vélé nda ì kònò tà Yésu dré 'òle nda dre dhi, àyi ki àruka bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo. ⁴⁶ Di, àruka ni ì dré àyikya lizo Fàrísáyò ì véna, tà Yésu dré 'òle nda ni tití àyi dré.

⁴⁷ Gò kòwánà kàdrì ì Fàrísáyò íbe dhi ì dré bhàgo kàdrì ki kimózó títi gò, ì dré tàzoá dhi: «Mà nì 'òá ngíni? Tàko ko, agó kòdhi adré vélé tà líndrìga ró dhi ki 'o bí! ⁴⁸ Mà kòtayí akódhi adrélé tà 'o kònìni dhi, mónnyá wáyi dhi ki akódhi ni ka'í. Di Rómà ki kàdrì ki àma ki tépelò 'o pfùle, túmání àma ki sùrú íbe.» ⁴⁹ Di, àyi ki àlo rú be Kàyáfà, adrélépi tá kòwánà ki kàdrì ro kóná kònàdhi sè dhi, dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Àmi, mì nǐ àmikya tà àlo ko! ⁵⁰ Mì nǐ ko tàle dhi, dóro nǐ àmi dré dhi, dhya àlo dré dràle mónnyá wáyi ì dré dhi, àmi ki sùrú wáyi dhi kòdraró nyo ko dhi?» ⁵¹ Akódhi tà tá tà nda àyi drǐ sè ko. Di, dré tá adrélé kòwánà ki kàdrì ro kóná nda sè dhi sè dhi, longó tá ína tà nda pròfétà àdhya tíni tàzoá dhi, Yésu ni dra Yúdà ànzi ki sùrú ni tà sè. ⁵² Di, kitswá tá ngbà 'í dràle sùrú nda ni tà sè ko, a ni kókpà dra kitswálé Gíkà ni ànzi ayíbhá àrà títi ì 'àsè dhi ki kimó adrélé sùrú àlo ró. ⁵³ Di kidhólé kítú nda sè dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì nda ì dré ru yizo kitswázó Yésu ni pfu dràle.

⁵⁴ Di ásà dhi, Yésu dré gòzo vélé adrélé atsilé Yúdà ànzi ì kòfalèsè ngádra 'àsè ko. Di, dré ína lizo àrà ànyi duku làga dhi na, bhàandre rú zìle Èfàràyimà dhi na gò, ì dré adrézó kònàle túmání lebèbhá ni íbe.

⁵⁵ Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya kàtsá ànyi dre dhi, móndí zyandre dhi ì dré ngàzo gbàbhú lèsè lìle Yèrúsalémà na, kitswálé àyi ki temvé drǐdrǐ gwányá nda kandrà. ⁵⁶ Di ì adré tá Yésu ni nda, adrézó tàá àyi kòfalèsè tépelò na dhi: «Mì kisù ngíni? Akódhi kitswá tsǐ alìle gwányá lé ko?» ⁵⁷ Di, kòwánà kàdrì ì Fàrísáyò íbe dhi ì fè tá tòlì tàzoá dhi, dhya àlo kònǐ àrà Yésu dré tá adrézó lána dhi be dhi, kòtadhá àrà nda àyi dré, ì kòkitswáró akódhi ni ru be dhi bvó.

12

Màríyà dà màlàsì Yésu pá

(A kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Márokò 14:3-9)

¹ Tayí tá kítú nzi-drǐ-àlo gwányá Pásikà àdhya kandrà gò, Yésu dré lizo Bètáníyà na, bhà Làzàro àdhya na. Làzàro nda tá dhya Yésu dré tingálé dràdrà lèsè dhi 'i. ² Di kònàle

dhi, à dré ngá ladhízó Yésu dré nyàle. Màràtà adré tá ngá bha móndí i kandrá. Làzàrò tá kpà móndyá lirìbhá mísá làgàsè tùmáñi Yésu be dhi i kòfalé. ³ Di Màrìyà dré màlási làgí kyàkyà ladhílé tsèrèlè nàradà sè dhi ni adózó, alizo ába líterè àlo ni kítógá 'àsè.* Dré màlási nda ni dàzo Yésu pá gò, pá ni ki atrizo áyi drìbhí sè. Gò màlási nda ni tàdzí dré dzó nda ni 'a dòzo wáyi.

⁴ Di Yùdásì Ìsìkàrìyótà, Yésu ni lebèbhá ki àlo tá kpà kònàle. Akódhi nda tá dhya adrélépi 'òle Yésu ni lefè kàrìbhá i drìgá dhi 'i. Di kònò tà Màrìyà dré 'òle nda dre dhi, dré ína tàzoá dhi: ⁵ «À kitswá tá màlási kòdhi ni lagí, làfa ni ni fèzo lemerèbhá i dré ko àdho tà sè? A ni tá kitswá làfa lò'wa kámá-na dhi ki kisú àsà.»† ⁶ Tà tá kònìni dré tá adrélé lemerèbhá ki tà kisú dhi sè ko. Be ró dhi, tà ína tà nda dré tá adrélé kùgú 'i dhi sè. Tàko ko, akódhi tá dhya adrélépi kòmvo adrézó làfa bha lána dhi ni líkí dhi 'i. Di, adré tá ína ngá bhàle lána dhi ni do áyi tàndi dré. ⁷ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí tayí tòkó kònìdhi, kàdréro tà dré 'òle kòdhi ni líkí áyi togó na tsàle kítú dra áma rúbhá bhàzo mógó na dhi tú! ⁸ Mì adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmi kòfalé. Di, mì kitswá ngbú adrélé tùmáñi má be ko.»

Yúdà ànzi ì yi ru kitswázó Làzàrò ni pfu dràle

⁹ Yúdà ànzi zyandre dhi ì kòyi tàle dhi, Yésu tá Bètàníyà na dhi dre dhi, ì dré kpà lizo kònàle. Ì lè tá ngbà 'í Yésu ni tà sè ko. Ì lè kókpà kitswálé Làzàrò Yésu dré tìngálé dràdrà lèsè dhi ni no dhi bvó. ¹⁰ Di kòwánà kàdrì ì dré kpà ru yizo kitswázó Làzàrò ni pfu dràle. ¹¹ Tàko ko, akódhi nda ni tà sè dhi, Yúdà ànzi zyandre dhi ì adré tá àyi ki tayí, adrézó Yésu ni ka'í.

Yésu fi Yèrúsalmà na ópí tìni

(A kònò kpà Màtáyò 21:1-11; Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40)

¹² Kítú bvóá dhi sè dhi, móndí zyandre alìbhá gwányá Pásikà àdhya lé nda ì dré yizoá tàle dhi, Yésu adré alìle Yèrúsalmà le. ¹³ Di ì dré mbíra bí ki dòzo, topfòzo ába kitswálé ru kisú akódhi be. Ì adré tá loyóá dhi:

«Òsánà! Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!

Tà tani kàdré ópí Ìsèrèlè ànzi kya dri!»‡

* **12:3** 12:3 Nàradà kònìdhi, dò àlo tàdzí be dóro ìndì làgí be kàdrì, adrézó màlási ladhí àsà dhi 'i. † **12:5** 12:5 A adré tá làfa lò'wa kòni ki rú zi «dènàrì». Dènàrì kámá-na kòni ì tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré ázi 'òle kóná àlo sè dhi tí dhi 'i. ‡ **12:13** 12:13 A kònò Longó ì 118:25-26.

¹⁴ Di Yésu dré púndà mvá àlo dhi ni kisúzó gò, mbàzo lirílé driá, ngóro tisìle Giká ni Kúlí na dhi t́ni:

¹⁵ «Mì, zapi Siyónà àdhya ni, mí kòro ngá ko.

Mí nò rè ká! Àmi ópí adré alìle, lírí ína púndà mvá dri.»[§]

¹⁶ Lókyá nda sè dhi, tà nda kòdhi ki àndu fí tá dhu rè Yésu ni lebèbhá i drina ko. Di Yésu kònga dràdrà 'ásè file áyi mìlanzìlanzì na dre dhi, i dré nìzoá tàle dhi, à tisì tá tà nda i Yésu ni tà dri gò, à dré tà nda ki 'òzo akódhi dré dhi be.

¹⁷ Mòndyá zyandre tá Yésu ni nobhá Làzàrò ni azirà'a angalé dràdrà lésè, ìndì apfòle mógó lésè nda i adré tá tà nda ni tití. ¹⁸ Di mómí àruka zyandre dhi i kòyi tà líndrìga ró Yésu dré tá 'òle nda ni rúbí dre dhi, i topfò tá kitswálé ru kisú akódhi be. ¹⁹ Di Fàrìsáyò i dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Mì nò rè ká! Mà kitswá àmakya tà àlo 'o bwà ko. Mómí wáyi bvò àdhya i adré lìle akódhi vésè!»

Yésu longó àyi dràma ni tà

²⁰ Mómí alìbhá Yèrúsalemà le kitswálé Giká ni lindrì bha gwányá nda tú dhi i kòfalé dhi, Gírìkì àruka i tá be. ²¹ Di àyi nda i dré alìzo Fìlípò angalépi tá Bètèsàyídà, Gàlìláyà le dhi lésè dhi véle gò, líziá tíá dhi: «Atálágo, mà adré Yésu ni le nòle.» ²² Di Fìlípò dré lìzo tà nda ni ta Andréyà dré gò, i dré lìzo rìti tàá Yésu dré.

²³ Yésu dré logózoá àyi dré dhi: «Lókyá Mómí ni Mv́a dré dra mìlanzìlanzì kisúzó dhi kitswá dre, ²⁴ Má adré tà bàti ta àmi dré: Ngánò lò'wa kòdhe dràle kìnì na ko dhi, a ni ngbú adré kalóma. Di, lò'wa nda kòdhe ína dràle dhi, a ni lò'wa àruka ki 'a bí. ²⁵ Dhya ángùdhi adrélépi tròle áyi tàndi ni lídrì rú dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya adrélépi áyi lídrì bvò kòndi dri dhi ni ga dhi, a ni áyi lídrì nda ni líkì adrélé kóná vésè kólyá. ²⁶ Dhya ángùdhi adrélépi áma tà le 'òle áma màràbà t́ni dhi, lè akódhi nda kàdré áma lebe. Àrà ángùdhi má dré adrézó lána dhi na dhi, áma màràbà nda ni adré kókpa be. Di áma Atá ni lindrì fe dhya adrélépi áma tà 'o nda dré.

²⁷ Nyànomvá dhi, áma togó adré lanzìle tò. Di má ni tàá ngíni? Má ni tsì tàá dhi, <Tátá, mí tídrì ma lókyá kizà àdhya kònìdhi sè> dhi? Kóko, má atsá mána kitswálé kizà nya lókyá kònìdhi sè. ²⁸ Tátá, mí kòbhà ámi rú kùle wà!» Yésu kòtà tà nda dre dhi, kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Má bhà áma rú kùle dre. Má ni kpà go tódhyá rú nda ni bha kùle.» ²⁹ Di mómí zyandre adrèbhá tá kònàle dhi i kòyi

kúlí nda dre dhi, ì dré adrézó tàá dhi: «Kòdhi bhù tadí nì!»
Aruka nì ì adré kó tàá dhi: «Ángeló àlo dhi tà tà drá nì!»

³⁰ Dì, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Kúlí kòdhi apfò áma tà sè ko. Dì, apfò ína àmi kì tà sè. ³¹ Nyànomvá kònìdhi, lókyá bvò kònìdhi nì tàbvò tàzo dhi 'i. Nyànomvá dhi, à nì ópí bvò kòndi àdhya nì dro pfòle.* ³² Dì ma ró dhi, à kòtingá ma kurú na bvò 'ásè dre dhi, má nì móndyá wáyi dhi kì asé má vélé.» ³³ Yésu tà tá tà nda tadházóá dhi, í nì dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi.†

³⁴ Dì móndyá zyandre nda ì logó drá dhi: «Mà yi tàle dhi, tátírítrí kúlí adré tàá dhi, Mèsíyà nì adré kóná vèsè kólyá dhi 'í. Mí adré dì mína tàá dhi, lè à kòtingá Móndí nì Mvá bvò 'ásè dhi ngíni? Móndí nì Mvá nda àdhi i?» ³⁵ Dì Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Àmi dhu rè ngádra íbe àmi kòfalé dhi lókyá tsà sè. Lè mì kàdré atsilé mì dré adrérà'a ngádra nda íbe dhi 'á, tínímvá kòkírò àmi ko dhi bvó. Angyá ko, dhya adrélépi atsilé tínímvá na dhi nì ína ngalè í adré lile ángolé ya dhi ko. ³⁶ Mì dré adrérà'a ngádra íbe dhi 'á dhi, mì kàdré ngádra nda nì ka'í, mì kàtsáró ànzi ngádra àdhya ì ró be dhi bvó.» Yésu kòtà tà nda ì dre dhi, dré ngàzo lile áyi zu àyi rúsè.

Yúdà ànzi ì ka'í Yésu ko

³⁷ Tágba Yésu dré tá tà líndrígá ró bí dhi kì 'òzo àyi mi dhi, ì ka'í tá àyikya akódhi ko. ³⁸ Dì tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé kúlí pròfétà Esáyà dré tá tisìle kòni ì kò'oró ru be dhi bvó:

«Mírì, àdhi ka'í kúlí mà dré longólé dhi nì?

Adhi nò tà Mírì dré tadhálé áyi drígá rìnyi ró dhi sè dhi nì?»‡

³⁹ Dì móndí ì kitswá tá Yésu nì tà ka'í bwà ko. Angyá ko, Esáyà nda tà tá kpà dhi:

⁴⁰ «Gìkà 'o àyi kì mǐ adùle,
àyi kì togó 'òzo tombálé,
ì kònòró ngá àyi kì mǐ sè ko,
ì kònǐró tà àyi kì togó na ko,
ì kàdzáró àyi kì togó má vélé gò,
má dré àyi kì tidrízó dhi ko.»§

⁴¹ Esáyà tà tá tà nda kònìni tàko ko, nò tá ína Yésu nì mìlanzilanzì gò, dré akódhi nì tà tàzo.

* **12:31** 12:31 «Ópí bvò kòndi àdhya» kònìdhi Sàtánà 'i. † **12:33** 12:33 «Móndí nì Mvá nì tìngama kurú na bvò 'ásè» kònìdhi adré tà rǐ dhi kì tadhá. Adré tadhá dhi, à nì Yésu nì tìngá tidíle fa kípákípa dri. Adré kókpà tadhá dhi, à nì akódhi nì tà tìngá bhàle kuru akódhi nì dràma sè indì akódhi nì ngàma dràdrà 'ásè dhi sè. ‡ **12:38** 12:38 A kònò Esáyà 53:1. § **12:40** 12:40 A kònò Esáyà 6:9-10.

⁴² Tágba kònìni dhi, móndí zyandre dhi ì ka'í tá Yésu. Ndìndì Yúdà ànzì kì kàdrì kì àruka ì ka'í 'í. Dì, ì adré tá àyi kì tà ka'íka'í nda nì tà ta ngádra 'á ko. Angyá ko, ì adré tá ngá ro, Fàrìsáyò kì dra àyi kì dro lísámbò dzó ì lésè dhi sè. ⁴³ Tàko ko, ì adré tá àyikya rúku le kisúlé móndí ì véna, rúku kisúlé Gìká véna dhi nì lavú.

Kúlí Yésu dré tàle dhi kì móndí kì tàbvó ta nì

⁴⁴ Amvolàsà dhi, Yésu dré kúlí yòzo tàzoá móndyá zyandre ì dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, adré ngbà 'í áma ka'í kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi dhi nì ka'í. ⁴⁵ Dhya ángùdhi adrélépi áma no dhi, adré dhya áma amùlepi dhi nì no kòdhya. ⁴⁶ Má alì mána bvò kònìdhi lé adrélé ngádra ró, kitswálé dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi kògòró véle adrélé tìnímvá na ko. ⁴⁷ Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò, adrézó ka'íá 'òle ko dhi, má adré akódhi nda nì tàbvó ta ma ko. Tàko ko, má alì bvò kònìdhi lé kitswálé móndyá bvò àdhyà kì tàbvó ta ko. Be ró dhi, má alì mána kitswálé móndyá bvò àdhyà kì tidrí. ⁴⁸ Dì, dhya adrélépi áma ga gò adrézó áma kúlí ka'í ko dhi, akódhi nda nì tàbvó tàlepi be. Kúlí má dré tàle dhi kì akódhi nì tàbvó ta kítú kùdù sè dhi nì. ⁴⁹ Tàko ko, má tà tá mána kúlí nda ì áma drì sè ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi fè ína tòlí tàzoá má dré dhi, má kòtà àdho tà 'i ya dhi, ìndì má kòtà tà nda ngìni ya dhi nì. ⁵⁰ Dì má nì tàle dhi, akódhi nì tòlí nda adré móndí kì adrì lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisú dhi be. Asà dhi, tà ángùdhi má dré adrélé tàle dhi, má adré tàá ngóro áma Atá dré tàle má kòtà dhi tìni.»

13

Yésu dzì áyi lebèbhá kì pá

¹ Gwányá Pásikà àdhyà kandrà dhi, Yésu nì tá tàle dhi, lókyá í dré ngàzo bvò kònìdhi 'ásè lile áyi Atá véna dhi kítswá dre dhi be. Lè tá ngbú áyi lebèbhá bvò dri dhi ì tò. Dì gò adrélé àyi kì le tsàle kùdù na.

² Ìndró sè dhi, Yésu ì lebèbhá nì íbe dhi ì adré tá ngá nya. Dì Dzáborò bhà tá tà Yúdàsì Ìsìkàrìyótà, Simónà nì mvá nì togó na, kòlefèro Yésu kàribhá ì drígá. ³ Yésu nì tá tàle dhi, áyi Atá tayí tá tà títi dhi ì í drígá, í angá tá Gìká vélésè, ìndì í adré 'òle gòle Gìká véna dhi be. ⁴ Dì dré ngàzo mísá làgàsè, kítá í dré tá asólé kítá àzya dri dhi nì avù gò, kítá àzya adózó dròle áyi kípilé 'á. ⁵ Dré yì adózó dàle kótá na gò, kìdhózó adrélé áyi lebèbhá àlo àlo dhi kì pá dzi, adrézó pá nda kì atrì kítá í dré tá dròle áyi kípilé 'á nda sè.

⁶ Kòtsa Simónà Pétèró rú dre dhi, akódhi nda dré tazoá drá dhi: «Mírì, mí ni tsì áma pá dzi bàti?» ⁷ Yésu logó drá dhi: «Tà má dré adrélé 'òle kònàdhi, mí nǐ rè nyànomvá ko. Dì, mí ni go tà nda ni àndu ni ndò.» ⁸ Pétèró tà drá dhi: «Kóko! Mí kitswá áma pá dzi tàdzí ko!» Yésu logó drá dhi: «Má kòdzì mi ko dhi, mí kitswá vélé adrélé áma lebèlepi ró ko.» ⁹ Dì Simónà Pétèró tà drá dhi: «Mírì, kàdré kònini dhi, mí kòdzì ngbà 'í áma pá kòdhya ko, mí kòdzì kókpà áma drígá i áma drǐ be!» ¹⁰ Dì Yésu logó drá dhi: «Adré làá dhi, dhya áyi dzìlepi dre dhi kògò ngbà 'í áyi pá dzi kòdhya. Dì akódhi ni rúbhá wáyi dhi ni adré ndǐ àko. Àmi, áma lebèbhá ni i, àmi kemve kpírìkpírì. Dì, àmi títi ko.» ¹¹ Tà tá kònini, dré tá nìle àdhi adré tá 'òle áyi lefè kàribhá i drígá nì ya dhi be dhi sè. Àsà dhi, tà tá dhi: «Àmi títi ni i kemve ko.»

¹² Dì Yésu kòdzì àyi kǐ pá i akílé títi dre dhi, dré gòzo áyi kítá asó, gòzo lirílé mísá làga. Dré tazoá àyi dré dhi: «Mì nǐ tsì tà má dré 'òle àmi dré kòdhi ni àndu be? ¹³ Mì adré àmikya áma zi tà tadhálépi ró, ìndì Mírì ro. Mì adré tà nda ni ta kyá, tàko ko, ma kònini bàti. ¹⁴ Dì ngóro ma, àmi kǐ Mírì ro ìndì àmi kǐ tadhálépi ró ni, má dré àmi kǐ pá dzìle dhi tíni dhi, lè mì kàdré kókpà àmi kǐ adrúpi kǐ pá dzi àmi kòfalésè. ¹⁵ Tàko ko, má 'o tà kòdhi àmi dré nòle, mì kàdré kókpà 'òá ngóro má dré 'òle àmi dré dhi tíni. ¹⁶ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélepi màrábà ro dhi lavú áyi mǐrì ko. Dhya mùle dhi lavú kpà dhya áyi mùlepi dhi ko. ¹⁷ Nyànomvá dhi, mì nǐ tà nda kòdhi i be. Dì mì kàdré tà nda kǐ 'o dhi, Gìká ni tà tani bha àmi dri.

¹⁸ Má adré àmi wáyi dhi kǐ tà ta kòdhya ko. Má nǐ mána dhya má dré kipèle dhi i dóro. Dì, adré làá dhi, tà tisìle Gìká ni Kúlì na kònidhi kò'o ru: <Dhya mà dré áma mápà nyàzo túmání ába dhi alá ìna i má rú nǐ.>* ¹⁹ Má adré tà kòdhi ni ta àmi dré drǐdrǐ tà nda ni atsama kandrá, tà nda kòni dra ru 'o dhi, mì kòka'iró dhi, ma Dhya adrélepi be dhi 'i. ²⁰ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélepi móndí má dré mùle dhi ni ka'ì dòle dóro dhi, adré áma tàndi ni ka'ì kòdhya. Dhya ángùdhi adrélepi áma ka'ì dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ka'ì kòdhya.»

Yésu longó dhi, Yùdàsì ni áyi lefè kàribhá i drígá

(A kònò kpà Mátáyò 26:20-25; Mároko 14:17-21; Lúka 22:21-23)

²¹ Yésu kòtà tà nda i dre dhi, akódhi ni togó dré lanzìzo tò gò, dré tazoá ngádra 'á dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Àmi kǐ àlo ni áma lefè kàribhá i drígá.» ²² Dì akódhi ni lebèbhá

* 13:18 13:18 A kònò Longó i 41:10.

ì dré adrézó ru no, adrélé liziá àyi kòfalésè ngalè adré tá àdhi ni tà ta ya dhi. ²³ Akódhi ni lebebhá nda ki àlo dré lèlè tò dhi, lírí tá adrélé akódhi làga. ²⁴ Di Simónà Pètèró dré akódhi nda ni agózó drígá sè, kòlizíró Yésu nìzoá ngalè adré tá àdhi ni tà ta ya dhi. ²⁵ Di akódhi nda dré áyi bhèzo Yésu agá liziá tíá dhi: «Mírì, dhya nda àdhi 'i?» ²⁶ Yésu logó drá dhi: «Akódhi nda dhya má dré dra mápà kígá kònìdhi ni sòzo súpù na fèzoá drá dhi 'i.» Di kòso mápà kígá nda súpù na dre dhi, dré fèzoá Yùdásì Isikàriyótà, Simónà ni mvá dré. ²⁷ Yùdásì kòdo mápà kígá nda dre dhi, Sàtánà dré ndiri fizo akódhi léna. Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Tà mí dré adrélé 'òlè kòdhi, mí kò'o mbèlè.» ²⁸ Di, dhya àlo àyi adrèbhá tá mísá làgásè nda i kòfalé dhi nì ngalè Yésu tà tá tà nda drá àdho tà sè ya dhi ko. ²⁹ Yùdásì dré tá adrélé làfa líkí nì dhi sè dhi, àyi ki àruka ì adré tá kisúá dhi, kònò Yésu adré tá tàá drá dhi, kòlì ngá gí àyi dré gwányá ni tà sè yà, kó ngalè, kòlì ngá fe lemerèbhá i dré yà dhi. ³⁰ Di Yùdásì kòdo mápà kígá nda dre dhi, dré ngàzo pòlè kivì na. Lókyá nda tá ngátsi 'i.

Yésu fè tòlí tídhí ro dhi

³¹ Di Yùdásì kòpò dre dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Nyànomvá dhi, Gíká ni Móndí ni Mv́a ni m̀i bha lanzìle. A ni kpà áyi mìlanzìlanzì tadhá akódhi nda rú. ³² Di Gíká kàdré áyi mìlanzìlanzì tadhá akódhi rú dhi, a ni kókpà áyi Mv́a nda ni m̀i bha lanzìle áyi tándi léna. Bàti, a ni akódhi ni m̀i bha lanzìle nyànomvá. ³³ Ama ànzi i, ma dhu rè àmi íbe ngbà 'í lókyá tsà sè. M̀i ni áma nda. Di, ngóró má dré tá tàle Yùdà ànzi i dré dhi tíni dhi, má adré kpà tàá nyànomvá àmi dré dhi: M̀i kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.

³⁴ Má adré tòlí tídhí ro kònìdhi ni fe àmi dré kòdhya: M̀i kàdré ru le àmi kòfalésè. Ngóró má dré àmi ki lèlè tò dhi tíni dhi, àmi, m̀i kàdré kókpà ru le àmi kòfalésè tò. ³⁵ M̀i kàdré ru le àmi kòfalésè kònìni dhi, m̀iondyá wáyi dhi ki nìá tàle dhi, àmi áma lebebhá 'i bàti dhi be.»

Yésu longó dhi, Pètèró ni áyi ga

(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Mároko 14:27-31; Lúka 22:31-34)

³⁶ Gò Simónà Pètèró dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí adré lile ángolé?» Di Yésu logó drá dhi: «Àrà má dré adrézó lile lána dhi, mí kitswá áma lebè lizo lána nyànomvá bwà ko. Di, mí ni go mína áma lebè lizo lána ndò.» ³⁷ Pètèró tà drá dhi: «Mírì, má kitswá ámi lebè nyànomvá bwà ko àdho tà sè? Ma gánzi ró áma lídrì fe drázo mí dré!» ³⁸ Di Yésu logó drá dhi: «Mí ni tsì ámi lídrì fe drázo má dré bàti? Má adré

tà bàti ta mí dré: Drĩdrĩ àgólòwa dré dra tsirà bhèzo dhi kandrà dhi, mí nì áma ga vèsè be na.»

14

Yésu tindrì áyi lebhéhá ki togó

¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì kòtayí àmi ki togó adrélé lanzile ko. Mì kàdré Giká nì ka'ì, adrézó kpà áma ka'ì. ² Áma Atá nì dzó na dhi, àrà adrézó lána dhi i be bĩ. Má adré lile kònàle kitswálé àrà ledé àmi dré. Kàdré tá kònìni ko dhi, kònò má kitswá tá tàá àmi dré ko. ³ Dì má kòlì àrà ledé àmi dré dre dhi, má nì agò àmi ki do lizo àmi ìbe má bhàna, mì kàdréró tùmání má be àrà má dré adrézó lána dhi na. ⁴ Mì nì látì lizo àrà má dré adrézó lile lána dhi na dhi be.»

Yésu látì lizo áyi Atá véna dhi 'i

⁵ Tòmá tà drá dhi: «Mírì, mà nì ngalè mí adré lile ángolé ya dhi ko. Mà nì kitswá látì nda nì nì ngìni?» ⁶ Dì Yésu logó drá dhi: «Ma látì 'i, tà bàti 'i, ìndì lídrì 'i. Dhya àlo kitswá lile áma Atá véna ko, kàdré lile má 'àsè ko dhi. ⁷ Mì kònì ma be dhi, mì nì kókpà áma Atá nì nì be. Kidhólé nyànomvá dhi, mì nì akódhi be. Mì nò kókpà akódhi dre.»

⁸ Fìlípò tà drá dhi: «Mírì, mí tadhá àma dré Giká Atá wà! Kòdhi nì kitswá àma dré.» ⁹ Dì Yésu logó drá dhi: «Fìlípò, ma àmi ìbe kínó lésè gò, mí dré rè áma nìzo ko? Dhya ángùdhi áma nòlepi dhi nò áma Atá dre. Mí adré dì mína tàá dhi <Mí tadhá àma dré Giká Atá wà!> dhi ngìni? ¹⁰ Mí adré tsì ka'íá dhi, ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna dhi ko? Kúlì má dré adrélé tàle àmi dré kònì i, má adré tàá áma drì sè ko. Be ró dhi, áma Atá adrélépi adrélé má léna dhi adré áyi àzì 'o nì. ¹¹ Lè mì kàdré tà má dré adrélé tàle kònì ki ka'ì: Ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna. Mì kàdré tà nda nì ka'ì áma kúlì sè ko dhi, mì kàdré dì ka'íá tà líndrìga ró má dré adrélé 'òle dhi ki tà sè. ¹² Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi nì kpà ìna tà má dré adrélé 'òle dhi ki 'o. A nì ndìndì tà kàdrì dra tà nda kì lavúbhá dhi kì 'o, má dré adrélé lile áma Atá véna dhi sè. ¹³ Má nì tà ángùdhi mì dré dra zìle áma rú sè dhi nì 'o, áma Atá kòkisúró mìlanzìlanzì áyi Mvágó sè be dhi bvó. ¹⁴ Bàti, tà ángùdhi mì dré dra zìle má tí áma rú sè dhi, má nì 'òá.»

Yésu lazì dhi, áyi Atá nì Tirí Lólo amù

¹⁵ Yésu gò tàá dhi: «Mì kàdré áma le dhi, mì nì kókpà áma tòlì ki ka'ì 'òle. ¹⁶ Má nì tà zi áma Atá tí, kòfèró dhya àzya dra àmi ki drì tàlepi dhi, kàdréró tùmání àmi ìbe kóná vèsè kólyá. ¹⁷ Akódhi nda, Tirí Lólo adrélépi tà bàti Giká àdhya nì tadhá dhi 'i. Mòndyá bvò kòndì àdhya ì kitswá akódhi nì

kisú bwà ko, ì dré akódhi ni nòle ko dhi se, ìndì ì dré akódhi ni nìle ko dhi sè. Di, àmi ró dhi, mì nǐ àmikya akódhi be, dré adrélé àmi ìbe dhi sè, ìndì dré dra adrélé àmi léna dhi sè. ¹⁸ Má kitswá àmi kǐ tayí adrélé kǐmvoànzǐ ì ró ko. Má ni dra agò àmi vélé. ¹⁹ Tayí ngbà 'í lókyá tsà, móndyá bvò kòndi àdhya ì dré gòzo vélé áma no ko. Di, àmi ró dhi, mì ni àmikya áma no. Má dré adrélé lídrì ìbe dhi sè dhi, mì ni kókpà adré lídrì ìbe. ²⁰ Kítú nda kònàdhi tú dhi, mì ni nǎ tàle dhi, ma áma Atá léna, àmi má léna, ìndì ma àmi léna dhi be. ²¹ Dhya ángùdhi adrélépi áma tòlì ìbe gò, adrézó ka'íá 'òle dhi, akódhi nda adré áma le nì. Áma Atá ni dhya adrélépi áma le nda ni le. Di má ni kókpà akódhi ni le, adrézó áma tadhá drá.»

²² Yùdásì, Ìsìkàrìyótà ro ko dhi, lizí tíá dhi: «Mírì, mí ni ngbà 'í àmi tadhá áma dré gò, àmi tadházó móndyá bvò àdhya ì dré ko àdho tà sè?» ²³ Di Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi áma le dhi ni tà má dré adrélé tadhálé dhi kǐ ka'í 'òle. Áma Atá ni akódhi nda ni le. Di mà ni lí áma kǐ bhà mo akódhi véna, adrézó tùmǎnì akódhi be. ²⁴ Di, dhya adrélépi áma le ko dhi kitswá ína tà má dré adrélé tadhálé dhi kǐ ka'í 'òle ko. Kúlí mì dré adrélé yìle kòdhi ì, kúlí mána 'í ko. Be ró dhi, kúlí nda ì angá áma Atá áma amùlepi dhi vélésè.

²⁵ Má tà tà kòdhi ì àmi dré, má dré rè dhu adrérà'a àmi ìbe dhi 'á. ²⁶ Di, áma Atá ni Dhya dra àmi kǐ drǐ tàlepi dhi ni amù áma rú sè. Akódhi nda, Tírí Lólo 'i. Kàtsá dre dhi, a ni tà títi dhi kǐ tadhá àmi dré gò, adrézó tà títi má dré tàle àmi dré dhi kǐ 'o agalé àmi léna dhi nì.

²⁷ Má adré tà kǐdrìkǐdrì tayí àmi dré. Má adré áma tà kǐdrìkǐdrì fe àmi dré kòdhya. Má adré fèá ngóro bvò kònìdhi dré adrélé fèle dhi tíni ko. Di mì kòtayí àmi kǐ togó adrélé lanzìle ko. Mì kàdré kpà ngá ro àlomvá ko. ²⁸ Mì yi tá ma tǎrà'a àmi dré dhi: «Má adré lile, ìndì má ni dra agò àmi vélé.» Mì kàdré tá áma le bàti dhi, kònò mì ni tá lenzé má dré adrélé lile áma Atá véna dhi sè. Tàko ko, áma Atá nda kàdrì áma lavú. ²⁹ Má tà tà kòdhi ì àmi dré drǐdrǐ tà nda kǐ atsama kandrá, kitswálé tà nda ì kònì dra ru 'o dhi, mì kòka'író be dhi bvó. ³⁰ Má kitswá gòle tà ta àmi ìbe vwàvwà ro ko. Angyá ko, ópí bvò kòndi àdhya adré alìle. Akódhi nda rǐnyí àko má drǐle. ³¹ Di, adré leá dhi, móndyá bvò kòndi àdhya ì kònì tàle dhi, má adré áma Atá ni le, ìndì má adré tà títi dré tàle má kò'o dhi kǐ 'o káyá dhi. Mì nga, mà kòlìró kònwásè!»

Vìnò fa i kólá ni íbe dhi

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tàà dhi: «Ma vìnò fa bàti dhi 'i. Ama Atá, vìnò fa nda ni likílépi 'i. ² Adré kólá ángùdhi má rú adrélépi lò'wa 'a ko dhi ni ga sèle. Di, kàdré ína kólá adrélépi lò'wa 'a dhi ni tà sè dhi, adré kólá nzǐ rúá dhi ki si, kólá nda kògòró véle adrélé lò'wa 'a wáláká ni ni lavú. ³ Ami ró dhi, mì atsá kemve kpírìkpírì, kúlí má dré tàle àmi dré dhi i sè dre. ⁴ Lè mì kàdré adrélé má léna, ngóro má dré adrélé àmi léna dhi tìni. Vìnò fa ni kólá àlo dhi kitswá ína lò'wa 'a áyi tàndi sè bwà ko, kàdré adrélé vìnò fa rú ko dhi. Kókpa kòdhi tìni, mì kitswá àmikya lò'wa 'a bwà ko, mì kàdré adrélé má léna ko dhi.

⁵ Ma vìnò fa 'i, ìndì àmi kólá ni 'i. Dhya ángùdhi adrélépi adrélé má léna gò má dré adrézó lána dhi, akódhi nda ni lò'wa 'a bí. Tàko ko, mì kàdré má rúsè lará ro dhi, mì kitswá àmikya tà àlo 'o bwà ko. ⁶ Dhya àlo kàdré adrélé má léna ko dhi, à ni akódhi nda ni bhe gàrà dri ngóro adrélé kólá bhe dhi tìni gò, dré adrézó 'yòle. A adré kólá làsú be kònini nda ki lomvó dàle àtsí na gò, i dré adrézó véle. ⁷ Di, mì kàdré àmikya adrélé má léna gò, áma kúlí i dré adrézó àmi léna dhi, mì ni kitswá tà ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi ni zi gò, mì dré tà nda ni kisúzó. ⁸ Mì kàdré lò'wa 'a bí dhi, kòdhi mì adré tadhá dhi, àmi áma lebèbhá 'i bàti gò, mì dré adrézó áma Atá ni rú bha kùle ásà.

⁹ Ngóro áma Atá dré adrélé áma le dhi tìni dhi, má adré kókpa àmi ki le. Lè mì kàdré di adrélé áma lèle nda na. ¹⁰ Mì kàdré áma tòlí ki ka'ì 'òle dhi, mì ni adré áma lèle na, ngóro má dré adrélé áma Atá ni tòlí ki ka'ì 'òle, adrézó kpà akódhi ni lèle na dhi tìni. ¹¹ Má tà tà kòdhi i àmi dré, mì kàdré áma kólénzé íbe àmi léna, ìndì àmi ki kólénzé kògaró kitswálé títí. ¹² Tòlí má dré adrélé fèle àmi dré dhi, tòlí kònidhi 'i: Lè mì kàdré ru le àmi kòfalésè, ngóro má dré adrélé àmi ki le dhi tìni. ¹³ Lèle kàdrè lèle àruka títí dhi ki lavúlépi dhi, kònidhi 'i: A kòfè dhyá ki lídrì dhyá ki arúpi ki tà sè. ¹⁴ Ami áma arúpi 'i, mì kàdré tòlí má dré adrélé fèle dhi ki 'o dhi. ¹⁵ Má adré gòle véle àmi ki zi màràbà i ró ko. Angyá ko, dhya adrélépi màràbà ro dhi nǐ ína tà áyi mírì dré adrélé 'òle dhi i ko. Di, má adré mána àmi ki zi arúpi i ró, má dré tà títí má dré yìle áma Atá vélésè dhi ki tadhálé àmi dré dhi sè. ¹⁶ Mì kipè tá ma àmi ko. Be ró dhi, má kipè àmi ma, àmi ki bhàzo adrélé lèle lò'wa 'abe, àmi ki lò'wa nda i kàdré nyo. Di ásà dhi, áma Atá ni tà ángùdhi mì dré dra zile í tí áma rú sè dhi ni fe àmi dré. ¹⁷ Tòlí mána, tòlí kònidhi 'i: Mì kàdré ru le àmi kòfalésè.»

Móndyá bvò àdhya ì bhà togó kònzì Yésu ì rú, lebhéhá ní íbe

¹⁸ «Móndyá bvò àdhya ì kàdré togó kònzì bha àmi rú dhi, mì kòtivì ko tàle dhi, àyi nda ì bhà tá zyà togó kònzì má rú 'íká. ¹⁹ Mì kàdré tá bvò kòndi àdhya ró dhi, kònò móndyá bvò kòndi àdhya ki tá adré àmi ki le mómndí àyikya ì ró. Dì, má kipè mána àmi apfòle bvò kòndi lésè gò, mì dré adrézó vélé bvò kòndi àdhya ró ko. Asà dhi, móndyá bvò kòndi àdhya ì adré togó kònzì bha àmi rú. ²⁰ Lè mì kàdré kúlí má dré tá tàle àmi dré kòndhi ní kisù: <Dhya adrélépi mārábà ro dhi lavú áyi mírì ko.> Mómndí ì kòpfo áma mǐ 'í dhi, ì ní kókpà àmi ki mǐ pfo. Ì kòka'í áma kúlí 'òle 'í dhi, ì ní kókpà àmi ki kúlí ka'í 'òle. ²¹ Ì ní tà nda kòdhi ki 'o àmi rú áma tà sè, ì dré dhya áma amùlepi dhi ní nǐle ko dhi sè. ²² Kònò má kàlì tá tà ta àyi dré ko dhi, à kitswá tá tà bha àyi dri àyi ki tàkonzì sè ko. Dì, nyànomvá dhi, àyi àyikya tà àlo ì dré kitswázó àyi ki tàrá ga àyi ki tàkonzì sè dhi àko. ²³ Dhya ángùdhi adrélépi togó kònzì bha má rú dhi, adré kókpà bháá áma Atá rú. ²⁴ Kònò má kò'o tá tà líndrìga ró dhya àzya dré 'òle tàdzí ko dhi ì àyi kòfalé ko dhi, à kitswá tá tà bha àyi dri àyi ki tàkonzì sè ko. Dì, nyànomvá dhi, ì nò tà líndrìga ró nda ì 'í gò, ì dré àyikya togó kònzì bhàzo má rú, ìndì áma Atá rú. ²⁵ Ì 'o kònnìni kitswálé tà tisìle àyi ki tàtrírì kúlí na kòndhi kò'oró ru be dhi bvò: <Ì bhà togó kònzì má rú tà àndu àko.>*

²⁶ Má ní Dhya dra àmi ki drǐ tàlepi dhi ní amù àmi dré áma Atá vélésè. Akódhi nda, Tírí Lólo adrélépi tà bàti tadhá, ìndì adrélépi angalé Giká vélésè dhi 'i. Dì kàtsá dre dhi, a ní áma tà longó àmi dré nǐ. ²⁷ Àmi ró dhi, mì ní kókpà áma tà longó mómndí ì dré. Tàko ko, àmi túmǎní má be kídhólé áma àzì ní kídhoma lésè.»

16

¹ «Má tà tà kòdhi ì àmi dré, mì kòkitswáró àmi ki tà ka'íka'í tayí ko. ² Tàko ko, à ní àmi ki dro lèsámbo dzó ì lésè. Lókyá adré ndìndì alìle, móndyá dra àmi ki tupfúbhá todràle dhi ki kisúá dhi, ì adré àyikya tà 'o Giká dré. ³ Ì ní 'òá kònnìni, ì dré Giká Atá ní nǐle ko dhi sè, ìndì ì dré áma nǐle ko dhi sè. ⁴ Má tà tà kòdhi ì àmi dré, kitswálé lókyá ì dré dra tà nda ki 'òzo dhi kònnì atsa dhi, tà má dré tàle àmi dré nda ì kàgaró àmi léna be dhi bvò.»

Tírí Lólo ní àzì

* 15:25 15:25 A kònò Longó ì 35:19; 69:5.

«Má tà tá tà nda ì àmi dré drīdrī ko, má dré tá dhu rē adrélé àmi ìbe dhi sè. ⁵ Nyànomvá dhi, má adré lile dhya áma amùlepi dhi véna. Di, dhya àlo àmi kòfalé dhi adré lizíá má tí ngalè má adré lile ángolé ya dhi ko. ⁶ Be ró dhi, kizà adré ìna gàlè àmi ki togó na, tà má dré tàlè àmi dré nda ì sè. ⁷ Di, má adré mána tà bàti tà àmi dré: Dóro ni àmi dré dhi, má dré lile dhi. Angyá ko, má kòlì ko dhi, Dhya dra àmi ki drī tàlepi dhi kitswá alile àmi vélé ko. Di, má kòlì dhi, má ni mána akódhi nda ni amù àmi vélé. ⁸ Akódhi kàtsá dre dhi, a ni móndyá bvò kòndi àdhyà ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó Gìká ni tà gyägya tadhá àyi dré, adrézó kpà tàbvó Gìká dré dra tàlè dhi ni tadhá àyi dré. ⁹ A ni àyi ki tàkonzì tadhá, ì dré adrélé áma ka'í ko dhi sè. ¹⁰ A ni Gìká ni tà gyägya tadhá, má dré adrélé lile áma Atá véna gò, mì dré gòzo vélé áma no ko dhi sè. ¹¹ A ni tàbvó Gìká dré dra tàlè dhi ni tadhá, Gìká dré ópí bvò kòndi àdhyà ni tàbvó tàlè dre dhi sè.

¹² Ma dhu rē tà ìbe bí tàlè àmi dré. Di, nyànomvá dhi, mì kitswá rē tà nda ki mvo bwà ko. ¹³ Di, Tirí tà bàti àdhyà nda kàtsá dre dhi, a ni àmi ki tidrī tà bàti wáyi dhi léna. Angyá ko, kitswá ìna tà ta àyi drī sè ko. Be ró dhi, a ni ngbà 'í tà í dré dra yìlè dhi ki ta àmi dré kòdhya. A ni kókpà tà dra atsábhá dhi ki longó àmi dré. ¹⁴ A ni mìlanzìlanzì fe má dré. Tàko ko, a ni tà í dré dra kisulé má vélé dhi ki do longólé àmi dré. ¹⁵ Tà títi áma Atá àdhyà ì kókpà mána 'i. Di ásà dhi, má tà tá dhi, Tirí nda ni tà í dré dra kisulé má vélé dhi ki do longólé àmi dré.»

Yésu ni lebebhá ki kizà ni ru ladzá atsálé kólénzè ro

¹⁶ Yésu gò tàá dhi: «Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo vélé áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.» ¹⁷ Di akódhi ni lebebhá ki àruka ì dré lizízóá àyi kòfalésè dhi: «Adré leá tàlè ngíni? Tà tá dhi: <Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo vélé áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.> Tà tá kpà dhi: <Má adré lile áma Atá véna.> ¹⁸ Adré leá tàlè ngíni, dré adrérà'a tàá dhi <lókyá tsà> dhi 'á dhi? Mà nì ngalè adré àdho tà ta ya dhi ko.»

¹⁹ Yésu dré nìzoá tàlè dhi, ì adré tá tà le lizilé í tí tà nda dri dhi be gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré lizíá àmi kòfalésè ngalè tà má dré tàlè nda ì adré leá tàlè ngíni ya dhi? Má tà tá dhi: <Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo vélé áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.> ²⁰ Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì ni àmikya àwó ngo adrézó tongólé. Di, móndyá bvò kòndi àdhyà ki àyikya lenzè. Àmi ki togó ni kizà nya. Di, kizà nda ni ìna ru ladzá atsálé kólénzè ro. ²¹ Tòkó adrélépi 'òlè tilè dhi adré kizà nya, akódhi ni lókyá tizo dhi dré atsálé

anyi dre dhi se. Di, koti dre dhi, adre gòle véle áyi kizà nda ni tà kisù ko. Angyá ko, adre lenzélé dré mvá tile apfòle bvò dri dre dhi se. ²² Tà nda kòdhi kókpa kònini àmi ki tà se. Nyànomvá dhi, àmi ki togó adre gàle kizà se. Di, má ni go àmi ki no gò, àmi ki togó dré gòzo adrelé lenzélé. Di dhya àlo kitswá kólénzé nda ni tingá àmi ki togó lesè bwà ko.

²³ Kìdhóle lókyá nda kònàdhi se dhi, mì kitswá gòle véle tà àlo lizí má tí ko. Má adre tà bàti ta àmi dré: Áma Atá ni tà àngùdhi mì dré dra zile í tí áma rú se dhi ni fe àmi dré.

²⁴ Atsálé nyànomvá kònìdhi dhi, mì zi rè tà àlo áma rú se dhi ko. Lè mì kàdré tà zi áma rú se gò, mì kòkisúró tà nda, àmi ki kólénzé kògaró kitswále títi be dhi bvò.»

Yésu lavú bvò kònìdhi

²⁵ «Má tà tà kòdhi í àmi dré kúlí alaala se. Di, lókyá adrelépi alile dhi se dhi, má kitswá gòle véle tà ta àmi dré kònini ko. Be ró dhi, má ni mána áma Atá ni tà ta àmi dré ngádra 'á. ²⁶ Lókyá nda se dhi, mì ni adre tà zi áma Atá tí áma rú se. Má adre tàá ko tàle dhi, má ni tà nda kì zi áma Atá tí àmi dré ma dhi. ²⁷ Tàko ko, áma Atá ni tàndi adre àmi kì le, mì dré adrelé áma le dhi se, ìndi mì dré ka'ile dhi má angá akódhi vélesè dhi se. ²⁸ Bàti, má angá áma Atá vélesè alile bvò kònìdhi lé. Di nyànomvá dhi, má adre bvò kònìdhi ni tayí, gòzo áma Atá véna.»

²⁹ Di akódhi ni lebèbhá í tà drá dhi: «Nyànomvá dhi, mí adre véle tà ta ngádra 'á, kúlí alaala se ko. ³⁰ Nyànomvá dhi, mà nì tàle dhi, mí nì tà títi dhi í be. Lè kpà à kògò tà àlo lizí mí tí dhi ko. Di ásà dhi, mà ka'í tàle dhi, mí angá Giká vélesè káyà dhi.» ³¹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì adre tsì áma ka'í nyànomvá? ³² Mì yi rè ká! Lókyá adre alile, atsá kpà dre, à ni àmi kì lapé ràle àmi àlo àlo títi dhi kì dzò í 'àsè. Mì ni áma tayí adrelé kalóma. Di, má kitswá mána adrelé kalóma ko, áma Atá dré adrelé túmání má be dhi se. ³³ Má tà tà kòdhi í àmi dré, mì kàdréro adrelé tà kìdrìkìdrì íbe, mì dré adrelé má léna dhi se. Bvò kònìdhi lé dhi, mì ni adre kizà nya tò. Di, mì kàdré àmikya togó tsi! Má lavú mána bvò nda dre!»

17

Yésu zi tà áyi Atá tí áyi tàndi dré

¹ Yésu kòtà tà nda í dre dhi, dré mì tingázó kurú na bhù na, tàzoá dhi: «Tátá, lókyá kitswá dre. Mí bhà ámi Mvágó ni mì lanzile wà, ámi Mvágó kòbhàró kókpa ámi mì lanzile be dhi bvò. ² Tàko ko, mí afè rìnyí akódhi dré adrezó móndyá wáyí í drìle, kòfèró lídrì kóná vèsè kólyá dhi móndyá wáyí mí dré afèle í dré dhi í dré. ³ Lídrì kóná vèsè kólyá nda,

tà kòni 'i: adrélé mi, Giká bàti àlo kwákwá dhi ni ni dhi, ìndì adrélé Yésu Krísto mí dré amùle dhi ni ni dhi. ⁴ Má tadhá ámi mĩlanzilanzì mĩndyá bvò dri dhi ì dré nòle dre. Angyá ko, má 'o àzì mí dré afèle má dré 'òle dhi akílé dre. ⁵ Dì nyànomvá dhi, Tátá, mí bhà áma mĩ lanzilè mí làga, mĩlanzilanzì má dré tá adrézó ába mí làga drìdrì bvò ni bhàma kandrà dhi sè wà.»

Yésu zi tà àyi Atá tí àyi lebhá i dré

⁶ «Má tadhá mi mĩndyá mí dré adólé bvò kòndi lésè afèle má dré dhi ì dré dre. Àyi nda ì tá mína 'i. Dì mí afè tá àyi má dré gò, ì dré ámi kúlí ka'izo 'òle. ⁷ Nyànomvá dhi, ì nĩ tàle dhi, tà títi mí dré afèle má dré dhi ì angá mí vélésè dhi be. ⁸ Tàko ko, má fè àyi dré kúlí mí dré afèle má dré dhi ì gò, ì dré kúlí nda ki ka'izo. Dì ì nĩ bàti tàle dhi, má apfò mí vélésè dhi. Ì ka'ì kpà tàle dhi, mí amù ma mi. ⁹ Má adrè tà zi mí tí àyi nda ì dré. Má adrè tà zi mĩndyá bvò àdhya ì dré ko. Be ró dhi, má adrè mána tà zi àyi mí dré afèle má dré nda ì dré. Angyá ko, àyi mína 'i. ¹⁰ Ngá wáyi mána ì kókpà mína 'i. Ngá wáyi mína ì kókpà mána 'i. Dì má kisú mĩlanzilanzì àyi nda ì sè dre. ¹¹ Nyànomvá dhi, má adrè mána lile mí véna. Má gò véle adrélé bvò kòndhi lé ko. Dì, àyi nda ì dhu rè àyikya bvò kòndhi lé. Áma Atá lólo ni, mí kàdré àyi ki líkí ámi rú mí dré afèle má dré dhi ni rĩnyí sè, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adrélé mí be ngá àlo ró dhi tíni. ¹² Má dré tá adrerà'a àyi íbe dhi 'á dhi, má adrè tá àyi ki líkí ámi rú mí dré afèle má dré nda ni rĩnyí sè. Má su tá àyi rú gò, àyi ki àlo dré avizo ko, kàdré ngbà 'í mvá adrélépi tá lile dràdrà kisú dhi 'i ko dhi.* Tà nda kòndhi atsá kònni, kitswálé tà tisile ámi Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.†

¹³ Nyànomvá dhi, má adrè lile mí véna. Dì má adrè tà kòndhi ki ta má dré rè dhu adrerà'a bvò kòndhi lé dhi 'á, ì kàdréro adrélé áma kólénzé íbe, ìndì kólénzé nda kògaró àyi léna kitswálé títi. ¹⁴ Má fè àyi dré ámi kúlí gò, mĩndyá bvò kòndi àdhya ì dré togó kònzì bhàzo àyi rú, ì dré adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi sè, ngóro má dré kpà adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi tíni. ¹⁵ Má adrè tà zi mí tí, mí kòtingáro àyi bvò kòndi 'ásè dhi ko. Be ró dhi, má adrè mána tà zi, mí kàdréro àyi ki líkí Dhya kònzì ni tà sè. ¹⁶ Àyi nda ì mĩndí bvò kòndi àdhya 'i ko, ngóro má dré kpà adrélé mĩndí bvò kòndi àdhya 'i ko dhi tíni. ¹⁷ Mí kòbhà àyi twá adrélé mĩndyá lólo mína ì ró tà bàti sè. Ámi kúlí, tà bàti nda 'i. ¹⁸ Ngóro mí dré

* 17:12 17:12 «Mvá adrélépi tá lile dràdrà kisú» kòndhi tá Yùdàsì Ìsikàriyótà 'i. † 17:12 17:12 A kòno Longó ì 41:10; Yòwàni 13:18.

áma amùle bvò kònìdhi lé dhi tíni dhi, má adré kókpà àyi kì mu lile bvò nda 'ásè. ¹⁹ Ayi nda kì tà sè dhi, má adré áma tàndi ni fe adrélé ámi tà 'o, ì kàtsáró móndyá lólo mína i ró tà bàti sè.»

Yésu zi tà áyi Atá tí móndyá wáyi dra áyi ka'ibhá dhi i dré
²⁰ «Má adré ngbà 'í tà zi mí tí àyi nda i dré ko. Má adré kókpà tà zi móndyá dra áma ka'ibhá àyi nda kì kúlí sè dhi i dré. ²¹ Tátá, má adré tà zi, àyi títi nda ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mí dré adrélé má léna dhi tíni, ìndì má dré adrélé mí léna dhi tíni. Lè ì kàdré kókpà àma léna, móndyá bvò kòndi àdhya ì kòka'író dhi, mí amù ma mi. ²² Má fè àyi dré mĩlanzilanzì mí dré afèle má dré dhi, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adrélé mí be ngá àlo ró dhi tíni: ²³ ma àyi léna, ìndì mi má léna. Lè ì kàdré kókpà ngá àlo ró kitswálé títi, móndyá bvò kòndi àdhya ì kònìró tàle dhi, mí amù ma mi, ìndì mí adré àyi kì le ngóro mí dré adrélé áma le dhi tíni.

²⁴ Tátá, má adré leà dhi, móndyá mí dré afèle má dré nda ì kàdré túmání má be àrà má dré adréro lána dhi na, ì kàdréro áma mĩlanzilanzì no be dhi bvó. Mí afè má dré mĩlanzilanzì nda, mí dré tá áma lèle drìdrì bvò ni bhàma kandrà dhi sè.

²⁵ Áma Atá gyägya ni, tágba móndyá bvò kòndi àdhya ì dré ámi nizo ko dhi, má nĩ mána mi be. Móndyá áma ka'ibhá nda ì nĩ kpà tàle dhi, mí amù ma mi dhi be. ²⁶ Má 'o mi àyi nda ì dré nile. Má ni kpà go adrélé ámi 'o ì dré nile, kitswálé lèle mí dré adréro áma le ásà dhi kàdréro àyi léna, ìndì áma tàndi má kàdréro àyi léna.»

18

Yésu ni ruma

(*À kònò kpà Màtáyò 26:47-56; Màrokò 14:43-50; Lúka 22:47-53*)

¹ Yésu kòtà tà nda i dre dhi, ì dré ngàzo lile lebèbhá ni ìbe zyàle yábhru rú zìle Kèdrónà dhi ni ta'á na. Gò ì dré fizo amvú àlo òlìvè fa kya na. ² Di Yùdásì adrélépi tá 'òle akódhi ni lefè kàribhá i drígá dhi nì tá kpà àrà nda be. Angyá ko, Yésu i lebèbhá ni ìbe dhi ì adré tá ru kimó kònàle rä. ³ Di Yùdásì nda dré Rómà kì sòdá zyandre dhi kì adrìzo í vésè, túmání tépelò lik'ibhá àruka angábhá kòwánà kàdrì i vélésè ìndì Fàrìsáyò i vélésè dhi ìbe, alìzo àyi ìbe. Ayi nda ì ru tá àtsí i, tálà i, ìndì àdzú ngá ìbe àyi drígá. ⁴ Di Yésu nì tá tà títi adrèbhá 'òle atsálé í rú dhi i be gò, dré áyi kisízó àyi nda i véna, lizíá àyi tí dhi: «Mì adré àdhi ni nda?» ⁵ I logó drá dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Ma

'i.» Yùdàsì adrélépi akódhi ni lefè àyi drígá nda totó tá i àyi kòfalé. ⁶ Di Yésu kòtà dhi «Ma 'i» àyi dré dre dhi, ì dré gòzo bvólé ro ledhélé kǐnì mi. ⁷ Gò Yésu dré gòzo tódhyá lizíá àyi tí dhi: «Mì adré àdhi ni nda?» I tà dhi: «Yésu Nàzàrétà lésè dhi.» ⁸ Di Yésu logó dhi: «Má tà tá àmi dré dhi, ma 'i dhi dre. Mì kàdré áma nda kòdhya dhi, mì tayí di móndyá kòni i lile.» ⁹ Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kitswálé kúlí Yésu dré tá tàle kònìdhi kò'oró ru: «Má tayí dhya mí dré afèle má dré dhi kǐ àlo avìle ko.»*

¹⁰ Gò Simónà Pétèró adrélépi tá sápi íbe dhi, dré ngàzo sápi nda ni asé gò, kòwánà kǐ kàdrì ni màrábà ni bí dríágó lésè dhi ni bwàzo kǐle. Màrábà nda ni rú tá Málókò. ¹¹ Di, Yésu dré tàzoá Pétèró dré dhi: «Mí logó sápi mína àrà ni na. Adré leá má kòmvu tsǐ kópò kizà àdhya áma Atá dré afèle má dré mvùle ni ko?»

Yésu pfo Anà kandrà

¹² Gò Rómà kǐ sòdá nda i, àyi kǐ kàdrì, tsàle Yúdà ànzi kǐ tépelò likíbhá nda íbe dhi, ì dré Yésu ni rùzo adròle. ¹³ I dré zyà akódhi ni drízo lizo ába Anà, Kàyáfà ni andrǐ bhàna. Kàyáfà nda tá kòwánà kǐ kàdrì 'i kóná nda kònàdhi sè. ¹⁴ Akódhi nda tá dhya tàlepi Yúdà ànzi i dré dhi «Dóro ni, dhya àlo dré dràle móndyá wǎyi i dré dhi» dhi 'i.

Pétèró gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:69-70; Márokò 14:66-68; Lúka 22:55-57)

¹⁵ Simónà Pétèró i Yésu ni lebèlepi àzya dhi be dhi, ì adré tá lile Yésu vèsè. Kòwánà kǐ kàdrì nǐ tá Yésu ni lebèlepi nda be go, à dré akódhi ni tayízó file Yésu vèsè kòwánà kǐ kàdrì nda ni bhà'álé na. ¹⁶ Di, Pétèró totó tá ína i adrélé kivi na dzóti làga. Di Yésu ni lebèlepi, kòwánà kǐ kàdrì dré tá nile be nda dré pfozo tà ta mvátòkó adrélépi tá dzóti nda ni likí dhi be gò, dré Pétèró ni 'òzo file. ¹⁷ Gò mvátòkó adrélépi dzóti likí nda dré lizizóá Pétèró tí dhi: «Mì tsǐ dhya kòdhi ni lebèbhá kǐ àlo 'i ko?» Di, Pétèró logó dhi: «Kóko, ma 'i ko.»

¹⁸ Àrà nda dré tá adrélé kidhì ro dhi sè dhi, màrábà i tépelò likíbhá íbe dhi ì turú tá àtsí gò, ì dré àyi kǐ totózó làgàsà adrélé yòá. Di Pétèró dré kpà àyi totózó adrélé àtsí yo àyi kòfalé.

Kòwánà kǐ kàdrì lizí tà Yésu tí

(A kònò kpà Mátáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Lúka 22:66-71)

¹⁹ Dzó nda na dhi, kòwánà kǐ kàdrì dré Yésu ni lizizó akódhi ni lebèbhá kǐ tà sè, ìndì tà dré adrélé tadhálé dhi

* 18:9 18:9 A kònò Yòwánì 6:39; 17:12.

ki tà sè. ²⁰ Di Yésu dré logózóá drá dhi: «Má tà tá mána tà ngádra 'á móndyá wáyi dhi i kandrá. Vésè wáyi, má tadhá tá tà lísambò dzó i 'ásè ìndì tépelò na, àrà Yúdà ànzì wáyi dhi i dré adrézó ru kimó nda i 'ásè. Má tà tá tà àlo dhi lùzu ró ko. ²¹ Mí adré di tà lizí má tí àdho tà sè? Lè mí kòlizí tà móndyá áma kúlí yibhá dhi i tí. Ayi nda i nì tà má dré tàle dhi i dóro.» ²² Yésu kòtà tà nda dre dhi, tépelò likíbhá ki àlo adrélépi tá ànyi làgá dhi dré akódhi ni mǐ sàzo gò, tàzoá drá dhi: «Mí adré kúlí logó kòwánà ki kàdrì tí kònìni?» ²³ Di Yésu logó drá dhi: «Má kòtà tà kònzi dhi, lè mí kòtadhá tà kònzi nda àma dré. Di, má kòtà tà bàti kòdhya dhi, mí adré di áma si àdho tà sè?» ²⁴ Gò Anà dré Yésu ni mùzo bã akódhi ni adròzo ásà dhi íbe í rú lile Kàyáfà, kòwánà ki kàdrì véna.

Pètèró gò tódhyá Yésu ni ga rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:71-75; Márokò 14:69-72; Lúka 22:58-62)

²⁵ Di Símónà Pètèró adré tá ína àtsí yo kivi na. Gò lizizóá tíá dhi: «Mí tsì akódhi ni lebèbhá ki àlo 'i ko?» Di Pètèró dré tà nda ni gázo rè, tàzoá dhi: «Kóko, ma 'i ko.» ²⁶ Gò kòwánà ki kàdrì ni mǎrábà àlo, adrélépi tá dhya Pètèró dré tá bí bvwàle dhi ni aró ro dhi, dré tàzoá dhi: «Má nò tsì mǐ túmǎni akódhi be amvú òlivè fa kya na ko?» ²⁷ Di Pètèró dré gòzo tódhyá tà nda ni ga rè. Gbǎ lókyá nda sè dhi, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

Yésu pfò Pilátò kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Lúka 23:1-5)

²⁸ Ngá kòwa dre dhi, ì dré Yésu ni drǐzo Kàyáfà bhàlésè, lizo ába Rómà ki gùvèrènerè ni dzó kàdrì na. Di, Yúdà ànzì Yésu ni dribhá nda i fi tá àyikya dzó kàdrì nda na ko, ì kàtsáró ndǐ ró ko, ì kòkitswáro gwányá Pásikà àdhya ni nya be dhi bvó.

²⁹ Gò Pilátò dré apfòzo àyi véle, lizíá àyi tí dhi: «Mí adré agó kònìdhi ni asíkí àdho tà sè?» ³⁰ I logó drá dhi: «Akódhi kàdré tá drìkònzi líyí 'i ko dhi, kònò mà kitswá tá alìle akódhi ni fe mí drígá dhi ko.» ³¹ Pilátò tà àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi mǐ kòdo akódhi tàbvó tàle, ngóro àmi ki tátírítrí kúlí dré adrélé lèle dhi tíni.» Di Yúdà ànzì nda i logó drá dhi: «À adré móndí pfùma dràle dhi ni logá àma dré.» ³² Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kitswále kúlí Yésu dré tá tàle í ni ngalè dra dràdrà kára àngùdhi sè ya dhi kò'oró ru be dhi bvó.

³³ Di Pilátò dré gòzo file áyi dzó kàdrì na gò, dré Yésu ni azizó, lizizóá tíá dhi: «Mí, mǐ ópí Yúdà ànzì kya 'i?» ³⁴ Yésu logó dhi: «Tà mí dré lizíle kòdhi angá àmi tàndi drìlésè? Kó

ngalè, dhya àzya tà áma tà mí dré nì?»³⁵ Di Pílatò logó dhi: «Ma dhu Yúdà mvá 'i bàti? Ami tàndi nì sùrú ì kòwánà kàdrì ìbe dhi, ì afè mi má dríga àyi. Mí 'o àdho tà 'i?»³⁶ Yésu logó dhi: «Áma òpì, òpì bvò kòndi àdhya 'i ko. Áma òpì kàdré tá òpì bvò kòndi àdhya 'i dhi, kònò áma màrábà ì pfu tá làpfú, má dré dhèzo Yúdà ànzi ì dríga ko dhi dre. Di, áma òpì ína òpì kònwá dhi 'i ko.»³⁷ Pílatò lizí tíá dhi: «Mí di mína ópí 'i?» Di Yésu logó dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, ma ópí 'i dhi.† A ti ma ìndì má alì bvò kònìdhi lé kitswálé tà bàti longó móndí ì dré. Dhya ángùdhi adrélépi tròle tà bàti rú dhi adré áma kúlí yi.»³⁸ Di Pílatò tà drá dhi: «Tà bàti nda àdho 'i?»

A òtò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-31; Márokò 15:6-20; Lúka 23:13-25)

Pílatò kòtá tà nda dre dhi, dré gòzo pfòle kivì na Yúdà ànzi ì véna gò, tàá àyi dré dhi: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.»³⁹ Di, gwányá Pásiká àdhya tú dhi, mì adré àkodrà áma ti lizí, má kòtrìró àmi dré móndí àlo 'ile bǎdzó na dhi. Mì adré di leá dhi, má kòtrì àmi dré ópí Yúdà ànzi kya kòdhi?»⁴⁰ Di ì dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Akódhi ko! Mí kàtrì àma dré Bàrábà kòdhya!» Di Bàrábà nda tá ína móndí ki kodzólépi liglé àyi ki kàdrì ì rú dhi 'i.

19

¹ Di Pílatò dré Yésu ni tayízó drìle bhwàle. ² Gò sòdá ì dré fanzi kùtsi ró dhi nì pàzo kùla ró asólé akódhi dri gò, kánzò kǎ asózó rúá. ³ Di ì dré adrézó alìle akódhi véle adrélé tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzi kya nì!» Ì adré tá kpà akódhi nì mǐ tosa.

⁴ Gò Pílatò dré gòzo tódhyá pfòle kivì na, tàá Yúdà ànzi ì dré dhi: «Mì nò rè ká! Má adré akódhi nì 'o apfòle àmi kandrá, mì kònìró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.»⁵ Di Yésu dré apfòzo kivì le kùlá ledélé kùtsí sè dhi be í dri, ìndì kánzò kǎ be í rú. Pílatò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nò rè agó kònìdhi ká!»

⁶ Di kòwánà kàdrì ì tépelò likíbhá ìbe dhi ì kònò akódhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi fa kipakipa dri! Mí tidí akódhi!» Di, Pílatò logó àyi dré dhi: «Àmi kì tàndi, mì do akódhi tidíle fa kipakipa dri àmi. Ma ró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.»⁷ Yúdà ànzi ì logó drá dhi: «Áma, áma tátírítrí

† 18:37 18:37 A kitswá kpà kúlí tisile Giríkí ti sè kòni ki ladzá kònini: «Mí adré tàá dhi, ma ópí 'i dhi mi.»

kúlí íbe. Di tátrítrí kúlí nda adré leá dhi, akódhi kòdràdrà dré áyi zìle Gìká ni Mvágò ro dhi sè.»*

⁸ Pìlátò kòyi tà nda dre dhi, tirí dré gòzo véle akódhi ni 'o lavulé. ⁹ Di dré gòzo Yésu ni dri fizo ába áyi dzó kàdrì na gò, lizizóá tíá dhi: «Mí angá ángolésè?» Di, Yésu logó ína kúlí ko. ¹⁰ Pìlátò gò tàá drá dhi: «Mí adré tsì kòdhi agílé má tí? Mí nì ko tàle dhi, ma rìnyí íbe ngalè ámi trizo yà, kó ngalè ámi 'òzo tidíle fa kipakipa dri yà dhi?» ¹¹ Di Yésu logó drá dhi: «Kònò Gìká kòfè tá rìnyí nda mí dré ko dhi, mí kitswá tá tà àlo 'o má rú ko. Ásà dhi, dhya áma lefèlepi mí drígá dhi ni tàkonzì kàdrì mína ni lavú.»

¹² Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Pìlátò dré kìdhózó adréle láti nda Yésu ni trizo. Di, Yúdà ànzi ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí kòtrì agó kòdhi dhi, mi Kàyìsàrà ni arúpi 'i ko. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélepi tàá dhi, i ópí 'i dhi, adré ína ligílé Kàyìsàrà rú.» ¹³ Di Pìlátò kòyi kúlí nda dre dhi, dré Yésu ni 'òzo apfòle kivi le. Gò dré lirízó lirírà adrézó mómí kì tàbvó ta dhi dri, àrà rú zìle Bh'álé kírà sè dhi na. (Arà nda ni rú Ebéré ti sè dhi «Gàbàtà».) ¹⁴ Lókyá nda tá ànyìanyì kítú rírí, kítú adrézó tà ledé gwányá Pásikà àdhya dré dhi 'i. Pìlátò dré tàzoá Yúdà ànzi ì dré dhi: «Mì nò rè àmi kì ópí kònìdhi ká!» ¹⁵ Di ì dré gòzo adréle tetréle, adrézó loyóá dhi: «Akódhi kòdràdrà! Kòdràdrà! Mí tidí akódhi fa kipakipa dri!» Pìlátò lizí àyi tí dhi: «Má kòtidí tsì àmi kì ópí fa kipakipa dri?» Di kòwánà kàdrì ì logó dhi: «Àma kì ópí àzya yókódhó, ngbà 'í Kàyìsàrà 'i kalóma.» ¹⁶ Gò Pìlátò dré Yésu ni fèzo àyi drígá, ì kòtidíró akódhi fa kipakipa dri be dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Mároko 15:21-32; Lúka 23:26-43)

Di ì dré Yésu ni drizo lizo ába. ¹⁷ Akódhi dré áyi tándi ni fa kipakipa dòzo lizo pfòle ába tsàle àrà adréle zìle Drífà ro dhi na. (À adré àrà nda ni rú zi Ebéré ti sè dhi «Gòlògótà».) ¹⁸ Kònàle dhi, ì dré akódhi ni tidízó fa kipakipa nda dri. Ì dré kpà mómí rì àruka kì tidízó fa àruka ì drísè, àlo ni Yésu ni dríagó lésè, àzya ni lídzí ni lésè, Yésu ni tándi kítógá 'á.

¹⁹ Pìlátò 'o tá wárágà tisìle gò, dízóá fa kipakipa nda dri. A tisì tá dríá dhi: «Yésu Nàzàrétà lésè dhi, ópí Yúdà ànzi kya.» ²⁰ Yúdà ànzi zyandre dhi ì dré wárágà nda ni nàzo. Tàko ko, àrà Yésu ni tidízó fa dri nda tá ànyì bhàandre làga, ìndì à tisì tá wárágà nda Ebéré ti sè, Látìnò ti sè, ìndì Gírìkì ti sè. ²¹ Di ásà dhi, Yúdà ànzi kì kòwánà kàdrì ì dré lizo tàá

* 19:7 19:7 A kònò Lèvìtikè 24:16.

Pilátò dré dhi: «Mí kòtisì <Ópí Yúdà ànzì kya> dhi ko. Be ró dhi, mí kòtisì mána dhi: <Agó kònìdhi tà tá dhi, ì ópí Yúdà ànzì kya 'i.>» ²² Dì, Pilátò dré logózóá dhi: «Tà má dré tisìle kòdhi, má tisì dre.»

²³ Sòdá ì kòtidì Yésu fa kipakipa dri dre dhi, ì dré akódhi ni kítá ki dòzo lanzíle àyi su dhi ì kòfalésè àlo àlo. Dì tayí tá ngbà 'í kítá kàtswa adrélé asólé kítá àzya ì zàle dhi kòdhyà. A dhi tá kítá nda ngá àlo ró, kídhólé dri lésè tsàle pá na.

²⁴ Dì ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Mà kòlasí ko. Be ró dhi, mà kòvù dzègè sè, nòzoá ngalè a ni adrè àdhi dré ya dhi.» Tà nda kòdhi atsá tá kònìnì, kitswálé tà tisìle Gíká ni Kúlí na kònìdhi kò'oró ru:

«Ì lanzí áma kítá ì àyi kòfalésè,
ì vù kítá mána dzègè sè.»†

Dì tà kòdhi tà sòdá nda ì dré 'òle dhi 'i.

²⁵ Anyì Yésu ni fa kipakipa nda làga dhi, akódhi ni andre ì adrè tá àyi ki totó, túmání andre ni ni amvúpi be, Màríyà Kòlópà ni tòkó be, ìndì Màríyà Màgàdálénè be. ²⁶ Dì Yésu kònò àyi andre túmání àyi lebèlepi í dré lèle tò dhi be dre dhi, dré tàzoá àyi andre dré dhi: «Tòkó, ámi mvá kònìdhi.»

²⁷ Dré kpà tàzoá àyi lebèlepi nda dré dhi: «Ámi andre kònìdhi.» Dì kídhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèlepi nda dré akódhi ni dòzo likílé í bhàna.

Yésu ni dràma

(*A kònò kpà Màtáyò 27:45-56; Márokò 15:33-41; Lúkà 23:44-49*)

²⁸ Amvolásà dhi, Yésu kònì, tà títi dhi ì 'o tá ru akílé dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Yí lovó adrè áma 'o.» Tà tá kònìnì kitswálé tà tisìle Gíká ni Kúlí na dhi kò'oró ru be dhi bvó.‡

²⁹ Lìdrì àlo gàlepi vìnègàrì sè dhi tá kònàle. Dì sòdá nda ì dré ngá vòdhovódho dhi ni adózó sòle vìnègàrì nda léna, dròzoá fanzì rú zìle ìsópè dhi sílé gò, tingázóá kuru bhàle Yésu tí. ³⁰ Dì Yésu kòmvu vìnègàrì nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Tà títi dhi ì 'o ru akílé dre.» Dré drì abhézó gò, àyi lídrì tayízó lile.

³¹ Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrà dhi 'i. Dì Yúdà ànzì ki kàdrì ì lè tá àyikya, sàbátù nda dré àbvò nda ki kile fa kipakipa ì dri dhi ko. Tàko ko, sàbátù nda tá ína kàdrì, dré dhèle Pásikà tú dhi sè. Àsà dhi, ì dré Pilátò ni ti lizizó, kò'oró dhya tidílé fa ì dri nda ki pá toṅòle, ìndì àyi ki àbvò tirílé fa nda ì drìlésè. ³² Dì sòdá ì dré lizo dhya àlo tidílé túmání Yésu be dhi ni pá ki toṅò. Gò ì dré kpà dhya àzya tidílé dhi ni pá ki toṅòzo. ³³ Dì, ì kòtsa Yésu rú dre

† 19:24 19:24 A kònò Longó ì 22:19. ‡ 19:28 19:28 A kònò Longó ì 22:16; 69:22.

dhi, ì dré kisúzóá dhi, drà dre. † tonò di pá ni i ko. ³⁴ Di, sòdá nda ki àlo dré ína Yésu ni sòzo gàrànzì 'á dīlì sè gò, gbá kòdhwa, kàrí dré apfòzo yí be. ³⁵ Dhya tà nda kòdhi ki nòlepi mī sè dhi adrè tà nda ki longó nī. Dī tà dré adrélé longólé nda ì, tà bàti 'i. Akódhi nda nī tàle dhi, í adrè tà bàti ta dhi be. Adrè tà nda ki longó, mī kòka'író kpà tà nda ì be dhi bvó. ³⁶ Tà nda kòdhi atsá kònini, kitswálé tà tisile Gíká nī Kúlí na kònidhi kò'oró ru: «À kitswá akódhi nī fà ki àlo ŋo ko.»[§] ³⁷ Tà àzya Kúlí nda na dhi adrè kpà tàá dhi: «† ni dhya ì dré sòle dhi ni no.»*

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Márokò 15:42-47; Lúkà 23:50-56)

³⁸ Amvolásà dhi, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Arimátáyà lèsè dhi dré lizo Pílátò ni ti lizí, kòfèró láti í dré Yésu ni rúbhá dòzo bhàle mógó na. Yòséfà nda tá Yésu ni lebhéhá ki àlo 'i. Dī, adrè tá ína akódhi ni lebhè lüzó ró, dré tá adrélé Yúdà ànzì ki kàdrì ki ro dhi sè. Dī Pílátò dré tà nda ni ka'izo gò, Yòséfà dré lizo rúbhá nda nī do. ³⁹ Nìkòdémò atú lilepi Yésu véna ngátsi sè dhi dré kpà lizo Yòséfà be. Akódhi nda do tá dò tàdzí be dóro ledélé mīrè sè ìndì àlówè sè dhi ànyíanyí kiló nyadhi-àlo-drì-mudrì.† ⁴⁰ Dī àyi rìti nda ì dré Yésu ni rúbhá dòzo, lambélé kítá kàtswákàtswa dhi ì sè gò, dò nda ni dàzo rúá, ànyà gà Yúdà ànzì ì dré adrélé 'òle àbvò sizo dhi tīni. ⁴¹ Amvú àlo dhi tá ànyí àrà Yésu ni tidizó fa kipakipa dri nda làga. Amvú nda na dhi, à ga tá mógó tídhí dhi kírà na. A bhà tá rè mómí lána ko. ⁴² Dī kítú nda dré tá adrélé kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i sè dhi, ìndì mógó nda dré tá adrélé ànyí dhi sè dhi, ì dré Yésu ni rúbhá bhàzo kònàle.

20

Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 28:1-8; Márokò 16:1-8; Lúkà 24:1-12)

¹ Drùbhì kínó ngá pfùñpfùñ, kítú ni àlo pòsò àdhya sè dhi, Màríyà Màngàdàlénè dré ngàzo lile mógó na. Dré nòzoá dhi, à tingá kírà mógó nda tísè dre. ² Dī dré ràzo Símónà Péteró ki kisú tùmání Yésu ni lebhèlepi àzya dré lèle tò dhi

§ 19:36 19:36 A kònò Pfòma 12:46; Ngá nàma 9:12; Longó ì 34:21. * 19:37 19:37 A kònò Zàkàríyà 12:10. † 19:39 19:39 «Mírè» ì «àlówè» be kòni ì, ngá tàdzí be dóro angábhà mbì lèsè yà, ngalè fa lèsè yà dhi 'i. Yúdà ànzì ì adrè tá ngá nda ki adó dò tàdzí be dóro dhi ni ledézó ásà gò, adrézó dò nda ni da àbvò rú, àbvò nda ni sīma kandrá.

be gò, tàzoá àyi dré dhi: «À do Mírì mógó lésè lizo ába dre. Mà nǐ ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko!»

³ Di Pétèró i Yésu ni lebèlepi àzya nda be dhi ì dré ngàzo láti do lizo mógó na. ⁴ Ayi rìti nda ì adré tá ràle rarà. Di, Yésu ni lebèlepi àzya nda dré ína ràzo sírí tsàle mógó na drìdrì Pétèró kandrána. ⁵ Dré tandizo kítá kàtswákàtswa tayílé dhi ki no mógó na. Di, fi tá ína lána ko. ⁶ Simónà Pétèró adrélépi tá aralé akódhi vèsè dhi dré kpà atsázó gò, file ndiri mógó na. Dré kítá kàtswákàtswa tayílé nda ki nòzo, ⁷ kítá tá Yésu ni drì ndràzo ásà dhi be. A pa tá kítá nda bhàle gàrà dri, àrà twá kítá kàtswákàtswa nda kya rúsè dhi na. ⁸ Di Yésu ni lebèlepi àzya atsálépi tá drìdrì nda dré kpà fizo mógó na. Dré tà nda ni nòzo gò, ka'izoá. ⁹ (Tàko ko, atsalé kònàdhi dhi, tà tisìle Giká ni Kúlí na dhi fi tá dhu rè àyi drìna ko. Di ì nǐ tá rè ko tàle dhi, lè tá Yésu kònga dràdrà 'àsè dhi.) ¹⁰ Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré gòzo nzìle àyi bhàna.

Yésu agá Màrìyà Màgàdàlénè kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 28:9-10; Márokò 16:9-11)

¹¹ Di, Màrìyà totó tá ína ì adréle ngòle kivì na mógó nda làga. Dré tá adrèrà'a ngòle dhi 'á dhi, dré tandizo ngá no mógó na gò, ¹² ángeló rǐ kítá kemve asóbhá àyi rú dhi ki nòzo. Ayi nda ì lírì tá àrà tá Yésu ni rúbhá bhàzo dhi 'á, àlo ni àrà drì ni ni bhàzo dhi lésè, àzya ni àrà pá ni ni bhàzo dhi lésè. ¹³ Di ì dré lizízoá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè?» Akódhi logó àyi dré dhi: «À do áma Mírì dre. Má nǐ ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko.» ¹⁴ Kòtà tà nda dre dhi, dré áyi alázó Yésu ni no adrèrà'a áyi totó kònale. Di, nǐ tá ína tàle dhi, Yésu 'i dhi ko. ¹⁵ Yésu dré lizízoá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè? Mí adré àdhi ni nda?» Màrìyà adré tá ína kisúá dhi, akódhi nda tá amvú likílépi 'i. Dré di tàzoá drá dhi: «Atálágó, mí kòdo akódhi mí dhi, mí tá má dré mí bhà akódhi ángolé ya dhi, má kòlìrò akódhi ni adó.» ¹⁶ Yésu tà drá dhi: «Màrìyà!» Di Màrìyà dré áyi alázó akódhi vélé, tàá drá Èbéré ti sè dhi: «Ràbbúnǐ!» (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Tà tadhálépi».) ¹⁷ Di Yésu tà drá dhi: «Mí ru ma ko. Tàko ko, má mbà rè áma Atá véna ko. Di, mí lì mína áma adrúpi ì véna tàá áyi dré dhi, má adré mbàle áma Atá adrélépi kpà àmi ki Atá ro dhi véna. Má adré mbàle áma Giká adrélépi kpà àmi ki Giká ro dhi véna.»

¹⁸ Di Màrìyà Màgàdàlénè dré lizo longóá akódhi ni lebèbhá ì dré dhi: «Má nò mána Mírì dre!» Gò dré tà akódhi dré tá tàle í dré dhi ki longózo àyi dré.

Yésu agá áyi lebèbhá i kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 28:16-20; Márokò 16:14-18; Lúka 24:36-49)

¹⁹ Kítú ni àlo pòsò àdhyà nda ni ìndró sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì kimó tá ru dzó àlo na, dzóti ki atsúzó gágá, ì dré tá adrélé Yúdà ànzì ki kàdrì ki ro dhi sè. Di Yésu dré alizo áyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré àmi ìbe!» ²⁰ Kòtá tà nda dre dhi, dré áyi drígá ki tadházó àyi dré áyi gàrànzì be. Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré lenzézó tò, ì dré àyi ki Mírì nda ni nòle dhi sè. ²¹ Di Yésu dré gòzo tódhyá tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré àmi ìbe! Ngóró áma Atá dré áma amùle dhi tìni dhi, má adré kókpà àmi ki mu.» ²² Kòtá tà nda dre dhi, dré la'a vòzo àyi dri gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì kòkisú Tirí Lólo wà! ²³ Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trizo dhi, Gìká ni kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri. Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trizo ko dhi, Gìká kitswá kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri ko.»

Yésu tadhá i Tòmá dré

²⁴ Di, Tòmá, adrélé kpà rú zìle Làtí, Yésu ni lebèbhá mudrì-drì-rì dhi ki àlo dhi, tá ìna àyi kòfalé yókódhó Yésu dré tá alìrà'a. ²⁵ Di Yésu ni lebèbhá àruka nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mà nò Mírì dre!» Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Má kònò nàrì ki fúdrì akódhi ni drígálé 'á, áma drígámbílí sòzo lána gò, áma drígá sòzo akódhi ni gàrànzì na ko dhi, má kitswá mána ka'íá bwà ko!»

²⁶ Di kítú nzi-drì-na àmvolèsè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré gòzo tódhyá ru kimó dzó nda na. Tòmá tá ìna àyi kòfalé be. Tágba à dré tá dzóti nda ki atsúzó dhi, Yésu dré alizo áyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré àmi ìbe!» ²⁷ Gò dré tàzoá Tòmá dré dhi: «Mí so àmi drígámbílí kònwa. Mí nò áma drígá i. Mí so kpà àmi drígá áma gàrànzì na. Mí kòtayí tà kayima gò, adrézó áma ka'í!» ²⁸ Di Tòmá tà drá dhi: «Áma Mírì, áma Gìká!» ²⁹ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí adré áma ka'í, mí dré áma nòle dre dhi sè. Di, kólénzé ìna mónyá adrèbhá áma ka'í áma no àko ró dhi ì dré!»

Tà búkù kònìdhi ni tìsìzo dhi

³⁰ Yésu 'o tá tà línríga ró àruka bí dhi ì áyi lebèbhá ì mi. A tìsì tà nda ì búkù kònìdhi léna ko. ³¹ Di, à tìsì tà kòdhi ì, mì kòka'író dhi, Yésu Mèsíyá 'i, ìndì Gìká ni Mvágó 'i gò, àmi ki tà ka'íka'í nda sè dhi, mì kàdré ró lídrì ìbe akódhi léna be dhi bvó.

21

Yésu tadhá i áyi lebèbhá nzi-drì-rì dhi ì dré

1 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhya áyi tadhá áyi lebèbhá i dré tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhya mìle.* Tà nda 'o ru kònini: 2 Simónà Pétèró, Tòmá adrélé kpà rú zìle Làtí dhi, Nàtànàyélè angálèpi Kánà Gàliláyà le dhi lésè dhi, Zèbèdáyò ni ànzìago i, tsàle Yésu ni lebèbhá rì àruka íbe dhi i tá tùmáni tǎpǎriandre nda mìle. 3 Di Simónà Pétèró dré tazoá àyi dré dhi: «Má adré lile kosyá bhe.» I tà drá dhi: «Mà ni kpà li tùmáni mí be.» Di ì dré tombàzo bwátù na gò, lile kosyá bhe yí ni tálí na. Di, ngátsi nda sè dhi, ì kisú tá àyikya ngá àlo ko.

4 Ngá kòwa dre dhi, Yésu totó tá i adrélé tǎpǎriandre nda mìle. Di, akódhi ni lebèbhá ì nǐ tá àyikya tàle dhi, dhya nda Yésu 'i dhi ko. 5 Di Yésu dré kúlí yòzo tazoá àyi dré dhi: «Áma ànzi i, mì ru tsì kosyá 'í?» I logó drá dhi: «Kóko.» 6 Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kòbhe àmi ki kimbá bwátù ni dríagó lésè gò, mì kòkisúró kosyá.» I dré di bhèzoá gò, ì dré kitswázó kimbá nda ni asé bwà ko, kosyá dré gàle lána zyandre ró dhi sè. 7 Di Yésu ni lebèlepi dré lèle tò dhi dré tazoá Pétèró dré dhi: «Mírì 'i!» Sìmónà Pétèró kòyi akódhi tǎrà'a dhi «Mírì 'i» dre dhi, dré kítá í dré tá ngile í rúsè kitswázó kosyá bhe dhi ni adózó asólé í rú gò, áyi bhèzo yí na. 8 Yésu ni lebèbhá àruka nda ì dré kpà gòzo bwátù be, adrélé kimbá gàlepi kosyá sè bí nda ni se ànvòrànvò. Angyá ko, ì vwà tá yí mìlèsè ko, ngbà 'í ànyíanyi méterè nyadhi-nzi.

9 I kòtsa sile kìní mi dre dhi, ì dré àtsí turulé dhi ni nòzo, tùmáni kosyá tobhàle dríá dhi íbe, ìndì mápà be. 10 Di Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mì alì kosyá àruka mì dré rùle dhi íbe.» 11 Di Sìmónà Pétèró dré mbàzo bwátù na gò, kimbá nda ni asé apfòle kìní mi. Kimbá nda ga tá kosyá kàdrìkàdrì kámá-àlo-drì-nyadhi-ri-drì-mudrí-drì-na dhi i sè. Di, tágba kosyá nda ì dré tá adrézó zyandre ró dhi, kimbá nda tikí tá ko.

12 Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mì alì ngá nya.» Akódhi ni lebèbhá nda ki àlo lizí tá ngalè akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Tàko ko, ì nǐ tàle dhi, akódhi Mírì 'i káyà dhi be. 13 Di Yésu dré áyi kisízó ànyi àyi làga, mápà nda ni adó lanzíle àyi dré. Dré kpà 'òzoá kònini kosyá nda i sè. 14 Di kòrìdhi, vèsè ni na Yésu dré áyi tadházó áyi lebèbhá i dré, áyi ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolèsè dhi 'i.

Yésu i Pétèró be dhi

* 21:1 21:1 «Tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhya» kònìdhi tá rú àzya tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya dré dhi 'i.

15 I kònya ngá dre dhi, Yésu dré tàzoá Sìmonà Pétèró dré dhi: «Sìmonà, Yòwánì ni mvá, mí adrè áma le bàti àyi kòni kya ki lavú?» Akódhi logó drá dhi: «Àyíya, Mírì, mí nì tàle dhi, má adrè ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà ànzì ki líkí.» 16 Yésu gò akódhi ni lizí vèsè ni rì sè tàzoá dhi: «Sìmonà, Yòwánì ni mvá, mí adrè áma le bàti?» Akódhi logó drá dhi: «Àyíya, Mírì, mí nì tàle dhi, má adrè ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà ki líkí.» 17 Yésu gò akódhi ni lizí vèsè ni na sè tàzoá dhi: «Sìmonà, Yòwánì ni mvá, mí adrè áma le?» Kizà dré Pétèró ni 'òzo, Yésu dré tá lizilé tíá vèsè ni na sè dhi «Mí adrè áma le?» ya dhi sè. Di Pétèró dré logózoá drá dhi: «Mírì, mí nì mína tà títi dhi i be. Mí nì tàle dhi, má adrè ámi le dhi be!» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà ki líkí. 18 Má adrè tà bàti ta mí dré: Mí dré tá adrèrà'a kàdhúrà ro dhi 'á dhi, mí adrè tá ámi tàndi ni káfà 'i ámi kípilé 'á gò, mí dré adrézó lèlè àrà ángùdhi mí dré adrézó lèlè lèlè lána dhi na. Di, mí kònì dra atsa màlìga ró dhi, mí ni mína ámi drígá ki kidzì gò, dhya àzya dré ámi káfà 'ìzo ámi kípilé 'á, ámi drìzo lizo mí be àrà mí dré lèzo lèlè lána ko dhi na.» 19 Yésu tà tá kònìni tadházoá dhi, Pétèró ni dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi, ìndì akódhi ni dràdrà nda ni lindrì fe Gíká dré ngíni ya dhi. Di Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré áma lebe!»

Yésu i akódhi ni lebèlepi dré lèlè tò dhi be dhi

20 Gò Pétèró dré áyi alázo, Yésu ni lebèlepi dré lèlè tò dhi ni no adrèrà'a alile àyi vèsè. (Akódhi nda tá dhya áyi bhèlepi Yésu agá mísá làga gò, lizíá tíá dhi «Mírì, àdhi ni ámi lefè kàribhá i drígá nì?» ya dhi 'i.)† 21 Di Pétèró kònò akódhi nda dre dhi, dré lizízoá Yésu tí dhi: «Mírì, kàdré di dhya kònìdhi ni tà sè dhi, tà ni ni adrè ngíni?» 22 Yésu logó drá dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì ìbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i? Mí, mí kàdré mína áma lebe!» 23 Di tà nda sè dhi, rubí dré la'úzó Yésu ni ka'ìbhá i kòfalé tàá dhi, akódhi ni lebèlepi nda kítswá ína dràle ko. Tákò, Yésu tà tá dhi, dhya nda kítswá dràle ko dhi ko. Be ró dhi, tà tá ína dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì ìbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i?»

24 Yésu ni lebèlepi nda, dhya tà nda kòdhi ki nòlepi mǐ sè gò, dré adrézó tà nda ki longó, adrézó tisiá wárágà kònìdhi léna dhi 'i. Mà nì tàle dhi, tà dré adrélé longolé nda i tà bàti 'i dhi be.

† 21:20 21:20 A kònò Yòwánì 13:25.

²⁵ Yésu 'o tá kpà tà àruka i bǐ. Má adré kisùá dhi, kònò à kòtisì tá tà nda i àlo àlo tíí búkù i léna dhi, àrà búkù nda kǐ tobhàzo bvò kònìdhi lé dhi ni tá adré yókódhó.

Tà àpóstolò ì dré 'òle dhi i

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Lúkà 'i. Akódhi nda tá Pólò ni atsiàmù kí àlò 'i (16:10, àruka ni ìbe), ìndì akódhi ni àziàmù kí àlò 'i (2 Tìmòtèyò 4:11; Kòlòsáyì 4:14). Kònìdhi búkù Lúkà dré tisìle dhi ni rì 'i. Akódhi ni búkù ni àlò rú zìle «Rúbì Tani Lúkà dré tisìle dhi» léna dhi, adrè tà títi Yésu dré 'òle ìndì tadhálé, kídhólé áyi àzì ni kídhoma lésè, tsàle kítú áyi dorà'a bhù na dhi 'á dhi kí títi (1:1-2). Akódhi ni búkù ni rì kònìdhi léna dhi, adrè tà àpóstolò ì dré 'òle dhi kí títi kòdhyà. Adrè dì mómnyá Yésu ni ka'ìbhá drìdrì dhi ì kisé tá Tírì Lólo gò, ì dré Yésu ni Rúbì Tani longózó Yèrúsalmà na, bvò Yúdáyà àdhyà na ìndì Sàmàríyà àdhyà na, tsàle byá bvò ni kùdù na ngíni ya dhi ni títi (1:8). Adrè kpà tadhá dhi, Gíkà kídhó rè zyá Rúbì Tani nda ni mu Yúdà ànzi ì véna gò, dré kpà mùzoá mómnyá sùrú twá ro dhi ì véna. Dì tà Gíkà dré kiséle 'òle kíno lésè gò kídhózó 'òá Yúdà ànzi ì kòfalé dhi, adrè 'òá kíswalé títi mómnyá ka'ìbhá Èkèlézyà le dhi ì kòfalé.

Tà kàdrì àruka Lúkà dré adrézó tà ni kí tisì dhi ì kòni 'i; (1) Tírì Lólo ni àzì mómnyá ka'ìbhá ì léna dhi; (2) mómnyá ka'ìbhá dhi kí lídrì ladzama atsálé Krísto àdhyà tíni dhi; (3) mómnyá ka'ìbhá dhi kí àzì lizo Rúbì Tani longó sùrú títi ì dré dhi; (4) mómnyá ka'ìbhá dhi kí mǐ pfòma ìndì áyi kí togó tsìma àzì tayilé áyi drígá dhi na dhi.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi kí atìma

- 1) Yésu ni ka'ìbhá kí 'òma adrélé gànzi ró akódhi ni àzì 'o dhi (1:1-2:47)
- 2) Mómnyá ka'ìbhá dhi kí àzì Yésu ni Rúbì Tani longózó Yèrúsalmà na dhi (3:1-8:3)
- 3) Mómnyá ka'ìbhá dhi kí àzì lizo Rúbì Tani longó bvò Yúdáyà àdhyà na ìndì Sàmàríyà àdhyà na dhi (8:4-12:25)
- 4) Pólò ni àzì lizo Rúbì Tani longó mómnyá sùrú twá ro dhi ì dré dhi (13:1-28:31)
 - a) Pólò ni atsi andre ni àlò (13:1-14:28)
 - b) Ru kiséma Yèrúsalmà na dhi (15:1-35)
 - c) Pólò ni atsi andre ni rì (15:36-18:22)
 - d) Pólò ni atsi andre ni na (18:23-21:16)
 - e) Pólò ni rùma Yèrúsalmà na dhi, ìndì akódhi ni líma Rómà na dhi (21:17-28:31)

Yésu lazì áyi ka'ìbhá ì dré dhi, ì ni Tírì Lólo kisé

¹ Atálágó Tèyòfilè, áma búkù drĩdrĩ dhi léna dhi, má tisì tá tà títi Yésu dré 'òle ìndì tadhále, kidhólé áyi àzì ni kidhoma lésè, ² tsàlè kítú áyi dorà'a bhù na dhi 'á dhi ì.* Drĩdrĩ akódhi ni dòzo dhi kandrá dhi, lazi tá tà àpóstolò í dré tá kípèlè dhi ì dri Tírí Lólo ni rĩnyí sè. ³ Tàko ko, akódhi ni dràma àmvolésè dhi, tadhá tá áyi tàndi vèsè be bĩ àyi nda ì kandrá gò, dré tà bĩ dhi ki 'òzo tadházóá ngádra 'á dhi, ì lídrì íbe káyà dhi. Agá tá àyi kandrá tà ta àyi dré Gíká ni Opì ni tà dri kítú nyadhi-rĩ.

⁴ Kítú àlo, Yésu dré tá adrérà'a ngá nya àyi íbe dhi 'á dhi, lazi tá tà àyi dri kònini: «Lè mì kònga Yèrusalémà 'àsè ko. Be ró dhi, mì kàdré tà áma Atá dré lazilé gò, má dré tà ni ni tàzo àmi dré dhi ni letè. ⁵ Tàko ko, Yòwànì fè tá ína bàtìsimò móndí ì dré dhi yĩ sè. Di, tayí ngbà 'í lókyá tsà, mì dré àmikya bàtìsimò kisúzó Tírí Lólo sè.»†

Gíká do Yésu bhù na

⁶ Àpóstolò nda ì kòkìmó ru Yésu làga dre dhi, ì dré lizízóá tíá dhi: «Mírĩ, mí ni go Ìsèrèlè ànzì ki òpì bha áyi totó tódhyá gbã lókyá kònìdhi sè?» ⁷ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Lókyá ìndì kítú áma Atá dré bhàlè áyi tàndi ni rĩnyí sè dhi ki nĩma, àmi ki tà 'i ko. ⁸ Di, lókyá Tírí Lólo dré dra asízó àmi ki asó dhi tú dhi, mì ni rĩnyí kisú. Gò mì dré áma tà mì dré nòlè ìndì mì dré yìlè dhi ki longózó kidhólé Yèrusalémà 'a, bvò Yùdáyà àdhya na, bvò Sàmàríyà àdhya na, tsàlè byá bvò ni kùdù na.»

⁹ Yésu kòtá tà nda ì dre dhi, Gíká dré akódhi ni dòzo bhù na àyi misè gò, ndùrùku dré akódhi ni kimózó. ¹⁰ Di dré tá adrérà'a mbàlè, ìndì ì dré adrérà'a ngá no bhù na dhi 'á dhi, àgo rĩ kítá kemve asóbhá àyi rú dhi ì dré agázó ngbõ ró àyi mìlè gò, ¹¹ tàá àyi dré dhi: «Àmi móndyá Gáliláyà àdhya ni ì, mì totó àmi adrélé ngá no bhù na àdho tà sè? Yésu dòlè àmi vélésè bhù na kòdhi ni agò làsú be ngóro mì dré akódhi ni nòlè mbàrà'a bhù na dhi tĩni.»

A zì Mátáyà àzì do Yùdàsì ni àrà 'a

¹² Gò àpóstolò nda ì dré sizo kòngó Olivè fa kya drìlèsè, atsí kitswálé tòlè sàbátù tú bwà dhi ni to gòzo Yèrusalémà na.‡ ¹³ Ì kòtsa bhàandre nda na dre dhi, ì dré fizo mbàlè dzó 'a kìlè kurú na ì dré tá adrézó adrélé lána dhi na. Ayi nda ì tá: Pètèró, Yòwànì, Yàkòbhò, Andréyà, Fìlipò, Tòmá, Bàràtòlómáyò, Mátáyò, Yàkòbhò (Aláfáyò ni mvá), Sìmóná

* **1:2** 1:2 Búkù drĩdrĩ Lúkà àdhya «Rúbí Tani Lúkà dré tisìlè dhi» 'i. A kònò Lúkà 1:1-4. † **1:5** 1:5 A kònò Mátáyò 3:11; Mároko 1:8; Lúkà 3:16; Yòwànì 1:33.

‡ **1:12** 1:12 «Atsí kitswálé tòlè sàbátù tú bwà» kònìdhi tà ànyìanyì kílómèterè àlo dhi 'i.

(dhya adrélépi tá àtsi ró áyi sùrú ni tà sè dhi), tsàlè Yùdàsì (Yàkòbhò ni mvá). ¹⁴ Ayi nda ì adré tá ru kimó títi, adrélé tà ta Gìká be togó àlo sè landè àko ró. † adré tá 'òá kònìni túmání tòkó àruka íbe, Màrìyà Yésu ni andre be, ìndì adrúpi ni íbe.

¹⁵ Kítú nda kòna ki àlo sè dhi, Yésu ni ka'ìbhá ànyìanyi kámá-àlo-drì-nyadhi-àlo dhi ì kimó tá ru. Gò Pétèró dré ngàzo áyi totó àyi kòfalé tàá dhi: ¹⁶ «Áma adrúpi i, adré tá leá dhi, tà Tírì Lólo dré tá longólé Dàwídi tí Yùdàsì ni tà dri gò, tisizoá Gìká ni Kúlì na dhi kò'o ru. Yùdàsì nda fè tá ína ì dhya Yésu ni lebhá rùle dhi ki adrì dhi nì. ¹⁷ Akódhi tá àma ki àlo 'i, ìndì Mírì tayí tá àzì kònìdhi àma drìgá akódhi be. ¹⁸ Lafa akódhi dré kisulé tà kònzi í dré 'òle nda sè dhi sè dhi, gí tá amvú gò, dhèzo amvú nda na tsilìtsilì ró, 'a lafulé gò, fí ni ì dré adàzo títi kìnì mi. ¹⁹ Mòndyá títi Yèrúsalmà 'a dhi ì yi tá tà nda ni rúbì 'í. Asà dhi, ì dré amvú nda ni rú zizo àyi ki bhàti sè <Akèlédámà>. Rú nda adré leá tàle dhi <Amvú kàrí àdhya>.[§] ²⁰ Tàko ko, à tisì tá búkù Yúdà ànzi ki Longó kya na dhi:

<Lè akódhi ni bhà kàtsá tándró ro.

Lè kpà dhya àlo kòmo bhà àrà nda na ko.>*

A tisì kpà dhi:

<Lè mómí àzya kòdo akódhi ni àzì akódhi ni àrà 'a.>†

²¹⁻²² Asà dhi, lè mà kòkipè mómí àzya àzì do Yùdàsì ni àrà 'a, mómíyá adrébhá tá túmání àma íbe lókyá wáyi mà dré tá adrerà'a tatsilé Mírì Yésu be dhi 'á dhi ì kòfalé. Ayi nda ì tá àma kòfalé kidhólé Yowánì dré bàtìsimò fèzo Yésu dré dhi sè, atsálé kítú akódhi ni dorà'a àma vélèsè dhi 'á. Adré leá dhi, dhya dra kipèle nda kàmú ì àma Mírì ni tà nobhá mǐ sè ni íbe, mà kàdréró Mírì ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà longó túmání akódhi be mómí ì dré.»

²³ Dì ì dré mómí rǐ dhi ki bhàzo àyi kandrá: Yòséfà adrélé kpà rú zìle Bàràsábà, rú àzya be Yúsitò dhi, ìndì Mátìyà be.

²⁴ Gò ì dré tà zizo Gìká tí kònìni: «Mírì, mí nǐ mína mómíyá títi dhi ki togó be. Mí tadhá àma dré dhya mí dré kipèle àyi rǐ kònì ì kòfalé dhi kòdhya, ²⁵ akódhi nda kòdoró àzì àma adrébhá àpóstolò ro ni ì kòfalé Yùdàsì ni àrà 'a. Tàko ko, Yùdàsì tayí ína àzì nda lizo àrà kitswálépi í dré dhi na.»

²⁶ Gò ì dré dzègé vùzo àyi rǐ nda ki rú sè.‡ Mátìyà dré lavúzó, gò ì dré akódhi ni bhàzo àpóstolò mudrì-drì-àlo nda ì rú.

§ 1:19 1:19 A kònò Mátáyò 27:3-8. * 1:20 1:20 A kònò Longó ì 69:26. † 1:20 1:20 A kònò Longó ì 109:8. ‡ 1:26 1:26 Lókyá àruka ì sè dhi, Yúdà ànzi ì adré tá mómí ki kipè kitswálé Gìká ni àzì 'o dhi dzègé sè. † adré tá tà zi Gìká tí gò, adrézo dzègé vu, Gìká kòtadháro àyi dré dhya í dré kipèle dhi kòdhya be dhi bvó.

2

Tirí Lólo así adhéle Yésu ni ka'ibhá i drìsè

¹ Kítú gwányá Pàtèkòtè àdhya dré atsázó dhi sè dhi, Yésu ni ka'ibhá ì kimó tá ru adréle títi àrà àlo dhi na.* ² Gbă kòdhwa, kpòrò dré ndròzo bhù lésè ngóro lyãandre gú dhi dré adréle avilé dhi tìni gò, kpòrò nda dré afízó gàle dzó ì dré tá adrézó lirílè lána dhi léna. ³ Gò ì dré ngá ngóro àtsí làdra tìni dhi ni nòzo ru lanzírà'a asílè lirílè àyi àlo àlo títi dhi ì drìsè. ⁴ Dì àyi títi dhi ì dré gàzo Tirí Lólo sè gò, ì dré ngàzo adréle ti twátwa ki ta, ngóro Tirí nda dré adréle bhàle àyi tí dhi tìni.

⁵ Lókyá nda sè dhi, móndí zyandre Yúdà ànzi ró angábhá sùrú títi bvò drì dhi ì lésè, adrébhá kpà tròle Giká ni tà rú dhi ì adré tá adréle Yèrúsalamà 'a. ⁶ Dì ì kòyi kpòrò nda dre dhi, ì dré ru kimózó zyandre ró gò, àyi ki drì dré abízó, àyi àlo àlo títi dhi ì dré adréle àyi nda ki yi adrérà'a àyi ki tàndi ki ti ta dhi sè. ⁷ Dì àyi ki líndrì dré gàzo bhwãbhwa gò, ì dré adrézó tàà dhi: «Móndyá títi adrébhá tà ta kòni ì tsí móndí Gàliláyà lésè dhi 'i ko? ⁸ Dì àma àlo àlo títi dhi ì, mà adré àyi ki yi adrérà'a àma ki tàndi ki ti ta ngíningíni ró? ⁹ Ama kòfalé dhi, móndí àruka ì angá bvò Pàrùtíyà àdhya lésè, Mèdíyà àdhya lésè, Elámà àdhya lésè, Mèsòpòtàmíyà àdhya lésè, Yùdáyà àdhya lésè, Kàpàdòkíyà àdhya lésè, Pótò àdhya lésè, Asíyà àdhya lésè, ¹⁰ Fírìgíyà àdhya lésè, Pàfilíyà àdhya lésè, Ezèpètò àdhya lésè, àrà ànyi Kírénè làga bvò Líbíyà àdhya na dhi lésè, bhàandre Rómà àdhya lésè, ¹¹ tùrù Kùrètè àdhya lésè, ìndì bvò Aràbíyà àdhya lésè.† Ama ki àruka ì Yúdà ànzi 'i. Aruka ni ì kó móndí sùrú twá ro Yúdà ànzi ki Giká ni ka'ibhá dhi 'i. Dì àma títi, mà adré àyi ki yi adrérà'a tà kàdrìkàdrì Giká dré 'òle dhi ki tà ta àma ki tàndi ki ti sè!» ¹² Dì àyi títi nda ki líndrì adré tá gàle bhwãbhwa, àyi ki drì dré kpà adrézó abíle gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Tà kòdhi adré làà tàle ngíni?» ¹³ Dì, àyi ki àruka ì adré tá àyikya Yésu ni ka'ibhá nda ki gu, adrézó tàà dhi: «Ì adré dràle wá litsí dré!»

Pètèró longó Giká ni kúlì móndí zyandre ì dré

¹⁴ Dì Pètèró ì àpóstolò mudrì-drì-àlo àruka nda íbe dhi, ì dré ngàzo àyi ki totó móndyá zyandre nda ì kandrà gò, akódhi dré kúlì yòzo tàzoá àyi dré dhi: «Àmi Yúdà ànzi ró

* **2:1** 2:1 Pàtèkòtè kòndhi, gwányá Giká dré fèle Yúdà ànzi ì dré adrézó lenzélé lànyá lokoma ni tà sè dhi 'i. A kònò Pfòma 23:16; 34:22; Lèvitikè 23:15-21; Dùtèrònómè 16:9-11. Pàtèkòtè nda kítú nyadhì-rì-drì-mudrì gwányá Pásikà àdhya àmvolèsè. † **2:11** 2:11 Móndyá bvò Ezèpètò àdhya lésè ìndì Líbíyà àdhya lésè kòni ì angá tá kpà bvò kàdrì Afirikà àdhya lésè.

ni i, ìndì àmi tíí adrèbhá adrélé Yèrúsalémà 'a ni i, mì ga rẹ bíbhálé má vélé ká! Lè mì kònì tà adrélépi lavulé kòdhi dóro. ¹⁵ Wá adré móndyá kònì ki tsi nì ngóro mì dré adrélé kisùle dhi t́ni ko. Tàko ko, dhu rẹ t̀dzí 'i. ¹⁶ Be ró dhi, tà kòdhi ína tà pròfétà Yòwélé dré tá longólé dhi 'i:

¹⁷ <Gìká tà dhi: Lókyá kùdù sè dhi,

má ni áma Tírí kutú móndyá tíí i dri.

Dì àmi ki ànzìagò i àmi ki ànzitòkò íbe dhi ki tà longó pròfétà kya t́ni.

Ami ki kàdhùrà ki ngá dra agábhá àyi mi toróbí t́ni dhi ki no,

ìndì àmi ki màlìga ki toróbí twátwa dhi ki abì.

¹⁸ Lókyá nda sè dhi, má ni áma Tírí kutú áma màrábà àgò ró ìndì tòko ró dhi i dri gò,

ì dré adrézó tà longó pròfétà kya t́ni.

¹⁹ Má ni tà líndrìga ró dhi ki 'o agálé bhù m̀bhalé 'á, adrézó tà adrèbhá áma r̀nyí tadhá dhi ki 'o agálé bvò dri: kàrí ni kutú, àtsí ni ko, ìndì àtsíkà ni sa tátá.

²⁰ Kítú ni ru ladzá atsálé t́nimvá ro, ìndì mbã ni líká kàrí t́ni 'íká,

gò Mírì ni kítú múrúngú ìndì rúku ró dhi dré atsázó ndò.

²¹ Dì móndyá tíí dra líyìbhá Mírì rú dhi ki adrí.>‡»

²² Péterò gò tàá dhi: «Àmi Ísèrèlè ànzì ni i, mì yi rẹ áma kúlí ni i ká! Gìká tadhá àmi dré ngádra 'á dhi, Yésu Nàzàrétà lésè dhi tá dhya í dré amùle nì dhi 'i, tà twátwa líndrìga ró í dré fèle Yésu nda dré 'òle àmi kòfalé dhi i sè, ngóro àmi ki t̀ndì mì dré nìle be dhi t́ni. ²³ A lefè tá akódhi nda àmi drìgá, ngóro Gìká dré tá tà nì ni bhàle nìzoá dr̀dr̀r̀ dhi t́ni gò, àmi túmání móndí kònzì dhi íbe dhi, mì dré akódhi ni tidízó dràle fa kípakipa dri. ²⁴ Dì, Gìká dré ína akódhi ni tìngázó dràdrà lésè, akódhi ni apázó ngáaswa dràdrà àdhya lésè. Angyá ko, dràdrà ni r̀nyí kítswá tá ína akódhi ni ru bwà ko. ²⁵ Dàwídì tà tá akódhi ni tà dri dhi:

<Má adré tá ngbú Mírì Gìká ni no má kandrá.

Angyá ko, akódhi áma dríágo lésè, má kòlyàró tìrì dré àlomvá ko.

²⁶ Dì ásà dhi, áma togó adré gàle arí sè b́, ìndì áma làdra adré lenzélé.

Áma rúbhá ni kpà adré lídrì íbe, má dré adrélé m̀ bha Mírì véna dhi sè.

²⁷ Tàko ko, mí kítswá mína áma tayí móndyá dràbhá dre dhi ki àrà na ko,

ìndì mí kítswá ámi Dhya lólo dhi ni tayí ñwàle mógó na ko.

²⁸ Mí 'o ma láti lídrì àdhya ki ni dre.

‡ 2:21 2:21 A kònò Yòwélé 3:1-5.

Di mí ni áma fe gàle arí sè bǐ mà dré adrélé túmání mí be dhi sè. >§

²⁹ Ama adrúpi i, má kitswá tàá àmi dré ngádra 'á dhi: Ama ki tábhí Dàwídi drà tá ína síle gò, akódhi ni mógó dré adrézó àma kòfalé be atsálé ándrò kònìdhi. ³⁰ Di, akódhi nda tá pròfètà 'i. Ní tá kpà tà Giká dré tá lazilé í dré mònndrà sè tàle dhi, Giká ni áyi toyó ki àlo bha adrélé ópí kàdrì ro í tìni dhi be. ³¹ Di kònò tà adrélépi tá alìle dhi drìdrì dre dhi, dré Mèsíyà ni ngàma dràdrà 'àsè dhi ni tà longózó tàzoá dhi, Giká kitswá akódhi ni tayí móndyá dràbhá dre dhi ki àrà na ko, ìndì kitswá akódhi ni rúbhá tayí ñwàle mógó na ko. ³² Di Giká tingá Yésu nda dràdrà lésè dre. Ama títi kòni i, dhya tà nda ni nobhá mǐ sè dhi 'i. ³³ Di Giká kòtingá akódhi nda kurú na bhàle áyi dríágó lésè dre dhi, akódhi dré Tírí Lólo áyi Atá dré tá lazilé dhi ni kisúzó gò, dré Tírí nda ni kutúzó àma dri, ngóro mǐ dré adrélé nòle ìndì yìle ándrò kònìdhi tìni. ³⁴ Tàko ko, Dàwídi mbà tá ína bhù na nì ko. Di, tà tá ína dhi:

<Mírì Giká tà áma Mírì dré dhi:

Mí alì lírìlé áma dríágó lésè,

³⁵ tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá ki bhàzo

adrélé ámi pá zàle dhi 'á.>*

³⁶ Adré di leá dhi, sùrú wáyi Ìsèrélè ànzi kya ì kònì tà kònìdhi dóro: Giká bhà Yésu mǐ dré tá tidíle fa kipakipa dri nda kòdhi adrélé Mírì ro, ìndì Mèsíyà ro!»

³⁷ Móndyá nda ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki togó dré ñòzo kizà dré gò, ì dré lizizóá Pétèro i tí àpóstolò àruka íbe dhi: «Àma ki adrúpi i, adré di leá dhi, mà kò'o ngíni?»

³⁸ Pétèro logó àyi dré dhi: «Àmi àlo àlo títi ni i, mǐ kòladzá àmi ki togó gò, bàtisimò dòzo Yésu Kristo ni rú sè, Giká kòtrìró àmi ki tàkonzì i be dhi bvó. Di mǐ ni Tírí Lólo Giká dré dra fèle àmi dré àngyá dhi ni kisú. ³⁹ Tàko ko, tà Giká dré lazilé kòdhi àmi dré, àmi ki ànzi i dré, ìndì móndyá títi adrèbhá làwú làvo 'àsè dhi i dré. Tà bàti ró dhi, lazikúlí nda móndyá títi Mírì àma ki Giká dré dra azilé dhi i dré.»

⁴⁰ Di Pétèro dré kúlí àruka bǐ dhi ki tàzo àyi dré, àyi ki kodzózó tàzoá dhi: «Mǐ kòtidrí àmi lapázó móndyá ándrò gòdhógòdho ni i kòfalésè wà.» ⁴¹ Di àyi Pétèro ni kúlí ka'ìbhá dhi ì dré bàtisimò dòzo. Gò móndí ànyíànyì ngùlùna dhi ì dré ru amúzó Yésu ni ka'ìbhá nda íbe kítú nda sè.

Yésu ni ka'ìbhá ki adrema ngá àlo ró dhi

⁴² Di Yésu ni ka'ìbhá nda ì adré tá àyi ki fe adrélé tà àpóstolò ì dré tá adrélé tadhálé dhi ki yi, adrézó ngá àlo

ró àyi kòfalèsè. † adré tá ngá nya tùmání, adrézó tà ta Gíká be landè àko ró. ⁴³ Ayi títi dhi ki líndrí adré tá gàle bhwābhwa, Gíká dré tá adrélé àpóstolò nda ki 'o adrélé tà twátwa líndrígá ró dhi ki 'o bí dhi sè. ⁴⁴ Móndyá ka'íbhá títi nda ì adré tá ru amú adrélé ngá àlo ró, adrélé àyi ki ngá ki lanzí àyi kòfalèsè. ⁴⁵ † adré tá àyi ki amvú ki lagí àyi ki ngá íbe, adrézó làfa ni ni lanzí àyi kòfalèsè, ngóro àyi ki àruka ki lemerè dré adrélé dhi t́ni. ⁴⁶ Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, ì adré tá ru kimó togó àlo sè tépelò na. † adré tá kpà mányàngá do nyàle àyi ki dzó ì 'àsè, adrézó nyaá arí sè togó ànzimvá kya t́ni dhi be.† ⁴⁷ † adré tá kpà Gíká ni rú bha kùle. Ayi ki tà tá dóro móndyá títi ì mìlèsè. Di kítú àlo àlo títi ì sè dhi, Mírí adré tá móndí àruka í dré tá adrélé tidrílé dhi ki amú tùmání àyi íbe.

3

Pètèró tidrí agó àlo òlè mèrèkpe ro dhi

¹ Kítú àlo dhi, Pètèró ì Yòwání be dhi ì adré tá mbàle tépelò na sáà na kítú rírí àmvolèsè dhi sè, lókyá ànzyà gá adrézó tà zi Gíká tí dhi sè. ² Lókyá nda sè dhi, à adré tá agó àlo òlè mèrèkpe ro dhi ni adó bhàle tépelò nda ni zèribàti zìle Aveave ró dhi làga, ànzyà ì dré adrélé 'òle kítú àlo àlo títi ì sè dhi t́ni, kàdréro ngá zi móndí adrébhá file tépelò na dhi ì tí. ³ Di akódhi nda kònò Pètèró ì Yòwání be adrèrà'a 'òle file dre dhi, dré kidhózó adrélé làfa zi àyi tí. ⁴ Pètèró ì Yòwání be dhi ì dré akódhi ni nòzo dhi gò, Pètèró dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè àma ká!» ⁵ Di agó nda dré adrézó àyi ki no adrézó kisùá dhi, í ni ngá kisú àyi drígàsè.

⁶ Di, Pètèró dré tàzoá drá dhi: «Ma làfa ledélé àrezá sè yà, kó ngalè órò sè yà dhi àko. Di, ngá má dré adrézó ába dhi, má adré mána fèá mí dré: Yésu Krísto Nàzàrètà lèsè dhi ni rú sè, mí nga, mí kidhó atsí to!» ⁷ Gò Pètèró dré akódhi ni dríagó ruzo, akódhi ni 'òzo ngàle dhi bvó. Gbá kòdhwa, akódhi ni pá ì kílìkpo ni íbe dhi ì dré tombázó gò, ⁸ dré ngàzo àyi totó trà pá dri gò, kidhólé atsí to. Di dré adrézó lile lowábe, adrélé Gíká ni rú bhabe kùle. Gò ì dré fizo akódhi be tépelò na. ⁹ Móndyá títi dhi ì kònò akódhi adrèrà'a atsí to, adrézó kpà Gíká ni rú bha kùle dre dhi, ¹⁰ ì dré nizoá tàle dhi, akódhi tá mèrèkpe agó adrélépi tá lírílé adrélé ngá zi tépelò ni zèribàti zìle Aveave ró dhi làga dhi 'ì dhi be. Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwābhwa gò, ì dré adrézó síbhálé be ngbo tà atsálépi akódhi nda rú dhi sè.

† 2:46 2:46 Gíká ni Kúlí tisile Giríkí ti sè dhi adré táá kònwa dhi: «...ì adré tá mápá tonò». Kúlí kòdhi ì kitswá leá tàle dhi, ì adré tá mányàngá Mírí àdhyà ni nya.

Pètèró longó Giká ni kúlí tépelò na

¹¹ Agó nda dré rè dhu adrérà'a tròle Pètèró i rú Yòwánì be dhi 'á dhi, mónnyá zyandre títi nda ì dré arázó líndrìga be aflé àyi véle tépelò ni kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi lé. ¹² Pètèró kònò tà nda dre dhi, dré tàzoá mónnyá nda ì dré dhi: «Ìsèrèlè ànzì ni ì, àmi kì líndrì adré gàle tà kòdhi sè àdho tà sè? Mì adré kpà àma kì no, ngóró mà 'o tá àmakya agó kònìdhi atsí to àma kì tàndì kì rìnyí sè yà, kó ngalè mà dré adrélé tròle Giká ni tà rú dhi sè yà dhi na tíni àdho tà sè? ¹³ Giká Abàràrà àdhya, Isákà àdhya, ìndì Yàkóbhò àdhya, Giká àma kì tábhì kya nda bhà áyi adhemakandra Yésu ni mǐ lanzìle tà kòdhi sè dhi nì. Mì lefè tá àmikya Yésu nda kitswálé dràle gò, akódhi ni tà gàzo rè Pìlátò kandrá, tágba Pìlátò nda dré tá ìna akódhi ni lèzo trìle dhi. ¹⁴ Dì mǐ gá tá àmikya Dhya lólo ìndì gyǎgya nda gò, móndí pfùlepi àlo dhi ni zìzo trìle àmi dré kòdhi. ¹⁵ Dì mǐ pfu tá dhya láti nzìlepi móndí ì dré adrízó nda dràle gò, Giká dré ìna akódhi ni tingázó dràdrà lésè. Ama dhya tà nda kì nobhá mǐ sè dhi 'ì. ¹⁶ Agó mǐ dré adrélé nòle ìndì nìle kònìdhi bhà ìna áyi tà ka'ika'ì Yésu ni rú na gò, rú nda dré akódhi ni 'òzo tombálé. Tàko ko, Yésu ni rú nda ì túmání tà ka'ika'ì bhàle rú nda léna dhi be dhi, ì 'o agó kònìdhi adrìlé wǎyi, ngóró àmi títi mǐ dré adrélé nòle dhi tíni.

¹⁷ Àma adrúpi ì, mà nǐ tàle dhi, tà mǐ dré 'òle àmi kì kàdrì ìbe Yésu rú nda ì, mǐ 'o tá tà nǐma ko na dhi be. ¹⁸ Dì, láti nda sè dhi, Giká 'o tà ì dré tá longólé drìdrì áyi pròfètà títi dhi ì tí dhi kitswálé títi. Longó tá dhi, áyi Mèsíyà ni kizà nya.* ¹⁹ Adré dì leá dhi, mǐ kòladzá àmi kì togó agòzo Giká véle, kòtrìró àmi kì tàkonzì ì be dhi bvó. ²⁰ Mǐ kò'o kònìni dhi, mǐ ni lókyá adrézó àmi kì togó tindrì dhi ni kisú Mírì véna. Akódhi ni kpà Mèsíyà ì dré zìle àmi dré drìdrì dhi ni amù. Akódhi nda Yésu 'ì. ²¹ Dì, adré leá dhi, akódhi nda kàdré dhu rè bhù na, tsàle lókyá Giká dré dra tà títi dhi kì 'òzo atsálé tídhì ro dhi 'á, ngóró dré longólé kíno lésè áyi pròfètà lólo dhi ì tí dhi tíni. ²² Tàko ko, Mósè tà tá dhi: «Mírì àmi kì Giká ni pròfètà àlo má tíni dhi ni 'o apfòle àmi kì tàndì kì sùrú lésè amùle àmi dré. Adré leá dhi, mǐ kàdré tà títi dré dra tàle àmi dré dhi kì yi. ²³ Dì, dhya ángùdhi dra pròfètà nda ni yìlepi ko dhi, Giká ni akódhi nda ni tingá mónnyá ìna ì kòfalésè gò, akódhi ni tà 'òzo akílé.»†

²⁴ Tà bàti ró dhi, kidhólé Sàmùwélè rú dhi, pròfètà àlo àlo títi kúlì longóbhá dhi ì longó tá tà adrèbhá ru 'o àndrò kònì ì kòdhiya. ²⁵ Àmi ró dhi, àmi ànzì adrèbhá tà pròfètà

* 3:18 3:18 A kònò Lúkà 24:25-27. † 3:23 3:23 A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18, 19.

ì dré longólé nda ki kisú tàyilé ro dhi 'i. Mì adré kókpà tà Gìká dré bhàle ru yïzo àmi ki tábhí íbe dhi ni kisú tàyilé ro. Tàko ko, Gìká lazí tá Abàràrà dré dhi: «Má ni tà tani bha sùrú títi bvò àdhyà i dri àmi ànzi i sè.»[‡] ²⁶ Di Gìká kò'o àyi adhemakandra Yésu nda apfòle dre dhi, dré rè zyà akódhi ni amùzo àmi, Ìsèrélè ànzi i vélé 'íká, kàdrìró àmi àlo àlo títi dhi i àmi ki tà kònzi lésè, tà tani bhàzo àmi dri be dhi bvó.»

4

Pètèró i Yòwánì be dhi ì pfò Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kandrà

¹ Pètèró i Yòwánì be dhi ì dré rè dhu adrèrà'a tà ta móndyá zyandre nda i dré dhi 'á dhi, kòwánà i, tépelò likíbhá ki kàdrì, ìndì Sàdùkáyò íbe dhi ì dré atsázó àrà nda 'á. ² Ayi ki togó adré tá aswálé àpóstolò nda i rú, ì dré tá adrélé tà tadhá móndí i dré dhi sè. Angyá ko, ì adré tá Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà longó, adrézó kpà longóá dhi, móndyá Yésu ni ka'ìbhá dhi ki kókpà nga dràdrà 'ásè.* ³ Di ì dré Pètèró ki rùzo Yòwánì be bhèle bãdzó na ngá wàle tà. Tàko ko, kítú ndì dre. ⁴ Di, móndí àruka bí àyi ki kúlí yibhá dhi ì ka'í tá Yésu gò, móndyá títi Yésu ni ka'ìbhá dhi ì dré lizózó tsàle ànyíanyi ngulù-nzi.

⁵ Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzi ki drì kobhá i, àyi ki bhàgo i ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi, ì dré ru kimózó Yèrúsalemà 'a. ⁶ Ayi kòfalé dhi tá: kòwánà ki kàdrì rú zile Ànà dhi, Kàyáfá, Yòwánì, Alìgìzàndrè, tsàle móndí àruka kòwánà ki kàdrì ni sùrú lésè dhi íbe. ⁷ Di ì dré Pètèró ki 'òzo apfòle Yòwánì be àyi kandrà gò, ì dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì 'o àmikya tà kòdhi àdhi ni rìnyí sè ya, kó ngalè àdhi ni rú sè ya dhi?»

⁸ Di Pètèró gàlepi Tirí Lólo ni rìnyí sè dhi dré logózóá àyi dré dhi: «Àmi, Yúdà ànzi ki kàdrì i bhàgo íbe ni i, ⁹ àndrò kònìdhi, à adré àma ki lizí tà dóro 'òle mèrèkpè agó àlo dhi dré dhi ni tà sè, ìndì akódhi nda adrì ngìni ya dhi ni tà sè. ¹⁰ Adré di leá dhi, àmi tùmání Ìsèrélè ànzi íbe títi dhi i, mì kònì tà kònìdhi dóro: Agó kònìdhi adré àyi totó rúbhá be dóro àmi kandrà, Yésu Krísto Nàzàrètà lésè dhi ni rú ni rìnyí sè. Mì tidí tá Yésu nda dràle fa kipakipa dri gò, Gìká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè. ¹¹ Akódhi nda ni tà sè dhi, Gìká ni Kúlí adré tàá dhi:

‡ 3:25 3:25 Gìká ni Kúlí tsàle Gíríkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «Má ni tà tani bha sùrú títi bvò àdhyà i dri àmi kórì sè.» Kórì nda Yésu, Mèsìyá 'i. A kònò

Kidhoma 22:18; 26:4. * 4:2 4:2 Sàdùkáyò kònì i tá Yúdà ànzi ki drì kobhá, adrébhá ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà ka'í ko dhi 'i.

<Kírà àmi dzó sibhá i mì dré gàle gàgà dhi,
gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó àyi totó driá dhi
ró.>†

¹² A adré tà tidrízó dhi ni kisú móndí twá Yésu nda rúsè dhi na ko. Tàko ko, rú àzya Giká dré afèle móndyá bvò dri dhi i dré kitswázó adrélé ásà dhi yókódhó.»

¹³ Di Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì nda i kònò Péterò i Yòwànì be adrérà'a tà ta tirì àko dre dhi, àyi ki líntrí dré gàzo bhwäbhwa. Angyá ko, i nò tá dhi, àyi nda i tá móndí tàko tà ndabhá nìle ko dhi 'i. Di, i nì kpà tàle dhi, àyi móndí adrèbhá tá túmání Yésu be dhi 'i dhi be. ¹⁴ Di, i dré tá adrélé mèrèkpe agó adrélèpi nda ni no adrérà'a àyi totó àyi làga dhi sè dhi, i kitswá tá àyikya kúlí logó àyi tí bwà ko. ¹⁵ Di i dré Péterò ki 'òzo pfòle Yòwànì be àyi kandrásè kivì na gò, i dré tà nda ni 'a nyàzo àyi kòfalé ¹⁶ tàzoá dhi: «Mà ni 'oá àgo kòdhi ki tà sè ngíni? Tàko ko, móndyá títi adrèbhá Yèrusalémà 'a dhi i nì tàle dhi, àyi nda i 'o àyikya tà líntríga ró dhi 'i dhi be. Mà kitswá àmakya kayíá bwà ko. ¹⁷ Di, adré làá dhi, mà kòlogá àyi tàzoá dhi, i kògò véle tà ta dhya àlo dré agó kòdhi ni rú sè ko, tà kòdhi ni rúbí kògòró la'úlé móndí i kòfalésè lile drìdrì ko dhi bvò.»

¹⁸ Di i dré gòzo àyi nda ki azí gò, tà tàma ìndì tà tadhama Yésu ni rú sè dhi ni logázó àyi dré tà tándi ró. ¹⁹ Di, Péterò i Yòwànì be dhi i dré logózóá àyi tí dhi: «Mì lanzí rè tà kònìdhi ni bvò ká: Adrélé Giká ni kúlí ga 'òle, kitswázó àmi ki kúlí ka'í 'òle dhi, tsì dóro Giká mìlésè? ²⁰ Tàko ko, mà kitswá àmakya tà mà dré nòle mì sè ìndì mà dré yìle bíbhálé sè dhi ki longoma tayí bwà ko.»

²¹ Di bhàgo kàdrì nda i dré gòzo kúlí aswaaswa ki ta àyi dri gò, i dré àyi ki tayízó lile. I kisú tá àyikya tà àlo tà nòzo àyi dri dhi ko. Tàko ko, móndyá títi dhi i adré tá Giká ni rú bha kùle tà ru 'òlepi nda ni tà sè. ²² Angyá ko, mèrèkpe agó adrélèpi líntríga ró nda ni kóná lavú tá ina nyadhi-rì.

Yésu ni ka'ìbhá i zi tà Giká tí

²³ A kòtayí Péterò i Yòwànì be dre dhi, i dré gòzo àyi ki arúpi Yésu ni ka'ìbhá dhi i véna, tà títi kòwánà kàdrì i bhàgo íbe dhi i dré tàle àyi dré dhi ki tití. ²⁴ Ayi nda i kòyi tà nda i dre dhi, i dré ngàzo kúlí yo togó àlo sè tàzoá Giká dré dhi: «Mírì rúku ró bhù ki bhàlepi bvò be, yìandre be, ìndì ngá títi àyi lé dhi íbe ni, ²⁵ mí longó tá kúlí àmi màrábà, àma ki tábhí Dàwídí tí Tirí Lólo ni rìnyí sè mì, tàzoá dhi:

<Súrú títi dhi ki togó aswá àdho tà sè?

Móndyá bvò àdhya i yi ru kitswázó tà àngyá 'o àdho tà sè?

† 4:11 4:11 A kònò Longó i 118:22.

26 Opí kàdrì bvò àdhyà ì lotó àyì, ìndì móndí kì kàdrì ì kìmó ru,

kìswázó ru p̄fu Mírì Giká rú, ìndì akódhì nì Mèsíyà rú.»[‡]

27 Tà bàti ró dhi, bhàandre kònìdhi 'á dhi, Èródè ì Pòtiyò Pilátò be dhi ì amú tá ru tùmání móndí sùrú twá ro dhi ìbe ìndì ìsèrelè ànzì ìbe, kitswázó tà 'o ámi adhemakandra lólo, Yésu mí dré zìle dhi rú. § 28 ¶ 'o kònìni, kitswálé tà mí dré kisùle 'òle kínó lésè ámi r̄nyí sè dhi ì kò'oró ru be dhi bvó. 29 Di nyànomvá dhi, Mírì, mí kòyi kúlí aswaaswa ì dré adrélé tàle àma rú dhi ì. Mí kòfè r̄nyí àma ámi m̀aràbà ì dré, adrézó ámi kúlí longó tirì àko. 30 Mí kòkidzì kpà ámi drígá r̄nyì ró dhi, adrézó móndí kì tidrì àyi kì drà ì lésè, adrézó kpà tà l̀indrìga ró adrèbhá ámi r̄nyí tadhá dhi kì 'o, ámi adhemakandra lólo, Yésu nì rú sè.» 31 ¶ kòzi tà nda ì Giká tí akílè dre dhi, àrà ì dré ru kìmózó lána nda dré ru kizízó. Di ì dré g̀azo títi Tirì Lólo nì r̄nyí sè gò, ì dré ng̀azo adrélé Giká nì kúlí longó móndí ì dré tirì àko.

Yésu nì ka'ìbhá ì lanzí àyi kì ngá ì àyi kòfalèsè

32 Móndyá títi Yésu nì ka'ìbhá dhi ì amú tá ru adrélé ngá àlo ró àyi kì togó na ìndì àyi kì tà kisùkisù na. Dhya àlo àyi kòfalé adrélépi tàà dhi, ngá ìna ngbà 'í ì dré kalóma dhi tá yókódhó. Be ró dhi, ì adrè tá àyi kì ngá títi dhi kì lanzí àyi kòfalèsè. 33 Apóstolò ì adrè tá Mírì Yésu nì ngàma dràdrà 'àsè dhi nì tà longó r̄nyí kàdrì sè. Di àyi tá Giká nì togó tani ìbe àyi rú. 34 Dhya àlo lemerè ro àyi kòfalé dhi tá yókódhó. Angyá ko, àyi títi adrèbhá amvú ìbe yà, kó ngalè dzó ìbe yà dhi ì adrè tá ngá nda kì lagí, adrézó làfa nì nì adó alizo 35 bhàá àpóstolò ì kandrá. Di à adrè tá làfa nda nì lanzí móndí àlo àlo ì dré ngóro àyi kì lemerè dré adrélé dhi t̄ni.

36 Agó àlo rú be Yòséfà angalépi Lévi nì sùrú lésè, t̄ile t̄urù Kìpirò àdhyà na dhi tá àyi kòfalé. Apóstolò ì fè tá drá rú Bàrànába. (Rú nda kòdhi adrè làé tàle dhi «Mvá adrélépi móndí kì togó timbà dhi».) 37 Akódhì nda tá amvú àlo dhi ìbe gò, dré lagízóá, làfa nì nì adózó alizo bhàá àpóstolò ì kandrá.

5

Anànyà ì Sàfirà be dhi

1 Agó àlo rú be Anànyà dhi ì tòkó nì Sàfirà be dhi ì tá kpà amvú àlo dhi ìbe gò, ì dré lagízóá. 2 Di, Anànyà nda dré ìna làfa nì àruka t̄ingázó zùle àyi t̄andi dré gò, àmbi nì nì dòzo lizo bhàá àpóstolò ì kandrá. Di akódhì nì tòkó n̄i tá kpà tà nda dóro.

‡ 4:26 4:26 A kònò Longó ì 2:1-2.

§ 4:27 4:27 A kònò Mátáyò 27:1-2; Lúka

23:7-11.

³ Gò Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Anànyà, mí tayí mína Sàtánà file ámi togó na àdho tà sè? Mí tà kinzò Tirí Lólo dré gò, amvú kòdhi ni làfa àruka tingázó zùle ámi tàndi dré. ⁴ Drìdrì mí dré amvú nda ni lagízó dhi kandrá dhi, amvú nda tá mína 'i ko? Mí dré lagízóá dhi àmvolésè dhi, làfa nda tá mí drígá gò, mí dré tá kitswázó tà ángùdhi mí dré lèle 'òle dhi ni 'o ásà dhi ko? Mí 'o di mi ngíni tà kòdhi ni kisú 'òle kònini dhi? Mí tà kinzò móndí i dré ko. Be ró dhi, mí tà mína kinzò Giká dré.» ⁵ Anànyà kòyi kúlí nda i dre dhi, dré dhèzo dràle. Di tirí dré móndyá títi tà nda ni yibhá dhi ki 'òzo lavulé. ⁶ Gò kàdhúra àruka i dré alizo akódhi ni àbvò do lambélé gò, i dré pfòzo siá.

⁷ Anyianyi sàa na àmvolésè dhi, Anànyà ni tòkó dré afízó Pétèró i véle, tà lavulépi nda ni nì àko ró. ⁸ Pétèró dré lizízóá títi dhi: «Mí tà rè má dré ká: Mì lagí amvú kòdhi làgí be kòdhòpi bàti?» Tòkó nda logó dhi: «Ayíya, kòdhi làgí nda 'i.» ⁹ Di Pétèró tà drá dhi: «Mì 'o àmi ngíni ru yi ámi agó be kitswázó Mírì ni Tirí tabhì litilé dhi? Mí nò rè ká! Dhya ámi agó ni sibhá dhi i dzó tí. I ni kókpà ámi do pfòzo mí be.» ¹⁰ Gbá kòdhwa, tòkó nda dré dhèzo dràle Pétèró kandrá. Gò kàdhúra nda i dré afízó akódhi ni àbvò kisú. I dré dòzoá, pfòzo siá agó ni làga. ¹¹ Di tirí dré móndyá títi Ekèlézyà le dhi ki 'òzo lavulé, túmání móndyá títi tà nda ni yibhá dhi íbe.

Apóstolò i 'o tà línđrígá ró dhi i bí

¹² Apóstolò i adrè tá tà línđrígá ró adrèbhá Giká ni rinyí tadhá dhi ki 'o bí móndí i kòfalé. Móndyá ka'ibhá títi dhi i adrè tá ru kimó togó àlo sè tépelò ni kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi na. ¹³ Di, móndí àruka i adrè tá tabhìle ru amú àyi íbe ko, tágba móndyá títi dhi i dré tá adrézó àyi ki rú ta dóro dhi. ¹⁴ Tágba kònini dhi, móndí zyandre àgo ró ìndì tòko ró dhi i adrè tá Mírì Yésu ni ka'í, adrézó ru amú móndyá ka'ibhá nda íbe adrélé lile drìdrì. ¹⁵ Ásà dhi, à adrè tá dràbhá ki do tobhàle lánzá i dri ìndì kíndri i dri látì i bhálésè, kitswálé Pétèró kònì dra lavú dhi, ndìndì akódhi ni línđrì kòlavúró àyi nda ki àruka i drìsè gò, i kàdríró be dhi bvó. ¹⁶ Móndí zyandre angábhá bhàandre ànyi Yèrúsalemà làgàsè dhi i lésè dhi i adrè tá kpà dràbhá ki adó, móndí tirí kònzi i dré adrélé mī pfòle dhi íbe, alizo àyi íbe. Gò àyi títi nda i dré adrézó adrílé.

A pfo àpóstolò ki mì

¹⁷ Di kòwánà ki kàdrì túmání móndyá títi akódhi làga adrèbhá Sàdúkáyò i ró dhi íbe dhi, i adrè tá lovó kònzi bha àpóstolò nda i rú. ¹⁸ Gò i dré àyi ki rùzo bhèle bádzó móndyá

títí i dré dhi na. ¹⁹ Di, ngátsi sè dhi, ángéló Mírì àdhyà dré ína bãdzó nda ni ti ki tinzìzo, àyi ki adrìzo apfòzo àyi íbe gò, tàzoá àyi dré dhi: ²⁰ «Mì lè àmi ki totó tépelò na, adrélé lídrì tídhí ro kòdhi ni rúbí longó móndí i dré.» ²¹ Di drùbhì kínó, ì dré lizo tépelò na gò, kidhólé adrélé móndí ki tadhá, ngóró ángéló nda dré tá tàle àyi dré dhi tíni.

Kòwánà ki kàdrì nda i móndyá akódhi làga dhi íbe dhi ì kòtsa dre dhi, ì dré Ìsèrèlè ànzì ki bhàgo kàdrì ki kimózó títí. Gò ì dré móndí ki mùzo kitswálé àpòstolò nda ki adrì bãdzó lésè. ²² Di, dhya mùle nda ì kòtsa dre dhi, ì kisú tá àyi nda ì bãdzó na ko. Di ì dré gòzo gòle tà nda ni longó bhàgo kàdrì nda i dré, tàzoá dhi: ²³ «Mà dré tsàzo kònàle dhi, mà kisú tá dhi, à atsú tá bãdzó ni ti i gǎgǎ. Mà kisú kpà bãdzó líkíbhá i adrérà'a àyi ki totó dzóti nda i kandrá. Di, mà kònzì dzóti nda i dre dhi, mà dré àmakya dhya àlo kisúzó ko.» ²⁴ Di tépelò líkíbhá ki kàdrì, kòwánà kàdrì íbe dhi ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki drì dré abízó gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè ngalè àdho tà 'o tá àpòstolò nda i nì ya dhi. ²⁵ Di dhya àlo dré atsázó longóá àyi dré dhi: «Mì yi rè ká! Ago mì dré tá bhèle bãdzó na dhi ì totó àyi tépelò na, adrélé móndí ki tadhá.» ²⁶ Gò tépelò líkíbhá ki kàdrì nda ì dré ngàzo lile móndí ni íbe, àpòstolò nda ki adrì alizo àyi íbe. Di, ì adrì tá àyi rìnyí sè ko, ì dré tá adrélé ngá ro, móndí zyandre dhi ki dra àyi ki lebhé todràle kírà sè dhi sè.

²⁷ Ì kàdrì àyi dre dhi, ì dré àyi ki 'òzo apfòle bhàgo kàdrì nda i kandrá gò, kòwánà ki kàdrì dré àyi ki lizízó tàzoá dhi: ²⁸ «Mà logá tá àmi dré tà tadhama agó kòdhi ni rú sè dhi ko? Di, mì nò rè ká! Mì 'o àmikya tà mì dré adrélé tadhálé kòdhi ayílé Yèrúsalémà 'àsè títí dre. Mì adré kpà agó kòdhi ni kàrí le bhàle àma dri.»

²⁹ Gò Pétèró ì àpòstolò àruka nda íbe dhi ì dré logózóá dhi: «Adrè leá dhi, mà kàdré Gíká ni kúlí ka'í 'òle dhi kòdhya, móndí kya ko. ³⁰ Gíká àma ki tábhí kya tingá Yésu mì dré tá àmikya tidíle dràle fa kípákípa dri dhi dràdrà lésè. ³¹ Di Gíká dré akódhi nda ni tingázó kurú na bhàle áyi dríagó lésè adrélé ópí kàdrì ro ìndì móndí ki tidrílépi ró, kòfèró láti Ìsèrèlè ànzì ì dré àyi ki togó ladzázó, Gíká kòtrìró àyi ki tàkonzì ì be dhi bvó. ³² Ama dhya tà nda ki nobhá mì sè dhi 'i, ngóró Tirí Lólo Gíká dré afèle móndyá adrèbhá áyi kúlí ka'í 'òle dhi ì dré dhi dré kpà adrélé dhi tíni.»

³³ Bhàgo kàdrì nda ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tàndì ró gò, ì dré adrézó àyi ki le 'òle todràle. ³⁴ Fàrìsáyò àlo rú be Gàmàliyèlè dhi tá àyi nda ì kòfalé. Akódhi nda tá tátrítrí kúlí tadhálépi lindrì ro móndyá títí ì

mìlèsè dhi 'i. Di dré ngàzo áyi totó bhàgo kàdrì nda i kòfalé taa dhi, à kò'o rè àgo nda i pfole kivì na lókyá tsà sè. ³⁵ Gò dré tazoá bhàgo nda i dré dhi: «Ìsèrélè ànzi ni i, mì kàdré àmi ki likí, tà mì dré adrélé lèlè 'òlè àgo kòdhi i rú dhi sè. ³⁶ Gí rè lavulé ko, Tèwúdà apfò tá ina taa dhi, i móndí kàdrì 'i. Gò móndí ànyànyì kámá-su dhi i dré ru amúzó akódhi be. Di, akódhi ni pfùzo dràle gò, akódhi ni lebèbhá nda ki lapézó títi gò, àyi ki tà dré akízó nyinyi. ³⁷ Amvolásà dhi, Yúdàsì angalépi Gàliláyà lésè dhi dré kpà apfòzo lókyá à dré tá adrérà'a móndí ki na dhi 'á gò, dré móndí zyandre dhi ki sèzo í vèsè. Di, akódhi ni pfùzo kpà dràle gò, akódhi ni lebèbhá nda ki lapézó títi. ³⁸ Di nyànomvá, má adrè taa àmi dré dhi: Mì kòtro àgo kòdhi ki tà rú ko. Mì tayí àyi lile. Tàko ko, tà i dré adrélé lèlè 'òlè dhi kàngá móndí i vélèsè dhi, a ni dra akílé. ³⁹ Di, tà nda kàngá ina Giká vélèsè dhi, mì kitswá àmikya àyi ki kikí bwà ko. Mì kàdré di àmi ki likí, mì kòkisúró àmi adrérà'a ru pfu Giká be ko!» Di bhàgo kàdrì nda i dré Gàmalìyèlè ni kúlí ka'izo. ⁴⁰ Gò i dré àpòstolò nda ki azízó, àyi ki 'òzo bhwàle gò, lazízóá àyi dri dhi, i kògò vélé tà ta Yésu ni rú sè ko. Gò i dré àyi ki tayízó lile.

⁴¹ Di àpòstolò nda i dré apfòzo bhàgo kàdrì nda i vélèsè lenzébe lavulé, Giká dré tá ka'ile i konya kanyò Yésu ni rú ni tà sè dhi sè. ⁴² Di kitú àlo àlo títi i sè dhi, i adrè tá tà tadhá tépelò na ìndì móndí ki dzó i 'àsè, adrézó Rúbí Tani longò, adrézó tadhá dhi, Yésu Mèsiyà 'i káyà dhi.

6

A kipè àgo nzi-drì-rì dhi i kitswálé àpòstolò ki ledé

¹ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Yésu ni ka'ibhá i adrè tá lizólé lile drìdrì. Di, àyi nda i kòfalé dhi, Yúdà ànzi adrèbhá Girikì ti ta dhi i dré ngàzo adrélé kúlí ti Yúdà ànzi adrèbhá Èbèrè ti ta dhi i rú. I adrè tá taa dhi, à adrè tá àyi ki tàytòkò ki tà tivì, à dré tá adrérà'a mányàngá lanzí móndí i dré kitú àlo àlo i sè dhi 'á. ² Di àpòstolò mudrí-drì-rì dhi i dré móndyá ka'ibhá títi dhi ki kimózó gò, tazoá àyi dré dhi: «Kitswá mà dré Giká ni kúlí tadhama tayízó, kitswázó mányàngá ni tà 'o dhi ko. ³ Di àma ki adrúpi i, lè mì kòkipè àmi kòfalé àgo nzi-drì-rì gabhá Tírí Lólo sè ìndì tògyá sè, àyi ki tà dré adrézó dóro móndí i mìlèsè dhi i, mà kòtayíró àzì nda àyi drígá. ⁴ Di àma ró dhi, mà ni àma ki fe títi adrélé tà ta Giká be, adrézó kpà akódhi ni kúlí tadhá.» ⁵ Di móndyá zyandre títi nda i dré tà nda ni ka'izo. Gò i dré Sètèfánò, adrélépi tà ka'ika'í ìbe kàdrì ìndì gàlepi Tírí Lólo sè dhi ki kipèzo, túmánì Fìlipò ìbe, Pòròkòrò be, Nìkànórà be, Tìmónà be, Pàrùmènà be, tsàle

Nìkòlá angálépi Atiyòkiyà lésè, Yúdà ànzi ki Gìká ni ka'ilepi dhi be. ⁶ Gò ì dré àyi nda ki bhàzo àpóstolò i kandrá. Di àyi nda ì dré tà zìzo Gìká tí àyi dré, drígá bhàzo àyi àlo àlo títi ì dri, Gìká kòbharó tà tani àyi dri be dhi bvó.

⁷ Di Gìká ni kúlí adré tá ayílé lile drìdrì. Mòndyá ka'ibhá Yèrusalémà na dhi ì adré tá lizólé lavúlé. Ayi nda ì kòfalé dhi, kòwánà zyandre dhi ì ka'í tá Yésu gò, adrézó tròle akódhi ni tà rú.

A ru Sètèfánò

⁸ Sètèfánò nda tá Gìká ni togó tani íbe í rú, ìndì rinyí ni íbe bí gò, dré adrézó tà kàdrì línđrìga ró adrébhá Gìká ni rinyí tadhá dhi ki 'o mómđí ì kòfalé. ⁹ Di, mómđí àruka angábhá lísambò dzó zile «Màrábà trìle dhi kya» ró dhi lésè dhi, ì dré ngàzo ligílé Sètèfánò rú, adrézó tà kayí tíá. Ayi nda ì tá Yúdà ànzi angábhá Kìrénè lésè, Alìgìzàndrìyà lésè, bvò Kìlíkiyà àdhya lésè, ìndì bvò Asíyà àdhya lésè dhi 'i. ¹⁰ Di, ì kitswá tá àyikya Sètèfánò ni lavú bwà ko. Angyá ko, adré tá tà ta tògyá sè ìndì Tìrì Lólo ni rinyí sè.

¹¹ Gò ì dré làfa fèzo lùzu ró mómđí àruka ì dré, ì kòtàró kinzò sè dhi: «Mà yi Sètèfánò adrérà'a làdhá dha Mósè rú, ìndì Gìká rú.» ¹² Di ì dré mómđí zyandre dhi ì, bhàgo ì, ìndì tátírítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ki 'a tífizó ligílé Sètèfánò rú. Gò àyi nda ì dré akódhi ni rùzo, drìzoá lizo ába Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì ì kandrá. ¹³ Di ì dré mómđí àruka ki 'òzo pfòle tàá kinzò sè dhi: «Agó kòdhi adré ngbú adrélé tà ta kònzì àma ki tépelò lólo dhi rú, ìndì Mósè ni tátírítrí kúlí rú. ¹⁴ Tàko ko, mà yi akódhi adrérà'a tàá dhi, Yésu Nàzàrétà lésè kòdhi ni tépelò nda ni pfu gò, labhi Mósè dré tayílé àma dré dhi ki ladzázó.» ¹⁵ Di bhàgo kàdrì títi ru kìmóbhá nda ki mì tá Sètèfánò dri gò, ì dré nòzoá dhi, akódhi ni mibhalé tá ángéló àdhya tíni.

7

Sètèfánò logó kúlí Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì ì dré

¹ Gò kòwánà ki kàdrì dré lizizóá Sètèfánò tí dhi: «Tà tàle mí rú kòdhi ì tà bàti 'i?»

² Di Sètèfánò dré logózóá dhi: «Àma adrúpi ì áma atá íbe ni ì, mì yi rè áma kúlí ká! Gìká mìlanzìlanzì ro dhi agá tá àma ki tábhí Abàrámà kandrá, akódhi dré tá adrérà'a bvò Mèsòpòtàmíyà àdhya na dhi 'á, drìdrì dré bhà mòzo bvò Kàránà àdhya na dhi kandrá. ³ Gìká dré tàzoá drá dhi: «Mí tayí ámi bvò ì ámi sùrú be, lizo bvò má dré dra tadhále mí dré dhi na.»* ⁴ Di Abàrámà dré bvò Kàlàdáyò kya ni

* 7:3 7:3 A kònò Kidhoma 12:1.

tayízó gò, lizo bhà mo Kàránà na. Akódhi ni atá ni dràma àmvolésè dhi, Giká dré akódhi ni amùzo alile bvò mì dré adrézó adrélé ándrò kònìdhi lé.

⁵ Di, Giká fè tá akódhi dré bvò tàylilé ro dhi kònwàrè ko. Fè tá ndìndì àrà dré kitswázó pá bha lána dhi ko. Di, lazí tá ína dhi, í ni dra bvò nda ni fe akódhi dré, ìndì bvò nda ni adré akódhi ni toyó í dré tàylilé ro, tágba dré rè dhu adrézó mvá àko dhi. ⁶ Giká tà drá dhi: <Ami toyó ki adré móndí twá í ró móndí àruka ki bvò na. A ni àyi ki bha adrélé màràbà í ró, adrézó àyi ki mĩ pfo kóná kámá-su. ⁷ Di, má ni mána tà bha sùrú dra àyi ki bhàlepi adrélé màràbà í ró dhi dri. Amvolásà dhi, ì ni angá bvò nda lésè, agòle adrélé áma lindrì bha àrà kònìdhi 'á.>† ⁸ Gò Giká dré tà bhàzo ru yizo Abàràrà be tàzoá dhi, ì kòlwà àyi ki ànziàgo í títi, tà ru yizo nda ni tadházó.‡ Gò Abàràrà dré Ísákà ni tizo gò, akódhi ni lwàzo kítú ni nzi-drì-na sè. Ísákà dré Yàkóbhò ni tizo gò, Yàkóbhò nda dré àma ki tábhí mudrí-drì-rì dhi ki tizo.

⁹ Amvolásà dhi, àma ki tábhí ì dré lovó kònzi bhàzo àyi ki tùgumvá Yòséfà rú gò, ì dré akódhi ni lagízó adrélé màràbà ro bvò Ezèpétò àdhya na. Di, Giká tá ína tùmání akódhi be gò, ¹⁰ dré akódhi ni apázó akódhi ni kizà títi í lésè. Tàko ko, fè tá tògyá akódhi dré, akódhi ni tà 'òzo adrélé dóro Fàráwò, ópí kàdrì Ezèpétò drìle dhi mìlèsè. Di Fàráwò nda dré Yòséfà ni bhàzo adrélé ópí ro í bvó Ezèpétò drìle, ìndì tà títi àyi dzó kàdrì na dhi í drìle.

¹¹ Gò kàràbhò dré dhèzo bvò wáyi Ezèpétò àdhya 'ásè, ìndì Kàránà àdhya 'ásè. Kizà tá kàdrì lavúlélé gò, àma ki tábhí ì dré kitswázó mányàngá kisú bwà ko. ¹² Di Yàkóbhò kòyi ngánò tá Ezèpétò na be dhi dre dhi, dré àma ki tábhí ki mùzo lile kònàle vésè ni àlo sè. ¹³ Di vésè ni rì sè dhi, Yòséfà dré àyi 'òzo àyi adrúpi nda ì dré nìle gò, Yòséfà ni sùrú tadházó Fàráwò dré. ¹⁴ Gò Yòséfà dré móndí mùzo lile àyi atá Yàkóbhò ki adrì àyi sùrú íbe títi. Àyi nda í tá móndí nyadhi-na-drì-mudrí-drì-nzi. ¹⁵ Di Yàkóbhò ì dré lizo àma ki tábhí íbe Ezèpétò na gò, ì dré todràzo kònàle. ¹⁶ Bvóá dhi, àyi ki àbvò ki dòzo lizo bhàá mógó àlo Sikémè le dhi na. Abàràrà gi tá mógó nda làfa sè Emórá ni ànzi í drígá.

¹⁷ Lókyá Giká dré tá adrerà'a 'òle tà í dré tá lazilé Abàràrà dré dhi ni 'o dhi 'á dhi, móndyá àmakya ì lizó tá zyandre ró Ezèpétò na. ¹⁸ Gò ópí kàdrì àzya Yòséfà ni tà nìlepi ko dhi dré ngàzo adrélé òpì nya Ezèpétò dri. ¹⁹ Akódhi nda dré

† 7:7 7:7 A kònò Kidhoma 15:13-14. ‡ 7:8 7:8 Tà Giká dré tà bhàle ru yizo Abàràrà be tàzoá dhi, ì kòlwà àyi ki ànziàgo í títi kònìdhi adré tá tadhá dhi, àyi tá Giká ni sùrú 'i káyá dhi.

àma ki sùrú ki litízó, àma ki tábhí ki mǐ pfòzo, àyi ki 'òzo àyi ki ànzi kùrí ki labhé tayílé, ì kòtodraró be dhi bvó.

²⁰ Di lókyá nda sè dhi, Mósè ni tizo. Akódhi ni tà avé tá Giká mǐlèsè tò. A dré akódhi ni likízó atá ni ni dzó na mbá na. ²¹ Di à kòlabhé akódhi tayílé dre dhi, Fàráwò ni zapi dré akódhi ni kisúzó gò, dòzoá likílé àyi tándi ni mvá ro. ²² Gò Mósè nda ni tadházó tògyá wáyi Ezèpétò kya sè gò, dré mbàzo atsálé rinyi ró kúlí tãma sè ìndì tà 'òma sè.

²³ Mósè ni kóná kòtsa nyadhi-rǐ dre dhi, dré kisùzoá dhi, í ni li áyi adrúpi Isèrelè ànzi ki no. ²⁴ Gò dré Ezèpétò agó àlo dhi ni nòzo adrérà'a Isèrelè mvá àlo dhi ni mǐ pfo. Di dré fizo dhya adrélé mǐ pfòle nda ni tàrá ga gò, Ezèpétò agó nda ni pfùzo dràle. ²⁵ Mósè adrè tá ína kisúá dhi, áyi adrúpi Isèrelè ànzi ki tá níá tàle dhi, Giká amù i kitswálé àyi ki apá dhi be. Di, ì nǐ tá àyikya tà nda ko. ²⁶ Kítú bvóá dhi sè dhi, Mósè dré tsàzo Isèrelè ànzi rǐ dhi ki kisú adrérà'a ru pfu. Lè tá àyi ki 'òle ru amú tódhyá àyi kòfalèsè gò, dré tàzoá àyi dré dhi: <Àma arúpi i, àmi kó adrúpi i ró dhi, mǐ adrè di àmikya ru 'o kònzi àdho tà sè?> ²⁷ Di, dhya adrélèpi tá àyi adrúpi ni mǐ pfo dhi dré ína Mósè ni gbòzo, tàzoá dhi: <Adhi bhà mǐ adrélé ópí ro ìndì tàbvó tàlepi ró àma drìle dhi nǐ?> ²⁸ Mǐ adrè mína áma le pfùle dràle, ngóro mí dré Ezèpétò agó kònàdhi ni pfùle dràle agyá dhi tǐni?> ²⁹ Mósè kòyi kúlí nda dre dhi, dré lapázó bvò nda lésè, lìle atsálé mǐndí twá ro bvò Màdiyánà àdhya na. Gò dré ànziàgo rǐ dhi ki tizo kònale.

³⁰ Kóná nyadhi-rǐ àmvolèsè dhi, ángélo àlo dhi dré agázó Mósè kandrà fanzǐ adrélèpi tá kòle àtsi ró dhi na, duku ànyi kóngó Sináyǐ àdhya làga dhi na. ³¹ Di Mósè kònò tà nda dre dhi, akódhi ni línđrǐ dré gàzo bhwǎbhwa ngá dré adrélé nòle nda ni tà sè. Dré tá adrérà'a àyi kisí ànyi ngá nda ni no dhi 'á dhi, dré Mírǐ ni kúlí yǐzo tàá dhi: ³² <Ma Giká àmi tábhí kya 'i, Giká Abàramà àdhya, Isákà àdhya ìndì Yàkóbhò àdhya 'i.> Mósè dré ngàzo adrélé lyàle gò, dré gòzo ngá nda ni tabhǐ nòle ko tirǐ dré. ³³ Di Mírǐ dré tàzoá drá dhi: <Mǐ tuvù àmi kámókà i mí pásè. Tàko ko, àrà mí dré adrézó àmi totó 'á kònìdhi, àrà lólo dhi 'i. ³⁴ Má nò kizà áma mǐndyá ì dré adrélé nyàle Ezèpétò na dhi, àyi ki tongotongo ki yǐzo dre. Di má así kitswálé àyi ki apá dhi bvó. Mǐ alǐ di nyànomvá, má kòmùró mǐ lìle Ezèpétò na.>*

³⁵ Mósè kòdhi, dhya Isèrelè ànzi ì dré tá gàle tàzoá drá dhi, <Adhi bhà mǐ adrélé ópí ro ìndì tàbvó tàlepi ró àma drìle dhi nǐ?> nda 'i. Di, Giká mù tá ína akódhi nda adrélé

àyì ki ópí ro ìndì àyì ki apálépi ró dhi kòdhyà. Mù tá akódhi ángéló agálépi akódhi kandrà fanzǐ adrélépi tá kòlè dhi na dhi sè. ³⁶ Dì Mósè nda adrǐ tá Ìsèrèlè ànzì ì apfòzo àyì íbe Ezèpètò lésè dhi nì. 'O tá tà líndrìgá ró adrèbhá tá Gìkà nì rìnyí tadhá dhi ì Ezèpètò na, yǎndre Kìkà mìlè, ìndì duku na kóná nyadhi-rǐ.†

³⁷ Mósè kòdhi, dhyà tá tàlèpi Ìsèrèlè ànzì ì dré dhi, <Gìkà nì pròfètà àlo má tǐnì dhi nì 'o apfòlè àmì ki tàndì ki sùrú lésè amùlè àmì dré> nda 'i.‡ ³⁸ Akódhi nda tá tùmǎnì àma ki mónnyá ru kímóbhá duku na dhi íbe. Totó tá ì àma ki tábhí ki kòfalé 'á, ángéló adrélépi tà ta í be kòngó Sínáyǐ àdhyà drǐna dhi be. Kìsú tá kúlí lídrì àdhyà ì gò, kúlí nda ki longózó tayílé àma dré.

³⁹ Dì, àma ki tábhí nda ì lè tá àyíkya akódhi nì kúlí ka'ìlè 'òlè ko. Be ró dhi, ì gà tá àyíkya akódhi. Ayì ki togó na dhi, ì lè tá gòlè Ezèpètò na. ⁴⁰ Gò ì dré tàzoá Arónà dré dhi: <Mí ledé àma dré gìkà kitswábhá àma ki drǐ ko dhi ì wà. Angyá ko, kàdré ína Mósè àma ki adrìlèpi apfòlè Ezèpètò lésè kòdhi nì tà sè dhi, mà nǐ ngalè àdho tà 'o akódhi nì ya dhi ko.> ⁴¹ Dì ì dré tí ngbòlò líndrì ledézó, ngá fèzo drá mòbòmà ro gò, gwányá 'òzo lenzézó ngá líndrì ì dré tá ledélé àyì ki drìgá sè nda nì tà sè. ⁴² Dì, Gìkà dré ína àmvò alázó àyì rú gò, àyì ki tayízó adrélé líndrì fe bhìbhínyà bhù na dhi ì dré, ngóro tìsìlè búkù pròfètà kya na dhi tǐnì:

<Ìsèrèlè ànzì nì ì, mì alì tá tsǐ kà'wá pfùlè dhi ki afè má dré mòbòmà àruka íbe, mì dré tá adrérà'a duku na kóná nyadhi-rǐ dhi 'á dhi 'í?

⁴³ Kóko! Mì todó tá àmíkya ngá líndrì mì dré tá ledélé kitswázó líndrì fe drá dhi ì kòdhyà:

wémà Mòlókò àdhyà ì bhìbhínyà líndrì àmì ki gìkà Ràyífánà àdhyà be.§

Dì àsà dhi, má nì àmì ki mu adrélé móndí twá ì ró bvò Bàbìlónà àmvyona dhi na.>*

⁴⁴ Ama ki tábhí nda ì todó tá kpà tàbèrènákolò adrélépi Gìkà nì adrema nì tà tadhá dhi duku 'ásè. A ledé tá tàbèrènákolò nda làsú be ngóro Gìkà dré tá tàlè Mósè dré dhi tǐnì, ìndì ngá líndrì dré tá tadhálé drá dhi tǐnì. ⁴⁵ A kòtayí tàbèrènákolò nda àma ki tábhí ì dré Yòsúwà be dre dhi, àyì nda ì dré dòzoá lìzo ába bvò sùrú twá Gìkà dré dròlè àyì kandrásè dhi kya na. Gò tàbèrènákolò nda dré adrézó bvò nda lé tsàlè ópí Dàwídì nì lókyá 'á.

† 7:36 7:36 A kònò Pfòma 7:3; 14:21; Ngá nàma 14:33. ‡ 7:37 7:37 A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18. § 7:43 7:43 Mòlókò ìndì Ràyífánà kòni ì tá gìkà tàko móndí sùrú twá ro dhi ì dré adrélé líndrì bhàlè dhi 'ì. * 7:43 7:43 A kònò Amósà 5:25-27.

46 Dàwídi nda ni tà tá dóro Gíká m̀lèsè gò, dré Gíká ni ti lizízo, kòtayíró i dzó kàdrì si Gíká Yàkòbhò àdhya dré.† 47 Di, Dàwídi ni mvá Sòlòmónò dré ína dzó kàdrì nda ni sìzo drá ni. 48 Di, Gíká kurú na bhù na dhi adré ína adrélé dzó móndí i dré adrélé sìle dhi i 'àsè ko. Ngóro pròfètà dré adrélé tàle dhi tíni:

49 <Mírì tà dhi: Bhù àrà má dré adrézó lirílé adrélé òpì nya 'á dhi 'i,

ìndì bvò àrà má dré adrézó áma pá bha dríá dhi 'i.

Mì ni di dzó kárà be ngíni dhi ni si má dré kòdhya?

Àrà má dré dra lovózó lána dhi ni adré ángolé?

50 Áma dríga ledé ngá kòdhi i títi nì ko?>‡

51 Àmi àmi kì togó 'obhá tombálé, ìndì àmi kì bíbhálé tabhóbhá adrézó ligílé Gíká rú ni i, àmi ngóro àmi kì tábhí nda i tíni: Mì adré ngbú adrélé Tírì Lólo ni kúlí kayikayi!

52 Pròfètà àlo àmi kì tábhí i dré m̀ pfòle ko dhi tsì be? † tupfú tá ndìndì pròfètà adrèbhá tá Dhya gyägya dhi ni àlìma ni tà longó dhi i todràle. Di nyànómvá dhi, mì lefè àmikya akódhi nda kàribhá i dríga gò, mì dré akódhi ni pfùzo dràle. 53 Mì kisú tá Gíká ni tátrírì kúlí dré longólé ángéló i tí dhi gò, mì dré àmikya tà tátrírì kúlí nda dré adrélé tàle dhi kì ka'izo 'òle ko!»

A lebhé Sètèfànò dràle kírà sè

54 Bhàgo kàdrì nda i kòyi tà nda i dre dhi, àyi kì togó dré aswázó Sètèfànò rú gò, i dré adrézó síkálándrà tsi bvóá.

55 Di, Sètèfànò gàlepi Tírì Lólo sè nda dré ína m̀ tingázó kurú na bhù na Gíká ni m̀lanzilanzì no, ìndì Yésu ni no adrèrà'a àyi totó Gíká ni dríagó lésè. 56 Dré tàzoá dhi: «Mì nò rè ká! Má adré nòá dhi, bhù lanzi ru dre. Di má adré Móndí ni Mv́a ni no adrèrà'a àyi totó Gíká ni dríagó lésè!»

57 † kòyi tà nda sè dhi, i dré àyi kì bíbhálé tabhózó gò, tetrézó kúlí 'u'ù sè. Di i dré dhèzo Sètèfànò dri, 58 akódhi ni se pfòzo ába bhàandre 'àsè kivi na gò, i dré kidhózó adrélé akódhi ni lebhé kírà sè. Di akódhi ni asíkìbhá nda i tuvù tá àyi kì kítà kidhì àdhya i lebhélé kadhúra àlo rú zìle Sàwùlò dhi pá. § 59 † dré tá adrèrà'a Sètèfànò ni lebhé dhi 'á dhi, adré tá liyílé Mírì rú adrézó tàá dhi: «Mírì Yésu, mí do áma lídrì wà!» 60 Di dré dhèzo àyi kórókó titì gò, yòzoá dhi: «Mírì, mí bhà tàkonzì kònìdhi àyi dri ko.» Kòtà tà nda dre dhi, dré dràzo.

† 7:46 7:46 Wárágá àruka Gíká ni kúlí tisizo àyi dri dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni kì kisú kònwa: «kòtayíró i dzó kàdrì si Yàkòbhò ni ànzi i dré». ‡ 7:50 7:50

A kònò Esáyá 66:1-2. § 7:58 7:58 Sàwùlò kònìdhi, dhya dra rú zìle amvútú Pólò dhi 'i.

8

¹ Di Sàwúlò nda ka'í tá kpà dhi, à kòpfu Sètèfánò dràle wà dhi 'í.

A pfo mónnyá Ekèlézyà le dhi ki m̀ì lavúlé

Kidhólé kítú nda sè dhi, à dré kidhózó adréle mónnyá Ekèlézyà Yèrúsalmà àdhya lé dhi ki m̀ì pfo lavúlé. Di àyi títi nda ì dré lapázó ayíbe bvò Yùdáyà àdhya 'àsè ìndì Sàmàríyà àdhya 'àsè. Tayí tá ngbà 'í àpóstolò ì Yèrúsalmà 'a kòdhya. ² Ago àruka adrébhá tá tròle Gíká ni tà rú dhi ì dré Sètèfánò ni àbvò dòzo, lizo siá. Gò ì dré akódhi ni ngòzo tà tãndi ró.

³ Di, Sàwúlò ro dhi, dré ína àyi fèzo kitswálé Ekèlézyà ni tà pfu. Adré tá tatsilé Yésu ni ka'íbhá ki ndabe dzó àlo àlo ì 'àsè, adrézó ago ki turú tòkò íbe, adrézó àyi ki 'o lebhélé bãdzó na.

Filípò longó Rúbí Tani Sàmàríyà na

⁴ Mónnyá ka'íbhá ayíbhá nda ì adré tá Rúbí Tani longó àrà títi ì dré adrézó lavúlé dhi ì 'àsè. ⁵ Di Filípò l̀ì tá ína bhàandre àlo bvò Sàmàríyà àdhya lé dhi na gò, kidhólé adréle Mèsíyà ni tà longó móndí ì dré kònàle. ⁶ Mónnyá zyandre nda ì kòyi tà Filípò dré adréle tàle dhi ì, ìndì ì kònò tà líndrìga ró dré adréle 'òle dhi ì dre dhi, ì dré adrézó bíbhále ga akódhi ni kúlí yi lovó sè. ⁷ Tirí kònzi bí dhi ì adré tá topfòle móndí ì lèsè tetrébe. Móndí bí mèrèkpe ro, ìndì pá be àbvò ro dhi ì adré tá kpà adrílé. ⁸ Tà nda sè dhi, arí adré tá gàle bhàandre nda léna bí.

Simónà kódzógó ro dhi ka'í Yésu

⁹ Bhàandre nda 'á dhi, agó àlo rú be Símónà dhi adré tá làndrì ndri lókyá be vwàvwà ro, adrézó mónnyá títi Sàmàríyà le dhi ki líndrì tìgá. Adré tá tàá dhi, ì ína móndí kàdrì 'í. ¹⁰ Mónnyá títi kidhólé àyi tàko ì rú tsàle àyi kàdrìkàdrì ì rú dhi ì adré tá akódhi ni yi lovó sè, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi, r̀inyí angálépi Gíká vélèsè rú zìle <R̀inyí kàdrì> dhi 'í.» ¹¹ Ì adré tá tròle akódhi rú, dré tá adréle àyi ki líndrì tìgá àyi làndrì tà sè lókyá be vwàvwà ro dhi sè. ¹² Di, ì kòyi Rúbí Tani Filípò dré adréle longólé Gíká ni Opì ni tà dri ìndì Yésu Krísto ni tà dri dhi dre dhi, àyi àgo ró ìndì tòko ró dhi ì dré Rúbí nda ni ka'izo gò, ì dré bàtìsimò dòzo. ¹³ Símónà ni tãndi dré kpà ka'izoá gò, bàtìsimò dòzo. Dré ngàzo adréle tròle Filípò rú, adrézó tà kàdrì líndrìga ró dré adréle 'òle dhi ki no gò, akódhi ni líndrì dré adrézó gàle ásà.

¹⁴ Apóstolò Yèrúsalmà na dhi ì kòyi tàle dhi, mónnyá Sàmàríyà le dhi ì ka'í tá Gíká ni kúlí dhi dre dhi, ì dré Pètèrò ki amùzo Yòwànì be àyi vélé. ¹⁵ Ayi nda ì kàtsá dre dhi, ì

dré tà zizo Giká tí mónyá ka'ibhá nda i dré, ì kòkisúró Tírí Lólo be dhi bvó. ¹⁶ Tàko ko, Tírí Lólo nda asó tá rè dhu àyi ko. Ì kisú tá ngbà 'í bàtísimò Mírì Yésu ni rú sè dhi kòdhya. ¹⁷ Dì Péteró i Yòwánì be dhi ì dré drígá bhàzo àyi àlo àlo títi nda i dri gò, ì dré Tírí Lólo kisúzó.

¹⁸ Dì Símónà nda kònò, mómí ì adré tá Tírí Lólo kisú àpóstolò kì drígá bhàma àyi dri dhi sè dhi dre dhi, dré làfa lèzo fèle Péteró i dré Yòwánì be, ¹⁹ tàzoá dhi: «Mì afè kòkpà rinyí kòdhi má dré wà, kitswálé dhya ángùdhi má dré dra drígá bhàzo dríá dhi kòkisúró Tírí Lólo be dhi bvó.» ²⁰ Dì, Péteró logó drá dhi: «Mí kòdrà tùmání ámi làfa be! Tàko ko, mí kisú tá mína dhi, mí ni tá tà Giká dré adréle afèle àngyá dhi ni gí làfa sè. ²¹ Mì tà àko Giká ni àzì kòdhi léna, ámi togó dré adréle gyágya Giká kandrá ko dhi sè. ²² Lè mí kòladzá di ámi togó tà kònzì mí dré kisùle 'òle kòdhi ni tà sè. Mí zi kpà tà Mírì tí, kòtrìró ámi tà kònzì nda be dhi bvó. ²³ Tàko ko, má nò dhi, ámi togó ga tà kùdzí sè bí, ìndì mí mómí 'ìle tàkònzì sè dhi 'i.» ²⁴ Dì Símónà logó dhi: «Ámi kì tàndì, mì kòzi tà Mírì tí má dré àmi, tà mì dré tàle kòdhi kì àlo kàtsáró má rú ko dhi bvó.»

²⁵ Amvolásà dhi, Péteró i Yòwánì be dhi ì dré Mírì Yésu ni tà ì dré nòle ìndì ì dré yile dhi kì longózó, akódhi ni kúlí tadházó mónyá kònàle dhi i dré. Gò ì dré gòzo gòle Yèrúsalmà na, Rúbí Tani longóbe bhà bí Sàmàriyà kya i 'àsè.

Filípò longó Rúbí Tani Etyòpíyà agó àlo dhi dré

²⁶ Amvolásà dhi, ángeló Mírì àdhya dré tàzoá Filípò dré dhi: «Mí nga lile tàbhu na láti silepi Yèrúsalmà lésè lile Gázà na duku 'àsè dhi 'àsè.» ²⁷ Dì Filípò dré ngàzo lile. Láti 'á dhi, ì dré drì sizo Etyòpíyà agó àlo dhi be. Akódhi nda tá ùníkì 'i, ìndì mómí kàdrì Kàndákè, Etyòpíyà kì ópí kàdrì tòko ró dhi zàle, adrélépi làfa ni ni líkì títi dhi 'i.* Akódhi lè tá Yèrúsalmà na kitswálé Giká ni lindrì bha. ²⁸ Dré tá adrèrà'a nzile dhi 'á dhi, lírì tá àyi tàmbìrì dònjí dré adréle sèle nì dhi na, adréle búkù pròfètà Esáyà àdhya ni na kúlí be dràdra. ²⁹ Gò Tírí Lólo dré tàzoá Filípò dré dhi: «Mí kisí mì ànyi tàmbìrì kòdhi làga, mì kòlìró tùmání agó kòdhi be.» ³⁰ Dì Filípò dré ràzo tsàle ànyi tàmbìrì nda làga gò, agó nda ni yì adrèrà'a búkù pròfètà Esáyà àdhya ni na. Dré lizízóá tíá dhi: «Mí nì tà mí dré adréle nàle kòdhi nì àndu be?»

³¹ Dì agó nda logó dhi: «Má ni kitswá nìá ngíni dhya àlo kòngì àndu ni má dré ko dhi?» Dì dré Filípò ni zizo mbàle

* 8:27 8:27 «Úníkì» kònàdhi, agó anglé kitswálé ópí kàdrì ni àzì 'o dhi 'i.

lirílé í làga tàmbírì na. ³² Tà Giká nì Kúlí na dré tá adrélé nàle dhi tá tà kònìdhi 'i:

«À drì tá akódhi ànzyà gà à dré adrélé kábilígyà se lizo ába àrà adrézó líá dhi na dhi t́nì.

Ngóro kábilígyà mvá dré adrélé kírì dhya adrélépi áyi bhí re dhi kandrá dhi t́nì dhi, akódhi nzi ti ko.

³³ A nò tá akódhi móndí tàko ró gò, akódhi nì tàbvò tàzo gyàgya ko.

Adhi nì kitswá akódhi nì ànzimvá kì tà tíí dhi nì? Tàko ko, à t́ngá akódhi nì lídrì bvò drìsè dre.»†

³⁴ Gò Ètìyòpiyà agó nda dré lizizóá Filípò tí dhi: «Mí tà rè má dré ká: Pròfétà kòdhi adrè àdhi nì tà ta kòdhya? Adré áyi tàndi nì tà ta, kó ngalè móndí àzya nì tà ta kòdhya?»

³⁵ Dì kidhólé tà dré tá adrélé nàle nda rú dhi, Filípò dré Rúbí Tani Yésu nì tà dri dhi nì longózó drá.

³⁶ Í dré tá adrèrà'a líle láti 'ásè dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi àrà àlo yí be dhi làga. Dì Ètìyòpiyà agó nda dré tàzoá dhi: «Mí nò rè ká! Yí kó be kòdhi dhi, tà má dré kitswázó bàtisimò do bwà ko dhi àdho tà 'i?» [³⁷ ‡] ³⁸ Dì dré tàzoá dhi, à kòkíkí tàmbírì. Gò Filípò ì agó nda be dhi ì dré sizo file yí na gò, Filípò dré bàtisimò fèzo drá. ³⁹ Dì ì kápfo yí nda lèsè dre dhi, Mírì nì Tírì dré ndrì Filípò nì dòzo. Ètìyòpiyà agó nda gò véle akódhi nì no ko. Dì dré gòzo adrélé líle lenzébe. ⁴⁰ Dì Filípò ro dhi, dré gòzo áyi kisú bhàandre rú zile Azótò dhi na. Dì dré ngàzo láti do lizo Kàyìsàriyà na, Rúbí Tani longóbe bhàandre àlo àlo tíí dhi ì 'ásè.

9

Sàwúlò ladzá áyi togó Yésu ni ka'í

(A kònò kpà Tà 'òle dhi ì 22:6-16; 26:12-18)

¹ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Sàwúlò gò ina adrélé lalíle Mírì Yésu nì ka'ìbhá ì bvò, adrèzó dràdrà kúlí ta àyi kì tà sè. Dì dré ngàzo líle kòwánà kì kàdrì véna ² akódhi nì lizí, kòtisìró wárágà ì Yúdà ànzi kì lèsámò dzó kì kàdrì Dàmàsékè na dhi ì dré, í kònì tsa móndí àgo ró ìndì tòko ró adrèbhá Yésu nì láti lebè dhi kì kisú dhi, í kòturúro àyi agòzo àyi íbe Yèrúsalmà le be dhi bvò.

³ Dì dré tá adrèrà'a láti 'á, adrélé tsàle ànyi Dàmàsékè làga dhi 'á dhi, ngádra bhù lèsè dhi dré kòzo ngbò ró ngá kazá akódhi làgàsè kúru. ⁴ Dì dré dhèzo kìnì mi gò, kúlí yi tãrà'a í dré dhi: «Sàwúlò, Sàwúlò, mí adrè áma mì pfo àdho tà

† **8:33** 8:33 A kònò Esáyà 53:7-8. ‡ **8:37** 8:37 Wárágà Giká nì Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni kì kisú kònwa ko: [Filípò tà drá dhi: «Mí kòka'í àmi togó wáyi sè dhi, mí nì kitswá bàtisimò do.» Dì agó nda logó dhi: «Má adrè ka'íá dhi, Yésu Krìsto Giká nì Mvágó 'i.»]

sè?» ⁵ Sàwùlò lizí dhi: «Mírì, mi àdhi 'i?» Dì kúlí nda logó drá dhi: «Ma Yésu mí dré mína adrélé mì pfole dhi 'i. ⁶ Dì mí nga file bhàandre na. Kònàle dhi, à ni tà kitswálépi mí dré dra 'òle dhi ni ta mí dré.»

⁷ Mòndyá adrèbhá tá atsí to tùmání Sàwùlò be dhi ì kíkí tá àyi, adrélé tà nda ni no síbhálé be ngbo. Ƴ yi tá kúlí nda 'í, di, ì nò àyikya dhya àlo ko. ⁸ Gò Sàwùlò dré ngàzo kìní misè. Dì, dré mì nzìzo dhi, kitswá tá ina ngá no bwà ko. Dì à dré akódhi ni drígá rùzo, akódhi ni sèzo fizo ába Dàmàsékè na. ⁹ Gò dré adrézó kònàle kítú na ngá no àko ró, ngá nya àko ró ìndì ngá mvu àko ró.

¹⁰ Dàmàsékè na dhi, Yésu ni ka'ilepi àlo rú be Anànyà dhi tá be. Dì ngá dré agázó akódhi mi toróbí tìni gò, Mírì dré tàzoá drá dhi: «Anànyà!» Akódhi logó dhi: «Mírì, ma kònìdhi.» ¹¹ Dì Mírì tà drá dhi: «Mí nga lile láti andre rú zìle Pyà dhi na, agó àlo rú be Yùdásì dhi bhàna. Kònàle dhi, mí lizí agó rú zìle Sàwùlò angalépi Tàrúsò lésè dhi ni tà. Akódhi nda adrè tà zi má tí lókyá kònìdhi sè. ¹² Ngá agá akódhi mi toróbí tìni gò, dré agó àlo rú be Anànyà dhi ni nòzo firà'a drígá bha í dri, í kògòró ngá no be dhi bvó.» ¹³ Dì, Anànyà logó dhi: «Mírì, má yi mómí bí dhi ì tí tà kònzi títi agó kòdhi dré 'òle ámi mómíyá lólo Yèrúsalemà na dhi ì rú dhi ì 'í. ¹⁴ Atsá kpà kònwa rìnyí í dré kisúlé kòwánà kàdrì ì véna dhi be, kitswálé mómíyá títi adrèbhá ámi zi àyi kì Mírì ro dhi kì turú dhi bvó.» ¹⁵ Dì, Mírì tà Anànyà dré dhi: «Mí lè! Tàko ko, agó kòdhi dhya má dré zìle adrélé áma àzì 'o dhi 'i. A ni lí áma tà longó mómíyá sùrú twá ro dhi ì dré, àyi kì ópí ì dré, ìndì Ìsèrèlè ànzi ì dré. ¹⁶ Má ni kizà kàdrì kitswálépi dré dra nyàle áma tà sè dhi ni tadhá drá.»

¹⁷ Gò Anànyà dré lizo file Sàwùlò ni kisú dzó nda na. Dré drígá bhàzo akódhi dri, tàzoá dhi: «Áma adrúpi Sàwùlò, Mírì Yésu agalépi mí kandrá láti bhálé dhi amù ma nì, mí kògòró ngá no, ìndì mí kògaró Tírí Lólo sè be dhi bvó.» ¹⁸ Gbà kòdhwa, ngá ngóró kosyá kobhó tìni dhi dré adhézo Sàwùlò mìlèsè gò, dré gòzo adrélé ngá no. Dì dré ngàzo bàtisimò do. ¹⁹ Bvóá dhi, dré ngá nyàzo gò, gòzo rìnyí kisú.

Sàwùlò longó Rúbí Tani Dàmàsékè na

Gò Sàwùlò dré adrézó Yésu ni ka'ibhá Dàmàsékè le dhi ì véna lókyá be vwàvwà ro tsà. ²⁰ Gbà lókyá nda sè dhi, dré ngàzo adrélé Yésu ni tà longó Yúdà ànzi kì lèsámbo dzó ì 'àsè, adrézó tadhá dhi, Yésu nda Giká ni Mvágó 'i káyà dhi. ²¹ Mómíyá títi adrèbhá akódhi ni yi dhi kì línдрí adrè tá gàle bhwàbhwa gò, ì dré adrézó lizíyá àyi kòfalèsè dhi: «Agó kòdhi tsì dhya adrélépi tá mómíyá adrèbhá Yésu kòdhi

ni ka'ï Yèrúsalémà na dhi ki mì pfo lavulé dhi 'i ko? Atsá kònwa kitswálé àyi nda ki turú lizo àyi íbe kòwánà kàdrì i véna ko?» ²² Di, Sàwúlò adré tá ína atsá lé rinyi ró adré lé lile drìdrì. Adré tá tadhá ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi gò, Yúdà ànzì Dàmásékè le dhi i dré kitswázó kúlí logó tíá bwà ko.

²³ Lókyá kòlavú vwàle dre dhi, Yúdà ànzì nda i dré ngàzo ru yi kitswázó Sàwúlò ni pfo dràle dhi bvó. ²⁴ Di, Sàwúlò dré ína tà nda ni yizo. Kítú vèsè ìndì ngátsi vèsè dhi, i adré tá rìle akódhi bvó bhàandre nda ni zèribàti i 'àsè, kitswálé akódhi ni pfo dràle. ²⁵ Di ngátsi àlo sè dhi, akódhi ni lebhà i dré akódhi ni bhàzo kánzì na gò, akódhi ni tirízó zèribà drìsè kivi na gò, dré lapázó.

Sàwúlò tsa Yèrúsalémà na

²⁶ Gò Sàwúlò dré lizo Yèrúsalémà na. Kòtsa dre dhi, dré àyi tabhizo amulé Yésu ni ka'ìbhá íbe. Di, àyi títi nda i adré tá àyikya akódhi ni ro. Tàko ko, i ka'ï tá ko tàle dhi, akódhi atsá Yésu ni ka'ilepi ró bàti dhi. ²⁷ Di, Bàrànába dré ína akódhi ni drizo lizo ába àpóstolò i véna. Gò dré Sàwúlò nò tá Mírì Yésu láti 'á, ìndì Mírì tà tá tà akódhi dré ngíni ya dhi ki titízó àyi dré. Dré kpà Sàwúlò longó tá Yésu ni tà tirì àko Dàmásékè na ngíni ya dhi ni titízó. ²⁸ Di i dré Sàwúlò ni ka'izo dòle adré lé túmání àyi íbe. Akódhi adré tá tatsilé Yèrúsalémà 'àsè, Mírì ni tà longóbe tirì àko. ²⁹ Adré tá kpà tà ta ìndì tà kayí Yúdà ànzì adrébhá Gírìkì ti ta dhi íbe. Di, àyi nda i dré ngàzo adré lé láti nda kitswázó akódhi ni pfo dràle. ³⁰ Di Sàwúlò ni adrúpi Yésu ni ka'ìbhá dhi i kòyi tà nda dre dhi, i dré akódhi ni drizo lizo ába Kàyisàriyà na gò, mùzoá lile Tàrusò na.

³¹ Di Yésu ni ka'ìbhá títi bvò Yúdáyà àdhya na, Gàliláyà àdhya na, ìndì Sàmàriyà àdhya na dhi i tá tà kìdrìkìdrì íbe àyi kòfalé mómndí àruka íbe. Gíká adré tá àyi ki timbà àyi ki tà ka'ika'ï na. I adré tá lizólé, adré lé tà 'o Mírì ni ròma na, ìndì Tirì Lólo ni rinyi sè, adrézó lile ába drìdrì.

Pètèró 'o tà línđrìga ró dhi i Lídà na ìndì Yópè na

³² Pètèró dré tá adrérà'a tatsilé àrà twátwa i 'àsè dhi 'á dhi, tsa tá Yésu ni ka'ìbhá bhàandre Lídà àdhya na dhi ki no. ³³ Kònale dhi, dré agó àlo rú be Ayìnéyà, adré lépi pá be àbvò ro dhi ni kisúzó. Akódhi nda ayí tá lánɡá na kóná nzi-drì-na. ³⁴ Di Pètèró dré tàzoá drá dhi: «Àyìnéyà, Yésu Krìsto tidrí mi dre! Mí nga ámi kíndri pa!» Gbă kòdhwa, akódhi nda dré ngàzo trà kuru. ³⁵ Di mómndyá títi adrébhá tá Lídà le ìndì Sàrónà le dhi i dré akódhi ni nòzo gò, i dré àyi ki togó adzázó Mírì vélé.

³⁶ Anyi àrà nda làgana, bhàandre Yópè àdhya na dhi, tòkò àlo Yésu ni ka'ilepi, rú be Tàbità dhi tá be. (Rú nda kòdhi adrè leá tàle Gírìkì ti sè dhi «Dòrúka».*) Akódhi nda adrè tá ngbú adrélé tà dóro 'o, adrézó kpà ngá fe lemerèbhá i dré. ³⁷ Di lókyá nda sè dhi, dré dhèzo drà be gò, dré dràzo. Di akódhi ni rúbhá dzìzo gò, dòzoá bhàle dzó àlo dhi ni 'a kile kurú na dhi na. ³⁸ Yópè nda ànyi Lídà làga. Di Yésu ni ka'ibhá Yópè le dhi ì kòyi Pétèró tá Lídà na dhi dre dhi, ì dré àgo rí dhi ki mùzo akódhi ni ti lizí, tàzoá dhi: «Mí kàlì mbèlè àma vélé wà!»

³⁹ Di Pétèró dré ngàzo lìle túmání àyi íbe. Kòtsa dre dhi, ì dré akódhi ni drìzo mbàzo ába dzó 'a kile kurú na nda na. Tàyítòkó títi dhi ì dré ngàzo àyi ki totó ànyi akódhi làgàsè adrélé àwó ngo, adrézó kítá twátwa Tàbità nda dré tá dhìle dré rè dhu adrérà'a túmání àyi íbe dhi 'á dhi ki tadhá drá. ⁴⁰ Gò Pétèró dré móndyá títi nda ki 'òzo pfole kivi na. Dré àyi kórókó titizo, tà zìzo Gíká tí gò, àyi alázó àbvò nda vélé tàá dhi: «Tàbità, mí nga!» Di akódhi nda dré m̀ ǹzìzo Pétèró ni no gò, ngàzo lírìlé. ⁴¹ Pétèró dré akódhi ni drígá rùzo gò, akódhi ni tingázó kuru. Dré Yésu ni ka'ibhá ki azízó tàyítòkó íbe, Tàbità nda ni tadházó àyi dré lídrì ro. ⁴² Di tà nda ni rúbí dré la'úzó bhàandre wáyi Yópè àdhya 'àsè gò, móndí zyandre dhi ì dré Mírì Yésu ni ka'izo. ⁴³ Gò Pétèró dré adrézó Yópè na lókyá be vwàvwà ro, agó àlo rú be Simónà, kíní nyìlepi dhi bhàna.

10

Kòrùnèliyò zi Pétèró í bhàna

¹ Agó àlo rú be Kòrùnèliyò dhi tá bhàandre Kàyisàriyà àdhya na. Akódhi nda tá Rómà ki sòdá adrélé zìle Itàliyà àdhya ró dhi ki kàdrì 'i.* ² Akódhi ì móndyá títi akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi, ì adrè tá tròle Gíká ni tà rú, adrézó kpà akódhi ni ro. Adrè tá ngá fe rà móndí lemerè ro dhi ì dré, adrézó kpà tà ta Gíká be landè àko ró. ³ Kítú àlo, ànyìanyi sáà na kítú rírì àmvolèsè dhi sè dhi, ngá agá tá akódhi mi toróbí tìni. Akódhi nò ángéló àlo Gíká àdhya ngádra 'á afirà'a í vélé, tàá í dré dhi: «Kòrùnèliyò!» ⁴ Di dré ángéló nda ni nòzo dhiì tirì dré gò, lizízóá tíá dhi: «Mírì, àdho tà 'i?» Ángéló nda logó drá dhi: «Tà mí dré zìle Gíká tí dhi ì túmání ngá mí dré fèle lemerèbhá ì dré dhi íbe dhi ì mbà tsàle Gíká kandrá gò, akódhi dré ámi tà kisùzo. ⁵ Di

* **9:36** 9:36 Rú «Tàbità» Ebèrè ti sè kònìdhi, ìndì rú «Dòrúka» Gírìkì ti sè kònìdhi, adrè leá tàle dhi «lòbha». * **10:1** 10:1 Rómà ki sòdá ki kàdrì kònìdhi tá sòdá ànyìanyi nyadhi-nzi dhi ì drìle.

nyanomvá dhi, mí mù móndí lile Yópè na, agó rú be Símónà adréle kpà rú zìle Pètèró dhi ni azí. ⁶ Akódhi nda adré ayilé kíní nyàlèpi àlo rú be Símónà dhi bhàna, yìandre mǐle.» ⁷ Dì ángéló tà tàlèpi akódhi dré nda kòlì dre dhi, Kòrùnèliyò dré àyi màràbà rì dhi kì azízó tùmání sòdá àlo adrélèpi tá tà 'o í dré, adrélèpi kpà tròle Gìká ni tà rú dhi be. ⁸ Dré tà títi lavúbhá nda kì títizó àyi dré gò, àyi kì mùzo lile Yópè na.

Ngá agá Pètèró mi toróbí tǐni

⁹ Kítú bvóá dhi sè, ànyìànyì kítú rírì sè, dhya mùle nda ì dré tá adrèrà'a láti 'á ànyì Yópè làga dhi 'á dhi, Pètèró dré mbàzo dzó drì be kpàkpà dhi drìna, adréle tà ta Gìká be.† ¹⁰ Tàbirì dré akódhi ni 'òzo gò, dré adrézó ngá le nyàle. A dré tá adrèrà'a ngá ladhí drá dhi 'á dhi, ngá dré afízó akódhi dri toróbí tǐni. ¹¹ Akódhi dré nòzoá dhi, bhù lanzí ru dre gò, dré ngá ngóró kítá pǐpǐ gú rùle ti ni su dhi i 'ásè dhi tǐni dhi ni nòzo adrèrà'a asilé bvò dri. ¹² Kítá nda na dhi tá kà'wá pá be su dhi kì kára twátwa dhi ì, tùmání kà'wá adrébhá àyi kì se agátì sè dhi kì kára twátwa dhi íbe, ìndì àrì kì kára twátwa dhi íbe. ¹³ Gò kúlì àlo dhi dré tàzoá drá dhi: «Pètèró, mí nga àyi kì tupfú nyàle!» ¹⁴ Dì, Pètèró logó dhi: «Mírì, tàdzí ko! Tàko ko, má nya ngá ndí ró tatrírì kúlì dré adréle logálé dhi kì àlo tàdzí ko.»‡ ¹⁵ Dì kúlì nda dré gòzo tàá drá dhi: «Mí zi mína ngá Gìká dré temvéle dre dhi ndí ró ko.» ¹⁶ Tà nda dré ru 'òzo kònìni vèsè be na gò, kítá nda ni dòzo bhù na.

¹⁷ Dì Pètèró ni drì dré abízó tà nda sè gò, dré adrézó lizíá í léna ngalè ngá í dré nòle nda adré tá leá tàle ngíni ya dhi. Gbǎ lókyá nda sè dhi, dhya Kòrùnèliyò dré tá mùle nda ì dré Símónà ni bhà lizízó, atsázó dzó nda tí. ¹⁸ Gò ì dré kúlì yòzo, lizízóá ngalè Símónà adréle kpà rú zìle Pètèró dhi adré ayilé dzó nda na yà dhi.

¹⁹ Dì Pètèró dré rè dhu adrèrà'a ngá í dré nòle nda ni tà kisù dhi 'á dhi, Tírì Lólo dré tàzoá drá dhi: «Mí yi rè ká! Ago na dhi ì adré ámi nda. ²⁰ Dì mí nga síle àyi véna, mì kòlìró tùmání àyi íbe tà kayí àko ró. Angyá ko, má mù àyi ma.» ²¹ Dì Pètèró kòsi dzó nda drìlèsè dre dhi, dré tàzoá àgo nda ì dré dhi: «Ma kònìdhi dhya mì dré adréle ndàle dhi 'i. Mì alì kònwa àdho tà sè?» ²² Dì ì logó drá dhi: «Sòdá kì kàdrì rú be Kòrùnèliyò dhi amù àma nì. Akódhi nda móndí gyágya, adrélèpi Gìká ni ro dhi 'i. Yúdà ànzi títi dhi ì adré akódhi ni rú ta dóro. Ángéló lólo Gìká àdhya tà drá dhi, kòzi

† **10:9** 10:9 Kínó lésè Ìsèrèlè ànzi kì bvò na dhi, à adré tá dzó kì drì ledé kpàkpà, à kòkìtswáro mbàle lirlé lovólé kònàle be dhi bvò. ‡ **10:14** 10:14 A kònò Lèvìtikè 11:1-47; Ezèkyélè 4:14.

mi í bhàna ámi kúlí ki yízo dhi bvó.» ²³ Di Péteró dré àyi ki azizó ayílé dzó nda lé.

Péteró lì Kòrùnèlìyò bhàna

Drùbhì sè dhi, Péteró ì dré ngàzo lile àyi íbe tùmáni Yésu ni ka'ìbhá àruka Yópè lésè dhi íbe. ²⁴ Kítú bvóá dhi sè dhi, ì dré tsàzo Kàyisàriyà na. Kòrùnèlìyò kìmó tá áyi aró ì áyi arúpi kákà dhi íbe gò, ì dré adrézó àyi ki letè. ²⁵ Di Péteró dré tá adrèrà'a file bhà'álé nda na dhi 'á dhi, Kòrùnèlìyò dré alizo adhéle akódhi pá, kitswále akódhi ni lindrì bha. ²⁶ Di, Péteró dré ína akódhi ni tingázó, tàzoá drá dhi: «Mí nga. Ama tándi, ma kókpà móndí 'i mí tìni.» ²⁷ Di Péteró ì dré tà titízó akódhi be gò, dré fizo móndyá zyandre ru kimóbhá nda ki kisú dzó na. ²⁸ Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títi, mà nì tàle dhi, Yúdà ànzi ki tátírítrí kúlí adré ru sùma móndí sùrú twá ro dhi íbe dhi ni logá àyi dré dhi be. Tátírítrí kúlí nda adré kpà fima àyi bhàna dhi ni logá. Di, Giká tadhá ína má dré dhi, má kòzi dhya àlo ndí ró yà, kó ngalè móndí temvéle ko dhi ró yà dhi ko. ²⁹ Asà dhi, mà dré áma azizó dhi, má alì ndiri tà kayí àko ró. Má adré di àmi ki lizí, mà azí ma àdho tà sè?»

³⁰ Di Kòrùnèlìyò logó dhi: «Lavú dre kítú na, sàa na kítú rírì àmvolésè dhi sè dhi, má adré tá tà ta Giká be áma dzó kòndhi 'á. Gbã kòdhwa, agó àlo kítá íbe lagulagu ró dhi dré agázó má kandrà, ³¹ tàá má dré dhi: «Kòrùnèlìyò, Giká yi tà mí dré zìle í tí dhi ì 'í. Tivì kpà ngá mí dré fèle lemerèbhá ì dré dhi ì ko. ³² Di mí mù móndí lile Yópè na, Sìmónà adrélé kpà rú zìle Péteró dhi ni azí. Akódhi nda adré ayílé Sìmónà kíní nyìlepi dhi bhàna, yìandre m̀ile.» ³³ Di gbã lókyá nda sè dhi, má dré móndí mùzo lile ámi azí. Mí 'o dóro alizo. Di nyànomvá dhi, àma títi ni ì Giká kandrà, kitswále tà títi Mírì dré tàle mí kòtà àma dré dhi ki yi.»

Péteró longó Rúbí Tani móndí sùrú twá ro dhi ì dré

³⁴ Gò Péteró dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Nyànomvá dhi, má nì tàle dhi, Giká adré móndí ki no twátwa ko dhi be. ³⁵ Be ró dhi, adré ína móndí sùrú títi ì lésè adrèbhá àyi ro, adrèbhá kpà tà gyägya 'o dhi ki ka'ì kòdhya. ³⁶ Giká nda amù Rúbí Tani àma, Isèrelè ànzi ì véle longózóá àma dré dhi, mà ni kitswá adrélé tà kìdrìkìdrì íbe àma kòfalé í be Yésu Krísto sè. Yésu Krísto nda móndyá títi dhi ki Mírì 'i. ³⁷ Àmi ki tándi, mà nì tà títi ru 'obhá Yúdáyà na kidhólé Gàliláyà lésè, bàtisimò Yòwánì dré tá longólé dhi àmvolésè dhi ì be. ³⁸ Mì nì tàle dhi, Giká zì tá Yésu Nàzàrètà lésè nda gò, Tirí Lólo fèzo drá rìnyí be dhi be. Di Yésu nda dré tatsizó tà dóro 'obe ìndì móndyá títi Dzàborò dré tá atólé í pálé dhi

ki tidríbe. Tàko ko, Gĩká tá tùmǎní akódhi be. ³⁹ Ama dhya tà títi akódhi dré 'òle Yúdà ànzì ki bvò na ìndì Yèrúsalmà na nda ki nobhá mǐ sè dhi 'i. A tidí tá akódhi drále fa kipakipa dri. ⁴⁰ Di, kítú ni na sè dhi, Gĩká dré ína akódhi ni tǐngázó dràdrà lésè gò, akódhi ni 'òzo móndí i dré nòle. ⁴¹ Móndyá títi dhi ì nò tá akódhi ko. Ngba 'í àma Gĩká dré tá zìle drìdrì kitswálé tà nda ki no dhi i, mà nò akódhi àma. Akódhi ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè dhi, mà nya ngá ìndì mà mvu ngá tùmǎní akódhi be dhi àma. ⁴² Di akódhi lazí tà àma dri tàzoá dhi, mà kàdré àyi tà longó móndí i dré adrézó tadhá dhi, i dhya Gĩká dré bhàle adrélé móndyá títi lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi ki tàbvò tàlepi ró dhi 'i. ⁴³ Pròfètà títi dhi ì longó tá akódhi ni tà tàzoá dhi, Gĩká ni móndyá títi dra akódhi ni ka'ìbhá dhi ki tàkonzì tri akódhi ni rú sè.»§

Móndí sùrú twá ro dhi ì kisú Tírí Lólo

⁴⁴ Pétèró dré rè dhu adrérà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, Tírí Lólo dré asizó móndyá títi adrèbhá akódhi ni yi nda ki asó. ⁴⁵ Di móndyá ka'ìbhá Yúdà ànzì ró alìbhá tá tùmǎní Pétèró be dhi ì kònò, Gĩká kutú tá kókpà Tírí Lólo móndí sùrú twá ro dhi i dri dhi dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo bhwābhwa. ⁴⁶ Tàko ko, ì yi tá àyi nda i adrérà'a ti twátwa ki ta, adrézó Gĩká ni rú bha kùle dhi 'í. Gò Pétèró dré tàzoá dhi: ⁴⁷ «Àdhi ni kitswá bàtisimò dòma yǐ sè dhi ni logá móndyá kòni i dré dhi nì? Angyá ko, ì kisú àyikya Tírí Lólo àmakya tǐni.» ⁴⁸ Di dré tàzoá dhi, à kòfè bàtisimò àyi dré Yésu Krísto ni rú sè. Gò ì dré Pétèró ni ti lizizó, kàdréro dhu rè àyi véna lókyá tsà sè.

11

Pétèró ngi tà í dré 'òle dhi ki àndu

¹ Gò àpóstolò i móndyá ka'ìbhá Yúdáyà na dhi íbe dhi ì dré yǐzoá tàle dhi, móndí sùrú twá ro dhi ì kisú kókpà Gĩká ni kúlí dre. ² Di Pétèró kòlì tsàle Yèrúsalmà na dre dhi, móndyá ka'ìbhá Yúdà ànzì ró dhi ì dré dhèzo adrélé akódhi ni ndrì, ³ adrézó tàá dhi: «Mí fǐ mína móndí lwàle ko dhi i bhàna gò, mí dré ngá nyàzo tùmǎní àyi íbe!»

⁴ Di Pétèró dré ngàzo tà títi lavúbhá nda ki títi àyi dré mǐbhalé tí, tàzoá dhi: ⁵ «Má tá mána bhàandre Yópè àdhya na. Kítú àlo, má dré tá adrérà'a tà ta Gĩká be dhi 'á dhi, ngá dré afizó má dri toróbí tǐni. Má nò tá ngá ngóro kítá pǐpǐ gú rùle ti ni su dhi i 'ásè dhi tǐni dhi adrérà'a asilé bhù lésè atsálé má vélé. ⁶ Má kòbhe mǐ ngá kítá nda léna dhi ki no dre dhi, má dré kà'wá pá be su dhi ki kára twátwa dhi ki

nòzo, túmání kà'wá mbì lésè dhi íbe, kà'wá adrébhá àyi kì se agátì sè dhi íbe, tsàle àrì íbe. ⁷ Gò má dré kúlí yìzo tàà má dré dhi: <Pétèró, mí nga àyi kì tupfú nyàle!> ⁸ Di má dré logózóá dhi: <Mírì, tàdzí ko! Tàko ko, nga ndĩ ró àma kì tatrítrí kúlí dré adrélé logalé dhi kì àlo afí rè má silé tàdzí ko.> ⁹ Di kúlí nda dré gòzo tàà bhù lésè dhi: <Mí zi mína ngá Gìká dré temvéle dre dhi ndĩ ró ko.> ¹⁰ Tà nda dré ru 'òzo kònìni vèsè be na gò, nga títi nda kì dòzo bhù na.

¹¹ Gbã lókyá nda sè dhi, àgo na tá amùle má véle Kàyìsàriyà lésè dhi ì dré àyi kì kíkízó dzó mà dré tá adrézó lána dhi tí. ¹² Gò Tírì Lólo dré tàzoá má dré dhi, mà kòlì túmání àyi íbe tà kayì àko ró. Dhya ka'ìbhá nzi-drì-àlo kònì ì dré kpà lizo túmání má be gò, mà dré fizo agó àlo rú be Kòrùnèliyò dhi nì dzó na. ¹³ Gò akódhi nda dré í nò tá ángéló agàrà'a í kandrà àyi dzó lé ngìni ya dhi nì titízó àma dré. Tà dhi, ángéló nda tà tá í dré dhi: <Mí mù móndí lèlè Yópè na Simónà adrélé kpà rú zìle Pétèró dhi nì azi. ¹⁴ A nì kúlí longó àmi dré móndyá títi àmi dzó lé dhi íbe gò, mì dré lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisúzó kúlí nda sè.> ¹⁵ Di má dré kidhórà'a tà ta Kòrùnèliyò nda ì dré dhi 'á dhi, Tírì Lólo dré asízó àyi kì asó ngóro dré tá asilé àma kì asó kítú Pàtèkótè àdhya tú dhi tíni. ¹⁶ Gò kúlí Mírì dré tá tàle dhi dré agázó má léna. Akódhi tà tá dhi: <Yòwánì fè tá ìna bàtìsimò yì sè. Di, mì nì àmikya bàtìsimò kisú Tírì Lólo sè.>* ¹⁷ Di Gìká fè kó àyi dré Tírì Lólo àlo nda í dré afèle àma Mírì Yésu Krísto nì ka'ìbhá ì dré dhi kòdhya dhi, ma di tá mána àdhi 'i, kítswalé tà Gìká dré tá lèlè 'òle dhi nì kíkí dhi?»

¹⁸ Di ì kòyi tà nda ì dre dhi, ì dré kúlí tayízó gò, ì dré Gìká nì rú bhàzo kùle, tàzoá dhi: «Kàdré kònìni dhi, Gìká nzì di kókpà látì móndyá sùrú twá ro dhi ì dré, ì kòladzàro àyi kì togó lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisú.»

Ekèlézyà Atiyòkíyà na dhi

¹⁹ Móndyá ka'ìbhá ayìbhá àyi kì mĩ pfòma Sètèfànò nì dràma ànvolèsè dhi nì tà sè dhi, ì lè tá byá bvò Fòwínikè àdhya na, tùrù Kìpirò àdhya na, ìndì bhàandre Atiyòkíyà àdhya na.† Ayì nda ì adrè tá ngbà 'í Gìká nì kúlí longó Yúdà ànzi ì dré. ²⁰ Di, àyi kì àruka angábhá Kìpirò lésè ìndì Kìrénè lésè dhi ì dré àyikya lizo Atiyòkíyà na gò, kidhólé adrélé tà ta móndí sùrú twá ro dhi ì dré, adrézó Rúbí Tani Mírì Yésu nì tà dri dhi nì longó àyi dré.‡ ²¹ Gìká nì rìnyì tá túmání àyi

* **11:16** 11:16 A kònò Tà 'òle dhi ì 1:5. † **11:19** 11:19 «Atiyòkíyà» kònìdhi tà bhàandre kàdrì Rómà kì òpì nì bvò Síríyà àdhya drìle dhi 'i. ‡ **11:20** 11:20 Móndyá Rúbí Tani longóbhá kònì kì àruka ì ngá tá bhàandre Kìrénè àdhya bvò Líbíyà àdhya lé, bvò kàdrì Afírikà àdhya lé dhi lésè.

íbe gò, móndí zyandre dhi ì dré àyi ki togó adzázó Mírì vélé, akódhi ni ka'í.

²² Móndyá Èkèlézyà Yèrúsalémà àdhya lé dhi ì kòyi rúbí nda dre dhi, ì dré Bàrànába ni mùzo lile Atiyòkiyà na. ²³⁻²⁴ Akódhi nda tá móndí dóro gàlepi Tírí Lólo sè, adrélépi kpà tà ka'íka'í íbe kàdrì dhi 'i. Di kòtsa Atiyòkiyà na dre dhi, dré nòzoá dhi, Giká bhà tá àyi togó tani móndyá ka'íbhá nda ì rú dre gò, dré lenzézó ásà. Gò dré àyi ki kodzózó títí tàzoá dhi, ì kàdré tròle Mírì ni tà rú togó wáyi sè. Di móndí zyandre lavulé dhi ì dré Mírì Yésu ni ka'izo gò, ì dré ru amúzó móndyá ka'íbhá kònàle nda íbe.

²⁵ Amvolásà dhi, Bàrànába dré lizo Sàwúlò ni nda Tàrúsò na. ²⁶ Kòkisú akódhi dre dhi, dré akódhi ni adrizo agòzo ába Atiyòkiyà le. Di àyi nda ì dré adrézó ru kimó móndyá zyandre Èkèlézyà le dhi íbe, adrézó àyi ki tadhá kóná àlo. Atiyòkiyà nda 'á dhi, à kídho tá adrélé Yésu ni lebèbhá ki zi Krísto ni ka'íbhá ì ró.

²⁷ Lókyá nda sè dhi, pròfétà àruka ì dré angázó Yèrúsalémà lésè atsálé Atiyòkiyà 'a. ²⁸ Ayi ki àlo rú be Agábò dhi dré ngàzo longóá Tírí Lólo ni rinyí sè dhi, kàrábhò kàdrì dhi ni dhe bvò wáyi Rómà ki òpì zàle dhi 'ásè. (Di Kàrábhò nda dhe tá Rómà ki ópì kàdrì, Kàlàwùdíyò ni lókyá 'á bàti.) ²⁹ Di móndyá ka'íbhá Atiyòkiyà le dhi ì dré ru yizo tàzoá dhi, ì ni àyi ki ngá lokó ngóro àyi àlo àlo títí dhi ì dré kitswálé 'òle dhi tìni gò, mùzoá àyi ki adrúpi Yésu ni ka'íbhá Yùdáya na dhi ki ledé. ³⁰ Gò ì dré 'òzoá kònini. I dré Bàrànába ki mùzo Pólò be ngá nda ki adzí Èkèlézyà Yèrúsalémà na dhi ni bhàgo ì véna.

12

A pfu Yàkòbhò dràle, ìndì à ru Pétèró bhèle bǎdzó na

¹ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, ópì Èródè Agurípà dré kídhozó adrélé Yésu ni ka'íbhá àruka ki mǐ pfo.* ² Dré Yàkòbhò, Yòwàni ni adrúpi ni 'òzo pfùle dràle sápi sè. ³ Kònò tà nda 'o tá Yúdà ànzi ki togó adrélé kinlé dhi dre dhi, dré kpà Pétèró ni 'òzo rùle. 'O tá tà nda gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya tú. ⁴ Di kò'o akódhi rùle dre dhi, dré akódhi ni bhèzo bǎdzó na gò, sòdá mudrí-drì-nzi-drì-àlo tukùle su su dhi ki bhàzo adrélé akódhi ni líkí. Adré tá kisùá dhi, í ni akódhi ni 'o apfòle tàbvó tàle móndyá títí ì kandrá gwányá Pásikà àdhya àmvolésè. ⁵ Di, à dré tá adrérà'a Pétèró ni líkí

* **12:1** 12:1 «Èródè Agurípà» kònidhi tá Èródè Kàdrì dhi ni toyó 'i. (A kònò Lúkà 1:5.) Akódhi tá ópì ro bvò Yùdáya àdhya, Sàmàriyá àdhya, Gàliláyá àdhya, Pèráyá àdhya, Itúráyá àdhya, Tràkònítí àdhya ìndì Abilénè àdhya ì drìle.

bădzó na dhi 'á dhi, mónďyá ka'ibhá dhi ì adré tá àyikya tà zi Giká tí togó wăyi sè akódhi dré.

Mírì 'o Péteró apfòle bădzó lésè línđrígá ró

⁶ Kítú Eródè dré tá adrézó 'òle Péteró ni tàbvó ta dhi ni ngátsi sè dhi, Péteró adré tá ayí ko sòdá rì dhi ì kòfalé bădzó na. A adrò tá akódhi nyìrì rì dhi ì sè. Sòdá àruka ì adré tá àyi ki totó bădzó nda tí, adrélé bădzó likí. ⁷ Gbă kòdhwa, ángéló Mírì àdhya dré agázó Péteró kandrá gò, ngádra dré kòzo ngá kazá dzó 'a kile nda na. Ángéló nda dré akódhi ni gbúlú sàzo akódhi ni torózó ayí lésè gò, tàzoá drá dhi: «Mí nga mbèlè!» Gò nyìrì dré adàzo akódhi drígásè. ⁸ Di ángéló nda dré tàzoá drá dhi: «Mí 'ì ámi káfà ámi kípilé 'á, ámi kámókà ki tosózó.» Di Péteró dré 'òzoá ngóro tàle í dré dhi tìni. Gò ángéló dré tàzoá drá dhi: «Mí asó ámi kítá kidhi àdhya, mí kàlìró má vésè.» ⁹ Di Péteró dré dhèzo akódhi bvó adrélé akódhi ni lebè. Nì tá ko tàle dhi, tà ángéló nda dré adrélé 'òle dhi tá tà tándi 'i dhi. Adré tá ína kisúá dhi, ngá agá tá í mi toróbí tìni. ¹⁰ I dré àrà ni àlo ìndi rì ni sòdá ì dré tá adrézó bădzó likí dhi ki lavúzó gò, ì dré tsàzo dzóti kàdrì aya ró adrézó pfòle 'ásà bhàandre na dhi kandrá. Di dzóti nda dré ru nzizo áyi tà sè àyi dré, gò ì dré pfòzo. I kòlì láti 'àsè vwàle tsà dre dhi, ángéló nda dré ndiri Péteró ni tayízó.

¹¹ Kùdù ro dhi, Péteró dré ína tà nda ni atógyàzo, tàzoá dhi: «Nyànomvá dhi, má nì bàti tàle dhi, Mírì amù ayí ángéló áma apá Eródè drígásè, ìndi tà títi Yúdà ànzì ì dré tá lèle 'òle má rú dhi ì lésè dhi dre dhi.»

¹² Di tà nda kòfi Péteró drìna dre dhi, dré lizo Màrìyà, Yòwànì Márokò ni andre ni dzó na. Kònàle dhi, mónďi zyandre dhi ì kímó tá ru adrélé tà zi Giká tí. ¹³ Akódhi kòga dzóti adrézó file kivì lésè dhi dre dhi, mvátókó àlo màràbà ro rú be Ródà dhi dré áyi kisízó ànyi dzóti nda làga. ¹⁴ Kòyi Péteró ni kúlí nìle kyá dre dhi, dré áyi tapízó ràle dzó na dzóti nzi àko ró togó kìnì dré gò, dré longózóá mónďyá títi dzó lé dhi ì dré dhi: «Péteró kivì na dzó tí.» ¹⁵ I logó drá dhi: «Ngá kizá mi nì!» Di, gò tàá rìnyí sè dhi: «Tà bàti 'i!» I gò tàá dhi: «Kòdhi akódhi ni línđrì 'i.» ¹⁶ Di, Péteró dré ína gòzo adrélé dzóti ga. I kònzi akódhi ni no dre dhi, àyi ki línđrì dré gàzo bhwăbhwa. ¹⁷ Di Péteró dré drígá bhàzo kuru àyi ki kúlí kikízó gò, dré Mírì 'o tá ì apfòle bădzó lésè ngìni ya dhi ni titízó àyi dré. Gò tàzoá dhi: «Mì longó tà

kòdhi Yàkóbhò i dré àma ki adrúpi àruka títi dhi íbe be.»†
Gò dré pfozo ìlè àrà àzuya na.

18 Ngá kòwa dre dhi, sòdá adrébhá tá bãdzó líkí nda ki drí dré abízó nyínyi gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè ngalé àdho tà 'o tá Péteró nì ya dhi. 19 Di Eródè dré mómí ki mùzo ìlè akódhi nì nda gò, ì dré àyikya kisúzóá ko. Di dré sòdá adrébhá bãdzó líkí nda ki lizízó tà tándi ró gò, àyi ki 'òzo tupfúlé todràle.

Eródè Agurípà ni dràma

Amvolásà dhi, ópí Eródè dré ngàzo bvò Yùdáya àdhya lésè ìlè adrélé Kàyisàriyà na lókyá be vwàvwà ro. 20 Akódhi ni togó adré tá aswálé mómíyá bhàandre Tirè kya Sídónà be dhi i 'ásè dhi i rú. Di àyi nda ì dré ru yízo, mómí ki mùzo ìlè Eródè ni ti lizí, tà kàdríkàdri kàdréro àyi kòfalé akódhi be be dhi bvó. Angyá ko, àyi ki mánýàngá wáyi dhi adré tá apfòle ópí nda ni bvò lésè. Di dhya mùle nda ì dré ru yízo Eródè ni dzó líkíbhá ki kàdrì rú be Bálástò dhi be gò, kítú tà tazo Eródè be dhi ni bhàzo.

21 Kítú bhàle nda sè dhi, Eródè dré àyi kítá ópí àdhya ki tosózó í rú, lírízó àyi lírírà òpí àdhya dri gò, kúlí dò tàle mómíyá títi i kandrà. 22 Di ì dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Kúlí kònìdhi mómí kya 'i ko! Be ró dhi, gíká àlo dhi àdhya 'i!»‡ 23 Gbã kòdhwa, ángéló Mírì àdhya dré Eródè ni tswàzo, dré tá lindrì fèle Gíká dré ko dhi sè. Gò píróló ì dré akódhi ni nyàzo gò, dré dràzo.

24 Di, Gíká ni kúlí adré tá ína ayílè ìlè drìdrì. 25 Bàránábà i Sàwúlò be dhi ì kò'o àyi ki àzì akílè Yèrúsalémà na dre dhi, ì dré Yòwánì adrélé kpà rú zìle Márokò dhi ni drìzo, gòzo akódhi be Atiyòkiyà na.

13

A mù Bàránábà i Sàwúlò be ìlè Gíká ni àzì 'o

1 Ekèlézyà Atiyòkiyà àdhya lé dhi, prófétà i tà tadhábhá íbe dhi i tá be. Ayi nda i tá: Bàránábà, Símeyónà (adréle kpà rú zìle Mómí nì dhi), Lùkiyò (angalépi Kírénè lésè dhi), Mánayénè (ì dré mbàzo ópí Eródè Atípà be dhi), tsàle Sàwúlò.* 2 Kítú àlo, ì dré tá adrérà'a tàbirí mvo, adrézó ìsámbo 'o Mírì nì rú sè dhi 'á dhi, Tirí Lólo dré tazoá àyi dré dhi: «Mì bhà Bàránábà i Sàwúlò be twá má dré, ì kàdréro

† 12:17 12:17 A adré kisúá dhi, Yàkóbhò kònìdhi tá Yésu ni adrúpi, atsálépi Ekèlézyà ni bhàgo ki àlo ró dhi 'i. A kònò Tà 'òle dhi i 15:13; 21:18. ‡ 12:22

12:22 A kònò Ezèkyèlè 28:2. * 13:1 13:1 «Lùkiyò» kònìdhi angá tá bhàandre Kírénè àdhya bvò Líbiyà àdhya lé, bvò kàdrì Afirikà àdhya lé dhi lésè. «Eródè Atípà» kònìdhi, Eródè Kàdrì ni mvá 'i.

àzì má dré àyi ki azizó 'òá dhi ni 'o.» ³ Dì ì kòmvo tábìrì tà zìzo Gìkà tí dre dhi, ì dré drígá bhàzo àyi rĩ nda ì dri gò, àyi ki mùzo lile Gìkà ni àzì 'o.

Bàrànába ì Sàwúlò be dhi ì lè tùrù Kìpìrò àdhya na

⁴ A kòmù Bàrànába ì Sàwúlò be Tìrì Lólo ni rĩnyí sè dre dhi, ì dré sizo tsàle bhàandre rú zìle Sèlèwùkiyà dhi na, yìandre mìle. Kònàle dhi, ì dré mbàzo bwátù na lile tùrù Kìpìrò àdhya na. ⁵ Ì kòtsa bhàandre rú zìle Sàlámì dhi na dre dhi, ì dré kídihózó adrélé Gìkà ni kúlí longó Yúdà ànzì ki lèsámbo dzó ì 'àsè. Yòwànì Mároko tá àyi ìbe gò, dré adrézó àyi ki ledé àzì sè.

⁶ Ì dré lavúzó tùrù nda 'àsè tsàle bhàandre rú zìle Páfò dhi na. Kònàle dhi, ì dré ru kisúzó Yúdà mvá àlo rú be Bàràyèsù dhi be. Akódhi nda tá kódzógó 'ì, ìndì pròfètà kinzò ro dhi 'ì. ⁷ Adré tá tròle gùvèrènerè tùrù nda àdhya, rú be Sèrùgiyò Pólò dhi rú. Gùvèrènerè nda tá móndí tà nìlepi bì dhi 'ì. Dì dré Bàrànába ki azizó Sàwúlò be, kítswázó Gìkà ni kúlí yi àyi tí. ⁸ Dì, kódzógó Elúmà (adrélé kódzógó ni rú zi Gìrìkì ti sè dhi tìni) nda dré ìna ngàzo adrélé ligilé àyi ìbe, adrézó láti nda gùvèrènerè nda ni litízó, kòka 'ìró Yésu ko dhi bvó. ⁹ Dì Sàwúlò adrélé kpà rú zìle Pólò, gàlepi Tìrì Lólo sè dhi, dré mĩ tingbózó Elúmà dri gò, ¹⁰ tazoá drá dhi: «Mì, Dzàborò ni mvá adrélèpi móndí ki lití túrúpfú sè dhi 'ì, ìndì tà gyàgya títi dhi ki kàribhá 'ì! Mí kítswá mína Mìrì ni tà gyàgya ki ladzama atsálé kinzò ro dhi ni tayí ko. ¹¹ Dì mí yi rè ká! Nyànómva dhi, Mìrì bhà àyi drígá mí rú dre. Mí ni atsá mĩ kùdúkùdu ró gò, mí dré kítswázó ngádra kítú àdhya ni no bwà ko lókyá be vwàvwà ro.» Gbã kòdhwa, Elúmà ni mĩ dré sàzo gò, tìnímvá dré gòzo mĩa. Dré kídihózó adrélé àyi lidzyá, adrélé móndí nda kítswalé àyi tesé drígá sè. ¹² Dì gùvèrènerè nda kònò tà ru 'òlepi nda dre dhi, dré Yésu ni ka'izo. Tàko ko, akódhi ni línдрí ga tá bhwàbhwa tà tadhálé Mìrì ni tà dri dhi ni tà sè.

Pólò ì Bàrànába be dhi ì lè Atìyòkiyà bvò Pìsìdiyà àdhya lé dhi na

¹³ Gò Pólò ì atsiàmù ni ìbe dhi ì dré bwátù dòzo ngàzo Páfò lèsè, lile tsàle bhàandre rú zìle Pèrùgè bvò Pàfìliyà àdhya lé dhi na. Kònàle dhi, Yòwànì Mároko dré ìna àyi ki tayízó gòzo Yèrúsalemà na. ¹⁴ Gò ì dré ngàzo Pèrùgè lèsè lile tsàle Atìyòkiyà bvò Pìsìdiyà àdhya lé dhi na.† Sàbátù tú dhi, ì dré fizo lirílé Yúdà ànzì ki lèsámbo dzó na. ¹⁵ A kònà tà àruka tisìle Mósè ni tatrítrí kúlí na ìndì pròfètà ki búkù ì 'àsè dhi

† 13:14 13:14 «Atìyòkiyà bvò Pìsìdiyà àdhya lé» kònìdhi, bhàandre twá Atìyòkiyà bvò Sírìyà àdhya lé, Pólò ì dré angázó lásà dhi rúsè dhi 'ì.

i dre dhi, lèsámbò dzó nda ni kàdrì ì dré móndí mùzo tàà Pólò ì dré Bàrànába be dhi: «Àma ki adrúpi i, mì kàdré kúlí ìbe tàle móndyá kòni ki timbàzo àyi ki tà ka'ika'í na dhi, mì kòtà wà.»

¹⁶ Di Pólò dré ngàzo áyi drígá bha kuru gò, tàzoá dhi: «Àmi Ìsèrèlè ànzi ró ni i, ìndì àmi sùrú twá ro adrèbhá Giká ni ro ni i, mì yi rè ma kál! ¹⁷ Giká Ìsèrèlè ànzi kya zì tá àma ki tábhí i í dré. Di ì dré tá adrérà'a bvò Èzèpétò àdhya na dhi 'á dhi, dré àyi ki 'òzo lizólé atsálé kpà kàdrì gò, dré àyi ki adrìzo apfòle bvò nda lésè áyi rìnyí kàdrì sè. ¹⁸ Gò dré àyi ki tà kònzì mvòzo duku na ànyìanyì kóná nyadhi-rì. ¹⁹ Bvóá dhi, dré sùrú nzi-drì-rì bvò Kánánà àdhya na dhi ki tà 'òzo akilé gò, àyi ki bvò fèzo áyi móndyá nda i dré tàyilé ro. ²⁰ Tà nda kòdhi ì lavú tá títi kóná be ànyìanyì kámá-su-drì-nyadhi-rì-drì-mudrí.

Amvolásà dhi, Giká dré tàbvò tabhá ki fèzo àyi dré, tsàle pròfètà Sàmùwélè ni lókyá 'á. ²¹ Gò móndyá nda ì dré ópí zìzo gò, Giká dré Sàwúlà, Kísà ni mvá angálépi Bènyàmínà ni sùrú lésè dhi ni fèzo adrélé ópí ro àyi drìle kóná nyadhi-rì. ²² Di kòtingá Sàwúlà dre dhi, dré Dàwídi ni bhàzo adrélé ópí ro àyi drìle. Tà tá akódhi nda ni tà sè dhi: «Má kisú Dàwídi, Yésè ni mvá, dhya adrélépi áma togó nda 'òle kinlé dhi ró dre. A ni tà títi má dré adrélé lèlè í kò'o dhi ki 'o.»

²³ Dàwídi nda ni sùrú lésè dhi, Giká 'o Yésu apfòle adrélé Ìsèrèlè ànzi ki tidrìlépi ró, ngóro dré tá lazilé àyi dré dhi tíni. ²⁴ Akódhi nda ni atsama kandrà dhi, Yòwánì longó tá Giká ni kúlí Ìsèrèlè ànzi títi i dré, tàzoá dhi, ì kòladzá àyi ki togó gò, bàtísimò dòzo. ²⁵ Yòwánì nda dré tá adrérà'a 'òle áyi ázì 'o akilé dhi 'á dhi, adrè tá tàá dhi: «Mì adrè kisúá dhi, ma àdhi 'i? Ma mána dhya mì dré adrélé letèle dhi 'i ko. Di, mì yi rè kál! Akódhi nda adrè alile má bvó. Má kitswá ndìndì akódhi ni kámókà bã trì bwà ko.»

²⁶ Àma adrúpi i, àmi Abàràrà ni ànzi ró ni i, ìndì àmi sùrú twá ro adrèbhá Giká ni ro ni i, Giká amù kúlí adrézó móndí ki tidrì kòdhi àma ki tàndi i dré. ²⁷ Móndyá Yèrúsalmà na dhi ì àyi ki kàdrì ìbe dhi ì nǎ tá àyikya Yésu nda àdhi 'i ya dhi ko. Ì nǎ tá kpà pròfètà ki kúlí ì dré adrélé nàle sàbátù àlo àlo títi dhi ì sè dhi ki àndu ko. Di, ì dré tà bhàzo Yésu dri dhi, ì 'o tá àyikya kúlí nda ì kitswálé títi. ²⁸ Tágba ì dré tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi ni kisúzó akódhi véna ko dhi, ì lizí tá Pìlátò, kò'oró akódhi pfùle dràle. ²⁹ Ì kò'o tà títi tisìle akódhi ni tà dri dhi i dre dhi, ì dré akódhi ni rúbhá tirízó fa kipakipa drìlèsè, bhàle mógó na. ³⁰ Di, Giká dré ína akódhi

‡ 13:22 13:22 A kònò 1 Sàmùwélè 16:12; Longó ì 89:21. § 13:25 13:25 A kònò Mátáyò 3:11; Márokò 1:7; Lúkà 3:16; Yòwánì 1:27.

ni tingázó dràdrà lésè. ³¹ Gò akódhi dré agázó vèsè be bǐ ìndì kǐtú bǐ móndyá ìbhá túmǎní í be Gàliláyà lésè tsàlè Yèrusalémà na dhi ì kandrá. Nyànomvá dhi, àyi nda ì dhya adrèbhá akódhi ni tà ì dré nòlè mì sè ìndì ì dré yǐlè bíbhálè sè dhi kǐ longó Ìsèrélè ànzi ì dré dhi 'i.

³² Dì àma, mà adrè Rúbí Tani kòndhi ni longó àmi dré: Tà Gǐká dré tá lazílé àma kǐ tábhí ì dré dhi, ³³ akódhi 'o ándrò àma, àyi kǐ ànzi ì dré, dré Yésu ni tingálé dràdrà lésè dhi sè. Ngóro tǐsìlè Yúdà ànzi kǐ Longó ni rǐ na dhi tǐni:

<Mì àma Mvágó 'i.

Ándrò dhi, má ti mì ma.>*

³⁴ Gǐká lazí tá dhi, í ni dra akódhi ni tingá dràdrà lésè gò, rúbhá ni dré kǐtswázó ñwàlè tàdzí ko. Tà tá dhi:

<Má ni tà lólo má dré lazílé Dàwídì dré ìndì mì dré kǐtswálé ka'ìlè dhi kǐ fe àmi dré.>†

³⁵ Gǐká ni Kúlí adrè kpà tàá àrà àzya na dhi:

<Mí kǐtswá àmi Dhya lólo dhi ni tayí ñwàlè mógó na ko.>‡

³⁶ Dàwídì ro dhi, kò'o tà títí Gǐká dré tá lèlè í kò'o dhi ì àyi lókyá 'á dre dhi, dré dràzo gò, akódhi ni rúbhá sǐzo atá ni kya ì kòfalé gò, dré ína ñwàzo ñwanwà. ³⁷ Dì, kàdré dhya Gǐká dré tingálé dràdrà lésè nda ni tà sè dhi, ñwa ína àlomvá ko.

³⁸⁻³⁹ Dì àma adrúpi ì, lè mì kònlè tà mà dré adrélé longólé àmi dré kòndhi dóro: Gǐká adrè móndí kǐ tàkonzì tri Yésu nda sè. Akódhi léna dhi, Gǐká adrè móndyá títí adrèbhá akódhi ni ka'ì dhi kǐ apá àyi kǐ tàkonzì títí Mósè ni tátírítrí kúlí dré tá kǐtswázó àyi kǐ apá lásà bwà ko dhi ì lésè gò, adrézó àyi kǐ bha gyägya í kandrá. ⁴⁰ Dì àsà dhi, mì kòno dóro, tà profétà ì dré tá tàlè kòni ì kàtsáro àmi rú ko:

⁴¹ <Àmi adrèbhá tà má dré tàlè dhi ni no tà tàko ró ni ì, mì yǐ rè kál

Àmi kǐ líndrí kòga bhwǎbhwa gò, mì kòtodraró!

Tàko ko, má ni dra tà kàdrè 'o àmi kǐ lókyá 'á.

Tágba à kòtítí tá tà nda àmi dré yà dhi, mì kǐtswá tá ka'íá tàdzí ko.>§»

⁴² Dì Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré tá adrèrà'a apfòlè lǐsàmbò dzó nda lésè dhi 'á dhi, à dré àyi kǐ ti lizízó, ì kàgòro tà ì dré tàlè nda kǐ ta tódhyá sàbátù adrélèpi alìlè dhi sè.

⁴³ Móndyá ru kímóbhá nda ì kàpfò dre dhi, Yúdà ànzi bǐ dhi ì ìndì móndí bǐ sùrú twá ro Yúdà ànzi kǐ Gǐká ni ka'ìbhá dhi ìbe dhi, ì dré dhèzo Pólò ì bvó Bàrànába be. Dì Pólò ì dré tà tàzo àyi ìbe àyi kǐ kodzózó, ì kògòro adrélé tròlè Gǐká ni tógó tani rú.

* **13:33** 13:33 A kòno Longó ì 2:7. † **13:34** 13:34 A kòno Esáyà 55:3. ‡ **13:35**

13:35 A kòno Longó ì 16:10. § **13:41** 13:41 A kòno Abàkúkà 1:5.

Pólò i Bàrànábà be dhi ì lî mónďyá súrú twá ro dhi ì véna
 44 Sábátù bvóá dhi tú dhi, ànyìànyì mónďyá títi bhàandre
 nda 'á dhi ì dré ru kimózó kitswázó Mírì ni kúlí yi. 45 Di,
 Yúdà ànzi ì kònò mónďyá zyandre nda ì dre dhi, ì dré lovó
 kònzi bhàzo Pólò ì rú gò, ì dré adrézó tà kayí akódhi be,
 adrézó akódhi ni lodhá. 46 Di Pólò ì Bàrànábà be dhi ì dré
 kúlí logózó àyi tí tirì àko, tàzoá dhi: «Adré tá leá dhi, mà
 kòlongó rè zyà Giká ni kúlí àmi, Yúdà ànzi ì dré 'íká. Di,
 mì gà àmikya kúlí nda rè, adrézó àmi ki no ngóro mónďí
 kitswábhá lídrì kóná vèsè kólyá dhi sè ko dhi ì ró. Di mì yi
 rè ká! Mà adré àmi ki tayí lizo mónďyá súrú twá ro dhi ì
 véna. 47 Tàko ko, tà Mírì dré tàle mà kò'o dhi, kònàdhi 'i:
 «Má bhà mi adrélé ngádra ró mónďyá súrú twá ro dhi ì dré,
 mí kàdrìró mónďí angábhá bvò wáyi lésè dhi ì lídrì kóná
 vèsè kólyá dhi ni kisú be dhi bvó.»*

48 Di mónďyá súrú twá ro nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré
 ngàzo adrélé lenzélé, adrézó Mírì ni kúlí ni tà bha kuru. Gò
 àyi títi Giká dré tá zìle kitswálé lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni
 kisú dhi, ì dré Yésu ni ka'izo. 49 Di Mírì ni kúlí adré tá ayílé
 bvò nda 'ásè wáyi.

50 Di, Yúdà ànzi nda ì dré àyikya dhya kàdrikàdrì
 bhàandre nda 'á dhi ki 'a tifízó, tòkó rúku ró adrébhá Giká
 ni ro dhi íbe. Ì dré mónďí zyandre dhi ki kodzózó ligílé Pólò
 ì rú Bàrànábà be, ì kòpforó àyi ki mǐ be dhi bvó. Gò ì dré
 àyi ki dròzo pfòle àyi ki bvò 'ásè. 51 Di Pólò ì Bàrànábà be
 dhi ì dré àyi ki bhàandre ni tàpfulíndrì tròlepi àyi pá dhi
 ni towázó, tadházóá dhi, ì tayí àyi ki tà títi dre. Gò ì dré
 lizo bhàandre rú zìle Ikòníyò dhi na. 52 Di, kàdré mónďyá
 ka'ìbhá Atiyòkiyà na nda ki tà sè dhi, ì ga àyikya arí sè bí,
 ìndì Tirì Lólo sè bí.

14

Pólò i Bàrànábà be dhi ì Ikòníyò na

1 Ikòníyò na dhi, Pólò ì Bàrànábà be dhi ì dré kpà fizo
 Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó na gò, ì dré Giká ni kúlí longózó
 rìnyí sè. Di mónďí lizólizo Yúdà ànzi ró ìndì súrú twá ro dhi
 ì dré Yésu ni ka'izo. 2 Di, Yúdà ànzi kúlí nda ni gabhá rè dhi
 ì dré àyikya mónďí àruka súrú twá ro dhi ki 'a tifízó, àyi ki
 togó 'òzo abílé Yésu ni ka'ìbhá ì rú. 3 Tágba kònìni dhi, Pólò
 ì Bàrànábà be dhi ì dré gòzo adrélé kònàle lókyá be vwàvwà
 ro. Ì adré tá Mírì ni tà longó tirì àko, adrézó akódhi ni togó
 tani ni tà ta. Mírì adré tá tadhá dhi, tà ì dré adrélé longólé
 nda tá tà bàti 'i. Tàko ko, adré tá rìnyí fe àyi dré adrézó tà

* 13:47 13:47 A kònò Esáyà 49:6.

línđrīga ró adrébhá áyi rĩnyĩ tadhá dhi ki 'o. ⁴ Dì mónđyá zyandre bhàandre nda 'á dhi ì dré ru lanzíó: Áyi ki àruka ì dhe tá Yúdà ànzì ì vèsè, àruka ni ì dhe tá kó àyikya àpóstolò nda ì vèsè. ⁵ Gò mónđí àruka Yúdà ànzì ró ìndì sùrú twá ro dhi ì túmání àyi ki kàdrì ìbe dhi, ì dré ru yizo kitswázó Pólò ki 'o kònzì Bàrànába be, àyi ki lebhézó todràle kírà sè dhi bvò. ⁶ Dì, àyi nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré lapázó ìle bvò Lìkàwònyà àdhya na. Ì dré tatsízó bhàandre Lìsitrà àdhya 'àsè, Dèrúbè àdhya 'àsè, ìndì àrà bhàandre nda ì làgàsè dhi ì 'àsè, ⁷ adrélé Rúbí Tani longóbe mónđí ì dré.

Pólò ì Bàrànába be dhi ì Lìsitrà na

⁸ Lìsitrà na dhi, agó àlo pá be àbvò ro dhi tá be. A ti tá akódhi mèrèkpè ro gò, dré kitswázó atsí to tàdží ko. ⁹ Akódhi nda lírì tá adrélé Pólò ni yi adrérà'a Gìká ni kúlì ta mónđí ì dré. Pólò kònò akódhi ìndì dre dhi, dré nòzoá dhi, akódhi tá tà ka'ika'ì ìbe kitswázó adrélé. ¹⁰ Dì dré tàzoá drá kúlì 'u'ù sè dhi: «Mí nga àmi totó pá dri!» Dì agó nda dré wàzo áyi totó gò, kidhólé atsí to.

¹¹ Mónđí zyandre dhi ì kònò tà Pólò dré 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo kúlì loyó tàzoá Lìkàwònyàbhá ki ti sè dhi: «Gìká ì ladzá àyi atsálé mónđí ì ró gò, ì dré asízó àma vélé!» ¹² Gò ì dré kidhózó adrélé Bàrànába ni zi gìká Zèwúsì ro, adrézó Pólò ni zi gìká Èrúmè ro, dré tá adrélé kúlì longólépi 'ì dhi sè.* ¹³ Zèwúsì ni tépelò tá ànyì firà bhàandre nda na. Dì Zèwúsì ni kòwàna dré ngàzo tiàgo ki tesé alizo àyi ìbe túmání ngá pfò aveave ti'ìle dhi ìbe atsálé bhàandre ni zèribà tí. Tàko ko, akódhi ì mónđyá zyandre nda ìbe dhi ì adré tá ngá nda ki le fèle mòbòmà ro Bàrànába ì dré Pólò be, kitswázó àyi ki lindrì bha.

¹⁴ Dì, àpóstolò nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré àyi ki kítá ki lasízó kizà dré gò, ì dré ràzo loyóába mónđyá zyandre nda ì kòfalèsè dhi: ¹⁵ «Àma ki arúpi ì, mì adré kònìni ni àdho tà 'o? Ama, àma kókpà mónđí 'ì àmi tìni. Mà alì Rúbí Tani longó àmi dré, mì kòtayíró tà tàkotàko kòni ì, àmi ki togó adzázó Gìká lídrì ro dhi vélé. Akódhi nda bhà tá bhù ì, bvò be, yìandre be ìndì ngá títi àyi lé dhi ìbe nì. ¹⁶ Atú dhi, tayí tá mónđyá sùrú títi ì lésè dhi ì adrélé àyi ki tàndì ki látì lebè. ¹⁷ Dì, tágba kònìni dhi, tayí ína áyi tàndì ni tadhama tà dóro dré adrélé 'òle dhi ì sè dhi ko: Adré kozya afè àmi dré bhù lésè, adrézó lànyá 'o kàle àmi dré lókyá ni 'á. Adré mányàngá afè kitswálé àmi dré. Adré kpà arí fe gàle àmi ki togó na bí.» ¹⁸ Dì ì kòtà kúlì nda ì togó wáyi sè dre dhi, ì dré

* **14:12** 14:12 Atú dhi, Gírìkì ì véna dhi, Zèwúsì tá àyi ki gìká ki kàdrì 'ì. Èrúmè tá ína gìká ki kúlì longólépi dhi 'ì.

móndyá zyandre nda ki kíkízó, ì kòfèró mòbòmà àyi dré ko sè.

¹⁹ Amvolásà dhi, Yúdà ànzì àruka ì dré alizo Atìyòkíyà lésè ìndì Ikòníyò lésè gò, ì dré móndyá zyandre nda ki 'a tifízó ligilé Pólò ì rú. Dì àyi nda ì dré Pólò ni lebhézó kírà sè gò, akódhi ni rúbhá sèzo pfòzo ába bhàandre nda 'àsè kivì na. Ì adré tá àyikya kisùá dhi, akódhi drà dre. ²⁰ Dì, móndyá ka'ìbhá dhi ì kòkimó ru akódhi làgàsè kúrú dre dhi, dré ìna ngàzo gò, gòle file bhàandre na.

Pólò ì Bàrànába be dhi ì gò Atìyòkíyà bvò Siríyà àdhya lé dhi na

Kítú bvóá dhi sè dhi, Pólò ì dré ngàzo lìle Bàrànába be Dèrúbè na. ²¹ Kònàle dhi, ì dré Rúbí Tani longózó, móndí zyandre dhi ki 'òzo atsálé Yésu ni ka'ìbhá ì ró. Gò ì dré gòzo tatsíle Lísítrà 'àsè, Ikòníyò 'àsè, ìndì Atìyòkíyà Písídíyà le dhi 'àsè, ²² adrélé móndyá ka'ìbhá dhi ki timbàbe, adrézó àyi ki kodzó adrélé àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ika'ì na. Ì adré tá tää dhi: «Adré làá dhi, mà kàdré kizà ka'ì nyàle bí kitswázó file Giká ni Opì na.» ²³ Ekèlézyà àlo àlo títi dhi ì 'àsè dhi, ì tobhá tá bhàgo ì adrélé móndyá ka'ìbhá nda ki drì ko. Dì ì kòmvò tàbirì tà zizo Mírì tí bhàgo nda ì dré dre dhi, ì dré àyi ki tayízó Mírì ì dré tá ka'ile dhi drígá.

²⁴ Ì kòlavú bvò Písídíyà àdhya 'àsè dre dhi, ì dré tsàzo bvò Pàfilíyà àdhya na. ²⁵ Ì dré Giká ni kúlí longózó Pèrúgè na gò, ì dré sizo tsàle bhàandre rú zìle Atàlìyà dhi na, yìandre mīle. ²⁶ Kònàle dhi, ì dré bwátù dòzo gòzo Atìyòkíyà bvò Siríyà àdhya lé dhi na. Atìyòkíyà nda tá bhàandre àyi ki tayízó Giká drígá, ì kòlìró àzì 'o akódhi ni togó tani sè dhi 'i. Nyànomvá dhi, ì 'o àzì nda akílè dre. ²⁷ Dì ì kòtsa Atìyòkíyà na dre dhi, ì dré móndyá títi Ekèlézyà le dhi ki kimózó gò, tà títi Giká dré 'òle àyi sè dhi ki titízó àyi dré. Ì títi tá kpà Giká nzì tá látì móndyá sùrú twá ro dhi ì dré Yésu ni ka'izo ngíni ya dhi. ²⁸ Dì ì dré adrézó tùmání móndyá ka'ìbhá nda ìbe lókyá be vwàvwà ro.

15

Ekèlézyà ni drì kobhá ki ru kimoma Yèrúsalemà na dhi

¹ Amvolásà dhi, Yúdà ànzì àruka ì dré angázó Yùdáyà lésè atsálé Atìyòkíyà 'a gò, ì dré adrézó tadhá móndyá ka'ìbhá ì dré dhi: «Mì kò'ò àmi lwàle ngóro Mósè ni tatrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni ko dhi, mì kitswá lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú bwà ko.» ² Dì, Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré àyikya tà nda ni gàzo gò, ì dré tà kayízó àyi ìbe rinyí sè. Gò Pólò ki kípèzo Bàrànába be, ìndì móndí ka'ìbhá àruka ìbe, ì

kòlirò Yèrúsalemà na kitswálé tà ta tà nda dri àpóstolò íbe, ìndì bhàgo Ekèlézyà àdhya íbe. ³ Ekèlézyà Atiyòkiyà le dhi dré àyi ki ledézò ìle àyi ki atsí na. Di ì dré ngàzo lavulé bvò Fòwínikè àdhya 'àsè ìndì Sàmàríyà àdhya 'àsè, adrélé mónnyá sùrú twá ro dhi ì ka'í tá Yésu ngíni ya dhi ni tà titíbe gò, rúbí nda dré adrézó arí fe bí mónnyá ka'íbhá ì dré. ⁴ Ì kòtsa Yèrúsalemà na dre dhi, àpóstolò ì, bhàgo ì ìndì mónnyá títi Ekèlézyà le dhi íbe dhi, ì dré àyi ki ka'izo dòle togó dóro sè. Gò Pólò ì dré tà títi Gíká dré 'òle àyi sè dhi ki titizó àyi dré.

⁵ Di, Yésu ni ka'íbhá àruka Fàrisáyò ro dhi ì dré ngàzo tàá dhi: «Adré leá dhi, à kòlwà mónnyá ka'íbhá sùrú twá ro dhi ì gò, lazizóá àyi dri dhi, ì kàdré Mósè ni tatrítrí kúlí líkí.»

⁶ Di àpóstolò nda ì bhàgo nda íbe dhi ì dré ru kimózò kitswázó tà nda ni 'a nya dhi bvó. ⁷ Ì kòtà tà tà nda dri vwàvwà ro dre dhi, Péteró dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Áma adrúpi ì, mì nǐ tàle dhi, Gíká kipè tá ma àmi kòfalé kínó, mónnyá sùrú twá ro dhi ì kòyirò Rúbí Tani má tí, Yésu ni ka'izo dhi be. ⁸ Di Gíká mónnyá títi dhi ki togó nìlepi dhi, dré Tirí Lólo fèzo àyi dré ngóro dré tá afèle àma dré dhi tǐni, tadházóá dhi, í ka'í àyi dre dhi.* ⁹ Di nò tá ína àyi twá àma rúsè ko. Tàko ko, temvé tá àyi ki togó àyi ki tà ka'íka'í sè. ¹⁰ Di nyànomvá dhi, mì adré àmikya Gíká ni tabhì àdho tà sè? Tàko ko, mì adré ngá lanzi àma ki tábhí ì àma ki tàndi íbe dhi mà dré kitswálé dòle bwà ko dhi ni bha mónnyá ka'íbhá nda ì dri. ¹¹ Tà nda kitswá ko! Be ró dhi, mà adré àmakya ka'íá dhi, Gíká adré àma ki tidrí Mírì Yésu ni togó tani sè, ngóro dré adrélé àyi ki tidrí dhi tǐni.»

¹² Di mónnyá títi ru kimóbhá nda ì kòfalé dhi, ngá dré bhùzo ndiii gò, ì dré Bàrànába ki yizo Pólò be adrérà'a tà twátwa líndrìga ró Gíká dré tá 'òle àyi sè mónnyá sùrú twá ro dhi ì kòfalé dhi ki tití. ¹³ Ì kòtití tà nda ì akílé dre dhi, Yàkóbhò dré ngàzo tàá dhi: «Áma adrúpi ì, mì yi rè ma ká! ¹⁴ Símónà Péteró títi àma dré, Gíká bhe tá rè zyà mǐ mónnyá sùrú twá ro dhi ì véna, móndí ki kipèzo àyi kòfalé adrélé mónnyá ína ì ró ngíni ya dhi dre. ¹⁵ Di kúlí pròfétà ì dré tisile dhi ì adré ru kisú tà nda be. Ì tisì tá dhi:

¹⁶ «Mírì Gíká tà dhi: Amvolásà dhi, má ni go Dàwídi ni dzó arílepi dre dhi ni 'o àyi totó tódhyá.

Má ni go tà ni abíbhá dhi ki ledé,
dzó nda ni bhàzo tódhyá àrà ni 'á,

¹⁷ kitswálé móndí ki àmbí ì kòndàró ma, Mírì,

* 15:8 15:8 A kònò Tà 'òle dhi ì 10:44; 11:15.

túmǎní mǎndyá títi súrú twá ro má dré azilé adrélé mána
ró dhi íbe.

Ma, Mírì adrélépi tà kòdhi ki 'o dhi, má adré tà nda ki ta
ma.

18 Má 'o tá tà nda i nìle kíno lésè.>†»

19 Yàkòbhò gò tàá dhi: «Ásà dhi, má mǐlèsè dhi, dóro ni
mà dré tà kòkóròko bhàle mǎndyá súrú twá ro àyi ki togó
adzábhá Gíká véle dhi i dri ko dhi. 20 Be ró dhi, mà kòtisì
wárágà tàzoá àyi dré dhi, i kònya mǎnyàngá fèle gíká tàko i
dré dhi ko, i kò'o ndòtò tà ko, i kònya kà'wá 'òle zùle dràle
dhi ki zǎ ko, ìndì i kònya kà'wá kàrí ko.‡ 21 Tàko ko, kídhólé
kíno lésè dhi, à adré Mósè ni tátírítrí kúlí longó bhàandre
àlo àlo títi dhi i 'ásè, adrézó nàá Yúdà ànzì ki lísambò dzó i
'ásè sàbátù àlo àlo títi i sè.»

Wárágà tisìle Yésu ni ka'ibhá súrú twá ro dhi i dré dhi

22 Gò àpóstolò nda i, bhàgo nda i ìndì mǎndyá títi Ekèlézya
le dhi íbe dhi, i dré ru yǐzo mǎndí ki kipèzo àyi kòfalé
mùle tímǎní Pólò íbe ìndì Bàrànába be, lǐle mǎndyá ka'ibhá
Atiyòkíyà na dhi i véna. I kipè tá Yúdàsì adrélé kpà rú zìle
Bàràsábà dhi i Silà be kòdhyà. Ayi nda i tá mǎndyá ka'ibhá
dhi ki drì kòbhá i kòfalé. 23 Dì i dré wárágà tisìzo kònini, i
kòfèró àyi drígá:

«Àma, àpóstolò i bhàgo íbe, àmi ki adrúpi ró dhi i, mà
adré wárágà kònìdhi ni tisì àma ki adrúpi súrú twá ro
Atiyòkíyà na, bvò Sírìyà àdhyà na, ìndì bvò Kìlìkíyà àdhyà
na dhi i dré. Mòdo àmi dré!

24 Mǎ yi tàle dhi, mǎndí àruka i pfò tá àma kòfalésè lǐle
tà ta àmi dré gò, i dré àmi ki drì kizázó, àmi ki togó 'òzo
lanzile. Dì, mà mù tá àyi nda i àma ko. 25 Dì tà nda sè
dhi, àma títi, mà yi ru mǎndí àruka ki kipèzo mùle àmi
véna, tímǎní àma ki arúpi Bàrànába i Pólò be, mà dré
lèle tò dhi íbe. 26 Ayi nda i mǎndí àyi ki lídrì febhá adrélé
dràdrà mǐle àma ki Mírì Yésu Krísto ni tà sè dhi 'i. 27 Dì
mà adré Yúdàsì ki mu Silà be, i kòtáro kúlí sè tà mà dré
adréle tisìle àmi dré kòni i. 28 Àma tímǎní Tírì Lólo be
dhi, mà nò dóro ni, mà dré tà àzya lanzi dhi ni bhàle àmi
dri ko dhi. Tà kitswábhá mǐ kò'o dhi i ngbà 'í tà kòni
'i: 29 Mǐ kònya mǎnyàngá fèle gíká tàko i dré dhi ko, mǐ
kònya kà'wá kàrí ko, mǐ kònya kà'wá 'òle zùle dràle dhi
ki zǎ ko, ìndì mǐ kò'o ndòtò tà ko. Mǐ kàdré 'òá kònini dhi,
kòdhi mǐ adré 'òá dóro. Mǐ kàdré dóro.»

30 Gò i dré dhyà kipèle nda ki mùzo lǐle Atiyòkíyà na. I
kòtsa dre dhi, i dré mǎndyá zyandre ka'ibhá dhi ki kimózó
gò, wárágà nda ni fèzo àyi dré. 31 Ayi nda i kònà wárágà

† 15:18 15:18 A kònò Amósà 9:11-12. ‡ 15:20 15:20 A kònò Pfòma 34:15-16;
Lèvitikè 17:10-16; 18:6-23.

nda dre dhi, ì dré lenzézó kúlí tisìle àyi ki togó tindrìzo nda ki tà sè. ³² Gò Yùdàsì ì Silà be, adrèbhá tá àyikya pròfètà ro dhi ì, ì dré tà bí dhi ki tàzo kitswázó mónnyá ka'ìbhá nda ki timbà àyi ki tà ka'ìka'ì na. ³³ Dì ì kògò adrélé kònàle lókyá tsà dre dhi, mónnyá ka'ìbhá nda ì dré tà kídrikídri zizo Giká tí àyi dré, ì kògòró mónnyá àyi ki mubhá dhi ì véna dóro. [³⁴ §] ³⁵ Dì, Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré gòzo àyikya adrélé Atiyòkiyá na. Ayi tùmání móndí àruka bí dhi ìbe dhi, ì adrè tá Mírì ni kúlí longó, adrézó tà ni ki tadhá móndí ì dré.

Pólò ì lanzí ru Bàrànába be

³⁶ Lókyá kòlavú tsà dre dhi, Pólò dré tàzoá Bàrànába dré dhi: «Mà kògò àma ki adrúpi bhàandre àlo àlo títi mà dré Mírì ni kúlí longózó dhi ì 'àsè dhi ki nobe, nòzoá ngalè àyi ngíni ya dhi.» ³⁷ Bàrànába dré ka'ìzoá. Dì adrè tá làá dhi, ì kòdrì Yòwánì Márokò àyi vèsè be. ³⁸ Dì, Pólò adrè tá ína noá dhi, kitswá ko. Tàko ko, Yòwánì Márokò nda tayí tá àyi bvò Pàfilíyà àdhya na gò, dré gòzo lìle àyi ìbe àzì na ko. ³⁹ Dì ì dré tà nda ni kayízó àyi kòfalésè tà tándi ró gò, ì dré ru lanzízó ásà. Bàrànába dré ína Yòwánì Márokò ni drìzo gò, ì dré mbàzo bwátù na lìle tūrù Kìpirò àdhya na. ⁴⁰ Dì, Pólò dré ína Silà ni kípèzo kòdhya. Dì mónnyá ka'ìbhá dhi ì kòtayí àyi Mírì drígá, kòlikíró àyi àyi togó tani sè dre dhi, ì dré ngàzo lìle. ⁴¹ Gò ì dré lavúzó bvò Sírìyà àdhya 'àsè ìndì Kìlìkiyà àdhya 'àsè, mónnyá ka'ìbhá Ekèlèzyà ì 'àsè dhi ki timbàbe àyi ki tà ka'ìka'ì na.

16

Pólò ì Silà be dhi ì drì Timòtéyò lìzo Giká ni àzì 'o

¹ Dì Pólò ì dré tsàzo Dèrúbè na gò, lìle tsàle Lìsitrà na. Kònàle dhi, Yésu ni ka'ìlepi àlo rú be Timòtéyò dhi tá be. Akódhi nda ni andre tá Yúdà mvá Yésu ni ka'ìlepi dhi 'i. Dì, akódhi ni atá tá ína Gírìkì 'i. ² Mónnyá ka'ìbhá Lìsitrà le ìndì Ikóniyò le dhi ì adrè tá akódhi ni rú ta dóro. ³ Dì Pólò adrè tá akódhi ni le drìle àyi vèsè atsí na. Ásà dhi, dré akódhi ni 'òzo lwàle, Yúdà ànzi bvò nda lé dhi ì kòka'ìró akódhi be dhi bvò. Tàko ko, ì nì títi tàle dhi, akódhi ni atá tá Gírìkì 'i dhi be.

⁴ Dì Pólò ì adrè tá tatsíle bhàandre àlo àlo ì 'àsè, adrélé tà àpòstolò ì bhàgo ìbe Yèrúsalemà na dhi ì dré ru yìzo dríá dhi ki longóbe mónnyá ka'ìbhá dhi ì dré adrélé 'òle.* ⁵ Dì mónnyá ka'ìbhá Ekèlèzyà ì 'àsè dhi ì adrè tá ru timbà àyi ki

§ 15:34 15:34 Wárágà Giká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Dì, Silà ro dhi, ka'ì tá ína adrélé kònàle.] * 16:4 16:4 A kònò Tà 'òle dhi ì 15:23-29.

tà ka'ika'i na. I adré tá kpà lizólé lile drìdrì kítú àlo àlo títi i sè.

Màkèdòníyà agó àlo dhi zi Pólò lile áyi bvò na

⁶ Gò Pólò i atsiàmú ni íbe dhi i dré lavúzó bvò Fìrìgíyà àdhya 'ásè ìndì Gálàtíyà àdhya 'ásè. Tàko ko, Tírí Lólo logá tá àyi dré Gíká ni kúlí longoma bvò Asíyà àdhya na dhi. ⁷ I dré tsàzo ànyi bvò Mísíyà àdhya làga dhi, i tabhì tá lile bvò Bítíníyà àdhya na ká. Di, Yésu ni Tírí dré ína tà nda ni logázó àyi dré. ⁸ Di i dré lavúzó bvò Mísíyà àdhya 'ásè, síle bhàandre rú zìle Trówà dhi na, yìandre mìle. ⁹ Ngátsi sè dhi, ngá dré agázó Pólò mi toróbí tìni. Nò tá Màkèdòníyà agó àlo dhi adrérà'a áyi totó adrélé Pólò ni ti lizí: «Mí azyá Màkèdòníyà le kitswálé àma ki ledé wà!» ¹⁰ Di Pólò kònò ngá nda dre dhi, mà dré ndiri láti ndàzo lizo Màkèdòníyà na. Angyá ko, mà nǐ tá tàle dhi, Gíká zi tá àma lile Rúbí Tani longó mónnyá kònàle dhi i dré dhi be.

Lìdíyà ka'i Yésu Fìlipóyì na

¹¹ Di mà dré bwátù dòzo Trówà na, lavúzó pyà tùrù Sàmòtrákè àdhya na. Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zìle Nèyàpólì dhi na. ¹² Gò mà dré ngàzo kònalésè lile bhàandre Fìlipóyì àdhya na. Fìlipóyì nda bhàandre kàdrì bvò Màkèdòníyà àdhya lé dhi ki àlo 'i, ìndì bhàandre móndí bǐ Rómà ro dhi i dré bhà mòzo lána dhi 'i. Gò mà dré adrézó kònàle lókyá be vwàvwà ro tsà.

¹³ Sàbátù tú dhi, mà dré pfòzo bhàandre nda lésè tsàle yìandre àlo adrélépi òle dhi mìle. Mà adré tá kisúá dhi, mà ni àrà adrézó tà ta Gíká be dhi ni kisú kònàle. Di mà dré lírízó adrélé tà ta tòkó ru kimóbhá kònàle dhi íbe. ¹⁴ Àyi nda i kòfalé dhi, tòkó àlo rú be Lìdíyà angalépi bhàandre Tiyátírà àdhya lésè dhi tá be. Akódhi nda tá kítá làgí kyàkyà dhi ki lagilépi 'i, ìndì móndí adrélépi Gíká ni ro dhi 'i. Di dré tá adrérà'a Pólò ni yi dhi 'á dhi, Mírì dré akódhi ni togó 'òzo atsálé àtsi ró tà Pólò dré tàle dhi ki ka'í. ¹⁵ Di akódhi i mónnyá títi akódhi ni dzó lésè dhi íbe dhi i dré bàtísimò dòzo. Dré àma ki ti lizízó tàzoá dhi: «Mì kàdré àma nò Mírì Yésu ni ka'ilepi ró bàti dhi, mì kàlì adrélé àma dzó lé wà.» Di kàsè àma ki togó tà tándi ró dre dhi, mà dré ka'izoá.

A bhe Pólò i Sílà be bǎdzó na

¹⁶ Kítú àlo, mà dré tá adrérà'a lile àrà adrézó tà ta Gíká be dhi na dhi 'á dhi, mà kisú tá ru mvátòkó àlo màràbà ro dhi be. Akódhi nda tá tìrì kònzi íbe í léna gò, adrézó tà adrébhá alile dhi ki longó móndí i dré rǐnyí ni sè. Akódhi ni líyí i adré tá làfa kisú bǐ akódhi sè. ¹⁷ Di akódhi dré ngàzo adrélé àma ki lebé Pólò be, loyóába dhi: «Àgo kòni i màràbà Gíká

kurú na bhù na dhi àdhyà 'i! I adré láti adrézó adrílé ásà dhi ni tadhá àmi dré!»¹⁸ Adré tá 'oá kònini kítú be bĩ. Di, kùdù ni na dhi, Pólò ni togó dré aswázó gò, dré áyi alázó tàá tirí kònzi nda dré dhi: «Yésu Krísto ni rú sè dhi, má adré tàá mí dri dhi, mí pfò mvátòkó kònidhi lésè!» Gbã lókyá nda sè dhi, tirí nda dré pfòzo lásà.

¹⁹ Di mvátòkó nda ni líyí ì kònò tà ì dré tá adrézó mĩ bha làfa kisúzó ásà dhi abí dre dhi dre dhi, ì dré Pólò ki rùzo sèle Sílà be, lizo àyi íbe bhàandre nda ni kàdrì i kandrà ngá lagírà na. ²⁰ I kòtsa àyi nda i kandrà dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Dhya Yúdà ànzi ró kòni ì adré àma ki bhàandre ni 'a tifí! ²¹ Tàko ko, ì adré àyikya labhi logalé àma Rómà ro dhi i dré dhi ki tadhá. Kitswá mà dré labhi nda ki ka'izo, adrézó kpà 'oá ko.»

²² Gò móndí zyandre dhi ì dré kpà ru amúzó àyi íbe Pólò i rú Sílà be. Di bhàandre ni kàdrì nda ì dré àyi ki kítá 'òzo tuvùle àyi rúsè, gò àyi ki 'òzo bhwàle fa sè. ²³ A kòbhwà àyi tà tándi ró dre dhi, àyi ki bhèzo bãdzó na. Gò lazizóá bãdzó nda ni likílèpi dri dhi, kàdré àyi ki likí dóro. ²⁴ Akódhi kòyi kúlí nda dre dhi, dré àyi ki bhàzo bãdzó nda ni 'a kile twá dhi na, àyi ki pá 'òzo kitsílè fa kólòngbó sè.

²⁵ Anyiànyi ngátsi kítógá sè dhi, Pólò ì Sílà be dhi ì adré tá ta Giká be, adrézó longó ngo akódhi ni rú bhàzo kùle. Dhya àruka títi 'ile bãdzó nda lé dhi ì adré tá àyi ki yi. ²⁶ Gbã kòdhwa, kàdikàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó, bãdzó nda ni pá kizizó rinyí sè. Di bãdzó ni ti ì dré títi ru tinzizo gò, dhya títi 'ile nda ki nyirì dré tikízó adàle àyi rúsè. ²⁷ Di bãdzó likílèpi nda kòlaró bãdzó ti ki no ngbo dre dhi, dré áyi sápi asézó kitswázó áyi pfu dràle. Angyá ko, adré tá ina kisùá dhi, dhya 'ile nda ì lapá títi dre. ²⁸ Di, Pólò dré kúlí yòzo rinyí sè, tàzoá dhi: «Mí 'o mi kònzi ko! Ama títi be kònidhi!» ²⁹ Di bãdzó likílèpi nda dré àtsi zizo gò, dré arázó afilé bãdzó 'a kile twá nda lé, adhéle lyabe tirì dré Pólò i kandrà Sílà be.

³⁰ Dré àyi ki drizo pfòzo àyi íbe kivì na gò, lizizóá àyi tí dhi: «Atálágó i, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó adrílé dhi?»

³¹ I logó drá dhi: «Àmi móndyá títi ámi dzó lésè dhi íbe dhi i, mì kòka'í Mírì Yésu gò, mì kàdríró.» ³² Gò ì dré Mírì ni kúlí longózó àyi dré, móndyá títi akódhi ni dzó lésè dhi íbe.

³³ Di ngátsi nda sè dhi, bãdzó likílèpi nda dré àyi ki drizo lizo àyi ki làzí dzi gò, gbã lókyá nda sè dhi, ì dré bàtísimò dòzo móndyá títi ni íbe. ³⁴ Dré Pólò ki drizo fizo àyi íbe áyi dzó na, mányàngá fèzo àyi dré nyàle. Di akódhi ì móndyá títi ni íbe dhi, ì dré gàzo arí sè bĩ, ì dré Giká ni ka'ile dhi sè.

³⁵ Ngá kòwa dre dhi, bhàandre ni kàdrì nda ì dré pòlísì ki mùzo tàá bãdzó likílèpi nda dré dhi: «Mí trì àgo kòdhi i lile.»

³⁶ Di bǎdzó likílépi nda dré tǎzoá Pólò dré dhi: «Bhàandre ni kàdrì ì amù kúlí tǎá dhi, à kòtrì àmi lile. Mì ni di kitswá pfole lile togó be kèdrìkèdrì.» ³⁷ Di, Pólò dré ína tǎzoá pòlísì nda ì dré dhi: «Ì 'o tá àma bhwàle mónnyá títi ì kandrǎ àma kì tǎbvó ta àko ró gò, àma kì 'òzo bhèle bǎdzó na, tǎgba má dré adrézó móndí Rómà ro dhi 'i dhi.† Di nyànomvá dhi, ì adré àyikya àma kì le tayíle lùzu ró? Tǎdzí ko! Ayi kì tǎndi ì kǎlì àma kì tri dhi àyi!»

³⁸ Gò pòlísì nda ì dré gòzo kúlí nda kì longó bhàandre ni kàdrì nda ì dré. Ayi nda ì kòyi, Pólò ì Sílà be dhi ì tá móndí Rómà ro dhi 'i dhi dre dhi, tirí dré àyi kì 'òzo. ³⁹ Di ì dré alizo Pólò kì togó tindrì, àyi kì drìzo pfozo àyi íbe kivi na gò, àyi kì ti lizizó ì kòtayíró àyi kì bhàandre lizo. ⁴⁰ Di Pólò ì Sílà be dhi ì kǎpfò bǎdzó lésè dre dhi, ì dré gòzo lile Lidíyà bhàna. Kònale dhi, ì dré ru kimózó mónnyá ka'ìbhá dhi íbe, àyi kì timbàzo àyi kì tà ka'ìka'ì na gò, ì dré àyi kì tayízó lizo.

17

Pólò ì Sílà be dhi ì Tèsàlòníkè na

¹ Amvolásà dhi, ì dré lavúzo bhàandre Afipóli àdhya 'ásè ìndi Apòlóniyà àdhya 'ásè gò, tsàle bhàandre Tèsàlòníkè àdhya na. Yúdà ànzi kì lísámbo dzó tá kònale be. ² Di Pólò dré lizo lísámbo dzó nda na, ànyà gǎ dré tá adrélé 'òle dhi tìni. Sábátù na dhi ì sè dhi, dré tà tisile Giká ni Kúlí na dhi kì tǎzo mónnyá kònale dhi íbe. ³ Adré tá tà nda kì àndu ngi àyi dré, adrézó tadhá dhi, lè tá Mèsíyà kònya kizà dràzo gò, kòngaró dràdrà 'ásè. Tà tá àyi dré dhi: «Yésu má dré adrézó tà ni ni longó àmi dré kòdhi, Mèsíyà 'i.» ⁴ Di Yúdà ànzi àruka ì dré kúlí nda ni ka'izo gò, ì dré ru amúzo Pólò íbe Sílà be. Giríkì zyandre adrèbhá tá Giká ni ro dhi ì dré kpà ka'izoá, túmánì tòkó bí rúku ró dhi íbe.

⁵ Di, Yúdà ànzi àruka ì dré àyikya lovó kònze bhàzo Pólò ì rú. Di ì dré àgo kònze àruka kì kimózó ngá lagirà na gò, ì dré móndí zyandre dhi kì 'a tífizó adrélé tà 'o wáyá ro bhàandre na. Gò ì dré ru wùzo tsàle Yàsonà bhàna kitswálé Pólò kì nda Sílà be, ì kàdrìró àyi mónnyá zyandre ì kandrǎ be dhi bvó. ⁶ Di, ì kòndà àyi tí dre dhi, ì dré Yàsonà kì sèzo móndí ka'ìbhá àruka íbe, lizo àyi íbe bhàandre nda ni kàdrì ì kandrǎ. Gò ì dré yòzoá dhi: «Àgo adrèbhá móndí kì drì kizá bvó wǎyi 'ásè kòdhi ì atsá kpà kònwa dre. ⁷ Yàsonà kònìdhi ka'ì àyi dòle í bhàna. Ayi títi nda ì adré ligilé Kàyisàrà ni tòlì ì rú, adrézó tǎá dhi, ópí kàdrì àzya rú be

† **16:37** 16:37 Rómà kì tòlì adrè tá móndí Rómà ro dhi kì bhwàma logá. Kàdré Pólò ni tà adrézó móndí Rómà ro dhi sè dhi, à kònò Tà 'òle dhi ì 22:25-29; 23:27.

Yésu dhi be.»⁸ Di kúlí ì dré tàle nda ì dré gòzo móndyá zyandre nda ki 'a tifi, bhàandre ni kàdrì nda íbe. ⁹ Di ì dré Yàsónà ki 'òzo làfa fe arúpi ni íbe gò, ì dré àyi ki tayízó lile.

Pólò i Silà be dhi i Bèróyà na

¹⁰ Ngá kàní dre dhi, móndyá ka'ibhá dhi ì dré Pólò ki 'òzo lile Silà be bhàandre Bèróyà àdhyà na. Ayi nda ì kòtsa dre dhi, ì dré lizo Yúdà ànzi ki lisámbò dzó na. ¹¹ Móndyá Bèróyà le dhi ki togó tá dóro Tèsalòníkèbhá kya ki lavú. Di ì dré Giká ni kúlí ka'izo yìle lovó sè. Kítú àlo àlo títi i sè dhi, ì adré tá tà tisìle Giká ni Kúlí na dhi ki àndu nda, nìzoá ngalè tà Pólò dré tá adrélé tàle dhi ì tà bàti 'i yà dhi. ¹² Di móndí bí Yúdà ànzi i kòfalé dhi ì dré Yésu ni ka'izo, tùmání Gírìkì tòkó rúku ró bí dhi íbe, ìndì Gírìkì àgo bí dhi íbe.

¹³ Di, Yúdà ànzi Tèsalòníkè na dhi ì kòyi, Pólò adré tá kpà Giká ni kúlí longó Bèróyà le dhi dre dhi, ì dré àyikya alizo kitswálé móndyá zyandre nda ki 'a tifi ligilé Pólò ì rú. ¹⁴ Gbã lókyá nda sè dhi, móndyá ka'ibhá dhi ì dré Pólò ni 'òzo lile àtsi dri yìandre na ro. Di, Silà ì Tímòtéyò be dhi ì dré àyikya adrézó Bèróyà na. ¹⁵ Dhya adrébhá Pólò ni dri dhi ì dré lizo ába tsàle bhàandre Aténáyì àdhyà na. Di akódhi dré lazizóá àyi dri dhi, Silà ì Tímòtéyò be dhi ì kàlì í vélé mbèlè. Gò ì dré gòzo gòle Bèróyà na.

Pólò longó Giká ni kúlí Aténáyì na

¹⁶ Pólò dré tá adrerà'a àyi nda ki letè Aténáyì na dhi 'á dhi, akódhi ni togó adré tá lanzile lavúlé, dré tá adrélé nòá dhi, bhàandre nda ga giká tàko ki línndrí i sè bí dhi sè. ¹⁷ Asà dhi, adré tá Giká ni kúlí ta Yúdà ànzi íbe, ìndì móndyá sùrú twá ro adrébhá tá Giká ni ro dhi íbe Yúdà ànzi ki lisámbò dzó na. Kítú àlo àlo títi i sè dhi, adré tá kpà Giká ni kúlí ta móndyá adrébhá tá ru kimó ngá lagirà na dhi íbe. ¹⁸ Di tògyabhá àruka adrélé zìle Èpìkùréyò ì ró ìndì Sòtòyíkò ì ró dhi ì dré dhèzo adrélé tà kayí akódhi be.* Ayi ki àruka ì adré tá liziá dhi: «Dhya kúlí kyàkyà kòdhi adré ína àdho tà le tàle?» Aruka ni ì adré tá tàá dhi: «Sù ngóro adré giká twá ki tà longó na tìni.» † adré tá tàá kònìni, Pólò dré tá adrélé Yésu ni Rúbí Tani longó akódhi ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà be dhi sè. ¹⁹ Gò ì dré akódhi ni drizo lizo ába àrà rú zìle Àrèyòpàgò, tògyabhá ì dré tá adrézó ru kimó lána dhi na.† Ayi nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mà ni kitswá tà tídhí mí dré

* **17:18** 17:18 Dhya adrélé zìle «Èpìkùréyò» ì ró kòni ì adré tá tadhá dhi, tà kàdrì lavúlé dhi kólénzè tà 'i. Dhya adrélé zìle «Sòtòyíkò» ì ró kòni ì adré tá àyikya tadhá dhi, lè à kòka'í tà títi adrébhá atsálé dhi ì, adrézó kpà togó íbe kìdrìkìdri. † **17:19** 17:19 «Àrèyòpàgò» kònìdhi tá rú kòngó àlo Aténáyì le dhi àdhyà 'i, ìndì rú tògyabhá adrébhá tá ru kimó àrà nda lé dhi kya 'i.

adrélé tadhálé kòdhi ki ni bwà? ²⁰ Tà mí dré adrélé tàle nda ì adhé àma bílé twá. Di mà lè nìle ngalè tà nda ì adrè leá tàle ngíni ya dhi.» ²¹ (Ɔ tà tá kònini tàko ko, Aténáyìbhá títi dhi ì móndí alialì dhi íbe dhi ì adrè tá àyi ki lókyá wáyi dhi ni fe adrézó tà tídhí dhi ki yi, adrézó kpà tà nda ki títi àyi kòfalèsè.)

²² Di Pólò dré ngàzo àyi totò àyi ru kimóbhá nda ì kòfalé gò, tàá dhi: «Àmi Aténáyìbhá ni i, má adrè nòá dhi, tà títi ì sè dhi, àmi móndí adrèbhá gíká ni tà nda nìle dhi 'i. ²³ Tàko ko, má dré tá adrèrà'a tatsilé àmi ki bhàandre 'ásè dhi 'á dhi, má nò tá àrà mì dré adrézó àmi ki gíká ki lindrì bha 'àsà dhi i. Má kisú kpà àlètàrì mì dré adrézó ngá fe àmi ki gíká dré dhi. A tisì tá rúá dhi: <Gíká nìle ko dhi dré.> Di má adrè mána Gíká mì dré adrézó lindrì ni ni bha nǎà àko ró dhi ni tà longò àmi dré.

²⁴ Gíká bvò bhàlepi ngá títi lá dhi íbe dhi, Mírì bhù kya bvò be dhi 'i. Di adrè ína adrélé tépelò móndí ì dré adrélé síle dhi ì 'ásè ko. ²⁵ Móndí ì kitswá kpà tà 'o akódhi dré ngóro akódhi tá lovó ni íbe na tíni bwà ko. Tàko ko, akódhi adrè lídrì fe, la'a íbe ìndì ngá àruka títi dhi íbe móndyá títi ì dré dhi nì. ²⁶ Akódhi 'o tá sùrú títi dhi ì apfòle móndí àlo lèsè, ì kàyíró adrélé bhà mo bvò wáyi dhi drìsè. Bhà àyi ki lókyá ì ngóro dré tá lèle 'òle dhi tíni. Lanzí kpà bvò ì dré adrézó bhà mo 'àsà dhi i. ²⁷ Gíká 'o tá kònini, móndí ì kàdréró àyi nda gò, kòkitswá dhi, ì kòkisúró ì be dhi bvò. Tákò, akódhi ína vwàvwà ro àma àlo àlo títi dhi ì rúsè ko. ²⁸ Angyá ko, akódhi léna dhi, àma lídrì íbe, adrézó tà 'o, adrézó kpà adrélé be. Ngóro àmi ki tògyabhá àruka ì dré tàle dhi tíni: <Ama akódhi ni ànzi 'i.>

²⁹ Di mà dré adrélé Gíká ni ànzi 'i dhi sè dhi, adrè leá mà kòkisù ko tàle dhi, Gíká ni làsú sù ngóro ngá líndrí móndí ì dré adrélé ledélé óro sè yà, àrezá sè yà, kó ngalè kírà sè yà, àyi ki tògyá sè ìndì àyi ki tà kisùle dhi sè dhi tíni dhi. ³⁰ Atú dhi, Gíká tayí tá móndí ì adrélé tà 'o tà nìma ko na. Di, nyànomvá dhi, adrè ína móndyá títi àrà títi ì 'ásè dhi ki kodzó, ì kòladzáró àyi ki togó. ³¹ Tàko ko, bhà kítú í dré dra móndyá títi bvò àdhyà ki tàbvò tàzo gyágya, agó í dré zìle tà nda sè dhi sè dhi dre. Tadhá kpà móndyá títi ì dré dhi, tà nda tà bàti 'i dhi, dré akódhi nda ni tìngalé dràdrà lèsè dhi sè.»

³² Ɔ kòyi tà Pólò dré tàle móndí ni tìngama dràdrà lèsè dhi ni tà dri nda dre dhi, àyi ki àruka ì dré ngàzo akódhi ni gu. Di àruka ni ì dré kó tàzoá dhi: «Mà ni go tà mí dré adrélé tàle kòdhi ki yi tódhyá kítú àzya sè.» ³³ Di Pólò dré pfòzo àyi kòfalèsè. ³⁴ Àyi ki àruka ì dré ru amúzó akódhi be gò,

ì dré Yésu ni ka'izo. Ayi nda i kòfalé dhi tá tògyabhá nda ki àlo, Diyònüsüyò, tòkó àlo rú be Dàmáři dhi, tsàle móndí àruka íbe.

18

Pólò lè Kòrítò na

¹ Amvolásà dhi, Pólò dré ngàzo Aténáyì lésè lile bhàandre Kòrítò àdhya na. ² Kònàle dhi, ì dré ru kisúzó Yúdà mvá àlo rú be Akílà angalépi Pótò lésè dhi be. Lavú dre lókyá tsà, ì angá tá bvò Itàliyà àdhya lésè tòkó ni rú be Pírìsikà dhi be, alile Kòrítò le. Tàko ko, Rómà ki ópí kàdrì, Kàlāwùdiyò fè tá tòlì tazoá dhi, Yúdà ànzi títi dhi ì kòpfò bhàandre Rómà àdhya 'ásè. Di Pólò dré tsàzo ³ adréle àyi bhàna, adréle àzi 'o tùmání àyi íbe. Angyá ko, ì adré tá títi àzi àlo adrézó wémà ledé dhi ni 'o kòdhya. ⁴ Sàbátù àlo àlo títi ì sè dhi, Pólò adré tá Gíkà ni kúlì ta Yúdà ànzi ki lèsámbò dzó na, adrézó Yúdà ànzi ki togó asé Giríkì íbe, ì kòka'iró Yésu be dhi bvò.

⁵ Sílà ì Tímòtéyò be dhi ì kàtsá Màkèdóniyà lésè dre dhi, Pólò dré kidhózó adréle àyi lókyá wáyi dhi ni fe adrézó Gíkà ni kúlì longó, adrézó tadhá Yúdà ànzi ì dré dhi, Yésu Mèsiyà 'i káyà dhi. ⁶ Di, Yúdà ànzi nda ì dré ngàzo adréle ligilé Pólò be, adrézó akódhi ni lodhá. Di Pólò dré àyi kítá kayázó, tazoá àyi dré dhi: «Àmi ki kàrì kàdré ngòle àmi ki tàndi ì dri. Ma tà àko má rú àmi ki tà sè. Kidhólé nyànomvá dhi, má adré mána lile Gíkà ni kúlì longó móndyá sùrú twá ro dhi ì véna.»

⁷ Di akódhi dré apfòzo lèsámbò dzó nda lésè lile agó àlo rú be Títíyò Yúsitò dhi ni dzó na, ànyi lèsámbò dzó nda làgana. Akódhi nda tá móndí adrélépi Gíkà ni ro dhi 'i. ⁸ Kònàle dhi, lèsámbò dzó ni kàdrì rú be Kùrìsipò dhi ì móndyá títi akódhi ni dzó lésè dhi íbe dhi, ì dré Mírì Yésu ni ka'izo. Di Kòrítòbhá àruka b́ adrébhá Pólò ni kúlì yi dhi ì adré tá kpà Yésu ni ka'ì gò, ì dré adrézó bàtìsimò do.

⁹ Ngátsi àlo sè dhi, ngá dré agázó Pólò mi toróbí t́ni gò, Mírì dré tazoá drá dhi: «Mí ro ngá ko! Mí gò adréle áma tà longó. Mí tayí kúlì ko. ¹⁰ Angyá ko, ma tùmání mí be. Dhya àlo kítswá drígá bha mí rú ámi 'òzo kònzi dhi ko. Tàko ko, ma móndí íbe zyandre ró bhàandre kònìdhi 'á.» ¹¹ Di Pólò dré gòzo adréle kònàle, adréle Gíkà ni kúlì tadhá àyi dré kóná àlo tàlì sè.

¹² Lókyá Gálíyò dré tá adrerà'a gùvèrènerè ro bvò Akáyà àdhya drìle dhi 'á dhi, Yúdà ànzi ì dré ngàzo ru amú Pólò rú gò, ì dré akódhi ni drìzo lizo ába tàbvó t́rà na. ¹³ Ì dré tazoá dhi: «Dhya kònìdhi adré ina móndí ki kodzó, ì kàdréro Gíkà

ni lindrì bha láti twá àma ki tátrítrí kúlí dré adréle tadhále dhi rúsè dhi sè.» ¹⁴ Di Pólò dré tá adrérà'a 'òle kúlí ta dhi 'á dhi, Gálíyò dré logózóá Yúdà ànzi nda i dré dhi: «Àmi Yúdà ànzi ró ni i, mì kàdré tá móndí asíkí tà kònze tsà dhi sè yà, kó ngalè tà kònze kàdrì dhi sè yà dhi, má ni tá àmi ki yi togó vwàvwà sè. ¹⁵ Di, mì dré adréle tà kayí kúlí ki tà dri, rú ki tà dri, ìndì àmi ki tàndì ki tátrítrí kúlí ni tà dri dhi sè dhi, mì nò àmikya tà nda i àmi. Má lè mána tà nda ki bvó tàle ko!» ¹⁶ Di dré àyi ki dròzo pòle tàbvó tǎrà nda 'ásè. ¹⁷ Gò àyi títi nda i dré àyi ki lísàmbò dzó ni kàdrì rú be Sòsèténè dhi ni rùzo tswàle tàbvó tǎrà nda kandrá. Di, Gálíyò dré ína tà nda ni nòzo tà tàko ró.

Pólò gò Atìyòkíyà na

¹⁸ Pólò dré adrézó Kòrìtò na lókyá be vwàvwà ro. Di dré lazízó móndyá ka'ìbhá i tí gò, ì dré mbàzo bwátù na Pìrìsíká ìbe ìndì Akílà be kitswálé lile bvò Sírìyà àdhya na. Drìdrì dré mbàzo bwátù na dhi kandrá dhi, Pólò 'o tá àyi drìbhí rèle bhàandre rú zìle Kèkùréyà dhi na, mònndrà dré tá sìle dhi ni tà sè.*

¹⁹ Ì dré tsàzo bhàandre Èfèsò àdhya na gò, Pólò dré Pìrìsíká ki tayízó Akílà be. Dré ína lizo Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó na Gìká ni kúlí ta àyi ìbe. ²⁰ Gò ì dré akódhi ni ti lizízó, kàdréró dhu rè àyi véna vwàvwà ro tsà. Di, dré ína ka'izoá ko. ²¹ Di, dré tá adrérà'a 'òle àyi ki tayí dhi 'á dhi, dré tàzoá dhi: «Gìká kòlè dhi, má ni go atsálé àmi ta.» Dré bwátù dòzo ngàzo Èfèsò lésè, ²² lile Kàyìsàríyà na. Kòtsa dre dhi, dré rè zyà mbàzo Yèrúsalemà na mòdo fe móndyá ka'ìbhá i dré 'íká, gò lizo Atìyòkíyà na ndò.

²³ Dré adrézó Atìyòkíyà na lókyá be vwàvwà ro tsà. Gò dré ngàzo tatsilé bvò Gálàtíyà àdhya 'ásè ìndì Fìrìgíyà àdhya 'ásè, móndyá ka'ìbhá títi dhi ki tìmbàbe àyi ki tà ka'ìka'ì na.

Apólò tadhá Gìká ni kúlí Èfèsò na ìndì Kòrìtò na

²⁴ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Yúdà mvá àlo rú be Apólò angálépi Alìgìzàndríyà lésè dhi, dré tsàzo Èfèsò na. Akódhi nda tá móndí tà nìlepi bí, ìndì Gìká ni Kúlí nìlepi dóro dhi 'i. ²⁵ A tadhá tá kpà drá Mírì ni tà dóro. Di akódhi ni togó tà àtsi ró adrézó Yésu ni tà longó, adrézó akódhi ni tà tadhá kyákyá. Di, nì tá ína ngbà 'í bàtìsimò Yòwánì àdhya ni tà kòdhya.† ²⁶ Di dré kídhozó adréle Gìká ni kúlí ta tirì àko Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó na. Pìrìsíká i Akílà be dhi ì kòyi

* **18:18** 18:18 Kínó lésè Yúdà ànzi i véna dhi, móndí mònndrà sìlepi dhi kò'o mònndrà nda akilé dre dhi, adré tá àyi drìbhí 'o rèle tà nda ni tadházó. † **18:25** 18:25 A kònò Tà 'òle dhi i 19:3-4.

akódhi dre dhi, ì dré akódhi ni drizo lizo ába àyi véna gò, ì dré Giká ni tà àndu ngizo drá dóro kitswálé tíí.

²⁷ Amvolásà dhi, Apólò dré lèzoá lile bvò Akáyà àdhya na. Di móndyá ka'ìbhá Efèsò le dhi ì dré akódhi ni kodzózó lile gò, ì dré wárágà tisìzo àyi ki adrúpi Akáyà na dhi i dré, ì kòka'iró akódhi dòle àyi véna dóro. Di akódhi kòtsa kònàle dre dhi, dré móndyá Yésu ni ka'ìbhá Giká ni togó tani sè dhi ki ledézó tò. ²⁸ Tàko ko, adré tá tà kayí Yúdà ànzi íbe rinyí sè móndyá tíí i kandrá, adrézó tadhá tà tisìle Giká ni Kúlí na dhi i sè dhi, Yésu Mèsiyà 'i káyà dhi.

19

Pólò tsa Efèsò na

¹ Apólò dré tá adrerà'a Kòritò na dhi 'á dhi, Pólò dré láti dòzo lavúzó bvò kòngo ró Asíyà àdhya 'ásè, lile tsàle Efèsò na. Kònàle dhi, dré Yésu ni ka'ìbhá àruka ki kisúzó gò, ² lizízóá àyi tí dhi: «Mì dré Yésu ni ka'izo dhi, mì kisú Tírí Lólo 'í?» Di ì logó drá dhi: «Kóko, mà yi tá ko tàle dhi, Tírí Lólo be dhi.» ³ Pólò gò lizíá dhi: «Kàdré kònìnì dhi, mì do di bàtìsimò àngùdhi kòdhya?» I logó dhi: «Bàtìsimò Yòwánì àdhya 'i.» ⁴ Di Pólò tà àyi dré dhi: «Yòwánì fè tá bàtìsimò móndí i dré, tadházóá dhi, ì ladzá àyi ki togó dre. Di adré tá taa àyi dré dhi, ì kòka'ì dhya adrélépi tá adhélé í bvó dhi kòdhya. Dhya nda Yésu 'i.» ⁵ I kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo bàtìsimò do Mírì Yésu ni rú sè. ⁶ Di Pólò dré drígá bhàzo àyi dri gò, Tírí Lólo dré asízó àyi ki asó gò, ì dré kidhózó adréle ti twátwa ki ta, adrézó tà longó pròfétà kya tìni. ⁷ Ago nda i tá ànyìanyì mudri-drì-rì.

⁸ Amvolásà dhi, Pólò dré lizo Yúdà ànzi ki lèsámò dzó na gò, kidhólé adréle Giká ni kúlí ta tìrì àko. Dré Giká ni Opì ni tà tadházó móndyá kònàle dhi i dré mbã na, adrézó àyi ki togó asé, ì kòka'iró be dhi bvó. ⁹ Di, àyi ki àruka ì dré àyi ki togó 'òzo tombálé, kúlí nda ki gàzo gò, ì dré kidhózó adréle tà ta kònzi Mírì ni láti ni tà rú móndyá tíí i kandrá. Di Pólò dré àyi ki tayízó. Dré móndyá ka'ìbhá dhi ki drizo lizo àyi íbe Tíránò ni dzó adrézó móndí ki tadhá dhi na gò, dré adrézó Giká ni tà ta àyi dré kítú àlo àlo tíí i sè. ¹⁰ Dré 'òzoá kònìnì kóná rì gò, móndyá tíí Yúdà ànzi ró ìndì sùrú twá ro bvò Asíyà àdhya lé dhi ì dré Mírì ni kúlí yìzo.

¹¹ Giká adré tá rinyí fe Pólò dré adrézó tà kàdrì lindríga ró nòle rè ko dhi ki 'o. ¹² A adré tá ndìndì kítá twátwa dré tá tabèle dhi ki do lizo bháá dràbhá i rú gò, ì dré adrézó adréle àyi ki drà i lésè. Tírì kònzi ì adré tá kpà topfòle àyi ki àruka i lésè.

Sèkéva ni ànzìago ì tabhì tirí kònzi dròle

¹³ Yúdà ànzì àruka ì adré tá tatsilé àrà twátwa ì 'ásè, adrélé tirí kònzi ki drobe topfòle móndí ì lésè. Gò ì dré kidhózó adrélé tà nda ni tabhì 'òle Mírì Yésu ni rú sè, adrézó tàá tirí kònzi ì dré dhi: «Má adré tàá àmì dri Yésu Pólò dré adrézó tà ni ni longó dhi ni rú sè dhi, mì pfò!» ¹⁴ Dì Yúdà ànzì ki kòwánà kàdrì àlo rú be Sèkéva dhi ni ànzìago nzi-drì-rì dhi ì adré tá kpà 'òà kònini. ¹⁵ Kìtú àlo dhi, ì tà tá kònini gò, tirí kònzi nda dré logózó àyi dré dhi: «Má nì Yésu be. Má nì kpà Pólò àdhi 'i ya dhi be. Dì, àmì àmikya àdhibhá 'i?» ¹⁶ Dì agó tirí kònzi nda dré tá adrézó lána dhi dré dhèzo àyi dri, àyi títi dhi ki rinyí lavú gò, àyi ki tswàzo tà tándi ró. Gò ì dré lapázó dzó nda lésè bvólílí ro ìndì làzì be bì àyi rúsè.

¹⁷ Mòndyá títi Yúdà ànzì ró ìndì sùrú twá ro Efèsò le dhi ì kòyi tà nda dre dhi, tirí dré àyi ki 'òzo gò, ì dré adrézó Mírì Yésu ni rú ni lindrì bha. ¹⁸ Dì móndí bì Yésu ni ka'ibhá dhi ì adré tá alìle tà kònzi ì dré 'òle dhi ki ta ngàdra 'a mòndyá títi ì kandrà. ¹⁹ Àyi ki àruka adrèbhá tá làndrì ndrìbhá ro dhi ì adré tá àyi ki búkù làndrì àdhya ki adó alizo zàá mòndyá títi ì kandrà. Búkù ì dré zàle nda ki làgí tá ànyìanyì làfa lò'wa ngùlù-nyadhi-rì-drì-mudrí.* ²⁰ Dì àsà dhi, Mírì ni kúlí adré tá la'ulé akódhi ni rinyí sè, adrélé lile drìdrì.

²¹ Tà nda ì kò'o ru títi dre dhi, Pólò dré nòzoá dhi, dóro ni í dré lavúlé bvò Màkèdòníyà àdhya 'ásè ìndì Akáyà àdhya 'ásè, lile Yèrúsalmà na dhi. Tà tá dhi: «Má kòlì tsàle kònàle dre dhi, adré kpà leá dhi, má kòlì Rómà na.» ²² Dì dré áyi àziàmù rì, Timòtéyò ì Erástò be dhi ki mùzo lile í kandràna Màkèdòníyà na gò, dré ína adrézó Asíyà na lókyá tsà sè.

Efèsòbhá ki ligima Pólò ì rú dhi

²³ Lókyá nda sè dhi, tà dré abízó nyinyi Efèsò na Mírì ni láti ni tà sè. ²⁴ Agó àlo rú be Dèmètríyò adrélépi tá ngá di àrezá sè dhi tá kònàle be. Akódhi nda ì àzizì ni íbe dhi ì adré tá giká tòko ró rú be Àrètèmi dhi ni dzó nzì tsàtsà dhi ki ledé àrezá sè, adrézó làfa kisú àsà bì.† ²⁵ Dì akódhi dré ngàzo áyi àzizì nda ki kimó túmánì móndí àruka adrèbhá tá ngá ledé àyi tíni dhi íbe gò, tàzoá àyi dré dhi: «Áma arúpi ì, mì nì tàle dhi, mà adré làfa kisú bì àzì kòdhi sè dhi be. ²⁶ Dì mì nò ìndì mì yi tàle dhi, Pólò kòdhi se móndí zyandre kònwa Efèsò 'a ìndì bvò wáyi Asíyà àdhya lé dhi ki togó litílé

* **19:19** 19:19 «Làfa lò'wa ngùlù-nyadhi-rì-drì-mudrí» (50.000) kòni ì tá làfa adrélé fèle móndí ngùlù-nyadhi-rì-drì-mudrí dhi ì dré àzì 'òle Kìtú àlo sè dhi tí dhi 'i. † **19:24** 19:24 «Àrètèmi» kònidhi, Gírìkì ki giká ki àlo tòko ró, ì dré adrézó mì bha vélàna, kòfèró àyi dré ànzì dhi 'i. † adré tá akódhi ni lindrì bha dzó nzì tsàtsà ledéle àrezá sè dhi ì sè.

dre. Adré ina tàá dhi, gĩká líndrí mómndí ì dré adrélé ledélé àyi ki drígá sè dhi ì, gĩká tàndi 'i ko. ²⁷ Di tà nda kitswá ngbà 'í àma ki àzì nì rú kizá kòdhyà ko. A nì kókpa kitswá àma ki gĩká tòkó gú, Arètémì nì tépelò nì rú kizá gò, akódhi nì líndrí mómndyá tíí Asíyà 'ásè ìndì bvò wáyi 'ásè dhi ì dré adrélé bhàle dhi nì tingázó!»

²⁸ Di ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tàndi ró gò, ì dré ngàzo adrélé tetrélé adrézó loyóá dhi: «Àrètémì Èfèsòbhá kya kàdrì lavúlé!» ²⁹ Gí ko, tà dré abízó nyĩnyi bhàandre nda 'á. Di mómndí zyandre dhi ì dré Pólò nì atsiàmú, Gáyò ì Arìstàrúkò be angábhá Màkèdóniyà lésè dhi ki ruzò gò, ì dré ru wùzo lile àyi íbe àrà kàdrì adrézó ru kimó dhi na. ³⁰ Pólò adrè tá ina leá pfòle mómndyá zyandre nda ì kandrà. Di, mómndyá ka'ibhá dhi ì dré àyikya ka'izoá ko. ³¹ Ndìndì dhya kàdrìkàdrì Asíyà drìle dhi ki àruka adrèbhá tá Pólò nì arúpi ró dhi, ì dré kúlí mùzo akódhi nì ti lizí, kòpfòró mómndyá zyandre nda ì kandrà ko.

³² Mómndyá zyandre ru kimóbhá nda ki drì abí dre nyĩnyi. Ayi ki àruka ì adrè tá tetrélé, adrézó tà àlo ta. Aruka nì ì adrè tá kó tà àzya ta. Ayi bí dhi ì nì tá ngalè ì kimó tá ru àdho tà sè ya dhi ko. ³³ Yúdà ànzì ì dré agó àlo rú be Aligízàndrè dhi nì 'òzo pfòle mómndyá zyandre ì kandrà, kòngiró tà nda nì àndu be dhi bvò. Di akódhi dré drígá bhàzo kuru àyi ki kúlí kikízó, í kòkitswá ró àyi tàrá ga àyi kandrà. ³⁴ Di, ì kònì akódhi Yúdà mvá 'i dhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé tetrélé kúlí àlo sè ànyìanyì sàà rì, adrézó loyóá dhi: «Àrètémì Èfèsòbhá kya kàdrì lavúlé!»

³⁵ Kùdù ro dhi, dhya bhàle adrélé bhàandre nda nì tà tisi dhi dré ngàzo mómndyá zyandre nda ki kúlí kíkí gò, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi Èfèsòbhá nì ì, mómndyá tíí dhi ì nì tàle dhi, à bhà bhàandre Èfèsò àdhya adrélé gĩká gú, Arètémì nì tépelò líkí, akódhi nì líndrí adhélépi bhù lésè dhi íbe dhi be. ³⁶ Dhya àlo kitswá tà kòdhi nì kayí bwà ko. Àsà dhi, adrè leá dhi, m̀ kàdré kíri, ìndì m̀ kò'o tà wàyá ro ko. ³⁷ M̀ adrì àgo kònì ì kònwa, tákò ì lodhá àyikya àma ki gĩká tòkó ko, ì topá kpà ngá akódhi nì tépelò ì lésè ko. ³⁸ Di Dèmètríyò ì àzízì nì íbe dhi ì kàdré tà íbe tàle mómndí ì rú dhi, àrà adrézó tàbvò ta dhi ì be, ìndì tàbvò tabhá ì be. Adré di leá dhi, ì kòlì tà ta mómndí ì rú kònàle. ³⁹ M̀ kàdré tà àzya íbe lizíle dhi, à nì kpà tà nda ki yi àrà adrézó tà ki bvò lanzí àma ki tòlí sè dhi na. ⁴⁰ Tàko ko, tayí ngbà 'í tsà, à dré àma ki asíkizo mómndí ki ligìma ándrò kònìdhi nì tà sè. A kòlizí àma dhi, mà kitswá tà àlo ta tà wàyá 'òle ándrò kònìdhi nì àndu

ngìzo dhi bwà ko.» Dì kòtá tà nda i dre dhi, dré mónnyá zyandre ru kimóbhá nda ki 'òzo ayílé.

20

Pólò lavú Màkèdóniyà 'àsè ìndì Gíríkì kì bvò 'àsè

¹ Tà wàyá nda kàkì dre dhi, Pólò dré mónnyá ka'ìbhá dhi ki azizó gò, àyi ki kodzózó adrélé àyi ki totó tātá àyi ki tà ka'ìka'ì na. Kòlazi àyi tí dre dhi, dré ngàzo lìle bvò Màkèdóniyà àdhya na. ² Dré lavúzó bvò nda 'àsè, tà bí dhi ki tabe mónnyá ka'ìbhá dhi ki timbàzo àyi ki tà ka'ìka'ì na. Dré tsàzo Gíríkì kì bvò na gò, ³ dré adrézó kònàle mbá na. Dré tá adrerà'a 'òle bwátù do lizo bvò Síríyà àdhya na dhi 'á dhi, dré yízoá tàle dhi, Yúdà ànzì ì yi tá ru kitswázó àyi 'o kònzi. Dì dré nõzoá dhi, dóro nì ì dré gòle bvò Màkèdóniyà àdhya 'àsè dhi. ⁴ Akódhi nì atsiàmù i tá: Sòpátrò, Pírò nì mvá angálepí Bèróyà lésè dhi, Arìstàrukò i Sèkúndò be angábhá Tèsàlònìkè lésè dhi i, Gáyò Dèrúbè lésè dhi, Tímòtéyò, tsàle Tikíkò i Tròfimò be angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhi i. ⁵ Ayi nda ì dré lizo drìdrì àma kandrána, kitswálé àma ki letè Trówà na. ⁶ Ama ró dhi, gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya àmvolésè dhi, mà dré bwátù dòzo ngàzo Fìlipóyì lésè gò, kítú nzi àmvolésè dhi, mà dré tsàzo ru kisú àma ki atsiàmù nda ìbe Trówà na. Gò mà dré adrézó kònàle kítú nzi-drì-rì.

Yùtikò nì tingama dràdrà lésè dhi

⁷ Kítú nì àlo pòsò àdhya sè dhi, mà kimó tá ru mónnyá ka'ìbhá dhi ìbe, kitswázó manyàngá do nyàle.* Pólò adré tá tà ta mónnyá nda i dré. Dì dré tá adrélé 'òle lìle drùbhì sè dhi sè dhi, dré gòzo adrélé tà ta tsàle ngátsi kítógá na. ⁸ A tobhà tá tálá bí dhi i dzó 'a kílè kurú na mà dré ru kimózó lána dhi na. ⁹ Kàdhùrà àlo rú be Yùtikò dhi lírì tá mòlìsà na gò, ayí dré adrézó akódhi nì 'o, Pólò dré tá adrerà'a tà ta vwàvwà ro dhi 'á. Dì ayí kòlavú akódhi dre dhi, dré dhèzo byá kìnì na, dzó nda nì ètázì nì na 'àsè. A nì akódhi nì tingá dhi, àkò drà ìna dre. ¹⁰ Dì Pólò dré sìzo, tandìle kàdhùrà nda drìle, akódhi nì lomvó í drígá gò, tàzoá mónnyá títi i dré dhi: «Mì bhà àmi kì togó kuru ko! Akódhi lídrì ìbe!» ¹¹ Ì kògò mbàle dzó 'a kílè kurú na nda na dre dhi, ì dré mápà tonòzo nyàle. Dì Pólò dré gòzo tà ta tsàle drùbhì na gò, ngàzo lìle. ¹² Gò ì dré kàdhùrà nda nì drìzo nzìzo ába rùbhá be líná. Dì tà nda tindrì tá mónnyá títi dhi kì togó lavúlé.

* **20:7** 20:7 Giká nì Kúlì tisìle Gíríkì tí sè dhi adré taá kònwa dhi: «...kitswázó mápà tonò». Kúlì kòdhi ì kitswá léà tàle dhi: «kitswázó manyàngá Mírì àdhya nì nya».

Pólò nga Trówà lésè lile Milétò na

¹³ Gò mà dré bwátù dòzo lizo drìdrì Pólò kandrána, kitswálé akódhi ni letè bhàandre rú zìle Ásò dhi na. Tàko ko, akódhi lè tá ina atsi tòle pá sè tsàzo àma ki kisú kònàle. ¹⁴ Akódhi kàtsá àma ki kisú Ásò 'a dre dhi, mà dré tombàzo bwátù na lile tsàle bhàandre rú zìle Mìtilénè dhi na. ¹⁵ Kìtú bvóá dhi sè dhi, mà dré gòzo lile bwátù sè, tsàle tùrù Kíyò àdhya kandrá. Kìtú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo tùrù Sámò àdhya na. Di kìtú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zìle Mìlétò dhi na. ¹⁶ Pólò lè tá áyi kíkílé Efésò na ko, kòtigíró tà bvò Asíyà àdhya na ko dhi sè. Tàko ko, adrè tá ina leá lile mbèlè, kòkìtswá dhi, kòtsaró Yèrúsalmà na drìdrì gwányá Pàtèkòtè àdhya kandrá.

Pólò tà tà bhàgo Efésò lésè dhi i dré

¹⁷ Di Mìlétò na dhi, Pólò dré kúlí mùzo Efésò na bhàgo Ekèlézyà àdhya ki azi. ¹⁸ Ì kàtsá akódhi vélé dre dhi, dré tazoá àyi dré dhi: «Lókyá mà dré tá adrérà'a àmi ìbe dhi 'á dhi, mì nǐ ngalè má 'o tá tà ngíni ya dhi be, kídhólé kítú má dré atsázó bvò Asíyà àdhya 'á dhi sè. ¹⁹ Má 'o tá Mírì ni tà akódhi ni màràbà tǐni, togó ànzimvá kya tǐni dhi be ìndì mǐndra be bǐ, tágba Yúdà ànzi ì dré tá áma tabhizo tà ì dré tá ru yizo 'òá má rú dhi i sè dhi. ²⁰ Mì nǐ tàle dhi, má longó tá àmi dré Giká ni kúlí, tà ni ki tadházó móndyá títí i kandrá, ìndì àmi ki dzó i 'àsè dhi be. Mà zù àmi dré tà àlo kitswálépi àmi ki ledé bwà dhi ko. ²¹ Má kodzó tá Yúdà ànzi i móndyá sùrú twá ro dhi ìbe, ì kòladzáró àyi ki togó agòzo Giká vélé, ìndì ì kòka'író àma ki Mírì Yésu.

²² Di mì yi rè ká! Nyànomvá dhi, má adrè mána lile Yèrúsalmà na, ngóro Tirí Lólo dré adrélé áma dri dhi tǐni. Má nǐ àdho tà ni atsa má rú kònàle nǐ ya dhi ko. ²³ Má nǐ ngbà 'í tà Tirí Lólo dré adrélé longólé má dré bhàandre àlo àlo títí i 'àsè kònìdhi be: Bǎ i kizà ìbe dhi ì adrè áma letè kònàle. ²⁴ Di, má adrè mána áma lídrì no tà tàko ró. Má adrè ngbà 'í angú kòdhi ni le ràle tsàle kùdù ni na, má kò'oró àzì Mírì Yésu dré tayílé má drígá dhi akílé títí, kòdhi adrè tàá dhi, má kòlongóro Rúbí Tani Giká ni togó tani ni tà dri dhi móndí i dré.

²⁵ Di nyànomvá dhi, má nǐ tàle dhi, àmi má dré tatsízó Giká ni Opì ni tà longóbe àmi kòfalésè dhi ki àlo kitswá gòle véle áma mǐbhalé no ko dhi be. ²⁶ Ásà dhi, má adrè tàá àmi dré ándrò kònìdhi dhi, àmi títí dhi i kòfalé dhi, dhya àlo ni kàrí kitswá ngòle má dri ko. ²⁷ Tàko ko, má longó àmi dré tà títí Giká dré tá lèle má kòlongó dhi i, àlo nǐ ni zu àko ró. ²⁸ Di mì kàdré àmi ki tàndi ki líkí, túmǎní kábiligyà ki pǎrí wǎyi Tirí Lólo dré bhàle àmi drígá, mì kàdréro àyi ki

drĩ ko dhi íbe. Mì kàdré Giká ni Èkèlézyà dré gĩle áyi tàndi ni kàrì sè dhi ki líkí ngóro kábilígyà líkíbhá dóro dhi i tĩni. ²⁹ Má nĩ tàle dhi, áma ìma àmvolésè dhi, kàlagí àtrá ki tifi àmi kòfalé kitswálé àmi ki 'o kònzi dhi be. I kitswá àyikya kábilígyà ki àlo tayí líná ko. ³⁰ Ndìndì àmi ki tàndi i kòfalé dhi, mómí àruka ki apfò adrélé tà bàti ladzá atsálé kinzò ro, kitswázó mómíyá ka'ìbhá dhi ki se àyi vésè dhi bvó. ³¹ Ásà dhi, mì kàdré tàmíga dri! Mì kòtivì ko tàle dhi, gĩle kóná na dhi, má tayí tá àmi àlo àlo títi dhi ki kodzoma mĩndra be bĩ kítú be ìndì ngátsi be dhi ko dhi.

³² Nyànomvá dhi, má adré àmi ki tayí Giká drígá, akódhi kàdréro àmi ki tìmbà kúlí dré afèle áyi togó tani sè dhi sè, mì kòkisúro tà dré lazilé mómíyá títi í dré bhàle twá adrélé ína ró dhi i dré tàyilé ro dhi be dhi bvó. ³³ Má bhà tá dhya àlo ni ngá lovó ko, kàdré akódhi ni àrezá 'i yà, akódhi ni óró 'i yà, kó ngalè akódhi ni kítá 'i yà dhi. ³⁴ Ami ki tàndi, mì nĩ tàle dhi, má 'o tá àzì áma tàndi ni drígá sè, kitswázó ngá kisú àma dré, áma bhápi íbe dhi be. ³⁵ Tà títi má dré 'òle dhi i sè dhi, má tadhá àmi dré dhi, lè mì kàdré àzì 'o landè àko ró kònìni, kitswázó mómíyá yà yà dhi ki ledé. Mì kisú rè kúlí Mírì Yésu ni tàndi dré tàle kòni i ká: <Dhya adrélépi ngá fe dhi ni kólénzé adré dhya adrélépi ngá kisú dhi àdhya ni lavú.»

³⁶ Pólò kòtà tà nda i dre dhi, ì dré àyi ki kórókó titizo tà zizo Giká tí. ³⁷ Di àyi títi dhi ì dré adrézó Pólò ni kamú, adrézó ngòle rúá, ì dré tá adrérà'a lazilé tíá dhi 'á. ³⁸ Ayi ki togó tá kizà ro lavúlé, akódhi dré tá tàle dhi, ì kitswá gòle véle áyi no ko dhi sè. Gò ì dré akódhi ni adzizó yĩandre mĩle, kòmbàro bwátù na.

21

Pólò ì Yerúsalemà na

¹ Mà kòlanzì ru bhàgo nda íbe dre dhi, mà dré bwátù dòzo ìzo pyà tùrù Kósà àdhya na. Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo tùrù Ródò àdhya na. Gò mà dré ìzo tsàle bhàandre Pátàrà àdhya na. ² Kònàle dhi, mà dré bwátù àzya adrélépi 'òle zyàle bvò Fòwìnikè àdhya na dhi ni kisúzó gò, mà dré tombàzo lána ìle. ³ Mà kòtsa àrà adrézó tùrù Kípìrò àdhya ni drĩ no dhi na dre dhi, mà dré lavúzó tàbhu ni lésè gò, ìle bvò Siríyà àdhya na. Di mà dré tsàzo bhàandre Tìrè àdhya na, à kòtìrìró ngá bwátù nda dré adólé dhi i be dhi bvó. ⁴ Kònàle dhi, mà dré mómíyá ka'ìbhá àruka ki kisúzó gò, mà dré adrézó àyi íbe kítú nzi-drì-rì. Ayi nda ì dré tàzoá Pólò dré Tìrì Lólo ni rĩnyì sè dhi, kòlì Yerúsalemà na ko.

⁵ Di, àma ki lókyá kòkitswá dre dhi, mà dré àmakya ngàzo kitswálé lile. Móndyá ka ìbhá títi nda i, àyi ki tòkó i ìndì àyi ki ànzimvá ìbe dhi, ì dré àma ki adzízó apfòle bhàandre nda lésè gò, mà dré àma ki kórókó títizò tà zìzo Giká tí yìandre mìle. ⁶ Mà kòlazì àyi tí dre dhi, mà dré tombàzo bwátù na lile gò, ì dré àyikya nzìzo àyi bhàna.

⁷ Mà kònga Tìrè lésè dre dhi, mà dré lizo tsàle bhàandre rú zìle Pòtòlèmáyì dhi na. Kònàle dhi, mà dré mòdo fèzo àma ki adrúpi Yésu ni ka ìbhá dhi i dré gò, mà dré adrézó àyi ìbe kítú àlo. ⁸ Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré lizo tsàle bhàandre Kàyisàriyà àdhya na. Kònàle dhi, mà dré adrézó Filípò, Rúbí Tani longólépi dhi ni dzó na. Akódhi nda tá dhya nzi-drì-rì kipèle Yèrusalémà na dhi ki àlo 'i.* ⁹ Akódhi tá ànzitókó su mobhá rè ko, adrèbhá tá Giká ni kúlí longó pròfètà kya tìni dhi ìbe.

¹⁰ Mà kàdré kònàle gìle kítú àruka i dre dhi, pròfètà àlo rú be Agábò dhi dré atsázó bvò Yùdáyà àdhya lésè. ¹¹ Akódhi nda dré àyi kisízó ànyi àma làga, Pólò ni káfà adó, àyi pá ki adròzo àyi drígá ìbe gò, tàzoá dhi: «Tìrì Lólo adrè tàá dhi: Yúdà ànzi Yèrusalémà na dhi ki káfà kònìdhi ni líyí ni adrò kònìni gò, ì dré akódhi ni fèzo mómí sùrú twá ro dhi i drígá.» ¹² Mà kòyi tà nda dre dhi, àma móndyá ka ìbhá kònàle dhi ìbe dhi i, mà dré Pólò ni ti lizízó, kòliró Yèrusalémà na ko dhi bvó. ¹³ Di, Pólò dré ìna logózóá dhi: «Mì adrè ngòle, adrézó àma togó 'o nòle àdho tà sè? Ma gànzi ró ngbà 'í bã nya kòdhya ko. Ma kókpà gànzi ró lile dràle Yèrusalémà na Mírì Yésu ni rú ni tà sè.» ¹⁴ Di mà dré kitswálé akódhi ni logá bwà ko dhi sè dhi, mà dré kúlí tayízó, tàzoá dhi: «Tà Mírì dré adrélé lèle 'òle dhi kò'o ru wà.»

¹⁵ Amvolásà, mà dré tà títi dhi ki ledézó gò, mà dré mbàzo Yèrusalémà na. ¹⁶ Mà mbà tá túmání mómí ka ìbhá àruka Kàyisàriyà lésè dhi ìbe. Di ì dré àma ki drìzo lizo àma ìbe agó àlo rú be Mìnàsonà dhi ni dzó na, mà kàyiró kònàle be dhi bvó. Akódhi nda angá tá Kìpìrò lésè, ìndì akódhi tá mómí Yésu ni ka ìlepi kínó lésè dhi 'i.

Pólò ì kimó ru bhàgo Ekèlèzyà àdhya ìbe

¹⁷ Mà kòtsa Yèrusalémà na dre dhi, àma ki adrúpi Yésu ni ka ìbhá dhi ì dré àma ki ka ìzo dòle togó dóro sè. ¹⁸ Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré lizo Pólò be Yàkóbhò bhàna.† Kònàle dhi, bhàgo títi Ekèlèzyà àdhya ì kimó tá kpà ru. ¹⁹ Di Pólò dré mòdo fèzo àyi dré gò, tà títi Giká dré 'òle àyi àzì sè

* **21:8** 21:8 A kònò Tà 'òle dhi i 6:5; 8:5. † **21:18** 21:18 Yàkóbhò kònìdhi tá Yésu ni adrúpi ki àlo 'i. A kònò Tà 'òle dhi i 12:17; 15:13.

móndyá súrú twá ro dhi i kòfalé dhi ki titízó àyi dré m̀bhalé tí.

²⁰ Ɔ kòyi tà nda i dre dhi, i dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle. Gò i dré tàzoá Pólò dré dhi: «Àma ki adrúpi, mí nò rè ngalè Yúdà ànzi lizólizo dhi i ka'í Yésu ngíni ya dhi ká. Ayi títi nda ki togó kókpa àtsi ró Mósè ni tátrítrí kúlí ni tà sè. ²¹ Di, i yi tàle dhi, mí adré mína Yúdà ànzi títi ayíbhá móndyá súrú twá ro dhi i kòfalésè dhi ki tadhá, i kòtayíró Mósè ni tátrítrí kúlí, ìndì i kògòró véle adrélé àyi ki ànzi ki lwa ko, adrézó kpà àma ki labhi lebé ko. ²² Mà ni 'oá ngíni? Tàko ko, i ni dra ámi atsama ni rúbí yi 'í. ²³ Di mí kò'o tà mà dré adrélé tàle mí dré kònìdhi kòdhya. Ago su m̀ndrà sibhá dhi i kònwa àma kòfalé be. ²⁴ Mí kòdrì àyi nda i lizo àyi íbe, mì kòtemvéró àmi tùmání àyi íbe Giká kandrá. Mí kòfè kpà làfa i dré kitswázó àyi ki drìbhí 'o rèle dhi mi.‡ Mí kò'o kònìni dhi, móndyá títi dhi ki nìá tàle dhi, tà adrélé tàle mí rú kòdhi i kinzò 'i dhi be. Ɔ ni kpà nìá dhi, mí adré mína tà tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki ka'í 'òle dhi be. ²⁵ Kàdré móndyá ka'íbhá súrú twá ro dhi ki tà sè dhi, mà tisi tá wáràgà, tà mà dré tá ru yizo i kò'o dhi ki longózo àyi dré. Má tisi tá dhi, i kònnya mányàngá fèle giká tàko i dré dhi ko, i kònnya kà'wá kàrí ko, i kònnya kà'wá 'òle zùle dràle dhi ki zã ko, ìndì i kò'o ndòtò tà ko.Š»

²⁶ Di kítú bvóá dhi sè dhi, Pólò dré àgo nda ki drìzo lizo àyi ki temvé tùmání í be. Gò dré fizo tépelò na, kitswálé lókyá àyi ki temvema nda dré kitswázó akilé gò, ngá fèzo Giká dré àyi àlo àlo títi dhi ki rú sè dhi ni longó.*

A ru Pólò tépelò na

²⁷ Kítú nzi-drì-rì àyi ki temvema nda àdhya i dré tá adrérà'a 'òle akilé dhi 'á dhi, Yúdà ànzi àruka angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhi i dré Pólò ni nòzo tépelò na. Di i dré ngàzo móndyá zyandre títi dhi ki 'a tífi, akódhi ni ruzo gò, ²⁸ i dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Ísèrélè ànzi i, mì alì àma ki ledé wà! Kònìdhi agó adrélépi móndyá títi àrà títi i 'ásè dhi ki kodzó ligilé àma ki súrú rú, àma ki tátrítrí kúlí rú, ìndì tépelò kònìdhi rú dhi 'i. Kòdhi íbe dhi, akódhi adrì ndìndì m̀ndí súrú twá ro dhi i afizó àyi íbe tépelò le, àrà lólo kònìdhi ni 'òzo atsálé ndí ró!» ²⁹ (Ɔ tà tá kònìni tàko ko, i nò tá Tròfimò angalépi Efésò lésè dhi i Pólò be bhàandre 'á. Di i adré tá àyikya kisùá dhi, Pólò adrì tá akódhi afizó ába tépelò le.)

‡ **21:24** 21:24 A kònò tà àndu ngile m̀ndrà síma ni tà sè Tà 'òle dhi i 18:18 na dhi. Š **21:25** 21:25 A kònò Tà 'òle dhi i 15:20. * **21:26** 21:26 A kònò 1 Kòritòbhá i 9:20.

³⁰ Di tà nda dré móndyá títi bhàandre nda 'á dhi ki 'a tífizó gò, ì dré angázó aralé àrà títi ì lésè Pólò ni ru, akódhi ni sèzo pfòzo ába tépelò 'àsè gò, tépelò ni dzóti ki tesézó. ³¹ Di ì dré tá adrérà'a 'òle Pólò ni pfu dràle dhi 'á dhi, Rómà ki sòdá ki kàdrì dré yìzoá tàle dhi, tà abí dre nyinyi Yèrúsalmà 'a. ³² Gbã kòdhwa, akódhi dré sòdá ki drìzo àyi ki drì kòbhá ìbe ràzo àyi ìbe móndyá zyandre nda ì véna. Ayi nda ì kònò sòdá ki kàdrì nda ì sòdá ni ìbe dre dhi, ì dré Pólò ni pfùma tayízó. ³³ Di sòdá ki kàdrì nda dré àyi kisízó ànyi akódhi làga gò, akódhi ni 'o rùle, adròle nyàrì rì dhi ì sè. Gò dré lizízóá ngalè akódhi àdhi 'i ya dhi, ìndì 'o tá àdho tà 'i ya dhi. ³⁴ Móndyá zyandre nda ì kòfalé dhi, móndí àruka ì adré tá tetrélé, adrézó tà àlo ta. Aruka ni ì adré tá kó tà àzya ta. Tà wàyá nda sè dhi, sòdá ki kàdrì nda kitswá tá tà nda ni àndu ni bwà ko. Di dré Pólò ni 'òzo drìle lizo ába dzó kàdrì adrézó sòdá ki likí dhi na. ³⁵ Sòdá nda ì kòtsa Pólò be àrà adrézó mbàle dzó kàdrì nda na dhi na dre dhi, ì dré akódhi ni dòzo dodò móndyá zyandre nda ki ligima ni tà sè. ³⁶ Tàko ko, àyi títi dhi ì adré tá lile tetrébe àyi vésè, adrézó loyóá dhi: «Akódhi kòdràdrà! Kòdràdrà!»

Pólò ga àyi tàrà móndyá zyandre ì kandrá

³⁷ A dré tá adrérà'a 'òle Pólò ni 'o file dzó kàdrì nda na dhi 'á dhi, dré lizízóá sòdá ki kàdrì tí dhi: «Má ni kitswá tà ta mí dré bwà?» Di sòdá ki kàdrì nda logó drá dhi: «Mí nì tákò Gírìkì ti tàle be? ³⁸ Mì kònìdhi tsì Ezèpétò agó atú móndí ki kodzólépi ligilè gò drìkònzìbhá ngulù-su dhi ki drìzo lapázó àyi ìbe duku na dhi 'i ko?» ³⁹ Di, Pólò logó drá dhi: «Ma, ma Yúdà mvá angalépi Tàrúsò bvò Kìlìkíyà àdhya lé dhi lésè dhi 'i. Di ma móndí bhàandre rúku kyàkyà dhi lésè dhi 'i. Má adré ámi ti lizí, mí kòfèró má dré látì tà tàzo móndyá zyandre kòni ì dré.» ⁴⁰ Di sòdá ki kàdrì nda kòka'ì dre dhi, Pólò dré ngàzo àyi totó àrà adrézó mbàle dzó kàdrì nda na dhi na gò, drìgá bha kuru móndyá zyandre nda ki kúlì kíkízó. Di ngá kòbhù ndiìi dre dhi, dré tàzoá àyi dré Èbèrè ti sè dhi:†

22

¹ «Áma adrúpi ì, áma atá ìbe ni ì, mì yi rè tà má dré adrélé tàle àmi dré áma tàrà gàzo ni ì ká!» ² † kòyi akódhi adrérà'a tà ta àyi dré Èbèrè ti sè dre dhi, ì dré gòzo véle adrélé kíri wáláká ni ni lavú. Gò Pólò dré tàzoá dhi: ³ «Ma Yúdà mvá tìle Tàrúsò bvò Kìlìkíyà àdhya lé dhi na dhi 'i. Di, à likí tá ma mbàle kònwa Yèrúsalmà 'a. Gàmlàlyélè tadhá tá àma

† 21:40 21:40 A kitswá kpá kúlì «Èbèrè ti» kòni ki ladzá: «Àràméyà ti».

ki tábhí ki tátrítrí kúlí má dré n̄le kyá dhi n̄. Ama togó tá àtsi ró Gíká n̄i tà sè, àmi títi ándrò n̄i kya tíni. ⁴ Kàdré mónnyá adrèbhá Yésu kòdhi n̄i láti lebhè dhi ki tà sè dhi, má pfo tá àyi ki m̄ tsàle byá àyi ki dràdrà na. Má turú tá àyi àgo ró ìndi tòko ró nda i lebhélé bádzó na. ⁵ Kòwánà ki kàdrì i bhàgo kàdrì títi dhi ibe dhi ki kitswá tadhá dhi, tà má dré adrélé tàle kòdhi i tà bàti 'i dhi. Má kisú tá ndìndì wárágà àyi nda i dré tisile àyi ki adrúpi Dàmàsékè na dhi i dré dhi i gò, má dré lizo ába kitswálé mónnyá ka'ìbhá kònàle dhi ki turú adrìle Yèrúsalémà le, à kònòró tà àyi dri be dhi bvó.»

Pólò títi, í ka'ì Yésu ngíni ya dhi

(A kònò kpà Tà 'òle dhi i 9:1-19; 26:12-18)

⁶ «Lókyá má dré tá adrèrà'a tsàle ànyi Dàmàsékè làga ànyìànyi kítú rírì sè dhi 'á dhi, ngádra kàdrì bhù lésè dhi dré kòzo ngbò ró ngá kazá má làgàsè kúrú. ⁷ Di má dré dhèzo k̄ni mi gò, má dré kúlí ȳzo tàá má dré dhi: <Sàwúlò, Sàwúlò, mí adrè áma m̄ pfo àdho tà sè?> ⁸ Má dré lizizóá dhi: <Mírì, mi àdhi 'i?> Di kúlí nda logó má dré dhi: <Ma, Yésu Nàzàrètà lésè, mí dré mína adrélé m̄ pfole dhi 'i.> ⁹ Ama atsiàmú ì nò tá kpà ngádra nda 'í. Di, ì n̄i tá àyikya tà kúlí nda dré tá adrélé tàle má dré dhi ki àndu ko. ¹⁰ Gò má dré lizizóá dhi: <Mírì, lè má kò'o ngíni?> Mírì logó má dré dhi: <Mí nga lile Dàmàsékè na. Kònàle dhi, à ni tà títi Gíká dré bhàle mí kò'o dhi ki ta mí dré.> ¹¹ Di má dré kitswálé ngá no ngádra nda ni lagulagu dré bwà ko dhi sè dhi, áma atsiàmú ì dré áma drígá ruzo, áma sèzo lizo má be Dàmàsékè na.

¹² Kònàle dhi, agó àlo rú be Anànyà dhi dré alizo áma no. Akódhi nda tá móndí adrélépi tròle Mósè ni tátrítrí kúlí rú dhi 'i. Yúdà ànzi títi Dàmàsékè na dhi ì adrè tá kpà akódhi ni rú ta dóro. ¹³ Akódhi kàtsá áyi totó ànyi má làga dre dhi, dré tàzoá má dré dhi: <Ama adrúpi Sàwúlò, àmi m̄ kògò ngá no!> Gbã lókyá nda sè dhi, má dré gòzo adrélé ngá no gò, má dré akódhi ni nòzo. ¹⁴ Akódhi dré tàzoá má dré dhi: <Gíká àma ki tábhí kya zì mi kitswálé tà í dré adrélé lèle 'òle dhi ki ni, kitswálé Dhya gyägya dhi ni no, ìndi kitswálé akódhi nda ni kúlí yi tíá dhi bvó. ¹⁵ Tàko ko, mí ni akódhi ni tà mí dré nòle ìndi mí dré ȳle dhi ki longó mónnyá títi i dré. ¹⁶ Di nyànómvá dhi, mí adrè àdho tà letè? Mí nga akódhi ni zi adrélé ámi Mírì ro, ìndi mí do bàtisimò, Gíká kòdzìró mí àmi tàkonzì i lésè be dhi bvó.»

Pólò títi, Mírì zi i lile mónnyá súrú twá ro dhi i véna ngíni ya dhi

17 «Má kàgò Yèrúsalémà le dre dhi, má dré adrézó tà zi Giká tí tépelò na gò, ngá dré afízó má dri toróbí tìni. 18 Má nò tá Mírì adrérà'a tàá má dré dhi: <Mí nga mbèlè pfòle Yèrúsalémà 'àsè. Tàko ko, mónnyá Yèrúsalémà 'a dhi ì kitswá àyikya áma tà mí dré adrélé longólé dhi ki ka'í bwà ko.> 19 Má logó dhi: <Mírì, àyi nda ì nì dóro tàle dhi, má adré tá mána tatsílè lisámbò dzó ì 'àsè mónnyá adrèbhá ámi ka'í dhi ki turúbe lebhélé bãdzó na, adrézó kpà àyi ki bhwa. 20 Kòdhi íbe dhi, lókyá à dré tá adrérà'a Sètèfánò, ámi tà longólépi dhi ni kàrì kutú dhi 'á dhi, ma tá mána kònale, adrélé tà nda ni ka'í, adrézó kpà dhya adrèbhá tá akódhi ni pfu dràle dhi ki kítá líkí.> 21 Di Mírì dré tàzoá má dré dhi: <Mí lè, tàko ko, má ni ámi mu lèlè làwú làvo na, mónnyá sùrú twá ro dhi ì véna.>»

Pólò tadhá dhi, ì Rómà agó 'í

22 Mónnyá zyandre nda ì yi tá Pólò tsàle lókyá dré kúlí nda ni tàrà'a. Gò ì dré ngàzo kúlí loyó, adrézó tàá dhi: «À kòtingá akódhi móndí ì kòfalésè! Kìtswá ína lídrì sè ko!» 23 Ì dré adrézó tetrélé, adrézó àyi ki kítá ki lebhé kìní mi, adrézó tàpfulíndrí lomvó todàle kurú na. 24 Di sòdá ki kàdrì nda dré Pólò ni 'òzo drìle fizo ába àyi ki dzó kàdrì na. Dré tàzoá dhi, à kòbhwa akódhi adrézó akódhi ni lizí, kòtáró tà mónnyá zyandre nda ì dré tá adrézó tetrélé í rú dhi ni àndu. 25 Di, à kàdrò akódhi kitswálé bhwàle dre dhi, Pólò dré lizizó sòdá kí drì kòbhá kí àlo tí dhi: «Rómà kí tatrítrí kúlí ka'í, mì kàdré móndí Rómà ro dhi ni bhwa, akódhi ni tàbvó ta àko ró dhi 'í?» 26 Di sòdá ki drì kòlepi nda kòyi kúlí nda dre dhi, dré lizo longóá sòdá ki kàdrì nda dré, tàzoá dhi: «Mí adré tá 'òle àdho tà 'o? Tàko ko, agó kòdhi ína móndí Rómà ro dhi 'í!» 27 Di sòdá ki kàdrì nda dré àyi kisizó ànyi Pólò làga, lizíá tíá dhi: «Mí tà rè má dré ká: Mì móndí Rómà ro dhi 'í bàti?» Pólò logó dhi: «Àyíya, kònìni.» 28 Sòdá ki kàdrì tà dhi: «Má fè mána làfa kàdrì, atsázó móndí Rómà ro dhi ró.» Di Pólò logó dhi: «Mána, à ti ma móndí Rómà ro dhi ró dhi títi.» 29 Gbá kòdhwa, sòdá adrèbhá tá 'òle Pólò ni lizí dhi ì dré akódhi ni tayízó. Di tírì dré sòdá ki kàdrì nda ni 'òzo, dré nìle í 'o tá Pólò adrélépi Rómà ro ni adròle nyèrì sè dhi sè.

Pólò pfò Yúdà ànzi kí bhàgo kàdrì ì kandrà

30 Kítú bvóá dhi sè dhi, sòdá ki kàdrì nda dré kòwána kàdrì kí 'òzo ru kimó bhàgo kàdrì títi dhi íbe. Di dré Pólò ni trizo gò, 'òzoá apfòle àyi nda ì kandrà, kitswázó tà Yúdà ànzi ì dré adrézó akódhi ni asíkí dhi ni àndu ni dhi bvó.

23

¹ Di Pólò dré ngàzo bhàgo kàdrì nda ki no dhi gò, tàzoá dhi: «Áma adrúpi i, áma togó arókì ma ko tà títi má dré 'òle Giká kandrà atsálé ándrò kònìdhi dhi i sè dhi.» ² Gbã kòdhwa, kòwànà ki kàdrì rú be Anàniyà dhi dré móndyá adrèbhá Pólò làga dhi ki 'òzo akódhi ni ti sa. ³ Di Pólò dré tàzoá drá dhi: «Mì, àbè rúbhá tswàle mvèle kemve dhi ró ni, Giká ni ámi tswa ni! Mí lírì mína kònàle kitswálé áma tàbvó ta àma ki tátírítrí kúlí sè. Di, mí 'o mína ma tswàle, adrézó tátírítrí kúlí nda ni ño.» ⁴ Gò àyi adrèbhá Pólò làga nda i dré tàzoá drá dhi: «Mí 'o mi ngini adrélé Giká ni kòwànà ki kàdrì ni lodhá kònini dhi?» ⁵ Di Pólò logó dhi: «Adrúpi i, má nì tá ko tàle dhi, akódhi kòwànà ki kàdrì 'i dhi. Angyá ko, Giká ni Kúlí adrè tàá dhi: «Mí kòtà tà kònzi ámi móndyá ki kàdrì rú ko.»*»

⁶ Di Pólò nì tá tàle dhi, bhàgo kàdrì ru kimóbhá nda i kòfalé dhi, móndí àruka i tá Sàdùkáyò 'i, ìndì àruka ni i tá Fàrìsáyò 'i dhi be. Di dré kúlí yòzo tàzoá àyi dré dhi: «Áma adrúpi i, ma mína Fàrìsáyò 'i, ìndì Fàrìsáyò mvá 'i. A adrè áma tàbvó ta ándrò kònini, má dré adrélé mì bha Giká véna adrézó ka'íá dhi, móndyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'àsè dhi sè!» ⁷ Kòtà tà nda dre dhi, lawà dré kizo Fàrìsáyò i kòfalésè Sàdùkáyò íbe gò, móndyá zyandre nda i dré ru lanzízó. ⁸ (Tàko ko, Sàdùkáyò i adrè àyikya tàá dhi, ngangà dràdrà 'àsè dhi yókódhó, ìndì ángéló i tirí íbe dhi i yókódhó. Di, Fàrìsáyò i adrè àyikya tà nda ki ka'í títi.) ⁹ Di lawà nda dré vélé kizo lavúlé gò, tátírítrí kúlí tadhábhá àruka Fàrìsáyò ró dhi i dré ngàzo adrélé tà kayí rinyí sè, adrézó tàá dhi: «Mà kisú àmakya tà kònzi àlo dhi agó kònìdhi véna ko. Aruka ni, tirí 'i yà, kó ngalè ángéló 'i yà dhi tà tà drá nì!» ¹⁰ Di lawà nda dré tá adrélé lìle drìdrì dhi sè dhi, sòdá ki kàdrì nda adrè tá ngá ro, i ni dra Pólò ni ru pfulè dràle dhi sè. Di dré lazízóá àyi sòdá i dri dhi, i kòsi akódhi ni apá àyi drígásè, drìle lìzo ába àyi ki dzó kàdrì na.

¹¹ Kítú nda ni ngátsi sè dhi, Mírì dré agázó Pólò kandrà tàá drá dhi: «Mí tsi togó! Ngóro mí dré áma tà longólé kònwa Yèrusalémà 'a dhi tìni dhi, adrè kpà leà dhi, mí kòlongó áma tà Rómà na.»

Yúdà ànzi i yi ru kitswázó Pólò ni pfu dràle

¹² Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzi àruka i dré ru yizo gò, mònndrà sìzo àyi kòfalésè tàzoá dhi, i kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko, tsàle i dré Pólò ni pfurà'a dràle dhi 'á. ¹³ Dhya ru yibhá tà nda dri dhi i lavú tá nyadhi-rì. ¹⁴ Di i dré lìzo

* 23:5 23:5 A kònò Pfòma 22:27.

kòwánà kàdrì i véna bhàgo íbe, tàá àyi dré dhi: «Mà sè mònndrà àma kòfalésè tàzoá dhi, mà kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko, tsàle lókyá mà dré dra Pólò ni pfùzo dràle dhi 'á. ¹⁵ Dì nyànomvá dhi, àmi túmání bhàgo kàdrì íbe dhi i, mì kòlizí sòdá ki kàdrì, kògòró Pólò ni 'o apfòle àmi kandrá, ngóró mì lè tá akódhi ni tà ndàle nìle kyá na tìni. Dì àma ró dhi, mà ni adrè rìle kitswálé akódhi ni pfu dràle drìdrì dré dra atsázó kònwa dhi kandrá.»

¹⁶ Dì, tà ì dré ru yìzo 'oá Pólò rú nda ni rúbí dré dhèzo akódhi ni kòdromvá bína gò, akódhi nda dré lizo longóá Pólò dré sòdá ki dzó kàdrì na. ¹⁷ Gò Pólò dré sòdá ki drì kobhá ki àlo azizó, tàzoá drá dhi: «Mí drì kàdhúra kònìdhi lizo ába sòdá ki kàdrì véna. Tàko ko, akódhi tà íbe longólé drá.» ¹⁸ Dì sòdá ki drì kòlepi nda dré akódhi ni drìzo lizo ába sòdá ki kàdrì véna, tàzoá dhi: «Pólò 'ìle bádzó na kòdhi zi tá ma lizílé, má kàdzíró kàdhúra kònìdhi mí vélé. Angyá ko, akódhi tà íbe longólé mí dré.» ¹⁹ Dì sòdá ki kàdrì nda dré kàdhúra nda ni drígá rùzo, akódhi ni drìzo gàrà dri gò, lizizóá tíá dhi: «Mí adrè àdho tà le longólé má dré?» ²⁰ Dì kàdhúra nda logó dhi: «Yúdà ànzi ì yi ru àmi lizizó, mí kò'oró Pólò pfòle kìdru bhàgo kàdrì i kandrá, ngóró ì lè tá akódhi ni tà ndàle nìle kyá na tìni. ²¹ Adrè dì leá dhi, mí kòka'í mína ko. Tàko ko, àyi ki àruka ànyíànyí nyadhi-rì dhi ì adrè àyikya rìle akódhi bvó láti 'á. Àyi nda ì sè mònndrà tàzoá dhi, ì kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko tsàle lókyá ì dré dra akódhi ni pfùzo dràle dhi 'á. Nyànomvá kònìdhi, àyi gànzi ró, adrélé ngbà 'í àmi kúlí letè kòdhyà.» ²² Dì sòdá ki kàdrì nda dré lazizóá kàdhúra nda dri dhi: «Mí kòtà tà mí dré longólé má dré kòdhi dhya àlo dré ko.» Gò dré akódhi ni tayizó lile.

A mù Pólò gùvèrènére Fèlikisì véna Kàyisàriyà na

²³ Dì sòdá ki kàdrì nda dré àyi sòdá ki drì kobhá rì dhi ki azizó, tàzoá àyi dré dhi: «Mì ledé tà títi dhi i kitswázó sòdá kámá-rì dhi ki dri, túmání sòdá nyadhi-na-drì-mudrí dònjí i dri dhi íbe, ìndì sòdá kámá-rì dèlì íbe àyi drígá dhi íbe, lizo àyi íbe sáà nzi-drì-su ngátsi àdhyà sè Kàyisàriyà na. ²⁴ Mì bhà kpà dònjí i kitswálé Pólò ni do tsàle byá gùvèrènére Fèlikisì véna líná dhi bvó.» ²⁵ Dì dré wárágà tisizo gùvèrènére nda dré kònìni:

²⁶ «Ma, Kàlàwùdíyò Lìsíyà, má adrè wárágà kònìdhi ni tisì mí, atalágó, gùvèrènére Fèlikisì dré. Mòdo mí dré!

²⁷ Yúdà ànzi ì ru tá agó má dré adrélé mùle mí véna kònìdhi gò, ì dré tá adrézó 'òle akódhi ni pfu dràle. Dì má dré yìzoá tàle dhi, akódhi móndí Rómà ro dhi 'i gò, mà

dré lizo sòdá mána íbe akódhi ni apá àyi drígàsè. ²⁸ Má lè tá tà ì dré adrézó akódhi ni asíkì ásà dhi ni àndu nìle gò, má dré akódhi ni 'òzo pfòle àyi ki bhàgo kàdrì i kandrà. ²⁹ Má dré kisúzóá dhi, ì adré akódhi ni asíkì àyi ki tátírítrí kúlí ni tà sè. Dì, tà tà bhàzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè yà, kó ngalè bǎ sè yà dhi tá yókódhó. ³⁰ Má dré yìzoá tàle dhi, ì yi tá ru kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi, má dré akódhi ni mùzo lile gbǎ lókyá nda sè mí véna. Má dré kpà lazizóá akódhi ni asíkìbhá i dri dhi, ì kòlì tà ì dré adrézó akódhi ni asíkì ásà dhi ki ta mí kandrà.»

³¹ Dì sòdá nda ì dré Pólò ni drìzo lizo ába ngátsi sè ngóro tá tàle àyi dré dhi tìni gò, ì dré tsàzo bhàandre rú zìle Atípátrì dhi na. ³² Kítú bvóá dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayízó sòdá dònǵí i dri nda ì drígá, ì kògòro lile ába be dhi bvó. Gò àyi lèbhá pá sè dhi ì dré àyikya nzìzo àyi ki dzó kàdrì na. ³³ Dì sòdá dònǵí i dri nda ì kòtsa Kàyisàriyà na dre dhi, ì dré wárágà nda ni fèzo gùvèrènerè Fèlíkišì dré gò, Pólò ni tayízó akódhi drígá. ³⁴ Dì gùvèrènerè nda dré wárágà nda ni nàzo gò, lizizóá Pólò tí ngalè akódhi angá tá bvò ángùdhi lésè ya dhi. Kòyi tàle dhi, akódhi angá tá Kilikiyà lésè dhi dre dhi, ³⁵ dré tàzoá drá dhi: «Má ni ámi yi lókyá ámi asíkìbhá ì dré dra atsázó dhi tú.» Gò dré Pólò ni 'òzo likilé Èródè ni dzó kàdrì na.

24

Yúdà ànzi ì asíkì Pólò Fèlíkišì kandrà

¹ Kítú nzi àmvolésè dhi, kòwánà ki kàdrì Anàniyà ì dré tsàzo bhàgo àruka íbe ìndì dhya adrélépi tá kúlí ta àyi dré, rú be Tèrùtúlò dhi be Kàyisàriyà na. Gò ì dré tà ì dré tá adrézó Pólò ni asíkì ásà dhi ki tàzo gùvèrènerè Fèlíkišì kandrà. ² A kàzì Pólò dre dhi, Tèrùtúlò nda dré ngàzo tà ta akódhi rú kònini: «Atálágó Fèlíkišì, mà adré lenzélé tà kèdrìkèdrì mà dré adrézó ába lókyá be vwàvwà ro mí zàle dhi ni tà sè, ìndì tà mí dré kisùle ladzálé atsálé dóro àma ki bvò kònìdhi lé dhi ki tà sè. ³ Mà adré tà nda ki no lókyá wǎyi sè ìndì àrà títì i 'àsè gò, mà dré adrézó àwoyà ta mí dré togó wǎyi sè. ⁴ Dì, má lè mána ámi lókyá kizálé ko. Má adré dì ámi ti lizì, mí kòyirò àma lókyá tsà sè ámi togó dóro sè.

⁵ Mà kisú dhi, agó kònìdhi ína drìkònzi líyí 'i. Adré móndí ki kodzó ligilé Yúdà ànzi bvò wǎyi 'àsè dhi i kòfalésè. Akódhi mónnyá adrèbhá dhya Nàzàrétà lésè dhi ni láti kinzò ro dhi ni lebè dhi ki kàdrì ki àlo 'i. ⁶ Tabhì tá ndìndì àma ki tépelò

'òle atsálé ndĩ ró gò, mà dré akódhi ni rùzo.* 8 Ámi tàndi, mí ni kitswá akódhi ni lizí, kitswázó tà tíí mà dré adrézó akódhi ni asíkí ásà kòdhi ki àndu ni kyá.»

9 Gò Yúdà ànzì ì dré kpà tàzoá dhi, tà tíí Tèrùtúlò dré tàle Pólò rú nda ì tà bàti 'i.

Pólò ga áyi tàrá Fèlikisì kandrá

10 Di gùvèrènére nda dré drígá bhèzo Pólò véna kòtárò tà gò, Pólò dré ngàzo tàá dhi: «Má nĩ tàle dhi, mi dhya adrélépi tàbvò ta bvò kònìdhi drìle dhi 'i kóná be bí dhi be. Asà dhi, ma arí íbe adrézó áma tàrá ga mí kandrá. 11 Ngóro mí dré kitswálé nìle be dhi tìni dhi, lavú rè kítú mudrí-drì-rì ko, má mbà tá Yèrúsalmà na kitswálé Gìká ni lindrì bha. 12 Dhya adrèbhá áma asíkí kòni ì kisú tá ma tépelò na adrèrà'a tà kayí móndí íbe yà, kó ngalè adrèrà'a móndí ki kodzó ligilé yà dhi ko. Ì kisú tá kpà ma adrèrà'a 'oá kònìni Yúdà ànzì ki lisámbò dzó ì 'ásè yà, kó ngalè àrà àzya bhàandre nda lé dhi na yà dhi ko. 13 Ì kitswá kpà tadhá dhi, tà ì dré adrézó áma asíkí ásà dhi ì tà bàti 'i dhi bwà ko. 14 Di, má adrè mána tà kònìdhi ni ka'ì kòdhyà: Má adrè láti ì dré adrélé zìle kinzò ro nda ni lebè, adrézó Gìká àma ki tábhí kya ni lindrì bha ásà. Má adrè kpà tà tíí tisìle Mósè ni tátírítrí kúlí na ìndì pròfètà ki búkù ì 'ásè dhi ki ka'ì. 15 Má adrè kpà mì bha Gìká véna, adrézó ka'íá àyi kòni kya tìni dhi, móndyá tíí gyágya ró ìndì kònzì ró dhi ki nga dràdrà 'ásè. 16 Di ásà dhi, má adrè ngbú adrélé áma togó líkí, má kàdré ró tà àko má rú Gìká kandrá, ìndì móndí ì kandrá.

17 Má dré tá tsàle Yèrúsalmà na ko kóná bí dhi sè dhi, má gò tsàle kònàle kitswálé ngá fe lemerèbhá áma sùrú na dhi ì dré, ìndì kitswálé ngá fe Gìká dré. 18 Ì kisú tá ma adrèrà'a tà kòdhi ki 'o tépelò na, àkò má temvé tá ma dre dhi 'á. Ama tá túmání móndí zyandre dhi íbe ko. Má 'o tá kpà tà àlo wàyá ro ko. 19 Di, Yúdà ànzì àruka angábhá bvò Ásíyà àdhya lésè dhi ì tá àyikya kònàle. Adré tá leá dhi, àyi nda ì kàdré áma asíkí kònwa mí kandrá dhi àyi, ì kàdré tà íbe tàle má rú dhi. 20 Adré kó leá dhi, dhya kòni ì kòtà tà kònzì ì dré tá kisúlé má vélé, má dré tá p'fòrà'a Yúdà ànzì ki bhàgo kàdrì ì kandrá dhi 'á dhi. 21 Aruka ni, tà nda tà má dré tá yòle àyi kandrá kònìdhi 'i: <A adrè áma tàbvò ta àmi kandrá àndrò kònìni, má dré adrélé ka'íá tàle dhi, móndyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'ásè dhi sè!>»

* 24:6 24:6 Wárágà Gìká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Mà lè tá akódhi ni tàbvò tàle ngóro áma ki tátírítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni. 7 Di, sòdá ki kàdrì Lìsíyà dré ína akódhi ni pàzo àma drígásè rìnyí sè. 8 Gò dré tàzoá dhi, akódhi ni asíkìbhá ì kàpfò akódhi ni tà ta mí kandrá.]

22 Di Fèlikisì, Mírì ni láti ni tà nìlepi dóro nda, dré ru kimoma nda ni 'òzo akilé gò, tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá sòdá ki kàdrì Lìsíyà dré dra atsázó dhi tú dhi, má ni àmi ki tà kòdhi ni bvó lanzi.» 23 Gò dré lazizóá sòdá ki drì kòlepi dri dhi, kòbhà sòdá àruka i adrélé Pólò ni likí. Di, à kòtayí akódhi adrélé tà àruka dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o, ìndì à kòtayí akódhi ni arúpi i adrélé akódhi ni lomí.

Pólò pfò Fèlikisì i kandrà Drùsìlà be

24 Kítú àruka i kòlavú dre dhi, Fèlikisì i dré gòzo tsàle tòkó ni rú be Drùsìlà adrélépi Yúdà mvá ro dhi be. Dré Pólò ni azizó gò, akódhi ni yìzo adrérà'a tà adrézó Yésu Krísto ni ka'í dhi ni tà ta. 25 Di Pólò dré tá adrérà'a tà ta tà gyägya 'òma ni tà dri, lovó mvòma ni tà dri, ìndì tàbvó tàma adrélépi alìle dhi ni tà dri dhi 'á dhi, tirì dré Fèlikisì ni 'òzo gò, dré tàzoá dhi: «Tà kòdhi kitswá kítú ándrò dhi sè dre. Mí lì. Má kòkisú lókyá àzya dre dhi, má ni go àmi azi.» 26 Kòdhi íbe dhi, Fèlikisì adré tá ína mì bha, Pólò kòferó làfa í dré. Àsà dhi, adré tá akódhi ni azi rä, i kàdréró tà tití túmání.

27 Kóná rì dhi i kòlavú kònìni dre dhi, Pòrùkiyò Féstò dré atsázó gùvèrènerè ro Fèlikisì ni àrà 'a. Di Fèlikisì dré tá adrélé Yúdà ànzi ki togó le 'òle kiníle dhi sè dhi, dré Pólò ni tayízó adrélé bãdzó na.

25

Pólò pfò Féstò kandrà

1 Kítú na Féstò ni tsàma bvò Yùdáyà àdhyà na dhi ànvolèsè dhi i kòlavú dre dhi, akódhi dré ngàzo Kàyisàriyà lèsè lile Yèrusalémà na. 2 Kònàle dhi, Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì i àyi ki kàdrì àruka íbe dhi, i dré tsàzo tà i dré tá adrézó Pólò ni asíkì àsà dhi ki ta akódhi kandrà. Gò i dré Féstò ni ti lizizó, 3 kò'oró Pólò lile tàbvó tàle Yèrusalémà na, àyi ki togó 'òzo kiníle dhi bvó. I lizí tá kònìni tàko ko, i adré tá 'òle móndí ki bha rìle akódhi bvó, i kòpfuró akódhi dràle láti 'á be dhi bvó. 4 Di, Féstò dré logózóá àyi dré dhi: «À adré Pólò ni likí bãdzó na Kàyisàriyà na. Áma tàndi, má adré 'òle lile kònàle. 5 Di akódhi nda kò'o tà kònzi dhi, lè mà kòlì túmání àmi ki kàdrì àruka íbe, i kòtáró tà i dré adrézó akódhi ni asíkì àsà dhi i kònàle.»

6 Féstò kàdré kònàle kítú nzi-dri-na yà, kó ngalè mudrí yà dhi dre dhi, dré gòzo lile Kàyisàriyà na. Di kítú bvóá dhi sè dhi, dré lirízó tàbvó tärà na gò, Pólò ni 'òzo apfòle í kandrà. 7 Pólò kàpfò dre dhi, Yúdà ànzi alìbhá Yèrusalémà lèsè dhi i dré ngàzo akódhi ni gàrà ki kúrú gò, i dré asíkìzoá tà kàdrìkàdrì i sè bí. Di, i kitswá tá àyikya tadhá dhi, tà nda

i tà bàti 'i dhi bwà ko. ⁸ Gò Pólò dré ngàzo áyi tàrá ga, tàzoá dhi: «Má 'o tà kònzi àlo Yúdà ànzi kì tátrítrí kúlí rú yà, áyi kì tēpelò rú yà, kó ngalè Rómà kì ópí kàdrì rú yà dhi ko.»

⁹ Dì Féstò dré tá adrélé Yúdà ànzi kì togó le 'òle kinílé dhi sè dhi, dré lizízóá Pólò tí dhi: «Mí ka'í lile Yèrúsalemà na, má dré kitswázó ámi tàbvó ta kònàle dhi 'í?» ¹⁰ Dì Pólò logó dhi: «Má adré áma totó kònwa tàbvó tǎrà Kàyísàrà àdhyà 'á. Adré làá dhi, à kòtà áma tàbvó kònwa. Má 'o tà kònzi àlo dhi Yúdà ànzi i rú ko, ngóro mí dré nìle be dhi tìni. ¹¹ Dì, má kò'o mána tà kònzi àlo kitswálépi dràdrà sè dhi 'í dhi, má kitswá dràma ga ko. Dì, tà ì dré adrézó áma asíkì ásà dhi ì kàdré àyikya kinzò 'i dhi, dhya àlo kitswá áma fe àyi drígá bwà ko. Má adré mána ámi lizí, mí kòmùró ma Kàyísàrà dré tàbvó tàle nì!» ¹² Dì Féstò dré tà tàzo áyi drì tabhá íbe gò, logózóá dhi: «Mí lizí Kàyísàrà ámi tàbvó ta nì, mí nì dì tsa Kàyísàrà nda kandrà!»

Pólò pfo ópí Agurípà i kandrà Bèrúnikè be

¹³ Kítú àruka i àmvolésè dhi, ópí Agurípà i amvúpi nì Bèrúnikè be dhi ì dré tsàzo mòdo fe Féstò dré Kàyísàriyà na. ¹⁴ Dì ì dré tá adrélé gile kònàle dhi sè dhi, Féstò dré Pólò nì tà titízó ópí nda dré. Tà tá dhi: «Agó àlo Fèlíkišì dré tayílé bǎdzó na dhi rè dhu kònwàrè. ¹⁵ Má dré tá lizo Yèrúsalemà na dhi, Yúdà ànzi kì kòwànà kàdrì ì áyi kì bhàgo íbe dhi ì alì tá akódhi nda nì asíkì má kandrà gò, ì dré áma lizízó, má kònòró tà akódhi dri. ¹⁶ Má dré logózóá àyi dré dhi, áma Rómà ro dhi i, mà adré gà móndí fe à kònòró tà dríá dhi, tàbvó nì nì ta àko ró ko. Be ró dhi, lè akódhi kòyi rè zyà tà áyi asíkìbhá ì dré adrélé tàle í rú dhi i gò, lókyá fèzo akódhi dré áyi tàrá gàzo tà nda i sè 'íká.

¹⁷ Dì àyi nda ì dré tá atsázó kònwa dhi, má tigí tá tà nda ko. Be ró dhi, kítú bvóá dhi sè dhi, má dré lizízó tàbvó tǎrà na gò, agó nda nì 'o apfòle má kandrà. ¹⁸ Dì, akódhi nì asíkìbhá nda ì kònga tà ta dre dhi, tà ì dré tàle akódhi rú dhi i tá kònzi ngóro má dré tá adrélé kisùle dhi tìni ko. ¹⁹ Be ró dhi, ì adré tá àyikya tà kayí akódhi be àyi kì tàndi kì Gíkà nì tà dri, ìndì agó àlo dràlepi, rú be Yésu dhi nì tà dri. Dì, Pólò adré tá ína tàá dhi, akódhi nda lídrì íbe. ²⁰ Ma ró dhi, má nì tá ngalè má nì tà làsú be kònìni dhi nì bvó ta ngìni ya dhi ko. Ásà dhi, má dré lizízóá ngalè Pólò nì kitswá ka'íá lile tàbvó tàle Yèrúsalemà na yà dhi. ²¹ Dì, Pólò dré ína áma lizízó, má kòmùró i àma kì ópí kàdrì Kàyísàrà dré tàbvó tàle nì. Dì má dré akódhi nì 'òzo adrélé líkílé bǎdzó na, tsàle lókyá má dré kitswázó akódhi nì mu Kàyísàrà véna dhi 'á.» ²² Gò

Agùrípà dré tàzoá Féstò dré dhi: «Má adré mána agó kòdhi ni le yìle.» Féstò logó dhi: «Mí ni akódhi ni yi kìdru.»

²³ Kítú bvóá dhi sè dhi, Agùrípà i Bèrúníkè be dhi i dré atsázó mìlanzìlanzì be bǐ. Ì dré afizó tàbvó tǎrà le sòdá kǐ kàdrì íbe ìndì dhya kàdrìkàdrì bhàandre nda àdhya íbe. Gò Féstò dré Pólò ni 'òzo apfòle àyi kandrà, ²⁴ tàzoá dhi: «Ópí Agùrípà, ìndì àmi títi àma íbe ni i, mì nò rè agó kònìdhi ká! Yúdà ànzi títi Yèrúsalmà na ìndì kònwa Kàyìsàriyà 'a dhi i atsá tà ta akódhi rú má kandrà, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi, akódhi kitswá dràdrà sè. ²⁵ Di ma ró dhi, má kisú mána tà àlo dré 'òle kitswálépi dràdrà sè dhi ko. Di, akódhi dré áma lizilé áyi mu Kàyìsàrà dré tàbvó tàle ni dhi sè dhi, má nò dóro ni, akódhi ni mùle vélána dhi. ²⁶ Di, ma mána tà pyà má dré kitswálé tisìle àma kǐ ópí kàdrì nda dré akódhi ni tà dri dhi àko. Àsà dhi, má 'o akódhi apfòle àmi kandrà, lavulé dhi, mi, ópí Agùrípà kandrà, mà kònì akódhi ni lizì dhi, má kòkisúró tà má dré kitswálé tisìle akódhi ni tà dri dhi be dhi bvó. ²⁷ Tàko ko, kitswá má dré móndí 'ìle dhi ni mùzo Kàyìsàrà véna, tà akódhi ni asíkìzo àsà dhi kǐ tadhá àko ró dhi ko.»

26

Pólò ga áyi tàrà Agùrípà kandrà

¹ Gò Agùrípà dré tàzoá Pólò dré dhi: «Mí ni kitswá kúlí ta mí rúsè, àmi tàrà gazo.» Di Pólò dré drígá bhàzo kuru gò, tà tàzo áyi tàrà gazo kònini: ² «Ópí Agùrípà, ma mána arí íbe, má dré adrélé áma tàrà ga ándrò mí kandrà tà títi Yúdà ànzi i dré adrézó áma asíkí àsà dhi i sè dhi sè. ³ Tàko ko, mí nǐ mína Yúdà ànzi kǐ labhi i, tà i dré adrézó ru kayí àyi kòfalésè àsà dhi íbe títi dhi i dóro lavulé. Má adré di àmi ti lizì, mí kòyiró ma togó be vwàvwà.

⁴ Yúdà ànzi títi dhi i nǐ áma tà dóro, kidhólé áma anzì áma tàndi ni bvò na dhi lésè, tsàle lókyá má dré tá adrerà'a Yèrúsalmà na dhi 'á. ⁵ Ì nǐ ma kínó lésè, ìndì i kòlè dhi, i ni kitswá tadhá, má 'o tá àma kǐ Giká ni tà ngóro Fàrisáyò adrébhá 'oà togó be àtsi ró dhi kǐ àlo ró ngíni ya dhi. ⁶ Di à adré áma tàbvó ta ándrò kònini, má dré adrélé mǐ bha tà Giká dré tá lazilé àma kǐ tábhí i dré dhi ni tà sè dhi sè. ⁷ Tà lazilé nda, tà àma kǐ sùrú mudrí-dri-rì dhi i dré adrézó mǐ bha kitswázó kisúá, i dré adrerà'a Giká ni tà 'o togó be àtsi ró kítú be ìndì ngátsi be dhi 'á dhi 'i. Ópí Agùrípà, má dré kpà adrélé mǐ bha tà nda sè dhi sè dhi, Yúdà ànzi i adré áma asíkí ándrò. ⁸ Àmi adrébhá kònwa ni i, mì kitswá àmikya ka'íá ko tàle dhi, Giká adré mónnyá dràbhá dre dhi kǐ tingá dràdrà lésè dhi àdho tà sè?

⁹ Wáláká dhi, áma tándi má ka'í tá kpà dhi, lè tá má kò'o tà títi dhi i kitswázó ligilé Yésu Nàzàrètà lésè dhi ni rú be. ¹⁰ Di kòrìdhi tá tà má dré 'òle Yèrúsalémà na dhi 'i. Kòwánà kàdrì i fè tá rìnyí má dré Yésu ni ka'ibhá bí dhi ki turúzó lebhélé bãdzó na. A dré tá adrérà'a 'òle àyi ki tupfú todràle dhi 'á dhi, má adrè tá mána ka'íá dhi, tà nda kàdré kòni. ¹¹ Má adrè tá tatsilé lèsámò dzó i 'àsè adrélé tà ñobe àyi dri, adrézó àyi ki 'o rìnyí sè, i kògàró àyi ki tà ka'ika'í be dhi bvó. Ama togó dré tá adrélé aswálé àyi rú tà tándi ró dhi sè dhi, má adrè tá lile àyi ki mǐ pfobe, tsàle byá mónnyá sùrú twá ro dhi ki bhàandre i 'àsè.»

Pólò títi, í ka'í Yésu ngíni ya dhi

(A kònò kpà Tà 'òle dhi i 9:1-19; 22:6-16)

¹² «Di tà nda kòdhi sè dhi, má adrè tá lile Dàmàsékè na, kitswálé àzì kòwánà kàdrì i dré tá bhàle má drígá dhi ni 'o rìnyí i dré fèle má dré dhi sè. ¹³ Opí, má dré tá adrérà'a láti 'á kítú rírì sè dhi 'á dhi, má dré ngádra bhù lésè dhi ni nòzo adrérà'a kòle kítú ni lagulagu lavú, adrérà'a ngá kazá àma làgàsè kúru áma atsiámu íbe. ¹⁴ Di mà dré ledhézó títi kǐní mǐ gò, má dré kúli yǐzo tàá má dré Èbèrè ti sè dhi: <Sàwúlò, Sàwúlò, mí adrè áma mǐ pfo àdho tà sè? Mí dré adrélé kùtsí to pá sè dhi kòkóròko mí dré.>* ¹⁵ Di má dré lizizóá dhi: <Mírì, mǐ àdhi 'i?> Mírì dré logózóá má dré dhi: <Ma Yésu mí dré mína adrélé mǐ pfole dhi 'i. ¹⁶ Di mí nga ámi totó pá dri! Má agá mí kandrá ámi bha adrélé áma àzì 'òlepi ró ìndì áma tà longólépi ró. Mí ni áma tà mí dré nòle dhi i, ìndì tà má dré dra tadhálé mí dré dhi íbe dhi ki longó móndí i dré. ¹⁷ Má ni ámi apá ámi tándi ni sùrú i drígàsè ìndì mónnyá sùrú twá ro dhi i drígàsè. Tàko ko, má adrè mána ámi mu àyi nda i véna ¹⁸ kitswálé àyi ki mǐ nzi, i kàpfòró tǐnǐmvá lésè atsálé ngádra 'á, ìndì i kàpfòró Sàtánà ni rìnyí zàlèsè atsálé Gǐká vélé, akódhi kòtrìró àyi ki tàkonzi i gò, àrà fèzo àyi dré mónnyá í dré bhàle twá adrélé ina ró àyi ki tà ka'ika'í sè dhi i kòfalé.>

¹⁹ Di, ópí Agurípà, má ka'í tá tà Gǐká dré tadhálé má dré nda ni 'òle togó wáyi sè. ²⁰ Di má dré rè zyà lizo Gǐká ni kúli longó mónnyá Dàmàsékè na dhi i dré. Gò má dré lizo longóá mónnyá Yèrúsalémà na dhi i dré, tǔmǎní mónnyá bvò wáyi Yúdáyà àdhyà 'àsè dhi íbe, ìndì mónnyá sùrú twá ro dhi íbe. Má tà tá àyi títi nda i dré dhi, i kòladzá àyi ki togó agòzo Gǐká vélé, ìndì i kàdré tà adrèbhá tadhá dhi i ladzá àyi ki togó

* **26:14** 26:14 Kúli «Mí dré adrélé kùtsí to pá sè dhi kòkóròko mí dré» kòni i adrè lèá tàle dhi: «Mí dré adrélé ligilé tà má dré adrélé lèle 'òle dhi íbe dhi kòkóròko mí dré.»

káyà dhi ki 'o kòdhyà. ²¹ Tà nda kòdhi sè dhi, Yúdà ànzi ì ru tá ma tépelò na gò, ì dré láti ndàzo kitswázó áma pfu dràle. ²² Di, Gíká su ína má rú atsálé ándrò kònìdhi gò, má dré adrézó tà má dré nòle ìndì má dré yìle dhi ki longó mónnyá títi tàko ìndì kàdrì ro dhi ì dré. Má adré ngbà 'í tà pròfétà ì Mósè be dhi ì dré tá longolé dhi ki longó kòdhyà. ²³ † longó tá dhi: «Mèsíyà ni kizà nya, dré ngàzo drìdrì dràdrà 'àsè mónnyá àruka títi dhi ì kandrána gò, dré ngádra lídrì àdhyà ni tà longózó áyi tàndi ni sùrú ì dré, túmání mónnyá sùrú twá ro dhi íbe.»†»

Pólò azí Agùrípà Yésu ni ka'í

²⁴ Pólò dré tá adrérà'a áyi tàrà ga kònìni dhi 'á dhi, Féstò dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Pólò, ámi drì abí dre! Tà kàdrì mí dré ndàle nìle dhi ì adré ámi drì kizá nì!» ²⁵ Di Pólò dré logózoá dhi: «Atálágó Féstò, ngá kizá áma drì ko! Tà má dré adrélé tàle kòdhi ì, tà bàti 'í ìndì tògyakúlí 'i. ²⁶ Opí Agùrípà yi ína tà kòdhi ì dre. Má adré di tà nda ki ta akódhi kandrá tirì àko. Má nì tàle dhi, tà nda ki àlo zù ì akódhi dré ko dhi be. Tàko ko, tà nda ì 'o ru lùzu ró ko. ²⁷ Opí Agùrípà, mí ka'í tà pròfétà ì dré longolé dhi ì? Má nì, mí ka'í 'í dhi be!» ²⁸ Di Agùrípà tà Pólò dré dhi: «Mí adré tsì kisúá dhi, lókyá tsà kònìdhi sè, mí ni áma 'o atsálé Kristo ni ka'ilepi ró dhi bàti?» ²⁹ Di Pólò logó dhi: «Kàdré lókyá tsà sè yà, kó ngalé lókyá vwàvwà sè yà dhi, má adré Gíká ni ti lízì, mì kàtsáro má tíni túmání mónnyá títi adrèbhá áma kúlí yi ándrò ni íbe, mì kàdré ngbà 'í nyìrì kòni íbe àmi rú ko dhi kòdhyà.»

³⁰ Gò ópí Agùrípà ì dré ngàzo túmání gùvèrènerè Féstò be, Bèrúníkè be, ìndì mónnyá adrèbhá tá àyi íbe dhi íbe. ³¹ Di ì kàpfò àrà nda lésè dre dhi, ì dré adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «Agó kòdhi 'o tà àlo kitswálépi dràdrà sè yà, kó ngalé bã sè yà dhi ko.» ³² Gò Agùrípà dré tàzoá Féstò dré dhi: «Agó kòdhi kòlízì tá mì áyi mu Kàyìsàrà dré tàbvó tàle dhi ko dhi, kònò à ni tá kitswá akódhi ni tri bwà.»

27

Pólò ni atsí andre lizo Rómà na dhi

¹ A kòka'í lókyá mà dré kitswázó bwátù do lizo bvò Itàliyà àdhyà na dhi dre dhi, à dré Pólò ki fèzo móndí àruka 'ìle dhi íbe Rómà ki ópí kàdrì ni sòdá ki drì kòlepi, rú be Yùliyò dhi drígá. ² Di mà dré tombàzo bwátù àlo angalépi Adràmiténò lésè dhi na gò, mà dré ngàzo lile. Bwátù nda adré tá lile bhàandre àruka yìandre mìlésè bvò Asíyà àdhyà lé dhi ì

† 26:23 26:23 A kònò Esáyà 42:6; 49:6.

'ásè. Mà lì tá túmání Arìstàrukò angálépi Tèsàlòníkè bvò Màkèdòníyà àdhya lé dhi lésè dhi be.

³ Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre Sídónà àdhya na. Yùliyò ni togó dóro tadhálé Pólò véna dhi sè dhi, dré akódhi ni tayízó lile áyi arúpi bhàandre nda lé dhi ki no, ì kòkìswaró akódhi ni ledé. ⁴ Mà konga Sídónà lésè dre dhi, lyă dré adrézó avilé sínyà dri àma rú gò, mà dré lavúzó tùrù Kìpirò àdhya làgàsè, tùrù nda kòkìkíró lyă nda tsà be dhi bvó. ⁵ Gò mà dré pfòzo yïandre ni tálí drìsè, lavúlé bvò Kìlìkiyà àdhya làgàsè ìndì Pàfilíyà àdhya làgàsè, tsàle bhàandre rú zìle Mirà bvò Likíyà àdhya lé dhi na.

⁶ Kònàle dhi, sòdá ki drì kòlepi nda dré bwátù àzya angálépi Alìgìzàndríyà lésè, adrélépi lile Itàliyà na dhi ni kisúzó, àma ki bhàzo lána gò, mà dré lizo. ⁷ Kítú bí dhi, mà dré lizo yàya gò, mà dré tsàzo ànyi bhàandre rú zìle Kínídò dhi làga kizà be bí. Dì lyă dré tá adrélé avilé sínyà dri àma rú dhi sè dhi, mà dré ngá kizo lavúzó tùrù Kùrétè àdhya làgàsè, tásóká Sàlòmónè àdhya kandrásè, tùrù nda kòkìkíró lyă nda tsà be dhi bvó. ⁸ Mà dré lavúzó vwàle tsà tùrù nda làgàsè gò, mà dré tsàzo kizà be bí bhàandre rú zìle «Àrà avélépi bwátù zùzo dhi» na, ànyi bhàandre rú zìle Làsáyà dhi làgana.

⁹ Mà dré lókyá kizálé bí dre dhi sè dhi, lyă adré tá vïle kònzi lavúlé. Tàko ko, kítú adrézó mómí ki tàkonzi trìma ni tà kisù dhi lavú dre.* Dì Pólò dré ngàzo bwátù nda ni dobhá ki kodzó, tàzoá dhi: ¹⁰ «Àma arúpi ì, má adré nòá dhi, atsí kònìdhi adré 'òle atsalé kòkóròko. Bwátù kònìdhi túmání ngá lána dhi ìbe dhi ki kitswá abílé títi. Ndìndì àma ki tàndì, mà ni kpà kitswá todràle.» ¹¹ Dì, sòdá ki drì kòlepi nda lè tá Pólò ni kúlí nda ki yìle ko. Be ró dhi, yi ìna bwátù dobhá ki kàdrì ki kúlí bwátù líyí be dhi kòdhya. ¹² Àrà mà dré àma ki kíkízó lána nda kitswá tá ìna adrézó lókyá kídhi àdhya ni letè lavúlé dhi ko. Dì mómí bí àma adrébhá tá bwátù nda lé dhi ì kòfalé dhi ì dré ru yìzo, mà kòngaró àrà nda 'ásè lile. † adré tá leà tsàle bhàandre rú zìle Fòwíníkìsì tùrù nda lé dhi na, kitswá lé lókyá kídhi àdhya ni letè lavúlé kònàle. Fòwíníkìsì nda tá àrà adrézó bwátù zu, lyă dré adrézó avilé kítú dré ndìrà lésè dhi 'ì.

Kàgùmá vi yïandre mi

* **27:9** 27:9 Giká ni Kúlí tisile Gíríkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «kítú adrézó tàbirí mvo dhi lavú dre». Kítú nda tá kítú adrézó mómí ki tàkonzi trìma ni tà kisù dhi 'ì. A kònò Lèvítíkè 16:29-34. Kítú nda tá mbà ni nzi-drì-su na, kó ngalé mbà ni mudrí na. Dì lókyá dóro adrézó lile bwátù sè yïandre mìsè dhi lavú dre.

¹³ Lyã dré kidhózó adrélé avilé tàbhu lésè yàya gò, bwátù dobhá nda ì dré kisùzoá dhi, ì ni kitswá lile tsàlè Fòwĩnikisì na. Dì ì dré aya tá tiríle yĩ na adrézó bwátù kíkí dhi ni asézó gò, mà dré ngàzo adrélé lavúlè tùrù Kùrètè àdhya nda làgàsè. ¹⁴ Dì, gí ko, lyãandre gú dhi dré ngàzo adrélé avilé tùrù nda drílèsè, adrélé bwátù nda ni vi lile yĩandre kítógá na ró. (A adrè lyãandre làsú be kònini nda ni rú zi «lyãandre angálèpi kurú lésè ìndì kítú dré apfòrà lésè dhi».) ¹⁵ Mà dré tá kitswálè lile sínýà dri lyã rúsè bwà ko dhi sè dhi, mà dré àma ki tayízó lyãandre nda dré adrélé tikpólè lizo àma íbe. ¹⁶ Mà dré tá adrèrà'a lavúlè tùrù mvá àlo rú be Kàwúdà dhi làgàsè dhi 'á dhi, mà dré lagùzo kitswálè kòlóngbò 'ìle bwátù àndu dhi ni asé bhàle bwátù nda drìna. ¹⁷ Bwátù dobhá ì kòlikí kòlóngbò nda dre dhi, ì dré bã ki lebhézó lavúlè bwátù zàlèsè, kitswálè ruá tātā. Dì ì adrè tá ngá ro, lyãandre nda ni dra bwátù nda ni vi lile áyi lasí àrà sínýí ro ànyi bvò Lìbìyà àdhya làga dhi rú dhi sè. Asà dhi, ì dré fa adrézó bwátù kíkí tsà dhi ni tirízó yĩ na gò, bwátù nda ni tayízó lyãandre nda dré adrélé tikpólè. ¹⁸ Kítú bvóá dhi sè, kàgùmá nda dré tá adrélé àma ki liví tesélé rĩnyí sè dhi sè dhi, bwátù dobhá ì dré kidhózó adrélé ngá dòle bwátù nda lé dhi ki lebhé yĩ na. ¹⁹ Kítú ni na sè dhi, ì dré ngá adrézó bwátù do ásà dhi ki lebhézó yĩ na àyi ki tãndi ki drígá sè. ²⁰ Kàgùmá nda dré gòzo adrélé v̄ile rĩnyí sè kítú bí gò, mà dré gòzo kítú 'i yà, kó ngalè bhĩbhínyà 'i yà dhi ki no ko. Kùdù ro dhi, mà dré àma ki m̄i bhàma kitswázó adrélè dhi ni tayízó.

²¹ Lókyá kòlavú vwàvwà ro mà dré ngá nya àko ró dre dhi, Pólò dré ngàzo áyi totó àyi títi dhi ì kandrà tàá dhi: «Àma arúpi ì, adrè tá làá dhi, m̄i kòyi tá áma kúlí gò, ngàzo Kùrètè lésè ko dhi. Kònò m̄i kitswá tá kizà kòndi ni nya ko, ìndì ngá kòdhi ì kitswá tá abílè ko. ²² Dì, nyànomvá dhi, má adrè àmi ki kodzó, m̄i kàdréró togó tsi! Dhya àlo àmi kòfalé dhi kitswá ína dràle ko. Bwátù kòndi ni ngbà 'í abí dhi ni. ²³ Tàko ko, ngátsi àndrò kòndi sè dhi, Gíká, áma líyí, má dré adrézó tà ni ni 'o dhi ni ángéló agá tá má kandrà ²⁴ tàá dhi: «Pólò, mí ro ngá ko! Adrè làá dhi, mí kòtsa pfòle Kàyìsàrà kandrà. Gíká ni togó tani sè dhi, a ni mónyá títi m̄i dré adrézó lile àyi íbe bwátù kòndi sè dhi ki tidrí àmi tà sè.» ²⁵ Dì áma arúpi ì, m̄i kàdré togó tsi! Tàko ko, má adrè Gíká ni ka'ì, adrézó kpà ka'íá dhi, tà nda ki ru 'o ngóro dré tàle má dré dhi tíni. ²⁶ Dì, adrè làá dhi, àma ki bwátù kòndi kòlì áyi lasí tùrù àlo dhi rú.»

Bwátù lasí i tùrù rú

27 Kítú ni mudrí-drĩ-su sè dhi, kàgùmá nda adré tá ngbú àma ki vi lile yĩandre Adríyà àdhya m̄sè.† Anyiànyì ngátsi kítógá sè dhi, bwátù dobhá nda ì dré atógyàzoá dhi, mà adré tá tsàle ànyì k̄nì lágana ró. 28 Dì ì dré aya adrézó yĩ tálì tabhì dhi ni bhèzo yĩ na, kisúzóá dhi, yĩ alú tá méterè nyadhi-àlo-drĩ-mudrí-drĩ-nzi-drĩ-rĩ. Mà kòlì vwàle tsà dre dhi, ì dré gòzo tódhyá tabhìá kisúzóá dhi, yĩ alú tá méterè nyadhi-àlo-drĩ-nzi-drĩ-na. 29 Dì ì adré tá ngá ro, àma ki bwátù nda ni dra áyi lasí k̄rà kàdrìkàdrì yĩ ḡàrà na dhi ì rú dhi sè. Dì ì dré aya su dhi ki tirízó yĩ na bwátù nda àmvolésè kitswálé kikiá gò, ì dré adrézó ngá letè wàle. 30 Dì, bwátù dobhá nda ì dré àyikya kòlóngbò tirízó yĩ na, ngóró ì adré tá 'òle aya àruka ki tirì bwátù kòmvolésè na t̄nì, ì kòkitswáró lapálé àma ki bwátù nda lésè. 31 Dì Pólò dré t̄zoá sòdá ki drĩ kòlepi nda ì dré sòdá ni íbe dhi: «Dhya kòni ì kòpfò bwátù kòndi 'ásè dhi, m̄ kitswá àmikya adrìlé bwà ko!» 32 Dì sòdá nda ì dré kòlóngbò nda ni b̄ ki bvwàzo, tayízóá dhèle yĩ na.

33 Ngá dré tá adrérà'a 'òle wàle dhi 'á dhi, Pólò dré mónnyá títi dhi ki kodzózó ngá nya, t̄zoá dhi: «Ándrò kòndi, kítú ni mudrí-drĩ-su m̄ dré adrézó t̄m̄iga dri ngá nya àko ró dhi 'i. 34 Má adré di àmi ki kodzó ngá nya. Angyá ko, m̄ adré nyàá adrízó. Dhya àlo àmi kòfalé dhi ni drìbhì àlo dhi kitswá avìle ko!» 35 Kòt̄a t̄a nda ì dre dhi, dré m̄apà adózó, àwoyà t̄zo Giká dré àyi títi nda ì kandrà gò, ñòzoá nyàle. 36 Dì ì dré togó tsizo títi gò, ì dré kókpa ngá dòzo nyàle. 37 Ama títi bwátù nda lé dhi ì tá kámá-rì-drì-nyadhi-na-drì-mudrí-drì-nzi-drì-àlo. 38 Mà kònya ngá p̄zo dre dhi, bwátù dobhá nda ì dré ngànò àmbì bhèzo yĩ na, bwátù nda kàngaró yĩ dri be dhi bvó.

39 Ngá kòwa dre dhi, ì dré k̄nì nòzo làwú làvo na. Dì, ì n̄ tá àyikya k̄nì nda bvò àngùdhi 'i ya dhi ko. Ì dré àrà yĩ dré tá adrézó ru lomvì dhi ni nòzo s̄nyí yĩ m̄ile dhi be gò, ì dré ru ȳzo t̄zoá dhi, kòkitswá dhi, ì ni bwátù nda ni di lile áyi lasí s̄nyí nda dri. 40 Dì ì dré aya adrézó bwátù kiki dhi ki b̄ bvwàzo tayízóá yĩ na gò, kápì kàdrì adrézó bwátù tidì ásà dhi ki b̄ t̄t̄r̄zo. Dì ì dré kítá kàdrì lyá dré adrézó bwátù vi ásà dhi ni t̄ngázó kuru 'ìle bwátù kandrálésè ro gò, ì dré bwátù nda ni tayízó lile s̄nyí nda dr̄ina ro. 41 Dì, bwátù nda ni kòmvo dré ína l̄zo áyi lasí anzulé s̄nyí ru lokólépi yĩ kítógá na dhi dri ngbì. Dì yĩ adrélépi tá longalé dhi adré tá ru tswa bwátù nda rú gò, bwátù nda ni àndu dré kidhózó ton̄ole.

† 27:27 27:27 «Yĩandre Adríyà àdhya» kòndi dhi tá yĩandre Mèdìtèránè àdhya ni kítógá na.

⁴² Sòdá nda ì yi tá ru tàzoá dhi, ì ni dhya 'ìle dhi ki tupfú todràle, àyi ki àlo kòkitswáró yí wa lapázó ko dhi bvó. ⁴³ Di, sòdá ki drì kòlepi nda dré ína Pólò ni lèle tidrílé dhi sè dhi, dré àyi ki logázó. Dré lazizóá móndyá yí nibhá wàle dhi ì dri dhi, ì kòlebhé rè zyà àyi yí na lile pfòle kìnì drìna. ⁴⁴ Gò dré tàzoá móndyá àruka títi dhi ì dré dhi, ì kòtombà pàlàngì ì drìsè ìndì bwátù kìgá ì drìsè, kitswále lile pfòle àyi vèsè. Di ásà dhi, móndyá títi nda ì dré topfòzo kìnì drìna adrìlé.

28

Pólò tùrù Mèlìtè àdhya na

¹ Mà kàpfò yíandre lésè líná dre dhi, mà dré yízoá tàle dhi, tùrù nda ni rú tá Mèlìtè. ² Móndyá bhà mobhá tùrù nda drìle dhi ì dré àma ki ka'izo dòle àyi véna togó dóro lavulé dhi sè. Ì dré àtsí turúzó àma dré yòle, kozya dré tá adrélé dhìle dhi sè, ìndì kidhì dré tá adrélé àma ki 'o dhi sè. ³ Di, Pólò dré àtsipá amvózó kitswále dàle àtsí na dhi, nì àtrá dré ína apfòzo lásà àtsí ni rìnyí dré, akódhi ni drígá tsi ngbí. ⁴ Móndyá nda ì kònò nì nda adrérà'a livilé akódhi drígá dre dhi, ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònìdhi agó móndí pfùlepi dràle dhi 'i bàti! Tágba dré adrízó yíandre lésè dhi, gìkà gyägya dhi kitswá akódhi ni tayí adrìlé ko.» ⁵ Di, Pólò dré ína nì nda ni kivízó dhèle àtsí na gò, kàtrá ni dré akódhi ni 'òzo kònzi àlomvá ko. ⁶ Móndyá nda ì adré tá letéá, nòzoá ngalè akódhi ni drígá ni tipì yà, kó ngalè a ni dhe dràle ngbõ ró yà dhi. Di, ì kòletè vwàvwà ro dre dhi, ì dré nòzoá dhi, tà twá 'o ína akódhi ko. Di ì dré gòzo tà ladzá, tàzoá dhi: «Dhya kònìdhi gìkà ki àlo 'i!»

⁷ Móndyá tùrù nda drìle dhi ki kàdrì rú be Pòpìliyò dhi ni bhà tá ànyi àrà nda làga. Di akódhi nda dré àma ki ka'izo dòle í véna togó dóro sè, adrézó àma ki 'o dóro kítú na. ⁸ Di, akódhi ni atá adré tá ína drà ro lánká na, rúbhá ni dré tá adrélé àtsi ró dhi sè, ìndì dré adrélé áyi 'a bhu kàri ró dhi sè. Di Pólò dré fizo akódhi ni no gò, dré tà zizo Gìkà tí, drígá bhàzo akódhi dri gò, akódhi ni tidrízó. ⁹ Tà nda ni rúbí kòla'ú dre dhi, dràbhá àruka títi tùrù nda drìle dhi ì dré alizo Pólò véle gò, dré kpà àyi ki tidrízó títi. ¹⁰ Gò ì dré àma ki lindrì bhàzo láti twátwa bí dhi ì sè. Di mà dré tá adrérà'a 'òle lile dhi 'á dhi, ì dré ngá mà dré tá adrézó lovó ni ìbe atsi sè dhi ki afèzo àma dré.

Pólò tsa Rómà na

¹¹ Mà kàdré kònàle mbã na dre dhi, mà dré tombàzo bwátù àlo lókyá kidhì àdhya ni letèlepi lavulé tùrù nda làga dhi na gò, mà dré ngàzo lile. Bwátù nda angá tá

Aligizàndrìyà lésè, ìndì rú ni tá «Gìká làtí ì».* ¹² Dì mà dré tsàzo bhàandre rú zìle Siràkùsà dhi na gò, mà dré adrézó kònàle kítú na. ¹³ Gò mà dré ngàzo lavulé bvò nda làgàsè, tsàle bhàandre rú zìle Règìyò dhi na. Kítú bvóá dhi sè dhi, lyá dré kidhózó adrélé avilé tàbhu lésè gò, kítú ni na sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zìle Pòtìyóli dhi na. ¹⁴ Kònàle dhi, mà dré móndí ka'ìbhá àruka ki kisúzó gò, ì dré àma ki zìzo adrélé àyi véna pòsò àlo. Dì àmvolásà dhi, mà dré ngàzo lile Rómà na. ¹⁵ Móndyá ka'ìbhá Rómà na dhi ì yi tá tàle dhi, àma tá láti 'á. Dì àyi ki àruka ì dré alizo àma ki dři letè ngá lagirà kàdrì Apíyò àdhya na. Aruka ni ì dré alizo àma ki kisú bhàandre rú zìle «Kùmú ki dzó na dhi ì» dhi na. Pólò kònò àyi nda ì títi dre dhi, dré àwoyà tàzo Gìká dré gò, togó tsìzo. ¹⁶ Mà kòtsa Rómà na dre dhi, à dré dzó fèzo Pólò dré adrézó lána kalóma. A bhà tá ngbà 'í sòdá àlo adrélé akódhi ni líkí dhi kòdhya.

Pólò longó Gìká ni kúlí Rómà na

¹⁷ Kítú na àmvolésè dhi, Pólò dré Yúdà ànzi Rómà le dhi ki dři kobhá ki azízó allè í véle. Àyi nda ì kòkimó ru dre dhi, akódhi dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Àma adrúpi ì, à ru tá ma Yèrúsalemà na áma fèzo Rómà ì drígá, tágba má dré tá tà àlo 'òzo kònzi àma ki sùrú rú yà, kó ngalè àma ki tábhí ki labhi rú yà dhi ko dhi. ¹⁸ Rómà ki kàdrì ì kòlìzì ma dre dhi, ì dré tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi ni kisúzó má véle ko gò, ì dré adrézó áma le tayílé. ¹⁹ Dì, Yúdà ànzi kònàle dhi ì dré tá tà nda ni gàzo dhi, lè tá má kòlìzì à kòmùró ma Kàyìsàrà dré tàbvó tàle be dhi bvó. Tágba dré adrézó kònini dhi, ma mána tà àlo adrézó áma tàndì ni sùrú asikí ásà dhi àko. ²⁰ Dì ásà dhi, má azí tá àmi nòle, mà kòtáro tà àmi ìbe. A 'ì ma nyìrì sè kònini, tà Ìsèrelè ànzi ì dré adrézó mǐ bha ásà dhi ni tà sè.»

²¹ Dì Yúdà ànzi nda ì dré logózóá drá dhi: «Mà kisú wárágà àlo ámi tà dri Yùdáyà lésè dhi ko. Kòdhi ìbe dhi, àma ki adrúpi angábhá kònalésè dhi ki àlo tà tà kònzi àlo mí rú yà, kó ngalè tà kònzi àlo dhya àzya dré tàle mí rú yà dhi ko. ²² Dì, mà adré àmakya tà mí dré adrélé kisùle dhi ki le yìle mí tí. Tàko ko, mà nì tàle dhi, móndyá àrà títi ì 'àsè dhi ì adrè tà ta kònzi Gìká ni láti mí dré adrélé longólé kòdhi rú dhi be.»

²³ Dì ì dré kítú bhàzo kitswázó gòle ru kisú Pólò be. Kítú nda kàtsá dre dhi, ì dré atsázó véle zyandre ró wáláká ni ni lavú, àrà Pólò dré tá adrézó adrélé dhi 'á. Dì kidhólé drùbhí

* **28:11** 28:11 «Gìká làtí» kòni ì tá Gírìkí ki gǐká rì ì dré tá adrézó mǐ bha àyi véna adrézó lile bwátú sè yìandre mìsè dhi 'ì.

sè tsàlè ìndró na dhi, Pólò dré Giká ni Opì ni tà longózó, àndu ni ni ngìzo àyi dré, adrézó àyi ki togó asé Yésu ni ka'í tà tisìlè Mósè ni tátírí kúlí na ìndì pròfètà ki búkù i 'ásè dhi i sè. ²⁴ Gò àyi ki àruka i dré tà dré tàlè nda ki ka'izo. Di, àruka ni i ka'í tá àyikya ko. ²⁵ I dré tá adrérà'a tà kayí àyi kòfalèsè, adrézó 'òlè ayílè dhi 'á dhi, Pólò dré kúlí kòni ki tàzo àyi dré: «Tírí Lólo longó tá tà kyá àmi ki tábhí i dré pròfètà Èsáyà tí, ²⁶ tàzoá dhi:

«Mí lè tàá mónnyá kòdhi i dré dhi:

Mì ni adrè tà yi 'í,

dì, mì kitswá tà mì dré adrélé yìlè nda ki àndu ni tàdzí ko.

Mì ni adrè ngá no 'í,

dì, mì kitswá ngá mì dré adrélé nòlè nda ki atógyà tàdzí ko.

²⁷ Tàko ko, mónnyá kòdhi ki togó andírì dre.

I tabhó àyi ki bíbhálé, àyi ki mǐ dròzo dròdrò.

I kò'o tá kònìni ko dhi, kònò i ni tá ngá no àyi ki mǐ sè,

adrézó tà yi àyi ki bíbhálé sè, adrézó tà ni àyi ki togó na,

i dré àyi ki togó adzázó má vélé gò,

má dré àyi ki tidrízó.»†»

²⁸ Pólò gò tàá dhi: «Adrè dì lèá dhi, mì kònǐ dóro tàlè dhi, Giká mù kúlí adrézó móndí ki tidrì dhi mónnyá sùrú twá ro dhi i véna. I ni àyikya kúlí nda ni yi!» [²⁹ ‡]

³⁰ Di Pólò adrè tá adrélé dzó í dré làfa fèzo adrézó lána dhi na kóná rǐ. Adrè tá mónnyá títi adrèbhá tá alìlè í vélé dhi ki ka'í dòlè togó dóro sè. ³¹ Adrè tá Giká ni Opì ni tà longó, adrézó Mírì Yésu Krísto ni tà tadhá móndí i dré tìrì àko. Di dhya àlo logá tá akódhi ko.

† **28:27** 28:27 A kònò Èsáyà 6:9-10. ‡ **28:29** 28:29 Wárágà Giká ni Kúlí tisìzo àyi dri drǐdrǐ dhi i léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Pólò kòtà kúlí nda i dre dhi, Yúdà ànzi nda i dré ngàzo lìlè tà kayìbe àyi kòfalèsè tà tàndì ró.]

Wárágà Pólò dré tisìle Rómàbhá i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Rómà na dhi i dré dhi 'i. Rómà nda tá bhàandre kàdrì Rómà ki òpì drìle dhi 'i. A adrè kisùá dhi, Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè dhi, akódhi ni ka'ìbhá àruka Yúdà ànzì ró, ngóro Akílà i Pìrìsíkà be dhi i tìni dhi, ì lli tá Rúbí Tani longó Rómà na gò, Ekèlézyà bhàzo kònàle (Tà 'òle dhi i 18:2). Pólò adrè wárágà kònìdhi ni tisì tà ledézó kitswázó lìle móndyá ka'ìbhá kònàle nda ki no dhi bvó. Adrè àyi ki le nòle drìdrì dré dra lizo Èsèpányà na dhi kandrá.

Di wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adrè Rúbí Tani ni tà àndu ngì mibhalé tí. Adrè kpà àzì bhàle í drígá adrézó lìle Rúbí Tani longó móndyá sùrú twá ro dhi i véna dhi ni tà ta. Adrè táá dhi, Rúbí Tani nda adrè láti Gìká dré adrézó móndí ki bha gyägya í kandrá dhi ni tà tadhá. Akódhi adrè ngbà 'i àyi ki bha gyägya àyi ki tà ka'ìka'ì sè (Rómàbhá i 1:16-17).

Pólò adrè tadhá dhi, móndyá títi dhi i tàkonzì ni rìnyí zàle (1:18-3:20). Di Gìká adrè àyi ki bha gyägya í kandrá, ì dré Yésu Krìsto ni ka'ìle dhi sè (3:21-4:25). I kò'o kònìni dhi, Gìká adrè àyi ki atrì tàkonzì ni rìnyí lésè, ìndì dràdrà ni rìnyí lésè (5:1-21). Adrè di lèá dhi, ì kàdré àyi ki no ngóro móndí dràbhá tàkonzì lésè dre gò, ì dré adrézó lídrì íbe Krìsto na dhi i ró (6:1-7:25). I kàdré kpà atsilé Tìrí Lólo ni rìnyí sè, adrélé trobe Gìká ni lèle kàdrì dré tadhálé àyi dré Krìsto na dhi rú (8:1-39).

Amvolásà dhi, Pólò adrè tà twátwa dhi ki tadhá: móndyá Gìká dré zìle adrélé ìna i ró dhi ki tà, móndyá sùrú twá ro dhi ki tidrìma Yúdà ànzì íbe dhi, àma ki fèma Gìká dré dhi, lèle ni tà, àma ki bhàma móndyá àma drìle dhi ki rìnyí zàle dhi, àma ki adrúpi ki tàbvó tàma ko dhi, ìndì àma ki adrúpi ki 'òma ledhélé tàkonzì na ko dhi.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì tà dré adrézó wárágà kònìdhi ni tisì dhi (1:1-17)
- 2) Móndyá títi dhi i tàkonzì ni rìnyí zàle (1:18-3:20)
- 3) Tà Gìká dré adrézó móndí ki tidrì dhi (3:21-4:25)
- 4) Lídrì tídhí ro Krìsto na dhi (5:1-8:39)
- 5) Móndyá sùrú twá ro dhi ki tidrìma Yúdà ànzì íbe dhi (9:1-11:36)
- 6) Móndyá ka'ìbhá dhi ki atsìma (12:1-15:13)

7) Tà tàle kùdù ro dhi i, ìndì mòdo fèma (15:14-16:27)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krísto ni màràbà, má adré wárágà kònìdhi ni tisì ma. Giká azi ma adréle àpóstolò ro gò, áma bhàzo twá adréle áyi Rúbí Tani longó dhi bvó. ² Lazì tá Rúbí Tani nda ni tà drìdrì áyi pròfétà i tí gò, ì dré tà nda ki tisìzo akódhi ni Kúlí lólo dhi na.* ³ Rúbí Tani nda adré akódhi ni Mvá, àma ki Mírì Yésu Krísto ni tà tadhá kòdhya. A ti tá akódhi nda móndí ro ópí Dàwídi ni sùrú na. ⁴ Di, Giká tadhá ína ngádra 'á dhi, akódhi áyi Mváagó 'i káyà dhi, dré akódhi ni tingalé dràdrà lésè Tírí Lólo ni rinyí sè dhi sè. ⁵ Krísto nda sè dhi, Giká bhà áyi togó tani àma rú, àma ki bhàzo adréle àpóstolò i ró, mà kàdréro móndí sùrú títi i lésè dhi ki azi Krísto ni ka'ì, ìndì akódhi ni kúlí ka'ì 'òle, à kàdréro akódhi ni rú bha kùle be dhi bvó. ⁶ Amì kókpa móndyá azilé adréle Yésu Krísto àdhya ró nda i kòfalé be.

⁷ Má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, móndyá títi Rómà na, Giká dré lèle tò ìndì dré azilé adréle móndyá lólo ína i ró dhi i dré. Giká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kìdrìkìdrì àmi dré!

Pólò lè lèlè móndyá ka'ìbhá Rómà na dhi ki no

⁸ Drìdrì dhi, má adré àwoyà fe áma Giká dré àmi ki tà sè, Yésu Krísto ni rú sè. Tàko ko, à adré àmi ki tà ka'ìka'ì ni tà tití bvò wáyi 'àsè. ⁹ Giká, má dré adrézó tà ni ni 'o togó wáyi sè, adrézó Mvá ni ni Rúbí Tani longó dhi nì dóro tàle dhi, tà má dré adréle tàle kònìdhi, tà bàti 'i káyà dhi. Má adré àmi ki tà kisù landè àko ró, ¹⁰ vésè wáyi má dré adrèrà'a tà zi akódhi tí dhi 'á. Má adré akódhi ni ti lízi, lókyá bǐ àmvolésè dhi, kàdré tà dré lèle 'òle dhi 'i dhi, kònziró láti má dré tsàzo àmi véna. ¹¹ Tàko ko, ma lovó íbe tò àmi ki nòzo, má kòkìtswáro tà tani àzya Tírí Lólo àdhya ni fe àmi dré, kìtswálé àmi ki timbà àmi ki tà ka'ìka'ì na. ¹² Má adré kpà leá dhi, àma tùmání àmi íbe dhi i, mà kòkìtswá ru timbà àma ki tà ka'ìka'ì sè.

¹³ Áma adrúpi i, má adré leá m̀ kònì dhi, vésè be bǐ, má ndà tá láti lizo àmi véna, áma àzì kòkìtswáro lò'wa dóro 'a àmi kòfalé, ngóro dré adréle 'òle móndyá àruka títi sùrú twá ro dhi i kòfalé dhi t́ni. Di, atsalé ándrò kònìdhi dhi, tà àruka ì kíkí láti má dré nì. ¹⁴ Tàko ko, adré leá dhi, má kòlì móndyá twátwa títi dhi i véna: móndí tà ndabhá nìle dhi i véna, ìndì móndí tà nibhá ko dhi i véna, móndí tògya ró dhi i véna, ìndì móndí tògya ró ko dhi i véna. ¹⁵ Asà dhi, áma

* 1:2 1:2 A kònò Esáyà 52:7; 61:1.

togó kókpà àtsi ró lizo Rúbí Tani longó àmi adrèbhá Rómà na dhi ì dré.

Rúbí Tani ni rinyí adrézó móndí ki tidrí dhi

¹⁶ Ma kanyò ro Rúbí Tani ni tà sè ko. Tàko ko, Rúbí Tani nda, rinyí Giká dré adrézó móndyá títi adrèbhá Rúbí nda ni ka'í dhi ki tidrí ásà dhi 'i. Akódhi fè rè zyà Rúbí nda Yúdà ànzi ì dré gò, adrézó kpà feà móndyá sùrú twá ro dhi ì dré. ¹⁷ Rúbí Tani nda adrè tadhá dhi, Giká adrè móndí ki bha gyägya í kandrá ngíni ya dhi. Adré ngbà 'í àyi ki bha gyägya àyi ki tà ka'íka'í sè. Láti àzya tà ka'íka'í rúsè dhi yókódhó. Ngóro tisile Giká ni Kúli na dhi tíni: «Dhya atsálépi gyägya àyi tà ka'íka'í sè dhi ni adrí.»†

Giká ni kombà tadhálé móndyá tàkonzi 'obhá dhi ì rú dhi

¹⁸ Giká adrè àyi kombà tadhá bhù lésè móndyá títi adrèbhá àyi tà ga rè, adrèbhá tà kónzi 'o, ìndì adrèbhá láti tà bàti àdhya ni kíkí àyi ki tà kónzi sè dhi ì rú. ¹⁹ Tàko ko, àyi nda ì nì àyikya Giká ni tà kitswálé nìle dhi ì be, akódhi ni tàndi dré tà nda ki tadhálé àyi dré ngádra 'á nì dhi sè. ²⁰ Angyá ko, kidhólé bvò ni bhàma lésè dhi, à adrè Giká ni tà kitswálé nòle m̃ sè bwà ko dhi ki atógyà dóro. Kòdhi adrè tàá dhi, à adrè akódhi ni rinyí adrélépi kóná vèsè kólyá dhi ni atógyà, akódhi ni lídrì Giká àdhya ró dhi be, ngá títi dré bhàle dhi ì sè. Ásà dhi, móndyá nda ì tà àlo ì dré kitswázó àyi ki tàrá ga ásà dhi àko.

²¹ Tàko ko, tágba ì dré Giká ni nìzo be dhi, ì adrè akódhi ni lídrì bha ngóro dré kitswálé akódhi dré dhi tíni ko. † adrè kpà àwoyà ta drá ko. Be ró dhi, àyi ki tà kisùkisù atsá ína tà tàko ró, ìndì àyi ki tògyà azá atsálé tìnimvá ro. ²² Tágba ì dré adrézó tàá dhi, àyi tògya ró dhi, ì atsá àyikya móndí azaaza ró. ²³ † tayí Giká kitswálépi dràle bwà ko dhi ni m̃lanzilanzì, adrézó lídrì fe ngá lídrí làsú be móndí adrèbhá dràle dràdrà dhi ì tíni, àrí ì tíni, kà'wá ì tíni, ìndì kà'wá adrèbhá àyi ki se agáti sè dhi ì tíni dhi ì dré.

²⁴ Dì ásà dhi, Giká tayí móndyá nda ì adrélé tatsilé swà ro, lovó kónzi àyi ki togó na dhi ki 'obe gò, ì dré adrézó kanyò fe àyi ki tàndi ki rúbhá ì dré àyi kòfalésè. ²⁵ † tayí tà bàti Giká àdhya, adrézó tà kinzò ro dhi ni ka'í kòdhya. † adrè lídrì fe ngá Giká dré bhàle dhi ì dré, adrézó lisámbò 'o ngá nda ki rú sè. Dì, ì adrè àyikya lídrì fe Dhya ngá títi nda ki bhàlepi dhi dré ko. Akódhi nda kitswá rúku sè kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

† 1:17 1:17 A kònò Abàkúkà 2:4.

26 Tà nda sè dhi, Gĩká tayí àyi adrélé tatsilé rúbhá lovó kanyò ro dhi ki bhabe. Di àyi ki tòkó ì tayí àyikya tà tòkó ì dré ànzyà adrélé 'òle àgo íbe àyi ki rúbhá sè dhi, adrézó tà swà 'o àyi ki rúbhá sè àyi kòfalèsè. 27 Kókpà kòdhi tĩni, àgo ì tayí àyikya tà àgo ì dré ànzyà adrélé 'òle tòkó íbe àyi ki rúbhá sè dhi, adrézó rúbhá lovó àtsi ró dhi ki bha àyi kòfalèsè àgo ró. Di àgo nda ì adré tà kanyò ro dhi ki 'o àyi kòfalèsè gò, ì dré adrézó làgí kitswálépi àyi ki tà swà nda sè dhi ni kisú àyi ki tàndi ì rú.

28 Ì dré Gĩká ni nĩma gàle rè dhi sè dhi, akódhi tayí àyi adrélé tà kisú wàyá ro, adrézó tà kitswábhá 'òle ko dhi ki 'o. 29 Di ì ga àyikya tà kònze ki kára títi dhi ì sè bí. Ì ga togó kònze sè, ngá lovó sè, tà swà sè, lovó kònze sè, móndí ki tupfuma sè, lawà sè, móndí ki lítima sè, ìndi drìkònze sè bí. Àyi móndí ki asíkìbhá 'i, 30 móndí ki rú tabhá kònze dhi 'i, Gĩká ni kàribhá 'i, móndí ki lindrì bhabhá ko dhi 'i, drìkàdrìbhá 'i, ìndi afábhá 'i. Ì adré ngbú adrélé tà kònze twátwa ì dré kitswálé 'òle dhi ki kisú. Ì adré ligilé àyi ki tibhá ì rú. 31 Àyi tògyá àko. Ì kitswá adrélé ka'ile ko. Àyi móndí ki lovó àko àyi rú. Ì adré kpà móndí ki kizà bha ko. 32 Ì nĩ tàbvó Gĩká dré tàle gyàgya kòndhi dóro: Móndyá adrèbhá tà làsú be kònni nda ki 'o dhi ì kitswá àyikya dràdrà sè. Di, tágba kònni dhi, ì adré ngbà 'í tà nda ki 'o kòdhya ko, ì adré kókpà móndyá adrèbhá tà nda ki 'o dhi ki ka'ì.

2

Móndí ki tàbvó Gĩká dré adrélé tàle gyàgya dhi

1 Di àsà dhi, mí adrélépi móndí ki tàbvó ta ni, mí tà àlo mí dré kitswázó ámi tàrá ga àsà dhi àko, gba mí kàdré àdhi 'i ya dhi. Tàko ko, mí kàdré móndí àruka ki tàbvó ta dhi, mí adré tà bha ámi tàndi dri. Angyá ko, mí adré kókpà tà mí dré adrézó àyi ki tàbvó ta àsà nda ki 'o. 2 Mà nĩ tàle dhi, Gĩká adré móndyá adrèbhá tà 'o làsú be kònni dhi ki tàbvó ta gyàgya dhi be. 3 Di, mí kàdré mína àyi ki tàbvó ta gò, mí dré adrézó tà nda ki 'o dhi, mí adré tsì kisúá dhi, mí ni lapá Gĩká ni tàbvó tàma sílèsè bwà? 4 Kòdhi mí adré tsì Gĩká ni togó dóro ìndi vwàvwà ro dré adrélé tadhále mí dré, dré adrèrà'a ámi tà mvo dhi 'á dhi ni ayízè? Mí nĩ ko tàle dhi, Gĩká ni togó dóro nda adré ámi adrì ámi togó ladzá dhi ni dhi?

5 Di, mí dré ámi togó 'òle tombálé dhi sè, ìndi mí dré ámi togó ladzama gàle rè dhi sè dhi, mí adré Gĩká ni kombà asé ámi tàndi dri, tsàle kítú dré dra áyi kombà tadházó gò, móndí ki tàbvó tàzo gyàgya dhi tú. 6 Tàko ko, Gĩká ni tà logó

móndí àlo àlo tíí dhi i dré, tà ì dré 'òle dhi i tí.* 7 Móndyá tíí adrébhá tà dóro 'o landè àko ró, adrézó m̄lanžilanžì nda kisúlé lindrì ìbe ìndì lídrì kóná vèsè kólyá dhi be dhi i dré dhi, a ni lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe kòdhyá. 8 Di, móndyá tíí adrébhá àyi ki tàndì ki tà bha drìdrì, adrébhá tà bàti ga, adrézó tà kònzì ka'í dhi i dré dhi, a ni àyi kombà tadhá àyi togóaswa be kòdhyá. 9 Kizà i tà kòkòròko be dhi ki adré móndyá tíí adrébhá tà kònzì 'o dhi i dré. Tà nda ki adré rè zyà Yúdà ànzì i dré gò, adrélé kókpà móndyá sùrú twá ro dhi i dré. 10 Di, m̄lanžilanžì, lindrì, tà kìdrìkìdrì be dhi ki adré móndyá tíí adrébhá tà dóro 'o dhi i dré. Tà nda ki adré rè zyà Yúdà ànzì i dré gò, adrélé kókpà móndyá sùrú twá ro dhi i dré. 11 Tàko ko, Gìká adré ìna móndí ki no twátwa ko.

12 Móndyá tíí tátírítrí kúlí Mósè àdhyá àko gò ì dré adrézó tàkonzì 'o dhi ki kókpà todrà tátírítrí kúlí nda àko. Móndyá tíí tátírítrí kúlí nda zàle gò ì dré adrézó tàkonzì 'o dhi i, Gìká ni àyi ki tàbvó ta tátírítrí kúlí nda sè. 13 Tàko ko, móndyá adrébhá ngbà 'í tátírítrí kúlí nda ni yi dhi ì kitswá atsálé gyàgya Gìká m̄lèsè ko. Be ró dhi, móndyá adrébhá tátírítrí kúlí nda ni ka'í 'òle dhi ki atsá gyàgya akódhi m̄lèsè àyi. 14 Angyá ko, móndyá sùrú twá ro tátírítrí kúlí nda àko dhi ì kàdré tà tátírítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi ki 'o àyi ki tàndì i sè dhi, sù ngóro àyi tátírítrí kúlí nda ìbe àyi léna dhi tíni, tágba ì dré adrézó tátírítrí kúlí nda àko dhi. 15 Ì adré tadhá dhi, Gìká tìsì tà tátírítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi i àyi ki togó na dre. Àyi ki togó adré kpà tadhá dhi, tà nda kònzìni. Àyi ki tà kisùkisù adré ngalè àyi ki asìkì 'í yà, kó ngalè àyi ki tàrá ga 'í yà dhi. 16 Tà nda kòdhi ki ru 'o kítú Gìká dré dra móndyá tíí dhi ki tà lùzu ró dhi ki bvó tàzo Yésu Krísto sè dhi tú, ngóro Rúbí Tani má dré adrélé longólé dhi dré adrélé tàle dhi tíni.

Yúdà ànzì ì tátírítrí kúlí be dhi

17 Mì adrélépi ámi zi Yúdà mvá ro ni, mí adré zakó ámi totó tátírítrí kúlí Mósè àdhyá dri, adrélé ámi afà Gìká ni tà sè. 18 Mì adré kisúá dhi, mí nì tà Gìká dré adrélé lèle à kò'o dhi i be, ìndì mí nì tà ki kòfalé lanzílé tà dóro ka'izo dhi be, mí dré tátírítrí kúlí nda ni tà àndu ndàle nìle be dhi sè. 19 Mì adré kpà kisúá dhi, mí mína mì kùdúkùdu ki drì kòlepi 'i, ngádra móndí tímímvá na dhi i dré dhi 'i, 20 móndí tà nibhá ko dhi ki tadhálepí 'i, ìndì ànzímvá ki tadhálepí 'i, mí dré tà bàti kisúlé tà nìni be kitswálé tíí tátírítrí kúlí nda na dhi sè. 21 Di mí adrélépi móndí àruka ki tadhá nì, mí adré mína ámi tàndì ni tadhá ko àdho tà sè? Mì adrélépi tadhá dhi,

* 2:6 2:6 A kònò Longó i 62:13; Tògyakúlí 24:12.

à kòkugù ngá ko dhi, mí adré mína ngá kugù àdho tà sè? ²² Mí adrélépi tàá dhi, à kò'o múná tà ko dhi, mí adré mína múná tà 'o àdho tà sè? Mí adrélépi gĩká tàko kì línđrí ga ni, mí adré mína ngá gĩká tàko kì tépelò na dhi kì topá àdho tà sè? ²³ Di mí adrélépi ámi afà tátírítrí kúlí nì tà sè nì, mí adré mína tátírítrí kúlí nda nì ño, adrézó kanyò fe Gĩká dré ása àdho tà sè? ²⁴ Ngóro tisìle Gĩká nì Kúlí na dhi tìni: «Ámi kì tà sè dhi, mónđyá sùrú twá ro dhi ì adré Gĩká nì lodhá.»†

²⁵ Mí dré ámi 'òle lwàle dhi dóro, mí kàdré tà tátírítrí kúlí dré adrélé tàle dhi kì 'o dhi. Di, mí kàdré mína tátírítrí kúlí nda nì ño dhi, mí atsá ngóro mí 'o tá mi lwàle ko na tìni. ²⁶ Dhya àlo Yúdà mvá ro ko áyi 'òlepi lwàle ko dhi kàdré tà tátírítrí kúlí dré adrélé tàle dhi kì 'o dhi, Gĩká nì zakó tsì akódhi nda nì no ngóro akódhi 'o tá ì lwàle dre na tìni. ²⁷ Tà bàti ró dhi, dhya áyi 'òlepi lwàle ko gò, dré adrézó tátírítrí kúlí 'o dhi nì ína tà bha mi dri. Angyá ko, tágba mí dré adrézó tátírítrí kúlí tisìle nda íbe gò, mí dré ámi 'òzo lwàle dhi, mí adré mína tátírítrí kúlí nda nì ño.

²⁸ Tàko ko, dhya adrélépi ngbà 'í áyi 'o sùle ngóro Yúdà mvá tìni tà dré adrélé 'òle rúbhá sè dhi ì sè dhi, dhya nda Yúdà mvá 'ì bàti ko. Kókpa kòdhi tìni, dhyá kì 'òma lwàle ngbà 'í rúbhá na dhi, dhyá kì lwàma 'ì bàti ko. ²⁹ Be ró dhi, dhya adrélépi Yúdà mvá ro áyi togó na dhi ína Yúdà mvá 'ì bàti. Dhyá kì 'òma lwàle togó na dhi ína dhyá kì lwàma 'ì bàti. Dhya àlo kitswá ngbà 'í áyi 'o lwàle kònìni Tírí Lólo nì rìnyí sè, tátírítrí kúlí tisìle dhi sè ko. Akódhi nda adré rúku kisú mónđí ì véna ko. Be ró dhi, adré ína rúku kisú Gĩká véna.

3

¹ Di adrema Yúdà mvá ro dhi nì dóro àdho 'ì? Di kó, dhyá kì 'òma lwàle dhi nì dóro àdho 'ì? ² Tà nda kòdhi ì dóro lavulé láti títí ì sè. Drìdrì dhi, Gĩká bhà áyi tàndì nì kúlí ì Yúdà ànzi nda ì drígá. ³ Di, àyi kì àruka ì líkí àyíkya kúlí nda ì ko, ì dré adrélé tà ka'íka'í àko dhi sè. Di ì dré adrélé tà ka'íka'í àko dhi sè dhi, kòdhi adré tsì tàá dhi, Gĩká kitswá ína adrélé ka'íle togó wáyí sè ko? ⁴ Tàdzí ko! Gĩká adré ngbú ína adrélé tà bàti ta, tágba mónđyá títí dhi ì dré adrézó kinzòbhá 'ì dhi. Ngóro tisìle Gĩká nì Kúlí na dhi tìni:

«Adré leá dhi, mónđyá títí dhi ì kònì dhi, tà títí mí dré adrélé tàle dhi ì gyägya, ìndì tàbvó títí mí dré adrélé tàle dhi ì gyägya.»*

† 2:24 2:24 A kònò Esáyà 52:5. * 3:4 3:4 A kònò Longó ì 51:6.

⁵ Dì, àma ki tà kònzi kàdré Gìká ni tà gyăgya tadhá ngádra 'á dhi, mà ni go tàá ngíni? Mà ni tsì tàá dhi, Gìká gyăgya ko, dré adrélé àyi kombà tadhá móndí i dré dhi sè? (Kòdhi má adré tà ta móndí kya tíni.) ⁶ Tàdzí ko! Tàko ko, kàdré tá kònini dhi, Gìká ni tá kitswá móndyá títi bvò àdhya ki tàbvò ta ngíni? ⁷ Aruka ni, à ni kitswá liziá dhi: «Àma tà kinzò ro dhi kàdré Gìká ni tà bàti tadhá ngádra 'á, adrézó kpà akódhi ni mĩlanzĩlanzĩ tadhá lavulé dhi, akódhi adré di tà bha má dri tàkonzì 'òlepi tíni àdho tà sè?» ⁸ Dì, à kàdré tà kisù kònini dhi, à ni tá kitswá kpà tàá dhi: «Lè mà kàdré tà kònzi 'o, tà dóro kàtsáró ásà be dhi bvó!» Móndí àruka ì adré àma ki lodhá adrézó tàá dhi, mà adré tà ta kònini. Tà bàti ró dhi, tà Gìká dré dra bhàle àyi nda i dri dhi kitswá àyi dré.

Móndí gyăgya dhi yókódhó

⁹ Dì mà ni go tàá ngíni? Ama Yúdà ànzi ró dhi i, àma tsì dóro móndyá àruka títi dhi ki lavú? Alomvá ko! Tàko ko, má tadhá ngádra 'á dhi, móndyá títi Yúdà ànzi ró ìndì sùrú twá ro dhi i tàkonzì ni rĩnyí zàle. ¹⁰ Ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni:

«Móndí gyăgya dhi yókódhó, ndìndì àlo ni yó.

¹¹ Dhya tà nĩlepi bàti dhi yókódhó.

Dhya adrélépi Gìká ni nda dhi yókódhó.

¹² Móndyá títi dhi ì alá àyi Gìká rú dre.

Àyi títi dhi ì tayí àyi ki togó abílé dre.†

Dhya adrélépi tà dóro 'o dhi yókódhó, ndìndì àlo ni yó.

¹³ Àyi ki àwobhàlé ngóro mógó ti be ngbo dhi tíni.

Ï adré móndí ki lití àyi ki làdra sè.‡

Nĩ ki kàtrá adré titìle àyi tísè.§

¹⁴ Tàtrítríkúlí i kúlí aswaaswa íbe dhi ì adré apfòle àyi sílèsè.*

¹⁵ Àyi ki pá adré ràle móndí ki kàrí kutúbe.

¹⁶ Ï adré tà kizá tayílé kizà be àyi ki láti 'ásè.

¹⁷ Ï nĩ láti tà kìdríkìdri àdhya ko.†

¹⁸ Tirí àyi mi Gìká ni tà sè dhi yókódhó.»‡

¹⁹ Mà nĩ be tàle dhi, tà títi tàtrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi i, adré tàá móndyá adrèbhá tàtrítrí kúlí nda zàle dhi i dré, kitswázó móndyá títi bvò àdhya ki kúlí kíkí, àyi ki tadházó tàkonzìbhá i ró Gìká kandrá dhi bvó. ²⁰ Dì ásà dhi, dhya àlo kitswá atsálé gyăgya Gìká kandrá, tàtrítrí kúlí 'òma sè

† 3:12 3:12 A kònò Longó i 14:1-3; 53:2-4. ‡ 3:13 3:13 A kònò Longó i 5:10.

§ 3:13 3:13 A kònò Longó i 140:4. * 3:14 3:14 A kònò Longó i 10:7. † 3:17

3:17 A kònò Esáyà 59:7-8. ‡ 3:18 3:18 A kònò Longó i 36:2.

ko. Angyá ko, tátrítrí kúlí nda adré tadhá àma dré dhi, àma tàkonzìbhá 'i káyà dhi.

Móndí ki bhàma gyägya Giká kandrà àyi ki tà ka'ika'i sè dhi

²¹ Dì, nyànomvá dhi, Giká tadhá láti twá tátrítrí kúlí rúsè í dré adrézó móndí ki bha gyägya í kandrà dhi dre. Tà tisìle Mósè ni tátrítrí kúlí na ìndì profétà ki búkù i 'àsè dhi ì adré láti nda ni tà longó kòdhya. ²² Láti nda, kònìdhi: Giká adré móndyá títi adrébhá Yésu Krísto ni ka'í dhi ki bha gyägya í kandrà, àyi ki tà ka'ika'í nda sè. Tàko ko, Giká mìlèsè dhi, móndí i twátwa ko: ²³ àyi títi dhi ì 'o tàkonzì gò, ì dré kitswázó akódhi ni mìlanzilanzì sè ko. ²⁴ Dì, Giká ni togó tani sè dhi, adré àyi ki bha gyägya í kandrà àngyá, Yésu Krísto dré àyi ki apalé tàkonzì lésè dhi sè. ²⁵ Giká afè Krísto nda dràle mòbòmà ro, kitswázó móndyá títi adrébhá akódhi ni ka'í dhi ki tàkonzì tri akódhi ni kàrí sè dhi bvó. Giká 'o kònìni tadházóá dhi, i gyägya káyà dhi. Tàko ko, akódhi ni togó vwàvwà sè dhi, mvò tá móndí ki tàkonzì ì dré tá 'òle wáláká dhi i gò, tà ñòzo àyi dri ko. ²⁶ 'O tá kònìni áyi tà gyägya tadházó nyànomvá, adrézó kpà tadhá dhi, i gyägya, ìndì i dhya adrélèpi móndyá títi adrébhá Yésu ni ka'í dhi ki bha gyägya dhi 'i.

²⁷ Kàdré di kònìni dhi, tà mà dré kitswázó àma ki afà ásà dhi be? Tà àlomvá yókódhó! Tà nda kònìni àdho tà sè? Mà dré tátrítrí kúlí 'òle dhi sè? Kóko, be ró dhi, mà dré tà ka'ile dhi sè. ²⁸ Tàko ko, mà adré tadhá dhi, Giká adré móndí ki bha gyägya ngbà 'í àyi ki tà ka'ika'í sè, tátrítrí kúlí 'òle dhi sè ko. ²⁹ Dì Giká ngbà 'í Giká Yúdà ànzi kya 'i? Akódhi kókpà Giká móndyá sùrú twá ro dhi kya 'i ko? Ayíya, akódhi kókpà Giká móndyá sùrú twá ro dhi kya 'i. ³⁰ Tàko ko, Giká ngbà 'í àlo kwákwá. Adré móndí ki bha gyägya í mìlèsè ngbà 'í àyi ki tà ka'ika'í sè, ì kàdré Yúdà ànzi 'i yà, kó ngalè móndí sùrú twá ro dhi 'i yà dhi. ³¹ Kòdhi adré tsì tàá dhi, tà ka'ika'í sè dhi, mà adré tátrítrí kúlí no tà tàko ró? Tàdzí ko! Be ró dhi, mà adré tátrítrí kúlí nda ni 'o áyi totó tātä.

4

Abàramà, dhya bhàle gyägya akódhi ni tà ka'ika'í sè dhi

¹ Dì àsà dhi, mà ni tàá àma ki tábhi Abàramà ni tà sè ngíni? Akódhi nda kisú tá ìna àdho tà dóro áyi tà ka'ika'í sè? ² Kònò Abàramà kàtsá tá gyägya Giká mìlèsè tà dóro í dré 'òle dhi i sè dhi, a ni tá kitswá àyi afà tà nda sè. Dì, Giká kandrà ko. ³ Dì, Giká ni Kúlí adré ìna tàá dhi: «Abàramà

ka'í tá Gíká gò, Gíká dré akódhi ni nòzo gyägya akódhi ni tà ka'íka'í nda sè.»*

⁴ Ngóro mà dré nìle be dhi tíni dhi, dhya adrélépi àzì 'o dhi adrè làgí kisé ngá fèle àngyá dhi ró ko. Be ró dhi, adrè ína làgí kisé ngá kitswálépi àzì nda tí dhi ró. ⁵ Dì, dhya adrélépi ína àzì 'o ko gò, adrézó Gíká adrélépi tàkonzìbhá kì bha gyägya dhi ni ka'í dhi, Gíká adrè akódhi nda ni no gyägya akódhi ni tà ka'íka'í sè. ⁶ Dàwídi adrè kpà tà ta kònini mónyá Gíká dré adrélé nòle gyägya dhi kì kólénzé ni tà sè. Dì, Gíká adrè àyi nda kì no gyägya àzì ì dré 'òle dhi ì sè ko.

⁷ «Kólénzé mónyá Gíká dré àyi kì tà kònzi kì trizo, ìndì àyi kì tàkonzì kì zùzo dhi ì dré!

⁸ Kólénzé dhya Mírì dré kitswázó tàdzì tà bha dríá tàkonzì ni ni tà sè ko dhi dré!»†

⁹ Dì kólénzé nda ngbà 'í mónyá àyi kì 'obhá lwàle dhi ì dré? Kólénzé nda kókpà mónyá àyi kì 'obhá lwàle ko dhi ì dré ko? Ngóro mà dré tàle dre dhi tíni: Gíká nò tá Abàramà gyägya akódhi ni tà ka'íka'í sè. ¹⁰ Dì, Gíká nò tá akódhi kònini àngutú? Akódhi ni lwàma àmvolèsè, kó ngalè akódhi ni lwàma kandrá? Gíká nò tá akódhi gyägya akódhi ni lwàma kandrá, àmvolàsà ko. ¹¹ Dì Abàramà dré gòzo tà àyi 'òzo lwàle dhi ni kisé ndò. Tà akódhi ni 'òzo lwàle nda tá ngóro àngì adrélépi tadhá dhi, Gíká nò tá akódhi gyägya akódhi ni tà ka'íka'í sè, akódhi ni lwàrà ko dhi 'á dhi tíni. Dì ásà dhi, Abàramà atsá mónyá títi adrèbhá Gíká ni ka'í, dì, àyi kì 'obhá lwàle ko dhi kì atá ro, Gíká kònòró kpà àyi nda ì gyägya àyi kì tà ka'íka'í sè. ¹² Abàramà kókpà mónyá àyi kì 'obhá lwàle gò, ì dré adrézó atsilé àyi kì tà ka'íka'í na ngóro àma kì atá Abàramà dré tá 'òle àyi lwàma kandrá dhi tíni dhi kì atá 'i.

Tà Gíká dré lazíle dhi ni kísima tà ka'íka'í sè dhi

¹³ Gíká lazì tá Abàramà ì dré toyó ni ìbe dhi, ì ni dra bvò wäyi dhi ni kisé tàylé ro. Dì Abàramà kisé tá tà lazíle nda, dré tá tátírítrí kúlí 'òle dhi sè ko. Be ró dhi, kisé tà nda dré tá Gíká ni ka'íle gò, Gíká dré akódhi ni nòzo gyägya ásà dhi sè. ¹⁴ Tàko ko, mónyá adrèbhá tátírítrí kúlí lebè dhi ì kàdré tá tà lazíle nda ni kisé àyi dhi, kònò tà ka'íka'í ni tá adrè tà tàko 'i, ìndì tà Gíká dré lazíle nda ni tá kpà adrè tà tàko 'i. ¹⁵ Angyá ko, tátírítrí kúlí adrè Gíká ni kombà asé mónyá adrèbhá tátírítrí kúlí nda ni tabhì lebèle dhi ì dri. Dì, àrà tátírítrí kúlí dré adrézó yó dhi 'á dhi, tátírítrí kúlí nda ni ñoma kókpà yókódhó.

* 4:3 4:3 A kònò Kídhoma 15:6. † 4:8 4:8 A kònò Longó ì 32:1-2.

¹⁶ Di àsà dhi, à adré tà Giká dré lazilé nda ni kisú tà ka'ika'í sè, ngóró tà Giká dré afèle àngyá áyi togó tani sè dhi ró, tà lazilé nda kàdréro Abàràrà ni toyó títi dhi i dré, ngbà 'í àyi adrèbhá tátátrí kúlí lebè dhi i dré ko, di kókpà àyi adrèbhá Giká ni ka'í Abàràrà àdhya tíni dhi i dré. Akódhi nda àma títi dhi ki atá 'i. ¹⁷ Ngóró Giká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Má bhà mi adrélé sùrú zyandre dhi ki atá ro.»‡ Di Abàràrà nda àma ki atá 'i, Giká akódhi dré ka'ile dhi mìlèsè. Tàko ko, Giká nda adré mónyá dràbhá dre dhi ki 'o adrélé, adrézó kpà ngá adrèbhá yó dhi ki 'o adrélé be dhi nì.

¹⁸ Abàràrà ka'í tá tà Giká dré lazilé nda gò, adrézó mǐ bha akódhi véna àsà, tágba tà adrézó mǐ bha àsà dhi dré tá adrézó yó dhi. Di àsà dhi, atsa sùrú zyandre dhi ki atá ro, ngóró tá tàle drá dhi tíni: «Ámi toyó ki adré zyandre ró.»§ ¹⁹ Tayí tá áyi tà ka'ika'í nda atsálé yàya ko, tágba dré nòzoá dhi, áyi kóná tá ànyíanyi nyadhi-nzi, áyi rúbhá tá ànyi dràdrà mìle, ìndì áyi tòkó, Sàrà tá kóndó 'i dhi. ²⁰ Tágba kònini dhi, tayí tá áyi tà ka'ika'í nda, adrézó tà kayí í léna tà Giká dré tá lazilé nda ni tà sè dhi ko. Be ró dhi, atsa tá ina vélé rinyi ró áyi tà ka'ika'í na gò, dré Giká ni rú bhàzo kùle. ²¹ Tàko ko, ka'í tá bàti tàle dhi, Giká tá rinyi íbe kitswázó tà í dré tá lazilé nda ni 'o. ²² Di akódhi ni tà ka'ika'í nda sè dhi, «Giká nò akódhi gyägya.»

²³ A tisì kúlí «Giká nò akódhi gyägya» kòni i ngbà 'í Abàràrà ni tà sè ko. ²⁴ A tisì kókpà kúlí nda i àma adrèbhá Giká àma ki Mírì Yésu ni tingalépi dràdrà lésè dhi ni ka'í gò, Giká dré adrézó àma ki no gyägya dhi ki tà sè. ²⁵ Akódhi fè Yésu nda dràle àma ki tàkonzì ki tà sè gò, akódhi ni tingázó dràdrà lésè àma ki bhàzo gyägya í kandrá dhi bvó.

5

Ama tà kìdrìkìdri íbe àma kòfalé Giká be

¹ Di Giká dré àma ki bhàle gyägya í mìlèsè àma ki tà ka'ika'í sè dhi sè dhi, àma tà kìdrìkìdri íbe àma kòfalé akódhi be, àma ki Mírì Yésu Krìsto sè. ² Ama ki tà ka'ika'í nda sè dhi, Krìsto nda nǐ láti àma dré Giká ni togó tani kisúzó gò, mà dré adrézó àma ki totó tátà lána. Di mà adré lenzélé, adrézó mǐ bha Giká véna akódhi ni mìlanzìlanzì mà dré dra kisulé dhi ni tà sè.

³ Ngbà 'í kòdhi ko, mà adré kpà lenzélé kizà mà dré adrélé nyàle dhi ki tà sè. Tàko ko, mà nǐ tàle dhi, àma ki kizà nyàma nda adré àma ki 'o adrélé togó tsi dhi be. ⁴ Di àma ki togó tsìma nda adré tà àma léna dhi ki tabhì atsálé dóro. Ama

‡ 4:17 4:17 A kònò Kidhoma 17:5. § 4:18 4:18 A kònò Kidhoma 15:5.

ki tà tabhìma nda adrè àma ki 'o adrélé mǐ bha Giká véna. ⁵ Di àma ki mǐ bhàma Giká véna nda kitswá kanyò fe àma dré ko. Angyá ko, Giká kutú áyi lèle gàle àma ki togó na bǐ, Tírí Lólo dré afèle àma dré dhi sè.

⁶ Tàko ko, mà dré tá dhu rè adrérà'a rǐnyí àko dhi 'á dhi, lókyá kòkitswá dre dhi, Krísto drà àma, tàkonzìbhá ki tà sè. ⁷ Dhyá ki fèle dràle móndí àlo gyägya dhi ni tà sè dhi, tà kòkòròko 'i. Aruka ni, à ni kitswá dhyá ki fe dràle móndí àlo dóro dhi ni tà sè. ⁸ Di, Giká tadhá ína áyi lèle kàdrì àma vélé dhi tà kònìdhi sè; Mà dré tá dhu rè adrérà'a tàkonzìbhá 'i dhi 'á dhi, Krísto drà àma ki tà sè. ⁹ Di nyànómvá dhi, Giká bhà àma gyägya í mìlèsè Krísto ni kàrí sè. Di dré 'òle kònìni dhi sè dhi, a ni àma ki apá áyi kombà lésè Krísto nda sè bàti! ¹⁰ Tàko ko, mà dré tá adrérà'a Giká ni kàribhá 'i dhi 'á dhi, akódhi amú tá àma tódhyá í be áyi Mvá ni dràma sè. Di dré àma ki amulé í be kònìni dhi sè dhi, a ni àma ki tidrí áyi Mvá nda ni lídrì sè bàti! ¹¹ Di tà nda sè dhi, mà adrè lenzélé Giká kandrá àma ki Mírì Yésu Krísto sè, Giká dré àma ki amulé tódhyá í be Krísto nda sè dhi sè.

Dràdrà kisuma Adámà ni tà sè dhi, ìndì lídrì kisuma Krísto ni tà sè dhi

¹² Tàkonzì afí tá bvò kònìdhi lé móndí àlo, Adámà sè gò, dràdrà dré kpà afízó tàkonzì nda sè. Asà dhi, dràdrà nda atsá tá móndyá títi bvò àdhyà í rú, ì dré títi tàkonzì 'òle dhi sè. ¹³ Tàko ko, drìdrì Giká dré tátírítrí kúlí fèzo dhi kandrá dhi, tàkonzì tá bvò kònìdhi lé be. Di, tátírítrí kúlí dré tá adrérà'a yó dhi 'á dhi, Giká adrè tá tà bha móndí í dri ngóro dré kitswále àyi ki tàkonzì sè dhi tǐni ko. ¹⁴ Tágba kònìni dhi, kidhólé Adámà ni lókyá 'á atsálé Mósè ni lókyá 'á dhi, móndyá títi bvò àdhyà í tá dràdrà ni rǐnyí zàle, ndìndì àyi tàkonzì 'obhá Giká ni tátírítrí kúlí ñozo Adámà àdhyà tǐni ko dhi í. Adámà nda ni tà adrè tá Krísto adrélépi tá alìle dhi ni tà tadhá kòdhyà.

¹⁵ Di, tàkonzì Adámà dré tá 'òle nda ína ngóro tà tani Giká dré afèle áyi togó tani sè dhi tǐni ko. Tàko ko, móndí àlo nda ni tàkonzì sè dhi, móndí lìzólìzo dhi ì todrà dre. Di, Giká tadhá vélé áyi togó tani lavulé, tà tani afèzo gàle móndí lìzólìzo í léna lavulé, móndí àlo, Yésu Krísto sè. ¹⁶ Kòdhi íbe dhi, tàkonzì móndí àlo dré 'òle nda ni kùdù ngóro tà tani Giká dré afèle nda ni kùdù tǐni ko. Tàko ko, tàbvó tàma angálépi tàkonzì àlo nda lésè dhi ni tà sè dhi, Giká adrè tá tà bha móndí í dri. Di, tà tani angálépi tàkonzì zyandre dhi í lésè nda ni tà sè dhi, Giká adrè móndí ki bha gyägya í kandrá. ¹⁷ Angyá ko, tàkonzì móndí àlo dré 'òle nda sè dhi, dràdrà adrè tá òpì nya móndyá títi í dri, móndí àlo nda

sè. Di, móndyá títi Gíká ni togó tani kisúbhá gò, dré àyi ki bhàzo gyägya dhi ki adrí gò, ì dré vélé adrézó òpì nya lavulé móndí àlo, Yésu Krísto nda sè.

¹⁸ Di tàkonzì àlo Adámà dré 'òle nda ni tà sè dhi, Gíká adré tá tà bha móndyá títi i dri. Kókpà kòdhi tíni, tà àlo gyägya Krísto dré 'òle nda ni tà sè dhi, Gíká adré móndyá títi dhi ki bha gyägya í mīlèsè, ì kòkisúró lídrì ásà be dhi bvó. ¹⁹ Tàko ko, móndí àlo nda ni ligima ni tà sè dhi, móndí lìzólìzo dhi ì atsa tá tàkonzìbhá ro. Kókpà kòdhi tíni, tà móndí àlo, Krísto dré ka'ile 'òle dhi ni tà sè dhi, móndí lìzólìzo dhi ki atsa gyägya Gíká mīlèsè.

²⁰ Kàdré di tátírítrí kúlì ni tà sè dhi, Gíká fè tá tátírítrí kúlì nda móndí i dré, àyi ki tàkonzì ì kòlizóro ìle drìdrì. Di, àrà tàkonzì ì dré lìzózó dhi 'á dhi, Gíká tadhá vélé àyi togó tani lavulé. ²¹ Di ásà dhi, ngóro tàkonzì dré tá adrélé òpì nya móndyá títi i dri, ì kòtodràro ásà dhi tíni dhi, nyànomvá dhi, Gíká ni togó tani adré òpì nya àyi dri kònìni, Gíká kòbhàro àyi gyägya í mīlèsè gò, ì kòkisúró lídrì kóná vèsè kólyá dhi àma ki Mírì Yésu Krísto sè be dhi bvó.

6

Dràma tàkonzì lèsè dhi, ìndì adrema lídrì ìbe Krísto na dhi

¹ Di mà ni go tàá ngìni? Mà ni tsì go adrélé tàkonzì 'o, Gíká kàdréro àyi togó tani bha àma rú lavulé? ² Tàdzì ko! Mà drà àmakya tàkonzì lèsè dre. Di mà ni go atsilé tàkonzì na ngìningìni ró? ³ Mì nì ko tàle dhi, àma títi bàtìsimò dohá ru amúzó Yésu Krísto be dhi i, mà do bàtìsimò nda ru amúzó ába akódhi ni dràma na káyà dhi? ⁴ Di bàtìsimò dòma nda sè dhi, mà drà túmání akódhi be gò àma ki sizo ába, mà kàdrìro adrélé lídrì tídhí ro dhi ìbe, ngóro Gíká Atá dré Krísto ni tingalé dràdrà lèsè àyi mīlanzilanzì sè dhi tíni.

⁵ Di mà dré ru amulé Krísto be akódhi ni dràma na dhi sè dhi, mà ni kókpà ru amú akódhi be akódhi ni ngangà dràdrà 'àsè dhi na. ⁶ Tàko ko, mà nì tàle dhi, à tidí tá àma ki lídrì àku túmání Krísto be fa kípakipa dri dhi be, àma ki rúbhá tàkonzì àdhya kòdràro gò, mà kògòro vélé adrélé màràbà tàkonzì àdhya i ró ko dhi bvó. ⁷ Angyá ko, dhya ángùdhi dràlepi dre dhi, à atrì akódhi nda tàkonzì ni rìnyí lèsè dre.

⁸ Di mà dré dràle túmání Krísto be kònìni dhi sè dhi, mà adré ka'íá dhi, mà ni kókpà adré lídrì ìbe túmání akódhi be. ⁹ Tàko ko, mà nì tàle dhi, Krísto nga dràdrà 'àsè, ìndì kitswá gòle vélé dràle ko dhi be, dré adrélé vélé dràdrà ni rìnyí zàle ko dhi sè. ¹⁰ Akódhi dré dràzo dhi, drà ngbà 'í vèsè àlo

kitswálé tàkonzì ni rĩnyí lavú dhi bvó. Di lídrì dré adrézó ába dhi, adré ába Giká dré.

¹¹ Kókpa kòdhi tĩni, mì kàdré àmi ki no ngóro móndí dràbhá tàkonzì lésè dre gò, ì dré adrézó lídrì ìbe Giká dré Yésu Krísto na dhi i ró. ¹² Di ásà dhi, mì kòtayí tàkonzì adrélé òpì nya àmi ki rúbhá na dhi ko, mì kàdréró lovó kònzì àmi ki rúbhá kya ki ka'ì 'òle ko dhi bvó. ¹³ Mì kòfè àmi ki rúbhá ki kìgá i ngóro ngá adrézó tàkonzì 'o ásà dhi i ró ko. Be ró dhi, mì kàdré àmi ki fe Giká dré, ngóro mónnyá adrìbhá dràdrà lésè dhi i ró. Mì kàdré kpà àmi ki rúbhá ki kìgá ki fe Giká dré, ngóro ngá adrézó tà gýgýa 'o ásà dhi i ró. ¹⁴ Tàko ko, tàkonzì kitswá gòle òpì nya àmi dri ko. Angyá ko, àmi tátírítrí kúlí ni rĩnyí zàle ko. Be ró dhi, àmi àmíkya Giká ni togó tani zàle.

Màràbà tà gýgýa àdhyà i

¹⁵ Kàdré di kònìni dhi, mà ni tsì go adrélé tàkonzì 'o, mà dré adrélé véle tátírítrí kúlí zàle ko dhi sè, ìndì mà dré adrélé Giká ni togó tani zàle dhi sè? Tàdzì ko! ¹⁶ Mì nì ko tàle dhi, mì kàdré àmi ki fe móndí àlo dré ngóro akódhi ni màràbà ro dhi, àmi màràbà móndí mì dré adrézó kúlí ni ni ka'ì 'òle nda àdhyà 'i dhi? Di mì kàdré tàkonzì ka'ì 'òle dhi, mì ni adré màràbà tàkonzì àdhyà 'i gò, tàkonzì nda dré àmi ki drìzo lile dràdrà kisú. Di, mì kàdré àmíkya Giká ni kúlí ka'ì 'òle dhi, mì ni adré akódhi ni màràbà 'i gò, dré àmi ki bhàzo gýgýa í mìlèsè. ¹⁷ Di, mà kàdré àwoyà fe Giká dré! Tàko ko, tágba mì dré tá adrézó màràbà tàkonzì àdhyà 'i dhi, mì ka'ì àmíkya Giká ni tà tadhále àmi dré dhi 'òle àmi ki togó wáyi sè dre. ¹⁸ Di Giká atrì àmi tàkonzì ni rĩnyí lésè gò, mì dré atsázó màràbà tà gýgýa àdhyà i ró.

¹⁹ Má adré tà ta móndí kya tĩni kònìni, àmi móndí ro dhi ki tà yàyà sè. Wáláká dhi, mì fè tá àmi ki rúbhá adrélé màràbà tàkonzì àdhyà i ró gò, mì dré adrézó tatsíle swà ro, adrélé tàkonzì 'o lizo ába drìdrì. Di, nyànomvá dhi, mì kòfè àmi ki rúbhá adrélé màràbà tà gýgýa àdhyà i ró, mì kàdréró atsíle togó lólo be Giká kandrà be dhi bvó. ²⁰ Lókyá mì dré tá adrérà'a màràbà tàkonzì àdhyà 'i dhi 'á dhi, àmi tá tà gýgýa ni rĩnyí zàle ko. ²¹ Di, mì kisú tá àmíkya àdho tà dóro 'i, tàkonzì mì dré tá 'òle, adrèbhá kanyò fe àmi dré àndrò dhi i sè dhi? Angyá ko, tàkonzì nda ì adré móndí ki dri lile dràdrà kisú. ²² Di, nyànomvá dhi, Giká atrì àmi tàkonzì ni rĩnyí lésè gò, mì dré atsázó màràbà Giká àdhyà i ró. Di tà dóro mì dré adrélé kisúle ásà dhi, kònìdhi 'i: Àmi móndí àyi ki febhá adrélé lólo Giká dré dhi 'i, ìndì mì ni lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú. ²³ Tàko ko, làgì tàkonzì àdhyà

dràdrà 'i. Di, tà tani Giká dré adrélé afèle áyi togó tani sè dhi, lídrì kóná vèsè kólyá àma kí Mírì Yésu Krísto na dhi 'i.

7

Ama mómí atrìle tátírítrí kúlí ni rìnyí lésè dhi 'i

¹ Ama adrúpi i, m̀ n̄ àmikya tátírítrí kúlí ni tà dóro. Di m̀ n̄ tàle dhi, tátírítrí kúlí nda rìnyí íbe mómí dri, akódhi nda dré adrérà'a lídrì íbe dhi 'á dhi be. ² Tà nda kòdhi n̄ tadházó dhi, m̀ kisù r̀è tòkó mòle dhi n̄ tà ká. Tátírítrí kúlí adré tàà dhi, tòkó mòle nda akódhi ni agó ni rìnyí zàle, agó nda dré adrérà'a lídrì íbe dhi 'á. Di, agó nda kòdrà dhi, à adré tòkó nda ni atrì tátírítrí kúlí lámó àdhya lésè. ³ Asà dhi, akódhi ni agó kàdré dhu r̀è lídrì íbe gò, dré gòzo agó àzya mo dhi, à adré akódhi ni zi tòkó zàràbhù ro dhi ró. Di, akódhi ni agó kòdrà dhi, à adré akódhi ni atrì tátírítrí kúlí nda lésè gò, dré kitswázó atsálé agó àzya ni tòko ró. Akódhi kò'o kòn̄ni dhi, akódhi tòkó zàràbhù ro dhi 'i ko.

⁴ Di áma adrúpi i, tà nda kókpa kòn̄ni àmi kí tà sè. M̀ drà kókpa tátírítrí kúlí lésè Krísto ni dràma sè dre, m̀ kàtsáro mómí àzya àdhya ró, Krísto ngàlepi dràdrà 'ásè nda àdhya ró, m̀ kàdréró lò'wa dóro 'a Giká dré be dhi bvó. ⁵ Tàko ko, mà dré tá adrérà'a lovó kònzi rúbhá àdhya ni rìnyí zàle dhi 'á dhi, tátírítrí kúlí nda n̄zì tá láti lovó kònzi i dré adrézó tà 'o àma kí rúbhá na gò, mà dré adrézó lò'wa kònzi 'a kitswálé dràdrà sè. ⁶ Di, nyànomvá dhi, mà drà àmakya tátírítrí kúlí adrélépi tá àma kí 'i nda lésè gò, àma kí atrìzo tátírítrí kúlí nda ni rìnyí lésè, mà kàdréró tà 'o Giká dré láti tídhí Tírì Lólo àdhya sè, láti àku tátírítrí kúlí tisìle dhi àdhya sè ko.

Tátírítrí kúlí i tàkonzì be dhi

⁷ Di mà n̄ go tàà ngìni? Tátírítrí kúlí tàkonzì 'i? Tàdzí ko! Tà bàti ró dhi, tátírítrí kúlí nda 'o tá ma n̄á ngalè tàkonzì àdho 'i ya dhi n̄. Tàko ko, tátírítrí kúlí nda kòtà tá dhi «M̀ kòbhà mómí kí ngá lovó ko» dhi ko dhi, kònò má kitswá tá n̄á ngalè lovó kònzi bhàma àdho 'i ya dhi ko. ⁸ Di, tátírítrí kúlí nda kònzi láti dre dhi, tàkonzì 'o tá ína lovó kònzi kí kára títi dhi i gàle má léna b̄. Angyá ko, tátírítrí kúlí nda kàdré tá yó dhi, kònò tàkonzì ni tá adré rìnyí àko. ⁹ Wáláká dhi, má adré tá lídrì íbe tátírítrí kúlí àko. Di, tátírítrí kúlí kàtsá má véle dre dhi, tàkonzì atsá tá lídrì ro má léna gò, ¹⁰ má dré mána dràzo. Di má dré nòzoá dhi, tátírítrí kúlí fèle mómí kí drìzo l̄le lídrì kisú nda dr̄í ína ma l̄le dràdrà kisú kòdhyá. ¹¹ Tàko ko, tátírítrí kúlí nda sè dhi, tàkonzì kisú tá láti áma litízó gò, dré áma 'òzo dràle. ¹² Tágba kòn̄ni dhi, tátírítrí kúlí nda ína lólo, ìndì tà tátírítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi i lólo, gyágya, ìndì dóro.

¹³ Di tátrítrí kúlí adrélépi dóro nda 'o tsì ma dràle dhi nì? Tàdzí ko! Be ró dhi, tàkonzì 'o ma dràle tà adrélépi dóro nda sè dhi nì, à kòniró ngalè tàkonzì ni tàndi àdho 'i ya dhi, ìndì tàkonzì nda kàtsáró kònzi lavulé tátrítrí kúlí sè be dhi bvó.

Ru pfùma tàkonzì be dhi

¹⁴ Mà nǐ tàle dhi, tátrítrí kúlí tà Tírí Lólo àdhya 'i dhi be. Di, ma mána mǎndí bvó àdhya 'i, ìndì à lagí ma adrélé màràbà ro tàkonzì dré. ¹⁵ Tàko ko, tà má dré adrélé 'òle dhi i, má nǐ má adré 'òá àdho tà sè ya dhi ko. Angyá ko, má adré tà má dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána tà má dré gàle gàgà dhi ki 'o kòdhya. ¹⁶ Di má kàdré tà má dré adrélé lèle 'òle ko dhi ki 'o dhi, má adré ka'íá tàle dhi, tátrítrí kúlí dóro káyà dhi. ¹⁷ Di má adré kisúá dhi, má adré tà nda ki 'o ma ko. Be ró dhi, tàkonzì adrélépi má léna dhi adré 'òá nì. ¹⁸ Má nǐ tàle dhi, tà dóro má léna yókódhó dhi be. Kòdhi adré tàá dhi, tà dóro áma rúbhá tàkonzì àdhya na dhi yókódhó. Tàko ko, ma lovó íbe tò adrézó tà dóro 'o. Di, má kitswá mána tà nda ki 'o bwà ko. ¹⁹ Angyá ko, má adré tà dóro má dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána tà kònzi má dré adrélé lèle 'òle ko dhi ki 'o kòdhya. ²⁰ Di má kàdré tà má dré adrélé lèle 'òle ko dhi ki 'o dhi, má adré 'òá ma ko. Be ró dhi, tàkonzì adrélépi má léna dhi adré 'òá nì.

²¹ Di má adré tátrítrí kúlí kònìdhi nì kisú adrérà'a tà 'o má léna: Tágba má kàdré tà dóro le 'òle yà dhi, má adré ngbà 'í tà kònzi 'o kòdhya. ²² Tàko ko, áma togó na dhi, má adré lenzélé tátrítrí kúlí Gíká àdhya ni tà sè. ²³ Di, má adré mána tátrítrí kúlí àzya kisú adrérà'a tà 'o áma rúbhá na, adrézó ru pfu tátrítrí kúlí má dré ka'íle áma tà kisùkisù na dhi be. Tátrítrí kúlí àzya nda adré áma 'i bhàle tátrítrí kúlí tàkonzì àdhya adrélépi tà 'o áma rúbhá na dhi ni rìnyí zàle. ²⁴ Adho kizà 'i má dré kònìni nì! Adhi ni kitswá áma ápá rúbhá adrélépi áma dri lèle dràdrà kisú kònìdhi lésè dhi nì? ²⁵ Má adré àwoyà fe Gíká dré àma ki Mírì Yésu Krísto sè!

Di ásà dhi, áma tà kisùkisù na dhi, ma màràbà Gíká nì tátrítrí kúlí àdhya 'i. Di, áma rúbhá tàkonzì àdhya na dhi, ma mána màràbà tàkonzì nì tátrítrí kúlí àdhya 'i.

8

Atsima Tírí Lólo ni rìnyí sè dhi

¹ Di nyànomvá dhi, tà adrézó tà bha mǎndyá adrèbhá Yésu Krísto na dhi i dri dhi véle yókódhó. ² Tàko ko, tátrítrí kúlí Tírí Lólo adrélépi lídrì fe Yésu Krísto na dhi àdhya atrì

àma tátrítrí kúlí tàkonzì àdhya ìndì dràdrà àdhya lésè dre. ³ Angyá ko, tátrítrí kúlí Mósè àdhya kitswá tá àma ki tidrí bwà ko, lovó kònzì rúbhá àdhya dré tá tátrítrí kúlí nda ni 'òle atsálé rìnyí àko dhi sè. Di, Gìkà 'o tá ína tà àma ki tidrízó dhi nì. Amù áyì tàndì ni Mv́á alìle rúbhá tàkonzì àdhya ni do àmakya tíni, kòfèrò í dràle tàkonzì ni tà sè. Di ásà dhi, Gìkà bhà tà tàkonzì adrélépi tá tà 'o mómódí ki rúbhá na nda dri, rìnyí ni ni 'òzo akilé. ⁴ 'O tà nda kònìni kitswále tà gyàgya tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ì kò'oró ru kitswále títi àma adrèbhá atsilé lovó kònzì rúbhá àdhya na ko, di, adrèbhá atsilé Tírí Lólo ni rìnyí sè dhi ì léna.

⁵ Tàko ko, mómódí adrèbhá atsilé lovó kònzì rúbhá àdhya na dhi ì adré ngbà 'í tà lovó kònzì nda dré adrélé lèle dhi ki kisù 'òle kòdhya. Di, mómódí adrèbhá atsilé Tírí Lólo ni rìnyí sè dhi ì adré àyikya tà Tírí nda dré adrélé lèle dhi ki kisù 'òle kòdhya. ⁶ Angyá ko, adrélé lovó kònzì rúbhá àdhya ni tà kisù dhi adré dhyá ki dri lile dràdrà kisú. Di, adrélé Tírí ni tà kisù dhi adré ína dhyá ki dri lile lídrì kisú, tà kìdrìkìdri be kòdhya. ⁷ Mómódí adrèbhá lovó kònzì rúbhá àdhya ni tà kisù dhi ì, kàribhá Gìkà àdhya 'i. Ayì nda ì adré àyì ki bha Gìkà ni tátrítrí kúlí ni rìnyí zàle ko. I kitswá kpà 'òá kònìni bwà ko. ⁸ Ayì adrèbhá lovó kònzì rúbhá àdhya ni rìnyí zàle nda ì kitswá kpà Gìkà ni togó 'o kìnìlé bwà ko.

⁹ Di, àmi ró dhi, àmi lovó kònzì rúbhá àdhya ni rìnyí zàle ko. Be ró dhi, àmi àmikya Tírí Lólo ni rìnyí zàle, Tírí Gìkà àdhya nda kàdré adrélé àmi léna bàti dhi. Dhya àlo kàdré Tírí Krísto àdhya íbe í léna ko dhi, akódhi nda mómódí Krísto àdhya 'i ko. ¹⁰ Di Krísto kàdré àmi léna dhi, tágba àmi ki rúbhá dré adrézó lile dràdrà kisú tàkonzì ni tà sè dhi, àmi lídrì íbe Krísto ni Tírí na, Gìkà dré àmi ki bhàle gyàgya í m̀lèsè dhi sè. ¹¹ Di Gìkà Yésu ni tingálépi dràdrà lésè dhi ni Tírí kàdré adrélé àmi léna dhi, Gìkà Krísto ni tingálépi dràdrà lésè nda ni kókpà lídrì fe àmi ki rúbhá adrèbhá dràle dràdrà dhi ì dré, áyì Tírí adrélépi àmi léna nda ni rìnyí sè.

¹² Di áma adrúpi ì, àma màri íbe bàti. Di, màri nda, tà adrézó atsilé lovó kònzì rúbhá àdhya na dhi 'i ko. ¹³ Tàko ko, m̀ kàdré atsilé lovó kònzì rúbhá àdhya na dhi, m̀ ni dràdrà. Di, m̀ kàdré àmikya àmi ki tàkonzì ki 'o dràle Tírí ni rìnyí sè dhi, m̀ ni adré lídrì íbe. ¹⁴ Mómódí títi Gìkà ni Tírí dré adrélé tidríle dhi ì, Gìkà ni ànzì 'i. ¹⁵ Tàko ko, Tírí m̀ dré kisúlé nda bhà àmi gòle adrélé màrábà ro ko, ìndì adrélé tíri ró ko. Be ró dhi, Tírí m̀ dré kisúlé nda bhà ína àmi adrélé Gìkà ni ànzì ì ró. Tírí nda sè dhi, mà adré liyilé Gìkà rú adrézó tàà dhi: «Ábbà! Tátá!» ¹⁶ Tírí nda ni tàndì adrè tadhá àma léna dhi, àma Gìkà ni ànzì 'i káyà dhi nì.

17 Di mà kàdré Giká ni ànzì 'i dhi, mà ni tà dré lazilé áyi ànzì i dré dhi ni kisú tàyilé ro. Mà ni tà nda ni kisú túmání Krísto be, mà kàdré kizà ka'i nyàle túmání akódhi be dhi. Tàko ko, mà kàdré kizà ka'i nyàle túmání Krísto be dhi, mà ni kókpà mĩlanzĩlanzĩ kisú túmání ába.

Mĩlanzĩlanzĩ adrélépi alìle dhi

18 Di má adré kisùá dhi, kizà mà dré adrélé nyàle nyànomvá dhi i kitswá àyikya mĩlanzĩlanzĩ Giká dré dra tadhále àma dré dhi sè ko. 19 Tàko ko, ngá títi Giká dré bhàle dhi i adré lókyá dré dra áyi ànzì ki 'òzo apfòle dhi ni letè lovó sè. 20 Angyá ko, Giká bhà ngá títi í dré tá bhàle nda i adrélé tà tàko ni rĩnyí zàle, tágba ngá nda i dré tá lèzoá kàdré kònini ko dhi. Di, Giká lè tá ína tà nda kàdré kònini. Tágba kònini dhi, à adré mĩ bha Giká véna, 21 akódhi kàtriró ngá nda i àyi ki ñwanwà ni rĩnyí lésè, i kàdréró ngá trile mĩlanzĩlanzĩ ro Giká ni ànzì kya tíni dhi i ró. 22 Di mà nĩ tàle dhi, ngá títi Giká dré bhàle nda i adré tongólé, adrézó kizà nya ngóro tòkó adrélépi 'òle tìle dhi àdhya tíni, atsálé nyànomvá kònidhi dhi be. 23 Di, ngbà 'i ngá nda 'i ko, àma adrèbhá Tírí Lólo íbe ngóro ngádrì Giká dré afèle dhi ró dhi i, mà adré kókpà tongólé àma léna, adrézó kítú Giká dré dra àma ki tadházó áyi ànzì i ró dhi ni letè lovó sè. Kítú nda tú dhi, Giká ni àma ki apá àma ki rúbhá íbe títi. 24 Mà dré adrélé mĩ bha Giká véna kònini dhi sè dhi, akódhi tidrí àma dre. Di, à kàdré mĩ bha ngá adrélé nòle mĩ sè dhi ni tà sè dhi, kòdhi mĩ bhàma 'i bàti ko. Adhi adré mĩ bha ngá í dré kisúlé dre dhi ni tà sè dhi nì? 25 Di, mà kàdré mĩ bha tà mà dré rè kisúlé ko dhi sè dhi, mà adré letèá togó vwàvwà sè.

26 Kókpà kòdhi tíni, Tírí Lólo adré àma ki ledé àma ki tà yàya sè. Tàko ko, mà nĩ tà zìle Giká tí ngóro dré kitswálé dhi tíni ko. Di, Tírí nda ni tàndi adré ína tà zi Giká tí àma dré, adrézó tongólé tongotongo kitswázó tà ni ni ta kúlí sè bwà ko dhi i sè. 27 Di Giká adrélépi àma ki togó ki tabhĩ dhi, nĩ tà Tírí nda dré adrélé lèle zìle í tí dhi i be. Tàko ko, Tírí nda adré tà zi Giká tí akódhi ni mónyá lólo i dré, ngóro Giká dré adrélé lèle dhi tíni.

28 Mà nĩ kpà tàle dhi, Giká adré tà títi dhi ki 'o ru amú adrélé dóro mónyá títi adrèbhá áyi le, dré azilé ngóro í dré kisúle 'òle drìdrì dhi tíni dhi i dré dhi be. 29 Tàko ko, mónyá Giká dré tá nìle drìdrì mónyá ína ró dhi i, akódhi zì tá kpà àyi kitswálé atsálé ngóro áyi Mvágó tíni, akódhi nda kàdréró Mvá kàyo ró áyi adrúpi zyandre dhi i kòfalé be dhi bvó. 30 Di àyi Giká dré tá zìle drìdrì nda i, azí kókpà àyi. Àyi akódhi dré tá azilé nda i, bhà kókpà àyi gyàgya í mĩlèsè.

Ayi akódhi dré tá bhàle gyägya í mìlèsè nda i, 'o kókpà áyi mìlanzilanzì kisú.

Gìká ni lèle kàdrì àma vélé Yésu Krìsto na dhi

³¹ Dì tà nda kòdhi i sè dhi, mà ni go tàá ngíni? Gìká kàdré àma dré dhi, àdhi ni kitswá ru pfu àma íbe dhi nì? ³² Tàko ko, akódhi apá áyi tàndi ni Mvá dràdrà lésè ko. Be ró dhi, fè ína akódhi nda dràle àma títi dhi ki tà sè. Kò'o kònini 'i dhi, a ni kókpà tà títi dhi ki afè àma dré áyi togó tani sè, ngóro dré áyi Mvá ni afèle àma dré dhi tíni. ³³ Adhi ni kitswá mónnyá Gìká dré zìle dhi ki asíkì dhi nì? Gìká adré àyi nda ki bha gyägya í mìlèsè dhi nì! ³⁴ Adhi ni di kitswá tà bha àyi nda i dri dhi nì? Yésu Krìsto drà àma ki tà sè nì! Lavúlè dhi, akódhi nga dràdrà 'ásè gò, dré adrézó Gìká ni dríagó lésè, adréle tà zi tíá àma dré! ³⁵ Adhi ni di kitswá àma ki kòfalé lanzì lèle Krìsto àdhya be dhi nì? Kizà 'i yà, tà kòkóròko 'i yà, mì pfpfò 'i yà, tàbirì 'i yà, adréle bvólílí ro dhi 'i yà, adréle ànyi dràdrà mìle dhi 'i yà, kó ngalè dràdrà 'i yà dhi ni kitswá tsì 'oà dhi nì? ³⁶ Ngóro Gìká ni Kúlí dré adréle tàle dhi tíni:

«Ámi tà sè dhi, àma ànyi dràdrà mìle lókyá títi i sè.

A adré àma ki no ngóro kábilígyà adréle 'òle tililé dhi i tíni.»*

³⁷ Dì, tà nda kòdhi títi dhi i sè dhi, àma àmakya móndí tà lavúbhá lavúlavú Krìsto àma ki lèlepi dhi sè dhi 'i. ³⁸ Tàko ko, má adré ka'íá bàti tàle dhi, tà àlo kitswá àma ki kòfalé lanzì lèle Gìká àdhya be bwà ko, kàdré gba dràdrà 'i yà, lídrì 'i yà, ángéló i 'i yà, tirí kònzi ópí kàdrì ro ìndì rinyi ró dhi i 'i yà, lókyá ándrò kònìdhi 'i yà, lókyá adrélépi alìle dhi 'i yà, ³⁹ rinyi kurú na dhi 'i yà, kó ngalè rinyi bvò àndúna dhi 'i yà dhi. Bàti, ngá títi Gìká dré bhàle dhi ki àlo kitswá ína àma ki kòfalé lanzì lèle Gìká dré tadhálé àma dré àma ki Mírì Yésu Krìsto na dhi be bwà ko.

9

Gìká i mónnyá dré zìle dhi íbe dhi

¹ Má adré tà bàti ta Krìsto na. Má adré kinzò ta ko. Tirí Lólo adrélépi àma togó na dhi adré tadhá dhi, tà má dré adréle tàle kònìdhi, tà bàti 'i: ²⁻³ Ama togó adré kizà nya, adrézó kpà lanzìle áma sùrú, Yúdà ànzi ki tà sè landè àko ró. Má mìlèsè dhi, dóro ni tá àma tàndi ni tatríle gò, àma ki kòfalé lanzízó Krìsto be dhi, àma sùrú nda ì kòkitswá tá adríle ásà dhi. ⁴ Angyá ko, àyi nda i ìsèrèlè ànzi 'i. Gìká bhà tá àyi adréle áyi ànzi i ró gò, áyi mìlanzilanzì tadházó àyi dré. Bhà tá tà twátwa ru yìzo àyi íbe dhi i. Fè tá kpà àyi

* 8:36 8:36 A kònò Longó i 44:23.

dré áyi tátírítrí kúlí, túmǎní tà adrézó áyi lindrì bha dhi ìbe, ìndì áyi lazikúlí ìbe. ⁵ Áyi kí tábhí i Abàráma 'i, Isákà 'i, ìndì Yàkóbhò 'i. Kòdhi ìbe dhi, Krísto ni tàndi apfò tá móndí ro àyi kí sùrú lésè. Krísto nda, Gìkà adrélépi tà títi dhi i drìle, ìndì kitswálépi rúku sè kóná vésè kólyá dhi 'i! Kàdré kònni!

⁶ Kòdhi adré leá ko tàle dhi, Gìkà 'o tà í dré tá lazilé àyi kí tà sè dhi ko dhi. Tàko ko, móndyá títi angábhá Ìsèrèlè ni sùrú lésè dhi i, Ìsèrèlè ànzì 'i bàti ko. ⁷ Kókpa kòdhi tíni, móndyá títi angábhá Abàráma ni sùrú lésè dhi i, akódhi ni ànzì 'i bàti ko. Be ró dhi, Gìkà tà tá Abàráma dré dhi: «À ni ngbà 'í Isákà ni ànzì kí zì ámi ànzì i ró dhi kòdhyà.»* ⁸ Kòdhi adré tàá dhi, ànzì òlè rúbhá sè dhi i Gìkà ni ànzì 'i ko. Be ró dhi, Gìkà adré ngbà 'í ànzì òlè áyi lazikúlí sè dhi kí no áyi ànzì i ró dhi kòdhyà. ⁹ Tàko ko, Gìkà lazí tá tà nda kúlí kònni i sè: «Lókyá kòkitswá dre dhi, má ni agò gò, Sàrá dré mváagò tìzo.»†

¹⁰ Ngbà 'í kòdhi ko, ànzìago rì Rèbékà dré òlè dhi kí atá tá agò àlo, àma kí tábhí Ìsákà 'i. ¹¹⁻¹² Dì, ànzìmvá nda kí tirà ko, ìndì ì dré rè tà dóro 'i yà, kó ngalè tà kònzì 'i yà dhi kí 'orà ko dhi 'á dhi, Gìkà tà tá ìna Rèbékà dré dhi: «Mv́ kàyo ni tà 'o mv́ tùgu dré akódhi ni màràbà tíni.»‡ Kòdhi adré tadhá dhi, Gìkà adré móndí kí zì ngóro dré kisùle 'òle drìdrì dhi tíni. Akódhi ni tàndi dhya adrélépi móndí kí azí dhi 'i. Dì, adré àyi kí azí tà dóro ì dré adréle 'òle dhi kí tà sè ko. ¹³ Ngóro Gìkà ni Kúlí dré adréle tàle dhi tíni: «Má lè Yàkóbhò kòdhyà. Dì, má gà mána Esáwù rè.»§

¹⁴ Dì mà ni gò tàá ngíni? Gìkà tsì gyágya ko? Tàdzí ko! ¹⁵ Tàko ko, akódhi tà Mósè dré dhi: «Má ni dhya ángùdhi má dré adrézó kízá ni ni le bhàle dhi ni kízá bha.

Má ni kpà áma togó dóro tadhá dhya ángùdhi má dré adrézó leá tadhále drá dhi dré.»*

¹⁶ Dì ásà dhi, tà kàdrì dhi, tà móndí ì dré adréle lèle 'òle dhi 'i ko, ìndì tà ì dré adréle 'òle àyi kí rìnyí sè dhi 'i ko. Tà kàdrì lavúlé dhi, ngbà 'í Gìkà ni togó dóro dré adréle tadhále dhya ángùdhi dré adrézó leá tadhále drá dhi dré dhi 'i. ¹⁷ Tàko ko, Gìkà ni Kúlí adré tàá Fàráwò, ópí kàdrì Ezèpétò àdhya ni tà sè dhi: «Má bhà mì ópí kàdrì ro tà kòdhi sè, má kòtadháro áma rìnyí mí rú, à kòbhàro áma rú kùle bvò wáyi 'àsè be dhi bvó.»† ¹⁸ Dì ásà dhi, Gìkà adré dhya ángùdhi dré adrézó

* 9:7 9:7 A kònò Kìdhoma 21:12. † 9:9 9:9 A kònò Kìdhoma 18:10. ‡ 9:11-12 9:11-12 A kònò Kìdhoma 25:23. § 9:13 9:13 A kònò Málákí 1:2-3. * 9:15 9:15 A kònò Pfòma 33:19. † 9:17 9:17 A kònò Pfòma 9:16.

kizà ni ni le bhàle dhi ni kizà bha. Adré kpà dhya ángùdhi dré adrézó togó ni ni le 'òle tombálé dhi ni togó 'o tombálé.

Giká ni kombà i akódhi ni togó tani be dhi

¹⁹ Di àruka ni, àmi ki àlo ni kitswá liziá má tí dhi: «Kàdré di kònini dhi, Giká adré tà bha móndí i dri àdho tà sè? Tàko ko, àdhi ni kitswá ligilé tà dré adrélé lèle 'òle dhi íbe dhi ni?» ²⁰ Di, mi móndí ro ni, mi tá àdhi 'i, adrélé tà kayí Giká tí ni? Ngá ledélé dhi adré tsì liziá dhya áyi ledélépi dhi tí dhi: «Mí ledé ma làsú be kònini àdho tà sè» ya dhi?† ²¹ Dhya adrélépi lèdrí ru dhi tsì rinyí íbe adrézó lèdrí nda ki ru ngóro dré adrélé lèle dhi tíni ko? Akódhi kitswá tsì kini àlo sè lèdrí àlo ru tà kàdrì 'òzo ásà, gòzo lèdrí àzya ru tà tàko 'òzo ásà dhi ko?

²² Kókpà kòdhi tíni, Giká lè tá áyi kombà tadhálé, áyi rinyí 'òzo móndyá títi dhi i dré nòle. Di, mvò tá ína móndyá i dré tá bhàle kitswálé lile dràdrà kisú dhi ki tà áyi togó vwàvwà sè, ²³ kitswázó áyi mìlanzìlanzì kàdrì dhi ni tadhá móndyá i dré tá bhàle kitswálé áyi mìlanzìlanzì kisú áyi togó dóro sè dhi i dré. ²⁴ Ama kókpà móndyá dré azilé nda i kòfalé be. Di, akódhi azí àma ngbà 'í Yúdà ànzi i kòfalésè ko. Azí kókpà àma móndyá sùrú twá ro dhi i kòfalésè. ²⁵ Ngóro dré adrélé tàle búkù Oséyà àdhya na dhi tíni:

«Má ni móndyá adrèbhá tá mána ró ko dhi ki zi móndyá mána i ró.

Má ni sùrú má dré tá lèle ko dhi ni zi sùrú má dré lèle tò dhi ró. §

²⁶ Arà tá tàzoá àyi dré dhi <Ami móndyá mána 'i ko> dhi 'á dhi,

à ni àyi ki zi Giká lídrì ro dhi ni ànzi i ró.»*

²⁷ Di, Isèrèlè ànzi ki tà sè dhi, pròfétá Esáyà yo tá kúlí tàzoá dhi:

«Tágba Isèrèlè ànzi i dré lizózó ngóro sínyí yìandre mìle dhi tíni dhi, ngbà 'í àyi ki àmbí ki adrí ni.

²⁸ Tàko ko, Mírì ni kúlí i dré lazilé bvò kònìdhi ni tà dri dhi ni 'o mbèlè kitswálé títi.»†

²⁹ Ngóro Esáyà dré tá longolé drìdrì dhi tíni:

«Mírì rinyí líyí ro dhi kòtayí tá ànzi ki àmbí àma dré ko dhi, kònò àma ki tà atsá tá ngóro móndyá Sòdómà i lésè Gòmóra be dhi kya tíni dre.»‡

Isèrèlè ànzi i ka'í ko

³⁰ Di mà ni go táá ngini? Móndyá sùrú twá ro adrèbhá tà áyi ki nda bhàle gyàgya Giká mìlèsè ko dhi, i atsá àyikya

‡ 9:20 9:20 A kònò Esáyà 29:16; 45:9. § 9:25 9:25 A kònò Oséyà 2:25. * 9:26 9:26 A kònò Oséyà 2:1. † 9:28 9:28 A kònò Esáyà 10:22-23. ‡ 9:29 9:29 A kònò Esáyà 1:9.

gyägya akódhi m̀lèsè àyi ki tà ka'ika'í sè. ³¹ Di, Ìsèrèlè ànzi adrèbhá tá àyi ki nda bhàle gyägya Giká m̀lèsè t́trítrí kúlí sè dhi, ì atsá àyikya gyägya akódhi m̀lèsè ko. ³² Adho tà sè? Tàko ko, ì ndà láti atsázó gyägya akódhi m̀lèsè àyi ki tà ka'ika'í sè ko. Be ró dhi, ì ndà àyikya láti atsázó gyägya tà dóro ì dré 'òle dhi ì sè. Di ásà dhi, ì tisi àyi ki pá kírà adrélépi m̀ndí ki tokpó ledhélé dhi rú. ³³ Ngóro Giká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi t́ni:

«M̀i nò rè ká! Má bhà Siyónà na kírà adrélépi m̀ndí ki tokpó dhi,

kírà adrélépi m̀ndí ki 'o ledhélé dhi.

Di dhya ángùdhi adrélépi kírà nda ni ka'í dhi,

kitswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»[§]

10

¹ Ama adrúpi ì, má adré Giká ni ti lizí togó wáyi sè, adrézó ngòle akódhi rú Ìsèrèlè ànzi ki tà sè, akódhi kòtidríró àyi be dhi bvó. ² Tàko ko, má kitswá tàá àyi nda ki tà sè dhi, àyi ki togó àtsi ró Giká ni tà sè bàti. Di, àyi ki togó àtsi ró nda adré ína àyi totó tà bàti nìma dri ko. ³ Angyá ko, ì nì láti Giká dré adrézó m̀ndí ki bha gyägya í kandrá dhi ko. Ì ka'í kpà Giká ni láti nda ni lebèle ko. Be ró dhi, ì ndà àyikya àyi ki tàndi ki láti atsázó gyägya Giká kandrá dhi kòdhyà. ⁴ Di, Krísto 'o ína tà Giká dré t́trítrí kúlí fèzo ásà dhi kitswále títí, kitswále m̀ndyá títí adrèbhá àyi ka'í dhi ì kátsáro gyägya Giká kandrá be dhi bvó.

Tà adrézó m̀ndí ki t́drí àyi ki tà ka'ika'í sè dhi

⁵ Kàdré atsama gyägya t́trítrí kúlí 'òma sè dhi ni tà sè dhi, Mósè tisi tá kònini: «Dhya adrélépi tà títí t́trítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki 'o dhi ni adrí tà nda ì sè.»^{*} ⁶ Di, kàdré ína atsama gyägya Giká kandrá tà ka'ika'í sè dhi ni tà sè dhi, Giká ni Kúlí adré tàá kònini: «Mí kòtà ámi togó na dhi, àdhi ni mba bhù na nì ya dhi ko.»[†] (Kòdhi adré tàá dhi, àdhi ni mba Krísto ni 'o asilé bvò dri dhi nì.) ⁷ «Mí kòtà kpà dhi, àdhi ni si bvò àndúna nì ya dhi ko.»[‡] (Kòdhi adré tàá dhi, àdhi ni si Krísto ni tingá dràdrà lésè dhi nì.) ⁸ Di, Giká ni Kúlí adré ína tàá dhi: «Kúlí ànyi mí làga. Kúlí nda mí tí ìndì ámi togó na.»[§] Kúlí nda kúlí tà ka'ika'í àdhyà mà dré adrélé longólé kònidhi 'i: ⁹ Mí kòtà ámi ti sè dhi, Yésu Mírì 'i gò, mí dré ka'izoá ámi togó na tàle dhi, Giká

[§] 9:33 9:33 A kònò Esáyà 8:14-15; 28:16. ^{*} 10:5 10:5 A kònò Lèvitikè 18:5.

[†] 10:6 10:6 A kònò Dùtèrònómè 30:13. [‡] 10:7 10:7 A kònò Dùtèrònómè 30:13.

[§] 10:8 10:8 A kònò Dùtèrònómè 30:14.

tingá akódhi dràdrà lésè dhi, mí ni adrí. ¹⁰ Tàko ko, à adré Yésu ni ka'í togó sè gò, Gìká dré adrézó dhyá ki bha gyägya í kandrá. A adré kpà tàá ti sè dhi, Yésu Mírì 'i gò, Gìká dré adrézó dhyá ki tidrí. ¹¹ Ngóró Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni: «Dhya ángùdhi adrélépi akódhi ni ka'í dhi kitswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»* ¹² Angyá ko, Yúdà ànzi i móndyá súrú twá ro dhi íbe dhi i twátwa ko. Mírì àlo kwákwá dhi àyi títi nda ki Mírì 'i. Akódhi nda adré tà tani fe gàle móndyá títi adrébhá liyilé í rú dhi i léna. ¹³ Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi liyilé Mírì rú dhi ni adrí.»†

¹⁴ Di, ì ni kitswá liyilé Mírì rú ngíni, ì kòka'í rè akódhi ko dhi? † ni kitswá kpà akódhi ni ka'í ngíni, ì kòyi rè akódhi ni tà ko dhi? † ni kitswá kpà akódhi ni tà yi ngíni, móndí àruka ì kòlongó rè akódhi ni rúbí àyi dré ko dhi? ¹⁵ Ayi nda ki kitswá kpà akódhi ni rúbí longó ngíni, à kòmù rè àyi rúbí nda ni longó ko dhi? Ngóró Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni: «Mì nò rè ngalè dhya adrébhá alìle rúbí tani longó dhi ki pá avé tò ngíni ya dhi ká!»‡

¹⁶ Di, Ìsèrelè ànzi Rúbí Tani yibhá dhi i kòfalé dhi, àyi títi dhi ì ka'í àyikya Rúbí nda ko. Tàko ko, pròfétà Esáyà tà dhi: «Mírì, àdhi ka'í rúbí mà dré longolé dhi nì?»§ ¹⁷ Di ásà dhi, à adré rúbí nda ni ka'í, rúbí nda ni yìma sè. A adré kpà rúbí nda ni yi, Krísto ni kúlí longoma sè. ¹⁸ Má adré di liziá dhi: Ìsèrelè ànzi ì yi tsì rúbí nda ko? Kònini ko, ì yi 'í. Ngóró Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni: «Móndí ki kúlí la'ú bvò wáyi 'ásè.

Ayi ki kúlí tsa byá bvò ni kùdù na.»*

¹⁹ Di, má adré gòle liziá dhi: Ìsèrelè ànzi nda ì nì tsì rúbí nda ni àndu ko? † nì 'í. Drìdrì dhi, Mósè longó tá Gìká ni kúlí kònini:

«Má nì àmi ki 'o lovó kònzi bha súrú adrébhá bàti ró ko dhi ì rú.

Má nì àmi ki togó 'o aswálé súrú twá adrébhá tà nìni àko dhi ì rú.»†

²⁰ Kòdhi íbe dhi, Esáyà longó tá Gìká ni kúlí tirì àko kònini: «Má tayí ma móndyá adrébhá tá áma nda ko dhi ì dré kisulé. Má tadhá ma móndyá adrébhá tá tà zi má tí ko dhi ì dré.»‡

²¹ Di, kàdré ína Ìsèrelè ànzi ki tà sè dhi, Esáyà tà kpà dhi: «Kìdhólé drùbhì sè tsàle ìndró na dhi, má kidzì áma drígá móndyá adrébhá ligilé má rú, adrézó áma kúlí ga rè dhi ì véna.»§

* **10:11** 10:11 A kònò Esáyà 28:16. † **10:13** 10:13 A kònò Yòwélé 3:5. ‡ **10:15** 10:15 A kònò Esáyà 52:7. § **10:16** 10:16 A kònò Esáyà 53:1. * **10:18** 10:18 A kònò Longó í 19:5. † **10:19** 10:19 A kònò Dùtèrònómè 32:21. ‡ **10:20** 10:20 A kònò Esáyà 65:1. § **10:21** 10:21 A kònò Esáyà 65:2.

11

Giká gà rẹ̀ Ìsèrélẹ̀ ànzì ì ko

¹ Má adré di lizíá dhi: Giká gà ìna áyi mónnyá ì dre? Tàdzí ko! Tàko ko, áma tàndì, ma Ìsèrélẹ̀ mvá 'i. Má angá mána Abàràrà ni sùrú lésè, ìndì Bènyàminà ni sùrú lésè. ² Giká gà áyi mónnyá ì dré tá zìle drìdrì dhi ì rẹ̀ ko. Mì nǐ tà Giká nǐ Kúlí dré adréle tàle pròfétà Elíyà ni tà sè dhi ko? Elíyà nda ngo tá Giká rú Ìsèrélẹ̀ ànzì ki tà sè kònìni: ³ «Mírì, ì tupfú ámi pròfétà ì todràle dre. Ì awú kpà ámi àlètàrì ì dre. Di tayí ngbà 'í ma kalóma. Ì adré kpà láti nda áma pfùzo dràle.»*

⁴ Di, Giká logó tá kúlí akódhi dré ngíni? Logó tá kònìni: «Mì kalóma ko. Tàko ko, má líkí má dré àgo ngùlù-nzi-drì-rì àyi kì kórókó titìbhá Bálà kandrà ko dhi ì kòdhya.»† ⁵ Di ándrò kònìdhi, tà nda kókpà kònìni. Tayí rẹ̀ Ìsèrélẹ̀ ànzì kì àmbí Giká dré zìle áyi togó tani sè dhi ì. ⁶ Di Giká kòzì àyi nda ì áyi togó tani sè 'í dhi, kòdhi adré tadhá dhi, zì àyi tà dóro ì dré 'òle dhi ì sè ko. Kàdré tá kònìni ko dhi, kònò Giká nǐ togó tani nǐ tá adré tà dré adréle fẹ̀le àngyá dhi 'i ko.

⁷ Tà nda kòdhi ì adré taa dhi, tà Ìsèrélẹ̀ ànzì ì dré adréle ndàle àyi kì togó wáyi sè dhi, ì kisú ko. Ngbà 'í àyi Giká dré zìle dhi ì kisú tà nda àyi. Di, àyi kì àruka títi dhi kì togó atsa ìna tòmbatòmba. ⁸ Ngóró tìsìle Giká nǐ Kúlí na dhi tìni:

«Giká 'o àyi kì tà kisùkisù atsálé tìnímvá ro,
àyi kì mǐ dròzo, ì kàdréro ngá no ko gò,
àyi kì bíbhálé tabhózó, ì kàdréro tà yi ko atsálé ándrò
kònìdhi.»‡

⁹ Dàwídì tà kpà dhi:

«Lè àyi kì gwányá ì kàtsá tà adrélépi àyi kì 'o la'ìle bǎ sílé
dhi ró,

tà adrélépi àyi kì 'o ledhélé dhi ró,

ìndì tà adrézó tà ño àyi dri àyi kì tàkonzì sè dhi ró.

¹⁰ Lè àyi kì mǐ kàní, ì kàdréro ngá no ko,

ìndì àyi kì àmvò kàdré atrulé nyo.»§

¹¹ Má adré di lizíá dhi: Ìsèrélẹ̀ ànzì ì kòdhe kònìni dhi, ì dhe kònìni nyo? Tàdzí ko! Be ró dhi, àyi kì tàkonzì kì tà sè dhi, Giká nǐ ìna láti mónnyá sùrú twá ro dhi ì dré adrízó, kítswázó Ìsèrélẹ̀ ànzì nda kì 'o lovó kònzì bha mónnyá sùrú twá ro nda ì rú. ¹² Di Ìsèrélẹ̀ ànzì kì tàkonzì sè dhi, Giká fè tà tani gàle mónnyá títi bvò àdhya ì dré. Ìsèrélẹ̀ ànzì nda kì dhèma sè dhi, Giká fè tà tani gàle mónnyá sùrú twá ro dhi

* **11:3** 11:3 A kònò 1 Opí ì 19:10, 14. † **11:4** 11:4 A kònò 1 Opí ì 19:18. ‡ **11:8**

11:8 A kònò Dùtèrònómè 29:3; Esàya 6:10; 29:10. § **11:10** 11:10 A kònò Longó ì 69:23-24.

i dré. Kàdré di kònìni dhi, Ìsèrèlè ànzì nda ki kònì dra agò Gìká vélé dhi, akódhi ni tà tani fe gàlè àyi dré lavúlé!

Móndyá sùrú twá ro dhi ki tidrima

¹³ Ami sùrú twá ro ni i, má adré nyànomvá tà ta àmi dré. Gìká bhà ma adrélé àpóstolò ro àmi, móndyá sùrú twá ro dhi i véna. Má adré di áma àzì nda ni tà bha kuru. ¹⁴ Aruka ni, àzì nda sè dhi, má ni kitswá áma tàndi ni sùrú ki 'o lovó kònzi bha àmi, móndyá sùrú twá ro dhi i rú, kitswázó àyi ki àruka ki tidrí ásà dhi bvó. ¹⁵ Tàko ko, Ìsèrèlè ànzì nda ki gàma sè dhi, Gìká 'o móndyá àruka títi bvò àdhya i ru amú tódhyá í be. Di kònì dra go Ìsèrèlè ànzì nda ki ka'í dhi, a ni lídrì fe àyi adrèbhá ngóro móndí dràbhá dre dhi i tìni nda i dré! ¹⁶ Ngóro mì dré nìle be dhi tìni dhi, mápà ni kígá adrélé fèle drìdrì Gìká dré dhi kàdré lólo dhi, mápà wáyi nda kókpà lólo. Fa kómvo kàdré lólo dhi, fa nda ni kólá i kókpà lólo.

¹⁷ Ìsèrèlè ànzì i ngóro òlívè fa, Gìká dré kólá ni ki àruka ki togázó dhi tìni. Ami sùrú twá ro ni i, àmi ngóro òlívè fa twá apfòlepi mbì na, Gìká dré kólá ni ki adózó 'òle tìle òlívè fa tàndi nda rú dhi tìni. Di nyànomvá dhi, mì adré kpà òlívè fa nda ni sú adrélépi apfòle kómvo ni lésè dhi ni kisú. ¹⁸ Di, lè mì kàdré àmi ki afà, Gìká dré àmi ki 'òle tìle kólá togalé nda ki àrà 'a dhi sè ko. Di, mì kàdré àmi ki afà dhi, lè mì kònì tàle dhi, mì adré fa kómvo 'o ru totó dhi àmi ko. Be ró dhi, fa kómvo nda adré ína àmi ki 'o ru totó dhi ni. ¹⁹ Aruka ni, mì ni tàá dhi: «Gìká togá kólá nda i, àma ki 'òzo tìle àyi ki àrà 'a dhi bvó.» ²⁰ Kòdhi bàti. Di, Gìká togá àyi nda i, i dré tá adrélé tà ka'ika'í àko dhi sè. Ami ró dhi, mì adré àmikya àmi ki totó àmi ki tà ka'ika'í sè. Mì kàdré di drìkadrì ro tà nda sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tìri ró. ²¹ Tàko ko, Gìká kòtogá Ìsèrèlè ànzì adrèbhá tá kólá tàndi ró nda i kònìni dhi, mì kònò dóro, kòtogáro kókpà àmi àyi tìni ko dhi bvó.

²² Di mì kisù rè Gìká ni togó dóro ni tà, akódhi ni kombà be dhi ká. Akódhi adré àyi kombà tadhá móndyá ledhébhá dhi i dré. Di, adré ína àyi togó dóro tadhá àmi dré, mì kògò adrélé tròle akódhi ni togó dóro nda rú dhi. Di, mì kò'o kònìni ko dhi, akódhi ni kókpà àmi ki togá ngóro kólá àruka nda i tìni. ²³ Di Ìsèrèlè ànzì nda i kàgò Gìká vélé akódhi ni ka'í dhi, a ni go àyi ki 'o tìle tódhyá òlívè fa nda rú. Angyá ko, akódhi rìnyí íbe kitswázó tà nda ni 'o. ²⁴ Tàko ko, tágba mì dré angázó òlívè fa gá adrélépi apfòle mbì na dhi lésè dhi, Gìká ga àmi gò, àmi ki 'òzo tìle òlívè fa í dré kidhilé

nda rú. Di a ni kókpà kitswá kólá angábhá òlívè fa nda lésè dhi ki 'o tìle tódhyá àyi ki tàndi ki fa nda rú.

Ìsèrèlè ànzì ki tidrìma

²⁵ Ama adrúpi i, má lè mì kònì Gìká ni tà lùzu ró kònìdhi, mì kàdréró drìkàdrì ro ko dhi bvó: Ìsèrèlè ànzì ki togó atsa tòmbatòmba, tsàle lókyá móndyá títi Gìká dré zìle sùrú twá i kòfalésè dhi ì dré dra alìzo akódhi véle dhi 'á. ²⁶ Di àyi nda ì kàlì dre dhi, Gìká ni Ìsèrèlè ànzì ki tidrì títi, ngóro tìsìle akódhi ni Kúlì na dhi tìni:

«Dhya dra mómí ki apálépi dhi ni apfò Siyónà lésè gò, dré Yàkóbhò ni ànzì ki togó adzázó àyi ki ligìma ni tà lésè.

²⁷ Di tà má dré dra bhàle ru yìzo àyi íbe dhi, kònìdhi 'i:

Má ni àyi ki tàkonzì ki tingá títi.»*

²⁸ Kàdré di Rúbí Tani ni tà sè dhi, Ìsèrèlè ànzì nda ì atsa nyànomvá Gìká ni kàribhá ro, àmi sùrú twá ro dhi ki tà sè. Di, kàdré ina àyi ki zìma ni tà sè dhi, àyi ngbú móndyá Gìká dré lèle tò dhi 'i, tà dré tá lazilé àyi ki tábhí i dré dhi ki tà sè. ²⁹ Tàko ko, kàdré tà tani Gìká dré afèle dhi ki tà sè, ìndì móndyá dré azilé dhi ki tà sè dhi, akódhi kitswá tādzi tà í dré 'òle nda ki ladzá ko. ³⁰ Amì atú ligìbhá Gìká rú dhi i, mì kisú nyànomvá akódhi ni togó dóro Ìsèrèlè ànzì ki ligìma ni tà sè dre. ³¹ Kókpà kòdhi tìni, àyi nda ì atsa nyànomvá mómí adrèbhá ligìlé akódhi rú dhi i ró, ì kòkisúró kókpà Gìká ni togó dóro, mì dré akódhi ni togó dóro nda ni kisúle dre dhi sè. ³² Tàko ko, Gìká tayí móndyá títi dhi i adrélé 'ìle àyi ki ligìma ni tà sè, í kòkitswáro áyi togó dóro tadhá àyi títi nda ì dré be dhi bvó.

Gìká ni rú bhàma kùle dhi

³³ Bàti, Gìká ni tà làgì kyàkyà dhi kàdrì lavúlè!

Akódhi ni tògyá i tà nìni ni be dhi i kàdrì lavúlè!

Adhi ni kitswá tàbvó dré adrélé tàle dhi ki àndu ngi dhi nì?

Adhi ni kitswá láti dré adrézó tà 'o ásà dhi ki àndu ni dhi nì?

³⁴ Ngóro Gìká ni Kúlì dré adrélé tàle dhi tìni:

«Àdhi nì tà Mírì dré adrélé kisùle dhi nì?

Adhi tà akódhi ni drì nì?†

³⁵ Adhi fè ngá Gìká dré,

kògòró vúdrì ni ni logó dhi nì?»‡

³⁶ Tàko ko, tà títi dhi ì angá akódhi vélésè, ì adrè kpà adrélé akódhi sè, ìndì akódhi dré.

Mìlanzilanzì kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

* 11:27 11:27 A kònò Esáyà 59:20-21; 27:9. † 11:34 11:34 A kònò Esáyà 40:13.

‡ 11:35 11:35 A kònò Yóbò 41:3.

12

Ama ki fema mòbòmà ro Giká dré dhi

¹ Di àsà dhi, áma adrúpi i, má adré àmi ki kodzó kònini: Giká dré áyi togó dóro tadhále àmi dré dhi sè dhi, mì kàdré àmi ki rúbhá ki fe akódhi dré ngóro mòbòmà lólo lídrì ro kitswábhá akódhi mìlèsè dhi i ró. Kòdhi lìsámbò bàti mì dré adréle 'òle akódhi ni rú sè dhi 'i. ² Mì kòfè àmi adréle ru su tà mónyá bvò kòndi àdhyà i dré adréle 'òle dhi íbe ko. Be ró dhi, mì kòtayí àmi Giká dré adréle ladzálé, dré adréle àmi ki tà kisùkisù 'o atsálé tídhí ro dhi sè. Mì kò'o kònini dhi, mì ni di kitswá tà ki kòfalé ni lanzíle, adrézó tà Giká dré adréle lèle mì kò'o dhi ki ka'í 'òle. Tà dré adréle lèle mì kò'o nda kòdhi i, tà dóro kitswábhá títi akódhi mìlèsè dhi 'i.

³ Giká ni togó tani bhàle má rú dhi sè dhi, má adré tàà àmi àlo àlo títi dhi i dré dhi: Mì kàdré àmi ki tà kisù tà kàdrì ro ngóro dré kitswálé àmi sè ko dhi tíni ko. Be ró dhi, mì kàdré àmi ki tà kisù tògyá sè, ngóro Giká dré tà ka'ika'í fèle àmi àlo àlo títi dhi i dré dhi tíni. ⁴ Ama àlo àlo títi dhi i rúbhá íbe àlo. Di, rúbhá nda ína kígá íbe bí, ìndi kígá nda i adré ázi twátwa dhi ki 'o. ⁵ Kókpà kòdhi tíni, àma zyandre dhi i, mà amú ru atsálé rúbhá àlo ró Krísto na, ìndi àma títi dhi i rúbhá àlo nda ni kígá 'i. ⁶ Ama àlo àlo títi dhi i, mà kisù rìnyí twátwa dhi i, ngóro Giká dré áyi togó tani bhàle àma rú dhi tíni. Di dhya àlo kòkisú rìnyí adrézó Giká ni kúlí longó pròfétà àdhyà tíni dhi, kàdré kúlí nda ni longó ngóro Giká dré tà ka'ika'í fèle drá dhi tíni. ⁷ Dhya àzya kòkisú ína rìnyí adrézó tà 'o móndí i dré dhi, kàdré áyi fe adréle tà nda ki 'o. Dhya àzya kòkisú ína rìnyí adrézó móndí ki tadhá dhi, kàdré áyi fe adréle àyi nda ki tadhá. ⁸ Dhya àzya kàdré ína móndí ki kodzó dhi, kàdré áyi fe adréle àyi nda ki kodzó. Dhya àzya kàdré ína ngá fe móndí i dré dhi, kàdré ngá nda ki fe togó dóro sè. Dhya àzya kàdré ína móndí ki drì ko dhi, kàdré áyi nda ki drì ko togó wáyi sè. Dhya àzya kàdré ína móndí ki kizà bha dhi, kàdré áyi nda ki kizà bha togó kìní sè.

Lèle ni tà

⁹ Lè mì kàdré móndí ki le togó wáyi sè, túrúpfú àko. Mì kàdré tà kònzi ga, adrézó tròle tà dóro rú. ¹⁰ Mì kàdré ru le àmi kòfalèsè ngóro adrúpi i tíni. Mì kàdré láti nda adrézó àmi ki adrúpi ki lindrì bha àmi kòfalèsè. ¹¹ Mì kàdré tà 'o togó wáyi sè, adrézó tòbvo ró ko. Be ró dhi, àmi ki togó kàdré ína àtsi ró adrézó tà 'o Mírì dré akódhi ni màràbà tíni. ¹² Mì kàdré lenzélé, adrézó mì bha Giká véna. Mì kàdré togó tsi, mì dré adrerà'a kizà nya dhi 'á. Mì kàdré àmi ki fe adréle tà zi Giká tí landè àko ró. ¹³ Mì kàdré àmi ki ngá

lanzí móndyá Gíká àdhya adrèbhá lemerè ro dhi i dré. Mì kàdré móndí kì ka'ì dòle àmi véna togó dóro sè.

¹⁴ Mì kàdré tà tanì zi Gíká tí móndyá adrèbhá àmi kì mǐ pfo dhi i dri. Ayíya, mì kàdré tà tanì zi àyi nda i dri, mì kòtatrí àyi ko. ¹⁵ Mì kàdré lenzélé túmání móndyá adrèbhá lenzélé dhi íbe. Mì kàdré kpà àwó ngo túmání móndyá adrèbhá àwó ngo dhi íbe. ¹⁶ Mì kàdré àmi kì adrúpi kì tà kisù, adrézó ngá àlo ró àmi kòfalèsè. Mì kàdré drìkàdrì ro ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya ru su móndí tàko íbe. Mì kàdré kpà àmi kì no tògyabhá ro ko.

¹⁷ Mì kàdré tà kònzì logó tà kònzì 'òle àmi rú dhi tí ko. Mì kàdré tà adrèbhá dóro móndyá títi i mǐlèsè dhi kì nda 'òle. ¹⁸ Kòkìtswá dhi, tà títi mì dré adrélé 'òle dhi i sè dhi, mì kàdré tà kàdrìkàdrì líkì àmi kòfalé móndyá títi dhi íbe. ¹⁹ Ama arúpi má dré lèle tò ni i, dhya àlo kò'o tà kònzì àmi rú dhi, mì kòlogó tà kònzì nda ni vúdri drá ko. Be ró dhi, mì kòtayí látì Gíká dré adrézó àyi kombà tadhá. Tàko ko, Mírì adrè tàà àyi Kúlì na dhi: «Má ni móndí kì tà kònzì kì vúdri logó àyi dré dhi ma. Má ni tà logó àyi dré tà ì dré 'òle dhi i tí dhi ma.»* ²⁰ Di, ngóro Gíká ni Kúlì dré adrélé tàle dhi tíni:

«Àmi kàribhá kàdré tàbirí íbe dhi, mí kàdré ngá fe akódhi dré nyàle.

Akódhi kàdré yǐ lovó íbe dhi, mí kàdré yǐ fe akódhi dré mvùle.

Tàko ko, mí kàdré 'òá kònnìni dhi, mí ni kanyò fe akódhi dré ngóro àtsíkèle dàle akódhi dri dhi tíni.»†

²¹ Di mí kòtayí mì tà kònzì dré adrélé lavulé dhi ko. Be ró dhi, mí kàdré mína tà kònzì lavú tà dóro mí dré adrélé 'òle dhi i sè.

13

Ama kì bhàma móndyá àma drìle dhi kì rǐnyí zàle dhi

¹ Adré leà dhi, móndí àlo àlo títi dhi ì kàdré àyi kì bha móndyá àyi drìle dhi kì rǐnyí zàle. Tàko ko, rǐnyí adrézó òpì nya dhi angá ína Gíká vélèsè. Akódhi bhà kpà móndyá adrèbhá òpì nya nda i adrélé ópí ro dhi nì. ² Àsà dhi, dhya ángùdhi adrélépi ligilé ópí í drìle dhi rú dhi, adrè ína ligilé tà Gíká dré bhàle nì dhi rú. Di dhya adrélépi 'òá kònnìni dhi adrè Gíká ni tàbvó tàma asé àyi tàndi dri. ³ Tà bàti ró dhi, móndyá adrèbhá tà dóro 'o dhi ì adrè ópí àyi drìle dhi kì ro dhi àyi ko. Be ró dhi, móndyá adrèbhá tà kònzì 'o dhi ì adrè àyikya ópí àyi drìle dhi kì ro dhi àyi. Di mí kàdré ópí

* **12:19** 12:19 A kònò Dùtèrònómè 32:35. † **12:20** 12:20 A kònò Tògyakúli 25:21-22.

mí drìle dhi ni le ròle ko dhi, mí kàdré tà dóro 'o, akódhi kòbhàró ámi tà kuru be dhi bvó. ⁴ Tàko ko, akódhi nda Giká ni àzì 'òlepi 'i, kàdréro ámi 'o dóro be dhi bvó. Di, mí kàdré mína tà kònzì 'o dhi, lè mí kàdré ngá ro. Angyá ko, ópí nda rìnyí íbe adrézó tà ño móndí i dri. Akódhi Giká ni àzì 'òlepi 'i, kàdréro tà ño dhya adrélépi tà kònzì 'o dhi dri, adrézó Giká ni kombà tadhá drá be dhi bvó. ⁵ Adré di leá dhi, mì kàdré àmi ki bha móndyá àmi drìle dhi ki rìnyí zále. Di, mì kàdré ngbà 'í 'òá kònzì, à kòñoró tà àmi dri ko dhi sè ko. Mì kàdré kókpà 'òá kònzì, àmi ki togó kàròkàró àmi ko dhi sè.

⁶ Tà nda sè dhi, lè mì kàdré kpà mèdáyì gi be. Tàko ko, móndyá àmi drìle dhi i Giká ni àzì 'obhá, adrèbhá àyi ki fe adrélé àzì nda ni 'o dhi 'i. ⁷ Mì kàdré di dhya ángùdhi ni màri mì dré adrézó ába dhi ni logó akódhi dré. Màri nda kàdré mèdáyì gìma ni tà sè dhi, mì kàdré mèdáyì nda ni gi. Kàdré tákisì ázya gìma ni tà sè dhi, mì kàdré tákisì nda ni gi. Kàdré móndí ki ròma ni tà sè dhi, mì kàdré àyi nda ki ro. Kàdré móndí ki lindrì bhàma ni tà sè dhi, mì kàdré àyi nda ki lindrì bha.

Tà àzya tadhále lèle ni tà dri dhi

⁸ Lè mì kàdré dhya àlo ni màri íbe àmi rú ko, kàdré ngbà 'í màri adrézó ru le àmi kòfalésè dhi 'i ko dhi. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi àzya ni le dhi 'o tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi i dre. ⁹ Tòlì tátrítrí kúlí na dhi ì adrè táá dhi: «Mí kò'o múná tà ko, mí kòpfu móndí dràle ko, mí kòkugù ngá ko, ìndì mí kòbhà móndí ki ngá lovó ko.»* Di tòlì nda i tòlì àruka títi dhi íbe dhi ì adrè ru kisú tà tòlì àlo kòndhi dré adrélé tàle dhi ni ta kòdhya: «Mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adrélé ámi tàndi ni le dhi tíni.»†
¹⁰ Dhya adrélépi áyi àzya ni le dhi kitswá ína tà kònzì 'o akódhi rú bwà ko. Di ásà dhi, dhya adrélépi áyi àzya ni le dhi adrè tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki 'o kitswálé títi.

Adrema gànzi ró Krísto ni agòma ni tà sè dhi

¹¹ Lè mì kàdré tà nda kòdhi ki 'o togó wáyi sè, mì dré lókyá ándrò kòndhi ni nìle be dhi sè. Lókyá mì dré ngàzo ayí 'àsè dhi kitswá dre. Tàko ko, lókyá mà dré dra lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúzó dhi atsá ànyi lavúlé lókyá mà dré kidhózó Yésu ni ka'ì dhi rúsè dre. ¹² Ngá adrè 'òle wàle, ìndì kítú adrè 'òle apfòle. Adré di leá dhi, mà kòtingá àma rúsè tà adrélé 'òle tínímvá na dhi i, àdzú ngá ngádra àdhya ki tosózó àma rú kòdhya. ¹³ Mà kàdré atsilé ngádra

* **13:9** 13:9 A kònò Pfòma 20:13-17; Dùtèrònómé 5:17-21. † **13:9** 13:9 A kònò Lèvítiké 19:18.

'àsè ngóro dré kitswálé dhi t́ini. Di, mà kògò adrélé tatsilé gwányá wáyá ki tà 'obe, wá tsibe, ndòtò tà 'obe, tà swà 'obe, lawàbe, ìndì lovó kònzì bhabe móndí i rú dhi ko. ¹⁴ Be ró dhi, mà kàsó àmikya Mírì Yésu Krísto àmi rú. Mì kòtayí kpà àmi adrélé kisùá ngalè mà ni lovó kònzì àmi ki rúbhá kya ki 'o ngíni ya dhi ko.

14

Ama ki adrúpi ki tàbvó tàma ko dhi

¹ Mì kàdré móndyá adrèbhá tà ka'íka'í ìbe yàyà dhi ki ka'í. Di, mà kàdré àmikya àyi nda ki ndrì tà ì dré adrélé nòlè dóro yà, kó ngalè kònzì yà dhi i sè ko. ² Tàko ko, dhya àlo ni tà ka'íka'í sè dhi, adrè ngá títi dhi ki ka'í nyàlè. Di, dhya àzya tà ka'íka'í ìbe yàyà dhi adrè ìna ngbà 'í ngábí ki ka'í nyàlè dhi kòdhya. ³ Adrè di lèá dhi, dhya adrélépi ngá títi dhi ki nya nda kàdré dhya adrélépi ngá àruka ki nya ko nda ni ayízè ko. Kókpa kòdhi t́ini, dhya adrélépi ngá àruka ki nya ko nda kàdré tà bha dhya adrélépi ngá títi dhi ki nya nda dri ko. Angyá ko, Gíká ka'í akódhi nda dre. ⁴ Di, mì tá mína àdhi 'i, adrélé móndí àzya ni màràbà ni tàbvó ta ni? Màràbà nda kàdré àyi totó àyi tà ka'íka'í na yà, kó ngalè kàdré dhèlè yà dhi, tà nda adrè akódhi ni tàndi ni mírì ni no kòdhya. Tà bàti ró dhi, akódhi nda ni àyi totó tàtá. Tàko ko, Mírì rinyí ìbe kitswázó akódhi ni 'o adrélé àyi totó tàtá.

⁵ Aruka ni, dhya àlo adrè kítú àlo dhi ni no kàdrì kítú àruka ki lavú. Di, dhya àzya adrè ìna kítú títi dhi ki no díri. Adrè di lèá dhi, móndí àlo àlo títi dhi ì kàdré tà ì dré adrélé nòlè tà bàti ró dhi ki ka'í togó wáyì sè. ⁶ Dhya adrélépi kítú àlo dhi ni no kítú kàdrì ro dhi, adrè 'òá kònìni kitswázó lindrì fe Mírì dré. Dhya adrélépi ngá títi dhi ki ka'í nyàlè dhi, adrè 'òá kònìni kitswázó lindrì fe Mírì dré. Angyá ko, adrè àwoyà ta Gíká dré ngá nda ki tà sè. Dhya adrélépi ngá àruka ki ka'í nyàlè ko dhi, adrè kpà 'òá kònìni kitswázó lindrì fe Mírì dré. Adrè kpà àwoyà ta Gíká dré ngá í dré adrélé nyàlè dhi ki tà sè. ⁷ Tàko ko, àma àmakya lídrì ìbe àma ki tàndi i dré ko. Mà adrè kpà dràlè àma ki tàndi i dré ko. ⁸ Mà kàdré lídrì ìbe dhi, mà adrè ába kitswázó lindrì fe Mírì dré. Mà kàdré kó dràlè dhi, mà adrè dràlè kitswálé lindrì fe Mírì dré. Di mà kàdré lídrì ìbe yà, kó ngalè mà kàdré dràlè yà dhi, àma títi dhi i Mírì àdhya 'i. ⁹ Tà nda kòdhi sè dhi, Krísto drà gò dré adrízó, í kàdréró móndyá títi lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi ki Mírì ro be dhi bvó.

¹⁰ Di mì ró dhi, mí adrè mína àmi adrúpi ni tàbvó ta àdho tà sè? Kó ngalè, mí adrè àmi adrúpi ni ayízè àdho tà sè?

Tàko ko, àma títi mà ni pfo àma ki totó Gìká kandrà, kòtàró àma ki tàbvó be dhi bvó. ¹¹ Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tàà dhi:

«Ma, Mírì lídrì ro ni, má adré tàà tà bàti ró dhi:

Móndyá títi dhi ki àyi ki kórókó titì má kandrà.

Móndyá títi dhi ki tàà àyi ki tàndi ki ti sè dhi, ma Gìká 'i.»*

¹² Dì ásà dhi, àma àlo àlo títi dhi i, mà ni àma ki tàndi ki tà ta Gìká kandrà.

Ama ki adrúpi ki 'òma ledhéle ko dhi

¹³ Dì ásà dhi, lè mà kògò véle àma ki adrúpi ki tàbvó ta àma kòfalésè ko. Be ró dhi, mì kònò dóro, mì kò'oró tà àlo kitswálépi àmi ki adrúpi ni 'o dhèle tàkonzì na dhi ko. ¹⁴ Ma adrélépi Mírì Yésu na ni, má adré ka'íá tàle dhi, ngá àlo kitswá adrélé ndí ró àyi tàndi ni tà sè ko. Di, dhya àlo kàdré ngá àlo dhi ni no ndí ró dhi, ngá nda ína ndí ró akódhi dré bàti. ¹⁵ Mí kàdré kizà fe àmi adrúpi dré ngá mí dré adrélé nyàle dhi sè dhi, kòdhi mí adré véle tà 'o lèle sè ko. Lè mí kòkizá àmi adrúpi Krísto dré dràzo ásà nda ni tà ka'íka'í, ngá mí dré adrélé nyàle dhi sè ko. ¹⁶ Mí kòfè kpà láti mómndí i dré kitswázó ngá mí dré adrélé nòle dóro dhi ni tà ta kònzì dhi ko. ¹⁷ Tàko ko, Gìká ni Opì, tà adrézó ngá nya ìndì ngá mvu dhi 'i ko. Be ró dhi, Gìká ni Opì nda ína tà adrézó tà gyàgya 'o, adrézó tà kídrikídri íbe, adrézó kpà arí Tirí Lólo dré adrélé fèle dhi íbe dhi 'i. ¹⁸ Dhya ángùdhi adrélépi Krísto ni tà 'o kònìni dhi ni tà ni adré dóro Gìká mìlèsè, ìndì mómndí i mìlèsè.

¹⁹ Dì ásà dhi, lè mà kàdré láti nda adrézó tà kídrikídri íbe àma kòfalé, adrézó kpà ru timbà àma ki tà ka'íka'í na. ²⁰ Mí kòpfu Gìká ni àzì manyàngá ni tà sè ko. Bàti, manyàngá títi dhi i dóro lavúlé. Dì, mí kàdré àmi adrúpi ni 'o dhèle ngá mí dré adrélé nyàle dhi sè dhi, ngá nda ni nyàma atsá ína tà kònzì ró mí dré. ²¹ Dóro ni, mí dré zǎ nyàle yà, vínò mvùle yà, kó ngalè tà àzya 'òle yà dhi ko dhi, tà nda kàdré àmi adrúpi ni 'o dhèle dhi.

²² Dì tà ángùdhi mí dré adrélé ka'íle dhi, mí kàdré tà nda ni líkì àmi kòfalé Gìká be. Kólénzé dhya adrélépi tà bha àyi tàndi dri tà í dré ka'íle dhi ni tà sè ko dhi dré! ²³ Dì, dhya àlo kàdré ína tà kayí í léna ngá í dré adrélé 'òle nyàle dhi ni tà sè gò, adrézó ngá nda ni nya dhi, Gìká ni tà bha akódhi nda dri. Tàko ko, akódhi adré tà 'o tà ka'íka'í sè ko. Tà bàti ró dhi, tà ángùdhi adrélé 'òle tà ka'íka'í sè ko dhi, tàkonzì 'i.

* 14:11 14:11 A kònò Esáyà 45:23.

15

Tà adrébhá àma ki adrúpi ki togó 'o kinílé dhi ki 'òma

¹ Lè àma adrébhá rinyi ró àma ki tà ka'ika'ĩ na dhi i, mà kàdré móndyá tà ka'ika'ĩ ìbe yàya dhi ki tà yàya do àma ki togó na. Mà kàdré tà adrébhá àma ki togó 'o kinílé dhi ki 'o kòdhya ko. ² Be ró dhi, àma àlo àlo títi dhi i, mà kàdré tà adrébhá àma ki adrúpi ki togó 'o kinílé dhi ki 'o kòdhya, mà kàdréro àyi ki 'o dóro, adrézó àyi ki timbà àyi ki tà ka'ika'ĩ na be dhi bvó. ³ Angyá ko, Kristo ni tàndi 'o tá ina tà adrébhá tá àyi togó 'o kinílé dhi i ko. Ngóro Giká ni Kúli dré adrélé tàle dhi tíni: «Làdhá móndí ì dré adrélé dhàle mí rú dhi ì adhé má dri dre.»* ⁴ Tàko ko, tà títi atú tisìle Giká ni Kúli na dhi i, à tisì kitswázó àma ki tadhá, ìndì àma ki timbà àma ki tà ka'ika'ĩ na, mà kàdréro togó tsi, adrézó mǐ bha Giká véna be dhi bvó.

⁵ Giká nda adré àma ki 'o togó tsi, adrézó àma ki timbà àma ki tà ka'ika'ĩ na dhi nì. Di akódhi kòfè kpà àmi adrélé ngá àlo ró àmi kòfalèsè, ngóro Yésu Kristo dré tadhálé àmi dré dhi tíni, ⁶ mǐ kòkitswáro Giká, àma ki Mírì Yésu Kristo ni Atá ni rú bha kùle togó àlo sè ìndì kúli àlo sè be dhi bvó.

Yésu Kristo atsa màràbà ro móndyá títi dhi i dré

⁷ Di àsà dhi, mǐ kàdré ru ka'ĩ àmi kòfalèsè, ngóro Kristo ni tàndi dré àmi ki ka'ile dhi tíni, kitswázó mǐlanzìlanzì fe Giká dré dhi bvó. ⁸ Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Kristo atsa Yúdà ànzi ki màràbà ro Giká ni tà bàti ni tà sè, kitswálé tà Giká dré tá lazíle àyi ki tábhí i dré dhi ki 'o títi, ⁹ móndyá sùrú twá ro dhi ì kòkitswáro kpà Giká ni rú bha kùle akódhi ni togó dóro sè be dhi bvó. Ngóro Giká ni Kúli dré adrélé tàle dhi tíni:

«Àsà dhi, má ni àmi rú bha kùle móndyá sùrú twá ro dhi i kòfalé,
adrézó longó ngo àmi rú sè.»†

¹⁰ Kúli nda adré kpà tàá dhi:

«Àmi sùrú twá ro ni i, mǐ kàdré lenzélé túmǎní móndyá
Giká àdhya ìbe wà!»‡

¹¹ Adré kpà tàá dhi:

«Àmi títi sùrú twá ro ni i, mǐ kàdré Mírì ni rú bha kùle wà!
Àmi móndyá títi ni i, mǐ kàdré akódhi ni tà bha kuru!»§

¹² Èsáyà adré kpà tàá dhi:

«Dhya àlo Yésè ni kómvo lésè dhi ni apfò
kitswálé òpè nya sùrú títi dhi i dri.

* 15:3 15:3 A kònò Longó i 69:10. † 15:9 15:9 A kònò Longó i 18:50; 2 Sàmùwélé 22:50. ‡ 15:10 15:10 A kònò Dùtèrònómè 32:43. § 15:11 15:11 A kònò Longó i 117:1.

Móndyá súrú twá ro dhi ki mĩ bha akódhi véna.»*

¹³ Gĩká adrézó mĩ bha ásà dhi kòfè kólénzé i gàle tà kàdríkàdri be àmĩ léna bĩ, mĩ dré adrélé akódhi ni ka'ĩ dhi sè, mĩ kàdréro véle mĩ bha akódhi véna lavúlé Tirí Lólo ni rĩnyí sè be dhi bvó!

Pólò ni àzi móndyá súrú twá ro dhi i véna dhi

¹⁴ Ama adrúpi i, áma tàndi má adré ka'íá tàle dhi, mĩ ga àmikya tà dóro sè bĩ, tà nĩnĩ sè bĩ, ìndì mĩ kitswá ru kodzó àmĩ kòfalésè bwà. ¹⁵ Dì, tágba kònìni dhi, má tisì tà àruka kòdhi i àmĩ dré tirí àko, kitswázó tà nda ki 'o agalé àmĩ léna dhi bvó. Tàko ko, Gĩká ni togó tani bhàle má rú dhi sè dhi, ¹⁶ bhà ma adrélé Yésu Krísto ni àzi 'òlepi ró móndyá súrú twá ro dhi i véna. Má adré dì tà 'o kòwánà àdhya tíni, adrézó Gĩká ni Rúbí Tani longó, móndyá súrú twá ro nda ì kàdréro ngá fèle mòbòmà ro kitswálépi Gĩká mĩlésè, Tirí Lólo dré bhàle adrélé lólo akódhi dré dhi i tíni.

¹⁷ Dì ásà dhi, má adré áma drĩ bha kuru Yésu Krísto na, àzi má dré adrélé 'òle Gĩká dré nda ni tà sè. ¹⁸ Dì, má kitswá mána tà àzya ta ko, kàdré ngbà 'í tà Krísto dré 'òle má sè móndyá súrú twá ro dhi ki adrizo Gĩká ni kúlí ka'ĩ 'òle dhi 'i ko dhi. 'O tà nda kònìni kúlí í dré afèle má dré tàle dhi i sè, tà í dré afèle má dré 'òle dhi i sè, ¹⁹ tà twátwa línđrĩga ró dhi ki rĩnyí sè, ìndì Tirí Lólo ni rĩnyí sè. Dì má longó Krísto ni Rúbí Tani nda kidhólé Yèrúsalémà na tsàle byá bvò Ilirikò àdhya na. ²⁰ Angyá ko, ma tá ngbú lovó ìbe tò lizo Rúbí Tani nda ni longó àrà Krísto ni tà yizo rè ko dhi i 'ásè, má kòtobhàró ngá dzópá dhya àzya dré bhàle dhi dri ko. ²¹ Ngóro Gĩká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni:

«Móndyá akódhi ni tà longózó àyi dré rè ko dhi ki akódhi ni no.

Móndyá akódhi ni tà yibhá rè ko dhi ki akódhi ni tà àndu ni.»†

Pólò lè tsàle Rómà na

²² Vésè be bĩ, àzi nda kíkí tá láti má dré lizo àmĩ ki no ko dhi ni. ²³ Dì, nyànomvá dhi, má 'o àzi mána bvò kòni i 'ásè dhi akílé títi dre. Kóná bĩ, ma tá lovó ìbe tò lizo àmĩ ki no. ²⁴ Dì má adré mĩ bha àmĩ ki nòzo má dré lavúrà'a lile bvò Èsèpányà àdhya na dhi 'á, mà kòkitswáro lenzélé túmání àmĩ ìbe lókyá tsà sè. Amvolásà dhi, mĩ ni kitswá áma ledé má dré lizo Èsèpányà na.

²⁵ Dì, nyànomvá dhi, má adré mána lile Yèrúsalémà na, kitswálé ngá adzì móndyá lólo Gĩká àdhya i dré. ²⁶ Tàko ko, móndyá ka'ibhá Màkèdòníyà na ìndì Akáyà na dhi ì nò

* 15:12 15:12 A kònò Esáyà 11:10. † 15:21 15:21 A kònò Esáyà 52:15.

tá dóro ni, ì dré ngá lokólé fèle lemerèbhá móndyá ka'ìbhá Yèrusalémà na dhi ì kòfalé dhi ì dré dhi. ²⁷ Ayi nda ì kisù tá tà nda 'òle dhi àyi. Di, tà bàti ró dhi, àyi tá móndyá nda ki màri íbe. Tàko ko, móndyá sùrú twá ro dhi ì kòkisú tà tani Tírí Lólo dré fèle Yúdà ànzi ì dré dhi tùmáni àyi íbe dhi, àyi màri Yúdà ànzi nda kya íbe. Adré di leá dhi, móndyá sùrú twá ro nda ì kàdré àyi ki ngá lanzí Yúdà ànzi nda ì dré. ²⁸ Di má kàdží ngá fèle nda ì àyi dré gò, àzì nda ni 'òzo akílé títi dre dhi, má ni láti do lavúzó àmi tasè gò, lile Èsèpányà na. ²⁹ Má nì tàle dhi, lókyá má dré dra tsàzo àmi véna dhi sè dhi, má nì tsa Krísto ni tà tani íbe bí dhi be.

³⁰ Ama adrúpi ì, má adré àmi ki kodzó àma ki Mírì Yésu Krísto ni rú sè, ìndì lèle Tírí Lólo àdhya sè, mì kàdréro tà zi Gíká tí má dré, adrézó àdzú bhu tùmáni má be. ³¹ Mì kàdré tà zi tíá, kàpáro ma móndyá ka'ìbhá ko Yúdáyà na dhi ì drígásè be dhi bvó. Mì kàdré kpà tà zi, móndyá ka'ìbhá Yèrusalémà na dhi ì kòka'író tà má dré adrélé 'òle àyi dré dhi be dhi bvó. ³² Di Gíká kòlè dhi, má ni tsa àmi véna arí be bí gò, mà dré kitswázó lovólé tsà tùmáni àmi íbe. ³³ Gíká adrélépi tà kàdríkàdri fe dhi kàdré tùmáni àmi íbe títi! Kàdré kònini.

16

Pòlo ni mòdo fèma móndí twátwa ì dré dhi

¹ Má lè àma ki amvúpi Fòwíbè ni tà tadhále àmi dré. Akódhi nda màràbà Èkèlézyà Kèkùréyà na dhi àdhya 'i. ² Má adré leá dhi, mì kòka'í akódhi dòle dóro Mírì Yésu ni rú sè, ngóro dré kitswálé móndyá lólo Gíká àdhya ì sè dhi tíni. Mì kòledé kpà akódhi tà ángùdhi dré adrézó lovó ni íbe dhi sè be. Angyá ko, akódhi ni tàndi ledé móndí bí dhi ì dre. Ledé kókpà ma 'i.

³ Mì kòfè mòdo Pìrìsíka ì dré Akílà be. Ayi nda ì áma àziàmu Yésu Krísto na dhi 'i. ⁴ I ka'í tá àyi ki tàndi ki lídrì fèle adrélé ànyi dràdrà m̀ile, kitswázó áma tidrí dhi bvó. Di má adré ngbà 'í àwoyà fe àyi dré ma kalóma ko. Èkèlézyà títi móndyá sùrú twá ro dhi kya ì adré kókpà àwoyà fe àyi dré. ⁵ Mì kòfè kpà mòdo móndyá Èkèlézyà àdhya adrébhá ru kimó àyi ki dzó na dhi ì dré be. Mì kòfè mòdo áma arúpi Èpènètò, má dré lèle tò dhi dré be. Akódhi nda tá dhya Krísto ni ka'ilepi drìdrì bvò Asíyà àdhya na dhi 'i. ⁶ Mì kòfè mòdo Màriyà, àzì 'òlepi landèzo àmi dré dhi dré be. ⁷ Mì kòfè mòdo Andròníkò ì dré Yùniyà be be. Ayi nda ì áma aró, mà dré tá adrézó tùmáni àyi íbe bàdzó na dhi 'i. Ayi

kpà mǒndí kàdrì àpóstolò i kòfalé dhi 'i. Ɔ ka'í tá kpà Krísto drìdrì má kandrà.

⁸ Mì kòfè mòdo áma arúpi Apìliyátò, má dré lèle Mírì na dhi dré be. ⁹ Mì kòfè mòdo Ùrùbánò, áma kí àziàmú Krísto na dhi dré be. Mì kòfè mòdo áma arúpi Sàtàkísà, má dré lèle tò dhi dré be. ¹⁰ Mì kòfè mòdo Apélè, áyi tà ka'ika'í Krísto na dhi ni tadhálépi ngádra 'á dhi dré be. Mì kòfè mòdo mǒndyá Arìstòbúlò ni dzó na dhi i dré be. ¹¹ Mì kòfè mòdo áma aró Eròdíyò dré be. Mì kòfè mòdo mǒndyá Mírì Yésu ni ka'ibhá Nàrùkísò ni dzó na dhi i dré be. ¹² Mì kòfè mòdo Trífayínà i dré Trífósà be be. Ayi nda i tòkó adrébhá Mírì ni àzi 'o landèzo dhi 'i. Mì kòfè mòdo áma arúpi Pèrúsì, má dré lèle tò dhi dré. Akódhi nda tòkó àzya adrélépi Mírì ni àzi 'o togó wáyì sè dhi 'i. ¹³ Mì kòfè mòdo Rúfù, Mírì dré zàle dhi dré, ìndì andre ni adrélépi kókpà áma andre ró dhi dré be. ¹⁴ Mì kòfè mòdo Asìkùrítò dré, Fèlègónà dré, Èrúmè dré, Pàtróbà dré, Èrúmà dré, ìndì áma kí adrúpi adrébhá àyi íbe dhi i dré be. ¹⁵ Mì kòfè mòdo Filòlógò dré, Yùliya dré, Nèrèwù dré amvúpi ni be, Olípà dré, túmání mǒndyá títi Gíkà àdhyà adrébhá àyi íbe dhi íbe. ¹⁶ Mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmi kòfalésè lèle sè. Ekèlèzyà títi Krísto àdhyà ì fè kókpà mòdo àmi dré.

Tà tàle kùdù ro mǒndyá ka'ibhá kí kodzózó dhi i

¹⁷ Áma adrúpi i, má adré àmi kí kodzó, mì kàdréró àmi kí líkí mǒndyá adrébhá àmi kí 'o ru lanzi àmi kòfalésè dhi kí tà sè. Ayi nda ì adré tà twá tadhá tà mì dré kisúlé dhi i rúsè, adrézó mǒndí àruka kí 'o ledhélé tàkonzì na. Mì kàdré adrélé twá àyi rúsè. ¹⁸ Tàko ko, mǒndyá làsú be kònìni nda ì adré áma kí Mírì Yésu Krísto ni tà 'o akódhi ni māràbà i tñi ko. Be ró dhi, àyi àyikya māràbà àyi kí tàndi kí lovó kya 'i. Ɔ adré kùlì kìnìkìnì kí ta túrúpfú kùlì íbe, adrézó mǒndí tà nibhá ko dhi kí lití. ¹⁹ Di, kàdré ína àmi kí tà sè dhi, mǒndyá títi dhi ì yi tàle dhi, mì adré Mírì ni kùlì ka'í 'òle ngíni ya dhi 'í. Má adré di lenzélé àmi kí tà sè. Di, má adré leá dhi, mì kàdré tògya ró tà dóro kí tà sè, adrélé kpà tà àko àmi rú tà kònzi kí tà sè. ²⁰ Tayí ngbà 'í lókyá tsà, Gíkà adrélépi tà kàdrìkàdrì fe dhi dré àmi kí fèzo Sàtánà ni ató àmi kí pá zàle.

Áma kí Mírì Yésu kòbhà àyi togó tani àmi rú!

²¹ Áma àziàmú Tímòtéyò fè mòdo àmi dré. Lùkíyò, Yàsonà, ìndì Sòsìpàtrò adrébhá áma aró ro dhi, ì fè kpà mòdo àmi dré.

²² Ma, Tèrùtiyò wáràgà kònìdhi ni tisìlepi ni, má adré mòdo fe àmi dré Mírì ni rú sè.

²³ Gáyò, àma ki ka'ilepi dòle áyi dzó na mónnyá tíí Èkèlézyà àdhyà íbe dhi, fè mòdo àmi dré. Èrástò bhàandre kònìdhi ni làfa líkílèpi dhi, túmání àma ki adrúpi Kùwàrúto be dhi ì fè kpà mòdo àmi dré. [²⁴ *]

Gìká ni rú bhàma kùle kùdù ro dhi

²⁵ Rúku kàdré Gìká dré! Akódhi rinyí íbe kitswázó àmi ki tímà àmi ki tà ka'ika'í na, Yésu Krísto ni Rúbí Tani má dré adrélé longólé dhi sè, ngóro Gìká dré tà ni zùle kíno lésè dhi ni tadhálé dhi tíni. ²⁶ Nyànomvá dhi, Gìká adrélèpi kóná vèsè kólyá nda 'o tà nda apfòle ngádra 'á tà pròfètà ì dré tisìle áyi Kúlí na dhi ì sè, kitswálé móndí sùrú tíí ì lésè dhi ì kòka'iró akódhi, adrézó kpà akódhi ni kúlí ka'í 'òle be dhi bvó. ²⁷ Mìlanzìlanzì kàdré Gìká àlo kwákwá tògya ró nda dré Yésu Krísto sè kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

* **16:24** 16:24 Wáràgà Gìká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Àma ki Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmi íbe. Kàdré kònìni.]

Wárágà Pólò dré tisìle Kòrítòbhá i dré dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Kòrítò na dhi i dré dhi ni àlo 'i. Kòrítò nda tá bhàandre kàdrì Gírìkì kya ki àlo 'i, ìndì bhàandre kàdrì Rómà ki òpì ni bvò Akáyà àdhya drìle dhi 'i. Móndí bí bhàandre nda na dhi ì adré tá ngá gí ìndì ngá lagí, adrézó gíkà tàko ki lindrì bha, adrézó tògyá nda nìle. Ayi bí dhi ì adré tá kpà atsílè swà ro ndòtò tà 'obe. Pólò tsa tá Rúbí Tani longó gò Èkèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrèrà'a ayi atsí andre ni rì to dhi 'á (Tà 'òle dhi i 18:1-17).

Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó móndyá ka'ìbhá dhi ki drì ta tà twátwa apfòbhá àyi kòfalé dhi i sè. Adré àyi ki kodzó tà ì dré tá adrézó ru lanzí àyi kòfalèsè dhi ki tà sè, ndòtò tà àyi ki àruka ì dré tá adrélé 'òle dhi ni tà sè, ìndì tà ì dré tá adrézó tàbvó ta àyi kòfalèsè dhi ki tà sè. Adré kpà tà tadhá àyi dré tà twátwa ì dré tá lizílè dhi i dri: làmó ni tà, mányàngá fèle gíkà tàko i dré dhi ni nyàma ni tà, àgo ki tà tòkó ìbe lísàmbò na dhi, mányàngá Mírì àdhya ni tà, tà tani Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi ki tà, lèle ni tà, Krísto ni ngàma dràdrà 'àsè dhi ni tà, ìndì móndyá dràbhá dre dhi ki ngàma dràdrà 'àsè dhi ki tà.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì àwoyà fèma Kòrítòbhá ki tà sè dhi (1:1-9)
- 2) Tà móndyá ka'ìbhá dhi ì dré adrézó ru lanzí ásà dhi i (1:10-4:21)
- 3) Ndòtò tà móndyá ka'ìbhá i kòfalé dhi (5:1-13)
- 4) Tà ì dré adrézó tàbvó ta àyi kòfalèsè dhi i (6:1-20)
- 5) Làmó ni tà (7:1-40)
- 6) Gíkà tàko ki tà (8:1-11:1)
- 7) Ago ki tà tòkó ìbe lísàmbò na dhi, ìndì mányàngá Mírì àdhya ni tà (11:2-34)
- 8) Tà tani Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi i (12:1-14:40)
- 9) Krísto ni ngàma dràdrà 'àsè, móndyá dràbhá dre dhi kya ìbe dhi ki tà (15:1-58)
- 10) Làfa lokólé Èkèlézyà Yèrúsalémà na dhi dré dhi, ìndì kúlì kùdù (16:1-24)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Gìkà dré azilé adrélé Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóro í dré lèle dhi tíni dhi, túmání àma kí adrúpi Sòsèténé be dhi, ² mà adré wárágà kònìdhi ni tisi Ekèlèzyà Gìkà àdhyà Kòrítò na dhi dré, àmi Gìkà dré bhàle twá adrélé móndyá lólo ína í ró Yésu Krísto na dhi í dré. Gìkà azi àmi adrélé lólo túmání móndyá títi àrà títi í 'àsè adrébhá àma kí Mírì Yésu Krísto ni zi àyi kí Mírì ro dhi íbe. Bàti, akódhi nda Mírì àyikya 'i, ìndì àmakya 'i.

³ Gìkà àma kí Atá í Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi kí togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kàdríkàdri àmi dré!

Tà tani móndyá ka'ìbhá dhi ì dré kisúlé Krísto na dhi í

⁴ Má adré ngbú adrélé àwoyà ta áma Gìkà dré àmi kí tà sè, dré àyi togó tani bhàle àmi rú Yésu Krísto na dhi sè. ⁵ Tàko ko, mì dré adrélé Yésu Krísto na dhi sè dhi, Gìkà 'o àmi gàle tà tani títi dhi í sè, àmi kí kúlí tàma na ìndì àmi kí tà nìma na. ⁶ 'O tà nda àmi léna kònìni tadházóá dhi, Krísto ni tà mà dré longólé gò mì dré ka'izoá dhi tà bàti 'i dhi. ⁷ Asà dhi, tà tani Gìkà dré adrélé fèle dhi kí àlo pí àmi ko, mì dré adrérà'a àma kí Mírì Yésu Krísto ni agòma letè lovó sè dhi 'á. ⁸ Akódhi ni àmi kí timbà àmi kí tà ka'ìka'ì na tsàle lókyá kùdù sè nì, mì kàdréro tà àko àmi rú kítú àma kí Mírì Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú. ⁹ Gìkà àmi kí azilépi ru amú àyi Mvá, àma kí Mírì Yésu Krísto be nda, kitswá adrélé ka'ìle togó wáyi sè.

Tà móndyá ka'ìbhá dhi ì dré adrézó ru lanzí àsà dhi í

¹⁰ Àma adrúpi í, má adré àmi kí kodzó àma kí Mírì Yésu Krísto ni rú sè: Àmi títi, mì kàdré ru yi àmi kòfalésè, mì kàdréro ru lanzí àmi kòfalésè ko, be ró dhi, mì kàdréro ngá àlo ró kitswále títi, tà mì dré adrélé kisùle dhi í sè, ìndì tà mì dré adrélé lèle 'òle dhi í sè. ¹¹ Àma adrúpi í, má yi móndí àruka Kòlówè ni dzó lésè dhi í tí dhi, lawà àmi kòfalé be dhi 'í. ¹² Kòdhi íbe dhi, má adré yíá tàle dhi, àmi kòfalé dhi, dhya àlo adré tàá dhi: «Ma Pólò ni lebèlepi 'i.» Dhya àzya adré kó tàá dhi: «Ma mána Apólò ni lebèlepi 'i.» Azya ni: «Ma mána Péteró ni lebèlepi 'i.»* Azya ni: «Ma mána Krísto ni lebèlepi 'i.»

¹³ Mì adré kisúá dhi, à ni kitswá tsì Krísto ni lanzí bwà? A tidí tá Pólò dràle fa kípákípa dri àmi kí tà sè dhi kòdhya? A fè tá bàtísimò àmi dré Pólò ni rú sè? ¹⁴ Má adré mána àwoyà ta Gìkà dré, má dré bàtísimò fèle dhya àlo àmi kòfalé dhi dré ko dhi sè. Má fè ngbà 'í Kùrísipò í dré Gáyò be. ¹⁵ Dì dhya àlo kitswá tàá dhi, à fè bàtísimò àmi dré áma rú sè

* **1:12** 1:12 Gìkà ni Kúlí tísile Gíríkí ti sè dhi léna dhi, à adré «Kéfà» kisú kònwa. Rú nda rú àzya Péteró àdhyà 'i.

dhi ko. ¹⁶ (Bàti, má fè kpà bàtisimò mónnyá Sètèfánà ni dzó lésè dhi i dré. Di, má nì má fè tá bàtisimò dhya àzya dré 'i káyà dhi ko.) ¹⁷ Tàko ko, Krísto mù ma kitswálé bàtisimò fe móndí i dré ko. Be ró dhi, mù ma kitswálé Rúbí Tani longó móndí i dré dhi bvó. Di, má adré mána Rúbí Tani nda ni longó kúlí angábhá móndí ki tògyá lésè dhi i sè ko, Krísto ni dràma fa kipakipa dri dhi kàtsáró tà rinyi àko dhi ró ko.

Yésu Krísto, rinyi ìndi tògyá Gíká àdhya 'i

¹⁸ Tàko ko, Krísto ni fa kipakipa nda ni tà adrélé longolé dhi sù ngóró tà azaaza tíni mónnyá adrèbhá lìle dràdrà kisú dhi i dré. Di, àma adrèbhá lìle lídrì kisú dhi i dré dhi, tà nda ína rinyi Gíká àdhya 'i. ¹⁹ Tàko ko, Gíká ni Kúlí adré tàá dhi: «Má ni tògyabhá ki tògyá kizá.

Má ni mónnyá tà nibhá dhi ki tà nini 'o atsálé tà tàko ró.»†

²⁰ Di tògyabhá i ángwà? Mónnyá tà ndabhá nìle dhi i ángwà? Tògyabhá adrèbhá tà kayi àyi kòfalésè lókyá ándró kòndi sè dhi i ángwà? Gíká tadhá ngádra 'á dhi, tògyá bvò kòndi àdhya tà azaaza 'i dhi! ²¹ Tàko ko, akódhi ni tògyá sè dhi, tayi tá i mónnyá bvò kòndi àdhya i dré kitswálé nìle àyi ki tàndi ki tògyá sè bwà dhi ko. Be ró dhi, nò ína dóro ni, í dré adrélé mónnyá adrèbhá áyi ka'i dhi ki tidrí, tà sùlepi tà azaaza tíni adrélé longolé dhi sè dhi. ²² Tàko ko, Yúdà ànzi i adré tà líndrìga ró dhi ki zi nòle dhi kòdhya. Gírìkì i adré àyikya tògyá nda nìle dhi kòdhya. ²³ Di, àma ró dhi, mà adré àmakya Krísto tidílé fa kipakipa dri dhi ni tà longó kòdhya. Tà nda kòdhi tà adrélépi Yúdà ànzi ki 'o ledhélé dhi 'i, ìndi tà azaaza mónnyá sùrú twá ro dhi i dré dhi 'i. ²⁴ Di, mónnyá Yúdà ànzi ró ìndi sùrú twá ro Gíká dré azilé dhi i dré dhi, Krísto nda rinyi Gíká àdhya 'i, ìndi tògyá Gíká àdhya 'i. ²⁵ Tàko ko, Gíká ni tà sùlepi tà azaaza tíni dhi ína tògya ró móndí ki tògyá lavú. Kòdhi ìbe dhi, Gíká ni tà sùlepi tà yàya tíni dhi ína rinyi ró móndí ki rinyi lavú.

²⁶ Àma adrúpi i, mì kisù rè ngalè àmi tá móndí ngini ya dhi ká, lókyá Gíká dré tá àmi ki azírà'a dhi. Àmi kòfalé dhi, móndí bí dhi i tá tògyabhá 'i ko móndí i m̀lèsè dhi. Àmi k̀i àruka bí dhi i tá móndí kàdrìkàdrì 'i ko. Àmi ki àruka bí dhi i tá móndí angábhá ópí ki sùrú lésè dhi 'i ko. ²⁷ Di, Gíká kípè ína mónnyá mónnyá bvò àdhya i dré adrélé nòle azaaza ró dhi i kòdhya, kitswázó kanyò fe tògyabhá i dré dhi bvó. Kípè mónnyá mónnyá bvò àdhya i dré adrélé nòle yàya dhi i kòdhya, kitswázó kanyò fe mónnyá rinyi ró dhi i dré dhi bvó. ²⁸ Kípè mónnyá mónnyá bvò àdhya i dré adrélé nòle tà tàko ró, adrélé kpà zèle zèzè dhi i kòdhya, kitswázó

† 1:19 1:19 A kònò Esáyà 29:14.

tà kàdrì bvò àdhya ki kizá, ²⁹ dhya àlo kòkitswáró áyi afà Gìká kandrà ko dhi bvó. ³⁰ Di Gìká 'o àmì ru amú Yésu Krísto be dhi nì. 'O kpà Krísto nda adrélé àma dré tògyá angálépi í vélésè dhi 'i. Tàko ko, akódhi nda dhya àma ki bhàlépi gyägya ìndì lólo Gìká kandrà dhi 'i, ìndì dhya àma ki apálépi tàkonzì lésè dhi 'i. ³¹ Asà dhi, ngóro Gìká nì Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Lè dhya adrélépi áyi afà dhi kàdré áyi afà tà Mírì dré 'òle dhi ki tà sè.»‡

2

Krístò tidílé fa kípákípa dri dhi ni tà longoma

¹ Ama adrúpi i, lókyá má dré tsàzo Gìká nì tà lùzu ró dhi ni longó àmì dré dhi sè dhi, má longó tá tà nda kúlí kìnìkìnì i sè ko, ìndì tògyakúlí i sè ko. ² Tàko ko, má lè tá tà àzya 'òle nìle àmì kòfalé ko, kàdré ngbà 'í Yésu Krísto, dhya tidílé fa kípákípa dri dhi ni tà 'i ko dhi. ³ Asà dhi, má dré tá adrérà'a àmì kòfalé dhi 'á dhi, ma tá móndí tà íbe yàya, adrélépi tíri ró adrélé lyàle lyàya dhi 'i. ⁴ Tà má dré longólé àmì dré nda, má longó tá tògyakúlí kitswázó àmì ki togó asé dhi i sè ko. Be ró dhi, má longó mána tà nda rìnyí Tírí Lólo dré tadhálé dhi sè, ⁵ àmì ki tà ka'íka'í kàdréro áyi totó tògyá móndí kya dri ko, be ró dhi, kàdréro áyi totó rìnyí Gìká àdhya dri.

Tògyá Gìká àdhya

⁶ Di, tágba dré adréro kònìni dhi, mà adré àmakya tògyá àlo dhi ni tadhá móndyá li'wábhá àyi ki tà ka'íka'í na dhi i kòfalé. Di, tògyá nda ína tògyá bvò kòndi àdhya 'i ko, ìndì tògyá ópí bvò kòndi àdhya àyi ki tà dré adréro akílé dhi kya 'i ko. ⁷ Be ró dhi, mà adré àmakya Gìká nì tògyá dré zùle zùzù kíno lésè dhi ni tadhá kòdhya. Gìká bhà tá tògyá nda drìdrì bvò ni bhàma kandrà, mà kòkisúró m̀lanzilanzì àsà. ⁸ Ópí bvò kòndi àdhya ì nì àyikya tògyá nda ko. Kònò ì kònì tá be dhi, ì kitswá tá àma ki Mírì m̀lanzilanzì ro dhi ni tidí dràle fa kípákípa dri dhi ko. ⁹ Di, ngóro tisìle Gìká nì Kúlí na dhi tíni:

«Tà móndí ki m̀ dré nòle rè ko, àyi ki bíbhálé dré yìle rè ko, ì dré kpà kisùle rè ko dhi,

Gìká bhà drìdrì zùle móndyá adrèbhá áyi le dhi i dré.»*

¹⁰ Di, Gìká tadhá ína tà lùzu ró nda àma dré Tírí Lólo nì rìnyí sè dre. Tàko ko, Tírí nda adré tà títi dhi ki tabhì, adréro ndìndì tà Gìká dré zùle zùzù dhi ki ni. ¹¹ Angyá ko, móndí i kòfalé dhi, àdhi nì tà dhya àlo dré adrélé kisùle í léna dhi nì, kàdré ngbà 'í dhya nda nì togó 'i ko dhi? Kókpà kòdhi

‡ 1:31 1:31 A kònò Yèrémíyà 9:23.

* 2:9 2:9 A kònò Esáyà 52:15; 64:3.

tíni, dhya àlo nǐ tà Giká dré adrélé kisùle dhi i ko. Ngbà 'í Giká ni Tírí nǐ nì. ¹² Ama ró dhi, mà kisú tírí bvò kòndi àdhya kòdhya ko. Be ró dhi, mà kisú àmakya Tírí angálépi Giká vélésè dhi kòdhya, mà kòkitswáró tà tani Giká dré afèle àma dré áyi togó tani sè dhi ki ni be dhi bvó. ¹³ Mà adré tà nda kòdhi ki ta kòdhya. Di, mà adré tàá kúlí móndí ki tògyá dré adréle tadhále dhi i sè ko. Be ró dhi, mà adré àmakya tàá kúlí Tírí dré adréle tadhále dhi i sè. Mà adré di tà Tírí àdhya ki ta kúlí Tírí àdhya i sè. ¹⁴ Dhya Giká ni Tírí àko dhi kitswá ína tà adrébhá angalé Tírí nda vélésè dhi ki ka'í bwà ko. Tàko ko, akódhi mìlésè dhi, tà nda i tà azaaza 'i. Kitswá kpà tà nda ki àndu ni bwà ko. Angyá ko, à kitswá ngbà 'í tà nda ki àndu ni lanzilé Tírí sè bwà. ¹⁵ Dhya Giká ni Tírí íbe dhi adré tà títi dhi ki bvó ni lanzilé. Di, dhya àzya kitswá ína akódhi nda ni tàbvó ni tàle bwà ko. ¹⁶ Tàko ko, «Àdhi nǐ tà Mírì dré adrélé kisùle dhi nì? Adhi nǐ kitswá akódhi nǐ dri ta nì?»†
Di, àma ró dhi, àma àmakya Krísto ni tà kisùkisù íbe àma léna.

3

Màràbà Giká àdhya i

¹ Ama adrúpi i, má dré tá adrerà'a àmi íbe dhi 'á dhi, má kitswá tá tà ta àmi dré ngóro móndí li'wábhá àyi ki tà ka'íka'í na dhi i dré dhi tíni ko. Má tà tá di tà àmi dré ngóro móndí bvò àdhya i dré dhi tíni, ìndi móndí adrébhá ànzimvá ro Krísto ni ka'íma na dhi i dré dhi tíni. ² Má fè tá àmi dré bàsú kòdhya, manyàngá tòmbatòmbe dhi 'i ko. Tàko ko, mì kitswá tá àmikya ngá nda ni mvo bwà ko. Tà bàti ró dhi, mì kitswá dhu rè mvòá bwà ko. ³ Àmi dhu rè móndí bvò àdhya i tíni. Tàko ko, mì adré àmikya lovó kòndi bha, adrézó kpà lawàle àmi kòfalésè. Di àmi tsì móndí bvò àdhya 'i ko? Mì adré tsì tà 'o móndí kya tíni ko? ⁴ Angyá ko, àmi ki àlo kàdré tàá dhi «Ma Pólò ni lebèlepi 'i,» ìndi àzya ni kó «Ma Apólò ni lebèlepi 'i» dhi, kòdhi mì adré tsì tà 'o móndí kya tíni ko?

⁵ Apólò ína àdhi 'i? Pólò di kó ína àdhi 'i? Ama ngbà 'í Giká ni màràbà mì dré Yésu ni ka'izo àyi ki kúlí sè dhi 'i. Ama àlo àlo títi dhi i, mà 'o àzì Mírì dré bhàle àma drígá dhi kòdhya. ⁶ Má ri tá kórì gò, Apólò dré yí dàzo driá. Di, Giká 'o ína kórì nda mbàle dhi nì. ⁷ Asà dhi, dhya adrélépi kórì ri dhi, ìndi dhya adrélépi yí da dhi, móndí kàdrì 'i ko. Dhya kàdrì ngbà 'í Giká adrélépi kórì 'o mbàle dhi 'i. ⁸ Dhya adrélépi kórì ri dhi i dhya adrélépi yí da dhi be dhi ki àzì

† 2:16 2:16 A kònò Esáyà 40:13.

àlo. Di àyi àlo àlo títi dhi ki làgí kisú àyi ki tándi ki àzì ì dré 'òle dhi tí. ⁹ Tàko ko, àma Gìkà ni àzìàmú 'i. Àmi àmíkya Gìkà ni amvú 'i. Àmi kókpa Gìkà ni dzó adrélé síle dhi 'i.

¹⁰ Gìkà ni togó tani bhàle má rú dhi sè dhi, má bhà dzó ni pá ngóro dzó sílepi tògyá sè dhi tíni gò, móndí àruka ì dré adrézó ngá tobhà dríá. Di, adré leá dhi, àyi àlo àlo títi dhi ì kònò dóro ngalè ì adré tobhàá ngíni ya dhi. ¹¹ Tàko ko, dhya àlo kitswá dzópá àzya bha dzópá bhàle dre dhi rúsè bwà ko. Dzópá bhàle nda, Yésu Krísto 'i. ¹² Dzópá nda dri dhi, móndí àruka ki ngá tobhà óró sè yà, àrezá sè yà, kírà làgí kyàkyà dhi ì sè yà, fa sè yà, kòzó sè yà, kó ngalè kayísá sè yà dhi. ¹³ Di à ni àyi àlo àlo títi nda ki àzì ì ngíni ya dhi ni no ngádra 'á kítú tàbvó tàzo dhi tú. Tàko ko, Gìkà ni àyi àlo àlo títi dhi ki àzì ki tabhì àtsí sè, tadházóá dhi, àzì nda ì ngalè ngíni ya dhi. ¹⁴ Dhya àlo ni àzì kàdré áyi totó tātā dhi, akódhi nda ni làgí kisú àzì nda sè. ¹⁵ Di, dhya àzya ni àzì kòve àtsí sè vevè dhi, akódhi nda kitswá ína làgí kisú ko. Akódhi ni tándi ni adrí, di kàdrí gba yà dhi, a ni su ngóro móndí akpólépi àtsí misè dhi tíni.

¹⁶ Mì nǐ ko tàle dhi, àmi Gìkà ni tépelò 'i, ìndì Gìkà ni Tírì adré adrélé àmi léna dhi? ¹⁷ Dhya àlo kòpfu Gìkà ni tépelò dhi, Gìkà ni kókpa akódhi nda ni pfu dràle. Tàko ko, Gìkà ni tépelò ína lólo, ìndì àmi akódhi ni tépelò nda 'i.

¹⁸ Mì kàdré àmi ki tándi ki lití ko. Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kisúá dhi, ì tògyá líyí 'i tògyá bvò kòndi àdhya sè dhi, lè akódhi nda kàtsá móndí azaaza ró, kàtsá ró tògyá líyí ro bàti. ¹⁹ Tàko ko, tògyá bvò kòndi àdhya tà azaaza 'i Gìkà mǐlésè. Ngóro Gìkà ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Akódhi adré tògyabhá ki 'o la'ìle àyi ki tándi ki túrúpfú tà sílé.»* ²⁰ Adré kpà tàá dhi: «Mírì nǐ tàle dhi, tà tògyabhá ì dré adrélé kisùle dhi ì tà tàko 'ì dhi be.»† ²¹ Adré di leá dhi, mì kògò adrélé àmi ki afà móndí ki tà sè ko! Tàko ko, tà títi dhi ì àmíkya 'i. ²² Kàdré Pólò 'i yà, Apólò 'i yà, Péteró 'i yà, bvò kònìdhi 'i yà, lídrì 'i yà, dràdrà 'i yà, lókyá ándrò kònìdhi 'i yà, kó ngalè lókyá adrélépi alìle dhi 'i yà dhi, tà títi dhi ì àmíkya 'i. ²³ Di àmi àmíkya Krísto àdhya 'i, ìndì Krísto Gìkà àdhya 'i.

4

Krísto ni àpóstolò ì

¹ Asà dhi, mì kàdré àma ki no ngóro Krísto ni àzì 'obhá ì ró, ìndì dhya Gìkà ni tà lùzu ró dhi ki bhàzo àyi drígá dhi ì ró.

* 3:19 3:19 A kònò Yóbò 5:13. † 3:20 3:20 A kònò Longó ì 94:11.

² Di adré leà dhi, dhya àzì bhàzo drígá dhi kàdré móndí áyi mírì dré kitswálé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i. ³ Di, mì kàdré àmikya áma tàbvó ta yà, kó ngalè tàbvó tàlepi bvò kòndi àdhya kàdré tàá nì yà dhi, tà nda tà tàko 'i má mìlèsè. Áma tàndi má adré ndìndì áma tàbvó ta ma ko. ⁴ Áma togó adré áma arókì tà àlo sè ko. Di, kòdhi adré tadhá dhi, ma gyägya Giká kandrà dhi ko. Dhya adrélepi áma tàbvó ta dhi ngbà 'i Mírì 'i kalóma. ⁵ Ásà dhi, lè mì kàdré dhya àlo nì tàbvó ta drìdrì lókyá Giká dré bhàle dhi kandrà ko. Mì kàdré Mírì Yésu nì agòma letè. Akódhi nda nì tà zùle tìnmvá na dhi kì 'o apfòle ngádra 'á gò, tà móndí ì dré lèle 'òle àyi kì togó na dhi kì tadházó. Di móndí àlo àlo títì dhi kì rúku kitswálépi àyi sè dhi nì kisú Giká véna.

⁶ Áma adrúpi i, má tadhá tà nda kòdhi i àmi dré àma kì tàndi i rú Apólò be, mì kòniró lile vwàvwà ro tà tisìle dhi i rúsè ko, mì kàdrérò kpà drìkàdrì ro adrézó móndí kì no twátwa dhi ko. ⁷ Mì tá mína àdhi 'i, adréle àmi tàndi nì no twá móndí àruka i rúsè nì? Tà dóro títì mí dré adrézó ába dhi i kòfalé dhi, tà àlo mí dré kisúle ko dhi be? Di mí kòkisú tà nda i 'i dhi, mí adré di àmi afà ngóro mí kisú tá tà nda i ko na tìni àdho tà sè?

⁸ Mì adré àmikya kisúá dhi, mì kisú tà títì mì dré tá adrézó lovó nì íbe dhi i dre? Mì adré kisúá dhi, mì atsa ngábhá i ró dre? Mì atsa ópí i ró, adréle òpì nya àma àko dhi dre? Má mìlèsè dhi, dóro nì tá mì dré atsálé ópí i ró bàti dhi, mà kòkitswáro tá òpì nya túmánì àmi íbe ká. ⁹ Tàko ko, má mìlèsè dhi, sù ngóro Giká bhà tá àma adrèbhá àpòstolò ro dhi i kùdù ro, ngóro móndí rùle àdzú na, tà bhàzo àyi dri kitswálé dràdrà sè gò, adrézó àyi kì dri lizo àyi kì tupfú todràle móndyá títì i mi dhi i tìni. Áma ngóro móndí wàyá bhàle móndyá títì bvò àdhya i kandrà ángéló íbe, ì dré adréle nòle dhi i tìni. ¹⁰ Á adré àma kì no móndí azaaza i ró Krísto nì tà sè gò, adrézó àmi kì no tògyabhá i ró Krísto na. Áma móndí tà íbe yàyà dhi 'i, di, àmi àmikya móndí rìnyi ró dhi 'i. Á adré àma kì ayízè gò, adrézó àmi kì lindrì bha. ¹¹ Atsálé àndrò kònìdhi dhi, àma tàbirí íbe, yì lovó íbe, ìndì kítá àko. Á adré àma kì mǐ pfo gò, mà dré adrézó tatsilé àrà ndabe. ¹² Mà adré àzì 'o landèzo àma kì tàndi kì drígá sè. Á kàdré àma kì lodhá dhi, mà adré àmakya tà tani zi Giká tí móndí i dri. Á kàdré àma kì mǐ pfo dhi, mà adré àmakya tà nda nì mvo. ¹³ Á kàdré àma kì rú ta kònzi dhi, mà adré àmakya kúlí yàyà logó kòdhya. Atsálé nyànomvá kònìdhi dhi, à adré àma kì no kòròsò tìni, ngá ànwá adréle bhèle mbì na dhi tìni.

¹⁴ Má adré tà nda kòdhi kì tisì kitswázó kanyò fe àmi dré

ko. Be ró dhi, má adré mána tisiá kitswázó àmi ki kodzó, ngóro áma ànzi má dré lèlè tò dhi i tíni. ¹⁵ Tágba mì kàdré àmi ki drì kobhá íbe ngùlù-mudrí Krísto na yà dhi, àmi ngbà 'í atá íbe àlo. Tàko ko, má dré Rúbí Tani longólé àmi dré gò mì dré ka'izoá dhi sè dhi, má atsa mána àmi ki atá ro Yésu Krísto na. ¹⁶ Má adré di àmi ki kodzó, mì kàdréró áma lebè, adrézó tà 'o mána tíni. ¹⁷ Tà kòdhi sè dhi, má adré áma mvá Tímótéyò, má dré lèlè tò dhi ni mu àmi véna. Akódhi nda móndí kitswálé ka'ile togó wáyi sè Mírì ni tà sè dhi 'i. Kòtsa dre dhi, a ni láti má dré adrélé lebèle Yésu Krísto na dhi ni tà 'o agalé àmi léna, ngóro má dré adrélé tadhálé àrà títi i 'àsè ìndì Ekèlézyà títi i 'àsè dhi tíni.

¹⁸ Móndí àruka àmi kòfalé dhi i atsa àyikya drìkàdrì ro, adrézó kisùá dhi, má kitswá lile àmi véna ko. ¹⁹ Di, Mírì kòlè dhi, má ni tsa àmi véna mbèlè. Di má kònì tsa dhi, má ni ngbà 'í drìkàdrìbhá nda ki kúlí yi kòdhya ko, má ni kókpa nõá ngalè àyi Giká ni rinyí íbe bàti yà dhi. ²⁰ Tàko ko, à adré Giká ni Opì ni tà tadhá ngbà 'í kúlí sè ko. Be ró dhi, à adré tà ni ni tadhá rinyí sè. ²¹ Mì adré leá dhi, má kòtsa àmi véna ngíni? Má kòtsa fimbò be má drígá, kó ngalè togó yàya gàlepi lèlè sè dhi be?

5

Ndòtò tà móndyá ka'ìbhá i kòfalé dhi

¹ Àrà títi i 'àsè dhi, à adré yíá tàle dhi, ndòtò tà àmi kòfalé be. A adré ndìndì ndòtò tà kára be kònini nda ni yi pàgánò i kòfalé ko. Tàko ko, à adré tàá dhi, agó àlo àmi kòfalé dhi adré ayilé áyi atá ni tòkó be. ² Di mì adré àmikya avolé drìkàdrì sè! Adré tá be leá dhi, mì kòtongó tá tà nda sè gò, dhya tà nda ni 'òlepi dhi ni tingázó àmi kòfalésè. ³ Ma ró dhi, tágba má dré adrézó àmi kòfalé yó dhi, áma togó ína ngbú àmi véna. Di má tà tá mána dhya tà nda ni 'òlepi dhi ni tàbvó dre, ngóro ma tá àmi kòfalé be na tíni. ⁴ Di mì kònì dra ru kimó áma ki Mírì Yésu ni rú sè dhi, áma togó ni adré túmání àmi íbe, ìndì áma ki Mírì Yésu ni rinyí ni adré àmi íbe. ⁵ Di mì kòfè dhya nda Sàtánà drígá, lovó kònzi akódhi ni rúbhá àdhya kòdràrò gò, akódhi ni lídrì kàdríró kitú Mírì dré dra agòzo dhi tú.

⁶ Tà mì dré kitswázó àmi ki afá àsà dhi yókódhó. Mì nì ko tàle dhi, tàkú mvá tsà dhi adré mápà fónδρο títi dhi ni 'o avolé nì dhi? ⁷ Di mì kòtingá tàkú àku kòdhi, àmi ki temvézó, mì kàtsáro mápà tídhí ro tàkú àko. Tà bàti ró dhi, mì atsa àmikya mápà tídhí ro dre, à dré Krísto áma ki kábilígyà mvá Pásiká àdhya ni pfùle dràle mòbòmà ro dhi sè. ⁸ Àsà dhi, mà

kàdré àma ki gwányá Pásikà àdhya ni 'o. Di, mà kàdré 'òá mápà ladhílé tàkú àku tàkonzì àdhya ìndì togó kònzì àdhya sè dhi sè ko. Be ró dhi, mà kàdré àmakya 'òá mápà tàkú àko togó wáyi àdhya ìndì tà bàti àdhya sè.

⁹ Ama wárágà tisìle drìdrì dhi léna dhi, má tisì tá àmi dré dhi, mì kàdré ru su mónnyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe ko. ¹⁰ Kòdhi má adrè tá mónnyá bvò kòndi àdhya adrèbhá ndòtò tà 'o yà, adrèbhá ngá lovó bha yà, adrèbhá ngá kisú túrúpfú sè yà, kó ngalè adrèbhá gíká tàko ki lindrì bha yà dhi ki tà ta kòdhya ko. Kònò kàdré tá kònìni ko dhi, a ni tá làá dhi, mì kònga bvò kònìdhi 'ásè. ¹¹ Di, má adrè tá mána làá tàle dhi: Mì kàdré ru su mónnyá adrèbhá àyi ki zi Yésu ni ka'ìbhá i ró gò, ì dré adrézó ndòtò tà 'o yà, adrézó ngá lovó bha yà, adrézó gíká tàko ki lindrì bha yà, adrézó móndí ki rú ta kònzì yà, adrézó wá tsi yà, kó ngalè adrézó ngá kisú túrúpfú sè yà dhi íbe ko. Mì kàdré ndìndì ngá nya mónnyá làsú be kònìni nda íbe ko.

¹²⁻¹³ Tàko ko, mónnyá Yésu ni ka'ìbhá ko dhi ki tàbvó tàma nò ma ko. Gíká ni àyi nda ki tàbvó ta nì. Di, adrè zakó tsì làá dhi, mì kàdré mónnyá Èkèlézyà le dhi ki tàbvó ta àmi? Àsà dhi, ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Mì kòdro tàkonzì líyí àmi kòfalésè.»*

6

Tà adrézó tàbvó ta àsà mónnyá ka'ìbhá i kòfalé dhi i

¹ Mì kàdré tà íbe àmi kòfalé àmi ki adrúpi be dhi, mì adrè àmikya lile tà nda ni bvó 'o pàgánò ì dré tàle dhi ngíníngíni ró? Mì adrè àmikya lile tà nda ni bvó 'o mónnyá Gíká àdhya ì dré tàle dhi ko àdho tà sè? ² Mì nì ko tàle dhi, mónnyá Gíká àdhya ki mónnyá bvò kòndi àdhya ki tàbvó ta àyi dhi? Di mì kònì dra mónnyá bvò kòndi àdhya ki tàbvó ta àmi dhi, mì kitswá tsì tà mvá tsà àmi kòfalé dhi ki bvó ta bwà ko? ³ Mì nì ko tàle dhi, mà nì dra ángeló ki tàbvó ta dhi? Di mà kitswá tà lídrì kòndi àdhya ki bvó ta bwà ko àdho tà sè? ⁴ Mì kàdré tà làsú be kònìni dhi íbe àmi kòfalé dhi, mì adrè di lile tà nda ki bvó 'o tàle móndí Èkèlézyà dré adrélé nòle móndí tàko ró dhi i véna ngíni? ⁵ Má adrè tà kòdhi ki ta kanyò fèzo àmi dré. Àmi kòfalé dhi, dhya àlo adrélépi tògyá íbe kitswázó tà àyi adrúpi i kòfalé dhi ni bvó ta bwà dhi tsì yókódhó? ⁶ Di, móndí ka'ìlepi àlo dhi adrè ína àyi adrúpi ni dri lizo ába tà àyi kòfalé dhi ni bvó 'o tàle, ìndì adrè 'òá kònìni mónnyá ka'ìbhá ko dhi i kandrá!

* 5:12-13 5:12-13 A kònò Dùtèrònómè 17:7.

⁷ Tà bàti ró dhi, mì dré adrélé tà adrézó tàbvó ta ásà dhi ìbe àmi kòfalé dhi sè dhi, kòdhi adré tadhá dhi, mì adhé dre. Mì kitswá tá tà kònzi 'òle àmi rú dhi kì mvo bwà ko àdho tà sè? Mì kitswá tá àmi kì ngá tayí topalé dhi bwà ko àdho tà sè? ⁸ Di, mì adré àmikya móndí kì 'o kònzi, adrézó àyi kì ngá topá dhi àmi. Mì adré kpà 'òá kònini àmi kì adrúpi i rú!

⁹ Mì nì ko tàle dhi, móndyá adrèbhá tà kònzi 'o dhi ì kitswá file Giká ni Opì na ko dhi? Mì kòtayí àmi adrélé litilé ko: Móndyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi i, móndyá adrèbhá giká tàko kì lindri bha dhi i, móndyá adrèbhá múná tà 'o dhi i, àgo adrèbhá ayilé àgo ìbe dhi i, ¹⁰ móndyá adrèbhá ngá kugù dhi i, móndyá adrèbhá ngá lovó bha dhi i, móndyá adrèbhá wá tsi dhi i, móndyá adrèbhá móndí kì rú ta kònzi dhi i, ìndì móndyá adrèbhá ngá kisú túrúpfú sè dhi ìbe dhi ì kitswá file Giká ni Opì na ko. ¹¹ Wáláká dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi i tá àyi nda kòdhi i tìni. Di, Giká dzì àmi àmi kì tàkonzì lésè, àmi kì bhàzo twá adrélé ína ró, àmi kì bhàzo gyàgya í kandrá Mírì Yésu Krísto ni rú sè, ìndì àma kì Giká ni Tirí ni rinyí sè.

Lindri fema Giká dré àma kì rúbhá sè dhi

¹² Mì adré tàá dhi: «Mà kitswá àmakya tà títi dhi kì 'o bwà.» Bàti, kònini. Di, tà títi nda ì kitswá àyikya àmi kì ledé ko. Má adré tàá dhi: «Má kitswá tà títi dhi kì 'o bwà.» Di, má kitswá mána áma tayí tà dré atolé í palé dhi ko. ¹³ Mì adré kpà tàá dhi: «Giká bhà mányàngá 'a dré. Bhà kpà 'a mányàngá dré.» Kòdhi bàti. Di, Giká ni ngá nda kì tà 'o akilé rìti. Kàdré rúbhá ni tà sè dhi, Mírì Giká bhà rúbhá à kàdréro ndòtò tà 'o ásà dhi bvó ko. Be ró dhi, bhà ína rúbhá nda à kàdréro àyi tà 'o ásà be dhi bvó. Mírì adré kpà rúbhá nda ni líkì nì. ¹⁴ Giká tingá tá Mírì Yésu ni rúbhá dràdrà lésè àyi rinyí sè. A ni kókpà àma kì rúbhá kì tingá dràdrà lésè kònini.

¹⁵ Mì nì ko tàle dhi, àmi kì rúbhá i Krísto ni rúbhá ni kigá 'i dhi? Di má ni tsì áma rúbhá adrélépi Krísto àdhya ró dhi ni amú tòkó zàràbhù nì rúbhá be bwà? Tàdzí ko! ¹⁶ Mì nì ko tàle dhi, dhya adrélépi ru amú tòkó zàràbhù be dhi, ì atsa rúbhá àlo ró akódhi be dre dhi? Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Àyi rìti dhi kì atsa rúbhá àlo ró.»* ¹⁷ Di, dhya adrélépi ru amú Mírì be dhi, ì atsa ngá àlo ró akódhi be Tirí na dre.

¹⁸ Lè mì kàdré lapalé ndòtò tà silésè! Tàkonzì àruka títi móndí dré adrélé 'òle dhi i, adré 'òá àyi rúbhá rú ko. Di, dhya ángudhi adrélépi ndòtò tà 'o dhi, adré tàkonzì nda ni

* 6:16 6:16 A kònò Kidhoma 2:24.

'o áyi tãndi ni rúbhá rú. ¹⁹ Mì nǐ ko tàle dhi, àmi ki rúbhá Tírí Lólo ni tépelò 'i dhi? Tàko ko, Giká fè àmi dré Tírí Lólo nda adrélé àmi léna. Àmi ki rúbhá àmi ki tãndi kya 'i ko. ²⁰ Tàko ko, Giká gǐ àmi làgǐ kàdrì sè dre. Dì ásà dhi, mì kàdré lindrì fe Giká dré àmi ki rúbhá sè.

7

Làmó ni tà

¹ Kàdré ìna tà mì dré lizilé má tí àmi ki wárágà le dhi ki tà sè dhi, dóro ni agó dré tòkó mòle ko dhi. ² Di, kitswázó ndòtò tà 'o ko dhi, lè àgo àlo àlo títi dhi ì kàdré àyi ki tãndi ki tòkó ìbe, ìndì tòkó àlo àlo títi dhi ì kàdré àyi ki tãndi ki àgo ìbe. ³ Lè agó kàdré àyi rúbhá logá àyi tòkó dré ko. Kókpa kòdhi tǐni, lè tòkó kàdré àyi rúbhá logá àyi agó dré ko. ⁴ Tòkó ni rúbhá ngbà 'í akódhi ni tãndi àdhya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ni rúbhá nda kókpa agó ni àdhya 'i. Kókpa kòdhi tǐni, agó ni rúbhá ngbà 'í akódhi ni tãndi àdhya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ni rúbhá nda kókpa tòkó ni àdhya 'i. ⁵ Mì kàdré dì ru ga àmi kòfalésè rúbhá ni tà sè ko, kàdré ngbà 'í lókyá mì dré ru yǐzo àmi ki fèzo adrélé tà ta Giká be dhi 'á ko dhi. Dì lókyá nda kòlavú dre dhi, mì kògò adrélé ru amú, Sàtánà kòkitswá ró àmi ki tabhì litilé àmi ki lovó rúbhá àdhya sè ko dhi bvó. ⁶ Má adrè tà kòdhi ni ta ngóro tòlì bhàle àmi dri dhi tǐni ko. Be ró dhi, má fè mána láti àmi dré adrézó tà 'o. ⁷ Má mìlésè dhi, dóro ni tá món dyá títi dhi ì dré làmó mòle ko má tǐni dhi. Dì, Giká lanzí tà tani twátwa dhi ì món dí àlo àlo títi dhi ì dré. Dhya àlo tà tani àlo dhi ìbe. Dhya àzya tà tani àzya dhi ìbe.

⁸ Kàdré món dyá mobhá ko dhi ì tà yítòkó ìbe dhi ki tà sè dhi, má adrè tàá dhi, dóro ni ì dré ngbú adrélé kònìni má tǐni dhi. ⁹ Di, ì kòkitswá rúbhá lovó mvo bwà ko dhi, lè ì kòmo àyikya làmó. Tàko ko, làmó mòle dhi dóro lavulé, rúbhá lovó tayilé adrélé àtsi ró dhi rúsè.

¹⁰ Kàdré món dyá mobhá dhi ki tà sè dhi, má adrè tàá kònìni (má adrè dì tàá ma ko, Mírì adrè tàá nì): Lè tòkó kònga àyi agó kandrásè ko. ¹¹ Dì, kò'o kònìni dhi, kògò agó àzya mo ko, be swá dhi, kògò ru amú àyi agó be. Adrè kpà leá dhi, agó kòtingá àyi tòkó ko.

¹² Àmi àruka títi dhi ì dré dhi, má adrè tàá kònìni (má adrè tàá ma, Mírì adrè tàá nì ko): Agó àlo Yésu ni ka'ilepi dhi kàdré tòkó ka'ilepi ko dhi ìbe gò, tòkó nda dré adrézó leá adrélé agó nda be dhi, lè agó nda kòtingá tòkó nda ko. ¹³ Kókpa kòdhi tǐni, tòkó àlo Yésu ni ka'ilepi dhi kàdré agó ka'ilepi ko dhi ìbe gò, agó nda dré adrézó leá adrélé tòkó nda be dhi, lè tòkó nda kòtayí agó nda ko. ¹⁴ Tàko ko, Giká

bhà agó ka'ilepi ko nda twá adrélé ina ró, akódhi ni tòkó Yésu ni ka'ilepi nda ni tà sè. Kókpà kòdhi tíni, Giká bhà tòkó ka'ilepi ko nda twá adrélé ina ró, akódhi ni agó Yésu ni ka'ilepi nda ni tà sè. Kònò kàdré tá kònìni ko dhi, àyi ki ànzi ki tá adré mómódí bhàle twá Giká dré dhi i ró ko. Di, tà bàti ró dhi, ànzi nda i àyikya mómódí lólo Giká àdhya 'i.

¹⁵ Di, dhya ka'ilepi ko dhi kàdré ina leà ru lanzilé áyi àzya Yésu ni ka'ilepi dhi be dhi, à kòtayí akódhi lile. Akódhi nda kòlì làsú be kònìni dhi, à atrì àzya ni Yésu ni ka'ilepi dhi tòlì làmó àdhya lésè, kàdré agó 'i yà, kó ngalè tòkó 'i yà dhi. Angyá ko, Giká azí àmi adrélé tà kàdríkàdrì íbe. ¹⁶ Kòdhi íbe dhi, mi, tòkó Yésu ni ka'ilepi ni, mí nì ngalè mí ni ámi agó ni tídrí yà dhi ko. Kókpà kòdhi tíni, mi, agó Yésu ni ka'ilepi ni, mí nì ngalè mí ni ámi tòkó ni tídrí yà dhi ko.

Adrema ngóro mì dré tá adrélé Giká dré àmi ki azirà'a dhi tíni dhi

¹⁷ Kàdré ngbà 'í tà kòdhi 'i ko dhi, lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré adrélé ngóro Mírì dré fèle àmi dré dhi tíni, ìndì ngóro mì dré tá adrélé Giká dré àmi ki azirà'a dhi tíni. Má adré tòlì kòdhi ni fe Ekelézyà títi i dré kòdhya. ¹⁸ Di dhya àlo kàdré mómódí lwàle dhi 'i Giká dré tá akódhi ni azirà'a dhi, akódhi nda kàdré ngbú adrélé kònìni. Dhya àlo kàdré mómódí lwàle ko dhi 'i Giká dré tá akódhi ni azirà'a dhi, akódhi nda kò'o i lwàle ko. ¹⁹ Dhyá ki lwàma ìndì dhyá ki lwàma ko dhi, tà tàko 'i. Tà kàdrì dhi ngbà 'í Giká ni tòlì ki ka'ima 'òle dhi 'i. ²⁰ Lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré adrélé ngóro mì dré tá adrélé Giká dré àmi ki azirà'a dhi tíni. ²¹ Di mí kàdré màràbà 'i Giká dré tá ámi azirà'a dhi, mí kòtayí ámi togó adrélé lanzile tà nda sè ko. Di, mí kòkítswá atsálé mómódí trìle dhi ró bwà dhi, mí kò'o mína kònìni. ²² Tàko ko, dhya adrélépi tá màràbà ro Mírì dré akódhi ni azirà'a dhi, atsá ina mómódí trìle Mírì àdhya ró. Kókpà kòdhi tíni, dhya adrélépi tá màràbà ro ko Mírì dré akódhi ni azirà'a dhi, atsá ina màràbà Krísto àdhya ró. ²³ Giká gí àmi làgí kàdrì sè. Mì kòtayí di àmi atsálé màràbà mómódí kya ró dhi ko. ²⁴ Di áma adrúpi i, lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré adrélé Giká kandrà ngóro mì dré tá adrélé dré àmi ki azirà'a dhi tíni.

Mómódya mobhá ko dhi ki tà, tàyítòkó kya íbe dhi i

²⁵ Kàdré mómódya mobhá ko dhi ki tà sè dhi, má kisú tòlì Mírì vélésè ko. Di, má adré mána tà kisùle kònìdhi ni fe ngóro mómódí kitswàlépi adrélé ka'ile, Mírì dré áyi togó dóro tadhálé drá dhi sè dhi tíni. ²⁶ Kizà mà dré adrélé nyàle lókyá ándrò kòndi sè dhi sè dhi, má adré kisúá dhi, dóro ni mì dré adrélé dhu rè ngóro mì dré adrélé dhi tíni dhi. ²⁷ Mí kàdré

tòkó íbe dhi, mí kòndà láti tòkó nda ni tingázó dhi ko. Mí kàdré tòkó àko dhi, mí kòndà tòkó mòle dhi ko. ²⁸ Di, mí kòmo tòkó dhi, mí 'o mána tàkonzì 'i ko. Kókpà kòdhi tìni, kyánzi mòlepi rè ko dhi kòmo dhi, akódhi 'o tàkonzì 'i ko. Di, móndyá adrèbhá ru mo dhi i, tà ni adrè àyi ki dri nya rà. Má adrè mána àmi ki le apalé tà nda i silésè.

²⁹ Ama adrúpi i, má adrè leá tàle dhi, tayí ngbà 'í lókyá tsà. Kidhólé nyànomvá dhi, lè àgo adrèbhá tòkó íbe dhi ì kàdré Giká ni tà 'o ngóro àyi tá tòkó àko na tìni. ³⁰ Móndyá adrèbhá ngòle dhi ì kàdré tà 'o ngóro ì adrè tá ngòle ko na tìni. Móndyá adrèbhá lenzélé dhi ì kàdré tà 'o ngóro ì adrè tá lenzélé ko na tìni. Móndyá adrèbhá ngá gi dhi ì kàdré tà 'o ngóro ngá nda i tá àyikya 'i ko na tìni. ³¹ Móndyá adrèbhá tà 'o ngá bvò kòndi àdhya i sè dhi ì kàdré tà 'o ngóro àyi tá ngá nda ki lovó íbe ko na tìni. Tàko ko, bvò mà dré nìle kòndhi adrè akilé akiakí.

³² Má adrè leá dhi, mì kàdré tà adrézó togó bha lanzìle dhi íbe ko. Agó mòlepi ko dhi adrè àyi togó bha Mírì ni tà dri, adrézó kisùá ngalè í ni kitswá Mírì ni togó 'o kinìlé ngíni ya dhi. ³³ Di, agó mòlepi dhi adrè ína àyi togó bha tà bvò kòndi àdhya i dri, adrézó kisùá ngalè í ni kitswá àyi tòkó ni togó 'o kinìlé ngíni ya dhi. ³⁴ Di tà dré adrélé lèle 'òle dhi ì lanzì ru 'a be rì. Kókpà kòdhi tìni, tòkó mòlepi ko dhi ìndì kyánzi mòlepi rè ko dhi, ì adrè àyi ki togó bha Mírì ni tà dri, ì kàdréró lólo rúbhá ni tà sè ìndì togó ni tà sè akódhi kandrà be dhi bvó. Di, tòkó mòlepi dhi adrè ína àyi togó bha tà bvò kòndi àdhya i dri, adrézó kisùá ngalè í ni kitswá àyi agó ni togó 'o kinìlé ngíni ya dhi. ³⁵ Má adrè tà kòdhi ki ta kitswázó tà lanzì bha àmi dri ko, be ró dhi, kitswázó àmi ki ledé, mì kàdréró tà kitswábhá Mírì m̀lèsè dhi ki 'o, adrézó tròle akódhi ni tà rú togó wáyi sè.

³⁶ A kòzì tòkó agó àlo dhi dré gò, agó nda dré adrézó kisùá dhi, í adrè tà 'o tòkó nda rú dóro ko àyi lovó rúbhá àdhya sè gò, dré adrézó tòkó nda ni le mòle dhi, lè ì kòmo ru ngóro dré adrélé lèle dhi tìni. Akódhi kò'o kònnìni dhi, 'o tàkonzì 'i ko. ³⁷ Di, agó nda kònnì dóro tàle dhi, í lè tòkó nda ni mòle ko, ngóro tà bhàle í dri dhi tìni ko, be ró dhi, ngóro tà í dré lèle 'òle dhi tìni gò, dré kitswázó àyi lovó rúbhá àdhya ni mvo bwà dhi, akódhi 'o dóro làmó mòzo ko. ³⁸ Di ásà dhi, agó tòkó zìle drá dhi ni mòlepi dhi, 'o dóro. Di, agó tòkó zìle drá dhi ni mòlepi ko dhi 'o ína dóro lavulé.

³⁹ Tòkó àlo dhi ni agó kàdré dhu rè lídrì íbe dhi, lè ì kàdré ngbú adrélé agó nda be. Di, akódhi ni agó kòdrà dhi, akódhi ni kitswá ína agó ángùdhi dré lèle dhi ni mo, kàdré móndí Mírì àdhya 'i dhi. ⁴⁰ Di, má adrè mána kisùá dhi, akódhi ni

adré arí íbe lavúlé, kàdré dhu rè ngóro dré adrélé dhi t́ni dhi. Má adré kpà kisúá dhi, má adré àmi ḱi drí ta tògyá Gíká ni Tirí àdhya sè.

8

Mányàngá fèle gíká tàko i dré dhi ni tà

¹ Kàdré manyàngá fèle gíká tàko i dré dhi ni tà sè dhi, má adré t́á kònni: Mà nń t́ale dhi, àma títi dhi i tà nńń íbe dhi be. Tà nńń adré ḿondí ḱi 'o avólé dríkàdrì sè. Di, lèle adré ína ḿondí ḱi timbà àyi ḱi tà ka'íka'í na. ² Dhya ángùdhi adrélépi kisúá dhi, í nń tà be dhi, nń ína tà ngóro dré kitswálé í kònni dhi t́ni rè ko. ³ Di, dhya adrélépi Gíká ni le dhi, Gíká nń akódhi nda kòdhya.

⁴ Kàdré di manyàngá fèle gíká tàko i dré dhi ni nyàma ni tà sè dhi, mà nń t́ale dhi, gíká tàko bvò àdhya i tà tàko 'i dhi be. Mà nń kpà, Gíká ngbà 'í àlo kwákwá dhi be. ⁵ Bati, ḿondí àruka i adré àyikya gíká tàko bhù na ìndì bvò dri dhi ḱi zi gíká ro. Tàko ko, gíká i bí, ìndì mírì i bí. ⁶ Di, tágba dré adrézó kònni dhi, àma dré dhi, Gíká ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi nda àma ḱi Atá ngá títi dhi ḱi bhàlepi, ìndì mà dré adrézó lídrì íbe drá dhi 'i. Mírì kókpa 'í àlo kwákwá. Akódhi nda Yésu Krísto ngá títi dhi ḱi bhàzo ásà, ìndì mà dré adrézó lídrì íbe ásà dhi 'i.

⁷ Di, ḿondyá títi dhi i nń àyikya tà nda kòdhi i ko. Ḿondí àruka i adré rè dhu ru su gíká tàko ḱi tà íbe. Ayi nda i kàdré manyàngá fèle gíká tàko i dré dhi ni nya dhi, i adré noá ngóro manyàngá gíká tàko kya ró. Di àyi ḱi tà ka'íka'í yàyà dhi sè dhi, àyi ḱi togó adré àyi ḱi arókì gò, i dré adrézó kisúá dhi, i 'o àyi atsálé ndí ró Gíká kandrà dre. ⁸ Tà bati ró dhi, manyàngá adré ína àma ḱi 'o atsálé ànyi Gíká làga dhi ni ko. Gba mà kònya yà dhi, kó ngalè mà kònya ko yà dhi, tà nda adré tà dóro 'o àma dré ko.

⁹ Di, mì dré nìle mì kitswá àmikya ngá títi dhi ḱi nya bwà dhi sè dhi, mì kòno dóro, tà nda kàtsáro tà mì dré adrézó ḿondí tà ka'íka'í íbe yàyà dhi ḱi 'o ledhélé tàkonzì na dhi ró ko. ¹⁰ Tàko ko, dhya àlo tà íbe yàyà dhi kòno mì adrélépi tà nńń íbe dhi adrérà'a ngá nya gíká tàko ni t́epelò na dhi, tà nda ni zakó tsì akódhi nda ni togó se adrélé manyàngá fèle gíká tàko i dré dhi ni nya? ¹¹ Àsà dhi, mí adré àmi adrúpi tà íbe yàyà ìndì Krísto dré dràzo ásà dhi ni tà ka'íka'í kizá àmi tà nńń nda sè. ¹² Mì kàdré tàkonzì 'o àmi ḱi adrúpi i rú, adrézó àyi ḱi tà ka'íka'í yàyà dhi ḱi kizá làsú be kònni dhi, mì adré àmikya tàkonzì 'o Krísto ni tándi rú. ¹³ Àsà dhi, ngá má dré adrélé nyàle dhi kàdré àma adrúpi ni 'o dhèle

tàkonzì na dhi, má kitswá gòle vélé zǎ nya ko, má kògòrò akódhi ni 'o dhèle ko.

9

Pòlò gà ngá kisúle Rúbì Tani ni longoma ni tà sè

¹ Má kitswá mána tà adrébhá dóro má mìlèsè dhi kǐ 'o bwà ko? Ma mána àpóstolò 'i ko? Má nò àma kǐ Mírì Yésu áma mǐ sè ko? Amì àzì má dré 'òle Mírì ni tà sè dhi ni lò'wa 'i ko? ² Tágba móndí àruka ì kàdré áma no ngóro àpóstolò ro ko yà dhi, ma àpóstolò 'i àmì dré. Tàko ko, mì dré adrélé Mírì Yésu na dhi sè dhi, mì adré àzì má dré 'òle àpóstolò ro dhi ni tadhá ngádra 'á dhi àmì.

³ Tà má dré adrézó áma tàrà ga ásà móndí adrébhá áma ndri dhi i tí dhi i, tà kòni 'i: ⁴ Mà kitswá tsì adrélé ngá kisú nyàle ìndì mvùle àzì mà dré adrélé 'òle dhi sè bwà ko? ⁵ Mà kitswá tsì tòkó Yésu ni ka'ìbhá dhi kǐ do mòle, adrézó tatsilé àyi ìbe ngóro àpóstolò àruka kya tǐni, Mírì ni adrúpi kya tǐni, ìndì Pétèrò àdhya tǐni dhi ko? ⁶ Adré tsì leá dhi, àma Bàránábà be dhi i, mà kàdré ngbà 'í àzì 'o àma kǐ tàndì kǐ drígá sè làfa kisúzó dhi àma? ⁷ Adhi adré sòdá àzì 'o áyi tàndì ni làfa sè dhi nì? Adhi adré ngá kidhí gò, adrézó lò'wa ni ni nya ko dhi nì? Adhi adré kà'wá likí gò, adrézó bàsú ni ni mvu ko dhi nì?

⁸ Mì adré kisúá dhi, má adré tà kòdhi kǐ ta ngóro móndí ì dré adrélé kisúle dhi tǐni? Mósè ni tátírí kúlí adré kókpa tàá kònini ko? ⁹ Tàko ko, Mósè ni tátírí kúlí nda adré tàá dhi: «Tí dré adrèrà'a lò'wa ató zǐle dhi 'á dhi, à kòdrò ti ni ngá nyàle dhi ni logázó drá ko.»* Kòdhi Gíká adré ngbà 'í tí kǐ tà kisú kòdhya? ¹⁰ Adré zakó tsì tà nda ni ta àma kǐ tà sè? Tà bàti ró dhi, à tisi tà nda àma kǐ tà sè. Tàko ko, adré leá dhi, dhya adrélépi amvú 'a dhi i dhya adrélépi ngánò tswa dhi be dhi, ì kàdré 'òá adrézó mǐ bha lànyá kisúzó àyikya ró. ¹¹ Mà kòrì kòrì Tírì Lólo àdhya àmì kòfalé 'í dhi, mà kitswá tsì ngá bvò àdhya kǐ kisú àmì drígásè ko?

¹² Móndí àruka ì kàdré rǐnyí ìbe kitswázó ngá kisú àmì drígásè 'í dhi, àma àmakya rǐnyí ìbe àyikya kǐ lavú ko? Dì, tágba dré adrézó kònini dhi, mà 'o tà àmì kòfalé rǐnyí nda sè ko. Be ró dhi, mà adré àmakya tà títi dhi kǐ mvo, mà kòkíró Rúbì Tani Krísto àdhya ni longoma ko.

¹³ Mì nǐ ko tàle dhi, dhya adrébhá àzì 'o tépelò na dhi ì adré ngá fèle tépelò nda na dhi kǐ àmbí kisú nyàle dhi? Dhya adrébhá tà 'o àlètàrì kandrá dhi ì adré kpà ngá fèle àlètàrì nda dri dhi kǐ àmbí kisú.† ¹⁴ Kókpa kòdhi tǐni, Mírì

* 9:9 9:9 A kònò kpà Dùtèrònómè 25:4; 1 Timòtèyò 5:18. † 9:13 9:13 A kònò Lèvitikè 6:9, 19; Dùtèrònómè 18:1-3.

Yésu fè tòlí tàzoá dhi, móndyá adrèbhá Rúbí Tani longó dhi ì kàdré ngá kisú àyi kì lídrì dré Rúbí Tani nì longoma nda sè.‡

15 Di, má 'o mána tà rinyí nda sè àlomvá ko. Má adrè kpà tà kòdhi kì tìsì, àmi kì togó asézó ngá fe má dré dhi bvó ko. Má mìlèsè dhi, dóro nì tá má dré dràle kitswálé ngá zi àmi tí ko dhi! Dhya àlo kitswá tà má dré adrézó áma afà ásà kòdhi nì tingá má vélèsè ko! 16 Tà bàti ró dhi, má kàdré Rúbí Tani longó dhi, má kitswá mána áma afà tà nda sè bwà ko. Tàko ko, Giká bhà àzì nda má drígá nì, má kàdréro 'òá be dhi bvó. Kònò kizà nì tá adrè áma ngá 'i, má kàdré tá Rúbí Tani nda nì longó ko dhi! 17 Kònò má kòkipè tá àzì nda 'òle ma dhi, má nì tá làgì kisú ásà. Di, Giká dré àzì nda nì bhàle má drígá nì dhi sè dhi, má adrè ngbà 'í àzì bhàle má drígá nda nì 'o kòdhyà. 18 Má nì di àdho làgì kisú àzì nda sè kòdhyà? Áma làgì, adrema Rúbí Tani má dré adrélé longolé àngyá dhi nì longó dhi 'i. Ásà dhi, má adrè longóá ngá zi àko ró, tágba má dré adrézó rinyí íbe kitswázó ngá kisú àzì nda sè dhi.

19 Gba má dré adrézó dhya àlo nì màràbà 'i ko dhi, má 'o ma adrélé móndyá títi dhi kì màràbà ro, kitswázó móndí bí dhi kì adrì Krísto nì ka'í dhi bvó. 20 Di Yúdà ànzi ì kòfalé dhi, má 'o ma adrélé Yúdà ànzi nda ì tìni, kitswázó àyi kì adrì Krísto vélé dhi bvó. Móndyá adrèbhá Mósè nì tátírítrí kúlí zàle dhi ì kòfalé dhi, má 'o ma adrélé àyi tátírítrí kúlí zàle nda ì tìni, tágba má dré adrézó tátírítrí kúlí zàle ko dhi, má kòkitswáro àyi kì adrì Krísto vélé be dhi bvó. 21 Móndyá adrèbhá tátírítrí kúlí àko dhi ì kòfalé dhi, má 'o ma adrélé àyi tátírítrí kúlí àko nda ì tìni, kitswázó àyi kì adrì Krísto vélé dhi bvó. Kòdhi adrè tàá dhi, ma Giká nì tátírítrí kúlí zàle ko dhi ko. Be ró dhi, ma mána Krísto nì tátírítrí kúlí zàle. 22 Móndyá tà ka'ika'í íbe yàya dhi ì kòfalé dhi, má 'o ma adrélé yàya àyi nda ì tìni, kitswázó àyi kì adrì Krísto vélé dhi bvó. Di móndyá títi dhi ì kòfalé dhi, má 'o ma adrélé àyi àlo àlo títi dhi ì tìni, adrélé láti títi dhi kì nda kitswázó àyi kì àruka kì tidrí dhi bvó. 23 Má adrè tà títi nda kì 'o Rúbí Tani nì tà sè, mà kòkisúro tà tani ásà tùmání móndí àruka bí dhi íbe be dhi bvó.

24 Mì nì ko tàle dhi, móndí ì kàdré angú ra dhi, àyi títi dhi ì adrè ràle, di, ngbà 'í àyi kì àlo adrè làgì kisú nì dhi? Di mì kàdré àmikya angú ra kitswázó làgì kisú dhi bvó. 25 Móndyá títi adrèbhá ru pfu lavì na dhi ì adrè tà bí dhi kì mvo, àyi kì rúbhá kì 'òzo atsálé tòmbatòmba. Í adrè 'òá kitswázó kulá adrélépi ñwàle ñwanjwà dhi nì kisúzó kòdhyà. Di, mà adrè

‡ 9:14 9:14 A kònò Mátáyò 10:10; Lúkà 10:7.

àmakya 'òá kitswázó kùlá kitswálépi ñwàle bwà ko dhi ni kisúzó kòdhyà. ²⁶ Di àsà dhi, má adré mána angú ra wàyá ro ko. Mà kàdré ru pfu mómí àzya be dhi, má adré akódhi ni tisi wàyá ro ko. ²⁷ Di, má adré mána áma rúbhá 'o atsálé tòmbatòmbe, adrézó bhàá áma rinyí zàle, má kònì dra Rúbí Tani longó mómí àruka i dré dhi, à kòkitswáró làgí logá má dré ko.

10

Tà 'òma Ìsèrèlè ànzì kya tìni ko dhi

¹ Ama adrúpi i, má lè mì kòtivì ko tàle dhi, Mósè ni lókyá 'á dhi, áma ki tábhí títi dhi i atsi tá ndùrùku zàlèsè gò, i dré lavúzó yìandre 'àsè dhi.* ² Di ndùrùku nda na ìndì yìandre nda na dhi, i kisú tá bàtìsimò, ru amúzó Mósè be. ³ Ayi títi dhi i nya tá mányàngá àlo angálépi Giká vélèsè dhi kòdhyà. ⁴ I mvu tá kpà yì àlo angálépi Giká vélèsè dhi kòdhyà. Tàko ko, i adré tá yì adrélépi apfòle kírà angálépi Giká vélèsè gò adrélé àyi ki lebè dhi lèsè dhi ni mvu.† Kírà nda tá Krísto 'i. ⁵ Tágba dré tá adrézó kònìni dhi, mómí bí àyi kòfalé dhi ki tà tá dóro Giká mìlèsè ko gò, i dré todràzo duku na.

⁶ Di tà nda kòdhi i atsá tá àyi rú kònìni kitswálé tà tadhá àma dré, mà kàdréró tà kònìni ki lovó bha àyikya tìni ko. ⁷ Mì kàdré di giká tàko ki lindrì bha àyi ki àruka kya tìni ko. Ngóro tisi Giká ni Kúlí na dhi tìni: «Mómí i lírì tá adrélé ngá nya ìndì ngá mvu gò, i dré ngàzo adrélé làrì to giká tàko i kandrá.»‡ ⁸ Mà kàdré ndòtò tà 'o àyi ki àruka kya tìni ko. Tàko ko, àyi ngùlù-nyadhi-àlo-drì-na nda i todrà tá kítú àlo sè.§ ⁹ Mà kàdré Krísto ni tabhì àma ki tàkonzì sè àyi ki àruka kya tìni ko. Tàko ko, nì tisi tá àyi nda i todràle dhi kòdhyà.* ¹⁰ Mì kàdré kpà ngùrùngùrù ta àyi ki àruka kya tìni ko. Tàko ko, ángéló adrélépi dràdrà fe dhi tupfú tá àyi nda i todràle dhi kòdhyà.†

¹¹ Tà nda kòdhi i atsá tá àyi rú kitswázó tà tadhá àma dré. A tisi kpà tà nda i kitswázó àma adrèbhá lídrì ìbe lókyá kùdù kònìdhi 'á dhi ki kodzó dhi bvó. ¹² Àsà dhi, mì kàdré kisúá dhi mì adré àmi ki totó tātā dhi, mì kònò dóro, mì kòdheró ko! ¹³ Tà twá adré àmi ki tabhì tà adrèbhá mómíyá títi dhi ki tabhì dhi i rúsè ko. Giká kitswá kpà adrélé ka'ìle togó wáyì sè. Kitswá àmi ki tayí tà dré tabhìle àmi ki rinyí lavúzó dhi ko. Di, tà dré adrérà'a àmi ki tabhì dhi 'á dhi, a

* **10:1** 10:1 A kònò Pfòma 13:21-22; 14:19-29 † **10:4** 10:4 A kònò Ngá nàma 20:8-11. ‡ **10:7** 10:7 A kònò Pfòma 32:6. § **10:8** 10:8 «Ngùlù-nyadhi-àlo-drì-na» kònìdhi: 23.000. A kònò Ngá nàma 25:1-18 * **10:9** 10:9 A kònò Ngá nàma 21:5-6 † **10:10** 10:10 A kònò Ngá nàma 17:6-14

ni láti nzi àmi dré kitswázó lapalé tíasà, mì kòkitswáró togó tsi be dhi bvó.

Gìká tàko ki lindrì bhàma ko dhi

¹⁴ Dì áma arúpi má dré lèlè tò ni i, mì kàdré lapalé gìká tàko ki lindrì bhàma ni tà sílèsè. ¹⁵ Má adré tà kòdhi ki ta àmi, mómí tògya ró dhi i dré. Dì àmi ki tàndi, mì kòtabhì tà má dré adrélé tàle nda i, nìzoá ngalè tà nda i tà bàti 'i yà dhi. ¹⁶ Mà dré adrerà'a mányàngá Mírì àdhya ni nya dhi 'á dhi, mà kàdré kópò adó, adrézó tà tani zi Gìká tí dríá gò, adrézó mvuá dhi, mà adré zakó tsi àma ki amú Krísto ni kàrì be? Mà kàdré kpà mápà tonò nyàle dhi, mà adré zakó tsi àma ki amú Krísto ni rúbhá be? ¹⁷ Mápà nda dré adrélé ngbà 'í àlo dhi sè dhi, àma zyandre dhi i, mà atsá rúbhá àlo ró. Angyá ko, mà adré títi mápà àlo nda ni nya kòdhya.

¹⁸ Mì kisù rè Ìsèrèlè ànzi ki tà ká. I kàdré ngá fèlè mòbòmà ro àlètàrì dri dhi ki nya dhi, i adré zakó tsi àyi ki amú Gìká àlètàrì nda ni bhàzo drá dhi be? ¹⁹ Má adré lèá tàle dhi, ngá fèlè gìká tàko i dré dhi, tà kàdrì 'i dhi ko. Gìká tàko i kpà tà kàdrì 'i ko. ²⁰ Dì, à kàdré ngá fe mòbòmà ro gìká tàko i dré dhi, à adré fèá tirí kònzì i dré, Gìká dré ko. Má adré di lèá dhi, mì kàmú ru tirí kònzì íbe àlomvá ko. ²¹ Mì kitswá adrélé kópò Mírì àdhya ni mvu, adrézó kókpà kópò tirí kònzì kya ni mvu dhi bwà ko. Mì kitswá adrélé mányàngá Mírì àdhya ni nya, adrézó kókpà mányàngá tirí kònzì kya ni nya dhi bwà ko. ²² Kòdhi mà adré tsi Mírì ni togó le 'òle aswálé? Ama tsi rinyí íbe akódhi àdhya ni lavú?

Tà títi dhi ki 'òma lindrì fèzo Gìká dré dhi

²³ Mì adré tàá dhi: «Mà kitswá tà títi dhi ki 'o bwà.» Bàti, kònini. Dì, tà títi nda i kitswá àyikya àmi ki ledé ko. «Mà kitswá tà títi dhi ki 'o bwà.» Dì, tà títi nda i kitswá àyikya mómí ki timbà àyi ki tà ka'ika'i na ko. ²⁴ Lè mì kàdré tà dóro nda kiséle àmi ki tàndi i dré ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà dóro nda àmi ki àzya i dré.

²⁵ Mì kàdré ngá títi adrélé lagílè ngá lagíra na dhi ki ka'i nyàle. Dì, mì kàdré àmikya ngá nda ki tà lizí ko, tà nda kàròkìró àmi ki togó ko dhi bvó. ²⁶ Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tàá dhi: «Bvò i ngá títi lá dhi íbe dhi i, Mírì àdhya 'i.»

²⁷ Dhya àlo Yésu ni ka'ilepi ko dhi kòzi àmi ngá nya gò, mì dré ka'izoá lile dhi, mì kònya ngá títi bhàle àmi kandrá dhi i. Dì, mì kòlizí àmikya ngá nda ki tà ko, tà nda kàròkìró àmi ki togó ko. ²⁸ Dì, dhya àlo kòtà ína àmi dré dhi, «Kònìdhi ngá fèlè gìká tàko dré dhi 'i» dhi, mì kònya ko, dhya tà nda ni tàlepi àmi dré dhi ni tà sè, ìndì tà nda kàròkìró mómí

ni togó ko sè. ²⁹ Má adrè àmi ki togó ni tà ta kòdhya ko. Be ró dhi, má adrè mána dhya àzya nda ni togó ni tà ta kòdhya. Di à ni kitswá liziá dhi: «À adrè tà má dré adrélé nòle dóro dhi ki logá má dré dhya àzya ni togó ni tà sè àdho tà sè? ³⁰ Má kàdré mána àwoyà ta Giká dré gò adrézó ngá nya dhi, à adrè tà ta kònzi má rú ngá má dré àwoyà fèzo àsà nda sè àdho tà sè?»

³¹ Di mì kàdré ngá nya yà, ngá mvu yà, kó ngalè tà ángùdhi ni 'o yà dhi, mì kàdré tà nda ki 'o títi kitswázó lindrì fe Giká dré dhi bvó. ³² Mì kò'o tà àlo kitswálépi móndí ki 'o ledhéle tàkonzì na dhi ko, àyi nda ì kàdré Yúdà ànzi 'i yà, móndí sùrú twá ro dhi 'i yà, kó ngalè móndí Ekèlézyà Giká àdhya lé dhi 'i yà dhi. ³³ Mì kàdré tà 'o mána tíni. Má adrè tà títi dhi ki 'o, áma tà kàdréro dóro móndyá títi dhi ì mìlésè. Má adrè tà dóro nda kisulé áma tàndi dré ko. Be ró dhi, má adrè mána tà dóro nda móndí zyandre dhi ì dré, ì kòkitswáro lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú be dhi bvó.

11

¹ Mì kàdré tà 'o mána tíni, ngóro áma tàndi má dré adrélé tà 'o Krísto àdhya tíni dhi tíni.

Ago ki tà tòkó íbe lísámbò na dhi

² Má adrè àmi ki tà bha kuru, mì dré adrélé ngbú áma tà kisú dhi sè, ìndì mì dré adrélé tròle tà má dré tadhále àmi dré dhi ì rú dhi sè.

³ Di, má adrè mána leá mì kònì dhi, àgo títi dhi ki drì Krísto 'i, tòkó ni drì agó 'i, ìndì Krísto ni drì Giká 'i. ⁴ Di lísámbò na dhi, agó àlo dhi kònndrà ngá í dri gò, adrézó tà zi Giká tí yà, kó ngalè adrézó Giká ni kúlí longó profétà àdhya tíni yà dhi, agó nda adrè ína kanyò fe Krísto dré.* ⁵ Di tòkó àlo dhi kònndrà ngá í dri ko gò, adrézó tà zi Giká tí yà, kó ngalè adrézó Giká ni kúlí longó profétà àdhya tíni yà dhi, tòkó nda adrè ína kanyò fe áyi agó dré. Tàko ko, sù ngóro tòkó nda rè tá áyi drìbhí rèrè na tíni. ⁶ Tòkó kònndrà ngá í dri ko dhi, dóro ni tá dré áyi drìbhí rèle rèrè dhi. Di, tòkó ni drìbhí rèma yà, kó ngalè akódhi ni drìbhí fàma yà dhi kàdré kanyò fe drá dhi, lè akódhi kàdré áyi drì ndràndrà. ⁷ Di, adrè leá dhi, agó kònndrà ína áyi drì ko. Tàko ko, Giká bhà agó làsú be í tíni, ìndì agó adrè Giká ni mìlanzìlanzì tadhá. Di, tòkó adrè ína agó ni mìlanzìlanzì tadhá. ⁸ Angyá ko, Giká 'o tá agó apfòle tòkó lésè ko. Be ró dhi, 'o ína tòkó

* **11:4** 11:4 Giká ni Kúlí tisile Gírìkì ti sè dhi adrè tàá kònwa dhi, «agó nda adrè ína kanyò fe áyi drì dré.» Kòdhi adrè leá tàle dhi, agó nda adrè kanyò fe Krísto dré.

apfòle agó lésè. ⁹ Kòdhi íbe dhi, Giká bhà tá agó tòkó dré ko. Be ró dhi, bhà ína tòkó agó dré. ¹⁰ Tà nda sè dhi, ìndì ángéló ki tà sè dhi, lè tòkó kàdré áyi drì ndra tadházóá dhi, i agó zàle dhi.

¹¹ Dì, tágba kònìni dhi, Mírì na dhi, tòkó ni tà kitswá adrélé be dhi agó ni tà àko ko. Agó ni tà kitswá kpà adrélé be dhi tòkó ni tà àko ko. ¹² Tàko ko, ngóro tòkó dré apfòle agó lésè dhi tíni dhi, à ti kpà agó apfòle tòkó lésè. Dì, tà bàti ró dhi, ngá títi dhi ì apfò Giká vélésè.

¹³ Mì kòlanzi tà kòni ki bvó àmi ki tàndi i kòfalé: Tòkó àlo dhi kòndrà áyi drì ko gò adrézó tà zi Giká tí dhi, kòdhi tsì dóro? ¹⁴ Ngá wáyi Giká dré bhàle dhi ki làsú adré zakó tsì tadhá àmi dré dhi, agó ni drìbhí kàdré kàtswa dhi, tà nda adré kanyò fe akódhi dré? ¹⁵ Dì, tòkó ni drìbhí kàdré kàtswa dhi, tà nda adré ína lindrì fe akódhi dré. Tàko ko, Giká fè drìbhí kàtswa nda akódhi dré ngóro ngá dré adrézó áyi drì ndra ásà dhi tíni. ¹⁶ Dhya àlo kàdré tà le kayílé tà nda kòdhi i dri dhi, àma labhi àzya mà dré adrélé lebèle dhi àko. Ekèlézyà Giká àdhya i kókpa labhi àzya àko.

Mányàngá Mírì àdhya

(A kònò kpà Mátáyò 26:26-29; Márokò 14:22-25; Lúka 22:15-20)

¹⁷ Kàdré tà mì dré adrézó ru kimó adrélé 'òá dhi ki tà sè dhi, má kitswá àmi ki tà bha kuru ásà ko. Tàko ko, mì adré àmikya tà kòzi ki 'o, tà dóro ki lavú. ¹⁸ Drìdrì dhi, má adré yíá tàle dhi, mì dré adrérà'a ru kimó mómí Ekèlézyà àdhya i ró dhi 'á dhi, mì adré àmikya ru lanzí àmi kòfalésè. Dì má ni kitswá tà nda ni ka'í tsà. ¹⁹ Tà bàti ró dhi, lè tà adrézó ru lanzí dhi ì kàdré àmi kòfalé be, à kòkitswáro mómíyá Giká dré ka'íle àmi kòfalé dhi ki ni be dhi bvó. ²⁰ Mì dré adrérà'a ru kimó dhi 'á dhi, mì adré àmikya manyàngá Mírì àdhya ni nya kòdhya ko. ²¹ Tàko ko, mì dré adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, àmi àlo àlo títi dhi i mì adré ngá do àmi ki tàndi i dré nyàle drìdrì mómí àruka i kandrá. Dì mómí àruka i tàbirí íbe, àruka ni ì adré kó wá tsì. ²² Àmi tsì dzó àko kitswázó ngá nya ìndì ngá mvu lána dhi? Kó ngalè, mì adré Ekèlézyà Giká àdhya ni ayízè, adrézó kanyò fe mómí manyàngá àko dhi i dré? Má ni àdho tà ta àmi dré kòdhya? Má ni tsì àmi ki tà bha kuru? Kóko! Má kitswá àmi ki tà bha kuru tà nda sè ko!

²³ Tàko ko, má tadhá mána àmi dré tà má dré kisúlé Mírì vélésè kòni i kòdhya: Ngátsi Mírì Yésu ni lefèzo kàribhá i drígá dhi sè dhi, akódhi adó tá mápà, ²⁴ àwoyà fèzo Giká dré gò, nòzoá tàzoá dhi: «Kòndhi áma rúbhá má dré adrélé fèle àmi ki tà sè dhi 'i. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònìni adrézó

áma tà kisù.» ²⁵ Ngá nyàma àmvolésè dhi, dré kókpà 'òzoá kònìni kópò sè. Adó kópò nda, tàzoá dhi: «Kópò kònìdhi adrè tà tídhí Gíká dré bhàle ru yízo móndí íbe áma kàrí sè dhi ni tà tadhá. Mì mvu, ìndì vésè wáyi mì dré adrérà'a mvuá dhi 'á dhi, mì kàdré 'òá kònìni adrézó áma tà kisù.» ²⁶ Tàko ko, vésè wáyi mì dré adrérà'a mápà kòdhi ni nya, adrézó kpà kópò kòdhi ni mvu dhi 'á dhi, mì adrè Mírì ni dràdrà ni tà longó, tsàle lókyá dré dra agòzo dhi 'á.

²⁷ Asà dhi, dhya ángùdhi adrélèpi Mírì ni mápà nya yà, adrélèpi kó akódhi ni kópò mvu yà ngóro dré kitswálé Gíká m̀lèsè dhi tíni ko dhi, akódhi nda adrè ína tàkonzì 'o Mírì ni rúbhá rú ìndì akódhi ni kàrí rú gò, tàkonzì nda dré adrézó akódhi dri. ²⁸ Adrè òlèá dhi, móndí àlo àlo títi dhi ì kàdré àyi ki tàndi ki togó tabhì 'íká gò, ì kògòro adrélè mápà nda ni nya, adrézó kópò nda ni mvu ndò. ²⁹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélèpi mápà nda ni nya, adrézó kópò nda ni mvu Mírì ni rúbhá ni tà kisù àko ró dhi, adrè ína Gíká ni tàbvó tàma asé àyi tàndi dri. ³⁰ Tà nda sè dhi, móndí bí àmi kòfalé dhi ì rúbhá íbe yàya ìndì drà ro, ìndì àmi ki àruka bí dhi ì todrà dre. ³¹ Mà kàdré àma ki tàndi ki tàbvó ta dhi, Gíká kitswá àma ki tàbvó ta ko. ³² Dì, Mírì Gíká adrè ína àma ki tàbvó ta, adrézó àma ki lotó, í kòbhàro tà àma dri móndyá bvò àdhya kya tíni ko dhi bvó.

³³ Asà dhi, áma adrúpi ì, mì dré adrérà'a ru kimó mányàngá Mírì àdhya ni nya dhi 'á dhi, mì kàdré ru letè àmi kòfalésè. ³⁴ Àmi ki àruka ì kàdré tàbirì íbe dhi, ì kònya ngá àyi bhàna 'íká, mì kònì dra ru kimó dhi, mì kò'oró tàkonzì gò àmi ki tàbvó tàzo dhi ko.

Kàdré tà àruka mì dré lizílé dhi ki tà sè dhi, má ni tà nda ki lotó lókyá má dré adrérà'a àmi véna dhi 'á.

12

Tà tani Tirí Lólo dré adrélè fèle dhi ì

¹ Ama adrúpi ì, kàdré tà tani Tirí Lólo dré adrélè fèle dhi ki tà sè dhi, má adrè leá mì kònì tà bàti tà nda ì dri be. ² Mì nì tàle dhi, mì dré tá adrérà'a pàgánò ì ró dhi 'á dhi, mì tayí tá àmi adrélè tatsilé gíká tàko kitswábhá kúlí ta bwà ko dhi ì vésè dhi be. ³ Asà dhi, má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya àlo adrélèpi tà ta Gíká ni Tirí ni rìnyí sè dhi kitswá tàá dhi «Tátrítrí kàdré Yésu dri!» dhi bwà ko. Kòdhi íbe dhi, dhya àlo kitswá tàá dhi «Yésu Mírì 'ì!» dhi bwà ko, kàdré ngbà 'í Tirí Lólo ni rìnyí sè ko dhi.

⁴ Tà tani Tirí Lólo dré adrélè fèle dhi ì twátwa. Dì, Tirí àlo nda adrè ína fèá nì. ⁵ Látì adrézó Mírì ni àzì 'o dhi ì twátwa. Dì, à adrè àzì nda ki 'o Mírì àlo nda dré. ⁶ Tà Gíká dré adrélè

'òle móndí i 'àsè dhi i twátwa. Di, Giká àlo nda adrè tà títi nda ki 'o móndyá títi dhi i 'àsè dhi nì.

⁷ Giká adrè áyi Tírí ni rìnyí tadhá móndyá ka'ìbhá àlo àlo títi dhi i rú, adrézó tà dóro 'o àyi títi nda i dré. ⁸ Dhya àlo dré dhi, Tírí nda adrè rìnyí adrézó kúlí ta tògyá sè dhi ni fe kòdhya. Dhya àzya dré dhi, Tírí àlo nda adrè rìnyí adrézó kúlí ta tà nìni sè dhi ni fe kòdhya. ⁹ Azya ni dré dhi, Tírí àlo nda adrè rìnyí adrézó Giká ni ka'ì togó wáyi sè dhi ni fe kòdhya. Azya ni dré dhi, Tírí àlo nda adrè rìnyí adrézó móndí ki drà tidrí dhi ni fe kòdhya. ¹⁰ Azya ni dré dhi, adrè rìnyí adrézó tà líndrígá ró dhi ki 'o dhi ni fe kòdhya. Azya ni dré dhi, adrè rìnyí adrézó Giká ni kúlí longó prófétà àdhya tìni dhi ni fe kòdhya. Azya ni dré dhi, adrè rìnyí adrézó tírí twátwa dhi ki ni lanzilé dhi ni fe kòdhya. Azya ni dré dhi, adrè rìnyí adrézó ti twátwa ki ta dhi ni fe kòdhya. Azya ni dré dhi, adrè rìnyí adrézó ti twátwa nda ki kúlí àndu ngi dhi ni fe kòdhya. ¹¹ Tírí àlo kwákwá nda adrè tà títi nda ki 'o nì. Adrè rìnyí twátwa nda ki lanzí móndí àlo àlo títi i dré, ngóro í dré adrélé lèle 'òle dhi tìni.

Rúbhá àlo kígá ni íbe bí dhi

¹² Dhyá ki rúbhá ngá àlo dhi 'i, gba dré adrézó kígá íbe bí dhi. Krísto ni tà kókpà kòdhi tìni. Gba rúbhá ni ni kígá ì dré adrézó bí dhi, rúbhá nda ngbà 'í àlo. ¹³ Tàko ko, à fè bàtisimò àma títi dhi i dré Tírí Lólo àlo dhi ni rìnyí sè, mà kàdréro rúbhá àlo ró, gba mà kàdré Yúdà ànzi 'i yà, móndí sùrú twá ro dhi 'i yà, màràbà 'i yà, kó ngalè móndí màràbà ro ko dhi 'i yà dhi. Giká bhà Tírí àlo nda adrélé àma títi dhi i léna.

¹⁴ Rúbhá nda ni kígá ngbà 'í àlo ko. Be ró dhi, rúbhá nda kígá íbe bí. ¹⁵ Tágba rúbhá nda ni pá kòtà tá dhi «Má dré adrélé drígá 'i ko dhi sè dhi, ma rúbhá ni kígá 'i ko» dhi, pá nda ni tá adrè ngbú rè rúbhá nda ni kígá ró. ¹⁶ Kó ngalè, bí ni kòtà tá dhi «Má dré adrélé mì 'i ko dhi sè dhi, ma rúbhá ni kígá 'i ko» dhi, bí nda ni tá adrè ngbú rè rúbhá nda ni kígá ró. ¹⁷ Kònò rúbhá wáyi dhi kàdré tá mì 'i yà dhi, a ni tá kitswá tà yi ngíni? Kó ngalè, rúbhá wáyi dhi kàdré tá bí 'i yà dhi, a ni tá kitswá ngá tàdzí ngu ngíni? ¹⁸ Tà bàti ró dhi, Giká tobhà kígá àlo àlo títi dhi i rúbhá léna ngóro í dré tà lèle 'òle dhi tìni. ¹⁹ Kígá nda ì kàdré tá ngbà 'í àlo dhi, kònò rúbhá nda kitswá tá adrélé ko. ²⁰ Tà bàti ró dhi, rúbhá ni kígá i bí. Di, rúbhá nda ína ngbà 'í àlo.

²¹ Rúbhá nda ni mì kitswá ína tàá drígá dré dhi «Ámi lovó má rú yó!» dhi bwà ko. Kó ngalè, drí ni kitswá ína tàá pá dré dhi «Ámi lovó má rú yó!» dhi bwà ko. ²² Tàko ko, rúbhá

ni kígá adrélé nòle yàyà dhi ì kàdré tá yó dhi, kònò rúbhá nda kitswá tá tà 'o bwà ko. ²³ Rúbhá ni kígá mà dré adrélé nòle lindrì àko ró dhi i, mà adré àyi nda ki lindrì bha kígá àruka títi dhi kya ki lavú. Rúbhá ni kígá kitswábhá adrélé nòle ko dhi i, mà adré àyi nda ki likí kígá àruka títi dhi ki lavú. ²⁴ Di, mà adré 'oá kònìni rúbhá ni kígá kitswábhá adrélé nòle dhi ki tà sè ko. Di, Giká amú ína rúbhá ni kígá i títi, lindrì fèzo kígá adrèbhá tá lindrì àko dhi i dré, ²⁵ tà adrézó ru lanzí dhi kàdréro rúbhá nda na yó, be ró dhi, kígá nda ì kàdréro àyi ki àzya ki tà kisù. ²⁶ Ásà dhi, kígá àlo dhi kàdré kizà nya dhi, kígá àruka títi dhi ì adré kókpà kizà nya túmání akódhi be. Kígá àlo dhi kàdré rúku kisú dhi, kígá àruka títi dhi ì adré lenzélé túmání akódhi be.

²⁷ Amì ró dhi, àmi Krísto ni rúbhá 'i. Amì àlo àlo títi dhi i rúbhá nda ni kígá 'i. ²⁸ Giká bhà tá rè zyà àpóstolò i adrélé drìdrì Ekèlézyà na gò, pròfètà ki bhàzo àyi àmvolésè gò, dhya adrèbhá tà tadhá dhi ki bhàzo àyi àmvolésè. Amvolásà dhi, bhà tá dhya adrèbhá tà líndrìga ró dhi ki 'o dhi i, dhya adrèbhá móndí ki drà tidrí dhi íbe, dhya adrèbhá móndí ki ledé dhi íbe, dhya adrèbhá móndí ki drì ko dhi íbe, tsàle dhya adrèbhá ti twátwa ki ta dhi íbe. ²⁹ Di móndyá títi dhi i àpóstolò 'i ko. Ayi títi dhi i pròfètà 'i ko. Ayi títi dhi i tà tadhábhá 'i ko. Ayi títi dhi i rìnyí íbe adrézó tà líndrìga ró dhi ki 'o ko, ³⁰ adrézó móndí ki drà tidrí ko, adrézó ti twátwa ki ta ko, adrézó ti twátwa nda ki kúlí àndu ngi ko. ³¹ Di, àmi ki togó kàdré ína àtsi ró, kitswázó tà tani lavúlé Tirí Lólo dré adrélé fèle dhi ki kisú.

Nyànomvá dhi, má ni láti dóro láti àruka títi dhi ki lavúlépi dhi ni tadhá àmi dré kòdhya.

13

Lèle ni tà

¹ Kònò má kàdré tá ti twátwa móndí kya ki ta ángéló kya íbe gò, má dré mána adrézó lèle àko dhi, má ni tá adré ngóro ngílingíli adrélé tswàle wàyá ro dhi tíni, kó ngalè gòká adrélé vòle wàyá ro dhi tíni. ² Kònò má kàdré tá Giká ni kúlí longó pròfètà àdhya tíni, adrézó tà títi lùzu ró dhi ki ni lanzíle tà nìni be wáyi, adrézó tà ka'ika'í íbe kàdrì kitswázó kòngó ki 'o àyi ki kisí gò, má dré mána adrézó lèle àko dhi, má ni tá adré ngá tàko 'i. ³ Kònò má kòlanzí tá áma ngá títi dhi i lemerèbhá i dré, áma rúbhá fèzo vèle àtsí na gò, má dré mána adrézó lèle àko dhi, má kitswá tá tà dóro àlo kisú ásà ko.

⁴ Lèle adré tà letè togó vwàvwà sè, adrézó áyi togó dóro tadhá móndí i dré. Adré lovó kònzi bha móndí i rú ko. Adré

áyi afà ko, adrézó drìkàdrì ro ko. ⁵ Adré kanyò fe móndí i dré ko, adrézó tà dóro nda kisulé áyi tándi dré ko, adrézó áyi togó tayí adrélé aswálé ko. Adré tà kònzì 'òlè í rú dhi ki tà kisù vwàvwà ro ko. ⁶ Adré lenzélé tà kònzì sè ko. Be ró dhi, adré ína lenzélé tà bàti sè. ⁷ Lèlè adré tà títi dhi ki mvo, adrézó Gìká ni ka'í tà títi i sè, adrézó mǐ bha akódhi véna tà títi i sè, adrézó togó tsi tà títi i sè.

⁸ Lèlè kitswá tàdzí akílè ko. Di, à ni Gìká ni kúlí longoma pròfètà kya tíni dhi ni tayí. A ni ti twátwa ki tàma kíkí. A ni kúlí tàma tà nǐnǐ sè dhi ni tayí. ⁹ Tàko ko, mà adré àmakya tà ni tsà, adrézó Gìká ni kúlí longó pròfètà kya tíni tsà. ¹⁰ Di, lókyá tà títi dhi ì dré dra kitswábhá títi dhi tú dhi, tà kitswábhá tsà dhi ki àyikya tavì.

¹¹ Má dré tá adrérà'a mvámvá ro dhi 'á dhi, má adré tá ta ta mvámvá àdhya tíni, adrézó tà kisù mvámvá àdhya tíni, adrézó tà ni lanzílé mvámvá àdhya tíni. Di, lókyá má dré atsázó móndí kàdrì ro dhi sè dhi, má tayí tà ànzimvá kya i títi. ¹² Nyànomvá dhi, mà adré ngá no tsà, ngóro ngá líndrì adrélé nòlè tàlàtálà na dhi tíni. Di, lókyá adrélépi alìlè dhi sè dhi, mà ni ru no Gìká be mǐ sè. Nyànomvá dhi, má adré tà ni tsà. Di, lókyá adrélépi alìlè dhi sè dhi, má ni tà títi dhi ki ni, ngóro Gìká dré áma nìlè bàti dhi tíni.

¹³ Nyànomvá dhi, tà na kòni i be: tà ka'íka'í, mǐ bhàbhà Gìká véna dhi, ìndì lèlè. Di, tà kàdrì lavulé tà nda i kòfalé dhi ína lèlè 'i.

14

Ti twátwa ki tàma, ìndì tà longoma pròfètà kya tíni dhi

¹ Mì kàdré di láti lèlè àdhya ni lebe. Amì ki togó kàdré kpà àtsi ró, kitswázó tà tani Tírì Lólo dré adrélé fèlè dhi ki kisú. Lavulé dhi, mì kàdré rǐnyí adrézó Gìká ni kúlí longó pròfètà kya tíni dhi ni le kisulé dhi kòdha. ² Tàko ko, dhya adrélépi ti twá ta dhi adré tà ta móndí i dré ko. Be ró dhi, adré ína tà ta Gìká dré. Angyá ko, dhya àlo nǐ tà akódhi dré adrélé tàlè dhi ko, dré adrélé tà lùzu ró dhi ki ta Tírì Lólo ni rǐnyí sè dhi sè. ³ Di, dhya adrélépi Gìká ni kúlí longó pròfètà àdhya tíni dhi adré ína tà ta móndí i dré, kitswázó àyi ki timbà àyi ki tà ka'íka'í na, kitswázó àyi ki kodzó, ìndì kitswázó àyi ki togó ki tindrì. ⁴ Dhya adrélépi ti twá ta dhi adré áyi tándi ni timbà áyi tà ka'íka'í na. Di, dhya adrélépi Gìká ni kúlí longó pròfètà àdhya tíni dhi adré ína móndyá títi Ekèlèzyà le dhi ki timbà àyi ki tà ka'íka'í na. ⁵ Má adré làá dhi, mì kàdré títi ti twátwa ki ta. Di, lavulé dhi, má adré làá mì kàdré Gìká ni kúlí longó pròfètà kya tíni. Tàko ko, dhya adrélépi tà longó pròfètà àdhya tíni dhi lavú dhya adrélépi ti twátwa ki ta

dhi, akódhi nda kàdré ngbà 'í ti twátwa nda ki kúlí àndu ngi Ekèlézyà ni òmbàzo dhi ko dhi.

⁶ Ama adrúpi i, kònò má kòtsa tá àmi véna adrélé ti twátwa ki ta dhi, tà nda ni tá kitswá àmi ki ledé ngíni? Di, má kòtsa mána tà lùzu ró tadhálé dhi íbe yà, tà nìni tàle dhi íbe yà, tà longólé pròfétà àdhyà tíni dhi íbe yà, kó ngalè tà tadhálé dhi íbe yà dhi, tà nda ni àmi ki ledé bàti. ⁷ Kàdré ndìndì ngá ledélé làrí ro ngóro fírílí tíni, ìndì kùdhí tíni dhi ki tà sè dhi, à kàdré ngá nda ki tswa wáyá ro dhi, à ni longó adrélé tswàle nda ni ni ngíni? ⁸ Kó ngalè, à kàdré gòkà vo dóro ko dhi, àdhi ni áyi lotó lile àdzú bhu dhi ni? ⁹ Tà nda kòdhi kókpa kònìni àmi ki tà sè. Mì kàdré kúlí nìle ko dhi ki ta kòdhyà dhi, à ni kúlí mì dré adrélé tàle nda ki àndu ni ngíni? Mì ni adré àmikya kúlí nda ki ta àngyá. ¹⁰ Tà bàti ró dhi, ti twátwa adrélé tàle bvò dri dhi i bí. Di, ti adrélépi àndu àko dhi yókódhó. ¹¹ Di má kònì kúlí adrélé tàle dhi ki àndu ko dhi, má ni adré mómí twá ro dhya adrélépi kúlí nda ki ta dhi dré, ìndì akódhi nda ni kpà adré mómí twá ro má dré. ¹² Tà nda kókpa kònìni àmi ki tà sè. Àmi ki togó dré adrélé àtsi ró tà tani Tirí Lólo dré adrélé fèle dhi ki kisú dhi sè dhi, mì kàdré tà tani adrézó Ekèlézyà ni òmbà dhi ki nda kòdhyà.

¹³ Àsà dhi, lè dhya adrélépi ti twá ta dhi kàdré tà zi Gíká tí, kitswázó kúlí í dré adrélé tàle nda ki àndu ngi dhi bvò. ¹⁴ Tàko ko, má kàdré tà ta Gíká be ti twá dhi sè dhi, áma togó adré tà nda ki ta nì. Di, áma tà kisùkisù adré ína tà 'o ko. ¹⁵ Di má ni 'òá ngíni? Má ni tà ta Gíká be áma togó sè, adrézó kpà tàá áma tà kisùkisù sè. Má ni longó ngo áma togó sè, adrézó kpà longóá áma tà kisùkisù sè. ¹⁶ Tàko ko, mí kàdré Gíká ni rú bha kùle ngbà 'í kúlí angábhá ámi togó lésè dhi i sè dhi, dhya adrélépi kúlí mí dré adrélé tàle àwoyà fèzo Gíká dré nda ki yi dhi ni kitswá tàá «Kònìni!» dhi ngíni? Àngyá ko, akódhi nda nì kúlí mí dré adrélé tàle nda ki àndu ko. ¹⁷ Di tágba mí dré adrézó àwoyà ta Gíká dré dhi, mí adré mína dhya nda ni òmbà akódhi ni tà ka'íka'í na ko.

¹⁸ Má adré àwoyà ta Gíká dré, má dré adrélé ti twátwa ki ta àmi títi dhi kya ki lavú dhi sè. ¹⁹ Di, lèsàmbò na dhi, má dré kúlí nzi mómí í dré nìle dhi ki tàle àyi ki tadházó dhi dóro lavúlé, má dré kúlí ngùlù-mudrí dhi ki tàle ti twá sè dhi rúsè.

²⁰ Ama adrúpi i, mì kàdré tà kisù ngóro ànzimvá kya tíni ko. Mì kàdré tà 'o ànzimvá kya tíni ngbà 'í tà kònzi 'òma ni tà sè. Di, tà kisùma ni tà sè dhi, mì kàdré tà 'o ngóro mómí lí'wábhá dre dhi kya tíni. ²¹ Gíká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Mírì tà dhi: Má ni tà ta móndyá kòdhi ì dré móndí adrèbhá ti twátwa ki ta dhi ì sè, ìndì móndí twá ki kúlí ì sè.

Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, ì kitswá àyikya áma yi ko.»*

²² Ásà dhi, Gíká bhà ti twátwa ki tàma, kitswázó áyi rìnyí tadhá móndyá ka'ìbhá dhi ì dré ko, be ró dhi, móndyá ka'ìbhá ko dhi ì dré. Di, bhà ína tà longoma pròfètà kya tíni dhi, kitswázó áyi rìnyí tadhá móndyá ka'ìbhá dhi ì dré, móndyá ka'ìbhá ko dhi ì dré ko. ²³ Di àmi móndyá Ekèlézyà le ni ì, mì kòkimó ru títi adrélé ti twátwa ki ta gò, móndí ka'ìlepi ko dhi 'i yà, kó ngalè móndí tà nda ni nìlepi ko dhi 'i yà dhi dré fizo àmi ki yi dhi, a ni tàà dhi, ngá kizá àmi ki drì dre. ²⁴ Di, mì kàdré àmikya títi Gíká ni kúlí longó pròfètà kya tíni gò, móndí ka'ìlepi ko dhi 'i yà, kó ngalè móndí tà nda ni nìlepi ko dhi 'i yà dhi dré fizo àmi ki yi dhi, a ni áyi tàkonzì ni àmi ki kúlí ì sè, adrézó ka'íá ì tàkonzì líyí 'i káyà dhi. ²⁵ Di tà títi dré zùle áyi togó na dhi ki apfò ngádra 'á gò, dré dhèzo áyi mì bha kìní na, Gíká ni lindrì bhàzo, tàzoá dhi: «Gíká àmi kòfalé be bàti!»

Tà 'òma m̀bhalé tí l̀sám̀bò na dhi

²⁶ Áma adrúpi ì, à kàdré di 'òá ngíni? Mì kàdré ru kimó dhi, àmi ki àlo ni kitswá longó ngo, àzya ni ni kitswá tà tadhá, àzya ni ni kitswá tà lùzu ró dhi ni tadhá, àzya ni ni kitswá ti twá ta, àzya ni ni kitswá ti twá nda ni kúlí àndu ngi. Di mì kàdré tà títi nda ki 'o kitswázó móndyá Ekèlézyà le dhi ki timbà àyi ki tà ka'ika'í na. ²⁷ A kàdré ti twátwa ki ta dhi, adrè làá dhi, ngbà 'í móndí rì yà, kó ngalè na yà dhi ì kàdré ti twátwa nda ki ta dhi àyi. Di ì kàdré ti nda ki ta bvóá bvóá. Adré kpà làá dhi, dhya àzya kàdré kúlí ì dré adrélé tàle nda ki àndu ngi. ²⁸ Di, dhya kitswálépi kúlí nda ki àndu ngi bwà dhi kàdré yó dhi, lè móndyá nda ì kàdré àyikya kíri l̀sám̀bò na. Ì kàdré ti twátwa nda ki ta àyi ki tàndi ì dré, ìndì Gíká dré.

²⁹ Kàdré móndyá adrèbhá Gíká ni kúlí longó pròfètà kya tíni dhi ki tà sè dhi, lè àyi rì yà, kó ngalè na yà dhi ì kàdré kúlí nda ki longó, móndyá àruka títi dhi ì kàdréro tà ì dré adrélé tàle nda ki tabhì lanzílé. ³⁰ Dhya àzya adrélépi lírílé dhi kòkísú tà lùzu ró tadhálé dhi dhi, lè dhya adrélépi tá tà ta drìdrì nda kòtayí kúlí tàma. ³¹ Di àmi àlo àlo títi dhi ì, mì ni kitswá Gíká ni kúlí longó pròfètà kya tíni, dhya àlo àzya ni bvó, kitswázó móndyá títi dhi ki tadhá, ìndì àyi ki kodzó dhi bvó. ³² Adré làá dhi, móndyá adrèbhá tà longó pròfètà kya tíni dhi ì kàdré àyi ki togó bha àyi ki rìnyí zàle. ³³ Tàko

* 14:21 14:21 A kònò Esáyà 28:11-12.

ko, Gíká adré tà 'o wàyá ro ko. Be ró dhi, adré ína tà 'o tà kàdrìkàdrì na.

Ngóro dré adréle Èkèlézyà títi i 'ásè dhi tíni dhi, ³⁴ lè tòkó ì kàdré kírì lisámò na. I kòtà kúlí ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi kì bha àyi kì drì kobhá i zàle, ngóro Mósè ni tatrítrí kúlí dré adréle tàle dhi tíni. ³⁵ I kàdré tà ì dré lèle nìle dhi íbe dhi, ì kàdré tà nda kì lizí àyi kì àgo i tí bhàna. Tàko ko, tòkó dré adréle tà ta lisámò na dhi kanyò ro akódhi dré.

³⁶ Ami Kòritòbhá ni i, mì adré vo tsi kisùá dhi, Gíká ni kúlí apfò àmi kì tándi i vélésè? Kó ngalè, Gíká ni kúlí nda tsa ngbà 'í àmi véna? ³⁷ Móndí àruka àmi kòfalé dhi ì kàdré àyi kì no pròfètà i ró yà, kó ngalè móndí Tirí Lólo ni rinyí íbe dhi i ró yà dhi, lè àyi nda ì kòka'í dhi, tà má dré adréle tisìle àmi dré kòdhi i, tòlí Mírì àdhya 'i. ³⁸ Di, ì kòka'í kònini ko dhi, à kitswá kpà àyi kì tándi kì ka'í ko.

³⁹ Di áma adrúpi i, àmi kì togó kàdré àtsi ró, adrézó Gíká ni kúlí longó pròfètà kya tíni. Mì kòlogá kpà ti twátwa kì tàma móndí i dré ko. ⁴⁰ Di, adré leá dhi, mì kàdré àmikya tà títi dhi kì 'o mibhalé tí, ngóro dré kitswálé Gíká mílésè dhi tíni.

15

Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè dhi

¹ Ama adrúpi i, má lè Rúbí Tani má dré longólé àmi dré dhi ni tà 'òle agalé àmi léna. Mì ka'í Rúbí Tani nda gò, mì dré adrézó àmi kì totó tātā dríá. ² Rúbí Tani nda sè dhi, Gíká adré àmi kì tidrí, mì kàdré tròle gígí ro tà má dré longólé àmi dré nda rú dhi. Di, mì kàdré 'òá kònini ko dhi, mì ka'í àmikya àngyá.

³ Má tadhá àmi dré tà kàdrìkàdrì má dré kisúlé kòni i kòdhya: Krísto drà áma kì tàkonzì kì tà sè, ngóro tisìle Gíká ni Kúlí na dhi tíni. ⁴ Di akódhi ni rúbhá bhàzo mógó na gò, kítú ni na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè, ngóro tisìle Gíká ni Kúlí na dhi tíni. ⁵ Di dré agázó Pétèro kandrá gò, dré agázó àpòstolò mudrí-drì-rì dhi i kandrá. ⁶ Amvolásà dhi, dré agázó lókyá àlo sè móndí ka'ibhá kámá-nzi lavú dhi i kandrá. Ayi nda i kòfalé dhi, móndí bí dhi i dhu rè lídrì íbe. Di, àyi kì àruka ì todrà dre. ⁷ Di akódhi dré agázó Yákòbhò kandrá gò, dré gòzo agalé àpòstolò títi dhi i kandrá. ⁸ Ayi títi nda i àmvolésè dhi, dré kpà agázó áma tándi kandrá, tágba má dré tá adrézó ngóro mvámvá tile lókyá dóro sè ko dhi tíni dhi.

⁹ Tàko ko, ma móndí tàko lavúlé àpòstolò títi dhi i kòfalé dhi 'i. Má kitswá ndìndì adréle zìle àpòstolò ro dhi ko, má dré tá móndyá Gíká ni Èkèlézyà le dhi kì mī pfòle dhi sè.

¹⁰ Di, Giká ni togó tani bhàle má rú dhi sè dhi, ma ngóro má dré adréle ándrò kòndhi tìni. Akódhi bhà áyi togó tani nda má rú àngyá ko. Tàko ko, má 'o mána àzi àpóstolò àruka títi dhi kya ki lavú. Tà bàti ró dhi, má 'o àzi nda ma ko. Be ró dhi, Giká ni togó tani adrélepi tà 'o má léna dhi 'o ína àzi nda ni. ¹¹ Asà dhi, kàdré ma 'i yà, kó ngalè àyi nda 'i yà dhi, tà nda kòdhi i tà mà dré adréle longólé ìndi mì dré ka'ile dhi 'i.

Móndyá dràbhá dre dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi

¹² Di, mà kàdré kó longóá dhi Krísto nga dràdrà 'ásè 'i dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi ì adré di àyikya tàá dhi, móndyá dràbhá dre dhi ì kitswá ngàle dràdrà 'ásè ko dhi ngínigini ró? ¹³ Kònò ngangà dràdrà 'ásè dhi kàdré tá yó dhi, Krísto nga tá kpà dràdrà 'ásè ko. ¹⁴ Di Krísto kònga tá dràdrà 'ásè ko dhi, tà mà dré adréle longólé dhi ni tá adré tà tàko 'i, ìndi àmi ki tà ka'ika'i ni tá adré tà tàko 'i. ¹⁵ Kòdhi íbe dhi, mà ni tá adré Giká ni tà longóbhá kinzò sè dhi 'i. Tàko ko, mà longó àmakya Giká ni tà tàzoá dhi, akódhi tingá Krísto dràdrà lésè dre dhi 'í. Di, móndyá dràbhá dre dhi ì kòkitswá tá ngàle dràdrà 'ásè ko dhi, Giká tingá tá kpà Krísto dràdrà lésè ko. ¹⁶ Tàko ko, móndí ì kòkitswá tá ngàle dràdrà 'ásè ko dhi, Krísto nga tá kpà dràdrà 'ásè ko. ¹⁷ Di Krísto kònga tá dràdrà 'ásè ko dhi, àmi ki tà ka'ika'i ni tá adré àngyá, ìndi mì ni tá adré dhu rè àmi ki tàkonzì na. ¹⁸ Kòdhi íbe dhi, móndyá Krísto ni ka'ibhá gò ì dré todràzo dhi ki tà akí tá dre. ¹⁹ Kònò mà kàdré tá ngbà 'í mì bha Krísto véna lídrì kòndhi ni tà sè dhi, mà ni tá adré kizàbhá 'i móndyá àruka títi dhi ki lavú.

²⁰ Di, tà bàti ró dhi, Krísto nga dràdrà 'ásè, ngóro dhya ngàlepi drìdrì móndyá dràbhá àruka títi dhi ì kandrána dhi ró. ²¹ Tàko ko, ngóro dràdrà dré atsálé móndí ì kòfalé móndí àlo dhi sè dhi tìni dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi atsá kókpà móndí àlo dhi sè. ²² Ngóro móndyá títi angábhá Adámà lésè dhi ì dré adréle dràle dhi tìni dhi, móndyá títi ru amúbhá Krísto be dhi ki adrì. ²³ Di, móndí àlo àlo títi dhi ki adrì àyi ki tàndi ki lókyá sè. Krísto adrì ína drìdrì móndyá àruka títi dhi ì kandrá ni. Di lókyá dré dra agòzo dhi tú dhi, móndyá akódhi àdhya ki adrì. ²⁴ Amvolásá dhi, lókyá kùdù ni atsá. Lókyá nda sè dhi, Krísto ni tirì kònzì títi ópí kàdrì ro ìndi rìnyi ró dhi ki tà 'o akilé, rìnyí títi adrézó òpì nya dhi íbe gò, Opì logózó Giká Atá drígá. ²⁵ Tàko ko, lè Krísto kàdré òpì nya tsàle lókyá Giká dré dra akódhi ni kàribhá títi dhi ki bhàzo adréle akódhi ni pá zàle dhi 'á.* ²⁶ Kàribhá ni kùdù dré dra

* 15:25 15:25 A kònò Longó ì 110:1.

tà ni ni 'òzo akilé dhi, dràdrà 'i. ²⁷ Angyá ko, Gíká ni Kúlí adré tàà dhi: «Gíká bhà tà tíí dhi i akódhi ni pá zàle.»† Di tà tisile kòdhi kàdré tàà «tà tíí dhi i» kònìni dhi, adré Gíká ni tàndi ni bha lána ko. Tàko ko, Gíká nda dhya adrélépi tà tíí nda ki bha Krísto ni pá zàle dhi 'i. ²⁸ Di akódhi kònì dra 'òá kònìni dhi, Krísto, Gíká ni Mvágó nda ni áyi tàndi ni bha Gíká tà tíí dhi ki bhàlepi áyi pá zàle nda zàle, Gíká kàdréro tà tíí dhi i drìle.

²⁹ Di, ngangà dràdrà 'àsè dhi kàdré ína yó dhi, móndyá adrèbhá bàtìsimò do móndyá dràbhá ki rú sè dhi i adré 'òá kònìni àdho tà sè? Móndyá dràbhá dre dhi i kòkìtswá ngàle dràdrà 'àsè ko dhi, à adré bàtìsimò do àyi ki rú sè àdho 'òzo?

³⁰ Ama ró dhi, mà adré kpà àma ki lídrì fe adrélé dràdrà mìle lókyá tíí i sè àdho tà sè? ³¹ Tàko ko, ma mána dràdrà mìle kítú àlo àlo tíí dhi i sè. Tà nda tà bàti 'i, ngóro má dré adrélé áma drì bha kuru àmi ki tà sè Yésu Krísto àma ki Mírì na dhi tìni. ³² Kònò má kòpfu tá ru kà'wá àtrá íbe Efèsò na ngbà 'í móndí ki tà sè dhi, má ni tá àdho tà dóro kisù àsà kòdhya? Móndyá dràbhá dre dhi i kòkìtswá ngàle dràdrà 'àsè ko dhi,

«Mà kàdré ngá nya, adrézó ngá mvu!

Tàko ko, kídru, mà ni dra dràdrà.»‡

³³ Mì kòtayí àmi adrélé litíle ko: «Ru sùma móndí kònzi íbe dhi adré dhyá ki tà dóro ki kizá.» ³⁴ Mì kògò di adrélé tà kisù dóro. Mì kòtayí kpà tàkonzì 'òma. Tàko ko, móndí àruka àmi kòfalé dhi i nì àyikya Gíká ko. Má adré tà kòdhi ni ta kanyò fèzo àmi dré.

Rúbhá móndyá dra ngabhá dràdrà 'àsè dhi kya

³⁵ Di, à ni kitswá liziá dhi: «Móndyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'àsè ngíni? I ni nga rúbhá ngíni dhi sè?» ³⁶ Tà lizilé nda tà azaaza 'i! Lò'wa mí dré adrélé kidhíle dhi kòdrà ko dhi, kitswá ína apfòle lídrì ro ko. ³⁷ Mí dré adrèrà'a lò'wa kidhí dhi 'á dhi, mí adré ngá dra apfòlepi dhi ni kidhí kòdhya ko. Be ró dhi, mí adré ngbà 'í lò'wa kidhí kòdhya, kàdré ngánò lò'wa 'i yà, kó ngalè ngá àzya ni lò'wa 'i yà dhi. ³⁸ Di Gíká adré rúbhá tídhí dhi ni fe lò'wa nda dré, ngóro í dré adrélé lèle 'òle dhi tìni. Lò'wa àlo àlo tíí dhi i dré dhi, adré rúbhá fe adrélé àyi ki tàndi kya ró.

³⁹ Ngá tíí dhi ki zà kandra àlo ko. Móndí ki zà ni kára twá, kà'wá ki zà ni kára twá, àrí kya ni kára twá, ìndì kosyá kya ni kára twá. ⁴⁰ Kòdhi íbe dhi, rúbhá bhù àdhya i be, ìndì rúbhá bvò àdhya i be. Di rúbhá bhù àdhya ki lagulagu twá rúbhá bvò àdhya kya rúsè. ⁴¹ Kítú ni lagulagu twá, mbá

† 15:27 15:27 A kònò Longó i 8:7. ‡ 15:32 15:32 A kònò Esáyà 22:13.

ni lagulagu twá, ìndì bhìbhínyà ki lagulagu twá. Ǹd̀indì bhìbhínyà àlo àlo tíí dhi ki lagulagu twá àyi ki àzya kya rúse.

⁴² Tà nda ni adré kókpà kònìni mónnyá dra ngabhá dràdrà 'àsè dhi ki tà sè. Rúbhá adrélé síle kìnì na ngá adrélépi ñwàlè ñwanwà dhi ró dhi, ni nga rúbhá kitswálepí ñwàlè bwà ko dhi ró. ⁴³ Rúbhá adrélé síle lindrì àko dhi, ni nga rúbhá mìlanzìlanzì ro dhi ró. Rúbhá adrélé síle rúbhá yàyà ro dhi, ni nga rúbhá rĩnyi ró dhi ró. ⁴⁴ Rúbhá adrélé síle rúbhá bvò àdhya ró dhi, ni nga rúbhá adrélépi Tírí Lólo ni lídrì íbe dhi ró.

Ngóro rúbhá bvò àdhya dré adrélé be dhi t́ini dhi, rúbhá adrélépi Tírí ni lídrì íbe dhi kókpà be. ⁴⁵ Asà dhi, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Móndí dr̀dr̀r̀, Adámà atsá móndí lídrì íbe dhi ró.» S Di, Adámà kùdù ro dhi atsá ína Tírí adrélépi lídrì fe dhi ró. ⁴⁶ Di, rúbhá Tírí àdhya atsá dr̀dr̀r̀ nì ko. Be ró dhi, rúbhá bvò àdhya atsá ína 'íká, gò rúbhá Tírí àdhya dré atsázó ndò. ⁴⁷ Móndí dr̀dr̀r̀ nda apfò tàpful̀indrì bvò àdhya lésè. Di, móndí kùdù ro nda apfò ína bhù lésè. ⁴⁸ Mónnyá bvò àdhya i ngóro móndí apfòlepi bvò lésè nda t́ini. Di, mónnyá bhù àdhya i àyikya ngóro móndí apfòlepi bhù lésè nda t́ini. ⁴⁹ Ngóro mà dré adrélé làsú íbe móndí apfòlepi bvò lésè nda àdhya t́ini dhi t́ini dhi, mà ni adré kókpà làsú íbe móndí apfòlepi bhù lésè nda àdhya t́ini.

⁵⁰ Ama adrúpi i, tà má dré adrélé tàlè dhi i, kòni i: Dhya ki rúbhá i kàrì ni be dhi i kitswá file Giká ni Opì na bwà ko. Ngá adrélépi ñwàlè ñwanwà dhi kitswá file ngá kitswábhá ñwàlè bwà ko dhi i kòfalé bwà ko. ⁵¹ Mì yì r̀è ká! Má adré tà lùzu ró dhi ni ta àmi dré kòdhya: Ama tíí dhi i kòfalé dhi, móndí àruka i kitswá dràlè ko. Di, àma tíí dhi ki rúbhá ki ru ladzá ⁵² lókyá mvá tsà m̀ì atswàma àdhya t́ini dhi sè, gòká kùdù dré ngorà'a. Tàko ko, à ni gòká vo gò, mónnyá dràbhá dre dhi i dré ngàzo dràdrà 'àsè rúbhá kitswábhá ñwàlè bwà ko dhi íbe. Di àma ki rúbhá ki ru ladzá. ⁵³ Tàko ko, lè rúbhá adrélépi ñwàlè ñwanwà kònìdhi kòladzá ru atsálé rúbhá kitswálepí ñwàlè bwà ko dhi ró. Lè rúbhá adrélépi dràlè dràdrà kònìdhi kòladzá ru atsálé rúbhá kitswálepí dràlè bwà ko dhi ró. ⁵⁴ Di rúbhá adrélépi ñwàlè ñwanwà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kitswálepí ñwàlè bwà ko dhi ró dhi, ìndì rúbhá adrélépi dràlè dràdrà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kitswálepí dràlè bwà ko dhi ró dhi, tà tisìlè Giká ni Kúlí na kònìdhi ni ru 'o:

«À lavú dràdrà ni rĩnyí, tà ni ni 'òzo akílè dhi dre!*

55 Dràdrà, àmi r̄inyí m̄ondí ki lavúzó dhi ángwà?

Dràdrà, àmi r̄inyí m̄ondí ki tupfúzó todràle dhi ángwà?»†

56 Dràdrà ni r̄inyí adrézó m̄ondí ki tupfú todràle nda, tàkonzì 'i. Di tàkonzì nda ni r̄inyí angá tãtrítrí kúlí lésè. 57 Di, mà kàdré àmakya àwoyà fe Giká dré, dré adrélé àma ki 'o tàkonzì lavú dràdrà be àma ki Mírì Yésu Krísto ni r̄inyí sè dhi sè!

58 Àsà dhi, àma adrúpi má dré lèle tò ni i, mì kàdré àmi ki totó tãtã. Mì kòtayí àmi tà dré kizílé àlomvá ko. Mì kàdré ngbú àmi ki fe adrélé Mírì ni àzì 'o adrézó lèle ába dr̄dr̄r̄. Tàko ko, mì n̄i tàle dhi, àzì mì dré adrélé 'òle Mírì na dhi kitswá dràle àngyá ko dhi be.

16

Làfa lokólé m̄ondyá ka'ibhá Yèrúsalemà na dhi i dré dhi

1 Kàdré làfa mì dré adrélé lokólé m̄ondyá Giká àdhya Yèrúsalemà na dhi i dré dhi ni tà sè dhi, mì kàdré 'òá ngóro má dré tàle Ekèlézyà Gàlàtíyà na dhi i dré dhi t̄ni.* 2 Kítú ni àlo pòsò àlo àlo títí dhi kya sè dhi, àmi àlo àlo títí dhi i mì kàdré làfa mì dré kisúlé dhi ni àruka bha gàrà dri. Mì kàdré 'òá kòn̄ni kitswálé má kòn̄ni dra tsa dhi, mì kòlokóro làfa lókyá nda sè ko. 3 Di má kòtsa dre dhi, má ni wárágà ki fe m̄ondyá mì dré dra kipèle dhi i dré gò, àyi ki mùzo ngá mì dré adrélé fèle nda ki adzì Yèrúsalemà na. 4 Kòkitswá má dré kpà lizo dhi, mà ni li tùmání àyi íbe.

Àtsì Pólò dré lèle tòle dhi

5 Má kòn̄ni dra lavú bvò Màkèdòníyà àdhya 'ásè dhi, má ni tsa àmi véna. Tàko ko, má ni lavú Màkèdòníyà 'ásè. 6 Aruka ni, má ni adrè àmi véna lókyá be vwàvwà ro tsà. Aruka ni, má ni nd̄ind̄i lókyá kidhì àdhya ni letè lavúlé àmi véna, mì kògòro áma ledé má dré lizo àrà má dré dra lizo lána dhi na. 7 Tàko ko, má lè àmi ki nòle ngbà 'í lókyá tsà sè má dré adrérà'a lavúlé dhi 'á ko. Be ró dhi, Mírì kòlè dhi, má adrè lèá ḡile àmi ta. 8 Nyànomvá dhi, má ni adrè kònwa Èfèsò 'a tsàle gwányá Pàtèkòtè àdhya na. 9 Tàko ko, Giká n̄zì látì má dré adrézó àzì kàdr̄r̄ dhi ni 'o kònwa, gba m̄ondí b̄i dhi i kàdré ligílé má rú yà dhi.

10 T̄imótéyò kòtsa àmi véna dhi, mì kò'o akódhi dóro, kàdréró àmi kòfalé tir̄i àko. Tàko ko, akódhi adrè Mírì ni àzì 'o mána t̄ni. 11 Adrè di lèá dhi, dhya àlo kàyizè akódhi ko. Akódhi dré adrérà'a 'òle agòle dhi 'á dhi, mì kòledé akódhi, kàgòro má vélé togó be k̄id̄r̄ik̄id̄ri. Angyá ko, má adrè akódhi ni letè adrúpi àruka íbe.

† 15:55 15:55 A kònò Oséyá 13:14. * 16:1 16:1 A kònò Rómàbhá i 15:25-26.

¹² Kàdré àma ki adrúpi Apólò ni tà sè dhi, má kodzó tá akódhi togó wäyi sè, kòlìró àmi véna àma ki adrúpi àruka íbe. Di, akódhi lè tá ína lile nyànomvá ko. Di a ni dra lókyá dóro nda lizo ndò.

¹³ Lè mì kàdré tàmiḡa dri, adrélé àmi ki totó tātā àmi ki tà ka'ika'í na. Mì kàdré togó tsi, adrézó kpà rinyi ró. ¹⁴ Mì kàdré kpà tà títi dhi ki 'o lèle sè.

¹⁵ Mì nì tàle dhi, Sètèfánà i móndyá akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi i tá móndí Yésu ni ka'ibhá drìdrì bvò Akáyà àdhya na dhi 'i dhi be. Di ì fè àyi adrélé tà 'o móndyá lólo Gíká àdhya i dré. Àma adrúpi i, má adré àmi ki kodzó, ¹⁶ mì kàdréro àmi ki bha móndyá adrébhá tà 'o àyi nda kya tìni dhi i zàle, ìndì móndyá títi adrébhá àzì 'o landèzo túmání àyi íbe dhi i zàle. ¹⁷ Má adré lenzélé Sètèfánà ki atsama Fòrùtùnátò íbe Àkàyìkò be dhi ni tà sè. Àyi nda ì 'o má dré tà títi mì dré kitswálé 'òle bwà ko dhi i dre. ¹⁸ Ì tindrì áma togó ngóro ì dré kpà 'òle àmi dré dhi tìni. Mì kàdré di móndí làsú be kònìni dhi ki tà bha kuru.

Mòdo kùdù

¹⁹ Èkèlézyà bvò Asíyà àdhya lé dhi ì fè mòdo àmi dré. Akilà i Pìrìsíkà be dhi ì fè kpà mòdo àmi dré togó wäyi sè Mírì Yésu na, túmání móndyá Èkèlézyà àdhya adrébhá ru kimó àyi ki dzó lé dhi íbe. ²⁰ Ama ki adrúpi títi kònwa dhi ì fè kpà mòdo àmi dré. Àmi ró dhi, mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmi kòfalésè lèle sè.

²¹ Ma, Pólò, má adré kúlì kònì ki tisì áma tàndi ni dríḡá sè, mòdo fèzo àmi dré. ²² Dhya àlo kàdré Mírì Yésu ni le ko dhi, tátírítrí kàdré akódhi dri! Mírì, mí kàlì wà! ²³ Mírì Yésu ni togó tani kàdré àmi íbe! ²⁴ Má adré àmi ki le títi Yésu Krísto na.

Wárágà Pólò dré tisìle Kòrítòbhá ĩ dré dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Kòrítò na dhi ĩ dré dhi ni rì 'i. Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó tà ledé àyi kòfalèsè Kòrítòbhá nda ìbe dhi bvó. Tàko ko, akódhi ni wárágà ni àlo léna dhi, lotó tá àyi àyi ki ru lanzima ni tà sè, ìndì àyi ki tàkonzì àruka ki tà sè. Di móndí àruka àyi kòfalé dhi ĩ gò adréle ligìlé akódhi rú, adrézó lizíá ngalè akódhi tá àpóstolò 'i bàti yà dhi. Di wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adré tà ta rìnyí sè, adrézó àyi tàrá ga àzì àpóstolò àdhya Gìká dré bhàle í drígá dhi ni tà sè. Tágba kònìni dhi, Pólò adré leá dhi, àyi Kòrítòbhá nda ìbe dhi ĩ kògò ru amú tódhyá. Adré kpà lenzélé, dré yìle Títò tí tàle dhi, ĩ ladzá àyi ki togó, ìndì ĩ lè gòle àyi no tò dhi sè (7:5-16).

Wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adré kpà àzì Gìká dré fèle móndyá ka'ìbhá títi dhi ĩ dré adrézó Rúbí Tani longó dhi ni tà ta (2:14-17; 3:1-3, 4-18; 4:1-18; 5:16-21). Amvolásà dhi, adré Kòrítòbhá ki kodzó ngá lokó kitswálé títi, ĩ kòfèró lemerèbhá móndyá ka'ìbhá Yèrúsalemà na dhi ĩ kòfalé dhi ĩ dré.

Wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò kàdré àyi tàrá ga àpóstolò kinzò ro adrébhá ligìlé í rú dhi ki tà sè dhi, adré 'òá kònìni àyi tàndi ni tà sè ko. Be ró dhi, adré ìna 'òá kònìni tadházóá ngádra 'á dhi, Rúbí Tani dré adréle longólé dhi tà bàti 'i káyà dhi.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki a'ìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì móndyá ka'ìbhá dhi ki togó tìndrìma (1:1-11)
- 2) Tà Pólò ĩ kòfalé Kòrítòbhá ìbe dhi (1:12-7:16)
- 3) Kòrítòbhá ki kodzoma ngá lokó fèle móndyá ka'ìbhá Yèrúsalemà na dhi ĩ dré dhi (8:1-9:15)
- 4) Pólò ni tàrá gàma àzì Gìká dré bhàle akódhi drígá dhi ni tà sè dhi (10:1-13:10)
- 5) Pólò ni kúlí kùdù (13:11-13)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, bhàle adréle Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóro Gìká dré lèle dhi tìni dhi, túmání àma ki adrúpi Tímótéyò be dhi, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, Ekèlézyà Gìká

àdhya Kòritò na dhi dré, túmání mónnyá lólo tíí Gìká àdhya bvò Akáyá àdhya na dhi íbe.

² Gìká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kìdrìkìdrì àmi dré!

Gìká adré móndí ki togó tindrì

³ Rúku kàdré Gìká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá dré! Akódhi nda, àma ki Atá adrélépi àyi togó dóro tadhá àma dré dhi 'i, ìndì Gìká adrélépi àma ki togó tindrì lavulé dhi 'i. ⁴ Adré àma ki togó tindrì àma ki kizà tíí dhi i na, mà kòkìswáró kpà móndí àruka ki togó tindrì àyi ki kizà tíí dhi i na, ngóro Gìká dré àma ki tàndì ki togó tindrìle dhi tíni. ⁵ Tàko ko, ngóro kizà Krísto dré nyàle dhi ì dré adréle gàle àma léna bí dhi tíni dhi, Gìká adré kókpà àma ki togó tindrì lavulé Krísto sè. ⁶ Mà kàdré kizà nya dhi, mà adré nyàà mì kòkìsúró togó tindrìma túmání lídrì kóná vèsè kólyá dhi be be dhi bvò. Gìká kàdré àma ki togó tindrì dhi, adré tindrìá kìswázó kókpà àmi ki togó tindrì, mì kàdréro togó tsi kizà tíí mì dré adréle nyàle àmakya tíni dhi i sè. ⁷ Dì mà adré mì bha Gìká véna àmi ki tà sè. Tàko ko, mà nǐ tàle dhi, ngóro mà dré adréle kizà nya túmání àmi íbe dhi tíni dhi, mà ni kókpà togó tindrìma kisé túmání àmi íbe dhi be.

⁸ Ama ki adrúpi i, mà adré leá mì kòñì ngalè mà nya tá kizà bvò Asíyà àdhya na ngini ya dhi. Kizà nda ò tá àma tà tàndì ró, àma ki rǐnyí lavúzó gò, mà dré àma ki mì bhàma kìswázó adrìlé dhi ni tayízó. ⁹ Ama léna dhi, sù ngóro à ò tá tà àma dri kìswalé dràdrà sè na tíni. Dì, tà nda 'o tá ru kòñini, mà kàdréro mì bha àma ki tàndì i dri ko, be ró dhi, Gìká adrélépi móndí ki tǐngá dràdrà lésè dhi dri. ¹⁰ Akódhi nda apá àma dràdrà làsú be kòñini nda lésè nì. A ni go kpà àma ki apá nì. Mà adré dì àma ki mì bha akódhi véna, kògòro adréle àma ki apá. ¹¹ Ami ró dhi, mì adré kpà àma ki ledé, mì dré adréle tà zi Gìká tí àma dré dhi sè. Dì ásà dhi, móndí zyandre dhi ki tà tani Gìká dré dra 'òle àma dré dhi ki no, ì dré tà zìle akódhi tí àma dré dhi sè gò, ì dré àwoyá fèzo akódhi dré àma ki tà sè.

Pòlo ladzá tà í dré tá kisùle 'òle dhi

¹² Tà mà dré adrézó drì bha kuru ásà dhi, tà kòñidhi 'i: Ama ki togó adré tadhá àma léna dhi, mà 'o tà bvò kòñidhi lé, lavulé dhi, àmi kòfalé, togó lólo wáyi angalépi Gìká vélésè dhi sè dre. Mà 'o kòñini àma móndí ro dhi ki tògyá sè ko. Be ró dhi, mà 'o àmakya kòñini Gìká ni togó tani bhàle àma rú dhi sè. ¹³ Ama ki wáràgà i léna dhi, mà adré ngbà 'í tà mì dré kìswalé nàle ìndì nìle bwà dhi ki tisi àmi dré kòdhya. Dì má adré mì bha, mì kòkìswáró tà kòñidhi ni ni dóro,

¹⁴ ngóro mì dré kidhólé nìle tsà dhi t́nì: Kítú àma ki Mírì Yésu dré dra agòzo dhi tú dhi, mì ni kitswá drì bha kuru àma ki tà sè, ngóro mà dré dra drì bhàle kuru àmi ki tà sè dhi t́nì.

¹⁵ Mǎ dré tá àmi ki tà ka'ile bàti dhi sè dhi, má kisù tá drìdrì dhi, má ni tá tsa àmi véna vésè be rì, mì kòkitswáro tá tà tani kisú vésè be rì ká. ¹⁶ Angyá ko, má lè tá tsàle àmi véna, má dré tá adrérà'a lile Mǎkèdóniyà na dhi 'á, má kònì agò Mǎkèdóniyà lésè dhi, má kògòró tódhyá àmi ki no gò, mì kòkitswáro áma ledé lile Yùdáyà na. ¹⁷ Dì mì adrè kisùá dhi, má dré tá adrérà'a tà kisù 'òle kònìni dhi 'á dhi, má kisù tá mána tà nda 'òle togó wǎyi sè ko? Kó ngalè, mì adrè kisùá dhi, má adrè mána tà kisù 'òle ngóro móndyá bvò àdhya kya t́nì, adrézó tàá «Àyíya» ìndì «Kóko» lókyá àlo sè dhi 'í?

¹⁸ Dì, Gíká nì tàle dhi, mà dré adrérà'a áyi kúlí longó àmi dré dhi 'á dhi, mà adrè tàá «Àyíya» ìndì «Kóko» lókyá àlo sè ko dhi be. ¹⁹ Tàko ko, Yésu Krísto, Gíká ni Mvágó, mà dré tà ni ni longózó tǔmǎní Silà ìbe ìndì Tímòtéyò be àmi dré dhi, adrè ína tàá «Àyíya» ìndì «Kóko» lókyá àlo sè ko.* Be ró dhi, Krísto nda léna dhi, tà títi dhi i «Àyíya» 'i. ²⁰ Angyá ko, Gíká adrè tà títi í dré lazilé dhi ki 'o kitswálé títi Krísto na, Dì Krísto nda sè dhi, mà adrè tàá «Kàdré kònìni», adrézó Gíká ni rú bha kùle. ²¹ Gíká nda adrè àma ki 'o adrélé àma ki totó tǎtǎ tǔmǎní àmi ìbe Krísto na dhi nì. Tàko ko, akódhi zì tá àma, ²² àngì lwàzo àma rú tadházóá dhi, àma móndyá ína 'i káyà dhi. Dré Tírí Lólo bhàzo àma ki togó na, ngóro ngádrì adrélépi tadhá dhi, í ni tà títi í dré lazilé dhi ki afè àma dré dhi t́nì.

²³ Gíká nì dóro tàle dhi, tà má dré adrélé tàle kònìdhi tà bàti 'i káyà dhi. Má kàdré kinzò ta dhi, akódhi kòbhà tà má dri. Má gò tá tsàle tódhyá àmi véna Kòritò na ko, má kàpáro àmi kúlí má dré tá adrélé 'òle tàle àmi dri dhi i lésè. ²⁴ Mà adrè òpì le nyàle àmi dri àmi ki tà ka'ika'í nì tà sè ko. Be ró dhi, mà adrè àmakya àzì 'o tǔmǎní àmi ìbe, mì kàdréro gàle arí sè bí. Tàko ko, mì adrè àmi ki totó tǎtǎ àmi ki tàndì ki tà ka'ika'í sè.

2

¹ Dì má nò tá dóro nì, má dré gòle tsàle àmi véna ko dhi, má kògòró kizà fe àmi dré ko. ² Tàko ko, má kàdré kizà fe àmi dré dhi, àdhi ni go arí fe má dré dhi nì, kàdré àmi má dré kizà fèzo àmi dré dhi 'i ko dhi? ³ Dì má tisi tá wárágá

* **1:19** 1:19 Gíká ni Kúlí tisi le Gíríkì ti sè dhi léna dhi, à adrè rú «Silùwánò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzaya Silà dré dhi 'i.

àmi dré ngóró má dré tá tisìle dhi tìni, má kònì dra tsa àmi véna dhi, má kòkisúró kizà mónnyá tá kitswábhá arí fe má dré dhi i véna ko. Má ka'í tá dhi, má kàdré arí íbe dhi, àmi títi mì ni kókpà adré arí íbe. ⁴ Di má tisì tá wárágà nda àmi dré togó lanzì gàlepi kizà sè bǐ dhi be, ìndì mǐndra íbe bǐ. Má tisì tá kònìni kitswázó kizà fe àmi dré dhi bvó ko, be ró dhi, mì kònìró áma lèle kàdrì àmi véna dhi be dhi bvó.

Dhya tàkonzì 'òlepi dhi ni tàkonzì trìma

⁵ Dhya àlo kòfè kizà dhi, akódhi nda fè kizà ngbà 'í má dré ko. Be ró dhi, fè kizà nda àmi títi dhi i dré, kó ngalè móndí bǐ àmi kòfalé dhi i dré. (Má lè tà nda ni kitélé ko.) ⁶ Tà móndí bǐ àmi kòfalé dhi i dré nǒle dhya nda dri dhi kitswá akódhi dré dre. ⁷ Di nyànomvá dhi, adré leá dhi, mì kòtrǐ akódhi ni tàkonzì, akódhi ni togó tindrìzo, akódhi ni togó nda kònòró kizà dré nǒnò ko. ⁸ Má adré di àmi ki kodzó, mì kògòró tódhyá àmi ki lèle tadhá akódhi dré.

⁹ Má tisì tá wárágà nda àmi ki tabhǐzo, nǐzoá ngalè mì adré áma kúlí ka'í 'òle tà títi i sè 'í yà dhi. ¹⁰ Mǐ kàdré dhya àlo ni tàkonzì tri dhi, má adré kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri. Má kàdré tàkonzì tri dhi, tàkonzì kitswálé trǐle dhi kàdré be dhi, má adré trǐá Krísto kandrá àmi ki tà sè, ¹¹ Sàtánà kòkisúró láti áma ki litízó dhi ko dhi bvó. Tàko ko, mà nǐ tà akódhi nda dré adréle 'òle áma ki tabhǐzo litílé dhi i be.

Pólò ni togó lanzì Trówà na

¹² Má dré tà lǐzo Krísto ni Rúbí Tani longó Trówà na dhi, Mírǐ nǐ tá láti dra má dré àzì nda ni 'òzo. ¹³ Di, tágba kònìni dhi, áma togó lanzì tá ína, má dré áma adrúpi Títò ni kisulé kònàle ko dhi sè. Ásà dhi, má dré lazizó mónnyá kònàle dhi i tí gò, lǐzo bvò Màkèdòníyà àdhyà na.

Ama ngóró tàdzí dóro Krísto àdhyà tìni

¹⁴ Di, mà kàdré àwoyà fe Giká dré! Tàko ko, akódhi adré ngbú adréle áma ki tidrǐ, ngóró móndí í dré 'òle lavúle Krísto na dhi i tìni. Ama sè dhi, adré kpà Krísto ni 'o móndí i dré nǐle àrà títi i 'àsè, ngóró tàdzí dóro adrélepi ngùle móndí i kòfalé dhi tìni. ¹⁵ Angyá ko, áma ngóró tàdzí dóro Krísto dré fèle Giká dré, adrélepi ngùle mónnyá adrèbhá lǐle lídrǐ kisú dhi i kòfalé, túmání mónnyá adrèbhá lǐle dràdrà kisú dhi íbe dhi tìni. ¹⁶ Ayi adrèbhá lǐle dràdrà kisú nda i dré dhi, áma tàdzí dràdrà àdhyà tìni. Di, àyi adrèbhá lǐle lídrǐ kisú nda i dré dhi, áma àmakya tàdzí lídrǐ àdhyà tìni. Di àdhi ni kitswá tà nda sè nǐ? ¹⁷ Ama ró dhi, mà adré Giká ni kúlí lagí làfa sè ngóró móndí àruka bǐ dhi kya tìni ko. Be ró dhi, Krísto na dhi, mà adré àmakya kúlí nda ni longó togó

wáyi sè Giká kandrà, Giká dré àma ki mùle tà nda ni 'o nì dhì sè.

3

Ama ngóro wárágà Krísto dré tisìle móndí ki togó na dhì tíni

¹ Mà adré gòle véle àma ki tàndi ki tà dóro ta kòdhya? Adré tsì làá dhì, mà kàdré àma ki tà dóro ki tisì wárágà na fèle àmi dré yà, kó ngalè mà kàdré àmi ki lizí àma ki tà dóro ki tisì wárágà na yà dhì, ngóro móndí àruka ì dré adréle 'òle dhì tíni? ² Ami ki tàndi i wárágà àmakya tisìle àma ki togó na, móndyá títi dhì ì dré adréle nàle ìndì nìle dhì 'i. ³ Bàti, mì adré tadhá ngádra 'á dhì, àmi wárágà Krísto dré tisìle àma ki àzì sè dhì 'i. Akódhi tisì wárágà nda wárágà sú sè ko. Be ró dhì, tisì Tirí Giká lídrì ro dhì àdhya sè. Tisì kpà wárágà nda kírà dri ko. Be ró dhì, tisì móndí ki togó na.

Ama Giká ni àzì 'obhá tà tídhí dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhì ni tà sè dhì 'i

⁴ Mà adré tà nda kòdhi ki ka'í bàti Krísto sè Giká kandrà. ⁵ Dì, mà adré àma ki no ngóro móndí kitswábhá tà 'o àyi ki tàndi ki rinyí sè bwà dhì i ró ko. Be ró dhì, Giká adré ína àma ki 'o kitswále títi dhì nì. ⁶ Akódhi 'o àma kitswále títi, adréle àyi àzì 'obhá tà tídhí í dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhì ni tà sè dhì i ró. Tà tídhí dré bhàle nda angá tátírítrí kúlí tisìle dhì lésè ko. Be ró dhì, angá ína Tirí Lólo vélesè. Tàko ko, tátírítrí kúlí tisìle nda adré móndí ki 'o todràle. Dì, Tirí nda adré ína móndí ki 'o adríle.

⁷ Tágba tátírítrí kúlí tisìle wárágà pá sè kírà i dri dhì dré tá adrézó dràdrà fe dhì, Giká 'o tá tátírítrí kúlí nda adréle mīlanžilanžì ro, Ìsèrelè ànzi ì kòkitswáro Mósè ni mībhalé no bwà ko lagulagu ni ni tà sè, tágba lagulagu nda dré tá adrézó akíle akiakí dhì. ⁸ Kàdré kònini dhì, tà tídhí angálèpi Tirí Lólo vélesè nda ni adré dì véle mīlanžilanžì ro lavúle! ⁹ Tà àku adrélepi tá tà bha móndí i dri nda kàdré tá mīlanžilanžì ro dhì, tà tídhí adrélepi móndí ki bha gyàgya Giká kandrà nda véle mīlanžilanžì ro lavúle! ¹⁰ Tàko ko, tà àku adrélepi tá mīlanžilanžì ro nda gò véle adréle mīlanžilanžì ro ko, tà tídhí nda ni mīlanžilanžì dré àku ni ni lavúle dhì sè. ¹¹ Tà àku adrélepi tá akíle nda kàdré tá mīlanžilanžì ro dhì, tà tídhí adrélepi kóná vèsè kólyá nda véle mīlanžilanžì ro lavúle!

¹² Dì mà dré adréle mī bha tà nda kòdhi dri dhì sè dhì, mà adré tà títi dhì ki 'o tawà sè. ¹³ Ama ngóro Mósè adrélepi tá àyi mībhalé zu kítá sè, Ìsèrelè ànzi ì kònòro lagulagu ni adrélepi tá akíle dhì ko dhì tíni ko. ¹⁴ Dì, Ìsèrelè ànzi nda ki

tà kisùkisù tà ina tìnímvá na. Tàko ko, atsálé ándrò kònìdhi dhi, ì dré adrérà'a tà àku Gìká dré tá bhàle ru yìzo móndí ìbe dhi nì kúlí na dhi 'á dhi, kítá àlo nda adré rè dhu àyi kì tà kisùkisù zu. A kitswá ngbà 'í kítá nda nì tingá Krísto nì ka'íma sè. ¹⁵ Bàti, atsálé ándrò kònìdhi dhi, ì kàdré Mósè nì tátírítrí kúlí na dhi, kítá nda adré rè dhu àyi kì tà kisùkisù zu. ¹⁶ Dì, dhya àlo kàdré áyi togó adzá Mírì véle dhi, à adré kítá nda nì tingá. ¹⁷ Mírì nda Tírì 'i. Arà Mírì nì Tírì dré adrézó dhi 'á dhi, tà adrézó móndí kì trì dhi be. ¹⁸ Ama títi kítá nda nì tingázó àma kì m̀bhalé 'ásè dhi ì, mà adré Mírì nì m̀lanzìlanzì tadhá, ngóro talátálà dré adrélé ngá líndrí tadhá dhi tìni. Dì Mírì adré àma kì ladzá atsálé áyi t̀ndi tìni gò, mà dré adrézó akódhi nì m̀lanzìlanzì tadhá adrézó lile ába drìdrì. Kòdhi tà Mírì adrélépi Tírì 'i nda dré adrélé 'òle nì dhi 'i.

4

Ngá làgí kyàkyà l̀drí rùle kìnì sè dhi ì léna dhi

¹ Dì ásà dhi, Gìká dré àzì nda nì bhàle àma drìgá áyi togó dóro sè dhi sè dhi, mà adré àma kì togó tayí adrélé lanzile ko. ² Be ró dhi, mà gà àmakya tà l̀zù ró ìndì kanyò ro dhi kì 'òma rè. Mà adré tà 'o túrúpfú sè ko, adrézó kpà Gìká nì kúlí ladzá atsálé kìnzò ro ko. Be ró dhi, mà adré àmakya tà bàti tadhá ngádra 'á, adrézó àma kì t̀ndi kì tà tadhá móndyá títi dhi ì dré kitswále tabhìle àyi kì togó na Gìká kandrá. ³ Dì, Rúbí Tani mà dré adrélé longóle dhi kàdré ina l̀zù ró dhi, adré ngbà 'í l̀zù ró móndyá adrebhá lile dràdrà kisé dhi ì dré. ⁴ Angyá ko, gìká bvò kòndi àdhya 'o móndyá ka'ìbhá ko dhi kì tà kisùkisù atsálé tìnímvá ro, ì kòkitswáro ngádra Rúbí Tani àdhya nì no bwà ko.* Rúbí Tani nda adré Krísto, adrélépi Gìká nì líndrí 'i dhi nì m̀lanzìlanzì tadhá kòdhya. ⁵ Tàko ko, mà adré àma kì t̀ndi kì tà longó kòdhya ko. Be ró dhi, mà adré Yésu Krísto nì tà longó kòdhya, adrézó tadhá dhi, akódhi Mírì 'i, ìndì àma, àmi kì m̀arábà Yésu nì tà sè dhi 'i. ⁶ Tàko ko, Gìká tà tá dhi: «Ngádra kàdré kòle tìnímvá na!»† Dì Gìká nda 'o áyi ngádra kòle ngá kazá àma kì togó na dhi nì, mà kònìró áyi m̀lanzìlanzì adrélépi lagúle Krísto nì m̀bhalé 'á dhi be dhi bvò.

⁷ Dì, àma àmakya ngá làgí kyàkyà nda ìbe àma léna, tágba mà kàdré ngóro l̀drí rùle kìnì sè dhi ì tìni yà dhi, tadházóá dhi, rìnyí kàdrì lavúle nda angá ina Gìká vélesè, àma vélesè ko. ⁸ Mà adré kizà nya láti títi ì sè, dì, kizà nda lavú ina àma ko. Ama kì drì adré abíle, dì, tà nda kizá ina àma kì tà

* 4:4 4:4 «Gìká bvò kòndi àdhya» kònìdhi Sàtánà 'i. † 4:6 4:6 A kònò Kidhoma 1:3.

ka'ika'i ko. ⁹ A adrè àma ki m̀ pfo, di, Giká tayí ina àma ko. A adrè àma ki abhé k̀nì mi, di, mà drà àmakya ko. ¹⁰ Mà adrè ngbú adrélé Yésu ni dràdrà todó àma rú, à kàdréro kókpà Yésu ni lídrì no àma rú be dhi bvó. ¹¹ Tàko ko, à adrè ngbú àma adrèbhá lídrì ro dhi ki lefè adrélé dràdrà mìle Yésu ni tà sè, à kàdréro kókpà Yésu ni lídrì no àma ki rúbhá adrélépi dràle dràdrà dhi rú. ¹² Di àsà dhi, àma ngbú ànyì dràdrà mìle, mà kàdréro lídrì íbe be dhi bvó.

¹³ Giká ni Kúli adrè tàá dhi: «Má ka'i dre. Àsà dhi, má dré tà tàzo.»‡ Tà ka'ika'i làsú be kònini nda sè dhi, mà adrè kpà Giká ni ka'i gò, adrézó tà ta. ¹⁴ Tàko ko, mà nì tàle dhi, Giká Mírì Yésu ni tingálépi dràdrà lésè dhi ni kókpà àma ki tingá dràdrà lésè tùmáni Yésu be gò, àma ki 'òzo pfole àmi íbe í kandrá dhi be. ¹⁵ Tà títi mà dré adrélé mvòle dhi i, mà adrè mvòá àmi ki tà sè, Giká ni togó tani kòtsaró móndí zyandre lavúlé dhi i véna gò, àyi ki 'o adrélé àwoyà ta akódhi dré, adrézó akódhi ni rú bha kùle.

¹⁶ Àsà dhi, mà adrè àma ki togó tayí adrélé lanzile ko. Tágba àma ki rúbhá dré adrézó ñwàle ñwanwà dhi, Giká adrè àma ki togó 'o atsálé tídhì ro kítú àlo àlo títi i sè. ¹⁷ Tàko ko, kizà tsàtsà mà dré adrélé nyàle lókyá tsà sè kòdhi i adrè àma ki 'o kitswálé m̀lanzilanzì kàdrì kizà nda ki lavúlépi ìndì adrélépi kóná vèsè kólyá dhi ni kisú. ¹⁸ Di mà adrè m̀ bha ngá kitswálé nòle m̀ sè dhi i dri ko. Be ró dhi, mà adrè àmakya m̀ bha tà kitswálé nòle m̀ sè bwà ko dhi i dri. Angyá ko, ngá kitswálé nòle m̀ sè dhi i adrè ngbà 'í gile lókyá tsà sè. Di, tà kitswálé nòle m̀ sè bwà ko dhi i adrè àyikya gile kóná vèsè kólyá.

5

Ama ki rúbhá bhù àdhya ni asoma

¹ Mà nì tàle dhi, àma ki rúbhá bvò àdhya adrélépi ngóro wémà t̀ni kònìdhi kòdrà dhi, mà ni dzó àzya dra adrélépi kóná vèsè kólyá dhi ni kisú Giká véna bhù na dhi be. Dzó nda dzó móndí i dré síle nì dhi 'i ko. Be ró dhi, dzó nda dzó Giká dré síle nì dhi 'i. ² Nyànomvá dhi, mà adrè tongolé lovó sè, adrézó àma ki rúbhá bhù àdhya nda ni le asolé àma rú. ³ Angyá ko, mà kònì dra rúbhá nda ni asó dhi, mà kitswá adrélé bvólíí ro ko. ⁴ Bàti, mà dré adrèrà'a rúbhá bvò àdhya kònìdhi na dhi, mà adrè tongolé, adrézó ngá lanzì todó. Kòdhi adrè leá ko tàle dhi, mà adrè rúbhá bvò àdhya kònìdhi ni le tayílé dhi. Di, mà adrè àmakya rúbhá bhù àdhya nda ni le asolé kòdhyà, kitswálé rúbhá dràdrà àdhya

‡ 4:13 4:13 A kònò Longó i 116:10.

kònìdhi kòladzáró ru atsálé rúbhá lídrì àdhyà ró be dhi bvò. ⁵ Gìkà zì àma tà nda kòdhi ni kisú dhi nì gò, dré Tírí Lólo afèzo àma dré, ngóro ngádrì adrélépi tadhá dhi, í ni tà títi í dré lazilé dhi kí afè àma dré dhi tìni.

⁶ Di ásà dhi, àma kí togó adré ngbú gale àma kí tà ka'ile dhi sè bí. Mà nǐ kpà tàle dhi, mà dré adrérà'a rúbhá kònìdhi na dhi 'á dhi, àma vwàvwà ro Mírì nì bhà rúsè dhi be. ⁷ Tàko ko, mà adré atsilé àma kí tà ka'ika'í sè. Mà adré atsilé ngá mà dré kitswálé nòle mǐ sè dhi i sè ko. ⁸ Bàti, mà adré gale àma kí tà ka'ile dhi sè bí. Di àma mǐlèsè dhi, dóro ni tá mà dré rúbhá kònìdhi ni tayíle gò, lizo adrélé Mírì bhàna dhi. ⁹ Di, mà adré tà títi dhi kí 'o adrézó Gìkà nì togó 'o kiníle, gba mà kàdré rúbhá kònìdhi na yà, kó ngalè mà kòtayí rúbhá nda yà dhi. ¹⁰ Tàko ko, adré leá dhi, àma títi mà kòpfò Krísto kandrá, kòtáró àma kí tàbvò, mà kòkisúró tà kitswálépi tà mà dré 'òle rúbhá na dhi i sè dhi, gba tà nda ì kàdré tà dóro 'i yà, kó ngalè tà kònzì 'i yà dhi.

Gìkà amú àma tódhyá í be Krísto sè

¹¹ Di mà dré Mírì nì ròma nìle be dhi sè dhi, mà adré móndí kí togó asé akódhi nì ka'í. Gìkà nǐ ína àma kí tà dóro. Má adré kisúá dhi, mǐ nǐ kókpà àma kí tà dóro. ¹² Mà lè gòle àma kí tàndì kí tà dóro ta àmì dré ko. Be ró dhi, mà adré àmakya láti fe àmì dré adrézó drì bha kuru àma kí tà sè, mǐ kòkitswáró kúlí logó móndyá adrèbhá drì bha kuru ngá adrélé nòle mǐ sè dhi kí tà sè dhi i tí. Bàti, àyi nda ì adré drì bha kuru tà móndí kí togó na dhi kí tà sè ko. ¹³ Mà kàdré tà 'o ngóro móndí azaaza kya tìni dhi, mà adré 'òá Gìkà dré. Mà kàdré kó tà 'o tà kisùkisù be dóro dhi, mà adré 'òá àmì dré. ¹⁴ Tàko ko, Krísto nì lèle adré àma kí fe adrélé tà 'o dhi nì. Angyá ko, mà dré ka'ile Krísto drà móndyá títi dhi kí tà sè dre dhi sè dhi, mà ka'í kókpà tàle dhi, móndyá títi dhi ì todrà túmání akódhi be dre. ¹⁵ Di akódhi drà móndyá títi dhi kí tà sè, kitswálé móndyá adrèbhá lídrì ro dhi ì kògòro adrélé tà 'o àyi kí tàndì ì dré ko, be ró dhi, ì kàdré ró tà 'o akódhi dràlepi gò ngalè dràdrà 'àsè àyi dré nda dré.

¹⁶ Di kidhólé nyànomvá dhi, mà adré dhya àlo no, ngóro móndyá bvò àdhyà ì dré adrélé nòle dhi tìni ko. Tágba atú dhi, mà dré tá Krísto nì nòzo kònìni dhi, mà adré gòle vélé akódhi nì no kònìni ko. ¹⁷ Di dhya àlo kàdré Krísto na dhi, akódhi nda móndí Gìkà dré bhàle tódhyá adrélé móndí tídhí ro dhi 'i. Tà àku ì akí dre. Mǐ nò rè ká! Tà títi dhi ì atsá tà tídhí ro dre! ¹⁸ Tà títi nda kòdhi ì angá Gìkà vélèsè. Akódhi nda amú àma tódhyá í be Krísto sè gò, àzì adrézó móndí kí adrì ru amú tódhyá í be dhi nì bhàzo àma drìgá. ¹⁹ Tàko ko,

Gìká adré mónnyá tíí bvò àdhyà ki amú tódhyá í be Krísto na gò, adrézó vélé àyi ki tàkonzì ki tà bha àyi dri ko. Di fè rúbí ru amuma tódhyá nda àdhyà àma dré, mà kàdréro longóá móndí i dré be dhi bvó.

²⁰ Di àsà dhi, àma dhyà adrébhá Krísto ni tà longó akódhi ni rú sè dhi 'i. Gìká ni tàndì adré móndí ki azí àma tí dhi nì. Mà adré di àmì ki ti lizí Krísto ni rú sè: Mì kòtayí àmì Gìká dré amúlé tódhyá í be dhi wà! ²¹ Tàko ko, Gìká bhà Krísto adrélépi tá tàkonzì àko nda atsálé tàkonzì ro àma ki tà sè, mà kàtsáro mónnyá í dré bhàle gyàgya Krísto na dhi i ró be dhi bvó.

6

¹ Ama Gìká ni àziàmú ró dhi i, mà adré àmì ki kodzó, mà kònòró Gìká ni togó tani mì dré kisulé dhi tà tàko ró ko.

² Tàko ko, Gìká adré tàá dhi:

«Lókyá àma togó tani tadházó dhi sè dhi, má yi tá mi.

Kítú móndí ki tidrízó dhi sè dhi, má ledé tá mi.»*

Di mì yi rè ká! Nyànomvá kònìdhi, lókyá Gìká dré adrézó àyi togó tani tadhá dhi 'i. Àndrò kònìdhi, kítú Gìká dré adrézó móndí ki tidrí dhi 'i.

Kizà Pólò dré nyàle, ìndì tà dré 'òle Gìká ni àzì sè dhi i

³ Mà adré tà kitswábhá móndí ki 'o ledhéle tàkonzì na dhi ki 'o ko, à kòkitswáro tà ta kònzi àzì Gìká dré bhàle àma drígá dhi rú ko. ⁴ Be ró dhi, mà adré àma ki tadhá Gìká ni màràbà i ró tà tíí i sè: Mà adré àma ki togó tsi kizà tíí mà dré adréle nyàle dhi i na, ìndì tà kòkòróko adrébhá atsálé àma rú dhi i na. ⁵ Lókyá àruka i sè dhi, à tswà àma, àma ki lebhézó bádzó na. A kodzó móndí i ligílé àma rú. Mà 'o àzì kòkòróko landèzo. Mà ko ayí ko, kó ngalè mà ayí tàbirí sè. ⁶ Mà adré àmakya tà 'o togó lólo sè, tà nìní sè, togó vwàvwà sè, togó dóro sè, Tirí Lólo ni rìnyí sè, ìndì lèle túrúpfú àko dhi sè. ⁷ Mà adré tà bàti ta, adrézó tà 'o Gìká ni rìnyí sè. Mà adré àdzú ngá ki ru àma ki dríagó lésè ìndì àma ki lídzí lésè, adrézó tà gyàgya 'o àsà.† ⁸ Mà adré Gìká ni tà 'o, gba à kàdré àma ki lindrì bha yà, kó ngalè à kàdré kanyò fe àma dré yà dhi, gba à kàdré àma ki rú ta dóro yà, kó ngalè à kàdré àma ki rú ta kònzi yà dhi. A adré àma ki zi móndí ki litìbhá i ró, tàkò mà adré àmakya tà bàti ta. ⁹ A adré àma ki no ngóro móndí nìle ko dhi i ró, tàkò móndí bí dhi i nì àma be. A adré àma ki no ngóro móndí dràdrà m̀le dhi i ró, tàkò àma rè

* **6:2** 6:2 A kònò Esàya 49:8. † **6:7** 6:7 «Àdzú ngá rùle dríagó lésè» kòni i, àdzú ngá adrézó kàribhá ki lavú àsà dhi 'i. «Àdzú ngá rùle lídzí lésè» kòni i, àdzú ngá adrézó sùle dhyá rú dhi 'i.

dhu lídrì íbe. A adré tà ɲo àma dri, di, à pflu ína àma dràle ko. ¹⁰ A adré kizà fe àma dré, di, mà adré àmakya lenzélé. A adré àma ki no lemerèbhá ro, di, mà adré àmakya móndí bí dhi ki 'o atsálé ngábhá ro. A adré àma ki no ngá àko na tíni, di, àma àmakya ngá títi dhi íbe.

¹¹ Ami Kòrítòbhá ni i, mà tà tà àmi dré ngádra 'á. Mà tadhá àma ki togó dóro àmi dré dre. ¹² Mà gà àma ki lèle tadhama àmi dré ko. Di, mà gà àmikya àmi ki lèle tadhama àma dré dre. ¹³ Má adré tà kònìdhi ni ta àmi dré ngóro áma ànzì i dré dhi tíni: Mì kàdré àmi ki togó dóro tadhá àma dré wà, ngóro mà dré adréle àmakya ni tadhá àmi dré dhi tíni!

Ru amuma móndyá ka'ìbhá ko dhi íbe ko dhi

¹⁴ Lè mì kàdré ru amú móndyá ka'ìbhá ko dhi íbe ko. Tàko ko, tà gyàgya ni kitswá tsì ru su tà kònzi be bwà? Ngádra ni kitswá tsì ru amú tínímvá be bwà? ¹⁵ Krísto ni kitswá tsì ru yi Dzàborò be bwà? Di móndí Yésu ni ka'ìlepi dhi ni kitswá ru su móndí ka'ìlepi ko dhi be ngínìngìni ró? ¹⁶ Gìká ni tépelò ni kitswá tsì ru yi gìká tàko íbe bwà? Tàko ko, àma Gìká lídrì ro dhi ni tépelò 'i. Ngóro Gìká ni tàndi dré tàle dhi tíni:

«Má ni adré àyi kòfalé,
adréle atsilé túmání àyi íbe.

Má ni adré àyi ki Gìká ro,
ì ni àyikya adré áma móndyá i ró.‡

¹⁷ Di Mírì adré tàá dhi:
Mì kápfo àyi kòfalésè,
àmi ki bha adréle twá àyi rúsè.

Mì kòtabè ngá àlo ndì ró dhi ko gò,

má kòka'ìró àmi.§

¹⁸ Mírì rìnyí líyí ro dhi adré tàá dhi:

Má ni adré àmi ki Atá ro,

mì ni àmikya adré áma ànzìago i ró, ìndì áma ànzitòkó i ró.»*

7

¹ Ama arúpi má dré lèle tò ni i, mà dré adréle tà Gìká dré lazilé nda íbe dhi sè dhi, lè mà kòtemvé àma tà títi kitswábhá àma ki 'o atsálé ndì ró rúbhá na, ìndì togó na dhi i sè. Mà kàdré kpà àma ki fe adréle lólo kitswále títi Gìká m̀lèsè, akódhi ni ròma na.

Pólò ni arí Kòrítòbhá ki tà sè dhi

‡ 6:16 6:16 A kònò Lèvítíkè 26:12; Yèrèmíyà 32:38; Ezèkyèlè 37:27. § 6:17

6:17 A kònò Esáyà 52:11; Ezèkyèlè 20:34, 41. * 6:18 6:18 A kònò 2 Sàmùwélé 7:14; Esáyà 43:6.

² Mì kòka'í àma dòle àmi ki togó na wà! Mà 'o àmakya dhya àlo kònzi ko. Mà kizá dhya àlo ni tà ka'íka'í ko. Mà lití dhya àlo ngá kisúzó drígàsà dhi ko. ³ Má adré tà kòdhi ki ta kitswázó tà bha àmi dri ko. Tàko ko, ngóro má dré tàle àmi dré dre dhi tíni dhi, àmi ki tà àma ki togó na. Mà ka'í kpà adréle túmání àmi íbe, kàdré lídrì na yà, kó ngalè dràdrà na yà dhi. ⁴ Má adré àmi ki tà ka'í tà bàti ró, adrézó drì bha kuru àmi ki tà sè. Di áma togó andrì gò, má dré adrézó gàle arí sè bí, tágba mà dré adrézó kizà nya lavulé dhi.

⁵ Tàko ko, mà dré tá atsázó Màkèdòníyà 'a dhi, mà kisú tá lókyá lovózó dhi àlomvá ko. A fè tá kizà àma dré láti títi í sè. Ama tá lawà íbe àma rú, adrézó kpà tirì íbe àma léna. ⁶ Di, Gíkà adrélépi móndí kizà ro dhi ki togó tindrì dhi, tindrì ína àma ki togó Títò ni atsama sè. ⁷ Di, ngbà 'í akódhi ni atsama sè ko, tindrì kpà àma ki togó, àmi ki tàndi mì dré tá kpà akódhi ni togó tindrìle dhi sè. Tàko ko, akódhi títi tá àma dré, àmi ki lovó áma nòzo dhi ni tà, àmi ki kizà tà ru 'òlepi dhi sè dhi ni tà, ìndì àmi ki togó àtsi ró áma tà sè dhi ni tà. Di áma togó dré gòzo véle gàle arí sè wáláká ni ni lavú.

⁸ Tágba má dré tá kizà fèzo àmi dré áma wárágà sè dhi, áma togó ína kizà ro tà nda sè ko. Tà bàti ró dhi, áma togó tá kizà ro, lókyá má dré yízoá tàle dhi, wárágà nda fè tá kizà àmi dré, tágba dré tá adrézó ngbà 'í lókyá tsà sè dhi. ⁹ Di, nyànomvá dhi, má adré mána lenzélé. Má adré lenzélé àmi ki kizà nda sè ko, be ró dhi, àmi ki kizà nda dré àmi ki 'òle togó ladzá dhi sè. Tàko ko, mì atsá tá àmikya kizà ro ngóro Gíkà dré tá lèle dhi tíni. Asà dhi, mà 'o àmi kònzi àlomvá ko. ¹⁰ Angyá ko, à kàdré kizà ro ngóro Gíkà dré adréle lèle dhi tíni dhi, kizà nda adré dhyá ki 'o togó ladzá, à kàdríró be dhi bvó. Di kizà làsú be kònini nda kitswá gíle dhyá léna bwà ko. Di, kizà bvò kòndi àdhyà adré ína dhyá ki dri lile dràdrà na. ¹¹ Mì nò rè ngalè kizà mì dré nyàle ngóro Gíkà dré tá lèle dhi tíni nda 'o tà dóro àmi léna ngíni ya dhi ká! Kizà nda 'o àmi ki togó atsálé àtsi ró adréle tà 'o lovó sè, adréle àmi ki tàrá ga, adréle tàkonzì ga, adréle ngá ro, adréle lovó íbe áma nòzo, ìndì adréle gànzi ró tà ño gyàgya dhyà tàkonzì 'òlepi dhi dri. Di láti títi nda í sè dhi, mì tadhá ngádra 'á dhi, àmi tà àko àmi rú tà nda sè dhi dre. ¹² Má tisì tá wárágà nda àmi dré, dhyà tà kònzi 'òlepi nda ni tà sè ko, ìndì dhyà tà kònzi nda ni 'òzo rúá dhi ni tà sè ko. Be ró dhi, má tisì mána wárágà nda, mì kònòró ngádra 'á Gíkà kandrà dhi, àmi àtsi ró àma ki tà sè ngíni ya dhi. ¹³ Tà nda kòdhi í sè dhi, Gíkà tindrì àma ki togó dre.

Túmání àma ki togó tindrìma nda be dhi, mà lenzé tá

lavúlé, mà dré nòle ngalè mì fè tá arí Títò dré ngíni ya dhi sè. Tàko ko, mì 'o akódhi ni togó atsálé kìdrìkìdrì dre. ¹⁴ Atú dhi, má tà tá akódhi dré àmi ki tà, áma drì bhàzo kuru ásà gò, mì dré kanyò fèzo má dré ko. Ngóro tà títi má dré tàle àmi dré dhi ì dré adrélé tà bàti 'i dhi tìni dhi, àmi ki tà títi má dré tàle drì be kuru Títò kandrà dhi ì tá kókpà tà bàti 'i. ¹⁵ Nyànomvá dhi, akódhi ni lèle àmi véna dhi atsá véle kàdrì wáláká ni ni lavú, dré adrérà'a kisùá dhi, mì ka'í tá àma ki kúlí 'òle, ìndì mì ka'í tá ì dòle àmi véna ngá ròma sè ìndì togó yàyà sè ngíni ya dhi 'á. ¹⁶ Má adré di lenzélé, má dré kitswálé àmi ki ka'í tà títi ì sè dhi sè.

8

Pólò kodzó Kòrìtòbhá ì ngá lokó fèle móndí ka'ìbhá àruka ì dré

¹ Ama adrúpi ì, má adré làà dhi, mì kònì tà Gìká dré 'òle áyi togó tani sè Ekèlézyà Màkèdòníyà le dhi ì 'àsè dhi be. ² Tágba kizà kàdrì dré tá adrézó móndyá ka'ìbhá nda ki tabhì lavúlé dhi, àyi ki arí kàdrì túmání àyi ki lemerè be dhi ì 'o tá àyi ki togó atsálé àtsi ró ngá fe móndí àruka ì dré. ³ Má adré tà bàti ta àmi dré: Ì fè ngá ì dré kitswálé fèle bwà dhi ì títi. Bàti, ì fè ngá nda ì àyi ki rìnyí lavú byá. Ayi ki tàndì ì kisù tá tà nda 'òle drìdrì gò, ⁴ ì dré àma ki ti lizízó tà tàndì ró, mà kòfèró láti àyi dré drígá bhàzo túmání móndí àruka ìbe, ngá fe móndyá ka'ìbhá Yèrúsalemà na dhi ì dré.* ⁵ Di tà ì dré 'òle nda lavú tà mà dré tá kisùle dhi byá. Tàko ko, ì fè tá rè zyà àyi ki tàndì ì Mírì dré 'íká gò, ì dré àyi ki fèzo àma dré ndò, ngóro Gìká dré tá lèle dhi tìni.

⁶ Di ásà dhi, mà lizí Títò ni ti, kògòró àmi véna àmi ki kodzó tà dóro mì dré tá kidhólé 'òle dhi ni 'o kitswálé títi be dhi bvó. Tàko ko, akódhi nda kidhó tá àmi ki kodzolé drìdrì, mì kòlokóro ngá fèle móndí àruka ì dré dhi nì. ⁷ Ngóro mì dré adrélé tà dóro 'o lavúlé àmi ki tà ka'ìka'í sè, àmi ki kúlí ì sè, àmi ki tà nìni sè, àmi ki togó àtsi ró dhi sè, ìndì àmi ki lèle àma véle dhi sè dhi tìni dhi, mì kò'o kókpà tà dóro nda kòdhi, ngá fèzo móndí àruka ì dré àmi ki togó wáyi sè.

⁸ Kòdhi má adré tòlí bha àmi dri ko. Be ró dhi, má adré mána àmi ki lèle tabhì móndí àruka togó ìbe àtsi ró dhi kya rú, nìzoá ngalè àmi ki lèle nda lèle bàti 'i yà dhi. ⁹ Tàko ko, mì nì tà àma ki Mírì Yésu Krísto dré 'òle áyi togó tani sè dhi be. Tágba dré tá adrézó ngá líyí ro dhi, 'o ì atsálé lemerè ro àmi ki tà sè, mì kàtsáro ngábhá ì ró akódhi ni lemerè sè.

¹⁰ Di má adré àmi ki drì ta àmi ki ledézó kònìni: Kóná lavúlépi dhi sè dhi, àmi tá móndyá tà nda ni lebhá 'òle drìdrì

* 8:4 8:4 A kònò Rómà 15:26.

dhi 'i. Ami tá kókpà móndyá kidhóbhá ngá lokó kitswálé fèle mómí àruka i dré drìdrì dhi 'i. ¹¹ Di nyànomvá dhi, mì kò'o tà nda kitswálé títi, ngóro mì dré tá tà nda ni lèle 'òle togó wáyi sè dhi tíni. Mì kòfè ngá nda i ngóro mì dré kitswálé fèle bwà dhi tíni. ¹² Tàko ko, dhya àlo kàdré ngá le fèle togó wáyi sè gò, dré adrézó fèá ngóro dré kitswálé fèle bwà dhi tíni dhi, Gìká adré ngá nda ni ka'í. Angyá ko, Gìká adré ngá dhya nda dré adrézó ába dhi ni no kòdhyà. Adré ngá akódhi dré adrézó ába ko dhi ni no kòdhyà ko.

¹³ Má adré leá ko, mì kàdré ngá fe mómí àruka i dré atsázó ngábhá ro gò, mì dré àmikya atsázó lemerèbhá ro dhi. Be ró dhi, má adré leá dhi, àmi títi mì kàdré tà 'o àmi kòfalèsè adrézó díri. ¹⁴ Di àmi adrèbhá ngá íbe bí nyànomvá dhi i, mì ni kitswá móndyá adrèbhá lemerè ro dhi ki ledé. Di lókyá mì dré dra adrézó lemerè ro gò i dré adrézó ngá íbe bí dhi sè dhi, i ni kitswá àyikya àmi ki ledé. Kònini dhi, mì ni adré díri. ¹⁵ Ngóro tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tíni: «Dhya ngá lokólépi bí dhi tá ngá íbe bí lavulé ko, ìndì dhya ngá lokólépi tsà dhi, ngá pi akódhi ko na.»†

Pólò mù Títò i àziàmù ni íbe Kòrítò na

¹⁶ Mà adré àwoyà fe Gìká dré, dré Títò ni togó 'òle atsálé àtsi ró àmi ki tà sè àmakya tíni dhi sè. ¹⁷ Angyá ko, Títò ka'í tà mà dré zìle í tí nda 'òle gò, adrézó lile àmi véna lovó sè, ngóro dré lèle 'òle ni dhi tíni. ¹⁸ Mà adré kpà àma ki adrúpi àlo dhi ni mu lile tùmání Títò be. A adré akódhi nda ni tà bha kuru Ekèlézyà títi i 'àsè, àzì dré adrélé 'òle Rúbí Tani ni tà sè dhi sè. ¹⁹ Ngbà 'í kòdhi ko, Ekèlézyà i kipè tá akódhi lile tùmání àma íbe, mà kàdzíró ngá fèle nda i mómíyá ka'íbhá Yèrusalémà na dhi i dré, kitswázó Mírì ni tàndi ni lindrì bha, ìndì àma ki togó àtsi ró mómí ki ledézó dhi ni tadhá. ²⁰ Mà adré leá dhi, tà kitswázó àma ki asíkì ngá bí bhàle àma drìgá nda ki tà sè dhi kàdré yókódhó. ²¹ Tàko ko, mà adré tà títi dhi ki nda 'òle dóro Mírì mìlèsè, ìndì mómí i mìlèsè.

²² Kòdhi íbe dhi, mà adré kpà àma ki adrúpi àzya mu lile àyi nda íbe àmi véna. Mà tabhì akódhi nda vèsè be bí ìndì látì twátwa i sè bí gò, dré áyi togó tadházó àtsi ró. Nyànomvá dhi, akódhi ni togó vélé àtsi ró lavulé, dré àmi ki tà ka'ile bàti dhi sè. ²³ Kàdré Títò ni tà sè dhi, akódhi àma arúpi 'i, ìndì àma àziàmù àmi kòfalé dhi 'i. Kàdré àma ki adrúpi àruka nda ki tà sè dhi, àyi dhya Ekèlézyà i dré mùle kitswálé lindrì fe Krísto dré dhi 'i. ²⁴ Di àsà dhi, mì kòtadhá

† 8:15 8:15 A kònò Pfòma 16:18.

àyi dré àmi ki lèle bàti, Èkèlézyà títi dhi ì kònìró tà mà dré adrézó dri bha kuru àmi ki tà sè dhi be dhi bvó.

9

Ngá lokólé mónyá ka'ibhá Yèrusalémà na dhi i dré dhi ki tà

¹ Kàdré di ngá mì dré adrélé lokólé fèle mónyá ka'ibhá Yèrusalémà na dhi i dré nda ki tà sè dhi, lè tá má kòtisì tà tà nda dri àmi dré ko. ² Tàko ko, má nì tàle dhi, àmi ki togó àtsi ró àyi nda ki ledézó dhi be. Má adré drì bha kuru tà nda sè, adrézó tàá mónyá Màkèdòníyà le dhi i dré dhi, kìdhólé kóná lavulépi dhi sè dhi, àmi adrèbhá Akáyà na dhi i gànzi ró adrélé ngá fe. Di àmi ki togó àtsi ró nda 'o mómí bí àyi kòfalé dhi ki togó atsálé kókpà àtsi ró ngá fe dhi nì. ³ Di, tágba kònìni dhi, má adré àma ki adrúpi kòdhi ki mu lile àmi véna, kitswálé àmi ki tà mà dré adrézó drì bha kuru ásà nda kàtsáró tà tàko ró ko. Be ró dhi, má adré leá dhi, mì kàdré àmíkyà gànzi ró ngá fe, ngóro má dré tàle àmi ki tà sè dhi tíni. ⁴ Tàko ko, mà kòtsa tá àmi véna túmání mómí àruka Màkèdòníyà lésè dhi íbe gò, mà dré àmi ki kisúzó gànzi ró ko dhi, kònò mà ni tá adré kanyò ro túmání àmi íbe, mà dré tá àmi ki tà ka'ile tò dhi sè. ⁵ Di ásà dhi, má nò tá dóro nì, má dré adrúpi nda ki mùle lile drìdrì má kandrána, àmi ki kodzó ngá mì dré lazilé togó dóro sè nda ki lokó adrélé gànzi ró dhi. Mì kò'o kònìni dhi, mì ni kitswá ngá nda ki fe togó dóro sè. Mì kitswá fèá ngóro à ru tá àmi rìnyì sè fèá na tíni ko.

⁶ Ngóro mì dré nìle be dhi tíni dhi, dhya ángùdhi adrélépi kórì ri tsà dhi, adré kókpà ngá akónà tsà. Di, dhya ángùdhi adrélépi kórì ri bí dhi, adré kókpà ngá akónà bí. ⁷ Lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré ngá fe ngóro mì dré kisùle drìdrì àmi léna dhi tíni. Di, mì kàdré àmíkyà ngá fe togó kizà ro dhi sè ko, ìndì ngóro tòlí bhàle àmi dri dhi tíni ko. Tàko ko, Gìká adré dhya adrélépi ngá fe arí sè dhi ni ka'ì kòdhya. ⁸ Di Gìká rìnyì íbe kitswázó ngá fe gàle àmi drígá bí áyi togó tani sè, kitswálé tà títi i sè dhi, mì kàdréro ngbú adrélé ngá títi mà dré adrézó lovó ni íbe dhi íbe, adrézó kpà tà dóro títi mì dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o be dhi bvó. ⁹ Ngóro tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tíni:

«Akódhi lanzí áyi ngá i lemerèbhá i dré.

Akódhi ni tà gyägya ni adré kóná vésè kólyá.»*

¹⁰ Di Gìká adrélépi kórì fe mómí i dré rìle, ìndì adrélépi mápà fe àyi dré nyàle dhi ni kórì títi mì dré adrézó lovó ni íbe dhi ki fe àmi dré, adrézó 'òá mbàle, mì kòkitswáro tà

* 9:9 9:9 A kònò Longó i 112:9.

dóro 'o togó dóro sè, adrézó lò'wa dóro 'a lavúlé. ¹¹ A ni ngá fe gàlè àmì drígá bí láti títi i sè, m̀ kòkitswá ró ngbú adrélé ngá fe móndí i dré gò, ì kàdréro àwoyà fe Gíká dré ngá m̀ dré adrélé fèlè àyi dré àma drígá dhi ki tà sè.

¹² Tàko ko, ngá m̀ dré adrélé fèlè kòdhi ki ngbà 'í móndyá ka'ìbhá Yèrúsalmà na dhi ki ledé kòdhya ko. Ngá nda ki kókpà móndí bí dhi ki 'o àwoyà fe Gíká dré. ¹³ Tà dóro m̀ dré adrélé 'òlè, adrélépi àmì ki tà dóro tadhá nda sè dhi, móndí bí dhi ki Gíká ni rú bha kùlè, m̀ dré tà Krísto ni Rúbí Tani dré adrélé tàlè dhi ki ka'ìlè 'òlè dhi sè, ìndì m̀ dré adrélé ngá fe àyi dré ìndì móndí àruka i dré togó dóro sè dhi sè. ¹⁴ Ì ni kpà tà zi Gíká tí àmì dré togó wáyi sè, dré àyi togó tani bhàlè àmì rú lavúlé dhi sè. ¹⁵ Mà kàdré àwoyà fe Gíká dré, tà tani dré afèlè, kitswázó àndu ni ni ngi bwà ko nda ni tà sè!

10

Pólò ga àyi tàrà àzì Gíká dré bhàlè í drígá dhi ni tà sè

¹ Ma, Pólò, má adré àmì ki kodzó togó dóro ìndì yàyà angálépi Krísto vélésè dhi sè. Má nì dóro tàlè dhi, móndí àruka ì adré tàá dhi, má kàdré àmì kòfalé dhi, ma móndí yàyà 'i dhi. Dì, áma wárágà i 'ásè dhi, má adré mána tà ta r̀nyí sè. ² Dì má adré àmì ki ti lizí, má kònì dra tsa àmì véna dhi, m̀ kò'oró ma àmì ki àruka ki lotó r̀nyí sè ko. Tàko ko, kòkitswá dhi, má ni tà ta r̀nyí sè móndí àruka adrébhá kisúá dhi, mà adré tà 'o móndyá bvò àdhya kya tíni dhi i dré. ³ Angyá ko, tágba mà dré adrézó bvò kònìdhi lé dhi, mà adré àmakya àdzú bhu móndyá bvò àdhya kya tíni ko. ⁴ Adzú ngá mà dré adrézó àdzú bhu ásà dhi i, àdzú ngá bvò kòndì àdhya 'i ko. Be ró dhi, àyi àyikya àdzú ngá r̀nyi ró Gíká àdhya, mà dré adrézó àma ki kàribhá ki r̀nyí adrézó àdzú bhu 'ásà dhi ni pfu dhi 'i. Mà adré dì tà kayikayi títi kinzò ro dhi ki pfu, ⁵ túmání tà títi drìkàdrì ro adrébhá ru pfu Gíká ni tà nìní rú dhi ìbe. Mà adré kpà tà kisùlè títi dhi ki turú tobhàlè Krísto ni r̀nyí zàlè. ⁶ Dì m̀ kòbhà àmì ki tàndì i Krísto ni r̀nyí zàlè kitswálé títi dre dhi, mà ni adré gànzi ró tà ño móndyá àruka títi adrébhá dhu rè ligílè dhi i dri.

⁷ M̀ adré àmikya ngbà 'í ngá no àyi ki làsú sè. Lè dhya ángùdhi adrélépi ka'íá dhi, i móndí Krísto àdhya 'i dhi, kònì tàlè dhi, àma kókpà móndí Krísto àdhya 'i i tíni dhi. ⁸ Tágba má kàdré áma afà r̀nyí Mírì dré afèlè àma dré dhi ni tà sè lavúlé yà dhi, ma kanyò ro r̀nyí nda sè ko. Tàko ko, Mírì afè r̀nyí nda àma dré kitswázó àmì ki tà ka'ìka'ì kizá ko, be

ró dhi, kitswázó àmi ki tìmbà àmi ki tà ka'ika'i na dhi bvó. ⁹ Di má lè m̀ kàdré kisùá ko tàle dhi, má adré àmi ki líndrì le tigálé áma wárágà i sè dhi. ¹⁰ Angyá ko, móndí àruka ì adré tàá dhi: «Akódhi nì wárágà i 'ásè dhi, adré tà ta kúlí lanzilanzì i sè ìndì rìnyí sè. Di, kàdré àma kòfalé dhi, akódhi ína móndí yàyà 'i, ìndì akódhi nì kúlí i kúlí tàko 'i.» ¹¹ Lè mónnyá adrèbhá tà ta làsú be kònini nda ì kònì dhi, mà ni tà 'o rìnyí sè àmi kòfalé, ngóro mà dré adrélé tà ta rìnyí sè àma ki wárágà i 'ásè dhi tìni.

¹² Mà kitswá àma ki amú móndí àruka adrèbhá àyi ki tàndi ki tà dóro tadhá dhi íbe bwà ko. Mà kitswá kpà àma ki tabhì àyi nda i rú ko. Ayi nda ì kàdré àyi ki tabhì àyi ki tàndi i kòfalésè, ìndì àyi ki tàndi i rú dhi, àyi tògyá àko. ¹³ Di, àma ró dhi, mà kitswá àmakya àma ki afà àma ki tàndi ki bvó lavú dhi ko. Be ró dhi, mà ni ngbà 'í àma ki afà tsàle byá àzì Gìká dré bhàle àma drígá dhi ni bvó na. Azì nda ni bvó tsa byá àmi véna. ¹⁴ Mà adré di àma ki afà lavulé ko, ngóro mà tsa tá àmi véna ko na tìni. Tàko ko, mà tsa byá àmi véna Krísto nì Rúbí Tani be dhi 'í. ¹⁵ Mà kitswá kpà àma ki afà àma ki bvó lavú, àzì móndí àruka ì dré 'òle dhi ki tà sè ko. Di, mà adré àmakya m̀ bha, m̀ kàdréró lile àmi ki tà ka'ika'i be drìdrì, àma ki àzì àmi kòfalé dhi kàdréró kpà lile drìdrì, ¹⁶ mà kòkítswáro lile Rúbí Tani longóbe bvó vwàvwà ro àmikya rúsè dhi i 'ásè. Tàko ko, mà lè àma ki afàle àzì móndí àruka ì dré 'òle àyi ki àrà i 'ásè dhi ki tà sè ko. ¹⁷ Di, ngóro Gìká nì Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni: «Lè dhya adrélépi àyi afà dhi kàdré àyi afà tà Mírì dré 'òle dhi ki tà sè.»* ¹⁸ Tàko ko, Mírì adré dhya adrélépi àyi tàndi ni tà dóro tadhá dhi ni ka'ì kòdhya ko. Be ró dhi, adré ína dhya ì dré adrézó tà dóro ni ni ka'ì dhi ni ka'ì kòdhya.

11

Pòlo kodzó Kòrìtòbhá ì àpóstolò kìnzò ro dhi ki tà sè

¹ Má adré leá dhi, m̀ kòtayí ma tà ta tsà ngóro móndí azaaza àdhya tìni, ngóro m̀ dré adrélé 'òle dhi tìni. ² Ma lovó íbe àmi ki tà sè tò, ngóro Gìká nì tàndi dré kpà adrélé lovó íbe àmi ki tà sè tò dhi tìni. Tàko ko, má zì àmi adrélé agó àlo kwákwá, Krísto dré, má kòfèro àmi akódhi dré ngóro tòkó lólo àgo tà nìlepi rè ko dhi tìni. ³ Di, má adré mána ngá ro àmi ki tà sè. Ngóro n̄ dré tá Evà ni lítìlé àyi túrúpfú tà sè dhi tìni dhi, à ni kitswá kpà àmi ki tà kisùkisù lítì, m̀ kòtayíro tròma Krísto rú togó lólo sè dhi be dhi bvó. ⁴ Tàko ko, à kòtsa adrélé Yésu twá dhi ni tà longó Yésu mà dré tà

* 10:17 10:17 A kònò Yèrèmiyá 9:23; 1 Kòrìtòbhá ì 1:31.

ni ni longózó dhi rúsè dhi, mì adré àmikya tà nda ni ka'í mbèlè. A kàdré kó àmi ki kodzó tirí twá kisú Tirí Lólo mì dré kisulé dhi rúsè dhi, mì adré kpà ka'íá mbèlè. A kàdré kó àmi ki kodzó rúbí tani twá ka'í Rúbí Tani mì dré ka'íle dhi rúsè dhi, mì adré kókpà ka'íá mbèlè. ⁵ Má mìlèsè dhi, dhya àmi kòfalé adrèbhá àyi ki no àpóstolò kàdrì i ró dhi ì lavú ma àlomvá ko. ⁶ Tágba má kòkisú tògyá adrézó kúlí ta dóro dhi ko yà dhi, ma mána tà nǎni íbe. Má tadhá tà nda àmi dré ngádra 'á tà títi i sè ìndì láti títi i sè dre.

⁷ Lókyá má dré Rúbí Tani Gíká àdhya ni longózó àmi dré làfa sè ko dhi sè dhi, má 'o tá tsǐ tàkonzì, má dré tá áma tà tirílé kitswázó àmi ki tà tingá kuru dhi sè dhi 'í? ⁸ Má ka'í tá làfa kisulé Ekèlézyà àruka i drígàsè, kitswázó àzi 'o àmi kòfalé dhi bvó. ⁹ Dì má dré tá adrérà'a àmi véna, adrélé ngá lovó íbe dhi 'á dhi, má zi tá ngá àlo àmi ki àlo tí ko. Tàko ko, àma ki adrúpi atsábhá Màkèdóniyà lésè dhi ì afè tá ngá má dré tá adrézó lovó ni íbe dhi ì àyi. Tà títi i sè dhi, má tayí tá áma tà lanzìle àmi dri dhi ko. Dì má ni go adrélé 'òá kònìni. ¹⁰ Má adré tàá tà bàti Krísto àdhya adrélépi má léna dhi sè dhi: Dhya àlo bvò wǎyi Akáyà àdhya na dhi kitswá áma afàma tà nda sè dhi ni kíkí bwà ko. ¹¹ Má adré tàá kònìni àdho tà sè? Má dré àmi ki lèle ko dhi sè? Gíká ni tàndi ni dóro, má lè àmi 'í káyà dhi!

¹² Dì, má ni go adrélé tà 'o ngóro má dré adrélé 'òle dhi tíni, kitswázó láti kíkí dhya adrèbhá àyi ki 'o nòle ngóro àma tíni gò, ì dré adrézó àyi ki afà tà nda sè dhi ì dré. ¹³ Dhya nda ì àpóstolò kinzò ro dhi 'i, ìndì àzi 'obhá túrúpfú sè dhi 'i. I adré àyi ki ladzá atsálé ngóro Krísto ni àpóstolò ì tíni. ¹⁴ Dì, áma líndrí adré ína gǎle tà nda sè ko. Tàko ko, Sàtánà ni tàndi adré àyi ladzá atsálé ngóro ángéló ngádra àdhya tíni. ¹⁵ Dì akódhi ni màrábà ì kàdré àyi ki ladzá atsálé ngóro móndí adrèbhá tà gyǎgya 'o dhi ì tíni dhi, tà nda adré áma líndrí tigá ko. Dì, lókyá kùdù sè dhi, ì ni àyikya tà kitswálépi tà ì dré 'òle dhi ì sè dhi ni kisú kòdhya.

Kizà Pólò dré nyàle Gíká ni àzi sè dhi i

¹⁶ Má adré gòle tàá dhi: Lè mì kònò ma ngóro móndí azaaza tíni, má dré adrélé tà ta kònìni dhi sè ko. Dì, mì kàdré àmikya áma no kònìni dhi, mì kòka'í ma ngóro móndí azaaza tíni, má kòkitswáró áma afà tsà be dhi bvó. ¹⁷ Bàti, má kàdré áma afà kònìni dhi, má adré tà ta ngóro Mírì dré adrélé lèle dhi tíni ko, be ró dhi, ngóro móndí azaaza dré adrélé tàle dhi tíni. ¹⁸ Dì, móndí bí dhi ì dré adrélé àyi ki afà móndyá bvò àdhya kya tíni dhi sè dhi, má ni kókpà áma afà kònìni. ¹⁹ Àmi adrèbhá àmi ki no tògyabhá ro ni ì, àmi gànzi ró adrélé móndí azaaza ki ka'í togó wǎyi sè! ²⁰ Tà bàti

ró dhi, mì adré móndí ki ka'í, gba ì kàdré àmi ki bha àyi ki màràbà ì ró yà, ì kàdré àmi ki lítí yà, ì kàdré àmi ki ngá topá yà, ì kàdré àmi ki no móndí tàko ì ró yà, kó ngalè ì kàdré àmi ki mĩ sa yà dhi. ²¹ Má adré taa kanyò sè dhi, mà 'o tà tà àmi kòfalé rinyí sè móndyá nda kya tíni ko!

Dì, tà ángùdhi móndí àruka ì dré kitswázó àyi ki afà ásà dhi, má ni kókpà kitswá 'oá kònìni. (Kòdhi má adré tà ta móndí azaaza àdhya tíni.) ²² Ayi nda ì Èbéré 'i? Ma kókpà kònìni. Ayi Isèrèlè ànzi 'i? Ma kókpà kònìni. Ayi Abàràma ni toyó 'i? Ma kókpà kònìni. ²³ Ayi Krísto ni màràbà 'i? (Kòdhi má adré tà ta tirí kiza liyí àdhya tíni.) Ma kókpà kònìni àyi ki lavú. Má 'o mána àzi kòkóròko àyikya ki lavú. A lebhé ma bãdzó na vèsè be bĩ àyi ki lavú. A tswà ma vèsè be bĩ àyi ki lavú. Ma tá ànyi dràdrà mìle vèsè be bĩ. ²⁴ Vèsè be nzi, Yúdà ànzi ì bhwà ma fimbò sè vèsè be nyadhi-àlo-drì-mudrì-drì-nzi-drì-su. ²⁵ Vèsè be na, à tswà ma fa sè. Vèsè be àlo, à lebhé ma kírà sè. Vèsè be na, bwátù arí áma tayí yĩ mi. Ma tá yìandre mi ngátsi àlo ìndì kítú àlo. ²⁶ Vèsè be bĩ, má to atsí lizo vwàvwà ro. Má nya kizà yĩ liti ì sè, kùgú ì drígá, áma sùrú ì drígá, móndí sùrú twá ro dhi ì drígá, ìndì adrúpi kinzò ro dhi ì drígá. Má nya kpà kizà bhàandre ì 'ásè, duku ì 'ásè, ìndì yìandre ì mìsè. ²⁷ Má 'o àzi kòkóròko landèzo lavúlé. Vèsè be bĩ, má ko ayí ko. Tàbirí ndè ma, yĩ lovó be. Vèsè be bĩ, ngá nyàle dhi pì ma. Kidhì ndè ma, ìndì ma tá kítá àko. ²⁸ Má kitswá tà àruka títi dhi ki ta ko. Dì, kítú àlo àlo títi ì sè dhi, má adré mána áma togó bha lanzile Èkèlézyà títi dhi ki tà sè. ²⁹ Dhya àlo kàdré yàyà dhi, ma kókpà yàyà. A kò'o dhya àlo dhèle tàkonzì na dhi, áma togó adré aswálé tà nda sè.

³⁰ Dì kòkitswá má dré adrézó áma afà dhi, má ni áma afà tà adrébhá áma tà yàyà ki tadhá dhi ì sè. ³¹ Giká áma ki Mírì Yésu ni Atá, kitswálépi rúku sè kóná vèsè kólyá dhi, nĩ dóro tàle dhi, má adré kinzò ta ko dhi. ³² Lókyá má dré tá adrérà'a Dàmàsèkè na dhi 'á dhi, gùvèrènerè adrélépi tá ópí Arètà zàle dhi bhà tá sòdá ì adrélé bhàandre nda ni zèribàti kì líkì, ì kòkitswáro áma ru be dhi bvó. ³³ Dì, à bhà ma kánzì na, áma 'òzo pfole mòlìsà àlo zèribà na dhi 'ásè, áma tirízó gò, má dré lapázó gùvèrènerè nda drígásè.

12

Tà lùzu ró Giká dré tadhálé Pólò dré dhi ì

¹ Adré leá dhi, má kògò adrélé áma afà, tágba kàdré tà dóro 'i ko yà dhi. Dì má ni ngá agábhá má mi toróbí tíni dhi ki tà ta, túmání tà lùzu ró Mírì dré tadhálé má dré dhi ìbe. ² Má nĩ agó àlo Yésu Krísto ni ka'ilepi dhi be. Lavú dre

kóná mudrí-drĩ-su, Giká do tá akódhi kurú na, bhù kurú na àzya ni ki lavúlèpi dhi na. Di má nĩ ko ngalè Giká do tá akódhi rúbhá na yà, kó ngalè rúbhá na ko yà dhi. Giká nĩ ngbà 'í nĩ. ³⁻⁴ Di má nĩ, Giká do tá akódhi nda pàràdisò na dhi be. Kàdré tá rúbhá na yà, kó ngalè rúbhá na ko yà dhi, má nĩ ko. Giká nĩ nĩ. Di kònàle dhi, akódhi yi tá tà kitswázó tà ni ni ta kúlí sè bwà ko, à dré logalé mómí dré tàle dhi i kòdhya. ⁵ Má ni áma afà dhya làsú be kònini nda ni tà sè. Di, má kitswá mána áma afà áma tándi ni tà sè ko, kàdré ngbà 'í áma tà yàya ki tà sè ko dhi. ⁶ Kònò má kàdré tá áma le afàle áma tándi ni tà sè dhi, má ni tá adrè mómí azaaza 'i ko. Tàko ko, má ni tá adrè tà bàti ta kòdhya. Di, má adrè mána tà nda ni le 'òle ko, dhya àlo kònòró ma kàdrè ngóró dré kitswálé tà má dré adrélé 'òle ìndì tàle dhi i sè ko dhi tĩni ko.

⁷ Di, kitswázó áma kikí, má kàtsáró drikàdrè ro tà kàdrè lùzu ró tadhálé má dré nda ki tà sè ko dhi, à bhà ngá kùtsì tĩni dhi áma rúbhá na. Ngá nda ngá Sàtánà dré amùle kitswálé kizà fe má dré dhi 'i, má kàdré ró drikàdrè ro ko dhi bvó. ⁸ Vèsè be na, má lizí tá Mírì ti, kòtìngá ró tá ngá nda má rúsè ká. ⁹ Di, akódhi logó má dré dhi: «Áma togó tani kitswá mí dré dre. Tàko ko, má adrè áma rĩnyí 'o kitswálé títi ámi tà yàya na.» Di ásà dhi, má ni mána áma afà áma tà yàya ki tà sè, Krìsto ni rĩnyí kàdré ró tà 'o má léna be dhi bvó. ¹⁰ Má adrè di lenzélé áma tà yàya ki tà sè, làdhá adrélé dhàle má rú dhi ki tà sè, tà kòkòróko ki tà sè, áma mĩ pfòma ni tà sè, ìndì kizà má dré adrélé nyàle Krìsto ni tà sè dhi ki tà sè. Tàko ko, má dré adrèrà'a yàya dhi 'á dhi, ma rĩnyí ró.

Pólò ni togó lanzì Kòrìtòbhá ki tà sè

¹¹ Má kòtà tà ngóró mómí azaaza àdhya tĩni dhi, mì 'o ma adrélé tà ta kònini dhi àmi. Adré tá be leà dhi, mì kàdré áma tà dóro ki tadhá dhi àmi. Tàko ko, dhya àmi kòfalé adrèbhá àyi ki no àpóstolò kàdrè i ró dhi i lavú ma àlomvá ko, tágba má kàdré mána mómí tào 'i yà dhi. ¹² Lókyá má dré tá adrèrà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, má 'o tá tà línđrìga ró adrèbhá tá Giká ni rĩnyí tadhá dhi i landè àko ró, tadházóá dhi, ma àpóstolò 'i káyà dhi. ¹³ Tà dóro títi má dré tá 'òle Ekèlézyà àruka i 'ásè dhi i, má 'o kókpa àmi kòfalé 'í. Di, má tayí mána áma tà lanzìle àmi dri dhi ko. Mì kòtrì di tà kònzì má dré 'òle àmi rú nda kòdhi!

¹⁴ Kòdhi vèsè ni na má dré adrézó 'òle lile àmi véna dhi 'i. Di má kitswá áma tà tayí lanzìle àmi dri dhi ko. Tàko ko, má adrè àmi ki ngá nda kisúlé kòdhya ko. Be ró dhi, má adrè mána àmi ki tándi ki nda kisúlé kòdhya. Adré leà dhi, ànzimvá i kàdré ngá lokó fèle àyi ki tibhá i dré dhi àyi ko.

Adré di be leá dhi, ànzi ki tibhá ì kàdré ngá lokó fèle àyi ki ànzi i dré dhi àyi. ¹⁵ Ma ró dhi, ma gànzi ró áma ngá fe akilé títi àmi dré, ìndì áma tàndi ni fe wáyi àmi dré. Di, má kàdré àmi ki le lavulé dhi, mì ni go adrélé áma le tsà?

¹⁶ Di mì ni ka"iá tàle dhi, má tayí áma tà lanzile àmi dri dhi ko dhi. Di, tágba kònini dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi ki tàá dhi, ma túrúpfú líyí ro ni, má lití àyi túrúpfú sè. ¹⁷ Má lití tsì àmi, àmi ki ngá kisúzó dhya má dré mùle àmi véna dhi i sè? ¹⁸ Bati, má kodzó tá Títò lile àmi véna gò, má dré áma ki adrúpi àlo dhi ni mùzo lile túmání akódhi be. Di Títò nda lití tsì àmi, ngá kisúzó àmi drígásè dhi 'í? Ama ríti dhi i, mà 'o tà àmi kòfalé togó àlo sè, láti àlo dhi ni lebèzo.

¹⁹ Mì adré àmikya kisúá dhi, mà tà tà nda kòdhi i títi kitswázó áma ki tàrá ga àmi kandrá? Kóko! Be ró dhi, mà adré àmakya tà ta Giká kandrá ngóro móndí adrèbhá Krísto na dhi i tìni. Áma arúpi mà dré lèle tò ni i, tà títi mà dré adrélé 'òle dhi i, mà adré 'òá kitswázó àmi ki timbà àmi ki tà ka"ika"i na. ²⁰ Má adré mána ngá ro, má ni dra tsa àmi véna àmi ki kisú ngóro má dré lèle ko dhi tìni dhi sè, ìndì mì ni dra áma kisú ngóro mì dré lèle ko dhi tìni dhi sè. Má adré kpà ngá ro, má ni dra lawà kisú àmi kòfalé, lovó kònzi íbe, togóaswa be, dhya ki tà bhàma drìdrì dhi be, làdhá be, móndí ki rú tàma kònzi dhi be, drìkàdrì be, ìndì tà wàyá be dhi sè. ²¹ Má adré kpà ngá ro, má kònì dra tsa dhi, áma Giká ni dra áma tà tirí àmi kandrá dhi sè, ìndì má ni dra ngo móndí bí tàkonzi 'obhá drìdrì gò, ì dré àyi ki togó ladzázó ko dhi ki tà sè dhi sè. Tàko ko, ì ladzá àyi ki togó àyi ki tà ndì ró dhi ki tà sè, àyi ki ndòtò tà sè, ìndì àyi ki tà swà ì dré 'òle dhi ki tà sè ko.

13

Tà tàle kùdù ro Kòrìtòbhá ki kodzózó dhi i

¹ Kòdhi vèsè ni na má dré adrézó lile àmi véna dhi 'i. Ngóro tisìle Giká ni Kúlí na dhi tìni: «À kàdré tà títi dhi ki bvó lanzí, móndí rì yà kó ngalè na yà tà nda ki nobhá mì sè dhi ki kúlí sè.»* ² Má longó tá tà àmi dri má dré tá adrèrà'a àmi véna vèsè ni rì sè dhi 'á, di má adré gòle longóá má dré adrèrà'a vwàvwà ro dhi 'á: Má kònì dra tsa àmi véna dhi, má kitswá móndyá tàkonzi 'obhá drìdrì dhi ki tayí móndí àruka íbe tà nòma àyi dri dhi sè ko. ³ Mì adré tá leá nìle dhi, Krísto adré tà ta má tí nì káyà dhi, di mì ni nìá. Tàko ko, Krísto dré adrèrà'a tà 'o àmi kòfalé dhi 'á dhi, akódhi yàya ko. Be ró dhi, adré ína tà 'o rìnyí sè. ⁴ Tà bati ró dhi,

* 13:1 13:1 A kònò Dùtèrònómè 19:15.

akódhi tá yàyà akódhi ni tidirà'a fa kipakipa dri dhi 'á. Di, nyànómvá dhi, akódhi ina lídrì íbe Giká ni rinyí sè. Ama ró dhi, àma kókpa yàyà Krísto na. Di, àma àmakya lídrì íbe túmǎní akódhi be Giká ni rinyí sè, ìndì mà ni rinyí nda ni tadhá àmì dré.

⁵ Lè mì kàdré àmì kì togó kì tabhì, nǐzoá ngalè mì ka'í Krísto bàti gò, mì dré adrézó tà 'o àmì kì tà ka'íka'í nda sè yà dhi. Mì kàdré àmì kì tǎndì kì tabhì. Mì nǐ, Yésu Krísto àmì léna be dhi ko? Aruka nǐ, mì ni àmì kì tabhì kisúzóá dhi, àmì kì tà kitswá ko. ⁶ Di má adré mì bha, mì kòniró tàle dhi, Giká ka'í àma adrélé àpóstolò i ró nǐ káyà dhi. ⁷ Má adré tà zi Giká tí, mì kò'oró tà kònzi àlomvá ko. Má adré zǐá kònini, à kònòró àma ngóró móndí Giká dré ka'íle dhi i tǐni ko. Be ró dhi, má adré mána zǐá kònini, mì kàdréró tà dóro 'o, tágba mà kàdré sùle ngóró móndí Giká dré ka'íle ko dhi i tǐni yà dhi. ⁸ Tàko ko, mà kitswá tà àlo 'o kònzi tà bàti rú bwà ko. Be ró dhi, mà kitswá ngbà 'í tà 'o tà bàti nda dré. ⁹ Mà kàdré yàyà gò, mì dré àmikya adrézó rinyi ró dhi, mà adré lenzélé tà nda sè. Mà adré kpà tà zi Giká tí, kò'oró àmì kitswálé títì be dhi bvó. ¹⁰ Asà dhi, má adré tà kòdhi kì tǐsì àmì dré, má dré adrérà'a vwàvwà ro dhi 'á, má kònì dra tsa àmì véna dhi, má kòlotóro àmì rinyí Mírì dré afèle má dré dhi sè ko. Tàko ko, akódhi afè rinyí nda má dré kitswázó àmì kì tà ka'íka'í kizá ko, be ró dhi, kitswázó àmì kì timbà àmì kì tà ka'íka'í na dhi bvó.

¹¹ Kùdù ro dhi, àma adrúpi i, mì kàdré lenzélé. Mì kàdré àmì kì fe Giká dré adrélé 'òle kitswálé títì. Mì kàdré ru timbà, adrézó kpà ru yi àmì kòfalésè. Mì kàdré tà kǐdrìkǐdri íbe àmì kòfalé be. Di Giká adrélépi lèle fe tà kǐdrìkǐdri be dhi, nǐ adré túmǎní àmì íbe. ¹² Mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmì kòfalésè lèle sè. Mónyá títì Giká àdhyà kònwa dhi ì fè mòdo àmì dré.

¹³ Mírì Yésu Krísto ni togó tani, Giká ni lèle, ìndì ru amuma Tírì Lólo be dhi ì kàdré àmì íbe títì!

Wárágà Pólò dré tisìle Gálàtíyàbhá ĩ dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá bvò Gálàtíyà àdhya na dhi ĩ dré dhi 'i. Pólò longó tá Rúbí Tani gò, Ekèlézyà ki tobhàzo bvò nda na, dré tá adrèrà'a áyi atsí andre ni rĩ to, adrélé kpà na ni ni to dhi 'á (Tà 'òle dhi ĩ 16:6; 18:23). Amvolàsà dhi, móndí àruka ĩ dré tsàzo adrélé tadhá dhi, lè móndyá ka'ìbhá Yúdà ànzi ró ko dhi ĩ kàdré Mósè ni tátrítrí kúlí líkí, lavulé dhi, ĩ kàdré àyi ki 'o lwàle. ĩ adrè di tá móndyá ka'ìbhá nda ki drĩ kizá tà nda sè.

Di Pólò adrè wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó móndyá ka'ìbhá nda ki lotó tà tadhále kinzò sè nda ni tà sè. Drìdrì dhi, adrè tadhá dhi, Gíká azí ĩ adrélé àpòstolò ro móndyá súrú twá ro dhi ĩ véna ngìni ya dhi. Adrè kpà tadhá dhi, àpòstolò àruka títi dhi ĩ ka'ĩ ĩ áyi àzì be ngìni ya dhi. Bvóá dhi, adrè tadhá dhi, Gíká adrè móndí ki bha gyágya í kandrá tátrítrí kúlí 'òma sè ko, di ngbà 'í Yésu Krísto ni ka'ima sè. Kùdù ro dhi, Pólò adrè àyi ki kodzó, ĩ kàdréro atsilé Tírí Lólo ni rĩnyí sè. Tàko ko, Tírí nda ni lò'wa dóro 'a bĩ àyi léna. Lò'wa kàdrì lavulé dhi, lèle 'i.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì Rúbí Tani ni tà (1:1-10)
- 2) Pólò ni azima adrélé àpòstolò ro dhi (1:11-2:21)
- 3) Móndí ki tidrìma tátrítrí kúlí 'òma sè ko, di, Yésu Krísto ni ka'ima sè dhi (3:1-4:31)
- 4) Atsima Tírí Lólo ni rĩnyí sè dhi (5:1-6:10)
- 5) Pólò ni kúlí kùdù (6:11-18)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krísto ni àpòstolò, má adrè wárágà kònìdhi ni tisì ma. A mù ma móndí ĩ vélèsè ko. Móndí ĩ mù kpà ma ni ko. Be ró dhi, Yésu Krísto ĩ Gíká Atá akódhi ni tingálèpi dràdrà lèsè dhi be dhi, ĩ mù ma adrélé àpòstolò ro dhi àyi. ² Ama túmāni áma adrúpi títi mà dré adrézó àyi íbe dhi ĩ, mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì Ekèlézyà bvò Gálàtíyà àdhya na dhi ĩ dré.

³ Gíká áma ki Atá ĩ Mírì Yésu Krísto be dhi ĩ kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ĩ kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré! ⁴ Krísto nda fè ĩ dràle áma ki tàkonzì ki tà sè, kitswálé áma ki apá bvò kònzì ándrò kònìdhi lèsè, ngóro Gíká áma ki Atá dré tá

lèlè dhi t́ini. ⁵ Milanzìlanzì kàdré Giká dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

Rúbí Tani ngbà 'i àlo kwákwa

⁶ Ama líndrí adré gàlè àmi kì tà sè. Tàko ko, mì adré àmíkya Giká àmi kì azilépi Krísto nì togó tani sè dhi nì tayí mbèlè gò, adrézó àmi kì adzá rúbí tani twá dhi véna. ⁷ Tà bàti ró dhi, rúbí tani twá Rúbí Tani bàti dhi rúsè dhi yókódhó. Dì, móndí àruka ì adré àyíkya àmi kì drì kizá, adrézó Rúbí Tani Krísto àdhya nì le ladzálé atsálé tà gòdhógòdho ró. ⁸ Dì, dhya àlo kàdré rúbí tani twá dhi nì longó Rúbí Tani mà dré longólé àmi dré dhi rúsè dhi, Giká nì tatrítrí kàdré akódhi nda dri, gba kàdré àma 'i yà, kó ngalè ángéló apfòlepi bhù lésè dhi 'i yà dhi! ⁹ Ngóró mà dré tàlè dre dhi t́ini dhi, má adré gòlè tàá dhi: Dhya àlo kàdré rúbí tani twá dhi nì longó àmi dré Rúbí Tani mì dré ka'ìlè dhi rúsè dhi, Giká nì tatrítrí kàdré akódhi dri!

¹⁰ Kòdhi má adré tsì móndí kì togó tabhì asélé, ì kòka'iró áma tà be dhi bvó? Kóko! Má adré mána lèá dhi, Giká kòka'í áma tà nì. Kó ngalè, má adré tà 'o kitswázó móndí kì togó 'o kinìlè dhi bvó? Kóko! Kònò má kàdré tá 'oá kònìni dhi, má nì tá adré Krísto nì màràbà 'i ko.

Pólò nì azima adrélé àpòstolò ro dhi

¹¹ Ama adrúpi ì, má lè mì kònì tàlè dhi, Rúbí Tani má dré adrélé longólé dhi angá móndí ì drìlèsè ko. ¹² Má kisú Rúbí Tani nda móndí ì vélèsè ko. Móndí ì tadhá kpà Rúbí nda má dré nì ko. Be ró dhi, Yésu Krísto nì tàndi tadhá Rúbí nda má dré nì.

¹³ Tàko ko, mì yi tàlè dhi, wáláká dhi, má adré tá Yúdà ànzi kì Giká nì tà lebè ngíni ya dhi 'í. Mì yi kpà má adré tá móndyá Èkèlézyà Giká àdhya lé dhi kì m̀ pfo lavulé, adrézó àyi kì tà tabhì pfùlè ngíni ya dhi 'í. ¹⁴ Má adré tá mána Yúdà ànzi kì Giká nì tà 'o, adrézó lile ába drìdrì áma mbàamu b́i Yúdà ànzi ró dhi kya kì lavú. Áma togó tá àtsi ró lavulé áma kì tábhí kì labhì kì tà sè.

¹⁵⁻¹⁶ Dì, Giká zì tá ína ma áma tirà ko dhi 'á gò, áma azízó àyi togó tani sè. Dì kisú tá dóro nì, í dré àyi Mvá nì tadhálé má dré dhi, má kàdréro akódhi nì Rúbí Tani longó móndyá sùrú twá ro dhi ì véna. Dì dré àyi Mvá nda nì tadházó má dré dhi, má zi tá móndí àlo kitswálé áma drì ta dhi ko. ¹⁷ Má l̀ tá kpà Yèrúsalémà na dhya bhàlè adrélé àpòstolò ì ró drìdrì má kandrà dhi kì no ko. Dì, gbă lókyá nda sè dhi, má l̀ tá mána bvò Aràbíyà àdhya na gò, má dré gòzo lile Dàmàsèkè na.

18 Kóná na àmvolésè dhi, má dré lizo Yèrúsalmà na, mà kòkitswáró ru ni Péteró be be dhi bvó.* Gò mà dré adrézó akódhi be kítú mudrí-drì-nzi. 19 Má nò tá àpóstolò ki àruka ĩ ko, ngbà 'í Yàkóbhò, Mírì ni adrúpi 'ĩ kalóma. 20 Má adrè táá Giká kandrà dhi, tà mà dré adrélé tisìle kòdhi ĩ tà bàti 'ĩ, kinzò 'ĩ ko.

21 Amvolásà dhi, má dré lizo bvò Sírìyà àdhyà na ìndì Kilikìyà àdhyà na. 22 Lókyá nda sè dhi, mónnyá Krísto ni ka'ìbhá Èkèlézyà Yúdáyà na dhi ĩ 'àsè dhi ĩ nì tá rè dhu ma ko. 23 Ī yi tá ngbà 'í tà adrélé tàle áma tà sè dhi kòdhyà: «Dhya atú adrélépi àma ki mǐ pfo dhi, adrè nyànomvá tà adrézó Krísto ni ka'ì dhi ni longó, tágba dré tá adrézó tà nda ni tabhì pfùle dhi.» 24 Dì ĩ adrè tá Giká ni rú bha kùle áma tà sè.

2

Apóstolò ĩ ka'ì Pólò

1 Kóná mudrí-drì-su àmvolésè dhi, má dré gòzo lile tódhyá Yèrúsalmà na. Mà lì tá túmǎní Bàrànába be. Má drì tá kpà Títò má vèsè be. 2 Má lì tá kònale, Giká dré tá tadhále má dré dhi má kòlì dhi sè. Dì mà kòkisú ru àma pátì dhyà adrélé nòle móndí kàdrì Èkèlézyà àdhyà ró dhi ìbe dre dhi, má dré Rúbí Tani má dré adrélé longólé mónnyá sùrú twá ro dhi ĩ dré dhi ni àndu ngìzo àyi dré. Tàko ko, má lè tá àzì má dré tá 'òle ìndì má dré tá adrélé 'òle dhi kàtsá tà tàko ró ko. 3 Dì ĩ dré áma kúlí yìzo dhi, ĩ lè tá ndìndì áma atsiàmú Títò ni 'òle lwàle dhi ko, tágba akódhi dré tá adrézó Gírìkì mvá 'ĩ dhi. 4 Tà nda kòdhi apfò tá àma kandrà tàko ko, adrúpi àruka kinzò ro dhi ĩ afí tá lùzu ró àma kòfalé, tà àma ki trizo Yésu Krísto na dhi ni nda nìle túrúpfú sè, ĩ kòbhàró àma gòle adrélé tódhyá màràba tàtrítrí kúlí àdhyà ĩ ró be dhi bvó. 5 Dì, mà ka'ì tá àmakya tà ĩ dré lèle 'òle nda àlomvá ko, mà kòsuró tà bàti Rúbí Tani àdhyà mà dré adrélé longólé àmì dré dhi rú.

6 Kàdré dì dhyà adrélé nòle móndí kàdrì ĩ ró nda ki tà sè dhi, ĩ lè tá àyikya tà àzya bhàle tà má dré adrélé longólé dhi dri ko. (Ayi nda ĩ kàdré tá móndí kàdrì 'ĩ bàti dhi, tà nda tà kàdrì 'ĩ má mìlèsè ko. Tàko ko, Giká adrè móndí ki làsú no kòdhyà ko.) 7 Be ró dhi, ĩ nò àyikya ngádra 'á dhi, Giká bhà tá má drígá àzì adrézó Rúbí Tani longó mónnyá sùrú twá ro dhi ĩ véna dhi, ngóro í dré tá àzì adrézó Rúbí nda ni longó Yúdà ànzi ĩ véna dhi ni bhàle Péteró drígá dhi tìni. 8 Tàko ko, Giká tá Péteró ni bhàlepi adrélé àpóstolò ro Yúdà

* 1:18 1:18 Giká ni Kúlí tisìle Gírìkì ti sè dhi léna dhi, à adrè «Kéfà» kisú kònwa. Rú nda rú àzya Péteró àdhyà 'ĩ.

ànzì ĩ véna dhi, bhà tá kpà ma adrélé àpóstolò ro mónnyá sùrú twá ro dhi ĩ véna dhi nì. ⁹ Dì Yàkòbhò, Pétèró, tsàle Yòwánì, adrélé nòle móndí kàdrì Ekèlèzyà àdhya ró dhi, ĩ nò dhi, Gìkà afè tá àzì nda má dré àyi togó tani sè nì. Dì ĩ dré àma ki drígá rùzo tùmání Bàrànába be, tadházóá dhi, mà amú ru àyi íbe dre. Dì mà dré ru yízo àyi íbe, mà kòlìró àmakya mónnyá sùrú twá ro dhi ĩ véna, ìndì ĩ kòlìró àyikya Yúdà ànzì ĩ véna. ¹⁰ Ĩ zi tá ngbà 'í tà àlo àma tí kòdhya, mà kògòró adrélé móndí lemerè ro dhi ki tà kisù. Dì tà nda kòdhi tá tà àma togó dré adrézó àtsi ró 'òà dhi 'i.

Pólò ligí Pétèró be Atiyòkiyà na

¹¹ Dì, àmvolàsà, lókyá Pétèró dré atsázó Atiyòkiyà 'a dhi sè dhi, má ligí tá akódhi be mónnyá títi ĩ kandrá, tà kònzì dré tá adrélé 'òle dhi sè. ¹² Tàko ko, akódhi dré atsázó dhi, kidhó tá adrélé ngá nya tùmání móndí ka'ìbhá sùrú twá ro dhi íbe. Dì, móndí àruka Yàkòbhò dré amùle dhi ĩ dré atsázó dhi, Pétèró dré ìna apfòzo mónnyá sùrú twá ro nda ĩ kòfalèsè gò, adrélé àyi rúsè gàrà dri. 'O tá kònnìni dré tá adrélé Yúdà ànzì amùle nda ki ro dhi sè. Tàko ko, àyi nda ĩ adré tá leà dhi, mónnyá ka'ìbhá títi dhi ĩ kàdré àyi ki 'o lwàle. ¹³ Dì mónnyá ka'ìbhá àruka títi Yúdà ànzì ró dhi ĩ kònò tà nda dre dhi, ĩ dré kpà kidhózó adrélé túrúpfú tà nda nì 'o tùmání Pétèró be. Ĩ se tá ndìndì Bàrànába nì togó adrélé túrúpfú tà nda nì 'o àyikya tíni.

¹⁴ Dì má kònò, ĩ adré tá tà bàti Rúbí Tani àdhya nì lebè ko dhi dre dhi, má dré tàzoá Pétèró dré mónnyá títi ĩ kandrá dhi: «Mì, Yúdà mvá ro nì, mí adré mína tà 'o ngóro mónnyá sùrú twá ro dhi kya tíni, Yúdà ànzì kya tíni ko? Dì mí 'o mì ngìni adrélé mónnyá sùrú twá ro nda ki kodzó adrélé tà 'o Yúdà ànzì kya tíni dhi?»

Mónnyá Yúdà ànzì ró ìndì sùrú twá ro dhi ki bhàma gyàgya àyi ki tà ka'ìka'ì sè dhi

¹⁵ Ama ró dhi, àma móndí ùle Yúdà ànzì ró dhi 'i. Ama móndí sùrú twá ro Gìkà nì tátrítrí kúlí nibhá ko dhi 'i ko.* ¹⁶ Dì, mà nì tàle dhi, Gìkà adré móndí ki bha gyàgya í kandrá tátrítrí kúlí 'òma sè ko dhi be. Be ró dhi, adré ngbà 'í àyi ki bha gyàgya ĩ dré Yésu Krísto nì ka'ìle dhi sè. Dì àma, mà ka'ì kókpa Yésu Krísto nda, Gìkà kòbhàró àma gyàgya í kandrá Krísto nì ka'ìma sè, tátrítrí kúlí 'òma sè ko. Tàko ko, dhya

* **2:15** 2:15 Gìkà nì Kúlí tisile Gírìkì ti sè dhi adré tàà kònwa dhi: «móndí sùrú twá ro adrèbhá tàkonzì 'o dhi ĩ». Kòdhi tá rú Yúdà ànzì ĩ dré fèle mónnyá sùrú twá ro dhi ĩ dré dhi 'i. Rú nda nì àndu adré leà tàle dhi: «móndí sùrú twá ro Gìkà nì tátrítrí kúlí nibhá ko dhi ĩ»

àlo kitswá atsálé gyägya Giká kandrà tátrítrí kúlí 'òma sè bwà ko.

¹⁷ Dì, mà kàdré ndàá atsálé gyägya Giká kandrà mà dré Krísto ni ka'ile dhi sè gò, àma ki kisúzó tàkonzìbhá ro dhi, kòdhi adrè tsì tàá dhi, Krísto adrè àma ki 'o file tàkonzì na dhi nì? Tàdzí ko! ¹⁸ Má kògò áma bha tátrítrí kúlí má dré tayílé dhi ni rìnyí zàle dhi, má adrè tadhá dhi, ma tátrítrí kúlí nda ni nòlepi 'i bàti. ¹⁹ Tàko ko, tátrítrí kúlí nda sè dhi, má drà mána tátrítrí kúlí nda lésè dre, má kàdréro lídrì íbe Giká dré be dhi bvó. Bàti, à tidí ma dràle túmání Krísto be fa kípakípa dri dre. ²⁰ Dì má kàdré lídrì íbe dhi, kòdhi véle ma 'i ko, be ró dhi, Krísto ína lídrì íbe má léna nì. Dì lídrì má dré adrézó ába rúbhá na kònìdhi, má adrè ába, má dré adrélé Krísto, Giká ni Mvágó ni ka'í dhi sè. Akódhi nda lè tá ma tò gò, áyi tàndi ni lídrì fèzo áma tà sè dhi nì. ²¹ Dì má adrè mána Giká ni togó tani ga ko. Angyá ko, móndí ì kòkitswá tá atsálé gyägya Giká kandrà tátrítrí kúlí 'òma sè dhi, kònò Krísto drà tá ína àngyá.

3

Tátrítrí kúlí 'òma, kó ngalè Krísto ni ka'ima

¹ Àmi Galatíyabhá ni ì, àmi móndí azaaza 'i! Adhi lífí àmi kólé sè dhi nì? Tàko ko, à tadhá tá àmi dré ngádra 'á dhi, Yésu Krísto drà fa kípakípa dri àmi ki tà sè ngíni ya dhi 'í. ² Dì má lè ngbà 'í tà àlo kònìdhi ni lizilé àmi tí kòdhya: Mì kisú Tírí Giká àdhya mì dré tátrítrí kúlí 'òle dhi sè? Kó ngalè, mì dré Krísto ni rúbí mì dré yìle dhi ni ka'ile dhi sè? ³ Mì tayí àmi azalé kònìni ngínìngíni ró? Mì kidhó kó Giká ni ka'í akódhi ni Tírí ni rìnyí sè dre dhi, mì ni go tsì tà mì dré kidhólé nda ni 'o akílé àmi ki tàndi ki rìnyí sè bwà? ⁴ Mì nya tsì kizà bí dhi ì àngyá? Kóko, kàdré kònìni ko! ⁵ Mì tà rè má dré ká: Giká adrè áyi Tírí fe àmi dré, adrézó kpà tà líndrìga ró dhi ki 'o àmi kòfalé, mì dré adrélé tátrítrí kúlí 'o dhi sè? Kó ngalè, mì dré adrélé Krísto ni rúbí mì dré yìle dhi ni ka'í dhi sè?

⁶ Mì kisú rè Abàramà ni tà ká. Giká ni Kúlí adrè tàá dhi: «Akódhi ka'í tá Giká gò, Giká dré akódhi ni nòzo gyägya akódhi ni tà ka'íka'í nda sè.»* ⁷ Àsà dhi, lè mì kònì dhi, móndyá adrèbhá Giká ni ka'í dhi ì Abàramà ni ànzi 'i bàti. ⁸ Giká ni Kúlí tadhá tá drìdrì dhi, Giká ni móndyá sùrú twá ro dhi ki bha gyägya í kandrà àyi ki tà ka'íka'í sè gò, Kúlí nda dré Rúbí Tani longózó Abàramà dré, tàzoá dhi: «Má ni tà tani bha sùrú títi bvò àdhya ì dri mí sè.»† ⁹ Dì àsà

* 3:6 3:6 A kònò Kidhoma 15:6. † 3:8 3:8 A kònò Kidhoma 12:3; 18:18; 22:18.

dhi, móndyá tíí adrébhá Gíká ni ka'í dhi ì adré tà tani kisú, ngóro Abàramà dré tá kisulé áyi tà ka'íka'í sè dhi tíni.

¹⁰ Di, móndyá tíí adrébhá láti nda atsázó gyägya Gíká kandrà tátrítrí kúlí 'òma sè dhi ì àyikya tátrítrí íbe àyi dri. Tàko ko, Gíká ni Kúlí adré tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi ngbú tà tíí tísìle búkù tátrítrí kúlí àdhyà na dhi kí 'o ko dhi, Gíká ni tátrítrí akódhi nda dri.»[‡] ¹¹ Di mà adré nòá ngádra 'á dhi, dhyà àlo kitswá atsálé gyägya Gíká kandrà tátrítrí kúlí 'òma sè bwà ko. Tàko ko, Gíká ni Kúlí adré tàá dhi: «Dhya atsálépi gyägya áyi tà ka'íka'í sè dhi ni adrí.»[§] ¹² Di, tátrítrí kúlí adré ína áyi totó tà ka'íka'í dri ko. Be ró dhi, ngóro tísìle dhi tíni: «Dhya adrélépi tà tíí tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi kí 'o dhi ni adrí tà nda ì sè.»^{*}

¹³ Krísto apá àma tátrítrí angalépi tátrítrí kúlí lésè dhi lésè, dré atsálé dhyà tatrílé dhi ró àma kí tà sè dhi sè. Tàko ko, Gíká ni Kúlí adré tàá dhi: «Dhya ángùdhi tidíle fa kipakipa dri dhi tátrítrí íbe í dri.»[†] ¹⁴ Krísto 'o tà nda kònìni, kitswálé tà tani Gíká dré lazíle Abàramà dré dhi kòtsaró kpà móndyá sùrú twá ro dhi ì véna Yésu Krísto sè, mà kòkisúró Tírí Lólo Gíká dré lazíle dhi àma kí tà ka'íka'í sè be dhi bvó.

Tátrítrí kúlí ì lazikúlí be dhi

¹⁵ Àma adrúpi ì, má ni tà nda kòdhi ni tadhá tà móndí ì dré adrélé 'òle àyi kòfalèsè dhi rú: Móndí ì kòbhà tà ru yìzo àyi kòfalèsè dhi, à kitswá gòle tà nda ni bhe bwà ko. A kitswá kpà tà àzya bha tà nda dri bwà ko. ¹⁶ Di tà Gíká dré tá lazíle Abàramà dré dhi ì kókpà kònìni. Gíká ni Kúlí adré tàá dhi, Gíká lazí tá tà nda ì Abàramà dré, toyó ni be. Kúlí nda adré tàá «toyó ni ì dré» ngóro móndí bí dhi ì dré dhi tíni ko. Be ró dhi, adré tàá «toyó ni dré» ngóro móndí àlo dré dhi tíni.[‡] Móndí àlo nda Krísto 'i. ¹⁷ Tà mà dré adrélé lèle tàle dhi, tà kònìdhi 'i: Gíká bhà tá tà ru yìzo Abàramà be dhi gò, áyi lazikúlí fèzo drá. Di tátrítrí kúlí atsálépi kóná kámá-su-drì-nyadhi-àlo-drì-mudrí àmvolèsè dhi kitswá ína tà bhàle ru yìzo nda ni bhe bwà ko. Tátrítrí kúlí nda kitswá kpà lazikúlí nda ni pfu ko. ¹⁸ Tàko ko, tà Gíká dré lazíle áyi móndyá ì dré tàyilé ro dhi kàdré tá áyi totó tátrítrí kúlí dri dhi, kònò tàyilé nda kitswá tá áyi totó lazikúlí dri ko. Di, tà bàti ró dhi, Gíká fè tàyilé nda Abàramà dré áyi lazikúlí sè.

Tà Gíká dré tátrítrí kúlí fèzo ásà dhi

¹⁹ Kàdré di kònìni dhi, tà Gíká dré tátrítrí kúlí fèzo ásà dhi àdho tà 'i? Gíká fè tá tátrítrí kúlí nda kitswálé móndí kí

[‡] 3:10 3:10 A kònò Dütèrònómè 27:26. § 3:11 3:11 A kònò Abàkúkà 2:4.

* 3:12 3:12 A kònò Lèvítikè 18:5. † 3:13 3:13 A kònò Dütèrònómè 21:23.

‡ 3:16 3:16 A kònò Kidhoma 12:7; 13:15; 24:7.

tàkonzì tadhá àyi dré, tsàle lókyá Abàràrà ni toyó tà ni ni lazizó nda dré atsàrà'a. Gìká fè tá tatrítrí kúlí nda ángéló i sè, ìndì mómí àlo adrélépi tá àyi totó mómí ki kòfalé 'á Gìká be dhi sè. § 20 Di Gìká dré tá àyi lazikúlí nda ni fèzo Abàràrà dré dhi, dhya àzya adrélépi tá àyi totó àyi ki kòfalé 'á dhi tá yókódhó. Tàko ko, Gìká ngbà 'í àlo kwákwa.

21 Kòdhi adré tsì tàá dhi, tatrítrí kúlí adré ru pfu lazikúlí Gìká àdhya íbe? Tàdži ko! Tàko ko, tatrítrí kúlí kòkítswá tá lídrì fe mómí i dré bwà dhi, kònò mómí ki tá atsá gyàgya tatrítrí kúlí nda sè. 22 Di, Gìká ni Kúlí adré ìna tàá dhi, mómíyá títi bvò àdhya i tàkonzì ni rìnyí zàle, Gìká kòfèró àyi lazikúlí nda mómíyá adrèbhá Yésu Krísto ni ka'í dhi i dré àyi ki tà ka'íka'í sè.

23 Drìdrì lókyá adrézó Krísto ni ka'í nda dré atsázó dhi kandrà dhi, àma tá mómí 'ìle tatrítrí kúlí ni rìnyí zàle, tsàle lókyá nda ni tadhàrà'a. 24 Di ásà dhi, Gìká bhà tá tatrítrí kúlí nda adrélé àma ki drì kòlepi ró, tsàle lókyá Krísto dré atsàrà'a, Gìká kòbhàró àma gyàgya í kandrà àma ki tà ka'íka'í sè. 25 Di lókyá adrézó Krísto ni ka'í nda dré atsálé dre dhi sè dhi, àma vélé tatrítrí kúlí adrélépi tá àma ki drì ko nda ni rìnyí zàle ko.

Ama Gìká ni ànzi 'i bàti

26 Di àmi títi dhi i Gìká ni ànzi 'i, mì dré Yésu Krísto ni ka'íle dhi sè. 27 Tàko ko, àmi títi bàtisimò dobhá ru amúzó Krísto be dhi i, mì asó Krísto àmi rú dre. 28 Di àmi vélé twátwa ko, gba mì kàdré Yúdà ànzi 'i yà, kó ngalè mómí Yúdà ànzi ró ko dhi 'i yà, màràbà 'i yà, kó ngalè mómí màràbà ro ko dhi 'i yà, àgo 'i yà, kó ngalè tòkó 'i yà dhi. Tàko ko, àmi títi mì atsá ngá àlo ró Yésu Krísto na. 29 Di mì kàdré mómíyá Krísto àdhya 'i dhi, àmi Abàràrà ni ànzi 'i bàti. Mì ni kpà tà Gìká dré lazílé àyi ànzi i dré tàyilé ro dhi ni kisú.

4

1 Tà má dré adrélé tàle dhi, tà kònìdhi 'i: Dhya dra àyi atá ni ngá kisúlépi tàyilé ro dhi kàdré dhu rè mvámvá ro dhi, akódhi ngóró màràbà tíni, gba àyi atá ni ngá títi dhi dré adrézó ìna ró dhi. 2 A adré akódhi ni bha akódhi ni líkíbhá i drígá ìndì akódhi ni ngá líkíbhá i drígá, tsàle lókyá atá ni dré bhàle dhi dré atsàrà'a. 3 Di àma, àma tá kókpà ànzimvá i tíni, adrélé kpà màràbà i ró tà bvò kòndi àdhya ki rìnyí zàle. 4 Di lókyá kòkítswá dre dhi, Gìká dré àyi Mvágó

§ 3:19 3:19 «Mómí adrélépi tá àyi totó mómí ki kòfalé 'á Gìká be» kònìdhi tá Mósè 'i.

ni amùzo, tòkó dré ùle tatrírí kúlí zàle, ⁵ kàpáro mónnyá adrèbhá tá tatrírí kúlí nda zàle dhi ì, mà kàtsáro Giká ni ànzì ì ró be dhi bvó. ⁶ Dì mà dré adrélé akódhi ni ànzì 'ì bàti dhi sè dhi, Giká amù áyi Mvá ni Tirí adrélé àma ki togó na. Tirí nda adré loyóá àma léna dhi: «Ábbà! Tátá!» ⁷ Dì ásà dhi, mì véle màrábà 'ì ko. Be ró dhi, mì mína Giká ni mvá 'ì bàti. Dì mí dré adrélé akódhi ni mvá 'ì dhi sè dhi, mì ni kpà tà dré lazílè áyi ànzì ì dré tayílè ro dhi ni kisú.

Pólò ni togó lanzì Galatíyàbhá ki tà sè

⁸ Wáláká dhi, mì dré tá Giká ni nìrà ko dhi 'á dhi, àmi tá màrábà giká tàko kya 'ì, tágba giká nda ì dré adrézó giká bàti 'ì ko dhi. ⁹ Dì, nyànomvá dhi, mì nì véle Giká dre. Tà bàti ró dhi, Giká nì àmi nì. Dì mì 'o àmi ngíni gòle àmi ki adzá tà rìnyí àko ìndì kizà ro bvó kòndi àdhya nda ì véna dhi? Mì adrè tsì leà gòle adrélé tà nda ki màrábà ì ró? ¹⁰ Tàko ko, mì adrè àmikya kítú àruka ki tà lebè, mbá àruka kya íbe, lókyá àruka kya íbe, ìndì kóná àruka kya íbe. ¹¹ Má adrè ngá ro àmi ki tà sè, àzì má dré 'òle àmi kòfalé dhi ni dra atsá tà tàko ró dhi sè.

¹² Àma adrúpi ì, má adrè àmi ki ti lizí, mì kàtsáro má tíni, ngóro má dré tá atsálé àmi tíni dhi tíni. Wáláká dhi, mì 'o tá ma kònzì ko. ¹³ Ngóro mì dré nìle be dhi tíni dhi, lókyá má dré Rúbí Tani longózó àmi dré vèsè ni àlo sè dhi sè dhi, má longó tá, àma rúbhá dré tá adrélé drà ro dhi sè. ¹⁴ Dì tágba àma rúbhá yàya nda dré tá adrézó tà lanzì ro àmi dri dhi, mì ayízè tá ma ko, mì gà tá kpà ma ko. Be ró dhi, mì ka'ì àmikya ma dòle ngóro ángeló Giká àdhya tíni, kó ngalè Yésu Krísto ni tàndì tíni. ¹⁵ Dì àmi ki arí mì dré tá adrézó ába dhi véle ángwá? Má kitswá tàá àmi ki tà sè dhi, kòkitswá tá dhi, mì ni tá àmi ki mì angí afèle má dré.* ¹⁶ Dì, nyànomvá dhi, má atsá vo véle àmi ki kàribhá ro, má dré adrélé tà bàti ta àmi dré dhi sè?

¹⁷ Mòndì àruka àmi kòfalé dhi ki togó àtsi ró kitswázó àmi ki se áyi vèsè. Dì, tà ì dré adrélé lèle 'òle nda dóro ko. Ì adrè àyikya àma ki kòfalé le lanzílè àmi íbe, àmi ki togó kàtsáro àtsi ró àyi ki tà sè be dhi bvó. ¹⁸ Adrélé togó íbe àtsi ró dhi dóro, tà adrézó togó íbe kònìni dhi kàdré dóro dhi. Adrè kpà leà dhi, mì kàdré togó íbe àtsi ró lókyá wáyi sè, ngbà 'ì lókyá mà dré adrérà'a àmi íbe dhi 'á ko. ¹⁹ Àma ànzì ì, má adrè gòle kizà nya àmi ki tà sè, ngóro tòkó adrélépi 'òle ùle dhi dré adrélé kizà nya dhi tíni, tsàle lókyá mì dré dra àmi ki tayízó Krísto dré ladzálé atsálé ì tíni dhi 'á. ²⁰ Má lè tá

* **4:15** 4:15 Kúlí «mì ni tá àmi ki mì angí afèle má dré» kòni ì adrè leà tàle dhi, áyi nda ì tá gànzi ró àyi ki fe wáyi Pólò ni tà sè.

adrélé túmǎní àmi ĩbe nyànomvá, má kòkítswáró tà ta àmi dré làsú be twá. Angyá ko, áma drĭ adré abílé àmi ki tà sè!

Tà tadhále Agàrà ni tà rú, ìndì Sàrà ni tà rú dhi

²¹ Àmi adrébhá leá adréle tátrírí kúlí zàle ni ĩ, mì tà rē má dré ká: Mì nĭ tà tátrírí kúlí nda dré adréle tàle dhi ĩ ko? ²² Tàko ko, à tìsì tá dhi, Abàràrà tà ànzìàgo ĩbe rĭ. Alo ni tá mvámvá tòkó màràbà ro, rú be Agàrà dhi dré ùle dhi 'i. Ázya ni tá mvámvá tòkó màràbà ro ko, rú be Sàrà dhi dré ùle dhi 'i. ²³ A ti mvámvá tòkó màràbà ro dhi àdhyà nda rĭnyí rúbhá àdhyà sè. Dì, à ti mvámvá tòkó màràbà ro ko dhi àdhyà nda lazikúlí Gíká àdhyà sè.

²⁴ A ni kitswá tà nda kòdhi ki àndu ngi kònini: Tòkó rĭ nda ĩ adré tà rĭ Gíká dré bhàle ru yĭzo móndí ĩbe dhi ki tà tadhá kòdhyà. Agàrà nda adré tà Gíká dré bhàle ru yĭzo móndí ĩbe kòngó Sínáyĭ drĭna dhi ni tà tadhá. Akòdhi adré ànzì ki ti adréle màràbà ĩ ró. ²⁵ Agàrà adré kòngó Sínáyĭ bvò Arábíyà àdhyà na dhi ni tà tadhá, adrézó kpà Yèrúsalémà ándrò kòndì ni tà tadhá. Angyá ko, Yèrúsalémà nda ànzì ni ĩbe dhi ĩ màràbà 'i. ²⁶ Dì, Yèrúsalémà bhù na dhi ína màràbà 'i ko. Yèrúsalémà nda àma ki andre 'i. ²⁷ Tàko ko, Gíká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Mì, tòkó kòndó ro ùlepi ko ni, mí kòlenzé wà!

Mì mváaswa yĭlepi ko ni, mí kòga lúlúgyá wà!

Tàko ko, tòkó tayílé dhi ni ànzì ki lizó bĭ,

tòkó adrélepi agó be dhi àdhyà ki lavú.»[†]

²⁸ Áma adrúpi ĩ, àmi àmikya ànzì ùle Gíká ni lazikúlí sè dhi 'i, ngóro Ísákà tĭni. ²⁹ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, mvámvá ùle rĭnyí rúbhá àdhyà sè nda adré tá mvámvá ùle Tĭrĭ Lólo ni rĭnyí sè nda ni mĭ pfo. Nyànomvá dhi, tà nda kòdhi kókpa kònini. ³⁰ Dì, Gíká ni Kúlí adré tàá ngĭni? «Mì dro tòkó màràbà ro nda ĩ mvá ni be mí kandrásè. Tàko ko, tòkó màràbà ro nda ni mvá kitswá ína tà lazilé tàyilé ro dhi ni kisú túmǎní tòkó màràbà ro ko dhi ni mvá be tàdzí ko.»[‡]

³¹ Dì ásà dhi, áma adrúpi ĩ, àma tòkó màràbà ro dhi ni ànzì 'i ko. Be ró dhi, àma àmakya tòkó màràbà ro ko dhi ni ànzì 'i.

5

Ama móndyá Krĭsto dré trĭle dhi 'i

¹ Krĭsto trĭ àma, mà kàdréró móndí trĭle bàti dhi ĩ ró. Adré dì leá dhi, mì kàdré àmi ki totó tàtā tà nda sè. Mì kòtayĭ kpà àmi gòle adréle tódhyà màràbà tátrírí kúlí àdhyà ĩ ró ko.

[†] 4:27 4:27 A kònò Esáyà 54:1. [‡] 4:30 4:30 A kònò Kidhoma 21:10.

² Mì yi rè ká! Ma, Pólò, má adrè tàá àmi dré dhi: Mì kò'o àmi lwàle kitswále atsále gyăgya Giká kandrá dhi, tà Krísto dré 'òle àmi dré dhi kitswá véle àmi ki ledé ko. ³ Má adrè gòle tàá dhi: Lè dhya ángùdhi àyi 'òlepi lwàle dhi kàdré tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki 'o. ⁴ Àmi adrèbhá láti nda atsázó gyăgya Giká kandrá tátrítrí kúlí 'òma sè ni i, mì lanzí ru Krísto be dre. Mì vwà kpà Giká ni togó tani rúsè vwàvwà. ⁵ Di, àma ró dhi, àma ki tà ka'ika'í sè dhi, mà adrè mǐ bha Giká véna àma ki bhàma gyăgya akódhi kandrá dhi ni tà sè, adrézó tà nda ni letè lovó sè Tirí Lólo ni rinyí sè. ⁶ Tàko ko, àma adrèbhá Yésu Krísto na dhi i dré dhi, dhyá ki lwàma ìndì dhyá ki lwàma ko dhi, tà tàko 'i. Tà kàdrì lavúlè dhi ngbà 'í Krísto ni ka'ima gò adrézó tà ka'ika'í nda ni tadhá lèle sè dhi 'i.

⁷ Mì adrè kó tá angú ra dóro dhi, àdhi kíkí di àmi tà bàti ka'ima 'òle dhi ni tayí dhi nì? ⁸ Tà adrézó àmi ki togó se kònìni nda angá ìna Giká adrélèpi àmi ki azí dhi vélése ko. ⁹ Mì nǐ ko tàle dhi, tàkú mvá tsà dhi adrè mápà fónδρο títi dhi ni 'o avólè nì dhi? ¹⁰ Di, má adrè mána ka'ía Mírì na tàle dhi, mì kitswá tà twá kisù tà má dré adrélé tàle kòdhi rúsè ko. Kàdré ìna dhya adrélèpi àmi ki drì kizá dhi ni tà sè dhi, Giká ni tà bha akódhi nda dri, kàdré gba àdhi 'i ya dhi.

¹¹ Àma adrúpi i, kònò má kàdré tá tadhá dhi, lè móndí ì kàdré àyi ki 'o lwàle dhi 'í dhi, à ni tá go adrélé áma mǐ pfo àdho tà sè? Tàko ko, tà má dré adrélé longólè Krísto ni dràma fa kipakipa dri dhi ni tà dri dhi kitswá tá véle móndí ki 'o ledhélè dhi ko. ¹² Kàdré dhya adrèbhá àmi ki drì kizá nda ki tà sè dhi, má mìlése dhi, dóro ni tá ì dré àyi ki rúbhá ki tolwàle títi dhi!

¹³ Àmi, áma adrúpi ró ni i, Giká azí àmi adrélé móndí trìle bàti dhi i ró. Di, mì kàdré àmi ki trìma nda ni no ngóro tà adrélèpi láti fe àmi dré adrézó lovó kònzi àmi ki rúbhá kya ki 'o dhi ró ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà 'o àmi ki adrúpi i dré àyi ki màràbà i tìni lèle sè. ¹⁴ Tàko ko, tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ì adrè àyi ki totó tòlì àlo kònìdhi dri: «Mí kàdré àmi àzuya ni le ngóro mí dré adrélé àmi tàndi ni le dhi tìni.»† ¹⁵ Di, mì kàdré àmikya ru títsí, adrézó ru nya àmi kòfalésè kà'wá àtrá kya tìni dhi, mì kònò di dóro, mì kòpfuró ru todràle ko.

Atsima Tirí Lólo ni rinyí sè dhi

¹⁶ Má adrè di tàá dhi: Mì kàdré atsílè Tirí Lólo ni rinyí sè gò, mì kòkitswáro lovó kònzi àmi ki rúbhá kya ki 'o ko. ¹⁷ Tàko ko, tà lovó kònzi rúbhá àdhya dré adrélé lèle 'òle dhi

* 5:9 5:9 A kònò 1 Kòrìtòbhá Ĩ 5:6. † 5:14 5:14 A kònò Lèvítikè 19:18.

i twá Tírí Lólo àdhya i rúsè. Tà Tírí Lólo dré adrélé lèlè 'òle dhi i kókpà twá tà lovó kònzì rúbhá àdhya dré adrélé lèlè 'òle dhi i rúsè. Di tà rì nda kòdhi i adrè ru pfu àyi kòfalésè gò, mì dré kitswázó tà mì dré adrélé lèlè 'òle dhi ki 'o bwà ko. ¹⁸ Di, mì kàdré àmi ki tayí Tírí Lólo dré adrélé tidrìle dhi, àmi véle tátírítrí kúlí ni rìnyí zàle ko.

¹⁹ A ni kitswá tà lovó kònzì rúbhá àdhya dré adrélé lèlè 'òle dhi ki no ngádra 'á: ndòtò tà, tà ndí ró dhi, tà swà, ²⁰ gíkà tàko ki lindrì bhàma, kólé tà, togó kònzì bhàma, lawà, lovó kònzì bhàma mómí i rú dhi, togóaswa, dhyá ki tà bhàma drìdrì dhi, ru lanzima, ru kayima, ²¹ dirèma, wá tsìma, gwányá wáyá ki tà, tsàle tà àruka làsú be kònìni dhi i. Má adrè tà longó àmi dri ngóro má dré tá longólé àmi dri drìdrì dhi tíni: Mómnyá adrébhá tà 'o làsú be kònìni dhi i kitswá àyikya file Gíkà ni Opì na ko.

²² Di, lò'wa dóro Tírí Lólo dré adrélé 'òle 'àle mómí i léna dhi i, kòni 'i: lèle, arí, tà kìdrìkìdrì, togó vwàvwà, togó dóro, tà dóro 'òma, tà ka'íka'í, ²³ togó yàyà, ìndì dhyá ki lovó mvòma. Tátírítrí kúlí adrè tà ta kònzì tà nda kòdhi i rú àlomvá ko. ²⁴ Mómnyá Yesu Krísto àdhya i tidí fa kipakipa dri lovó kònzì rúbhá àdhya, tùmání tà títi lovó kònzì nda dré adrélé lèlè 'òle dhi íbe todràle dre. ²⁵ Mà dré adrélé lídrì íbe Tírí Lólo ni rìnyí sè dhi sè dhi, lè mà kàdré kpà atsílè Tírí nda ni rìnyí sè. ²⁶ Lè mà kàdré drìkàdrì ro ko. Mà kàdré àma ki adrúpi ki togó 'o aswálé ko, adrézó lovó kònzì bha àma ki adrúpi i rú ko.

6

Ama ki adrúpi ki tà lanzì dòma

¹ Ama adrúpi i, mì kòkisú àmi ki adrúpi àlo dhi adrérà'a tàkonzì 'o dhi, àmi lí'wábhá àmi ki tà ka'íka'í na dre ni i, mì kòlotó akódhi nda togó yàyà sè. Di, mì kòsu àmi ki tàndi i rú, tà nda kòtabhìró kókpà àmi gò, àmi ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko. ² Mì kàdré ru ledé àmi kòfalésè, adrézó àmi ki adrúpi ki tà lanzì do. Mì kàdré 'òá kònìni dhi, mì ni tòlí Krísto dré fèle dhi ni 'o kitswálé títi. ³ Dhya àlo kàdré áyi no mómí kàdrì ro dhi, tágba dré adrézó mómí tàko 'i dhi, akódhi nda adrè áyi tàndi ni lítí. ⁴ Lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré tà mì dré adrélé 'òle dhi ki tabhì, mì kòkitswáro àmi ki drì bha kuru àmi ki tàndi ki tà sè be dhi bvó. Di, mì kòtabhì àmi ki tà mómí àruka kya rú ko. ⁵ Tàko ko, lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré tà bhàle àmi ki tàndi i drígá dhi ki 'o kòdhyà.

⁶ Lè dhya ángùdhi adrézó Gíkà ni kúlí tadhá drá dhi kàdré áyi ngá dóro títi dhi ki lanzí dhya adrélépi áyi tadhá dhi dré.

⁷ Mì kòtayí àmi adrélé litílé ko: A kitswá Gĩká ni gu bwà ko. Mì ni ngá mì dré adrélé kidhílé dhi ni akónà kòdhya. ⁸ Mì kàdré ngá kidhí lovó kònzi rúbhá àdhya dré dhi, mì ni dràdrà akónà lovó kònzi nda lésè kòdhya. Dì, mì kàdré ngá kidhí Tírí Lólo dré dhi, mì ni lídrì kóná vésè kólyá dhi ni akónà Tírí nda vélésè kòdhya. ⁹ Mà kòtayí àma adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko. Tàko ko, lókyá kòkitswá dre dhi, mà ni lànýá dóro akónà, mà kòtayí àma landèle ko dhi. ¹⁰ Dì ásà dhi, mà kàdré láti nda adrézó tà dóro 'o mónýá títi i dré. Lavúlé dhi, mà kàdré 'òá kònìni àma ki adrúpi Yésu ni ka'ibhá dhi i dré.

Pólò ni kúlí kùdù

¹¹ Mì nò rè wárágà pá kàdrì má dré adrézó wárágà kònìdhi ni tisì àmi dré áma tàndi ni drígá sè dhi i ká.

¹² Dhya adrèbhá àmi ki le 'òle lwàle nda i adrè àyikya tà 'o rúbhá sè, à kàdréró àyi ki no dóro be dhi bvó. Dì, i adrè ngbà 'í tà nda ki 'o, à kàdréró àyi ki mǐ pfo Krísto ni fa kipakipa ni tà sè ko dhi sè. ¹³ Tà bàti ró dhi, ndìndì àyi àyi ki 'obhá lwàle nda i adrè àyikya tátírítrí kúlí líkí ko. Tágba kònìni dhi, i adrè àmi ki le 'òle lwàle, i kòkitswáró àyi ki afà tà i dré àmi ki 'òzo 'òá àmi ki rúbhá sè dhi ni tà sè.

¹⁴ Dì, ma ró dhi, má kitswá mána áma afà tà àzya sè ko, kàdré ngbà 'í fa kipakipa àma ki Mírì Yésu Krísto àdhya ni tà sè ko dhi. Tàko ko, fa kipakipa nda sè dhi, à tidí tà bvò kòndi àdhya má dré tá adrézó mǐ bha driá dhi i todràle dre. A tidí kpà ma dràle tà bvò kòndi àdhya i lésè dre. ¹⁵ Tà bàti ró dhi, dhyá ki lwàma ìndì dhyá ki lwàma ko dhi, tà kàdrì 'i ko. Tà kàdrì lavúlé dhi ngbà 'í dhyá ki tayíma Gĩká dré bhàle tódhyá adrélé móndí tídhí ro dhi 'i. ¹⁶ Tà kìdrìkìdrì i Gĩká ni togó dóro be dhi i kàdré mónýá títi adrèbhá 'òá kònìni dhi i dré. Ayi nda i Ìsèrèlè ànzi bàti Gĩká àdhya 'i.

¹⁷ Kùdù ro dhi, lè dhya àlo kògò adrélé áma lagù ko. Angyá ko, ma àngì Yésu àdhya íbe má rú.

¹⁸ Àma adrúpi i, àma ki Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmi íbe! Kàdré kònìni.

Wárágà Pólò dré tisìle Èfèsòbhá i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Èfèsò na dhi i dré dhi 'i. Èfèsò nda tá bhàandre kàdrì bvò Asíyà àdhya na dhi 'i. Pólò longó tá Rúbí Tani kònàle gò, Gìká ni tà tadházó Èfèsòbhá i dré kóná rì tálì sè, dré tá adrérà'a àyì atsí andre ni na to dhi 'á (Tà 'òle dhi i 19:1-20:1).

Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì rì dhi i sè. Alo ni, adré Rúbí Tani ni tà àndu ngì m̀bhalé tí, adrézó Gìká zì móndí i adrélé ína ró gò, àyì ki apázó tàkonzì lésè Yésu Krísto sè ngìni ya dhi ni tà tadhá. Adré tà lùzu ró Gìká dré kisùle 'òle kínó lésè dhi ni tadhá kònìni: «A ni tà títi bhù na ìndì bvò dri dhi ki amú bhàle adrélé ópí kàdrì àlo, Krísto zàle» (1:10). Pólò adré kpà Gìká amú móndyá sùrú twá ro dhi i Yúdà ànzi íbe adrélé sùrú àlo ró Krísto na ngìni ya dhi ni tà tadhá (2:11-22).

Rì ni, Pólò adré Yésu ni ka'ìbhá i kàdré atsílè ngìni ya dhi ni tà tadhá. Adré tàá dhi, mà kòtingá àma ki lídrì àku àma rúsè, lídrì tídhí Gìká dré bhàle adrélé ína tíni dhi ni asózó àma rú (4:20-24). Adré kpà tà tadhá àgo ki tà àyì ki tòkó íbe dhi dri, ànzimvá ki tà àyì ki tibhá íbe dhi dri, ìndì màràbà ki tà àyì ki mírì íbe dhi dri. Kùdù ro dhi, adré móndyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, i kàdréró àdzú ngá Gìká àdhya ki tosó àyì rú àdzú tirí kònzi íbe dhi ni tà sè (6:10-20).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Krísto ni Rúbí Tani ni tà àndu ngìma (1:3-3:21)
- 3) Lídrì tídhí ro Krísto na dhi (4:1-6:20)
- 4) Pólò ni kulí kùdù (6:21-24)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóro Gìká dré lèle dhi tíni dhi, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmì, móndyá lólo Gìká àdhya Èfèsò na dhi i dré, àmì adrèbhá Yésu Krísto ni ka'ì tà títi i sè dhi i dré. ² Gìká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi i kòbhà àyì ki togó tani àmì rú, ìndì i kòfè tà kàdrìkàdrì àmì dré!

Tà tani Gìká dré afèle àma dré Krísto na dhi i

³ Rúku kàdré Gìká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá dré! Tàko ko, akódhi afè àma dré tà tani títi angábhá í vélèsè

bhù lésè dhi i, mà dré adrélé Krísto na dhi sè. ⁴ Drìdrì bvò ni bhàma kandrà dhi, zì tá àma adrélé Krísto na, mà kàdréro lólo ìndì tà kònzi àko àma rú í m̀lèsè be dhi bvò. Akódhi ni lèlè sè dhi, ⁵ bhà tá àma twá drìdrì, mà kàtsáro áyi ànzi í ró Yésu Krísto sè, ngóro dré tá lèlè 'òlè dhi t́ni, ìndì ngóro tà nda dré tá adrélé dóro akódhi m̀lèsè dhi t́ni. ⁶ 'O tá kònini, mà kàdréro áyi rú bha kùlè, áyi togó tani m̀lanzìlanzì ro í dré bhàlè àma rú áyi Mv́a í dré lèlè tò dhi na dhi ni tà sè. ⁷ Tàko ko, akódhi ni togó tani kàdrì lavúlè nda sè dhi, amù áyi Mv́a nda dràlè àma ki tàkonzì trizo ìndì àma ki apázó tàkonzì lésè akódhi ni kàrí sè. ⁸ Tà bàti ró dhi, fè áyi togó tani gàlè àma léna bí, túmání tògyá wáyi tà títi dhi ki àndu nizo dhi be. ⁹ Tadhá kpà àma dré tà lùzu ró í dré kisùlè 'òlè ìndì í dré lèlè 'òlè ḱno lésè Krísto na dhi, ngóro dré tá adrélé dóro akódhi m̀lèsè dhi t́ni. ¹⁰ Tà dré lèlè 'òlè nda, tà kònìdhi 'i: Lókyá kòkítswá títi dre dhi, a ni tà títi bhù na ìndì bvò dri dhi ki amú bhàlè adrélé ópí kàdrì àlo, Krísto zàlè.

¹¹ Dì Giká bhà àma twá, àma ki zìzo adrélé mónnyá ína í ró Krísto na, ngóro í dré kisùlè 'òlè ḱno lésè dhi t́ni. Tàko ko, akódhi adrè tà títi dhi ki 'o ngóro í dré kisùlè 'òlè, ìndì í dré lèlè 'òlè dhi t́ni. ¹² Dì Giká 'o tà nda kònini, kítswalé àma àma ki m̀i bhabhá Krísto véna drìdrì dhi i, mà kàdréro Giká ni rú bha kùlè akódhi ni m̀lanzìlanzì sè be dhi bvò.

¹³ Amì ró dhi, m̀i yi kókpà tà bàti Rúbí Tani àdhya Giká dré adrézó àmi ki tidrí ásà dhi gò, m̀i dré Krísto ni ka'izo. Dì Giká dré áyi àngì lwàzo àmi rú, tadházóá dhi, àmi mónnyá ína 'i káyà dhi. Àngì nda, Tírí Lólo Giká dré lazilé dhi 'i. ¹⁴ Tírí Lólo nda ngádrì Giká dré afèlè àma dré drìdrì, tadházóá dhi, í ni dra tà í dré lazilé tàyilè ro dhi ni afè àma dré dhi 'i, tsalè lókyá í dré dra àma, mónnyá ína ró dhi ki apázó kítswalé títi dhi 'á. Dì ásà dhi, mà kàdré akódhi ni rú bha kùlè akódhi ni m̀lanzìlanzì sè wà!

Pólò zi tà Giká tí Efèsòbhá i dré

¹⁵ Dì ásà dhi, kidhólè lókyá má dré yìzoá tàlè dhi, m̀i adrè Mírì Yésu ni ka'ì, adrézó mónnyá lólo Giká àdhya ki le ngíni ya dhi sè dhi, ¹⁶ má adrè àwoyà ta Giká dré àmi ki tà sè landè àko ró. Má adrè kpà àmi ki tà kisù, má dré adrèrà'a tà zi Giká tí dhi 'á. ¹⁷ Má adrè Giká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá m̀lanzìlanzì ro dhi ni ti lizí, kòfèrò tògyá Tírí Lólo àdhya àmi dré kítswázó áyi tà lùzu ró dhi ki ni, m̀i kòkítswáro kpà áyi tàndi ni ni dóro lavúlè be dhi bvò. ¹⁸ Má adrè kpà tà zi akódhi tí, kò'oró áyi ngádra ngá kazá àmi ki togó na, m̀i kònìro tà dré àmi ki azizó adrélé m̀i bha í véna ásà dhi i,

túmǎní tà kàdrì mǎlanzìlanzì ro dré lazilé áyi móndyá i dré tàylé ro dhi be.

¹⁹ Kò'o kpà àmi áyi rǐnyí kàdrì lavúlé adrélépi tà 'o àma adrèbhá áyi ka'í dhi i léna dhi ni ni. Akódhi ni rǐnyí kàdrì lavúlé nda, ²⁰ rǐnyí dré tadhále Krísto rú, dré akódhi ni tingàrà'a dràdrà lésè, ìndì akódhi ni 'orà'a lirílé áyi dríágó lésè bhù na dhi 'á dhi 'i. ²¹ Giká bhà Krísto nda adrélé ópí kàdrì títi dhi i drìle, rǐnyí títi adrézó òpì nya dhi i drìle, rǐnyí àruka títi dhi i drìle, òpì títi dhi i drìle, ìndì rú títi kitswálé fèle lókyá kònìdhi sè ìndì lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi i drìle. ²² Bhà kpà tà títi dhi i adrélé Krísto ni pá zàle gò, akódhi ni bhàzo adrélé Èkèlézyà ni drì kòlepi ró tà títi i sè. ²³ Èkèlézyà nda Krísto ni rúbhá 'i. Akódhi adré Èkèlézyà nda ni 'o gàle áyi tàndi ni lídrì sè bí, ngóro í dré adrélé tà títi dhi ki 'o gàle áyi tàndi sè bí dhi tìni.

2

Giká 'o àma adrílé túmǎní Krísto be

¹ Wáláká dhi, àmi tá àmíkya móndí dràbhá dre dhi 'i, àmi ki ligima ni tà sè ìndì àmi ki tàkonzì ki tà sè. ² Lókyá nda sè dhi, mǐ adré tá tatsílé tàkonzì 'obe, ìndì tà bvò kòndi àdhya ki lebèbe. Mǐ adré tá kpà tirí kònzì ki kàdrì adrélépi òpì kitswálé nòle bwà ko dhi drìle dhi ni lebè. Tirí nda tirí adrélépi tà 'o nyànomvá móndyá adrèbhá ligílé Giká rú dhi i léna dhi 'i. ³ Ama títi, àma tá kókpà àyi nda i kòfalé, adrélé tà 'o àyíkya tìni. Mà adré tá tatsílé lovó kònzì àma ki rúbhá kya ki 'obe, ìndì tà mà dré tá adrélé kisùle lovó kònzì nda sè dhi ki 'obe. Ama ki tà làsú kònzì sè dhi, mà adré tá lìle Giká ni kombà kisú àyi nda kya tìni.

⁴ Di, Giká ni togó dóro lavúlé dhi sè, ìndì akódhi ni lèle kàdrì àma vélé dhi sè dhi, ⁵ 'o àma adrílé túmǎní Krísto be, tágba mà dré tá adrézó móndí dràbhá dre dhi 'i àma ki tàkonzì ki tà sè dhi. Tà bàti ró dhi, Giká tidrí àmi áyi togó tani sè. ⁶ Di mà dré ru amúlé Yésu Krísto be dhi sè dhi, Giká tingá àma kurú na túmǎní akódhi be, àma ki 'òzo lirílé bhù na túmǎní akódhi be. ⁷ Giká 'o tà nda kònìni, kitswálé lókyá títi adrèbhá alìle dhi i sè dhi, í kòtadháro áyi togó tani kàdrì lavúlé, í dré bhàle àma rú Yésu Krísto na dhi be dhi bvó.

⁸ Tàko ko, Giká tidrí àmi áyi togó tani sè, àmi ki tà ka'íka'í sè. Tà nda kòdhi angá àmi ki tàndi i vélésè ko. Be ró dhi, tà nda ína tà Giká dré fèle àmi dré àngyá dhi 'i. ⁹ Di akódhi tidrí àmi tà dóro mǐ dré 'òle dhi i sè ko, dhya àlo kòkitswáro áyi afà áyi tàndi ni tà sè bwà ko. ¹⁰ Angyá ko, àma ngá Giká dré ledélé áyi tàndi ni drígá sè dhi 'i. Akódhi bhà àma

tódhyá Yésu Krísto na, mà kàdréro tà dóro í dré bhàle drìdrì àma dré 'òle dhi ki 'o be dhi bvó.

Ama sùrú àlo Yésu Krísto na dhi 'i

¹¹ Di àsà dhi, mì kisù rè ngalè wáláká dhi, àmi tá móndí ngíni ró dhi 'i ya dhi ká. Tàko ko, àmi tá móndí ùle sùrú twá ro dhi 'i. Yúdà ànzi adrèbhá àyi ki zi móndí lwàle dhi i ró dhi, ì adré tá àmi ki zi móndí lwàle ko dhi i ró. (Tákò, àyi ki lwàma nda ngbà 'í tà ì dré 'òle àyi ki rúbhá na dhi 'i.) ¹² Wáláká dhi, àmi tá vwàvwà ro Krísto rúsè. Àmi tá twá Gìkà nì sùrú, Isèrèlè ànzi i rúsè. Àmi tá kpà twá tà Gìkà dré bhàle ru yìzo móndyá ína íbe dhi rúsè, ìndì áyi lazikúlí rúsè. Bvò kòndhi lé dhi, àmi tá Gìkà àko, ìndì tà mì dré tá kitswázó mǐ bha àsà dhi tá kpà yókódhó. ¹³ Di, nyànomvá dhi, mì dré ru amulé Yésu Krísto be dhi sè dhi, Gìkà 'o àmi adrèbhá tá vwàvwà ro dhi i atsálé ànyi í làga Krísto nì kàrì sè dre.

¹⁴ Tàko ko, Krísto nì tàndi bhà tà kìdrìkìdrì àma kòfalé nì. Angyá ko, 'o Yúdà ànzi i móndyá sùrú twá ro dhi íbe dhi i atsálé sùrú àlo ró, dré áyi rúbhá fèle dhi sè. 'O kpà zèribà adrélépi tá àma ki kòfalé lanzí, adrézó àma ki 'o adrélé kàribhá i ró dhi arílé. ¹⁵ 'O kpà tatrítrí kúlí i tà títi tatrítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi íbe dhi ki tà akílé. 'O tà nda kòdhi i kitswázó sùrú rì nda ki bha adrélé sùrú àlo tídhi ro dhi ró í léna, adrélé kpà tà kìdrìkìdrì íbe. ¹⁶ 'O kpà kònnì, kitswálé áyi dràma fa kipakipa dri dhi sè dhi, í kàmúró àyi rì nda i tódhyá Gìkà be, ì kàtsáro rúbhá àlo ró. Di pfu tà adrélépi tá àyi ki 'o adrélé kàribhá i ró nda dràle kònnì. ¹⁷ Di Krísto nda alì Rúbí Tani tà kìdrìkìdrì àdhyà nì longó àmi sùrú twá ro adrèbhá tá vwàvwà ro Gìkà rúsè dhi i dré, ìndì àma Yúdà ànzi adrèbhá tá ànyi akódhi làga dhi i dré. ¹⁸ Tàko ko, nǐ láti àma dré adrézó àma ki kisí àmi íbe ànyi Gìkà Atá làga Tírí Lólo àlo sè dhi nì.

¹⁹ Di àsà dhi, àmi sùrú twá ro nì i, àmi véle móndí twá 'i ko, ìndì móndí angábhá sùrú twá i lésè dhi 'i ko. Be ró dhi, àmi àmikya bhàànzi 'i túmǎní móndyá lólo Gìkà àdhyà íbe. Àmi kpà Gìkà nì sùrú akódhi nì dzó lé dhi 'i. ²⁰ Akódhi adó kpà àmi dzó nda nì sizo, àmi ki tobhàzo dzópá í dré bhàle àpóstolò i sè ìndì pròfètà i sè dhi dri. Yésu Krísto nì tàndi, kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi 'i. ²¹ Akódhi adré dzó wáyi nda nì 'o adrélé kitsílé, adrélé mbàle atsálé tépelò lólo Mírì dré dhi ró dhi nì. ²² Di mì dré adrélé Krísto na dhi sè dhi, Gìkà adré kpà àmi ki tobhà dzó nda nì sizo, dzó nda kàtsáro àrà í dré adrézó lána áyi Tírí sè dhi ró be dhi bvó.

3

Azî Giká dré bhàle Pólò drígá móndyá sùrú twá ro dhi i dré dhi

¹ Di àsà dhi, ma, Pólò, ma Yésu Krísto ni móndí 'ìle bǎdzó lé àmi sùrú twá ro dhi ki tà sè dhi 'i. ² Mì yi tàle dhi, Giká bhà àzì má drígá áyi togó tani sè, má kàdréro 'òà àmi dré dhi 'i. ³ Tàko ko, akódhi tadhá má dré tà lùzu ró í dré kisùle 'òle kíno lésè dhi, ngóro má dré adréle tà ni ni tisì tsà dhi tíni. ⁴ Mì kònà tà má dré adréle tisile kòdhi i dhi, mì ni kitswá tògyá Giká dré afèle má dré Krísto ni tà lùzu ró nda ni àndu nizo dhi ni atógyà. ⁵ Wáláká dhi, Giká 'o tá tà lùzu ró nda móndí lókyá àruka i sè dhi i dré nìle ko. Di, nyànomvá dhi, tadhá tà nda áyi Tirí ni rìnyí sè áyi àpóstolò lólo i dré, ìndì áyi pròfétà lólo i dré dre. ⁶ Di tà lùzu ró nda, tà kònìdhi 'i: Rúbí Tani ni ka'ima sè dhi, móndyá sùrú twá ro dhi i kisú tà Giká dré lazilé áyi ànzi i dré tàylé ro dhi túmání Yúdà ànzi íbe dre. I atsá kpà rúbhá àlo ró túmání Yúdà ànzi nda íbe dre. I kisú kpà tà Giká dré lazilé dhi túmání Yúdà ànzi nda íbe Yésu Krísto na dre.

⁷ Giká fè ma adréle Rúbí Tani nda ni màràbà ro áyi togó tani i dré bhàle má rú dhi sè, ìndì áyi rìnyí adrélepi tà 'o má léna dhi sè. ⁸ Tágba má dré tá adrezó móndí tàko ró lavulé móndyá títi Giká àdhyà i kòfalé dhi, akódhi bhà àzì nda má drígá áyi togó tani sè, má kàdréro Krísto ni tà kàdrì, kitswázó àndu ni ni ni bwà ko dhi ni longó móndyá sùrú twá ro nda i dré. ⁹ Lè kpà má kàdré tadhá móndyá títi i dré ngádra 'á dhi, Giká adré tà lùzu ró nda ni 'o ngíni ya dhi. Giká ngá títi dhi ki bhàlepi dhi zù tá tà lùzu ró nda kíno lésè. ¹⁰ 'O tá kònìni, kitswálé nyànomvá dhi, í kòtadháro Ekèlézyà rú áyi tògyá kàdrì i dré adrezó tà títi dhi ki 'o àsà dhi, tirí ópí kàdrì ro ìndì rìnyì ró kurú na bhù i 'àsè dhi i dré be dhi bvó. ¹¹ Di Giká 'o tà í dré kisùle 'òle kíno lésè nda kitswálé títi àma ki Mírì Yésu Krísto sè, kàdréro kóná vèsè kólyá. ¹² Di mà dré adréle Krísto na dhi sè dhi, ìndì mà dré adréle akódhi ni ka'í dhi sè dhi, mà kitswá àma ki kisí ànyi Giká làga tirì àko, ìndì tà ka'íka'í be bí. ¹³ Di àsà dhi, má adré àmi ki ti lizí, mì kòtayíró àmi ki togó adréle lanzile, má dré adréle kizà nya àmi ki tà sè dhi sè ko. Tàko ko, má adré kizà nya kònìni, mì kòkitswáro Giká ni mǎlanzilanzì kisú be dhi bvó.

Krísto ni lèle ni tà nìma

¹⁴ Di àsà dhi, má adré àma kórokó títi Giká, àma ki Atá kandrá. ¹⁵ Sùrú títi bhù na ìndì bvó dri dhi i adré adréle be akódhi sè. ¹⁶ Má adré tà zì akódhi tí, kitswálé akódhi ni mǎlanzilanzì kàdrì lavulé dhi sè dhi, kòtimbaró àmi ki togó

áyì Tírí nì rìnyí sè. ¹⁷ Má adré zǎ kònìni, Krísto kàdréro adréle àmi kì togó na àmi kì tà ka'ika'í sè. Má adré kpà tà zi Gìká tí, mì kàdréro tròle lèle rú, adrézó àmi kì totó tātā lána, ¹⁸ kitswálé àmi tǔmání mǒndyá lólo títi Gìká àdhyā íbe dhi í, mì kòkitswáro Krísto nì lèle nì tàli ángopí ya, kàtswa nì ángopí ya, mvumvù nì ángopí ya, ìndì tǎlì nì ángopí ya dhi nì nì. ¹⁹ Ayíya, mì kàdré akódhi nì lèle tà nǐnì wǎyi dhi nì lavúlèpi nda nì nì, mì kàdréro gǎle Gìká nì tǎndì nì lídrì sè kitswálé títi be dhi bvó.

²⁰ Gìká rìnyí íbe kitswázó tà 'o, tà mà dré adréle zile akódhi tí dhi kì lavú, ìndì tà mà dré adréle kisùle dhi kì lavú byá, akódhi nì rìnyí adrélepi tà 'o àma léna dhi sè. ²¹ Milanzilanzì kàdré akódhi dré Èkèlézyà na ìndì Yésu Krísto na, lókyá títi í sè ìndì kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

4

Adrema ngá àlo ró Krísto nì rúbhá na dhi

¹ Dì ásà dhi, ma 'ìle bǎdzó kòndì 'á Mírì nì tà sè nì, má adré àmi kì kodzó, mì kàdréro atsílè ngóro dré kitswálé tà Gìká dré àmi kì azizó ásà dhi sè dhi tǐnì. ² Mì kàdré àmi kì tà bha kǐnì mi tà títi í sè, adrézó tà 'o togó yàya sè, adrézó tà letè togó vwàvwà sè. Mì kàdré àmi kì adrúpi kì tà yàya mvo àmi kòfalèsè lèle sè. ³ Mì kàdré tà títi dhi kì 'o, adrézó àmi kì líkì adréle ngá àlo ró àmi kòfalèsè Tírí Lólo na, tà kǐdrìkǐdrì adrélepi àmi kì fe ru amú dhi sè. ⁴ Krísto nì rúbhá ngbà 'í àlo kwákwá. Tírí Lólo kpà ngbà 'í àlo kwákwá, ngóro tà Gìká dré àmi kì azizó adréle mǐ bha í véna ásà dhi dré adréle àlo kwákwá dhi tǐnì. ⁵ Mírì ngbà 'í àlo kwákwá, tà ka'ika'í ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì bàtísimò ngbà 'í àlo kwákwá. ⁶ Gìká kókpà ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi nda mǒndyá títi dhi kì Atá 'i. Adré òpì nya àyi títi dhi í dri, adrézó tà 'o àyi títi dhi í sè, adrézó adréle àyi títi dhi í léna dhi nì.

⁷ Dì, àma àlo àlo títi dhi í, mà kisú tà tani twátwa dhi í, ngóro Krísto dré tà nda kì lanzílè àma dré áyi togó tani sè dhi tǐnì. ⁸ Ásà dhi, Gìká nì Kúlì adré tàá dhi:

«Akódhi dré tá mbàrà'a kurú na dhi 'á dhi, drì tá dhyā í dré rùle dhi í í vèsè gò, tà tani lanzízó mǒndí í dré.»*

⁹ Kúlì «akódhi mbà kurú na» kòdhi ì adré lèá tàle dhi, akódhi sí tá kpà bvò àndúna. ¹⁰ Dì akódhi sílepi nda tá dhyā àlo mbàlepi kurú na bhù kì lavú nda 'í, kò'oró bvò wǎyi dhi gǎle áyi tǎndì nì lídrì sè bí be dhi bvó.

¹¹ Dì Krísto nda bhà mǒndí àruka Èkèlézyà le dhi í adréle àpóstolò í ró dhi nì. Bhà àruka nì í adréle profétà í ró, àruka

* 4:8 4:8 A kònò Longó í 68:19.

ni ki bhàzo adrélé Rúbí Tani longóbhá i ró, àruka ni ki bhàzo adrélé Ekèlèzyà ni likíbhá i ró, àruka ni ki bhàzo adrélé tà tadhábhá i ró. ¹² Bhà àyi nda i adrélé kònini, ì kàdréro mónnyá Gíká àdhyà ki ledé kitswálé títi, ì kàdréro àzì bhàle àyi drígá dhi ki 'o, adrézó Krísto ni rúbhá timbà be dhi bvó. ¹³ A ni adré kònini, tsàle lókyá àma títi mà dré dra atsázó ngá àlo ró àma ki tà ka'ika'í na, ìndì Gíká ni Mvágó ni nìma na gò, mà dré li'wázó atsálé Krísto ni tàndi tìni, kitswálé akódhi ni tà sè títi dhi 'á.

¹⁴ Lókyá nda sè dhi, mà kitswá gòle véle adrélé ànzimvá i tìni ko. A kitswá gòle adrélé àma ki tesé tà tadhále twátwa dhi i sè, ngóro lyãandre dré adrélé bwátù liví, ìndì yí dré adrélé bwátù kãgbã dhi tìni ko. A kitswá kpà gòle adrélé àma ki tesé móndí adrébhá láti nda àma ki litízó àyi ki túrúpfú tà sè dhi i sè ko. ¹⁵ Be ró dhi, mà ni àmakya adré tà bàti ta lèle sè, adrézó mbàle tà títi i sè, atsálé ngóro Krísto adrélépi rúbhá ni drì 'i dhi tìni. ¹⁶ Akódhi nda adré rúbhá ni kígá títi dhi ki 'o ru amú ìndì ru kisú kídrì títi adrébhá àyi ki ti'ì dhi i sè, atsálé rúbhá àlo ró dhi nì. Dì rúbhá ni kígá àlo àlo títi dhi ì kàdré àyi ki àzì 'o dhi, rúbhá wáyì nda adré mbàle atsálé rìnyi ró lèle na.

Lídrì tídhí ro Krísto na dhi

¹⁷ Dì ásà dhi, mà adré àmi ki kodzó tà tàndi ró Mírì ni rú sè, mì kògòro véle adrélé atsilé ngóro págánò ì dré adrélé atsilé àyi ki tà kisùkisù àngyá na dhi tìni ko. ¹⁸ Ayi ki tà kisùkisù nda atsá tìnimvá ro gò, ì dré adrézó vwàvwà ro lídrì Gíká àdhyà rúsè, ì dré àyi ki togó 'òle tombálé gò adrézó tà nìñi àko dhi sè. ¹⁹ Ayi ki togó andírì gò, ì dré àyi ki fèzo adrélé tà swà 'o, adrézó kpà tà ndì ró dhi ki kárà títi dhi ki 'o lovó sè.

²⁰ Dì, àmi ró dhi, mì kisú àmikya Krísto ni tà nìle dhi kònini ko. ²¹ Tàko ko, mì yi tá akódhi ni tà gò, à dré tà bàti adrélépi akódhi léna dhi ni tadházó àmi dré dhi 'í. ²² Kàdré dì àmi ki atsimá wáláká dhi ni tà sè dhi, lè mì kòtingá àmi ki lídrì àku àmi rúsè. Àngyá ko, lídrì àku nda adré dràle dràdrà lovó kònzi adrébhá akódhi ni lití dhi i sè. ²³ Kòdhi íbe dhi, mì kòtayí àmi ki tà kisùkisù Tírì Lólo dré adrélé ladzálé atsálé tídhí ro. ²⁴ Mì kàsò kpà àmi rú lídrì tídhí Gíká dré bhàle adrélé ína tìni dhi, mì kòkitswáro atsilé tà gyãgya na, tà bàti na, ìndì tà lólo na be dhi bvó.

²⁵ Dì àmi àlo àlo títi dhi i, mì kòtayí kinzò tàma, adrézó tà bàti ta àmi ki adrúpi i dré. Àngyá ko, àma títi dhi i rúbhá àlo ni kígá 'í. ²⁶ Àmi ki togó kàdré aswálé dhi, mì kòtayí àmi adrélé tàkonzì 'o ásà ko. Mì kòtayí kpà kítú ndìle àmi ki togóaswa nda dri ko. ²⁷ Mì kòfè láti Dzàborò dré kitswázó

tà 'o àmi kɪ togó na dhi ko. ²⁸ Lè dhya ángùdhi adrélépi ngá kugù dhi, kògò adrélé ngá kugù ko. Be ró dhi, akódhi nda kàdré àzì 'o áyi tándi ni drígá sè adrézó adrilé ásà, kòkitswáró kpà ngá lanzí lemerèbhá i dré be dhi byó. ²⁹ Mì kòtayí kúlí kònzì àlo dhi apfòle àmi sílèsè ko. Be ró dhi, mì kàdré ngbà 'i kúlí dóro kitswábhá àmi kɪ adrúpi kɪ timbà àyi kɪ tà ka'ika'i na dhi kɪ ta kòdhya, kitswázó àyi adrèbhá àmi kɪ yi dhi kɪ ledé ásà. ³⁰ Mì kòfè kizà Tírí Lólo Gíká àdhya dré ko. Tàko ko, Gíká afè Tírí nda àmi dré ngóro àngì lwàle àmi rú dhi tɪni, tadházóá dhi, í ni àmi kɪ apá kitswálé títi kítú í dré bhàle dhi tú. ³¹ Mì kòtingá àmi rúsè togó kùdzí, togóaswa, kombà, kótrétre, làdhá i, ìndì tà kònzì kɪ kára títi dhi íbe. ³² Di, mì kàdré àmikya dóro, adrélé àmi kɪ togó dóro tadhá àmi kòfalèsè. Mì kàdré kpà àmi kɪ adrúpi kɪ tàkonzì tri àmi kòfalèsè, ngóro Gíká dré àmi kɪ tàkonzì trile Krísto na dhi tɪni.

5

Atsima ngádra 'ásè dhi

¹ Di àmi, Gíká ni ànzì dré lèle tò ni i, mì kàdré tà 'o akódhi àdhya tɪni. ² Mì kàdré kpà atsilé lèle na Krísto àdhya tɪni. Tàko ko, akódhi nda lè àma tò gò, áyi lídrì fèzo àma kɪ tà sè, ngóro mòbòmà tàdzí be dóro fèle Gíká dré dhi tɪni.

³ Adré leá dhi, ndòtò tà, tà ndí ró dhi i, ngá lovó be dhi ì kàdré àmi kòfalé àlomvá ko. Angyá ko, tà nda kòdhi ì kitswá mónnyá lólo Gíká àdhya i sè ko. ⁴ Adré kpà leá dhi, ndòtò kúlí i, kúlí azaaza i, ìndì kúlí wàyá adrézó lenzélé ásà dhi íbe dhi ì kàdré àmi kòfalé yókódhó. Kúlí làsú be kònini nda ì kitswá kpà àmi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya kúlí adrézó àwoyà fe Gíká dré dhi kɪ ta kòdhya. ⁵ Tàko ko, mì nì dóro tàle dhi, mónnyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi i, mónnyá adrèbhá tà ndí ró dhi kɪ 'o dhi i, ìndì mónnyá adrèbhá ngá lovó bha dhi íbe dhi kɪ àlo kitswá file Opì Krísto kya Gíká be dhi na ko dhi. (Dhya ángùdhi adrélépi ngá lovó bha dhi ína gíká tàko kɪ lindrì bhàlepi 'i.)

⁶ Mì kòtayí àmi dhya àlo dré litilé kúlí tàko i sè ko. Tàko ko, tà kònzì làsú be kònini dhi ì adré Gíká ni kombà asé mónnyá adrèbhá ligilé akódhi rú dhi i dri. ⁷ Asà dhi, lè mì kòsù ru àyi nda íbe ko, adrézó kpà tà 'o àyi íbe ko. ⁸ Tàko ko, wáláká dhi, àmi tá tɪnɪmvá 'i. Di, nyànomvá dhi, àmi àmikya ngádra 'i Mírì Yésu na. Mì kàdré di atsilé ngóro ànzì ngádra àdhya i tɪni. ⁹ Angyá ko, lò'wa dóro mónnyá ngádra 'á dhi ì dré adrélé 'àle dhi i, kòni 'i: tà dóro títi dhi kɪ 'òma, tà gyágya 'òma, ìndì tà bàti tàma. ¹⁰ Mì kàdré tà Mírì ni togó

dré adrézó kinílé ásà dhi ki nda nìle kòdhya. ¹¹ Mì kòsù ru tà tàkotàko móndyá tìnìmvá na dhi ì dré adrélé 'òle dhi íbe ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya tà nda ki tadhá ngádra 'á. ¹² Tàko ko, ndìndì tà móndyá nda ì dré adrélé 'òle lùzu ró dhi ki tàma adré kanyò fe. ¹³ A adré ngá títi adrélé tadhálé ngádra 'á dhi ki no dóro. ¹⁴ Kòdhi íbe dhi, ngá títi ngádra dré adrélé tadhálé dhi ì adré kpà atsálé ngádra ró. Ásà dhi, à adré tàà dhi:

«Mì adrélépi ayí ko nì, mí kòlaró ayí lésè,
 ìndì mí kàngá dràdrà lésè gò,
 Krísto kò'oró áyi ngádra kòle ámi kazá.»

¹⁵ Dì ásà dhi, mì kònò dóro ngalè mì adré atsilé ngíni ya dhi. Mì kàdré atsilé ngóro móndí azaaza i tìni ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya atsilé ngóro tògyabhá i tìni. ¹⁶ Mì kàdré lókyá wáyi mì dré adrézó ába dhi ki líkí, adrézó tà dóro 'o ásà. Angyá ko, kítú kòni i kònze lavúlé. ¹⁷ Mì kàdré dì móndí azaaza i ró ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya tà Mírì dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki nda nìle kòdhya. ¹⁸ Mì kòtayí àmi wá dré adrélé tsìle ko. Tàko ko, wá nda adré móndí ki tidrì adrélé tà swà 'o dhi nì. Be ró dhi, mì kàdré àmi ki tayí adrélé gàle Tírì Lólo sè. ¹⁹ Mì kàdré longó Gìká nì Kúlì na dhi ki ngo, túmání longó adrézó Gìká nì rú bha kùle dhi íbe, ìndì longó adrébhá angalé Tírì Lólo vélésè dhi íbe, adrézó ru timbà àmi kòfalésè. Ayíya, mì kàdré longó ngo Mírì dré, adrézó lenzélé akódhi nì rú sè togó wáyi sè. ²⁰ Kòdhi íbe dhi, mì kàdré ngbú àwoyà ta Gìká àma ki Atá dré tà títi i sè, àma ki Mírì Yésu Krísto nì rú sè.

Ago ki tà àyi ki tòkó íbe dhi

²¹ Lè mì kàdré àmi ki bha àmi ki àzya i zàle àmi kòfalésè, Krísto nì lindrì bhàma sè.

²² Àmi tòkó i, mì kàdré àmi ki drì asó àmi ki àgo i kandrà, ngóro mì dré adrélé 'òle Mírì kandrà dhi tìni. ²³ Tàko ko, agó ína tòkó drìle, ngóro Krísto dré adrélé Èkèlézyà drìle dhi tìni. Krísto nda, Èkèlézyà adrélépi akódhi nì rúbhá ro dhi nì tidrìlépi 'i. ²⁴ Dì ngóro Èkèlézyà dré adrélé áyi bha Krísto zàle dhi tìni dhi, lè tòkó i kàdré kókpà àyi ki bha àyi ki àgo i zàle tà títi i sè.

²⁵ Àmi àgo i, lè mì kàdré àmi ki tòkó ki le, ngóro Krísto dré Èkèlézyà nì lèle tò gò, áyi lídrì fèzo akódhi nì tà sè dhi tìni. ²⁶ Akódhi 'o kònini, Èkèlézyà nda nì temvézó yí akódhi nì dzìzo ásà dhi sè ìndì Gìká nì Kúlì sè, akódhi nì 'òzo atsálé lólo Gìká dré, ²⁷ í kò'oró akódhi apfòle í kandrà Èkèlézyà mĩlanzilanzì ro dhi ró, ndí àko, rúbhá àdé àko, ìndì tà àzya kítswálépi ko dhi àko, akódhi kàdréro lólo ìndì tà kònze àko

í rú be dhi bvó. ²⁸ Kókpà kòdhi t́nì, lè àgò ì kàdré àyì kì t̀òkò kì le, ngóró ì dré adrélé àyì kì t̀àndì kì rúbhá kì le dhi t́nì. Agó adrélépi àyì t̀òkò nì le dhi adré àyì t̀àndì nì le kòdhya. ²⁹ Angyá ko, dhya àlo gá àyì t̀àndì nì rúbhá t̀àdzí rè ko. Be ró dhi, adré ína ngá fe àyì rúbhá dré nyàle, adrézó rúbhá nda nì líkí dóro, ngóró Krísto dré adrélé 'òle Ekèlézyà dré dhi t́nì. ³⁰ Tàko ko, àma akódhi nì rúbhá nì k̀gá 'ì. ³¹ Ngóró Gíká nì Kúlí dré adrélé t̀àle dhi t́nì: «Àsà dhi, agó nì àyì atá nì tayí àyì andre be, ru amúzó àyì t̀òkò be gò, àyì r̀iti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.»* ³² Tà nda kòdhi, t̀à kàdrì l̀uzu ró dhi 'ì. Dì, má adré mána t̀à nda nì ta Krísto nì t̀à dri, ìndì Ekèlézyà nì t̀à dri. ³³ Tágba kònìni dhi, lè àmi àlo àlo títi dhi ì mì kàdré àmi kì t̀òkò kì le, ngóró mì dré adrélé àmi kì t̀àndì kì le dhi t́nì. Adré kpà leà dhi, t̀òkò ì kàdré àyì kì àgò kì lindrì bha.

6

Anzìmvá kì t̀à àyì kì tibhá íbe dhi

¹ Àmi ànzìmvá ì, lè mì kàdré àmi kì tibhá kì kúlí ka'í 'òle, mì dré adrélé Mírì na dhi sè. Tàko ko, t̀à nda kòdhi t̀à gyägya 'ì. ² «Mí kàdré àmi atá nì lindrì bha àmi andre be.» Tòlì nda kòdhi tòlì Gíká dré fèle drìdrì t̀úmání lazikúlí be dhi 'ì. ³ Lazikúlí nda, kònìdhi 'ì: «Mí kàdré àmi atá nì lindrì bha àmi andre be, mí kàdré r̀ó arí íbe, adrézó kpà lídrì íbe bvò kònìdhi dri lókyá be vwàvwà ro be dhi bvó.»*

⁴ Àmi, ànzì kì atá ì, mì kàdré àmi kì ànzìmvá kì togó 'o aswálé àngyá ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àyì kì líkí, adrézó àyì kì tadhá ìndì àyì kì lotó Mírì nì t̀à sè.

Màràbà kì t̀à àyì kì mírì íbe dhi

⁵ Àmi màràbà ró nì ì, mì kàdré àmi kì mírì bvò kòndì àdhya kì kúlí ka'í 'òle togó dóro sè, àyì kì lindrì bhàma sè, ìndì àyì kì ròma sè, ngóró mì dré adrélé 'òle Krísto dré dhi t́nì. ⁶ Dì, mì kàdré ngbà 'í àyì kì kúlí ka'í 'òle àyì mi, àmi kì t̀à kàdré r̀ó dóro àyì mìlèsè dhi bvó ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àyì kì kúlí ka'í 'òle togó wáyi sè ngóró màràbà Krísto àdhya ì t́nì, adrézó t̀à Gíká dré adrélé lèle mì kò'o dhi kì 'o t̀à nda sè. ⁷ Mì kàdré àmi kì àzì 'o màràbà ì ró togó wáyi sè, adrézó 'òá ngóró móndí ì dré dhi t́nì ko, be ró dhi, ngóró Mírì nì t̀àndì dré dhi t́nì. ⁸ Tàko ko, mì ǹ t̀àle dhi, Mírì nì làgí fe móndí àlo àlo títi ì dré t̀à dóro ì dré 'òle dhi ì tí, ì kàdré gba màràbà 'ì yà, kó ngalè móndí màràbà ro ko dhi 'ì yà dhi be.

* 5:31 5:31 A kònò Kìdhoma 2:24.

* 6:3 6:3 A kònò P̀fòma 20:12; Dùtèrònómè

⁹ Ami mírì ro ni i, mì kàdré kókpà 'òá kònìni àmi ki màràbà i véna. Mì kògò véle adrélé kúlí aswaaswa ta àyi dri ko. Tàko ko, mì nǐ tàle dhi, àmi ki Mírì bhù na dhi kókpà àyi ki Mírì 'i dhi be. Akódhi nda adré kpà mǎndí ki no twátwa ko.

Adzú ngá Giká àdhya ki tosoma

¹⁰ Kùdù ro dhi, mì kàdré rǐnyi ró Mírì na, ìndì akódhi ni rǐnyí kàdrì lavulé dhi na. ¹¹ Mì kàdré àdzú ngá títi Giká dré adrélé afèle dhi ki tosó àmi rú, mì kòkìswáró àmi ki totó tātā tà Dzàborò dré adrézó àmi ki tabhì litílé ásà dhi i kandrá be dhi bvó. ¹² Tàko ko, mà adré ru pfu mǎndí rùbhá be ìndì kàrí be dhi íbe ko. Be ró dhi, mà adré àmakya ru pfu tirí kǎnzi ki kàdrì adrèbhá kurú na bhù i 'àsè dhi íbe, àyi adrèbhá ópí kàdrì i ró ìndì rǐnyi ró, adrèbhá òpì nya bvó tǐnǐmvá ro kǎndi drìle dhi íbe. ¹³ Di ásà dhi, mì kàdré àdzú ngá títi Giká àdhya ki tosó àmi rú, kǐtú kǎnzi kǎnì dra atsá dhi, mì kòkìswáró pá si àmi ki kàrìbhá i kandrá gò, àdzú nda àmvolésè dhi, mì kàdréró dhu rè àmi ki totó tātā be dhi bvó.

¹⁴ Mì kàdré di àmi ki totó adrélé gànzi ró. Mì kò'ì àmi ki kípilé 'á káfà tà bàti àdhya kòdhya. Mì kàsó àmi agá aya tà gyàgya àdhya kǐswázó àmi ki líkí dhi kòdhya. ¹⁵ Mì kòtosó àmi pá kámókà adrézó gànzi ró lile Rúbí Tani tà kǐdrìkǐdrì àdhya ni longó ásà dhi i kòdhya. ¹⁶ Tà títi dhi i sè dhi, mì kòru àmi drígá àgbáwù àmi ki tà ka'íka'í àdhya kòdhya, mì kòkìswáró kíyá títi àtsi ró Dhya kǎnzi dré adrézó àmi ki bhù ásà dhi ki àtsí kǐdrá be dhi bvó. ¹⁷ Mì kàsó àmi dri kátabhúlà aya ró tà àmi ki tǐdrízó dhi àdhya kòdhya. Mì kòru àmi drígá sápi Tírì Lólo àdhya kòdhya. Sápi nda Giká ni Kúlí 'i. ¹⁸ Kòdhi íbe títi dhi, mì kàdré ngbú tà zi Giká tí, adrézó tongólé akódhi rú Tírì Lólo ni rǐnyí sè. Mì kàdré 'òá kònìni adrézó kpà tàmǐga dri. Mì kàdré kpà tà zi Giká tí mǎndyá lólo títi akódhi àdhya i dré landè àko ró.

¹⁹ Mì kàdré kpà tà zi Giká tí má dré, má kǎnì dra tà ta dhi, kàfèró kúlí má dré kǐswázó tà lùzu ró Rúbí Tani àdhya ni longó tirí àko be dhi bvó. ²⁰ Rúbí Tani nda ni tà sè dhi, ma mǎndí 'ìle bǎdzó lé adrélépi Krísto ni tà longó akódhi ni rú sè dhi 'i. Mì kàdré di tà zi Giká tí, má kàdréró Rúbí Tani nda ni longó tirí àko, ngóro dré kǐswalé má kòlongó dhi tǐni.

Pólò ni kúlí kùdù

²¹ Ama ki adrúpi Tíkìkò mà dré lèle tò dhi, ni tà títi dhi ki longó àmi dré, mì kòyiró áma rúbí, tǐmǎní tà má dré adrélé 'òle dhi íbe. Akódhi nda Mírì ni àzì 'òlepi, kǐswalé ka'ìle togó wǎyi sè dhi 'i. ²² Má adré di akódhi ni mu àmi véna

tà nda sè, mì kòniró ngalè àma ngíni ya dhi, ìndì akódhi kòtìmbàró àmi àmi kì tà ka'ika'í na.

²³ Giká àma kì Atá tùmání Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòfè tà kìdríkìdri, lèle, ìndì tà ka'ika'í íbe àmi, àma kì adrúpi ì dré! ²⁴ Giká ni togó tani kàdré móndyá títi adrébhá àma kì Mírì Yésu Krísto ni le lèle kìswálépi akílé bwà ko dhi sè dhi ì dré!

Wárágà Pólò dré tisìle Filipóyìbhá í dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Filipóyì na dhi í dré dhi 'i. Filipóyì nda tá bhàandre kàdrì Rómà kì òpì ni bvò Màkèdòníyà àdhya drìle dhi 'i. Pólò longó tá Rúbí Tani gò Èkèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a áyi atsi andre ni rì to dhi 'á (Tà 'òle dhi í 16:12-40).

Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì, dré adrérà'a bǎdzó na dhi 'á. Adré tisiá àwoyà tàzo Filipóyìbhá í dré, ngá ì dré adzìlé áyi ledézó dhi kì tà sè. Adré kpà àyi kì togó timbà, adrézó tàá dhi, kizà í dré adrélé nyàle dhi adré vélé Rúbí Tani 'o lìle drìdrì lavulé. Adré tàá dhi, Gìká fè àma adrélé ngbà 'í Krìsto ni ka'ì ko, fè kókpà àma adrélé kizà nya akódhi ni tà sè (1:12-30). Adré kpà Filipóyìbhá nda kì kodzó, ì kàdréró tà kisù Krìsto àdhya tìni, adrézó àyi kì tà bha kìnì mi, adrézó kizà ka'ì nyàle Krìsto àdhya tìni (2:1-30). Adré kpà àyi kì kodzó, ì kàdréró mǐ bha tà adrélé 'òle rúbhá sè dhi í dri ko. Be ró dhi, ì kònì di tàle dhi, Gìká bhà àyi gyǎgya í kandrá ì dré Krìsto ni ka'ìle dhi sè (3:1-11). Kùdù ro dhi, Pólò adré àyi kì kodzó, ì kàdréró tà 'o ìna tìni, adrézó lìle ába drìdrì, adrézó lenzélé, adrézó kpà tà zi Gìká tí tà títi í sè (3:12-4:9).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi kì atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì tà dré zìle Gìká tí Filipóyìbhá í dré dhi (1:1-11)
- 2) Pólò ni kizà nyàma Rúbí Tani ni tà sè dhi (1:12-30)
- 3) Ama kì tà bhàma kìnì mi Yésu Krìsto àdhya tìni dhi (2:1-18)
- 4) Azì Tímòtéyò kya Èpàfùròditò be dhi (2:19-30)
- 5) Ama kì atsama gyǎgya Gìká kandrá Krìsto ni ka'ìma sè dhi, ìndì tà 'òma Pólò àdhya tìni dhi (3:1-4:9)
- 6) Pólò ni àwoyà tàma ngá fèle drá dhi sè dhi, ìndì mòdo kùdù (4:10-23)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, túmání Tímòtéyò be, adrèbhá Yésu Krìsto ni màràbà ro dhi í, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, móndyá lólo títi Yésu Krìsto ni ka'ìbhá Filipóyì na dhi í dré, túmání Èkèlézyà ni drì kobhá íbe, ìndì Èkèlézyà ni tà líkìbhá

ibe. ² Giká àma ki Atá i Mirĩ Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kìdrìkìdrì àmi dré!

Pólò zi tà Giká tí Filipóyìbhá i dré

³ Má adrè àwoyà ta áma Giká dré, vèsè wáyi má dré adrèrà'a àmi ki tà kisù dhi 'á. ⁴ Má dré adrèrà'a tà zi Giká tí àmi títi dhi ki tà sè dhi 'á dhi, má adrè 'òá arí sè bí, ⁵ mì dré ru amulé tùmání má be Rúbí Tani ni longoma ni tà sè dhi sè. Mì 'o kònìni kìdhólé kítú mì dré tá Rúbí nda ni ka'izo dhi sè, atsálé àndrò kònìdhi. ⁶ Má adrè di ka'ia tàle dhi, Giká àzi dóro nda ni kìdhólépi 'òle àmi léna dhi ni go lile ába drìdrì gò, 'òá akilé títi kítú Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú.

⁷ Má kàdré àmi títi dhi ki tà kisù kònìni dhi, kòdhi gyàgya, má dré adrélé àmi ki tà ibe áma togó na dhi sè. Gba má kàdré bã nya yà, kó ngalè má kàdré Rúbí Tani longó adrézó tàrà ni ni ga yà dhi, áma tùmání àmi ibe títi dhi i Giká ni togó tani ibe àma rú. ⁸ Giká ni dóro tàle dhi, má adrè àmi ki le togó wáyi sè, Yésu Krísto ni tàndi ni lèle sè káyà dhi.

⁹ Má adrè di tà zi Giká tí, mì kàdréró ru le àmi kòfalésè, adrézó tà nìni kisú tògyá be adrézó lile ába drìdrì, ¹⁰ mì kòkìswaró tà ki kòfalé ni lanzilé, tà dóro lavulé dhi ki ka'izo, mì kàdréró togó ibe lólo ìndì tà àko àmi rú, tsàle kítú Krísto dré dra agòzo dhi tú. ¹¹ Mì ni kpà ga lò'wa tà gyàgya àdhya Yésu Krísto dré adrélé 'òle 'àle àmi léna dhi i sè bí, Giká kòkisúró mìlanzilanzì i rúku be ásà be dhi bvó.

Rúbí Tani ni lèma drìdrì Pólò ni bã nyàma sè dhi

¹² Áma adrúpi i, má adrè lèá mì kònì dhi, tà atsálépi má rú kòdhi nzi vélé láti Rúbí Tani dré adrézó lile drìdrì lavulé, ¹³ Ásà dhi, sòdá títi adrèbhá Rómà ki opì ni dzó kàdrì líki kònwa dhi i tùmání móndyá àruka títi dhi ibe dhi, ì ni dóro tàle dhi, má adrè bã nya Yésu Krísto ni tà sè káyà dhi. ¹⁴ Di áma bã nyàma nda ni tà sè dhi, Giká fè áma ki adrúpi bí dhi i gàle tawà sè bí Mirĩ Yésu na gò, ì dré adrézó vélé Giká ni kúlí longó tirì àko wáláká ni ni lavú.

¹⁵ Tà bàti ró dhi, àyi ki àruka ì adrè Krísto ni tà longó àyi ki lovó kònzi sè, ìndì dirèma sè. Di, àruka ni ì adrè kó àyikya longóá togó dóro sè. ¹⁶ Ayi nda kònì ì adrè 'òá kònìni lèle sè. Tàko ko, ì nì tàle dhi, Giká bhà ma kònwa adrélé Rúbí Tani ni tàrà ga dhi be. ¹⁷ Di, móndyá àruka kòna ì adrè àyikya Krísto ni tà longó togó kònzi sè, adrézó àyi ki tàndi ki tà bha drìdrì. I adrè kisúà dhi, ì ni go vélé áma kizà timbà kònwa bãdzó 'á. ¹⁸ Tà yókódhó! A kàdré Krísto ni tà longó láti twátwa i sè, gba kàdré togó kònzi sè yà, kó ngalè togó dóro sè yà dhi, má adrè lenzélé tà nda sè.

Ayiya, má ni kpà go adréle lenzélé. ¹⁹ Tàko ko, má nǐ tàle dhi, Giká nǐ dra tà atsálépi má rú kòdhi nǐ ladzá atsále tà áma apázó dhi ró dhi be, tà mì dré adréle zǐle akódhi tí dhi i sè, ìndì tà Yésu Krísto nǐ Tirí dré adréle 'òle áma ledézó dhi sè. ²⁰ Má adré mǐ bha Giká véna lovó sè, má kòkitswáró adréle kanyò ro tà àlo sè ko, be ró dhi, má kàdréro gale tawà sè bí nyànomvá ngóro lókyá wáyi sè dhi tǐni, adrézó Krísto ni tà bha kuru áma rúbhá sè, gba kàdré áma lídrì sè yà, kó ngalè áma dràdrà sè yà dhi. ²¹ Tàko ko, má kàdré lídrì íbe dhi, má adré ába Krísto ni tà sè. Má kàdré kó dràle dràdrà dhi, kòdhi dóro lavulé má mìlése. ²² Dì, má kàdré dhu rè lídrì íbe dhi, má ni go adréle Krísto ni àzì 'o, adrézó lò'wa dóro 'a bí. Dì má nǐ má ni àdho kipè kòdhya ya dhi ko. ²³ Tà rǐ nda kòdhi ì adré áma togó tesé. Ma lovó íbe tò lizo adréle tùmání Krísto be. Tà nda tà dóro lavulé dhi 'i. ²⁴ Dì, àmi ki tà sè dhi, lè má kògò mána adréle lídrì íbe. ²⁵ Má adré dì tà nda ni ka'í, adrézó nǐá tàle dhi, má ni go adréle lídrì íbe, adrézó tùmání àmi íbe títi, mì kòkitswáró lile drìdrì àmi ki tà ka'ika'í na kólénzé be bí. ²⁶ Dì má kòni dra go tsàle àmi véna dhi, mì ni véle àmi ki drì bha kuru Yésu Krísto na lavulé, tà dré 'òle má dré dhi sè.

Atsima ngóro dré kitswále Rúbí Tani sè dhi tǐni dhi

²⁷ Tà kàdrì lavulé dhi, lè mì kàdré atsilé ngóro dré kitswále Rúbí Tani Krísto àdhya sè dhi tǐni. Dì gba má kòtsa àmi ki no yà, kó ngalè má kòyi ngbà 'í àmi ki tà yiyì yà dhi, má ni nǐá tàle dhi, mì adré àmi ki totó tātā, adréle àdzú bhu togó àlo sè, Rúbí Tani mì dré ka'ile dhi ni tà sè dhi be. ²⁸ Asà dhi, mì kitswá ngá ro àmi ki kàribhá adrébhá ru pfu àmi íbe dhi ki tà sè àlomvá ko. Kòdhi ni tadhá àyi dré dhi, ì adré lile dràdrà kisú, di mì adré àmikya lile lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú, ngóro Giká dré adréle tà nda ni 'o nǐ dhi tǐni. ²⁹ Tàko ko, Krísto ni tà sè dhi, Giká fè àmi adréle ngbà 'í akódhi ni ka'í ko, fè kókpà àmi adréle kizà nya akódhi ni tà sè. ³⁰ Nyànomvá dhi, mì adré àdzú àlo mì dré tá nòle má rú dhi ni bhu kòdhya. Ngóro mì dré yǐle dhi tǐni dhi, má adré kpà dhu rè àdzú nda ni bhu.

2

Ama ki tà bhàma kǐni mi Yésu Krísto àdhya tǐni dhi

¹ Má nǐ tàle dhi, Giká adré àmi ki timbà Krísto na, adrézó àmi ki togó tindrì áyi lèle sè dhi be. Mì amú ru Tirí Lólo be, adréle ngá àlo ró akódhi léna. Mì adré àmi ki togó dóro tadhá, adrézó àmi ki adrúpi ki kizà bha àmi kòfalésè. ² Asà dhi, má adré àmi ki kodzó, mì kàdréro ru yi àmi kòfalésè,

adrézó ru le lèle àlo sè, adrézó kpà tà 'o togó àlo sè, ìndì tà kisùle àlo dhi sè. Mì kàdré 'òá kònìnì dhi, mì nì áma togó 'o gàle arí sè bǐ. ³ Ami kòfalé dhi, mì kò'o tà àlo kitswázó àmi ki tà bha drǐdrǐ dhi bvó yà, kó ngalè kitswázó àmi ki afà dhi bvó yà dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àmi ki tà bha kǐnì mi, adrézó àmi ki adrúpi ki tà no kàdrì àmikya ki lavú. ⁴ Mì kàdré ngbà 'í àmi ki tàndì ki tà kisù kòdhya ko. Be ró dhi, àmi àlo àlo títi dhi i, mì kàdré àmi ki adrúpi ki tà kisù kòdhya.

⁵ Mì kàdré tà kisù ngóro Yésu Krísto àdhya tǐni:

⁶ Tágba akódhi dré tá adrézó Gǐká nì tàndì nì làsú ìbe dhi, lè tá tròle adrema díri Gǐká be dhi rú ko.

⁷ Be ró dhi, tayí tá ìna i atsálé ngá tàko ró,

làsú màràbà àdhya nì ka'izo dòle gò,

ka'izoá atsálé móndí ro.

Dì kàtsá làsú be móndí tǐni dre dhi,

⁸ dré àyi tà bhàzo kǐnì mi gò,

tà Gǐká dré tá lèle í kò'o dhi ki ka'izo 'òle tsàle byá dràdrà na,

ndìndì dràdrà fa kipakipa dri dhi na.

⁹ Dì ásà dhi, Gǐká dré akódhi nì tǐngázó bhàle kuru lavúlé, rú kàdrì rú àruka títi dhi ki lavúlépi dhi nì fèzo akódhi dré.

¹⁰ Dì Yésu nì rú nda sè dhi, móndyá títi ìndì tirí títi bhù na, bvò dri, ìndì bvò àndúna dhi ki àyi ki kórókó tǐti akódhi kandra,

akódhi nì lindrì bhàzo.

¹¹ I nì kpà tàá àyi ki tàndì ki ti sè dhi, Yésu Krísto Mírì 'i,

Gǐká Atá nì rú bhàzo kùle ásà.

Ama ki laguma bhǐbhǐnyà i tǐni móndí i kòfalé dhi

¹² Áma arúpi má dré lèle tò nì i, ngóro mì dré adrélé ngbú áma kúlí ka'í 'òle má mi dhi tǐni dhi, mì kàdré kókpà 'òá kònìnì má dré adrérà'a àmi kòfalé yó dhi 'á. Mì kàdré tà 'o Gǐká nì ròma sè ìndì akódhi nì lindrì bhàma sè, kitswázó tà àmi ki tidrízó ásà dhi nì 'o kitswálé títi dhi bvó. ¹³ Tàko ko, Gǐká adré ìna tà 'o àmi léna nì, mì kàdréró tà í dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki le 'òle, adrézó kpà tà nda ki 'o be dhi bvó.

¹⁴ Mì kàdré tà títi dhi ki 'o ngùrùngùrù sè ko ìndì káyì sè ko, ¹⁵ mì kàdréró Gǐká nì ànzi lólo i ró tà àlo àko àmi rú, ìndì tà kònzi àko àmi rú, móndyá àndrò gòdhógòdho àyi ki tayǐbhá litilé dhi i kòfalé be dhi bvó. Mì kàdré lagulé àyi nda i kòfalé ngóro bhǐbhǐnyà bhù mǐbhalé 'á dhi i tǐni, ¹⁶ mì dré adrérà'a kúlí lídrì àdhya nì tadhá àyi dré dhi 'á. Mì kàdré 'òá kònìnì dhi, má nì áma drǐ bha kuru àmi ki tà sè kítú Krísto dré dra agòzo dhi tú. Tàko ko, à nì noá ngádra 'á dhi, má ra angú, ìndì má 'o àzi landèzo àngyá ko. ¹⁷ Dì tágba

kòkitswá má dré áma lídrì fèzo wǎyi àmi ki tà sè yà dhi, má adré mána lenzélé ásà. Tàko ko, áma lídrì nda sù ngóro vínò dàle tà mì dré adréle 'òle ìndì fèle Giká dré mòbòmà ro àmi ki tà ka'ika'ì sè dhi dri dhi tìni.* Má adré di lenzélé ásà túmǎní àmi íbe títi. ¹⁸ Adré kpà leà dhi, mì kàdré lenzélé túmǎní má be.

Azi Tìmòtèyò kya Epàfùròditò be dhi

¹⁹ Má adré mǐ bha Mírì Yésu véna kitswázó Tìmòtèyò ni mu lile àmi véna mbèlè, má kòkitswáro àmi ki rúbí yi gò, áma togó kàndrìró be dhi bvó. ²⁰ Dhya àzya Tìmòtèyò rúsè adrélepi tà kisù mána tìni dhi yókódhó. Akódhi adré áyi togó bha wǎyi àmi ki tà dri. ²¹ Mòndyá àruka títi dhi ì adré ngbà 'í áyi ki tàndi ki tà kisù kòdhya. Ì adré Yésu Krìsto ni tà kisù kòdhya ko. ²² Di, mì nǐ tàle dhi, Tìmòtèyò 'o tà títi dhi ì áyi tà ka'ika'ì tadházó dhi be. 'O Rúbí Tani ni àzì mǎrábà tìni túmǎní má be, ngóro mvámvá dré adréle àzì 'o áyi atá be dhi tìni. ²³ Má adré di mǐ bha akódhi ni mùzo lile àmi véna mbèlè, lókyá má dré dra nìzoá ngalè áma tà ni adré ngìni ya dhi sè. ²⁴ Má adré kpà ka'íá Mírì na tàle dhi, áma tàndi má ni kókpà tsa àmi ki no mbèlè.

²⁵ Má nò dóro ni, áma adrúpi Epàfùròditò ni mùle nzìle àmi véna dhi. Akódhi mì dré tá amùle ngá adzì áma lemerè ni tà sè nda atsá ína áma àzìàmù ró, ìndì áma àdzú bhuàmù ró. ²⁶ Di, nyànómvá dhi, akódhi ína lovó íbe tò àmi ki nòzo. Akódhi ni togó adré kpà lanzìle, mì dré tá yìle tàle dhi, akódhi tá drà ro dhi sè. ²⁷ Tà bàti ró dhi, akódhi tá ína drà ro ànyìànyi dràdrà mǐle. Di, Giká bhà akódhi ni kizà dre. Ngbà 'í akódhi 'i ko, bhà kókpà áma kizà, má kònyaró vélè kizà lavúlè akódhi ni tà sè ko dhi bvó. ²⁸ Di ásà dhi, áma togó àtsì ró akódhi ni mùzo nzìle àmi véna, mì kògòro lenzélé akódhi ni nòma sè gò, áma togó kàndrìró ásà. ²⁹ Di akódhi kònì dra tsa dhi, mì kòka'ì akódhi dòle àmi véna Mírì ni lèle sè, ìndì kólénzé wǎyi sè. Mì kàdré kpà mǎndí làsú be kònìni dhi ki lindrì bha be. ³⁰ Tàko ko, akódhi tá ína ànyìànyi dràdrà mǐle Krìsto ni àzì ni tà sè. Ka'ì tá kpà áyi lídrì fèle, kitswázó tà mì dré kitswálé 'òle bwà ko dhi ki 'o má dré.

3

Ama ki atsama gyǎgya Giká kandrà Krìsto ni ka'ima sè dhi

¹ Kùdù ro dhi, áma adrúpi ì, mì kàdré lenzélé Mírì Yésu na! Má kògò tà má dré tá tisìle àmi dré dhi ki tisì tódhyá

* 2:17 2:17 Kàdré ngá dàle mòbòmà dri dhi ni tà sè dhi, à kònò Kidhoma 35:14; Pfooma 24:6-8; Ngá nàma 15:1-16; 28:7; 29:6; Ebèrè ì 9:19.

dhi, kòdhi kitswá áma lagù ko. Tà tisìle nda ki kpà kitswá àmi ki líkí. ² Lè mì kàdré sùle àmi rú kòkí ki tà sè. Ayì nda i Yúdà ànzi adrèbhá tà kònzi 'o, adrèbhá móndí ki le 'òle lwàle dhi 'i. ³ Gíká mìlèsè dhi, áma ki tàndi i móndyá lwàle bàti dhi 'i. Tàko ko, mà adrè Gíká ni lindrì bha akódhi ni Tirí ni rinyí sè dhi áma. Mà adrè áma ki drì bha kuru mà dré ru amulé Yésu Krísto be dhi sè. Mà adrè kpà mì bha tà adrélé 'òle rúbhá sè dhi i dri ko. ⁴ Kònò áma tàndi má ni tà adrè tà íbe bí kitswázó áma mì bha driá dhi ma.

Móndí àruka i kàdré kisùá dhi, i 'o tà bí rúbhá sè kitswázó mì bha driá dhi, má 'o mána tà bí àyíkya ki lavú dhi ma. ⁵ Tàko ko, à ti tá ma Ìsèrèlè mvá ro, Bènyàminà ni sùrú na. Ma Ebèrè tàndi angálèpi Ebèrè ki sùrú lèsè dhi 'i. A lwà tá ma kitú ni nzi-drì-na áma tizo dhi àmvolèsè. Kàdré Yúdà ànzi ki tatrìtrì kúlí ni tà sè dhi, má lebè tà tatrìtrì kúlí nda Fàrisáyò ro. ⁶ Kàdré adrema togó íbe àtsi ró dhi ni tà sè dhi, má pfo tá móndyá ka'ìbhá Ekèlèzyà na dhi ki mì tà tàndi ró. Kàdré adrema gyägya tatrìtrì kúlí 'òma sè dhi ni tà sè dhi, à kitswá tá tà àlo bha má rú bwà ko.

⁷ Dì, tà ángudhi má dré tà kitswálé kisulé tà nda kòdhi i sè bwà dhi, má adrè nyànomvá noá tà tàko ró Yésu Krísto ni tà sè. ⁸ Ngbà 'í kòdhi ko, má adrè tà títi dhi ki no tà tàko ró, má dré adrélé áma Mírì Yésu Krísto ni nìma ni tà no kàdrì lavulé dhi sè. Akódhi ni tà sè dhi, má gà tà títi dhi i gägä, adrézó tà nda ki no kànyànyà ro, má kòkisúró Krísto, ⁹ ru amúzó akódhi be be dhi bvó. Má kitswá tá áma tàndi ni 'o atsálé gyägya Gíká kandrà tatrìtrì kúlí 'òma sè bwà ko. Dì, Gíká bhà ina ma adrélé gyägya í kandrà, má dré Krísto ni ka'ìle dhi sè dhi nì. Tàko ko, à kitswá ngbà 'í atsálé gyägya akódhi kandrà tà ka'ìka'ì sè. ¹⁰ Nyànomvá dhi, má adrè ngbà 'í Krísto ni le nìle, túmání rinyí dré ngàzo dràdrà 'ásè dhi be kòdhya. Má adrè kpà kizà dré nyàle dhi ki le nyàle, má kòdràró ngóro dré dràle dhi tìni, ¹¹ má kòkitswáró kpà ngàle dràdrà 'ásè be dhi bvó.

Angú rama kitswázó làgí kisú dhi

¹² Má adrè kisùá ko tàle dhi, má kisú tà nda kòdhi i títi dre dhi. Má atsá kpà dhu rè dóro kitswálé títi ko. Dì, má adrè mána lile drìdrì kitswálé tà nda ki ru, ngóro Yésu Krísto dré kpà áma rùle í dré dhi tìni. ¹³ Ama adrúpi i, má adrè kisùá ko tàle dhi, má ru tà nda i dre dhi. Dì, tà má dré adrélé 'òle dhi, kònìdhi 'i: Má adrè tà má àmvolé dhi ki tivì, adrézó áma fe adrélé lile drìdrì. ¹⁴ Má adrè angú ra tsàle byá kùdù ni na, kitswázó làgí Gíká dré áma zìzo kisùá bhù na Yésu Krísto na dhi ni kisú dhi bvó.

¹⁵ Lè áma títi lí'wábhá áma ki tà ka'ìka'ì na dre dhi i, mà kàdré tà kisú kònìni. Dì, móndí àruka àmi kòfalé dhi i kàdré

tà kisù twá dhi, Giká ni tà nda ni tadhá àmi dré. ¹⁶ Tà kàdrì lavulé dhi, lè mà kàdré lile drìdrì, adrélé tròle tà mà dré kisúlé dre dhi i rú.

¹⁷ Ama adrúpi i, mì kàdré áma lebè adrézó tà 'o mána tíni. Mì kàdré kpà mónnyá adrèbhá tà mà dré tadhále àmi dré dhi ki lebè dhi ki no be. ¹⁸ Tàko ko, má adré gòle tà má dré tá tàle àmi dré vèsè be bǐ kònìdhi ni ta mǐndra sè: Mòndí bǐ dhi i adré tà 'o ngóro kàribhá Krísto ni fa kípakípa àdhya i tíni. ¹⁹ Ayi nda i adré lile dràdrà kisú. Ayi ki giká, àyi ki rúbhá ki lovó 'i. I adré àyi ki drǐ bha kuru tà adrèbhá kanyò fe àyi dré dhi ki tà sè. I adré ngbà 'í tà bvò kòndi àdhya ki kisù kòdhya. ²⁰ Di, àma ró dhi, àma ki bhà ína bhù na. Mà adré àma ki tidrǐlépi, Mírǐ Yésu Krísto ni agòma kònalèsè dhi ni letè lovó sè. ²¹ Akódhi ni àma ki rúbhá yàyà dhi ki ladzá atsálé áyi rúbhá mǐlanzǐlanzǐ ro dhi tíni, áyi rǐnyí í dré adrézó tà títi dhi ki bha áyi pá zàle dhi sè.

4

¹ Di áma adrúpi má dré lèlè tò ni i, mì kàdré àmi ki totó tātá Mírǐ Yésu na! Ama arúpi i, ma lovó íbe tò àmi ki nòzo. Má adré kpà lenzélé àmi ki tà sè tò. Àmi áma kùlá má dré adrézó drǐ bha kuru ásà dhi 'i.

Tà tàle kùdù ro Filipóyibhá ki kodzózó dhi i

² Má adré Yùwòdiyà ki ti lizí Sítikè be, i kàdréro ru yi togó àlo sè Mírǐ Yésu na. ³ Mì, áma àziàmú má dré kitswálé ka'ile ni, má adré kpà àmi ti lizí tòkó nda ki ledé. Tàko ko, i bhu tá àdzú tùmání má be Rúbí Tani ni tà sè, tùmání Kèlémè be, ìndì áma àziàmú àruka àyi ki rú dré adrézó búkù lídrì àdhya léna dhi íbe.

⁴ Mì kàdré ngbú adrélé lenzélé Mírǐ Yésu na. Má adré gòle tàá dhi, mì kàdré lenzélé! ⁵ Mì kàdré àmi ki togó yàyà tadhá mónnyá títi i véna. Mírǐ Yésu adré alìle mbèlè. ⁶ Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzile tà àlo sè ko. Be ró dhi, tà títi i sè dhi, mì kàdré tà mì dré adrélé lèle kisúlé dhi ki zi Giká tí, adrézó tongólé akódhi rú, adrézó kpà àwoyà ta akódhi dré. ⁷ Di Giká ni tà kàdrìkàdrì adrélépi mónnyá títi dhi ki tà nǐnǐ lavú dhi ni àmi ki togó líkí, àmi ki tà kisùkisù be Yésu Krísto na.

⁸ Kùdù ro dhi, áma adrúpi i, mì kàdré tà títi adrèbhá bàti dhi ki kisù, tùmání tà títi kitswábhá lindrì sè dhi íbe, tà títi adrèbhá gyàgya dhi íbe, tà títi adrèbhá lólo dhi íbe, tà títi adrèbhá aveave ró dhi íbe, tà títi kitswábhá adrélé ka'ile dhi íbe, tà títi adrèbhá dóro kitswálé títi dhi íbe, ìndì tà títi kitswábhá rúku sè dhi íbe kòdhya. ⁹ Mì kàdré tà títi mì dré ndàle kisúlé má vélé dhi ki 'o, tùmání tà títi mì dré yǐle má

tí dhi íbe, ìndì tà tíí m̀ dré nòle má rú dhi íbe. Dì G̀kà adrélépì tà k̀drík̀drì fe dhi ni adré tùmáńì àmì íbe.

Pòlo tà àwoyà ngá fèle í dré dhi sè

¹⁰ Má adré lenzélé Mírì Yésu na, m̀ dré gòle áma tà kisù lókyá vwàvwà àmvolésè dhi sè. Má ǹ, m̀ adré tá áma tà kisù dr̀dr̀ dhi be. Dì, láti m̀ dré tá kitswázó àmì k̀i togó dóro tadhá má vélé dhi tá yó. ¹¹ Má adré tàá kòǹnì, má dré adréle ngá lovó íbe dhi sè ko. Tàko ko, má ǹ mána adréle togó k̀drík̀drì íbe ngá má dré adrézó ába dhi k̀i tà sè dhi be. ¹² Má sù ru adrema lemerè ro dhi be, ìndì adrema ngá íbe b̀ dhi be. Tà tíí ì sè dhi, má ǹ adréle togó k̀drík̀drì íbe dhi be, gba má kàdré ngá nyàle dhi íbe yà, kó ngalè tàbirí íbe yà, má kàdré ngá íbe b̀ yà, kó ngalè ngá àko yà dhi. ¹³ Má kitswá tà tíí dhi k̀i 'o Krísto adrélépì r̀nyí afè má dré dhi sè.

¹⁴ Dì, m̀ 'o àmikya dóro áma kizà dòzo tùmáńì má be. ¹⁵ Amì Filípóyibhá ni ì, m̀ ǹ dóro tàle dhi, lókyá má dré tá Rúbí Tani longózó àmì kòfalé gòzo adréle 'òle ngàle Màkèdòníyà 'àsè dhi sè dhi, àmì tá Èkèlézyà àlo ru amúlèpì má be adréle ngá fe má dré dhi 'ì kalóma dhi. Èkèlézyà àzya adrélépì 'òá kòǹnì dhi tá yókódhó. ¹⁶ Tàko ko, má dré tá adrerà'a Tèsalòníkè na dhi 'á dhi, m̀ adzì tá ngá má dré tá adrézó lovó ni íbe dhi ì vèsè be b̀. ¹⁷ Má adré tàá kòǹnì, má dré adréle ngá le kisulé àmì drígàsè dhi sè ko. Be ró dhi, má adré mána leá dhi, G̀kà kòfè tà tani àmì dré ngá m̀ dré afèle má dré dhi ì sè. ¹⁸ Má kisú ngá tíí m̀ dré adzilé Epàfùròditò drígá dhi ì dre. Nyànomvá dhi, ma ngá íbe b̀ kitswálé má sè. Ngá àlo áma p̀lepi dhi vélé yókódhó. Ngá m̀ dré afèle nda ì ngóro ngá tàdzì be dóro fèle mòbòmà ro G̀kà dré dhi ì tíni. Ngá nda ì kitswá akódhì m̀lèsè gò, dré ka'izoá. ¹⁹ Dì áma G̀kà ni ngá tíí m̀ dré adrézó lovó ni íbe dhi k̀i fe gàle àmì drígá b̀, ngóro dré adréle tà làgì kyàkyà m̀lantzìlanzì ro dhi k̀i fe Yésu Krísto na dhi tíni. ²⁰ M̀lantzìlanzì kàdré G̀kà àma k̀i Atá dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kòǹnì.

Mòdo kùdù

²¹ M̀ kòfè mòdo mónyá lólo tíí Yésu Krísto ni ka'ibhá dhi ì dré. Adrúpi mà dré adrézó àyì íbe kònwa dhi ì fè mòdo àmì dré. ²² Mónyá lólo tíí G̀kà àdhyà ì fè kpà mòdo àmì dré, lavulé dhi, àyì adrébhá Kàyìsàrà ni dzó na dhi 'ì.

²³ Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmì íbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Kòlòsáyìbhá ì dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Kòlòsáyì na dhi ì dré dhi 'i. Kòlòsáyì nda tá bhàandre àlo bvò Asíyà àdhya na, vwàlepi Èfèsò rúsè ko dhi 'i. Sù ngóro Pólò ni tàndi tsa tá rè kònàle ko na tíni. Akódhi ni àziàmú, Èpàfúrà tsa tá Rúbí Tani longó gò, Ekèlézyà bhàzo kònàle dhi nì (1:7; 4:12). Amvolásà dhi, Pólò dré tá adrérà'a bǎdzó na dhi 'á dhi, yi tá tàle dhi, à adré tá Giká ni tà tadhá Kòlòsáyìbhá ì dré kinzò sè, adrézó tàá dhi, lè ì kàdré tirí àruka ópí kàdrì ro dhi ki lindrì bha, ì kàdré àyi ki 'o lwàle, ìndì ì kàdré tà àruka ki 'o kitswázó adrìlé, ìndì kitswázó Giká ni ni dhi bvó.

Di ásà dhi, Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó tà nda ki lotó, ìndì kitswázó Rúbí Tani ni tà àndu ngì. Adré tàá dhi, lè à kàdré ngbà 'í Yésu Krísto ni ka'ì kòdhya, kitswázó adrìlé ìndì kitswázó Giká ni ni dhi bvó. Giká 'o tá akódhi nda ngá títi dhi ki bha gò, akódhi ni 'òzo kpà móndyá títi dhi ki amú tódhyá í be dhi kòdhya. Krísto nda ngá títi dhi ì drìle, ìndì Ekèlézyà drìle (1:15-23). Di ngóro mà dré akódhi ni ka'ìle adrélé àma ki Mírì ro dre dhi tíni dhi, lè mà kàdré atsìlé akódhi léna, adrélé tròle akódhi rú, adrézó àma ki timbà akódhi léna, mà kàtsáro rinyi ró àma ki tà ka'ìka'ì na (2:6-7).

Kùdù ro dhi, Pólò adré móndyá ka'ìbhá ì kàdré atsìlé ngíni ya dhi ni tà tadhá. Adré tà tadhá àgo ki tà àyi ki tòkó íbe dhi dri, ànzimvá ki tà àyi ki tibhá íbe dhi dri, ìndì màràbà ki tà àyi ki mírì íbe dhi dri.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì tà dré zìle Giká tí Kòlòsáyìbhá ì dré dhi (1:1-14)
- 2) Krísto ngá títi ì drìle, ìndì Ekèlézyà drìle (1:15-2:5)
- 3) Ama ki lídrì Krísto na dhi (2:6-4:6)
- 4) Mòdo kùdù (4:7-18)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto ni àpòstolò ro ngóro Giká dré lèle dhi tíni dhi, túmání àma ki adrúpi Tímótéyo be dhi, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì, ² àmi, àma ki adrúpi lólo adrèbhá Yésu Krísto ni ka'ì tà títi ì sè Kòlòsáyì na dhi ì

dré. Giká àma ki Atá kòbhà áyi togó tani àmi rú, ìndì kòfè tà kèdrìkèdrì àmi dré!

Rúbí Tani tsa Kòlòsáyìbhá i véna

³ Mà adré ngbú adrélé àwoyà fe Giká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá dré àmi ki tà sè, adrézó kpà tà zi akódhi tí àmi dré. ⁴ Tàko ko, mà yi tàle dhi, mì adré Yésu Krísto ni ka'í, adrézó mónyá lólo Giká àdhyà ki le ngíni ya dhi 'í. ⁵ Angyá ko, mì yi tá tà bàti Rúbí Tani àdhyà tsàlepi àmi véna dhi gò, mì dré adrézó mì bha tà Giká dré zùle àmi dré bhù na dhi ni tà sè. ⁶ Rúbí Tani nda adré ayílè lò'wa dóro 'abe bvò wáyi 'àsè, adrézó lile drìdrì. Adré kókpà 'oá kònìni àmi kòfalé, kídhólé kítú mì dré tá Rúbí nda ni yìzo gò, Giká ni togó tani ni tà nìzo bàti dhi sè, atsálé àndrò kònìdhi. ⁷ Mì yi tá Rúbí nda àma ki àziàmu, Epàfúrà mà dré lèle tò dhi tí. Akódhi nda Krísto ni àzì 'òlepi àmi ki tà sè, kitswálé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i. ⁸ Di akódhi tà àma dré àmi ki lèle angálépi Tirí Lólo vélésè dhi ni tà nì.

Pólò zi tà Giká tí Kòlòsáyìbhá i dré

⁹ Tà nda sè dhi, kídhólé kítú mà dré àmi ki tà yìzo dhi sè dhi, mà adré tà zi Giká tí àmi dré landè àko ró. Mà adré akódhi ni ti lizí, kò'oró àmi gàle tògyá wáyi ìndì tà nìñì Tirí Lólo dré adrélé fèle dhi i sè bǐ, mì kòkíswaró tà Giká dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki ni dóro lavulé be dhi bvò. ¹⁰ Mà adré zìá kònìni, mì kàdréró atsílè ngóro dré kitswálé Mírì mǐlésè dhi tǐni, adrélé tà akódhi ni togó dré adrézó kínlé ásà dhi ki 'o kòdhyà. Mì kàdré 'oá kònìni dhi, mì ni adré lò'wa dóro 'a bǐ, adrézó kpà Giká ni ni dóro adrézó lile ába drìdrì. ¹¹ Mà adré kpà tà zi akódhi tí, kàdréró àmi ki timbà áyi rǐnyí kàdrì mǐlanzìlanzì ro dhi sè, mì kàdréró togó tsi tà títi i sè, adrézó kpà tà letè togó vwàvwà sè. ¹² Mì kàdré kpà àwoyà fe Giká Atá dré kólénzè sè be. Angyá ko, akódhi 'o àmi kitswálé títi, mì kòkísúró tà dré lazilé áyi mónyá lólo i dré tàyilé ro dhi áyi Opì ngádra àdhyà na be dhi bvò. ¹³ Tàko ko, akódhi apá àma òpì tǐnǐmvá àdhyà lésè gò, àma ki 'òzo afílè Opì áyi Mvá í dré lèle tò dhi àdhyà lé. ¹⁴ Akódhi ni Mvá nda sè dhi, trǐ àma ki tàkonzì, àma ki apázó tàkonzì ni rǐnyí lésè.

Krístò dhyà adrélépi ngá títi i drìle dhi 'i, ìndì Ekèlézyà ni drì 'i

¹⁵ Krísto nda, Giká kitswálé nòle mǐ sè bwà ko dhi ni líndrì 'i. Akódhi Giká ni Mvágó kàyo adrélépi ngá títi bhàle dhi i drìle dhi 'i. ¹⁶ Tàko ko, Giká 'o tá akódhi ngá títi dhi ki bha dhi kòdhyà, gba kàdré ngá bhù na dhi 'i yà, ngá bvò dri dhi 'i yà, ngá kitswálé nòle mǐ sè dhi 'i yà, ngá kitswálé nòle mǐ

sè ko dhi 'i yà, òpì 'i yà, rĩnyí 'i yà, ópí kàdrì 'i yà, kó ngalè rĩnyí adrézó òpì nya dhi 'i yà dhi. Bàti, Giká bhà tá ngá títi nda i akódhi sè, ìndì akódhi dré. ¹⁷ Akódhi tá kínó ngá títi dhi i kandrà. Adré kpà ngá títi dhi ki 'o adrélé ru totó àyi ki àrà i 'àsè dhi nì. ¹⁸ Akódhi rúbhá ni drì 'i, kòdhi adré tàá dhi, Èkèlézyà ni drì 'i. Akódhi ngá títi dhi ki kidhoma 'i, ìndì Mv́à kàyo ngàlepi drìdrì dràdrà 'àsè dhi 'i, kàdréró ngá títi dhi i drìle be dhi bvò. ¹⁹ Tàko ko, Giká nò tá dóro ni, í dré àyi tàndi ni lídrì 'òle gàle àyi Mv́à nda léna bí gò, ²⁰ akódhi ni 'òzo ngá títi dhi ki amú tódhyá í be dhi, gba kàdré ngá bvò dri dhi 'i yà, kó ngalè ngá bhù na dhi 'i yà dhi. Di Giká bhà tà kìdrìkìdrì àyi kòfalé ngá títi nda íbe, àyi Mv́à nda ni kàrí kutulépi fa kipakipa dri dhi sè.

²¹ Àmì ró dhi, àmì tá wáláká dhi vwàvwà ro Giká rúsè, adrélé akódhi ni kàribhá i ró, tà kònzì títi mì dré tá adrélé kisùle adrézó kpà 'òá dhi ki tà sè. ²² Di, nyànomv́à dhi, Giká amú àmì tódhyá í be Krìsto ni rúbhá fèle dràle àmì ki tà sè dhi sè dre, í kò'oró àmì apfòle í kandrà móndí lólo i ró, tà kònzì àko ìndì tà àko àmì rú. ²³ Di, adré leá dhi, mì kàdré tròle àmì ki tà ka'ika'í rú, adrézó àmì ki totó tātá Rúbí Tani mì dré ka'ile gò adrézó mì bha ásà dhi dri. Rúbí Tani nda, Rúbí adrélé longólé móndyá títi bvò dri dhi i dré dhi 'i. Giká bhà ma, Pólò, adrélé Rúbí nda ni àzì 'òlepi ró.

Azì Giká dré bhàle Pólò drìgá Èkèlézyà ni tà sè dhi

²⁴ Nyànomv́à dhi, má adré lenzélé kizà má dré adrélé nyàle àmì ki tà sè dhi i sè. Tàko ko, áma rúbhá na dhi, má adré kizà Krìsto dré kidhólé nyàle dhi ki ka'í nyàle kitswálé títi akódhi ni rúbhá ni tà sè, kòdhi adré tàá dhi, Èkèlézyà ni tà sè. ²⁵ Má atsá Èkèlézyà nda ni àzì 'òlepi ró, ngóro Giká dré àzì nda ni bhàle má drìgá dhi tìni, má kòlongóro àmì dré Giká ni kúlí kitswálé títi be dhi bvò. ²⁶ Giká zù tá tà lùzu ró nda zùzù kínó lésè móndyá lókyá títi i sè dhi i dré. Di, nyànomv́à dhi, tadhá tà lùzu ró nda àyi móndyá lólo i dré dre. ²⁷ Tàko ko, Giká nò dóro ni, í dré tà kàdrì lùzu ró ìndì mìlanzìlanzì ro í dré lèle 'òle móndyá sùrú twá ro dhi i kòfalé nda ni 'òle àyi dré nìle dhi. Tà kàdrì nda, Krìsto adrélépi àmì léna, mì dré adrézó m̀ bha vélána kitswázó mìlanzìlanzì kisú dhi 'i. ²⁸ Di mà adré Krìsto nda ni tà longó móndyá títi i dré. Mà adré àyi ki kodzó adrézó àyi ki tadhá tògyá wáyi sè, mà kòkitswáro àyi àlo àlo títi dhi ki 'o apfòle Giká kandrà, móndí lí'wábhá Krìsto na kitswálé títi dhi i ró. ²⁹ Tà nda sè dhi, má adré àzì 'o, adrézó kpà àdzú bhu akódhi ni rĩnyí kàdrì adrélépi tà 'o má léna dhi sè.

2

¹ Má adré lèá mì kònǐ ngalè má adré àdzú bhu àmi ki tà sè, mónnyá ka'ibhá Làwòdíkíyà na dhi ki tà sè, ìndì mónnyá àruka títi áma nobhá rè ko dhi ki tà sè ngíni ya dhi. ² Má adré 'òá kònìni kitswázó àyi ki togó timbà, ì kàmúró ru atsálé ngá àlo ró lèle na be dhi bvó. Má adré kpà lèá dhi, ì kòkisú tògyá gàle àyi léna bí, ì kòkitswáró Giká ni tà lùzu ró dhi ni ni dóro lavulé, adrézó tà nda ni ka'í kitswálé títi. Tà lùzu ró nda, Krísto ni tàndi 'i. ³ Dhya ángùdhi ru amúlépi akódhi nda be dhi adré tògyá làgí kyàkyà zùle akódhi léna dhi ni kisú, tà nǐni be.

⁴ Má adré tà kòdhi ni ta àmi dré, dhya àlo kòkitswáró àmi ki lití kúlí kàni i sè ko. ⁵ Gba má dré adrézó àmi kòfalé yó dhi, áma togó ína ngbú àmi véna. Má adré lenzélé mì dré adrélé tà títi dhi ki 'o mǐbhalé tí dhi sè, ìndì mì dré adrélé àmi ki totó tàtā àmi ki tà ka'ika'í Krísto na dhi léna dhi sè.

Ama ki lídrì Krísto na dhi

⁶ Dì ásà dhi, ngóro mì dré Yésu Krísto ni ka'ile adrélé àmi ki Mírì ro dre dhi tíni dhi, mì kàdré atsilé akódhi léna, ⁷ adrélé tròle akódhi rú, adrézó àmi ki timbà akódhi léna, mì kàtsáro rǐnyi ró àmi ki tà ka'ika'í na, ngóro tadhálé àmi dré dhi tíni. Mì kàdré kpà àwoyà fe Giká dré tà títi i sè.

⁸ Mì kònò dóro, dhya àlo kòlitíró àmi tògyá tàko adrélépi angalé móndí i drǐlèsè dhi sè ko. Angyá ko, tògyá nda adré àyi totó labhi móndí kya i dri, ìndì tà bvò kòndi àdhya i dri. Adré àyi totó Krísto ni tà dri ko. ⁹ Tàko ko, Krísto nda ni rúbhá na dhi, Giká 'o tá àyi tàndi ni lídrì gàle gagà. ¹⁰ 'O kpà lídrì nda gàle àmi léna gagà Krísto na. Akódhi tirí títi ópí kàdrì ro ìndì rǐnyi ró dhi i drǐle.

¹¹ Akódhi léna dhi, Giká 'o kpà àmi lwàle dre. Dì, àmi ki lwàma nda, lwàma 'òle móndí ki drígá sè dhi 'i ko. Be ró dhi, Krísto 'o àmi lwàle, lovó kònzi rúbhá àdhya ni tingázó dhi nì. ¹² Tàko ko, à sǐ tá àmi túmání akódhi be bàtisimò na gò, àmi ki tingázó túmání akódhi be, mì dré Giká ni rǐnyi akódhi ni tingázó dràdrà lésè dhi ni ka'ile dhi sè.

¹³ Wáláká dhi, àmi tá móndí dràbhá dre dhi 'i àmi ki tàkonzì ki tà sè. A lwà tá kpà àmi, lovó kònzi rúbhá àdhya ni tingázó dhi ko. Dì, nyànomvá dhi, Giká 'o àmi adrélé túmání Krísto be dre. Tàko ko, trǐ àma ki tàkonzì i títi gò, ¹⁴ tà tisìle tátrírì kúlí na adrèbhá tá tà bha àma dri dhi ki pfùzo. Bàti, tingá tà nda i àma rúsè, tidíle fa kipakipa dri. ¹⁵ Lavú kpà tirí kònzi ópí kàdrì ro ìndì rǐnyi ró dhi i, àyi ki rǐnyí tingázó àyi drígàsè, àyi ki tà yàya tadházó mónnyá títi dhi i dré nòle.

¹⁶ Dì ásà dhi, mì kòtayí àmi dhya àlo dré tàbvó tàle, ngá mì dré adrélé nyàle dhi ki tà sè yà, kó ngalè ngá mì dré adrélé

mvùle dhi ki tà sè yà dhi ko. Mì kòtayí kpà àmi tàbvó tàle gwányá adrézó Giká ni lindrì bha dhi ni tà sè yà, gwányá mbă sí àdhya ni tà sè yà, kó ngalè kítú sàbátù àdhya ni tà sè yà dhi ko. ¹⁷ Tà nda kòdhi i ngbà 'í tà adrèbhá alìle dhi ki lindrì 'i. Di, tà tândi ína Krísto 'i. ¹⁸ Mì kòtayí kpà mónnyá adrèbhá àyi ki tà bha kìní mi túrúpfú sè ìndì adrèbhá ángéló ki lindrì bha dhi i adrélé tà bha àmi dri ko. Mónnyá làsú be kònìni nda ì adrè ngá ì dré nòle toróbí tìni dhi ki tà títí, adrézó àyi ki afà àyi ki tà kisùle àngyá dhi i sè. ¹⁹ Di, ì lanzi ru Krísto, adrélépi rúbhá ni drì 'i dhi be dre. Tàkò akódhi nda adrè rúbhá ni kigá títí dhi ki 'o ru amú kídri títí ìndì bǎ títí adrèbhá àyi ki tì'i dhi i sè gò, rúbhá nda dré adrézó mbàle ngóro Giká dré adrélé lèle dhi tìni.

²⁰ Mì drà kó túmání Krísto be tà bvò kòndi àdhya i lésè dre dhi, mì adrè di àmìkya tà 'o ngóro mónnyá bvò kòndi àdhya kya tìni àdho tà sè? Angyá ko, mì adrè tòlí làsú be kònìni dhi ki lebè kòdhya: ²¹ «Mí kòdo ngá kòndi mí drígá ko! Mí kòtabhì ngá kòndi ni tàdzí ko! Mí kòtabè ngá kòndi ko!» ²² Ngá títí adrézó tà 'o ásà nda kòdhi ì adrè ñwàle ñwanwà. Kòdhi íbe dhi, tòlí nda i tà tadhálé nda íbe dhi ì adrè ngbà 'í angálé mónnyá bvò kòndi àdhya i drílèsè. ²³ Tà bàti ró dhi, tòlí làsú be kònìni nda ì sù ngóro tòlí tògya ró dhi i tìni. Tàko ko, à adrè tàà dhi, lè à kàdré tròle Giká ni tà rú, à kàdré dhyá ki tà bha kìní mi, ìndì à kàdré dhyá ki rúbhá 'o adrélé kizà nya. Di, tòlí nda ì kitswá àyikya àma ki ledé lovó kònzi àma ki rúbhá kya ki ató àma pálé dhi bwà ko.

3

¹ Di ásà dhi, Giká dré àmi ki tingálé dràdrà lésè túmání Krísto be dhi sè dhi, mì kàdré àmi ki togó bha tà kurú na bhù na dhi i dri. Kònàle dhi, Krísto adrè lirílé Giká ni dríagó lésè. ² Mì kàdré tà bvò kòndi àdhya ki kisù kòdhya ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya tà kurú na bhù na dhi ki kisù kòdhya. ³ Tàko ko, mì drà dre, ìndì Giká zù àmi ki lídrì tídhí ro dhi Krísto be í léna dre. ⁴ Bàti, àmi ki lídrì nda Krísto 'i. Di lókyá akódhi nda dré dra apfòzo dhi tú dhi, mì ni kókpà apfò túmání akódhi be akódhi ni mǎlanzilanzì na.

Lídrì àku, ìndì lídrì tídhí

⁵ Di ásà dhi, lè mì kò'o àmi ki lídrì àku bvò kòndi àdhya ni tà ì todràle. Tà nda i tà kònì 'i: ndòtò tà, tà ndí ró dhi, rúbhá lovó bhàma, lovó kònzi ki bhàma, ìndì ngá lovó bhàma. Tàko ko, ngá lovó bhàma, giká tàko ki lindrì bhàma 'i. ⁶ Tà nda kòdhi i sè dhi, Giká ni kombà adrè alìle mónnyá

adrébhá ligilé akódhi rú dhi i dri. ⁷ Wáláká dhi, mì fè tá àmi adrélé tatsilé tà nda ki 'obe. ⁸ Di, nyànomvá dhi, lè mì kòtingá àmi rúsè tà làsú be kònàni dhi i títi: togóaswa, kombà, tà kònzi, móndí ki rú tàma kònzi dhi, ìndì kúlí swà adrébhá apfòle àmi sílésè dhi i. ⁹ Mì kòtà kpà kinzò àmi kòfalésè ko. Tàko ko, mì tingá àmi rúsè àmi ki lídrì àku túmání tà kònzi títi mì dré tá adrélé 'òle dhi íbe dre gò, ¹⁰ mì dré lídrì tídhí ro dhi ni asózó àmi rú. Gíká àmi ki bhàlepi dhi adrè àmi ki lídrì nda ni ladzá atsálé tídhí ro làsú be ína tíni, mì kòkítswaró akódhi ni ni dóro lavulé be dhi bvó.

¹¹ Di ásà dhi, móndí i vélé twátwa ko, gba ì kàdré Yúdà ànzi 'i yà, kó ngalè móndí Yúdà ànzi ró ko dhi 'i yà, móndí lwàle dhi 'i yà, kó ngalè móndí lwàle ko dhi 'i yà, móndí sùrú twá ro dhi 'i yà, móndí tà nibhá ko dhi 'i yà, màràbà 'i yà, kó ngalè móndí màràbà ro ko dhi 'i yà dhi. Tà kàdrì lavulé dhi ngbà 'í Krísto adrélépi àyi títi nda i léna, ìndì adrélépi tà títi dhi 'i dhi 'i.

¹² Di àmi Gíká dré lèle tò ìndì dré zìle adrélé mónnyá lólo ína i ró ni i, mì kòtosó àmi tà dóro mì dré adrélé 'òle àmi ki togó dóro sè dhi i sè, àmi ki tà mì dré adrélé bhàle kìní mi dhi sè, àmi ki togó yàya sè, ìndì àmi ki togó vwàvwà sè. ¹³ Mì kàdré àmi ki adrúpi ki tà yàya mvo, adrézó àmi ki tàkonzì tri àmi kòfalésè, gba tàkonzì 'òle àmi rú nda kàdré àdho tà 'i ya dhi. Mì kàdré àmi ki adrúpi ki tàkonzì tri, ngóro Mírì dré àmi ki tàkonzì tríle dhi tíni. ¹⁴ Tà kàdrì tà títi nda ki lavulépi dhi, tà kònìdhi 'i: Mì kòtosó àmi lèle sè. Tàko ko, lèle nda adrè àmi ki amú adrélé ngá àlo ró kitswálé títi dhi nì.

¹⁵ Mì kàdré Krísto ni tà kìdrìkìdrì tayí adrélé òpì nya àmi ki togó na. Angyá ko, Gíká azí àmi adrélé rúbhá àlo ró tà kìdrìkìdrì na. Mì kàdré kpà àwoyà fe Gíká dré. ¹⁶ Mì kàdré Krísto ni kúlí tayí adrélé gàle àmi léna bí, mì kàdréró tà tadhá ìndì ru kodzó àmi kòfalésè tògyá wáyi sè. Mì kàdré longó Gíká ni Kúlí na dhi ki ngo, túmání longó adrézó Gíká ni rú bha kùle dhi íbe, ìndì longó adrébhá angalé Tírì Lólo vélésè dhi íbe, adrézó àwoyà ta Gíká dré. ¹⁷ Kúlí títi mì dré adrélé tàle ìndì tà títi mì dré adrélé 'òle dhi i, mì kàdré 'òá Mírì Yésu ni rú sè, adrézó àwoyà fe Gíká Atá dré akódhi sè.

Ago ki tà àyi ki tòkó íbe dhi, ìndì ànzimvá ki tà àyi ki tibhá íbe dhi

¹⁸ Ami tòkó i, mì kàdré àmi ki drì asó àmi ki àgo i kandrá, ngóro dré kitswálé mónnyá adrébhá Mírì na dhi i sè dhi tíni.

¹⁹ Ami àgo i, mì kàdré àmi ki tòkó ki le. Mì kòbhà kpà togó kùdzì àyi rú ko.

²⁰ Ami ànzimvá i, mì kàdré àmi ki tibhá ki kúlí ka'í 'òle tà títi i sè. Tàko ko, Mírì ni togó adré kinlé tà nda sè.

²¹ Ami, ànzi ki atá i, mì kàdré àmi ki ànzimvá ki togó 'o aswálé àngyá ko, àyi ki togó kòlanzìró ko.

Màràbà ki tà àyi ki mírì íbe dhi

²² Ami màràbà ro ni i, mì kàdré àmi ki mírì bvò kòndi àdhya ki kúlí ka'í 'òle tà títi i sè. Di, mì kàdré ngbà 'í 'òá kònìni àyi nda i mi, àmi ki tà kàdréro dóro àyi mìlésè dhi bvó ko. Be ró dhi, mì kàdré 'òá kònìni àmi ki togó wáyi sè, ìndì mì dré adrélé Mírì ni ro dhi sè. ²³ Tà títi àngùdhi mì dré adrélé 'òle dhi i, mì kàdré 'òá àmi ki togó wáyi sè, ngóro mì dré adrélé 'òá Mírì dré dhi tìni, móndí i dré dhi tìni ko. ²⁴ Tàko ko, mì nì tàle dhi, mì ni làgí múrúngú Mírì dré lazilé àyi ànzi i dré tàylé ro dhi ni kisú dhi be. Mírì mì dré adrézó tà ni ni 'o màràbà ni tìni dhi, Mírì Yésu Krísto 'i. ²⁵ Di, dhya adrélépi tà kònzì 'o dhi ni tà kònzì kisú tà kònzì í dré 'òle dhi i tí. Tàko ko, Giká adré móndí ki no twátwa ko.

4

¹ Ami mírì ro ni i, mì kàdré àmi ki màràbà ki 'o dóro ìndì gyágya. Mì kòtivì ko tàle dhi, àmi kókpà Mírì íbe bhù na dhi.

Tà àruka tàle Kòlòsáyìbhá ki kodzózó dhi i

² Mì kàdré àmi ki fe adrélé tà zi Giká tí landè àko ró, adrézó tàmgà dri, adrélé kpà àwoyà fe akódhi dré. ³ Mì kàdré kpà tà zi Giká tí àma dré, kònzìró láti àma dré kitswázó Krísto ni tà lùzu ró dhi ni longó be dhi bvó. Tàko ko, tà nda tà má dré adrézó bã nya ásà dhi 'i. ⁴ Di mì kàdré tà zi akódhi tí, má kòkitswáro tà nda ni longó ngádra 'á, ngóro dré kitswálé má dré 'òle dhi tìni.

⁵ Mì kàdré tà 'o tògyá sè móndyá Yésu ni ka'ìbhá ko dhi i kòfalé. Mì kàdré lókyá wáyi mì dré adrézó ába dhi ki líkí, adrézó tà dóro 'o ásà. ⁶ Mì kàdré ngbú kúlí ta àmi ki togó dóro sè, kúlí nda ì kàdréro kìnìkìnì ngóro tà'í dàle mányàngá na dhi tìni, mì kònzìró kpà adrélé tà logó móndí àlo àlo títi adrébhá tà lízì àmi tí dhi i dré dhi be.

Mòdo kùdù

⁷ Àma ki adrúpi Tíkíkò mà dré lèle tò dhi ni àma rúbí títi dhi ki longó àmi dré. Akódhi nda àma ki àzìàmù 'i, ìndì Mírì ni àzì 'òlepi, kitswálé ka'ìle togó wáyi sè dhi 'i. ⁸ Di má adré akódhi ni dzo àmi véna, mì kònzìró àma ki tà títi dhi i, ìndì kòtimbàro àmi àmi ki tà ka'ìka'ì na. ⁹ Ì adré lèle àmi véna, túmání àma ki adrúpi Onèsimò mà dré lèle tò dhi be.

Akódhi nda angá àmi ki tândi i kòfalésè, ìndì kitswá adrélé ka'ile togó wǎyi sè. Ayi nda ì kònì dra tsa dhi, ì ni tà títi adrèbhá lavulé kònwa dhi ki titi àmi dré.

¹⁰ Arìstàrukò mà dré adrézó bàdzó 'á akódhi be dhi, fè mòdo àmi dré. Márokò, Bàrànába ni kòdromvá fè kpà mòdo àmi dré. Mì yi tá akódhi nda ni tà drìdrì dre. Kòtsa àmi véna dhi, mì kòka'í akódhi dòle àmi véna togó dóro sè. ¹¹ Yésu, adrélé kpà rú zìle Yúsitò dhi, fè kpà mòdo àmi dré. Ayi nda kòdhi i Yúdà ànzì adrèbhá àma ki àziàmú Gìká ni Opì ni tà sè dhi i kòfalé dhi 'i àyi pátí. I adré kpà áma togó tindrì tò.

¹² Epàfúrà angálépi àmi kòfalésè, adrélépi kpà Yésu Krìsto ni màràbà ro dhi, fè mòdo àmi dré. Akódhi nda adré ngbú tà zi Gìká tí àmi dré togó be àtsi ró, mì kàdréro àmi ki totó tātā, adrélé li'wálé àmi ki tà ka'ika'í na, adrélé tà Gìká dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki ka'í 'òle títi. ¹³ Má ni kitswá tàá akódhi nda ni tà sè dhi, adré áyi fe adrélé àzì 'o àmi ki tà sè, ìndì mónnyá ka'ibhá Làwòḍikíyà na ìndì Yèràpólì na dhi ki tà sè. ¹⁴ Ama ki adrúpi Lúkà mà dré lèle tò, adrélépi kódzó ro dhi, ì fè mòdo àmi dré tùmǎní Démà be.

¹⁵ Mì kòfè mòdo àma ki adrúpi adrèbhá Làwòḍikíyà na dhi i dré, Nífà dré, ìndì mónnyá Ekèlézyà àdhya adrèbhá ru kímó akódhi ni dzó na dhi i dré. ¹⁶ A kònà wárágà kònìdhi àmi kòfalé dre dhi, mì kòmù wárágà nda Ekèlézyà Làwòḍikíyà na dhi dré kpà nàle be. Má adré kpà lèá dhi, mì kòdo wárágà má dré tá mùle àyi nda i dré dhi nàle àmi kòfalé be. ¹⁷ Mì kòtà Arùkípò dré dhi: «Mì kònò dóro, mí kò'oró àzì Mírì dré bhàle mí drígá dhi akilé títi.»

¹⁸ Ma, Pólò, má adré kúlí kònì ki tisì áma tândi ni drígá sè, mòdo fèzo àmi dré. Mì kòtivì áma nyìrì ki tà ko. Gìká ni togó tani kàdré àmi íbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Tèsàlòníkèbhá ĩ dré dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle mónnyá ka'ìbhá Tèsàlòníkè na dhi ĩ dré dhi ni àlo 'i. Tèsàlòníkè nda tá bhàandre kàdrì Rómà ki òpì ni bvò Màkèdóniyà àdhya drìle dhi 'i. Pólò tsa tá Rúbí Tani longó gò Ekèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a áyi atsí andre ni rì to dhi 'á, akódhi ni pfòma Filípoyì lésè dhi àmvolésè. Di, gí tá rè ko, Yúdà ànzi ĩ dré togó kònzi bhàzo Pólò rú, adrézó ligilé ába. Di adré tá làá dhi, Pólò kòpfò Tèsàlòníkè lésè lile Bèróyà na (Tà 'òle dhi ĩ 17:1-10). Àmvolàsà, akódhi kòtsa Kòrìtò na dre dhi, dré mónnyá ka'ìbhá Tèsàlòníkè na dhi ki rúbí yìzo áyi àziàmu Tìmòtéyò tí gò, dré wárágà kònìdhi ni tisìzo àyi dré.

Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó mónnyá nda ki timbà àyi ki tà ka'ìka'ì na dhi bvò. Adré àwoyà ta Gìká dré àyi ki tà ka'ìka'ì ni tà sè, ìndì àyi ki lèle sè. Adré í 'o tá tà àyi kòfalé ngìni ya dhi ni tà 'o agalé àyi léna, adrézó àyi ki kodzó, ĩ kàdréró atsilé ngóro dré kitswálé Gìká mìlésè dhi tìni. Adré kpà kúlí logó tà Tèsàlòníkèbhá ĩ dré tá lizilé Mírì Yésu ni agòma ni tà dri, ìndì mónnyá ka'ìbhá dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà dri dhi ĩ sè. Kùdù ro dhi, adré Ekèlézyà ni drì ta, adrézó tà kitswábhá ĩ kàdré 'òá àyi kòfalésè dhi ki tadhá àyi dré.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Mòdo fèma (1:1)
- 2) Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì (1:2-3:13)
- 3) Atsima ngóro dré kitswálé Gìká mìlésè dhi tìni dhi (4:1-12)
- 4) Yésu ni agòma, ìndì mónnyá ka'ìbhá dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi (4:13-5:11)
- 5) Mónnyá ka'ìbhá dhi ki drì tàma (5:12-28)

Mòdo fèma

1 Ma, Pólò, túmání Sílà ìbe ìndì Tìmòtéyò be dhi ĩ, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì Ekèlézyà Tèsàlòníkè na dhi dré, àmi adrèbhá Gìká Atá àdhya ró ìndì Mírì Yésu Krìsto àdhya ró dhi ĩ dré.* Gìká kòbhà áyi togó tani àmi rú, ìndì kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

* 1:1 1:1 Gìká ni Kúlí tisìle Gìrìkì ti sè dhi léna dhi, à adré rú «Silùwánò» kisé kònwa. Rú nda tá rú àzya Sílà dré dhi 'i.

Pólò fè àwoyà Tèsàlònìkèbhá kì tà ka'ìka'ì nì tà sè

² Lókyá mà dré adrérà'a tà zi Gíká tí dhi 'á dhi, mà adré ngbú adrélé àwoyà ta akódhi dré àmi tí tí dhi kì tà sè, adrézó tà zi akódhi tí àmi dré. ³ Vèsè wáyi, mà adré àmi kì tà kòni kì kisù Gíká àma kì Atá kandrà kòdhya: Mì adré àzì 'o àmi kì tà ka'ìka'ì sè, adrézó tà 'o àmi kì lèlè sè, adrézó mǐ bha àma kì Mírì Yésu Krísto véna landè àko ró.

⁴ Ama kì adrúpi Gíká dré lèlè tò ni i, mà nǐ tàlè dhi, akódhi zì àmi adrélé móndyá ina i ró dhi be. ⁵ Tàko ko, lókyá mà dré Rúbí Tani longózó àmi dré dhi sè dhi, mà longó tá Rúbí Tani nda ngbà 'í kúlí sè ko. Be ró dhi, mà longó àmakya Rúbí nda rinyí sè, Tirí Lólo sè, ìndì mà dré tá nìlè, tà mà dré tá adrélé longólé nda i tà bàti 'i dhi be dhi sè. Mà dré tá adrérà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, mǐ nǐ mà 'o tá tà àmi kì tà sè ngíni ya dhi be. ⁶ Ami ró dhi, mǐ lebè tá àma, adrézó tà 'o àmakya tíni ìndì Mírì Yésu àdhya tíni. Tágba mǐ dré tá adrézó kizà nya lavulé dhi, mǐ ka'ì tá kúlí mà dré longólé nda arí Tirí Lólo dré fèlè gàlè àmi léna dhi sè. ⁷ Ásà dhi, móndyá ka'ìbhá tí tí bvò Màkèdóniyà àdhya na ìndì Akáyà àdhya na dhi ì nò Mírì nǐ tà àmi rú gò, ì dré kpà adrézó tà 'o àmikya tíni. ⁸ Tàko ko, àmi kì tà sè dhi, Mírì 'o áyi kúlí la'ulé ngbà 'í Màkèdóniyà 'àsè, ìndì Akáyà 'àsè ko. Móndyá àrà tí tí i 'àsè dhi ì yi tàlè dhi, mǐ ka'ì Gíká ngíni ya dhi 'í. Ásà dhi, lè mà kògò adrélé àmi kì tà tí tí àyi dré ko. ⁹ Angyá ko, àyi kì tàndi ì adré mǐ ka'ì tá àma dòlè àmi véna togó dóro sè ngíni ya dhi nǐ tà tí tí àyi. I adré kpà mǐ tayí gíká tàko i, àmi kì togó adzázó Gíká bàti lídrì ro dhi vélé, adrézó akódhi nǐ tà 'o màràbà ni i tíni ngíni ya dhi nǐ tà tí tí. ¹⁰ Nyànomvá dhi, mǐ adré akódhi nǐ Mvágó Yésu, dré tingálé dràdrà lésè dhi nǐ agòma bhù lésè dhi nǐ letè. Yésu nda apá àma Gíká nǐ kombà adrélépi alìlè dhi lésè nǐ.

2

Azì Pólò dré 'òlè Tèsàlònìkèbhá i kòfalé dhi

¹ Ama kì adrúpi i, àmi kì tàndi mǐ nǐ tàlè dhi, àma kì tsàma àmi véna dhi tá tà tàko 'i ko dhi be. ² Ngóro mǐ dré nìlè be dhi tíni dhi, drìdrì mà dré tsàzo àmi véna dhi kandrà dhi, à pfo tá àma kì mǐ, àma kì 'òzo kònzì lavulé Filipóyì na. Di, Gíká dré tawà afèzo àma dré lizo áyi Rúbí Tani longó àmi dré tírì àko, tágba à dré tá adrézó ligilé àma íbe tà tàndi ró dhi. ³ Tàko ko, mà dré adrérà'a móndí kì kodzó Rúbí Tani nda nǐ ka'ì dhi 'á dhi, mà adré àyi kì kodzó kinzò sè yà, tà kònzì mà dré lèlè 'òlè dhi sè yà, kó ngalè túrúpfú sè yà dhi ko. ⁴ Be ró dhi, mà adré àmakya Rúbí Tani nda nǐ longó

ngóro mómndí Gĩká dré ka'ile gò, Rúbí nda ni bhàzo àyi drígá dhi ĩ ró. Dì mà adré longóá kitswázó mómndí ki togó 'o kinilé dhi bvó ko. Be ró dhi, mà adré àmakya longóá kitswázó Gĩká adrélépi àma ki togó tabhì dhi ni togó 'òzo kinilé dhi bvó. ⁵ Lókyá mà dré tá adrérà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, mà tà tá tà àlo kúlí kìní ĩ sè kitswázó àmi ki tà bha kuru àngyá dhi ko. Mà 'o tá kpà tà àlo àmi ki ngá kisúzó túrúpfú sè dhi ko, ngóro Gĩká ni tàndi dré ñile be dhi tĩni. ⁶ Mà ndà tá kpà rúku kisulé mómndí ĩ mĩlèsè ko, kàdré tá àmi mĩlèsè yà, kó ngalè mómndí àruka ĩ mĩlèsè yà dhi. ⁷ Ama Yésu Krísto ni àpóstolò ro dhi ĩ, mà ni tá kitswá àma ki 'o adrélé mómndí kàdrì ro àmi drìle dhi bwà. Dì, àma tá àmakya àmi kòfalé dhi togó ìbe ànzimvá kya tĩni, ngóro ànzi ki andre dré adrélé àyi tàndi ni ànzimvá ki likí dhi tĩni. ⁸ Mà dré àmi ki lèle tò dhi sè dhi, àma ki lovó tá ngbà 'í Gĩká ni Rúbí Tani longózó àmi dré dhi kòdhya ko. Ama ki lovó tá kpà àma ki tàndi ki lídrì fèzo àmi dré, àma ki lèle àmi véna nda sè.

⁹ Ama ki adrúpi ĩ, mì kisù rè ngalè mà 'o tá àzí kòkóròko landèzo àmi kòfalé ngíni ya dhi ká. Mà dré tá adrérà'a Gĩká ni Rúbí Tani longó àmi dré dhi 'á dhi, mà 'o tá àzí kítú be ìndì ngátsi be, àma ki tà kòlanzìrò àmi ki àlo dri ko. ¹⁰ Ami tà nda ki nobhá mì sè túmání Gĩká be dhi ĩ, mì ni kitswá tàá àma ki tà sè, ngalè mà 'o tá tà àmi Yésu ni ka'ìbhá ĩ kòfalé gyágya, togó lólo se, ìndì tà àko àma rú ngíni ya dhi. ¹¹ Mì nĩ kpà tàle dhi, mà 'o tá tà àmi àlo àlo títi dhi ĩ véna dóro, ngóro ànzi ki atá dré adrélé 'òle àyi ànzi ĩ dré dhi tĩni dhi be. ¹² Mà tìmbà tá àmi àmi ki tà ka'ìka'ì na, àmi ki togó tìndrìzo, àmi ki kodzózó, mì kàdrérò atsilé ngóro dré kitswálé Gĩká mĩlèsè dhi tĩni. Tàko ko, akódhi nda adré àmi ki zi file àyi Opì na, ìndì àyi mĩlanzilanzì na dhi nì.

¹³ Asà dhi, mà adré kpà àwoyà ta Gĩká dré tà kònìdhi sè: Lókyá mì dré Gĩká ni kúlí yìzo àma tí dhi sè dhi, mì ka'ì tá kúlí nda ngóro kúlí mómndí kya ró ko. Be ró dhi, mì ka'ì àmikya kúlí nda ngóro kúlí Gĩká àdhya ró, ngóro dré adrélé bàti dhi tĩni. Dì nyànomvá dhi, kúlí nda adré tà 'o àmi adrèbhá ka'ìá dhi ĩ léna dhi nì.

¹⁴ Ama ki adrúpi ĩ, àmi ki tà atsa ngóro Gĩká ni Èkèlézyà Yúdáyà na adrèbhá Yésu Krísto na dhi kya tĩni. Tàko ko, mì nya kizà àmi ki tàndi ki mómndí ĩ drígá, ngóro ì dré kizà nyàle Yúdà ànzi ĩ drígá dhi tĩni. ¹⁵ Yúdà ànzi nda ĩ pfu tá Mírì Yésu dràle ngóro ì dré tá pròfètà ki tupfúlé todràle dhi tĩni gò, ì dré àma ki mì pfòzo tà tàndi ró dhi àyi. Ayi ki tà kitswá Gĩká mĩlèsè àlomvá ko. ĩ adré ru pfu mómndyá títi dhi ìbe. ¹⁶ ĩ adré kpà àma ki le kikilé, mà kòlongóro Gĩká ni kúlí

móndyá sùrú twá ro dhi ĩ dré ko, ĩ kàdríró ko dhi bvó. Ásà dhi, ĩ adré àyì kì tàkonzì kì 'o gàlè àyì lèna gagà. Dì, kùdù ro dhi, Gìkà tadhá àyì kombà àyì dré dre.

Pólò lè gòlè Tèsàlònìkèbhá kì no

¹⁷ Ama kì adrúpi ĩ, lókyá mà dré ru lanzízó àmi ìbe lókyá tsà sè dhi sè dhi, àma kì ru lanzìma nda tá ngbà 'í rúbhá na, togó na ko. Dì àma kì togó tá àtsi ró àmi kì tà sè gò, mà dré láti ndàzo kitswázó gòlè àmi kì no. ¹⁸ Vèsè be bǐ, mà lè tá gòlè àmi véna. Lavúlé dhi, ma, Pólò, má lè tá tò, dì, Sàtánà kíkí tá ìna láti àma dré. ¹⁹ Tàko ko, àmi kì tàndi ĩ tà mà dré adrézó mǐ bha ásà, adrézó kpà lenzélé ásà dhi 'i. Ami kpà àma kì kùlá mà dré dra àma kì drǐ bhàzo ásà kuru àma kì Mírì Yésu kandrá, akódhi dré agòrà'a dhi 'i. ²⁰ Ayíya! Ami móndí mà dré adrézó àma kì drǐ bha kuru, adrézó kpà lenzélé àyì sè dhi 'i.

3

¹ Dì mà dré tá kitswálé gòlè àmi kì nòma ko dhi ni mvo bwà ko dhi sè dhi, mà nò tá dóro ni, mà dré adrélé àma pátí Aténáyì na dhi. ² Dì mà dré àma kì adrúpi Tímòtéyò ni mùzo àmi véna kitswálé àmi kì kodzó, ìndì àmi kì timbà àmi kì tà ka'ìka'ì na. Akódhi nda Gìkà ni àziàmù mà dré adrézó Krísto ni Rúbí Tani 'o ayílè tùmání akódhi be dhi 'i. ³ Mà adré lèá dhi, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòtayí ĩ kizà mà dré adrélé nyàlè dhi dré kizílé ko. Ami kì tàndi mǐ nǐ tàlè dhi, Gìkà tayí àma adrélé kizà làsú be kònìni dhi kì nya dhi be. ⁴ Tàko ko, mà dré tá adrèrà'a àmi ìbe dhi 'á dhi, mà adré tá ngbú tàá dhi, à adré tá 'òlè àma kì mǐ pfo. Dì tà nda atsá kònìni bàti, ngóro mǐ dré nǐlè be dhi tǐni. ⁵ Ásà dhi, lókyá má dré kitswázó gòlè àmi kì nòma ko dhi ni mvo bwà ko dhi sè dhi, má mù tá Tímòtéyò àmi véna, nǐzoá ngalè mǐ adré tròlè àmi kì tà ka'ìka'ì rú ngíni ya dhi. Má adré tá ngá ro, dhya adrélépi móndí kì tabhǐ litílé dhi ni dra àmi kì lití gò, àzì mà dré tá 'òlè àmi kòfalé dhi dré atsázó tà tàko ró dhi sè.

Rúbí Tímòtéyò dré longólé dhi tindrì Pólò ni togó

⁶ Dì, nyànomvá dhi, Tímòtéyò agò àmi vélèsè, àmi kì tà ka'ìka'ì ni rúbí dóro longó àma dré àmi kì lèlè ni tà be dre. Akódhi tà àma dré dhi, mǐ adré ngbú adrélé àma kì tà kisù, adrézó lovó ìbe àma kì nòzo, ngóro mà dré kpà adrélé lovó ìbe àmi kì nòzo dhi tǐni. ⁷ Dì àma kì adrúpi ĩ, àma kì togó andrì àmi kì tà ka'ìka'ì ni tà sè dre, tágba mà dré adrézó kizà nya lavúlé dhi. ⁸ Nyànomvá dhi, àma kì lídrì agò dre,

mà dré yĩle tàle dhi, mĩ adré àmi ki totó tātā Mírĩ Yésu na dhi sè. ⁹ Dì mà nĩ, mà ni àwoyà ta Gĩká dré tà dré 'òle àmi dré dhi sè ngĩni ya dhi ko. Tàko ko, àmi ki tà sè dhi, mà adré lenzélé àma ki Gĩká kandrà lavulé. ¹⁰ Kĩtú be ìndĩ ngátsi be dhi, mà adré akódhi ni ti lizí togó wáyi sè, kòtayíró àma gòle àmi ki no, mà kòkĩtswáró tà àmi ki pĩbhá àmi ki tà ka'ĩka'ĩ na dhi ki timbà be dhi bvó.

¹¹ Dì Gĩká àma ki Atá ni tãndi, àma ki Mírĩ Yésu be dhi ĩ kònzĩ látĩ àma dré kitswázó lĩle àmi véna. ¹² Mírĩ kò'o kpà àmi ki lèle gàle àmi léna gagà, mĩ kàdréró ru le àmi kòfalésè, adrézó kpà mónyá àruka títi dhi ki le, ngóró mà dré adrélé àmi ki le dhi tĩni. ¹³ Kòtimbà kpà àmi ki togó, mĩ kàdréró lólo, ìndĩ tà àko àmi rú Gĩká àma ki Atá kandrà, lókyá àma ki Mírĩ Yésu dré dra agòzo áyi mónyá lólo títi dhi ĩbe dhi tú. Kàdré kònini!

4

Atsima ngóró dré kitswálé Gĩká mĩlèsè dhi tĩni dhi

¹ Kùdù ro dhi, àma ki adrúpi ĩ, mà adré àmi ki ti lizí, adrézó àmi ki kodzó Mírĩ Yésu ni rú sè: Ngóró mà dré tadhálé àmi dré dre dhi tĩni dhi, mĩ kàdré atsílé ngóró dré kitswálé Gĩká mĩlèsè dhi tĩni. Tà bàti ró dhi, mĩ adré atsílé làsú be kònini. Dì nyànómvá dhi, mĩ kògò adrélé 'òá lizo ába drĩdrĩ. ² Tàko ko, mĩ nĩ tà mà dré lazílé àmi dri Mírĩ Yésu ni rú sè dhi ĩ be.

³ Gĩká adré leá dhi, mĩ kàdré àmi ki fe adrélé lólo í dré. Mĩ kàdré di àmi ki líkĩ ndòtò tà sè. ⁴ Lè àmi àlo àlo títi dhi ĩ, mĩ kònĩ adrélé àmi ki tãndi ki rúbhá líkĩ dhi be, ngóró dré adrélé lólo Gĩká mĩlèsè dhi tĩni, ìndĩ dré kitswálé lindrĩ sè dhi tĩni.* ⁵ Mĩ kòtayí àmi adrélé rúbhá lovó bha àmi kòfalésè ngóró págánò Gĩká ni nibhá ko dhi kya tĩni ko. ⁶ Tà kòdhi sè dhi, lè dhya àlo àmi kòfalé dhi kò'o áyi adrúpi kònzĩ ko, ìndĩ kòlití akódhi àlomvá ko. Angyá ko, Mírĩ ni tà ño mónyá títi adrébhá tàkonzĩ làsú be kònini dhi ki 'o dhi ĩ dri, ngóró mà dré longólé àmi dri drĩdrĩ dhi tĩni. ⁷ Tàko ko, Gĩká azí àma adrélé ndòtò tà 'o dhi ko. Be ró dhi, azí ìna àma adrélé lólo í dré. ⁸ Dì ásà dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà lazílé í dri kòdhi ni ga rè dhi, adré móndí ki kúlí ga kòdhya ko. Be ró dhi, adré ìna Gĩká adrélépi áyi Tirí Lólo fe àmi dré dhi ni kúlí ga kòdhya.

⁹ Kàdré ru lèma ngóró adrúpi ĩ tĩni dhi ni tà sè dhi, lè mà kòtisì tà nda àmi dré wárágà sè ko. Tàko ko, Gĩká ni tãndi tadhá àmi adrélé ru le àmi kòfalésè dhi nĩ. ¹⁰ Tà bàti ró dhi,

* 4:4 4:4 A kitswá kpà kúlí tisile Gĩrikĩ ti sè kòni ki ladzá kònini: «Lè àmi àlo àlo títi dhi ĩ, mĩ kònĩ tòkó mòle dhi be, ngóró...»

mì adré ru le àmi kòfalésè àmi ki adrúpi títi Màkèdòníyà na dhi ìbe. Dì, àma ki adrúpi ì, mà adré àmi ki kodzó, mì kògòró adrélé 'òá lizo ába drìdrì.

¹¹ Mì kàdré àmi ki fe adrélé tà kìdrìkìdrì ìbe àmi kòfalé, adrézó àmi ki tàndi ki tà no, adrézó kpà ázi 'o àmi ki tàndi ki drígá sè, ngóró mà dré lazilé àmi dri dhi tìni. ¹² Mì kàdré 'òá kònini dhi, àmi ki tà ni adré dóro mónnyá ka'ìbhá ko dhi ì m̀lèsè, ìndì mì kitswá adrélé ngá zi móndí ì tí ko.

Yésu ni agòma, ìndì mónnyá ka'ìbhá dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi

¹³ Ama ki adrúpi ì, kàdré mónnyá dràbhá dre dhi ki tà sè dhi, mà lè mì kàdré tà nìma ko na ko, adrélé kpà kizà ro ngóró mónnyá tà mì bhàzo dhi àko dhi ì tìni ko. ¹⁴ Tàko ko, mà ka'ì tàle dhi, Yésu drà gò, dré ngàzo dràdrà 'ásè dhi 'í. Dì mà adré kpà ka'íá tàle dhi, Gìká ni mónnyá títi Yésu ni ka'ìbhá gò ì dré todràzo dhi ki tingá dràdrà lésè, ngóró dré Yésu ni tingálé dràdrà lésè dhi tìni. ¹⁵ Mà adré tà Mírì dré tadhálé àma dré dhi ki ta àmi dré kòdhyà: Ama dra adrèbhá dhu rè lídrì ìbe kítú Mírì dré dra agòzo dhi tú dhi ì, mà kitswá lile drìdrì mónnyá dràbhá dre dhi ì kandrána ko. ¹⁶ Tàko ko, à ni lúlúgyá ga, ángéló ki kàdrì dré kúlí yòzo gò, Gìká ni gòká vòzo gò, Mírì ni tàndi dré asízó bhù lésè. Dì mónnyá Krísto ni ka'ìbhá gò ì dré todràzo dhi ì dré ngàzo dràdrà 'ásè 'íká. ¹⁷ Amvolásà dhi, Gìká dré àma dra adrèbhá dhu rè lídrì ìbe dhi ki tingázó kimólé àyi ìbe ndùrùku na, àma títi mà kòkìsúrò ru Mírì be kurú na. Dì mà ni adré tumánì Mírì be kóná vésè kólyá. ¹⁸ Dì àsà dhi, mì kàdré ru kodzó àmi kòfalésè kúlí kòdhi ì sè.

5

Kítú Mírì Yésu dré dra agòzo dhi

¹ Ama ki adrúpi ì, kàdré lókyá ki tà sè kítú ìbe dhi, lè mà kòtìsì tà nda àmi dré wárágà sè ko. ² Tàko ko, àmi ki tàndi mà nì dóro tàle dhi, kítú Mírì dré dra agòzo dhi ni atsá ngóró kùgú dré adrélé atsálé ngátsi sè dhi tìni dhi. ³ Lókyá móndí ì dré adrérà'a tàá dhi «Tà títi dhi ì kìdrìkìdrì, ìndì kírì!» dhi 'á dhi, tà dra àyi kì tà pfùlepi dhi ni atsá àyi rú ngbò ró, ngóró mváaswa dré adrélé atsálé tòkó 'a be dhi rú ngbò ró dhi tìni. Dì àyi kì àlo kitswá ína lapálé tà nda silésè ko.

⁴ Dì, àmi, àma ki adrúpi ì, àmi àmìkya tìnìmvá na ko, kítú nda kòkìró àmi kùgú àdhyà tìni ko. ⁵ Tàko ko, àmi títi dhi ì ànzi ngádra àdhyà 'i, ìndì ànzi kítú àdhyà 'i. Ama ànzi tìnìmvá àdhyà 'i ko, ìndì ngátsi àdhyà 'i ko. ⁶ Àsà dhi, mà kàdré adrélé àyi na móndí àruka ì tìni ko. Be ró dhi, mà

kàdré àmakya tàmgà dri, adrélé àma ki tà kisùle dhi ki likí. ⁷ Angyá ko, móndyá adrèbhá ayí ko dhi ì adrè ayí ko ngátsi sè. Móndyá adrèbhá wá tsi dhi ì adrè kpà wá tsi ngátsi sè. ⁸ Dì, mà dré adrélé móndyá kítú àdhyà 'i dhi sè dhi, lè mà kàdré àma ki tà kisùle dhi ki likí. Lè mà kàsó àma rú àma ki tà ka'ika'ĩ lèle be, ngóro aya asolé àma agá kitswázó àma ki likí dhi tìni. Mà kàsó kpà àma dri tà mà dré adrézó mǐ bha adrízó ásà dhi, ngóro kátabhúlà aya ró asolé àma dri dhi tìni. ⁹ Tàko ko, Giká zì àma kitswálé áyi kombà kisú kòdhyà ko. Be ró dhi, zì àma kitswálé lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú àma ki Mírì Yésu Krísto sè kòdhyà. ¹⁰ Krísto nda drà àma ki tà sè, kitswálé mà kàdré gba lídrì ro yà, kó ngalè mà kòdrà yà dhi, mà kàdréro lídrì ìbe túmání akódhi be be dhi bvó. ¹¹ Dì ásà dhi, mǐ kàdré ru kodzó, adrélé kpà ru timbà àmi kòfalèsè àmi ki tà ka'ika'ĩ na, ngóro mǐ dré adrélé 'òle dhi tìni.

Tà tàle kùdù ro Tèsalònìkèbhá ki kodzózó dhi i

¹² Ama ki adrúpi i, mà adrè àmi ki ti lizí, mǐ kàdréro àmi ki drǐ kobhá Mírì ni àzì na dhi ki líndrì bha. Tàko ko, àyi nda ì adrè àzì 'o landèzo àmi kòfalé, adrézó kpà àmi ki kodzó. ¹³ Mǐ kàdré àyi ki tà bha kuru lèle na, àzì ì dré adrélé 'òle nda ni tà sè. Mǐ kàdré kpà tà kìdrìkìdrì ìbe àmi kòfalé.

¹⁴ Ama ki adrúpi i, mà adrè àmi ki kodzó, mǐ kàdréro móndí tòbvo ró dhi ki bí se, adrézó móndí tìri ró dhi ki kodzó, adrézó kpà móndí tà ìbe yàya dhi ki ledé. Mǐ kàdré àmi ki togó vwàvwà tadhá móndyá títi dhi i véna. ¹⁵ Mǐ kònò dóro, dhyà àlo àmi kòfalé dhi kòlogóro tà kònzi tà kònzi 'òle í rú dhi tí ko. Be ró dhi, mǐ kàdré ngbú tà dóro nda 'òle àmi kòfalèsè, ìndì móndyá àruka títi dhi i véna.

¹⁶ Mǐ kàdré ngbú adrélé lenzélé, ¹⁷ adrézó tà zi Giká tí landè àko ró, ¹⁸ adrézó àwoyà ta akódhi dré tà títi i sè. Tàko ko, tà nda kòdhi i tà Giká dré adrélé lèle mǐ kò'o Yésu Krísto na dhi 'i.

¹⁹ Mǐ kòkidrá àtsí Tirí Lólo àdhyà ko. ²⁰ Mǐ kàyízè kpà tà móndí ì dré adrélé longolé pròfètà kya tìni dhi i ko. ²¹ Mǐ kàdré tà títi dhi ki tabhǐ, adrézó tròle tà dóro i rú. ²² Mǐ kàdré àmi ki likí tà kònzi ki kára títi dhi ki tà sè.

²³ Nyànomvá dhi, Giká adrélépi tà kìdrìkìdrì fe dhi ni tàndi kò'o àmi atsálé lólo kitswálé títi í mǐlèsè. Kàdré kpà àmi ki lídrì likí wǎyi, àmi ki togó ìbe ìndì àmi ki rúbhá ìbe, mǐ kàdréro tà àko àmi rú kítú àma ki Mírì Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú. ²⁴ Giká adrélépi àmi ki azí dhi kitswá adrélé ka'ile togó wǎyi sè, ìndì a ni tà nda ki 'o ni.

²⁵ Ama ki adrúpi i, mǐ kàdré kpà tà zi Giká tí àma dré be.

²⁶ Mì kòfè mòdo àma kí adrúpi tíí dhi ĩ dré, adrézó ru kamú àmi kòfalésè àyi íbe lèle sè. ²⁷ Má adré àmi kí kodzó Mírĩ ní rú sè, mì kònàró wárágà kònìdhi àma kí adrúpi tíí dhi ĩ dré.

²⁸ Ama kí Mírĩ Yésu Krísto ní togó tani kàdré àmi íbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Tèsàlòníkèbhá ĩ dré dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Tèsàlòníkè na dhi ĩ dré dhi ni rì 'i. Wárágà kònìdhi léna dhi, akódhi adrè àwoyà ta Gìká dré Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì ni tà sè ìndì àyi ki lèle sè, tágba à dré adrézó àyi ki mì pfo lavúlè gò, ĩ dré adrézó kizà nya dhi. Adré kpà gòle Yésu ni agòma ni tà tadhá àyi dré, ngóro dré tá tadhálé àyi dré àyi wárágà ni àlo léna dhi tìni. Tàko, móndí àruka ĩ adrè tá tàá àyi dré kinzò sè dhi, kítú Yésu dré dra agòzo dhi atsá dre. Di Pólò adrè àyi ki lotó, adrézó tàá àyi dré dhi, lè móndí zyandre dhi ĩ kòlìgì rè zyà Gìká rú gò, agó drìkònzi líyí ro dhi dré apfòzo 'íká gò, Yésu kàgòro ndò. Adré di àyi ki kodzó, ĩ kàdréro àyi ki totó tàtà, adrélé tròle tà dré tadhálé àyi dré dhi ĩ rú.

Adré kpà àyi ki kodzó, ĩ kòtayíro àyi adrélé tòbvo ró ko. Be ró dhi, ĩ kàdré àzì 'o ngóro dré tá 'òle àyi kòfalé dhi tìni, ìndì ĩ kòtayí àyi adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki a'ìma

1) Mòdo fèma (1:1-2)

2) Àwoyà fèma Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì ni tà sè dhi (1:3-12)

3) Tà tadhálé Yésu ni agòma ni tà dri dhi (2:1-17)

4) Tà zìma Gìká tí dhi, ìndì àzì 'òma (3:1-15)

5) Mòdo kùdù (3:16-18)

Mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, túmání Sílà ìbe ìndì Tímòtèyò be dhi ĩ, mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì Ekèlézyà Tèsàlòníkè na dhi dré, àmi adrèbhá Gìká àma ki Atá àdhya ró ìndì Mírì Yésu Krísto àdhya ró dhi ĩ dré. ² Gìká àma ki Atá ĩ Mírì Yésu Krísto be dhi ĩ kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ĩ kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì, ìndì tàbvó Gìká dré dra tàle gyăgya lókyá kùdù sè dhi

³ Ama ki adrúpi ĩ, lè mà kàdré ngbú àwoyà ta Gìká dré àmi ki tà sè. Tà nda kòdhi gyăgya, tàko ko, mì adrè Gìká ni ka'ì togó wáyi sè adrézó lile ába drìdrì. Àmi títí, mì adrè kpà ru le àmi kòfalèsè adrézó lile ába drìdrì. ⁴ Tà nda sè dhi, mà adrè àmi ki tà ta drì be kuru Ekèlézyà Gìká àdhya ĩ kòfalèsè. Mà adrè tàá àyi dré dhi, mì adrè Gìká ni ka'ì,

adrézó togó tsi, tágba à dré adrézó àmi ki mǐ pfo lavulé gò, mǐ dré adrézó kizà nya dhi.

⁵ Tà nda kòdhi ĩ adré tadhá dhi, Giká adré tàbvó ta gyǎgya. Tàko ko, kizà mǐ dré adrélé nyàle kòdhi ĩ sè dhi, Giká ni àmi ki 'o kitswálé áyi Opì mǐ dré adrézó kizà nya ásà dhi sè. ⁶ Tà bàti ró dhi, Giká gyǎgya. A ni kizà logó móndyá adrèbhá kizà fe àmi dré dhi ĩ dré gò, ⁷ tà kàdríkàdri afèzo àma adrèbhá kizà nya túmání àmi íbe dhi ĩ dré. A ni 'òá kònini lókyá Mírì Yésu dré dra agázó bhù lésè áyi ángéló rĩnyi ró dhi íbe dhi tú. ⁸ Akódhi nda ni alì àtsí adrélépi kòle dhi na, kitswálé tà ño móndyá Giká ni nibhá ko dhi ĩ dri, ìndì móndyá àma ki Mírì Yésu ni Rúbí Tani gabhá 'òle dhi ĩ dri. ⁹ A ni tà ño àyi nda ĩ dri gyǎgya, àyi ki tufúzó todràle kóná vésè kólyá, ì kàdréro vwàvwà ro Mírì rúsè, ìndì akódhi ni rĩnyi mǐlanzìlanzì ro dhi rúsè. ¹⁰ Tà nda ni ru 'o kítú Mírì dré dra agòzo kitswálé mǐlanzìlanzì kisú lindrì be móndyá lólo títi áyi ka'ìbhá dhi ĩ vélésè dhi tú. Àmi ró dhi, mǐ ni adré kókpà àyi nda ĩ kòfalé, mǐ dré kúlí mà dré longólé àmi dré dhi ki ka'ìle dhi sè.

¹¹ Tà nda sè dhi, mà adré tà zi àma ki Giká tí àmi dré landè àko ró, kò'oró àmi kitswálé tà í dré àmi ki azizó ásà dhi sè, ìndì kò'oró tà dóro títi mǐ dré adrélé lèle 'òle àmi ki tà ka'ìka'ì sè dhi ĩ kitswálé títi áyi rĩnyí sè. ¹² Mà adré zǐá kònini, àma ki Mírì Yésu kòkisúró mǐlanzìlanzì àmi ki tà sè, ìndì mǐ kòkisúró kpà mǐlanzìlanzì akódhi léna, àma ki Giká ĩ Mírì Yésu Krísto be dhi ki togó tani bhàle àmi rú dhi sè.

2

Tà dra ru 'obhá drìdrì Mírì ni agòma kandrà dhi ĩ

¹ Àma ki adrúpi ĩ, kàdré àma ki Mírì Yésu Krísto ni agòma, ìndì àma ki ru kimoma akódhi be dhi ki tà sè dhi, mà adré àmi ki kodzó kònini: ² A kàdré tàá dhi, Mírì Yésu ni kítú atsá dre dhi, mǐ kòtayí tà nda àmi ki drì kizá yà, kó ngalè àmi ki líndrì tǐgá yà dhi mbèlè ko. Gba à kàdré tàá dhi, tà nda apfò Tirí Lólo vélésè yà, móndí ki kúlí lésè yà, kó ngalè àma ki tàndi ki wárágà lésè yà dhi, mǐ kòka'ì ko. ³ Mǐ kòtayí àmi dhya àlo dré litílé ndìndì tà àlo sè ko. Tàko ko, kítú nda kitswá atsálé drìdrì móndí zyandre dhi ki ligima Giká rú dhi kandrà ko, ìndì dhya drìkònzì líyí ro dhi ni apfòma kandrà ko. Drìkònzì líyí nda, dhya adrélépi lèle dràdrà kisú dhi 'i. ⁴ Akódhi nda ni ligí giká títi móndí ĩ dré adrézó àyi ki lindrì bha dhi íbe, ìndì ngá títi ĩ dré adrézó giká nda ki lindrì bha ásà dhi íbe gò, dré áyi bhàzo giká nda ĩ drìle títi.

A ni ndìndì fì lirílé Gìkà ni t́epelò na gò, adrélé tàá ngádra 'á dhi, áyi tándi ína Gìkà 'i.

⁵ Lókyá má dré tá adrérà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, má tà zakó tsì tà nda àmi dré dhi 'í? ⁶ Di nyànomvá dhi, mì nì tà adrélépi drìkònzì líyí nda ni apfòma kíkí dhi àdho 'i ya dhi be. Akódhi kitswá apfòle ko, tsàle lókyá ni dré dra kitswázó dhi 'á. ⁷ Tàko ko, rìnyí lùzu ró tàkonzì àdhya kidhó adrélé tà 'o dre. Di, dhya adrélépi rìnyí nda ni kíkí dhi ni go adrélé kíkíá, tsàle lókyá dra akódhi ni tingázó dhi 'á. ⁸ Lókyá nda sè dhi, drìkònzì líyí nda ni apfò. Di, Mírì Yésu ni akódhi ni pfu dràle áyi la'a sè, akódhi ni tà 'òzo akílé áyi atsama lagulagu ró dhi sè. ⁹ Drìkònzì líyí nda ni atsá Sàtánà ni rìnyí be, adrélé tà twátwa línđrìga ró ìndì kinzò ro dhi kì 'obe. ¹⁰ A ni mónđyá adrèbhá lile dràdrà kisé dhi kì lití tà kònzì kì kára títi dhi i sè. Ayi nda kì todrà akílé títi, ì dré tà bàti lile ka'ile adrízó ásà ko dhi sè. ¹¹ Asà dhi, Gìkà ni tà rìnyi ró dhi ni amù àyi kì lití, ì kòka'iró tà kinzò ro dhi, ¹² í kòbhàró tà mónđyá títi tà bàti gabhá gò, ì dré lenzézó tàkonzì sè dhi i dri.

Mì kàdré àmi kì totó tātā!

¹³ Di, àma kì adrúpi Mírì dré lèle ni i, lè mà kàdré ngbú àwoyà ta Gìkà dré àmi kì tà sè. Tàko ko, Gìkà kipè tá àmi kitswálé adrélé drìdrì mónđí àruka i kandrá, Tírì Lólo dré àmi kì bhàle lólo Gìkà kandrá dhi sè, ìndì mì dré tà bàti ka'ile dhi sè. ¹⁴ Akódhi azí àmi lídrì tìdhi ro nda ni kisé Rúbì Tani mà dré longólé àmi dré dhi sè, mì kòkísúró àma kì Mírì Yésu Krìsto ni m̀lanzìlanzì be dhi bvó. ¹⁵ Di ásà dhi, àma kì adrúpi i, mì kàdré àmi kì totó tātā, adrélé tròle tà mà dré tadhálé àmi dré dhi i rú, kàdré kúlí sè yà, kó ngalè wárágà sè yà dhi.

¹⁶⁻¹⁷ Ama kì Mírì Yésu Krìsto ni tándi i Gìkà àma kì Atá be dhi ì kòtimbà àmi kì togó, rìnyí fèzo àmi dré, mì kòkitswáró ngbú adrélé tà dóro 'o, adrézó kpà kúlí dóro ta. Tàko ko, Gìkà nda lè àma tò gò, tà adrézó àma kì timbà nyo dhi ni afèzo àma dré túmānì tà mà dré adrézó m̀ bha ásà dhi be áyi togó tani sè dhi nì.

3

Pòlo lizì Tèsalònìkèbhá kì ti, ì kàdréro tà zi Gìkà tí í dré

¹ Kùdù ro dhi, àma kì adrúpi i, mì kàdré tà zi Gìkà tí àma dré, Mírì ni kúlí kàdréro la'úlé lile drìdrì, ìndì mónđí ì kàdréro kúlí nda ni no lindrì ro, ngóro tà nda dré adrélé àmi véna dhi t̀ni. ² M̀ kàdré kpà tà zi Gìkà tí, kàpáro àma mónđí kònzì adrèbhá ligílé í rú dhi i drígàsè. Angyá ko, mónđyá títi dhi ì kitswá Gìkà ni ka'ì ko.

³ Di, Mírì kitswá ìna adrélé ka'ile togó wáyi sè. A ni àmi ki timbà àmi ki tà ka'ika'í na, adrézó àmi ki líkí Dhya kònzì ni tà sè. ⁴ Mà adré ka'íá Mírì na tàle dhi, mì adré tà mà dré adrélé tàle mì kò'o dhi ki 'o, ìndì mì ni go adrélé 'òá. ⁵ Mírì kàsé àmi ki togó í vélé, mì kònìró Gíká ni lèle bàti, adrézó kpà togó tsi, ngóro Krísto dré adrélé àmi ki fe 'òá dhi tìni.

Azì 'òma Pólò àdhya tìni dhi

⁶ Ama ki adrúpi i, mà adré àmi ki kodzó Mírì Yésu Krísto ni rú sè: Mì kàdré ru su àmi ki adrúpi adrèbhá tòbvo ró, adrèbhá kpà tà mà dré tadhálé àmi dré dhi ki lebé ko dhi íbe ko. ⁷ Ami ki tàndi mì nǐ tàle dhi, lè mì kàdré tà 'o àmakya tìni dhi be. Angyá ko, àma tá àmakya tòbvo ró àmi kòfalé ko. ⁸ Mà nya tá kpà dhya àlo ni ngá àngyá ko. Be ró dhi, mà 'o àmakya àzì kòkòróko landèzo kítú be ìndì ngátsi be, àma ki tà kòlanzìró àmi ki àlo dri ko. ⁹ Tágba mà dré tá adrézó rǐnyí íbe kitswázó ngá zi àmi tí bwà dhi, mà zi tá ngá àlo àmi tí ko, mì kàdréro tà no àma rú gò, adrézó 'òá àmakya tìni. ¹⁰ Tàko ko, mà dré tá adrèrà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, mà lazí tá tà àmi dri kònìni: «Lè dhya adrélépi àzì le 'òle ko dhi kònya ngá ko.»*

¹¹ Mà adré tàá kònìni tàko ko, mà adré yǐá tàle dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi ì tayí àyi adrélé tòbvo ró. Ayi nda ì adré àzì 'o ko. Be ró dhi, ì adré àyikya tífíle móndí ki tà ì 'ásè. ¹² Mà adré di tà lazí mónnyá làsú be kònìni dhi ì dri, adrézó àyi ki kodzó Mírì Yésu Krísto ni rú sè: Ì kàdré àzì 'o togó be lǐrì, adrézó àyi ki tàndi ki ngá nya kòdhya. ¹³ Di, àmi, àma ki adrúpi i, mì kòtayí àmi adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko.

¹⁴ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kúlí mà dré tisile wárágà kònìdhi léna dhi ki ka'í 'òle ko dhi, mì kònò akódhi nda dóro, adrézó ru su akódhi be ko, kanyò kò'oró akódhi be dhi bvó. ¹⁵ Di tágba kàdré kònìni yà dhi, mì kònò akódhi àmi ki kàribhá ro ko. Be ró dhi, mì kàdré àmíkya akódhi ni kodzó àmi ki adrúpi tìni.

Mòdo kùdù

¹⁶ Nyànomvá dhi, Mírì tà kìdríkìdri líyí ro dhi ni tàndi kòfè tà kìdríkìdri àmi dré lókyá wáyi ì sè, ìndì láti wáyi ì sè. Mírì kàdré tùmání àmi íbe títí.

¹⁷ Ma, Pólò, má adré kúlí kòni ki tisì áma tàndi ni drígá sè, mòdo fèzo àmi dré. Má adré kúlí tisì kònìni áma wárágà títí ì 'ásè, tadházóá dhi, má tisì ma.

¹⁸ Ama ki Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmi íbe títí!

* 3:10 3:10 A kònò 1 Tèsalòníkèbhá ì 4:11.

Wárágà Pólò dré tisìle Tímòtéyo dré dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Tímòtéyo dré dhi ni àlo 'i. Tímòtéyo nda tá kàdhùrà àlo Yésu ni ka'ilepi, angálépi bvò Asíyà àdhya lésè dhi 'i. Akódhi ni andre tá Yúdà mvá Yésu ni ka'ilepi dhi 'i. Atá ni tá Gíríkì 'i. Pólò kipè tá akódhi adrélé áyi atsiàmú ró, kàtsáró kpà áyi àziàmú ki àlo ró (Tà 'òle dhi i 16:1-3). Amvolásà dhi, Pólò bhà tá akódhi adrélé Èkèlézyà ni drì kobhá ki àlo ró í bvò (2 Tímòtéyo 1:6).

Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì na dhi i sè. Alo ni, adré Tímòtéyo ni kodzó adrélé tàmgà dri móndyá adrèbhá tá Gíkà ni tà tadhá kinzò sè Èkèlézyà na dhi ki tà sè. Tàko ko, àyi nda ì adrè tá tròle títí tàko i rú, ìndì tábhí ki rú ki atìma rú, adrézó móndyá ka'ìbhá dhi ki 'o ru lanzí àyi kòfalèsè (1:4; 4:7). Ì adrè tá kpà làmó mòmá logá, mányàngá àruka ki nyàma be móndí i dré (4:3). Rì ni, Pólò adrè tà lazí Tímòtéyo dri Èkèlézyà ni drì kòmá ni tà sè, ìndì tà adrézó Èkèlézyà ni drì kobhá ki kipè dhi ki tà sè. Na ni, Pólò adrè Tímòtéyo ni drì ta, akódhi kàdréró Yésu Krìsto ni màràbà dóro dhi ró, ìndì kàdréró móndyá Èkèlézyà le dhi ki drì ko dóro.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

1) Pólò ni mòdo fèma (1:1-2)

2) Èkèlézyà ni tà, ìndì Èkèlézyà ni drì kobhá ki tà (1:3-3:16)

3) Tímòtéyo ni drì tàma Gíkà ni àzì 'òma ni tà sè dhi (4:1-6:21)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krìsto ni àpóstolò, má adrè wárágà kònìdhi ni tisì ma. Gíkà àma ki tidrìlépi dhi túmání Yésu Krìsto mà dré adrézó mǐ bha vélána dhi be dhi, ì bhà ma adrélé àzì nda ni 'o dhi àyi. ² Má adrè tisíá mǐ, Tímòtéyo, áma mvá bàti tà ka'ika'í na dhi dré. Gíkà àma ki Atá ì àma ki Mírì Yésu Krìsto be dhi ì kòbhà àyi ki togó taní mí rú, ì kòbhà ámi kizà, ìndì ì kòfè tà kìdrìkàdrì mí dré!

Pólò kodzó Tímòtéyo Gíkà ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ki tà sè

³ Ngóro má dré tá ámi kodzolé má dré tá adrèrà'a lile Màkèdóníyà na dhi 'á dhi tìni dhi, mí kògò adrélé Èfèsò na, mí kòtáro móndí àruka adrèbhá Gíkà ni tà tadhá kinzò sè

dhi i dri dhi, i kòtayí tà nda ki tadhama. ⁴ Mí kòtà kpà àyi dré dhi, i kòtayí adrema tròle títí tàko i rú, ìndì tábhí ki rú ki atíma rú dhi. Angyá ko, tà nda kòdhi i adré káyi 'o apfòle mómndí i kòfalé. I adré àyikya mómndí ki ledé Gíká ni àzì bhàle àyi drígá dhi ki 'o tà ka'ika'í sè dhi ko. ⁵ Má adré tòlí kòdhi ni fe, mómndí i kàdréró ru le àyi kòfalésè be dhi bvó. Lèle nda adré angalé togó lólo ìndì dóro, adrélépi tà ka'í túrúpfú sè ko dhi lésè. ⁶ Mómndí àruka i ku láti dóro nda 'àsè gò, i dré àyi ki fèzo adrélé tà tàko ki títí àyi kòfalésè. ⁷ Ayi nda i lè adrélé tátírítrí kúlí tadhábhá i ró. Di, i nǐ àyikya tà i dré adrélé tadhále dhi ki àndu ko, tágba i dré adrézó tà nda ki tadhá rǐnyí sè dhi.

⁸ Mà nǐ tàle dhi, tátírítrí kúlí dóro dhi be, à kàdré tà 'o ngóro tátírítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi tǐni dhi. ⁹ Mà nǐ kpà tàle dhi, Gíká bhà tátírítrí kúlí mómndyá gyägya dhi i dré ko dhi be. Be ró dhi, bhà ína tátírítrí kúlí nda mómndyá adrèbhá tátírítrí kúlí nda ni ño dhi i dré, túmání mómndyá adrèbhá ligilé í rú dhi íbe, mómndyá adrèbhá àyi tà ga dhi íbe, mómndyá adrèbhá tàkonzì 'o dhi íbe, mómndyá adrèbhá tà lólo ató àyi pàlé dhi íbe, mómndyá adrèbhá àyi lindrì bha ko dhi íbe, mómndyá adrèbhá àyi ki tibhá ki tupfú dhi íbe, mómndyá adrèbhá mómndí ki tupfú todràle dhi íbe, ¹⁰ mómndyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe, àgo adrèbhá ayilé àgo íbe dhi íbe, mómndyá adrèbhá mómndí ki lagí màràbà ro dhi íbe, mómndyá adrèbhá kinzò ta dhi íbe, mómndyá adrèbhá tà ta mómndí i rú kinzò sè dhi íbe, ìndì mómndyá adrèbhá tà twá tadhále tà gyägya rúsè dhi ki 'o dhi íbe. ¹¹ Tà tadhále gyägya nda adré angalé Rúbí Tani mǐlanzìlanzì ro Gíká rúku ró dhi dré bhàle má drígá dhi lésè.

Gíká ni togó tani bhàle Pólò rú dhi

¹² Má adré àwoyà ta àma ki Mírì Yésu Krísto dré, dré rǐnyí afèle má dré adrézó àyi àzì 'o dhi sè. Akódhi nò tá ma ngóro mómndí í dré kitswálé ka'ile dhi ró gò, àma bhàzo adrélé àyi àzì 'o, ¹³ tágba atú dhi, má dré tá adrézó akódhi ni lodhá, adrézó akódhi ni mómndyá ki mǐ pfo, adrézó àyi ki 'o kònzì lavúlé dhi. Di, Gíká gò ína àyi togó dóro tadhá má dré, má dré tá adrélé tà nda ki 'o tà nǐma ko ìndì tà ka'ima ko na dhi sè. ¹⁴ Di àma ki Mírì bhà àyi togó tani kàdrì má rú gò, àma 'òzo gàle tà ka'ika'í sè bí, ìndì lèle sè bí Yésu Krísto na.

¹⁵ Kúlí kòni i, kúlí bàti kitswálé ka'ile togó wáyì sè dhi 'i: Yésu Krísto alí bvò kòndhi lé kitswálé tàkonzìbhá ki tidrì dhi bvó. Ayi nda i kòfalé dhi, ma tàkonzì líyì àyi títí dhi ki lavúlépi dhi 'i. ¹⁶ Di, tà nda sè dhi, Gíká bhà àma kizà, Yésu Krísto kòtadháro àyi togó vwàvwà ma tàkonzì 'òlepi lavúlé

nda rú, móndí tà nda ni nobhá dhi ì kòka'író akódhi gò, lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúzó. ¹⁷ Lìndrì ì mǐlanzìlanzì be dhi ì kàdré Gìká dré kóná vèsè kólyá! Akódhi nda Ópí kàdrì adrélépi kóná vèsè kólyá, kitswálépi dràle bwà ko, ìndì kitswálé nòle bwà ko dhi 'i. Akódhi Gìká 'i kalóma. Kàdré kònìni!

¹⁸ Ama mvá Tímòtéyo, má adré ámi kodzó ngóro atú pròfètà ì dré tà longolé ámi tà dri dhi tìni, mí kàdréro tròle tà longolé nda ì rú, adrézó àdzú tà ka'íka'í àdhya ni bhu dóro. ¹⁹ Mí kàdré kpà tròle ámi tà ka'íka'í rú, adrézó ámi togó líkí adrélé dóro. Móndí àruka ì bhe àyíkya tà nda ì rìti gò, ì dré àyi kì tà ka'íka'í tayízó arílé, ngóro bwátù àruka ì dré adrélé arílé yìandre na dhi tìni. ²⁰ Ayi nda ì kòfalé dhi, Ìmènáyò ì Alìgìzándrè be. Má tayì àyi nda ì Sàtánà drígá, ì kònìró àyi kì tàkonzì gò, Gìká ni lodhama tayízó be dhi bvó.

2

Tà zìma Gìká tí móndyá títì ì dré dhi

¹ Drìdrì dhi, má adré àma kì adrúpi kì kodzó, ì kàdréro tà zi Gìká tí móndyá títì ì dré, adrézó tongolé akódhi rú, adrézó kpà àwoyà ta akódhi dré àyi kì tà sè. ² Ì kàdré kpà tà zi Gìká tí ópí ì dré, ìndì móndyá bhàle àyi drìle dhi ì dré, mà kàdréro tà 'o togó be liri ìndì kàdrìkàdrì, adrézó tròle Gìká ni tà rú, àma kì tà kàdréro lindrì be móndí ì mǐlèsè. ³ Tà nda kòdhi, tà dóro kitswálépi Gìká àma kì tidrìlépi dhi mǐlèsè dhi 'i. ⁴ Akódhi adré leá dhi, móndyá títì dhi ì kòkisúró lídrì kóná vèsè kólyá dhi, adrézó kpà tà bàti ni. ⁵ Tàko ko, Gìká ngbà 'í àlo kwákwá. Dhya adrélépi àyi totó tà 'o móndí kì kòfalé 'á Gìká be dhi kòkpà àlo kwákwá. Akódhi nda Yésu Krísto atsálépi móndí ro dhi 'i. ⁶ Akódhi fè tá àyi tàndì ngóro làgì kàdrì fèle móndyá títì dhi kì apázó tàkonzì lèsè dhi tìni. 'O tá tà nda lókyá kitswálépi dhi sè, tadházóá dhi, Gìká adrè leá dhi, móndyá títì dhi ì kàdrì. ⁷ Tà nda sè dhi, Gìká bhà ma adrélé àyi tà longolépi ró ìndì àpòstolò ro, má kàdréro tà bàti adrézó Krísto ni ka'í dhi ni tadhá móndyá súrú twá ro dhi ì dré. Kòdhi má adrè tà bàti ta kòdha, má tà kinzò ko.

Ago kì tà tòkò íbe Ekèlézyà na dhi

⁸ Má adrè dì leá dhi, àgo títì àrà títì ì 'àsè dhi ì kàdré tà zi Gìká tí, adrézó drígá da kurú na akódhi véna togó lólo sè, togóaswa àko, ìndì káyi àko.

⁹ Má adrè kpà leá dhi, tòkò ì kàdré kítá asó àyi rú tògyá sè, àyi kì làsú kàdréro dóro móndí ì mǐlèsè, ngóro dré kitswálé àyi kì lindrì sè dhi tìni. Ì kàdré àyi kì 'o avélé drìbhí títì sè

yà, órò sè yà, màyìkà i sè yà, kó ngalè kítá làgi ró dhi i sè yà dhi ko. ¹⁰ Be ró dhi, ì kàdré àyì kì 'o avélé tà dóro ì dré adrélé 'òle dhi i sè, ngóro dré kitswálé tòkó adrèbhá tàá dhi ì adrè tròle Gíká nì tà rú dhi i sè dhi tìni.

¹¹ Lè tòkó ì kàdré tà nda nìle togó be lìn ì ìndì ànzimvá kya tìni. ¹² Má ka'í tòkó ì kàdré tà tadhá dhi ko, ìndì ì kàdré àgo ì drìle dhi ko. Di ì kàdré tà yi kírì. ¹³ Tàko ko, Gíká bhà tá Adámà 'iká, gò dré gòzo Èvà ni bha ndò. ¹⁴ Sàtánà lití tá kpà Adámà kòdhya ko. Be ró dhi, tòkó tayí ìna i Sàtánà dré litílé dhi nì gò, dré Gíká nì tòlì nòzo. ¹⁵ Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, tòkó kì adrì ànzì kì tìma sè, ì kàdré tròle àyì kì tà ka'íkà'í rú, lèle rú, tà lólo rú, ìndì tà 'òma tògyá sè dhi rú dhi.

3

Ekèlézyà nì drì kobhá kì tà

¹ Kúlí kònì i, kúlí kitswálé ka'ìle dhi 'i: Dhya ángùdhi adrélépi lovó ìbe adrézó Ekèlézyà nì drì kòlepi ró dhi, adrè àzì dóro le 'òle dhi kòdhya. ² Di adrè làá dhi, Èkèlézyà nì drì kòlepi kàdré mómí adrélépi tà àko í rú dhi 'i. Akódhi kàdré agó tòkó ìbe àlo kwákwá dhi 'i. Kàdré mómí adrélépi áyì tà kisùle dhi kì líkí, adrélépi tà 'o tògyá sè, ìndì kitswálépi lindrì sè dhi 'i. Kàdré mómí adrélépi mómí kì ka'í dòle í véna togó dóro sè dhi 'i, ìndì mómí tà nìlepi tadhálé dóro dhi 'i. ³ Kàdré wá tsìlepi ró ko, làpfubhá ro ko, ìndì lawàbhá ro ko. Be ró dhi, kàdré ìna mómí adrélépi togó ìbe yàya dhi 'i. Kàdré kpà làfa lovó bhàlepi ró ko. ⁴ Kònì adrélé mómíyá áyì tándì nì dzó lé dhi kì drì ko dóro dhi be. Kònì kpà adrélé áyì ànzimvá kì líkí dóro, ì kàdréro áyì kúlí yi lindrì sè. ⁵ Àngyá ko, dhya àlo kònì mómíyá áyì tándì nì dzó lé dhi kì drì kòle dóro ko dhi, a nì kitswá Ekèlézyà Gíká àdhya nì líkí ngíni? ⁶ Lè akódhi kàdré mómí Yésu nì ka'ìlepi tídhí ro dhi 'i ko, kàtsáro drìkàdrì ro gò, akódhi nì tàbvó tàzo Dzáborò àdhya tìni ko. ⁷ Lè akódhi nì tà kàdré dóro mómíyá ka'ìbhá ko dhi i mílèsè, à kòkitswáro tà kanyò ro dhi nì bha akódhi rú ko, kòla'ìro kpà bã Dzáborò dré tapélé dhi sílé ko.

Ekèlézyà nì tà líkíbhá kì tà

⁸ Kàdré Ekèlézyà nì tà líkíbhá kì tà sè dhi, adrè kpà làá dhi, àyì nda ì kàdré mómí kitswábhá lindrì sè dhi 'i. Ì kàdré túrúpúbhá i ró ko, wá tsìbhá i ró ko, ìndì làfa ndabhá túrúpú sè dhi i ró ko. ⁹ Be ró dhi, ì kàdré àyikya tròle tà bàti lùzu ró ì dré ka'ìle dhi rú togó lólo sè. ¹⁰ Lè à kàdré rè zyà àyì kì tabhì 'iká, di à kòkisú tà àlo àyì rú ko dhi, à

kògòró àyi ki bha adrélé àzì 'o Èkèlézyà ni tà likíbhá i ró ndò.

¹¹ Kàdré àyi ki tòkó ki tà sè dhi, adrè kpà leá dhi, àyi nda ì kàdré mómndí kitswábhá lindrì sè dhi 'i. ÿ kàdré mómndí ki rú tabhá kónzi dhi i ró ko. Be ró dhi, ì kàdré àyikya mómndí adrèbhá àyi ki tà kisùle dhi ki likí dhi 'i, ìndì mómndí kitswále ka'ile tà títi i sè dhi 'i.

¹² Lè Èkèlézyà ni tà likílépi kàdré agó tòkó ìbe àlo kwákwá dhi 'i. Kònì adrélé àyi ànzimvá ki drì ko dóro, mómndyá títi àyi tàndi ni dzó lé dhi ìbe dhi be. ¹³ Èkèlézyà ni tà likíbhá ì kàdré àyi ki àzì 'o dóro dhi, ì ni lindrì kisú mómndí i mílèsè ìndì Gìká mílèsè. ÿ ni kpà adrè àyi ki totó tàtá àyi ki tà ka'ika'ì dri Yésu Krísto na.

Tà lùzu ró mà dré ka'ile dhi

¹⁴ Má adrè tà kòdhi ki tisì mí dré, gba má dré adrézó mǐ bha tsázo mí véna mbèlè dhi. ¹⁵ Dì, má kòtigí tà dhi, mí ni níá dhi, mómndyá Gìká ni sùrú ro dhi ì kàdré tà 'o àyi kòfalèsè ngíni ya dhi be. Sùrú nda, Èkèlézyà Gìká lídrì ro dhi àdhya 'i, ìndì dzópá tà bàti dré adrézó àyi totó dríá dhi 'i. ¹⁶ Lè mómndyá títi dhi ì kònì tàle dhi, tà lùzu ró mà dré ka'ile dhi tà kàdrì lavúlé dhi 'i dhi be:

Krísto apfò tá mómndí ro gò,

Tírì Lólo dré akódhi ni tadházó mómndí gyägya ró.

Dré agázó ángéló i mi gò,

à dré akódhi ni tà longózó sùrú títi i 'àsè.

Mómndí bvò dri dhi ì dré akódhi ni ka'izo gò,

Gìká dré akódhi ni dòzo mbàle mǐlanzìlanzì na.

4

Tà tadhále kinzò sè dhi i

¹ Tírì Lólo adrè tàá ngádra 'á dhi, lókyá kùdù sè dhi, mómndí àruka ki àyi ki tà ka'ika'ì tayí, adrézó tatsilé tírì adrèbhá mómndí ki líti dhi ì vèsè, adrélé tròle tà tírì kónzi ì dré adrélé tadhále dhi i rú. ² Tà adrélé tadhále làsú be kònìni dhi ì adrè apfòle kinzòbhá adrèbhá tà 'o túrúpfú sè dhi ì vélèsè. Àyi nda ì tayí àyi ki togó abíle ngóro aya bhàle kàle àtsí na dhi tíni gò, ì dré gòzo véle àyi ki tàndi ki tàkonzì ni ko. ³ ÿ adrè làmó logá mómndí i dré, adrézó kpà mányàngá àruka ki nyàma logá àyi dré. Tákò Gìká bhà tá mányàngá nda mómndyá adrèbhá àyi ka'ì, adrèbhá kpà tà bàti ni dhi ì dré nyàle àwoyá tàma sè. ⁴ Tàko ko, ngá títi Gìká dré bhàle dhi i dóro. Adrè di leá dhi, à kògà ngá nda ki àlo ko. A kàdré di be ngá títi dhi ki ka'ì nyàle àwoyá sè. ⁵ Angyá ko, à adrè ngá nda ki bha lólo Gìká kandrà akódhi ni kúlí sè, ìndì tà zìma akódhi tí dhi sè.

Yésu Krísto ni àzì 'òlepi dóro dhi

⁶ Mí kòtadhá tà nda kòdhi i àma ki adrúpi i dré dhi, mí ni adré Yésu Krísto ni àzì 'òlepi dóro dhi ró. Mí ni kpà tadhá dhi, mí li'wá tà bàti mí dré ka'ile dhi na, ìndì tà dóro tadhálé mí dré lebèle dhi na dre. ⁷ Mí kàdré títì tàko adrèbhá lindrì fe Gìká dré ko dhi ki ga rè. Mí kàdré mína ámi fe atsálé rìnyi ró adrema tròle Gìká ni tà rú dhi sè. ⁸ Dhyá ki rúbhá fèma atsálé rìnyi ró dhi dóro tsà. Dì, adrema tròle Gìká ni tà rú dhi ína dóro lavulé tà títì dhi i sè. Tàko ko, dhya adrélépi tròle Gìká ni tà rú dhi kisú ína tà Gìká dré lazilé lídrì ándrò kòndhi ni tà sè dhi i dre. A ni kókpà tà lazilé lídrì adrélépi alìle dhi ni tà sè dhi ki kisú.

⁹ Kúlì kòdhi i, kúlì bàti kítswalé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i. ¹⁰ Dì ásà dhi, mà adré àzì kòkóròko 'o adrézó landèle, mà dré adrélé mì bha Gìká lídrì ro dhi véna dhi sè. Akódhi nda dhya adrélépi móndyá títì dhi ki tidrí dhi 'i, lavulé dhi, dhya adrélépi móndyá adrèbhá áyi ka'ì dhi ki tidrí dhi 'i.

¹¹ Lè mí kàdré tà nda kòdhi ki tadhá mómndí i dré, adrézó àyi ki kodzó adrélé tà nda ki 'o. ¹² Mí kòtayí mì dhya àlo dré nòle mómndí tàko ró ámi kàdhùrà ni tà sè dhi ko. Dì, mí kàdré mína tà dóro 'o, mómndyá ka'ìbhá dhi i kàdréro tà no mí rú, adrézó 'òá mína tìni kúlì tàma na, atsimana, lèle na, tà ka'ìka'ì na, ìndì tà lólo 'òma na. ¹³ Mí kàdré ámi fe adrélé Gìká ni Kúlì na àyi kandrá, adrézó àyi ki kodzó, adrézó kpà àyi ki tadhá, tsàle lókyá má dré dra tsàzo dhi 'á. ¹⁴ Mí kòbhe tà tani Tirí Lólo dré fèle mí dré pròfètà ki kúlì sè, bhàgo Ekèlézyà àdhyà i dré dríga bhàrà'a mí dri dhi 'á dhi ko. ¹⁵ Mí kàdré ámi fe adrélé tà nda kòdhi ki 'o togó wáyi sè, mómndyá títì dhi i kàdréro nòà dhi, mí adré lèle drìdrì ámi tà ka'ìka'ì na dhi. ¹⁶ Mí kàdré sùle ámi tàndì rú, ìndì tà mí dré adrélé tadhálé dhi i rú landè àko ró. Tàko ko, mí kàdré 'òá kònnìni dhi, mí ni ámi tàndì ni tidrí, adrézó kpà mómndyá adrèbhá ámi yi dhi ki tidrí.

5

Timòtéyò ni drì tàma mómndyá ka'ìbhá dhi ki tà sè dhi

¹ Mí kòtà tà màlìga i dri kúlì aswaaswa sè ko. Be ró dhi, mí kàdré mína àyi ki kodzó ngóro ámi atá i tìni. Mí kàdré kàdhùrà ki 'o ngóro ámi adrúpi i tìni. ² Mí kàdré kpà tòkò màlìga ki 'o ngóro ámi andre i tìni, adrézó kyánzi ki 'o togó be lólo ngóro ámi amvúpi i tìni.

Tàyítòkò ki tà

³ Lè mí kàdré tàytòkò adrèbhá mómndí àko dhi ki lindrì bha, adrézó àyi ki líkì. ⁴ Dì, tàytòkò àlo dhi kàdré ína ànzi íbe yà, kó ngalè toyó íbe yà dhi, lè àyi nda i kònnì rè zyà

adrélé tà 'o àyi ki tà ka'ika'í sè, adrézó àyi ki tàndi ki sùrú ki likí, adrézó tà logó àyi ki tibhá i dré àyi ki tábhí íbe, ngóro àyi nda i dré tá 'òle àyi dré dhi tìni. Tàko ko, tà nda tà dóro kitswálépi Giká mìlèsè dhi 'i. ⁵ Tàyítòkó adrélépi kalóma bàti dhi adré àyi mì bha Giká véna, adrézó tà zi akódhi tí, adrézó tongólé rúá kítú be ìndi ngátsi be landè àko ró. ⁶ Di, tàyítòkó adrélépi tatsilé àyi tàndi ni lovó 'obe dhi drà ína dre, tágba dré adrézó lídrì íbe dhi. ⁷ Mí kòlazí tà nda kòdhi i móndyá ka'ibhá i dri, à kòkitswáro tà kònzì ta àmi ki àlo rú ko. ⁸ Dhya àlo kàdré sùle àyi sùrú i rú ko, lavúlé dhi, móndyá àyi tàndi ni dzó lé dhi i rú ko dhi, akódhi nda gà àyi tà ka'ika'í dre. Akódhi kònzì móndyá ka'ibhá ko dhi ki lavú.

⁹ Kitswázó tàyítòkó àlo dhi ni rú bha tàyítòkó àruka adrélé ledélé dhi kya i kòfalé dhi bvó dhi, lè akódhi nda ni kóná kòlavú nyadhi-na, ìndi kàdré tòkó adrélépi tá agó àlo kwákwá dhi àdhyà 'i.* ¹⁰ Adré kpà lèá dhi, tà akódhi dré 'òle dhi i kàdré dóro móndí i mìlèsè. Kòdhi adré tàá dhi, akódhi tòkó adrélépi tá àyi ànzimvá ki likí dóro, adrélépi móndí ki ka'í dòle í véna togó dóro sè, adrélépi tà 'o móndyá ka'ibhá i dré àyi ki màràbà tìni, adrélépi móndí kizà ro dhi ki ledé, adrélépi kpà àyi fe tà dóro ki kára títi dhi ki 'o dhi 'i.

¹¹ Di, kàdré ína tàyítòkó kyánzi ró dhi ki tà sè dhi, mí kòbhà àyi nda ki rú tàyítòkó àruka kya i kòfalé ko. Tàko ko, àyi ki lovó rúbhá àdhyà kòlavú àyi ki lovó adrézó tròle Krísto rú dhi dre dhi, i ni lèá gòle lámó na. ¹² Di i ni àyi ki tàndi ki 'o tàbvó tàle, i dré mòndrà i dré tá sìle drìdrì dhi ni nòle dhi sè. ¹³ Kòdhi íbe dhi, i ni ru su adrélé tòbvo ró, adrélé tatsilé móndí ki dzó i 'àsè. Ngbà 'í kòdhi ko, i ni kpà atsa tòkó adrèbhá tà tàko ki ta, adrézó tifilé móndí ki tà i 'àsè, adrézó kúlí kitswábhá tàle ko dhi ki ta dhi i ró. ¹⁴ Di àsà dhi, má adré tàyítòkó kyánzi ró dhi ki drì ta, i kògòró mòle, adrélé ànzi ti, adrézó àyi ki dzó ki tà likí, i kòfèró látì àyi ki kàribhá dré àyi ki rú tàzo kònzì dhi ko. ¹⁵ Tàko ko, àyi ki àruka i ku látì dóro 'àsè gò, i dré dhèzo Sàtánà bvó.

¹⁶ Di tòkó àlo Yésu ni ka'ilepi dhi kàdré tàyítòkó íbe àyi sùrú lé dhi, kàdré àyi ki ledé. Kòtayí àyi ki tà lanzìle Èkèlézyà dri ko, Èkèlézyà kòkitswáro tàyítòkó adrèbhá kalóma bàti dhi ki ledé kòdhya be dhi bvó.

Bhàgo ki tà

¹⁷ Kàdré bhàgo adrèbhá Èkèlézyà ni drì ko dóro dhi ki tà sè dhi, à kàdré àyi nda ki lindrì bha vèsè be rì. Lavúlé dhi,

* 5:9 5:9 A kitswá kpà kúlí tisile Gírikí ti sè kòni ki ladzá kònzìni: «...kòlikí i ngbà 'í agó dré tá mòle dhi dré.»

à kàdré 'òá kònìni àyi adrèbhá àyi ki fe adrélé Giká ni kúlí longó, adrézó kpà akódhi ni tà tadhá dhi i dré. ¹⁸ Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Tí dré adrèrà 'a lò'wa ató zìle dhi 'á dhi, à kòdrò ti ni ngá nyàle dhi ni logázó drá ko,» ìndì «Lè dhya àzì 'òlepi dhi kònnya áyi landè.»† ¹⁹ Mí kòyi tà adrélé tàle bhàgo àlo rú dhi ko, móndí rĩ yà kó ngalè na yà tà nda ni nobhá mĩ sè dhi i kàdré tàá àyi ko dhi.‡ ²⁰ Dhya àlo kàdré tàkonzì 'o dhi, mí kòtadhá tàkonzì nda drá móndyá ka'ìbhá títi dhi i kandrá, móndyá àruka títi dhi i kàdréró ngá ro tàkonzì 'òma sè.

²¹ Má adré ámi kodzó Giká i kandrá, Yésu Krísto be, ìndì ángéló Giká dré kipèle dhi ìbe: Mí kàdré tà nda kòdhi ki 'o, adrézó móndí ki no twátwa ko. Mí kàdré kpà móndí kípèkípè ko. ²² Mí kòbhà drígá móndí dri, akódhi ni bhàzo twá Mírì ni àzì 'o dhi mbèlè ko. Mí kòfì kpà móndí ki tàkonzì na ko. Dì, mí kàdré mína ámi tàndi ni líkí adrélé lólo.

²³ Ámi 'a ni tà sè, ìndì ámi rúbhá dré adrélé drà ro rá dhi sè dhi, mí kàdré ngbà 'í yĩ mvu kòdhya ko. Mí kàdré kpà vìnò mvu tsà be,

²⁴ A kitswá móndí àruka ki tàkonzì no ngádra 'á, àkò à tà rè àyi ki tàkonzì nda ki tàbvó ko dhi 'á. Dì, à ni kó móndí àruka ki tàkonzì no àmvolásà. ²⁵ Kókpà kòdhi tìni, à kitswá tà dóro móndí i dré adrélé 'òle dhi ki no ngádra 'á. Ndìndì tà dóro adrélé nòle ngádra 'á ko dhi i kitswá àyi ki zu bwà ko.

6

Màrábà kị tà

¹ Kàdré móndyá ka'ìbhá adrèbhá màrábà ro dhi ki tà sè dhi, i kàdré àyi ki mírì ki no ngóro móndí kitswábhá lindrì wáyi sè dhi i ró, à kòkitswáro tà ta kònzì Giká rú ko, ìndì tà mà dré adrélé tadhále dhi i rú ko. ² Ayi ki mírì i kàdré móndí ka'ìbhá dhi 'i dhi, i kòtayí àyi nda ki lindrì bhàma, i dré adrélé àyi ki adrúpi 'i Krísto na dhi sè ko. Be ró dhi, i kàdré àyikya àzì 'o àyi dré dóro lavulé. Tàko ko, mírì i dré adrézó àzì 'o àyi dré nda i, móndyá ka'ìbhá i dré adrélé lèle tò dhi 'i. Mí kàdré tà nda kòdhi ki tadhá móndí i dré kòdhya, adrézó àyi ki kodzó adrélé tà nda ki 'o.

Giká ni tà tadhama kinzò sè dhi, ìndì làfa lovó bhàma

³ Dhya àlo kàdré Giká ni tà tadhá kinzò sè, adrézó tròle àma ki Mírì Yésu Krísto ni kúlí bàti dhi i rú ko, adrézó kpà tròle tà tadhále lindrì fèzo Giká dré dhi i rú ko dhi, ⁴ dhya nda móndí drìkàdrì ro, tà nìlepi àlomvá ko dhi 'i. Akódhi

† 5:18 5:18 A kònò kpà Dùtèrònómè 25:4; 1 Kòrìtòbhá i 9:9; Mátáyò 10:10; Lúka 10:7. ‡ 5:19 5:19 A kònò Dùtèrònómè 19:15.

lovó kònzì ìbe adrézó tà kayí móndí ìbe kúlí kì tà dri. Tà nda kòdhi adré móndí kì 'o adrélé lovó kònzì bha àyi kòfalèsè, adrézó lawàlè, adrézó ru lodhá, adrézó ru no mǐ kònzì sè, ⁵ adrézó kpà tà kayí àyi kòfalèsè landè àko ró. Mòndyá làsú be kònìni nda kì tà kisùkisù abíabí gò, ì dré tà bàti tayízó. ÿ adré kisúá dhi, adrema tròle Giká ni tà rú dhi láti adrézó ngá kisú ásà dhi 'i.

⁶ Tà bàti ró dhi, mà kàdré tròle Giká ni tà rú, adrézó lenzélé ngá mà dré adrézó ába dhi kì sè dhi, mà kisú àmakya ngá làgì be kàdrì dhi dre. ⁷ Tàko ko, mà atsá bvò kònìdhi 'á drígálé sè. Mà ni kpà go pǎle 'àsà drígálé sè. ⁸ Di mà kàdré ngá nyàle dhi ìbe, adrézó kpà kítá asólé àma rú dhi ìbe dhi, mà ni lenzé ásà. ⁹ Di, mónyá adrèbhá láti nda atsázó ngábhá ì ró dhi ì adré àyikya dhèle tà adrélèpi móndí kì tabhì dhi na. ÿ adré kpà àyi kì 'o la'ìle àyi kì lovó kònzì azaaza ró dhi ì sílé gò, lovó nda ì dré adrézó àyi kì dri lile àyi kì abiabì kisú dràdrà be. ¹⁰ Tàko ko, làfa lovó ína tà kònzì kì kára títi dhi kì kómvo 'i. Mòndí àruka adrèbhá làfa lovó bha dhi ì tayí àyi lile vwàvwà ro àyi kì tà ka'ìka'ì rúsè gò, ì dré adrézó kizà nya lavulé.

Timòtéyò ni drì tàma

¹¹ Di, mǐ móndí Giká àdhya ró ni, mǐ kàdré mína lapalé tà nda kòdhi ì sílèsè títi. Mǐ kàdré láti nda adrézó tà gyàgya 'o, adrézó tròle Giká ni tà rú, adrézó Giká ni ka'ì togó wǎyi sè, adrézó ámi lèle tadhá, adrézó ámi togó tsi, adrézó kpà ámi togó yàà tadhá. ¹² Mǐ kàdré àdzú tà ka'ìka'ì àdhya ni bhu dóro. Mǐ kòru lídrì kóná vèsè kólyá Giká dré ámi azizó kisúá dhi ngbí, ngóro mǐ dré tà mǐ dré ka'ìle dhi ni longolé móndí bǐ dhi ì kandrà dóro dhi tǐni. ¹³ Má adré ámi kodzó Giká adrélèpi lídrì fe ngá títi ì dré dhi mǐlèsè, ìndì Yésu Krísto tà í dré ka'ìle dhi ni longolépi Pòtiyò Pilátò kandrà dóro dhi mǐlèsè, tàzoá dhi: ¹⁴ Mǐ kàdré tòlí fèle mǐ dré kòdhi kì 'o togó lólo sè ìndì tà àko mǐ rú, tsàle kítú àma kì Mírì Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú. ¹⁵ Giká ni Yésu Krísto nda ni 'o agòle lókyá í dré bhàle dhi sè dhi nì. Akódhi nda Giká rúku ró dhi 'i, Opí kàdrì àlo kwákwá dhi 'i, ópí títi dhi kì Opí 'i, ìndì mírì títi dhi kì Mírì 'i. ¹⁶ Akódhi dhya àlo kwákwá kitswálèpi dràle ko, ìndì adrélèpi adrélé ngádra kitswázó tsàle ànyi làgá bwà ko dhi na dhi 'i. Akódhi dhya móndí àlo dré nòle rè ko, ìndì kitswálé nòle bwà ko dhi 'i. Lìndrì ì rinyí be dhi ì kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

Ngábhá kì tà

¹⁷ Kàdré móndyá ka'ibhá ngábhá ro bvò kònìdhi lé dhi ki tà sè dhi, mí kàdré àyi nda ki kodzó, ì kàdréro drìkàdrì ro ko. Ì kàdré kpà àyi ki mǐ bha ngá adrèbhá gile ko dhi ì dri ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi ki mǐ bha Giká adrélépi ngá títi ki afè àma dré adrézó lenzélé ásà dhi véna. ¹⁸ Mí kàdré tàá àyi dré dhi, ì kàdré tà dóro 'o, adrézó ngábhá ì ró tà dóro nda ki 'òma sè. Ì kàdré kpà gànzi ró adrélé àyi ki ngá lanzí mǐndí ì dré togó dóro sè. ¹⁹ Ì kàdré 'òá kònìni dhi, ì ni ngá làgí be kàdrì kitswábhá akilé bwà ko dhi ki lokó àyi dré lókyá adrélépi alìle dhi sè, ì kòkisúró lídrì bàti dhi be dhi bvó.

Pólò ni kúlí kùdù

²⁰ Tímòtéyò, mí kàdré tà Giká dré bhàle mí drígá dhi ki líkí dóro. Mí kògà kúlí tàko adrèbhá lindrì fe Giká dré ko dhi ì, túmǎní tà kinzò ro adrèbhá ligilé tà bàti rú dhi ìbe. A adré tà nda ki zi «tà nǐnǐ», di, tà nda ì àyikya kinzò tà 'i. ²¹ Mǐndí àruka tàbhá dhi ì kisú tà nǐnǐ nda dre dhi, ì tayí àyi vwàle àyi ki tà ka'ika'í rúsè vwàvwà.

Giká ni togó tani kàdré àmi ìbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Tìmòtéyò dré dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Tìmòtéyò dré dhi ni rì 'i. Wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adré Tìmòtéyò, áyi àziàmu ro dhi ni timbà akódhi ni tà ka'ika'í na. Adré akódhi ni kodzó, kògòró adréle Rúbí Tani longó, adrézó Giká ni tà tadhá, adrézó àzì bhàle í drígá dhi ni 'o kitswálé títi (2:2; 4:2, 5). Adré kpà tàá dhi, Tìmòtéyò kàdré kizà ka'í nyàle ngóro sòdá dóro Yésu Krísto àdhya tìni (1:8; 2:3; 4:5).

Pólò adré Tìmòtéyò ni bí se, kàdréro áyi líkí kúlí tàko ìndì títi tàko ki tà sè, ìndì káyi azaaza adrébhá móndí ki drì kizà dhi ki tà sè (2:14-18; 2:23; 4:4). Kàdré di be tròle Giká ni Kúlí rú, ìndì Giká ni tà tadhále gyàgya dhi i rú (1:13; 2:15; 3:14-17; 4:2).

Kùdù ro dhi, Pólò adré tàá dhi, Tìmòtéyò kàdré tà í dré nòle Pólò rú dhi ki lebè: tà dré tadhále dhi i, akódhi ni atsuma, akódhi ni tà ka'ika'í, akódhi ni togó vwàvwà, akódhi ni lèle, akódhi ni togó tsìma, tsàle kizà dré nyàle dhi i (1:13; 3:10-11).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Tìmòtéyò ni kodzoma àzì bhàle akódhi drígá dhi ni 'o dhi (1:3-2:13)
- 3) Tìmòtéyò ni drì tàma (2:14-4:5)
- 4) Tà nòle Pólò rú dhi i (4:6-18)
- 5) Mòdo kùdù (4:19-22)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krísto ni àpóstolò, má adré wárágà kònìdhi ni tisì ma. Giká bhà ma adréle àpóstolò ro ngóro í dré lèle dhi tìni, má kàdréro lídrì dré lazilé Yésu Krísto na dhi ni tà longó móndí i dré be dhi bvó. ² Má adré tisìá mì, Tìmòtéyò, áma mvá má dré lèle tò dhi dré. Giká àma ki Atá i àma ki Mírì Yésu Krísto be dhi i kòbhà àyi ki togó tani mí rú, i kòbhà ámi kizà, ìndì i kòfè tà kàdrìkàdrì mí dré!

Pólò kodzó Tìmòtéyò àzì bhàle akódhi drígá dhi ni 'o togó wáyi sè

³ Má adré àwoyà ta Giká dré ámi tà sè. Giká nda Giká má dré adrézó tà ni ni 'o togó lólo sè ngóro áma tábhí i dré tá 'òle dhi tìni dhi 'i. Má dré adrerà'a tà zi akódhi tí dhi 'á

dhi, má adré ámi tà kisù kítú be ìndì ngátsi be landè àko ró. ⁴ Má kàdré ámi m̀ndra ni tà kisù dhi, ma lovó ìbe tò ámi nòzo, áma togó kògaró arí sè bí be dhi bvó. ⁵ Má n̄ tàle dhi, mí adré Gíká ni ka'í togó wáyi sè dhi be, ngóro ámi dèdè Lòwísì dré tá ka'ile drìdrì dhi t́ni, ìndì ámi andre Yúníkè dré kpà ka'ile dhi t́ni. Má adré ka'íá dhi, mí kpà mína tà ka'ika'í làsú be àyikya t́ni dhi ìbe mí léna. ⁶ Tà nda sè dhi, má adré ámi kodzó, mí kògòro tà Gíká dré bhàle mí léna áyi togó tani sè, má dré drígá bhàrà'a mí dri dhi 'á dhi ni 'o atsálé àtsi ró. ⁷ Tàko ko, Tírí Gíká dré bhàle àma léna dhi adré àma ki togó 'o adrélé t́ri ró ko. Be ró dhi, Tírí nda adré ína àma ki togó 'o gàle r̄inyí sè bí ìndì lèle sè bí. Adré kpà àma ki 'o adrélé tà 'o tògyá sè.

⁸ Adré ì lèá dhi, mí kàdré kanyò ro àma ki Mírì ni tà longoma sè ko. Mí kàdré kpà kanyò ro ma, akódhi ni móndí 'ìle bãdzó lé dhi ni tà sè ko. Be ró dhi, mí kàdré mína kizà ka'í nyàle túmání má be Rúbí Tani ni tà sè, r̄inyí Gíká dré adrélé fèle dhi sè. ⁹ Gíká nda tidrì àma, àma ki azizó adrélé móndyá lólo ína i ró dhi ni. 'O tá tà nda kònini tà dóro mà dré 'òle dhi i sè ko. Be ró dhi, 'o tá kònini ngóro í dré kisùle 'òle kínó lèsè áyi togó tani sè dhi t́ni. Bvò ni bhàma kandrá dhi, kisù tá áyi togó tani tadhálé àma dré Yésu Krísto na. ¹⁰ Dì nyànomvá dhi, tadhá áyi togó tani nda àma dré Yésu Krísto àma ki tidrìlépi dhi ni atsama sè dre. Akódhi nda 'o dràdrà ni r̄inyí akílè gò, láti adrézó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú ásà dhi ni tadházó ngádra 'á Rúbí Tani sè. ¹¹ Rúbí Tani nda ni tà sè dhi, Gíká bhà ma adrélé áyi tà longólépi ró, àpóstolò ro, ìndì áyi tà tadhálépi ró. ¹² Tà nda sè dhi, má adré kizà nya kòdhi t́ni. Dì, ma mána kanyò àko, má dré n̄ile má ka'í àdhi 'i ya dhi be dhi sè. Má adré kpà ka'íá dhi, akódhi nda r̄inyí ìbe kitswázó tà í dré bhàle má drígá dhi ni líkí tsàle kítú tàbvó tàzo dhi tú.*

¹³ Mí kàdré tà má dré tadhálé gyàgya mí dré yìle dhi ki lebè kòdhya, adrézó tròle ámi tà ka'ika'í rú, ìndì lèle Yésu Krísto na dhi rú. ¹⁴ Mí kàdré tà dóro bhàle mí drígá dhi ni líkí, Tírí Lólo adrélépi adrélé mí léna dhi ni r̄inyí sè.

¹⁵ Ngóro mí dré n̄ile be dhi t́ni dhi, móndyá ka'ìbhá títi angábhá bvò Asiyà àdhya lèsè dhi ì tayí ma adrélé kalóma. Ayí nda i kòfalé dhi, Figèlò i Èrèmògèné be. ¹⁶ Dì, Mírì kòtadhá áyi togó dóro móndyá títi Onèsífòro ni dzó na dhi i dré, dré áma togó tindrìle rä dhi sè, ìndì dré tá adrélé kanyò ro áma nyìrì ki tà sè ko dhi sè. ¹⁷ Lókyá akódhi nda

* **1:12** 1:12 A kitswá kpà kúlí tisile Giríkí ti sè kòni ki ladzá kònini: «...akódhi nda r̄inyí ìbe kitswázó tà má dré bhàle í drígá dhi ni líkí tsàle kítú tàbvó tàzo dhi tú.»

dré atsázó Rómà 'a dhi sè dhi, ndà tá ma lovó sè gò áma kisúzó. ¹⁸ Di Mírì kòtadhá áyi togó dóro akódhi dré kítu tàbvó tázó dhi tú. Mí nǐ akódhi ndà tá láti áma ledézó má dré tá adrérà 'a Èfésò na dhi 'á ngìni ya dhi be.

2

Sòdá dóro Yésu Krísto àdhya

¹ Di áma mvá, mí kàdré rǐnyi ró Gíká ni togó tani bhàle mí rú Yésu Krísto na dhi sè. ² Tà mí dré yǐle má tí móndí bǐ dhi i kandrá dhi i, mí kàdré tà nda ki tadhá tayǐlé móndí mí dré kitswále ka'ile dhi i dré, àyi nda ì kòkitswáró kpà tà nda ki tadhá móndí àruka i dré be dhi bvó. ³ Mí kàdré kizà ka'ì nyàle tùmáni má be, ngóro sòdá dóro Yésu Krísto àdhya tǐni. ⁴ Dhya adrélépi sòdá àzì 'o dhi adré ína mǐ bhe tà bvó kòndi àdhya i dri ko, í kòkitswáró áyi kàdrì áyi bhàlepi àzì nda mi dhi ni togó 'o kǐnǐlé be dhi bvó. ⁵ Kòdhi íbe dhi, dhya adrélépi angú ra dhi kitswá ína làgǐ kisú ko, kàdré angú nda ni ra ngóro angú ni tòlí dré adrélé tàle dhi tǐni ko dhi. ⁶ Adré kpà leá dhi, dhya áyi fèlepi amvú 'a dhi kòkisú rè zyà lànyá lokólé drǐdrǐ dhi nǐ. ⁷ Lè mí kàdré tà má dré adrélé tàle kòdhi ki kisú dóro gò, Mírì kòfèró mí dré tògyá tà nda ki àndu nǐzo tǐti.

⁸ Mí kàdré Yésu Krísto angálépi Dàwídì ni sùrú lésè, ngàlepi kpà dràdrà 'àsè dhi ni tà kisú kòdhya, ngóro Rúbí Tani má dré adrélé longólé dhi dré adrélé tàle dhi tǐni. ⁹ Rúbí Tani nda ni tà sè dhi, má adré kizà nya, tsàle byá áma 'ǐrà 'a nyǐrǐ sè drǐkònzì líyí tǐni dhi 'á. Di, à kitswá Gíká ni kúlí 'i nyǐrǐ sè bwà ko. ¹⁰ Àsà dhi, má adré tà tǐti dhi ki mvo mónnyá Gíká dré zǐle dhi ki tà sè, ì kòkisúró kpà lídrì kóná vésè kólyá dhi mǐlanzǐlanzǐ be Yésu Krísto na be dhi bvó.

¹¹ Kúlí kòni i, kúlí kitswále ka'ile dhi 'i:
Mà kòdrà tùmáni Yésu be dhi,
mà ni kókpà adré lídrì íbe tùmáni akódhi be.
¹² Mà kàdré togó tsi kizà na dhi,
mà ni kókpà òpǐ nya tùmáni akódhi be.
Mà kògà akódhi dhi,
akódhi ni kókpà àma ki ga.

¹³ Mà kàdré móndí kitswábhá adrélé ka'ile dhi 'i ko dhi,
akódhi ngbú dhya kitswálepi adrélé ka'ile togó wǎyi sè dhi
'i,

tàko ko, akódhi kitswá ína áyi tàndi ni ga ko.

Gíká ni àzì 'òlepi dré kitswále ka'ile dhi

¹⁴ Lè mí kàdré tà nda kòdhi ki 'o agálé mónnyá ka'ibhá dhi i léna. Mí kàdré kpà àyi ki kodzó Gíká kandrá, ì kàdréró tà

kayí àyì kòfalésè kúlí kì tà dri ko. Tà kayikayi làsú be kònìni dhi kitswá tà dóro 'o àlomvá ko. Be ró dhi, adré ína mónnyá adrébhá tà nda kì yì dhi kì drí kizá. ¹⁵ Mí kàdré tà títi dhi kì 'o kitswázó ámi fe Gíká dré ngóro móndí dré kitswálé ka'ile dhi ró. Mí kàdré kpà akódhi nì àzì 'o kanyò àko, adrézó akódhi nì kúlí tà bàti àdhya nì tadhá gyägya. ¹⁶ Mí kàdré kúlí tàko adrébhá lindrì fe Gíká dré ko dhi kì ga. Tàko ko, mónnyá adrébhá kúlí ta kònìni dhi ì adré àyikya vwàle Gíká nì tà rúsè vwàvwà. ¹⁷ Ayi kì tà tadhálé dhi ì adré móndí kì 'o kònzì, ngóro làzì dré adrélé atsílé rúbhá nya dhi tíni. Ayi nda ì kòfalé dhi, Ìmènýò ì Fílétò be. ¹⁸ Ayi nda ì ku láti tà bàti àdhya 'ásè dre. Ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi nì tà lavú dre. Ì adré dì móndí àruka kì tà ka'ika'í kizá ásà. ¹⁹ Tágba kònìni dhi, dzópá Gíká dré bhàle dhi adré ína àyì totó tātā. A tisi kúlí kòni ì dzópá nda rú kòdhyā: «Mírì nì mónnyá adrébhá ína ró dhi ì be,»* ìndì «Lè mónnyá títi adrébhá tàá dhi, àyì móndí Mírì àdhya 'ì dhi, ì kòtayí tà kònzì 'òma.»

²⁰ Dzó kàdrì dhi léna dhi, ngá ledélé órò sè ìndì àrezá sè dhi ì be, túmání ngá ledélé fa sè ìndì kìnì sè dhi íbe. Ngá ledélé órò sè ìndì àrezá sè nda ì ngá adrézó tà 'o ásà lindrì sè dhi 'ì. Ngá àruka nda ì kó ngá adrézó tà 'o ásà lindrì àko dhi 'ì. ²¹ Dhya ángùdhi àyì temvélepi tàkonzì títi ì lésè dhi nì adré ngá adrézó tà 'o ásà lindrì sè dhi 'ì. Akódhi nda fè ì adrélé lólo Mírì dré kitswázó tà dóro 'o í sè. Akódhi gánzi ró tà dóro títi dhi kì 'o.

²² Lè mí kàdré lapálé lovó kònzì kàdhúra kya ì sílésè. Mí kàdré láti nda adrézó tà gyägya 'o, adrézó Gíká nì ka'í togó wäyì sè, adrézó ámi lèle tadhá, adrézó tà kìdrìkìdrì bha móndí ì kòfalé. Mí kàdré tà nda kì 'o túmání mónnyá títi adrébhá liyílé Mírì rú togó lólo sè dhi íbe. ²³ Mí kàdré káyi azaaza ró ìndì tògyá àko dhi kì ga. Tàko ko, mí nì tàle dhi, tà nda ì adré móndí kì 'o lawàle àyì kòfalésè dhi be. ²⁴ Adré lèá dhi, màrábà Mírì àdhya kàdré lawàle móndí íbe ko. Be ró dhi, kàdré ína àyì togó dóro tadhá mónnyá títi ì véna. Kòni adrélé tà tadhá dóro dhi be. Kàdré kpà tà mvo togó vwàvwà sè. ²⁵ Kàdré mónnyá adrébhá lìgílé í rú dhi kì lotó togó yàya sè. Adhi nì nì, Gíká nì láti fe àyì dré àyì kì togó ladzázó gò, tà bàti nìzo dhi. ²⁶ Ì kò'o kònìni dhi, ì nì go tà nì kisùle dóro gò, ì dré lapázó bã Dzáborò dré tapélé àyì dré dhi sílésè. Angyá ko, akódhi nda ru tá àyì, àyì kì 'òzo tà ì dré lèle ì kò'o dhi kì 'o.

* 2:19 2:19 A kònò Ngá nàma 16:5.

3

Tà lókyá kùdù àdhya i

¹ Lè mí kònǐ tà kònǐdhi dóro: Lókyá kùdù sè dhi, tà kòkóròko lavulé dhi ki dra atsa. ² Tàko ko, móndí ki adrè àyi ki tàndi ki le kòdhya. Ì ni adrè làfa lovó bha, adrézó àyi ki afà, adrélé drìkàdrì ro. Ì ni adrè Gìká ni lodhá, adrézó ligilé àyi ki tibhá i rú, adrézó àwoyà ni tàle ko, adrézó tà lólo ató àyi pálé. ³ Ì ni adrè lèle àko, adrézó móndí ki tàkonzi tri ko, adrézó móndí ki rú ta kònzi. Ì kitswá àyi ki tàndi ki lovó mvo ko, adrézó tà 'o kà'wá àtrá kya tíni, adrézó tà dóro ga. ⁴ Ì ni adrè móndí ki lefè kàribhá i drígá, adrézó tà 'o swà ro, adrézó àyi ki tà bha kuru, adrézó àyi ki tàndi ki lovó le Gìká ni lavú. ⁵ Ì ni su ngóro móndí adrèbhá tròle Gìká ni tà rú dhi i tíni. Di, ì ni àyikya Gìká ni rìnyí gágà. Mí kàdré di ru su móndyá làsú be kònǐni dhi ìbe ko.

⁶ Ayi nda ki àruka ì adrè tifilé dzó i 'àsè túrúpfú sè, adrélé tòkó kitswá lé litilé mbèlè dhi ki lití. Tàko ko, tòkó nda ì ga àyikya tàkonzi sè bí gò, ì dré adrézó tatsilé lovó kònzi twátwa dhi ki 'obe. ⁷ Ì adrè ngbú tà nda nìle, di, ì kitswá àyikya tà bàti ni ka'ìle bwà ko. ⁸ Móndyá nda ì adrè ligilé tà bàti rú, ngóro Yánè i Yàmbèrè be dhi ì dré tá ligilé Mósè rú dhi tíni.* Ayi ki tà kisùkisù abíabí gò, àyi ki tà ka'ìka'ì dré atsázó tà tàko ró. ⁹ Di, ì kitswá àyikya gòle lèle drìdrì ko. Tàko ko, à ni àyi ki azaaza no ngádra 'á, ngóro Yánè kya Yàmbèrè be dhi tíni.

Timòtéyò ni drì tàma

¹⁰ Di, mí ró dhi, mí lebè mína ma, tà má dré tadhálé dhi ki nìzo dóro dre. Mí nǐ kpà áma atsimá, tà má dré lèlè 'òle dhi, áma tà ka'ìka'ì, áma togó vwàvwà, áma lèle, áma togó tsìma, ¹¹ áma mǐ pfòma, ìndì kizà títi má dré nyàle dhi i be. Mí nǐ kpà tà atsábhá má rú gò áma mǐ pfòzo Atỳòkíyà na, Ikòníyò na, ìndì Lìsìtrà na dhi i be. Di, Mírì apá ína ma tà títi nda ì lésè.† ¹² Tà bàti ró dhi, à ni móndyá títi adrèbhá lèá tròle Gìká ni tà rú Yésu Krìsto na dhi ki mǐ pfo. ¹³ Di, móndyá kònzi adrèbhá móndí ki lití dhi ki adrè velé tàkonzi 'o lizo ába drìdrì. Ì ni adrè móndí ki lití, adrézó kpà àyi ki tayí adrélé litilé.

¹⁴ Di, mí ró dhi, mí kàdré mína tròle tà mí dré yìle gò ka'izoá bàti dhi i rú. Tàko ko, mí nǐ, mí yi tá tà nda ì àdhibhá i tí ya dhi be. ¹⁵ Kòdhi ìbe dhi, kidhóle ámi anzi lésè dhi, mí nǐ Gìká ni Kúlí lólo dhi dóro. Kúlí nda ni kitswá tògyá fe mí

* **3:8** 3:8 «Yánè i Yàmbèrè be» kònǐ i rú Yúdà ànzi ì dré tá fèle Ezèpètò ni kòdzógó i dré dhi 'i. A kònò Pfòma 7:11, 22. † **3:11** 3:11 A kònò Tà 'òle dhi i 13; 14.

dré adrízó ásà, mí dré Yésu Krísto ni ka'ile dhi sè. ¹⁶ Tàko ko, tà títi tisile Giká ni Kúlí na dhi ì apfò akódhi ni tàndi sílèsè. Tà tisile nda i dóro adrézó móndí ki tadhá, adrézó àyi ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó àyi ki lotó, adrézó àyi ki kodzó adrélé atsilé tà gyägya na, ¹⁷ móndyá Giká àdhya ì kòkitswá ró títi, adrélé kpà gánzi ró tà dóro títi dhi ki 'o.

4

¹ Má adré ámi kodzó Giká m̀lèsè ìndì Yésu Krísto m̀lèsè. Yésu nda dhya dra móndyá títi lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi ki tàbvò tàlepi, í dré dra agõrà áyi Opì na dhi 'á dhi 'i. ² Mí kàdré Giká ni kúlí longó móndí i dré, kàdré gba lókyá dóro sè yà, kó ngalè lókyá kònzì sè yà dhi. Mí kàdré móndí ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó àyi ki lotó, adrézó àyi ki kodzó togó vwàvwà sè ìndì tà tadhá lé gyägya dhi ì sè. ³ Tàko ko, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, móndí ki Giká ni tà tadhá lé gyägya dhi ki ga. I ni tà tadhá bhá b̀i dhi ki kimó àyi làgàsè, adrélé tà ì dré adrélé lèle ỳle dhi ki tadhá, ì kòkitswá ró àyi ki tàndi ki lovó 'o be dhi bvó. ⁴ I kitswá àyi ki bíbhá lé ga tà bàti véna ko. Be ró dhi, ì ni àyikya àyi ki bíbhá lé ga títì tàko ì véna. ⁵ Dì, mì ró dhi, mí kàdré mína ámi tà kisùle dhi ki líkí tà títi ì sè. Mí kàdré kizà ka'ì nyàle, adrézó Rúbí Tani longó, adrézó àzì Giká dré bhàle mí drìgá dhi ni 'o kitswá lé títi.

⁶ Tàko ko, ma ró dhi, má fè áma lídrì wáyi Giká dré mòbòmà ro dre. Lókyá má dré dra lizo dhi atsá kpà ànyi dre. ⁷ Má bhu mána àdzú dóro, angú ràzo tsàle kùdù ni na dre. Má su áma tà ka'ika'ì rú. ⁸ Dì nyànomvá dhi, à zù kùlá tà gyägya àdhya adrélé áma letè. Dì Mírì dra móndí ki tàbvò tàlepi gyägya dhi ni kùlá nda ni afè má dré, kítú tàbvò tàzo dhi tú dhi nì. A kitswá fèá ngbà 'í má dré kalóma ko. A ni kókpà fèá móndyá títi adrèbhá áyi agòma letè lovó sè dhi ì dré.

Pólò ni kúlí kùdù

⁹ Mí kò'o tà títi dhi ì alizo má véle mbèlè. ¹⁰ Tàko ko, Démà lè tá ína tà bvò kòndi àdhya ì tò gò, áma tayízó adrélé kalóma, lizo Tèsàlòníkè na. Kùrèsékè lè ína Gálátíyà na, ìndì Títò lè ína Dàlàmatíyà na. ¹¹ Tayí ngbà 'í Lúkà kònwa má làga kòdhya. Dì mí kàdrì Márokò alizo akódhi be. Tàko ko, akódhi nda ni kitswá drìgá bha má véle àzì sè. ¹² Má mù Tikíkò Efèsò na. ¹³ Mí dré adrérà'a 'òle alìle dhi 'á dhi, mí kádó kótì má dré tayílé Kàrúpò véna Trówà na dhi alizo ába be. Mí kàlì kpà áma búkù ìbe, lavulé dhi, búkù kíní sè dhi ì.

¹⁴ Aligizándrè adrélépi tóká líyí ro dhi 'o ma kònzi lavúlé. Mírì nì tà logó akódhi dré tà dré 'òle dhi i tí dhi nì. ¹⁵ Mí kòlikí mína mi akódhi sè. Angyá ko, akódhi ligí àma íbe kúlí mà dré adrélé longólé dhi kí tà sè tà tàndi ró.

¹⁶ A dré tá adrérà'a áma tàbvó ta vésè nì àlo sè dhi 'á dhi, dhya àlo alìlepi áyi totó má làga dhi tá yókódhó. Móndyá títi dhi i tayí ma adrélé kalóma. Giká kòbhà tà nda àyi rú ko! ¹⁷ Di, Mírì totó tá ína i má làga rinyí afè má dré áyi kúlí longózó ngádra 'á dhi nì, móndyá títi sùrú twá ro dhi i kòyiró be dhi bvó. Di Giká apá ma kàmì sílésè nì. ¹⁸ Bàti, Mírì nì áma apá tà kònzi títi 'òle má rú dhi i lésè gò, áma 'òzo file líná áyi Opì bhù àdhya léna. Rúku kàdré akódhi dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònini.

Mòdo kùdù

¹⁹ Mí fè mòdo Pìrisíkà i dré Akilà be, ìndì móndyá títi Onèsifórò nì dzó na dhi íbe. ²⁰ Èrástò gò adrélé Kòritò na. Má tayí Tròfimò drà ro Mìlétò na. ²¹ Mí 'o tà títi dhi i alizo kònwa lókyá kidhì àdhya kandrà.

Yùbúlò ì fè mòdo mí dré tùmání Púdè, Línò, Kàlàwùdíyà, ìndì àma kí adrúpi títi dhi íbe.

²² Mírì kàdré tùmání mí be! Akódhi nì togó tani kàdré àmi íbe títi!

Wárágà Pólò dré tisìle Títò dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Títò dré dhi 'i. Títò nda tá mómí Yúdà mvá ro ko Yésu ni ka'ilepi gò, dré atsázó Pólò ni àziàmú ki àlo ró dhi 'i (Gàlàtíyàbhá i 2:1-3). Pólò tayí tá akódhi tùrù Kùrétè àdhya na, kònòró Èkèlézyà ki tà, bhàgo ki tobhàzo Èkèlézyà bhàandre tíí i 'ásè dhi i drìle (1:5).

Pólò adrè wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì na dhi i sè. Alo ni, adrè tà lazí Títò dri tà adrézó Èkèlézyà ni drì kobhá ki kipè dhi ki tà sè (1:5-16). Tàko ko, mómí bǐ Èkèlézyà Kùrétè àdhya na dhi ki tà tá dóro ko. Rǐ ni, Pólò adrè Títò ni drì ta, tà kitswábhá dré tadhálé mómí twátwa Èkèlézyà na dhi i dré dhi ki tà sè: àgo màlìga i, tòkó màlìga (kitswábhá kpà kyánzi ki tadhá dhi i), kàdhúra i, ìndì màrábà i (2:1-15). Na ni, Pólò adrè mómíyá ka'ìbhá dhi i kàdré atsílè ngìni ya dhi ni tà tadhá Títò dré (3:1-11). Ayi nda i kàdré tà kàdrìkàdrì bha mómí i kòfalé, adrézó tà kitswábhá mómí ki 'o ru lanzí dhi ki ga.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma (1:1-4)
- 2) Èkèlézyà ni drì kobhá ki tà (1:5-16)
- 3) Tà kitswábhá tadhálé mómí twátwa Èkèlézyà na dhi i dré dhi i (2:1-15)
- 4) Mómíyá ka'ìbhá dhi ki atsima (3:1-11)
- 5) Pólò ni kúlí kùdù (3:12-15)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Gìká ni màrábà, ìndì Yésu Krísto ni àpóstolò, má adrè wárágà kònìdhi ni tisì ma. Gìká bhà ma adrélé àzi nda ni 'o, mómíyá i dré zìle dhi i kòka'író Yésu Krísto, tà bàti nǐzo gò, adrézó tròle Gìká ni tà rú, ² i kàdré ró mǐ bha lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúzó. Gìká kitswálepí kinzó ta ko dhi lazí tá lídrì nda ni tà drìdrì bvò ni bhàma kandrà. ³ Dì lókyá dré tá bhàle dhi kòkìswá dre dhi, Gìká àma ki tidrìlepí nda dré áyi kúlí 'òzo apfòle ngádra 'á. Tàko ko, bhà áyi kúlí nda ni longoma ni tà má drígá, má kòlongóró ngóró dré tá tàle má kò'o dhi tǐni.

⁴ Má adrè wárágà kònìdhi ni tisì mǐ, Títò, àma mvá bàti àma ki tà ka'ìka'í na dhi dré. Gìká àma ki Atá i Yésu Krísto àma ki tidrìlepí dhi be dhi i kòbhà áyi ki togó tani mí rú, ìndì i kòfè tà kàdrìkàdrì mí dré!

Azi fele Titò dré 'òle tùrù Kùrétè àdhyà na dhi

⁵ Má tayí tá mi adréle Kùrétè na, mí kòledéro tà kitswábhá rè ko dhi i títi, bhàgo ki tobhàzo Ekèlézyà bhàandre àlo àlo títi dhi i 'ásè dhi i drìle, ngóro má dré tá lazilé mí dri dhi tìni. ⁶ Adré leá dhi, bhàgo kàdré mómí adrélepi tà àko í rú dhi 'i. Kàdré agó tòkó íbe àlo kwákwá dhi 'i. Akódhi ni ànzi ì kàdré mómí Yésu ni ka'ìbhá dhi 'i. I kàdré kpà tà kitswázó àyi ki asíkí ásà dhi àko àyi rú, kàdré tà swà 'òma ni tà sè yà, kó ngalè mómí ki kúlí gàma ni tà sè yà dhi. ⁷ Adré leá dhi, Ekèlézyà ni drì kòlepi kàdré mómí adrélepi tà àko í rú dhi 'i. Tàko ko, à adré Giká ni àzì bha akódhi drígá kòdhyà. Akódhi kàdré drìkàdrì ro ko, kombà ro ko, wá tsilepi ró ko, làpfubhá ro ko, ìndì làfa ndàlepi túrúpfú sè dhi ró ko. ⁸ Be ró dhi, kàdré ína mómí adrélepi mómí ki ka'ì dòle í véna togó dóro sè, adrélepi tà dóro le, adrélepi tà 'o tògyá sè, adrélepi gyágya ìndì lólo, ìndì adrélepi àyi tàndì ni lovó mvo dhi 'i. ⁹ Kàdré tròle gígí ro kúlí bàti tadhále í dré dhi i rú, í kòkitswáro mómí ki kodzó tà adréle tadhále gyágya dhi i sè, kitswázó kpà mómí adrébhá ligílè tà nda i rú dhi ki tàkonzì tadhá àyi dré.

¹⁰ Tàko ko, mómí adrébhá ligílè, adrébhá tà tàko ki ta, adrébhá kpà mómí ki lití dhi i bí. Lavulé dhi, àyi Yúdà ànzi ì kòfalé. ¹¹ Adré leá dhi, à kàtsú àyi ki ti. Angyá ko, ì adré àyikya tà kitswábhá tadhále ko dhi ki tadhá kòdhyà, kitswázó làfa kisú túrúpfú sè dhi bvó. I adré di mómí dzó àruka i 'ásè dhi ki drì kizá títi. ¹² Ayi ki tàndì ki pròfétà ki àlo tà dhi: «Kùrétèbhá i ngbú àyikya kinzòbhá 'i, kà'wá àtrá kònzì dhi 'i, ìndì kòvongbolobhá tòbvo ró dhi 'i.» ¹³ Tà tàle àyi rú nda kòdhi tà bàti 'i. Ásà dhi, mí kàdré àyi ki tàkonzì tadhá àyi dré ngádra 'á, ì kàdréro àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ika'ì na be dhi bvó. ¹⁴ Lè ì kògò adréle tròle títi tàko Yúdà ànzi kya i rú ko, ìndì tòlí mómíyá tà bàti gabhá rè dhi kya i rú ko. ¹⁵ Mómíyá adrébhá togó íbe lólo dhi i dré dhi, ngá títi dhi i lólo. Di, mómíyá tà ka'ika'ì àko adrébhá togó íbe ndì ró dhi i dré dhi, ngá títi dhi i ndì ró. Angyá ko, ì tayí àyikya àyi ki togó atsálé ndì ró àyi ki tà kisúkisù be. ¹⁶ Mómíyá làsú be kònini nda ì adré taa dhi, ì nì Giká be. Di, ì adré àyikya akódhi ni ga tà títi ì dré adréle 'òle dhi i sè. Ayi nda i mómíyá adréle gale gàgà dhi 'i. Ayi mómíyá adrébhá ligílè, ìndì kitswábhá tà dóro 'o bwà ko dhi 'i.

2

Tà kitswábhá tadhále mómí twátwa Ekèlézyà na dhi i dré dhi i

¹ Dì, mì ró dhi, mì kàdré mína tà tadhá ngóro dré kitswálé Gíká ni tà adrélé tadhále gyägya dhi sè dhi tîni. ² Mí kàdré àgo màlìga kì tadhá, ì kàdréro àyi kì tà kisùle dhi kì likí, adrézó tà 'o tògyá sè, ì kòkitswáro lindrì sè. Ì kàdré àyi kì totó tātā àyi kì tà ka'ika'ì na, àyi kì lèle na, ìndì àyi kì togó tsìma na.

³ Kàdré tòkó màlìga kì tà sè dhi, mì kàdré kpà àyi kì tadhá, ì kàdréro atsilé ngóro móndí àyi kì febhá adrélé lólo Gíká dré dhi ì tîni. Ì kàdré móndí kì rú ta kònzì ko. Ì kòtayí kpà àyi atsalé wá ni màrábà ì ró ko. Be ró dhi, ì kàdré ayikya tà dóro tadhá kòdhya. ⁴ Asà dhi, ì ni kitswá kyánzì kì tadhá, ì kàdréro àyi kì àgo kì le àyi kì ànzimvá ìbe, ⁵ adrézó tà 'o tògyá sè, adrézó togó ìbe lólo ìndì dóro, adrézó àyi kì dzó kì tà likí, adrézó drì asó àyi kì àgo ì kandrá, à kòkitswáro tà ta kònzì Gíká ni kúlí rú àyi kì tà sè ko.

⁶ Kàdré kàdhúra kì tà sè dhi, mì kàdré kpà àyi kì kodzó, ì kàdréro tà 'o tògyá sè. ⁷ Mì ró dhi, mì kàdré tà dóro 'o tà títi ì sè, ì kàdréro tà nda kì no mì rú, adrézó 'oá mína tîni. Mí kàdré tà mì dré adrélé tadhále dhi kì likí, kàdréro tà bàti ró kitswálé lindrì sè. ⁸ Mí kàdré kpà kúlí ta gyägya, à kòkitswáro kúlí nda kì kayí ko, ámi kàribhá ì kàdréro kanyò ro, ì dré adrélé tà kònzì àko tàle àma rú dhi sè.

⁹ Kàdré màrábà kì tà sè dhi, mì kàdré àyi kì kodzó, ì kàdréro drì asó àyi kì mírì ì kandrá tà títi ì sè, àyi kì tà kàdréro dóro àyi kì mírì nda ì mìlésè. Ì kàdré kúlí tokó àyi tí ko. ¹⁰ Ì kàdré kpà àyi kì ngá kugù àlomvá ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi kì tàndì kì tadhá ngóro móndí kitswálé ka'ile togó wāyi sè dhi ì ró, ì kàdréro Gíká àma kì tidrìlépi dhi ni tà adrélé tadhále dhi kì 'o adrélé lindrì ro tà títi ì sè.

¹¹ Tàko ko, Gíká tadhá àyi togó tani kitswázó móndyá títi dhi kì tidrì dhi dre. ¹² Akódhi ni togó tani nda sè dhi, adré àma kì tadhá atsima twá àyi tà rúsè dhi ni ga, lovó kònzì bvò kòndì àdhya kì 'òma be, mà kàdréro atsilé tògyá sè, adrélé tà gyägya 'o, adrézó tròle Gíká ni tà rú lókyá ándrò kòndhi sè. ¹³ Mà adré 'oá kònnìni, adrézó mì bha arí be, adrézó Yésu Krísto, àma kì Gíká kàdrì ìndì àma kì tidrìlépi dhi ni agòma mìlanzilanzì ro dhi ni letè. ¹⁴ Akódhi nda fè àyi tàndì àma kì tà sè, kitswálé àma kì apá tàkònzì títi ì lésè, ìndì kitswálé àma kì temvé adrélé móndyá lólo ìna ì ró, mà kàdréro àtsì ró adrélé tà dóro 'o.

¹⁵ Mí kàdré tà nda kòdhi kì tadhá móndí ì dré kòdhya, adrézó àyi kì kodzó, adrézó àyi kì lotó rinyí wāyi fèle mì dré dhi sè. Mí kòtayí mì dhya àlo dré ayizèle ko.

3

Móndyá ka'ibhá dhi ki atsimá

¹ Lè mí kògò adrélé tàá móndyá ka'ibhá i dré dhi, ì kàdré àyi ki bha àyi ki ópí i zàle, ìndì dhya bhàle àyi drìle dhi i zàle. I kàdré àyi nda ki kúlí yi, adrézó gànzi ró tà dóro títi dhi ki 'o. ² I kòtà dhya àlo ni rú kònzì ko. I kòlawà kpà móndí íbe ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi ki togó dóro ìndì yàà tadhá móndyá títi i véna.

³ Tàko ko, wáláká dhi, àma tá kókpà móndí azaaza ligíbhá Giká rú, àyi ki tayíbhá litílé dhi 'i. Ama tá màràbà àma ki lovó kònzì kya, ìndì lovó twátwa bvò àdhyà kya 'i. Mà adrè tá tatsilé tà kònzì 'obe, lovó kònzì bhabe, ìndì togó kònzì bhabe àma kòfalésè. Móndí àruka ì adrè tá kpà togó kònzì bha àma rú. ⁴ Dì, Giká àma ki tidrílépi dhi tadhá tá ína áyi togó dóro áyi lèle be àma dré gò, ⁵ àma ki tidrízó. Tidrí tá àma tà gyágya mà dré 'òle dhi i sè ko. Be ró dhi, tidrí ína àma í dré àma ki kizà lèle bhàle dhi sè. Tàko ko, dzì tá àma àma ki tàkònzì lésè, àma ki tìzo tódhyá, lídrì tídhí ro dhi ni afèzo àma dré Tírí Lólo ni rìnyí sè. ⁶ Dré Tírí Lólo nda ni kutúzó gàle àma léna bí Yésu Krísto àma ki tidrílépi dhi sè, ⁷ kitswálé àma í dré bhàle gyágya áyi togó tani sè dhi i, mà kòkisúró lídrì kóná vésè kólyá dhi tàyilé ro, adrézó àma ki mì bha ásà. ⁸ Kúlí kòdhi i, kúlí kitswálé ka'ile dhi 'i. Má adrè di lèá dhi, mí kàdré tà kòdhi ki tadhá ngádra 'á, móndyá Giká ni ka'ibhá dhi ì kàdréró àyi ki fe adrélé tà dóro 'o. Tà nda i tà dóro lavúlé kitswábhá móndyá títi dhi ki ledé dhi 'i.

⁹ Dì, mí kàdré mína káyi azaaza dhi ki ga, tábhí ki rú ki atíma íbe, lawà íbe, ìndì tà kayima tátrítrí kúlí ni tà dri dhi be. Tàko ko, tà nda kòdhi i tà tàko kitswábhá móndí ki ledé bwà ko dhi 'i. ¹⁰ Dhya àlo kàdré móndí ki 'o ru lanzí dhi, lè mí kòkodzó akódhi nda vésè àlo tsàle vésè rì. Kòyi ko dhi, mí kòtayí akódhi. ¹¹ Mí nì tàle dhi, dhya làsú be kònìni dhi tayí áyi tà kisùkisù abílé dre dhi be. Tàkònzì dré adrélé 'òle dhi i sè dhi, adrè tà bhà áyi tándi dri.

Pólò ni kúlí kùdù

¹² Má ni Arètémà 'i yà kó ngalè Tíkíkò 'i yà dhi ni mu mí véna. Ayi nda ki àlo kòtsa dre dhi, mí kò'o tà títi dhi i lizo àma kisú Nìkòpòlí na. Tàko ko, má nò dóro ni, má dré lókyá kidhì àdhyà ni letèle lavúlé kònàle dhi. ¹³ Mí kò'o tà títi dhi i Zénà tòlí tà 'òlepi dhi ki ledézó Apólò be lile àyi ki atsí na, ngá àlo kòpiró àyi láti na ko. ¹⁴ Lè àma ki móndyá ì kònì àyi ki fèle adrélé tà dóro 'o, ì kòkitswáró ngá fe móndyá adrèbhá lovó ni íbe dhi i dré, adrézó kpà lò'wa dóro 'a bí.

¹⁵ Mòndyá tíí mà dré adrézó àyi íbe kònwa dhi ì fè mòdo mí dré. Mí kòfè kpà mòdo mómnyá ka ìbhá tíí adrèbhá àma kí le dhi ì dré.
Gíká nì togó tani kàdré àmi íbe tíí!

Wárágà Pólò dré tisìle Fìlèmonà dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Fìlèmonà dré dhi 'i. Fìlèmonà nda tá mómí kàdrì Yésu ni ka'ilepi, adrélépi Èkèlézyà Kòlòsáyì àdhya na dhi 'i. Akódhi tá m̀aràbà àlo rú be Onèsímò dhi íbe. Onèsímò nda lapá tá Fìlèmonà drígàsè lile ru kisú Pólò be b̀ádzó na. Di Pólò dré akódhi ni togó asézó Yésu ni ka'ì gò, dré kisùzoá dóro ni, í dré akódhi ni logólé líyí ni véna dhi.

Pólò adré di wárágà kònìdhi ni tisì Fìlèmonà ni ti lizizó, kòtrìró áyì m̀aràbà nda ni tàkonzì, akódhi ni ka'izo dòle ngóro áyì adrúpi Krìsto na dhi ró. Pólò adré lèá dhi, Fìlèmonà kò'o tà nda kònìni ngóro tòlí bhàle í dri dhi tíni ko, be ró dhi, ngóro dré lèle 'òle áyì lèle Krìsto na dhi sè dhi tíni.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki a'ima

Pólò ni m̀odo fèma (1:1-3)

Pólò ni àwoyà fèma Fìlèmonà ni tà sè dhi (1:4-7)

Fìlèmonà ni ti lizima Onèsímò ni tà sè dhi (1:8-22)

Pólò ni kúlí kùdù (1:23-25)

Pólò ni m̀odo fèma

¹ Ma, Pólò 'ìle b̀ádzó kòndi 'á Yésu Krìsto ni tà sè dhi, túmání àma ki adrúpi Tímòtéyò be dhi, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì mí, àma ki àziàmú Fìlèmonà mà dré lèle tò dhi dré. ² Mà adré kpà tisíá àma ki amvúpi Apíyá dré, àma ki àdzú bhuàmú Arùkípò dré, ìndì m̀ondyá Èkèlézyà àdhya adrèbhá ru kímó ámi dzó na dhi ì dré. ³ Gìká àma ki Atá ì Mírì Yésu Krìsto be dhi ì kòbhà àyì ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

Pólò fè àwoyà Fìlèmonà ni tà sè

⁴ Lókyá má dré adrèrà'a tà zi Gìká tí dhi 'á dhi, má adré ngbú adrélé àwoyà ta akódhi dré ámi tà sè, adrézó kpà tà zi akódhi tí mí dré. ⁵ Tàko ko, má adré ámi tà ka'ika'ì Mírì Yésu na dhi ni tà yì, túmání ámi lèle mí dré adrélé tadhálé m̀ondyá lólo títi Gìká àdhya ì véna dhi ni tà be. ⁶ Má adré di tà zi Gìká tí, ámi tà ka'ika'ì nda kàdréró lò'wa 'a bí, mí kònìrò tà tani títi mà dré adrézó ába Yésu Krìsto na dhi ì be dhi bvó. ⁷ Ama adrúpi, ámi lèle timbà àma togó gale arí sè bí, mí dré m̀ondyá Gìká àdhya ki togó tindrìle dhi sè.

Pólò lizí Fìlèmonà nì ti Onèsímò nì tà sè

⁸ Asà dhi, tágba má dré tá kitswázó tòlì fe mí dré Krísto na tà kitswálépi mí dré 'òle dhi sè dhi, ⁹ má adré mána ámi ti lizí lèle sè. Di, ma, Pólò màlìga ró 'ìle nyànomvá bãdzó 'á Yésu Krísto nì tà sè dhi, ¹⁰ má adré ámi ti lizí áma mvá Onèsímò nì tà sè. Tàko ko, akódhi nda atsá áma mvá ro Krísto na kònwa bãdzó 'á. ¹¹ Wáláká dhi, akódhi tá móndí tàko 'i mí mìlèsè. Di, nyànomvá dhi, akódhi ina móndí kitswálépi áma ki ledé tùmání mí be dhi 'i.* ¹² Má adré akódhi nì logó mí véna, tágba akódhi dré adrézó áma tàndi nì togó 'i dhi.

¹³ Má lè tá tò akódhi nì kikilé ànyi má làga kònwa, kòledéro ma ámi àrà 'a, má dré adrérà'a bã nya Rúbí Tani nì tà sè dhi 'á. ¹⁴ Di, má kitswá tá 'òà kònini mí dré ka'íá àko ró ko. Be ró dhi, má adré leá dhi, mí kò'o tà dóro ngóro mí dré lèle 'òle dhi tìni, ngóro tòlì bhàle mí dri dhi tìni ko.

¹⁵ Aruka nì, mì lanzí tá ru Onèsímò be lókyá tsà sè, mí kògòro akódhi nì kisú adrézó ába nyo be dhi bvó. ¹⁶ Nyànomvá dhi, akódhi véle ngbà 'í màrábà 'i ko. Akódhi lavú véle màrábà byá. Akódhi adrúpi má dré mána lèle tò dhi 'i. Di, lavulé dhi, akódhi nì adré móndí mí dré dra lèle tò dhi 'i, ìndì adrúpi mí dré dra lèle tò Mírì na dhi 'i.

¹⁷ Di àsà dhi, mí kàdré áma no ámi arúpi ró dhi, mí kòka'í akódhi ngóro mí nì tá áma tàndi nì ka'í kòdhyà na tìni. ¹⁸ Akódhi kò'o mi kònzi yà, kó ngalè kàdré ámi màri íbe í rú yà dhi, mí kòbhà màri nda áma rú tí. ¹⁹ Ma, Pólò, má adré kúlí kòni ki tisì áma tàndi nì drígá sè: Má nì màri nda nì logó mí dré. Kònò má nì tá kitswá tàá dhi, mì mána áma màri íbe mí rú, ìndì màri nda ámi tàndi nì lídrì 'i. ²⁰ Di áma adrúpi, má adré leá mí kò'o tà nda kòdhi má dré Mírì nì rú sè. Mí kòtindrì áma togó Krísto na. ²¹ Má adré wárágà kònìdhi nì tisì mí dré, adrézó ka'íá dhi, mí nì áma kúlí ka'í 'òle. Má nì, mí nì véle tà 'o tà má dré adrélé zìle kòdhi nì lavú byá dhi be.

²² Kòdhi íbe dhi, mí kòledé àrà má dré kitswázó ayílé mí véna dhi be. Tàko ko, má adré m̀ bha Giká véna, kònzìró láti má dré gòzo tsàle àmi véna, ngóro mì dré adrélé zìle akódhi tí dhi tìni.

Pólò nì kúlí kùdù

²³ Epáfurà mà dré adrézó bã nya ába Yésu Krísto nì tà sè dhi, fè mòdo mí dré. ²⁴ Márokò, Arìstàrukò, Démà, tsàle Lúkà be, áma àziàmù ró dhi, ì fè kpà mòdo mí dré.

²⁵ Mírì Yésu Krísto nì togó tani kàdré àmi íbe!

* **1:11** 1:11 Rú «Onèsímò» kònìdhi adré leá tàle dhi, «dhyà adrélépi móndí ki ledé dhi».

Wárágà tisìle Èbéré i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà tisìle Èbéré i dré dhi 'i. A nǐ dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi ngalè àdhi 'i ya dhi ko. Dì, à ni kitswá nòà dhi, à adré tisìá mónnyá Yésu ni ka'ìbhá gò, ì dré adrézó kizà nya dhi i dré. A adré di tisìá àyi nda ki kodzózó, ì kàdréró àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ika'í na. A adré kpà tadhá àyi dré ngádra 'á dhi, Yésu Krísto dhya àyi ki tidrìlépi kitswálé títi dhi 'i.

A lanzí wárágà kònìdhi 'a be rǐ. Alo ni, à adré Krísto ni tà kàdrì lavulè dhi ni tadhá (1:1-10:18). A adré tadhá dhi, akódhi Giká ni Mvágó adrélépi Giká ni tándi ni lídrì tadhá kyá í rú dhi 'i. Akódhi kàdrì pròfétà ki lavú, ángeló ki lavú, Mósè ni lavú, ìndì Yòsúwà ni lavú. Akódhi kòwánà kàdrì tà tídhí Giká dré bhàle ru yǐzo mónní ìbe dhi ni tà sè dhi 'i. Dì akódhi kàdrì kòwánà tà àku ru yǐzo dhi àdhya ki lavú. Akódhi ni lídrì fèle mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo dhi kókpà kàdrì, mòbòmà atú fèle vèsè be bǐ dhi ki lavú. Dì akódhi ni kàrí kutulépi dhi sè dhi, temvé àma ki togó tàkonzì lésè kitswálé títi, àma ki tidrízó.

Rǐ ni, à adré mónnyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, ì kàdréró tròle àyi ki tà ka'ika'í rú (10:19-13:19). A adré tà ka'ika'í mónnyá Giká àdhya atú dhi ì dré tadhálé dhi ki tà tadhá. A adré kpà Giká adré àma ki lotó áyi ànzi i tíni dhi ni tà tadhá. A adré kpà tàá dhi, mà kàdré àma ki mǐ bha Yésu dri, adrézó àma ki kisí ànyi Giká làga akódhi sè, ìndì àma ki tà ka'ika'í sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atíma

- 1) Krísto, Giká ni Mvágó adrélépi Giká ni tándi ni lídrì tadhá í rú dhi 'i (1:1-3)
- 2) Krísto kàdrì ángeló ki lavú (1:4-2:18)
- 3) Krísto kàdrì Mósè ni lavú, ìndì Yòsúwà ni lavú (3:1-4:13)
- 4) Krísto kòwánà kàdrì kòwánà atú dhi ki lavulépi dhi 'i (4:14-7:28)
- 5) Tà tídhí ru yǐzo Krísto sè dhi kàdrì, tà àku ru yǐzo dhi ni lavú (8:1-9:22)
- 6) Krísto ni lídrì fèle mòbòmà ro dhi kàdrì, mòbòmà atú fèle dhi ki lavú (9:23-10:18)
- 7) Àma ki kisima ànyi Giká làga dhi (10:19-39)
- 8) Tà ka'ika'í (11:1-40)
- 9) Giká ni ànzi ki lotoma (12:1-13)
- 10) Tà tàle mónnyá ka'ìbhá ki kodzózó dhi i (12:14-13:19)
- 11) Kúlí kùdù (13:20-25)

Gìkà longó áyi kúlí áyi Mv́áagó tí

¹ Atú dhi, Gìkà longó tá áyi kúlí àma ki tábhí i dré áyi pròfètà i tí, lókyá twátwa i sè ìndì láti twátwa i sè. ² Dì, lókyá kùdù kònìdhi sè dhi, longó áyi kúlí àma dré áyi tándi ni Mv́áagó tí. Akódhi nda dhya Gìkà dré tá 'òle ngá títi dhi ki bha dhi 'i, ìndì dhya dré bhàle kitswálé tà títi í dré lazilé tàylé ro dhi ki kisú dhi 'i. ³ Akódhi nda adrè lagulé Gìkà ni tándi ni m̀lanzilanzì sè. Adré kpà Gìkà ni tándi ni lídrì 'o adrélé nòle kyá í rú. Adré ngá títi dhi ki 'o adrélé ru totó àyi ki àrà i 'àsè áyi kúlí rinyi ró dhi sè. Akódhi dré mónyá bvò dri dhi ki temvézó àyi ki tàkonzì lésè dhi àmvolésè dhi, dré mbàzo lirílé Gìkà múrúngu dhi ni dríágo lésè bhù na.*

Gìkà ni Mv́áagó kàdrì ángélo ki lavú

⁴ Dì Gìkà ni Mv́áagó nda atsá kàdrì ángélo títi dhi ki lavú byá, ngóro rú Gìkà dré fèle drá dhi dré kpà adrélé kàdrì ángélo kya ki lavú byá dhi tíni. ⁵ Tàko ko, Gìkà tà tá tàdzì tà ángélo dré ngóro dré tàle áyi Mv́a dré dhi tíni ko. Tà tá áyi Mv́a nda dré dhi:

«Mí àma Mv́áagó 'i.

Àndrò dhi, má ti mi ma.»†

Tà kpà dhi:

«Má ni mána adrè akódhi ni Atá ro.

Akódhi ni ína adrè áma Mv́a ro.»‡

⁶ Kòdhi íbe dhi, lókyá Gìkà dré tá adrèrà'a áyi Mv́a kàyo nda ni amù bvò dri dhi 'á dhi, tà dhi:

«Lè ángélo títi Gìkà àdhya ì kòbhà akódhi ni lindrì.»§

⁷ Kàdrè ángélo ki tà sè dhi, Gìkà tà dhi:

«Akódhi adrè áyi ángélo ki amù lyá tíni.

Adré áyi m̀arábà nda ki amù àtsí làdra tíni.»*

⁸ Dì, kàdrè ína akódhi ni Mv́a ni tà sè dhi, tà dhi:

«Á! Gìkà, ámi lirírà adrézó òpì nya dhi ni adrè kóná vésè kólyá.

Mí ni adrè òpì nya kùtù fa adrélépi ámi tà gyägya tadhá dhi sè.

⁹ Mí lè mína tà gyägya kòdhya gò, tà kònzì gàzo gàgà.

Dì ásà dhi, Gìkà, ámi Gìkà zì mi adrélé kàdrì ámi arúpi ki lavú gò,

dò kólénzé àdhya ni dàzo mí dri.»†

¹⁰ Akódhi tà kpà áyi Mv́a nda ni tà sè dhi:

* **1:3** 1:3 Opì kàdrì ni dríágo lésè dhi, àrà adrélé fèle móndí dré akódhi ni lindrì tadházó dhi 'i. † **1:5** 1:5 A kònò Longó i 2:7. ‡ **1:5** 1:5 A kònò 2 Sàmùwélé

7:14. § **1:6** 1:6 A kònò Dùtèrònómè 32:43. * **1:7** 1:7 A kònò Longó i 104:4.

† **1:9** 1:9 A kònò Longó i 45:7-8.

«Mírì, ngá títi dhi ki kidhoma 'á dhi, mí bhà tá bvò ni pá mî.

Mí bhà tá kpà bhù i ámi tàndi ni dríagá sè.

¹¹ Ngá nda ki dra akílè títi, di, mí ni mína ngbú adrè be.

Ɔ ni akù kítá i tíni.

¹² Mí ni àyi ki kopá kánzò tíni.

Ɔ ni ru ladzá kítá àku dhi i tíni.

Di, mí ni mína ngbú adrè ngóro mí dré adrélé dhi tíni.

Ami kóná kitswá kpà tàdzi akílè ko.»[‡]

¹³ Gíká tà kpà tàdzi tà ángéló àlo dré kònini ko:

«Mí alì lirílè áma dríagó lésè,

tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá ki bhàzo adrélé ámi pá zàle dhi 'á.»[§]

¹⁴ Ángéló títi dhi i ngbà 'í tirí adrèbhá Gíká ni àzì 'o dhi 'i.

Akódhi adrè àyi ki amù mónnyá dra lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúbhá dhi ki ledé.

2

Tà kàdrì adrézó móndí ki tídrì dhi

¹ Di ásà dhi, lè mà kàdré véle tròle tà mà dré yìle dhi i rú wáláká ni ni lavú, mà kòkitswáro vwàle tà nda i rúsè ko dhi bvò. ² Tàko ko, Gíká 'o tá kúlí atú í dré tá longólé ángéló i tí dhi i adrélé ru totó tàtá. Di dhya ángùdhi kúlí nda ki gàlepi 'òle dhi kisú tá ína tà ñòle í dri kitswálépi áyi tàkonzì sè dhi. ³ Kàdré kònini dhi, mà ni di àmakya lapá tàbvò tàma sílèsè ngíniginì ró, mà kàdré tà kàdrì adrézó móndí ki tídrì ándrò kòdhi ni no tà tàko ró dhi? Mírì Yésu ni tàndi longó tá rè zyà tà nda ni gò, mónnyá akódhi ni yibhá dhi i dré tadházóá àma dré dhi, tà nda tà bàti 'i káyà dhi.

⁴ Gíká tadhá kpà ngádra 'á dhi, tà nda tà bàti 'i, tà twátwa líndrìga ró dré 'òle móndí i kòfalé dhi i sè, ìndì rìnyí twátwa Tirí Lólo àdhya dré lanzilé móndí i dré ngóro dré lèle 'òle dhi tíni dhi i sè.

Yésu atsá móndí ro àyi adrúpi ki tídrì

⁵ Di, kàdré ángéló ki tà sè dhi, Gíká bhà bvò adrélépi alìle mà dré adrézó tà ni ni ta dhi adrélé àyi ki pá zàle ko. ⁶ Be ró dhi, à tisì tà Gíká ni Kúlí na kònini:

«Á! Gíká, móndí tá ína àdhi 'i, mí dré adrézó akódhi ni tà kisù dhi?

Móndí ni mvá tá ína àdhi 'i, mí dré adrézó akódhi ni tà no dhi?

⁷ Mí bhà akódhi adrélé lókyá tsà sè ángéló i zàle.

Mí bhà kpà akódhi ni mî lanzìle, líndrì fèzo drá.

⁸ Mí bhà kpà tà títi dhi i adrélé akódhi ni pá zàle.»^{*}

[‡] 1:12 1:12 A kònò Longó i 102:26-28. § 1:13 1:13 A kònò Longó i 110:1.

^{*} 2:8 2:8 A kònò Longó i 8:5-7.

Gìkà kòbhà tà tíí dhi i mómódí nì pá zàle kònìni dhi, tayí tà àlo dré bhàle akódhi nì pá zàle ko dhi ko. Di, nyànomvá dhi, mà nò rè tà tíí dhi i adrérà'a akódhi nì pá zàle dhi ko. ⁹ Di, mà adré Yésu nì no kòdhya. Tàko ko, Gìkà bhà tá akódhi nda adrélé lókyá tsà sè ángéló i zàle, kitswálé Gìkà nì togó tani sè dhi, kòdràró mómódí tíí dhi kì tà sè be dhi bvó. Di nyànomvá dhi, Gìkà bhà akódhi nì mĩ lanzile, lindrì fèzo drá, dré tá kizà ka'ile nyàle gò dràzo dhi sè.

¹⁰ Tàko ko, adré tá leà dhi, Gìkà ngá tíí dhi ì dré adrézó ásà adrélé kpà drá dhi, kò'o Yésu nì tà kitswálé tíí kizà dré nyàle dhi sè, kitswázó ànzì zyandre dhi kì adrì áyì mĩlanzìlanzì kisé dhi bvó. Angyá ko, Yésu nda dhya láti nzilepi àyì dré lindrì kisúzó dhi 'i.

¹¹ Di Yésu adrélépi mómódí kì 'o atsálé lólo nda, túmání mómódí dré 'òle atsálé lólo dhi íbe dhi kì Atá àlo kwákwa. Ásà dhi, akódhi adré àyì kì zì áyì adrúpi i ró kanyò àko. ¹² Tàko ko, tà dhi:

«Á! Gìkà, má nì ámi tà longó áma adrúpi i dré.

Má nì ámi rú bha kùle àyì ru kìmóbhá nda i kòfalé.»†

¹³ Tà kpà dhi:

«Má nì áma tà ka'ika'ĩ bha Gìkà léna.»

Tà kókpà dhi:

«Ma kònìdhi, túmání ànzì Gìkà dré afèle má dré dhi íbe.»‡

¹⁴ Di ànzì nda ì dré adrélé rúbhá íbe ìndì kàrí íbe dhi sè dhi, Yésu nì tàndì atsá tá kpà mómódí ro àyì tìni. 'O tá kònìni, kitswálé áyì dràma sè dhi, í kòpfuró Dzaborò adrélépi tá rìnyí dràdrà àdhya íbe dhi nì tà, ¹⁵ ìndì í kòtrìró mómódí tíí adrèbhá tá àyì kì lókyá wáyi sè màrábà i ró dràdrà ròma sè dhi i be dhi bvó.

¹⁶ Tà bàti ró dhi, akódhi atsá ángéló kì ledé kòdhya ko. Be ró dhi, atsá ína Abàramà nì ànzì kì ledé kòdhya. ¹⁷ Ásà dhi, adré tá leà dhi, akódhi kàtsá áyì adrúpi i tìni tà tíí i sè, kàtsáró àyì kì kòwánà kàdrì kitswálépi àyì kì kizà bha ìndì kitswálépi adrélé ka'ile dhi ró Gìkà kandrá, kò'oró tà tíí dhi i mómódí kì tàkonzì trizo be dhi bvó. ¹⁸ Tàko ko, akódhi nì tàndì nya tá kizà, tà dré tá adrérà'a àyì tabhĩ dhi 'á. Ásà dhi, a nì kitswá mómódí tà dré adrélé tabhìle dhi kì ledé bwà.

3

Yésu kàdrì Mósè nì lavú

¹ Di áma adrúpi Gìkà dré azilé adrélé mómódí lólo ína i ró nì i, mĩ kisé rè Yésu nda nì tà ká. Akódhi, àpóstolò ìndì kòwánà kàdrì mà dré ka'ile bàti gò, adrézó tà nì nì longó

† 2:12 2:12 A kònò Longó i 22:23. ‡ 2:13 2:13 A kònò Esáyà 8:17-18.

dhi 'i. ² Akódhi 'o tá tà títi Gĩká áyi zìlepi dhi dré bhàle í drígá dhi i, ngóro Mósè dré kpà tà títi Gĩká ni dzó na bhàle í drígá dhi ki 'òle dhi tìni. ³ Di, Yésu kitswá ína lindrì kàdrì sè Mósè ni lavú, ngóro dhya adrélépi dzó si dhi dré adrélé lindrì íbe kàdrì, dzó síle nda àdhya ni lavú dhi tìni. ⁴ Tàko ko, dzó títi dhi i dré dhi, dhya àyi ki sibhá dhi i be. Di, dhya ngá títi dhi ki sìlepi dhi, Gĩká 'i. ⁵ Mósè àdhya ró dhi, kitswá tá Gĩká dré ka'ile ngóro màrábà í dré bhàle áyi dzó na dhi ró gò, dré tà Gĩká dré lèle tàle lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi ki longózó. ⁶ Di, Krísto àdhya ró dhi, kitswá ína Gĩká dré ka'ile ngóro áyi Mvágó í dré bhàle áyi dzó drìle dhi ró. Ama Gĩká ni dzó nda 'i, mà kàdré tròle tà mà dré ka'ile bàti gò, adrézó mì bha ásà, ìndì adrézó drì bha kuru ásà dhi rú dhi.

Ama ki togó 'òma tombálé ko dhi

⁷ Di ásà dhi, ngóro Tírì Lólo dré adrélé tàle Gĩká ni Kúlì na dhi tìni:

«Ándrò dhi, mì kòyi Gĩká ni kúlì dhi,

⁸ mì kò'o àmi ki togó tombálé ko.

Mì kò'o ngóro àmi ki tábhì kya tìni ko,

lókyá ì dré tá ligírà'a má rú, ìndì ì dré tá áma tabhìrà'a duku na dhi 'á.

⁹ Kònàle dhi, ì tabhì tá ma, áma togó vwàvwà tabhìzo,

tágba ì dré tá tà títi má dré 'òle dhi ki nòzo kóná nyadhi-rì dhi.

¹⁰ Asà dhi, áma togó dré aswázó mónnyá lókyá nda 'á dhi i rú.

Di má dré tàzoá dhi: «Ë adré ngbú àyi ki togó tayí adrélé vwàle má rúsè vwàvwà.

Ë nì kpà áma látì lebèle ko.»

¹¹ Di má dré mònndrà sìzo togóaswa dré, tàzoá dhi:

«Ayi nda ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko!»*

¹² Di áma adrúpi i, mì kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdréró togó kònzi, adrélépi Gĩká lídrì ro dhi ni ka'ì ko gò,

adrézó áyi alá akódhi rú dhi íbe ko. ¹³ Be ró dhi, mì kàdré ru tìmbà àmi kòfalésè àmi ki tà ka'ika'ì na kítú àlo àlo títi i sè, àmi ki àlo kótayíró i tàkonzi dré litíle gò, áyi togó 'òzo tombálé Gĩká rú dhi ko. Lè mì kàdré 'òá kònini, à dré rè

dhu adrérà'a kítú nda ni zi «Ándrò» dhi 'á. ¹⁴ Tàko ko, áma Krísto ni arúpi 'i bàti, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'ile drìdrì dhi rú, tsàle byá áma ki lókyá ni kùdù na dhi. ¹⁵ Ngóro

Gĩká ni Kúlì dré adrélé tàle dhi tìni:
«Ándrò dhi, mì kòyi Gĩká ni kúlì dhi,

* 3:11 3:11 A kònò Longó i 95:7-11.

mì kò'o àmi ki togó tombálé, ngóro àmi ki tábhí ì dré tá 'òlè ì dré ligírà'a Giká rú dhi t́ni ko.»†

16 Di àyi Giká ni kúlí yibhá gò, ì dré ligízó akódhi rú nda i tá àdhibhá 'i? Ayi nda i tá zakó mónnyá títí Mósè dré tá adrìle apfòzo àyi íbe Ezèpétò lésè dhi 'i? 17 Di Giká ni togó aswá tá kóná nyadhì-rì dhi àdhibhá i rú? Ayi nda i tá zakó mónnyá tàkonzì 'obhá gò, ì dré ledhézo todràle duku na dhi 'i? 18 Di Giká s̀i tá m̀ondrà àdhibhá i dré tàzoá dhi, ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé í be dhi léna ko dhi? Ayi nda i tá zakó mónnyá akódhi ni kúlí gabhá 'òlè dhi 'i? 19 Di mà adrè nòá dhi, àyi nda ì kitswá tá file àrà adrézó lovólé nda léna ko, ì dré Giká ni ka'ile ko dhi sè.

4

Arà adrézó lovólé Giká be dhi

1 Di Giká lazí tà tayílé àma dré, tàzoá dhi, mà ni kitswá file àrà adrézó lovólé í be dhi léna. Asà dhi, mì kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòtayíró lókyá fizo àrà nda léna dhi lapálé ko. 2 Tàko ko, à longó Rúbí Tani àma dré yìle, ngóro Ìsèrélè ànzi nda kya t́ni. Di, rúbí ì dré yìle nda ledé tá ína àyi ko. Angyá ko, ì yi tá rúbí nda kisúlé tà ka'ika'í sè ko. 3 Di, àma rúbí nda ni ka'ibhá dhi i, mà adrè àmakya file àrà adrézó lovólé nda léna. Kàdré àrà nda ni tà sè dhi, Giká tà dhi:

«Di má s̀i tá m̀ondrà togóaswa dré, tàzoá dhi:

«Ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko!»*
Giká tà tá tà nda kònini, tágba dré tá àyi àzì 'òzo akílé kidhólé í dré bvò bhàrà lésè dhi. 4 Tàko ko, à tisi tà kítú ni nzi-drì-rì ni tà dri, Giká ni Kúlí na dhi kònini: «Kítú ni nzi-drì-rì sè dhi, Giká dré lovózo àzì títí í dré tá 'òlè dhi i sè.»† 5 Di akódhi ni Kúlí nda adrè kpà tàá dhi: «Ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko.»

6 Di tayí dhu rè lókyá mónní àruka ì dré kitswázó file àrà adrézó lovólé nda léna dhi. Angyá ko, mónnyá atú Rúbí Tani yibhá nda ì fi tá àyikya àrà nda léna ko, ì dré kúlí nda ni ka'ile 'òlè ko dhi sè. 7 Di kóná bí lókyá nda àmvolésè dhi, Giká dré gòzo tódhyá kítú àzya bha, kítú nda ni zizo «Ándrò» gò, dré longózoá Dàwídi tí ngóro tisiìle kònwa dre dhi t́ni:

«Ándrò dhi, mì kòyi Giká ni kúlí dhi,

mì kò'o àmi ki togó tombálé ko.»‡

8 Tàko ko, Yòsúwà kò'o tá kó rè mónnyá nda i file àrà adrézó lovólé nda léna 'í dhi, kònò Giká gò tá kítú àzya adrézó file

† 3:15 3:15 A kònò Longó ì 95:7-8. * 4:3 4:3 A kònò Longó ì 95:11. † 4:4 4:4 A kònò Kidhoma 2:2. ‡ 4:7 4:7 A kònò Longó ì 95:7-8.

lána dhi ni tà ta ko. ⁹ Di ásà dhi, tayí dhu rè àrà móndyá Gĩká àdhya ì dré kitswázó lovólé lána sàbátù ni tà àdhya tíni dhi. ¹⁰ Angyá ko, dhya ángùdhi filepi àrà adrézó lovólé Gĩká be nda léna dhi, adré kpà lovólé áyi tándi ni àzí sè, ngóró Gĩká dré lovólé áyi àzí sè dhi tíni. ¹¹ Adré di leá dhi, mà kò'o tà títi dhi ì kitswázó file àrà adrézó lovólé nda léna, dhya àlo àma kòfalé dhi kògàrò Gĩká ni kúlí gò dhèzo Ìsèrélè ànzi nda kya tíni ko.

¹² Tàko ko, Gĩká ni kúlí lídrì ro, ìndì adrè tà 'o rìnyí sè. Kúlí nda tsi, sápi sí lĩtsi be rĩ dhi ni lavú byá. Adré file móndí léna tsàle byá àrà akódhi ni tà kisùkisù lanzízó togó ni be dhi na. Adré file tsàle byá àrà akódhi ni fà ki lanzízó fà ni ni dò be dhi na. Adré tà akódhi dré adrélé kisùle dhi ki bvó lanzí, tà dré adrélé lèle 'òle dhi íbe. ¹³ Ngá àlo ngá títi Gĩká dré bhàle dhi ì kòfalé dhi kitswá áyi zu akódhi mĩlèsè bwà ko. Ngá títi dhi ì ngádra 'á, dhya mà dré dra àma ki tà títi dhi ki tàzo akódhi kandrà nda mi.

Yésu, àma ki kòwánà kàdrì lavúlé dhi 'i

¹⁴ Di ásà dhi, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'ile bàti gò, adrézó longóá dhi rú. Tàko ko, àma kòwánà kàdrì lavúlé, filepi bhù na tsàle byá Gĩká ni tándi véna dhi íbe. Akódhi nda, Yésu, Gĩká ni Mváagó 'i. ¹⁵ Ama ki kòwánà kàdrì nda, móndí kitswálépi kizà do áyi togó na àma ki tà yàya ki tà sè bwà ko dhi 'i ko. Be ró dhi, àma ki kòwánà kàdrì nda ína dhya tà títi dhi ì dré tabhìle àma tíni gò, dré ína tàkonzì 'òzo ko dhi 'i. ¹⁶ Di tà mà dré ka'ile bàti nda sè dhi, mà kàdré àma ki kisi ànyi Gĩká ni lirìrà adrézó òpì nya áyi togó tani sè dhi làga, kàdréró àma ki kizà bha, adrézó áyi togó tani bha àma rú, kitswázó àma ki ledé lókyá kitswálépi àma sè dhi sè be dhi bvó.

5

¹ Kòwánà kàdrì ángùdhi móndí ì dré adrélé kipèle dhi, ì adrè kipèá kitswálé áyi totó àyi ki kòfalé 'á Gĩká be, adrélé ngá fe ìndì mòbòmà fe akódhi dré àyi ki tàkonzì ki tà sè. ² Kòwánà kàdrì nda ni kitswá tà 'o togó yàya sè móndyá tà nibhá ko, àyi ki tayíbhá litílé dhi ì dré, áyi tándi ni tà dré kpà adrélé yàya dhi sè. ³ Di akódhi ni tà yàya nda sè dhi, lè kàdré ngá fe mòbòmà ro áyi tándi ni tàkonzì ki tà sè, adrézó kókpà feá móndí ki tàkonzì ki tà sè. ⁴ Dhya àlo kitswá áyi tándi ni bha adrélé kòwánà ro lindrì kisúzó ásà dhi ko. Gĩká kitswá ngbà 'í móndí ki zì adrélé àzí nda ni 'o dhi nì, ngóró dré Arónà ni zìle dhi tíni.

⁵ Kókpa kòdhi t́ni, Krísto bhà tá áyi t̀andi adrelé kòwánà kàdrì ro mìlanzìlanzì kisúzó ásà dhi ko. Be ró dhi, Gìká z̀i tá akódhi ǹi gò, tàzoá drá dhi:

«Mì áma Mvágó 'i. Ànrò dhi, má ti mì ma.»*

⁶ Tà kpà áyi Kúlí na dhi:

«Mì kòwánà kàdrì 'i kóná vésè kólyá, ngóro Mèlikìsèdèkè t́ni.»†

⁷ Lókyá Yésu nda dré tá adrérà'a bvò dri dhi 'á dhi, zi tá tà Gìká tí, adrézó ngòle kúlí 'u'ù sè àwò íbe dhya kitswálépi tá akódhi ǹi apá dràdrà lésè nda rú. Dì Gìká dré akódhi ǹi ỳzo, dré áyi bhàle Gìká ǹi r̀inyí zàle dhi sè. ⁸ Tágba akódhi dré tá adrézó Gìká ǹi Mv́ 'i dhi, lè tá kòñ Gìká ǹi kúlí ka'ìle 'òle dhi be, kizà í dré nyàle dhi sè. ⁹ Dì Gìká kò'o akódhi ǹi tà kitswálé títí dre dhi, akódhi dré atsázó dhya adrelépi lídrì kóná vésè kólyá dhi ǹi fe mónyá títí adrébhá áyi kúlí ka'ì 'òle dhi i dré dhi ró. ¹⁰ Angyá ko, Gìká bhà akódhi adrelé kòwánà kàdrì ro ngóro Mèlikìsèdèkè t́ni.

Ama ki tà ka'ika'i tayima ko dhi

¹¹ Ama tà íbe bí tàle tà nda i dri. Dì, tà nda ki àndu ngàma àmi dré dhi kòkòróko. Tàko ko, mì adré tà yi ǹile mbèlè ko. ¹² Lókyá lavú dre tò kídholé kítú mì dré Yésu ǹi ka'izo dhi sè, atsálé nyànómvá kòndhi. Lè tá dhi, mì kàtsá tà tadhábhá i ró dre. Dì, adré leá dhi, à kògò Gìká ǹi kúlí ǹi tà adrelé tadhále drìdrì dhi ki tadhá tódhyá àmi dré. Lè à kàdré bàsú fe àmi dré kòdhya, mányàngá tòmbatòmba 'i ko. ¹³ Dhya ángùdhi adrelépi ngbà 'í bàsú mvu dhi dhu rè mvámvá 'i. Akódhi ǹi rè tà adrelé tadhále tà gyágya dri dhi i ko. ¹⁴ Dì, mányàngá tòmbatòmba dhi ína móndí li'wábhá dre dhi i dré. Ayi nda i adré ngbú adrelé nyàá atsázó tògyabhá ro, i kòkitswáro tà dóro ki ǹi lanzìlé tà kònzì íbe.

6

¹ Dì ásà dhi, lè mà kòtayí tà adrelé tadhále drìdrì Krísto ǹi tà sè dhi i gò, adrézó tà adrébhá móndí ki 'o li'wálé àyi ki tà ka'ika'í na dhi ki tadhá kòdhya. Lè mà kògò tódhyá dzó ǹi pá bha, adrézó tà adrelé tadhále drìdrì kòni ki tadhá ko: dhyá ki togó ladzama tà adrébhá dhyá ki dri l̀ile dràdrà kisú dhi ki tà sè dhi, Gìká ǹi ka'ima, ² tà tadhále b̀atìsimò twátwa dhi ki tà dri dhi i, drígá bhàma móndí i dri dhi, mónyá dràbhá dre dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi, ìndì móndí ki tàbvó Gìká dré dra tàle kitswálé kóná vésè kólyá dhi. ³ Gìká kòlè dhi, mà ǹi 'òá kòndhi.

* 5:5 5:5 A kònò Longó i 2:7. † 5:6 5:6 A kònò Longó i 110:4.

⁴ Kàdré dī mǒndyá dhebhá àyi kī tà ka'ika'ī tayí dhi kī tà sè dhi, à nī kitswá àyi kī adrī agòlè àyi kī togó ladzá tódhyá dhi ngíníngíni ró? Tàko ko, àyi nda ì kīsú tá Giká nī ngádra ngá kazá àyi kī togó na dhi 'í. ÿ tabhī tá tà tani dré afèlè àyi dré bhù lésè dhi 'í. ÿ kidhó tá adrélé Tírí Lólo nī tà nī 'í. ⁵ ÿ tabhī tá Giká nī kúlí gò, ì dré nizoá tàlè dhi, kúlí nda dóro dhi 'í. ÿ kidhó tá kpà adrélé rīnyí lókyá adrélépi àlìlè dhi àdhya kī nī dhi 'í. ⁶ Dī tà nda kòdhi ì àmvolésè dhi, ì kòdhe àyi kī tà ka'ika'ī tayí dhi, à kitswá àyi kī adrī agòlè àyi kī togó ladzá tódhyá dhi bwà ko. Tàko ko, ì adré àyikya gòlè Giká nī Mvágó nī tidí tódhyá fa kipakipa dri, adrézó kanyò fe akódhi dré mǒndyá títi ì mi.

⁷ Bvò adrélépi kozya adrélépi dhìlè í dri rà dhi nī se gò, adrézó ngá 'o kàlè bī dhya bvò nda nī 'àzo àyi dré dhi ì dré dhi, adré tà tani kīsú Giká vélésè. ⁸ Dī, bvò adrélépi kùtsí kī 'o apfòlè mbì wàyá íbe dhi, atsá ína ngá àngyá ro gò, Giká dré adrézó 'òlè bvò nda nī tatrí. Kùdù ro dhi, a nī zàá vèlè àtsí sè.

⁹ Dī, àma arúpi má dré lèlè tò nī ì, tágba mà dré adrézó tà ta kònìni dhi, mà adré ka'íá dhi, mī nī àmíkya tà tani lavúlè dhi kī kīsú, túmání lídrì kóná vésè kólyá dhi be. ¹⁰ Tàko ko, Giká ngbú gyágya. Kitswá àzì dóro mī dré 'òlè dhi kī tà tivì ko. Kitswá kpà lèlè mī dré tadhálè í dré, tà mī dré 'òlè ìndì mī dré adrélé 'òlè àyi mǒndyá lólo ì dré dhi ì sè dhi nī tà tivì ko. ¹¹ Dī mà adré lèá dhi, àmì àlo àlo títi dhi ì mī kàdré dhu rè tà 'o togó be àtsi ró kònìni tsàlè kùdù na, mī kòkísúró tà mī dré adrézó mī bha ásà dhi ì kitswálé títi be dhi bvò. ¹² Mà adré lèá dhi, mī kàtsá tòbvo ró ko, be ró dhi, mī kàdré àmíkya tà 'o ngóro mǒndyá adrèbhá tà Giká dré lazílè dhi kī kīsú àyi kī tà ka'ika'ī sè ìndì àyi kī togó vwàvwà sè dhi kya tíni.

Tà Giká dré lazílè dhi kitswá tàdzì ru ladzá ko

¹³ Lókyá Giká dré tá adrérà'a tà lazì Abàramà dré dhi 'á dhi, sè tá mǒndrà tadházóá dhi, í nī tà í dré lazílè nda nī 'o bàti. Dhya kàdrì akódhi nī lavúlépi, dré tá kitswázó mǒndrà nda nī sī rú nī sè dhi tá yókódhó. Dī Giká sè tá mǒndrà nda àyi tàndì nī rú sè, ¹⁴ tàzoá dhi:

«Tà bàti ró dhi, má nī tà tani bha mí dri.

Má nī kpà àmì sùrú 'o lizólè zyandre ró.»*

¹⁵ Dī Abàramà kòletè tà nda togó vwàvwà sè dre dhi, dré tà Giká dré lazílè nda nī kīsúzó.

¹⁶ Mǒndí ì kàdré mǒndrà sī dhi, ì adré sìa mǒndí kàdrì àyi kī lavúlépi dhi nī rú sè. Dī mǒndrà nda adré tà ì dré tàlè dhi nī 'o adrélé ru totó tātā, adrézó káyi títi dhi kī 'o akílè.

* 6:14 6:14 A kònò Kidhoma 22:16-17.

17 Di Giká sị tá kpà m̀ndrà tà í dré lazílé nda ni 'òzo adrélé ru totó tātā, ìndì tadházóá mónnyá adrèbhá tá 'òle tà lazílé nda ni kisú dhi í dré dhi, tà í dré kisùle 'òle nda kitswá t̀dzí ru ladzá ko. 18 Di Giká 'o tá tà rì kitswábhá ru ladzá ko dhi í. Kitswá kpà ìna k̀nzò ta t̀dzí ko. 'O tá k̀ǹnì, kitswázó àma àma ki zubhá í léna dhi ki t̀mbà àma ki tà ka'ika'ì na, mà kàdréró tròle gígí ro tà mà dré adrézó m̀ bha ásà dhi rú. 19 Tà mà dré adrézó m̀ bha ásà nda adré àma ki 'o adrélé àma ki totó tātā, tà àlo k̀k̀itswáró àma ki tà ka'ika'ì kizí ko dhi bvó. Tà mà dré adrézó m̀ bha ásà nda adré kpà àma ki 'o lavulé kítá 'ìle t̀pelò bhù àdhyà ni 'a lakízó dhi 'ásè, adrélé file Arà lólo lavulé dhi na. 20 Yésu ni t̀ndi fì àrà nda na àma kandràna àma ki tà sè dre. Tàko ko, akódhi atsá k̀wánà kàdrì ro kóná vèsè kólyá Mèlik̀sèdèkè t̀ni.

7

Mèlik̀sèdèkè k̀wánà kàdrì 'ì

1 Mèlik̀sèdèkè nda tá ópí kàdrì bhàandre Sàlémà àdhyà drìle dhi 'ì, ìndì k̀wánà Giká kurú na bhù na dhi àdhyà 'ì. Abàramà dré tá adrèrà'a agòle àdzú dré tá ópí ki lavuzó dhi lésè dhi 'á dhi, Mèlik̀sèdèkè nda l̀ tá ru kisú akódhi be gò, dré tà tani bhàzo dríá. 2 Di Abàramà dré ngá títí í dré tá adólé àdzú nda lésè dhi ki dímè fèzo akódhi dré.* Rú Mèlik̀sèdèkè kòdhi adrè zyà leá tàle dhi «ópí tà gyàgya àdhyà». Kòdhi ìbe dhi, akódhi ni rú «ópí Sàlémà àdhyà» nda adrè leá tàle dhi «ópí tà k̀drìk̀drì àdhyà».† 3 Akódhi atá àko, andre àko, ìndì sùrú kómvo àko. Akódhi ni kidhoma yókódhó, akódhi ni lídrì ni kùdù kpà yókódhó. Akódhi Giká ni Mv́ t̀ni, ìndì adrè adrélé k̀wánà kàdrì ro kóná vèsè kólyá.

4 M̀ kisù rè ngalè Mèlik̀sèdèkè nda ni tà tá kàdrì ngíni ya dhi ká! Nd̀ndì àma ki tábhí Abàramà ni t̀ndi fè tá ngá títí í dré tá adólé àdzú lésè dhi ki dímè akódhi dré. 5 Mósè ni t̀trítrí kúlí adrè leá dhi, Lévi ànzì bhàle adrélé k̀wánà í ró dhi ì kàdré àyi ki adrúpi Ìsèrèlé ànzì ró dhi ki ngá títí dhi ki dímè lokó àyi drígàsè, tágba àyi nda ì dré kpà adrézó Abàramà ni ànzì 'ì dhi. 6 Di, tágba Mèlik̀sèdèkè nda dré angázó Lévi ni sùrú lésè ko dhi, kisú tá ìna Abàramà ni dímè akódhi drígàsè. Gò dré tà tani bhàzo dhya Giká ni lazikúlí ki kisúlèpi nda dri. 7 Ngóro mà dré ǹle be dhi t̀ni dhi, dhya adrélèpi tà tani bha dhi kàdrì, dhya adrézó tà tani bha dríá dhi ni lavú.

* 7:2 7:2 «Dímè» k̀ndhi, dhya ki ngá títí adrélé kisúlé, lanzílé 'a be mudrí dhi ki àlo adrélé fèle Giká dré dhi 'ì. † 7:2 7:2 A k̀nò Kidhoma 14:17-21.

⁸ Léví ànzì adrébhá díme kisé nda i àyikya móndí adrébhá dràle dràdrà dhi 'i. Di, Mèlikisèdèké díme kisélepi nda ina dhya Giká ni Kúlí dré adrézó tàá dhi, akódhi lídrì íbe kóná vèsè kólyá dhi 'i. ⁹ A ni kitswá ndàndì tàá dhi, Léví ànzì adrébhá díme kisé nda i fè tá àyi kì tándì kì díme Mèlikisèdèké dré àyi kì tábhí Abàramà ni láti 'ásè. ¹⁰ Tàko ko, lókyá Mèlikisèdèké dré tá Abàramà ni díme kisézó dhi sè dhi, Léví tá rè dhu àyi tábhí Abàramà ni rúbhá na be.

Yésu kòwánà kàdrì 'i Mèlikisèdèké tìni

¹¹ Tàtrítrí kúlí Giká dré tá fèle Ísèrèlè ànzì i dré dhi adré àyi totó, tà Léví ànzì adrébhá kòwánà i ró dhi i dré adrélé 'òle dhi i dri. Di kòwánà nda i kòkitswá tá tà 'o kitswálé títi Giká mìlèsè 'í dhi, lè tá akódhi kògò dhya àzya bha adrélé kòwánà ro ngóro Mèlikisèdèké tìni, di ngóro kòwánà angábhá Arónà ni sùrú lèsè dhi i tìni ko dhi àdho tà sè? ¹² Tàko ko, à kòladzá kòwánà kì tà dhi, adré kpà lèá dhi, à kòladzá tàtrítrí kúlí. ¹³ Ama kì Mírì mà dré adrézó tà kòdhi kì ta dhi angá tá ina sùrú twá lèsè. Dhya àlo sùrú nda lèsè dhi 'o tá àzì àlètàrì làga kòwánà ro tàdzí ko. ¹⁴ Angyá ko, mà nì tàle dhi, àma kì Mírì nda angá tá Yúdà ni sùrú lèsè dhi be. Mósè tà tá tà àlo sùrú nda ni tà dri ko, dré tá adrérà'a kòwánà kì tà ta dhi 'á.

¹⁵ Tà mà dré adrélé tàle kòdhi i atsa véle ngádra 'á tà kòndhi sè: Kòwánà àzya làsú be Mèlikisèdèké tìni dhi apfò dre. ¹⁶ Akódhi nda atsa kòwánà ro, ngóro tòlí dré adrélé tàle móndí kì sùrú kómvo kì tà sè dhi tìni ko. Be ró dhi, atsa ina kòwánà ro, dré adrélé rinyí íbe adrézó lídrì ro kóná vèsè kólyá dhi sè. ¹⁷ Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Mì kòwánà 'i kóná vèsè kólyá, ngóro Mèlikisèdèké tìni.»‡

¹⁸ Di Giká bhà tá tòlí àku dhi gàrà dri, tòlí nda dré tá adrélé rinyí àko ìndì tà àko dhi sè. ¹⁹ Angyá ko, Mósè ni tàtrítrí kúlí kitswá tá ina tà àlo 'o kitswálé títi bwà ko. Di, nyànómva dhi, Giká bhà tà dóro tà àku nda ni lavúlepi, mà dré adrézó mǐ bha ása dhi dre gò, mà dré adrézó àma kì kisi ànyi akódhi làga tà nda sè.

²⁰ Kòdhi íbe dhi, Giká sǐ kpà mòndrà tà nda ni bhàzo. Móndí àruka i atsa tá kòwánà i ró mòndrà àko. ²¹ Di, Giká bhà ina Yésu atsalé kòwánà ro mòndrà sè, tàzoá drá dhi:

«Mírì sǐ tá mòndrà, ìndì kitswá àyi kúlí ladzá ko:

<Mì, kòwánà 'i kóná vèsè kólyá.»§

²² Di ása dhi, Yésu atsa ina dhya adrélépi tà dóro lavulé Giká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni 'o adrélé ru totó tātā dhi ró.

‡ 7:17 7:17 A kònò Longó i 110:4. § 7:21 7:21 A kònò Longó i 110:4.

²³ Tàtrítrí kúlí zàle dhi, móndí bí dhi ì atsá tá kòwánà ì ró, dràdrà dré tá adrélé àyì kì àzì kíkí dhi sè. ²⁴ Dì, Yésu adré ìna àzì 'o kòwánà ro kóná vèsè kólyá, dré adrélé lídrì ìbe kóná vèsè kólyá dhi sè. ²⁵ Dì àsà dhi, akódhi ni kitswá móndyá adrèbhá alìle Gìkà vélé í sè dhi kì tidrí kitswá lé títi, í dré adrélé ngbú lídrì ìbe adrézó tà zì Gìkà tí àyì dré dhi sè.

²⁶ Dì Yésu nda, kòwánà kàdrì kitswá lépi títi àma sè dhi 'i. Angyá ko, akódhi lólo, tà àko í rú, ìndì tàkonzì àko. Gìkà bhà kpà akódhi twá tàkonzìbhá ì rúsè gò, akódhi ni tingázó zá kuru bhù kì lavú. ²⁷ Dì, akódhi adré ìna tà 'o ngóro kòwánà kàdrì àruka kya tìni ko. Tàko ko, kítù àlo àlo títi ì sè dhi, àyì nda ì adré mòbòmà fe àyì kì tàndì kì tàkonzì kì tà sè 'íkà, gò ì dré kpà adrézó fèá móndí kì tàkonzì kì tà sè ndò. Dì, akódhi fè ìna ì mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo móndí kì tàkonzì kì tà sè dre. ²⁸ Tàtrítrí kúlí adré móndí adrèbhá tà ìbe yàyà dhi kì bha adrélé kòwánà kàdrì ì ró. Dì, mòndrà Gìkà dré síle tàtrítrí kúlí nda ni fèma àmvolésè dhi, bhà ìna Gìkà ni Mvágó adrélé kòwánà kàdrì kitswá lépi títi dhi ró, adrélé kóná vèsè kólyá.

8

Yésu, kòwánà kàdrì tà tídhí Gìkà dré bhàle ru yìzo móndí ìbe dhi ni tà sè dhi 'i

¹ Tà kàdrì mà dré adrélé tàle dhi, tà kònìdhi 'i: Ama kòwánà kàdrì làsú be kònìni nda ìbe. Akódhi nda lírì adrélé Gìkà múrúngú dhi ni lírìrà òpì àdhya ni dríágo lésè bhù na.

² Kònàle dhi, adré Gìkà ni tà 'o àrà lólo adrézó akódhi ni líndrì bha lána dhi na. Àrà nda, tàbèrènakolò tàndì Mírì dré ledélé nì, móndí ì dré ledélé ko dhi 'i.

³ Kòwánà kàdrì títi adrélé bhàle dhi ì, à adré àyì kì bha adrélé ngá fe ìndì mòbòmà fe Gìkà dré. Adré dì leá dhi, àma kì kòwánà kàdrì kàdré kpà ngá ìbe fèle Gìkà dré. ⁴ Kònò akódhi nda kàdré tá kònwa bvò dri dhi, kitswá tá ndìndì adrélé kòwánà ro ko. Tàko ko, kòwánà adrèbhá ngá fe Gìkà dré ngóro tàtrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni dhi ì be. ⁵ Ayì nda ì adré àyì kì àzì 'o kòwánà ì ró ngá líndrì adrèbhá ngá tàndì bhù na dhi kì tadhá dhi ì sè. Àsà dhi, lókyá Mósè dré tá adrèrà'a 'òle tàbèrènakolò ledé dhi 'á dhi, Gìkà lazì tá tà akódhi dri, tàzoá dhi: «Mí kònò dóro, mí kòledéro ngá títi dhi ì làsú be ngóro má dré tadhá lé mí dré kòngó drìna dhi tìni.»*

⁶ Dì, nyànomvá dhi, àzì Yésu dré kiséle kòwánà àdhya ró dhi ìna kàdrì àyikya kì lavú byá. Tàko ko, akódhi adré àyì totó tà 'o móndí kì kòfalé 'á Gìkà be, tà tídhí Gìkà dré bhàle ru yìzo àyì ìbe dhi ni tà sè. Tà tídhí ru yìzo nda

* 8:5 8:5 A kònò Pfòma 25:40.

kpà kàdrì, tà àku ru yìzo dhi ni lavú. Kòdhi íbe dhi, lazikúlí tà tídhí ru yìzo nda dré adrézó áyi totó driá dhi i kókpà kàdrì, lazikúlí àku dhi ki lavú.

⁷ Kònò tà àku Giká dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda kàdré tá dóro kitswálé tíí dhi, tà adrézó àzya ni ni bha àrà ni 'á dhi ni tá adré yókódhó. ⁸ Dì, Giká kisú tá ína tà kònzi áyi móndyá i véna gò, tàzoá dhi:

«Mírì tà dhi: Mì yi rè ká! Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, má ni tà tídhí ru yìzo tódhya Ísèrélè ànzi íbe, ìndì Yúda ànzi íbe dhi ni bha.

⁹ Tà tídhí ru yìzo nda kitswá adrélé ngóro tà àku má dré tá bhàle ru yìzo àyi ki tábhí íbe dhi tíni ko.

Lókyá nda kònàdhi sè dhi, má ru tá àyi ki drígá gò, àyi ki adrìzo apfòle Ezèpétò lésè.

Dì, ì ka'í tá àyikya tà má dré bhàle ru yìzo àyi íbe nda ni lebèle ko.

Gò má dré gòzo véle àyi ki tà kisù ko.

¹⁰ Dì, Mírì tà dhi: Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, tà tídhí má dré dra bhàle ru yìzo tódhya Ísèrélè ànzi íbe nda, tà kònìdhi 'i:

Má ni áma tátírítrí kúlí bha àyi drìna,

kúlí nda ki tìsìzo àyi ki togó na.

Má ni mána adré àyi ki Giká ro,

ìndì ì ni àyikya adré áma móndyá i ró.

¹¹ Dhya àlo kitswá gòle áyi àzya 'i yà, kó ngalè áyi adrúpi 'i yà dhi ni tadhá,

tàzoá dhi <Mí kònì Mírì> dhi ko.

Tàko ko, àyi nda ki tíí áma ni,

kìdhólé móndí tàko lavúlé àyi kòfalé dhi rú, tsàle móndí kàdrì lavúlé dhi rú.

¹² Angyá ko, má ni àyi ki tà kònzi ki tri.

Má kitswá gòle véle àyi ki tàkonzì ki tà kisù ko.»[†]

¹³ Dì Giká dré tà ru yìzo nda kòdhi ni zìle «tídhí ro» dhi sè dhi, kòdhi adré tadhá dhi, akódhi bhà tà àku ru yìzo nda gàrà dri dre. Tà bhàle gàrà dri adrélépi kpà agàle dhi, adré 'òle tavìle.

9

Tólí àku adrézó Giká ni lindrì bha ásà dhi i

¹ Tà àku Giká dré tá bhàle ru yìzo Ísèrélè ànzi íbe nda tá tòlì adrézó Giká ni lindrì bha ásà dhi íbe, túmání àrà lólo bvò dri adrézó akódhi ni lindrì bha lána dhi be. ² Dì à ledé tá tàbèrènakòlò, 'a ni ni lakízó 'a be rì. A zì tá 'a ni ni àlo kàle nda ni rú «Àrà lólo dhi». Àrà nda léna dhi, à bhà tá

[†] 8:12 8:12 A kònò Yèrémíyà 31:31-34.

ngá adrézó àtsí tosó sílá dhi, mísá àlo dhi, ìndì mápà fèlè Gìkà dré dhi íbe. ³ Kítá 'ìlè tàbèrènakolò nda ni 'a lakízó dhi àmvolésè dhi, 'a ni ni rì rú zìlè «Àrà lólo lavúlé dhi» tá be. ⁴ Àrà nda léna dhi, à bhà tá àlètàrì ledélé órò sè adrézó béndélé za Gìkà dré dríá dhi, ìndì kpúkúbhú rúbhá ni ni ndryàzo títi órò sè, tà Gìkà dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda àdhya be. Kpúkúbhú nda léna dhi, à bhà tá lèdrí ledélé órò sè mánnà íbe í léna dhi, kùtù fa Arónà àdhya bí àlú ì dré topfòzo dríá dhi, ìndì kírà tàtrítrí kúlí tìsìzo àyi dri, adrèbhá tà Gìkà dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda ni tà tadhá dhi íbe. ⁵ Kpúkúbhú nda dríle dhi, à bhà tá kèrùbimà adrèbhá Gìkà ni adrema m̀lanzilanzì ro dhi ni tadhá dhi í. Kèrùbimà nda kì kupfú ì zàle dhi, àrà adrézó móndí kì tàkonzì tri dhi tá be. Dì, nyànomvá dhi, mà kitswá tà nda kòdhi kì àndu ngi m̀bhalé tí bwà ko.

⁶ A kòtobhà ngá títi nda ì tàbèrènakolò nda léna kònini dre dhi, kòwánà ì adrè tá file kítú àlo àlo títi ì sè 'a ni ni àlo kile nda léna, adrélé àyi kì àzì 'o. ⁷ Dì, kàdré ína 'a ni ni rì kile nda ni tà sè dhi, kòwánà kì kàdrì adrè tá ngbà 'í file lána dhi nì. Adré tá ngbà 'í file lána vèsè àlo kóná àlo sè. Adré tá ngbú file kàrì be, adrélé fèá Gìkà dré àyi tàndi ni tàkonzì kì tà sè, ìndì móndí kì tàkonzì ì dré tá 'òlè tà nìma ko na dhi kì tà sè. ⁸ Kòdhi Tírì Lólo adrè tá tadhá dhi, à nzì tá láti adrézó file Àrà lólo lavúlé nda léna dhi rè ko, tàbèrènakolò ni àlo nda dré tá rè dhu adrèrà'a be dhi 'á. ⁹ Kòdhi adrè lókyá ándrò kònidhi ni tà tadhá. Adré tadhá dhi, ngá kòwánà ì dré adrélé fèlè mòbòmà íbe Gìkà dré dhi ì kitswá mónnyá adrèbhá lísàmbò nda kì 'o dhi kì togó temvé kitswálé títi dhi bwà ko. ¹⁰ Angyá ko, ngá ì dré adrélé fèlè Gìkà dré nda ì ngbà 'í mányàngá ì ngá mvùle dhi íbe dhi 'i. Tà ì dré adrélé 'òlè nda ì ngbà 'í tà twátwa adrézó móndí kì rúbhá kì temvé dhi 'i. A adrè tòlì nda kì 'o kònini, tsàle lókyá Gìkà dré tà tídhí dhi ni bhàrà'a dhi 'á.

Krìsto ni kàrì kitswá móndí kì togó kì temvé kitswálé títi

¹¹ Dì, nyànomvá dhi, Krìsto apfò kòwánà kàdrì ro tà dóro atsábhá dhi kì tà sè dre. Fì kpà tàbèrènakolò kàdrì kitswálépi títi àlo ni ni lavú dhi léna dre. Tàbèrènakolò nda, tàbèrènakolò bvò kòndi àdhya móndí ì dré ledélé àyi kì drígá sè dhi 'i ko. Be ró dhi, tàbèrènakolò nda, tàbèrènakolò bhù àdhya 'i. ¹² Akódhi fì lána ndrìago kì kàrì tiàgo kya be fèlè dhi sè ko. Be ró dhi, fì ína ngbà 'í vèsè àlo Àrà lólo lavúlé dhi léna àyi tàndi ni kàrì sè, kitswálé àma kì apá tàkonzì ni rinyí lésè kóná vèsè kólyá. ¹³ Tàtrítrí kúlí zàle dhi, à adrè ndrìago kì kàrì tiàgo kya be dhi ni adó tìkàrá zàle dhi ni tópfó be, lìgile mónnyá adrèbhá ndì ró àyi kì tàkonzì sè dhi

i drìsè, kitswázó àyi ki rúbhá ki temvé, àyi ki 'òzo atsálé lólo Gìká dré. ¹⁴ Kàdré kònìni dhi, Krísto ni kàrí adré di véle àma ki togó ki temvé tà mà dré 'òle adrébhá tá àma ki dri lile dràdrà kisú dhi i lésè, mà kàdréro Gìká adrélépi lídrì ro dhi ni tà 'o be dhi bvó! Tàko ko, Tírí Lólo adrélépi kóná vésè kólyá dhi ni rìnyí sè dhi, Krísto fè àyi tàndi mòbòmà kitswálépi títi dhi ró Gìká dré àma ki tàkonzì ki tà sè.

¹⁵ Àsà dhi, Krísto nda dhya adrélépi àyi totó tà 'o móndí ki kòfalé 'á Gìká be, tà tídhí Gìká dré bhàle ru yìzo àyi íbe dhi ni tà sè dhi 'i, móndyá Gìká dré azilé dhi ì kòkisúró tà dré lazilé àyi dré tàylilé ro dhi, adrézó ába kóná vésè kólyá. Tàko ko, Krísto drà àyi ki apá àyi ki tàkonzì ì dré tá 'òle tà àku ru yìzo dhi zàle dhi i lésè dre.

¹⁶ Kàdré wárágà tisile tàylilé ngá ki tà sè dhi ni tà sè dhi, adré leá dhi, à kòtadhá rè zyà dhya wárágà nda ni tisilepi dhi drà dre káyà dhi 'íká. ¹⁷ Tàko ko, à kitswá tà 'o wárágà nda sè bwà ko, dhya nda dré rè dhu adrérà'a lídrì íbe dhi 'á. A ni ngbà 'í kitswá tà 'o ásà dhya nda ni dràma àmvolésè.

¹⁸ Tà nda sè dhi, Gìká bhà tá ndìndì tà àku ru yìzo móndí íbe dhi kàrí sè. ¹⁹ Angyá ko, Mósè kòlongó tà títi tátírítrí kúlí dré tá adrélé tàle à kò'o dhi i móndyá títi i dré dre dhi, dré tiàgo ki kàrí ndrìago kya be dhi ni adózó amulé yí be gò, ligìzoá búkù tátírítrí kúlí nda àdhya dri, ìndì móndyá títi nda i drìsè, fanzì rú zìle ìsópè dhi sè, ìndì kítá ká dhi sè.

²⁰ Gò dré tàzoá dhi: «Kònìdhi, kàrí tà Gìká dré bhàle ru yìzo àmi íbe dhi àdhya 'i.»* ²¹ Di dré kpà kàrí nda ni adózó ligìle tàbèrènakolò dri, ìndì ngá títi adrézó Gìká ni líndrì bha ásà dhi i drìsè. ²² Tà bàti ró dhi, tátírítrí kúlí adré leá dhi, à kàdré ànyìanyì ngá títi dhi ki temvé kàrí sè. Angyá ko, kàrí kòkutú ko dhi, Gìká kitswá móndí ki tàkonzì tri ko.

²³ Di adré tá leá dhi, à kàdré ngá líndrì adrébhá ngá tàndi bhù na dhi ki tadhá nda kòdhi ki temvé kònìni. Adré di leá dhi, à kàdré ngá tàndi bhù àdhya ki temvé mòbòmà dóro mòbòmà nda ki lavúbhá dhi i sè.

²⁴ Tàko ko, Krísto fì tá àrà lólo ledélé móndí ki drìgá sè, adrélépi tá ngá líndrì ngá tàndi bhù na dhi àdhya ró dhi léna ko. Be ró dhi, fì ina bhù ni tàndi na gò, pfòle adrélé Gìká kandrà àma ki tà sè. ²⁵ Fì tá kpà bhù na kitswálé àyi fe mòbòmà ro vésè be bí, ngóro kòwánà ki kàdrì dré adrélé fìle Àrà lólo lavúlé dhi léna kóná àlo àlo títi i sè kà'wá ki kàrí sè dhi tìni ko. ²⁶ Kònò Krísto kàdré tá 'oá kònìni dhi, a ni tá leá dhi, kàdré kizà nya vésè be bí kidhólé bvò ni bhàma lésè. Di, nyànomvá, lókyá kùdù kònìdhi sè dhi, Krísto apfò ngbà 'í vésè àlo àyi fe mòbòmà ro, kitswálé tàkonzì ki tà 'o akílé dhi

* 9:20 9:20 A kònò Pfòma 24:8.

dre. ²⁷ Adré làá dhi, móndí àlo àlo títi dhi ì kòdrà vèsè àlo gò, àmvolàsà dhi, Giká kòtáró àyi ki tàbvó. ²⁸ Kókpà kòdhi tíni, Krísto fè i dràle mòbòmà ro vèsè àlo, kitswálé móndí zyandre dhi ki tàkonzì ki tingá. A ni kpà go apfòle vèsè ni rì sè. Di, a ni go apfòle kitswálé tàkonzì tingá dhi bvó ko. Be ró dhi, a ni go apfòle kitswálé lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe mónnyá adrèbhá àyi letè dhi i dré.

10

Krísto fè i dràle mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo

¹ Tà Mòsè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi i ngbà 'í tà dóro adrèbhá alìle dhi ki líndrí 'í, tà dóro tàndi nda 'í ko. Àsà dhi, tágba à kàdré mòbòmà fe Giká dré kóná àlo àlo títi i sè landè àko ró yà dhi, tátrítrí kúlí nda kitswá tàdzí mónnyá adrèbhá àyi ki kisí Giká kandrà dhi ki 'o kitswálé títi ko. ² Kònò kòkitswá tá mónnyá adrèbhá lèsàmbò 'o nda ki togó temvé kitswálé títi 'í dhi, ì kitswá tá gòle véle àyi ki tàkonzì kisù ko gò, à dré mòbòmà fèma àyi ki tà sè dhi ni tayízó. ³ Tà bàti ró dhi, mòbòmà adrélé fèle kóná àlo àlo títi i sè nda ì adré mónnyá nda ki tàkonzì 'o agalé àyi léna dhi ni. ⁴ Angyá ko, tiàgo ki kàrí ndrìàgo kya be dhi kitswá tàdzí tàkonzì tingá ko.

⁵ Di àsà dhi, Krísto dré tá adrérà'a 'òle alìle bvò kònìdhi lé dhi 'á dhi, tà tá Giká dré dhi:

«Mí lè tá mòbòmà ì ìndì ngá adrélé fèle mòbòmà ro mí dré dhi íbe kòdhyà ko.

Di, mí ledé mína rúbhá má dré kitswálé fèle dhi kòdhyà.

⁶ Mí ka'í tá kà'wá adrélé zàle dhi i, ìndì mòbòmà adrélé fèle tàkonzì ki tà sè dhi íbe kòdhyà ko.

⁷ Di má dré tàzoá dhi: <Á! Giká, ma kònìdhi.

Má alì tà mí dré adrélé lèle má kò'o dhi ni 'o, ngóro tìsìle àma tà sè ámi búkù pàle dhi léna dhi tíni.>»*

⁸ Di Krísto nda tà tá rè zyà dhi: «Mí lè tá mòbòmà i, ngá adrélé fèle dhi i, kà'wá adrélé zàle dhi i, ìndì mòbòmà adrélé fèle tàkonzì ki tà sè dhi íbe kòdhyà ko. Mí ka'í tá kpà ngá nda i ko.» Tà tá kònìni, tágba tátrítrí kúlí dré adrézó làá dhi, à kàdré ngá nda ki fe Giká dré dhi. ⁹ Gò dré tàzoá dhi: «Ma kònìdhi. Má alì tà mí dré adrélé lèle má kò'o dhi ni 'o.» Àsà dhi, bhà tá tà àku nda gàrà dri, tà tídhí nda ni bhàzo àrà ni 'á. ¹⁰ Di Yésu Krísto dré tà Giká dré tá lèle í kò'o dhi ni 'òle dhi sè dhi, Giká 'o àma atsálé lólo í kandrà, Krísto ni rúbhá fèle ngbà 'í vèsè àlo mòbòmà ro àma ki tà sè dhi sè.

¹¹ Tátrítrí kúlí zàle dhi, kòwánà títi dhi ì adré ngbú adrélé àyi ki àzì 'o kítú àlo àlo títi i sè, adrézó mòbòmà fe landè

* 10:7 10:7 A kònò Longó i 40:7-9.

àko ró, tágba mòbòmà nda ì dré kitswázó tàdzí móndí ki tàkonzì tingá ko dhi. ¹² Di, Krísto fè ìna i ngóro mòbòmà àlo kwákwá fèle tàkonzì ki tà sè kitswálépi lókyá títi i sè dhi ró gò, dré lirízó Giká ni dríágo lésè. ¹³ Kìdhólé lókyá nda sè dhi, adré lókyá Giká dré dra áyi kàribhá ki bhàzo adrélé áyi pá zàle dhi ni letè. ¹⁴ Tàko ko, mòbòmà àlo kwákwá nda sè dhi, 'o mónnyá Giká dré bhàle twá adrélé ìna ró dhi i kitswálé títi kóná vèsè kólyá.

¹⁵ Tirí Lólo adré kpà tà nda ki longó kòdhya. Angyá ko, tà tá rè zyà dhi:

¹⁶ «Mírì tà dhi: Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, tà tídhí má dré dra bhàle ru yìzo tódhyá àyi ìbe dhi, tà kònìdhi 'i: Má ni áma tátírítrí kúlí bha áyi ki togó na, kúlí nda ki tisìzo àyi drìna.»†

¹⁷ Gò tàá dhi:

«Má kitswá gòle vélé àyi ki tàkonzì ki tà kisù, tà kònzì ì dré 'òle dhi ìbe ko.»‡

¹⁸ Di Giká kòtrì móndí ki tàkonzì i kònìni dhi, adré di làá dhi, à kògò vélé mòbòmà fe tàkonzì nda ki tà sè ko.

Ama ki kisima ànyi Giká làga dhi

¹⁹ Di áma adrúpi i, mà dré adrélé Yésu ni tà ka'í bàti dhi sè dhi, mà kitswá adrélé fìle Arà lólo lavulé dhi léna akódhi ni kàrì sè. ²⁰ Mà adré fìle lána láti tídhí lídrì ro dré nzìle àma dré kitswázó lavulé kítá 'ìle dhi 'ásè dhi 'ásè. Kítá 'ìle nda, akódhi ni rúbhá 'i. ²¹ Di ásà dhi, mà dré adrélé kòwánà kàdrì adrélépi Giká ni dzó drìle dhi ìbe dhi sè dhi, ²² mà kàdré àma ki kisì ànyi Giká làga togó dóro adrélépi akódhi ni ka'í bàti dhi sè. Tàko ko, akódhi temvé àma ki togó, àma ki tàkonzì nìñ tingázó dre. Dzì kpà àma ki rúbhá yì tsèrèlè dhi sè dre. ²³ Mà kàdré kpà tròle gígí ro tà mà dré adrézó m̀ bha ásà, adrézó kpà longóá dhi rú. Tàko ko, Giká tà nda ni lazìlépi dhi kitswá adrélé ka'ìle togó wáyi sè. ²⁴ Mà kàdré kpà àma ki adrúpi ki tà kisù, adrézó ru kodzó àma kòfalésè, mà kàdréró tà dóro 'o lèle sè. ²⁵ Mà kòtayí adrema ru kimó àma ki adrúpi ìbe dhi ngóro móndí àruka kya tíni ko. Be ró dhi, mà kàdré ru tìmbà àma kòfalésè àma ki tà ka'ika'í na. Mà kàdré vélé 'òá adrézó l̀le ába drìdrì, mà dré adrérà'a kítú Mírì dré dra agòzo dhi ni no atsàrà'a ànyi dhi 'á.

²⁶ Di, mà kògò adrélé tàkonzì 'o ìze sè mà dré tà bàti kisúzo nìle dhi àmvolésè dhi, mòbòmà kitswálépi tàkonzì nda ki tingá dhi ni adré vélé yókódhó. ²⁷ Mà kàdré 'òá kònìni dhi, tayí ngbà 'í tirì àma dré, mà dré adrérà'a Giká ni tàbvó tàma letè, túmání àtsí kàdrì dra akódhi ni kàribhá ki zàlepi vèle

† 10:16 10:16 A kònò Yèrèmíyà 31:33. ‡ 10:17 10:17 A kònò Yèrèmíyà 31:34.

dhi be dhi 'á. ²⁸ Tàko ko, dhya àlo kògà Mósè ni tátírítrí kúlí 'òle gò, móndí rì yà, kó ngalè na yà tà nda ni nobhá mǐ sè dhi ì dré akódhi ni asíkizo dhi, à adré akódhi nda ni 'o dràle, kizà ni ni bha àko ró. ²⁹ Kàdré kònìni dhi, mǐ adré kisúá dhi, à ni di vélé tà ño dhya adrélépi Giká ni Mvá ni ayizè, adrélépi kàrí tà Giká dré bhàle ru yìzo dhi àdhya áyi 'òlepi atsálé lólo dhi ni no ngá tàko ró, ìndì adrélépi Tirí Giká dré fèle áyi togó tani sè dhi ni lodhá dhi dri ngíni? ³⁰ Angyá ko, mà ni dhya tà kòni ki tàlepi dhi be: «Má ni móndí ki tà kònzi ki vúdri logó àyi dré dhi ma. Má ni tà logó àyi dré tà ì dré 'òle dhi ì tí dhi ma.» Akódhi nda tà kpà dhi: «Mírì ni áyi mónnyá ki tàbvó ta.»[§] ³¹ Dhèle Giká lídrì ro dhi drígá dhi, tà adrélépi tirí fe gàle dhyá léna dhi 'i!

³² Mǐ kisù rè lókyá mǐ dré tá Giká ni ngádra kisúzó ngá kazá àmi ki togó na dhi ká! Lókyá nda sè dhi, tágba mǐ dré tá adrézó kizà nya dhi, mǐ adré tá àmi ki togó tsi àdzú kàdrì dhi na. ³³ Lókyá àruka ì sè dhi, à adré tá àmi ki lodhá, adrézó àmi ki mǐ pfo mónnyá títi ì kandrá. Lókyá àruka ì sè dhi, mǐ adré tá àmi ki totó tātā móndí adrèbhá kizà nya kònìni dhi làga. ³⁴ Mǐ adré tá kizà do àmi ki togó na móndí 'ìle bǎdzó na dhi ki tà sè. A kàdré àmi ki ngá topá dhi, mǐ adré tá tà nda ni ka'í dóro, adrézó lenzélé ásà. Tàko ko, mǐ nǐ tá tàle dhi, àmi tá àmikya tà dóro ngá nda ki lavúbhá dhi ìbe, ìndì tà nda ì kitswá akílè bwà ko dhi be.

³⁵ Di ásà dhi, mǐ kòbhe tà mǐ dré ka'ile bàti dhi ko. Angyá ko, mǐ ni làgí múrúngú kisú ásà. ³⁶ Adré di làá dhi, mǐ kàdré togó tsi, adrézó tà Giká dré adrélé lèle mǐ kò'o dhi ki 'o, mǐ kòkisúró tà dré lazilé dhi be dhi bvó. ³⁷ Tàko ko, ngóro Giká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni:

«Tayí ngbà 'í lókyá tsà,

dhya adrélépi alìle dhi dré alizo. Kitswá ìna gile ko.

³⁸ Dhya adrélépi gyǎgya má mǐlèsè dhi ni adré lídrì ìbe áyi tà ka'ika'ì sè.

Di, kògò ìna bvólè ro dhi, àma togó kitswá kinílè akódhi ni tà sè ko.»*

³⁹ Ama ró dhi, àma móndí adrèbhá gòle bvólè ro kitswálé dràdrà kisú dhi 'i ko. Be ró dhi, àma àmakya móndí adrèbhá Giká ni ka'ì gò adrézó adrélè dhi 'i.

11

Tà ka'ika'ì

¹ Dhya adrélépi tà ka'ika'ì ìbe bàti dhi adré ka'íà tàle dhi, ì ni dra tà ì dré adrézó mǐ bha ásà dhi ki kisú káyà dhi. Adré

§ 10:30 10:30 A kònò Dùtèrònómè 32:35-36.

* 10:38 10:38 A kònò Abàkúka 2:3-4.

kpà nǎà tàlè dhi, tà í dré kitswálé nòlè mǐ sè ko dhi kǐ dra ru 'o káyà dhi be. ² Atú dhi, àma kǐ tábhí ì ka'í tá Gíká kònìni gò, akódhi dré àyi kǐ tà bhàzo kuru ásà.

³ Tà ka'íka'í sè dhi, mà nǎà tàlè dhi, Gíká bhà bhù ì bvò be àyi kúlí sè dhi be. Di ngá adrélé nòlè mǐ sè dhi ì apfò ngá adrélé nòlè mǐ sè ko dhi ì lésè.

⁴ Tà ka'íka'í sè dhi, Abèlè fè tá Gíká dré mòbòmà dóro dhi Kàyínà àdhya ni lavú. Akódhi ni tà ka'íka'í nda sè dhi, Gíká ka'í ngá dré fèlè nda ì gò, akódhi ni tà bhàzo kuru, akódhi ni zìzo mǒndí gyǎgya dhi ró. Di tà ka'íka'í nda sè dhi, Abèlè adrè rè dhu tà ta àma dré, tágba dré dràzo dhi.

⁵ Tà ka'íka'í sè dhi, Gíká do tá Ènókà í véna, kòdràró ko dhi bvó. Di à dré gòzo véle akódhi ni kisú ko, Gíká dré tá akódhi ni dòlè í véna dhi sè. Angyá ko, Gíká ni Kúlí adrè táà dhi, drǐdrǐ Ènókà nda ni dòzo dhi kandrá dhi, akódhi ni tà 'o tá Gíká ni togó kǐnǐlé. ⁶ Di, tà ka'íka'í àko dhi, dhya àlo kitswá ína Gíká ni togó 'o kǐnǐlé bwà ko. Tàko ko, lè dhya ángùdhi adrélépi àyi kisí ànyi Gíká làga dhi kàdré ka'íá dhi, akódhi be, ìndì adrè làgí múrúngú fe mǒndyá títi adrèbhá àyi nda togó wǎyi sè dhi ì dré káyà dhi.

⁷ Tà ka'íka'í sè dhi, Gíká dré tá tà lazízó Nówè dri tà kitswálé nòlè rè ko dhi kǐ tà sè dhi, Nówè ka'í tá Gíká ni kúlí nda 'òlè gò, bwátù kàdrǐ dhi ni ledézó kitswázó àyi súrú tidrí. Di ásà dhi, bhà tá tà mǒndyá bvò àdhya ì dri gò, dré atsázó gyǎgya Gíká mǐlèsè àyi tà ka'íka'í nda sè.

⁸ Tà ka'íka'í sè dhi, Gíká dré tá Abàràrà ni zìzo lǐlè bvò dré kitswálé kisulé tàyilè ro dhi na dhi, Abàràrà ka'í tá Gíká ni kúlí nda 'òlè gò, dré lizo, tágba dré tá nǐzoá ngalè í adrè tá lǐlè ángolé ya dhi ko dhi. ⁹ Akódhi ni tà ka'íka'í nda sè dhi, dré bhà mòzo adrézó mǒndí twá ro bvò Gíká dré tá lazílé í dré nda na. Gò dré adrézó wémà ì zàlè, ngóro Ísákà ì Yàkòbhò be tà lazílé nda ni kisúbhá tàyilè ro dhi ì dré kpà 'òlè dhi tíni. ¹⁰ Tàko ko, adrè tá bhàandre Gíká dré tá tà ni ni kisùzo drǐdrǐ gò, sizoá pá íbe tātā dhi ni letè.

¹¹ Tà ka'íka'í sè dhi, Abàràrà nda kisú tá rǐnyí mvá tizo, tágba akódhi ni kóná dré tá lavúzó, ìndì Sàrà ni tǎndì dré tá adrézó kóndó ro dhi. Angyá ko, nò tá Gíká tà nda ni lazílépi í dré dhi ngóro dhya í dré kitswálé ka'íle togó wǎyi sè dhi ró. ¹² Di ásà dhi, agó àlo adrélépi tá ànyi dràdrà mǐlè nda lésè dhi, ànzì ì dré topfòzo lizólè zyandre ró, ngóro bhǐbhínyà bhù mǐbhalé 'á dhi ì tíni, ìndì sínýí yǎndre mǐlè kitswálé nàlè bwà ko dhi tíni.

¹³ Mǒndyá títi nda kòdhi ì adrè tá atsílé tà ka'íka'í na, tsàlè lókyá ì dré todràrà'a. Í kisú tá tà Gíká dré lazílé dhi ì ko. Di, ì nò tá àyikya tà lazílé nda ì vwàvwà ro, tà nda kǐ ka'izo

dóro. I ka'ĩ tá kpà tàle dhi, àyi tá ngóro mómí twá bvò àyikya ró dhi àko dhi i tìni. ¹⁴ Mómíyá adrèbhá tà ta làsú be kònìni dhi i adrè tadhá ngádra 'á dhi, i adrè bvò àzya nda adrélé àyikya ró. ¹⁵ Kònò i kàdré tá bvò i dré tá tayílé dhi ni tà kisù dhi, i ni tá kitswá láti kisú nzizo bvò nda na. ¹⁶ Di, i adrè tá àyikya bvò dóro lavúlé dhi ni nda kisulé kòdhya. Kòdhi adrè tàá dhi, i adrè tá bvò bhù na dhi ni nda kòdhya. Di ásà dhi, Gĩká kanyò àko i dré adrélé áyi zi àyi ki Gĩká ro dhi sè. Tàko ko, akódhi ledé bhàandre àyi dré dre.

¹⁷ Tà ka'ĩka'ĩ sè dhi, Gĩká dré tá Abàràrà ni tabhizo dhi, Abàràrà fè tá Ísákà mòbòmà ro akódhi dré. Di akódhi tà Gĩká dré tá lazilé dhi ki kisulépi nda adrè tá 'òle áyi mváagò àlo kwákwá dhi ni fe dràle, ¹⁸ tágba Gĩká dré tá tazoá drá dhi «À ni ngbà 'í Ísákà ni ànzi ki zi ámi ànzi i ró dhi kòdhya» dhi.* ¹⁹ Abàràrà adrè tá ína kisúá dhi, tágba Ísákà kòdrà yà dhi, Gĩká rinyí íbe kitswázó akódhi ni tingá dràdrà lésè. Di à ni kitswá tàá kúlí alaala sè dhi, Abàràrà gò áyi mváagò nda ni kisú ngóro mómí tingálé dràdrà lésè dhi tìni.

²⁰ Tà ka'ĩka'ĩ sè dhi, Ísákà zi tá tà tani Gĩká tí Yàkòbhò i dri Èsáwù be tà adrèbhá tá alìle dhi ki tà sè.

²¹ Tà ka'ĩka'ĩ sè dhi, Yàkòbhò dré tá adrèrà'a 'òle dràle dhi 'á dhi, zi tá tà tani Gĩká tí Yòsèfà ni ànzi àlo àlo títí dhi i dri. Gò dré Gĩká ni lindrì bhàzo, í dré tá adrèrà'a áyi agò áyi kùtù fa dri dhi 'á.

²² Tà ka'ĩka'ĩ sè dhi, Yòsèfà dré tá adrèrà'a ànyi dràdrà mìle dhi 'á dhi, longó tá Ísèrèlè ànzi ki apfòma Èzèpètò lésè dhi ni tà gò, dré tà í dré tá lèle à kò'o áyi fà ni tà sè áyi dràma àmvolésè dhi ni tà lazizó.

²³ Tà ka'ĩka'ĩ sè dhi, Mósè ni tibhá i zù tá akódhi mbá na akódhi ni tìma àmvolésè. Tàko ko, i nò tá dhi, mvámvá nda ni tà avé tò. I ro tá kpà ngá, i dré tá ópí kàdrì ni kúlí gàle 'òle dhi sè ko.

²⁴ Tà ka'ĩka'ĩ sè dhi, Mósè nda dré tá mbàzo atsálé kàdrì dhi, gà tá à kàdré áyi zi ópí kàdrì, Fàráwò ni zapi ni mvá ro dhi rè. ²⁵ Di kipè tá kizà nyàma tùmání mómíyá Gĩká àdhya íbe dhi kòdhya, lenzema tàkonzì ni tà sè lókyá tsà sè dhi ni àrà 'a. ²⁶ Akódhi mìlèsè dhi, kanyò mvòle Krísto ni tà sè dhi tá dóro lavúlé, ngá làgí be kàdrì Èzèpètò na dhi ki kisulé dhi rúsè. Angyá ko, adrè tá mĩ bha làgí múrúngú í dré kitswálé kisulé dhi dri. ²⁷ Akódhi ni tà ka'ĩka'ĩ nda sè dhi, apfò tá Èzèpètò lésè ópí kàdrì ni togóaswa ni ro àko ró gò, dré áyi togó tsizo lizo ába drìdrì, dré tá adrélé Gĩká kitswálé nòle mĩ sè bwà ko dhi ni no dhi sè. ²⁸ Tà ka'ĩka'ĩ nda sè dhi, tà tá Ísèrèlè ànzi i dré dhi, i kò'o gwányá Pásíkà àdhya, kàrì

* 11:18 11:18 A kònò Kìdhoma 21:12.

ligìzo dzóti fa i rúsè, kitswálé ángéló adrélépi dràdrà fe dhi kòtupfúró àyi ki ànzìàgo kàyo ró dhi i todràle ko dhi bvó.

²⁹ Tà ka'ika'í sè dhi, Ìsèrélè ànzi ì zya tá yìandre Kìka, ngóro à dré adrélé atsílè àrà fà ro dhi 'àsè dhi tìni. Dì, Èzèpètò ì kòtabhì tà nda 'òle dre dhi, yìandre nda dré anzízó àyi drìsè rùkù àyi ki tupfú todràle.

³⁰ Tà ka'ika'í sè dhi, Ìsèrélè ànzi ì tatsí tá Yèríkò làgàsè kúrúkúró kítú nzi-drì-rì gò, bhàandre nda ni zèribà dré adàzo kìnì mi.

³¹ Tà ka'ika'í sè dhi, Rábà, tòkó zàràbhù ro dhi ka'í tá Ìsèrélè ànzi mùle lùzu ró dhi i dòle í véna gò, à dré akódhi ni pfùzo dràle tùmání mónnyá ligìbhá Gìká rú dhi ìbe ko.

³² Dì má ni go véle tàá ngíni? Lókyá má dré kitswázó tà ta Gèdèyónà ni tà dri, Bàràkà ni tà dri, Sàmòsónà ni tà dri, Yefétà ni tà dri, Dàwídì ni tà dri, Sàmùwélè ni tà dri, ìndì pròfètà ki tà dri dhi yó. ³³ Ayì nda ki tà ka'ika'í sè dhi, ì bhù tá àdzú òpì ki lavúzó, ì 'o tá tà gyägya i, ì kisú tá tà Gìká dré tá lazílè dhi i, ì tabhó tá kàmì ki síbhálè i, ³⁴ ì kidrà tá àtsí adrélépi kòle rìnyi ró dhi, ì lapá tá móndí ki sápi ì sílèsè. Ayì tà ìbe yàya dhi ì atsá tá rìnyi ró. Ì atsá tá àgo tòmbatòmbe i ró àdzú na, àyi ki kàribhá angábhá bvò twá ì lèsè dhi ki ladró. ³⁵ Tòkó ì gò tá àyi ki móndí tá dràbhá dhi ki kisú ngóro móndí tingálè dràdrà lèsè dhi i tìni.

Móndí àruka ì tayí tá àyi adrélé rúbhá 'òle aswálé gò, ì dré todràzo. Ì gà tá à kápá àyi dhi rè, ì kòngaró dràdrà 'àsè lídrì dóro lavúlè dhi ni kisú be dhi bvó. ³⁶ Arukabhá ni ì tayí tá àyi adrélé gùle, adrélé tswàle, adrélé 'ìle nyìrì sè, adrélé bhèle bãdzó na. ³⁷ A lebhé tá àruka ni ì todràle kírà sè. A tìsì tá àruka ni ì 'a be rì. A tupfú tá àruka ni ì todràle sápi sè. Aruka ni ì tatsí tá lemerèbhá i ró kìnì kábilígyà kya ndrì ìbe asólè àyi rú dhi ìbe. Ì tayí tá àyi adrélé mǐ pfòle, adrélé 'òle kònzì. ³⁸ Ì tatsí tá duku i 'àsè ìndì kòngó i drìsè, adrélé àyi ki tuzù kírà gò i 'àsè, ìndì bhú kìnì zàle dhi i 'àsè. Tágba dré tá adrézó kònnì dhi, mónnyá bvò kòndì àdhya ì kitswá tá àyi nda ki lindrì sè ko!

³⁹ Mónnyá títi nda kòdhi ki tà ka'ika'í sè dhi, Gìká bhà tá àyi ki tà kuru. Dì, ì kisú tá àyikya tà dré tá lazílè dhi ko. ⁴⁰ Tàko ko, Gìká bhà tá tà dóro lavúlè dhi zùle àma dré, kitswázó àma ki 'o kitswálé títi tùmání àyi ìbe dhi bvó.

12

Gìká ni ànzi ki lotoma

¹ Dì àma ró dhi, àma mónnyá zyandre àyi ki tà ka'ika'í tadhábhá nda ìbe kimólè àma làgàsè kúrú. Dì àsà dhi, lè mà kòbhe àma rúsè ngá lanzì títi adrèbhá àma ki kíkí dhi

i, túmání tàkonzì adrébhá àma ki tí'i dhi íbe, mà kàdréro angú Giká dré bhàle àma kandrà dhi nì ra landè àko ró. ² Mà kàdré kpà àma ki mǐ bha Yésu dri. Tàko ko, akódhi nda dhya láti nzilepi àma dré adrézó Giká ni ka'i dhi 'i, ìndì dhya adrélépi àma ki 'o kitswálé títi àma ki tà ka'ika'i na dhi 'i. Akódhi dré tá kólénzé Giká dré bhàle í kandrà dhi nì nòle dhi sè dhi, ka'i tá kizà nyàle fa kipakipa dri, kanyò nì nì nòzo tà tàko ró gò, dré lirízó Giká nì lirirà òpì àdhya nì dríágó lésè. ³ Mì kisù rè ngalè akódhi mvò tá tàkonzìbhá ligìbhá í rú kònìni dhi ki tà ngìni ya dhi ká, mì kòkitswáro landèle àmi ki togó tayízó lanzìle ko dhi bvò.

⁴ Tàko ko, àdzú mì dré adrélé bhùle tàkonzì íbe kòdhi léna dhi, mì bhu rè tsàle àmi ki kàrí dré kutùrà dhi na ko. ⁵ Mì tivì kúlí Giká dré tàle àmi ki kodzózó áyi ànzi i ró dhi dre? Akódhi tà dhi:

«Àma mvá, Mírì kàdré àmi lotó dhi, mí kònò tà nda tà tàko ró ko. Kàdré àmi tàkonzì tadhá mí dré dhi, mí kòtayí àmi togó lanzìle ásà ko.

⁶ Tàko ko, Mírì adré mónnyá títi í dré adrélé lèle dhi ki lotó kòdhya.

Adré kpà tà ño mónnyá títi í dré adrélé ka'ile áyi ànzi i ró dhi i dri.»*

⁷ Giká kàdré ò àmi ki lotó dhi, mì kàdré togó tsi, adrézó kizà mì dré adrélé nyàle nda ki mvo. Giká adré àmi ki 'o ngóro áyi tándi nì ànzi i tíni. Tàko ko, mvámvá àlo atá nì dré adrézó lotóá ko dhi tsi be? ⁸ Dì, Giká kàdré àmi ki lotó ngóro dré adrélé 'òle áyi ànzi títi dhi ki tà sè dhi tíni ko dhi, kòdhi adré tadhá dhi, àmi akódhi nì ànzi 'i bàti ko. Be ró dhi, àmi àmìkya bákólyá ànzi 'i. ⁹ Ama títi dhi i tá atá bvò dri adrébhá tá àma ki lotó dhi íbe gò, mà dré adrézó àyi ki lindrì bha. Kàdré kònìni dhi, lè mà kàdré ò vélé àma ki bha àma ki Atá bhù na dhi nì rìnyí zàle, mà kàdríro be dhi bvò! ¹⁰ Ama ki atá bvò dri nda ì adré tá àma ki lotó lókyá tsà sè, ngóro dré tá adrélé dóro àyi mìlèsè dhi tíni. Dì, Giká adré ína àma ki lotó ngóro dré adrélé dóro àma dré dhi tíni, mà kàtsáro lólo ngóro í dré adrélé lólo dhi tíni. ¹¹ Dhya ángùdhi adrélé lotólé dhi adré tà nda nì no lókyá nda sè dhi ngóro tà adrélépi arí fe dhi ró ko. Be ró dhi, adré ína tà nda nì no ngóro tà adrélépi kizà fe dhi ró. Dì, àmvolásà, à kòlotó akódhi nda kitswálé títi dre dhi, a nì lò'wa dóro 'a bí, adrézó tà gyàgya 'o tà kìdrìkìdri na.

¹² Dì ásà dhi, lè mì kògò rìnyí fe àmi ki dríágá toròbhá dhi i dré, ìndì àmi ki pá landèbhá dhi i dré. ¹³ Mì kàdré kpà

* 12:6 12:6 A kònò Tògyakúlí 3:11-12.

lāti lotó àmi kī pá i dré, móndí pá íbe yàyà dhi ì kàtsáró mèrèkpe ì ró ko, be ró dhi, ì kàdríró be dhi bvó.†

Giká ni gàma ko dhi

¹⁴ Lè mè kàdré lāti nda adrézó tà kàdríkàdrí íbe àmi kòfalé móndyá títi dhi íbe. Mì kàdré kpà àmi kī fe adrélé lólo Giká dré be. Tàko ko, dhya áyi fèlepi adrélé lólo Mírì dré ko dhi, kitswá ína akódhi ní no ko. ¹⁵ Mì kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòtayíró i vwàle Giká ni togó tani rúsè ko. Dhya àlo kòtayí kpà áyi togó atsálé kùdzíkùdзи ko, tà kùdzí nda kàtsáró kpà móndí àruka bí dhi i rú, áyi kī 'o atsálé ndí ró ko. ¹⁶ Mì kònò kpà dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kò'oró ndòtò tà ko, ìndì kògàró Giká ni tà Esáwù àdhya tíni ko. Tàko ko, Esáwù nda lagí tá ína tà í dré tá kitswá lé kisulé tàylé mvá kàyo àdhya ró dhi ngbà 'í mánýàngá mvá tsà dhi sè. ¹⁷ Ngóro mè dré nìle be dhi tíni dhi, àmvolásà dhi, dré gòzo tódhyá tà tani nda ni le kisulé gò, à dré gàzoá rè. Ndà tá lāti tà nda ni ladzázó, di, kitswá tá ína ko, tágba dré tà nda ni ndàzo m̀ndra sè bí dhi.

¹⁸ Ama adrúpi i, mè kisí tá àmi ànyì kòngó kitswá lé tabèle bwà, ìndì adrélépi kòle àtsi ró dhi làga ko. Mì kisí kpà àmi ànyì àrà adrélépi tínimvá ro ìndì ngátsi ró, kàgùmá dré adrézó v̄ile lána dhi làga, ngóro Ìsèrèlè ànzi ì dré tá 'òle kòngó Sínáyì àdhya na dhi tíni ko. ¹⁹ Mì kisí kpà àmi ànyì àrà gòká vòzo gò, kúlí tirì fèlepi dhi ni yòzo lána dhi làga ko. Tàko ko, Ìsèrèlè ànzi ì dré tá kúlí nda ni yìzo dhi, ì lizí tá Giká ni ti, kòkìkíró kúlí nda, kògòró tà ta ko dhi bvó.‡ ²⁰ Angyá ko, ì kitswá tá tà kúlí nda dré tá adrélé tàle ì kò'o dhi ni mvo bwà ko. Kúlí nda tà tá dhi: «Dhya àlo kòtabè kòngó kònìdhi dhi, kàdré gba kà'wá 'i yà dhi, lè à kòlebhé akódhi nda dràle kírà sè.»§ ²¹ Tà ì dré tá nòle nda dré tirì fèle àyi dré tò dhi sè dhi, Mósè ni tándì tà tá dhi: «Má adré lyàle tirì dré.»*

²² Di, mè kisí àmìkya àmi ànyì kòngó Siyónà àdhya làga, ìndì Yèrúsalémà, bhàandre Giká lídrì ro dhi àdhya bhù na dhi làga. Mì kisí àmi ànyì ángélo lízólìzo ru kimóbhá adrélé lenzélé dhi i làga. ²³ Mì kisí àmi ànyì Giká ni ànzi kàyo ró ru kimóbhá, áyi kī rú tisìzo bhù na dhi i làga. Mì kisí àmi ànyì Giká, móndyá títi dhi kī tàbvó tàlepi dhi làga, ìndì móndyá atsábhá gyágya kitswá lé títi dhi kī líndrì i làga. ²⁴ Mì kisí kpà àmi ànyì Yésu adrélépi áyi totó tà 'o móndí kī kòfalé 'á Giká be, tà tídhí Giká dré bhàle ru yìzo àyi íbe dhi ni tà

† 12:13 12:13 A kònò Tògyakúlí 4:26. ‡ 12:19 12:19 A kònò Pfòma 19:16-22.

§ 12:20 12:20 A kònò Pfòma 19:12-13. * 12:21 12:21 A kònò Dùtèrònómé

sè dhi làga, ìndì akódhi ni kàrí kutúlépi, adrélépi tà ta dóro lavulé Abèlè ni kàrí àdhya rúsè dhi làga.

²⁵ Mì kònò di dóro, mì kògàró dhya adrélépi tà ta àmi dré dhi ko. Tàko ko, móndyá dhya adrélépi tá tà longó àyi dri bvò dri dhi ni gabhá rè dhi ì kòlapá Gìká ni tàbvó tàma silèsè ko dhi, mà ni di àmakya lapá ngìningìni ró, mà kàdré àma ki alá dhya adrélépi tà longó àma dri bhù lèsè dhi rú dhi? ²⁶ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Gìká ni kúlí kizí tá bvò tà tàndi ró. Di, nyànomvá dhi, akódhi lazí kúlí tàzoá dhi: «Má kitswá ngbà 'í gòle bvò kizí kòdhya ko. Be ró dhi, má ni go tódhyá bvò ki kizí bhù íbe vèsè àlo.» ²⁷ Kúlí «tódhyá» ìndì «vèsè àlo» kòdhi ì adrè leá tàle dhi, Gìká ni ngá títi í dré tá bhàle dhi ki kizí tingálé, ngá kitswálé kizílé bwà ko dhi ì kàdréro rè dhu be dhi bvó.

²⁸ Di ásà dhi, mà dré adrélé òpì kitswálé kizílé bwà ko dhi ni kisú dhi sè dhi, mà kàdré àwoyà fe Gìká dré, adrézó akódhi ni lindrì bha akódhi ni ròma sè, ngóro dré kitswálé akódhi mìlèsè dhi tíni. ²⁹ Tàko ko, àma ki Gìká ína àtsì adrélépi ngá za vèle dhi 'i.†

13

Tà tàle kùdù ro móndyá ka'ìbhá ki kodzóó dhi i

¹ Lè mì kàdré ru le àmi kòfalèsè ngóro adrúpi i tíni. ² Mì kòtìvì adrema móndí twá ki ka'ì dòle àmi ki dzó na kùmú i ró dhi ko. Tàko ko, móndí àruka adrèbhá 'oá kònìni dhi ì ka'ì tá ángélo i dòle àyi ki dzó na nǎá àko ró. ³ Mì kàdré móndí 'ìle bǎdzó na dhi ki tà kisù, ngóro mì adrè tá bǎ nya túmǎní àyi íbe na tíni. Mì kàdré kpà móndí adrélé mǐ pǎle dhi ki tà kisù, ngóro mì adrè tá kizà nya àyikya tíni na tíni.

⁴ Lè móndyá títi dhi ì kàdré làmó ni tà bha kuru. Làmó na dhi, mì kàdré àmi ki rúbhá líkí adrélé ngbà 'í móndí mì dré mòle dhi i dré. Tàko ko, Gìká ni móndyá adrèbhá múná tà 'o dhi ki tàbvó ta, túmǎní móndyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe.

⁵ Lè mì kòtayí àmi làfa lovó dré adrélé tidrìle dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya lenzélé ngá mì dré adrézó ába dhi ki tà sè. Angyá ko, Gìká tà dhi:

«Má kitswá tàdzí àmi tayí ko.

Má kitswá tàdzí àmi tà tìvì ko.»*

⁶ Di ásà dhi, mà adrè ka'íá bàti tàle dhi:

«Mírì dhya adrélépi áma ledé dhi 'i.

Má kitswá ngá ro àlomvá ko.

Móndí ki kitswá àdho tà 'o má rú kòdhya?»†

† 12:29 12:29 A kònò Dùtèrònómè 4:24. * 13:5 13:5 A kònò Dùtèrònómè 31:6, 8; Yòsúwà 1:5. † 13:6 13:6 A kònò Longó i 118:6.

⁷ Mì kàdré àmi ki drì kobhá Gìká ni kúlí longóbhá àmi dré dhi ki tà kisù. Mì kàdré lò'wa dóro ì dré adrélé 'àle àyi ki lídrì na dhi ki no, adrézó tà 'o tà ka'ika'í sè àyikya tíni. ⁸ Yésu Krísto ngbú ngóro dré tá adrélé agyá dhi tíni, dré adrélé ándrò dhi tíni, ìndì dré dra adrélé kóná vèsè kólyá dhi tíni.

⁹ Mì kòtayí àmi ki togó tà adrélé tadhálé twá dhi ì dré adrélé sèle dhi ko. Dóro ni, àma ki togó tayílé adrélé timbàle Gìká ni togó tani sè dhi. Di, tòlí móndí ì dré adrélé lebèle mányàngá ni tà sè dhi ì kitswá àyi ki togó timbà ko, kitswá kpà àyi ki ledé ko.

¹⁰ Àma àlètàrí íbe, ìndì kòwánà adrèbhá tà 'o Yúdà ànzì ki tàbèrènakolò na dhi ì kitswá ngá adrélé fèle mòbòmà ro àlètàrí nda dri dhi ki nya bwà ko. ¹¹ Tàko ko, kòwánà ki kàdrì adrè kà'wá ki kàrí do, adrézó file Arà lólo lavúlé dhi léna feá tàkonzì ki tà sè gò, à dré adrézó kà'wá nda ki rúbhá za káà ni kivi na. ¹² Di ásà dhi, Yésu nya tá kpà kizà dràzo bhàandre ni kivi na, kitswázó móndí ki temvé atsálé lólo áyi tàndi ni kàrí sè.† ¹³ Mà kàdré di pfòle akódhi véna káà ni kivi na, adrélé kanyò dré mvòle dhi ni mvo. ¹⁴ Tàko ko, bvò kònìdhi dri dhi, àma bhàandre adrélépi gile nyo dhi àko. Di, mà adrè àmakya bhàandre adrélépi alìle dhi ni letè kòdhyà.

¹⁵ Di Yésu sè dhi, mà kàdré ngbú lindrì fe Gìká dré, ngóro mòbòmà mà dré adrélé fèle drá dhi tíni. Mòbòmà nda kúlí adrèbhá apfòle àma tìsè, adrélé akódhi ni rú bha kùle dhi 'i. ¹⁶ Di mì kòtivì adrema tà dóro 'o, adrézó kpà àmi ki ngá lanzí móndí ì dré dhi ko. Tàko ko, mòbòmà adrélé fèle làsù be kònìni dhi ki tà sè dhi, Gìká ni togó adrè kiníle tò.

¹⁷ Mì kàdré àmi ki drì kobhá ki kúlí ka'í 'òle, adrézó àmi ki bha àyi ki rìnyí zàle. Angyá ko, ì adrè àmi ki líkí landè àko ró. † ni kpà àzì ì dré adrélé 'òle àmi ki tà sè dhi ki ta Gìká kandrà. Mì kàdré di àyi ki kúlí ka'í 'òle, ì kàdréro àyi ki àzì nda ni 'o arí sè, kizà sè ko. Tàko ko, ì kàdré 'òá kizà sè dhi, tà nda kitswá àmi ki ledé àlomvá ko.

¹⁸ Mì kàdré tà zi Gìká tí àma dré. Tàko ko, mà nì dóro tàle dhi, àma ki togó adrè àma ki arókì àlomvá ko dhi. Má adrè kpà leá atsílé dóro tà títi ì sè. ¹⁹ Lavúlé dhi, má adrè àmi ki kodzó, mì kàdréro tà zi Gìká tí, má kòkitswáro gòle mbèlè àmi véna.

Kúlí kùdù

²⁰⁻²¹ Gìká tingá àma ki Mírì Yésu dràdrà lèsè gò, akódhi ni 'òzo atsálé kábiligyà líkílépi kàdrì dhi ró akódhi ni kàrí kutúlépi dhi sè. Kàrí nda sè dhi, 'o tà í dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi kitswálé kóná vèsè kólyá. Di Gìká adrélépi

† 13:12 13:12 A kònò Yòwánì 19:17, 20.

tà k̀dr̀k̀dr̀i fe nda k̀'ò àmi k̀tswálé tíí t̀ t̀íí ì sè, m̀ k̀k̀tswáró t̀ dré adrélé lèle m̀ k̀'ò dhi k̀ 'ò. K̀dré kpà t̀ adrélépi dóro í m̀lèsè dhi ǹ 'ò àma léna Yésu K̀risto sè. M̀lanz̀lanz̀ k̀dré akódhi dré kóná vésè kólyá! K̀dré k̀ǹǹi.

²² Àma adrúpi ì, má adré àmi k̀ ti lizí, m̀ k̀ka'író k̀l̀í má dré tisìle àmi k̀ kodzózó k̀dhi ì dóro. Angyá ko, má tisì àmi dré ngbà 'í wárágà tsà dhi k̀dhyà. ²³ Má adré lèá m̀ k̀ǹ dhi, à atrè àma k̀ adrúpi T̀mòtèyò b̀dzó lésè dre. Akódhi k̀tsá má vélé mbèlè dhi, mà ni li tùmáni akódhi be àmi k̀ no.

²⁴ M̀ k̀fè mòdo àmi k̀ dr̀ k̀bhá tíí dhi ì dré, tùmáni mónnyá lólo tíí G̀ká àdhyà íbe. Ama k̀ adrúpi angábhá Itàliyà lésè dhi ì fè kpà mòdo àmi dré.

²⁵ G̀ká ni togó tani k̀dré àmi íbe tíí!

Wárágà Yàkóbhò dré tisìle dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yàkóbhò dré tisìle dhi 'i. A adrè kisùà dhi, Yàkóbhò nda tá Yàkóbhò, Yésu ni adrúpi ró dhi 'i, ìndì Èkèlézyà ni drì kobhá kàdrì dhi kì àlo 'i. Akódhi adrè wárágà kònìdhi ni tisì «súru mudrí-drì-rì ayíbhá bvò wáyi 'ásè dhi i dré» (1:1). Kòdhi adrè leá tàle dhi, móndyá títi Yésu ni ka'ìbhá gò i dré ayízó bvò wáyi 'ásè dhi i dré. Wárágà kònìdhi léna dhi, Yàkóbhò adrè móndyá ka'ìbhá dhi kì drì ta tà twátwa bí dhi i sè, adrézó tadhá àyi dré dhi, ì kàdré tà 'o àyi kòfalèsè ìndì móndyá bvò kòndi àdhya i kòfalé ngíni ya dhi. Adré tà kòni kì ta kòdhya: tà ka'ìka'í i tògyá be dhi, móndyá ka'ìbhá lemerè ro ìndì ngábhá ro dhi kì tà, móndyá ka'ìbhá dhi kì tabhìma, Gìká ni kúlí yìma ìndì 'òma, móndí kì nòma twátwa ko dhi, tà ka'ìma ìndì tà dóro 'òma, dhyá kì ti líkima, tògyá adrélépi apfòle bhù lésè dhi, dhyá kì bhàma Gìká ni rìnyí zàle dhi, móndí kì tàbvó tàma ko dhi, dhyá kì afàma ko dhi, ngábhá kì tà, tà letèma togó vwàvwà sè dhi, ìndì tà zìma Gìká tí dhi. Lavúlé dhi, Yàkóbhò adrè tadhá dhi, lè móndyá ka'ìbhá dhi ì kàdré ngbà 'í Gìká ni ka'í ko, ì kàdré kókpà tà dóro 'o àyi kì tà ka'ìka'í nda sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi kì atìma

- 1) Mòdo fèma (1:1)
- 2) Tà ka'ìka'í i tògyá be dhi (1:2-8)
- 3) Móndyá ka'ìbhá lemerè ro ìndì ngábhá ro dhi kì tà (1:9-11)
- 4) Móndyá ka'ìbhá dhi kì tabhìma (1:12-18)
- 5) Gìká ni kúlí yìma, ìndì kúlí nda ni 'òma (1:19-27)
- 6) Móndí kì nòma twátwa ko dhi (2:1-13)
- 7) Tà ka'ìma ìndì tà dóro 'òma (2:14-26)
- 8) Dhyá kì ti líkima (3:1-18)
- 9) Dhyá kì bhàma Gìká ni rìnyí zàle dhi (4:1-10)
- 10) Móndí kì tàbvó tàma ko dhi, ìndì dhyá kì afàma ko dhi (4:11-17)
- 11) Ngábhá kì tà (5:1-6)
- 12) Tà letèma togó vwàvwà sè dhi, ìndì tà zìma Gìká tí dhi (5:7-20)

Yàkóbhò ni mòdo fèma

¹ Ma, Yàkóbhò, màràbà Gìká àdhyà ìndì Mírì Yésu Krísto àdhyà ró dhi, má adrè wáràgà kònìdhi nì tìsì sùrú mudrì-drì-rì ayìbhá bvò wáyi 'ásè dhi ì dré.* Mòdo àmi dré!

Tà ka'ika'i ì tògyá be dhi

² Ama adrúpi ì, tà twátwa dhi ì kàdré àmi kì tabhì dhi, mì kàdré tà nda kì no ngóro tà adrézó lenzélé ásà dhi ì ró.

³ Tàko ko, mì nì tàle dhi, tà adrèbhá àmi kì tà ka'ika'i tabhì dhi ì adrè àmi kì 'o adrélé togó tsi nì dhi be. ⁴ Dì adrè leà dhi, àmi kì togó tsìma nda kàdré tà 'o àmi léna kitswále títi, mì kòlì'wáro àmi kì tà ka'ika'i na kitswále títi, ìndì tà dóro kòpiró àmi àlomvá ko.

⁵ Dì, dhyà àlo àmi kòfalé dhi kàdré tògyá le kisulé dhi, lè akódhi nda kàdré tògyá zi Gìká tí gò, Gìká kòfèro drá. Tàko ko, Gìká adrè tà dóro fe mónnyá títi ì dré áyi togó dóro sè, tà bha àko ró àyi dri. ⁶ Dì, dhyà nda dré adrèrà'a tà zi Gìká tí dhi 'á dhi, lè kàdré zìá tà ka'ika'i sè, tà kayì àko ró í léna. Angyá ko, dhyà ángùdhi adrélèpi tà kayì í léna dhi, sù ngóro yìandre nì mì lyá dré adrélé livilé longálé gò, dré adrézó lìle swà ro dhi tìni. ⁷ Lè dhyà làsú be kònìni nda kòkisù ko tàle dhi, í nì ngá kisú Mírì vélèsè dhi. ⁸ Tàko ko, akódhi nì ìna tà áyi togó lé dhi kì kipèle bwà ko. Nì kpà ngalé í nì 'òà ngìni ya dhi ko.

Mónnyá ka'ibhá lemerè ro ìndì ngábhá ro dhi kì tà

⁹ Lè mónnyá ka'ibhá lemerè ro dhi ì kàdré àyi kì drì bha kuru, Gìká dré àyi kì tà tingálé kuru dhi sè. ¹⁰ Dì, mónnyá ka'ibhá ngábhá ro dhi ì kàdré àyi kì drì bha kuru, Gìká dré àyi kì tà tìrìlé kìnì mi dhi sè. Tàko ko, ngábhá kì tà nì akì ngóro mbì pfò àdhyà tìni. ¹¹ Angyá ko, kítú adrè apfòle kàle, àtsì nì dré adrézó mbì za 'yòle, pfò nì dré adrézó dhèle gò, aveave nì dré adrézó akílè. Dì ngábhá kì tà nì kókpa akì kònìni, ì dré adrèrà'a àyi kì làfa tà 'o dhi 'á.

Mónnyá ka'ibhá dhi kì tabhìma

¹² Kólénzé dhyà adrélèpi áyi togó tsi tà dré adrèrà'a áyi tabhì dhi 'á dhi dré! Tàko ko, Gìká kòka'i akódhi nda nì tà dre dhi, akódhi nì kùlá lídrì àdhyà nì kisú, ngóro Gìká dré lazilé mónnyá adrèbhá áyi le dhi ì dré dhi tìni.

¹³ Adré leà dhi, dhyà tà dré adrélé tabhìle dhi kòtà dhi, «Gìká adrè áma tabhì nì» dhi ko. Angyá ko, tà kònzi kitswá ìna Gìká nì tabhì bwà ko. Akódhi nì tàndì adrè kpà dhyà àlo nì tabhì litìlé dhi ko. ¹⁴ Dì, tà kàdré dhyà àlo nì tabhì dhi, tà

* **1:1** 1:1 A adrè kisúá dhi, kùlí «sùrú mudrì-drì-rì ayìbhá bvò wáyi 'ásè» kònì ì adrè leà tàle dhi: «mónnyá títi Yésu nì ka'ibhá gò ì dré ayizó bvò wáyi 'ásè dhi ì».

nda adré akódhi ni lití, dré áyi tayílé áyi tándi ni lovó kònze dré sèle litilé dhi sè. ¹⁵ Di lovó kònze nda kòkisú 'a dre dhi, adré tàkonzì ti. Di tàkonzì nda kòli'wá kitswálé títi dre dhi, adré dràdrà ti.

¹⁶ Ama adrúpi má dré lèle tò ni i, mì kòtayí àmi adrélé litilé ko: ¹⁷ Tà dóro títi kitswábhá títi dhi i adré apfòle bhù lésè, adrélé asilé Gíká Atá ngádra títi dhi ki bhàlepi bhù mibhalé 'á dhi vélésè. Akódhi nda kitswá ru ladzá ko. Tínimvá kpà akódhi mìle dhi yókódhó. ¹⁸ Akódhi ti àma tódhyá áyi kúlí tà bàti àdhyà sè, ngóro í dré tá lèle 'òle dhi tíni, mà kàdréro ngádrì i ró ngá títi dré bhàle dhi i kòfalé be dhi bvó.

Gíká ni kúlí yìma, ìndì kúlí nda ni 'òma

¹⁹ Ama adrúpi má dré lèle tò ni i, mì kònzì tà kònzidhi dóro: Lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré gánzi ró adrélé tà yi mbèlè. Di, mì kàdré àmikya kúlí ta mbèlè ko. Mì kàdré kpà àmi ki togó tayí aswálé mbèlè ko. ²⁰ Tàko ko, dhyà adrélépi áyi togó tayí aswálé dhi adré tà gyàgya Gíká àdhyà ni 'o kòdhyà ko. ²¹ Asà dhi, mì kòtingá àmi rúsè tà wáyi adrèbhá àmi ki 'o atsálé ndí ró dhi i, tà kònze wáyi mì dré adrélé 'òle dhi íbe. Di togó yàya sè dhi, mì kàdré kúlí Gíká dré adrélé kidhilé àmi ki togó na dhi ni ka'ì. Angyá ko, kúlí nda rinyí íbe kitswázó àmi ki tidrí.

²² Mì kàdré ngbà 'í Gíká ni kúlí yiyí ko. Mì kàdré kókpà tà kúlí nda dré adrélé tàle dhi ki 'o be. Mì kàdré 'òá kònzì ko dhi, mì adré àmi ki tándi ki lití. ²³ Tàko ko, dhyà adrélépi Gíká ni kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle ko dhi, sù ngóro móndí áyi mibhalé nòlepi tàlàtálà na gò, ²⁴ kòno áyi mibhalé nda dre dhi, dré lìzo tivíá mbèlè ngalé áyi làsú tá ngíni ya dhi tíni. ²⁵ Di, dhyà adrélépi tàtrítrí kúlí kitswálépi títi, adrélépi móndí ki trì dhi ni yi gò, adrézó tròle rúá, adrézó tà í dré yìle dhi ki tivì ko, di, adrézó ína tà nda ki 'o dhi, Gíká ni tà tani bha akódhi dri, tà dré adrélé 'òle dhi i sè.

²⁶ Dhyà ángùdhi adrélépi áyi no ngóro móndí adrélépi Gíká ni tà 'o dhi ró gò, adrézó ína áyi kúlí líkí ko dhi, adré áyi tándi ni lití. Tà dré adrélé 'òle Gíká ni lindrì bhàzo nda tà tàko 'i. ²⁷ Di, tà à dré kitswálé 'òle Gíká Atá ni lindrì bhàzo, dré adrélé nòle lólo ìndì tà kònze àko dhi ró dhi, tà kònzidhi 'i: adrélé kìmvoànzi ki líkí tàyítòkó íbe àyi ki kizà na dhi, ìndì adrélé dhyá ki tándi ni líkí adrélé lólo tà kònze bvò àdhyà ki tà sè dhi.

2

Móndí ki nòma twátwa ko dhi

¹ Ama adrúpi i, mì dré adrélé àma ki Mírì Yésu Krísto mĩlanzilanzì ro dhi ni ka'ĩ dhi sè dhi, mì kàdré móndí ki no twátwa ko. ² Agó àlo kítá aveave asólépi í rú trónjó óró sè dhi be dhi kàtsá àrà mì dré ru kimózó dhi 'á gò, agó àzya lemerè ro kítá lírì asólépi í rú dhi dré kpà atsázó àrà nda 'á dhi, mì adrè 'òá ngìni? ³ Mì kàdré agó kítá aveave asólépi nda ni lindrì bha, adrézó tàá akódhi dré dhi «Mí kòlirí kònwa àrà dóro 'á» gò, mì dré adrézó tàá agó lemerè ro nda dré dhi, «Mí totó mi kònale», kó ngalè «Mí lírì áma pá làga kìnì mi kònwa» dhi, ⁴ kòdhi mì adrè tsì móndí ki no twátwa àmi kòfalèsè ko? Mì adrè tsì móndí ki tàbvó ta àmi ki tà kisùle kònzi dhi i sè ko?

⁵ Ama adrúpi má dré lèle tò ni i, mì yi rè ká! Gíká kipè tsì móndyá móndyá bvò àdhya i dré adrélé nòle lemerèbhá ro dhi i atsálé ngábhá i ró àyi ki tà ka'ika'ĩ sè dhi kòdhyà ko? Kipè tsì àyi nda i kitswálé file áyi Opì í dré tà ni ni lazizó móndyá adrèbhá áyi le dhi i dré dhi na dhi kòdhyà ko? ⁶ Di, àmi, mì adrè àmikya lemerèbhá nda ki ayízè! Ngábhá i adrè zakó tsì àmi ki ató àyi pálé, adrézó kpà àmi ki tidrì tàbvó tabhá i kandrá dhi àyi? ⁷ Ayi nda i adrè zakó tsì dhya àmi ki azilépi dhi ni rú dóro dhi ni lodhá dhi àyi?

⁸ Mì nĩ tòlì tisìle Gíká ni Kúlì na kònndhi dóro: «Mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adrélé àmi tàndi ni le dhi tìni.»* Di mì kàdré tòlì Gíká ni Opì àdhya nda ni ka'ĩ 'òle bàti dhi, kòdhi mì adrè tà dóro 'o. ⁹ Di, mì kàdré àmikya móndí ki no twátwa dhi, mì adrè tàkonzì 'o gò, tàtrítrí kúlì dré adrézó tadhá dhi, àmi tàtrítrí kúlì nda ni ñobhá 'i. ¹⁰ Tàko ko, dhya àlo kàdré tàtrítrí kúlì líkí wáyi gò, dré ndìndì tà àlo tàtrítrí kúlì nda dré adrélé tàle dhi ni ñòzo dhi, akódhi nda ñò tàtrítrí kúlì wáyi nda dre. ¹¹ Angyá ko, Gíká tàlepi dhi «Mí kò'o múná tà ko» dhi, tà kókpà dhi: «Mí kòpfu móndí dràle ko.»† Di mí kò'o múná tà ko gò, mí dré mína móndí pfùzo dràle dhi, mí atsá tàtrítrí kúlì ñòlepi ró dre.

¹² Asà dhi, lè mì kàdré kúlì ta adrézó kpà tà 'o, ngóro móndí dra àyi ki tàbvó tàzo tàtrítrí kúlì adrélépi móndí ki trì dhi sè dhi kya tìni. ¹³ Tàko ko, kítú dra móndí ki tàbvó tàzo dhi tú dhi, Gíká ni dhya ángùdhi áyi àzya ni kizà bhàlepi ko dhi ni tàbvó ta, akódhi ni kizà bha àko ró. Gíká mìlèsè dhi, móndí ki kizà bhàle dhi kàdrì lavulé, móndí ki tàbvó tàle dhi rúsè.

Tà ka'ima ìndì tà dóro 'òma

¹⁴ Ama adrúpi i, dhya àlo kàdré tàá dhi, i tà ka'ika'ĩ íbe gò, dré adrézó tà adrèbhá áyi tà ka'ika'ĩ nda ni tadhá dhi ki

* 2:8 2:8 A kònò Lèvitikè 19:18. † 2:11 2:11 A kònò Pfòma 20:13-14; Dùtèrònómè 5:17-18.

'o ko dhi, akódhi nda ni àdho tà dóro kisú ásà? Tà ka'ika'i lású be kònini nda ni kitswá tsì akódhi ni tidrí? ¹⁵ Ami ki adrúpi àlo 'i yà, kó ngalè àmi ki amvúpi àlo 'i yà dhi kàdré kítá asolé í rú dhi àko, ìndì ngá kitswálé nyàle kítú àlo àlo sè dhi àko gò, ¹⁶ àmi ki àlo dré tazoá akódhi dré dhi: «Mí kòlì togó be kàdrìkàdrì! Mí kòlikí mi kidhì sè dóro, ìndì mí kònya ngá pìzo pìpì!» gò, mì dré àmikya ngá kitswábhá akódhi ni rúbhá ledé dhi ki fèzo drá ko dhi, mì adrè àdho tà dóro 'o kòdhya? ¹⁷ Kókpà kòdhi tìni, dhya àlo kàdré ngbà 'í tà ka'ika'i íbe gò, adrézó tà dóro 'o tà ka'ika'i nda sè ko dhi, tà ka'ika'i nda drà dre.

¹⁸ A ni kitswá taa dhi: «Mí mína tà ka'ika'i íbe. Ma mána tà dóro má dré adrélé 'òle dhi íbe. Mí tadhá rè má dré àmi tà ka'ika'i tà dóro 'òle dhi àko nda ká. Dì má ni mí dré áma tà ka'ika'i tadhá tà dóro má dré adrélé 'òle dhi í sè.» ¹⁹ Mí adrè mína ka'íá dhi, Gíká àlo kwákwá. Kòdhi dóro. Tírí kònzi ì adrè kókpà ka'íá kònini gò, ì dré adrézó lyàle tírì dré.

²⁰ Mí mómí azaaza ró ni, mí adrè lèá má kòtadhá mí dré dhi, tà ka'ika'i tà dóro 'òle dhi àko dhi, tà tàko 'i káyà dhi?

²¹ Mí kisù rè àma ki tábhí Abàramà ni tà ká. Gíká nò tá tsì akódhi nda gyágya tà dré tá 'òle dhi í sè ko? Tàko ko, akódhi bhà tá áyi mvá Ísáká àlètàrì dri, kitswázó fèá mòbòmà ro Gíká dré. ²² Mí nò rè ngalè akódhi ni tà ka'ika'i adrè tá tà 'o tùmání tà dóro dré tá adrélé 'òle dhi íbe ngíni ya dhi ká. Dì Gíká 'o tá akódhi ni tà ka'ika'i nda kitswálé títi tà dóro dré 'òle nda í sè. ²³ Dì tà tisile Gíká ni Kúlí na kòndhi 'o ru kònini: «Abàramà ka'í tá Gíká gò, Gíká dré akódhi ni nòzo gyágya akódhi ni tà ka'ika'i nda sè.»[†] Kòdhi íbe dhi, Gíká zi tá kpà akódhi áyi arúpi ró. ²⁴ Mí nò rè ká! Gíká adrè mómí ki bha gyágya í kandrà ngbà 'í áyi ki tà ka'ika'i sè ko. Adrè kókpà àyi ki bha gyágya tà ì dré adrélé 'òle dhi í sè.

²⁵ Kókpà kòdhi tìni, Gíká bhà tá Rábà, tòkó zàràbhù ro dhi gyágya í kandrà tà dré tá 'òle dhi í sè. Tàko ko, akódhi nda ka'í tá Ísèrèlè ànzi mùle lùzu ró dhi í dòle í véna gò, àyi ki mùzo nzile láti twá 'ásé. § ²⁶ Dì ngóró rúbhá la'a lídrì àdhya àko dhi dré adrélé dràle dràdrà dhi tìni dhi, tà ka'ika'i tà dóro 'òle dhi àko dhi adrè kókpà dràle dràdrà.

3

Ama ki làdra líkíma

¹ Ama adrúpi í, lè mómí bí àmi kòfalé dhi ì kàdré láti nda atsázó tà tadhábhá í ró ko. Tàko ko, mì nì tàle dhi, Gíká ni àma adrèbhá áyi tà tadhá dhi ki tàbvó ta tà tàndi ró, mómí àruka kya ki lavú dhi be. ² Ama títi dhi í, mà adrè ledhélé

† 2:23 2:23 A kònò Kidhoma 15:6. § 2:25 2:25 A kònò Yòsúwà 2:1-21.

tàkonzì na látì twátwa i sè. Di, dhya àlo kàdré ina dhèle tàkonzì na kúlí í dré adréle tàle dhi i sè ko dhi, akódhi nda móndí dóro kitswálepí dhi 'i. Kitswá áyi rúbhá wáyi dhi ni bha áyi rinyí zàle.

³ Mà kàdré aya mvá tsà dhi ni 'i dònjí i tí kitswázó àyi kí bha àma kí rinyí zàle dhi, mà kitswá àyi kí dri lile àrà ángùdhi mà dré adrézó lèle lile lána dhi na bwà. ⁴ Kàdré kó bwátù kàdrì kí tà sè dhi, tágba ì kàdré kàdrì gú yà, ìndì lyãandre dré adrézó àyi kí liví yà dhi, aya mvá tsà dhi kitswá àyi kí tidì lile àrà ángùdhi bwátù dòlepi dré adrézó lèle lile lána dhi na bwà. ⁵ Dhyá kí làdra ni tà kókpà kòdhi tìni. Tágba làdra nda dré adrézó rúbhá ni kígá mvá tsà dhi 'i dhi, adré áyi afà tà kàdrìkàdrì í dré 'òle dhi kí tà sè. Mì nò rè ngalè àtsí mvá tsà dhi dré adréle duku andre za vèle ngíni ya dhi ká! ⁶ Ama kí làdra kókpà àtsí 'i. Rúbhá ni kígá títi dhi i kòfalé dhi, adré tà kònzi 'o lavulé. Adré àma kí rúbhá wáyi dhi ni 'o atsálé ndí ró. Adré kpà àma kí lídrì wáyi dhi ni za vèle àtsí adrélepí angálé líferò lésè dhi sè.

⁷ Móndí ì adré kà'wá mbì àdhya kí kára títi dhi kí turú adrézó àyi kí líkí bhà 'a, túmání àrí twátwa dhi íbe, kà'wá twátwa adrébhá àyi kí se agátì sè dhi íbe, ìndì kosyá twátwa dhi íbe. Bàti, ì líkí kà'wá nda i títi atsálé bhà àdhya ró. ⁸ Di, dhya àlo kitswá ina áyi tàndì ni làdra líkí kitswálé títi ko. Làdra nda, ngá kònzi kitswálé líkílé bwà ko dhi 'i. Akódhi ga kàtrá adrélepí móndí kí tupfú todràle dhi sè bí.

⁹ Ama kí làdra sè dhi, mà adré Mírì àma kí Atá ni rú bha kùle, adrézó kókpà móndí Giká dré bhàle làsú be í tìni dhi kí tatrí ásà. ¹⁰ Di kúlí adrézó tà tani bha móndí i dri dhi i túmání kúlí adrézó móndí kí tatrí dhi íbe dhi, ì adré apfòle ti àlo nda lésè. Ama adrúpi i, lè tá tà nda kàdré kònini ko. ¹¹ Yí kìnì ni kitswá tsì apfòle túmání yí kùdzí be kidrì àlo lésè bwà? ¹² Ama adrúpi i, figì fa kitswá tsì òlívè lò'wa 'a bwà? Vínò fa kitswá tsì figì lò'wa 'a bwà? Di kidrì tà'i ró dhi kitswá kpà yí kìnì 'o apfòle bwà ko.

Tògyá adrélepí apfòle bhù lésè dhi

¹³ Dhya àmi kòfalé adrélepí tà nǎnǎ íbe ìndì tògyá íbe dhi àdhi 'i? Lè dhya nda kàdré tà nda kí tadhá áyi atsimá dóro dhi sè, ìndì tà dóro í dré adréle 'òle togó yàya sè ìndì tògyá sè dhi i sè. ¹⁴ Di, mì kàdré àmikya lovó kònzi bha àmi kòfalésè, adrézó àmi kí tàndì kí tà bha drìdrì dhi, lè mì kàdré àmi kí afà tà nda sè ko. Mì kàdré kpà tà bàti ga ko. ¹⁵ Tògyá làsú be kònini nda adré apfòle bhù lésè ko. Be ró dhi, tògyá nda ina tògyá bvò kòndì àdhya 'i. Adré angálé Dzáborò vélésè. ¹⁶ Tàko ko, àrà ángùdhi móndí ì dré adrézó lovó kònzi bha

àyì kòfalésè, adrézó àyì kì tándì kì tà bha drìdrì dhi 'á dhi, à adrè tà wàyá kisé, tà kònzì kì kárá tí tí dhi íbe.

¹⁷ Dì, tògyá adrélépi apfòlè bhù lésè dhi ína lólo. Adré tà kìdrìkìdrì bha mómódí ì kòfalé, adrézó togó yàya tadhá, adrézó mómódí kì yì dóro, adrézó mómódí kì kizà bha, adrézó tà dóro 'o, adrézó mómódí kì no twátwa ko, adrézó kpà tà 'o túrúpú àko. ¹⁸ Mómódí adrèbhá tà kìdrìkìdrì bha mómódí ì kòfalé dhi ì adrè ngá kidhí tà kìdrìkìdrì na gò, ì dré adrézó lànýá tà gyägya àdhya ni akónà bí.

4

Ama kì bhàma Giká ni rìnyí zàlè dhi

¹ Tà adrézó ru pfu, adrézó lawàlè àmi kòfalésè dhi adrè angalé angolésè? Tà nda ì adrè zakó tsì angalé àmi kì lovó kònzì adrèbhá àdzú bhù àmi léna dhi ì lésè? ² Mì adrè ngá lovó bha gò, mì dré adrézó ngá nda ni kisé ko. Dì mì adrè lovó kònzì bha mómódí ì rú, adrézó àyì kì le tupfúlé ngá nda ni kisé. Mì adrè lawàlè, adrézó ru pfu mómódí íbe ngá nda ni tà sè. Dì, mì adrè àmikya ngá mì dré adrélé lèlè nda ni kisé ko, mì dré adrélé zǎá Giká tí ko dhi sè. ³ Dì, tágba mì kàdré ngá nda ni zì Giká tí yà dhi, mì adrè kisé ko. Tàko ko, mì adrè ngá nda ni zì togó kònzì sè, mì kò'oró àmi kì tándì kì lovó kònzì ásà be dhi bvó.

⁴ Àmi mómódí zàràbhù ro ni ì, mì nì ko tàlè dhi, ru sùma tà bvó kòndì àdhya íbe dhi adrè dhyá kì 'o atsálé Giká ni kàribhá ro dhi? Dì dhyà ángùdhi adrélépi lèá adrélé arúpi bvó kòndì àdhya ró dhi, adrè àyì 'o atsálé Giká ni kàribhá ro. ⁵ Giká ni Kúlí adrè tàá dhi: «Giká adrè togó í dré bhàlè àma léna dhi ni lovó bha tò.»* Mì adrè kisé dhi, Giká ni Kúlí adrè tà kòdhi ni ta àngyá? ⁶ Dì, Giká ni togó tani bhàlè àma rú dhi kàdrì lavúlé. Tàko ko, akódhi ni Kúlí adrè tàá dhi:

«Giká adrè ru pfu mómódí drìkàdrì ro dhi íbe.

Dì, adrè ína àyì togó tani bha mómódí adrèbhá àyì kì tà bha kìní mi dhi ì rú.»†

⁷ Dì ásà dhi, mì kàdré àmi kì bha Giká ni rìnyí zàlè. Mì kàdré ligílé Dzàborò be gò, kòlaparó àmi rúsè vwàvwà ro.

⁸ Mì kàdré àmi kì kisé ànyì Giká làga gò, kòkisiró kpà ì ànyì àmi làga. Àmi tàkònzìbhá ni ì, mì kòdzì àmi kì drígá àmi kì tàkònzì lésè! Àmi túrúpúbhá ni ì, mì kòtemvé àmi kì togó!

⁹ Mì kàdré kizà ro, adrélé àwó ngo, adrézó tongólé! Àmi

* 4:5 4:5 A kitswá kpà kúlí tisilè Giríkì tí sè kòni kì ladzá kònzì: «Giká adrè Tírì í dré bhàlè àma léna dhi ni lovó bha tò,» kó ngalè «Togó Giká dré bhàlè àma léna dhi adrè lovó bha tò.» † 4:6 4:6 A kòno Tògyakúlí ì 3:34.

ki arí kòladzá ru atsalé àwo ró. Ami ki kólénzé kòladzá ru atsalé kizà ro. ¹⁰ Mì kàdré àmi ki tà bha kìnì mi Mírì kandrà gò, kòtìngarò àmi ki tà kuru.

Móndí ki tàbvó tàma ko dhi

¹¹ Ama adrúpi i, lè mì kàdré tà ta kònzi àmi ki adrúpi i rú ko. Dhya ángùdhi adrélépi tà ta kònzi áyi adrúpi rú yà, kó ngalè adrélépi akódhi ni tàbvó ta yà dhi, adré tà ta kònzi Giká ni tátírítrí kúlí rú, adrézó kpà tátírítrí kúlí nda ni tàbvó ta. Mì kàdré tátírítrí kúlí ni tàbvó ta dhi, kòdhi mí adré tátírítrí kúlí nda ni 'o ko. Be ró dhi, mí atsa mína tátírítrí kúlí nda ni tàbvó tàlepi ró. ¹² Tàkò dhya tátírítrí kúlí fèlepi ìndì móndí ki tàbvó tàlepi dhi ngbà 'í àlo kwákwa. Giká 'i kalóma. Akódhi nda rìnyí íbe kitswázó móndí tidrí, kitswázó kpà móndí pfu dràle. Dì, mì tá mína àdhi 'i, adrélé àmi àzya ni tàbvó ta ni?

Ama ki afàma ko dhi

¹³ Mì yi rè ma, àmi adrèbhá tàá dhi «Ándrò yà, kó ngalè kídru yà dhi, mà ni li bhàandre àlo na, àzì 'o kóná àlo làfa kisúzó» ni i. ¹⁴ Ami, mì nì ngalè kídru dhi, àmi ki lídrì ni adré ngíni ya dhi ko. Tàko ko, àmi ki lídrì nda sù ngóro sàsàlì adrélépi sàle lókyá tsà sè gò, dré adrézó akílé dhi tìni. ¹⁵ Adré dì be leà dhi, mì kàdré tàá kònìni: «Mírì kòlè dhi, mà ni adré lídrì íbe gò, mà dré tà kòni ki 'òzo tà kòna íbe.» ¹⁶ Dì, nyànomvá dhi, mì adré àmi ki afà adrélé drìkàdrì 'o. Dhyá ki afàma làsú be kònìni nda kònzi. ¹⁷ Dì ásà dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà dóro ni 'òle gò, adrézó tà nda ki 'o ko dhi, adré ina tàkonzì 'o.

5

Tà tàle ngábhá ki kodzózó dhi

¹ Ami ngábhá ro ni i, mì yi rè ká! Lè mì kàdré àwó ngo adrézó lúlú ga, kizà adrèbhá alìle àmi dri dhi ki tà sè! ² Ami ki ngá nwa dre. Kidzú mbe àmi ki kítá i dre. ³ Kìndrì mbe àmi ki óró i, àmi ki àrezá be dre. Dì kìndrì nda ni àmi ki tàkonzì tadhá ngádra 'á kítú tàbvó tàzo dhi tú dhi nì. A ni kpà àmi ki zà nya, ngóro àtsí dré adrélé zà za vèle dhi tìni. Tàko ko, mì lokó àmikya ngá làgí be kàdrì dhi i àmi dré lókyá kùdù sè dre. ⁴ Mì yi rè ká! Làfa mì dré gàle fèle dhya àzì 'obhá àmi ki amvú na dhi i dré dhi adré ngòle àmi dri. Kótrétre dhya lànyá lokóbhá àmi ki amvú na dhi kya dhe Mírì rìnyí líyí bína dre. ⁵ Bvò kònìdhi lé dhi, àmi tá ngbú adrélé trú kólányá na, adrélé àmi ki tàndi ki lovó 'o. Mì nya àmi síle ngbǒngbo kà'wá tìni, adrélé kítú dra àmi ki tilízó dhi ni letè. ⁶ Mì bhà tà móndí adrèbhá tá tà àko áyi rú dhi

ì dri, àyi kì tupfúzó todràle, tágba ì dré tá adrézó ligilé àmi rú ko dhi.

Tà letèma togó vwàvwà sè dhi

⁷ Di àma adrúpi ì, mì kàdré tà letè togó vwàvwà sè, tsàle kítú Mírì dré dra agòzo dhi tú. Mì nò rè ngalè dhya ngá kidhílépi dhi adré ngá nda kì letè akónàle togó vwàvwà sè ngíni ya dhi ká. Adré letèá kidhólé lókyá kozya dré adrézó anzíle dhi sè, tsàle lókyá kozya nda dré adrèrà'a akíle dhi 'á. ⁸ Ami ró dhi, mì kàdré kókpa tà letè togó vwàvwà sè, adrézó togó tsi. Tàko ko, kítú Mírì dré dra agòzo dhi atsa ànyi dre. ⁹ Ama adrúpi ì, mì kàdré ru ndrì àmi kòfalésè ko, à kòtàró àmi kì tàbvó ko dhi bvó. Mì nò rè ká! Dhya dra móndí kì tàbvó tàlepi dhi dzó tí!

¹⁰ Ama adrúpi ì, mì kisù rè ngalè pròfètà atú tà longóbhá Mírì nì rú sè dhi, ì tsi tá àyi kì togó àyi kì kizà na ngíni ya dhi ká. Mì kàdré di togó tsi àyikya tìni. ¹¹ Mà adré zakó tsi àyi nda kì zi kólénzèbhá ro, ì dré tá àyi kì togó tsìle dhi sè? Mì yi zakó ngalè Yóbò tsi tá àyi togó ngíni ya dhi 'í. Mì nò kpà tà Mírì dré 'òle akódhi dré kùdù na dhi 'í. Tàko ko, Mírì adrè kizà do àyi togó na móndí kì tà sè, adrézó àyi kì kizà bha tà tàndì ró.

¹² Ama adrúpi ì, tà kàdrì lavúlè dhi, lè mì kòsì mòndrà bhù nì rú sè yà, bvò nì rú sè yà, kó ngalè ngá àzya nì rú sè yà dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré ngbà 'í tàá «Áyíya», kó «Kóko», Gìká kòbhàró tà àmi dri ko.

Tà zìma Gìká tí tà ka'ika'ì sè dhi

¹³ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kizà nya dhi, kàdré tà zi Gìká tí. Dhya àlo kàdré arí íbe dhi, kàdré longó ngo Gìká nì rú bhàzo kùle. ¹⁴ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré drà ro dhi, kàzì bhàgo Ekèlézyà àdhya ì, ì kòziró tà Mírì tí akódhi dré, dò dàzo akódhi dri Mírì nì rú sè. ¹⁵ Di tà zìle Mírì tí tà ka'ika'ì sè dhi nì dhya drà ro nda nì tidrí gò, Mírì dré akódhi nì tìngázó kuru. Dhya nda kò'o tàkonzì dhi, Gìká nì kpà akódhi nì tàkonzì tri. ¹⁶ Di ásà dhi, lè mì kàdré àmi kì tàkonzì kì ta ngádra 'á àmi kòfalésè, adrézó kpà tà zi Gìká tí àmi kì adrúpi ì dré, mì kàdrìró àmi kì drà ì lésè be dhi bvó. Tà bàti ró dhi, tà móndí gyàgya dré adrélé zìle Gìká tí dhi, rìnyí íbe adrézó tà kàdrì 'o.

¹⁷ Mì kisù rè Elíyà nì tà ká. Akódhi nda tá móndí 'ì àma tìni. Akódhi zi tá tà Gìká tí togó wáyì sè, kozya kòdhiró ko dhi bvó. Di kozya dré dhìzo bvò dri ko kóná na, mbă nzi-drì-àlo. ¹⁸ Amvolásà dhi, dré gòzo tódhyá tà zi Gìká tí gò, kozya dré gòzo adrélé dhìle gò, bvò dré gòzo adrélé ngá 'o kàle.

¹⁹ Áma adrúpi i, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòku láti tà bàti àdhya 'ásè gò, dhya àzya dré akódhi ni adrizo agòle láti tà bàti àdhya nda 'á dhi, ²⁰lè mì kònì tà kònìdhi: Dhya ángùdhi adrélépi móndí tàkonzì 'òlepi dhi ni adri agòle láti kinzò ro dhi lésè dhi, ni akódhi nda ni tidrí dràdrà lésè gò, akódhi ni tàkonzì zyandre dhi kì zùzo.

Wárágà Péteró dré tisìle dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Péteró dré tisìle dhi ni àlo 'i. Akódhi nda tá àpóstolò ki àlo 'i, ìndì Ekèlézyà ni drì kobhá kàdrì dhi ki àlo 'i. Adré wárágà kònìdhi ni tisì móndyá Giká àdhya ayíbhá bvò twátwa i 'ásè dhi i dré (1:1). Adré tisìà kitswázó àyi ki timbà àyi ki tà ka'ika'í na dhi bvó. Tàko ko, à adré tá àyi ki mǐ pfo, adrézó kizà fe àyi dré Krísto ni tà sè. Dì wárágà kònìdhi léna dhi, Péteró adré Rúbí Tani ni tà 'o agalé àyi léna, adrézó tadhá dhi, Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi adré àyi ki 'o adrélé mǐ bha Giká véna (1:3-5). Adré kpà tadhá dhi, kizà ì dré adrélé nyàle nda adré àyi ki tà ka'ika'í tabhì, adrézó àyi ki 'o kitswálé tíí, ì kòkisúró rúku, mǐlanzìlanzì, lindrì be kítú Yésu Krísto dré dra apfòzo dhi tú (1:6-9). Adré kpà tàá dhi, Krísto ni kizà nyàma ni tà sè dhi, lè ì kàdré kòkpà tà kisù akódhi àdhya tíni, adrézó gànzi ró adrélé kizà nya akódhi àdhya tíni. Tàko ko, dhya ángùdhi kizà nyàlepi rúbhá na dhi tayí tàkonzì 'òma dre (4:1-6). Péteró adré kpà tàá dhi, ì kàdré kizà nya Krísto ni tà sè dhi, lè ì kàdré lenzélé adrézó Giká ni rú bha kùle tà nda sè. Tàko ko, Giká ni Tírí mǐlanzìlanzì ro dhi adré adrélé àyi léna (4:12-19).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Péteró ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Móndí ki tídrima (1:3-12)
- 3) Adrema lólo tà tíí dhi ki 'òma sè dhi (1:13-2:10)
- 4) Atsima dóro dhi, ìndì kizà nyàma (2:11-4:19)
- 5) Bhàgo ki tà kàdhúra íbe dhi (5:1-11)
- 6) Mòdo kùdù (5:12-14)

Péteró ni mòdo fèma

¹ Ma, Péteró, Yésu Krísto ni àpóstolò, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, móndyá Giká dré zìle, ayíbhá ngóro móndí twá i ró bvò Pótò àdhya 'ásè, Galátíyà àdhya 'ásè, Kàpàdòkíyà àdhya 'ásè, Asíyà àdhya 'ásè, ìndì Bìtìniyà àdhya 'ásè dhi i dré. ² Giká Atá nda zì àmi ngóro í dré tá kisùle 'òle kínó lésè dhi tíni, àmi ki bhàzo twá adrélé móndyá lólo ína i ró Tírí Lólo ni rìnyí sè, mǐ kòka'író Yésu Krísto ni kúlí 'òle, àmi ki tayízó dré temvéle àyi kàrì sè.

Giká kòbhà àyi togó tani àmi rú, tà kàdrìkidrì fèzo gàle àmi léna bǐ!

Ama ki tídrima, ìndì àma ki mǐ bhàma Giká véna dhi

³ Rúku kàdré Gĩká, àma ki Mírĩ Yésu Krísto ni Atá dré! Akódhi ni togó dóro lavulé dhi sè dhi, ti àma tódhyá lídrì tídhí ro dhi ni afèzo àma dré, Yésu Krísto ni ngàma dràdrà 'àsè dhi sè. 'O kònìni, mà kàdréro mĩ bha í véna lovó sè, ⁴ adrézó tà í dré lazílé àma dré tàylilé ro, í dré zùle bhù na dhi ni letè. Tà lazílé tàylilé ro nda kitswá ñwàle bwà ko, kitswá atsálé ndĩ ró bwà ko, ìndì lagulagu ni kitswá kpà akílé bwà ko. ⁵ Dì àmi ki tà ka'ika'ĩ sè dhi, Gĩká adré àmi ki líkí àyi rĩnyí sè, tsàle lókyá mĩ dré dra lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúzó dhi 'á. Gĩká gànzi ró lídrì nda ni tadhá lókyá kùdù sè.

⁶ Tà nda kòdhi i sè dhi, mĩ adré lenzélé lavulé, tágba kòkitswá mĩ dré adrézó kizà nya tà twátwa adrébhá àmi ki tabhĩ dhi i sè lókyá tsà sè yà dhi. ⁷ Tà nda i atsá àmi rú kònìni kitswá lé àmi ki tà ka'ika'ĩ tabhĩ, ngóro à dré adrélé óro tabhĩ àtsí sè dhi tíni. Gĩká mìlésè dhi, àmi ki tà ka'ika'ĩ nda lavú óro, ngá adrélépi akílé tágba tabhĩzoá àtsí sè dhi byá. Dì à kòtabhĩ àmi ki tà ka'ika'ĩ nda gò ka'izoá dre dhi, mĩ ni rúku kisú mìlanzìlanzì ìbe ìndì líndrì be kítú Yésu Krísto dré dra apfòzo dhi tú. ⁸ Tágba mĩ dré akódhi nda ni nõzo rè mĩ sè ko dhi, mĩ adré akódhi ni le. Gba mĩ dré adrézó akódhi ni no nyànomvá ko dhi, mĩ adré akódhi ni ka'ĩ gò, mĩ dré adrézó lenzélé lavulé, kólénzé mìlanzìlanzì ro kitswázó tà ni ni ta bwà ko dhi sè. ⁹ Tàko ko, mĩ adré tà mĩ dré Yésu Krísto ni ka'izo àsà dhi ni kisú. Tà nda, àmi ki tidrìma 'i.

¹⁰ Kàdré tà adrézó móndí ki tidrì nda ni tà sè dhi, pròfétà atú dhi i ndà tá tà nda ni àndu ñile kyá gò, i dré tà tani Gĩká dré lèle fèle àmi dré àyi togó tani sè dhi ni tà longózó. ¹¹ Tàko ko, Krísto ni Tírì àyi léna dhi adré tá tadhá àyi dré dhi, Krísto ni kizà nya gò, mìlanzìlanzì kisúzó àmvolásà. Àsà dhi, i adré tá lókyá tà nda dré kitswázó ru 'o dhi ni nda ñile, túmání tà kitswábhá atsálé drìdrì tà nda ni tadhá dhi ìbe. ¹² Dì Gĩká tadhá tá pròfétà nda i dré dhi, tà i dré tá adrélé longólé nda i kitswá adrélé àyi dré ko. Be ró dhi, i adré tá tà nda ki longó àmi dré. Dì nyànomvá dhi, mĩ yi tà nda i dhya Rúbí Tani longóbhá àmi dré Tírì Lólo amùle bhù lésè dhi ni rĩnyí sè dhi i tí dre. Ndìndì ángéló i lovó ìbe tò kitswázó tà nda ki ni.

Adrema lólo tà títi mà dré adrélé 'òle dhi i sè dhi

¹³ Dì àsà dhi, mĩ kàdré tàmgá dri, adrélé àmi ki tà kisùle dhi ki líkí. Mĩ kàdré mĩ bha Gĩká véna, tà tani mĩ dré dra kisúlé akódhi ni togó tani sè lókyá Yésu Krísto dré dra apfòzo dhi tú dhi ni tà sè. ¹⁴ Àmi, Gĩká ni ànzi i, mĩ kàdré akódhi ni kúlí ka'ĩ 'òle. Mĩ kògò adrélé tatsílé lovó kònzi ki 'obe, ngóro mĩ dré tá adrélé 'òle mĩ dré tà ñrà ko dhi 'á dhi tíni

ko. ¹⁵ Di, ngóro Gíká àmi ki azilépi dhi dré adréle lólo dhi tíni dhi, mì kàdré kókpa lólo tà títi mì dré adréle 'òle dhi i sè. ¹⁶ Tàko ko, Gíká ni Kúlí adrè taà dhi: «Mì kàdré lólo. Angyá ko, áma tàndi, ma lólo.»*

¹⁷ Mì nì tàle dhi, Gíká mì dré adréle zìle àmi ki Atá ro dhi, adrè móndí àlo àlo títi dhi ki tàbvò ta ngóro àyi ki tà 'òle dhi ì dré adréle dhi tíni dhi be. Adré àyi ki no twátwa ko. Di mì dré adrèrà'a bvò kònìdhi dri kùmú i tíni dhi 'á dhi, mì kàdré tà 'o akódhi ni ròma sè. ¹⁸ Tàko ko, mì nì làgí Gíká dré àmi ki gìzo láti tàko àmi ki tábhí ì dré tá lebèle dhi lésè dhi ángopí ya dhi be. Làgí nda tá ngá adrélepi ñwàle ñwanwà ngóro àrezá tíni yà, kó ngalè órò tíni yà dhi 'i ko. ¹⁹ Be ró dhi, Gíká gí àmi Krísto ni kàrí làgí kyàkyà dhi sè. Akódhi nda tá kábiligyà mvá tà kònzi àko ìndì ndí àko í rú dhi 'i. ²⁰ Gíká zì tá akódhi drèdrè bvò ni bhàma kandrà gò, akódhi ni 'òzo apfòle lókyá kùdù kònìdhi sè àmi ki tà sè. ²¹ Di akódhi nda sè dhi, mì adrè Gíká ni ka'í. Gíká tingá akódhi drèdrè lésè gò, akódhi ni mì bhàzo lanzile, mì kàdré àmi ki tà ka'ika'í bha Gíká léna, adrézó mì bha akódhi véna.

²² Nyànomvá dhi, mì temvé àmi mì dré tà bàti ka'ile 'òle dhi sè dre, mì kàdré àmi ki adrúpi ki le togó wáyi sè. Adré di leá dhi, mì kàdré ru le àmi kòfalésè togó lólo àtsi ró dhi sè. ²³ Tàko ko, à gò àmi ki ti tódhyá dre. Di, lídrì tídhí mì dré kisulé nda angá móndí ki kòrì adrélepi ñwàle ñwanwà dhi lésè ko. Be ró dhi, angá ína kòrì kitswálépi ñwàle bwà ko dhi lésè. Bàti, à ti àmi Gíká ni kúlí lídrì ro, adrélepi kóná vésè kólyá dhi sè. ²⁴ Tàko ko, ngóro Gíká ni Kúlí dré adréle tàle dhi tíni:

«Móndyá títi dhi i ngóro mbì tíni.

Ayi ki rúku kpà ngóro mbì pfò kya tíni.

Mbì adrè 'yòle gò, pfò ni dré adrézó zìle.

²⁵ Di, Mírì ni kúlí adrè ína adréle kóná vésè kólyá.»†

Kúlí nda kòdhi Rúbí Tani longolé àmi dré dhi 'i.

2

¹ Di àsà dhi, mì kòtingá àmi rúsè tà kònzi ki kára títi dhi i, kìnzò títi dhi i, túrúpfú tà, lovó kònzi bhàma móndí i rú dhi, ìndì móndí ki rú tàma kònzi dhi. ² Ngóro ànzi kùrì i tíni dhi, mì kàdré bàsú tàndi Tírì Lólo àdhyà ni le mvùle kòdhyà, mì kàdré mbàle àmi ki lídrì tídhí ro dhi na. ³ Tàko ko, mì tabhì Mírì dre gò, mì dré atógyàzoá dhi, akódhi dóro lavulé.

Kírà lídrì ro dhi ìndì móndyá Gíká dré zìle dhi i

* 1:16 1:16 A kònò Lèvítikè 19:2. † 1:25 1:25 A kònò Esáyà 40:6-8.

4 Mì kàdré àmi ki kisi ànyi Mírì Yésu làga. Akódhi nda kírà lídrì ro mómí ì dré gàle gàgà, di Gìká dré ína kípèle adrélé làgì ró í mílèsè dhi 'i. 5 Àmi adrèbhá kókpà ngóro kírà lídrì ro dhi ì tìni ni ì, mì kòtayí àmi Gìká dré tobhàle atsálé dzó Tírì Lólo àdhya ró, mì kàdré ró kòwánà lólo ì ró, adrélé mòbòmà Tírì àdhya kitswábhá Gìká mílèsè dhi ki fe akódhi dré Yésu Kristo sè. 6 Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tàà dhi:

«Mì nò rè ká! Má ni kírà bha Sìyónà na.

Kírà nda kírà làgì kyàkyà má dré kípèle adrélé kírà agógó dzó ni pá bhàzo dríá dhi ró dhi 'i.

Dhya ángùdhi adrélépi kírà nda ni ka'í dhi,

kitswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»*

7 Àmi adrèbhá akódhi ni ka'í dhi ì dré dhi, kírà nda kírà làgì kyàkyà dhi 'i. Di, mómíyá akódhi ni ka'íbhá ko dhi ì dré dhi:

«Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi,

gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi ró.»†

8 Gìká ni Kúlí adré kpà tàà dhi:

«Kírà nda kírà adrélépi mómí ki tokpó dhi 'i,

ìndì kírà adrélépi mómí ki 'o ledhélé dhi 'i.»‡

Áyi nda ì adré ledhélé, ì dré adrélé Gìká ni kúlí ga 'òle dhi sè. Tàko ko, Gìká bhà tá àyi adrélé tà 'o kònìni.

9 Di, àmi ró dhi, àmi mómíyá Gìká dré zìle adrélé sùrú ína ró dhi 'i. Àmi kpà kòwánà Ópí àdhya 'i, sùrú lólo dhi 'i, ìndì mómíyá Gìká ni tàndi àdhya 'i, mì kàdré ró tà kàdrìkàdrì dré 'òle dhi ki longó mómí ì dré be dhi bvó. Tàko ko, akódhi azí àmi apfòle tìnìmvá lésè, afflé áyi ngádra líndrìga ró dhi 'á dhi ni. 10 Wáláká dhi, àmi tá mómíyá Gìká àdhya 'i ko. Di, nyànomvá dhi, àmi mómíyá Gìká àdhya 'i bàti. Wáláká dhi, à bhà tá àmi ki kizà ko. Di, nyànomvá dhi, Gìká bhà àmi ki kizà dre.

11 Àma arúpi má dré lèle tò ni ì, àmi ngóro mómí twá adrèbhá bvò àyikya ró dhi àko dhi ì tìni. Má adré di àmi ki kodzó, mì kàdré ró àmi ki líkí lovó kònzi àmi ki rúbhá kya adrèbhá ru pfu àmi íbe dhi ki tà sè. 12 Mì kàdré kpà atsílé dóro pàgàno ì kòfalésè. Di tágba ì kàdré àmi ki asíkì tà kònzi 'òma sè yà dhi, ì ni tà dóro mì dré adrélé 'òle dhi ki no gò, ì dré Gìká ni rú bhàzo kùle tà nda ì sè kítú dré dra atsázó dhi tú.

Ama ki bhàma àma ki kàdrì ì zàle, àma ki mîrì íbe dhi

13 Mírì ni tà sè dhi, mì kàdré àmi ki bha mómíyá títi bhàle àmi drìle dhi ki rìnyí zàle, kàdré ópí kàdrì adrélépi òpì nya

* 2:6 2:6 A kònò Esáyà 28:16. † 2:7 2:7 A kònò Longó ì 118:22. ‡ 2:8 2:8 A kònò Esáyà 8:14.

àmi dri dhi 'i yà, ¹⁴ kó ngalè gùvèrènerè 'i yà dhi. Angyá ko, gùvèrènerè nda i dhya ópí nda dré bhàle dhi 'i, ì kàdréro tà ño mónyá adrèbhá tà kònzì 'o dhi i dri, adrézó kpà mónyá adrèbhá tà dóro 'o dhi ki tà bha kuru. ¹⁵ Tàko ko, Gìká adrè léá dhi, mì kàdré tà dóro 'o, kitswázó móndí azaaza tà nibhá ko dhi ki kúlí kíkí dhi bvó. ¹⁶ Mì kàdré atsilé ngóro móndí Gìká dré trìle dhi i tìni. Di, mì kàdré àmi ki trìma nda ni no ngóro tà adrélépi láti fe àmi dré adrézó tà kònzì 'o dhi ró ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà 'o ngóro màràbà Gìká àdhya i tìni. ¹⁷ Mì kàdré mónyá títí dhi ki lindrì bha, adrézó àmi ki adrúpi ki le. Mì kàdré Gìká ni ro, adrézó ópí kàdrì ni lindrì bha.

¹⁸ Ami màràbà ro ni ì, mì kàdré àmi ki bha àmi ki mírì ki rìnyí zàle lindrì sè wáyì. Mì kàdré 'òá kònnì ngbà 'í àyì adrèbhá togó ìbe dóro ìndì yàyà dhi i véna ko. Mì kàdré kókpà 'òá kònnì àyì adrèbhá togó ìbe tòmbatòmba dhi i véna. ¹⁹ Tàko ko, mì kàdré kizà nya tà gyägya sè ko gò, adrézó mvòá Gìká ni tà sè dhi, kòdhi dóro Gìká mìlésè. ²⁰ Di, à kàdré àmi ki tswa mì dré tà kònzì 'òle dhi sè gò, mì dré adrézó mvòá dhi, mì ni àdho tà dóro kisú ásà? Di, mì kàdré àmikya kizà nya mì dré tà dóro 'òle dhi sè gò, mì dré adrézó mvòá dhi, kòdhi dóro Gìká mìlésè. ²¹ Gìká azí àmi adrélé tà 'o kònnì. Tàko ko, Krísto ni tàndì nya tá kizà àmi ki tà sè, mì kàdréro akódhi ni lebé, adrézó tà 'o akódhi àdhya tìni. ²² Akódhi 'o tá ìna tàkonzì ko. Kúlí móndí ki litízó dhi apfò tá kpà akódhi sílésè àlomvá ko. ²³ Móndí ì dré tá adrérà'a akódhi ni lodhá dhi 'á dhi, akódhi logó tá làdhá àyì tí ko. ÿ dré tá adrérà'a akódhi ni rúbhá 'o aswálé dhi 'á dhi, logó tá kúlí aswaaswa àyì tí ko. Be ró dhi, bhà tá i Gìká adrélépi tàbvó ta gyägya dhi drígá. ²⁴ Akódhi ni tàndì do tá àma ki tàkonzì i í rú fa kipakipa dri, mà kòdraró tàkonzì lésè gò, mà kàdréro lídrì ìbe adrézó tà gyägya 'o. Làzì akódhi ni tswàzo dhi àdhya sè dhi, mì adrì dre. ²⁵ Tàko ko, àmi tá ngóro kábilígyà avìbhá dhi i tìni. Di, nyànomvá dhi, mì agò kábilígyà líkìlépi, adrélépi kpà àmi ki lídrì líkì dhi véle dre.

3

Tòkó ki tà àyì ki àgo ìbe dhi

¹ Ami tòkó i, mì kàdré kókpà àmi ki bha àmi ki àgo i zàle. Di àmi ki àgo ki àruka ì kàdré Gìká ni kúlí ga rè dhi, mì ni kitswá àyì ki adrì Yésu ni ka'ì àmi ki atsimá dóro dhi sè, àmi ki kúlí sè ko. ² Tàko ko, ì ni nòá ngalè mì adrè atsilé togó lólo sè, adrélé Gìká ni lindrì bha ngìni ya dhi. ³ Lè àmi ki aveave

kàdré tà mì dré adrélé 'òle àmi kǐ rúbhá sè dhi i sè ko, kàdré àmi kǐ drǐbhí tìma 'i yà, màyìkà ledélé óró sè dhi kǐ tosoma àmi rú dhi 'i yà, kó ngalè kítá aveave dhi kǐ tosoma àmi rú dhi 'i yà dhi. ⁴ Be ró dhi, àmi kǐ aveave kàdré ína tà dóro mì dré adrélé zùle àmi kǐ togó na dhi i sè. Aveave nda aveave àmi kǐ togó yàyà ìndì lǐrì àdhyà, kitswálépi dràle bwà ko, ìndì adrélépi làgì ró Gǐká mǐlèsè dhi 'i. ⁵ Tàko ko, tòkó lólo atú adrèbhá tá mǐ bha Gǐká véna dhi ì adrè tá àyi kǐ 'o avélé kònìni. † adrè tá kpà drǐ asó àyi kǐ àgo i kandrá. ⁶ Sarà adrè tá 'oá kònìni. Adrè tá Abàràrà ni kúlí yi, adrézó akódhi ni zi àyi mǐrì ro. Àmi Sarà nda ni ànzitòkó 'i, mì kàdré tà dóro 'o, adrézó àmi kǐ tayí adrélé ngá ro tà àlo sè ko dhi.

⁷ Àmi àgo i, mì kàdré kókpà 'oá kònìni, adrézó àmi kǐ tòkó ìbe dóro. Mì kàdré àyi kǐ tà yàyà tòkó kya ró dhi kǐ kisù, adrézó àyi kǐ lǐndrì bha. Tàko ko, mì ni lǐdrì Gǐká dré lazilé àyi togó tani sè dhi ni kisú tàyilé ro túmǎní àyi ìbe. Mì kàdré 'oá kònìni, tà àlo kòkìswáró tà mì dré adrélé zìle Gǐká tí dhi kǐ kíkí ko.

Kizà nyàma tà dóro 'òma sè dhi

⁸ Kùdù ro dhi, àmi títi mì kàdré ngá àlo ró àmi kòfalèsè, adrélé àmi kǐ adrúpi kǐ kizà do. Mì kàdré ru le àmi kòfalèsè adrúpi i tǐni, adrélé àmi kǐ togó dóro tadhá, adrézó àmi kǐ tà bha kǐnì mi. ⁹ Mì kàdré tà kònzi logó tà kònzi 'òle àmi rú dhi tí ko, adrézó kpà làdhá logó làdhá dhàle àmi rú dhi tí ko. Be ró dhi, mì kàdré àmǐkya tà tani zi Gǐká tí mǐndí tà kònzi 'obhá àmi rú dhi i dri. Tàko ko, Gǐká azí àmi adrélé tà 'o kònìni, mì kòkisúró tà tani dré lazilé àmi dré tàyilé ro dhi be dhi bvó. ¹⁰ Angyá ko, Gǐká ni Kúlí adrè tàá dhi:

«Lè dhya ángùdhi adrélépi làá lenzélé àyi lǐdrì sè, adrélépi kpà kítú dóro dhi kǐ le nòle dhi, kàdré àyi ti likí kúlí kònzi i sè, ìndì kǐnzò i sè.

¹¹ Lè akódhi kàdzá àyi togó tà kònzi lésè adrézó tà dóro 'o. Kàdré tà kǐdrìkǐdrì nda bhàle mǐndí i kòfalé togó wǎyi sè.

¹² Tàko ko, Mǐrì ni mǐ mǐndyá adrèbhá tà gyàgya 'o dhi i dri.

Adrè kpà bíbhálé ga tà ì dré adrélé zìle í tí dhi kǐ yǐzo.

Di, adrè ína àmvò alá mǐndyá adrèbhá tà kònzi 'o dhi i rú.»*

¹³ Àmi kǐ togó kàdré àtsi ró adrélé tà dóro 'o dhi, àdhi ni àmi kǐ 'o kònzi dhi ni? ¹⁴ Di, tágba mì kàdré kizà nya mì dré adrélé tà gyàgya 'o dhi sè yà dhi, Gǐká ni tà tani bha àmi dri. Mì kàdré ngá ro tà mǐndí ì dré adrézó ngá ro ásà dhi i sè ko. Mì kòtayí kpà àmi kǐ togó adrélé lanzìle ko.†

¹⁵ Be ró dhi, àmi kǐ togó na dhi, mì kòbhà Krísto twá adrélé

* 3:12 3:12 A kònò Longó i 34:13-17. † 3:14 3:14 A kònò Esáyá 8:12.

àmi ki Mírì ro. Mì kàdré ngbú adrélé gànzi ró tà mì dré adrézó m̃ bha ásà dhi ni àndu ngi, dhya ángùdhi adrélépi tà nda ni lizì àmi tí dhi dré. ¹⁶ Di, mì kàdré 'oá togó yàyà sè, ìndì lindrì sè. Mì kàdré àmi ki togó likí adrélé lólo, kitswálé mónnyá adrèbhá àmi ki rú ta kònzì tà dóro mì dré adrélé 'òle Krísto ni tà sè dhi i sè dhi, ì kàdréró kanyò ro kulí kònzì ì dré adrélé tàle àmi rú dhi i sè. ¹⁷ Angyá ko, mì kàdré kizà nya mì dré adrélé tà dóro 'o dhi sè gò, Gìká dré lèzoá kàdré kònìni dhi, kòdhi dóro lavulé mì dré adrélé kizà nya mì dré adrélé tà kònzì 'o dhi sè dhi rúsè.

¹⁸ Tàko ko, Krísto ni tàndì nya tá kizà ngbà 'í vèsè àlo móndí ki tàkònzì ki tà sè. Akódhi gyägya ró nda drà mónnyá gyägya ko dhi ki tà sè, kitswálé àmi ki adrì Gìká vélé dhi bvó. A pfu tá akódhi ni rúbhá dràle gò, dré gòzo adrélé Tírì Lólo ni r̃nyí sè. ¹⁹ Di Tírì Lólo nda sè dhi, akódhi dré kpà lizo Gìká ni kulí longó tirí 'ìle bãdzó na dhi i dré. ²⁰ Ayì nda i tá móndí atú ligìbhá Gìká rú lókyá Nówè dré tá adrèrà'a bwátù kàdrì dhi ni ledé, ìndì Gìká dré adrèrà'a tà leté togó vwàvwà sè dhi 'á dhi 'i. Bwátù kàdrì nda na dhi, móndí b̃i ko, ngbà 'í móndí nzi-drì-na dhi ì adrì tá yí liti sè dhi ayì. ²¹ Yì nda adrè bàtisimò ni tà tadhá kòdhya. Di nyànomvá dhi, bàtisimò nda adrè àmi ki tidrì ñi. Adrè àmi ki tidrì, àmi ki rúbhá dzìma sè ko, be ró dhi, mì dré adrélé longóá dhi, mì adzá àmi ki togó Gìká vélé dre dhi sè. Adrè àmi ki tidrì, Yésu Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè dhi sè. ²² Akódhi nda mbà bhù na gò, adrélé Gìká ni dríágó lésè. Kònàle dhi, ángéló i, ópí kàdrì i, tsàle r̃nyí íbe dhi i akódhi ni r̃nyí zàle.

4

Atsima ngóro Gìká dré adrélé lèle dhi tíni dhi

¹ Di Krísto dré kizà nyàle rúbhá na dhi sè dhi, mì kàdré kókpà tà kisù akódhi àdhya tíni, adrézó gànzi ró adrélé kizà nya kònìni. Tàko ko, dhya ángùdhi kizà nyàlepi rúbhá na dhi tayí tàkònzì 'òma dre. ² Asà dhi, dhya nda kitswá gòle ayì lókyá àmbí bvò kònìdhi dri dhi ni fe, adrézó lovó kònzì ayì rúbhá àdhya ki 'o dhi ko. Be ró dhi, adrè ayì fe adrélé tà Gìká dré adrélé lèle í kò'o dhi ki 'o kòdhya. ³ Tàko ko, wáláká dhi, mì kizá tá àmi ki lókyá b̃i, adrézó tà pàgànò ì dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o. Mì adrè tá tatsilé tà swà 'obe, lovó kònzì ki bhabe, wá tsibe, gwányá wàyá ki tà 'obe, ìndì gìká tàko ki lindrì bhabe, tágba tà nda ì dré tá adrézó kònzì lavulé Gìká m̃lèsè dhi. ⁴ Di nyànomvá dhi, pàgànò nda ki lindrì adrè gàle, mì dré adrélé tatsilé ayì íbe tà swà nda ki 'obe ko dhi sè gò, ì dré adrézó àmi ki lodhá. ⁵ Di, ì ni àyikya

tà ì dré adrélé 'òle nda kì ta Gìká adrélépi gànzi ró móndyá tíí lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi kì tàbvó ta dhi kandrà. ⁶ Tà nda sè dhi, à longó tá ndìndì Rúbí Tani móndyá dràbhá dre dhi ì dré. Di tágba Gìká dré àyi nda kì tàbvó tàzo tà ì dré 'òle rúbhá na dhi ì sè móndyá tíí dhi kya tíni dhi, ì ni kitswá lídrì Gìká àdhya ni kisé Tírí Lólo na.

⁷ Tà tíí dhi kì kùdù atsá ànyi dre. Di àsà dhi, mì kàdré tà 'o tògyá sè, adrézó àmi kì tà kisùle dhi kì líkí, mì kàdréro tà zi Gìká tí be dhi bvó. ⁸ Lavúlé dhi, mì kàdré ru le àmi kòfalésè togó wáyi sè. Tàko ko, lèle adré ína tàkonzì zyandre dhi kì zu. ⁹ Mì kàdré àmi kì adrúpi kì ka'ì dòle àmi véna togó dóro sè, ngùrùngùrù sè ko. ¹⁰ Àmi àlo àlo tíí dhi ì, mì kàdré tà 'o àmi kì adrúpi ì dré, tà tani mì dré kisulé Gìká ni togó tani sè dhi sè. Mì kàdré 'oá ngóro móndí Gìká dré tà tani twátwa dhi kì bhàzo àyi drígá dhi ì tíni. ¹¹ Dhya àlo kàdré kúlí longó dhi, kàdré kúlí adrèbhá angálé Gìká vélésè dhi kì longó kòdhya. Dhya àlo kàdré tà 'o móndí ì dré dhi, kàdré 'oá rìnyí Gìká dré adrélé fèle drá dhi sè. Mì kàdré di tà tíí dhi kì 'o, móndí ì kàdréro Gìká ni rú bha kùle Yésu Krísto sè be dhi bvó. Mìlanzìlanzì ì rìnyí be dhi ì kàdré akódhi dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìni.

Kizà nyàma Krísto ni tà sè dhi

¹² Ama arúpi má dré lèle tò ni ì, lè àmi kì líndrí kàdré gàle, tà kizà ro adrèbhá àmi kì tabhì dhi kì tà sè ko. Mì kàdré kpà tà nda kì no ngóro tà twá atsábhá àmi rú dhi ì ró ko. ¹³ Be ró dhi, mì kàdré àmikya lenzélé mì dré adrélé kizà nya Krísto àdhya tíni dhi sè, akódhi kònì dra apfò áyi mìlanzìlanzì na dhi, mì kòkitswáro véle lenzélé lavúlé arí be bí be dhi bvó. ¹⁴ A kàdré àmi kì lodhá Krísto ni rú ni tà sè dhi, Gìká ni tà tani bha àmi dri. Tàko ko, Gìká ni Tírí mìlanzìlanzì ró dhi adrè adrélé àmi léna. ¹⁵ Di, mì kàdré kizà nya dhi, lè mì kàdré nyàá mì dré adrélé móndí tupfúbhá ì ró yà, kùgubhá ì ró yà, tà kònzi 'obhá ì ró yà, kó ngalè móndí tifíbhá móndí kì tà ì 'àsè dhi ì ró yà dhi sè ko. ¹⁶ Di, mì kàdré kizà nya mì dré adrélé Krísto ni ka'ìbhá ì ró dhi sè dhi, mì kàdré àmikya kanyò ro tà nda sè ko. Be ró dhi, mì kàdré Gìká ni rú bha kùle, mì dré Krísto ni rú nda ni ka'ìle dòle dhi sè. ¹⁷ Tàko ko, lókyá tàbvó tàzo dhi kitswá dre. A ni rè zyà móndyá Gìká àdhya kì tàbvó ta drìdrì. Di tàbvó tàma nda kòkidhó àma rú dhi, móndyá Gìká ni Rúbí Tani gabhá rè dhi kya ni di véle adrè ngìni? ¹⁸ Ngóro tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tíni:

«Móndí àlo gyágya dhi ni adrima kàdré kòkóròko dhi,

móndyá Gĩká ni tà gabhá rè dhi ki tà tàkonzìbhá íbe dhi ni di véle adré ngíni?»*

¹⁹ Asà dhi, lè móndyá adrébhá kizà nya ngóro Gĩká dré adréle lèle dhi tíni dhi, ì kàdré àyi ki bha Gĩká àyi ki bhàlepi dhi drígá, adréle tà dóro 'o. Tàko ko, Gĩká nda kitswá adréle ka'ile togó wáyi sè.

5

Bhàgo ki tà kàdhùrà íbe dhi

¹ Bhàgo Èkèlézyà àdhyà àmi kòfalé dhi i dré dhi, má adré tà ta kònìni. Ma kókpà bhàgo 'i àmi tíni. Ma dhyà Krísto ni kizà nyàle dhi ki nobhá mì sè dhi ki àlo 'i, ìndì móndyá dra Gĩká ni mìlanzìlanzì dré dra tadhálé dhi ni kisúbhá dhi ki àlo 'i. Di má adré àmi ki kodzó, ² mì kàdréro kábilígyà ki pàrí Gĩká dré bhàle àmi drígá dhi ki likí, ngóro kábilígyà likíbhá dóro dhi i tíni. Mì kàdré àyi ki drì ko dóro. Di, mì kàdré 'oá kònìni ngóro tòlí bhàle àmi dri dhi tíni ko. Be ró dhi, mì kàdré 'oá togó dóro sè, ngóro Gĩká dré adréle lèle dhi tíni. Mì kàdré 'oá láfa lovó sè ko, be ró dhi, àmi ki togó dré adréle àtsi ró tà nda sè dhi sè. ³ Mì kàdré òpì nya kábilígyà bhàle àmi drígá nda i dri rĩnyí sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà dóro 'o àyi kòfalé, ì kàdréro tà no àmi rú, adrézó 'oá àmikya tíni. ⁴ Di lókyá kábilígyà likíbhá ki kàdrì dré dra apfòzo dhi tú dhi, mì ni kulá mìlanzìlanzì ro, lagulagu ni dré kitswázó akílé bwà ko dhi ni kisù.

⁵ Àmi kàdhùrà i, mì kàdré kpà àmi ki bha màlìga i zàle. Àmi títi, mì kàdré àmi ki tà bha kìnì mi. Tàko ko, Gĩká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Gĩká adré ru pfu móndyá drìkàdrì ro dhi íbe.

Di, adré ína àyi togó tani bha móndyá adrébhá àyi ki tà bha kìnì mi dhi i rú.»*

⁶ Di ásà dhi, mì kàdré àmi ki bha Gĩká ni drígá rĩnyi ró dhi zàle, kòtingáro àmi kuru lókyá kitswálépi dhi sè be dhi bvò.

⁷ Mì kàdré tà títi adrébhá àmi ki togó 'o lanzìle dhi ki bha Gĩká drígá. Tàko ko, akódhi adré àmi ki tà kisù nì.

⁸ Mì kàdré àmi ki tà kisùle dhi ki likí, adrézó tàmgà dri. Tàko ko, àmi ki kàribhá, Dzáborò adré tatsilé kàndríbe kàmì tíni, adréle móndí nda nyàle. ⁹ Mì kàdré di pá si akódhi kandrà, adrézó àmi ki totó tätä àmi ki tà ka'ika'í na. Tàko ko, mì nì tàle dhi, àmi ki adrúpi bvò wáyi 'ásè dhi ì adré kpà kizà nya làsú be àmikya tíni dhi be.

¹⁰ Di mì kònnya kizà lókyá tsà sè dre dhi, Gĩká ni tàndi adrélépi àyi togó tani tadhá tà títi i sè dhi ni àmi ki 'o

* 4:18 4:18 A kònò Tògyakúlí 11:31.

* 5:5 5:5 A kònò Tògyakúlí i 3:34.

kitswálé tíí, àmi ki timbàzo, àmi ki 'òzo àmi ki totó tātā àmi ki tà ka'ika'í na. Tàko ko, akódhi nda azí àmi kitswálé áyi mĩlanžilanžĩ adrélépi kóná vèsè kólyá dhi ni kisú Yésu Krísto na. ¹¹ Rĩnyí kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

Mòdo kùdù

¹² Áma adrúpi Sílà má dré adrélé ka'ile togó wáyi sè dhi, bhà drígá má véle wárágà kònidhi ni tisizo.† Di má tisì wárágà mvá kònidhi àmi ki kodzózó, ìndì tadházóá àmi dré dhi, mì adré tròle Gíká ni togó tani rú bàti dhi.

¹³ Èkèlézyà Bàbilónà le Gíká dré zìle àmi tĩni dhi fè mòdo àmi dré.‡ Áma mvá, Márokò fè kpà mòdo àmi dré. ¹⁴ Àmi ró dhi, mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmi kòfalésè lèle sè.

Tà kidrìkìdri kàdré àmi tíí adrèbhá Krísto na dhi i dré!

† **5:12** 5:12 Gíká ni Kúlí tisìle Gírìkì ti sè dhi léna dhi, à adré rú «Silùwánò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzya Sílà dré dhi 'i. ‡ **5:13** 5:13 A adré kisùá dhi, «Bàbilónà» kònidhi adré Rómà, bhàandre kàdrì Rómà ki òpì àdhya ni tà ta kòdhya.

Wárágà Péteró dré tisìle dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Péteró dré tisìle dhi ni rì 'i. Adré tisíá kitswázó móndyá ka'ìbhá títi dhi ki kodzó, ì kàdréro àyi ki líkí Giká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ki tà sè. Ì kàdré kpà tatsilé swà ro ngóro tà tadhábhá kinzò sè nda ì dré tá adrélé tadhále dhi tíni ko. Péteró adré tàá dhi, ì kàdré tròle kúlí pròfétà ì dré longólé dhi ì rú, ìndì tà àpóstolò ì dré longólé dhi ì rú (1:19-21; 3:1-2). Adré kpà tà tadhá Mírì Yésu ni agòma ni tà dri, adrézó tàá dhi, Mírì adré tà tigí tà í dré lazilé dhi ki 'òma sè ko. Be ró dhi, akódhi ni togó vwàvwà sè dhi, adré láti fe móndyá títi dhi ì dré kitswázó adrìlé (3:8-16).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki a'ima

- 1) Péteró ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Tà Giká dré móndí ki azízó ásà dhi (1:3-21)
- 3) Giká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ì (2:1-22)
- 4) Krísto ni agòma (3:1-18)

Péteró ni mòdo fèma

¹ Ma, Símónà Péteró, màràbà ìndì àpóstolò Yésu Krísto àdhya ró dhi, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi tà ka'ìka'ì làgí kyàkyà dhi ni kisúbhá àmakya tíni dhi ì dré. Mì kisú tà ka'ìka'ì nda, Yésu Krísto, àma ki Giká ìndì àma ki tidrìlépi dhi ni tà gyàgya sè.

² Giká ni togó tani ì tà kìdrìkìdrì be dhi ì kàdré gàle àmi léna bì, mì dré Giká ni nìle túmání àma ki Mírì Yésu be dhi sè!

Tà Giká dré àma ki azízó ásà dhi

³ Mírì ni rìnyí Giká àdhya ró dhi sè dhi, afè àma dré tà títi dhi ì, mà kàdréro atsilé ngóro Giká dré adrélé lèle dhi tíni, adrélé kpà tròle akódhi ni tà rú. Akódhi 'o àma Giká àma ki azilépi akódhi ni mìlanzìlanzi sè ìndì akódhi ni rìnyí sè dhi ni ni dhi nì. ⁴ Tà nda kòdhi ì sè dhi, Giká nda afè àma dré àyi lazikúlí kàdrì làgí ró dhi ì, kitswále lazikúlí nda ì sè dhi, mì kàdréro àyi tàndì ni lídrì ìbe àmi léna, ìndì mì kòkitswáro lapále lovó kònzì adrèbhá móndyá bvò àdhya ki kizá dhi ì silésè.

⁵ Àsà dhi, mì kàdré àmi ki fe wáyi adrélé tà dóro bha àmi ki tà ka'ìka'ì dri. Mì kàdré kpà tà nìni bha tà dóro 'o'ò nda dri, ⁶ adrézó lovó mvomvò bha tà nìni nda dri, adrézó togó

tsitsì bha lovó mvomvò nda dri, adrézó trotrò Giká ni tà rú dhi ni bha togó tsitsì nda dri, ⁷ adrézó togó dóro tadhatadha àmi ki adrúpi i dré dhi ni bha trotrò Giká ni tà rú nda dri, adrézó lèle bha togó dóro tadhatadha nda dri. ⁸ Tàko ko, m̀ kàdré tà nda kòdhi íbe àmi léna adrézó lèle ába drìdrì dhi, m̀ ni tà dóro 'o bí adrézó kpà lò'wa dóro 'a bí, m̀ dré àma ki Mírì Yésu Krísto ni nìle be dhi sè. ⁹ Dì, dhya àlo kàdré tà nda i àko dhi, akódhi ína m̀ kùdúkùdu 'i. Akódhi tivì kpà tàle dhi, Giká temvé i tàkonzì í dré tá 'òle wáláká dhi i lésè dre dhi.

¹⁰ Dì ásà dhi, áma adrúpi i, àmi ki togó kàdré àtsi ró adrézó tadhá dhi, Giká zì àmi, àmi ki azizó adrélé mónnyá ína i ró káyà dhi. Tàko ko, m̀ kàdré 'oá kònini dhi, m̀ kitswá tàdzí dhèle ko. ¹¹ Kòdhi íbe dhi, à ni àmi ki ka'í fìle àma ki Mírì Yésu Krísto àma ki tidrìlépi dhi ni Opì na, adrélé kònale kóná vésè kólyá.

¹² Má ni ngbú adrè tà nda kòdhi ki 'o agalé àmi léna, tágba m̀ dré tà nda ki nìzo dóro, adrézó kpà àmi ki totó tātā tà bàti m̀ dré kisulé dhi dri dhi. ¹³ Dì má dré rè dhu adrèrà'a lídrì íbe dhi 'á dhi, má mìlésè dhi, dóro ni adrélé tà nda ki 'o agalé àmi léna dhi. ¹⁴ Tàko ko, má nì tàle dhi, má adrè 'òle áma rúbhá kònìdhi ni tayí dhi be, ngóro àma ki Mírì Yésu Krísto ni tàndi dré tadhálé má dré dhi tìni. ¹⁵ Dì má ni tà títì dhi ki 'o, kitswálé áma lîma àmvolésè dhi, m̀ kòkitswáro ngbú adrélé tà nda ki kisù be dhi bvò.

Mónnyá Krísto ni mìlanzìlanzì nobhá m̀ sè dhi i

¹⁶ Tàko ko, mà dré tá adrèrà'a àma ki Mírì Yésu Krísto ni atsama rinyí be dhi ni tà longó àmi dré dhi 'á dhi, mà totó tá àma títì tàko apfòbhá mónní ki tògyá lésè dhi i dri ko. Dì, mà nò tá àmakya akódhi ni tà kàdrì àma ki tàndi ki m̀ sè. ¹⁷ Angyá ko, akódhi kisú tá lindrì i mìlanzìlanzì be Giká Atá vélésè, Giká ni kúlì dré apfòrà'a áyi mìlanzìlanzì kàdrì dhi lésè dhi 'á. Kúlì nda tà drá dhi: «Kònìdhi áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'i. Àma togó adrè kinílé akódhi ni tà sè tò.»* ¹⁸ Àma ki tàndi mà yi kúlì apfòlepi bhù lésè nda àma ki bíbhálé sè, mà dré tá adrèrà'a akódhi be kòngó lólo drìna dhi 'á.

¹⁹ Tà nda sè dhi, mà nì vélé dóro tàle dhi, kúlì pròfétà i dré longolé dhi i tà bàti 'i káyà dhi. Àmi ró dhi, m̀ kàdré tròle kúlì nda i rú dhi, m̀ ni adrè 'oá dóro. Tàko ko, kúlì nda i ngóro àtsí adrèlépi kòle ngá kazá tìnìmvá na dhi tìni. Dì m̀ kàdré tròle kúlì nda i rú, tsàle lókyá kitú dré dra apfòzo, ìndì nzàgó dré dra ngá kazá àmi ki togó na dhi 'á. ²⁰ Tà kàdrì

* 1:17 1:17 A kònò Mátáyò 17:1-5; Márokò 9:2-7; Lúkà 9:28-35.

lavulé dhi, lè mì kònì tàle dhi, dhya àlo kitswá tà àlo pròfètà ì dré tisìle Giká nì Kúlí na dhi nì àndu ngi áyi drì sè bwà ko. ²¹ Tàko ko, kúlí pròfètà ì dré longólé nda ki àlo angá tàdzí tà móndí ì dré tá lèle tàle dhi lésè ko. Be ró dhi, pròfètà nda ì longó tá kúlí angábhá Giká vélésè dhi ì kòdhya, ngóro Tirí Lólo dré tá àyi ki tidrìle dhi tìni.

2

*Giká nì tà tadhábhá kinzò sè dhi ì
(A kònò kpà Yúdà 1:4-13)*

¹ Atú dhi, pròfètà kinzò ro dhi ì apfò tá Isèrèlè ànzi ì kòfalé. Di Giká nì tà tadhábhá kinzò sè dhi ki kòkpà apfò àmi kòfalé kònini. Ì nì Giká nì tà ì dré dra tadhále gòdhógòdho dhi ki tosó àmi kòfalé lùzu ró, adrézó móndí ki tà ka'íka'í kizá. Ì nì ndìndì Mírì Yésu àyi ki apalépi tàkonzi lésè dhi nì ga, adrézó dràdrà asé àyi ki tàndi ì dri ngbò ró. ² Móndí zyandre dhi ki dhe àyi vésè, adrélé tà swà 'o àyikya tìni. Tà nda sè dhi, à nì tà ta kònzi láti tà bàti àdhya rú. ³ Ngá lovó sè dhi, tà tadhábhá kinzò sè nda ki àmi ki lití kúlí tàko angábhá àyi drìlésè dhi ì sè, kitswázó ngá kisú àmi drígàsè dhi bvó. Di, kidhólé kínó lésè dhi, dhya dra àyi ki tàbvó tàlepi dhi ìna gànzi ró kitswálé tà bha àyi dri. Akódhi dra àyi ki tà pfùlepi pfupfù nda adrè ayi ko ko.

⁴ Tàko ko, Giká tayí tá ángéló tàkonzi 'obhá dhi ì tà nòma àyi dri dhi sè ko. Be ró dhi, bhe tá ìna àyi líferò na, àyi ki 'ìzo nyìrì sè àrà tìnìmvá ro dhi na, adrézó àyi ki líkí kònàle adrélé kítú àyi ki tàbvó tàzo dhi nì letè. ⁵ Tayí tá kpà móndyá adrèbhá tá bvò dri Nówè nì lókyá 'á dhi ì ko. Be ró dhi, 'o tá ìna yì ùle bvò drìsè wáyi, móndyá àyi tà gabhá rè nda ki tufúzó todràle. Tidrí tá ngbà 'í Nówè àyi tà gyägya longólépi dhi, túmání móndí àruka nzi-drì-rì dhi ìbe kòdhya. ⁶ Giká bhà tá kpà tà bhàandre Sòdómà àdhya dri Gòmórà àdhya be gò, bhàandre nda ki zàzo vèle, tadházóá dhi, ì nì móndyá àyi tà gabhá àyikya tìni dhi ki 'o kònini. ⁷ Apá tá Lótò, dhya gyägya ro dhi kòdhya. Akódhi nda nya tá kizà lavulé tà swà drìkònzìbhá ì dré tá adrélé 'òle dhi ki tà sè. ⁸ Tàko ko, dhya gyägya nda adrè tá adrélé àyi kòfalé gò, akódhi nì togó dré adrézó kizà nya àyi ki tà kònzi dré adrélé nòle, ìndì yìle kítú àlo àlo títì ì sè dhi ki tà sè. ⁹ Di tà títì nda kòdhi ì adrè tadhá dhi, Mírì Giká nì adrélé móndyá adrèbhá tròle àyi tà rú dhi ki apá tà adrèbhá àyi ki tabhì dhi ì lésè dhi be. Nì kpà adrélé móndyá adrèbhá tà kònzi 'o dhi ki líkí tsàle kítú àyi ki tàbvó tàzo, gò tà nòzo àyi dri dhi tú dhi be. ¹⁰ Lavulé dhi, a nì tà nò móndyá adrèbhá tatsilé

lovó kònzì àyì kì rúbhá kya kì 'obe, ìndì adrèbhá áyì rìnyí adrézó òpì nya dhi ì ayízè dhi ì dri.

Tà tadhábhá kinzò sè nda ì móndí drìkàdrì ro, adrèbhá tà 'o tirì àko dhi 'i. † adré àyikya tirì m̀lanzilanzì ro bhù na dhi kì lodhá tirì àko. ¹¹ Dì, nd̀ndì ángéló adrèbhá r̀nyi ró ìndì kòmba ró dhi ì adré àyikya tirì nda kì lodhá, adrézó àyì kì asikì Mírì kandrá dhi ko. ¹² Dì, móndyá nda ì adré tà ì dré ǹle ko dhi kì lodhá kòdhya. Ayì ngóro kà'wá mbì àdhya tà nibhá ko, à dré tile kitswázó àyì kì turú, tupfúlé todràle dhi ì t̀nì. Dì ì ni kókpà todrà akílé títi kà'wá nda ì t̀nì. ¹³ A ìni tà kònzì logó àyì dré tà kònzì ì dré 'òle dhi ì tí. † adré tatsilé àyì kì lovó kònzì kì 'obe ngádra 'ásè, adrézó lenzélé ásà. Amì kì gwányá ì 'ásè dhi, àyì ngóro ngá ndì ró adrélépi kanyò fe àmì dré dhi t̀nì, ì dré adrèrà'a lenzélé àyì kì túrúpfú tà sè dhi 'á. ¹⁴ Ayì kì m̀ ga múná tà sè b̀. † kitswá tàdzì tàkonzì 'òma tayí ko. † adré móndí tà ka'̀lka'̀ ìbe yàà dhi kì lití ledhélé tàkonzì na. Ayì kì togó ga làfa lovó sè b̀. Giká ìni tàtrítrí àyì dri! ¹⁵ † ku láti tà gyágya àdhya 'ásè, adrézó láti Bálámà, Bòsòro ìni mvá àdhya ìni lebè kòdhya. Bálámà nda lè tá ìna làfa kisulé tà kònzì 'òma sè tò. ¹⁶ Dì, pròfétà nda ìni púndà, kà'wá kitswálepì kúlì tà bwà ko dhi tà tá kúlì móndí t̀nì, kitswázó akódhi ìni azaaza kíkí.*

¹⁷ Tà tadhábhá kinzò sè nda ì sù ngóro yì kidrì sèbhá dre dhi ì t̀nì, ìndì ndùrùku lyãandre dré adrélé livilé dhi ì t̀nì. Giká zù t̀nimvá anílépi tsìtsì dhi àyì dré. ¹⁸ † adré àyì kì afà kúlì tàko ì sè, adrélé móndí lapábhá tídhí ro móndí litílé dhi ì kòfalèsè dhi kì togó se, ì kàdréró tatsilé swà ro lovó kònzì àyì kì rúbhá kya kì 'obe be dhi bvó. ¹⁹ † adré lazíá àyì nda ì dré dhi, ìni àyì kì tri, tágba àyì kì t̀ndì ì dré adrézó màràbà àyì kì tà swà àdhya 'i dhi. Tàko ko, dhya ángùdhi tà àlo dré adrélé atólé í pálé dhi ìna màràbà tà nda àdhya 'i. ²⁰ Móndí ì kòlapá tà kònzì bvò kòndì àdhya ì silèsè àma kì Mírì Yésu Krísto àma kì tidrìlépi dhi ìni nìma sè gò, ì dré gòzo tódhyá àyì kì tayí tà kònzì nda ì dré atólé àyì pálé dhi, àyì kì kùdù ìni vélé atsá kònzì wáláká ìni ìni lavú. ²¹ Kòno ì kòni tá láti tà gyágya àdhya ko dhi, kòdhi ìni tá adré dóro lavulé, ì dré láti nda ìni ǹle be gò, àmvò alázó tólí lólo fèle àyì dré dhi vélé dhi rúsè. ²² † 'o àyikya tà ngóro tògyakúlì ì dré adrélé tàle dhi t̀nì: «Kòkí adré gòle tódhyá ngá í dré adhilé dhi ìni nya.»† A adré kpà tàá dhi: «Tìgá dzìle dhi adré gòle file tódhyá kùrú na.»

* **2:16** 2:16 A kònò Ngá nàma 22:4-35. † **2:22** 2:22 A kònò Tògyakúlì 26:11.

3

Kitú Mírì dré dra agòzo dhi

1 Ama arúpi má dré lèle tò ni i, kònìdhi wáràgà má dré tisìle àmi dré dhi ni rĩ 'i. Wáràgà rĩ nda i léna dhi, má 'o tà agálé àmi léna, mì kàdréró tà adrèbhá bàti dhi ki kisù kòdhya. 2 Má adré làa dhi, mì kòkisù kúlí pròfètà lólo atú dhi ì dré longolé dhi i, túmání tòlí àma ki Mírì àma ki tidrìlépi dhi dré tàle àmi ki àpóstolò i tí dhi be kòdhya.

3 Drìdrì dhi, lè mì kònì tàle dhi, lókyá kùdù sè dhi, móndí dra àmi ki gubhá dhi ki apfò adrélé àmi ki gu, adrézó tatsilé àyi ki tàndi ki lovó kònzi ki 'obe. 4 I ni liziá dhi: «Akódhi lazì tá ko tàle dhi, í ni dra agò dhi? Di akódhi nda ángwà? Tàko ko, kidhólé àma ki tábhí ki dràma lésè atsálé ándrò kònìdhi dhi, tà títi dhi i ngbú ngóro dré tá adrélé bvò bhàrà'a dhi tìni.» 5 Di, àyi nda ì adrè tà kònì ki tivì ize sè: Wáláká dhi, Gìká tà tá kúlí gò, bhù ki bhàzo bvò be. Lanzì tá bvò ki kòfalé yĩ be, bvò nda ni 'òzo apfòle yĩ nda lésè.* 6 Amvolásà dhi, 'o tá yĩ tile bvò wáláká dhi drìsè, bvò nda ni pfùzo títi.† 7 Di Gìká ni kúlí àlo nda sè dhi, adrè bhù ándrò kònì ki líkì bvò ándrò kònìdhi be, adrélé àyi ki pfùma àtsí sè dhi ni letè, tsàle kitú í dré dra móndyá àyi tà gabhá dhi ki tàbvò tàzo gò, àyi ki tà 'òzo akilé dhi tú.

8 Di, áma arúpi má dré lèle tò ni i, mì kòtivì ko tàle dhi, Mírì mìlésè dhi, kitú àlo dhi ngóro kóná ngulù-àlo dhi tìni, ìndì kóná ngulù-àlo dhi ngóro kitú àlo dhi tìni dhi.‡ 9 Mírì adrè tà tigì tà í dré lazilé dhi ki 'òma sè ngóro móndí àruka ì dré adrélé kisùle dhi tìni ko. Be ró dhi, adrè ína àyi togó vwàvwà tadhá àmi véna. Tàko ko, adrè làa dhi, dhya àlo kòdrà nyo ko, be ró dhi, móndyá títi dhi ì kòladzá àyi ki togó agòzo í vélé.

10 Di, kitú Mírì dré dra agòzo dhi ni atsá ngóro kùgú dré adrélé atsálé ngbò ró dhi tìni. Kitú nda tú dhi, bhù ki akí kpòrò 'u'ù be, ìndì ngá títi bhù mĩbhalé 'á dhi ki ve àtsí sè. Di bvò ì ngá títi lá dhi ìbe dhi ki akí.

11 Di à kàdré ngá títi dhi ki 'o akilé kònìni dhi, lè mì kàdré di vélé móndí ngìni dhi i ró? Adré làa dhi, mì kàdré atsilé ngóro móndí lólo i tìni, adrélé tròle Gìká ni tà rú! 12 Mì kàdré kpà kitú Gìká àdhya nda ni letè lovó sè, adrézó tà títi dhi ki 'o kitú nda ni 'òzo atsálé mbèlè. Kitú nda tú dhi, bhù ki ve akilé àtsí sè, ìndì ngá títi bhù mĩbhalé 'á dhi ki agá ìle àtsí sè. 13 Di, mà adrè àmakya bhù tídhí ro dhi ki letè bvò

* 3:5 3:5 A kònò Kidhoma 1:6-9. † 3:6 3:6 A kònò Kidhoma 7:11. ‡ 3:8 3:8 A kònò Longó i 90:4.

tídhí ro dhi be, ngóró Gĩká dré lazílé dhi tını. Arà nda i 'ásè dhi, tà gyăgya ni ga bĩ.

¹⁴ Dì áma arúpi má dré lèlè tò ni i, mì dré adrérà'a kítú nda ni letè dhi 'á dhi, mì kàdré àmi ki fe wăyi adrélé ndì àko, tà kònzi àko àmi rú, ìndì tà kìdríkìdri ìbe àmi kòfalé Gĩká be. ¹⁵ Mì kàdré àma ki Mírì ni togó vwàvwà dré adrélé tadhálé àmi véna dhi ni no ngóró láti dré adrélé fèlè àmi dré adrízó ásà dhi ró. Ama ki adrúpi Pólò mà dré lèlè tò dhi, tisì kpà tà nda kòdhi àmi dré tògyá Gĩká dré fèlè í dré dhi sè dre. ¹⁶ Adré tà tisì kònìni áyi wárágà títi dhi i léna, dré adrérà'a tà ta tà nda i dri dhi 'á. Tà àruka dré tisìlè wárágà nda i léna dhi ki àndu nìma kòkóròko. Móndí àruka tà nibhá ko, adrébhá tà ka'ika'í ìbe yàya dhi i adré àyikya tà nda ki ladzá atsálé kinzò ro, ngóró i dré kpà adrélé 'òlè tà àruka tisìlè Gĩká ni Kúlí na dhi i sè dhi tını. Ásà dhi, i adré àyi ki tàndi ki dràdrà asé àyi dri.

Pétèró ni kúlí kùdù

¹⁷ Áma arúpi má dré lèlè tò ni i, nyànomvá dhi, má lazí tà nda kòdhi i àmi dri dre. Mì kàdré di àmi ki likí, mì kòtayíró àmi móndí kònzi i dré litílé ko, i dré kpà àmi ki tà ka'ika'í kizízó ko. ¹⁸ Be ró dhi, mì kàdré àmi ki fe adrélé li'wálé àma ki Mírì Yésu Krísto àma ki tidrílépi dhi ni togó tani na, ìndì akódhi ni nìma na. Mìlanzìlanzì kàdré akódhi dré nyànomvá, tsàlè kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

Wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

A adré kisùá dhi, dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Yòwánì, àpóstolò ki àlo 'i, ìndì Èkèlézyà ni drì kobhá kàdrì dhi ki àlo 'i. Tágba à dré adrézó Yòwánì nda ni rú kisù wárágà kònìdhi léna ko dhi, à ni kitswá nòá ngádra 'á dhi, dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi tá dhya Yésu ni tà nobhá mǐ sè dhi ki àlo 'i (1:1-4).

Yòwánì adré wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì rǐ dhi i sè. Alo ni, adré mǒndyá ka'ìbhá dhi ki kodzó tàzoá dhi, ngóro ì dré ru amulé Gìká Atá be, ìndì akódhi ni Mv́, Yésu Krísto be dre dhi tíni dhi, lè ì kàdré adrélé àyi léna. Ì kàdré kpà tròle tà ì dré yìle àpóstolò i tí dhi i rú. Adré kpà tàá dhi, dhya ángùdhi Gìká ni nìlepi bàti dhi ni kpà akódhi ni tòlì ki ka'ì 'òle. Kòdhi adré tàá dhi, ì ni Gìká ni Mv́agó, Yésu Krísto ni ka'ì, adrézó kpà ru le àyi kòfalésè. Tàko ko, Gìká ni tàndi lèle 'i (3:11-24; 4:7-21).

Rǐ ni, Yòwánì adré àyi ki kodzó, ì kàdréro àyi ki likí tà pròfètà kǐnzò ro dhi ì dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè. Adré tàá dhi, ì kàdré mǒndyá títi dhi ki tabhǐ, nǐzoá ngalè tirí àyi léna dhi i Tirí Gìká àdhya 'i bàti yà dhi (4:1-6). Adré kpà àyi ki kodzó tàzoá dhi, ì lavú bvò kònìdhi dre, ìndì Tirí adrélépi àyi lé dhi kàdrì, tirí adrélépi bvò kònìdhi lé dhi ni lavú (4:4).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Kúlì adrélépi lídrì fe dhi (1:1-4)
- 2) Ngádra i tínímvá be dhi (1:5-2:29)
- 3) Gìká ni ànzi i Dzáborò kya íbe dhi i (3:1-24)
- 4) Tà bàti i kǐnzò be dhi (4:1-6)
- 5) Gìká ni lèle, ìndì ru lèma àma kòfalésè dhi (4:7-21)
- 6) Gìká ni Mv́agó ni ka'ima (5:1-21)

Kúlì adrélépi lídrì fe dhi

¹ Mǎ adré dhya adrélépi tá be kínó tà títi dhi ki kidhoma lésè, mǎ dré yìle, mǎ dré nòle mǐ sè, mǎ dré tabèle, ìndì mǎ dré tà ni ni kisùzo dhi ni tà longó kòdhya. Akódhi nda Kúlì adrélépi lídrì fe dhi 'i. ² Lídrì nda apfò tá àma kòfalé gò, mǎ dré nòzoá. Dì mǎ adré tà mǎ dré nòle mǐ sè nda ni tà ta, adrézó lídrì kóná vèsè kólyá adrélépi tá Gìká Atá véna gò, dré apfòzo àma kòfalé nda ni tà longó kòdhya. ³ Mǎ adré tà mǎ dré nòle ìndì mǎ dré yìle nda ni longó àmi dré, mǐ kàmúró kpà ru àma íbe adrélé túmǎní be dhi bvó. Ama, mǎ

amú ru Giká Atá be, ìndì akódhi ni Mváagó, Yésu Krísto be dre. ⁴ Mà adré tà kòdhi ki tisi, mà kàdréro lenzélé túmání àmi íbe kitswálé títi.

Atsima ngádra 'ásè dhi

⁵ Tà mà dré yìle Yésu Krísto nda tí gò, mà dré adrézó longóá àmi dré dhi, tà kòndhi 'i: Giká ngádra 'i, ìndì akódhi léna dhi, tínimvá àlomvá yókódhó. ⁶ Mà kàdré tàá dhi, mà amú ru Giká be dre gò, mà dré adrézó atsilé tínimvá na dhi, kòdhi mà adré kinzò ta, ìndì mà adré atsilé tà bàti na ko. ⁷ Dì, mà kàdré àmakya atsilé ngádra 'ásè ngóro Giká ni tándi dré adrélé ngádra 'á dhi tìni dhi, mà amú ru àma kòfalésè gò, akódhi ni Mvá, Yésu ni kàrí dré adrézó àma ki temvé tàkonzì wáyi dhi i lésè.

⁸ Mà kàdré tàá dhi, àma tàkonzì àko dhi, kòdhi mà adré àma ki tándi ki lítí, ìndì tà bàti àma léna yókódhó. ⁹ Dì, mà kàdré àma ki tàkonzì ki ta ngádra 'á Giká kandrá dhi, akódhi ni àma ki tàkonzì nda ki tri gò, àma ki temvézó àma ki tà kònzì wáyi dhi i lésè. Tàko ko, akódhi gyágya, ìndì kitswá adrélé ka'ile togó wáyi sè. ¹⁰ Mà kàdré tàá dhi, mà 'o tàkonzì ko dhi, mà adré Giká ni bha kinzò líyí ro, adrézó kpà tadhá dhi, akódhi ni kúlí àma léna yókódhó.

2

Krístò, dhya adrélépi àma ki tàrá ga dhi 'i

¹ Àma ànzì i, má adré tà kòdhi ki tisi àmi dré, mì kò'oró tàkonzì ko dhi bvó. Dì, dhya àlo kò'o tàkonzì dhi, àma dhya adrélépi àma ki tàrá ga Giká Atá kandrá dhi íbe. Akódhi nda Yésu Krísto, dhya adrélépi gyágya dhi 'i. ² Giká afè akódhi dràle mòbòmà ro, àma ki tàkonzì ki trizo ásà. Ngbà 'í tàkonzì àmakya 'i ko, afè akódhi dràle mónnyá títi bvò àdhya ki tàkonzì ki trizo.

³ Mà kàdré Giká ni tòlí ki ka'í 'òle dhi, mà nǐ tàle dhi, mà nǐ akódhi bàti dhi be. ⁴ Dhya adrélépi tàá dhi «Má nǐ akódhi be» gò, dré adrézó akódhi ni tòlí ki ka'í 'òle ko dhi, dhya nda kinzò líyí 'i, ìndì tà bàti akódhi léna yókódhó. ⁵ Dì, dhya adrélépi ína akódhi ni kúlí ka'í 'òle dhi adré tadhá dhi, Giká ni lèle ga akódhi léna kitswálé títi. Tà kòdhi sè dhi, mà nǐ tàle dhi, àma akódhi léna dhi be. ⁶ Lè dhya ángùdhi adrélépi tàá dhi, í adré adrélé akódhi léna dhi, kàdré atsilé ngóro Yésu ni tándi dré atsilé dhi tìni.

Tòlí tídhí ro dhi

⁷ Àma arúpi má dré lèle tò ni i, má adré tòlí tídhí ro dhi ni tisi àmi dré kòdhya ko. Be ró dhi, tòlí má dré adrélé tisiìle kòdhi, tòlí àku mì dré kisúlé adrézó ába kidhólé kidhoma

lésè dhi 'i. Tòlì àku nda kúlí mì dré yìle dre dhi 'i. ⁸ Tágba kònìni dhi, má adrè kpà tòlì tídhí ro dhi ni tìsì àmi dré kòdhyà. A ni kitswá tà bàti tòlì nda àdhyà ni no Krísto na, ìndì àmi léna. Tàko ko, tìnìmvá adrè akílè, ìndì ngádra bàti dhi kidhó adrélè nga kazá dre.

⁹ Dhya adrélèpi tàá dhi, i ngádra 'á gò, dré adrézó togó kònzi bha áyi adrúpi rú dhi, dhyà nda dhu rè tìnìmvá na.

¹⁰ Dhya adrélèpi áyi adrúpi ni le dhi adrè atsílè ngádra 'ásè, ìndì tà àlo kitswálèpi akódhi ni 'o dhèle dhi akódhi léna yókódhó. ¹¹ Di, dhyà adrélèpi ína togó kònzi bha áyi adrúpi rú dhi, dhu rè tìnìmvá na, ìndì adrè atsílè tìnìmvá na. Akódhi nda nì ngalè í adrè lèle ángolé ya dhi ko. Tàko ko, tìnìmvá nda 'o akódhi ni mǐ adùle dre.

¹² Àmi, áma ànzi i, má adrè tà tìsì àmi dré, Gìká dré àmi kì tàkònzì trèle Krísto ni rú sè dhi sè.

¹³ Àmi, ànzi kì atá i, má adrè tà tìsì àmi dré, mì dré dhyà adrélèpi be tà títi dhi kì kidhoma lésè dhi ni nìle be dhi sè.

Àmi, tódhíbhá i, má adrè tà tìsì àmi dré, mì dré Dhyà kònzi ni lavúlè dre dhi sè.

¹⁴ Àmi, áma ànzi i, má tìsì tà àmi dré, mì dré Gìká Atá ni nìle be dhi sè.

Àmi, ànzi kì atá i, má tìsì tà àmi dré, mì dré dhyà adrélèpi be tà títi dhi kì kidhoma lésè dhi ni nìle be dhi sè.

Àmi tódhíbhá i, má tìsì tà àmi dré, mì dré adrélè rinyi ró dhi sè,

Gìká ni kúlí dré adrélè àmi léna dhi sè, ìndì mì dré Dhyà kònzi ni lavúlè dre dhi sè.

Bvò kònìdhi ni tà lèma ko dhi

¹⁵ Lè mì kàdré bvò kònìdhi 'i yà, kó ngalè tà bvò kòndi àdhyà 'i yà dhi kì le ko. Dhyà àlo kàdré tà bvò kòndi àdhyà kì le dhi, Gìká Atá ni lèle akódhi léna yókódhó. ¹⁶ Tàko ko, tà bvò kòndi àdhyà i, tà kòni 'i: lovó kònzi rúbhá àdhyà i, lovó kònzi ngá adrélè nòle mǐ sè dhi i sè dhi i, ìndì dhyà kì afàma ngá adrézó ába dhi kì tà sè dhi. Tà nda kòdhi ì adrè angálè Gìká Atá vélèsè ko. Be ró dhi, ì adrè àyikya angálè bvò kònìdhi lésè. ¹⁷ Bvò kònìdhi i lovó kònzi bvò kòndi àdhyà ìbe dhi ì adrè akílè akíakí. Di, dhyà adrélèpi tà Gìká dré adrélè lèle í kò'o dhi kì 'o dhi, ni ína adrè lídrì ìbe kóná vèsè kólyá.

Krísto ni kàribhá ni atsama

¹⁸ Áma ànzi i, lókyá àndrò kònìdhi lókyá kùdù 'i. Mì yi tàle dhi, Krísto ni kàribhá ni dra atsá dhi 'i. Di ndìndì nyànomvá dhi, Krísto ni kàribhá bí dhi ì apfò dre. Tà nda sè dhi, mà nì

tàle dhi, kònìdhi lókyá kùdù 'i dhi be. ¹⁹ Mòndyá nda ì pfò àma ki tàndi ì kòfalésè. Di, àyi tá àyikya mónnyá àmakya 'i ko. Tàko ko, ì kàdré tá mónnyá àmakya 'i dhi, kònò ì ni tá adrè ngbú tùmání àma íbe. Di, àyi ki pfòma nda adrè ína tadhá dhi, àyi ki àlo tá àmakya 'i ko.

²⁰ Di, àmi ró dhi, àmi àmikya Tirí Lólo Krísto dré kutulé àmi dri dhi íbe gò, àmi títi mì dré tà bàti nìzo. ²¹ Má adrè tà tisì àmi dré, mì dré tà bàti nìle ko dhi sè ko. Be ró dhi, má adrè tà tisì àmi dré, mì dré tà bàti nìle be dhi sè, ìndì tà àlo kinzò ro dhi dré adrélé angalé tà bàti nda lésè ko dhi sè.

²² Di kinzò líyí ína àdhi 'i? Akódhi dhya adrélépi tàá dhi, Yésu Mèsíyà 'i ko dhi 'i. Dhya nda Krísto ni kàribhá 'i. Adrè Gĩká Atá ni ga, akódhi ni Mv́a be. ²³ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi Gĩká ni Mv́a ni ga dhi, akódhi Gĩká Atá íbe í léna ko. Dhya ángùdhi adrélépi Gĩká ni Mv́a ni ka'í dhi, akódhi kókpa Gĩká Atá íbe í léna.

²⁴ Àmi ró dhi, lè mì kàdré tà mì dré tá yìle kídhólé kídhoma lésè dhi ki líkí adrélé àmi léna. Tàko ko, tà mì dré yìle nda ì kàdré àmi léna dhi, àmi ki tàndi mì ni kpà adrè Gĩká ni Mv́a na, ìndì Gĩká Atá na. ²⁵ Tà Krísto dré lazílé àma dré dhi, tà kònìdhi 'i: lídrì kóná vésè kólyá dhi.

²⁶ Má adrè tà kòdhi ki tisì àmi dré móndí adrèbhá láti nda kíswázó àmi ki lítí dhi ki tà sè. ²⁷ Di, àmi ró dhi, mì kisú Krísto ni Tirí dré kutulé àmi dri dhi gò, Tirí nda dré adrézó àmi léna. Asà dhi, lè dhya àlo kògò adrélé tà tadhá àmi dré ko. Tàko ko, Krísto ni Tirí nda adrè tà títi dhi ki tadhá àmi dré nì. Tà dré adrélé tadhálé nda ì tà bàti 'i, kinzò 'i ko. Di ngóro Tirí nda dré tadhálé àmi dré dre dhi tìni dhi, mì kàdré adrélé Krísto na.

Gĩká ni ànzi ì

²⁸ Di nyànomvá dhi, àma ànzi ì, lè mì kàdré adrélé Krísto na, akódhi kònì dra apfò dhi, mà kògaró tà mà dré ka'ìle bàti dhi sè bí, adrélé kanyò àko akódhi kandra kítú dré dra agòzo dhi tú. ²⁹ Mì nì tàle dhi, akódhi gyágya dhi be. Asà dhi, mì nì kpà tàle dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà gyágya 'o dhi, móndí akódhi dré tìle dhi 'i dhi be.

3

¹ Mì kisù rè lèle kàdrì Gĩká Atá dré tadhálé àma vélé, à kàdréró àma ki zi akódhi ni ànzi ì ró dhi ká! Di àma akódhi ni ànzi 'i bàti. Mòndyá bvò kòndi àdhya ì nì àma àdhibhá 'i ya dhi ko, ì dré kpà Gĩká Atá ni nìle ko dhi sè. ² Àma arúpi má dré lèle tò ni ì, nyànomvá dhi, àma Gĩká ni ànzi 'i. À tadhá dhu rè mà ni adrè ngíni ya dhi ko. Di, mà nì

àmakya tà kònìdhi kòdhya: Krísto kònì dra apfò dhi, mà ni adré akódhi tìni. Tàko ko, mà ni akódhi ni no ngóro dré adréle dhi tìni. ³ Dhya ángùdhi adrélepi mǐ bha Giká véna tà nda kòdhi sè dhi, adré áyi tàndi ni temvé, ngóro Krísto ni tàndi dré adréle lólo dhi tìni.

⁴ Dhya ángùdhi adrélepi tàkonzì 'o dhi adré Giká ni tátírítrí kúlí ño. Tàko ko, tàkonzì 'òma ína ligima Giká ni tátírítrí kúlí rú dhi 'i. ⁵ Di, mǐ nǐ tàle dhi, Krísto apfò kitswálé àma ki tàkonzì tingá dhi be. Mǐ nǐ kpà tàle dhi, tàkonzì akódhi léna yókódhó dhi be. ⁶ Dhya ángùdhi adrélepi adréle akódhi léna dhi kitswá gòle adréle tàkonzì 'o ko. Dhya ángùdhi adrélepi tàkonzì 'o dhi nò akódhi rè ko, ìndì nǐ kpà akódhi ko.

⁷ Ama ànzi i, mǐ kòtayí àmi dhya àlo dré litilé ko. Dhya ángùdhi adrélepi tà gyǎgya 'o dhi gyǎgya, ngóro Krísto ni tàndi dré adréle gyǎgya dhi tìni. ⁸ Di, dhya adrélepi tàkonzì 'o dhi ína móndí Dzáborò àdhya 'i. Angyá ko, Dzáborò nda adré tàkonzì 'o kidhólé kidhoma lésè. Tà nda sè dhi, Giká ni Mvágó apfò kitswálé tà Dzáborò dré adréle 'òle dhi ki pfu akilé dhi bvó. ⁹ Dhya ángùdhi Giká dré tile atsálé áyi mvá ro dhi kitswá gòle adréle tàkonzì 'o ko, Giká ni tàndi ni lídrì dré adréle akódhi nda léna dhi sè.* Dhya nda kitswá gòle adréle tàkonzì 'o bwà ko, Giká dré akódhi ni tile nǐ dhi sè. ¹⁰ Mà ni kitswá Giká ni ànzi ki ni lanzilé Dzáborò ni ànzi íbe, tà kònìdhi sè: Dhya ángùdhi adrélepi tà gyǎgya 'o ko dhi, Giká ni mvá 'i ko. Dhya adrélepi áyi adrúpi ni le ko dhi kókpà Giká ni mvá 'i ko.

Ru lèma àma kòfalésè dhi

¹¹ Tà mǐ dré yìle kidhólé kidhoma lésè dhi, tà kònìdhi 'i: Lè mà kàdré ru le àma kòfalésè. ¹² Lè mà kàdré tà 'o Kàyínà àdhya tìni ko. Akódhi nda tá móndí Dhya kònzì àdhya 'i gò, dré áyi adrúpi ni pfùzo dràle. Di, pfu tá áyi adrúpi nda dràle àdho tà sè? Pfu akódhi dràle, áyi tà 'òle dhi ì dré tá adréle kònzì dhi sè, ìndì áyi adrúpi ni tà 'òle dhi ì dré tá adréle gyǎgya dhi sè.

¹³ Ama adrúpi i, móndyá bvò kòndi àdhya ì kàdré togó kònzì bha àmi rú dhi, lè àmi ki líndrì kàdré gàle ásà ko. ¹⁴ Mà nǐ tàle dhi, mà apfò dràdrà lésè afilé lídrì le dre dhi be, mà dré adréle àma ki adrúpi ki le dhi sè. Dhya adrélepi móndí ki le ko dhi dhu rè rǐnyí dràdrà àdhya zàle. ¹⁵ Dhya ángùdhi adrélepi togó kònzì bha áyi adrúpi rú dhi, móndí pfùlepi dràle dhi 'i. Di mǐ nǐ tàle dhi, móndyá adrèbhá

* **3:9** 3:9 Giká ni Kúlí tisile Girikì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «Giká ni kóri dré adréle akódhi nda léna dhi sè.»

móndí pfu dràle dhi ki àlo lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe í léna ko dhi be.

¹⁶ Mà ni kitswá nǎa ngalè lèle àdho 'i ya dhi, tà kònìdhi sè: Yésu Krísto fè tá áyi tándi ni lídrì àma ki tà sè. Adré di léá dhi, mà kàdré kókpa àma ki lídrì fe àma ki adrúpi ki tà sè. ¹⁷ Dhya àlo adrélépi ngá íbe dhi kàdré áyi adrúpi ni no adrérà'a lemerè ro gò, dré adrézó kizà ni ni bha ko dhi, Gíká ni lèle ni kitswá adrélé akódhi nda léna ngínìngìni ró? ¹⁸ Àma ànzi i, lè mà kàdré móndí ki le ngbà 'í kúlí i sè ko, ìndì ti sè ko. Be ró dhi, mà kàdré àmakya móndí ki le tà mà dré adrélé 'òle dhi i sè ìndì tà bàti sè. ¹⁹ Mà kàdré 'òá kònìni dhi, mà ni nǎa dhi, àma móndí tà bàti àdhya 'i dhi be. Mà ni kitswá kpà àma ki togó bha adrélé kàdrìkàdrì Gíká kandrà. ²⁰ Di, àma ki togó kàdré àma ki arókì, adrézó tà bha àma dri dhi, mà nǎ tale dhi, Gíká kàdrì àma ki togó lavú, ìndì akódhi nǎ tà títi dhi be.

²¹ Àma arúpi má dré lèle tò ni i, àma ki togó kàdré tà bha àma dri ko dhi, mà ni adré gàle tà mà dré ka'ile bàti dhi sè bǐ Gíká kandrà. ²² Mà adré kpà tà ángùdhi mà dré adrélé zìle akódhi tí dhi ni kisú, mà dré adrélé akódhi ni tòlí ki ka'í 'òle dhi sè, ìndì mà dré adrélé tà akódhi ni togó dré adrézó kinílé ása dhi ki 'o dhi sè. ²³ Di tòlí Gíká dré afèle àma dré dhi, kònìdhi 'i: Mà kòka'í akódhi ni Mvágó Yésu Krísto, adrézó kpà ru le àma kòfalésè, ngóro dré tá tale mà kò'o dhi tǎni. ²⁴ Dhya ángùdhi adrélépi Gíká ni tòlí ki ka'í 'òle dhi adré adrélé akódhi léna. Gíká adré kpà adrélé dhya nda léna. Mà ni kitswá nǎa dhi, Gíká adré adrélé àma léna dhi, tà kònìdhi sè: Mà ni nǎ Tirí Lólo Gíká dré afèle àma dré dhi sè.

4

Tirí móndí i lé dhi ki tabhìma

¹ Àma arúpi má dré lèle tò ni i, lè mì kàdré móndyá títi adrèbhá taá dhi, àyi Gíká ni Tirí íbe àyi léna dhi ki ka'í ko. Be ró dhi, mì kàdré àyi nda ki tabhì, nǎzoá ngalè tirí àyi lé dhi ì angá Gíká vélésè bàti yà dhi. Tàko ko, profétà kinzò ro bǐ dhi ì apfò ayílé bvò wáyi 'ásè dre. ² Mì ni di kitswá nǎa ngalè tirí àyi lé nda i Tirí Gíká àdhya 'i yà dhi, tà kònìdhi sè: Dhya ángùdhi adrélépi ka'íá tale dhi, Yésu Krísto atsá bvò kònìdhi 'á móndí ro káyà dhi, dhya nda Tirí Gíká àdhya íbe í léna. ³ Di, dhya ángùdhi adrélépi Yésu ni tà ga rè dhi, dhya nda Tirí Gíká àdhya àko í léna. Tirí akódhi nda léna dhi, tirí Krísto ni kàribhá àdhya 'i. Mì yi tale dhi, Krísto ni kàribhá nda adré alìle. Di akódhi nda atsá adrélé bvò kònìdhi lé dre.

⁴ Di, àma ànzi i, àmi àmikyà mǒndí Gĩká àdhya 'i. Mì lavú kpà prǒfétà kinzò ro nda i dre. Tàko ko, Tirí adrélépi àmi lé dhi kàdrì, tirí adrélépi bvò kònìdhi lé dhi nì lavú. ⁵ Ayi nda i mǒndyá bvò kòndi àdhya 'i. Àsà dhi, ì adré tà ta ngóro mǒndyá bvò kòndi àdhya kya tǐni gò, mǒndyá bvò àdhya ì dré adrézó àyi kì kúlí yi. ⁶ Di, àma àmakya mǒndí Gĩká àdhya 'i. Dhya ángùdhi Gĩká nì nǐlepi be dhi adré àma kì kúlí yi. Di, dhya ángùdhi adrélépi Gĩká àdhya ró ko dhi adré ìna àma kì kúlí yi ko. Tà nda kòdhi sè dhi, mà nì kitswá Tirí tà bàti àdhya nì nì lanzílé tirí kinzò àdhya be.

Gĩká lèle 'i

⁷ Àma arúpi má dré lèle tò nì i, mà kàdré ru le àma kòfalèsè. Tàko ko, lèle adré angalé Gĩká vélèsè. Dhya ángùdhi adrélépi mǒndí kì le dhi, akódhi nda Gĩká nì mvá 'i. Akódhi nǐ kpà Gĩká be. ⁸ Dhya ángùdhi adrélépi mǒndí kì le ko dhi nǐ ìna Gĩká ko. Tàko ko, Gĩká lèle 'i. ⁹ Gĩká tadhá àyi lèle àma vélé dhi tà kònìdhi sè: Amù àyi Mvágó àlo kwákwa dhi alìle bvò kònìdhi lé, mà kòkitswáro lídrì kisú akódhi sè be dhi bvò. ¹⁰ A adré lèle nda nì no tà kònìdhi sè: Mà lè tá Gĩká àma ko. Be ró dhi, akódhi lè ìna àma nì gò, àyi Mvágó nì amùzo kitswá lé dràle mòbòmà ro, àma kì tàkonzì kì trizo àsà.

¹¹ Àma arúpi má dré lèle tò nì i, Gĩká kòlè àma tò kònìni dhi, lè mà kàdré kókpa ru le àma kòfalèsè. ¹² Dhya àlo nò rè tàdzí Gĩká ko. Di, mà kàdré ru le àma kòfalèsè dhi, kòdhi adré tadhá dhi, Gĩká adré adrélé àma léna, ìndì akódhi 'o àyi lèle gàle àma léna kitswá lé títi.

¹³ Mà nì kitswá nǐá dhi, mà adré adrélé Gĩká léna, ìndì akódhi adré adrélé àma léna dhi, tà kònìdhi sè: Dré àyi Tirí afèle àma dré dhi sè. ¹⁴ Mà nò tà kòdhi mǐ sè gò, mà dré adrézó longóá dhi, Gĩká Atá amù àyi Mvágó adrélé mǒndyá bvò àdhya kì tidrìlépi ró. ¹⁵ Dhya àlo kàdré ka'íá tàle dhi, Yésu Gĩká nì Mvágó 'i káyà dhi, Gĩká adré adrélé dhya nda léna, ìndì akódhi nda adré adrélé Gĩká léna. ¹⁶ Di àma, mà nǐ lèle Gĩká dré tadhá lé àma vélé dhi be gò, mà dré adrézó ka'íá.

Gĩká lèle 'i. Dhya ángùdhi adrélépi atsilé lèle na dhi, adré adrélé Gĩká léna, ìndì Gĩká adré adrélé akódhi nda léna. ¹⁷ Tà nda sè dhi, lèle nda adré tà 'o àma kòfalé kitswá lé títi, mà kògaró tà mà dré ka'ile bàti dhi sè bǐ Gĩká kandrá, kítú dré dra tàbvò tàzo dhi tú. Tàko ko, àma kì lídrì bvò kònìdhi lé dhi ngóro Krísto àdhya tǐni. ¹⁸ Lèle na dhi, tirí yókódhó. Be ró dhi, lèle kitswá lépi títi dhi adré ìna tirí dro. Dhya ángùdhi adrélépi ngá ro dhi, lèle ga rè akódhi nda

léna kitswálé tíí ko. Tàko ko, akódhi adré ngá ro, à ni dra tà ño í dri dhi sè.

¹⁹ Ama ró dhi, mà adré móndí ki le, Giká dré zyà àma ki lèle drìdrì nì dhi sè. ²⁰ Dhya àlo kàdré tàá dhi «Má adré Giká ni le» gò, dré adrézó togó kònzì bha áyi adrúpi rú dhi, akódhi nda kinzò líyí 'i. Tàko ko, dhya adrélépi áyi adrúpi í dré adrélé nòle mǐ sè dhi ni le ko dhi, kitswá ína Giká í dré adrélé nòle mǐ sè ko dhi ni le bwà ko. ²¹ Dì tòlí Giká dré afèle àma dré dhi, kòndhi 'i: Lè dhya adrélépi Giká ni le dhi kàdré kókpà áyi adrúpi ni le.

5

Giká ni Mvágó ni ka'ima

¹ Dhya ángùdhi adrélépi ka'íá dhi Yésu Mèsíyá 'i káyà dhi, akódhi nda Giká ni mvá 'i. Dhya ángùdhi adrélépi ànzi ki atá ni le dhi, adré kókpà akódhi ni ànzi ki le. ² Mà ni kitswá nǎ dhi, mà adré Giká ni ànzi ki le dhi, tà kòndhi sè: Mà dré adrélé Giká ni le dhi sè, ìndì mà dré adrélé akódhi ni tòlí ki 'o dhi sè. ³ Tàko ko, mà kàdré Giká ni le bàti dhi, mà ni akódhi ni tòlí ki ka'í 'òle. Akódhi ni tòlí nda kǐ 'òma kòkòròko àma dré ko. ⁴ Àngyá ko, dhya adrélépi Giká ni mvá ro dhi lavú bvò kòndhi dre. Tà mà dré adrézó bvò kòndhi ni lavú ásà dhi, àma kǐ tà ka'ika'í 'i. ⁵ Dì àdhi ni kitswá bvò kòndhi ni lavú dhi nì? Ngbà 'í dhya adrélépi ka'íá tàle dhi, Yésu Giká ni Mvágó 'i dhi 'i.

Tà longolé Yésu Krísto ni tà dri dhi

⁶ Yésu Krísto, dhya atsá lépi bvò kòndhi 'á kitswálé bàtisimò do, ìndì kitswálé kàrí kutú dhi 'i. Akódhi atsá tá ngbà 'i bàtisimò do ko. Be ró dhi, atsá ína kitswálé bàtisimò do yǐ sè, ìndì kitswálé áyi kàrí kutú. Dì Tírí Lólo adré tadhá àma dré dhi, tà nda tà bàti 'i dhi nì. Tàko ko, Tírí nda tà bàti 'i. ⁷ Tà adrébhá tadhá dhi, tà nda tà bàti 'i dhi na: ⁸ Tírí Lólo, yǐ ìndì kàrí. Dì tà na nda ì adré ru kisú adrézó tà àlo ta kòdha. ⁹ Mà adré gà tà móndí ì dré adrélé longolé dhi kǐ ka'í. Dì, tà Giká dré longolé dhi ína kàdrì tà nda kǐ lavú. Àngyá ko, Giká longó tà nda áyi tàndì ni Mvágó ni tà dri. ¹⁰ Dhya ángùdhi adrélépi Giká ni Mvágó ni ka'í dhi, dhya nda tà Giká dré longolé nda íbe í léna. Dì, dhya adrélépi Giká ni ka'í ko dhi adré ína akódhi ni bha kinzò líyí ro, dré tà Giká dré longolé áyi Mvágó ni tà dri dhi ni ka'ile ko dhi sè. ¹¹ Dì tà longolé nda, tà kòndhi 'i: Giká afè àma dré lídrì kóná vèsè kólyá dhi, ìndì mà adré lídrì nda ni kisú akódhi ni Mvágó na. ¹² Dhya ángùdhi adrélépi Giká ni Mvágó nda íbe dhi kókpà lídrì nda íbe í léna. Dì, dhya adrélépi Giká ni Mvágó nda àko í léna dhi kókpà lídrì nda àko.

Yòwáñì nì kúlí kùdù

¹³ Má adré tà kòdhi kì tìsì àmi adrèbhá Giká nì Mváagó nì ka'í dhi ì dré, mì kòkìswáró nǎá dhi, àmi lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe dhi be. ¹⁴ Tà mà dré adrélé ka'íle bàti Giká kandrà dhi, tà kònìdhi 'i: Mà kàdré tà zi akódhi tí ngóro dré adrélé lèle dhi tìni dhi, akódhi adré àma kì yi. ¹⁵ Dì mà dré nìle, akódhi adré àma kì yi dhi sè dhi, mà nǎ kpà tàle dhi, mà adré tà ángùdhi mà dré adrélé zìle akódhi tí dhi nì kìsú dhi be.

¹⁶ Dhyà àlo kàdré áyi adrúpi nì no adrérà'a tàkonzì 'o gò, tàkonzì nda dré adrézó dhyá kì dri lile dràdrà kìsú ko dhi, lè dhyà nda kòzi tà Giká tí akódhi nda dré gò, Giká kòfèró lídrì akódhi dré. Má adré ngbà 'í mǎndyá àyi kì tàkonzì dré adrézó àyi kì dri lile dràdrà kìsú ko dhi kì tà ta kòdhyà. Tàkonzì adrélépi dhyá kì dri lile dràdrà kìsú dhi be. Má adré tàá dhi, à kàdré tà zi Giká tí mǎndyá tàkonzì làsú be kònìni dhi kì 'obhá dhi ì dré dhi ko. ¹⁷ Tà kònzì títí adrélé 'òle dhi ì, tàkonzì 'i. Dì, tàkonzì adrélépi dhyá kì dri lile dràdrà kìsú ko dhi be.

¹⁸ Mà nǎ tàle dhi, dhyà adrélépi Giká nì mvá ro dhi kìswá gòle adrélé tàkonzì 'o ko dhi be. Tàko ko, Giká nì Mváagó adré akódhi nda nì líkí gò, Dhyà kònzì dré kìswázó akódhi nì 'o kònzì ko. ¹⁹ Mà nǎ tàle dhi, àma mǎndí Giká àdhyà 'i dhi be. Mà nǎ kpà, mǎndyá títí bvò kòndi àdhyà ì Dhyà kònzì nì rǎnyí zàle dhi be. ²⁰ Mà nǎ kpà tàle dhi, Giká nì Mváagó atsa bvò kònìdhi 'á gò, dré tògyá afèzo àma dré, mà kòkìswáró Giká adrélépi bàti dhi nì nì be dhi bvó. Dì mà adré adrélé Giká bàti nda léna, adrélé kókpà akódhi nì Mvá, Yésu Krísto léna. Akódhi nda Giká bàti dhi 'i, ìndì lídrì kóná vèsè kólyá dhi 'i.

²¹ Áma ànzì ì, mì kàdré àmi kì líkí giká tàko kì tà sè.

Wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni rì 'i. Akódhi adré tisìá «Tòkó Gìká dré zìle dhi dré akódhi ni ànzi íbe» (1:1). A adré kisùá dhi, kòdhi adré làá tàle dhi, adré tisìá Èkèlézyà àlo dhi dré mónyá lá dhi íbe. Wárágà tsà kònìdhi léna dhi, Yòwánì adré mónyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, ì kàdréró ru le àyi kòfalèsè, ìndì ì kàdréró àyi ki likí tà tadhábhá kinzò sè dhi ki tà sè. Ì kàdré kpà dhya ángùdhi adrélépi tà twá tadhá Krísto àdhya rúsè dhi ni ga.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki a'ìma

- 1) Yòwánì ni mòdo fèma (1:1-3)
- 2) Atsima tà bàti na ìndì lèle na dhi (1:4-6)
- 3) Tà tadhábhá kinzò sè dhi ì (1:7-11)
- 3) Kúlí kùdù (1:12-13)

Yòwánì ni mòdo fèma

¹ Ma, bhàgo, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, Tòkó Gìká dré zìle dhi dré ámi ànzi íbe.* Má adré àmi ki le tà bàti na. Ngbà 'í ma 'i ko, mónyá títi tà bàti nibhá dhi ì adré kókpà àmi ki le tò. ² Tàko ko, tà bàti nda adré adrélé àma léna, ìndì a ni adré àma íbe kóná vèsè kólyá.

³ Gìká àma ki Atá ì akódhi ni Mv́á Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àma rú, ì kòbhà àma ki kizà, ìndì ì kàfè tà kìdrìkìdrì àma dré tà bàti na ìndì lèle na!

Atsima tà bàti na ìndì lèle na dhi

⁴ Má lenzè tá lavulé, má dré ámi ànzi àruka ki kisúlé adrérà'a atsilé tà bàti na, ngóro Gìká Atá dré tá tàle mà kò'o dhi tíni dhi sè. ⁵ Di nyànomvá dhi, mi, Tòkó má dré lèle tò ni, má adré tòlí tídhí ro dhi ni tisì mí dré ko. Be ró dhi, má adré tòlí mà dré adrézó ába kídhólé kídhoma lésè dhi ni tisì kòdhya. Má adré ámi ti lizí, mà kàdréró ru le àma kòfalèsè. ⁶ A adré lèle nda ni no tà kònìdhi sè: Mà kàdré atsilé ngóro Gìká ni tòlí dré adrélé tàle dhi tíni. Ngóro mi dré yìle kídhólé kídhoma lésè dhi tíni dhi, tòlí nda kònìdhi 'i: Mì kàdré atsilé lèle na.

Tà tadhábhá kinzò sè dhi ì

⁷ Móndí bí adrèbhá móndí ki lití dhi ì apfò ayílé bvò wáyi 'àsè. Ayì nda ì adré ka'íá ko tàle dhi, Yésu Krísto atsá bvò kònìdhi 'á móndí ro dhi. Dhya ángùdhi adrélépi tà ta làsú be

* 1:1 1:1 A adré kisùá dhi, kúlí «Tòkó Gìká dré zìle dhi ànzi ni íbe» kòni ì adré làá tàle dhi, «Èkèlézyà àlo mónyá lá dhi íbe dhi ì».

kònìni dhi, móndí ki litílépi 'i, ìndì Krísto ni kàribhá 'i. ⁸ Mì kàdré dī àmì ki líkí, mì kòtayíró tà mà dré àzì 'òzo ásà dhi lapálé ko, be ró dhi, mì kòkisúró làgí múrúngú kitswálépi àmì dré dhi be dhi bvó.

⁹ Dhya ángùdhi adrélépi ràle drìdrì gò adrélé tròle tà Krísto dré tadhále dhi i rú ko dhi, akódhi nda Giká àko í léna. Dì, dhya ángùdhi adrélépi tròle tà Krísto dré tadhále nda i rú dhi, akódhi nda Giká Atá íbe, ìndì Giká ni Mváagó íbe í léna. ¹⁰ Dhya àlo kòtsa àmì véna adrélé tà twá tadhá tà kòdhi i rúsè dhi, mì kòka'í akódhi nda dòle àmì ki dzó na ko. Mì kòfè ndìndì mòdo akódhi dré ko. ¹¹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi mòdo fe drá dhi, ì adrè ru amú akódhi be tà kònzì dré adrélé 'òle nda i na.

Yòwánì ni kúlí kùdù

¹² Ma dhu rè tà íbe bí tàle àmì dré. Dì, má lè mána tà nda ki tísìle wárágà sè ìndì wárágà sú sè ko. Be ró dhi, má adrè mǐ bha tsàzo àmì véna, mà kòkitswáró tà ta ti sè, mà kòlènzéró tùmǎní àmì íbe kitswálé títí.

¹³ Àmì Amvúpi Giká dré zìle dhi ni ànzì ì fè mòdo mí dré.†

† **1:13** 1:13 A adrè kisùá dhi, kúlí «àmi Amvúpi Giká dré zìle dhi ni ànzì i» kòni ì adrè lèá tàle dhi, «móndyá Ekèlézyà Yòwánì véna dhi lé dhi i».

Wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni na

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni na 'i. Akódhi adré tisíá Yésu ni ka'ìlepi àlo rú be Gáyò, adrélepi tá tròle tà bàti rú dhi dré. Yòwánì adré Gáyò nda ni tà bha kuru, dré tá adréle mómí ka'ìbhá ki ledé lile àyi ki atsí na Krísto ni tà sè dhi sè. Adré kpà akódhi ni kodzó, kàdréro àyi líkí agó àlo rú be Dìyòtréfè dhi ni tà kònzi sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atíma

- 1) Yòwánì ni mòdo fèma (1:1-4)
- 2) Gáyò ni tà dóro dhi (1:5-8)
- 3) Dìyòtréfè ni tà, Dèmètríyò àdhya be dhi (1:9-12)
- 4) Kúlí kùdù (1:13-15)

Yòwánì ni mòdo fèma

¹ Ma, bhàgo, má adré wárágà kònìdhi ni tisì mi, áma arúpi Gáyò, má dré lèle tà bàti na dhi dré.

² Áma arúpi má dré lèle tò ni, má adré tà zi Gìká tí, mí kàdréro dóro tà títi ì sè, ìndì ámi rúbhá kàdréro dóro, ngóro ámi tà ka'ìka'ì dré kpà adréle dóro dhi tíni. ³ Má lenzé tá lavúlé, àma ki adrúpi àruka ì dré atsálé ámi tà ta má dré dhi sè. Tàko ko, ì títi tá, mí adré tròle tà bàti rú, adrézó kpà atsílé tà bàti na ngíni ya dhi. ⁴ Má kàdré yíá tàle dhi, áma ànzi ì adré atsílé tà bàti na dhi, tà nda adré áma fe lenzélé lavúlé.

Gáyò ni tà dóro dhi

⁵ Áma arúpi má dré lèle tò ni, mí adré ámi tà ka'ìka'ì tadhá, tà dóro mí dré adréle 'òle àma ki adrúpi ì dré dhi ì sè. Mí adré 'oá kònìni, tágba ì dré adrézó mómí twá mí dré nìle ko dhi 'i dhi. ⁶ Àyi nda ì tà ámi lèle ni tà Èkèlézyà kònwa dhi kandrá. Dì mí ni 'oá dóro, mí kògò adréle mómí làsú be kònìni dhi ki ledé lile àyi ki atsí na, ngóro dré kitswálé Gìká mílèsè dhi tíni. ⁷ Tàko ko, àyi nda ì adré lile atsí na Krísto ni tà sè, ìndì ì adré ngá kisú págánò ì drígàsè àlomvá ko. ⁸ Adré dì leá dhi, mà kàdré mómíyá làsú be kònìni dhi ki ledé, mà kàdréro ázi 'o tùmání àyi ìbe tà bàti ni tà sè.

Dìyòtréfè ni tà, Dèmètríyò àdhya be dhi

⁹ Má tisì tá wárágà tsà Èkèlézyà mí véna dhi dré dre. Dì, Dìyòtréfè, adrélepi leá adréle drìdrì àmi kòfalé dhi, lè ína àma ki kúlí yìle ko. ¹⁰ Tà nda sè dhi, má kòtsa àmi véna

dre dhi, má ni tà kònzi dré adrélé 'òle dhi ki ta mónyá tíí i kandrà, túmání kúlí kònzi dré adrélé tàle àma rú dhi íbe. Di, tà dré adrélé 'òle nda i kitswá dhu rè akódhi dré ko. Adré kpà àma ki arúpi ki ka'í dòle í véna ko. Adré kpà mónyá adrébhá àyi nda ki le ka'ile dhi ki logá, adrézó àyi ki dro pfòle Ekèlèzyà 'àsè.

¹¹ Ama arúpi má dré lèlè tò ni, mí kàdré tà 'o ngóro mónyá adrébhá tà kònzi 'o dhi kya tíni ko. Be ró dhi, mí kàdré mína tà 'o ngóro mónyá adrébhá tà dóro 'o dhi kya tíni. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà dóro 'o dhi, móndí Gíká àdhya 'i. Di, dhya adrélépi tà kònzi 'o dhi nǐ ína Gíká ko.

¹² Di, kàdré ína Dèmètríyò ni tà sè dhi, mónyá tíí dhi i adré akódhi ni tà ta dóro. Ndìndì tà bàti ni tàndì adré akódhi ni tà ta dóro. Mà adré kpà akódhi ni tà ta dóro. Mí nǐ tàle dhi, tà mà dré adrélé tàle nda tà bàti 'i dhi be.

Yòwání ni kúlí kùdù

¹³ Ma dhu rè tà íbe bí tàle mí dré. Di, má lè mána tà nda ki tisìle wárágà fa sè ìndì wárágà sú sè ko. ¹⁴ Má adré mǐ bha tsàzo ámi no mbèlè, mà kòkitswáró tà ta ti sè.

¹⁵ Tà kìdríkìdri kàdré túmání mí be. Ama ki arúpi kònwa dhi i fè mòdo mí dré. Mí kòfè kpà mòdo àma ki arúpi àlo àlo tíí dhi i dré, adrézó àyi ki zi rú sè.

Wárágà Yúdà dré tisìle dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yúdà dré tisìle dhi 'i. Akódhi nda adré áyi zi Yésu Krísto ni m̀aràbà ro, ìndì Yàkóbhò ni adrúpi ro (1:1). Adré wárágà tsà kònìdhi ni tisì kitswázó m̀ondyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, ì kàdréró àyi ki likí m̀ondyá tifìbhá àyi kòfalé adrélé Gìká ni tà tadhá kinzò sè dhi ki tà sè. Adré tàá dhi, m̀ondyá nda ì adré tá Gìká ni togó tani ni tà ladzá atsálé àyi dré láti adrézó tà swà 'o dhi ró (1:4). A kònò dhi, tà àruka wárágà kònìdhi léna dhi ì sù ngóro tà Péteró dré tisìle áyi wárágà ni rì na dhi ì t́ni. Yúdà adré m̀ondyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, ì kàdréró àdzú bhu àyi ki tà ka'ìka'í ni tà sè (1:3).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki at́ima

- 1) Yúdà ni m̀odo f̀ema (1:1-2)
- 2) Tà tadhábhá kinzò sè dhi ì (1:3-16)
- 3) Tà tàle m̀ondyá ka'ìbhá ki kodzózó dhi ì (1:17-23)
- 4) Gìká ni rú bhàma kùle kùdù ro dhi (1:24-25)

Yúdà ni m̀odo f̀ema

¹ Ma, Yúdà, Yésu Krísto ni m̀aràbà ro, ìndì Yàkóbhò ni adrúpi ró dhi, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, m̀ondyá Gìká Atá dré lèle tò, dré azilé, ìndì Yésu Krísto dré adrélé likilé dhi ì dré. ² Gìká kòbhà àmi ki kizà, ìndì kòfè tà kàdrìkàdrì ì lèle be g̀ale àmi léna bí!

*Gìká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ì
(A kònò kpà 2 Péteró 2:1-17)*

³ Ama arúpi má dré lèle tò ni ì, ama togó tá àtsi ró wárágà tisìzo àmi dré, lídrì t́dhí ro mà dré kisúlé t́máni àmi íbe dhi ni tà sè. Dì, má nò mána dóro ni, má dré wárágà kònìdhi ni tisìle àmi ki kodzózó adrélé àdzú bhu àmi ki tà ka'ìka'í ni tà sè dhi. Gìká bhà tà ka'ìka'í nda m̀ondyá lólo ína ì léna, ì kàdréró adrélé ába nyo. ⁴ Dì, m̀ondí àruka Gìká ni tà gabhá rè dhi ì luvù tà àyi tifìlé lùzu ró àmi kòfalé gò, ì dré adrézó àma ki Gìká ni togó tani ni tà ladzá, atsálé àyi dré láti adrézó tà swà 'o dhi ró. Í adré kpà àma ki Mírì, àma ki Ópí àlo kwákwá, Yésu Krísto ni ga rè. A tisì tá m̀ondyá nda ki tà kínó lésè Gìká ni Kúlí na, tázoá dhi, Gìká ni tà bha àyi dri.

⁵ Má adré di lèá dhi, mì kòkisù tà kòni ì, tágba mì dré tà nda ki ǹizo dóro dhi: Mírì Gìká apá tá Ísèrelé ànzi ì, àyi ki 'òzo apfòle Ezèpétò lésè 'íká, gò dré àyi ki àruka ka'ìbhá ko dhi ki 'òzo todrále ndò. ⁶ Mì kòkisù kpà ángéló tá ligìbhá

Giká rú dhi ki tà. Ayi nda ì lè tá rinyí bhàle àyi drígá dhi likilé ko gò, ì dré àyi ki tàndi ki bhà bhù na dhi ni tayízò. Di Giká dré àyi ki 'izo nyirì sè kóná vèsè kólyá àrà tínimvá ro dhi na, adrézó àyi ki likí kònàle adrélé kitú kàdrì àyi ki tàbvò tàzo dhi ni letè. ⁷ Kókpà kòdhi tíni, mì kòkisù mónnyá Sòdómà àdhya, Gòmórà àdhya, ìndì bhàandre àyi làgàsè dhi kya ki tà. Ayi nda ì fè tá àyi adrélé ndòtò tà 'o, adrézó rúbhá twá dhi ni lovó bha. Di Giká dré tà ñòzo àyi dri, tadházóá dhi, mónnyá tà 'obhá àyikya tíni dhi ki kizà nya àtsí na kóná vèsè kólyá.

⁸ Di mónnyá àmi kòfalé nda ì adré kókpà tà 'o kònini. † adré toróbí ì dré adrélé abìle dhi ki lebè, adrézó àyi ki tàndi ki rúbhá ki kizá tàkonzì 'òma sè. † adré Giká ni rinyí adrézó òpì nya dhi ni ayízè, adrézó tirí mìlanzilanzì ro bhù na dhi ki lodhá. ⁹ Di, ndìndì ángéló ki kàdrì, Mikàyélè dha tá ína Dzaborò asíkile Giká kandrà ko, ì dré tá adrérà'a tà kayí akódhi nda be Mósè ni rúbhá ni tà sè dhi 'á. Be ró dhi, tà tá ína dhi: «Mírì kòligí mí be!» ¹⁰ Di, mónnyá nda ì adré àyikya tà ì dré nìle ko dhi ki lodhá kòdhya. Di, tà ì dré nìle àyi ki rúbhá sè kà'wá tà nibhá ko dhi kya tíni dhi ì adré àyi ki kizá nì. ¹¹ Kizá àyi ki ngá 'i! Tàko ko, ì lebè àyikya láti kònzì Kàyínà àdhya tíni.* † tayí àyi litilé làfa lovó sè Bálamá tíni.† † ligí Giká rú Kórè tíni gò, dràdrà dré atsázó àyi rú.‡

¹² Ami ki gwányá adrézó lèle tadhá dhi ì 'àsè dhi, àyi ngóro ngá adrélépi kanyò fe àmi dré dhi tíni. Tágba ì dré adrézó gwányá 'o túmání àmi íbe dhi, ì adré àyi ki 'a nya gàle ngá sè kanyò àko. Ayi ngóro ndùrùku yí àko, lyá dré adrélé livilé dhi ì tíni. Ayi ngóro fa lò'wa 'abhá ko, lókyá lò'wa kizo dhi 'á dhi ì tíni. A tingí fa nda ki kómvo kìní lèsè gò, ì dré dràzo dràdrà. ¹³ Ayi ngóro yìandre ni mì lyá dré adrélé livilé longálé gò, dré adrézó lile swà ro dhi tíni. Yí nda adré àyi ki tà kanyò ro dhi ki 'o topfòle tósá tíni. Ayi ngóro bhìbhínya adrèbhá tatsilé wàyá ro dhi ì tíni. Giká zù tínimvá anilépi tsìtsì dhi àyi dré adrézó lána kóná vèsè kólyá.

¹⁴ Ayi nda ki tà sè dhi, Enókà, móndí ni nzi-drì-rì Adámà àmvolèsè dhi, longó tá tà pròfètà àdhya tíni, tàzoá dhi: «Mì yi rè ká! Mírì adré alìle àyi ángéló lólo lìzólìzo dhi íbe, ¹⁵ mónnyá títi dhi ki tàbvò ta. A ni tà bha mónnyá kònzì títi àyi tà gabhá dhi ì dri, tà kònzì títi ì dré 'òle ligízó í rú dhi ì sè, ìndì kúlí kònzì títi ì dré tàle í rú dhi ì sè.»§ ¹⁶ Mónnyá nda ì adré ngbú ngùrùngùrù ta, adrézó làndrì ndrì, adrézó

* **1:11** 1:11 A kònò Kidhoma 4:3-8. † **1:11** 1:11 A kònò Ngá nàma 22:1-35.

‡ **1:11** 1:11 A kònò Ngá nàma 16:1-35. § **1:15** 1:15 A kònò Kidhoma 5:18, 21-24.

tatsilé àyi ki tàndi ki lovó kònzì ki 'obe, adrézó àyi ki afà, adrézó móndí ki tà bha kuru kitswázó ngá kisú ásà dhi bvó.

Tà tàle kùdù ro móndyá ka'ibhá ki kodzózó dhi i

¹⁷ Dì, àmi, áma arúpi má dré lèle tò ni i, mì kòkisù tà àma ki Mírì Yésu Krísto ni àpóstolò ì dré longolé drìdrì dhi ì kòdhya. ¹⁸ Ì tà tá àmi dré dhi: «Lókyá kùdù sè dhi, móndí ki apfò adrélé àmi ki gu, adrézó tatsilé àyi ki tàndi ki lovó kònzì ki 'obe.» ¹⁹ Móndyá nda ì adrè àmi ki 'o ru lanzí àmi kòfalèsè dhi àyi. Ì adrè àyi ki tàndi ki rúbhá lovó ki lebè. Ayi Giká ni Tirí àko àyi léna.

²⁰ Dì, àmi, áma arúpi má dré lèle tò ni i, lè mì kàdré àmi ki timbà àmi ki tà ka'ika'í lólo dhi na. Mì kàdré tà zi Giká tí Tirí Lólo ni rinyí sè. ²¹ Mì kàdré àmi ki líkí adrélé Giká ni lèle na, mì dré adrérà'a àma ki Mírì Yésu Krísto ni leté lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe àmi dré akódhi ni togó dóro sè dhi 'á.

²² Mì kàdré àmi ki togó dóro tadhá móndyá adrèbhá tà ka'ika'í íbe yàya dhi ì véna. ²³ Mì kàdré móndí àruka ki apá tidrìlé àtsí sílèsè. Móndí àruka ki tà sè dhi, mì kàdré àyi ki kizà bha, adrézó kpà tirí íbe, adrézó ndìndì àyi ki kítá atsábhá ndì ró àyi ki tàkonzì sè dhi ki tabè ko.

Giká ni rú bhàma kùle kùdù ro dhi

²⁴ Giká rinyí íbe kitswázó àmi ki líkí mì kòdheró ko, ìndì kitswázó àmi ki 'o pfòle áyi adrérà mīlanzīlanzī ro dhi kandrá tà kònzì àko àmi rú ìndì arí be bí. ²⁵ Ama ki Mírì Yésu Krísto sè dhi, mīlanzīlanzī, rúku, rinyí, ìndì rinyí adrézó òpì nya dhi be dhi ì kàdré Giká àlo kwákwá àma ki tidrìlépi dhi dré, kidhólé kíno lésè, atsálé nyànomvá kòndhi, tsàle kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

Tà lùzu ró tadhále Yòwánì dré dhi í

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlèpi dhi tá Yòwánì 'i (1:1, 4, 9; 22:8-9). A adrè kisùá dhi, akódhi nda tá Yòwánì, àpóstolò mudrí-drì-rì dhi kì àlò 'i, ìndì dhya Yésu ni Rúbí Tani tisìbhá dhi kì àlò 'i. Akódhi tisì tá búkù kònìdhi lókyá adrèrà'a Yésu ni ka'ìbhá kì mǐ pfo lavúlé, ì dré tá adrélé akódhi ni ka'ì àyi kì Mírì ro dhi sè dhi 'á. Adré di àyi kì timbà àyi kì tà ka'ìka'ì na, adrézó àyi kì kodzó, ì kàdréró tròle àyi kì tà ka'ìka'ì rú.

Yòwánì adrè tàá dhi, Yésu Krísto ni tàndi mù ángéló Gìká ni tà lùzu ró dhi kì tadhá í dré, í kòlongóro tà dra ru 'obhá nda í Yésu ni ka'ìbhá í dré (1:1-2). Adré tà twátwa agábhá í mi dhi í ìndì tà ángéló ì dré tadhále í dré dhi kì tisì, kúlí alaala móndyá ka'ìbhá dhi ì dré ngbà 'í kitswálé àndu nìle àyi dhi í sè. Angyá ko, kúlí alaala bí nda ì angá Búkù tà àku ru yìzo dhi àdhya lésè. Móndí kì kitswá tà kayí àyi kòfalésè tà àruka tisìle búkù kònìdhi lé dhi kì àndu ndàzo nìle. Di, Yòwánì adrè tà kàdrì kònìdhi ni tadhá ngádra 'á: Mírì Yésu Krísto sè dhi, Gìká ni àdzú bhu àyi kàribhá íbe lókyá be vwàvwà ro, àyi kì lavúzó títi gò, àyi móndyá kì 'òzo fìle bhù tídhí ro ìndì bvò tídhí ro dhi na, ì kàdréró adrélé tùmání í be kóná vésè kólyá.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi kì aìma

- 1) Tà lùzu ro tadhále Yòwánì dré dhi í (1:1-8)
- 2) Tà agalèpi drìdrì akódhi mi dhi, ìndì tà dré tisìle Èkèlézyà nzi-drì-rì dhi í dré dhi í (1:9-3:22)
- 3) Gìká ni lindrì bhàma Kábilígyà Mvá be dhi (4:1-5:14)
- 4) Búkù pàle dhi, kídhá ni nzi-drì-rì dhi íbe dhi í (6:1-8:1)
- 5) Gòká nzi-drì-rì dhi í (8:2-11:19)
- 6) Nì máláwú gú dhi, ìndì kà'wá àtrá rì dhi í (12:1-13:18)
- 7) Tàbvó Gìká dré dra tàle dhi ni tà longoma (14:1-20)
- 8) Kópò nzi-drì-rì gabhá Gìká ni kombà sè bíbi dhi í (15:1-16:21)
- 9) Gìká ni kàribhá kì lavuma (17:1-20:10)
- 10) Tàbvó Gìká dré dra tàle kùdù ro dhi (20:11-15)
- 11) Bhù tídhí ro dhi, bvò tídhí ro dhi, ìndì Yèrusalémà tídhí ró dhi (21:1-22:6)
- 12) Yésu ni alìma ni tà longoma (22:7-21)

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

¹ Tà búkù kònìdhi léna dhi í, tà lùzu ró Yésu Krísto dré tadhále dhi 'i. Gìká fè tá tà nda í Yésu dré tadhále àyi

màràbà i dré dhi nì, ì kònìró tà dra ru 'obhá lókyá tsà àmvolésè dhi i be dhi bvó. Di Yésu amù tá áyi ángeló tà nda ki tadhá ma, Yòwànì, áyi màràbà ro dhi dré. ² Di má adré tà tíí má dré nòle nda ki longó. Kòdhi adré tàá dhi, má adré Giká ni kúlí longó tà bàti Yésu Krísto dré tadhále dhi íbe. ³ Kólénzé ni adré dhya dra kúlí pròfétà àdhya kòni ki nàlepi móndí i dré dhi dré! Kólénzé ni kpà adré móndyá dra kúlí nda ki yibhá gò, ì dré adrézó tàmbà dri kúlí nda i sè dhi i dré! Tàko ko, lókyá atsa ànyi dre.

Mòdo fema Ekèlèzyà nzi-drì-rì dhi i dré dhi

⁴ Ma, Yòwànì, má adré tà kòni ki tisì Ekèlèzyà nzi-drì-rì bvò Asíyà àdhya na dhi i dré. Giká adrélepi be, adrélepi tá be kínó lésè, ìndì adrélepi alìle dhi kòbhà áyi togó tanì àmi rú, ìndì kòfè tà kìdrìkìdri àmi dré! Kò'o kònìni túmánì tírì nzi-drì-rì adrébhà áyi lírìrà òpì àdhya kandrá dhi íbe, ⁵ ìndì Yésu Krísto be. Yésu Krísto nda, dhya adrélepi tà tíí í dré yìle Giká vélésè dhi ki longó gyàgya dhi 'i. Akódhi kókpa dhya ngàlepi dràdrà 'àsè drìdrì móndyá àruka tíí dhi i kandrána dhi 'i, ìndì ópì kàdrì ópì tíí bvò àdhya i drìle dhi 'i.

Mìlanzìlanzì kàdré akódhi adrélepi àma ki le tò, àma ki apálépi àma ki tàkonzì lésè áyi kàrì sè nda dré! ⁶ Akódhi bhà àma adrélepi òpì ro, ìndì kòwànà i ró, mà kàdré ró tà 'o áyi Atá Giká dré. Mìlanzìlanzì i rìnyí be dhi ì kàdré akódhi dré kóná vésè kólyá! Kònìni.

⁷ Mì nò rè ká! Akódhi adré alìle ndùrùku 'àsè! Móndyá tíí dhi ki akódhi ni no mì sè, ndìndì àyi akódhi ni sobhá dìlì sè dhi i.

Súru tíí bvò dri dhi ki tongó akódhi ni tà sè.

Ayíya, kàdré kònìni!

⁸ Mìrì Giká tà dhi: «Ma Álefà 'i, ìndì Oméga 'i.* Ma Giká rìnyí líyí ro adrélepi be, adrélepi tá be kínó lésè, ìndì adrélepi alìle dhi 'i.»

Yòwànì nò Krísto mìlanzìlanzì ro

⁹ Ma, Yòwànì, ma àmi ki adrúpi adrélepi Giká ni Opì 'a, adrélepi kizà nya, ìndì adrélepi togó tsi túmánì àmi íbe Yésu na dhi 'i. A ru tá ma bhàle tùrù Pátomò àdhya na Giká ni kúlí ni tà sè, ìndì tà bàti Yésu dré tadhále dhi ni tà sè. ¹⁰ Kítú Mìrì àdhya sè dhi, Tírì Lólo asó tá ma gò, má dré kúlí 'u'ù gòká ni 'u'ù tìni dhi ni yìzo má àmvolésè, ¹¹ tàá dhi: «Mì tisì tà mí dré dra nòle dhi i búkù na, mùle Ekèlèzyà nzi-drì-rì

* 1:8 1:8 «Álefà» kònìdhi, wáràgà pá drìdrì Gírìkì ti àdhya 'i. «Oméga» kònìdhi wáràgà pá kùdù dhi 'i. Di Giká adré tàá kònwa dhi, i dhya drìdrì dhi 'i, ìndì dhya kùdù dhi 'i. Yésu adré kpà tà nda ni ta áyi tàndì ni tà sè 1:15 na.

dhi i dré: Èkèlézyà Efèsò àdhya dré, Simĩrúnà àdhya dré, Pèrùgámò àdhya dré, Tiyàtirà àdhya dré, Sàrúdi àdhya dré, Filàdèlèfiyà àdhya dré, ìndì Làwòdikiyà àdhya dré.»

¹² Di má dré áma alázó kitswálé kúlí adrélépi tà ta má dré nda ni no. Má kálá ma dre dhi, má dré ngá nzi-drĩ-rĩ ledélé órò sè adrézó àtsí tosó sílá dhi ki nòzo. ¹³ Ngá nda ki kító 'á dhi, dhya àsú be móndí ni mvá tĩni dhi totó tá i. Asó tá kánzò kàtswa tsàlepi í pána dhi, áyi agá dròzo bã ledélé órò sè dhi sè.† ¹⁴ Akódhi ni drĩ drĩbhĩ ni ìbe dhi i tá kemve lavulé ngóro kábilígyà bhĩ mvě tĩni, ìndì pfúrí kemve dhi tĩni. Akódhi ni mĩ adré tá kòle rĩnyi ró àtsí tĩni. ¹⁵ Akódhi ni pá adré tá lagulé ngóro bòrónzè kobvólé àtsí sè dhi tĩni. Akódhi ni kúlí adré tá ndròle ngóro kòlyá kàdrì dhi ni ndròma tĩni. ¹⁶ Akódhi ni dríagó lésè dhi, ru tá bhĩbhĩnyà nzi-drĩ-rĩ dhi i. Akódhi sílèsè dhi, sápi tìle sí litsi be rì dhi adré tá apfòle. Akódhi ni mĩbhalé adré tá lagulé ngóro kítú dré adrélé lagulé áyi rĩnyí sè wáyi dhi tĩni.

¹⁷ Má kònò akódhi dre dhi, má dré dhèzo akódhi pá àbvò tĩni. Di, akódhi dré áyi dríagó bhàzo má dri, tàzoá dhi: «Mí ro ngá ko! Ma dhya drĩdrĩ dhi 'i, ìndì dhya kùdù dhi 'i. ¹⁸ Ma dhya adrélépi lídrì ro dhi 'i. Má drà tá dràdrà. Di, mí nò rè ká, ma mána lídrì ro kóná vèsè kólyá! Ma lífùngúlà ànzi dràdrà àdhya ìbe, ìndì móndyá dràbhá dre dhi ki àrà àdhya be má drígá. ¹⁹ Mí tìsì di tà mí dré nòle dhi i: tà adrébhá ru 'o nyànómvá dhi i, túmánì tà dra ru 'obhá àmvolásà dhi ìbe. ²⁰ Tà lùzu ró mí dré nòle dhi ki àndu kòni 'i: Bhĩbhĩnyà nzi-drĩ-rĩ mí dré nòle áma dríagó lésè dhi i, Èkèlézyà nzi-drĩ-rĩ dhi ki ángéló 'i. Ngá nzi-drĩ-rĩ adrézó àtsí tosó sílá dhi i, Èkèlézyà nzi-drĩ-rĩ dhi 'i.»

2

Tà tìsìle Èkèlézyà Efèsò na dhi dré dhi

¹ «Mí kòtìsì tà ángéló adrélépi Èkèlézyà Efèsò na dhi ni líkì dhi dré kònìni:

Dhya adrélépi bhĩbhĩnyà nzi-drĩ-rĩ dhi ki ru áyi dríagó lésè, ìndì adrélépi tatsilé ngá nzi-drĩ-rĩ ledélé órò sè adrézó àtsí tosó sílá dhi i kòfalèsè dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhya: ² Má nĩ tà mí dré adrélé 'òle dhi i be. Má nĩ, mí adré àzì 'o landèzo, adrézó togó tsi ngìni ya dhi be. Má nĩ, mí kitswá móndí kònzi ki tà mvo ko dhi be. Mí tabhĩ dhya adrébhá tàá kinzò sè dhi, àyi àpòstolò 'i dhi i gò, mí dré àyi ki kinzò 'òzo apfòle ngádra 'á. ³ Mí nya kizà áma rú ni tà sè gò, mí dré ámi togó tsizo landè àko ró.

† **1:13** 1:13 Rú «Móndí ni Mvá» kònìdhi, rú àzya fèle Mèsíyà dré dhi 'i. A kònò Dányèlè 7:13; 10:5.

⁴ Di, ma tà íbe tàle mí dri: Mí tayí mína adrema áma le wáláká nì tìni dhi dre. ⁵ Mí kisù rè ngalè mí dhe ngíni ya dhi ká! Di mí kòladzá ámi togó, gòzo adréle tà mí dré 'òle wáláká dhi kì 'o. Mí kòladzá ámi togó ko dhi, má nì tsa mí véna, ámi ngá adrézó àtsí tosó sílá dhi nì tingá àrà nì 'ásè. ⁶ Di, tà dóro mí dré adréle 'òle dhi, kònìdhi 'i: Mí adré tà Nìkòlá nì lebèbhá ì dré adréle 'òle dhi kì ga, ngóro má dré kpà adréle tà nda kì ga dhi tìni.*

⁷ Dhya bíbhále íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adréle tàle Ekèlézyà ì dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi dré dhi, má nì fa lídrì àdhya Gíká nì pàràdisò le dhi nì lò'wa fe dré nyàle.»

Tà tisìle Ekèlézyà Simìrúnà na dhi dré dhi

⁸ «Mí kòtisi tà ángélo adrélepi Ekèlézyà Simìrúnà na dhi nì líkí dhi dré kònìni:

Dhya adrélepi drìdrì, adrélepi kùdù, ìndì dràlepi gò gòle adréle lídrì íbe dhi, adré kúlí kònì kì ta kòdhya: ⁹ Má nì kizà mí dré adréle nyàle dhi ì, ámi lemerè tà be dhi be. Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, mí mína ngá líyí 'i! Má nì làdhá mónyá adrébhá taa kinzò sè dhi, àyi Yúdà ànzì 'i dhi ì dré adréle dhàle mí rú dhi ì be. Àyi nda ì Yúdà ànzì 'i bàti ko. Be ró dhi, àyi lísámbò dzó Sàtánà àdhya 'i. ¹⁰ Di mí kòro ngá kizà mí dré adréle 'òle nyàle dhi kì tà sè àlomvá ko. Mí yi rè ká! Dzáborò nì móndí àruka àmi kòfalé dhi kì bhe bádzó na, àyi kì tabhizo, àyi kì 'òzo kizà nya kítú mudrí. Mí kàdré di tròle ámi tà ka'ika'í rú tsàle byá dràdrà na. Di má nì kùlá lídrì àdhya nì fe mí dré.

¹¹ Dhya bíbhále íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adréle tàle Ekèlézyà ì dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi, dràdrà nì rì kitswá akódhi nda nì 'o kònzi àlomvá ko.»

Tà tisìle Ekèlézyà Pèrùgámò na dhi dré dhi

¹² «Mí kòtisi tà ángélo adrélepi Ekèlézyà Pèrùgámò na dhi nì líkí dhi dré kònìni:

Dhya adrélepi sápi tìle sí lètsi be rì dhi íbe dhi, adré kúlí kònì kì ta kòdhya: ¹³ Má nì àrà mí dré adrézó adréle lána dhi be. Àrà nda Sàtánà nì lírìrà adrézó òpì nya dhi 'i. Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, mí adré mína tròle áma rú rú. Mí gà áma ka'ima ko, tágba à dré tá Atípà, áma tà longólépi gyägya dhi nì pfúzo dràle àmi véna, Sàtánà nì adrèrà na dhi.

* 2:6 2:6 A kònò kpà 2:15. Tà àzya tàle «Nìkòlá nì lebèbhá» kònì kì tà dri dhi yókódhó. Di à kitswá taa dhi, àyi nda ì adré tá tròle Gíká nì tà bàti rú ko.

¹⁴ Dì, ma tà àruka íbe tàle mí dri: Móndí àruka àmi kòfalé dhi ì adré àyikya tròle tà Bàlámà dré tá tadhále dhi ì rú. Akódhi nda tadhá tá Bàlákà dré dhi, kò'o Ìsèrélé ànzì ì ledhélé tàkonzì na ngìni ya dhi. Bàlákà nda se tá àyi kì togó litílé, ì kàdréro mányàngá fèle gìkà tàko ì dré dhi ì nya, adrézó kpà ndòtò tà 'o be dhi bvó.† ¹⁵ Kòdhi íbe dhi, àmi kì àruka ì adré tròle tà Nìkòlá ì lebhébhá ì dré adréle tadhále dhi ì rú. ¹⁶ Mí kòladzá dì ámi togó! Mí kò'o kònìni ko dhi, má ì tsa mí véna mbèlè, kitswálé àdzú bhu móndyá nda íbe sápi adrélépi apfòle má sílèsè dhi sè.

¹⁷ Dhya bíbhále íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adréle tàle Ekèlézyà ì dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi dré dhi, má ì mánna zùle zùzù dhi ì fe dré nyàle. Má ì kpà kírà mvá kemve, rú tídhí dhi ì tisìzo dríá dhi ì fe drá. Dhya àlo rú nda ì àndu nìlepi dhi yókódhó. Ngbà 'í dhya dra kírà nda ì kisúlépi dhi ì nǎ ì.»

Tà tisìle Ekèlézyà Tiyàtíra na dhi dré dhi

¹⁸ «Mí kòtisi tà ángélo adrélépi Ekèlézyà Tiyàtíra na dhi ì líkí dhi dré kònìni:

Gìkà ì Mvágó, mǐ ì dré adrézó kòle àtsí tǐni, ìndì pá ì dré adrézó lagúlé bórónzè kobvóle àtsí sè dhi tǐni dhi, adré kúlí kòni kì ta kòdhya: ¹⁹ Má ì tá mí dré adréle 'òle dhi ì, ámi lèle, ámi tà ka'íka'í, tà mí dré adréle 'òle má dré dhi ì, ìndì ámi togó tsìma dhi be. Má ì kpà tàle dhi, mí adré tà dóro 'o wáláká ì ì lavú dhi be.

²⁰ Dì, ma tà íbe tàle mí dri: Mí adré Yezàbèlè, tòkó adrélépi àyi zì pròfètà ro kinzò sè dhi ì tayí adréle tà tadhá áma màràbà ì dré. Akódhi nda adré àyi kì lití adréle ndòtò tà 'o, ìndì adréle mányàngá fèle gìkà tàko ì dré dhi ì nya. ²¹ Má fè tá lókyá akódhi dré àyi togó ladzázó àyi ndòtò tà sè ká, dì, lè tá ína ko. ²² Dì ásà dhi, má ì akódhi ì bhe lánzá dri kitswálé kizà nya lavulé. Má ì kpà móndyá adrébhá múná tà 'o akódhi be dhi kì 'o kizà nya lavulé, ì kòladzá àyi kì togó tà ì dré adréle 'òle akódhi be nda kì tà sè ko dhi. ²³ Kòdhi íbe dhi, má ì akódhi ì ànzì kì tupfú todràle. Dì Ekèlézyà títi dhi kì nǎ tále dhi, ma dhya móndyá títi dhi kì togó nìlepi àyi kì tà kisùkisù be dhi 'ì dhi be. Má ì tà logó àmi àlo àlo títi dhi ì dré tà mì dré 'òle dhi ì tí.

²⁴ Dì àmi, móndyá Tiyàtíra le dhi kì àmbí adrébhá tròle tà tòkó nda dré adréle tadhále dhi ì rú ko, adrézó kpà tà adréle zìle <Sàtánà ì tà lùzu ró> dhi kì nda nìle ko dhi ì

† 2:14 2:14 A kònò Ngá nàma 22–24; 25:1-2; 31:16.

dré dhi, má adré taa kònini: Má bhà ngá lanzì àzya àmi dri ko. ²⁵ Mì kàdré ngbà 'í tròle gígí ro tà mì dré adrézó ába dhi rú, tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á.

²⁶ Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi, ìndì tà má dré lèle dhi kì 'òlepi tsàle kùdù na dhi dré dhi, má nì rìnyí fe dré adrézó òpì nya sùrú títi i dri.

²⁷ Akódhi nì òpì nya àyi dri kùtù aya ró adrélépi áyi rìnyí tadhá dhi sè.

A nì àyi kì tonò ngóro lídrí rùle kìnì sè dhi i tìni.‡

²⁸ Má nì rìnyí nda nì fe drá, ngóro áma Atá dré afèle má dré dhi tìni. Má nì kpà nzàgó adrélépi kòle drùbhì sè dhi nì fe drá.

²⁹ Dhya bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàle Èkèlézyà i dré dhi!»

3

Tà tisìle Èkèlézyà Sàrúdi na dhi dré dhi

¹ «Mí kòtisi tà ángéló adrélépi Èkèlézyà Sàrúdi na dhi nì líkí dhi dré kònini:

Dhya adrélépi tírí nzi-drì-rì Gíká àdhyà íbe, ìndì bhìbhínyà nzi-drì-rì dhi íbe dhi, adré kúlí kòni kì ta kòdhyà: Má nì tà mí dré adrélé 'òle dhi i be. Má nì, móndí ì adré kisùá dhi, mì lídrì ro, tákò mí drà mína dràdrà dhi be. ² Mí kònga di ayí 'ásè! Mí kòtìmbà tà dóro nì àmbí mí dré adrézó ába dhi, tà nda kòdràró dràdrà ko. Tàko ko, má nò dhi, tà mí dré adrélé 'òle dhi ì kitswá áma Gíká mílèsè ko. ³ Asà dhi, lè mí kòkisù tà mí dré tá yìle gò ka'izoá dhi ì kòdhyà. Mí kòladzá ámi togó, gòzo adrélé tà nda kì 'o. Di, mí kònga ayí 'ásè ko dhi, má nì tsa ámi kító kùgú tìni, ìndì mí kitswá lókyá má dré dra tsàzo dhi nì ni bwà ko.

⁴ Di, tágba dré adrézó kònini dhi, móndí àruka àmi kòfalé Sàrúdi le dhi ì lopfó àyi kì kítá ì tàkonzì 'òma sè ko. Di à nì àyi nda kì tosó kítá kemvekemve dhi i sè, ì kàdréro lìle túmání má be, ì dré kitswálé má sè dhi sè.

⁵ Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi, à nì kpà akódhi nda nì tosó kítá kemve sè àyi nda i tìni. Má kitswá tàdzí akódhi nì rú búkù lídrì àdhyà lé dhi nì kizá ko. Be ró dhi, má nì taa áma Atá kandrà ángéló nì íbe dhi, akódhi nda móndí mána 'i káyà dhi.

⁶ Dhya bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàle Èkèlézyà i dré dhi!»

Tà tisìle Èkèlézyà Filàdèlèftyà na dhi dré dhi

‡ 2:27 2:27 A kònò Longó i 2:8-9.

⁷ «Mí kòtisì tà ángeló adrélépi Ekèlézyà Fìlàdèlèfiyà na dhi ni líkí dhi dré kònìni:

Dhya adrélépi lólo ìndì bàti, adrélépi lífùngúlà mvá ópí Dàwídi àdhya íbe í drígá dhi, adré kúlí kònì kì ta.* Dhya nda kàdré dzóti nzi dhi, móndí àlo kitswá atsúá bwà ko. Kàdré kó dzóti atsú dhi, móndí àlo kitswá nziá bwà ko. ⁸ Dhya nda adré tàá dhi: Má nì tà mí dré adrélé 'òle dhi i be. Má nì, mì rĩnyí íbe tsà dhi be. Di, mí líkí mína áma kúlí 'í. Mí gà kpà áma rú móndí i kandrá ko. Di mí nò rè ká! Má nzi dzóti mí kandrá, ìndì dhya àlo kitswá atsúá bwà ko. ⁹ Má ni móndyá adrébhá tàá kinzò sè dhi, àyi Yúdà ànzi 'i dhi kì 'o alìle kórókó títi mí kandrá. Ayi nda i Yúdà ànzi 'i bàti ko. Be ró dhi, ì angá àyikya Sàtánà ni lisámbò dzó lésè. Di má ni àyi kì 'o nìá dhi, má lè mì tò dhi be. ¹⁰ Mí dré ámi togó tsìle ngóro má dré tá tàle mí kò'o dhi tíni dhi sè dhi, má ni ámi líkí, kitswá lé lókyá kizà ro dra móndyá títi bvò dri dhi kì tabhizo dhi kàtsáro mí rú ko. ¹¹ Má adré alìle mbèlè! Mí kàdré tròle tà mì dré adrézó ába dhi rú, dhya àlo kòdoró ámi kúlá ko dhi bvó.

¹² Dhya ángudhi dra tà lavúlèpi dhi, má ni akódhi nda ni 'o adrélé dzópá áma Giká ni tépelò na dhi kì àlo ró. Akódhi nda ni adré kònàle kóná vèsè kólyá. Má ni áma Giká ni rú tisì akódhi dri, túmání bhàandre áma Giká àdhya ni rú be. Bhàandre nda, Yérusalémà tídhí dra asilèpi bhù lésè, áma Giká vélésè dhi 'i. Kòdhi íbe dhi, má ni kpà áma rú tídhí ro dhi ni tisì akódhi dri.

¹³ Dhya bíbhálé íbe tà yizo dhi kòyi tà Tìrì Lólo dré adrélé tàle Ekèlézyà i dré dhi!»

Tà tisìle Ekèlézyà Làwòdikiyà na dhi dré dhi

¹⁴ «Mí kòtisì tà ángeló adrélépi Ekèlézyà Làwòdikiyà na dhi ni líkí dhi dré kònìni:

Dhya adrélépi tàá dhi <Kàdré kònìni!>, adrélépi tà títi í dré yìle dhi kì longó gyägya, ìndì Giká dré 'òle ngá títi dhi kì bha dhi, adré kúlí kònì kì ta kòdhyà:† ¹⁵ Má nì tà mí dré adrélé 'òle dhi i be. Má nì, mì kìdríkìdri ko, ìndì mì àtsi ró ko dhi be. Dóro ni tá mí dré adrélé tá kìdríkìdri yà, kó ngalè àtsi ró yà dhi. ¹⁶ Di, mí dré adrélé kàlwákàlwa, adrélé àtsi ró ko, adrélé kpà kìdríkìdri ko dhi sè dhi, má adré 'òle ámi adhi má sílèsè! ¹⁷ Mí adré tàá dhi: <Ma ngá líyí 'i. Ma ngá títi má dré adrézó lovó ni íbe dhi íbe. Ngá àlo pí ma ko.> Di, mí nì ko tàle dhi, mì mína kizà líyí 'i, ìndì móndí adrézó kizà do ásà dhi 'i dhi. Mì mína lemerè

* **3:7** 3:7 «Lìfùngúlà mvá ópí Dàwídi àdhya» kònìdhi, adré rĩnyí Mèsíyà dré adrézó òpi nya ásà dhi ni tà tadhá. † **3:14** 3:14 A kònò Tògyakúlí 8:22.

ro, mĩ kùdúkùdu ró, ìndì bvólílí ro. ¹⁸ Má adré di ámi drĩ ta: Mĩ kògi má drígàsè órò zàlè àtsí sè atsálé kpírkpírí dhi, mí kàdréró ngá líyí ro bàti. Mĩ kògi má drígàsè kítá kemvekemve dhi ì asólé mí rú, à kònòró ámi kanyò ámi bvólílí tà sè dhi ko. Mĩ kògi kpà má drígàsè àlòkò tìlè mí mĩna, mí kàdréró ngá no dràdra. ¹⁹ Má adré móndyá títi má dré adrélé lèlè dhi ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó àyi ki lotó. Mĩ kàdré di àtsi ró, ìndì mí kòladzá ámi togó! ²⁰ Mĩ nò rè ká! Má adré áma totó dzó tí, adrélé dzóti ga. Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò adrézó dzóti nzi dhi, má ni fĩ akódhi nda véna, adrélé ngá nya tùmání akódhi be, kàdréró kpà ngá nya tùmání má be.

²¹ Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi, má ni akódhi nda ni bha adrélé lírílè tùmání má be áma lírírà adrézó òpì nya dhi dri, ngóró áma tàndi má dré tà lavulé gò adrézó lírílè áma Atá be akódhi ni lírírà adrézó òpì nya dhi dri dhi tĩni.

²² Dhya bíbhále íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàlè Ekèléyà ì dré dhi!»

4

Gíká ni mĩ bhàma lanzìlè bhù na dhi

¹ Amvolásà dhi, má dré dzóti àlo nzìlè nzìnzì dhi ni nòzo bhù na. Gò má dré kúlí 'u'ù má dré tá yìlè drĩdrĩ gòkà ni 'u'ù tĩni dhi ni yìzo tàá má dré dhi: «Mĩ ambà kònwa má vélé, má kòtadháró mí dré tà dra ru 'obhá tà kòdhi ì àmvolésè dhi ì.» ² Gbá kòdhwà, Tírí Lólo dré áma asózó gò, má dré lírírà adrézó òpì nya dhi ni nòzo bhù na gò, má dré dhya adrélépi lírílè dríá dhi ni nòzo. ³ Dhya adrélépi lírílè dríá nda ni làsú tá lagulagu ró kírà làgí kyàkyà rú be dzáspè ìndì sàrùdùwánè dhi ì tĩni.* Lírírà nda ni gàrà 'àsè kúrú dhi, gári adré tá lagulé kírà rú be èmèródè dhi tĩni.† ⁴ Lírírà nda làgàsè kúrú dhi, lírírà àruka nyadhi-àlo-drĩ-su adrézó òpì nya dhi ì tá be. Di bhàgo nyadhi-àlo-drĩ-su dhi ì adré tá lírílè lírírà nda ì drìsè. Àyi àlo àlo títi nda ì asó tá kítá kemve àyi rú, kúlá órò sè dhi ni asózó àyi dri. ⁵ Lírírà nda lésè dhi, bhù lagulagu adré tá topfòlè, kpòrò adré tá ndròlè, ìndì bhù adré tá tadílè. Lírírà nda kandrá dhi, àtsí nzi-drĩ-rĩ adrébhá kòlè dhi ì tá be. Àtsí nda ì tírí nzi-drĩ-rĩ Gíká àdhyà 'i. ⁶ Lírírà nda kandrá dhi, yìandre adrélépi lagulé tàlàtálà tĩni ìndì krìstálè tĩni dhi tá kpà be.‡

* **4:3** 4:3 «Dzáspè» kònìdhi kírà làgí kyàkyà làsú be mbìlìdrì tĩni dhi 'i. «Sàrùdùwánè» kònìdhi kírà kika dhi 'i. † **4:3** 4:3 «Èmèródè» kònìdhi kírà làgí kyàkyà làsú be mbìlìdrì tĩni dhi 'i. ‡ **4:6** 4:6 «Krìstálè» kònìdhi kírà adrélépi lagulé tàràtára dhi 'i.

Lirírà kító 'á nda làgàsè kúrú dhi, ngá su lídrì ro dhi i tá be. Ayi nda i tá mì íbe bí àyi rúsè, àyi kandrálèsè ìndì àyi àmvolèsè. ⁷ Ngá lídrì ro nda ni àlo ni làsú tá kàmì àdhya tíni. Rì ni ni làsú tá tíagó àdhya tíni. Na ni ni mìbhalé tá móndí àdhya tíni. Su ni ni làsú tá gírì adrélépi ngàle kuru sè dhi àdhya tíni. ⁸ Ngá su lídrì ro àlo àlo tíí nda i tá kupfú íbe nzi-drì-àlo. Ayi rúsè dhi, mì ì ga bí, ndìndì àyi kì kupfú ì zàle. Kítú sè ìndì ngátsi sè dhi, ì adré tá kúlí loyó landè àko ró adrézó tàá dhi:

«Mírì Giká rìnyí líyí ro, adrélépi tá be kínó lésè, adrélépi be, ìndì adrélépi alile dhi, lólo, lólo, lólo!»

⁹ Di vèsè wáyi ngá lídrì ro nda ì dré adrérà'a mìlanzìlanzì, lindrì, àwoyà be dhi kì fe dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri, adrélépi lídrì íbe kóná vèsè kólyá dhi dré dhi 'á dhi, ¹⁰ bhàgo nyadhi-àlo-drì-su dhi ì adré ledhélé àyi kì kórókó tíí dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri nda kandrà, adrézó akódhi adrélépi lídrì íbe kóná vèsè kólyá nda ni lindrì bha. I adré àyi kì kùlá kì lebhé akódhi ni lirírà kandrà, adrézó tàá dhi:

¹¹ «Mírì àma kì Giká, mí kitswá adrélé mìlanzìlanzì kisé, lindrì íbe ìndì rìnyí be dhi mì.

Tàko ko, mí bhà tá ngá tíí dhi ì mì.

Mí bhà ngá nda ì ngóro mí dré tá lèle 'òle dhi tíni, ì kàdréro adrélé be dhi bvó.»

5

Kábilígyà Mvá kitswá Giká mìlèsè búkù kinzì dhi ni

¹ Amvolásà dhi, má dré búkù pàle papà dhi ni nòzo dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri nda ni dríagó lésè. A tísi tá tà búkù nda léna ìndì àmvò ni dri gò, búkù nda ni pàzo kibèle kídhá nzi-drì-rì dhi ì sè. ² Gò má dré ángéló àlo rìnyí ró dhi ni nòzo, adrérà'a lizíá kúlí 'u'ù sè dhi: «Àdhi kitswá Giká mìlèsè kídhá kòdhi kì kunzì, búkù kòdhi ni kinzízó dhi nì?» ³ Di, dhya àlo bhù na yà, bvò dri yà, kó ngalè bvò àndúna yà, kitswálépi búkù nda ni kinzì, 'a ni ni nòzo bwà dhi tá yókódhó. ⁴ Gò má dré dhèzo adrélé ngòle tà tàndì ró, à dré tá dhya àlo kitswálépi Giká mìlèsè búkù nda ni kinzì, 'a ni ni nòzo dhi ni kiséle ko dhi sè. ⁵ Di, bhàgo kì àlo dré tàzoá má dré dhi: «Mí ngo ko! Mí nò rè ká! Kàmì angálépi Yúdà ni sùrú lésè dhi, dhya angálépi ópí Dàwídí ni kómvo lésè dhi lavú tà dre. Akódhi nda kitswá Giká mìlèsè kídhá nzi-drì-rì nda kì kunzì, búkù nda ni kinzízó dhi nì!»

⁶ Gò má dré Kábilígyà Mvá ni nòzo adrérà'a àyi totó lirírà òpì àdhya ni kító 'á, ngá su lídrì ro dhi kì kító 'á, ìndì bhàgo kì kító 'á. Akódhi sù ngóro à pfu tá akódhi dràle dràdrà

na tíni. Akódhi tá ko'yá íbe nzi-drì-rì, ìndì m̀íbe nzi-drì-rì. M̀índa ì tírí nzi-drì-rì Gíká àdhyà dré mùle lìle bvò wáyi 'àsè dhi 'i. ⁷ Dì Kábilígyà Mv́á nda dré lìzo búkù do dhyà adrélépi lírìlé lírìrà òp̀ì àdhyà dri nda ìnì dríágo lésè. ⁸ Kòdo búkù nda dre dhi, ngá su lídrì ro dhi ì bhàgo nyadhi-àlo-drì-su dhi íbe dhi ì dré ledhézo àyi k̀ì kórókó títi Kábilígyà Mv́á nda kandrá. Ayi àlo àlo títi nda ì tá kùdhi íbe. Ì ru tá kpà àyi drígá kópò ledélé órò sè gabhá béndélé sè bíbi dhi ì. Béndélé nda, tà mónyá lólo títi Gíká àdhyà ì dré tá zìle akódhi tí dhi 'i. ⁹ Dì ì dré ngàzo adrélé longó tídhí dhi ì ngo, adrézó tàá dhi:

«M̀í kitswá Gíká m̀ilésè búkù do, kídhá ìnì k̀ì kunzìzo dhi m̀í. Tàko ko, à pfu tá m̀í dràle, ìndì ámi kàrì sè dhi, m̀í g̀ì Gíká dré

móndí angábhá sùrú títi ì lésè, tí títi ì lésè, mónyá títi ì lésè, ìndì bvò títi ì lésè dhi ì.

¹⁰ M̀í bhà àyi adrélé òp̀ì ro, ìndì kòwánà ì ró, ì kàdréro tà 'ò àma k̀ì Gíká dré.

Dì ì ìnì òp̀ì nya bvò dri.»

¹¹ Má dré m̀í bhèzo gò, ángeló lìzólìzo dhi k̀ì kùlì yìzo. Ayi nda ì lìzò tá tsàle ngùlù vésè be ngùlù, ìndì ngùlù-mudrí vésè be ngùlù-mudrí. Ì kimó tá àyi lírìrà òp̀ì àdhyà làgàsè kùrú, ngá lídrì ro dhi ì làgàsè kùrú, ìndì bhàgo ì làgàsè kùrú. ¹² Dì ì adrè tá longó ngo kùlì 'u'ù sè, adrézó tàá dhi:

«Kábilígyà Mv́á tá pfùle dràle dhi kitswá Gíká m̀ilésè rìnyí k̀ìsú, ngá làgí kyàkyà dhi íbe, tògyá be, lindrì be, m̀ìlanzìlanzì be, ìndì rúku be!»

¹³ Gò má dré mónyá títi ìndì ngá títi Gíká dré bhàle adrélé bhù na, bvò dri, bvò àndúna, ìndì yìandre na dhi k̀ì yìzo, adrérà'a longó ngo adrézó tàá dhi:

«Rúku, lindrì, m̀ìlanzìlanzì, rìnyí be dhi ì kàdré dhyà adrélépi lírìlé lírìrà òp̀ì àdhyà dri dhi dré,

ìndì Kábilígyà Mv́á dré kóná vésè kólyá!»

¹⁴ Ngá su lídrì ro dhi ì adrè tá logóá dhi: «Kàdré kònìni!» Dì bhàgo ì dré ledhézo àyi k̀ì kórókó títi Gíká kandrá Kábilígyà Mv́á be, àyi k̀ì lindrì bhàzo.

6

Kábilígyà Mv́á kunzì r̀è zyà kídhá nzi-drì-àlo dhi ì

¹ Má dré tá adrérà'a noá dhi 'á dhi, Kábilígyà Mv́á dré kídhá nzi-drì-rì nda ìnì àlo kunzìzo. Gò má dré ngá su lídrì ro nda k̀ì àlo yìzo tãrà'a kùlì sè bhù ìnì tadima tíni dhi: «M̀í k̀àlì!» ² Dì má dré nõzoá dhi, dònjí àlo kemve dhi agá má kandrá. Dhyà adrélépi lírìlé dríá dhi ru tá k̀ìsú ì drígá gò,

kùlá fèzo drá. Dì akódhi nda dré lizo àdzú bhu kàribhá lavúlépi ró, kitswázó kàribhá ki lavú dhi bvó.

³ Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá ni rĩ dre dhi, má dré ngá lídrì ro ni rĩ yizo tǎrà'a dhi: «Mí kàlì!» ⁴ Gò dòngí àzya kika ryarya dhi dré apfòzo má kandrá. Dhya adrélépi lírìlé dríá dhi dré dhi, à dré rĩnyí fèzo dré tà kídrikídri tingázó bvò drísè, móndí ì kòtupfúró ru todràle be dhi bvó. Gò sápi kàdrì fèzo akódhi dré.

⁵ Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá ni na dre dhi, má dré ngá lídrì ro ni na yizo tǎrà'a dhi: «Mí kàlì!» Gò má dré nòzoá dhi, dòngí kini dhi agá má kandrá. Dhya adrélépi lírìlé dríá dhi ru tá ngá adrézó ngá ki lanzìlanzì tabhì ásà dhi í drígá. ⁶ Gò má dré ngá kúlí tĩni apfòlepi ngá su lídrì ro dhi ì kòfalésè dhi ni yizo tàá dhi: «À ni ngbà 'í ngànò fónδρο fe kílò àlo àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí. A ni kó órezè fónδρο fe kílò na àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí. Adré kpà leá dhi, à kòkizá dò ì vínò be dhi ko.»*

⁷ Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá ni su dre dhi, má dré ngá lídrì ro ni su yizo tǎrà'a dhi: «Mí kàlì!» ⁸ Gò má dré nòzoá dhi, dòngí mǎnīmǎnì dhi agá má kandrá. Dhya adrélépi lírìlé dríá dhi ni rú tá Dràdrà. Akódhi nda vésè dhi, móndyá dràbhá dre dhi ki àrà adré tá lile. Gò rĩnyí fèzo àyi nda ì dré adrézó bvò wǎyi lanzìlé 'a be su dhi ni àlo drìle, ì kòtupfúró móndí ì todràle sápi sè, kàràbhò sè, drà kònzì sè, ìndì kà'wá àtrá ì sè.

⁹ Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá ni nzi dre dhi, má dré móndyá tupfúlé todràle dhi ki líndrí ki nòzo àlètàrì zàle. A tufú tá àyi nda ì todràle, ì dré tá Gíká ni kúlí longólé, ìndì akódhi ni tà tadhále landè àko ró dhi sè. ¹⁰ Dì ì dré liyízó kúlí 'u'ù sè tǎzoá dhi: «Mírì rúku ró adrélépi lólo ìndì bàti ni, mí ni gi tsàle ángutú móndyá bvò àdhya ki tàbvó tàma sè, ìndì àma ki kàrì ni tà zìma àma ki tufúbhá ì tí dhi sè dhi?» ¹¹ Gò kánzò kemve dhi ni fèzo àyi àlo àlo títi dhi ì dré gò, tǎzoá àyi dré dhi, ì kòlovó rè lókyá tsà sè, tsàle lókyá àyi ki adrúpi mǎràbà ro dhi ki tufúrá'a todràle àyi tĩni kitswálé títi dhi 'á.

¹² Má dré tá adrerà'a nòá dhi 'á dhi, Kábilígyà Mvá dré kídhá ni nzi-drì-àlo kunzizo. Dì kàdikàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó rĩnyí sè. Kítú dré anizó atsálé kítá lírì kini dhi tĩni. Mbǎ dré líkázó títi atsálé kàrì tĩni. ¹³ Bhǐbhínyà bhù mǐbhalé 'á dhi ì dré ledhézó bvò dri, ngóro figì lò'wa ì dré adréle azìle lyǎandre sè dhi tĩni. ¹⁴ Bhù dré ru kopázó tavìle búkù pàle dhi tĩni gò, kòngó títi dhi ki tingázó tǔrù ìbe àyi ki àrà ì 'ásè.

* 6:6 6:6 A adré kisùá dhi, tà tàle kòdhi ì adré kàràbhò ni tà ta kòdhya.

15 Dì ópí kàdrì bvò àdhya i, móndyá kàdrì dhi i, sòdá kì kàdrì i, ngábhá i, kòmbá i, tsàle móndyá àruka tíí màràbà ro, ìndì màràbà ro ko dhi ì dré àyi kì tuzùzo gǒ i 'àsè, ìndì kírà kòngó drìna dhi i 'àsè. 16 Gò ì dré adrézó liyílé kòngó i rú kírà íbe, adrézó tàá dhi: «Mì kàdhé àma dri, àma kì zu dhya adrélépi lírílé lírírà òpì àdhya dri dhi mìlèsè, ìndì kòmbà Kábilígyà Mv́à àdhya kandrásè wà! 17 Tàko ko, kítú kàdrì àyi kì kòmbà tadházó dhi atsá dre. Adhi nì kitswá áyi totó bwà dhi nì?»

7

A lwà àngì móndyá Gìká àdhya kì kándrágá i 'àsè

1 Amvolásà dhi, má dré ángeló su dhi kì nòzo, adrérà'a àyi kì totó bvò nì pá su dhi i 'àsè. I adré tá lyãandre su bvò àdhya kì kíkí, ì kòviró bvò mi yà, yãandre mi yà, kó ngalè fa àlo rú yà dhi ko. 2 Gò má dré ángeló àzya nòzo adrérà'a angalé kítú dré apfǒrà lésè. Akódhi nda tá ngá adrézó Gìká lídrì ro dhi nì àngì lwa móndí kì kándrágá i 'àsè dhi íbe í drígá. Dì dré yòzoá kúlí 'u'ù sè ángeló su rĩnyí fèzo àyi dré bvò kì 'òzo kònzì yãandre be dhi i dré dhi: 3 «Mì kò'o bvò 'i yà, yãandre 'i yà, kó ngalè fa 'i yà dhi i kònzì ko, tsàle lókyá mà dré dra àngì lwàzo àma kì Gìká nì màràbà kì kándrágá i 'àsè dhi 'á.» 4 Gò má dré móndyá àngì nda kì lwàzo àyi kì kándrágá i 'àsè dhi i tá ángopí ya dhi nì yìzo: Ayi nda i tá móndí ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su, angábhá Ìsèrélé ànzì kì sùrú tíí i lésè dhi 'i.*

5 Móndyá angábhá Yúdà nì sùrú lésè, àngì lwàzo àyi kì kándrágá i 'àsè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,†
 móndyá Rùbénà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 móndyá Gádà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 6 móndyá Asérà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 móndyá Néfátáí nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 móndyá Mánásè nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 7 móndyá Simèyónà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 móndyá Léví nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 móndyá Ìsàkàrà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 8 móndyá Zàbùlónà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 móndyá Yòséfà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì,
 móndyá Bènyámínà nì sùrú lésè dhi i tá ngùlù-mudrí-drì-rì.

Móndí lìzólìzo dhi ì bhà Gìká nì lindrì

9 Amvolásà dhi, má dré móndí lìzólìzo kitswálé nàle bwà ko, angábhá bvò tíí i lésè, sùrú tíí i lésè, móndyá tíí i lésè,

* 7:4 7:4 «Ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su» kòndhi: 144.000. † 7:5 7:5 «Ngùlù-mudrí-drì-rì» kòndhi: 12.000.

ìndì ti títi i lésè dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki totó lirírà òpì àdhya kandrà, ìndì Kábilígyà Mvá kandrà. A tosó tá àyi kánzò kemvekemve dhi i sè, ìndì i ru tá mbíra bí àyi drígá.
 10 Ë adré tá loyóá kúlí 'u'ù sè dhi:

Rĩnyí adrézó móndí ki tidrí dhi adré angalé àma ki Gíká adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri dhi vélésè, ìndì Kábilígyà Mvá vélésè!

11 Angéló títi dhi i totó tá àyi adrélé lirírà òpì àdhya làgásè kúrú, bhàgo i làgásè kúrú, ìndì ngá su lídrì ro dhi i làgásè kúrú. Dì i dré ledhézó àyi ki mì bha kĩní mi lirírà òpì àdhya kandrà, adrézó Gíká ni lindrì bha, 12 adrézó tàá dhi:

«Kàdré kònìni!

Rúku, mĩlanzilanzì, tògyá, àwoyà, lindrì, tsàle rĩnyí be dhi i kàdré àma ki Gíká dré kóná vèsè kólyá!

Kònìni!»

13 Gò bhàgo ki àlo dré àma lizizó tàzoá dhi: «Àyi tosólé kánzò kemvekemve dhi i sè kònì i, àdhibhá 'i? Ë angá ángolésè?» 14 Má logó drá dhi: «Atálágó, mí nĩ be mi.» Dì akódhi tà dhi:

«Àyi nda i móndyá apfòbhá kizà kàdrì lésè dhi 'i.

Ë dzì àyi ki kánzò i temvélé Kábilígyà Mvá ni kàrí na dre.

15 Dì àsà dhi, i totó àyi Gíká ni lirírà òpì àdhya kandrà, adrélé lèsámbò 'o akódhi dré kítú be ìndì ngátsi be akódhi ni tēpelò na.

Dì dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri nda ni bhà mo adrézó túmání àyi íbe.

16 Tàbirì kitswá gòle véle àyi ki 'o ko, yĩ lovo kitswá kpà gòle àyi ki nde ko.

Kítú àtsí 'i yà, kó ngalè àtsí àzya 'i yà dhi kitswá kpà gòle vèle àyi rú ko.

17 Tàko ko, Kábilígyà Mvá adrélépi lirírà òpì àdhya ni kító 'á dhi ni àyi ki líkí,

ngóro kábilígyà líkílèpi dré adrélé 'òle dhi tĩni.

A ni àyi ki dri lizo àyi íbe yĩ kidrì adrébhá lídrì fe dhi i 'ásè. Dì Gíká ni mĩndra atrì àyi misè títi.»

8

Kábilígyà Mvá kunzì kídhá ni nzi-drì-rì

1 Kábilígyà Mvá kòkunzì kídhá ni nzi-drì-rì dre dhi, ngá dré bhùzo bhù na ndiini ànyànyì sàá ni tàlì sè.

2 Bvóá dhi, má dré ángéló nzi-drì-rì adrébhá àyi ki totó Gíká kandrà dhi ki nòzo. Gò góká nzi-drì-rì dhi ki fèzo àyi dré àlo àlo.

³ Gò ángéló àzya dré alizo áyi totó ànyi àlètàrì làga. Ru tá í drígá ngá ledélé órò sè adrézó béndélé za lána dhi. Gò béndélé bí dhi ni fèzo akódhi dré, túmání tà móndyá lólo títi Gíká àdhya ì dré tá zìle tíá dhi íbe, kòzàró ngá nda ì títi Gíká dré àlètàrì órò sè dhi dri, Gíká ni lírìrà òpì àdhya kandrà. ⁴ Di béndélé ni àtsíkà dré ngàzo ángéló nda drígàsè túmání tà móndyá lólo dhi ì dré tá zìle Gíká tí dhi íbe mbàle Gíká véna. ⁵ Gò ángéló nda dré ngá adrézó béndélé za lána nda ni dòzo, àtsí àlètàrì dri dhi ni dàzo gàle lána bí gò, bhèzoá bvò dri. Di bhù dré ngàzo adrélé tadíle, kpòrò dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó lagulé gò, bvò dré ru kosézó.

Gòká nzi-drì-rì dhi ì

⁶ Gò ángéló nzi-drì-rì adrébhá tá gòká nzi-drì-rì dhi íbe àlo àlo nda ì dré pá sizo kitswázó gòká vo dhi bvò.

⁷ Di ángéló ni àlo dré ngàzo gòká vo. Di fí ì àtsí be amúlé kàrí be dhi kì bhèzo bvò dri. Gò bvò wáyì lanzíle 'a be na dhi ni àlo dré vèzo, túmání fa títi lanzíle 'a be na dhi kì àlo íbe, ìndì mbìlìdrì títi dhi íbe.

⁸ Gò ángéló ni rì dré gòká vòzo. Di ngá ngóró kòngó kàdrì adrélépi kòle àtsi ró dhi tìni dhi ni bhèzo ndìle yìandre na. Gò yìandre wáyì lanzíle 'a be na dhi ni àlo dré ru ladzázó atsálé kàrí ró. ⁹ Di ngá títi lídrì ro yìandre na lanzíle 'a be na dhi kì àlo dré dràzo. Kòdhi íbe dhi, bwátù títi lanzíle 'a be na dhi kì àlo dré abízó.

¹⁰ Gò ángéló ni na dré gòká vòzo. Di bhìbhínyà gú adrélépi kòle àtsi ró dhi dré apfòzo bhù lésè, dhèle yìandre títi adrébhá díle lanzíle 'a be na dhi kì àlo dri, ìndì yì kidrì ì drìsè. ¹¹ Bhìbhínyà nda ni rú tá «Ngá kùdzí». Di yìandre títi lanzíle 'a be na dhi kì àlo dré atsázó kùdzíkùdzi. Móndí zyandre yì nda ni mvubhá dhi ì dré todràzo, yì nda dré tá atsálé kùdzíkùdzi dhi sè.

¹² Gò ángéló ni su dré gòká vòzo. Di kítú lanzíle 'a be na dhi ni àlo tswàzo, túmání mbă lanzíle 'a be na dhi ni àlo be, ìndì bhìbhínyà títi lanzíle 'a be na dhi kì àlo be. Gò ngá títi nda kì 'a àlo dhi dré atsázó tìnìmvá ro. Di kítú lanzíle 'a be na dhi ni àlo, ngátsi àdhya be dhi ì tá véle ngádra àko.

¹³ Má dré tá adrérà'a nòá dhi 'á dhi, má dré gírì adrélépi ngàle kuru sè dhi ni yìzo, adrérà'a loyóá kúlí 'u'ù sè dhi: «Kizà! Kizà! Kizà ni adré móndyá títi adrébhá bvò dri dhi ì dré, gòká ángéló na àruka ì dré adrélé 'òle vòle 'ùle dhi ì sè!»

9

Gòká ni nzi vòma

¹ Gò ángéló nì nzi dré gòká vòzo. Di má dré bhìbhínyà àlo adhélepi bhù lésè bvò dri dhi nì nòzo. A fè tá bhìbhínyà nda dré lifùngulà mvá bhú kùdù àko dhi nì ti nzìzo. ² Di kònzi bhú nda nì ti dre dhi, àtsíkà dré apfòzo lásà mbàle kurú na, ngóro àtsíkà dré adrélé mbàle àtsí kàdrì lésè dhi tìni. Di àtsíkà nda dré kítú nì mǐ 'òzo anilé bhù mǐbhalé be. ³ Àtsíkà nda lésè dhi, kisa ì dré topfòzo asilé bvò dri. Gò rìnyí fèzo kisa nda ì dré adrézó móndí ki tozà ngóro dápáyà kya tìni. ⁴ A lazí tá àyi dri dhi, ì kò'o mbì 'i yà, kó ngalè fa 'i yà dhi kònzi ko. Be ró dhi, ì kò'o ngbà 'í móndyá Giká nì àngì lwàzo àyi ki kàndrágá ì 'ásè ko dhi ì kònzi kòdhya. ⁵ A fè tá àyi dré rìnyí kitswázó móndí ki tupfú todràle dhi ko. Be ró dhi, à fè àyi dré rìnyí adrézó ngbà 'í móndí ki rúbhá 'o aswálé mbǎ nzi. Di àyi ki rúbháaswa nda tá ngóro ngáaswa dápáyà dré adrélé fèle dhi tìni. ⁶ Kítú nda ì tú dhi, móndí ki dràdrà nda, di, ì kitswá àyikya kisúá ko. Ì nì adrè lovó ìbe tò kitswázó dràle, di, dràdrà nì lapá àyi kandrásè.

⁷ Kisa nda ki làsú tá ngóro dònjí adrèbhá 'òle lile àdzú na dhi kya tìni. Ayi tá ngá ngóro kùlá ledélé órò sè dhi tìni dhi ìbe àyi dri. Ayi ki mǐbhalé tá móndí kya tìni. ⁸ Ayi ki drìbhí tá tòkó kya tìni. Ayi ki sí tá kàmǐ kya tìni. ⁹ Ayi tá ngá aya ró adrélépi àyi ki líkí dhi ìbe àyi agá. Ayi ki kupfú ki kpòrò tá ngóro tàmàmbírì bǐ dònjí ì dré adrélé sèle ràzo ába àdzú na dhi kya tìni. ¹⁰ Ayi tá tàví adrélépi móndí ki tozà dápáyà kya tìni dhi ìbe. Di àyi ki tàví nda ì tá rìnyí ìbe adrézó móndí ki rúbhá 'o aswálé mbǎ nzi. ¹¹ Ayi ki ópí kàdrì tá ángéló bhú kùdù àko dhi àdhya 'i. Akódhi nda nì rú Eberè ti sè dhi Abàdónà, ìndì Giríkì ti sè dhi Apòlìyónà. (Rú nda kòdhi ì adrè lèá tàle dhi «Ngá kizálépi».)

¹² Kizà nì àlo lavú tá kònìni. Di, mǐ yi rè ká! Kizà rǐ àruka ì adrè alìle.

Gòká nì nzi-drì-àlo vòma

¹³ Gò ángéló nì nzi-drì-àlo dré gòká vòzo. Di má dré kùlí apfòlepi ko'yá su àlètàrì órò sè Giká kandrà dhi àdhya ì lésè dhi nì yìzo. ¹⁴ Kùlí nda dré tàzoá ángéló nì nzi-drì-àlo adrélépi tá gòká ìbe nda dré dhi: «Mí lǐ ángéló su 'ìle yǎandre gú adrélépi òle rú be Yùfùrátè dhi làga dhi ki trì.» ¹⁵ Gò ángéló su tá adrélé líkíle sàà nda sè, kítú nda sè, mbǎ nda sè ìndì kóná nda sè nda ki trìzo, ì kòtupfúró móndyá títí bvò dri lanzíle 'a be na dhi ki àlo todràle be dhi bvó. ¹⁶ Má yi tá sòdá adrèbhá àdzú bhu dònjí sè dhi ì tá ángopí ya dhi 'í. Ayi nda ì tá mǐlìyó-kámá-rǐ.*

* 9:16 9:16 «Mǐlìyó-kámá-rǐ» kònìdhi: 200.000.000.

¹⁷ Dì ngá agalépi má mi toróbí t́ni nda na dhi, dòngí i sòdá líríbhá àyi drìsè dhi íbe nda ki làsú tá kòǹni: Ayi tá ngá aya ró adrélépi àyi ki líkí dhi íbe àyi agá. Ngá nda i tá kika àtsí t́ni, m̀nim̀ni ro bhù ni m̀bhalé t́ni, ìndì wà̀yìwà̀yì ro kítú t́ni. Dòngí nda ki drì sù tá kàmí kya t́ni. Ayi sílèsè dhi, àtsí adrè tá apfòle, àtsíkà íbe ìndì bàrúti be. ¹⁸ Dì mónyá títi bvò dri lanzílé 'a be na dhi ki àlo ì dré todràzo kizà kàdrì na nda i sè: àtsí, àtsíkà, ìndì bàrúti adrèbhá tá apfòle dòngí i sílèsè dhi i. ¹⁹ Dòngí nda ki r̀nyí tá àyi ki ti na, ìndì àyi ki tàvì na. Angyá ko, àyi ki tàvì nda tá ngóro nì adrélépi drì íbe dhi t́ni. Ayi ki tàvì ki drì nda i sè dhi, ì adrè tá móndí k̀i 'o kònzi.

²⁰ Dì, tágba móndí zyandre dhi ì dré todràzo kizà kàdrì nda i sè dhi, móndí k̀i àmbí ì ladzá tá à̀yikya àyi ki togó tà ì dré tá adrélé 'òle dhi k̀i tà sè ko. I tayí tá tirí kònzi ki lindrì bhàma ko. I tayí tá kpà giká tàko k̀i líndrì bhàma ko, tágba giká nda ì dré tá adrézó ngá ledélé óro sè, àrezá sè, bòrónzè sè, kírà sè, ìndì fa sè, kitswábhá ngá no bwà ko, tà yi bwà ko, ìndì atsi to bwà ko dhi 'i dhi. ²¹ I ladzá tá kpà àyi ki togó, móndí k̀i tupfuma ni tà sè, kólé tà 'òma ni tà sè, ndòto tà 'òma ni tà sè, ìndì ngá kugùma ni tà sè ko.

10

Angélo búkù tsà dhi be dhi

¹ Gò má dré ángélo àzya r̀nyí ró dhi ni nòzo adrèrà'a asilé bhù lèsè. Akódhi nda asó tá ndùrùku í rú. Akódhi drìle dhi, gäri tá be. Akódhi ni m̀bhalé adrè tá lagulé kítú t́ni. Akódhi ni pá tá ngóro àtsísi adrélépi kòle dhi t́ni. ² Ru tá búkù tsà nzile nzinzì dhi í drígá. Dré àyi pá dríagó lèsè dhi ni bhàzo yìandre dri, àyi pá lídzí lèsè dhi ni bhàzo bvò dri. ³ Gò dré ngàzo trèle ngóro kàmí dré adrélé kàndrìlé dhi t́ni. Kòtre dre dhi, bhù dré tadízó vèsè be nzi-drì-rì kúlí tàzo. ⁴ Kòtadí kúlí ta dre dhi, má adrè tá 'òle kúlí nda k̀i tsìsì ká. Dì, má dré kúlí àzya apfòlepi bhù lèsè dhi ni yìzo tàà dhi: «Mí kòzù kúlí bhù ni tadìma nzi-drì-rì kòdhi ì dré tàle dhi i. Mí kòtsìsì tà nda i ko.»

⁵ Gò ángélo má dré nòle adrèrà'a àyi totó yìandre dri ìndì bvò dri nda dré àyi dríagó bhàzo kuru bhù na ró. ⁶ Dré m̀ndrà sizo Giká adrélépi lídrì ro kóná vèsè kólyá, bhù ki bhàlepi bvò be, yìandre be, ìndì ngá títi àyi lé dhi íbe dhi ni rú sè, tàzoá dhi: «À kitswá gòle vélé tà tigí ko! ⁷ Dì, lókyá ángélo ni nzi-drì-rì dré adrèrà'a 'òle gòká vo dhi 'á dhi, tà lùzu ró Giká dré kisùle 'òle kíno lèsè dhi ni ru 'o kitswále títi, ngóro dré tá longólé àyi m̀aràbà, pròfètà i dré dhi t́ni.»

⁸ Gò kúlí má dré tá yìle bhù lésè nda dré gòzo tàá má dré dhi: «Mí lì búkù tsà nzìle nzìnzì dhi ni do ángéló adrélépi áyi totó yìandre dri ìndì bvò dri dhi drígàsè.» ⁹ Dì má dré áma kisízó ànyi ángéló nda làga gò tàá drá dhi, kàfè búkù tsà nda má dré. Dì dré tàzoá má dré dhi: «Mí kòdo nyàle. Mí sílé dhi, a ni kadí apé tìni. Dì, a ni go ámi 'a 'o atsálé kùdzìkùdzi.» ¹⁰ Gò má dré búkù tsà nda ni adózó ángéló drígàsè nyàle. Má sílé dhi, búkù nda kadí tá apé tìni. Dì, má kònya dre dhi, dré áma 'a 'òzo atsálé kùdzìkùdzi. ¹¹ Dì à gò tàá má dré dhi: «Adré leá dhi, mí kògò tà longó pròfètà àdhya tìni móndí twátwa bí dhi kì tà dri, sùrú twátwa bí dhi kì tà dri, ti twátwa bí dhi kì tà dri, ìndì ópí twátwa bí dhi kì tà dri.»

11

Pròfètà rì Gìká ni tà longóbhá dhi i

¹ Amvolásà dhi, à dré kòzó adrézó ngá kì kàdrì tabhì ásà dhi ni afèzo má dré gò, tàzoá má dré dhi: «Mí lì tépelò ni kàdrì tabhì, àlètàrì àdhya be. Mí kònà kpà móndyá adrèbhá Gìká ni lindrì bha tépelò nda na dhi i be. ² Dì, kàdré ína tépelò ni bhà'álé kivì na dhi ni tà sè dhi, mí kòtabhì àrà nda ko. Tàko ko, à tayí àrà nda pàgánò i dré dre. Ayi nda kì bhàandre lólo dhi ni ató àyi pálé mbá nyadhi-rì-drì-rì.* ³ Dì má ni rìnyí fe áma māràbà rì dhi i dré, kitswázó tà ì dré dra yìle má vélèsè dhi kì longó pròfètà kya tìni móndí i dré. Ayi nda kì kítá lírì asó àyi rú, adrézó áma tà longó kítú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na.»† ⁴ Pròfètà rì nda i òlívè fa rì, ìndì ngá rì adrézó àtsí tosó sílá, adrèbhá àyi kì totó Mírì adrélépi bvò wáyi drìle dhi kandrá dhi 'i. ⁵ Dhya àlo kàdré ína àyi kì le 'òle kònzi dhi, àtsí adrè apfòle àyi sílèsè àyi kì kàrìbhá kì tupfú todràle. Dì dhya ángùdhi adrélépi àyi kì le 'òle kònzi dhi ni dra làsú be kònini. ⁶ Ayi rì nda i rìnyí íbe kitswázó bhù kíkí, kozya kòdhiró lókyá ì dré adrèrà'a tà longó pròfètà kya tìni dhi 'á ko. Ayi kpà rìnyí íbe kitswázó yì ladzá atsálé kàrì ró, ìndì kitswázó kizà twátwa dhi kì 'o atsálé bvò dri, vèsè be ángopí ì dré adrézó leá 'òle kònini dhi.

⁷ Ì kòlongó tà ì dré yìle Gìká vélèsè dhi i akílè títí dre dhi, kà'wá àtrá dra apfòlepi bhù kùdù àko dhi lésè dhi ni apfò àdzú bhu àyi íbe, àyi kì lavúzó gò, àyi kì tupfúzó todràle. ⁸ Dì àyi kì àbvò kì ayi bhàandre kàdrì ni látì andre na. Bhàandre

* **11:2** 11:2 A kònò Lúkà 21:24. † **11:3** 11:3 «Kítú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na» (1.260) kòni i, «mbá nyadhi-rì-drì-rì» ngóro tàle 11:2 na dhi tìni dhi 'i. «Kítá lírì» māràbà rì dhi ì dré asólé àyi rú kòdhi adrè tà kizà ro ì dré adrélé longólé dhi kì tà tadhá.

nda, bhàandre àyi kɪ Mírì nì tidízó fa kipakipa dri lána dhi 'i. A adré bhàandre nda nì rú zi kúlí alaala sè dhi Sòdómà, ìndì Èzèpétò.† 9 Kítú na tàlì sè dhi, móndí zyandre angábhá móndyá títi ì lésè, sùrú títi ì lésè, ti títi ì lésè, ìndì bvò títi ì lésè dhi kɪ àyi kɪ àbvò nda kɪ no, adrézó àyi kɪ síma logá. 10 Dì móndyá títi bvò dri dhi kɪ lenzé àyi kɪ dràma sè. † nì gwányá 'o, adrézó ngá tefè àyi kɪ kòfalésè. Tàko ko, pròfétà rì nda ì fè tá kizà móndyá títi bvò dri dhi ì dré nyàle.

11 Dì, kítú na tàlì sè nda àmvolésè dhi, la'a lídrì àdhya angálepì Gíká vélésè dhi dré fizo àyi léna gò, ì dré ngàzo àyi kɪ totó pá dri. Dì tirì dré gàzo móndyá títi àyi kɪ nobhá dhi ì léna bí. 12 Gò àyi rì nda ì dré kúlí 'u'ù apfòlepì bhù lésè dhi nì yìzo tàá àyi dré dhi: «Mì ambà kònwa má vélé!» Dì ì dré mbàzo bhù na àyi kɪ kàribhá ì misè gò, ndùrùku dré àyi kɪ kimózó. 13 Gbǎ lókyá nda sè dhi, kàdikàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó rìnyí sè gò, bhàandre nda lanzílé 'a be mudrí dhi nì àlo dré arízó. Móndí ngùlù-nzi-drì-rì dhi ì dré todràzo kàdikàdi nda sè. Dì tirì dré àyi kɪ àmbí kɪ 'òzo lavulé gò, ì dré Gíká bhù na dhi nì rú bhàzo kùle.

14 Kizà nì rì lavú tá kònìni. Dì, mì yi rè ká! Kizà nì na adré àlìle mbèlè.

Gòká nì nzi-drì-rì vòma

15 Amvolásà dhi, ángéló nì nzi-drì-rì dré gòká vòzo. Dì kúlí 'u'ù dhi ì dré ndròzo bhù na tàá dhi:

«Òpì bvò àdhya atsá òpì àma kɪ Mírì Gíká àdhya ró, ìndì akódhi nì Mèsíyà àdhya ró.

Dì akódhi nì òpì nya kóná vésè kólyá!»§

16 Gò bhàgo nyadhi-àlo-drì-su adrèbhá lirílé àyi kɪ lirírà ì drìsè Gíká kandrà dhi, ì dré ledhézó àyi kɪ mǐ bha kǐnì mǐ, adrézó Gíká nì lindrì bha, 17 adrézó tàá dhi:

«Mírì Gíká rìnyí liyí ro, adrélèpì be ìndì adrélèpì tá be kínó lésè nì, mà adré àwoyà ta mí dré.

Tàko ko, mí tadhá àmì rìnyí kàdrì dhi gò, kidhózó adrélé òpì nya móndí ì dri.

18 Sùrú títi bvò dri dhi kɪ togó aswá tá mí rú, dì, nyànomvá dhi, mí adré mína àmì kombà tadhá.

Lókyá móndyá dràbhá dre dhi kɪ tàbvó tàzo dhi kitswá dre. Mí nì làgì múrúngú tefè àmì màràbà, pròfétà ì dré,

† 11:8 11:8 Bhàandre kòdhi Yèrusalémà 'i. A adré bhàandre nda nì rú zi «Sòdómà» ìndì «Èzèpétò» tàko ko, Gíká tadhá tá àyi kombà bhàandre nda ì rú, móndyá 'àsà dhi kɪ tupfúzó todràle àyi kɪ tàkonzi sè. A kònò Esáyà 1:9-10; Kidhoma 18-19. § 11:15 11:15 A kònò Pfòma 15:18; Dànyélè 2:44; 7:14; 7:27.

ìndì ámi móndyá lólo tíí adrébhá ámi ro dhi i dré, gba ì kàdré móndí tàko 'i yà, kó ngalè móndí kàdrì 'i yà dhi.

Di, kàdré móndyá bvò kizábhá dhi ki tà sè dhi, mí ni àyi ki kizá kòdhya.»

¹⁹ Di à dré Giká ni tépelò bhù na dhi ni láti nzìzo gò, kpúkúbhú tà Giká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi àdhya ni nòzo tépelò nda léna. Di bhù dré ngàzo adrélé lagulé, kpòrò dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó tadilé, bvò dré ru kosézó gò, fí andre dré adàzo tà tàndi ró.

12

Tòkó i nì máláwú gú dhi be dhi

¹ Amvolásà dhi, tà kàdrì líndrìga ró dhi dré agázó bhù na. Má dré tòkó àlo kítú asólépi í rú kítá tíni, ìndì pá tobhàlepi mbă dri dhi ni nòzo. Akódhi nda asó tá bhìbhínyà mudrì-drì-rì dhi i í dri kùlá tíni. ² Akódhi tá kpà 'a be. Di dré tá adrérà'a 'òle òle dhi 'á dhi, adré tá tetrélé mváaswa dré. ³ Gò tà àzya líndrìga ró dhi dré agázó bhù na. Má dré nì máláwú gú kika ryarya adrélépi drì íbe nzi-drì-rì, ìndì ko'yá íbe mudrì dhi ni nòzo. Akódhi nda ni drì àlo àlo tíí i dri dhi, kùlá tá be. ⁴ Di akódhi ni tàví sè dhi, dré bhìbhínyà tíí bhù m̀bhalé 'á lanzílé 'a be na dhi kì àlo akúzó bhèle bvò dri. Gò dré àyi totózó tòkó adrélépi tá 'òle òle nda kandrá, kòni dra ti dhi, í kònyaró mvámvá nda be dhi bvó. ⁵ Di tòkó nda dré mvá tìzo. Mvámvá nda tá mváagó 'i, ìndì dhya adrélépi tá 'òle òpì nya sùrú tíí i dri kùtù aya ró adrélépi àyi r̀nyí tadhá dhi sè dhi 'i.* Gò mváagó nda ni dòzo nì máláwú gú nda kandrásè, mbàzo ába Giká véna, akódhi ni lírìrà òpì àdhya kandrá. ⁶ Di tòkó nda dré lapázó lìle duku na, àrà Giká dré tá ledélé drá dhi na, à kòsuró akódhi rú kònale kítú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na be dhi bvó.†

⁷ Gò àdzú dré ngàzo lapfúlé bhù na. Mikàyélé i ángéló ni íbe dhi ì dré àdzú bhùzo nì máláwú gú dhi be. Nì máláwú gú nda i ángéló ni íbe dhi ì dré kpà ru pfùzo àyi íbe. ⁸ Di, akódhi ni r̀nyí kitswá tá ína bwà ko. Àrà bhù na akódhi dré, ángéló ni íbe dhi tá véle yókódhó. ⁹ Di nì máláwú gú nda ni bhèzo bvò dri. Akódhi nda, nì àku adrélépi tá be kínó lésè, adrélé zìle Dzàborò ìndì Sàtánà, adrélépi móndyá tíí bvò dri dhi ki lítí dhi 'i. A bhe tá akódhi i ángéló ni íbe bvò dri.

¹⁰ Gò má dré kúlí 'u'ù yìzo bhù na tàá dhi:

* **12:5** 12:5 A kònò 2:26-27; 19:15; Esáyà 66:7; Longó i 2:9. † **12:6** 12:6 «Ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na»: 1.260. A kònò 11:3.

«Nyànomvá dhi, lókyá àma ki Giká dré dra áyi móndyá ki tidirizó, áyi rinyí tadházó, ìndì áyi òpì nyàzo dhi atsa dre!

Nyànomvá dhi, akódhi ni Mèsíyà ni áyi rinyí tadhá adrézó òpì nya!

Tàko ko, à bhe dhya adrélépi àma ki adrúpi ki asíkì àma ki Giká kandrà kítú be ìndì ngátsi be dhi bvò dri dre.

11 Ayi nda ì lavú akódhi Kábilígyà Mvá ni kàrì sè, ìndì kúlí ì dré Giká ni tà longózó ásà dhi ì sè dre.

Tágba ì dré tá adrézó dràdrà mìle dhi, ì lè tá tròle àyi ki lídrì rú ko.

12 Di ásà dhi, àmi, bhù ì dhya adrèbhá adrélé àmi lé dhi íbe ni ì, mì kàdré lenzélé wà!

Di, àmi, bvò ì yïandre be ni ì, kizà àmi ki ngá 'i, Dzáborò dré sìle àmi véna dhi sè!

Akódhi ga kombà sè bí, dré nìle tàle dhi, áyi lókyá tsà dhi be dhi sè.»

13 Nì máláwú gú nda kònò, à abhé tá ì bvò dri dre dhi, dré ngàzo adrélé tòkó mváagó òlèpi nda ni ladró. 14 Di, kupfú rì gírì kàdrì àdhya ki fèzo tòkó nda dré, kòngaró kuru sè lìle duku na, àrà ledélé í dré dhi na, à kòsuró akódhi rú vwàvwà ro nì máláwú gú dhi rúsè kóná na tàlì sè.† 15 Gò nì máláwú gú nda dré yì adhízó í sílèsè atsálé yïandre adrélépi òlè dhi ró, yïandre nda kòdoró tòkó nda pfùle dràle be dhi bvò. 16 Di, bvò dré ína tòkó nda ni ledézó gò, ru lanzizó yïandre nì máláwú gú dhi dré tá adhíle í sílèsè nda ni mvu.

17 Di nì máláwú gú nda ni togó dré aswázó lavúlè tòkó nda rú gò, dré lìzo àdzú bhu tòkó nda ni ànzi àruka títi dhi íbe. Ayi nda ì móndyá adrèbhá Giká ni tòlì ki ka'ì 'òle, adrèbhá kpà tròle tà bàti Yésu dré tadhále dhi rú dhi 'i.

18 Di nì máláwú gú nda dré áyi totózó adrélé yïandre mìle.

13

Kà'wá àtrá apfòlepi yïandre lésè dhi

1 Amvolásà dhi, má dré kà'wá àtrá àlo dhi ni nòzo adrérà'a apfòle yïandre lésè. Akódhi nda tá ko'yá íbe mudrí, ìndì drì íbe nzi-drì-rì. Akódhi ni ko'yá àlo àlo títi nda ì dri dhi, kúlá tá be. Akódhi ni drì àlo àlo títi nda ì drìsè dhi, à tisì tá rú adrézó Giká ni lodhá dhi. 2 Kà'wá àtrá má dré nòle nda sù tá kàlagí tíni. Di, akódhi ni pá tá ína ùrúsè àdhya tíni, ìndì akódhi ni ti tá kàmì àdhya tíni.* Di nì máláwú gú

† 12:14 12:14 Giká ni Kúlí tisile Giríkì ti sè dhi adrè tàá kònwa dhi «lókyá, lókyá vèsè be rì, ìndì lókyá ni tàlì sè». Kòdhi adrè leá tàle dhi «kóná na tàlì sè». A kònò 12:6. A kònò kpà Dányèlè 7:25; 12:7. * 13:2 13:2 «Ùrúsè» kònndhi kà'wá àtrá àgá, adrélépi pá íbe kàmì àdhya tíni dhi 'i.

dhi dré áyi rĩnyí fèzo akódhi dré, áyi lirírà adrézó òpì nya dhi be, ìndì rĩnyí kàdrì adrézó òpì nya dhi be. ³ Sù tá ngóro à abágì tá kà'wá àtrá nda ni drì kì àlo kitswázó tá akódhi ni pfu dràle dhi tĩni ká. Dì, làzì nda dré ína dzàzo. Móndyá títì bvò dri dhi kì líndrì dré gàzo tà nda sè gò, ì dré ngàzo adrélé kà'wá àtrá nda ni lebè. ⁴ † adré tá nĩ máláwú gú dhi ni lindrì bha, dré rĩnyí fèle kà'wá àtrá nda dré dhi sè. † adré tá kpà kà'wá àtrá nda ni lindrì bha, adrézó lizíá dhi: «Adhi sù ngóro kà'wá àtrá kòdhi tĩni nì? Adhi ni kitswá àdzú bhu akódhi be bwà dhi nì?»

⁵ Gò láti fèzo kà'wá àtrá nda dré adrézó áyi afà, adrézó kpà Gíká ni lodhá. Rĩnyí fèzo kpà akódhi dré adrézó tà 'o mbã nyadhi-rĩ-drì-rì. ⁶ Dì dré ti nzizo adrézó Gíká ni lodhá, adrézó akódhi ni rú ta kònzì, akódhi ni adrérà íbe, ìndì dhya adrèbhá adrélé bhù na dhi íbe. ⁷ Dì rĩnyí fèzo akódhi dré àdzú bhùzo móndyá lólo Gíká àdhya íbe gò, àyi kì lavúzó. Rĩnyí fèzo kpà akódhi dré adrézó sùrú títì ì drìle, móndyá títì ì drìle, ti títì ì drìle, ìndì bvò títì ì drìle.

⁸ Dì móndyá títì bvò àdhya kì kà'wá àtrá nda ni lindrì bha. Áyi nda ì, móndyá títì àyi kì rú tìsìzo búkù lídrì àdhya na ko kídhólé bvò ni bhàma lésè dhi 'i. Búkù nda, Kábilígyà Mvã pfùle dràle dhi àdhya 'i.

⁹ Dhya bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi.

¹⁰ Dhya ángùdhi zìle bhèle bãdzó na dhi, a ni li bãdzó na. Dhya ángùdhi zìle pfùle dràle sápi sè dhi, a ni dra sápi sè. Adré dì leá dhi, móndyá lólo Gíká àdhya ì kàdré togó tsi, adrézó tròle àyi kì tà kà'ika'ĩ rú.

Kà'wá àtrá apfòlepi bvò lésè dhi

¹¹ Gò má dré kà'wá àtrá àzya nòzo adrérà'a apfòle bvò lésè. Akódhi nda tá ko'yá íbe rì kábilígyà ànzi kya tĩni. Dì, akódhi ni kúlì tá ngóro nĩ máláwú gú àdhya tĩni. ¹² Akódhi tá rĩnyí wáyi kà'wá àtrá ni àlo àdhya íbe, adrézó tà 'o akódhi kandrá. Adré tá móndyá títì bvò dri dhi kì 'o ledhélé kà'wá àtrá ni àlo làzì dzàlepi nda kandrá, adrélé akódhi ni lindrì bha. ¹³ Adré tá kpà tà kàdrì líndrìga ró dhi kì 'o, adrézó ndìndì àtsì 'o adhéle bhù lésè bvò dri móndyá títì dhi ì mi. ¹⁴ Tà líndrìga ró fèle dré adrélé 'òle kà'wá àtrá ni àlo kandrá nda ì sè dhi, adré tá móndyá títì bvò àdhya kì litì. Dré tàzoá àyi dré dhi, ì kòledé kà'wá àtrá abágìle sápi sè gò gòle adrìlé nda ni líndrì, à kàdréró lindrì fe drá be dhi bvó. ¹⁵ Gò dré rĩnyí kisúzó lídrì fèzo kà'wá àtrá ni àlo ni líndrì nda dré, kòkitswáro kúlì ta, ìndì kò'oró móndyá títì lindrì febhá kà'wá líndrì nda dré ko dhi ì todràle. ¹⁶ Kà'wá àtrá ni rì nda dré kpà móndyá títì dhi kì 'òzo àngì lwa àyi kì driágo ì 'ásè,

kó ngalè àyi ki kándrágá i 'ásè, tágba ì kàdré tá móndí tàko 'i yà, móndí kàdrì 'i yà, móndí lemerè ro dhi 'i yà, móndí ngábhá ro dhi 'i yà, màràbà 'i yà, kó ngalè móndí màràbà ro ko dhi 'i yà dhi. ¹⁷ Dì dhya àlo kitswá tá ngá gi ìndì ngá lagí bwà ko, kàdré àngì nda íbe í rú ko dhi. Àngì nda tá kà'wá àtrá nda ni rú 'i, ìndì akódhi ni rú ni nómbisà 'i.

¹⁸ Kòdhi tògyá 'i. Lè dhya adrélépi tògyá íbe dhi kòndà kà'wá àtrá nda ni nómbisà ni àndu nìle. Tàko ko, nómbisà nda móndí kya 'i. Akódhi ni nómbisà nda, kámá-nzi-drì-àlo-drì-nyadhi-na-drì-nzi-drì-àlo.†

14

Kábilígyà Mv́a i móndyá lìzólìzo Giká dré apalé dhi íbe dhi

¹ Amvolásà dhi, má dré Kábilígyà Mv́a ni nòzo adrérà'a àyi totó kóngó Siyónà àdhya drìna. Túmání akódhi be dhi, móndyá ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su, akódhi ni rú tisìzo Atá ni àdhya be àyi ki kándrágá i 'ásè dhi i tá be.* ² Gò má dré kpòrò adrélépi apfòle bhù lésè dhi ni yìzo adrérà'a ndròle ngóro kòlyá kàdrì dhi ni ndròma tìni, ìndì bhù ni tadima tìni. Kpòrò má dré yìle nda tá kpà ngóro kùdhí b́i adrélé tswàle dhi i tìni. ³ Dì móndyá lìzólìzo nda ì adré tá longó tídhí dhi ni ngo Giká ni lírìrà òpì àdhya kandrá, ngá su lídrì ro dhi i kandrá, ìndì bhàgo i kandrá. Dhya àlo kitswá tá longó nda ni ni ngòle bwà ko, kàdré ngbà 'í móndyá ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su Giká dré apalé bvò lésè nda 'i ko dhi. ⁴ Ayi nda i, móndyá àyi ki kizábhá tòkó íbe ko, di àyi ki líkíbhá adrélé lólo Giká dré dhi 'i. I adré Kábilígyà Mv́a ni lebè àrà títi dré adrézó lìle dhi i 'ásè. A apá àyi móndyá títi dhi i kòfalésè, fèle ngádrì ro Giká dré ìndì Kábilígyà Mv́a dré. ⁵ Ayi kinzò àko àyi tí, ìndì tà kònze àko àyi rú.

Angéló na dhi i

⁶ Gò má dré ángéló àzya nòzo adrérà'a ngàle kuru sè. Akódhi nda tá Rúbí Tani adrélépi kóná vésè kólyá dhi íbe, kitswálé longolé móndyá títi bvò dri dhi i dré, àyi angábhá bvò títi i lésè, sùrú títi i lésè, ti títi i lésè, ìndì móndyá títi i lésè dhi i dré. ⁷ Adré tá loyóá kúlí 'u'ù sè dhi: «Mì kòro Giká, akódhi ni rú bhàzo kùle wà! Tàko ko, lókyá dré dra móndyá títi dhi ki tàbvó tàzo dhi kitswá dre. Mì kòtiti àmi ki kórókó dhya bhù ki bhàlepi, bvò be, yìandre be, ìndì yì kidrì íbe dhi kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo!»

† 13:18 13:18 «Kámá-nzi-drì-àlo-drì-nyadhi-na-drì-nzi-drì-àlo» kònìdhi: 666.

* 14:1 14:1 «Ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su» kònìdhi: 144.000. A kònò 7:3-4.

⁸ Gò ángéló ni rĩ dré lizo àlo ni vèsè, adrélé loyóába dhi: «Akódhi dhe dre! Bàbìlónà, bhàandre kàdrì dhe dre! Akódhi fè vìnò áyi ndòtò tà àdhya sùrú títi bvò dri dhi i dré mvùle gò, vìnò nda dré àyi ki tsizo!»

⁹ Gò ángéló ni na dré lizo àyi rĩ nda i vèsè, adrélé loyóába kúlí 'u'ù sè dhi: «Móndyá títi adrèbhá lindrì fe kà'wá àtrá dré ìndì línдрí ni dré, ìndì àngì ni ni 'obhá lwàle àyi ki kándrágá i 'àsè yà, kó ngalè àyi drígá yà dhi, ¹⁰ àyi nda ki vìnò Giká ni kombà àdhya ni mvu! Giká dà vìnò nda tsèrèlè kópò áyi kombà àdhya na. A ni àyi ki rúbhá ki 'o aswálé àtsí na ìndì bàrúti na, ángéló lólo dhi i kandrá ìndì Kábilígyà Mv́a kandrá. ¹¹ Di àtsíkà àyi ki rúbháaswa nda àdhya ni mba kurú na kóná vèsè kólyá. † kitswá lovólé kitú sè yà, kó ngalè ngátsi sè yà dhi ko. Tàko ko, † fè lindrì kà'wá àtrá dré ìndì línдрí ni dré, rú ni ni àngì 'òzo lwàle àyi rú.»

¹² Adré di lèà dhi, móndyá lólo Giká àdhya i kàdré togó tsi. Ayi nda i móndyá adrèbhá Giká ni tòlì ki ka'ĩ 'òle, adrèbhá kpà tròle Yésu ni ka'ima rú dhi 'i.

¹³ Gò má dré kúlí apfòlepi bhù lèsè dhi ni yizo tàá dhi: «Mí tisi kònini: Kidhólé nyànomvá dhi, kólénzé ni adré móndyá títi Mírì Yésu ni ka'ìbhá gò i dré todràzo dhi i dré!» Di Tirí Lólo dré tàzoá dhi: «Àyíya, kònini! † ni lovó àzì i dré 'òle landèzo dhi i sè. Tàko ko, tà dóro i dré 'òle dhi ki li àyi vèsè.»

A akónà lànýa bvò àdhya

¹⁴ Amvolásà dhi, má dré ndùrùku àlo kemve dhi ni nòzo. Di dhya làsú be móndí ni mvá tìni dhi lírì tá ndùrùku nda dri.† Akódhi nda tá kùlá órò sè dhi íbe í dri, ìndì méngerè lìtsi íbe í drígá. ¹⁵ Gò ángéló àzya dré apfòzo tépelò lèsè, yòá kúlí 'u'ù sè dhya adrélépi lírìlé ndùrùku dri nda dré dhi: «Mí do méngerè mína ngá lwàzo. Tàko ko, lànýa bvò àdhya ka dre, ìndì lókyá lànýa akónàzo dhi kitswá dre.» ¹⁶ Di dhya adrélépi lírìlé ndùrùku dri nda dré ngàzo áyi méngerè do, ngá wáyi bvò àdhya ki lwàzo vèsè àlo gò, lànýa nda ni akónàzo.

¹⁷ Gò ángéló àzya dré kpà apfòzo tépelò bhù na dhi lèsè. Akódhi nda tá kókpà méngerè lìtsi íbe í drígá. ¹⁸ Gò ángéló àzya dré apfòzo àlètàrì làgàsè. Akódhi nda tá rìnyì íbe adrézó àlètàrì ni àtsí líkí.‡ Di dré yòzoá kúlí 'u'ù sè ángéló adrélépi méngerè lìtsi íbe í drígá nda dré dhi: «Mí do méngerè lìtsi mína, vìnò lò'wa bvò àdhya ki lokózó. Tàko ko, vìnò lò'wa nda i ka dre.» ¹⁹ Di ángéló nda dré ngàzo áyi

† 14:14 14:14 A kònò 1:13; Dànyèlè 7:13. ‡ 14:18 14:18 A kònò Tà tadhále dhi i 8:3-5.

méngerè do, vínò lò'wa wǎyi bvò àdhyà ki lwàzo vèsè àlo gò, lokózóá dàle àrà kàdrì vínò lò'wa ki zwàzo dhi na, àrà Gìkà ni kombà àdhyà na. ²⁰ Di à dré vínò lò'wa nda ki atózó zwàle àrà nda na, bhàandre ni kivì na. Gò kàrí dré apfòzo adìle àrà nda lèsè lìle tsàle ànyíanyi kilóméterè kámá-na gò, táli ni dré alúzó tsàle byá dòngí ki ti na. §

15

Angélo nzi-drì-rì kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ìbe dhi i

¹ Amvolàsà dhi, má dré tà àzya kàdrì líndrìga ró dhi ni nòzo bhù na. Má nò ángélo nzi-drì-rì adrébhá kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ìbe dhi i. Kizà nda i tá kizà kàdrì kùdù dhi 'i. Tàko ko, Gìkà ni kombà ni akí àyi sè. ² Gò má dré yìandre amúlé àtsí be adrélépi lagulé talátálà tíni dhi ni nòzo. Di yìandre nda dri dhi, mónnyá títi kà'wá àtrá ni lavúbhá, líndrì ni be, ìndì rú ni ni nómbsà be dhi i totó tá àyi. Àyi nda i tá kùdhi Gìkà dré tá fèle àyi dré dhi ìbe àyi drígá. ³ Ì adré tá longó Gìkà ni màràbà Mósè àdhyà ni ngo, Kábilígyà Mvá àdhyà be, adrézó tàà dhi:

«Mìrì Gìkà rìnyí líyí ro ni,

tà títi mí dré 'òle dhi i kàdrì ìndì líndrìga ró.

Opí kàdrì sùrú títi dhi i drìle ni,

ámì látì títi dhi i gyǎgya ìndì bàti.

⁴ Mìrì, àdhi ni kitswá ámì ro ko dhi nì?

Adhi ni kitswá ámì rú bha kùle ko dhi nì?

Tàko ko, mì lólo kalóma.

Sùrú títi dhi ki alì àyi ki kórókó titì mí kandrá, ámì lindrì

bhàzo.

Angyá ko, mí tadhá tà gyǎgya títi mí dré 'òle dhi i àyi dré

nòle dre.»*

⁵ Amvolàsà dhi, má dré nòzoá dhi, à nzì látì tépelò bhù na dhi àdhyà. Tépelò nda na dhi, tàbèrenákolò adrélépi Gìkà ni adrema ni tà tadhá dhi tá be. ⁶ Di ángélo nzi-drì-rì kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ìbe nda i dré apfòzo tépelò nda lèsè. Ì asó tá àyi rú kítá ledélé lénè sè kemve lagulagu ró dhi i. Ì drò tá àyi ki agá i bã ledélé órò sè dhi i sè. ⁷ Gò ngá su lídrì ro dhi ki àlo dré kópò nzi-drì-rì ledélé órò sè dhi ki tefèzo ángélo nda i dré àlo àlo. Kópò nda i ga tá kombà Gìkà adrélépi lídrì ìbe kóná vèsè kólyá dhi àdhyà sè bìbi.

⁸ Gò àtsíkà Gìkà ni mìlanzìlanzì àdhyà rìnyí ni àdhyà be dhi dré sàzo tépelò nda léna. Di dhya àlo kitswá tá file tépelò nda na bwà ko, tsàle lókyá ángélo nzi-drì-rì nda i dré kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ki kuturà'a bvò dri akilé títi dhi 'á.

§ 14:20 14:20 A kònò Esáyà 63:1-6; Ngòma 1:15. * 15:4 15:4 A kònò Yèrèmíyà 10:7; Longó i 86:9.

16

Kópò nzi-drì-rì gabhá kombà Giká àdhya sè bībi dhi i

1 Gò má dré kúlí 'u'ù apfòlepi tépelò lésè dhi ni yìzo tàá ángéló nzi-drì-rì nda i dré dhi: «Mì lì kombà Giká àdhya kópò nzi-drì-rì dhi i lé dhi kì kutú bvò dri!»

2 Dì ángéló ni àlo dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú bvò dri. Dì làzì kònzi aswá kyàkyà dhi i dré mónnyá títi adrèbhá tá àngì kà'wá àtrá àdhya íbe àyi rú, adrèbhá kpà lindrì fe akódhi ni líndrì dré dhi kì 'òzo lavulé.

3 Gò ángéló ni rì dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú yìandre na. Dì yìandre nda dré ru ladzázó atsálé kàri ró, ngóro mónní dràlepi dhi ni kàri tìni. Dì ngá títi lídrì ro yìandre nda lé dhi i dré todràzo.

4 Gò ángéló ni na dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú yìandre adrèbhá òle dhi i 'ásè, ìndì yì kidrì i 'ásè. Dì yì títi nda i dré ru ladzázó atsálé kàri ró. 5 Gò má dré ángéló adrélépi rìnyí íbe yìandre títi i drìle dhi ni yìzo adrérà'a tàá dhi:

«Mì, Dhya lólo adrélépi be ìndì adrélépi tá be kínó lésè ni, tàbvó mí dré tàle kòdhi i gyàgya.

6 Tàko ko, mónnyá bvò àdhya i kutú tá ámi mónnyá lólo dhi kì kàri, pròfétà kya be.

Dì nyànomvá dhi, mí fè àyi dré kàri mvùle dhi kòdhya, ngóro dré kitswále àyi sè dhi tìni.»

7 Gò má dré kúlí apfòlepi àlètàrì lésè dhi ni yìzo tàá dhi:

«Àyíya, Mírì Giká rìnyí líyí ro ni, tàbvó mí dré tàle dhi i bàti ìndì gyàgya!»

8 Gò ángéló ni su dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú kítú mi. Dì kítú nda dré rìnyí kisúzó kitswázó mónní kì ndrì áyi àtsí sè. 9 Dì àtsí kàdrì kítú àdhya nda dré mónnyá títi dhi kì ndrìzo gò, i dré Giká adrélépi rìnyí íbe kizà nda i drìle dhi ni rú lodházó. Dì, i ladzá tá àyikya àyi kì togó Giká ni lindrì bhàzo dhi ko.

10 Gò ángéló ni nzi dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú kà'wá àtrá ni lírìrà òpì àdhya dri. Dì akódhi ni òpì dré atsázó tìnìmvá ro. Gò mónnyá bvò àdhya i dré adrézó àyi kì làdra tìtsí ngáaswa dré. 11 Gò i dré Giká bhù na dhi ni lodházó àyi kì ngáaswa dré ìndì làzì àyi rú dhi i dré. Dì, i ladzá tá àyikya àyi kì togó tà kònzi i dré tá 'òle dhi kì tà sè ko.

12 Gò ángéló ni nzi-drì-àlo dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú yìandre gú adrélépi òle rú be Yùfùrátè dhi na. Dì yìandre nda dré sèzo akílé títi, láti kàdréro ngbo ópí kàdrì adrèbhá tá 'òle angálé kítú dré apfòrà lésè dhi i dré be dhi bvó. 13 Gò má dré tìrì kònzi na làsú be kòtràtrá tìni dhi kì

nòzo apfòrà 'a nì máláwú gú dhi sílèsè, kà'wá àtrá sílèsè, ìndì pròfètà kinzò ro dhi sílèsè.* ¹⁴ Ayi nda i, tirí kònzi adrèbhá tà líntríga ró dhi ki 'o dhi 'i. I adré lìle ópí kàdrì bvò wáyi 'ásè dhi ki kimó kitswálé àdzú bhu kitú kàdrì Giká rinyí líyí àdhya tú.

¹⁵ «Mì yi rè ká! Má ni atsa ngbò ró kùgú tìni! Kólénzè ni adré dhya dra adrélèpi tàmbà dri, adrélèpi áyi kítá ki líkí, kòlìró bvólíí ro ko, à kònòró akódhi ni kanyò ko dhi dré.»

¹⁶ Gò tirí kònzi nda ì dré ópí kàdrì bvò àdhya ki kimózó àyi ki sòdá íbe, àrà rú zìle Eberè ti sè Aràmàgèdò dhi na.

¹⁷ Gò ángéló ni nzi-drì-rì dré lìzo ngá áyi kópò le dhi ni kutú lyá na. Dì kúlí 'u'ù dhi dré apfòzo tépelò lésè, ìndì lírìrà òpì àdhya lésè, tàà dhi: «Tà títi dhi ì 'o ru kitswálé dre!» ¹⁸ Dì bhù dré ngàzo adrélé lagulé, kpòrò dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó tadilé gò, kàdikàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó rinyí sè. Kàdikàdi kàdrì làsú be kònini dhi atsa tá bvò dri tàdzí rè ko, kídholé lókyá móndí ki bhàzo dhi sè, atsálé lókyá nda 'á. ¹⁹ Dì bhàandre kàdrì dhi dré lanòzo ru lanzí 'a be na gò, bhàandre sùrú títi bvò dri dhi kya ì dré arízó nyinyi. Dì Giká tivì tá tàkonzì Bàbìlónà kàdrì àdhya i ko. Fè bhàandre nda dré kópò gàlepi vínò áyi kombà kàdrì àdhya sè dhi mvùle. ²⁰ Kàdikàdi nda sè dhi, tùrù títi dhi ì dré lapázó gò, à dré gòzo vélé kóngó ki no ko. ²¹ Gò fí andre dré adàzo bhù lésè móndí i dri. Lò'wa àlo àlo títi nda ì lanzí tá ànyíanyi kilò nyadhi-rì-drì-nzi. Dì móndyá bvò àdhya ì dré Giká ni lodházó, kizà ì dré tá adrélé nyále fí nda sè dhi sè. Tàko ko, kizà nda tá kàdrì lavulé.

17

Tòkó zàràbhù i kà'wá àtrá be dhi

¹ Gò ángéló nzi-drì-rì adrèbhá tá kópò nzi-drì-rì dhi íbe nda ki àlo dré alìzo tàà má dré dhi: «Mí alì, má kòtadháró mí dré ngalè à nì tà ño tòkó zàràbhù kàdrì adrélèpi lírìlé yìandre bí dhi i drìsè dhi dri ngini ya dhi. ² Ópí kàdrì bvò àdhya ì fè tá àyi adrélé ndòtò tà 'o tòkó nda be. Móndyá bvò àdhya ì mvu tá vínò akódhi ni ndòtò tà àdhya gò, vínò nda dré àyi ki tsìzo.»*

³ Gò ángéló nda dré áma dòzo Tirí Lólo ni rinyí sè lìzo má be duku na. Kònàle dhi, má dré tòkó àlo dhi ni nòzo adrèrà'a lírìlé kà'wá àtrá kika dhi dri. Kà'wá àtrá nda tá drì íbe nzi-drì-rì, ìndì ko'yá íbe mudrì. Akódhi rúsè wáyi dhi, à tisì tá rú adrézó Giká ni lodhá dhi i. ⁴ Tòkó nda asó

* **16:13** 16:13 «Pròfètà kinzò ro» kònìdhi, kà'wá àtrá àzya apfòlepi bvò lésè, tà ni ni tàzo 13:11-15 na dhi 'i. A kònò kpà 19:20; 20:10. * **17:2** 17:2 A kònò Yèrèmíyà 51:7, 13; Èsáyà 23:17.

tá í rú kítá làgí kyàkyà kika ryarya dhi i, áyi 'òzo avélé órò sè, kírà làgí kyàkyà dhi i sè, ìndì màyìkà rú be pérelè dhi i sè. Ru tá í drígá kópò ledélé órò sè, gàlepi tà wàyá adrélé gàle gágà dhi i sè bǐ, ìndì áyi ndòtò tà sè bǐ dhi. ⁵ Akódhi ni kándrágá 'á dhi, à tisì tá rú àndu ni ni zùzo dhi. Rú nda tá rú kònìdhi 'i: «Bàbìlónà kàdrì, tòkó zàràbhù ki andre, ìndì tà wàyá bvò àdhya adrélé gàle gágà dhi ki andre.» ⁶ Di má dré nòzoá dhi, tòkó nda mvu tá móndyá lólo Gíká àdhya ki kàrí gò, kàrí nda dré akódhi ni tsizo. Ayi nda i tá móndyá Yésu ni tà longóbhá gò àyi ki tufúzó todràle dhi 'i. Má kònò tòkó nda dre dhi, áma líndrí dré gàzo bhwǎbhwa.

⁷ Gò ángeló nda dré tàzoá má dré dhi: «Ámi líndrí ga àdho tà sè? Má ni tòkó kòdhi ni tà lùzu ró dhi ni àndu ngi mí dré, tùmáni kà'wá àtrá adrélépi akódhi ni todó, adrélépi dri íbe nzi-drì-rì ìndì ko'yá íbe mudrí dhi àdhya be. ⁸ Kà'wá àtrá mí dré nòle nda tá kínó be, di nyànomvá dhi, akódhi yókódhó. Di, a ni dra go apfòle bhú kùdù àko dhi lésè gò, lìle dràdrà kisú. Móndyá tíí bvò àdhya, àyi ki rú tisìzo búkù lídrì àdhya na ko kidhólé bvò ni bhàma lésè dhi ki líndrí ki ga bhwǎbhwa, lókyá ì dré dra kà'wá àtrá nda ni nòzo dhi 'á. Tàko ko, akódhi nda tá kínó be gò, adrélé nyànomvá yókódhó. Di a ni dra go apfòle.

⁹ Lè à kàdré tògyá íbe kitswázó tà kòni ki àndu ni. Kà'wá àtrá ni drì nzi-drì-rì nda i, kòngó nzi-drì-rì tòkó nda dré adrézó lírìlé drìásà dhi 'i. Drì nda i kókpà ópí kàdrì nzi-drì-rì dhi 'i. ¹⁰ Ayi nda i kòfalé dhi, ópí nzi dhi ki tà akí dre. Opí ni nzi-drì-àlo adré ína òpì nya nyànomvá. Opí ni nzi-drì-rì atsá rè ko. Di, lókyá dré dra atsázó dhi sè dhi, a ni ngbà 'í òpì nya lókyá tsà sè. ¹¹ Kà'wá àtrá adrélépi tá kínó be gò, adrélé nyànomvá yó nda ína ópí ni nzi-drì-na 'i. Akódhi áyi nzi-drì-rì nda ki àlo 'i. Di a ni li dràdrà kisú.

¹² Ko'yá mudrí mí dré nòle nda i, ópí kàdrì mudrí kidhóbhá rè òpì nya ko dhi 'i. Di, ì ni àyìkya rìnyí kisú kitswázó òpì nya kà'wá àtrá nda be ngbà 'í sàà àlo. ¹³ Ì ni ru yi togó àlo sè, àyi ki rìnyí adrézó òpì nya dhi ni fèzo wàyì kà'wá àtrá nda drígá. ¹⁴ Di ì ni àdzú bhu Kábílígyà Mvá be gò, Kábílígyà Mvá nda dré àyi ki lavúzó. Tàko ko, akódhi mírì ki Mírì 'i, ìndì ópí ki Opí 'i. Akódhi nda tùmáni akódhi ni lebèbhá dré zìle, dré azilé, ìndì dré kitswálé ka'ìle dhi íbe dhi ki àyi nda ki lavú.»

¹⁵ Ángeló nda gò tàá má dré dhi: «Yìandre bǐ mí dré tòkó zàràbhù ni nòzo adrérà'a lírìlé drìásà nda i, móndí lìzólìzo angábhá móndyá tíí ì lésè, sùrú tíí ì lésè, ìndì tí tíí ì lésè dhi 'i. ¹⁶ Kà'wá àtrá i ko'yá mudrí ni íbe mí dré nòle dhi

ki togó kònzì bha tòkó zàràbhù nda rú. † ni akódhi ni ngá topá drígàsà títi, akódhi ni tayízó bvólílí ro. † ni akódhi ni zǎ nya gò, akódhi ni zàzo vèlè àtsí sè. ¹⁷ Tàko ko, Giká ni lovó bha àyi ki togó na, ì kò'oró tà dré kisùlè 'òlè kínó lésè dhi be dhi bvó. † ni ru yi togó àlo sè, àyi ki rǐnyí adrézó òpì nya dhi ni fèzo kà'wá àtrá nda drígá, tsàlè lókyá tà Giká dré tàlè dhi ì dré dra ru 'òzo kǐtswálé títi dhi 'á. ¹⁸ Tòkó zàràbhù mí dré nòlè nda, bhàandre kàdrì adrélèpì òpì nya ópí kàdrì bvò àdhya i dri dhi 'i.»

18

Bhàandre Bàbìlónà àdhya ni dhèma

¹ Amvolásà dhi, má dré ángéló àzya nòzo adrérà'a asilé bhù lésè. Akódhi nda tá rǐnyí íbe kàdrì. Lagulagu ni adré tá ngá kazá bvò drísè títi. ² Gò dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi:

«Dhe dre! Bàbìlónà kàdrì dhe dre!

Bhàandre nda atsá vélé bhà tǐrì kònzì kya ró.

Atsá kpà àrà tǐrì kònzì ì dré adrézó àyi ki zu lána dhi ró,

ìndì àrà àrí títi ìndì kà'wá títi ndǐ ró adrélé gàlè gàgà dhi ì dré adrézó àyi ki zu lána dhi ró.

³ Tàko ko, sùrú títi bvò dri dhi ì mvu tá vínò akódhi ni ndòtò tà àdhya gò, vínò nda dré àyi ki tsizo.

Ópí kàdrì bvò àdhya ì fè tá àyi ndòtò tà 'o tùmání akódhi be.

Ngá lagíbhá bvò àdhya ì atsá tá ngábhá kàdrì i ró akódhi ni ngá làgí kyàkyà zyandre ró dhi i sè.»

⁴ Gò má dré kúlí àzya apfòlepi bhù lésè dhi ni yǐzo tàà dhi:

«Áma móndyá i, mì kàpfò bhàandre nda lésè,

mì kò'oró tàkònzì tùmání akódhi be ko,

mì kònyaró kpà kizà kàdrì dré dra nyàlè dhi i ko.*

⁵ Tàko ko, akódhi ni tàkònzì ì ga bvò na bǐ atsálé byá bhù 'a gò,

tà kònzì dré 'òlè dhi ì dré agázó Giká léna.†

⁶ Dì mì kòlogó tà akódhi dré tà dré 'òlè dhi i tí.

Mì kòlogó drá tà dré 'òlè dhi ki vúdrì vèsè be rǐ.

Mì kòdà akódhi ni kópò na ngá kònzì dré dàlè móndí àruka ì dré dhi vèsè be rǐ.‡

⁷ Mì kòfè akódhi dré ngáaswa i kizà be,

ngóro dré rúku fèlè ngá làgí kyàkyà dhi be àyi tàndi dré dhi tǐni.

Akódhi adré kisùá àyi togó na dhi: «Má adré lirílè kònwa ópí kàdrì tòko ró.

* **18:4** 18:4 A kònò Esáyà 48:20; Yèrèmiyá 50:8; 51:6, 45. † **18:5** 18:5 Kìdhoma 18:20-21; Yèrèmiyá 51:9. ‡ **18:6** 18:6 Longó i 137:8; Yèrèmiyá 50:29.

Ma tàyítòkó 'i ko. Má kitswá mána àwó ngo tàdzí ko.>§

⁸ Di ásà dhi, kizà kàdrì kònì ki atsá akódhi dri kítú àlo sè: dràdrà, tongotongo ìndì kàràbhò.

A ni akódhi ni za vèlè àtsí sè,
àngyá ko, Mírì Giká adrélépi akódhi ni tàbvó ta rinyi ró.»

⁹ Opí kàdrì bvò àdhya àyi ki febhá ndòtò tà 'o akódhi be ìndì ngá làgí kyàkyà ki kisú akódhi be dhi ì kònò akódhi ni vevè ni àtsíkà dre dhi, ì ni àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè. ¹⁰ I ni àyi ki totó lará ro tirì dré, ìndì akódhi ni ngáaswa dré, adrélé tàá dhi:

«Kizà! Kizà ámi ngá 'i, mi Bàbìlónà, bhàandre kàdrì ìndì rinyi ró ni!

Tàko ko, à ñò tà mí dri, àkò sàà àlo akí rè ko dhi 'á!»

¹¹ Ngá lagíbhá bvò àdhya ki kpà àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè. Tàko ko, dhya kitswálepí gòlè àyi ki ngá gí dhi vélé yókódhó. ¹² A gí tá àyi nda ì drígásè: órò, àrezá, kírà làgí kyàkyà dhi ì, màyìkà rú be pérelè dhi ì, kítá ledélé lénè sè ìndì sòwá sè dhi ì, kítá làgí kyàkyà kika ìndì kika ryarya dhi ì, fa twátwa tàdzí be dóro dhi ì, ngá twátwa ledélé lówá sí sè dhi ì, fa làgí kyàkyà dhi ì, ngá ledélé bòrónzè sè, aya sè, ìndì kírà rú be máreberè dhi sè dhi ì, ¹³ kànéle, màlásì twátwa tàdzí be dóro dhi ì, màlásì ledélé mirè sè dhi, béndélé, vínò, òlívè dò, ngánò fòndro, ngánò lò'wa, tí ì, kábiligyà ì, dòngí ì, tàmbàbirì dòngí ì dré adrélé sèle dhi ì, tsàle ndìndì màràbà ì, àyi ki lídrì íbe.

¹⁴ Ayi nda ki tàá dhi: «Ngá títi mí dré tá lovó ni ki bhàzo dhi ì lapá mí drígàsè dre. Ámi ngá títi làgí kyàkyà avébhá tò dhi ì akí mí rúsè dre. Mí kitswá tàdzí gòlè àyi ki kisú ko.»

¹⁵ Ngá lagíbhá atsábhá ngábhá kàdrì ì ró bhàandre nda sè dhi ki àyi ki totó lará ro tirì dré, ìndì akódhi ni ngáaswa dré. I ni àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè, ¹⁶ adrézó tàá dhi:

«Kizà! Kizà bhàandre kàdrì ni ngá 'i!

Akódhi tosó tá í rú kítá lénè sè dhi ì kítá làgí kyàkyà kika ìndì kika ryarya dhi íbe, áyi 'òzo avélé órò sè, kírà làgí kyàkyà dhi ì sè, ìndì pérelè ì sè.

¹⁷ Di akódhi ni ngá títi zyandre ró nda ì akí drígàsà, àkò sàà àlo akí rè ko dhi 'á!»

Bwátù todóbhá ì, àyi ki kàdrì títi dhi ì, móndyá títi bwátù ì dré adrélé dòle yìandre mǐsè dhi ì, ìndì móndyá títi adrèbhá ngá kisú yìandre ni tà sè dhi íbe dhi ki àyi ki totó lará ro bhàandre nda rúsè. ¹⁸ I kònò akódhi ni vevè ni àtsíkà dre dhi, ì ni yòá dhi: «Bhàandre àzya kàdrì akódhi tíni dhi tàdzí

yókódhó!»¹⁹ I ni tàpfulíndrí lomvó todàle àyi drìna, adrézó àwó ngo, adrézó tongólé, adrézó yòà dhi:

«Kizà! Kizà bhàandre kàdrì ni ngá 'i!

Móndyá títi bwátù todóbhá yìandre mìsè dhi ì atsa tá ngábhá kàdrì ì ró akódhi ni ngá zyandre ró dhi ì sè.

Dì akódhi ni ngá akí títi, àkò sáà àlo akí rè ko dhi 'á!

²⁰ Ami bhù na ni ì, mì kòlenzé tà atsálépi akódhi rú dhi sè wà!

Ami, móndyá lólo Giká àdhya ì, àpóstolò ì pròfétà ìbe ni ì, mì kòlenzé wà!

Tàko ko, Giká tà akódhi ni tàbvó, tà kònzì dré 'òle àmi rú dhi kì tà sè dre!»

²¹ Gò ángelò àlo rinyi ró dhi dré kírà gú lanzilepi kírà kàdrì adrézó ngá 'i dhi pí dhi ni dòzo bhèle yìandre na gò, tàzoá dhi:

«Giká ni kókpà Bàbilónà, bhàandre kàdrì ni bhe rinyi sè kònini gò,

gòzo véle akódhi ni kisú tàdzì ko.

²² A kitswá gòle véle longó yi mí léna tàdzì ko,

gba kàdré kùdhì sè yà, kúlí sè yà, fíríli sè yà, kó ngalè gòká sè yà dhi.

A kitswá gòle véle àzì 'obhá twátwa dhi kì àlo kisú mí léna tàdzì ko.

A kitswá gòle véle kírà adrézó ngá 'i dhi ni kpòrò yi mí léna tàdzì ko.

²³ Tálà ni ngádra kitswá gòle véle ngá kazá mí léna tàdzì ko.

A kitswá gòle véle tòkó líyì ni kúlí yi tòkò àdhya be mí léna tàdzì ko.

Móndyá adrèbhá tá ngá lagí mí léna dhi ì tá móndyá kàdrìkàdrì bvò àdhya 'i.

Ámi kólé tà sè dhi, mí lití tá mína sùrú títi bvò dri dhi ì.

²⁴ A kisú tá kpà mí léna pròfétà kì kàrí móndyá lólo kya be, ìndì móndyá títi tupfulé todràle bvò dri dhi kya be.»

19

Alèlúyà!

¹ Amvolásà dhi, má dré kúlí 'u'ù mómí lìzólìzo dhi kya tíni dhi ni yìzo bhù na adrérà'a loyóá dhi:

«Àlèlúyà!

Tà adrézó mómí kì tídrì dhi, mìlanzilanzì, rinyi be dhi ì àma kì Giká àdhya 'i!

² Tàko ko, tàbvó dré adrélé tàle dhi ì bàti ìndì gyàgya!

Akódhi tà tòkò zàràbhù kàdrì móndyá bvò àdhya kì kizálépi áyi ndòtò tà sè dhi ni tàbvó dre.

Zi kpà akódhi tí áyi màràbà kì kàrí dré kutulé dhi ni tà dre.»

³ Gò ì dré gòzo yòà dhi:

«Àlèlúyà!

Atsíká adrélépi apfòle akódhi vélésè dhi adré mbàle kurú na kóná vésè kólyá!»

⁴ Gò bhàgo nyadhi-àlo-dri-su dhi ì ngá su lídrì ro dhi íbe dhi, ì dré ledhézo àyi kì kórókó títi Gíká adrélépi lírìlé lírìrà òpì àdhya dri dhi kandrá, akódhi ì lindrì bhàzo, tàzoá dhi: «Kàdré kònìni! Alèlúyà!»

⁵ Gò kúlí dré apfòzo lírìrà òpì àdhya lésè tàá dhi:

«Mì kàdré àma kì Gíká ì rú bha kùle, àmi, màràbà títi akódhi àdhya ró adrébhá akódhi ì ro ì ì, gba mì kàdré móndí tàko 'ì yà, kó ngalè móndí kàdrì 'ì yà dhi!»

⁶ Gò má dré gòzo kúlí móndí lízólìzo dhi kya tíni dhi ì yi, ngóro kòlyá kàdrì dhi ì kpòro dré adrélé ndròle dhi tíni, ìndì bhù dré adrélé tadílé dhi tíni. Kúlí nda adré tá tàá dhi: «Àlèlúyà!

Tàko ko, Mírì àma kì Gíká rìnyí líyí ro dhi adré áyi òpì nya!

⁷ Mà kàdré lenzélé lavúlé, adrézó arí íbe wà!

Mà kàdré mìlanzìlanzì fe akódhi dré wà!

Angyá ko, lókyá Kábilígyà Mvá dré dra làmó mòzo dhi kitswá dre.

Akódhi ì tòkó ledé kpà ì adrélé gànzi ró dhi dre.

⁸ A fè kpà drá kítá ledélé lénè sè kemve kpírìkpírì dhi dré asólé í rú dre.»

(Kítá ledélé lénè sè nda kòdhi adré tà gyàgya móndyá lólo Gíká àdhya ì dré 'òle dhi kì tà tadhá.)

⁹ Gò ángéló nda dré tàzoá má dré dhi: «Mí kòtìsì kònìni: Kólénzé móndyá títi azilé gwányá Kábilígyà Mvá ì làmó àdhya lé dhi ì dré!» Gò tàá má dré dhi: «Kòdhi ì kúlí bàti Gíká àdhya 'ì.»

¹⁰ Dì má dré dhèzo akódhi pá, kitswále akódhi ì lindrì bha. Dì, dré ína tàzoá má dré dhi: «Mí 'ò kònìni ko! Ma màràbà 'ì ngóro mí tíni, ìndì àmi adrúpi adrébhá tròle tà bàti Yésu dré tadhále dhi rú dhi ì tíni. Be ró dhi, mí kòbhà Gíká ì lindrì kòdhya! Tàko ko, tà bàti Yésu dré tadhále dhi adré pròfètá kì kodzó Gíká ì kúlí longó dhi ì.»

Dhya adrélépi lírìlé dòngí kemve dhi dri dhi

¹¹ Gò má dré nòzoá dhi, bhù lanzí ru dre gò, dòngí kemve dhi dré apfòzo má kandrá. Dhya adrélépi lírìlé driá dhi ì rú «Dhya kitswálepi adrélé ka'ile togó wáyi sè dhi» ìndì «Dhya bàti». Adré tàbvó ta, adrézó kpà àdzú bhu tà gyàgya sè. ¹² Akódhi ì ìndì adré tá kòle rìnyí ró àtsí tíni. Akódhi tá kùlá íbe bí ì dri. A tìsì tá akódhi rú, rú àndu ì ì nìzo ko dhi. Ngbà 'í akódhi ì tándì ì ì. ¹³ Akódhi asó tá í

rú kánzó kàrí dré kutúzó ruá dhi. Akódhi ni rú «Giká ni Kúlí». ¹⁴ Sòdá zyandre bhù àdhya ì lírí tá dònǵí kemve dhi ì drìsè gò, ì dré adrézó lìle akódhi vésè. Ì toso tá àyi rú kítá ledélé lénè sè kemve kpírìkpírì dhi ì. ¹⁵ Akódhi sílèsè dhi, sápi lítsi dhi adré tá apfòle, kòkìtswáró sùrú títi bvò dri dhi kì togá ásà be dhi bvó. Akódhi ni òpì nya àyi dri kutù aya ró adrélépi àyi rǐnyí tadhá dhi sè.* A ni vínò lò'wa kì ató zwàle, àrà vínò lò'wa zwázo, Giká rǐnyí líyí ro dhi ni kombà tadházó dhi na. ¹⁶ Akódhi ni kánzó nda rú, ìndì akódhi ni páandre rú dhi, à tìsì tá akódhi ni rú kònì ì: «Ópí kì Ópí, ìndì Mírì kì Mírì.»

¹⁷ Gò má dré ángéló àlo dhi ni nòzo adrérà'a àyi totó kítú mi. Akódhi nda dré yòzoá kúlí 'u'ù sè àrì títi adrèbhá ngàle kuru sè dhi ì dré dhi: «Mì alì ru kimó gwányá kàdrì Giká àdhya lé, ¹⁸ kitswálé ópí kàdrì kì zǎ te, sòdá kì kàdrì kya íbe, sòdá kòmbá kya íbe, dònǵí kya íbe, móndyá lírìbhá àyi drìsè dhi kya íbe, ìndì móndyá àruka títi màràbà ro, màràbà ro ko, móndí tàko ró, ìndì kàdrì ro dhi íbe.»

¹⁹ Gò má dré kà'wá àtrá nòzo, ópí kàdrì bvò àdhya íbe ìndì àyi kì sòdá zyandre íbe, adrérà'a ru kimó kitswálé àdzú bhu dhya adrélépi lírìlé dònǵí dri nda be, ìndì akódhi ni sòdá zyandre íbe. ²⁰ Dì, à dré kà'wá àtrá nda ni rùzo, túmǎní pròfètà kinzò ro tà líndrìga ró dhi kì 'òlepi kà'wá nda kandrá dhi be. Tà líndrìga ró nda ì sè dhi, pròfètà nda lítí tá móndyá títi kà'wá àtrá ni àngì 'obhá lwàle àyi rú, adrèbhá kpà lindrì fè akódhi ni líndrì dré dhi nì. Gò kà'wá àtrá nda ni bhèzo lídrì ro pròfètà kinzò ro nda be, àtsì andre adrélépi kòle bàrúti be dhi na. ²¹ Dì dhya adrélépi lírìlé dònǵí dri nda dré sòdá zyandre títi nda kì togázó todràle sápi adrélépi tá apfòle í sílèsè dhi sè. Gò àrì títi dhi ì dré àyi kì zǎ tèzo pìzo.

20

Kóná ngùlù-àlo dhi ì

¹ Gò má dré ángéló àlo dhi ni nòzo adrérà'a asílè bhù lésè. Akódhi ru tá í drìgá lífùngùlà mvá bhú kùdù àko dhi àdhya, nyìrì kàdrì dhi be. ² Gò dré ngàzo nǐ máláwú gú dhi ni ru 'ìle nyìrì sè, kàdréró bǎ na kóná ngùlù-àlo be dhi bvó. Akódhi nda, nǐ àku adrélépi tá be kínó lésè, adrélé rú zǐle Dzáborò ìndì Sàtánà dhi 'ì. ³ Dì ángéló nda dré akódhi ni bhèzo bhú kùdù àko dhi na, bhú nda ni ti atsúzó gǎgǎ lífùngùlà mvá sè gò, kìkpàzoá, akódhi kòkìtswáró gòle sùrú títi bvò dri dhi kì lítí ko, tsàle kóná ngùlù-àlo nda dré akírà'a. Amvolásà dhi, adré leá dhi, à kògò akódhi ni trì lókyá tsà sè.

* 19:15 19:15 A kònò 2:26-27; Longó ì 2:9.

⁴ Gò má dré lirírà adrézó òpì nya dhi ki nòzo. Móndyá adrébhá lirílé dríàsà dhi ì kisú tá rìnyí kitswázó tàbvó ta. Má dré kpà móndyá tilílé sápi sè, ì dré tá Yésu ni tà longólé, ìndì Gìká ni kúlí longólé dhi sè dhi ki líndrí nòzo. Ayi nda ì fè tá àyikya lindrì kà'wá àtrá dré ìndì líndrí ni dré ko. I 'o tá kpà akódhi ni àngì lwàle àyi ki kándrágá ì 'àsè yà, kó ngalè àyi drígá yà dhi ko. Di ì dré ngàzo dràdrà 'àsè gò, ì dré òpì nyàzo túmání Krísto be kóná ngùlù-àlo. ⁵ (Móndyá àruka títi dràbhá dre dhi ì nga rè dràdrà 'àsè ko, tsàle kóná ngùlù-àlo nda dré akírà'a.) Kòdhi vèsè ni àlo móndí ì dré ngàzo dràdrà 'àsè dhi 'i. ⁶ Kólénzé ni adré móndyá dra ngabhá dràdrà 'àsè lókyá nda sè dhi ì dré! Ayi nda ì lólo Gìká kandrá. Dràdrà ni rì ni rìnyí kitswá tsàle àyi rú ko. Di, ì ni adré kòwánà Gìká àdhya ìndì Krísto àdhya ì ró, adrélé òpì nya túmání akódhi be kóná ngùlù-àlo.

Sàtánà ni tà ni akima

⁷ Kóná ngùlù-àlo nda kàkí dre dhi, à ni Sàtánà ni atrì akódhi ni bã lésè. ⁸ Akódhi dré apfòzo lile sùrú títi ayíbhá bvò ni pá su dhi ì 'àsè dhi ki lití gò, àyi ki kimózó kitswálé àdzú bhu dhi bvó. A adré sùrú nda ki rú zi Gógà, ìndì Mágógà. I lizò ngóro sínyí yíandre mîle dhi tîni. ⁹ Di àyi nda ì dré ngàzo lavulé bvò drìsè wáyi, lile àrà móndyá Gìká àdhya ì dré adrézó lána dhi ni gàrà ki kúrú. Arà nda bhàandre Gìká dré lèle tò dhi 'i. Di, àtsí dré ína asízó bhù lésè àyi ki za vèle títi. ¹⁰ Gò Dzáborò àyi ki litílépi nda ni bhèzo àtsí andre adrélépi kòle bàrúti be dhi na, àrà tá kà'wá àtrá ki bhèzo pròfètà kinzò ro dhi be lána dhi na. Kònàle dhi, àyi ki rúbhá ni adré aswálé kítú be ìndì ngátsi be kóná vèsè kólyá.

Móndyá dràbhá dre dhi ki tàbvó tàma kùdù ro dhi

¹¹ Amvolásà dhi, má dré lirírà kàdrì kemve òpì àdhya ni nòzo, dhya adrélépi lirílé dríá dhi be. Di bvò ì bhù be dhi ì dré lapázó dhya nda mìlèsè gò, gòzo vélé àyi ki no ko. ¹² Gò má dré móndyá títi kàdrì ìndì tàko ró dràbhá dre dhi ki nòzo, adrèrà'a àyi ki totó lirírà òpì àdhya nda kandrá. Di à dré búkù ki tìnzìzo gò, búkù àzya lídrì àdhya ni nzìzo. Gò móndyá dràbhá nda ki tàbvó tàzo, ngóro àyi ki tà 'òle gò tisìzoá búkù nda ì léna dhi ì dré tá adrélé dhi tîni. ¹³ Yíandre 'o tá móndyá tá dràbhá í lé dhi ì topfòle. Dràdrà ì àrà dràbhá kya be dhi ì 'o tá kpà móndyá tá dràbhá àyi lé dhi ì topfòle gò, àyi àlo àlo títi dhi ki tàbvó tàzo ngóro àyi ki tà 'òle dhi ì dré tá adrélé dhi tîni. ¹⁴ Gò dràdrà ki bhèzo àrà dràbhá kya be àtsí andre adrélépi kòle dhi na. Atsí andre nda dràdrà

ni rĩ 'i. ¹⁵ Di mónďyá títi àyi ki rú tisìzo búkù lídrì àdhyà na ko dhi ki bhèzo àtsí andre nda na.

21

Bhù tídhí ro dhi ìndì bvò tídhí ro dhi

¹ Amvolàsà dhi, má dré bhù tídhí ro dhi ni nòzo bvò tídhí ro dhi be. Tàko ko, bhù àku i bvò àku be dhi ì akí dre. Yĩandre tá kpà véle yókódhó. ² Gò má dré bhàandre lólo, Yèrusalémà tídhí ro dhi ni nòzo adrérà'a asilé Giká vélésè bhù lésè. A ledé tá bhàandre nda adrélé gànzi ró, ngóro tòkó áyi tosólépi aveave ró adrélé áyi agó ni letè lámó sè dhi tíni. ³ Gò má dré kúlí 'u'u' apfòlepi lirírà òpì àdhyà lésè dhi ni yìzo tàá dhi: «Mì yi rè ká! Nyànomvá dhi, àrà Giká dré adrézó lána dhi mónďí i kòfalé. Akódhi mo bhà adrézó tímání àyi íbe. I ni adré akódhi ni mónďyá i ró. Di Giká ni tàndi adrélépi tímání àyi íbe nda ni adré àyi ki Giká ro. ⁴ A ni mĩndra títi dhi ki atrĩ àyi mìlésè. Dràdrà ni adré véle yókódhó. Kizà, tongotongo, rúbháaswa be dhi ki kókpà adré véle yókódhó. Tàko ko, tà àku akí dre.»

⁵ Di dhyà adrélépi lirílé lirírà òpì àdhyà dri dhi dré tàzoá dhi: «Mì nò rè ká! Má adré tà títi dhi ki 'o atsálé tídhí ro!» Dré gòzo tàá má dré dhi: «Mí tisì tà kòdhi i. Tàko ko, kúlí kòdhi i kúlí bàti kitswálé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i.» ⁶ Gò tàá dhi: «Tà títi dhi ì kitswá dre! Ma Alefà 'i, ìndì Oméga 'i. Ma tà títi dhi ki wáláká 'i, ìndì tà títi dhi ki kùdù 'i. Dhyà adrélépi yĩ lovó íbe dhi dré dhi, má ni yĩ adrélépi angalé kidrì lídrì àdhyà lésè dhi ni fe dré mvùle àngyá. ⁷ Di dhyà àngùdhi dra tà lavúlépi dhi ni tà títi kòdhi ki kisú tàylé ro. Má ni adré akódhi ni Giká ro. Akódhi ni ína adré áma mvá ro. ⁸ Di, kàdré ína mónďyá tiri ró dhi ki tà sè, mónďyá adrèbhá áma ka'ĩ ko dhi íbe, mónďyá adrèbhá tà gàle gàgà dhi ki 'o dhi íbe, mónďyá adrèbhá mónďí pfu dràle dhi íbe, mónďyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe, mónďyá adrèbhá kólé tà 'o dhi íbe, mónďyá adrèbhá giká tàko ki lindrì bha dhi íbe, ìndì mónďyá títi adrèbhá kinzò ta dhi íbe dhi, àyi nda ki àrà ni adré àtsí andre adrélépi kòle bàrùti be dhi na. Kòdhi dràdrà ni rĩ 'i.»

Yèrusalémà tídhí ro dhi

⁹ Gò àngéló nzi-drì-rì adrèbhá tá kópò nzi-drì-rì gabhá kizà kùdù nzi-drì-rì dhi i sè bíbi dhi íbe nda ki àlo dré alìzo tàá má dré dhi: «Mí alì, má kòtadháro mí dré tòkó Kábiligyà Mvá dré mòle áyi tòkó ro dhi.» ¹⁰ Di dré áma dòzo Tiri Lólo ni rinyí sè bhàle kòngó àlo kàdrì mvumvù ro dhi drìna. Dré má dré Yèrusalémà, bhàandre lólo dhi ni tadházó adrérà'a asilé Giká vélésè bhù lésè. ¹¹ Bhàandre nda ga tá Giká ni mìlanzìlanzì sè bí gò, adrélé lagúlé ngóro kirà lagí

kyàkyà dhi dré adrélé lagulé dhi tîni. Adré tá lagulé ngóro kírà rú be dzáspè dhi tîni, adrélé tàratára ngóro krístalè tîni. ¹² Bhàandre nda ni zèribà nzi tá nzinzi ìndì mvu tá mvumvù, adrélé ti ìbe mudrí-drì-rì. Ángéló mudrí-drì-rì dhi ì adré tá zèribàti nda ki likí. Zèribàti nda i rúsè dhi, à tìsì tá Ìsèrèlè ànzi ki sùrú mudrí-drì-rì dhi ki rú. ¹³ Zèribàti nda i kòfalé dhi, à tobhà tá na dhi i kítú dré apfòrà lésè, na dhi i kítú dré ndìrà lésè, na dhi i kurú lésè, ìndì na dhi i tàbhu lésè. ¹⁴ Bhàandre ni zèribà nda totó tá i pá mudrí-drì-rì kírà sè dhi i dri. Kírà nda i rúsè dhi, à tìsì tá Kábilígyà Mv́a ni àpóstolò mudrí-drì-rì dhi ki rú.

¹⁵ Ángéló adrélépi tá tà ta má be nda ru tá i drígá kòzò órò sè dhi, kitswázó bhàandre nda ni kàdrì tabhì, zèribà ni àdhya be, ìndì zèribàti ni kya be. ¹⁶ Bhàandre nda ni gàrà su dhi ki kàtswa tá títi kandra àlo, kàtswa ni tàli ni pí. Gò ángéló nda dré bhàandre nda ni tabhìzo kòzò sè, kisúzóá dhi: kàtswa ni tá kilóméterè ngulù-rì-drì-kámá-su, ìndì kàdrì ni i mvumvù ni be dhi i tá kpà kandra àlo. ¹⁷ Dì dré kpà zèribà nda ni tabhìzo: mvumvù ni tá méterè nyadhi-na-drì-nzi-drì-àlo. Kòdhi ángéló adré tá ngá tabhì méterè móndí ì dré adrézó ngá tabhì àsà dhi sè. ¹⁸ A tobhà tá zèribà nda kírà rú be dzáspè dhi sè, bhàandre nda ni tobhàzo órò tsèrèlè adrélépi tàratára krístalè tîni dhi sè. ¹⁹ A ledé tá bhàandre nda ni zèribà ni pá i kírà twátwa làgì kyàkyà dhi i sè. A ledé tá pá ni ni àlo dzáspè sè, rì ni sàfirè sè, na ni àgátè sè, su ni èmèrodè sè, ²⁰ nzi ni sàrùdòníkisi sè, nzi-drì-àlo ni sàrùdùwánè sè, nzi-drì-rì ni krìsòlité sè, nzi-drì-na ni bèrìlè sè, nzi-drì-su ni tòpázè sè, mudrí ni krìsòpùràzè sè, mudrí-drì-àlo ni tùrùkwázè sè, ìndì mudrí-drì-rì ni àmètistè sè. ²¹ A ledé tá zèribàti mudrí-drì-rì nda i pérelè i sè: àyi àlo àlo títi dhi i pérelè àlo sè. A ledé tá bhàandre ni láti andre órò tsèrèlè adrélépi tàratára krístalè tîni dhi sè.

²² Má nò tá tépelò bhàandre nda na ko. Tàko ko, Mírì Gìká rìnyí líyí ro dhi túmání Kábilígyà Mv́a be dhi i, bhàandre nda ni tépelò 'i. ²³ A kitswá ngádra kítú àdhya yà, kó ngalè mbà àdhya yà dhi ni lovó bha ngá kazá bhàandre nda léna dhi ko. Tàko ko, Gìká ni lagulagu adré ìna ngá kazá lána dhi ni, ìndì Kábilígyà Mv́a akódhi ni tálà 'i. ²⁴ Sùrú títi dhi ki atsí ngádra bhàandre nda àdhya 'àsè. Opí kàdrì bvò àdhya ki kpà fì lána àyi ki mìlanzìlanzi be. ²⁵ A kitswá tàdzí bhàandre nda ni zèribàti ki asé ìndró sè ko. Angyá ko, ngátsi ni adré kònàlè yókódhó. ²⁶ Sùrú títi dhi ki fì bhàandre nda léna àyi ki mìlanzìlanzi be, ìndì àyi ki lindrì be. ²⁷ Dì, ngá àlo ndì ró dhi kitswá tàdzí file lána ko. Dhya adrélépi tà gálè gágà dhi

ni 'o yà, kó ngalè adrélépi tà 'o kinzò sè yà dhi kitswá kpà tādží file lána ko. Ngbà 'í mónnyá àyi ki rú tisìzo Kábilígyà Mv́a ni búkù lídrì àdhya léna dhi ki fi lána dhi àyi.

22

Yiandre adrélépi lídrì fe dhi

¹ Gò ángéló nda dré má dré yiandre tàratára krístalè t́ni adrélépi ðile, adrélépi lídrì fe dhi ni tadházó. Yiandre nda adré tá apfòle Giká ni lirírà adrézó òpì nya Kábilígyà Mv́a be dhi lésè, ² adrélé ðile bhàandre ni láti andre 'ásè. Yiandre nda ni gàrà rì dhi i 'ásè dhi, fa adrélépi lídrì fe dhi totó tá i adrélé lò'wa 'a vèsè be mudrí-drì-rì kóná àlo sè, vèsè àlo mbá àlo sè. Fa nda ni bí i tá àlókó adrézó sùrú títi dhi ki tídrí ásà dhi 'i.

³ Tàtrírì àlo dhi ni adré vélé yókódhó. Giká ni lirírà adrézó òpì nya Kábilígyà Mv́a be dhi ni adré bhàandre nda 'á gò, akódhi ni màràbà ì dré adrézó lisámbò 'o akódhi kandrá. ⁴ I ni akódhi ni m̀bhalé no m̀ sè. Akódhi ni rú ni kpà adré àyi ki kándragá i 'ásè. ⁵ Ngátsi ni adré vélé yókódhó. I kitswá kpà ngádra tálà àdhya yà, kó ngalè kítú àdhya yà dhi ni lovó bha ko. Tàko ko, Mirì Giká ni ngádra fe ngá kazá àyi dré dhi nì. Di ì ni adré òpì nya kóná vèsè kólyá.

⁶ Gò ángéló nda dré tàzoá má dré dhi: «Kúlí kòdhi i kúlí bàti kitswálé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i. Mirì Giká adrélépi pròfétà ki kodzó àyi kúlí longó dhi mù àyi ángéló, tà dra atsábhá mbèlè dhi ki longó àyi màràbà i dré.»

Yésu adré alìle mbèlè

⁷ Yésu adré tàá dhi: «M̀i yi rè ká! Má adré alìle mbèlè! Kólénzé dhya adrélépi kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi ki líkí dhi dré!»

⁸ Ma, Yòwánì, ma dhya tà kòdhi ki yìlepi, ìndì tà nda ki nòlepi m̀ sè dhi 'i. Má kòyi tà nda i nòzoá dre dhi, má dhe tá ángéló tà nda ki tadhálépi má dré dhi pá, kitswálé akódhi ni lindrì bha. ⁹ Di, dré ína tàzoá má dré dhi: «M̀i 'o kònìni ko! Ma màràbà 'i ngóro mí t́ni, ámi adrúpi pròfétà ro dhi i t́ni, ìndì mónnyá títi adrébhá kúlí búkù kònìdhi lé dhi ki líkí dhi i t́ni. Be ró dhi, mí kòbhà Giká ni lindrì kòdhya!»

¹⁰ Gò tàá má dré dhi: «M̀i kòlosó kúlí pròfétà àdhya tisìle búkù kònìdhi lé dhi i móndí i dré ko. Tàko ko, lókyá atsa ànyi dre. ¹¹ Lè dhya ángùdhi adrélépi tà kònzi 'o dhi, kògò ína adrélé tà kònzi 'o. Dhya adrélépi ndòtò tà 'o dhi, kògò ína adrélé ndòtò tà 'o. Dhya adrélépi tà gyágya 'o dhi, kògò ína adrélé tà gyágya 'o. Dhya adrélépi lólo dhi, kògò ína àyi fe adrélé lólo.»

¹² Yésu adré tàá dhi: «Mì yi rè ká! Má adré alìle mbèlè! Má ni alì áma làgí múrúngú be, kitswálé tà logó móndí àlo àlo títi dhi i dré tà ì dré 'òle dhi i tí. ¹³ Ma Álefà 'i, ìndì Omégà 'i. Ma dhya drìdrì dhi 'i, ìndì dhya kùdù dhi 'i. Ma tà títi dhi kì wáláká 'i, ìndì tà títi dhi kì kùdù 'i.»

¹⁴ Kólénzé ni adré mónnyá adrèbhá àyi kì kánzò kì dzi dhi i dré! Ayi nda kì kitswá file bhàandre nda na zèribàti i 'àsè, adrélé fa adrélépi lídrì fe dhi ni lò'wa nya dhi àyi. ¹⁵ Di, kàdré ína mónnyá kònzì kì tà sè, mónnyá adrèbhá kólé tà 'o dhi íbe, mónnyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe, mónnyá adrèbhá móndí pfu dràle dhi íbe, mónnyá adrèbhá gíká tàko kì lindrì bha dhi íbe, ìndì mónnyá títi adrèbhá kinzò tà le 'òle dhi íbe dhi, àyi nda kì adré bhàandre nda ni kivi na.

¹⁶ «Ma, Yésu, má mù áma ángéló kitswálé tà kòdhi kì longó títi àmi adrèbhá Èkèlézyà i 'àsè dhi i dré. Ma dhya angalépi Dàwídi ni kómvo lésè dhi 'i, ìndì akódhi ni toyó 'i. Ma kpà nzàgò adrélépi kòle drùbhì sè dhi 'i.»

¹⁷ Tirì Lólo i tòkó adrélépi 'òle mòle dhi be dhi, ì adré tàá dhi: «Mí kàlì wà!» Dhya ángùdhi adrélépi tà kòdhi kì yi dhi kòtà kpà dhi: «Mí kàlì wà!» Lè dhya ángùdhi adrélépi yì lovó íbe dhi kàlì. Dhya adrélépi yì le mvùle dhi kòdo yì adrélépi lídrì fe dhi mvùle àngyá.

¹⁸ Ma, Yòwánì, má adré mónnyá títi adrèbhá kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi kì yi dhi kì kodzó, adrézó tàá dhi: Dhya àlo kògò tà àzya bha kúlí búkù kònìdhi lé dhi i dri dhi, Gíká ni kókpà kizà kàdrì tà ni kì tisìzo búkù kònìdhi lé dhi kì bha akódhi nda dri. ¹⁹ Dhya àlo kòtingá tà àlo kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi i drìsè dhi, Gíká ni kókpà tà tani tà ni kì tisìzo búkù kònìdhi lé dhi kì tingá akódhi nda drìsè. Akódhi kitswá ína file bhàandre lólo dhi na ko. Kitswá kpà fa adrélépi lídrì fe dhi ni lò'wa nya àlomvá ko.

²⁰ Dhya adrélépi tà kòdhi kì longó dhi adré tàá dhi: «Àyiya, má adré alìle mbèlè!»

Kàdré kònìni! Mírì Yésu, mí kàlì wà!

²¹ Mírì Yésu ni togó tani kàdré àmi íbe títi!